

EWANDAM IEK

**Éwandamau ich Iewaa püibarmua
oor dui iek deetarr iek iiur**

El Nuevo Testamento
de nuestro Señor Jesucristo
en wounaan meu

ortografía alternativa

Este Nuevo Testamento de las Sagradas Escrituras se publica con el fin de ponerlo al alcance de los wounaan. Este grupo idiomático incluye a unas veinte mil personas que residen en las provincias de Panamá y Darién en la República de Panamá, en el sur del Departamento del Chocó y parte del Departamento del Valle en la República de Colombia.

Esta versión se publica específicamente para los wounaan del sur del Departamento del Chocó y otras regiones de Colombia. Los wounaan de estas regiones han adoptado una ortografía alternativa, y esta publicación se ha conformado a esa forma que ellos prefieren para representar su idioma.

Primera edición del Nuevo Testamento
en wounaan meu (alfabeto alternativo)

© Wycliffe Bible Translators, Inc., 2019

Disponible en la web en: www.ScriptureEarth.org

ÍNDICE

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	101
SAN LUCAS	165
SAN JUAN	276
HECHOS	350
ROMANOS	448
1 CORINTIOS	493
2 CORINTIOS	537
GÁLATAS	563
EFESIOS	580
FILIPENSES	595
COLOSENSES	607
1 TESALONICENSES	617
2 TESALONICENSES	625
1 TIMOTEO	630
2 TIMOTEO	644
TITO	653
FILEMÓN	659
HEBREOS	662
SANTIAGO	697
1 PEDRO	709
2 PEDRO	722
1 JUAN	730
2 JUAN	741
3 JUAN	743
JUDAS	745
APOCALIPSIS	750
CONCORDANCIA	796
MAPAS	810

Introducción al Nuevo Testamento

Mug libroon Biblia gayam Nuevo Testamentota maach meúa phājim maach meeun Panamá naajem khūun athee maimua ichab Colombia naajem khūun athee.

¿Khan aawai agá mag “Nuevo Testamento” aawai? Nuevo Testamento aajem, Ėwandamau ich garmua õor dui iek deetarr iek aawai. Mag ich garmua õor dui iek iiur deegan, ich Iewaa Jesucristo pribarmuata õrag ich iek jaaupijim, mag irua jaautarr iek ís ewag pawiajā ūrwi ukkanhabaawai ichdeu peerdu awui ich aar awaag. Magaagta Ėwandamau ich Iewaa Jesucristoog ich iek jaaupijim.

Khaphum khūunau jaauwai, warrcha mug iek iiur Ėwandam Iek phāawai, griegonaan meúata phājim aajem, ich Ėwandam Iewaa mug eegar udthurtarr khurwe. Magtarr aigmuata warag meupierr durrpierr aaidudugmamua ya ís paawai uu maach meúajā wai nūm.

Griegonaan meúa jaau sīsidum estudiewia ya ajapha maach meúa jaauju khaphu aadeewaita jūrr maach chi traduccií nūm khūunau maach wounaan meúacha dich iekhaajemjo phāgajim. Ajapcharan chi iek, jága amau nem jaaujē, khani amau jaau nū, magúmūta jūrr maach meúacha iekhamatarrjo phāmajim, warrcha mag jaaumaawaijā maach meúata jaaumam phāmatarrjoo omkhīir. Mag phā sīewaita maach meúa phā sim oonaa jūrr negoon meúa phā sim gaaijā ookhiin, khar chan agjoocha khaba sīsidum, jūrr maach meúa chi sentidota jaau naawai.

Warr griegonaan meúa nem jaaumatarr deeum meu athee wajap dawaacha khaba sīsid arrjā jūrr maach meúa phāawai dawaacha jaauphīmajim. Mamū mag nūm chan chi sentido cambieba, sīi maach meeunau dich meúa nem jaaujemjota jaauphīmajim. Mag dawaa jauba akhiin Ėwandamau amag nem jaaumatarr maach meeunau pod khaugbaju.

Khapan oberba nūm, mamū pārau pogkha versículos corchetes ee [] oomajju. Jāg corchetes ee phā sīsidum, warrgarwe manuscritos griegonaan meúa thūnarrpierr oberba sīsid arr aawaita jāg phāmajim. Iek duraa khabam chan manuscritoppierr khaba thūnarr awiajā corchetes ee phāba, sīi ich jāgta phā sīsidum.

Ar uu maach meúajā thūur khaphūnaa negoon meúajā thūur khaphu nūm khūunaun chadcha ajapcha khaugmaju. ¿Jāgwi? Negoon meúa oowai khaugba aadephum aig jūrr maach meúa dawaa jaau sīsid aawaima. Wa ne-goon meu khāijā dich meu khāijā khapcha sim khai, maach meúa khaugba adem aig negoon den gaai oowai ajapcha eerthūg aumaju. Eeu thūur khaug nūm khūun atheyan chadcha maach meu būchkhun phithurpai sim; mamū mag sim thūur khaugbaadeewain dich meúa aawai dawaachata sim.

SAN MATEO

Maach peerdu aaujem Jesucristo igwia jooi Mateoou phā p̄uatarr

Chi phātarr. Ich mug libro phātarr wounpaita Mateo a thārnanā īchab Leví a thūr sīejim, Jesús dui i bu ogduba wenurraajerr khūun eem āb. Jesús dui khapeerkhaju naweran sii Romaam gobierno athee òrag debpaar jeeujem phidagta wai sīejim.

Chijā khūun atheeta phājī. Mateoou mug libro phātarraan judionaan atheistea phājim, ajapcharan ich meeun atheema. Judionaanau warrgarwe Ēwandamau woun āb am ee Reikhamkhīir p̄uiju jaaujerr khaphū narr aawai aata nuajeejim aajem. Ich maata judionaanau amach meúa “Mesías” aajeejim, maimua griegonaan meúa “Cristo” aajeejim.

Mamū mag amau i nuajerrta ya Jesús Mesíaskha pierrwaijā judionaan chi pornaanau pod būurjā i khaug aubajierram. Maguata sii jūrram khūunaun, “Jā sii maestro khabahab” aawai, deeum khūunaun jūrr, “Jā sii Ēwandamau ich i jaupibaawai òrag jaaujem khabahab” aajeejim. Mamū mag nūm ee āaur khūunaun chadcha Mesías gaai i thuajeejim aajem. Órau mag khaugba i jaaujerr aawaita Mateoou mug ēsap phājim, ag gaai ich meeunag Jesuun chadcha mag amau Mesías nuajerrau a khab jawaag.

Khan jawaag aji. Mateon ich Ēwandam Iewaa Jesús dñicha nu-rarr aawai irua mag nem jaaumamjā chadcha ich jūguucha ūrwi irua nem wau nuurrarr ich daúacha oojerrta jūrr jaa sim. Mag ich jūguucha Jesuu iekhamatarr ūrjerr aawai aata ich meeunag khab amkhīir phājim (5:1-7:29; 10:1-42; 13:1-53; 18:1-35; 24:1-25:46). Mamū ūrcha irua òrag khab apim khōsi sierran Jesuuta chadcha òrau nuajerr Reikha beetarr aawai i iek ūkha nūmuata ichdeu jaaujerrjo Ēwandamagta ūduraa dich thāar ee chi Porkhapiju aai nūm ajim. Maata ūrcha thumaam khūunag khab apim khōsi sīejim.

Jooin Jesucristo
dau naweram khūun
(Lc. 3:23-38)

1 ¹Mua pārag īghakhim, jāga warrgar David reikha sierrjo, Ēwandamau jūrr ich Iewaa Jesucristoogta mug durr gaai chi Porkhamkhīir ichdeucha p̄uijī. Mag Jesucristojā mag rey David khararr ag chaain ewagam khūun den ajim a khab amkhīir,

ag nave jooi Abrán khararr sīejerr aigmua ewag pawi khieb chi Jesús thaabatarr aig pārag jaaukhim.

2 Maataa, ich jooi Abrán, Isá aai ajim anaabá; maagwai, Isá jūrr Jacob aai; Jacob jūrr Judá aai. Mamū mag Judá ich appai khaba, tagam ich khodnaanpa doce naajim

- aajem, ich khurau, ich jooi
Jacob chaainpai.
- ³ Mag ich Judá, Fares aai
anaa īchab Zara aai ajim
aajem; am ād, Tamar a
thūr sīejim aajem.
Mag Fares, Esrom aai ajim;
maagwai chi Esrom jūrr
Aram aai.
- ⁴ Ich Aram, Aminadab aai
ajim aajem;
maagwai chi Aminadab jūrr
Naasón aai.
Naasón jūrr Salmón aai ajim
aajem.
- ⁵ Chi Salmón, Booz aai ajim
aajem, Rahab dūím;
maagwai chi Booz, Obed
aai, Rut dūím.
Obed jūrr Isaí aai ajim
aajem;
- ⁶ maagwai chi Isaí jūrr mag
rey David khararr ag aai
ajim aajem.
Mag chi rey David, Salomón
aai ajim aajem, Urías juu
eem үүhi khecheu autarr
dūím.
- ⁷ Salomón, Roboam aai ajim
aajem;
maagwai Roboam jūrr Abías
aai;
maimua chi Abías jūrr Asa
aai.
- ⁸ Ich Asa, Josafat aai ajim
aajem;
maagwai Josafat jūrr Joram
aai;
maimua chi Joram jūrr
Uzías aai.
- ⁹ Uzías, Jotam aai ajim aajem;
maagwai chi Jotam jūrr
Acaz aai;
- maimua Acaz jūrr Ezequías
aai.
- ¹⁰ Chi Ezequías, Manasés aai
ajim aajem;
maagwai Manasés jūrr
Amón aai;
maimua chi Amón jūrr
Josás aai.
- ¹¹ Chi Josás, Jeconías aai ajim
aajem.
Mag chi Jeconías khod
ābam khūūn khapan sīejim
anaabá, maach jooin
israelnaan Babiloniapienau
amach durrag pürkha arr
num jaar.
- ¹² Mag am chikhamnau amach
durr pürkha arrtarr khur,
Jeconías chaai paarpajim
aajem.
Ma, Salatiel a thūrjim
aajem, Zorobabel aai.
- ¹³ Ich Zorobabel, Abiud aai
ajim aajem;
maagwai chi Abiud jūrr
Eliaquim aai;
maimua chi Eliaquim jūrr
Azor aai.
- ¹⁴ Ich Azor, Sadoc aai ajim
aajem;
maagwai chi Sadoc, Aquim
aai;
maimua chi Aquim jūrr
Eliud aai.
- ¹⁵ Chi Eliud, Eleazar aai ajim
aajem;
maagwai chi Eleazar, Matán
aai;
maimua chi Matán jūrr
Jacob aai.
- ¹⁶ Chi Jacob, José aai ajim
aajem.

Mag Joseeta, María jaai ajim anaabá;
 maimua chi María, Jesús ád.
 Mag Jesuuta maadeu ich
 Ēwandamaucha puiwia
 beejim aajem ag Jesuu,
 amach peerdu aumkhíir
 warrgarwe ñrau ñujerr.

¹⁷Wajapcharan, mag jooi Abrán khararr sier aigmua ewag pawi David reikha sísiju jaar pa nūm aar, catorce generaciones dichjim anaabá. Mag David sísiewaim aigmua ewag nassi pawi maach jooin israelnaan Babiloniapienau pürkha arrtarr jaar pa nūm aar agjo catorce generaciones dichjim aajem. Mag maach jooin Babiloniapien durr narr aigmua ich ēwandamaucha puiju jaaujerr ewag nassi pawi thaabache nūm jaar pa nūm ora agjo catorce generaciones dichjim anaabá; ajapcharan maach Por Jesús thaabache nūm jaarma.

Jesucristo thaabatarr
(Lc. 2:1-7)

¹⁸Mag Jesucristo thaabatarran mugta ajim aajem:

Chi María, ewag pawi i ádpaju, ya Joseeu iek dee wai siejim aajem, ag dui paag. Pari mag sii iek dee wai siewai agtha ag duijā khaba nūmta bi ee pabaadejim anaabá. Pari ma chan chikham denjā khaba, ich ēwandam Akharauta ich iuu aawai mag i bi ee papijim anaabá. ¹⁹José chi jaaipajuun ēwandam dau na nem agchata waaujerr aawai, sii warre ich uhi chi thethemnagan jaauju khäyau, ichta warag

sii khíuu oberju khíirjubaadejim aajem. ²⁰Ya irua mag puaju khíirjubaademta, ēwandam chog ügharmua beewi irig, —José, David khararr chaain ewagam khúun bi eem, oob puch uhi puaju khíirju chiram ajim anum. Jäg chaai irua bi ee wai sim chan deeum den khaba, ich ēwandam Akharauta jöorpitarr khabahab ajim anum. ²¹Mariaau jäg chaaidam athaawai i thürdam Jesús a thürbá. I thür magta thürju, ichdeuta ich phobor amach pekau ee thünüm peerdu auju aawai a jaaumajim anaabá chi ēwandam chogau.

²²Mamü thum mamagkharran, ich i jaaujem khúunag maach Por ēwandamau phäpitarr gaai jaau simjoo obeberg mamkhírta magpabajieb. Mag irua phäpitarr gaai mag sim:

²³“Uhi õor meraa khitum bi ee pawi chaai ooju.
 Mag chaai thürdam
 Emanuel a thürju” a phä sim. *(Is. 7:14)*

Mag Emanuel a simun, “ēwandam maach dui sim” aawaiu.

²⁴Maimua mag chi José khäi werba thunaawi daukhanpawi phiidubaadeeu, ēwandam chogau ichig jaautarrjo tag María puaju khíirjuba, ich mag ag dui sísijim aajem. ²⁵Pari mag ag dui ya ich uukha wai sierrjä, chi chaai auba nuwe chan José bürjä ich uhi dui khapes aba aajeejim anaabá. Ya maimua chadcha chi ēwandam chogau jaautarrjo chi chaaidam athaawai, Joseeu i thürdam Jesús

a thürjim aajem, ichig thürpi jaautarrjo.

**Edau obeerjem bi garmua
reinaanau chaai oothurtarr**

2 ¹Mag Jesús thaabaawai phobordam Belén anum eeta thaabajim aajem, Judea durr. Mag jaar Erodeeta mag Judea durr reikha siejim aajem. Ich mag jaar īchab khīrjug khaug athee chi machnaan magonaan anum khūn edau obeerjem bi garmua beejierram aajem, Jerusalén phoborog. Makhūn, edjā eem phīdagta estudiejem khūn ajim aajem. ²Mag beewi bardutkhachewi, judionaanag, —Pāar rey thaabatarr, ¿jamta wai nūma? I thaababarm jaau sim phīdag maach daúacha ootarr aawai iita marau jūr wedurumgui aajeejim anum, iita judionaan reikhaju aawai i ajaug tho iekhaan.

³Mag judionaan rey thaabbarm anum ūr athaawai chi rey Erodes warre khakhaisamjo aadejim anaabá. Mag nūm duí tagam khūn chi Jerusalempienjā jūgderraata aphobaadejim anum. ⁴Magbaawai chi rey Erodeeu phadnaan chi pornoan thum Moiseeu Ēwandam iek phā puarr jawaag chi machnaanpa thūrkhuupuiwia amag, —¿Jamtā mag warrgarwe Ēwandamau puiju jaaujerr thaabaju aajē? ajim anum.

⁵Magbaawai amachdeu irig, —Judea durr phobordam Belén anum eeta thaabaju aajem anaabahab, ich magta Ēwandamau ich i jaumie Miqueas khakhitarrag

jaaupitarr aawai ajim anum. Mag irua jaautarr iek gaai,

⁶ “Pāar, Judá durram phobordam Belenpien, pāran chadcha khapan khaba durrum.

Mag durrab mamu, pāar ee āb thaababarmuata israelnaan mu òorkha thūnum khūn gobernaaju aawai, pāach durr agjo phobor thūnum ee pāar phobor chan chi serbiibam khabam” a phā simgui ajierram anum, chi Erodeeg.

(Mi. 5:2)

⁷Phadnaan chi pornoanau maestronaan dūimua ichig mag jaaubaawai, chi rey Erodeeu jūrr mag chi magonaan ed obeerjem garmua beetarr khūn amach appai thūrkhanaa wajapha ichig jaaupijim anaabá, jāagwaichata mag phīdag amau oo naajī. ⁸Mag wajapha ichig jaaupinaan chadau amag, —Ísin chad ereubaadet ajim anum, Belenag. Ereubaadewi thumaa jeeu oopetat ajim anum, wajapha mag chaai khap aag. Maimua ya pāachdeu wajapha khaphū nūsiewai mau mu aar iek puibapuit, muajā mawia īchab pāar denjo i ajaug tho iekhaimaag ajim anaabá, juau ogthom.

⁹Mag chadcha chi rey Erodeeu amachig jaautarrta jūg thōba ereubaadejim aajem. Mag wetumua, warrcha amach thugduawai amachdeu phīdag ootarrta deeu ūwaii am na phuu joisijim anaabá. Magbaawai ag ēudee oo warrmamua, ya chi chaai sim aig pabaimaawai, ag ūr edjā ee bar

joisijim anum. ¹⁰ Mag amach chi magonaanau chi phidag oo athaawai onee aphobaadejim anum. ¹¹ Mag barwia, chi chaai kherarr aar dubnaa ooimaawai, chadcha chi chaaidam ich María dui oomajierram anaabá. Magbaawai ag khiiirphee jiepor phobkhanaa i ajaug tho iekhajierram aajem, ich reikhaju igwi. Magnaa amach nem wai beetarr eem phir mai-mua incienso mirra dui thüpha khitheem aunaar irig deejierram aajem. ¹² Mag agtha am aig num ee, ich chi Éwandam chogau khääi khörg ee tag amag Erodes gar dichpiba jaautarr aawai, ag garjäa dichba, deeum khud garta phuurdus dichwi amach durrag wetjierram aajem.

Egiptoog chaai dur arrtarr

¹³ Mag chi magonaan ereutarr khur Éwandam chogau deeu José khääi khörkhapi auwia irig jaaujim aajem, Erodeeu chaai thöopuyaag jürpiju. “Mamu magju nawe phiidukhawi jopkhaa chaai dui Egiptoog ereubaadet” ajim anaabá. “Mua jaaubam aig chan oob mammua beemiet” ajim anum.

¹⁴ Magbaawai José daukhanpawi, chadcha ag burre nem khiiр khaugwia, agtha äspaju wají nuwe, jopkharraa amach chaai athaadejierram aajem, Egiptoog. ¹⁵ Mammua da beeba, ya chi Erodes meebaadem a ürbaawai-ta deeu beejierram aajem. Pari mam mag chaai arrtarren, maan maach Por Éwandamau ich i jaamie Oseas khararrag jaaupitarrjo

amkhiiр ajiebma. Magju igwiata chi Oseas khararrag Éwandamau, “Egipto durrmuata mua much Chaai thärpuju” a phäpijim. *(Os. 11:1)*

Erodeeu chaain khechpi jaautarr

¹⁶ Erodeeu chi khiiрjug khaphum khun nu sim ee, ichab khaug athajim aajem, ya jürr deeum khud garta phuurdus ereubaadem. Mag ich khügurbapäiwai, khiiр machgau warm khunau ichig jaautarr khiiрjuna, Belén phobor eem chaain maimua ag bigaau phobordam nunnidum eem chaaindampa thumaa año numiimua eegam khundam khechpi jaaujim anaabá. ¹⁷ Mag khechpi jaautarran, maan mag chaain obarm gaaimua Éwandamau ich i jaamie Jeremías khararrag phäpitarr gaai jaau simjota ajim. Irua phäpuatarr mug ajim:

¹⁸ “Ramá phobor ee uhi biep jebu okhiiрjug machgau idawaa uapeper khaju. Ma Raquel ajim, ich chaain ewagam khun athee biewai.

Mag sim chan par khiiр jäsenkha numja khüpaba, waragta bie thunaaju ich chaaindampi otarr athee” a phä sim Éwandam iek gaai. *(Jr. 31:15)*

¹⁹ Pari chi Erodes meetarr khur, agtha chi José mam Egipto num ee, Éwandamau ich chog puwi khääi khörkhya thunum eeta irig, ²⁰—José, phiidubá aichejim

anum. Chaai thooju ēkha narr khueunjā amachta ya khechpho baadeewai ya deeu pāach durratrag chaai arrju aai nūmgui ajim anum.

²¹Magbaawai José phiiduwia Jesudam dui chi ādpa deeu iwaai Israelag beejierram aajem. ²²Pari mag chi rey meeabaadewai, chi iewaa Arquelao a thür sierrta jürr Judea durr ich aaijo reikha sīsim a ūrbaawai, agug maju og khajim aajem. Mag nūm ee īchab deeu Ēwandamau khāapi athaawai, Ēwandam chogaujā magug mapiba jautarr aawai jürr Galileaagta ereujim anaabá. ²³Galilea durr barwi, sīi khajapha Nazaret phobordamagta wetwi, mamta naaimajim aajem. Pari mag Nazaret phobor eeta naaimarran, maan Ēwandamau ich i jaau mienag jaujerrjo, Jesús Nazaret-pierr a thürju arr aawai ajima.

**Juan chi òor por choomieu
Ēwandam iek jaau nūrrarr**
(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9,15-17;
Jn. 1:19-28)

3 ¹Warrcha Juan chi òor por choomieu Ēwandam iek jaaubaadem jaar, Judea durr būhrjā òor chukag eeta sīejeejim aajem. Mam ich sim aar òor maa-waita amag jaaumamua, ²“Pāach khaibag āsie ewag khīrjuwia Ēwandamagta chugpaapi jeeubathū” aajeejim anum. Magnaa īchab, “Ya mūigmua jopcha ich Ēwandamau maach thumaam khueun Porkhapiju maach ee pūi-jū” aajeejim anaabá. ³Mamū maan Juanau mag jaau nūrraju

igwiata chi Ēwandam i jaaumie Isaías khararraw Ēwandam iek phāawaijā mag phājebma:

“Woun āb ajappai òor barba aajem aar sīejemuata, ich aar òor barbaimaawai, ‘Maach Poron ya beeimū sim’ a jaau nūrraju. ‘I beeju nawe pāach thāar khīr khaugbat’ aju, ‘thāraucha khōsi i iek ukhaag’ ” a phā sim.

(Is. 40:3)

⁴Ich chi Juan khajūa camello khaar denta kha sīejim aajem; maagwai i āi jūajemjā nemheuden ajim aajem. Ichin pabu ee asphitjo sim langosta anumta pa miel dui kho nūrrum iiuta sīejeejim aajem, tag deeum nem khoojem chukhu aawai. ⁵Irua mag jaau nūrrum khaug athaawai, Judea durram khueun Jordán igaau joobaajerr khueun dui Jerusalen-pienpa i iek ūraan beejeejim aajem. ⁶Mag beewia amach pekau Ēwandamag chugpaapi jeeubaawai ichdeu am por choopūimaa-jeejim aajem, Jordán ee.

⁷Pari Juanau oowai ich aig Moiseeu Ēwandam iek phā puatarr wajapcha uurkhaajerr khueun khapan bee thūnum dui īchab tagam khueun chi mach-naan saduceo anum khueunpa bee thūnum oobaawai, amag magjim anum:

—Chi khaibagnaan, ḡkhaíu pārag jaauwai Ēwandamau maach i agkham ed sīi por chootarr gaaimuapaita pāar i juu machag āwatbaju a jaaujī? ⁸Sīi pāach por choopi nūmuapai chan irua pāar

aubam ajim anum. Êwandam jua machgau dau aphuu amapha num khai, pâach khaibag thumaa âsie ewag khiiрjuwia, Êwandamag isegpi jeeuwia, chadcha Êwandam iek ukhaajem khuanjo abat ajim anum, pâach khapeen duijä. ⁹Oob pârau chikhamnaan denjo, pâachjä warrgar pâach jooi Abrán khararrio Êwandam dui khapeerkha num awi, "Maran Abrán chaainau; mag i chaalinkha numta, ¿jäga Êwandamau mag maar dau aphuu apibarju?" a khiiрjumiet ajim anaabá. Sii mag Abrán chaalinkha num gaaimuapaita mag ûgthar obeerjem akhiin, mokdau mug thunumjä Êwandamau õrag paapuiwia, mu-khuanjä ichab Abrán chaainau aju aai sim. Mam mag Abrán chaain chaar awiajä ichiita Êwandam jua machag âwatab khaba âwatju. Mag khöch khaba num khai, pâach khaibagta warre Êwandamag isegpi jeeubat ajim anum. ¹⁰Pârau khaphu naabá, nemjiirjä khaigbamun thu wermmaajem. Ich agjota ajugui ajim anum ichab Êwandamau pâar duijä. Ya irua pâar chachimuu sim. Ar õor amach khaibag isegwia Êwandamag chugpaapi jeeuba num khuanan, ar pa thupuiwia juser aadee orpu numjota aju ich Êwandamau am dui. ¹¹Mua chan pod pâar thâar wajaug paa aubam. Êwandamagta pâach khaibag chugpaapi jeeubaawai muan sii dodamaupaita pâar por choo chirumgui ajim anum. Pari mu ëudee âb urumun chadau mu khâaijä juu theeg ûrpai siewai,

jäguan chad Êwandam Akhaar-jä pârag deewi pâar khaibagjä õtdau ee warre orbapuimjota aju ajim anum. Mu chan mug chirum aig sii i chogkhaagpajä serbiiba-ta chirumgui ajim anum. ¹²Khîr khaphu abat ajim anum: I beem ed i iek ukha num khuanan, arroz pom phierrwia wajapha âkha thunumbarmjota aju. Maag-wai i iek ukhamapha arr khuan, jûrr chi arroz bu thutarrta sii âbamug pâardunaa orbapuimjo aju. Magbarm chan õtdau thoo khaugba sierrum eeta ich Êwandamaucha barkhuiрujugui a jaaujeejim anum Juanau ich aig bee num khuanag.

Juanau Jesús por chootarr

(Mr. 1:9; Lc. 3:21-22)

¹³Biek âb Galilea durrmua Jesús Jordanag majim aajem, Juanau õor por choo sierr aar ichjä agjo Juanag ich por choopien. ¹⁴Mag mawia, ich por choopienta beejim abaawai, Juanau i por choomaphapaim iekhau irig, —Puchdeuta mu por chooju aai chirumta mag muata pu por choobaadejupá ajim anum, Juan garmua.

¹⁵Magbaawai Jesuu, —Ideu magma ajim anum. Ichiita maa-deu Êwandamau jaau simjo i ipierr thumaa nem wauju aai naabahajim anum.

Magbaawai Juanau, —Magan chadau ajim aajem.

¹⁶Mag, chadcha Juanau i por choopujim aajem. Mag ich por choobapäaiwai, durr waaidunaa oowai, edaujääata weeudubaadem

eemua Ŋwandum Akhaar duburjoo khitumta beewia i gaai jupchejim aajem. ¹⁷Magbarm ee īchab ũgtharmua woun iekjo, “Muuta mu Chaai mūchdeu jāsehne wai chitummu; i gaaimua mu onee chirajemgui” abarmjā ūrjim anaabá.

Dosātau Jesús khūgur auju ēkhatar

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

4 ¹Maimua ich Ŋwandum Akharapai Jesús warp oor chukag chūti warrjim aajem, ich garmua mepeer podju khaphu sierr aawai juau ogthom mam chi dosātag ich khūgur auju ēkhapieg. ²Mam ich appai cuarenta días y cuarenta noches būurjā thach khoba chirajim aajem. Maimua khāai khapan mag dichdimaa-waita, i iek i jāsoo aadejim aajem. ³Magbaadem eeta dosāt chi dau lok beejim anaabá, i imeerkha i khūgur auwia Jooi dau na nem khaigbam waupiju ēkhaag. Mag beewi irig, —Pu chadcha Ŋwandum Iewaa khai, magan mu dakhīir mokdau mug thunum panag paabapui aichejim anum.

⁴Pari ichig magbaicheewai jūrr ichdeu chi dosātag, —Ŋwandum iek phā sim gaai jaauwai, “Sii thach khoju appai khap amkhīir irua maach ompaabajim” a sim. “Irua maach ompaatarran, thach appai khīirjuju khāai, ich ipierraawenūrramkhīirta maach ompaabajim” a phā sim a chirajim aajem irig.

⁵Mag ijējēb naawi, chi dosātag-
ta Ŋwandum Akharau uduraa

Jesús arrpijim aajem, Jerusale-nag. Mag athaadewi, Aai i jeeu-jem diheu ūr ūgthaa arrnaa, ⁶irig magjim anaabma, chi dosātau:

—Pu chadcha Ŋwandum Iewaa khai, magan mug ee baubaad ajim anum. Pu chig aba khabahab. Ŋwandum iek phā sim gaai, “Ich Ŋwandomau ich chognaan puju” a siebahab ajim anum, “pu thua wenūrramkhīir.” Maagwai mug ee pu baudukhiinjā, “amau sii amach jua eeta pu jāau aubajup, buju aimau pu chig am ugua.” Baubaad! ajim anum, chi dosātau irig.

⁷Magbaawaita jūrr ichdeu chi dosātag, —īchab Ŋwandum iek phā sim gaai jaauwaijā, “Ŋwandomau chadcha pāach thāaju awi oob nem parhoob amiet” a siebahab a chirajim aajem irua.

⁸Maimua ābmiecha paawai deeu chi dosātaupai durr pooma sim gaai i arrjim aajem. Mag durrsī gaaimua dawaa durr warpham magwe thum ag gaai nem thunum dui irig oopinaa, ⁹—Pua mu bukhurr phōbkhanaa mūrugta Ŋwandomagamjo jeeumun, ar puchdeu nem oo sim thumaa mua purugta deejugui ajim anaabá, chi dosāt garmua.

¹⁰Mamu mag nuu paawaita Jesuu irig, —Ŋwendum iek phā sim gaai jaauwai, “Pāar Poron Ŋwandomau; āba irigpaita jeeubat, maimua āba i iekpaita ipie-rraa abat” a sim. Magnaa mag sīebnaa pudeu pūchta jopkhaa mu aigmua sīubaad a chirajim aajem irua.

Mag, būurjā i ipierraa abajim anaabá Jesuu.

¹¹ Magbaawain chadau chi dosāt sīubaadeewai i iek ich appai chirsijim aajem. Mag ich appai aadeewai Ēwandam chognaanau-ta ügtharmua beewi uu i khīr jāsenkha naaichejim aajem.

Jesuu warrpem Galilea durr

Ēwandam iek jaubaader

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Juan chi òor por choomie ya cárcel deg phāar wai nūm a ūrbaadeewai, Jesús Galileaag majim aajem. ¹³ Pari ich bāau-tarr phobor Nazaret eepai sīeba, warag Capernaumag petajim aa-jem, thūrrdo igaau joobaan, warr-gar maach jooin Zabulonnaan Neftalinaan dui joobaajerr durr. ¹⁴ Pari mag i mam matarran, Ēwandam i jaaumie Isaías khara-rrau phā puarr eyaa obermkhīir ajim. Mag irua phā puarr gaai mag sim:

¹⁵ “Zabulonnaan joobaajerr perás maimua Neftalinaan joobaajerr perasta òor peerdūju woun nūrraju” a sim, “Jordán igaau thoom igar, phūas igaau, maimua khīeb Galilea ee judionaan khabam khūun joobaajem aram magwe.

¹⁶ Magbaawain sī khī thūnūm ee naajerr khūun aarta òt bu arar aimamjota aju.

Peerdūju khaugba aawai pod ügthar oberbaju aajerr khūun atheeta edau aardubaademjota aju.”

(Is. 9:1-2)

¹⁷ Magtarr aigmua Jesuu ich Aai i jajawagmamua, “Pāach khaibag isegwia, Ēwandalagta chugpaapi jeeubat, maimua irigta ȳduraa pāach Porkhapibat” aajeejim aa-jem òrag.

**Do uamien jayap
Jesuu ich dui phe arrtarr**

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ Biek ãb Jesús thūrrdo Galilea igaau nūrrūmu, òor numí ooimajim aajem. Makhūun khod ãbam khūun ajim: aaijā ãba, ädjā ãba. Am thūr, ãb Simón ajim, ich mapai īchab Pedro a thūr sīejim. Maagwai ãbakhai Andrés a thūr sīejim. Amach do uamien arr aawai, irua ooimaawai, atarraai bar khodjorrajim aajem. ¹⁹ Mag oobaimaawai Jesuu amag, —Mu dui wettarau ajim anūm. Ich jāg pāach mug sīi do ua gaaipai nūmjo, mug atag jūrr mu iek òrag jaau gaaipaita nūsijugui ajim anūm amag.

²⁰ Magbaawai amach atarraai phepuawi chadcha i dui ereu-baadejim aajem.

²¹ Maimua mag Galilea igaau mamua ag atag deeu ūwaai òor numí ooimajim aajem, agjo ãbam khodpai. Makhūun Santiago ajim aajem Juan dui, jooi Zebedeo chaain. Makhūunjā do uamien arr aawai, irua ooimaawai, amach red thūrrdu sīsidūmta kha naajim aajem, bote ee amach aai dui. Mag oobaimaa, makhūunag-jā Jesuu, ²² “Mu dui wettarau” abarm burre sīi amach redjā khaugba, bote dui amach ayag puawi i dui wetjim aajem.

**Oor pom th̄unumag Jesuu
maach peerduajem iek
jaautarr**
(Lc. 6:17-19)

²³ Mag n̄rr̄umua Galilea igaau Jesuu jaau ph̄urdū n̄rr̄aajeejim aajem, phobordam khekhedum ee judionaan Ēwandam iek jaau-jem di s̄isidumpierr. Mag jaau n̄rr̄umun maach peerduajem iek-ta jaaunaa īchab Ēwandamagta dich Porkhapiju aai n̄um aajeejim aajem. Mag n̄um dui òor amach khamor machagpierr ich aig wai bee n̄umun monaauph̄inaa s̄ii kha mamachdogpa chugpaaph̄i maajeejim anaabá. ²⁴ Siria durram magwe Jesús mag n̄rr̄umun bii wejorr aawai, òor khamor machag khīripierram kh̄uñnta i aig wai-beejeejim anaabá: s̄ii khajapham khamor machag paraam kh̄uñun, kha mamachdog paraam kh̄uñun, dosāt ben paraam kh̄uñun, por benmie paraam kh̄uñun maimua bu wa juu khāijā j̄userm kh̄uñnpa waibeamamun, Jesuu monaauph̄i maajeejim anaabá. ²⁵ Oor pooma Galilea durram kh̄uñun, Decápolis durr phobor n̄anuidum eem kh̄uñun, Jerusalenpien, Judea durram kh̄uñun maimua Jordán i atag ed obeerjem garm kh̄uñnpa Jesús ēudee pos aajeejim aajem.

**Durrsī gaai ich Aai iek
jaauamamua chijā kh̄uñnta
onee aju aai n̄u a jaautarr**
(Lc. 6:20-23)

5 ¹ Mag òor pom ich ēudee noodubaadem oobaawai ich Jesús warag durrsī gaai waaidu

oberwi oo s̄isijim anum. Magbaawai i khapeen i dui wenurraajerr kh̄uñun ich bigaau ohood aphobadeewai ²jāga chadcha Ēwandam dui ajapha wenurraju aai n̄u a jaaumamua magjim anum, thumaam kh̄uñnag:

³—Pāar ar pāach khaigba num khap Ēwandamagta pāach eeg oopim khōsi durrum kh̄uñun, onee abat ajim anum, pāachta i dui āba jooba wenurraju aawai.

⁴ Pāar ar pāach pekau pom num khaug auwi okhīirjunaa Ēwandamagta chugpaapi num kh̄uñun, onee abat ajim anum, ich Ēwandamauta pāar khīir jāsen-khawi pāar khīir onee apiju aawai.

⁵ Pāar ar būhr abarm gaaimua meeukhaba khīir thūu Ēwandamagta pāach dui ichdeu ampier apiejem kh̄uñun, onee abat ajim anum, pāach mag n̄um paar irua durr iiur deeu a simjā pāachdeuta jūaju aawai.

⁶ Pāar ar Ēwandamau waupim khōsim nem wawaagta jāsog th̄unumjonaa obichag th̄unum-jo n̄um kh̄uñun, onee abat ajim anum, mag nem wajapha waum khōchkha n̄um kh̄uñun juagta Ēwandamau dui oojeewai.

⁷ Pāar ar wir aig pāach kha-peendamjā dau aug khaug paraa aajem kh̄uñun, onee abat; pāach-deu am dui jāagjem paran Ēwandamajā agjo pāar dau aug khaug paraa ajugui ajim anum.

⁸ Pāar ar thāar ajapha num gaaimua āba Ēwandam dawagaata nem waaujem kh̄uñun, onee abat ajim anum, pārauta pāach

mag nūm gaaimua Ÿwandum khīir ooju aawai.

⁹'Pāar ar pāachdeu Ÿwandum iek ȣkhatarr gaaimua pāach khōinaa nūmjo khōinaa amkhīir õrag jaau durrum khūun, onee abat, pāachta Ÿwandamau ich chaainkha auju aawai.

¹⁰'Ar Ÿwandamau nem wau pi sim ipierra nem wau nūm gaaimua jūrr õrau pāach dūita khaigba aawai dau aphū durraajem khūun, onee abat ajim anūm, pāachta mūg atagjā Ÿwandum dūi āba jooba wenūrraju aawai.

¹¹'Ar mū gaaimua õrau pāach khīir iekhanaa pāach gaaijā juu khūaba nūm dūi īchab sii pāach khaibag waum khōchgau pāach dūi chad khabam iekta chadam iekjoo aadep aawai, warag onee abat. ¹²Pari pāach dūi maagwaijā, oob okhīirjuu amiet ajim anūm. Magju khāai warag onee abat; pāar mag nūm jūrran ūgtharin pāar athee nem wajapham poomata thūnum. Ís jāg pāar dūi khaibag thūnumjo aba aajeejib ajim anūm warrgarwejā am jooinau Ÿwandum i jaaujerr khūun dūi. Pari magtarr Ís am ūgthar Ÿwandum dūi onee naabahab a jaaumajim aajem.

**Thakhaar anaa õor atheem
ararag**

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³Mag iekhakhag mamua ich Jesuupai, —Pārau khaphū nūmgui ajim anūm, thakhaar nakha aadekhiin, tag būrjā maadeu nem igba sīsiju. Magbaawai sii õrau ag ūr ereu dich thūnaawiajā,

ausūuba ich mag bu ee sīeju, tag igba sīewai. Jāg nem ārpimaaugau thakhaar iigjemjo, pārauta õor okhooju arrjā mu juapierr khaigper durraba aajeeb ajim anūm okhoopimaaugau.

¹⁴'Jāg durrī gaai phobor sim pod dau merju khaba aajemjo, pāraujā pāachdeu mu iek khaugtarr chan pod meerju khaba nūmgui ajim anaabā, pāach nem wajapha wau nūm gaaimua pāachta mūg eegarm khūun athee khīchag ee lámpara paa dūnūmjo naawai. ¹⁵Pārau khaphū nūm, lámparaan paanaa sii nem bu ee ausūuba, dau garta ausūujem, dijā thum araraa amkhīir. ¹⁶Ich jāgta aju aai nūmgui ajim anūm pāarjā. Magua pāachdeu nemdam wajapha wau nūm gaaimua pāachta õtdau phuu dūnūmjo abat ajim anūm, thumaam khūun na arar amkhīir; mag pāach nem wajapha wau nūm gaaimua maach Aai ūgthar chirūmta thumaam khūunau thomkhīir.

**Moiseeu ley phā p̄hatarr
Jesuu jaautarr**

¹⁷'Oob pārau mua mag Moiseeu ley phā p̄hatarr warre isegpääin wa sii warrgar Ÿwandum i jaaujerr khūunau nem jaaujerr khāijā isegpääinta beejim amiet ajim anūm Jesuu. Magju khāai muan warag chadcha ag gaai jaau sim thumaa wawaanta beejim. ¹⁸Cha mu iekha chirūm iekhau, mūg durr jooita edaujā dūi Ÿwandamau i agkhabam aig chan, ley gaai jaau sīsidūm iek buđam ābjā okhoopibaju. Ichiita nem

thumaa ich jaautarrjo obeberg majugui ajim anum. ¹⁹Magua, ābmua khāijā leidam būthu khitawiajā ag gaai jaau sim iek bū ab khāijā ḫurkhaba, ni ag gaai jaau simjo amkhīir ich paarmua deeum khūunagjā jaauba sim chan, Ŗwandam maach Porkha sim durr paaukhaimaawajā ichta thumaam khūun khāijā juu eegpai sīrraju. Pari magba, ar ichdeujā mag ley gaai jaau simjo ipierraanaa warm khūunagjā agjo ag gaai jaau simjo ipierraanamkhīir jaau simun chadau, mag Ŗwandam durr paimaawajā īchab ichta warm khūun ḫrpai sīsijugui ajim anaabá. ²⁰Magnaa ichdeupai, Pārauta ich Ŗwandamau nem waipi jaau simjo nem wauba, sii jāg Ŗwandam iek jawaag chi machnaan aajem khūunjopai nem waunaa Moiseeu ley phā p̄aatarr ḫurkhaajem khūun denjopaita nem wau nūm chan, pāar ûgthar oberbamgui ajim anum.

**Dich khapeen dui
meeukha nūmpaijā pekauu
(Lc. 12:57-59)**

²¹Maimua ich Jesuu magjim aajem: —Pārau khaphū nūmgui ajim anum, warrgarwejā pāar jooinau, “Oob òor thōom; chi òor thōo simun ich agjo thōop̄iju aai sim” a jaaujeejim. ²²Pari mua mag chirūmgui ajim anum: Òor thōoba awiajā sii dich khapeendam dui meeukha nūmpaijā ich agjo pekaukha ober sim. Sii dich khapeer meeukhamkhīir i khīir iekha nūmjā pekauu; chi mag iekha sim khūun, thethemnaanau

khaibag waipi jaauju. Maimua ar sii chikham thōp iekha simjā ya sii khīmie durr barpujuuta sim; òor thōoba ab mamū ich agjo sīebahab ajim anum, pekauta wau sīewai.

²³Maguata mag chirūm: Pu, Ŗwandamag nemchaaita ofrendakha deenaa jewaan mam; pari mag mam ee pu khīir ee dūnusim, ābmua p̄uch dui iekkhōrdam paraa sim. ²⁴Magbaawai p̄uch ofrenda chi nemchaain phaajem aig p̄awi, mag p̄uch dui khaigba sim aar mawi, ithū i dui iyūw awi, khōinaa nūsits a jaaumajim anaabá. Maimuan chadau deeu mawia p̄uch ofrendadamau Ŗwandamag jeeubamí ajim anum.

²⁵Wa ābmua khāijā leinaanag pu khaibag waumkhīir p̄uch jaawaan arrwai, chi thethemnaan aar barwi jaauju nawe, i dui wajapha iyūw awi khōinaa nūsits ajim anum. Magbamūn chi thethemnaanau guardianaanag pu pur deebaawai jūrr makhuunau pu cárcel deg pujugui ajim anaabá. ²⁶Cha mu iekha chirūm iekhau, ya p̄uuta amau mag phāar athamūn, phatkhon gaaimua atarr khai, ābmiecharam centaaudam phagp̄ibam aigjā amau pu obeerpuibajugui ajim anum. Mua mag chirūmūn, pāach khaibag Ŗwandamag chugpaapiju aai nūwe chugpaapiwi i dui khōinaa ajuuta ēkhabat a chirūm.

**Jesuu dich òor khabam dui
khapes apiba jaautarr**

²⁷Mag iekhamamua ich Jesuu-pai amag magjim aajem: —Pārau

khaphh numgui ajim anum īchab, warrgarwejā pāar jooinau, “Oob pāach ūor khabam dui khapes amiet” a jaaujeejim. ²⁸Pari īs mua mag chirum: Warre khapes aba awiajā, ābmuata uhi oowi ich odegpai khāijā, “Jāg uhiita magju aai khitaba” a khīirju simun, mag khīirjubarmuapai ya ich thāar ee pekau waubarm mag uhi dui.

²⁹Magam uguata, pu juachaar garm daúa khāijā pu pekau waupi sim khai, jēunaa warre warp barbapu. Mag dau ābpaim gaaimua puch mor thum khīmie durr maju khāai, dau appaita okhoobarmun, uu simgui ajim anum. ³⁰Wa pu juachaar garm juau khāijā pu pekau waupi sim khai, warre thuapnaa warp barbapu. Jua ābpaim gaaimua puch mor thum khīmie durr maju khāai, mag jua appaita okhoobarmun uu simgui ajim aajem. Wajapcharan magum pekau waumaaugau dau chukhumjo oobamjonaa magum nem khaigbam wawaaggā jua chukhumjo abā, būurjā wauba. Magju khāai Ēwandam dau na puch morta sūrkhabá a chirumgui ajim anum.

Jesuu uhi puapiba jaautarr
(Mt. 19:9; Mr. 10:11,12;
Lc. 16:18)

³¹Pārau khaphh numgui ajim anum īchab, pāar jooinau jaauwai, “Ābmua khāijā ich uhi puapam khai, warre ēsap gaai ‘Mua pu pua chirum’ a phānaata irig deeju aai sim” a jaaujeejim. ³²Pari īs jūrr mua mag chirumgui ajim anum: Ābmua khāijā ich uhi

deeum dui chadcha magba simta pua simun magan warag juau deeum dui magamkhīrjota pua simgui ajim num, magum gaaimua warag pekau waumkhīr. Mag ich ap sim awi chikhamnau puatarr uhiita au sim wounjā pekauta wau simgui ajim anum, agtha chikham uhiitka simta au siewai.

**Chadcha dichdeu nem wauju
jawaag jäga aju aai sī**

³³Īchab pārau khaphh num, warrgarwejā pāar jooinau jaauwain, sīi parhoobam nem igwiatu dichdeu nem waum khōsim wauju a iekhaawain, naspawiajā deeu waubam aju aai sim a jaaujeejim. Magarrau “Maach Por Ēwandam igwiata mua mag nem wauju a iekhabarmun chadau pod naspawiajā dich iekhatarr chaaur aju khaba sim” a jaaujeejim. ³⁴Pari īs mua pārag mag chirumgui ajim anum ich Jesuu: Oob būurjā nem inagdam igwia khāijā mag gaaimuata nem wauju a iekhamiet. Edjā Ēwandam khu juupjem aawai oob edjā igwiajā mag gaaimuata nem wauju amiet. ³⁵Mug durrjā sīi Ēwandam bu dūnūuujem aawai ni mug durr igwiajā oob mag gaaimuata nem wauju a iekhamiet a jaaumajim anum. Wa Jerusalén phobor igwia khāijā, jāg phobor thumaam khuun khāijā chi ūruucharam Rey sīejem phobor aawai, oob mag gaaimuajā nem wauju a iekhamiet ajim anum. ³⁶Wa dich por igwia khāijā oob mag iekhamiet; magumjā pekauu. Pāach

iphithur mag iekhawiajā pārau pāach porbu ābjā bāphä paa auba ni phuisijā paa aubamgui ajim anum, ich Ēwandamaupaita magpiejewai. Mag nem parhooba igwiata iekha nūm aig, Ēwandam igwiata pāar mag iekha nūm khabahab, nem thum ichdeuta omparr aawai. ³⁷Magju khāai chadcha nem wauju khai, warre wauju abat. Wa wauba khāijā aju khai, warre ich agjo waubam abat, mag nem inag igwia magum gaaimuata wauju a iekhaba.

**Dich dui òrau khaigba aawai
agjo am dui khaigba apiba
jaautarr**
(Lc. 6:29-30)

³⁸'Pārau khaphu nūm īchab, warrgarin pāar jooinau jaauwai, "Chikhamnau pūch dau suawai puajā agjo i den suju aai sim" a jaaujeejim; wa "Chikhamnau pū khierr āb khāijā buathēupääiwai puchdeujā i den agjo aju aai sim" a jaaujeejim. ³⁹Pari īs mua mag chirumgui ajim anum deeu ich Jesuu: Abmua khāijā pāach dui khaigba aawai oob am dui agjo khaigba amiet. Magumjā agjo pekauu. Magju khāai pū khīidadcha deetarr khai, thoom garjā agjo deemkhīir irig khīir uabá ajim anaabá warag. ⁴⁰Abmua khāijā leinaanag pū jaauwia pū camis khāijā khechthug aum ig sim khai, warag tagam khajūajā uduraa irig arrpibá. ⁴¹Nem chukhūm khāijā ajués puchig kilómetro āb arrpi sim khai, magum aba warag kilómetro númí athaad ajim anaabá. ⁴²Örau

puchig nem jeeuwai o ajapha magum aba deebá. Maimua sii puchig nem prestaa khāijā jeeuwai deeb khaba deebapui ajim anum.

**Dich kha ukhurm khūun
kha khōsi api jaautarr**
(Lc. 6:27-28,32-36)

⁴³Ichab pārau khaphu nūm, warrgar pāar jooinau jaauwain, "Pāach khapkhuunta kha khōsinaa pāach kha ukhurm khūun oomapha abat" a jaaujeejim. ⁴⁴Pari īs mua mag chirumgui ajim anum ich Jesuu: Pāach kha ukhurm khūunjā daupii abat; maimua agjo mu iek gaaimua pāach khaibag wauju ēkhaajem khūun kōitjā warag Ēwandamagta jeeubat. ⁴⁵Pārau magta amun magan chadcha pāar ügthar Ēwandam chiraajem chaainau. Ich ag Ēwandamauta öor wajapham khūun atheejā edau wūupinaa khaibam khūun atheejā wūupiejem. Ichdeuta īchab ich daar agpierraajem khūun atheejā noseg chepi-naa sii parhoob amach khōchagi-pierr nem waaujem khūun atheejā noseg chepiejemgui ajim anum. Magua pāraujā agjo thum pāach dui khaigba aajem khūunpata daupii aju aai numgui ajim aajem, ichdeu aajemjo. ⁴⁶Pārau sii pāach daupiim khūunpaita agjo daupii amun, ¿maig khan wajaug sī? ¿Sii Romaam gobierno athee debpaar jeeujem khūun chi khaibam khūunaujā ich agjo aba aajē? ajim anum. ⁴⁷Wa sii pārau pāachjo judionaankha thunum khūunag-pai khāijā saludaakhiin, ¿maigjā

khan wajaug sī? ¿Ich agjo aba aajē judionaan khabam khūnaujā? Pāach meeun khabam khūn awiajā oob amag saludaamapha amiet ajim anum. ⁴⁸Pāach Aai ūgthar chiraajemjā chi wajapham aawai pāach chi chaainaujā īchab pāach Aaijo o wajapha abat pāach khapeen dui a jaaumajim anaabá.

**Jesuu nem wajaphamta
waapi jaautarr**

6 ¹Sīi pāach o wajaug phem-khīrpai chan oob chikham dakhīr nem waumiet ajim anum. Bigaaum khūnag magamkhīrpaita pārau mag nem wau nūm paar chan, maach Aai ūgthar simua pāar wajapha ig iyuu abaju, ya muig eegarwe òrau pāar wajapha ig iyuu numua ya amau pārag phag nūmjota naawai.

²Magam uguata, dau aphūum khūndamag nemdam deewaijā oob thumaam khūnag khakhapdo apimiet, sīi jāg amach eugar wajapha ig iyuu amkhīrpai culto ee wa kaaijā ee khāijā òor khapanag dakhīr aajem khūn denjo. Ar jāg amach eugar wajapha ig iyuu amkhīrta aphūum khūndam dui o wajapha aajem khūnan, ya òrau amag phagbarmjota nūmgui ajim anum, am eugar wajapha iekha nūmua. Jāgum khūnag khanii Œwandamau tag phagbarju. ³Dau aphūum khūndamag nem inagdam deewai oob pāach khapeen pāach dui chi wajapcharam khūnagjā jaaumiet. ⁴Magju khāai warag pāach khaugpimaphamjo meraata deebat ajim anum. Pārau mag

meraa deewiajā, pāar Aai ūgthar-mua pāar oo sim aawai, ichdeujā pāar eeg oob khaba eeg ooju a jaaumajim anaabá.

**Jesuu jägata maadeu
Œwandamag jeeuju aai nu
a jaautarr
(Lc. 11:2-4)**

⁵Mag nem jajawagmamua ich Jesuu magjim anum: —Œwandamag jeeuwai, oob jāg sīi chadcha magba nūmta Œwandamag jeeu nūm amkhīr jāg òor dakhīrpai jeeujem khūnjo amiet ajim anum. Jākhūnan sīi òrag amach oomkhīrpaita culto ee maimua sīi kaaijā eejā agjo Œwandamag jeeu nūm anumua būjāupaita ijējēb aajerramgui ajim anaabá. Jāg amach eugar wajapha ig iyuu amkhīrta jāg nūm khūnan, ya òrau amag phagbarmjota nūmgui ajim anum, am eugar wajapha iekha nūmua. ⁶Pari pārag mua jaaukhim: Œwandamag jeeuwai, am denjo khaba, pāach khāajem thuur wai nūm khai, aar dubnaata pāach appai irig jeeubat. Mag pāach appai nūmjo naab mamū, maig pāar dui sim pāar Aai. Mag pāar Ayau pārau pāach appai ichig jeeu nūm oobaawai pārag irua pāachdeu nem jeeu nūmjā deeb khaba deejugui ajim anum.

⁷Mag irig jeeuwaijā oob jāg par iiupai Œwandam iek ukha nūm anum khūn denjo parhoobam iek maadeu ighbaju ayaampata iekha nūm amiet ajim anaabá. Amachigan jāg jeeubaadem pua chūuu aawaita Œwandamau ūrcha amach iek ūurjempii aajerram

ajim anum. ⁸Pārau ichig jeeuju nawe pāar Ayau ya pārau nem ig nūmjā khaphu sim aawai, oob am denjo atcha iekha nūn amiet. ⁹Magju khääi pāachdeu irig jeeuwai mugta jeeubat ajim anum:

“Ewandalam, pūhta maar Aai ūgthar chiraajemnū.

Puch appaita chadcha pekau chukhu chitum.

¹⁰Purugta marau maach dui pūchdeu ampierr apinaa pūchta thumaam khūn Porkhapim khōsi nūm.

Ūgtharjā jāg pūchdeu nem waupi jaau nūm appai waaujemjo, mūig eegarjā thum pūchdeu jaau simjota apim khōsi nūm.

¹¹Ed eepierr pua marag ich jāg khojudam deebarju.

¹²Ewandalam, maar pekau thum chugpaabapnū, maimua ar marau maach dui khaigba abarm khūn dui tag magum iek igba ich mag khīir okhoopäajemjo, maar denjā khīir okhoobapnū.

¹³Oob pua uthraa chan maar pekau ee burripi chiram.

Mag khääi warag maar thua wai chirsí, phithurg chukhu dosātau maar ichig paa aum ugua.

[Ewandalam, pūchdeuta nem thūnūmūn thum khap chirum.

Pūchta chi juu thierriu, maagwai pūchpaita thumaam khūnau tho iekhaju aai nūm, mug atag pawiajā ich mag.]”

’Magta jeeubat ajim anaabá ich Jesuu. ¹⁴Magnaa īchab, Chikhamnau pāach dui khaigba aawai, pārau am dui magum iekjā igba sii khīir okhoopūhimnū, magan maach Aai ūgthar chiraajemnā īchab pāar pekau chugpaapūiwia tag magum iek igba ich mag khīir okhoopūijugui ajim anum. ¹⁵Mamū pārauta pāach khapeen wir aig perdonaabam chan, maach Aai Ewandalamaujā pāar pekau chugpaabamgui a jaaumajim aajem.

Jesuu surkhapi jaautarr

¹⁶Pāach Ewandalamag jeeu khewaag thach khoba surkhaawai, oob jāg sii amach eugar wajapha ig iyuu amkhīrpai nem waaujem khūnjo jāsogau okhīirjuumjo amiet ajim anum, mag oowi bigaum khūnau “Jaan Ewandalamag jeeu nūmua surkha naawaita jāg nūm” am ugua. Jāg amach surkha nūm khap amkhīrpaita okhīirjuumjo aajem khūnan, ya õrau amag chi phagamjota nūmgui ajim anaabá, am igwi chadcha surkhaajem khūnau anum gaaimua. ¹⁷Magju khääi Ewandalamag jewaag surkhaawai, warag wajapha pāach khīir sūgpuināa por megbapnūt, ¹⁸bigaum khūnau mag pāach surkha nūm ni ābmuanjā khap am ugua. Pārau magta amun, āba maach Aai pāar dui simuapaita khap aju; maagwai ichdeuta īchab pāar eeg oojugui ajim anaabá.

Ũgthar augcheba naaimaag
(Lc. 12:33-34)

19 'Muig eegarwe chan oob phatkhon wa nem inag pom khāijā paarpaju ēkhamiet. Muigun nem thum polieu ārnaa khukhungaujā jēeumaajem; mag nūm dui nem jīgmienaujā sii dubwia jīgkhamaajemgui a jaau-majim anūm. 20 Magju khāai nem wajapha wau nūmuata phatkhon ākha phiemam dui nem inag pom paarpamamjo abat, ūgthar paimaawaijā chadcha paraa naaimaag. Pāach jam paaukhaima-waim atheistā pārau phatkhon phie nūmjo nem wajaphamta wau nūmuun uu simgui ajim anūm. Jam chan polieujā ārba, khu-khungaujā jēeuba, ni nem jīgmienaujā pod jīgkhabam. 21 Muig jēb gaai nūweta nem thum paraa aju khīirjuju khāyau ūgthar paawaita nem thum paarpaju khīirju we-nurrumun, magan chadcha pāar khīirjug āba ūwandam gaaita sim ajim anūm.

**Jesús iek maach daun
ōtdaujota sim aajem
maach mor gaai**
(Lc. 11:34-36)

22 'Maach daun ūtdaujota sim maach mor gaai. Maach daujāata wajapha sim aiguin, nem thum dawaata oojem. Ich agjota sim maach thāarjā. ūwandam iek ūkhanaa maach thāarta wajapha sim aiguin, nem thum ūwandamau khōsimjota waaujem. Mag nūm aiguin ararag ee nūmjota nūmgui ajim anūm. 23 Mamu

magba agtha pāach pekau ee nūmuun, magan pāran sii agtha khīchag ee jūrkha jūrkha nūmjota nūm. Mag nūm aig pod ūwandam dui naaju khaba nūmgui ajim anaabá, pekau eeta naawai.

**Jesús iek ūwandamag
wūrpanaa pod phatkhonagjā
wūrpaju khaba nūm aajem**
(Lc. 16:13)

24 'Ni ābmuaajā pod patronnaan numiim khūun chogkhaju khaba simgui ajim anūm. Patronnaan numí akhiin, iwiir ābpaita ūrcha kha khōsi aju. Ich agjota sim ūchab ūwandam duijā. Pod pārau ūwandam khīrag wūrpanaa, phatkhonag khāijā wūrpaju khaba nūm. Pāar magta nūm chan ūwandam ipierraat khaba nūmgui ajim anaabá.

**Khani khoju wa khani jūaju
khīirjupiba jaautarr**
(Lc. 12:22-31)

25 Mag nem khīir pogkhe ja-jawagmamua magjim anūm ich Jesuu: —Oob pārau “¿khani khoju wa khanta dojuuta maach mūg nūmu?” a khīirjumiet. Wa magbam khai, ya khajūa chukhu nūm “¿Khani jūajuuta mūg nūmu?” a khāijā khīirjumiet ajim anūm. Pāarta nem khoojem nem khāai-jā wajapchanaa khajūa khāyaujā ūwandam dau na ūruucha balee sīsid aawai, irua pārag oobamjoo abajugui ajim anaabá. 26 Pāade ar nemchaaindam edjā ee ūrr phophog aajem khūun oobat. Am phidkhajā phidkhaba aajeewai amach phathaudam ākhaagjā di

chukhu nūm. Mag phidkhaba sīi naajeeb mamū, maach Aai ūgthar chiraajemuata amag phathaudam daumeraa dee wai simua am khee wai sīejemgui ajim anūm. Magum pāar chará nemchaain jāg thūnum khāijā ūrcha balee naawai, ḥjāga irua būurjā pārag ooba abarju? a jaaumajim anaabá. ²⁷Oob atcha pāachdeu nem ig nūmta khīirju nūu amiet. Mag pārau pāachdeu khōsimta ig nūu akhiinjā, ḥkhaíuta mug nūm aig mag ichdeu khīirju sim gaaimupai ich meeju arr ūr oradam ābpai khāijā ich iiupiju aai sī? ajim anūm.

²⁸'Mag nūmta khajūa chukhu aawaijā ḥkhanthee atcha khīirju nūu aajē? Pāade ar pamaardam ooihmū thūnaajem khīirjubat. Amjā ūchab būurjā phidkhajā phidkhaba, ni amach khajūa jūaju khīirjuwia ēkhakha nūujā aba aajem. ²⁹Mag naab mamū ūor ābmuajā am dui barba aajem, ooimug athee. Warrgar rey Salomón khararraujā phatkhon pom paraanaa nem wajapham pom paraa ajerraujā pamaardam ooimugjo chan pod khajūa jūaba aajeejimgui ajim anūm. ³⁰Pamaar jāg ooihmū thūnum edau wūubaademuapai khiphebaadeewai sīi khūujemjā Œwandamau jāg ooihmū wai sīejemta, ḥjāgwī pāar pamaar khāai ūrcha balee nūmuia nem jeeu nūmta irua deeba abarju? ḥWa pāachdeu jeeu nūmjā pod deebajupii aajēwa? ajim anūm. ³¹Oob atcha "ḥkhanta khoogáwa?" wa "ḥkhanta doogáwa?"

wa magbam khai, "ḥkhandamta jūabaraag khai?" amiet ajim anaabá. ³²Pārau khaphū nūmgu ajim anūm, ūor Œwandam iek ūhabam khūunta magum nem thum khīirju phobaademjā puaba sierrjeem. Mamū pāar Aai ūgthar chiraajemua pārau nem ig nūmjā thum khaphū sim aawai pāar chan warm khūunjo magba-ju aai nūmgu ajim anūm. ³³Āba Œwandamau nem waipi jaau sim-paita waunaa irigpaita pāach dui ichdeu ampierr apibat. Pārau chadcha magta amūn, tagam nem pāachdeu ighbarmjā irua deeb kha-ba deejugui ajim anūm. ³⁴Oob atcha "ḥKhanta nan khobarju wa khanta jūabarju?" a khīirjumiet. Ag nawe khīirjuwiajā par khababah ajim anūm. Phithurgan ḥsapakhampierr oojem. Magua maadeu ag nawe khīirjuba awiajā, ichiita maadeu nem ig nūm chan chuk khabajugui ajim anaabá, magum khīirjuu aag.

Chikham jaaupiba jaautarr (Lc. 6:37-38,41-42)

7 ¹'Chikham īgkham khōch-gaupai chan oob chikham pekau phemiet, eeu Œwandamau pāach chach nūm ed magum iek pāachig igdukham ajim anūm Jesuu. ²Pārauta chikham jaaum khōchgau "Jāan magta sīerrūm" amūn, pāachdeu chikham jaau nūmjo aju Œwandamaujā pāar dui. Pāachdeu chikham jaau nūmjo ich ag jaautarr iekhau Œwandamaujā pāach khīir pāar jaau thūnu-jugui ajim anaabá. ³Mag simta ḥjāgwī pua sīi puch khapeer dau

ee pasurdam wai simta eerpa nūn aajēma, pūch dau eejā agjo pasur pomkham wai sim khaugba? Maachin nacha dich khīirjunaata iekha nūngui ajim anūm. ⁴ „Jāga pua pūch khaperag, “Daai kake, mua pū dau eem pasur noi aukhim” aju, pūch dau eejā ag khāyau nem pom sim joothū thūnūm noi auba simta? ⁵ Khīirjug chukdam, nacha dich dau eem pasurta noi auba aajeeb ajim anūm, wajapha oog; maimuan chadau jūrr dich khapeer dau eemjā agjo noipū nūm. Magua dichta nacha khīirjuba aajeeb chikham jawaag. Dichjā agjo chirūm chan pod dich khapeen jaauju khabam ajim anūm.

⁶ Magnaa mag jajawagmamua ichdeupai, —Saak khōriimjo sīsidūm khūnag oob mug pāach peerduajem iek jaaumiet, eeu magbam jāgūm khūnau warag pāach gaai mas adukham ajim anaabá. Mug iekta nem thumaam khāai chi wajapcharam aawai khūnsnaanjo nem wajaphamjā aai abam khūnagjā oob mug iek jaaumiet, eeu warag sīi nem parhoobamta jaau nūmjo ag igwia khaigba iyūu adukhamgui ajim anūm.

Jāga aju aajē
Ēwandamag jeeuwai
(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ Maimua īchab ich Jesuupai magjim anūm: —Puaba jeeubat; pāachdeu nem igbarm Ēwandamau deeju. Pārau i jūrmūn, i baauju; i sim aar dubaag pāach weeu upi jeeumūn, irua pāar

weeu auju ajim anūm. ⁸ Pārau khaphū nūngui ajim anūm, ar ūor nem jeeu paraam khūnagan deeb khaba deejem; ar amachdeu nem inag ig nūm puaba jūr nūm khūnau baaujem; maagwai īchab chi puertdi sirbaichem khūjā weeu auwia dubpiejem a jaaumajim aajem.

⁹ Pārau ābmua khāijā pāach chaairau thachdam jeeubaawai, ḡmokdauta phedeeju khai, thach awi? ¹⁰ Wa magbam khai, chaairau āwarrdam khāijā jeeu khitaawai, ḡnemkhōrta āwarr awi thōo deeju khai? Ni ābmujā mag chan abajugui ajim anūm ichdeupai. ¹¹ Magnaa, Pāar jāg o ākhāraa khitheem khūnaujā pāach chaainau nem jeeuwai, ḡnem wajaphamjā īgkhaba deeba aajē? ajim anūm. Pārau jāg deejem khai, pāar Aai īgthar simua charā pārau pāach chaainag nem deejem khāijā wajapcharamta deebajup ajim anūm, ichig jeeu nūm khūnag.

¹² Magua mua pārag īchab mag chirūmguai ajim anūm: Chikhamnau pāach dui khaigba apimapha nūm khai, pāach garmuajā oob chikham dui khaigba amiet. Ōrau pāach dui apim khōsimjota pāach garmuajā am dui abat ajim anūm. Moiseeu ley phā puatarr gaaijā magta jaaunaa īchab Ēwandamau ich iek jaaupiejerr khūnaujā ich magta jaaujerr aawai, magta aju aai nūngui ajim anaabá.

**Ūgthar maajem khudan
phirkhi khitum aajem**
(Lc. 13:24)

¹³'Ūgthar oberm khōsi nūm khai, puertdi phirkhim garta dubju ēkhabat ajim anūm Jesuu. ¿Jāgwi? Dosāt aar maajem khudta khudjā pomnaa chi puertdijā nem wāg sīejewaima. Mag sim garta òor pom erereu aajem. ¹⁴Pari jūrr ūgthar arrjem khudan phirkhinaa chi dub nūm aram puertdijā phirkhi khitum. Mag sim aawai chadcha dubju phithur sīerrūmgui ajim anūm. Magua īchab mag gar chan òor pom wetba aajem ajim anaabá.

Jāga òor o ajaug khaphu aajē
(Lc. 6:43-44)

¹⁵'Kharin ūwandamau ich iek jaaupibaawaita i iek jaau wenūrrūm aajem khūnan chi seumienta mag wenūrrajem. Magum khūn dui khīr khaphu abat ajim anūm. Mag sīsidūmta pāar khūguraag sīi ovejadamo daumeraa pāar aig beejem. Pari am odiin sīi khum nem oo wai simjota sīsidūmgui ajim anūm, pāarjā amachjo amkhīir amach gar thereu awaag. ¹⁶Ich jāg miu gayam uva phierrba ni higojā ag bū gayam khabam phierrba aajemjo, amau nem wau nūm gaaimua pārau am khaphu aju aai nūm, òor wajapham khūnā wa òor khaigbam khūnā. ¹⁷Pārau khaphu nūm, nemjīr būn ich che sim gaaimuata khaphu aajem, nemjō ajaphamá wa nemjō khaigbamá. ¹⁸Nemjō ajapham

chan mie neeme cheba ni nemjō ākhāraamjā mie chukkhu khaba sīerrūm. ¹⁹Pārau khaphu nūmgui ajim anūm īchab, nemjō ākhāraa cheejemun thu werpnā juubaadee orpāaijem. ²⁰Ich agjota ajugui ajim anūm ūwandamau mag seukha nūrrjeem khūn dūjā, mag nemjō ākhāraamjota naawai. Magua khaphu abat: Ōran amachdeu nem wau nūm gaaimuata amachdeupai amach jaaujem, òor wājāaunā wa òor khaigbam khūnā.

**Òor thum chan
ūgthar oberbam aajem**
(Lc. 13:25-27)

²¹Mag iekhakhagmamua Jesuu magjim anūm īchab: —Ar mūrūg “Señor, Señor” aajem khūnjā thum chan ūwandamta thumaam khūn Porkha sim aar oberbam. Chi oberju khūnan, ar mū Aai ūgthar simua nem jaau sim ipierra aajem khūnpaita i sim aar oberjugui ajim anūm. ²²Mag ed paawai òor pom thūnūm eemua mūrūg par amach iphithur, “Señor, pua maar khaugbata sīeba. Pū thūr gaai marau pū iek òrag jaauba aajeejib. Pū juapau khabajieb, marau òor mor eem mepeerjā jūr werpnā ag na òrau ooba aajem nempa waaujerr. ¿Magtarra pua maar khaugba chirú?” ajurau ajim anūm. ²³Pari magbaawai mua amag, “Mua chan būurjā pāar khaugba chitum. Pāach sīi pāach khōchagpierr nem khaigbampai wau sīerrjee arr khap, pāade

warag pāachta mū aigmua ereu-baadet” aju a jaaumajim anūm, ich Jesuu.

**Wounaan numí
di eutarr khʉʉn**
(Mr. 1:22; Lc. 6:47-49)

²⁴’Magua, ābmiecha paawai pārag mag chirʉmgui ajim anūm, ich Jesuu: Chi mʉg mʉ iek ūrnnaa mua jaaumam ipierra nem wau sim wounan, woun āb khīrjug khaug sīerrau durrkhudau ee ich dibʉ jukhanaa di eutarrjota sim-gui ajim anūm. ²⁵Mag durrkhu ee eu sīerr aawai, noseg pom chewia, do pom beewia, phīhād pom wet-tarrjā, chʉhababa ich mag sīsijim anūm, durrkhu eeta wajapha jukha dʉnarr aawai. ²⁶Pari jūrr ar sīi par jīgʉupai mʉ iek ūrnnaa mua nem jaau chirʉmjā mʉ ipierra wauba sim wounan, jūrr agjo woun āb khīrjugjā chukhu sīi khōmarii mosjā ee di eutarrjota simgui ajim anūm. ²⁷Ya eu dʉnhisim ee noseg pom chewia, do pom aadem dui phūpa webaadeewai, sīi aphebaadejim anūm. Mag, nem thumaa okhoo-jim aajem.

²⁸Chadcha Jesuu mag nem khīr pogkhe jaaubarm ūrwia sī-ta òor jīgderra naajim anaabá, ²⁹amachdeu ūurwai Jesuu Moiseeu ley phā puarr jawaag chi khaphʉm khaphʉm aajem khʉʉn khāyaujā jaau khaphʉcha jaauma-tarr aawai.

**Jesuu woun āb kokobé beneu
sīerr monaautarr**
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

8 ¹Mag durrsī gaai Jesuu ūrag jaau sīi awia ʉhrbaau, òor pooma i ēudee wetjim anūm. ²Mag i mamta i khīrphee woun āb kokobé beneu bar sim oberche-wia i khīrphee jīepor phōbkhan-naa irig, —Señor, pua khōs chirʉm khai, mʉg phīedau warre mʉ gaaimua chugpaabaphi aiche-jim anaabá.

³Magbaa Jesuu i gaai pūrnaa, —Mua pʉ monaaupʉim khōsi chirʉm; monaau chirsí magan ajim anūm irig.

Magbarm bʉrre chi phīe kha dodos chirarr monaau sī-siewai mor wajappha aadejim anaabá. ⁴Magbaadeewai chi Jesuu irig, —Pʉch mugbarm oob chikhamnag jawamgui ajim anūm. Magju khāai nacha Jerusalén mawia Aai i jeeujem degam phadeg pʉch mor oopibaimá. Maimuan chad pʉch chadcha monaau sīsim thumaam khʉʉnag khab amkhīir, Moiseeu iek phā puarr gaai jaau simjo nemchaain ofrendakha deebá ajim anūm.

**Jesuu Romaam capitán chog
monaautarr**
(Lc. 7:1-10)

⁵Mag kokobé beneu sīerr monaupʉiwia petaau, phobordam Capernaum anūm ee dubimajim aajem. Mag barbaimam khaug athaawai capitán soldaaun por i aig beewia ⁶irig chaigpamamua, —Señor, mʉ di aar aaunaan wai

chirum, mū chog. Sii put ee-pai pod phiiduba kherum, kha chukhu khitaawai. Mag nūm dui kha machagaupata warag eeg pamam ajim anum, chi capitanau Jesuug.

⁷Magbaawai Jesuu jūrr irig, —Oob khīirjum; mua pū chog monaaupääin majugui ajim anum.

⁸Pari magbaa chi capitán garmua deeu Jesuug, —Señor, pū mapimaaugau khabam, pari mū chadcha Ēwandam dau na uu khaba chirum, pū mū deg dubaag. Ich maupaimua mū chog monaaupi jaaubá. Pua mag jaaumun, puch iekhau aawai i monaauba-jupa ajim anum Jesuug. ⁹Muajā much gaaita khaphu chitumgui ajim anum, muchjā īchab much pornaan juu eegarpai chiraawai. Mag chirab mamū, muchdeujā īchab soldaan much juu eegar phe wai chirum. Makhūun ee ābamug khāijā mua “Pet” aawai maajem, mū ipierra; maimua deeumugjā “Pidú” aawai beejem. Wa much chogag khāijā “Mugta abá” aawai mū ipierr aajem. Magua, maupaimua pua monaaupi jaaumun chadcha monaauju khaphu chirumgui ajim anum irig.

¹⁰Chi capitanau ich jūg daar mag iekhabaawai jūgderraadademua ich ēudee wetmarr khūnagta, —Keena, pāade oobat: Mug maach israelnaan ee mug woun denjo ukha nūm chan mua agtha ooba chitumgui ajim anum ich Jesuu. ¹¹Chadcha mug atag òor pom durrpierram khūnta maach jooin Abrán khararr

dui, Isá khararr dui maimua Jacob khararrpa ūgthar Ēwandam dui ābam mes gaai ohood aphobaadeju, i dui āba thach khoog. Maig thūnaaju: ed obeer-jem garm khūun dui edau burr-jem garm khūunpa maach meeun dui āba. ¹²Pari mag ed pāar chi israelnaanta chadcha Ēwandam thumaam khūun Porkha sim aar naaju aai nūmta, pāachdeu ukhaba nūm gaaimua pāachta jūrr khīmie durr barkhūnipui-ju ajim anaabá, amach khīircha. Mam barkhūnibapääiwaita icharaucha pāar bīep jēbū abarju. Maigta mamaq khaphobaademun ich maig ich mag nūsim iekhau a jaaumajim anaabá.

¹³Mag iekhapuwi deeu chi capitanaag eerpanaa, —Puch diig petā; puchdeu āba mua puch chog monaaujupaita khīirju siewai chadcha pū chog monaauju-gui a ajim anum irig.

Mag Jesuu “Pū chog monaauju” abarm burre mam warp mor mas kherarra chadcha monakkha aadejim anaabá.

**Jesuu Pedro phaauhūan
monaautarr**
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴Maimua petaau, ich Jesús jūrr Pedro di aar majim aa-jem. Mam barwi ooimaawai, ich chi Pedro phaauhūan mor mas khūnumie paar thūnūm ooimajim aajem. ¹⁵Mag oobaimaawai Jesuu i aar mawi i juu gaai purbaawai, warre chi khūnumie meeudubaadejim anaabá. Mag khūnumie

meeudubaadee, phiiduwi am jā-hogaagpajim aajem.

Jesuu òor pom monaautarr
(*Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41*)

¹⁶Maimua ya edau kheubaadem ee, òor dosät beneu sīsidūm khūun khapaana Jesús aig wai-beemajierram anum. Mag ich aig waibee nūm khūunan, sīi par iekhaupai obeerpi jaaubaawai, mag am mor eem ben khaigbamjā obeerpūinaa sīi khajapham khamor machgau sīsidūmjā monaau-pūi maajeejim aajem. ¹⁷Mag irua òor monaaumaajerran, warrgar Ēwandam i jaaumie Isaías khara-rau jaautarrjo, “Ichdeuta maach kha thūg ich gaai auwia, maach khamor machagjā chugpaapū-jim” a simjo, chadcha ich ag eyaa obermkhīir ajim.

**Jesús dui wenurram ig narr
khūun**
(*Lc. 9:57-62*)

¹⁸Mag òor pom bee thūnūm khūnau ich phūur thuurbadeewai Jesuu ich ag thūrdo eepai thoom igar ich arrpījim aajem, ich khapeenag. ¹⁹Pari mag nūm ee Moiseeu ley phā pūarr jawaag chi machnaan eem āb beewi irig, —Maestro, mūn pū mampierr pū dui chitam khōsi chirūm aichejim anum.

²⁰Magbaa jūrr Jesuu irig, —Puchdeu mag mu dui mam khōsi chirūm khai, marrau magan; mamu pūrug jaaukhim-gui ajim anum: Mu khāyau pabu eem nemchaain amach khāai-jem jēbdi paraam; nem ichpanjā

kheeupaawai amach khāaijem khāidu wai sīsidūm. Mamu much chi Emkhooi Iewaa chan mūg chitūm aig kheubaadeewai khāyaag wajapha werba chiraju didamjā chukhu chitūmgui ajim anum. Pūjā mujo magta chitam khōsi chirūm khai, marrau magan ajim anum.

²¹Magbaawai āb mag kapan thūnūm ee dui i iek ūraag i ēudee nurraajerrau jūrr irig, —Señor, mūjā pū dui chitam khōsi chirūm, pari ideu nacha much aai aar mawia i dui chirūu apibá ajim anum. Mūg atag much juadamaucha jooi aukher pūabajeen chadau mu pū dui ogdūba chitajugui ajim anum.

²²Magbaa jūrr Jesuu irig, —Magju khāai warre mu dui-ta marrau ajim anum. Ideu ar jāg amach Ēwandam iek ukhamaaugau chi thōmjo nūm khūnagta amach binaan beppibá ajim anum irig.

**Jesuu phū dui
phūas thumbapitarr**
(*Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25*)

²³Mag ich arrpibaawai, ya wetumua Jesús am na jap ee waaidubaadeewai, chi khapeenau i arrjim aajem. ²⁴Ya mag do-jārr paaukhabaadem eeta, degolp phūas meeukhabaadewi phūas theega japau pod āwatbajujo aadejim aajem. Pari mag thūnūm ee ich Jesús khāi jorrajim anaabá. ²⁵Magbaawai i khapeen āaur khūnau i phiriupuyaan wet-wia irig, —Señor, phiidubaad. Ya maach khoogpabahaba. Maar khaigper athā ajierram anum.

²⁶ Magbaawai ichdeu amag, —¿Khantheeta atcha jāphierr numá? ajim anaabá. Jāgan pārau chan m̄t pāach dui chitumjā khaugbata naab ajim anum, jāgcha jāphierraag.

Magnaa phiiduwia phūug meeurrau siunaa īchab chi phūasagjā meeurrau sūubaawai, tag phūjā weba, phūasdaujā baupa khaba, warre sīi dojā meuu joisijim anaabá. ²⁷ Jesuu amach dakhīir magbarm oowia dauderraanumua amach wir aig-paita, —Keena, ¿khanim wounta jāg mug phūasaujā i ipierraanaa phūujā i ipierraata numá irua iekhaawai? anaajim aajem.

Gadara durr dosāt dau eerpamieu baarjerr khūun numí Jesuu monaautarr
(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Mag wetmaa awia, ya thoom igar Gadara durr paaukhabaimawai, wounaan numí dosāt dau eerpamieu bar sīsidum khūunta ujā aarmua oberdūtkhachewi, chi Jesús sim dakha beejierram aajem. Mag sīsidum sīi pabu eem nem maach khoojem khūunjota sīsid arr aawai mag am num gar òor dichju akhūr aajeejim anaabá. ²⁹ Mag i dakha beewi i thārcha thūrthūrnaa irig, —Jesús, Ēwandom Iewaa, ¿khantheeta pu maar dui mugbaichema? Mūugwaiwe chan oob maar chig a chiram ajierram anum, mag chi dosāt ben wai narr khūunau.

³⁰ Maigmua warpcha khaba khūnsnaan khapan phathau jūr kho wenūrrajim aajem. ³¹ Chi

mepeenaujā makhuun khūnsnaan maig wenūrrum khaphu narr aawai warag Jesuug chaigpanaa irig, —Pua maar jūrkhuyaagpam khai, ideu warag jākhūun khūnsnaan eeta marag dubpibá ajie-rram anum.

³² Magbaawai Jesuu amag, —Magan jākhūun khūnsnaan ee dubjurauma ajim anum.

Magbaawai makhuun me- peen makhuun wounaan eemua oberdūtkhwai jūrr makhuun khūnsnaan eeta dubphobaade-jim anaabá. Magbaawai sīi por lokoomjo parhooba thūrrdoog khaphig phobaadewi do ee dūr-bagkha sīi khūnsnaan khapan khēu khuurbu khechjierram aajem.

³³ Magbarm oowi, chi khūnsnaan thāa narr khūun jāphierrwi, phoborog khaphig phobaadewi, mag wounaan numí dosāt dau eerpamieu sīsid arr mor eem me- peen oberdūtkhwia jūrr khūnsnaan ee doubtarr thumaa phobor eem khūnag jaaumajierram aajem. ³⁴ Magbaawai chi phobor eem khūun khapan ag burre chi Jesús aar wetwi warag ichta maigmua jūrr deeum durrag mapi jaaujierram aajem.

Jesuu woun āb khapá jūser khitum monaautarr
(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

9 ¹ Mag òor mor eem me- peen jūrkhūwi, deeu ich khapeen dui jap ee pawi dūrbaa-deeu, deeu thoom igar ich sierr phobor ee sīeimajim aajem, Capernaum phobor ee. ² Mag i barbaichem khaug athaawai

woun āb sii khapá j̄user khitumta pa b̄urkham gaai i aig aibeejierram aajem. Mag ich aig aaunaan wai barbaichem oowia, chi wounaan o akhaar āba iruata amach aaunaan monaauphiju khaphu sierr aawai, chi khapá j̄user khitumugta, —Onee abá, p̄u pekau ya thum chugpaa s̄isimgui ajim anum.

³Pari Jesuu mag iekhabarm ūrwia, Moiseeu ley phā p̄uarr ja-waag chi machnaanjā aig thunarr aawai, amach odegpai, “Mug woun maachjopai s̄iewai mag iekhaju khaba simta ichta Ēwandamjo mag iekha sim” a khīirju naajim anaabá.

⁴Mam̄ amau mag khīirju nūmjā Jesuu khaphu sierr aawai magbaawai amag magjim anum:

—¿Khantheeta p̄aar jāg thāar khaigbata khīirju s̄isid aajēma? ⁵¿Wa mag pekau chugpaabarmjā dau daau ooba naawai p̄ārau khīirjuawai chadcha phithurg chukhu thumaam khūnau mag iekhaju aai nūm a nūwa? Chadcha thumaam khūnau mag iekhaju aaima. Mam̄ mua irig “Phiidubwi durdur abá” akhiin, òrau amach daúacha ooju, i monau s̄isi wa monaauba khāijā ich mag s̄isim. Magua p̄ārau cha mua jawaag-pamjo chan abaju. ⁶Mam̄ m̄uch chi Emkhooi Iewaata chadcha Ēwandamau juapá deetarrau m̄ug eegar òor pekau chugpaaggāja jua theeg chirum khab amkhīir, p̄ārag oopikhimgui ajim anum.

Magnaa chi khapá j̄user khitumugta, —Phiidubbaad, maimua

p̄uch put juurwia p̄uch diig petā ajim anum.

⁷Jesuu ichig magbaa chadcha chi khapá j̄user khitarrau i ipierr nem moná phiidubbaadewi ich diig petajim anaabá. ⁸Magbarm oowia aig narr khūn dauderraanu siijim anum. Mag nūm iekhau warag Ēwandalamagta, “Uuhcha jāgbarm, Ēwandalam. Jāan p̄uch juu theegauta mug wounag jāgpibarm” ajierram aajem.

Jesuu Leví ich dui eeurrtaarr (Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹Mag āb khapá j̄user khitarr monaauphiwi beeuta, òrau gobienoog debpaar phagaan bee-jem mes gaai mu oo chirum oochejim ich Jesuu, mag gobiernoog òrau debpaar paraa nūm jeeu nūm phidagta phidkha chirarr aawai. Maig mu oobaicheewaita ich Jesuu mu thūrcha thūrnaa, —Mateo, mu dui marrau ajim.

Magbaa chadcha mu i dui mawia ich mag i bu ogduba chirsijim.

¹⁰Ag khur maach ich dui ogduba wenrraajerr khūn thum āba ich Jesús dui mu di aig thach kho naajim. Mag maar thach kho nūm aig ichab òor khapan mu khapeen mu phidkhaajerrjo Romaam gobierno athee debpaar jeeujem khūn dui sii òor amach khaigba nūm gaaimua agjo thūrphoo aajem khūnpa beewi maar aig ābam mes gaai ohood aiche-jim. ¹¹Mag oobaawai, Moiseeu phā p̄uarr wajapcha uerkhaajem khūnjā aig narr aawai, jūrr mag maach chi Jesús dui-chā

wenurraajerr khunagta, —Jäga jäg pär maestro sii debpaar jeeumien dui pekau pom sisidum khunnpata äba thach kho si? a jeeujierram.

¹²Pari amau mag jeeubaichem ich Jesuuja ür sierr aawai amag magjim:

—Chi kha monakha num khunau chan doctor igba aajem; mor masi num khunauta doctor iigjem ajim amag.

¹³Maimua magjim īchab:

—Wajapha khirjunaa Ēwandam iek phä sim gaaim mua jawaagpam khap abat. Chi phä sim iek gaai Ēwandamau mag sim: “Muan pāragan sii nemchaainta khechnaa murug jeeu nuu aju khääi, pāach khapeenta ürcha dau aug khaug paraa apim khösi chirum” a simgui ajim Jesuu. Maguata muajā am pekau pom numjā igba, am dui thach kho chirumgui ajim. Mu chan būurjā pekau chukhu wajapha khitheem aajem khun juraanjā beeба, muun õor pekau pooma khitheem khun peerdu awaanta beejimgui ajim, khirjug iiur aum-khīir. Maguata mag õor pekau pom numjā igba, am dui thach kho chirabahab ajim, amjā Ēwandam denkha awaag.

¿Khanthee thach khoba surkhaju aai nu?
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴Maimua ya ober phobaadem ee, Juan chi õor por choomie dui wenurraajerr khun beewia Jesuug jeeuchejierram:

—Jägwí maar maimua fari seonaanjä agjo Ēwandalmag jeeu khewaag üiba surkhajemta, pu khapeenta surkhaba aajemma? aichejierram irig.

¹⁵Magbaa Jesuu amag magjim:

—Pārau khirjuawai juu pur num aig õor thürkhüitarr okhīirjuu thach khoba naaju aai nu chi juu pur sim woun am dui sim aig? ajim amag. Magnaa ichdeupai, Ich agjota numgui ajim mu khapeen-jä. Am okhīirjuu ajuun, mu am jaajio am dui chitum pur atham ed gayan chadau amach khīrtau-ta surkhawia īchab am thachjä khoba nūisip aju, gaai mach-gau. Mamu muugwaiwe chan am surkhaju khaba numgui ajim, agtha mu am dui chiraawai.

¹⁶Pāade khirjubat. Pāran chadcha pāach jooinai jaaujerrjo thach khoba surkha num. Mamu pārau jäg mua iek iiur jaau chirumjä khōsinaa agjo warrgarm khirjug chi jooijā agtha khösi wenurrumu, magan mag khirjugan sii put iiur auwia jurr khajua jooi gaai phēekhabarmjota sisim-gui ajim. Abmuu khāijā put iiur khajua jooi gaai phēekhakhiin, mag put iiur i pāchdubaademu chi kha sim ee thurdubaadeeu, warag ich warr sierr khāijā nem wāg sisijugui ajim amag. Maguata chi mu iek ukha simua chan mag iek iiur mua jaau chitumjä ukhanaa pod amach jooin ijā agjo surkhaju khaba simgui ajim, chi Jesús garmua. ¹⁷Mug mu iek ukha numun vino nemheu iiur ee puajemjota simgui ajim. Pārau khaphu num, vino õrr pod

nemheu jooi ya chi pñajem ee pñju khaba sim. Mag pñkhiin, chi vino ñorr achpabaadeewai, chi nemheu jooiraa siewai, ñawatba jégdubaadee, chi vinojä ñebaadem dñi chi nemheujä ya tag serbiiba sisijugui ajim. Maguata vino ñrran agjo nemheu iiur eeta pñajem; maagwai nemheujä jégduba, chi vinojä ñbamgui ajim, mag ichig jeeuchetarr khunag.

**Jairo kha, maimua uhi
ñbmua Jesús khajüa gaipai
purtarr**
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸Mag Jesús agtha Juan por choomieu ñor pñitarr dñi iyññ dññum ee, maach meeun eem judío äb chi porkha sim beewi sii i khírphee kanieu phöbkhabaichejim. Mag phöbkhachewi irig chaigpamamua, —Chaigpai mu khadam chugpajimgui ajim. Pari pua mu di aar manaa i gaai purimakhiin, mua khaphu chirñngui ajim, pua deeu i iiu auju.

¹⁹Magbaawai Jesús phiidëwi petaawai maach chi khapeenjä i dñi wetjim. ²⁰⁻²¹Pari mag wetum ee, uhi äb phömieu bar sim beewi meraa eugarmua i khajüa i gaai pñrchejim, ich odegpai “Nau i khajüa gaai pñrbarmuapai mu monaauju” a khírjuwia. Ich mag uhi doce años mag phömie dñi sñejim, bñurjä chugpaa khaugba.

²²Pari mag ich gaai pñrbaihemjä khaphu sñerr aawai ich chi Jesuu irig ewag phñurba onnaa, —Oob chigaa am; mua pñch monaauju khaphu mu gaai

purchetarr gaaimua, uu pñ monaauwi peerdujä peerdu uisibahab ajim chi uñirag.

Mag, chadcha Jesuu magbarm burre mag uhi monaau sisijim.

²³Maimuan chad warag ereubaadewi, chi binaandam wai narr di aar barwi ooimaawai, okhíirjuu num iekhau sii uñrsirpa jéb thñnum dñi gaai machgau bñep sereu thñnumta ooimajim, amach i arr aawai. ²⁴Magbaawai amag, —¿Khantheeta jäg thñuma? Chaai meeba siita khäi sñebahab ajim. Magnaa, Jopcha dawag ereubaadet ajim amag.

Pari irua mag iekha sim ñrwia aig thñnarr khñnnau warag i wau iekha naajim. ²⁵Maimua ñor thum dawag obeerkhapñiwia, chi binaandam aar dubwi, i juadam gaai pñrbaimaawai warag dñi pñr phiidëbaadejim. ²⁶Mag irua chaai phiri autarran ich ag durr ee warpham magweta bñi joisijim.

**Dau khñsu khitheer arr khñun
numí Jesuu dau monaautarr**

²⁷Mag Jairo kha deeu iu auwia petaau, dau khñsu khitheem khñunta numí i ñudee ähäag wetjim. Mag ähäakhamua, —Jesús, pñuta rey David khachitarr ag chaain ewagam khñun lewaa marau nu narr; maar apdurrum maar dau aug khaugbahur aajeejim, amach dau monaupääin beemkhíir.

²⁸Pari Jesús warag ich jéer sñerr diig majim. Pari magumjä pñaba i ñudee wetwi, ich aar bardñtkhabaimaawaita, amag, —Párau khírjuawai mua

chadcha pāar dau monaauphiju chirú? a jeeujim.

Magbaawai amachdeu, —Eera, marau khaphu nūmgui ajierram, chadcha pua maar dau monaauju.

²⁹ Magbaawai Jesuu am dau eu aithu aaithunaa, —Mua pāach dau monaauphijuuta pāachdeu khīirju narr aawai chadcha pāar dau monaauphikhimgui ajim amag.

³⁰ Mag chadcha irua magbarm burre amach numwe sii dajuā wajappha aphobaadejim. Maimua Jesuu amag būrjā bithurgam khūnag jaaupibajim mag amach dau monaaubarm. ³¹ Pari magtarra, sii aigmua ober phobaadewi ich mag durr eepain amach wenūrrumpierr jaaumajierram anaabá, jāga Jesuu am dau monaauij.

Woun āb pod iekhaba khitarra Jesuu iekhapitarr

³² Mag dau khīsu khithe arr khūn Jesús aig naawi daau paaukhabadem ee, jūrr woun āb pod iekhaba khitumta i aig aibeejierram. Ma por benmie paraa siejim, dosāt ben. ³³ Mag ich aig waipierrwai mag benjā Jesuu jēu werbajim. Magbaa mag meu meraa sīrrta nem meu opherg ich mug iekha sīsijim. Magbarm oowi oor dauderra nūm iekhau, “Keena, muig Israel durr chan maach ee ag na maadeu mug oo ba aajerr īsta chadcha maadeu mug oo nūmwai” aajeejim jūrram khūnau.

³⁴ Pari bithurgam khūnau sii mag durrum ee, jūrr

fariseonaanau warag am ichaaur, “Jā sii dosātnaan por dui khapeerkha siewaita ag juapauta irua jāg òor mor eem mepeenjā dau daau jūrkhuui sīebahab” aajeejim.

Ēwandam iin jaauju pooma thunum; mamu chi jaauju khūnta chukhum

³⁵ Jesús phoborpierr nūrrumua didam khapan khaba khekhemdum eem magwe phūurdū nūrraajeejim. Mag nūrrumua Ēwandam iek jaaujem deg dubwi maach peerduajem iek jaauumamua, “Ēwandamta maach thumaam khūn Porkhaimu sim; magua irigta ideu pāach thāar ajaug paapibat” a jaaujeejim. Mag nūm dui īchab òor khamor machagjā khīirpierr monaumaajeejim, kha mamachdogpa. ³⁶ Mag nūrrumua sii òor pooma oveja chaaidamta chi thuajā chukhu sii dau aphu parhoob aaidu thunumjo oobaawai, am dau aug khaugwi, ³⁷ maar ich khapeenagta, —Chadcha Ēwandam i jaau nūmūn, arrozdo pom phur wejomjota phidag pooma simgui ajim. Mag simta chi jaau wenūrraju khūn chan khapan khábata durrum. ³⁸ Magua muan pāragan Ēwandamag jeeubat a chirumgui ajim, warag ich i jaauju khūn khapan jopheecha ich i jawaan pūimkhīir.

Jesuu ich dui
ogduba wenūrramkhīir
doce jur autarr
(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

10 ¹Biek āb Jesuu maach ich khapeen doce ich

dñicha ogduba wenñrraju khñun ich aig thñrkha auwi maachta mepeen khääjäa juu theeg ñrcha apijim, ben õor mor ee sñsidñm-jäa maach juu jñmpiba jür werpnaa, aaunaanjä amach khamor machagpierr monaaunaa, sii pa mamachdogjä monaaumamkhñir.

² Mag maach ich iek jaaumkhñir ichdeucha doce jür autarr khñun mñkhñun ajim:

Simón, (ichpai Pedro a thñurjem);

Andrés, chi Simón eeu;

Santiago, jooi Zebedeo iewaa, (ichpai ïchab Jacobo aajem);

Juan, agjo jooi Zebedeo iewaa, Santiago eeu;

³ Felipe,

Bartolomé,

Tomás,

Mateo, gobierno debpaar jeeumie arr, (ajapcharan mñchma, mñchpai ïchab Leví aajem);

Santiago, jooi Alfeo iewaa, (ichpai ïchab Jacobo aajem);

Tadeo, ichpai ïchab Lebeo a thñurjem;

⁴ Simón, celotenaan ee sierr; maimua

Judas Iscariote.

Maagwai maadeu khaphu chirarr akhiin, iin mag Judas Iscarioteeta thethem khñunag Jesús pñr deeju ajima, i thõomkhñir.

**Mag doce ichdeu jür auwi
pñitarr khñun**
(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ Makhuñun doce ich Jesuucha jür autarr khñunta ichdeucha pñijim. Pari mag maar puyaagpamua marag, judionaan khabam khñun ee chan wetpiba, ni Samaria durram phobor eejä wetpiba jaaujim.

⁶—Magju khääi maach judionaan ee Ëwandam iek ñkhaba-gau oveja pap chukhu okhoo wenñrrumjo thñunum khñun eeta ereubaadet ajim. ⁷ Mag wenñrrumua amag, “Ëwandamta thumaam khñun Porkhaimuñsim; pñaar peerdñju khai, irigta ñdúraa pñaach Porkhapibat” a jaaupetat ajim marag. ⁸ Magnaa aaunaanjä monaaunaa, kokobé beneu sñsidñm-jäa monaaunaa, õor chi meemjä deeu phiriu aunaa, õor mor eem benjä jëu werpet-tat. Päräg magamkhñir mua mñch juapá sii parta dee chirñm aawai pñaachdeu õor dñi mag nñm paarjä oob jeeumiet ajim marag.

⁹ Mag jajawagmamua, —Oob agumua nem perkhoog awi phatkhon khäijä arrmiet. ¹⁰ Ni khñd järr thach khoogjä oob phiejäb arrmiet ajim. Khajüajä pñaach mor gaaim appai arrwi zapatjä pñaachdeu jüa nñm appaita athaadet. Bordonjä chukhu ich jäg ereubaadet ajim. Mua päräg mag chirñmñ, pñaachdeu am dñi wajapha nñm khñun ñraupai agjo pñaau nem igbarmjä khap naaju aawaita bñurjä nem arr-piba chirñmgui ajim. ¹¹ Phobor ee

pāach dubimaawai, wa sii didam khapan khabam aig khāijā pāach barimaawai, khap aag nacha jeeu oobat, khai di aigta pāach jēerimaju aai nū a khap aag. Mag pāach jēerbaimam degpai naawia ereubaadet a jaaumajim, sii parhoob dipierr khāi wenūrraba. ¹² Mag pāach jēerimaju di aig barimaawaijā wajapha saludaabat ajim chi di khūun dui. ¹³ Chadcha amau mag pāar amach aig jēerpimūn, pāach Ēwandam dui khōinaa wenūrrumjo amachjā i dui khōinaa naaju. Magbam chan amachta warag Ēwandam dui khōinaa ajujā khaugba nūsiju. ¹⁴ Maagwai pāach amach aig barpiba ni sii pāach iekpajā ūrmapha abaawai mag di aigmua wa mag phobor eemua khāijā ereubaadet ajim. Mamū mag wetaagpamuajā warre amach dakhīirwe pāach bu gaaim jēb սորփե սորփեան amag, “Pāachdeu jāg ūrba abarm gaaimua Ēwandam duita khīir khap abat” a iekhawia ereubaadet ajim. ¹⁵ Mū cha iekha chirūm iekhau, mag amau pāar igba, ni pāar iekjā ūrmapha abarm jūrran warrgar Ēwandamau Sodomapien dui maimua Gomorrapien dui atarr khāaijā am gaai athuuchata burruj a jaaumajim ich Jesuu maachigcha.

Mag ichdeu puitarr khūun phithurg wauju jaautarr

¹⁶ Mag maar puyaaggpamuia īchab marag magjim: —Mua chadcha pāar pui chirūm, pari mū iek ūrbat ajim: Pāran sii oveja chaaindam khum nem thūnum ee

puakhūibapchimjota abarm, õor khaibagkham eeta wenūrraju aawai. Magua, much imeerba muan pāragan, khīirjug khaug ichkhumjota abat a chirūm. Mag naab mamū īchab khīir machag chukhu duburdamjo abat ajim. ¹⁷ Khīir khaphū wenūrrathū. Pāran òrau pur arrwi Ēwandam iek jaaujem degam chi thethemnaanag deebaimap aju. Magbaa amau pāar wūjā wūmaju. ¹⁸ Mū gaaimua pāar khaibag waumkhīir, òrau pāar gobernadornaan aarjā arrnaa reinaan aarjā aharr aju. Pari mag chi thethemnaan aar pāach arrwai, uu pārau amag ūrmkhīir mū jaaunaa sii judionaan khabam khūunagjā mū jaaujurau. ¹⁹ Pari mag chi thethemnaanag pāach pur deewajā oob pāach kōit pāachdeupai iekhaju khīirjuvia ag nawe, “¿Mū khan ata iekhajuwa?” a khīirjumiet ajim, ya pāar iekhaagpaawai ich Ēwandamauta ichdeu khap pārag iekhapiju aawai. ²⁰ Mua pārag mag chirūmūn, pāar Aai Աղթար sim ag Akharauta pārag iekhamkhīir khīirjug deeju aawaita mag chirūmgu ajim.

²¹ Mag jarān wir aig khod ābam khūunjā chi սխաբա sim garmua uu mū iek սխա kherūm thethemnaanag jaaupūimajugui ajim, ich khodpai wir aig thōomkhīir. Amach dennaanjā agjo mū gaaimua thōomkhīir thethemnaanag jaaupūimaawai chi dennaanaujā ich agjo aju amach chaain dui wir aig. ²² Mū gaaimua thumaam khūunau pāar oomappha aju, pari òrau pāach dui mag nūmjā magum iek igba

warag Ŋwandum duita ubunaan ich gaai magum dichpi athamun, uu peerduwi ũgtharcha oberjungi ajim. ²³Pāach nūm phobor ee pāach thet pürbaichee jūrr deeum phoborog ereupetat. Mag wenurrumua mag Israel durr phobor khapan nūnuidūm ee dūrju jūr wenurrawiajā, pārau phobor thum phūurphiju nawe mūch chi Emkhooi Iewaa deeu pāar ee chiraichejugui ajim, magbarm aigmua Ŋwandamta õor thāar ee chi Porkhaju aai sim khap apieg.

²⁴Mag pāach dau aphu aju anūm ūurwajā oob jūgderraam amiet ajim. Pārau khaphu nūm-gui ajim, eeu nem khaug simua chan ich maestro khāai atcha nem khaug khaba, ni sīi chikham chogkha simjā ich patrón khāai ūrpai khaba sīejem. ²⁵Magua, āb khāijā chadcha ich maestrouu jaaau simjota nūrrum khai, magan chi maestro dui aajemjo aju i duijā. Jāga chi patrón jooi dau āaukha nūm ee chi chognaanta daupii abarju. Maguama, mūch pāar Porkha chirumug òrau mūhn mepeen por Beelzebú duita chirum a iekhaajewai pārag chará amau athuucha khaigba iekhajogui a jaaumajim maachigcha.

Khaita okho aju aai nu

(Lc. 12:2-7)

²⁶'Mug jēb gaai maach wounaan āba thūnūm khūn oob ogkhamiet, pāach thōoju khīirjuwia. Amaun mūig eegar amachdeu pāar dui mag khaigba-naa parhooba khāijā iekhabarmjā

sīi ich mag khīir okhoojupii aju. Mamū magtarr iekhan mug atag paawai Ŋwandamau deeu eeupemjo eudū auwia thumaam khūnag ūrpijugui ajim. ²⁷Mag pāar dau aphu ajujā chadcha is mua meraamjota jaau chirum, maach appai. Mamū pāach peerduajem iek pāachig jaaujem chan ikhua jauba, thetta jaaupetat ajim, thumaam khūnag ūrmkhīir, mag chi ūr nūm khūnau pāach dui khaigba ajujā khīirjuba. ²⁸Amau pāar chi ūrhumun chadcha thōoju awiajā thōoju; pari pāar akhaar chan pod thōo aubam. Magum khūn oob ogkhamiet ajim. Magarau ogkhaju awiajā pāach chi ūrūmjā thōowia pāach akhaarjā khīmie durr ich mag sierramkhīir bar-puyaaggā juu theeg simūn chadau, chadcha okho abat ajim, Ŋwandam igwi.

²⁹Pārau khaphu nūm, nemchaindam par erraam gaai per aaujem. Pari mag baleebamjo khitheeb ab mamū, maach Aai ũgthar chiraajemua thōpibam aig chan ābjā thōba aajemgui ajim. ³⁰Magum pāar charā nemchaain khāijā ūrcha balee naawai pāarta irua wajapcha thūa wai sīejem. Ichdeun pāar porbu khapanagjā khapphu wai sīejem. ³¹Magua, oob atcha pāach khīrjumiet; pāarta nemchaain khāijā ūrcha balee naabahab ajim.

**Meerba Jesús den amun
ichdeujā amjā i deneu aju
(Lc. 12:8-9)**

32'Āb khāijā mū igar sīewai ōor dakhīrjā meerba mū iek ukhaajem a jaau sim wounan, muajā īchab much Aai ūgthar sim dakhīr, "Jāan chadcha mū garmū" ajugui ajim. 33 Mamū jūrr ābmua khāijā ōor dakhīr mū igwi "Mū chan i igarm khabam" a sim wounan, muajā īchab much Aai ūgthar sim dakhīr, "Jā chan mū den khabam, mua i khaugba chitūm" a iekhaju ajim.

**Chi chaairaujā ich dennaan
igar khaba aju jaautarr
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)**

34'Oob pārau, mūn sīi mug durr gaai ōor khōinaa bibigagjā chukhu apiegt beejim amiet. Mū chan pāar khōinaa apieg khaba, warag iek phithurg apiegtota beejimgui ajim ich Jesuu. 35 Mū mūig mug durr gaai beetarran, much iek gaaimua chaain chi emkhoojinjā amach aai dui khaigba, chi uthinajā amach ād dui khaigba maimua chi āignaanjā amach phaauhūan dui khaigba jūrr chikham ichaaur aadephūm gaaimua iek phithurg apiegtota beejimgui ajim. 36 Wajapcharan deeum khūunjā khaba, dich wir aiguim khūunpaita kha ukhur thūnaajugui ajim, iwiir ābmua mū iek ukhamapha aadephūm gaaimua.

37'Ābmua khāijā ūrcha ich aaita mū khāai khōsi wa ich ād khāijā mū khāaijā ūrcha khōsi sim chan

magan mag woun chan mū den aju khaba simgui ajim. Wa magba mūhuta ūrcha khōsi aju khāai, ich iewaa wa ich kha khāijā ūrcha khōsi wai sim wounjā mū den aju khaba simgui ajim īchab. 38 Chi mū dui nūrram khōsi simuan warre ich phithurg au nūrrajūjā khaphū aju aai sim, mū gaaimua chikhamnau ich thōoju khaphū awiajā ich mag mū bū ogdūba nūrraju aawai. Mag āwatbaju chan parta ideu khōs mū dui sim a iekhajugui ajim. 39 Ar mū gaaimua būrjā phithurg aumapha sim chan meem edjā ūgthar oberbam. Mamū ar mua nem jaau chirūm waum khōchgau wa mū gaaimua khāijā dau aphū abarmūn chadau ūgtharcha oberjugui a jaaujim maachigcha.

**Regalo deeju
(Mr. 9:41)**

40 Mag iekhakhagmamua marag, —Pāar mū iek jaau we-nūrrūm aig, ōrau utha pāar amach aig baarpinaa pāar iek ūr nūmūn magan mūpata īchab uthūr amach aig barpi nūmgu ajim, muata pāar pui chiraawai. Mag amau mūjā amach aig barpi nūm aig, ich chi mū pūitarr Jooipata barpi nūmgu ajim, muchjā ichdeuta pūitarr aawai. 41 Ēwandamau ich iek jaaukhīr jūr auwi pūitarrta utha amach aig au nūm khūun dui, mag ichdeu pui sim dui ajapha abarmjo aju am duijā; maimua sīi woun wajapham khāijā agjo amach aig aumūn, i dui ajapha arrjo ajugui ajim īchab am duijā. 42 Maimua

ābmua khāijā mūg mū iek ukkanhi
mū iek jaau durrum khūn amach
aig barimaawai nemdam būruum
khāijā deem khōsi deemn, mag-
tarr paar agjo īchab Ēwandamau
irig nem wajapham deeb khaba
deejugui a jaaumajim.

Juan chi òor por choomieu
ich khapeen puitarr
(Lc. 7:18-35)

11 ¹Mag maach doce ich
dui ogduba wenurraajerr
khūnag mag nem jaaudubwi,
wetpi jaubaawai, maar wet-
jim. Magbaawai jūrr ich deeum
phobor nūnidumug petajim, ich
ag durr eepai, mamaam khūnag-
jā agjo maach peerduajem iek
jawaag.

²Ich maagwai Juanau cárcel
deg simua Cristoou nem wau
nūrrum ūr sīejim aajem. Mag-
baawai ich khapeen eem āaur
khūn ich aig thārkha auwi chi
Jesús aar puijim aajem, ³i aar
mawi, iita chadcha ich Ēwan-
dam i jaaumienau jaauwai Ēwan-
damau phiju jaaujerrá wa ar
khabam khai ich jāg nūag a
khab jeeumkhiir. ⁴Mag beewi,
chadcha ichig jeeubaicheewai, ich
Jesuu amag, —Ereubaadewi Juan-
nag jaaubaimat ajim anum, pāach
jūghucha ūrnaa pāach daúacha
mug oobarm. ⁵Irig, “Dau khaugba
khekhed arr khūn dau wajapha
thūnum” abat. “Bu wedu wedu sī-
sid arr khūnjā ya wajapha nūrr-
jeem. Kach khīsu sīsid arr khūn-
jā wajapha ūr sīsidum. Chi meem
arr khūnjā deeu iiu nūrrjeem,
maimua aphūum khūnagjā īchab

òor peerduajem iek jaau chirūm”
a jaaubaimat ajim. ⁶Magnaa īchab
irig, “Chi mū iek ukkanhi ogduba
mū gaai ukkanhi chirūm wounan
onee ich mag chitaju a jaau-
baimat” ajim anum, mag ichig
jeeuwimarr khūnag.

⁷Mag chi Juan khapeen ich aig
naawi deeu ereubaadeewai, ich
aig narr khūnagta Juan igwi
iekhamamua amag magjim anum:

—Pārau Jordán igaau woun
Ēwandam i jaau nūrrum oon
weetwai, ¿sii woun iek theeg
chukhu phūu choomaar sōsōii
jūurba ahau aajemjokhamta oon
wetjierrá? Magum woun khaba-
jim. ⁸Magan, ¿khanim wounta
oon wetjīma? ajim anum amag.
¿Woun khajūa wajapha jūa simta
oojupii awi oon wetjierrá? Pārau
khaphū nūngui ajim anum, kha-
jūa wajapha jūajem khūnan
sii phobor ee di ooimum ee-
ta naajem, reinaan dui āba.
⁹Mamū pārau magjomta ooi-
mabajierram. Pārau ooimatarran
woun ūb Ēwandam i jaau nūrrum
ajim. Mamū pāade ūrbat: Juan
chan warrgar Ēwandam i jaaujerr
khūnjopai khaba, am khāijā
ūrpaita simgui ajim anaabá. ¹⁰I
igwia Ēwandamau ich i jaau-
mienag warrgarwe ich iek phāpi-
tarr gaai jaauwai,

Jāata irua mū na phiju
ajim, ichdeuta mū na mū
maju ee òrag jaau peetwai
thumaam khūnau mū
iek ūrm khōsi sii mū nū
naamkhiir. (Mal. 3:1)

¹¹'Magua, mua pārag māch
imeerba jaau chirūmgui ajim

anum ich Jesuu: Warrgar Êwandam i jaaujerr khun eejä Juan chi õor por choomie khääi ūrūncharam chan äbjä chukhu ajim. Mamü chi mu iek ūrwia, mua nem waubarmjä khaphunaa, Êwandalma ich thääar ee au sim wounan chadau, maadeu nem igba khitawiajä, Juan khäyau khapcha ajugui ajim anum, jäga Êwandalma ichdeu õor peerdu atham thääar ee sieicheejë.

¹² Mag jaaumamua, —Pärag jaaukhimgui ajim anum: Juan sisierr aigmua is ewagjä chadcha õor pom Êwandalmagta amach thääar ajaug paapinaa amach Porkha aum khöchkha thunum. Pari amau mag ēkha durrum du i chab chi thethem khunau jürr khajapham nemjo mag Êwandalam amach Porkha auju iekta warre chugpaapuji ekhajem. ¹³ Warrgar Êwandalma i jaaujerr khunau jaaujerr iek du Moiseeu ley phä phatarran, sii Juan bee num ora Êwandalauta mag õor thääar ajaug paanaa am Porkhaan beeju khap jawaag ajim. Magtarr aawai Juan beewi jaauchetarran mag warrgarwe mu igwi amau jaaujerrjo aadem ajim. ¹⁴ Maagwai mag i iek ukham khösi num khunau khaphu ajugui ajim anum, Juanan warrgarm profeta Elías aajerr beeju jaaujerr köit puiwita jäg nurradjim.

¹⁵ Magnaa ich Jesuupai, —Keena, jäg ūrūnnaa cha mua jaau chirum wajapha ūrbat ajim anum.

¹⁶ Mag iekhakhagmamua, maach Por Jesuu aig narr khunag, —Mua pärag

jaaukhimgui ajim anum, pääar jäga num abarí. Magnaa, Pääar ar Juan isegwi mäjä iseg num khunnan, chaain jemkha numua amach khapeen du khir auphobaademjota numgui ajim anum. Warm khun garmua, “Maar du karris sir num gaai onee jemkhabahut” aawaijä jemkhamapha num. ¹⁷ Maimua jürr, “Magan sii okhüirjuu õor mee wai num aiguimjo ohood abat” aawaijä magjä khöchkhaba numgui ajim anum. Paarjä magta naawai, khani khösi numma? ajim anum. ¹⁸ Pääar ee Juan chi õor por choomie nurrageewai irua Êwandalmag jewaag sirkhaajeejim, ajap thach khoba. Magum vino chará bürjä dobajim. Mamü mag oowi päräru, “Jaan mepeer du khapeerkha siewaita sii ich jäg aai thach khoba nurragejem” a iekhaajem päräru. ¹⁹ Mamü is much chi Emkhoori Iewaa chaar beewi, pääch du parhooba thachdamjä khonaa vinodampa do khitaawai, jürr magjä khöchkhaba warag päräru mu eugar, thach bipom khonaa vino pigjä chitum aajem. Magnaa gobieno debpaar jeeu numua õor khügurjem khun dujä khapeerkhanaa pekau pom sisidum khun duipa khapeerkha chitum a iekhaajerramgui ajim anum, mäjä iseg num iekhau. Pari ar chi Êwandalmau khirjug deetarraucha khirju num khunau chan magba, amau chadcha khaphu num, chijä khunta ich Êwandalmaucha puitarr khun agá a iekhamajim aajem.

**Jesuu ich nurraajerr phobor
igwia iekhatarr
(Lc. 10:13-15)**

²⁰ Jesuu oowai irua ūrcha ag na ūrau nem ooba aajem nem wau-matarr phobor eem khūnauta būurjā Ēwandam igba ni i iekjā ukhaba naajim anaabá. Magbaawai khīesir iekhamamua makhuun phobor eem khūn igwiata magjim anum:

²¹ —;Eh, apdurr, Corazinpien! ;Eh, apdurr, Betsaidapienjā agjo, Ēwandamau am i agkham ed! Am ee nem ooba aajem nem wau nūmua Ēwandamau ich juapá oopitarr Tiro phobor eeta wa Sidón phobor ee khāijā wautarr amuan, nawe amau amach khīr-jug khaibgam isegwi surkhakhamgui ajim anum. Magtarr amuan amau theerju theerwia, ūr jupnaa, putiu por borrrnaa, khoopa nūm khūn surkhaajemjo surkhakham. Mag nūmua amau amach mor āsie ewag khīrjuwia Ēwandamag jeeukham, amach khaibag chugpamkhīr. ²² Pari cha mu iekha chirūm iekhau Ēwandamau mug durr i agkham ed Corazinpienta Betsaidapien du i irua am gaai masiicha waupūjogui ajim anum, Tiropien du Sidon-pien khāijā, amachdeu ūrtarrta ukhaba arr gaaimua. ²³ Maagwai Capernaumpien igwiajā, ḥkhan abarju? ajim anum. Magnaa ich-deupai, ;Eh! Amaun amach tho nūmgui ajim anum, amachta chi wājāaun awia. Amaun ūgthar paaukhabaimajā amachta chi pornaan khajupii nūm. Mamū

jākhūn chan ūwandamau ich aar obeerpiba, khīmie durrta warag barkhūnupijugui iekhamajim aa-jem. Sodoma phobor eeta jāg pāar ee ūrāu ooba aajem nem waumatarr wautarr amuan, jāg phobor agtha sierrakham, ūwandam iek ukhatarr gaaimua. ²⁴ Pari mu cha iekha chirūm iekhau ūwandamau mug durr i agkham ed gaai, pāar gaaita ūwandamau athuucha mas deejugui ajim anum, Sodomapien khāijā.

**Jesuu, “Mu iekta ukhabat,
mu pāar khīr meeupiju”
a iekhatarr
(Lc. 10:21-22)**

²⁵ Ich mag jaar īchab ich Jesuu ich Ayag jeeumamua, —Tata, mu purug uu ajim a chirūmgu ajim anum, pūchta ūgtharm magwe nem thum mug wejom Por aawai. Mu onee chirūmgu ajim anum, ūr amach khīrjug khaug thowia, nem thum khaphum khaphum aajem khūnaujā amach peerduju iek khaugba arrta, jūrr pua khīr-jugdam meraa chaainjo khitheem khūnagta uu khaugpibaawai. ²⁶ Chadcha puata nem wajapha waaujem Tata, pūchdeu juau am du magju atarr aawai ajim aajem mag jeeumamua.

²⁷ Mag ich Ayag uu ajim awia jūrr aig narr khūnagta, —Nem thum mug thūnūmūn mu Ayau mūrūgta deejimgui ajim anum. Mamū ābmuajā khaugba sim, khai agā i Iewaa. Āba ich mu Ayau paita khaphū sim, chadcha mu i Chaairau. Mug nūm aig ābmuajā khaugba sim, khai agā

mʉ Aai. Āba mʉch chi Chaairau-paita mʉch Aai khaphʉ chitʉm. Bigaaum khʉnau khaphʉ aju awiajā, mʉchdeu amag jaaubarm khʉnaupaита īchab khaphʉ aju aai nʉmgui ajim anʉm. ²⁸ Magua, muan pāragan, chadcha mʉ Aai khap am khōsi nʉm khai, mʉ iekta ʉkhabat a chirʉngui ajim anʉm. Pāach pekau pomag khaphʉnaa okhīrjugau gaai ma-chaaga nʉm khʉn, mʉuta pārau pāach thāar ee aumʉn, muata pāar okhīrjug meeupijugui ajim anʉm. ²⁹ Ideu mʉrʉgta ʉdʉraa pāachig nem jaaupibat; muan okhar ithūuta jaaumaajem. Pārau mua jaau chirʉm iperraata amʉn, uu pāar khīr meeū nʉsiju. ³⁰ Mua nem jaau chirʉm chan atcha phithurg aawai pārau podba-jooom khabam. Muan nem thum pāachdeu podju ayaam nemta jaaujemgui a jaaumajim aajem.

**Jesús khapeenau jua ʉnijem
ed trigo phierrtarr**
(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

12 ¹Ich mag jaar biek āb jua ʉi nʉm edcha maach i dui wenrraajerr khʉn thum i iek jaauthurwia deeu i dui narr aawai, ich Jesuu trigo phur wejom ee maar phe wai dich-jim. Magbaawai maar ee āaur khʉnau chi bich thʉrreunaa, jua eepai sigthʉnaa kho wenrrajim. ² Maig īchab fariseonaanjā dui narr aawai mag oowi ich Jesuuga-ta, —Pude oobá, jua ʉi nʉm ed aawai bʉrjā phidkhaju khaba nʉmta, pʉ khapeenau jāg trigo phierrnnaa kho wenrrum. ³Pua

chan khaugba ab, jāgpai phierr nʉmjā nem pom eeu nʉm dui āba sim? ajierram irig.

³ Magbaawaita jūrr Jesuu amag, —Mamu Ɂkhani mʉ khapeenau khaigba abar? ajim. ⁴Magan pārau chan ēwandam iek phā sim gaai thʉrhwai ooba aajeeb, Davidau ich dui wenrrarr khʉn dñimua amach jāsoo phobaadeewai ēwandam atheistem pan khotarr? ⁵ Mag pan parhoobam khʉnau khou-ju khaba, āba phadnaanaupaita khouju aai naajim. Mamʉ pārau khaphʉ nʉm, jāga irua ēwandam jeeujem deg dubwi ēwandam atheistem pan nasād gaai phe sierr auwi kholjī. Mamʉ mag khotarr paajā ēwandamau i chig abajim. ⁶ ⁵ ɁWa pārau Moishee ley phā puatarr gaai thʉrhwai ooba aajēwa? Jua ʉnijem ed awiajā phadnaan Aai i jeeujem deg phidkha-wai pekau khabam a sim. ⁶ Mag Aai i jeeujem deg phidkhaju aai sim khai, ⁶jāgwi mʉ mag Aai i jeeujem di khāaijā ich Jooirau-cha puitarrauta sabarhed awi mʉch khapeenag trigo phierr khopi jaauju khaba chirā? ⁷ Wa-japcharan jāg ēwandam iek phā sim gaai jaau sim pārau khaugba-ta naabahab, ēwandamau ich iek gaai “Nemchaain thōonaa mʉrʉg jeeuwai uu sīeb mamʉ, muan pāach khapeenta ūrcha dau aug khaug paraa apim khōsi chirʉm” a sim. Pārau irua mag sim wajapha khaphʉ naakhiin, jāg òor iekkhōr chukhum khʉn-dampa pārau khaigba nʉm a jaau-bajugui ajim.

⁸Maimua am jügdaar mag iekhapuiwia deeu ichdeupai, —Mamūn Ěwandam lewaa Emkhooirau. Muata thumaam khūunag khan nemta wauju aai nu wa wauju khaba nu a jaauju aai chirumgui ajim, sua ūujem ed awiajā.

**Woun āb sua juser khitarr
Jesuu monaaupuitarr
(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)**

⁹Mag trigodo ee fariseonaan dui ijējēb sīewi petaau, aigmua dakha maach meeun Ěwandam iek jaaujem di sīerr ee dubimajim. ¹⁰Mag Aai i jaaujem deg woun āb sua juser khitumjā sīejim. Amach chi fariseonaanau Jesūs ipeerdūwi nem agcha khaba jaaubarm gaaimua i imeraa pur auju ēkhaajerr aawai, juau oghom irig, —Jua ūujem ed awiajā, òor mor masim khūun monaauju aai sī? a jeeujierram.

¹¹Magbaawai ichdeu amag magjim:

—Pāar mug nūm aig pāar ovejadam dau āb khāijā jēbdeg buudimaawai, ḥkhaufa sua ūujem ed awia jēu awaan maba aa-jē? Mag sim, ḥpārau oowai maach wounaanta nemchaain khāijā ūrcha balee naabá? ajim. ¹²Mag sim aawai sua ūujem ed awiajā ichiita muan òor dau aug khaugju aai nūm a chirum ajim amag.

¹³Magnaa ich Jesupai chi woun mag sua juser khitarragta, —Dayag sua ūbabá ajim.

Magbaa chadcha sua ūbabaa sua monakkha warm chi wajapha sierr dui āba sīsijim. ¹⁴Mamūn sua

ūujem edta magbarm oobaawai, aigmua oberaau, chi fariseonaanau Jesūs thōopuyaag jāga akhiina a khīrju ūisijim anaabá.

**Jesús igwia warrgarwe
jaautarr**

¹⁵Mag ich thōopuji khīrju phobaadem ich Jesuu khaug athaawai ichta warag aigmua petajim. Mag i petaawai òor pom dui i ēudee wetjim. Jesuu mor masim khūun thum ich aig wai-bee nūm monaaupui maajeejim. ¹⁶Mamūn ichdeu mag òor monaaupui simjā sīi khapanag ee parhooba ich jaaupiba aajeejim. ¹⁷Pari mag-tarran, Ěwandam i jaaumie jooi Isaías khararrau ich Jesūs igwia jaautarrjo amkhīr ajim. Chi Ěwandam iek gaai i igwia mag sim:

¹⁸“Achá sim mū chog” a sim Ěwandamau, “mūchdeu jūr autarr mūchdeu khōsim.

I gaaimuata mū onee chirum.

I gaai, mua mūch Akhaarta phēs deeju.

Magbaawai irua jaauju, jāga òor mū dui wenurraju aai nu.

¹⁹Í chan òor duijā meeurraunaa khīesir ijējēbjā aba, ni kaajā ee òor dui meeukharrjā chukhu aju.

²⁰Mag i phibarm chan òor dau aphū khitheem khūun warag dau aug waupiegjā khaba, ni ich iek gaai ubū khaba khitheem khūun okhoopiegjā khaba,

warag ich meebar
gaaimua ñor uu peerduju
ayaa apiegtu puju.

21 Magbaawai durrpierram
khunau i igwia, ‘Jäguata
chadcha uu maach peerdu
auju khabahab’ ajurau” a
sim Êwandamau ich iek
gaai. *(Is. 42:1-4)*

Fariseonaan iek
meperauta Jesuug juapá
dee siejim aajem
*(Mr. 3:20-30;
Lc. 11:14-23; 12:10)*

22 Biek äb woun äb dosät beneu
sim Jesúus aig aibeejierram. Mag
woun ich ag beneu meu meraanaa
daujä khísu khitajim. Mag ich aig
apierrwai Jesuu i dau monaau-
puiwia mag meu meraa sierrjä
wajapha iekhapijim. **23** Mag oowi
ñor dauderra nüm iekhau amach
wir aigpai, “Keena, mug woun
jooi David khararr chaain ewa-
gam khun eem maach peerdu
aumkhíir puju aajerr khabam
khai?” aajeejim, Jesúus igwia.

24 Pari ñordamau sii mag nüm
ürbaawai fariseonaanau jürr am
ichaaur, —Dosätnaan por Beel-
zebú du ben dotarr aawaita ag
juapaauta jäg ñor mor eem me-
peenjä dau daau jürkhüui narrum
aajeejim.

25 Pari amau amach eepai mag
nümjä Jesuu khaphü sierr aawai
jürr ich garmua amag magjim:

—Pärau oowai, gobiernoou ich
igar nüm khun järrcha thoonaa
amach wir aigpai werbukhiin,
¿mag gobierno warre khut mabaju
khai? Wa äbmua khäijä ich chaain

düpai meeukhawi amach wir aig-
pai werbukhiin, ¿warag aaidubaju
khai? **26** Päar iek mag mujä dosät
duita chirum anaawai, dosätauta
wir aig dosät�푸ai jür werpkhiin,
pod ich mag jua theeg sierraba-
jugui ajim. **27** Chadcha mag dosät-
naan por Beelzebuuta mürug ich
jua theeg dee sim khai, magan
ar pääch igar thunum khunaujä
agjo i juapaauta mepeen jür werp
nüm. Mag nümta ¿jägwí päräu
makhuunag chan bürjä magum
aba nü? ¿Chadcha ich Êwanda-
mauta amag magamkhíir ich
juapá dee sim päächdeu khaphü
naawai khabá? Päar iek mag chi
dosätaupaita wir aig ich khaibag
waaujem anüpí, magan jäg chi
mu denjo dau daau mepeen jür
werp nüm khunagchata jeeu
oobat, daau amau chadcha dosät
juapaauta jäg jür werp nüm abar-
ju. Pääch chi mürug mag iekha
nüm khunanta ag eyajä khaba
iekha naabahab. **28** Muan chadcha
Êwandam jua theegauta mepeenjä
jäg jür werp chitumgui ajim. Mag
mepeen mua jür werp chirum
gaaimua päräu khaphü aju aai
nüm, ya ich Êwandam chi jua
thierrtä muig pär ee siedchem.
Mamu magumjä päräu khaugba
numgui ajim.

29 Päade khüirjubat. Ni äbmua-
jä mug nüm aig sii äb jiernem
wajapham du ich di thua sim
aig dubwi i nem jïgkhabaju.
Sii khapanam khunau wa i
khäai üruucharamua i ibur auwi
khabam chan, pod i nem jïgkha-
bamgui ajim. Ich agjota simgui
ajim mepeerjä. Mu i khäai jua

theeg ūr khaba chirakhiin, muajā pod ūor mor eem mepeen jäg dau daau jür werpbaju. Mamū mua chadcha Ēwandam juapaaauta mūg nem wau chitaawai meperaujā mu jua juumba aajem. ³⁰Magua, mua mag chirum: Ar chi mu igar khaba sim wounan ichta dosāt igar sim; maimua Ēwandam iek ukhapi awaag mu ipierr ūor ābamug jür pheba simuan waraga ta jür werp simjo simgui ajim.

³¹Magua, mua mag chirabma ajim ich Jesuupai: Ēwandamaun chadcha ūor khaibag thumaa chugpaaju, am parhoob iekhamatarrpa thum. Mamū pekau āb sim, maan mua Ēwandam Akhaar jua theegau nem wau chitum oo nūmta warag mepeer gaai thu nūmuu. Mag pekau chan Ēwandamau būurjā khīir okhoobam-gui ajim. ³²Much chi Emkhooi lewaa igwiata khaigba khāijā iekha nūm pekaun uu chugpaaju; mamū chaig pārāu mua mag Ēwandam Akhaar juapau khaba Beelzebú jua theegauta mepeenjā jür werp chitum anarr chan mūig eegarjā chugpaaba, ni mūg atag Ēwandamau deeu jēb iiur ompaabarm gaajā chugpaaba ich mag sīsijgui ajim, Ēwandam Akhaar igwiata mag iekha naawai.

Jāga ūor wajaug khaphu aajē (Lc. 6:43-45)

³³Mag iekhakhagmamua īchab amag magjim Jesuu: —Pāade mu seu awia nemjīir jiirwaijā wajap jarba sii ich jäg bāaupibat. Mag nemjīir wajap chebjugui ajim. Mamū wajaphata phāichichagau

bū khuanaa jar bāaumūn, mag nemjō wajapha cheju. Wajapharan ich che sim gaaimuata khaphu aajemgui ajim, jäga sī mag nemjō. Ich jägta naabahab ajim pāarjā agjo. Pāach nem wau nūm gaaimuata pāachdeupai pāach jaau naabahab, ūor wājāunā wa ūor khaigbam khūunā. ³⁴Khīirjug chuknaan, jäg pāar o khaibag sīsidum khūunau, jäga pārāu nem wajapham ig iyuu abarju? Nem dich khīirjug ee khīirju ahaukhamta dich iiu jauba aajeeb. ³⁵Ūor khīirjug wajapham khūunau nem wajapham nemta iekha nūm, amau nem wajaphamta wauju khīirju naawai. Mamū o khaigbam khūunau, iekhaawajā khaigbata iekha nūm, am odi sīi nem khaigbamta wauju khīirju sīsid aawai. ³⁶Pari mu cha iekha chirum iekhau, Ēwandamau ūor i agkham edan, mūig eegar aawai pāach iekhaigbam iekhaajerr thumaa pāach idamaucha irig jaaujugui ajim, khan jägwia mag iekhaajeeji. ³⁷Wajapharan mūig eegar aawai pāach iekhamajerr iekhaupaita wir aig pāach iekkhōr chukhu nūm a jaaupiju, wa warag pāach khaibag khāijā waupi jaaujugui a jaaumajim chi fariseonaanag.

Fariseonaanau amachdeu nem ooba aajem waupi jaautarr (Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸Biek āb fariseonaan eem khūunau maestronaan eem khūun duimua Jesuug, —Maestro, maraun maach dakhīrta

pürug ag na būurjā maadeu ooba aajem nemta waupim khōsi nūm-gui ajierram.

³⁹Magbaawai ich Jesuu amag magjim:

—Pāran pāachdeu Ēwandum iseg nūm gaaimua warag chi ajaugjā chukhu thūnaawaita warag pāachdeu nem ooba aajem nempata pāach dakhīir waipi nūm. Mamu mua waubamgui ajim. Mag khāai warrgar jooi Jonás aajerr nemmeeurrkhan buch ee khāai thārjup sierr gaaimua Nínivepienau Ēwandamau i puitarr khaug autarrjota, īchab mūchjā Ēwandamau puitarr pārag khap apijugui ajim, mūch iiu phiidubarm gaaimua. ⁴⁰Ich jäg Jonás nemmeeurrkhan bi ee āsdawam khāai thārjupnaa edaramjā khāai thārjup sierrjo, ich agjo mūch chi Emkhooi Iewaajā īchab āsdawam khāai thārjupnaa edaramjā khāai thārjup chirajugui ajim, jēb ee. Mamu mag oobarmjā pārau ukhabajugui ajim amachigcha. ⁴¹Magua, Ēwandamau òor ich aar phe auju wa phe auba khāijā aju jaau nūm ed, Nínivepien phiidutkhawi amach ipaarmua pāar khaibagta warag Ēwandumag īgkha thūnūuju, warag pāar khaibag waumkhīir. ¿Khan jägwi? Jonaau Ēwandum iek amach aar jaabaimaaawai amau magumjā aba ukhatarr aawaima. Mamu ñi mu Jonás khāijā ūrūucha chirumuata Ēwandum iek jaau chitumjā pārau būurjā ukhamapha nūm-gui ajim. ⁴²Mag Ēwandamau am phiriutkha auwia chachbarm jaar īchab Sabá durrmuay rey

Salomón oon beetarr uūraujā ich ipaarmua īchab pāar khaibagta Ēwandumag īgkha thūnūujujgui ajim, í pāar khāijā warpmuata Ēwandamau Salomonag khīrijug deetarr iekha sim ūraan beetarr aawai. Mag khāai mu Salomón khāai ūrpai chirumuata muig pāach nūm aig Ēwandum iek jaau chirumjā pārau ūrmapha nūmgui ajim, mag amachdeu nem ooba aajemta amach dakhīir waipi narr khūnag.

Ben ākhāar deeu
òor mor ee sīeicheewai
jāga aajē a jaautarr
(Lc. 11:24-26)

⁴³Mag iekhakhagmamua, —Ís mūg mu iek ūrbarmjā ukhaba abarm gaaimua warram khāijā warag Ēwandum dhi iekkhōr pom nūisim khap amkhīir, pārag mūg ejemplu jaaukhimgui ajim. Magnaa ichdeupai, Ben khaigbam òor mor eemua jūrpääiwain warp òor chukag ee phūreu nūrraajem. Mamu pod ich sīeimaju bauba abaawai khīrju sīi awia, ⁴⁴“Deeu mūch chirajerr deg chiraimaag majugui” awia, deeu ich ag woun jūrmaajemgui ajim. Mag mawia ooimaawai, chadcha di chaarta wajap thūapwi ābamug nem jokhanaa au sīsidumjō dijā parii ooimaajem. ⁴⁵Mag oobaimaawai, deeu mawia, ich daumaai ich khapeen ich khāijā khaigbācharam khūn siete jūr phe auwia, deeu mag woun mor ee naaicheejemgui ajim. Magbarm aigmua chi wounjā warr ich sierr khāai warag athuuchata khaibag

sīsiejem. ūsim khūun jāg khaibag sīsidūm khūunjā ich magta ajugui ajim meperau am dui, ūwandalam iek ūrtarrta ukhaba arr gaaaimua.

Jesús eeugpeenau amach ād duimua i dui iekham ig narr
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Agtha Jesuu ūrag iekha sim ee, i ād i eeugpeen dui bardutkha-chewia i dui iekham ig naajim. Mamū i sim aar dubba daaugajār-pai naaichetarr aawai ⁴⁷ābmua chi Jesuug, —Pu ād pu eeugpeen dui daaugajār nūmwai; am iek pu dui iekham khōsi nūm aajem a jaaujim.

⁴⁸ Magbaa jūrr ichdeu, —*Chi-jā agá mag mu ād, maimua chijā khūun agá mag mu eeugpeen?* ajim.

⁴⁹ Magnaa maach ich dui ogduba wenurraajerr khūunag-ta juu uanaa, —Chamū khūunta mu ād anaa mu eeugpeenauwai ajim. ⁵⁰ Mūrūgan mu Aai ūgthar chirajemua khōsimjo nem wau nūm khūunta mu ād anaa mu ūphūwinai, maimua ūchab makhuunta mu khodnaanaugui ajim, ich Jesuu.

Woun ābmua nemjīir dau photarr ag nem ūgkhaa
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

13 ¹ Khāai āb Jesús ich jēer sīerr degmua mawia thūrrdo igaau oo sīsijim. ² Maig-mua ich bigaau ūor pom phūr-baadeewai ichta warag bote ee waaidūwi dojārraa barjoisijim. Maagwai chi ūoran durr mos gaaipaita pos thūnaajim. ³ Mag

mam barjopnaata ejemplodam jaauamamua nem khīir pogkhe jaaumajim. Mag jajawagmamua magjim:

—Woun āb nemjīir dau phoon majim aajem. ⁴ Mag sīi phomam atarr aawai ūaurag chi nemjīir daudam bu diichjem ee burrjim aajem. Magbaa nemchaain bee-wia sīi khokhūnipūjim anaabā. ⁵ Maimua ūaur khūun sīi mok por jojoodog eeta burrjim aajem, wajappai jēb chukhu sīerr ee. Makhuunan chi tharrpheen uu jopcha tharrphe oberjim aajem. ⁶ Pari edau pechag wūubaadeeu sīi enanauk aademua phuabaade-jim anaabā, mokdau khurau pod ierr khaar jērkhaba ūrūuta khaar-kha khithee arr aawai. ⁷ Maimua ūchab tagam photarr miudo arr ee burrwia, chi miuta nemjīir khāaijā bāau khaphí bāauwia, sīi chi nemjīirdam ichdeuta por pureu aujim aajem. ⁸ Mamū tagam uu jēb wajaug ee burrtarran, wajapha oberwia uu nem wajaug phur jopjim anaabā, nem bich dapag maimuajā bich thūu, mai-mua pogkha bich daii; mamū mag sīsidūm chan būrjā chi vano chukhu.

⁹ Mag nem ūgkhaadam jaau opuwi aig narr khūunag, —Keena, jūg ūrūunaa chamūg nem ūgkhaadam mua jaau chirūm wajapha ūrbatgui ajim ich Jesuupai.

**Khan jägwi ejemplodamauta
Jesuu õrag nem jaaujeejī**
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰Mag i nem īgkha opinaa maach chi khapeenauta irig, —¿Jägwiata pua jäg ejemplodam jaaumamuata õrag nem jaaujē? a jeeu naajim.

¹¹Magbaawai ichdeu marag magjim:

—Pārau khaugam khōsi ūr naawai warre muchdeuta pārag khaphu api chirumgui ajim, jägata Ēwandam õor thāar ee sīeicheejē. Pari warm khūunag mag khaugpibamgui ajim, amau khaugam khōsi ūrba naawai. ¹²Mag khāai ar chi thāar onee ūrm khōsi ūr nūm khūunagta Ēwandumau warag khīirjug deedu, ich iek khapcha amkhīir. Mamu ar mag nem waumapha nūm khūunag chan deeba, warag am juu eem khecheu aumaju ajim. ¹³Maguata mua sīi ejemplo jaaumamuata amag nem jauba aajeeb, mua nem wau chitūm amau oo nūmta oobamjonaa mua nem jaau chitūmjā ūr nūmta ūrbamjo naawai. ¹⁴Amach jäg nūm gaaimua am gaaita pa sīebahab Ewandumau ich iek gaai jooi Isāas khararrag phāpitarr. Irua phātarr mag sim:

“Par amau ūrwiajā ūrbamjo khaugbajurau.

Par wajap oo nūu awiajā oobamjo ajurau.

¹⁵Mukhūun wounaan khīirjungan sīita ār sim; kachjā khīnaa daupata khī sīsidūm.

Mag naawai pod ūrjā ūrba ni oojā ooba, ni mūrūgjā amach pekau chugpaapi jeeuba nūm, amach peerdu aumkhīir.” (Is. 6:9-10)

¹⁶Mag iekhapuinaa deeu maragta, —Pari pāar onee abat ajim; pārau pāach daúacha mua nem wau chitūm oonaa pāach jūgūucha mu iekjā ūrjeewai makhūun jooi Isaiaau jaautarrjo khaba nūmgui ajim. ¹⁷Magnaa, Chadcha much imeerba pārag mag chirumgui ajim: Warrgar khapan Ēwandam i jaaujerr khūunau cha mua nem wau chitūm pāar denjo amach daúacha oom khōsi atarrjā pod oobajierram. Cha pārau ūr nūmjā amach jūgūucha ūrm khōsi atarrjā pod ūrba durrajim-gui ajim.

Khani jaau sī nemjīir dau photarr ag nem īgkhaau
(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸Maimuan chadau ich Jesuu, —Ūrbat, mua pārag jaaukhimgui ajim, khani jaau sī chaig muchdeu nemjīir dau jaau chirarr ag ejemplou. ¹⁹Ar mug Ēwandam iek jaau nūm ūr nūmjā pod khaugbam khūunan, chi nemjīir daudam khūdjā ee burrwia nemchaainau khopūitarjota nūmgui ajim: Meperau beewia, sīi khūgurbaicheewai, Ēwandam iek ukhatarrdam deeu ūrba arrjo apāai-jem. ²⁰Maimua ar Ēwandam iek jaau nūm ūrbaawai ukham khōsi ukhatarr khūun, jūrr nemjīir daudam mok por jooodog ee burrtarrjota nūmgui ajim. ²¹Mamu jēb chukag gaaimua chi nemjīirdam

wajap khaarkhaba arrjo, īchab mag ūrm khōsi ūrnnaa ukkanterjā wajappai ubu khaba nūm. Mag khukhurpai naawai, mag iek wajapham gaaimua chikhamnau khaigbanaa phithurg aawaijā, deeu Ēwandam iekta isegwi, warr amach naajerrjota wenurram khōsi nūm. ²²Maagwai maach khapeen ihāsisisdom khūn, jūrr mag nemjīr dau miu ee burrwia chi miúa por p̄ureu autarrjota nūmgui ajim. Amau Ēwandam iek ūrm khōsi ūurjem, mamu deeu amach khīrjug eepai, “Jāgūm gaaimua pod mu phatkhon auba khāijā chitaju,” wa magbam khai, “Mua chadcha ukkanterjā, pod parhooba muchdeu ampierr abaju” a khīrjuajem. Mag gaaimua mag nemjīrdam aphū bāauwia pod cheba arrjo, Ēwandam athee nem wajapha wawaaggā podba, sii serbiibata nūmgui ajim. ²³Maggarau ar Ēwandam iek ūrwia thāraucha ukkanterjota nūmgui ajim. Magūm khūn Ēwandam athee nem waum khōsi wau naawai, amachdeu nem wauju ayagpierr waaujemgui ajim: ãaur khūnau nemjīr chi chemiejo dūrrcha, ãaur khūnau agpierrpai maimua ãaur khūnau būchkhunpai. Mamu thumaam khūnau ichiita ichdeu khōsimjo aajemgui ajim.

Phūak dau khaigbam trigo eeu jīir wejom ee photarr

²⁴Mag jaauwia, deeu ichdeupai mug ejemplodam jaau-mamua magjim: —ls mua pārag

jaaukhimgui ajim, ēwandamau ichdeu oor i agkham ed jäga khaigbam khūn chi wājāaun eemua isegju. Maan mugaugui ajim: Woun ābmua trigo jīirjim aajem. ²⁵Mamu mag trigo apha sierra, oor thum khāiphobaademich, mag chi nemjīr pap kha ukhurm beewia jūrr i nemjīr ee phūak dau khaigbam agjo trigoo simta phothurjim anaabā. ²⁶Maimua chi trigo bich baupa aadeewai chi phūakjā agjoo du bich baupa joisijim anūm. ²⁷Magbaadem chi chognaanau oo athaawai amach patrón aar wetwi irig, “Patrón, pua jīrwai trigo appai jīrtarrta, žjāga īs jāg phūak khaigbampata ag ee bich baupa wejo?” ajim anūm. ²⁸Magbaawai chi papkhūu, “Jā, maach du iekkhōr paraam khūnau khāijā ag ee phūak dau photria khabahab” ajim anūm. Magbaa chi chognaanau deeu p̄aaba irig, “Pua oowai marau ag appai chi khaarpa jēu werphoon maju aai nū?” ajierram anūm. ²⁹Mamu magbaa chi nemjīr khājooirau, “Oob jēwaan wetmiet” ajim anūm, “magba akhiin eeu pārau chi trigo khaardampa khāijā thūrreudukham. ³⁰Magju khāai ideu warag āba bāaupibat” ajim anaabā. “Maimua ya phier nūm jaar paawaita mua ag athee oor puujugui ajim anūm, nacha ag appai thūrphena, khōorjūnaa orphimkhīr. Maimuan chadau agjo chi trigo appai phierwia chi ausiiujem ee ausiiujugui” ajim anaabā. Magtarr aawai ichdeu jaautarrjo ideu bāaupiwia, phier-

jaar paawaita ich mag chi phüak thürrphena, ag appai khjet orpuujim anaabá. Maagwai õor i agkham edjä ich magta aju Ŋwandamaujä ich iek ükhabam khüun dui. Mamu ich iek ükha nüm khüunnan, mag trigo wajap äkha siutarrjo ich aarchata phe auwi ich dui ich mag wai sisiuju a jaau-majim, ich Jesuucha.

Mostaza den nem īgkhaadam
(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Mag nem khiiр pogkhe jaau-mamua ich Jesuupai īchab mug nem īgkhaadamjä jaaujim, mostaza daudam bürue khitum ig-wi: —Pārau khaphu nū, jäga sim abarí Ŋwandam iek mua jaau chitum, maimua khanjota sim a mua pārag jaaubarkhiin ajim. Mug Ŋwandam iek mua jaau chitumun, mostaza daudam jēb ee jiir siubarmjota simgui ajim. ³² In chadcha tagam nemjiir dau khāaijä ichta büruecha khitum. Mamu mag khitumun nem bāau khaphí bāauwia, nem bu pom ädee aadeewai, sii nemchaaindam beewi ag gaai di eucheejemgui ajim. Ich agjota siebahab ajim īchab mug Ŋwandam iek mua pārag jaau chitumjä: Mūugwai-we chan khapan khábata ükha durrum; pari mag durrumuata warag nem pom aaidubaapääawai õor khapankham khüunau ükha-jugui ajim.

Levadura den nem īgkhaa
(Lc. 13:20-21)

³³ Mag jaau-mamua ich Jesuupai, —Ŋwandamau ich iiu aawai

mag ich iek aaidupi nümun, uui äbmua arin durrcha sim ee levadura puitarrjota simgui ajim. Pārau khaphu nümgui ajim, levadura bürue puitarrjä aaidumam ooba simta, arin thum үrpi aaujem. Ich agjota siebahab ajim īchab Ŋwandam iek mug mua jaau chitumjä. Mūugwai-we chan õor pom mug wejom ee agtha pomcha aaiduba sim. Mamu mug atag paawaita durr warpham magwe aaidubaadee thumaam khüunau үrab khaba үrjugui a jaau-majim.

Jägwi ejemplo jaau-mamuata
Jesuu nem jaaujeeejī
(Mr. 4:33-34)

³⁴ Magta Jesuu nem khiiр pogkhe jaau-majim, exemplo-dam deemamua. Ejemplo chuk chan õrag nem jaauba aajeejim.

³⁵ Mamu mag exemplooupai nem jaaujerran, warrgar Ŋwandam i jaaujerrau Jesús igwia jaautarrjo, exemplo deemamuata õrag nem jaauju arr aawai ajim. Mag irua exemploou nem jaau-maju atarran, warrgarwe Ŋwandamau õrag khaugpiba ich thāar eepai wai sisierra jürr ewag pawi õrag khap amkhiiр jaau-maju ajim. Magtarr aawaita mag exemplo jaau-mam aigjä chadcha ag eyaa obebergmajim.

Jesuu jaaujim, khanta jaau sī
mag phüak khaigbam
trigo ee photarrau

³⁶ Mag õrag exemploou nem jaau obaadeewai õrag wetpi jaau-jim. Maimua thum ereubaadee ich jēer sierr di aar majim.

Maig maach appai aphobaadee, marau irig maachig jaaupijim, mag phūak dau khaibgam trigo eeu jiir wejom ee photarr. ³⁷ Magbaa ichdeu jaaubaadewi magjim:

—Ar mag chi nemjiir dau wajapham phojim a chirarr, jā mūch-paíugui ajim, mūch chi Emkhooi Iewaa. ³⁸ Maagwai irua photarr jēb, jā mūg õor pom wejomta jaau sim. Chi nemjiir dau wajapham, õor Ēwandamagta ӯdūraa amach Porkhapi nūm khūunaugui ajim. Maagwai chi phūak khaibgam, ar sīi Ēwandam igar khaba mepeer igar nūm khūunau. ³⁹ Maagwai chi patrón kha ukhur i nemjiir ee mag phūak dau phothurtarr, jā chi meperaugui ajim. Maimua chi trigo phur joisiewai thūuju a jaautarr, Ēwandamau mūg durr i agkhajuuta jaau sim. Chi trigo thūu nūmjo õor dajēk aju khūun, ich Ēwandam chognaanaugui ajim, angelnaan. ⁴⁰ Pārau khaphu naabá, phūak phūnaa, jūupinaa orpääijem. Ich jägta aju īchab Ēwandamaujā õor dui ichdeu mūg durr i agkhabarm ed. ⁴¹ Mag ed mūch chi Emkhooi Iewaaau mua mūch chognaan phijugui ajim, sīi bigaaum khūunagjā pekau wau-pinaa amachdeupa nem khaibgam wau sierrjeem khūun thum ābamug jur phemkhīir. ⁴² Mag ābamug jur phenaa orno paa dūnūmjo sim eeta barkhūui. Magbaawai mag eeta icharaucha bīenaa gaai machgau am khierr ujäkkhūr abarjugui ajim. ⁴³ Mamū warm khūun mamagkham ee, jūrr Ēwandamagta ӯdūraa amach wajaug paapi nūmua i

denkha narr khūunan maach Aai thumaam khūun Porkha sim dūita nūsijugui ajim. Magnaa ichdeupai, Keena, jūg ūrūhnaa cha mua nem jaau chirūm wajapha ūrbat ajim, mag iekhamamua.

Jesús denkhaag jāga aju aai nū

⁴⁴ Mag jajawagmamua īchab mūg nem īgkhaadamjā jaaujim, ich Jesuu: —Woun āb chikham jēb gaai phidkha siejim aajem. Mag phidkha simuata jēb eem nem wajapham oobaadejim anaabá. Magbaawai pod ichdeu arrju khaba aawai, sīi oo pūawia, ich nemta warag isegamjo thumaa perkhūuitipiwiia, ag phatkhonauta mag ichdeu nem oo pūatarr chi jēbpa per aujim aajem.

Maimua ich Jesuupai mag ich nem īgkha sim ūr narr khūunag magjim: —Chi mū denkhaju khūunaun mag wounau mag phīr aum khōchgau ich nem thum perkhūuitarjo amach nem wai nūmjā thumta iseg nūmjo aju aai nūmgui ajim, mūhta jūrr mag nem ajapham amachdeu ig nūmjo paarpaag.

⁴⁵ Mag mūhta nem wajapham amachdeu ig nūmjo paarpaagan, chihoo chi ūruucha balee simta per awaag jur wenūrrūmjo aju aai nūmgui ajim. ⁴⁶ Mag jur nūmua chi baau atham khūu ich nem wai sim thumaa perkhūui-wi jūrr mag chihoo mag ich nem perkhūuitarr khāaijā ūrcha balee simta per athamjota aju, chadcha mū denkham khōsi mū jurwia baau athaawai.

Õor i agkham edan reeu
do ureu nūmjo aju jaautarr

⁴⁷ Mag jajawagmamua, —Ewan-damau õor i agkham edan, ãwarr pūraag reeu dojärr do ureu nūmjota ajugui ajim, ich Jesuupai. ⁴⁸ ¿Pārau oowai mag ureu wai jorroo awia jiir aunaa, chi ãkhääar theernaa barpūiwia, chi wajapham appaita auba aajē? ajim. ⁴⁹ Ich jägtä ajugui ajim īchab Éwandamau päär dūijä, mug durr ichdeu i agkhabarm ed. Éwanda-mau ich chognaanag õor khaig-bam khūn chi wäjääun eemua khiet theerpi jaauju; ⁵⁰ magna mag chi ãkhääram khūn mag orno paa simjo sim ee barkhū-pūiju. Mag barkhūibapääiwai mamta icharaucha bïenaa gaai machgau am khierr ujäkkhur ajugui ajim, amach khaigba we-nurrarr jürr.

⁵¹ Mag jaau dichwia ich Jesuupai maach ich dui wenurrarr khūnagta, —¿Pārau cha mua jaau chirum wajapha khaphu nū? a jeeujim.

Magbaawai marau, —Eera, maraun khaphu nūmgui anaajim.

⁵² Magbaa ichdeu marag magjim:

—Mug iek iiur mua jaau chirumjä pārau chadcha khaphu naawai deeum khūnag jawaag-jä ya chi machnaankha nūmgui ajim. Jäg nūm aig õor Éwandam igwia i jür nūm khūnag pārau jaauju aai nūmgui ajim, chadcha päächdeuta nawe Éwandamau ich i jaaumienag phäpitarrjä

khaphūnaa mug iek iiur mua jaau chitumjä khaphu naawai.

Jesús Nazaret phobor ee
(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Mag ejemplodamau nem jaau siewi jaau aaipabaadeewai aigmua mawia ⁵⁴jürr Nazaret phoborog petajim, ich bääutarr aar. Mam pabaimaa, Éwandam iek jaau nūm ūraag maach meeun biirdhajem deg dubwi, õrag Éwandam iek jaaubaadejim. Mag irua jajawagmam ūrwia jüg-derraal nūm iekhau warag amach eepaita, —¿Magum ichdeu jamta khaugjimta mag jaaumáma? ¿Jä-ga ichdeu jäg õor monaau nūrrúma? anaa īchab, ⁵⁵Keena, ¿pārau oowai jäg woun José pa waumie ag iewaa khabá, María dūím? ¿Jä Santiago dui khod khabá, José dui, Simón dui maimua Judas dūjä agjo? ⁵⁶I ūphūuin thum mūig maach dui ich mug phobor ee naajem; maagwai ichjä maa-deu khaphu nūmgui ajierram, ich mūiguim aawai. Mag simta, ¿jam khaugthurwiata jäg nem jaau khaauga ichdeu jaaumaajéma? aajeejim jürram khūnau.

⁵⁷ Amachdeu mag nūm gaaimua irua nem jaau simjä asekasba, warag i dai khīir khūukha phobaadejim. Pari magbaa ich Jesuu amag, —Chadcha deeum durram khūunaun mug Éwandam iek jaau wenurrum khūnag eenaam dui ajapha aba aajeeb ajim. Mamä mag sim, jürr dich di aig wa dich bääutarr durrpai chan magjä magba warag am kha

isee aajerramgui ajim, jürr amach khiiircha.

⁵⁸ Mag, warag maig chan Jesuu ñor mor masim khüün pom monaaubajim, amachdeu i iek ukhamaapha narr aawai.

**Juan chi ñor por choomie
thöötarr**

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

14 ¹Mag Jesús nem khiiir pogkhe ñor dakhiiр wau nurrum jaar íchab Erodetu Galilea durr reikha siejim. Mag ag na ñorau nem ooba aajempa ich Jesuu wau sim sii bii wejom chi Erodeeu ñr athaawai ²ich dui ñbam degam khüünag, —Maan Juan chi ñor por choomie khararrta deeu iiu phiiduwia mag nurrumgui ajim anum; maguata mag ñor mor masim khüünpa monaau nurrabahab ajim anaabá.

³⁻⁴Irua mag sierran muga ajim aajem: Maata ich Erodeeu ich naam Felipe uui Erodías anumta khecheu auwi siejim anaabá. Mag atheeta Juanau chi refí, “Pua pod puch naam uui khecheu auwi puch uukha auju khaba singui” ajim anum. Mamu sii ichig magbaawai warag Juan pur aupti jaauwi, cárcel deg phaar süpinaa cadenau jü süpójim anaabá.

⁵Ichig mag iekhatarr aawaita chi Erodeeu i thöopñim iigjeejim anum. Mamu thumaam khüünau Juanau ñwandam iekta jaau sim khaphu narr aawai, irua thöopñi-khiin, jürr ñorau ichta khaigbaju a khiirijuwia pod thöoba aajeejim aajem. ⁶Mamu mag nüm ee, biek ab chi Erodes año cumplitarr ag

phiesta kha nüm ee chi Erodías kha jemkhajim aajem, ñor khapan thunum na. Mag i jemkha sim oowia, ich Erodeeu khöchkha thunuisiwi, ⁷ich bääurrag, “Puchdeu nem khösim mürug jeeubá; much imeerba mua deeb khaba deejugui” ajim anaabá. ⁸Mamu magbarm chi ñðaujä ñrtarr aawai ich chaai wawí sijum anum. Magbaawai chi chaairau ich bääurr jooyag, “Magan mu athee Juan chi ñor por choomie porta thep ee audeebá; jaata mua khösi umgui” ajim anum.

⁹Mamu mag Juan porta ichig jeeubaawai warre chi rey okhiiр juu aadejim anaabá. Mamu ichdeu ñor thürkhüuitarr dui ñbam mes gaai numuata mag ichig jeeubarm nem deeju a iekhatarr aawai ¹⁰chadcha Juan cárcel deg sierr aar ñor phiwia thöonaa, chi por appai thep ee waibeipi jaaujim anaabá. ¹¹Magbaawai i ipierr wetwi, chadcha ichdeu jaautarrjo thöonaa, chi por thüpnaa aibewi, chi daupeer mag chi jemkha sierrag deechejierram aajem. Magbaa ichdeu jürr ich ñdag deejim anaabá. ¹²Mag chi Juan o thüpvarñim abaawai, i dui wenurraajerr khüündamau beewi, arrwi, aukherjierram anaabá. Maimua ya mag amau i thöobapäaiwaita maar aig Jesuug jaawan beejieram.

Jesuu ñor cinco mil jähogtarr

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17;

Jn. 6:1-14)

¹³Mag Juan o thüp thöobarm ich aar jaaubaimam ñrwia,

okhīirjugau warag chawag õor chukag aar maju abaaawai, marau i joo arrjim. Pari mag wetumua ya maar dojārr paaukhabaadem õrau oopūitarr aawai ag dakha phobor nūnūidum eem khūnau jūrr khud garmua maar na ereubaadejim. ¹⁴Maimua ya jopimawia ooimaawai i na õor pooma thūnaajim. Magbaawai am dau aug khaugwi am aaunaanjā monaaupchimajim. ¹⁵Mag nūm ee, ya kheearaa aadeewai maach garmuata irig, —Mag õorjā chukag eeta ya kheearaa aadem; amag wetpi jaaubá, phobor ee wetwi amach athee khojudam per aumkhīir anaajim.

¹⁶Magbaawai, —Khoju jūraanpai chan am wetju khaba nūm. ¿Jāg pāachdeuta am jāhogbamma? ajim, ich Jesuu maachigta.

¹⁷Magbaawai marau, —Maar khoju chukhu nūmgui ajim amag deeg. Āba pandamta cinco wai nūm dui ãwarrdamta dau numpai wai nūm ajim irig.

¹⁸Magbaawaita ichdeu, —Makhuundam mu aig aipidut ajim.

¹⁹Mag chadcha ich aig aipierriwai õor pom mag thūnarrag, —Phūak ee ohood abat ajim.

Maimua mag pandam cinco narr dui chi ãwarrdampa phe auwia ūgthaag eerpanaa, Ēwan-damag ag paar uu ajim anaa, ichdeupai chi pan thorreunaa marag uapūimajim. Magbaawai jūrr maachdeuta õrag jigmajim. ²⁰Mag jigmamua, jigmamua, ich iiu aawai thumaam khūnau amachdeu khom aig khotarrjā

durr apiwi, pan pom sobjim, chi ãwarrjā agjo. Mag chi sobtarr phe aunaa oowai thūbut khapan docen āb oberjim chi ipiirkham. ²¹Mag ed mag Jesuu jāhogtarr khūn chi khapanag cinco mil naajim, emkhooin appai, uuin beerba ni chaainjā beerba.

Jesús dojā ūr narrarr

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²²Mag õor pom thach khopiwi jūrr maachta ich na maach dūrbagkhatarr jap ee wetpi jaaujim, ich na thoom igar naaimamkhīir. Maagwai ichin agtha ich aig sīsijim õor oopäaiwai. ²³Maimua õor thum ereuwia ich appai aadeewaita, i iek buchag gaai ich appai ich Ayag jewaan majim aajem. Maagwai ya edau kheubaadeewaijā mam ich appai chirajim aajem.

²⁴Magumich maran ya dojārr naajim. Mamū maar khīir garmuata phū we thūnarr aawai maar japan phūasau oppherta jiir ahau khajim. ²⁵Maimua ya ãspa urumuata ich Jesús maar ēudee beejim. Pari mag urumjā sīi dojā ūrta jēb thetag gayamjo urajim.

²⁶Mag dojā ūrta jēb gayamjo maachig urum oobaawai jāphierrwi maar ähái khaphobaadejim. Mag jāphierrnaa ähāikhamua, —Keena, akhaar khabahaba anaajim marau.

²⁷Pari magbaawai ich Jesuu, —Keena, oob jāphierrmiet; mu khabahab ajim marag.

²⁸Magbaa Pedroou irig, —Señor, chadcha puchta Jesús khai, magan mujā puchjo dojā ūr puch aar mapibá ajim.

²⁹ Magbaawai irig, —Beejuma ajim Jesuu.

Magbaawai chadcha Pedroou jap eemua waaidubaadewi Jesús khiirphee dudurgmaa ajim, dojā ūrta durramjo. ³⁰ Pari phūas dau dapag oowi jāphierbaadejim. Mag jāphierbaadem ee īchab ya ierrpamajim. Magbaawaita maach Porog, —Señor, mu oobahur, muun ierrpamamgui ajim.

³¹ Magbarm burre Jesuu i juu gaai purnaa, —¿Khanthee pua puch ierrpaju khiiрju? Jāgan pua chan mua puchig nem mag aawaijā mu iek ukhaba chirabma ajim irig.

³² Maimua ya am jap ee waaidukhabaadee chi phū meuu aadejim. ³³ Mag chi Jesús jap ee pabaadee i khiirphee kanieu phōbkhanaa, —Chadcha puuta Ēwandam Iewaau anaajim, marau irig.

**Genesaretpien Jesuu
monaaukhatar**
(Mr. 6:53-56)

³⁴ Mag wetumua thoom igar Genesaret durr phēubaimajierram. ³⁵ Mag Jesús barbaimam ōrau khaugphobaadee, sii ag perás bii joisijim. Mag amachdeu khaugphobaadee i aig òor mor masim khūn aibeenaa irig, ³⁶—Maar aunaanag puch khajūahidam gaaipai khāijā pūrpibá aajeejim, monaumkhiir.

Mag chadcha thum i khajūa gaai pūrmam khūnan warre monaaukha maajeejim, mag sii pūrbarmuapai.

**Sī juu sūgba thach kho
numuapai chan maach ārba
aajem a jaautarr**
(Mr. 7:1-23)

15 ¹ īchab Moiseeu phā puatarr iek wajapcha uurkhaajem khūn dui Ēwandam iek jawaag chi machnaan i aig beejierram. Makhuun Jerusalenmua beetarr khūn ajim. ² Mag beewi irig, —¿Jāgwi pū khapeenau maach jooin i pua nu? ¿Jāgwi thach khoowaijā juu ubata thach khoojē? ¿Pārāu khaugba naab jāg uu khaba sim? aichejierram.

³ Magbaawai Jesuu īchab, —¿Khanthee pārāujā agjo Ēwandamau jaau sim thum ipierraab abanaa sii pāach jooin iita ūrcha uurkhaju ēkhaajerráma? ajim amag. ⁴ Magnaa amag, ¿Pārāu khaugba nu ajim, Ēwandam iek phā sim gaai jaauwai, “Puch aijā puch ad dui jāsenenaa okho abá” a sim? Maimua “Ar iwiir ābmua khāijā ich aai wa ich ad khāijā thōpnnaa āaukha iekha simun warreta thōpñiju aai nūm” a sim, ¿majā pārāu khaugba nu? ajim amag. ⁵ Magnaa ichdeupai, Pari Ēwandamau ich iek gaai mag jaau simta, jūrr pāar iek mag ābmua khāijā dich ayag wa dich adag khāijā, “Pārāu ig nūm mua wai chirab mamu, pod mua deeju khabam, ya thum Ēwandam atheem aawai” a iekhaju aai sim anum, dich dennaan dau aug khaugba. ⁶ Pari pārāu ōrag mag jaau nūm aig, Ēwandamau nem jaau sim isegnaa jūrr pāach jooin

iita ūrcha ūrkha naabahab ajim Jesuu, amach khiirola. ⁷Magnaa, Chadcha jäg ūwandam iek gayam pāachdeu nem jaaujemjo khaba jūrr ag chaaur nem wau sierrjeem khapta ūwandamau ich i jaauumie jooi Isaías khararrag pāach igwia ich iekhatarr iek muñ phāpijim-gui ajim.

Magnaa chadcha ag gayam jaaubaademua,

⁸ “Pāran, sii par iekhaupaita ūwandam iek ūkha num ūkha num aajemgui” ajim Jesuu amag.

“Pari mag num chan par chadcha thāraucha ūkhabamta mag sierrjeem. Pāach mag num gaaimua pāar thāar chan i dakhajā khaba, sii i warpta thunumgui” ajim.

⁹ “Jäg num aiguin parii pāach iphithur pāraru irig jeeuju. Pāraru jaau numjā sii wir aig pāach khiirugpai; jā i iek khabamgui” ajim Jesuu amag, warrgarwe ūwandamau jaautarr igwia. *(Is. 29:13)*

¹⁰ Magnaa õragta eerpanaa, —Wajapha muñ iek ūrbat ajim. ¹¹ Maadeu nem parhooba kho numuapai chan ūwandam dau na maach ārpiba aajemgui ajim. ūwandam na õor ārpiejemun iekhaju khabam nempa khiirojuna iekha numuata õor ārpiejem-gui ajim.

¹² Irua magbapääiwai maach chi khapeenauta irig, —Fariseo-naan iek, mag pua magbarm aig,

am khiirota iekhabapuim aajem anaajim.

¹³ Magbaawai jūrr ichdeu maachigta iekhamamua, —Oob am iek asekasmiet ajim. Pāraru khaphu num, nemjūir ee phūak khaigbam obeerwai thurreupää-jem. Ich jägta ajugui ajim muñ Ayau am du. Am ichdeu jūr au sim khūun khaba aawai nemjūir ajapham eemua phūak chi khaarpa thurreunaa barbapuim-jota ajugui ajim. ¹⁴ Magua, ideu warag khiiu siubat ajim. Jākhūnan amachjā dau khīsu numta ago dau khīsum khūun jua gaai purnaa eudu arrjem khūunjota numgui ajim. Pāraru oowai merag chukhu sīebá, dau khaugba khitumua agjo dau khīsu khitum jua gaai purnaa arrkhiin, āb būheu subaadee amach numwe burrju-gui ajim.

¹⁵ Magbaawaita maar eem āb Pedro aajemua irig, —Señor, cha puchdeu jaaubapuim deeu marag wajapha jaaubá; marau pod khaugba abarmgui ajim irig.

¹⁶ Magbaawai Jesuu marag jaaubaadewia magjim:

—¿Wa pāraru agtha khaugbata nuwa? ajim. ¹⁷ ¿Pāraru khaphu naabá, maadeu nem kho num thum maach bi ee mawia chebapääiwai deeu chukhu aadeejem? Magua dichdeu thach kho numuapai chan maach ārba aajemgui ajim.

¹⁸ Maach ārpi numun thāar eemua khiirug khaigbam iekha numuata ūwandam na maach ārpiejemgui ajim, ya khiirojunaata iekhamawai. ¹⁹ Nem thum maach khiirug eemuata ober thunum: khiirug

khaigbam, ñor thooju, dich ñor khabam dui khapes aju, dich khaman apha khaijā dich ñor duimjo aju, nem jíghaju, seukhaju maimua chikham eugar chad khabam iek iekhaju. ²⁰ Magum nemeuta chadcha Êwandam na ñor ãrpiejem. Mamu chi machnaanau jaau ñumjo sii juu súgbá thach kho ñumuapai chan Êwandam dau na maach ãrba aajem a jaaujim marag, ich Jesuu.

Canaanpie uuirau Jesuu ich
chaai monaauju khaphu sierr
(Mr. 7:24-30)

²¹ Maigmua igbaadeeu júrr phobor numí Tiro Sidón dui ñumug petaawai maarjā i dui wetjim. ²² Maimua ya mam paaukhabaimamta, uui áb Israel durram khaba Canaanpie uui mag perás sijerrta áháag bee-wia Jesuug, —Señor, mu ap urrem mu dau aug khaugbá ajim. Mua khaphu umgui ajim, puuta chadcha Êwandamau puiju aajerrau. Maagwai mu chaai monawaagjā pu juu theeg sim. Mu kha dosát beneu baarjemta purug monaaubapui a umgui aichejim, irig chaigpamamua.

²³ Pari par ūanau mag chaigpa khitumjā Jesuu bürjā i iek ukhabajim. Magbaawaita marau irig, —Señor, ¿jág pua irig mapi jaabamma? Ya atcha magaaejā marau úrmapha ñum. Magbamun ich jág maach éudee áháag majuwai anaajim.

²⁴ Pari magbaawai júrr Jesuu chi uuiragta, —Êwandamau mu puitarran, maach meeun

israelnaan sii oveja okhoo durrumjo durrum khueun peerdu aumkhürrta mu puijim ajim.

²⁵ Pari mag ñum ee, warag i aigcha beenaa kanieu phöbkha-naata, —Señor, mu ap urrem mu chaai monaaubapui ajim.

²⁶ Magbaa, judionaan khabam khueun chan monaauju khabam awi juau ogthompai chi Jesuu warag, —¿Pua mu iekha chirum ürbata sii? ajim. Pu deeum durrum aawai, mua pu chaaita nacha monaaukhiin, mua oowai dich chaainag deeju arr panta khecheunaa saakienag deebarmjo ajugui ajim irig.

²⁷ Pari magbaa ūanau dui, —Señor, jääan chadaugui ajim. Mamu pua oowai, ¿saakienaujā amach pap juasur mes eegar khümmam khoba aajé? ajim. Maagjee-wai mu Israelpie uui khaba uab mamu, ¿pua mu chaaijā dau aug khaugbaju khai? Mua khaphu um, pua i monaaupuiju aai simgui ajim irig.

²⁸ Magbaawaita, —¡Joo! Jägan chadchata mua puch chaai monaauju khaphunaata pua uukha umgui ajim. Magan chadcha puchdeu jaau simjo pu chaai monaauju ajim irig Jesuu.

Mag, chadcha Jesuu mag iekhabarm bürre chi chaai monakkha aadejim aajem.

Jesuu ñor pom monaautarr

²⁹ Mag Sidonmua deeu maar beewia ūwaai mag thurrdo pom sim Galilea aajem igaau naaichejim, ich Jesús dui. Mai-mua buchag gaai waaiduwia oo

sīsijim. ³⁰ Mag amach dakhīir jup-baimaawai õor pom i aar wetwi i bigaau phuūrbaadejim. Mag õor pom thūnūm ee i aig aibeemajim: bā wedu wedu khitheem khūun, dau khīsum khūun, būdam wa juadam khāijā ākhāraam khūun, meu meraam khūun maimua tag aaunaan khamor machag khīri-pierr i aig aibeena i būkharr ausūmaajeejim. Maagwai magum thum ichdeu monaauphi maajee-jim. ³¹ Amach daúacha mag meu meraa khithe arrjā ijēb nūrr-jee, juadam wa būdam khāijā ākhāraa khithe arrjā monakha, maimua dau khīsu khithe arr khūunpa dau wajapha nūrrjeem oowia, sīi õor dauderra naajim. Mag amachdeu oo nūm gaaimua maach meeun khabam khūunau-pata maach meeun israelnaan Ēwandamag jeeuphoo thūnaajim.

**Emkhoooin appai cuatro mil
Jesuu jāhogtarr
(Mr. 8:1-10)**

³² Maimua mag maach ich dūi ogdūba wenūrraajerr khūunagta, — Óor pom mug thūnūm mu dau ee dau aphū durrumgui ajim. Ya khāai thārjup pam am maach aigmua būurjā ogdūba, thach-dam khoujā chukhu nūm. Ich jāg thach khoba chan mua amach diig pūimapha chirūmgui ajim. Ich jāg pūikhiin, di aar barba khāijā khud ee jādaúa phuēuba-jupa ajim, ich Jesuu.

³³ Magbaawaita marau irig, — Mamū mug õorjā chuk sim ee, žjam maadeu khoju bawaagauma?

anaajim, õor pom mug thūnūm khopieg.

³⁴ Magbaawai ich Jesuu marag, — Pārau pan dau kharr wai numā? a jeeujim.

Magbaawai marau, — Sietepai, mai-mua āwarrdamjā ar dau khapan khaba durrumgui anaajim.

³⁵ Magbaawai ichdeu õrag khut jupkhapi jaauwia, ³⁶ mag pandam siete narrjā chi āwarrdam dūi āba jua ee phe auwia, Ēwandamag u ajim anaa thorreubaadejim. Magnaa maachig uapchimaawai marau jūrr õrag jigmajim. ³⁷ Mag jig phuūrdudugmamua thumaam khūunau amachdeu khom aig khotarrjā, pan pom sob thūnūsi-jim. Mag chi sobtarr, thūbūt siete marau ipiirkha aujim. ³⁸ Mag ed mag chi thach kho narr khūun cuatro mil naajim, emkhoooin appai, uuinjā beerba ni chaainjā beerba. ³⁹ Maimuan chadau õrag wetpi jaaubaawai agdaujo amach majupierr aaidūjierram. Mag thumaa ereubaadeewain chadau, ichjā jap ee waaidūbaadee, marau i Magadanag arrjim.

**Thethemnaanau amach
dakhīir amachdeu nem ooba
aajem ompaa upi narr
(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)**

16 ¹ Mag Magadán durr paaukhabaimaawai fari-seonaanau Saduceonaan dūimua Jesús oon beejierram. Pari mag beetarran sīi i imeraa pūr aum khōchgaupai arr aawai irig amachdeu būurjā ooba aajem nemta amach dakhīir edjā ee waupi jaau naajim, mag gaaimua

chadcha Ŋwandamau pñiwiata mag nñrrum a amachig khap jaaumkhiiř.

²Pari Jesuu am ipierraajā khaba, warag sii amag, —¿Khan jägwi pārāu kheeurag edau dubmamua edjā phur waau thñnum oowia, “Nan edau wärjähä aju” aajē; ³maimua jürr edau pherrejā agjo edau ober urum bñuu edjā phur thñnum oowi, “Nan edau khörkhaju” a jaaujē? ajim. Pārāu jäg edjā oobarm gaaimupai ed wärjäug aju wa ed khörkhajujā nem khaug nñmta, ¿jäga jäg pārāu pāach daúa mua nem wau chitum oo nñmjā pod khaug auba nñ mñ chadcha Ŋwandamau pñiju jaaujerr? ajim amag. ⁴Pāran pāachdeu Ŋwandam iseg nñm gaaimua warag chi ajaugjā chukhu thunaawaita warag pāachdeu nem ooba aajem nempata pāach dakhiiř waapi nñm. Mamu mua waubamgui ajim. Mag khääi warrgar jooi Jonás aajerr nemmeeurrkhan buch ee khääi thärjup sñethurtarr gaaimua Nínivepienau Ŋwandamau i pñittarr khaug autarjota, ñchab mñchjä Ŋwandamau pñittarr pārag khaphu apijugui ajim, mñch iiu phiidubarm gaaimua. Mamu magumjā pārāu ukhabajugui ajim.

Mag iekhabet awi ichta warag chaaug igaadejim.

**Jesuu ich khapeenag
fariseonaanje apiba jaautarr**
(Mr. 8:14-21)

⁵Mag igaadewi ya thoom igar paaukhabaimaawaita maar khiiř

ee dñnñsijim, panjā aibeeba sii ich jägta wenñrrum. ⁶Magbarm duichata ich Jesuujā marag, —Khiiř khaphu wenñrrathu ajim. Fariseonaan bentā saduceonaan ben dñi jäg levadurajo sim pāach gaai dñrbapimiet ajim marag.

⁷Mag ürwia, chadcha levadurata jaau simpii awi, maach appaijā, —Keena, maach chan chadchata pan aibeebajimwai anaajim.

⁸Mamu maar mag iyuu nñmjā ich Jesuu khaphu sierr aawai, —¿Khantheeta pāar mag pan aibeebajim anáma? Pārāu chan jägan mua nem wau chitumjā oobamjota aajeeb ajim, mug mu dñi äba wenñrrumjā ukhaba aag.

⁹¿Pārāu khiiř ee paba nñ, mua pandam cincopai narrau uuinjä beerba, chaainjä beerba, em-khooin appai cinco mil jähogtarr? Maimua ¿thubut kharr ipiirkha aují chi sobau? ¹⁰¿Khiiř ee paba nñ agjo, pan sietepai narrau õor pom cuatro mil narr jähogtarr? Maimua jäg edjā, ¿thubut kharr ipiirkha aujierrá chi sobau? Pan chaarta ig nñm akhiinjä, ¿pārāu khiiřjuawai ñsjā mua pod pāach jähog aubajupii nñ? ¹¹¿Jäga jäg pārāu bñurjä khaug auba nñ ajim, mua pāachig, “Fariseonaan ben saduceonaan ben dñi levadurajo simta pāach gaai dñrbapimiet” aawai? Mua mag chirum aig chan pan chaar igwiata pārag mag iekhaba chirum; wajapcharan muan maiguin, oob amjo chikham khiiř aawaipaita chadam iekjo iekhamiet a chirumu ajim marag.

¹² Magbaawaita marau khaug-phobaadejim, Jesuu levadura chaar jauba, sii fariseonaanau saduceonaan d̄himua nem jaau-jemta jaau sim.

**Pedroou jaauwai Jesuu
warrgarwe ich Ēwandamau
puiju aajerrau a jaautarr
(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)**

¹³ Mag wetwia deeum durr Cesarea de Filipo anum paaukhabaimaawai ich Jesuu marag, —Órau much chi Emkhooi Iewaa igwia iyum nūm ūurwai, am iek ñmu khai aajē? ¿Pārau ūrba aajē? a jeeujim.

¹⁴ Magbaawai marau irig, —Am iek p̄ Juan chi òor por choomie aajem; deeum khūnau jaauwai puuta Elías aajem, warrgar Ēwandam i jaaujerr; wa magba Jermías khabam khai, dewam khājjā aajem, agjo Ēwandam i jaaujerr.

¹⁵ Marau ichig magbaawai jūrr maachigta, —¿Ma pāachdeujāma? Pārau khīrjuawai, ñmu khai agá? ajim.

¹⁶ Magbaawai Simón Pedroou, —P̄ Cristo khabahab ajim irig, ich Ēwandam Iewaa warrgarwe ichdeu jūr auwia òor peerdu aum-khīr puiju a jaaujerr.

¹⁷ Magbaawai Jesuu irig, —Simón Pedro, Jonás iewaa, òrau būrjā pūrug jaautarr khabamta chadcha pua ag eyaa jaau-barhimke ajim. Jāg pua khaphu jaaubarhimhn, jāan ich mu Aai ugthar chiraajemuata pūrug mag khīrjupiwi ajim. Maguata pua ag eyaa jaaubapuhibab ajim.
¹⁸ Pedro, maagwai puun chadcha

puch thāriu jaau simjo mokdauu ajim irig. Pua mu iek jaaubaadem gaaimuata mua much iek ukha nūm khūn khapaana apiju. Mag khapaana aadem chan pāach chi ūrum khūnan khechwiājā, pāar akhaar chan okhooba ich mag Ēwandam d̄hita nūisiju ajim.
¹⁹ Pedro, pūrugta mua much iek jaaumkhīr jaau chirumgui ajim. Pua mu iek jaaubaadem ūrwi ukha nūm khūn mu denkha nūisiju. Mamu īchab pua jaau khitum ūr nūmjā asekasba warag iseg nūm khūnan amach mag nūm gaaimua warag ich mag okhoo wenurrajugui ajim. Mag nūm aiguin pua chi mu aar oberju aai nūm khūnag puertdi weeu deenaa pod dubbaju aai nūm khūn athee sii warag phāar sī-siukhamjota aju.

²⁰ Mamu Jesuu mag ich chadcha ich Ēwandamau jūr auwia puitarrkha simjā būrjā òrag jaaupiba jaaujim marag.

**Órau ich thōoju jaautarr
(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)**

²¹ Maimua jaaumamua ich Jerusalenag majujā jaaujim. Mag Jerusalén pabaimaawai jooin chi porkha nūm khūnau phadnaan chi porkha nūm khūnaupa Moisés iek jawaag chi machnaan duimua ich dau aphuh wai naawi ich thōojujā jaaujim. Mamu mag amau i thōowiajā deeū ūwaaí khāai thārjup nūm ee deeū ich iiu phiidtujā jaaujim.

²² Mag jaaumam ūrwia, Pedroou ich appai chaaur thārnnaa, —Señor, ñkhanii Ēwandamau

pu dui magpibarju? Pu dui chan ñorau magju khaba ñamgui ajim irig.

²³Pari Pedroou ichig magbaawai, jürr chi Jesuu irig, —Jop-khaa mu aigmua chaaug petá ajim. Meperauta purug mag iekhapi sⁱebehab. Puan mag sim aig sii warag khaibag ee mu burrpijuuta ékha simgui ajim. Pua chan Êwandamau nem waum ig simjä khaugba, sii parhoobam khunjota k*hiirju* simgui ajim irig.

²⁴Maimua ichdeupai jürr maach thumaam khunagata, —Chadcha párau mu iek pääch thäraucha ükha num khai, magan mua nem waipi jaau chirum appaita waubat, “Muchdeuta khap chirum muchdeu nem wauju” a iekhaba. Mu gaaimua chikhamnau pääch dau aphu thöoju k*hiirju*wia khäijä magumjä igba waragta ükhanaat ajim. ²⁵Ar muig eegarjä mu gaaimua phithurg aumapha num khun chan buurjä ügthar oberbam. Magarau ar chi mua nem jaau chirum waum khöch-gauta amach nemjä k*hiirjuba*, sii warag mu gaaimuata dau aphu anum khunан chadau ügthar-cha oberju jaaujim. ²⁶Párau oowai, ¿khan wajaug s*i* ajim, ábmua mug durr thum ichdeupai j*ü*a wai sisim, mamu mag sim meebaradee khimie durr petam? ¿Irua ich durr thum ich dui arrju aai s*i*? Pod arrbam. ¿Párau k*hiirju*awai ábmua khäijä ügthar oberaag phatkhon pom phagu aai s*i*? Mag phagwiajä pod dubbamgui ajim.

²⁷Mugnaa mu Ayau mug durr i agkham edjä muchta ichdeu jua theeg deetarr dui i chognaan angelnaanpa beewi, muig eegar amach nem waaujerrpierr aju am dui: chi nem wajapha waaujerr khuun duijä ich agjo maimua nem khaigba waaujerr khuun duijä ich agjo. ²⁸Cha mu iekha chirum iekhau äaur khuun cha mu iek ür num khuun chan much chi Em-khooi Iewaa thumaam khuun Por-kha beeju edamjo aadem oobam aigjä meebajugui a jaaumajim.

Jesús sii buumjo aaderr
(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

17 ¹Mag ich Jesús maar dui iyu simua mag maar khapeen äaur khuunag amach daúa ich oopiju jaautarr khur seis días aadem ee, cerro pom sim gaai petajim. Mag ich mam dui phe arrjem: Pedro, Santiago maimua Juan, ich Santiago euem. ²Mag mam wetwi am dakhurtta Jesús k*hiir* chaaupabaadejim aajem. I k*hiir* oowai mug edau ásdawam kh*u*irjota buu thunui-sijim aajem; maagwai i khajua chará phuumjo aadejim aajem, ich bæpgau. ³I magbaadem ee oowai warrgarm jooin Moiseeta Elías dui iyu dñuñuñihdu naajim aajem, Jesús dui. ⁴Mag oobaa-waita Pedroou Jesuug, —Señor, u chi agamjo nem wajaug maar muig ñamgui ajim aajem. Pua khos akhiin mua räichdidam thärijup eukham ajim anum: áb pu athee, áb Moisés athee maimua áb Elías athee.

⁵Mamu Pedro mag iekha dñum ee, jñunthumie baug bee-wi am joodu athaichejim anaabá. Magbarm ee mag chi jñunthumie eemuata woun iekjo, "Chamuta mu Iewaa muchdeu jäsehne wai chitmmu, õor peerdu aumkhiiр muchdeu jr autarr. Irua nem jaau simta ipierraab abat" a iekhabarm ürjierram anum.

⁶Amach chi dui wenurrarr khunaucha jaauwai, amachdeu mag ürbaawaita jäphier phobaadem iekhau warag kanieu thukhookhanaa eeg khokhood aphobaadejim anaabá, khieb jeb gaai dagau d^urkha. ⁷Magbaa Jesuu am aig beenaa am gaai juau siesienaa, —Phiidutkhabat, oob jäphiermiet ajim anum.

⁸Magbaawai chadcha amau phiidutkhanaa oowai, tagam khun chukhu, äba Jesus appaita siejim anaabá.

⁹Maimua deeu jerag beejer-ram aajem. Mag uurbagkha wedurumua chi Jesuu amag, —Mu^g päächdeu ootarr oob deeum khunag jaaumiet. Ya much chi Emkhooi Iewaa meewia deeu phiidubaawain chadau jaaubat ajim aajem.

¹⁰Magbaawaita jurr amach garmua irig, —Jägw*i* Éwandam iek jawaag chi machnaanau jaauwai, mag Elíata ich Éwandamaucha puiju jaaujem na beeju aajë? ajerram aajem irig.

¹¹Magbaawai ich Jesuu, —Chadcha chi been Elíata nacha beema ajim anum. Pari mag i beeju jaautarran, mag Éwandamau puiju aajerr õrag

nupi jaaumkhiiрta beeju jaau-jimgui ajim anum. ¹²Pari Elías ya barthurjim. Mag i barthuur-waijä amau i khaug auba, sii warag deeum khunpii awi i dui amachdeu ampierr awi warag i thöopujierramgui ajim anum. Amachdeu i dui jägtarrjo much chi Emkhooi Iewaa duijä aju-gui ajim anaabá. Mu^g chirumum muun wajap am jua machag äwat-jugui ajim anum amag.

¹³Pari Jesuu amachig magbaawai warre khaug athajierram anaabá, warrgar Éwandam i jaau-jerr Elías khaba, Juan chi õor por choomie igwiata mag sim.

Jesuu chaai mor eem mepeer jéupuitarr

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:43-45)

¹⁴Mag wedurumua ya maar tagam khun dui narr aig jer paukhabaichem ee, woun äb beewi i khiiрphee phöbkhanaa irig chaigpamamua magchejim:

¹⁵—Señor, mu chaai wai chirum thöthörrso khitum. Mu ap chitum mu chaai dau aug khaug-wia monaabap*u* aichejim. Jäg khitumun nem theegta baarjem. Khar chará ooju chukhu aawai barbaademua öt eejä burrjem; wa magbamu do eejä sii dobojo aimajemgui ajim. ¹⁶Mua muig pu khapeen aig aibeetarrjä amau podbajieramgui ajim.

¹⁷Magbaawai Jesuu magjim, õrag eerpanaa:

—Päran chadcha pääch thäar khaibag gaaimuata Éwandamau jäg chaai monaaujujä khiiрjuba num. Pärau jäg Éwandam jua

theeg simjā khaugbamjo nūm, ðich jägtä sii mua ãwat chitaju aai chirú pārau oowai? ¿Khan atchata pārau mū pāach dui chitapim ig nūma? ajim, ajapcha ukhaag. Magnaa, Mū aig mag chaai aipidut ajim.

¹⁸ Magbaa chadcha chi chaai ich aig aipierrwai chi meperag meeurraunaa oberpi jaaubaawai, i ipierr oberbaadejim. Magbarm aigmua chi chaai monakha ich mag sīsijim.

¹⁹ Mag chi chaai monaautarr khur maach ap paaukhawi marau ich Jesuug, —¿Jāgwi marau pod jäg chaai mor eem mepeer obeerpi aubají? a jeeujim.

²⁰ Magbaawai ich Jesuu marag magjim:

—Jāan pāachdeu mūg chaai Ewandamau monaujujā khīirjuba narr gaaimuaugui ajim. Pārau Ewandam jua theeg sim khaphūnaa pāachdeu nem mag abarmjo apiyu khīirjunaata nem waukhiin, Ewandam athee chan phithurm nem chukhu aajeewai, chadcha pāachdeu jajaaukhampierr ich mag pāachdeu jaau nūmjo apiyu. Pāar khīirjug oojem anaa chi pomag mostaza daudam ar maach dau ee paba khitaajemjo khāijā khitakhiin, chag durrsiig khāijā, “Jopai muigmua mawia chum dññubaimá” abaawai chadcha phithurg chukhu mawia pāar ipierr pāachdeu jaabarm aar dññuwimajugui ajim. [²¹ Magnaa ichdeupai, Jāg mepeer khīir chan sii iekhabarmuapai oberba sierrum. Jāg oberpi awaagan, būurjā thach khoba sii

Êwandalagpai jeeu nūu awiata oberpi jaaubaawai obeerjemgui ajim marag.]

**Puaba Jesuu chikhamnau
ich thōoju jaautarr**
(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Galilea durr maach ich Jesús dui ãba wenurraajewai ichdeu marag magjim:

—Muçh chi Emkhooi Iewaa mūg chirūmūn chi thierrnaanag pur deebaawai ²³sii amau mū thōopujiu. Mamū mag amau mū thōowiajā khāai thārjup nūm ee deeu mū iiu phiidujugui ajim.

Maachigcha mag jaaubaawai chadcha maar okhīirjuu aphobaadejim.

**Aai i jeeujem di paarjā
phagju aai narr**

²⁴ Jesuu maar ich dui phe arrwi Capernaum phobor barima-jim. Magbaawai Aai i jeeujem di paar phatkhon jeeujem khūunau Pedro ich appai sim aar wetwia irigta, —¿Pū maestroou chan Aai i jeeujem di paar phagju aai sim-ta phagba aajeeb? aimajierram aajem.

²⁵ Magbaawai irua, —Keena, mū maestroou phagba aajeeb a chirajim aajem amag.

Maagwai ya maar maach jēer narr di aar naajim. Maimua ya chi Pedro maach aar barbaimaa-waijā jūrr Jesuu irig ich ag iekpai, —¿Pua jāga khīirju chirú Simón? ajim. ¿Pua oowai mūg durr gaai reinaan thūnūm khūunau chijā khūunagta debpaar jeeujē: amach

khodnaanag wa sii parhoobam khuuñag?

²⁶ Magbaawai Pedroou irig, —Amach khod khabam khuuñag-ma ajim.

Magbaata Jesuujā, —Chadcha chi khodnaanau chan phagba aa-jemgui ajim. Magua muajā much Aai gaaimua agjo phagbaju aai chirabahab. Chi Aai i jeeujem di i den aawai muajā phagba, pāraujā phagbaju aai nūmgui ajim. ²⁷ Mamu amag maach eugar iekham uguu maadeujā ichiita phagju aai nūmgui ajim Pedroog. Maimua, Thurrdo ee do uabamí ajim. Nau nacha puch juu gaai khobaichem pua jiir atham o ee phatkhon siéju. Mag phatkhonau uu pua mu kōitjā phagwi, puch denjā phagpuijugui ajim Jesuu Pedroog.

Magbaawai Pedroou chadcha ichig jaautarrjo ajim.

**Chijāata ūruucha aju aai sī
a jaautarr**
(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

18 ¹ Ich mag iyuu nūmuu marau ich Jesuug jeeu naajim, ichta mug atag thumaam khuuñ Porkhabaadeewai maach mug wenurruñ eem khaita ūruucha sīsiju khai a khap aag. ² Magbaawai Jesuu chaaidamta thūrnaa maar jārr dūnūhpinaa magjim:

³ —Mu cha iekha chirum iekhau pārau pāachta ūruucha am khōchgau pāachdeu mag khīrju nūm isegnaa chaain mugumdam agtha serbiibamjoo abam chan, pāar pod mu dui chi pornaan khaju khaba nūm. ⁴ Mag muchta

chi Porkha chirsim ed mu garcha joothūmaju khīrju nūm khūñan warag amachta serbiibamjona chaain mugumdamjota aju aai nūmgui ajim, mag amachta ūruucha ajujā khīrjuba. ⁵ Pārau mu denjo mug khitheem āb khāijā jāsenkhawia pāach di aig aumūn magan pārau muchchata khīr jāsenkhabarmjo abarmgui ajim, marag iekhamamua.

**Jāga nu ūwandamau
chikham khaibag ee
burrpiejem khūñ dui**
(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ Mag warag iekhakhagmamua magjim: —Ābmua khāijā mu chaai mug mu iek ukha kherūmta pekau ee burrpimūn, ūwandam dui iekkhōr poomata sīsiju. Mag mu chaai ābam gaaimua khāijā warag ūwandam dūita iekkhōr paarpaju khāai, ichdeupai ich o gaai mokpor pom jēnaa phūas ee baudukhiin uucha ajugui ajim. ⁷ Mug jēb gaai ichiita ich jäg òor dich khapeen pekau waupiejem khūñ paraa aju. ¡Mamu eh, apkhiit, chi mag dich khapeendam pekau ee burrpiejem khūñ!

⁸ Magua, muu pāragjā mag chirum: Pāach juau wa pāach buuu khāijā pekau ee burriju sim khai, warag thūapnaa barbapuit ajim. Pāach thum monakha okhoowi ūtdau ich mag thōojā khaugba sīerrum ee maju khāai, uucha simgui ajim, sii juu bisi wa bu khāijā bisi ūgthar oberju. ⁹ Wa pāach daúapai khāijā pekau ee burriju sim khai, ag dau jēnaa warag barbapuit

ajim. Dau numwe wajapha simta khīmie durr maju khāai, ukkan simgui ajim, dau ābpaim dui-pai ūgthar oberju. Wajapcharan magum pekau waumaaugau, dau chukhumjo oobamjonaa magum nem khaigbam wawaaggā juu chukhumjo abat ajim, būurjā wauba. Magju khāai Ŗwandum dau na pāach morta surkhabat a jaaumajim marag.

Oveja okhootarr nem īgkhaa (Lc. 15:3-7)

¹⁰Mag jajawagmamua īchab, —Mug daumeraa khitheem khūun oob āb khāijā isegmiet ajim. Am thua mū Aai aar thūnum khūunaun amag dau par khaba thūnumgui ajim.

[¹¹'Mūch chi Emkhooi Iewaan chadcha òor amach khaibag gaaimua okhoo khitheem khūun peerdu awaanta beejim a jaajim.] ¹²Magnaa, Mua pārag jeeu ookhimgui ajim, jāga sim khai pārag: Woun ābmua cien ovejas wai sim. Mag khapan thūnum eem āb okhoobaadee, ɿrua tagam khūun ābam aig phephawia mag chi okhoo kherūmta jūraan mabaju khai? ajim. ¹³Mag jūr nūrrūn awi baau athakhiin, mag ābpai okhootarr baau atham paarta ūrcha i onee ajugui ajim, tagam khūun khapan okhooba narr paar onee aju khāijā. ¹⁴Ich jāg ābmua-jā ich nemchaain okhoopimapha aajemjo, īchab mū Aai ūgthar simuajā mug mū iek ukkan durrum khūun chan ābjā okhoopimapha simgui ajim.

Jāga dich khapeen
perdonaaaju aai nū a jaautarr
(Lc. 17:3)

¹⁵Mag nem khīir pogkhe jaja-wagmamua, —Pārag khap am-khīir jaaukhimgui ajim Jesuu. Pāachjo mū iek ukkan simua pāach ee iwiir ābam dui khāijā khaigba abaawai i dui iyūumamua wajapha irig jaaubat ajim, jāga sī mag khaigba aawai. Pāachdeu mag iekhabaawai ukkan ūrnia ukkan magan pārau pāach khapeer mū athee gan atham ajim. ¹⁶Mamū par pāachdeu iekha nūmjā ūrbamun magan pāach daumaai òor nūmí khāijā thūrkha athat, maagwai iekhamamjā òor nūmí wa thārjup nūm dakhīrta mag iekhamamkhīir. ¹⁷Mag nūmí wa thārjup nūm dakhīr iekhamamta būurjā asekasbamun magan warre thum chi ukkan nūm khūun jēgdaarta iekhaju aai nūm-gui ajim. Mag thumaam khūun dakhīr iekhabarmjā asekasba abaawain chadau, Ŗwandum iek ukkan aajemjo wa Romaam gobierno den debpaar jeeujem khūun chi khaigbam khūun dūimjo abat ajim am dui, tag pāach dui khapeerkhapiba.

¹⁸'Mag muig eegar aawai amach jūg theeg gaaimua pāachdeu nem jaau nūm ūrba aawai mag pāach dui khapeerkhapiba abarmjā ich Ŗwandamau īchab pāar igar sīeju. Maimua deeu ich khaibag isegwi ūwaai pāach ee pāach khapeerkhapi aauwaijā īchab Ŗwandamau pāar igar sīe-jugui ajim.

¹⁹ Mag iekhamamua, —Mua pārag mag chirūmgu ajim: M̄tig eegar ñor numí amachdeu nem ig n̄um m̄urug jawaag āba ibepwia jeeumun, mu Aai ūgthar chirūmua amag deeb khaba deeju. ²⁰ Mag jawaagta numí wa thār-jup khāijā āba biirdunaa m̄urug jeeu n̄umun muun maig chirūmgu ajim, am jārr.

²¹ Magbaawai Pedroou Jesuug, —Señor, magan m̄uchjo p̄e iek ukha n̄um kh̄unau ābmua khāijā mu d̄ui khaigba aawai, ¿biek kharr mua perdonaajuma? a jeeujim. ¿Siete veces?

²² Magbaa Jesuu irig, —Mag siete vecespai khabam. Muan purúgan, setenta veces sieteta perdonaaju aai sim a chirum ajim. Ajapcharan dich d̄ui khaigba abarmpierma.

Woun ābmua ich khapeer

perdonaaba arr

ag nem īgkhāa

²³ Maimua ich Jesuupai magjim:

—Mua mag pāraujā pāach khapeen perdonaaju aai n̄um a chirūmun, Ēwandamaujā maach perdonaabam aba aajeewaita mag jaau chirum ajim. Ēwandaman rey āb sierrau ich chognaan ich garcharam kh̄un wajapha phidka n̄um khap aag āhābdo th̄rkhanaa khap jeeu oomattarrjota sīerrumgui ajim. ²⁴ Ya chi reíu th̄rkhuuibaadem ee i aig aibeejierram aajem, āb irig phatkhon pom diez mil talentos paar sīerr. ²⁵ Mag debpaar pom sim pod ichig phag auba

abaawai chi reíu mag woun ichig debpaar paar sīerrta warag ich uui d̄ui ich chaain maimua ich nem wai sīerrpa thum perpūipi jaaujim anaabá, jūrr deeum chogkhamkhīir, magbarmua chi debpaar phag obermkhīir. ²⁶ Magbaawai chi chogau chi rey būkhūrr phōbkhanaa chaigpa jochkherūmu, “Señor, ideu oo athá. Mua okhar phagmamua p̄e debpaar thum obeerpūibajupa” aajeejim anaabá. ²⁷ Pari mag ichig chaigpa jochkherūm oobaawai, chi reíu i dau aug khaugwi, mag debpaar pom sīerrjā tag ichig phagpiba, sīi warag khīir okhoopi jaaunaa, phāarju arrjā phāarba, sīi hu mapijim aajem.

²⁸ Pari mag ich p̄uibapāaiwai, maigmua igbaadeeu, deeum agjo chi rey chogkha sim d̄ui thēujim aajem. Magua jūrr ichig cien denarios paraa sīerr aawai, purnaa o thathaikhamuata, “Jopkhaa puchdeu m̄urug paar sim phagbá” ajim anaabá irig. ²⁹ Pari magbaawai ichdeu reíg atarrio warmuajā i būkhūrr phōbkhanaa chaigpa khitūmu, “Pua khōs akhiin, ideu oo athá akham; okhar phagmamua mua p̄e debpaardam thum phagpūibajupa” aajeejim anum. ³⁰ Pari chi debpaar jeeu sīerr garmua mag khōchkhaba, sīi warag ich khapeer dau augjā khaugba cárcel deg p̄uiwia, ābmiecharam centaaudam phagbam aigjā obeerpiba jaaujim anaabá. ³¹ Mag irua ich khapeer d̄ui magtarr oowi, warm kh̄un agjo chi rey chogkha th̄narr kh̄unau oowai, am gaai

masi ajim aajem. Mag gaai masi nūm iekhau chi refgcha magtarr thumaa wajapha ūrpipuijierram anaabá. ³²Mag ichig jaaubaa chi reú thūrpuiwia irig magjim anum: “Wounta chadcha khaigba chitūmá” ajim anum. “Maachig dau aphuu chaigpabaadeewai, mua pü perdonaaawi chi debpaarjā tag mūchig phagpiba ich jāg khīr okhoopijim. ³³Magtarr aawai puajā agjo puch khapeer dau aug khaugwi i perdonaaaju aai sīejimgui” ajim anum. “Pari pua būurjā i dui magbajimgui” ajim anum. ³⁴Mag, warag chi rey meeukhabaadewi mag debpaar sii khīr okhoopiju atarrta deeu euepemjo thumaa phagpi jaaujim anaabá.

³⁵Mag nem īgkhaadam jaauwi deeu ich Jesuupai magjim: —Mu cha iekha chirūm iekhau pārauta pāach khapeendam chadcha perdonaaawi tag magum iekjā igba ich mag khīr okhoobam chan, mu Aai ūgthar chirūmuajā ich agjo pāar perdonaabamgui ajim.

Jesuu үhi püapiba jaautarr

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

19 ¹Mag marag nem jaau sii awi, Galileamua mawia jūrr Judea sīejmajim, Jordán igaau thoogar dūrba edau obeerjem bi gar. ²Mag i petamjā òrau khaugphitarr aawai òor pooma i ēudee wetjim. Mag òor pom thūnūm ee aaunaan khapan thūnarr aawai magum khūunpa monaauphi maajeejim. ³Mag nūm ee fariseonaan eem khūun ich Jesús aigcha beewi juau ogthom

irig, —¿Pua oowai sii nem būur abarm gaaimua maadeu dich үhi puaju aai nu? aichejierram.

⁴Magbaawai Jesuu amag magjim:

—Ēwandam iek phā sim gaai thūurwai, ¿pārāu ooba aajē, warrcha chi ompaatarr Jooiraujā emkhooi үhi dūita ompaajim a sim? ⁵Magtarr aawaita emkhooi ich үhi dui pabaademun ich dennaan kha ogduajem, ya ich үhi dūita āba nūrraag. Ya magbarm aigmua warran agdaujo amach appai naajerrta, òor äbpaimjo ich mag nūsiejemgui ajim. ⁶Mag nūsim chan ya tag amach ähābdo nūrrjee aba, òor äbpaimjo nūsijugui ajim. Mag warrgarwejā ich Ēwandamauta mag papitarr aawai pod iwiir äbmuajā i ichaaur awi dich òor puaju khaba nūmgui ajim amag.

⁷Magbaawai jūrr amach garmua irig, —Pari pua mag simta, Ɂkhan jägwi Moiseeu jaauwai dich үhi püagpaawai ēsap gaai “Mua ya pü püa chirūm” a phānaa irig deeju aai sim a simma? ajierram irig.

⁸Magbaawaita Jesuu amag, —Pari jā, nem jaauwaijā pāach jūg theeg sīerrjeem gaaimua khababah ajim. Moiseeu chadcha uduraa үhiin püapiejeejim, pari warrcha ich Jooirau ompaawai chan mag püamkhīr khábata ompaajimgui ajim. ⁹Pāade mu iek ūrbat: Үhi būurjā deeum dui pürpür khaba simta sii püam khōchgaupai püawia deeum үhi au simun maan pekauta wau simgui ajim. [Mag ich ap sim awi chikhamnau püatarr үhita au sim

wounjā pekauta wau sim, agtha chikham սսիկհա simta au siewai ajim jūrr amag.]

¹⁰ Magbaawaita maach eem khսսnaupai աaur khսսnau jūrr, —Maach emkhooin dich սսի dսi magta aju aai նսմ khai, magan warag սսի aubajuuta simgui ajierram.

¹¹ Magbaa jūrr ich Jesuu marag, —Thumaam khսսnau chan cha mua jaau chirսm iek pod khaugbam; աba ich Եwandamau khaugpi sim khսսnaupaita khap ajugui ajim. ¹² Maimua, Pārag jaaukhim-gui ajim, jägwi mag thumaam khսսn pod սսի auju khaba ն. Աaur khսսn bi eeweta mag սսիn awaag khaba thaaba նսmgui ajim. Pogkha ya chi jooin pawiajā phārr japhi նսմ, khapes apimaaugau. Maagwai pogkha mag phārr jaba նսmta, pari amachdeupai Եwandamau nem jaau sim wajapcha wawaag awi, būurjā khapes aba ich mag thunumgui ajim, սսinjā khīrjuba.

Mag jaauwi աbmiecha paa-wai ichdeupai magjim: —Dich-deu oowai սսijā chukhu chitaju սս podjojoo sim khai, magan ich magta nurraju aai simgui ajim, սսi chukhu.

Jesusu chaain köit
Եwandamag jeeutarr
(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Mag նսm ee, jūrram khսսnau Jesús aig chaain aibee thunaajim, am gaai purnaa Եwandamag am köit jeeumkhīr. Pari mag jūrram khսսnau chaain aibebeekham oowi chi aibee նսm khսսnagta

maachdeuta meeukha naajim, tag aibeepimaaugau.

¹⁴ Mamս mag marau iekha նսm ūrbaawai Jesuu jūrr maachigta, —Ideu մս aig chaain aibeepibat. ՀKhanthee pārav am beepimapha նս? ajim. Chi jooin awiajā, chamս khսսn chaainjo մս iek սkha-kharrso սkha նսm khսսnta մսg jēb gaaijā սս wenurrawi նgtharjā onee wenurrabajup ajim.

¹⁵ Magnaa warag am por նr jua ausiunaa, Եwandamag am köit jeeuwi, warag aigmua chawag maar phe arrjim.

**Եwan phatkhon paraam
Jesús dսi iyսս athurtarr**
(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Biek աb woun աb եwan sierrau Jesús aig beewi i dսi iyսս-mamua, —Maestro, Հkhan nem wajaphamta mua wauju aai chirս նgthar oberaag? Մurug jaaubá ajim.

¹⁷ Magbaawai Jesuu irig, —Khanthee mag nem wajaphamta wawaag pua մurug jeeu chirս? Nem wajaphamսn աba աbpaita sim; ma Եwandamau. Mamս pս chadcha նgthar oberm khօs chirսm khai, Եwandamau ich iek phānaa Moiseeg deetarr gaai jaau sim ipierraab abá ajim irig.

¹⁸ Magbaa, —Pari ag gaai jaau sim eem, Հchijāg igwiata pua mag jaau sī? ajim, chi եwan mag i dսi iyսս aan berrau.

Magbaa Jesuu irig magjim:
—Oob օօr thօo chitam; oob puch օօr khabam dսijā khapes a chitam; nem jīgkham; seukhajā chikham eugar nem jaau chitam;

¹⁹puch aajā daipiinaa puch ād-jā daupii abá, maimua puch khapeenjā wir aig puchdeu puch khōsi simjo daupii abá ajim ich Jesús garmua.

²⁰Magbaawai chi ēwanau, —Mua magum thum սսrkha chitabahab. ՀKhani mua wauju agtha waaur chirūt ajim.

²¹Magbaawai deeu ich Jesuupai irig, —Pu chadchata wajapcha am khōsi chirūm khai, puch nem perkhuipinnaa chi phatkhon aphum khūndamag jigbarpi ajim. Mag khaita ūgthar pawiajā pu ich mag nem wajapham paraa chitaju. Mag perkhuipinnaa jig-puiwi, mu dui marrau ajim.

²²Pari ich mag woundam chadcha phatkhon paraam arr aawai Jesuu ichig magbarm ūrwia warre okhīirjuu petajim. ²³Mag woundam okhīirjuu petam oobaawai jūrr maragta ich Jesuu, —Phatkhon paraam khūnta Ēwandam chi Porkha sim aar oberaagan chadchata thethe sim-gui ajim. ²⁴Phatkhonpanta ūg-thar Ēwandam chi Porkha sim aar oberju khāyau, camello pom jäg maach wounaan khāijā ūrpai sierrumta phithurg chukhu nobeeu kach ee thoogar ober dichjugui ajim.

²⁵Mag i iekhabapum ūrwia chadcha jügderra aumua maach i dui wenurraajerr khūn eem ãaur khūnau, —Mag khai, magan չkhaita peerduagáwa? anaajim.

²⁶Pari magbaa ich Jesuu marag oonaa, —Oragan chadcha phithurgma mag ūurwai. Mamu

Ēwandamag chan būrjā phithurg chukhu simgui ajim.

²⁷Jesuu magbaawai mag chi ēwan phatkhon paraam dui iyսս narr khīirjuwia, —Maraun chad pu dui wenurram khōchgau maach nemdam wai narrjā khīirjuba, sii thumaa phephawi pu dui ogduba wenurram jūrr չkhandamta marau au durrajuma mug atag paawaijā ajim Pedroou.

²⁸Magbaawai Jesuu magjim:

—Cha mu iekha chirūm iekhau mug durr jooi edaujā dui thum chi iiurig pawia much chi Emkhooi Iewaa օor Porkhaag khu juupjem wajappha khitum gaai oo chirsim ed, pāar mug mu ogduba mu dui wenurraajem khūnta mu jup chirūm bigaau porkhau doce num gaai ohood ajugui ajim. Pāach-deuta mu dui pāach ipaarmua jooi Jacob khararr chaain doce narr khūn ag chaain ewagam khūnagjā khap jajaau aju, jägaju Ēwandamau am dui. ²⁹Maimua ar thum chi mu gaaimua wa mu iek jaauum khōchgau khāijā amach di, amach naamkhūn, amach eeugpeen, amach aai, amach ād, amach chaain wa sii amach jēb khāijā khaugba puu num khūnagjā amach nem okhoottarr khāyaujā ūr ag atcha deewi much duita ich mag wenurram-khīir much aarcha phe aujugui ajim. ³⁰Pari mag ed ãaur khūn ar mug eegar aawai amachta chikham khāijā ūrūucha num aajerr khūnta ūgthar Ēwandam aar paaukhaimaawaijā jūrr serbiibacha aajerrjoo nhisijugui

ajim. Maimua jūrr ar mū gaaimua chikhamnau serbiibag pheejerr khūunta jūrr warm khūun khāaijā ūrcha nūisijugui a iekhamajim ich Jesuu, marag ūrmkhīir.

**Woun ābmua piyonnaan
jēertarr ag nem īgkhaa**

20 ¹Mug atag much iek ukha durrum khūunag amach phithur atarr jūrr mua nem deeju edan, woun āb uvado papau ich piyonnaanag nemjō phierrtar jūrr phagtarrjota ajugui ajim. Mag wounau nacha piyón jēraag edpherre òor jūraan majim aajem. ²Mag mawi, chi nacha ooimatarr khūun dui iekhaawai, khāai āb phidkhabarm paar phaagjemjo denario āb phagju ajim aajem. Mag iekhawi phidkhamkhīir pūjim aajem. ³Maimua ya edau ūgtharraa las nuevejo aadem ee, deeu òor jūraan mawia kaajīa ee sii òor phidagjā chukhu par num ooimajim aajem. ⁴Magbaa makhuunagjā, “Pāarjā īchab mū phidag ee phidkhabamit; mua pārag pāach phidkhabarmpierre phagjugui” ajim anum. Magbaa makhuunjā īchab phidkhaan wetjim aajem. ⁵Maimua edausiē aadee, ich chi morkhū jooirau-pai deeu ūwaai òor jūraan mawi, kheeuragjā las tresjonaa deeu ichpai majim aajem. Maimua makhuun duijā iekhawi ich agjo phidkhaan pūjim aajem. ⁶Maimua ya kheuraacha las cincojo aadem ee, deeu ūwaai nacha ichdeu òor ooimatarr aar majim aajem. Maimua ooimaawai sii òor phidagjā chukku aig naajim

aajem. Magbaawai amag, “¿Khani jāg kheumaamta jāg sii phidkhajā phidkhaba, parta kheudutkhamamaa?” ajim anum. ⁷Magbaa amachdeu, “Marag ni ābmua-jā phidag jaauba aawaita mug maar par naabahab” ajierram anum. Magbaa jooirau makhuunagjā, “Magan mū nemjīr ee uva phierrbamit” ajim anum, “kheu num ora.”

⁸’Maimua ya edau kheubaadee chi uva papau ich chog mag òor phidag ee wai jēer sierragta jūrr, “Jāimua phidkha narr khūun thūrkha aunaa amag phagkhabá ajim anum. Ēudeecha doubtarr khūunagta nacha phagnaa mai-mua nacha doubtarr khūunagta jūrr ēudeecha phagbá” ajim anum. ⁹Mag, chadcha ēudeecha kheuraa las cincojo doubtarr khūunta nacha thūrkha au-wi khāai āb phidkha kheutarr khūunagamjo denario āhābdo phagkhamajim anaabá, agdau-jo. ¹⁰Maimuata jūrr nacha doubtarr khūun thūrkha aujim aajem. Ya mag amach thūrkhuūibaadee, warm khūunag mag denario āb deematarr aawai, amaun jūrr amachigta ūr phagjupii naajima, amachta edpherre doubtarr aawai. Pari magba amagjā ēudeecha doubtarr khūunag phagtarrjopai phagkhajim anaabá. ¹¹Mamū amachig magpai phagbaawai khūnjā āwatba, chi morkhūug-chata jūrr ābmua, ¹²“Jākhūun ya maar oberaagpam eeta bardutkhachetarr aawai ora ābpaita phidkhajierram. Magtarrta maar ed durr pom phidkha kheuwi

ed pechagjā jēmer kheudukha-maam khūun dui ābata pua amag phagbarbma, jūrr amag erraapai phagju aai simta” ajim anum irig.¹³ Pari magbaawai chi phidag khū jooirau jūrr am eem ābakhaíg, “Kake pari warr maach iekhaawajā, ¿denario ābpaita purug phagju abajī, pū phidkhabarm paar? Magtarr aawai mua pū khūgurba chirum perá” ajim anum.¹⁴ “Puch phatkhondam auwia petá” ajim anum. “Pari mua ichiita kheeueraacha dubtarragjā purug phagtarrjo phagam khōsi chirumgui” ajim anum.¹⁵ “Mūch phatkhon aawai mūchdeu phagam aig phagju aai chirumgui” ajim anum, “pom phidkhaba arr khūnag awiajā. ¿Wa sīita pua mūrug òor dui o wajapha apimaphata chirúwa?” ajim anum chi phidag khū jooirau.

¹⁶ Mag nem igkhaadam jaaawi ich Jesuupai, —Ich jägta ajugui ajim īchab mug atagjā. Ēudeecha phidag ee dubtarr khūnagta nacha dubtarr khūnag phagtarrjo, ēudeecha mūch iek ukhattarr khūnagjā nacha ukhatarr khūnagamjo agdaujo nem deemaju. Maiguin Ēwandam athee pom nem wauba arr khūnagjā warm khūnagamjo phagmaju-gui ajim.

Õrau ich thooju

Jesuu jaautarr

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Maimua mag Jerusalenag mam arr aawai ya khud ee paaukhabaadee, ich Jesuu maar

maach ap thūrkha auwi marag jaauamua magjim:

¹⁸—Pārau oo nūmgui ajim, maach Jerusalenag wetum. Mamū nau maach barbaimaawai mūch chi Emkhooi Iewaa mug chirumun thethemnaanag mū pūr deeju. Magbaawai makhuunau mū thōopi jaauwi ¹⁹jūrr maach meeun khabam khūn juu ee mū thūsīepheijugui ajim. Magbaawai makhuunau mū wau iekhanaa mū gaai mas waunaa pakuls gaai mū meerphephijugui ajim. Pari amau mag mū wau thōowiajā khāai thārjup nūm ee deeu mū iiu phiidu a jaaumajim maachigcha.

**Jooi Zebedeo ūanau ich
chaain athee khāidu jeeutarr**
(Mr. 10:35-45)

²⁰ Maimua i iekha obaadem ee, jooi Zebedeo ūan ich chaain dui beewi nem inag jewaagpamjo Jesús khīrphee phōbkha thunaai-chejim. ²¹ Magbaawai Jesuu irig, —¿Khandamta ig u? ajim.

Magbaa ich ūanau, —Señor, magan ya pūchta thumaam khūn Porkhabaadeewai mū chaain mūkhūn numiita pūch bigaau juppibá ajim, pūch dui iek theeg amkhīr: āb pūch juachaar gar, maagwai āb pūch juawe gar, Santiago Juan dui igwi.

²² Magbaawai Jesuu warre chi chaainagta, —Pārau chan pāach-deu jeeu nūmjā khaugbata nūm-gui ajim. ¿Pārau khīrjuawai mag pāachta warm khūn khāai ūrpai aag chikhamnau pāach dau aug

wau nūmjā mʉ denjo āwatju aai nʉ? ajim amag.

Magbaawai amachdeu, —Eera, marau āwatbajup ajierram.

²³ Magbaa deeu Jesuu ichdeupai amag, —Chadcha pārau ūrāu pāach dau aphʉ wau nūm āwamma ajim. Pari mag much juachaar gar wa juawe gar khāijā much dui āba juppiju chan mua pod jaauju khaba chirumgui ajim, ya jäig paawain mʉ Ayauta ichdeu khap jaauju aawai.

²⁴ Maach tagam khʉn agjo ich Jesú斯 dui ogdʉba wenʉrraajerr khʉnnau ūurwai, mag warm khʉnnau i bigaau jupimaag khāidu jeeu nūm ūrbaawai, chadcha am dui maar thāar ee khaba naajim. ²⁵ Pari magbaa deeu ūwaai maach appai khiet thūrkhanaa marag magjim, ich Jesuu:

—Pārau khaphʉ nūm, mʉig eegar ar amachta chi porkha nūm khʉnnan amachta chi pornaan aawai iek theeg nūm awi amach khāai jua eegpaim khʉn dui athuu ajerram. ²⁶ Pari jūrr pārau am denjo magju khaba nūmgui ajim pāach eepai. Magju khāai ābmua khāijā pāach eepai ichta thumaam khʉn khāijā ūrʉn am khōsi sim khai, magan jūrr ich garmuata ich khapeenau nem mag abaawaijā am ipierr nūnʉn aju aai simgui ajim. ²⁷ Maagwai ar ichta ūgthar pawiajā Ēwanda-mau ich garcha juppi ahau apim khōsi sim khai, magan ichta sii parhoobam khʉn chogkhaju aai sim ajim. ²⁸ Mʉ pāar khāai Em-khooi Iewaakha chirumjā mag sii much garmua chikham chogaagjā

beebajim. Mʉ beetarran sii chikharnag much chogamkhiir-ta beejimgui ajim, mag chitumua chikham juu machgau thōowi mag thōobarm gaaimua ūr pom sii amach pekau ee preso sīsidum-jo nūm khʉn obeerhkapääin.

**Ūor numí dau khīsu
khitheem Jesuu monaautarr
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)**

²⁹ Mag wetumua Jericó phobor ee naaimawi, deeu ereu phobaadeeu, ūr pomaa Jesús ūdee wetjim. ³⁰ Mag ūr pom wetum khud bigaau dau khīsu khitheem numí ohoodo durrajim. Mag durrumua Jesús dichmam khaug athaawai ähäakhamua, —Señor, pʉuta rey David khararr ag chaain ewagam khʉn Iewaau marau nʉ narr. Maar apdurrum maar dau aug khaugbahur anaajim.

³¹ Mamʉ mag am ähäakham ūrwia aig dich wetum khʉnnau amag meeurrarau aajeejim, khīupamkhiir. Pari magumjā waragta Jesuug uhuukhamua, —Señor, jooi David khararr Iewaa, maar apdurrum maar dau aug khaugbahur aajeejim.

³² Magbaawai Jesuu dʉnhisi-wi mag chi dau khaugba khitheer arr khʉn thūrkhanaa, —Khan-i pārau mʉrʉg pāach dui apim khōsi nʉ? ajim amag.

³³ Magbaawai amachdeu, —Señor, maraun pʉrʉg maach dauta daujā wajaug paapim khōsi nūmgui ajierram irig.

³⁴ Magbaa chadcha Jesuu am dau aug khaugwi, am dauheu

aaith^h aaith^h abaawai, warre daujā wajaug sii bi eewe ich magta thaabatarrjo n̄uisijim. Mag amach dau monaaubapääiwai warag i dui ereubaadejim.

Jerusalén phobor ee

Jesús dubimatarr

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40;
Jn. 12:12-19)

21 ¹Mag wetumua ya Jerusalén dakha Olivo durrsí gaai deeum phobordam Betfagé anum paaukhabaimaawai ich Jesuu maach ich dui wenurraajerr khūn eem numí thūrnaa amag, ²—Cha maach khīrphee phobordam sim ee ereubaadet ajim. Nau pārāu burro chi ӯuidam pabu gaai jū sim ooimajugui ajim. Ag bigaau īchab chi chaaidamjā sīeju. Mag pāachdeu oobaimam ēerwi aipidut ajim amag. ³Mag pāachdeu ēer wайдurum oowi ābmua khājā pāachig iekhaawai irig, mua ig chiraawaita arrum, mamu deeu jopcha deephiiju abat a jaaujim, chi mag ichdeu pui sim khūnag.

⁴Pari mag burrodam awaan mamkhīr ich khapeen phitarran, Ēwandam i jaaumie Zacarías kharrau phā phatarr eyaa obermkhīrta magjim. Mag irua phātarr gaai mag sim:

⁵ “Jerusalenpienag jaaubat:
‘Pārāu warrgarwe n̄ujerr
Reita sii parhoobam
khūnjo khīr machag
chukhu burrodam
agtha chi jooicha khaba
khitum gaita ya pāar

aig urum’ ” a phā sim.

(Is. 62:11; Zac. 9:9)

⁶Mag amach chogbapääiwai chadcha ereubaadejim. ⁷Mag wetwi ooimaawai, chadcha ich Jesuu jaautarrjo chi burro ӯuidam ich chaai dui ooimajierram anaabá. Maimua ēer auwi, arrwi, ya ich Jesús sim aar pabaimaawai, amach khajūa ēerkhanaa chi burrodam phō gar theerkhabapääiwai ag gaai Jesús waaidubaadejim. ⁸Maagwai õor pom thūnarr aawai, āaur khūnau i maju ee amach khajūa ēernaa theerkhammaawai, āaur khūnau jūrr papiujom thūrrpnaa theerkhamajim. ⁹Maagwain na wetum khūnaujā serereu khaawai ēudee wedurum khūnaujā serereukhamua, “Ūucha abarm Ēwandam. Rey David khararr ag iewaajom chan chukhukhum” aajeejim. “Ēwandam, ich muuta puchdeu puch jūrr pūibarmu. Muq Rey pūibarm gaaimua ūgtharm magwe onee aju aai nūm” aajeejim jūrram khūnau.

¹⁰Mamagag wetumua ya Jerusalén ee Jesús dubbaimaawai sii phobor ee õor thumta phogdu-baademjo ajim. Magphobaademun jūrram khūnau amach eepai, —Keena, jāan ɿchijāg wounta jāg urúma? aajeejim.

¹¹Magbaawai mag i dui õor pom wenurrum khūnau, —Ēwandam i jaaumie Jesús khabab aajeejim, Galilea durr Nazaret phobor ee bāautarr.

**Aai i jeeujem degmua
Jesuu õor jürkhüuitarr
(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48;
Jn. 2:13-22)**

¹² Mag barwia Aai i jeeujem deg ooimaawaijā, sii merrkau eemjo thūnūmta ooimajim. Magbaa mag ag ee Ŋwandamag ofrendakha deeg nem per nūm khūn dawag jürkhüupuinaa, phatkhon cambienaa dubur per nūm khūn mesjā jēkhut siēphimajim. ¹³ Magnaa amag, — Ŋwandamau ich igwia ich iek phā sim gaai “Mu diin sii mūrūg jeeujem diiu” a simta, pāachdeuta ag ee mūg nem parhēpag per nūmuu sii chikham khūguurjem dikha wai naabma ajim.

¹⁴ Mag õor dawag jürkhüupuwi, ichta ag ee sīsiewai, dau khaugba khitheem khūn dui bu wedu wedu khitheem khūnpa ich aig beemam Jesuu monaau-pui maajeejim. ¹⁵ Mamu mag irua õor monaauþrūikhamb phadnaan chi porkha nūm khūnau Moiseeu ley phā pharr jawaag chi mach-naan dūimua amach daúacha mag irua õor monaau sim oo nūm dui, chaainaupa i tho iekha nūm iekhau “Rey David khararr ag Iewaajom chan chukhukhumkham” ūrbaawai, ¹⁶ meeukha nūm iekhau khīir mor chigpai chi Jesuугta, — ¹⁷ Mag serereukham khūnau iekha nūm pua ūr chirū? ajierram irig.

Magbaa ichdeu, — Muakha ūr chirūmgui ajim. Pari pārau Ŋwandam iek phā sim gaai thūurwai

ooba aajeeb, amau mag serereu aju igwi David khararrau,

“Chaain daumeraam khūn dui agtha jūd do khitheem khūndamaupa irig jeeujem” a phā pūatarr.

(Sal. 8:3)

Ma chan pārau būurjā khīir ee paba naabma ajim amag.

¹⁷ Magnaa warag ichta aigmua mawia jūrr ag dakha phobordam Betania anūmūg petajim. Mag mawia ich mam warag khāi eejim.

**Jesuu higo phuapitarr
(Mr. 11:12-14, 20-26)**

¹⁸ Mag mam khāi eewi deeu edpherre Jerusalenag urumua Jesús iek i jāsoo aadejim aajem.

¹⁹ Mag i jāsog thūnūm ee, khud bigaau higo bu dūnūm oo athaawai ag gaai chi jō simpii awi aar oon majim. Mamu oon maawai sii bu parii dūnaajim. Mag ag gaai ooba abaa pabūugta wounagam-jo, — Pū jāg sim khai, jāgan mūg atagjā ich jāg cheba sierrajugui ajim.

Pari irua mag iekhabaawai chi higo bu warre phuabaade-jim. ²⁰ Maachdeu mag oobaawai dauderra marau irig jeeu naajim, jāga jāg warre degolpta jāg phuabaade.

²¹ Magbaa ichdeu marag magjim:

— Pārau pāachdeu Ŋwandamag jeeuwajā pāachdeu jeeubarmjo aju khīirjunaata jeeukhiin, mua mūg pabū phuapibarmjopaijā khaba, ag khāai phithurcharam nemjā wauju. Jāgkhiin pārau

mug Olivo durrsiigjā, “Muigmua mawia jūrr phūas ee ierrpabaad” akhiinjā, chadcha pāachdeu iekhabarmjo ajugui ajim, pāar ipierr. ²² Mag pāachdeu jeeubarmjo aju khaphunaata pāach nem jeeuwajā jeeumun, pāachdeu jeeubarm nem pārau paarpaju a jaaujim marag.

Jesús jua theeg

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Maimua beewi deeu Jesús Aai i jeeujem deg dubchejim. I maig õrag Ēwandam iek jaau sim ee, phadnaan chi porkha nūm khūn dui judionaan Asamblea eem chi pornaan i aig beewi irig jeeuchejierram:

—¿Khai thowiata jāg mug nem per narr khūn pua dawag jūr werppuji? ¿Khaíuta jāg purug puchta nem iek theeg apijī? Marag jaaubá ajierram.

²⁴ Magbaawai jūrr Jesuu amag, —Magan nacha murug jaabat, muajā īchab pārag jeeu ookhimgui ajim: Mua jeeubarm pārau murug jaaumun, magan muajā pārag jaaujogui ajim, cha pāachdeu murug jeeu nūm. Magnaa chadcha amag, ²⁵—Pārau oowai, ¿khaíuta Juan phijī ajim, jāg amach khaibag Ēwandamag chugpaapi jaaunaa oorjā por choo nūrramkhiir? ¿Ēwandamau ajī, wa sii mug jēb gayam khūnun chogphuwiata jāg nūrrajīwa? ajim.

Magbaa amach appai iyūn nūmu, —Maadeu irig, “Ēwandamauta phijī” akhiin, magan jūrr irua maachig, “¿Jāg magumta pārau irua jaau nūrrarr iek

ukhabajierráma?” aju. ²⁶ Pod maadeu, “Órauta phijī” aju-jā khabamgui ajierram. Maadeu magkhiin thumaam khūnau i igwia “Jāan chadcha ich Ēwandam i jaumieta jāg nūrrajīm” aajeewai, eeu degolp òrau maach mokou bar thōodukhamgui ajierram.

²⁷ Mag warag irig jaaujujā khaugba aawai, —Marau pod jaauju khaugbamgui ajierram.

Magbaawaita ichdeu amag, —Mua pārag nem jeeutarr pārau murug jaauba aawai muajā pārag jaaubamgui ajim, khai thowiata mua jāg nem wau chitā.

¿Chijā khūnta ugthar oberju khai?

²⁸ Mag ichig jaauba abaawai mug nem īgkhaadam jaaujim:

—Woun āb chaain numí wai sīejim aajem. Biek āb chi jooirag, “Iewaa, īs mu uvado ee phidkhabamī” ajim anum chi ayau. ²⁹ Magbaa chi iewaau, “Mu mamapha chirūmgui” ajim aajem. Maimua khīrju sii awiata, “Magan mu majogui” awia majim aajem, phidkhaan. ³⁰ Maimua jūrr ich iewaa chi īudeemugjā ich agjo phidkhaan mamkhīr jaaujim aajem. Magbaawai maguan chadau khōchag, “Magan mu phidkhaan majogui” ajim anum. Pari mag maju atarra chadcha mabajim aajem.

³¹ Mag nem īgkhaadam jaauwia, aig ūr narr khūnag jūrr, —¿Chijāgua pārau oowai ich ayau khōsi sierrjo i ipierraajī? a jeeujim ich Jesuu.

Magbaa, —Chi iewaa chi jooirau ajierram, chi cuento ūr narr khūnau.

Magbaa deeu ich Jesuupai iekhakhgammua, —Roma durrām gobierno athee debpaar jeeujem khūn chi khaigbam khūnta ūin amach durpa theegau parhooba sīrrjeem khūn dui pāar khāai ūgtharcha oberjugui ajim. ³²¿Jāgwi mag chirú? Juan chi òor por choomieu, jāga Ēwandam dau na wenurraju aai nē a jaaumam ūrwi pārāu ūkhabam daar, amauta pāar khāijā ūkhatarra aawaima. Pari pārāu magba irua jaau nērrūmjā ūrnāa irua nem waaujerrā pāach daúacha oojercta, pāach khaibag khīrjuwia Ēwandamagjā chugpaapi jeeubajierramgui ajim amach khīrcha.

Khaibag sīsidūmta nemjīir thūa narr

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³Maimua ich Jesuupai, —Ūrbat, deeum nem īgkhaadām pārag īgkhakhimgui ajim.

Maimua īgkhabaademua magjim: —Woun ābmua uvado jīrijim aajem. Mag jīriwi, ag igaau thuur phūrdūphūwi, chi uva cho piirjuujā waunaa, didamjā nasādjo ūgthaa eu dūnūujim aajem, ag gaaimua warp dawaa oo phūrdūdu aag. Mag thum wajapha wau sīunaa, chawag mam khōchkhabaadeewai, chi nemjīirdo deeum khūnag alquilaapūiwia, ichin jūrr deeum durr warp petajim aajem. ³⁴Maimua ya chi uva waubaademcha

khīrjunaa jooirau ich chognaan pūjim aajem, ich paatem agjo ich athee deepuimkhīir. ³⁵Pari mag chi chognaan amach aar bardukhabaimaawai, chi uva thūa narr khūnau purphobaadewi, āaur khūn gaai sīi mas waunaa, āaur khūn warre khechpūinaa maimua pogkha mokoujā barmaajeejim anaabá. ³⁶Magbaawai deeu jooirau jūrr khapanaa pūjim aajem. Pari makħūnjā amach aar barpinaa chi nacha beetarr khūn dui arrjoo ajierram anaabá. ³⁷Maimua ya ābmiecha paawai jooirau ich chaai pūjim aajem. I khīrjungan ich chaai aawai i ogkhaju awiata pūjiebma. ³⁸Pari warm khūnau mag i ogkhajujā khīrjuba, sīi warag amach aar barpinaa, “Keena, chamūta chi iewaa aawai muguata mug atagjā jūrr ich aai nemjīir jīaju khabahab” ajierram anūm. “Jāg sīpí warre maadeu i thōopūju, mug uvado jūrr maach denkha awaag” ajierram anūm, amach appai. ³⁹Mag, chadcha khapanāam khūnau purphobaadewi chi nemjīirdo chaaur warp arrnaa thōopūjierram aajem, ich jooi iewaa āba.

⁴⁰Mag jaaunaa jūrr ich iek ūr narr khūnagta, ichdeu nem īgkhatarra igwi, —Pārāu khīrjuawai īsjā agtha mag uvado sim anaa chi thūa narr khūnājā ich akħūnpai akhiin, ¿jāgaju khai jooirau magħum wounaan dui? a jeeujim Jesuu amag.

⁴¹Magbaa amachdeu, —Mag amach khaibag sīsidūm paar amachdeu warm khūn dui

aajerrjo amach denjo am dau aug khaugba, irua agjo am khechpuijuuta. Magnaa jürr chadcha ichig phagju khueunagta irua alquilaapuajugui ajierram, ag jaar paa-waijä chi nemjödam ichig ich paat deemkhiiр.

⁴² Amachdeu magbaawaita Jesuu amag magjim:

—*Pārau chan būrjā Ēwandamau ich i jaauumienag ich iek phāpitarr gaai jaau sīsidum thūrwai ooba aajeeb,*

“Di eu narr khueunau
isegtarr dibigta jürr chi
dihäd järramkha sīsim” a
sim?

“Ēwandam maach Porouta
mag dibig wajaphamjo api
sīewai õrau oowaijä uuuta
oo nūm” a sim, ich iek gaai
jaauwai. (*Sal. 118:22-23*)

⁴³ Magua mua pārag mag chirum-gui ajim: Ēwandam pāar thāar ee ichta chi Porkhaju atarr chi Porkhaba, deeum khueun judionaan khabam khueun ichdeu khōsi sim-jo nem wauju khueun duita am Porkhaju ajim. [⁴⁴ Maimua mag mua dihäd a chirumjä much ig-wiapaита mag chirumgui ajim. Chi mu iek ukhaba sim wounan, juau ogthom mag dibig ūr burrwi ichdeupai ich gaai mas wau sim-jota sim; maimua mag ukhaba nūrrumta meemun, jürr mu mag dibig pomaamjo chirumta i ūr buudimamjo ajugui ajim.

Jesuu mag sierran mag i iek ukhaba sim meeabaadeewai warre khīmie durr barpujuuta jaau sīejim.]

⁴⁵ Mamu mag irua jajawagmam ūrwi phadnaan chi pornoanau Moiseeu phā puatarr wajapcha ūrkhaajem khueun dūimua khaug athajierram, amachdeu ich iseg numta jaau sim. ⁴⁶ Mag amach khiiр iekha simta khaug athaawai jürr ichta pur arram khōchkha phobaadejim. Pari Jesuu chadcha Ēwandamau nem jaaupi simta jaau nūrrum thumaam khueunau khaphu narr aawai amachta jürr khaigbaju khiiрjuwi i chig abajierram.

Õor juu pūrtarr phiesta (Lc. 14:15-24)

22 ¹Maimua deeū nem īgkhamamua õrag nem jaauumamua magjim:

²—Ēwandamagta amach thāar ee ichta chi Porkhapi nūm khueunan, rey āb simua ich iewaa juu pūrmkhiiр phiesta wautarr ee õor beetarr khueunjota nūmgui ajim. ³Mag phiesta ee beemkhiiр ya õrag jaaukha thūnarr aawai ag ed pabaadee chi reū deeū ich chognaan puijim aajem, mag beeju arr khueun aar jaaubathuurwai beemkhiiр. Pari mag jaau-bathurmjä beebajierram aajem.

⁴ Magbaawai jürr deeum khueun puiwia amag, “Thachin ya sii khojupaita sim, much nemchaain ötpaa wai chirarr khech auwi aata wau thūnum; juu pur nūm phiesta ee wettarau’ a jaaubat” a jaaupuimajim aajem amag. ⁵Pari par mag deeū iek jaaupuittarrjä beebajierram anaabá. Mag chi beeju arr khueun eem äaur khueun warag amach nemjiiр oon

ereubaadee tagam khūn pogkha amach phidag ee wetjierram aajem. ⁶Maimua ãaur khūnau warag mag chi rey iek jaau wenurarr khūn pur aunaa parhooba am gaai mas waunaa warag khechpuijierram anaabá. ⁷Magbaawai chi reíu khīir machgau ich soldaanag mag ich chognaan khechtarr khūnjā agjo khechpi jaaunaa am phoborjā warre orpi jaaujim aajem. ⁸Maimuan chadau deeu ich chognaanag, “Nemen thum khīir khaug thūnum, juu purju phiesta athee; pari chi thūrpuitarr khūn chadcha chi beeju khūn khaba arr aawai am beebajierramgui” ajim. ⁹“Jāgan jägbarpí kaaijā ee wetwi mu chaai juu pur nūm phiesta ee beemkhīir, thum pāachdeu oomam khūnag jaaupetat” ajim anūm amag. ¹⁰Magbaa chadcha chi chognaan wetwi kaaijā ee amachdeu oomam khūn thumaa aibeejierram anaabá, òor wājāaun dui chi khaigbam khūnpa. Deg pachenaa oowai sīi dijā pom simta òrau phēu wejoojim anūm. ¹¹Maimua mag òor thumaa deg paaukhpinaa chi reíu oon maa-waijā, bee nūm khūnag jūam-khīir awia irua khajūa phederrjā jūaba, woun āb ag ee sierrau sīi parhoobam khajūata jūa sim ooimajim anūm. ¹²Magbaawai chi reíu irig, “¿Pū jāga jāg warm khūnjo phiesta eem khajūa jūaba simta mūig dubjī?” ajim anūm irig. Pari magūmjā būrjā i iek jūu aba, ichig khabamjo sisijim anūm. ¹³Mag par jeeu ahaukhamjā ich iek ükhaba abaawai mes

gaai thep paa narr khūnagta, “I bu dui juapa būrnnaa daau-gajār khīchag ee barbapuit” ajim anūm chi reíu, “i gaai wajaugau icharaucha bīenaa ich mag agää agää sierramkhīir.”

¹⁴Mag nem īgkhaadam jaauwia ich Jesuupai, —Ügthar oberjujā mag phiesta ee òor pom thūr-khūniwia khapan khaba beetarr-jota sim ajim. Éwandamaun ich aar òor pomta wetpim khōsi sim, mamu chi chadcha oberju khūn chan khapan khábata durrumgui ajim.

**Reígjā deenaa Éwandamagjā
ich paat deepi jaautarr**
(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵Pari mag irua nem īgkha sim amach jūgagaa khaba aawai fariseonaan amach ap iekhawi ibepjierram aajem, jāga Jesús ich iekha sim gaaimuapai imeraa pur awaag awi irig jeeucheeg. ¹⁶Mag ya ibepwi narr aawai amach ee amach igar narr khūn eem pujierram, deeum khūn agjo chi rey Erodes igar narr khūn dui. Mag amach puibaawai beewi magchejierram:

—Maestro, marau khaphu nūm, pua chadcha ag eyaata nem jaau-naa īhab jāgata aju aai nū a jaaujem, Éwandamaun nem jaau sim eyaa wenurraag. Pua chan sīi òrau amachdeu nem jaau aig nem jaau nūmugjā puch khūgurpiba wa sīi puchdeu oowai magjoo abaawai ag burre sīi magau aba aajem. ¹⁷Magua marau purug jeeum ig nūm: ¿Pua oowai chadcha maach meeun

judionaanaaujā durrpierram khūun rey Roma sīejemugta impuesto phagju aai nū, wa phagju khaba nū? aichejierram irig.

¹⁸Pari Jesuu ya mag am ibepwi khīirju nūmjā khaphū sīerr aawai jūrr ich garmua amag, —Pāraun pāach khaugbampii naabma, ḥkhanthee pārau jāg mū imeraa pūr auju ēkha nūma? ajim.
¹⁹Magnaa, Murug oopibat ajim, khaniuta pārau debpaar phaagjē.

Magbaa irig phatkhon denario anūm āb oopijierram. ²⁰Mag ichig denario āb oopibaawai, —Pārau oowai, ḥkhai khīrta khai thūr dui ag gaai sī? ajim.

²¹Magbaa amachdeu, —Romaam rey César khīir khabahab ajierram, ich thūr dui.

Magbaawaita Jesuu amag, —Mag khai magan refg ich paat deenaa Ēwandalagjā agjo ich paat deebat ajim.

²²Amachig mag iekhabapäaiwai sīi jūgderraam nūm iekhau warag amachta khīu ereubaadejim.

**Ēwandalam chan oob
mag chi khecham khūun
Ēwandalam khabam**
(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³Ich mag edcha īchab saduceonaan eem khūunjā agjo Jesūs aig beejierram. Mag saduceonaanau jaauwai, maach meeabaadem chan maach akhaar tag iiuba aajem aajem. Amach mag nem jaau sīerrjeem gaaimua, iyūumamua juau ogthom irig magjierram:

²⁴—Maestro, jooi Moisés kharraau Ēwandalam iek phā puarr gaai jaauwai, woun āb uei wai simta chaaijā chukhu meemūn, magan mag chi meetarr khod ābam wai sim khai, magua ich khojaau auju aai sim a sim, ag dui ich naamūn chaain ooba arr aawai jūrr i athee oo deeg, mag oo deebarm i chaalinkha nūsimkhīir ajierram irig.

²⁵Maimua amachdeupai warag irig nem īgkhamamua magjierram: —Biek āb mūig maach meeun ee emkhooin siete naajim aajem, ābam khod appai. Am naam chi nacharamua uei auwia chaaijā chukhu meejim aajem. Magbaawai ag ēudeemua ich khojaupai wir aig aujim aajem, ich naam thūr okhoopimaugau awi. ²⁶Pari majā pod ag dui chaai ooba meejim aajem. Ich mag ewagam khūunjā ābam ueiraupai warm meemam ēudee theg ahaugmamua mag siete narr thum thegdūpūijim anaabá. ²⁷Maimua ya ābmiecha paawai chi ueijā meejim aajem. ²⁸Mag ābam ueiraupai ābam khod appai siete phepūitarr aawai mūg atag thumaam khūun iiu phiidut-khabarm edjā, ḥmag uei chījāg denkha sisijuma, chi nacha autarr den wa ēudeegam khūun den? a jeeuijerram irig, juau ogthom.

²⁹Magbaata ūr nūm jūg eyaa Jesuu amag, —Pāran okhoota iekha nūmgui ajim, Ēwandalam iek phā sīsidūm gaai jaau simta i juu theegjā khaugbata iekha naawai. ³⁰Meetarr khūundam thumaa iiu phiidutkha phobaadem

chan būhrjā juu pühr abajogui ajim, ya am ügtharm Ņwandum chognaan thunum khūnjo nūsiiju aawai. ³¹ ¿Pārau ooba aajē, Ņwandamau ich iek phāpitarr gaai mag õor otarr khūn deeu iiu phiidukhaju igwi, ³² “Ichta jooingar jooi Abrán khararr Ņwandum anaa īchab jooi Isá khararr ag Ņwandamau maimua Jacob khararr denjā agjo” a sim? Irua mag makhuun jooin agtha meeba nūmjo iekhatarr aawai Ņwandum chan oob mag chi khecham khūn Ņwandum khabam. Ņwandaman chi iwam khūn Ņwandamaugui ajim. Iri-gan nave khechtarr khūn awiajā agtha iiu nūmgui ajim.

³³ Mag nem jaumam ūrwia, chadcha thum chi ūrmam khūn jūgderra naajim.

**Ņwandamau nem waipi jaau
sim chi wajapcharam**
(Mr. 12:28-34)

³⁴ Jesuu mag saduceonaan warre khīupaa sūbarm fariseo-naanau oobaawai, jūr amaun chadau i phithurg chukhu pur auju awi, ³⁵ ab am eem Moiseeu ley phā puatarr jawaag chi mach ich Jesúz aig beewi irig, ³⁶ —Maestro, Moiseeu ley phā puatarr gaai, ¿chijāg iekta tagam khūn khāai-jā chi wajapcharamúwa? ¿Khanta ūruucha Ņwandamau maachig waupim khōsi sī? ajim irig.

³⁷ Magbaawai Jesuu irig, —Chi wajapcharamūn, “Maach Ņwan-dam sī par iiupai khaba, puch thārauchata khōsi abá” a phā simūn ajim irig. ³⁸ Tagam ley

ūrkhapi jaau nūm khāaijā maa-ta chi wajapcharamūn ajim. ³⁹ Magnaa deeu ichdeupai, Ab agjo ich agjopaimūn simgui ajim. Ma sīi “Puch khapeenjā wir aig puchjo daupii abá” a sim. ⁴⁰ Moi-seeu ley phā puarr thum tagam khūn agjo Ņwendum i jaau-mienau jaaujerrpa mukhuun dau numiim gaaimuata oberdūtka nūm. Mukhuun numiita wajapha ūrkha simūn magan tagam khūn ūrkhapi jaau simjā thum ūrkha simgui ajim ich Jesuu.

¿Mesías khai iewaa ajī?
(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Mag chi fariseonaan agtha āba biirdū thunum ee, ⁴² Jesuu amag, —Pārau mag õor peerdu awaag Mesías anūm beeju ig iyūn aawai, ¿khai chaai aju khai a khīirjuba aajē? a jeeujim.

Magbaawai amachdeu, —Jāan warrgar jooi David khararr ag chaain ewagam khūnauta oo-deejugui ajierram.

⁴³ Magbaata ich Jesuu amag, —¿Pari jāga mag David chaain ewagam khūn den abarju, ich Davidaujā mag ich Ņwandamau puju ajerr igwi i Por a iekha-tarrra? Irua mag iekhaawai, ¿ich Ņwandum Akharauta mag iekha-pibajī? ajim. ⁴⁴ ¿Pārau khaugba nu, ich Ņwandamaucha iekhatarr Davidau phātarr? Mag irua phā-tarr gaai mag sim:

“Maach Por Ņwandamau
mu Porog, ‘Mūch iek theeg
chirumjo aag mu dui āba
mu juachaar gar jupbá’
ajim ‘puch oomapha aajem

khūun thum mua puch jua ee purkha dee nūm ora.”

(Sal. 110:1)

45 Mag ich David khararraucha-jā Ēwandamau puju ajerr igwi “maach Por” a iekhatarrta, jāga pāar iek mag í David chaain ewagam khūun denpai aju anú? Mag sii i chaaipai aju akhiin, ich paarmua mag “maach Por” abakhamgui ajim Jesuu amag.

46 Mamū par irua mamagkham-jā ābmuajā būdam ābjā jūu aba aajeejim. Magtarr aigmua atag ni ābmuajā tag irig iek chigaapaijā jeeuba aajeejim.

Jesuu fariseonaanag
iekhanaa chi machnaanagjā
iekhatarr
(Mr. 12:38-40;
Lc. 11:37-54; 20:45-47)

23 ¹Magtarr khur Jesuu ūragjā ūrmkhīir iekhammua maragjā magjim:

²—Chi machnaanta fariseonaan dui Moiseeu ley phā pharr jaaujem khūunau. ³Magua amau jaau nūm ūrnāa pāachig jajaau-kham ipierraab abat. Mamū oob amau aajemjo chan amiet ajim. Jākhūnan amach ipaarmua Ēwandam dau na ajapha nem waipi jajaau aajemta amachdeu chan amachdeu jaau nūmjo nem wauba sierrjeem. ⁴Magnaa nem jawaagjā amachdeu nem jaau aigta jaau sierrjeem. Jāg nūm aig ūr nem chukhūnta jiirpūn-khamjota naabahab ajim, ūrau wauju khaba atcha phithurg-khamta waipi jaauwai. Ūrag mag nem jaauwaijā amaun amach

ipierraata api nūm, mamū mag nūm chan amachdeujā amachdeu nem jaau nūmjo waujoopoijā khaba nūmta mag sierrjeemgui ajim. ⁵Am nem waubaademūn, ūrag sii amach oomkhīrpaita nem wau sierrjeem, amachdeuta wajapcha Ēwandam iek ukha naawai i dui wajapcha nūm amkhīr. Amach mag nūm awi, Ēwandam iek phā sīsidūm gayamjā jūrr deuem gaai phānaa, chūdam gaai ēuphinaa, amach piudau gaai jūphinaa dag gaaijā jūapūimaajemgui ajim. Mag nūm dui īchab amach khajūahi gaaijā nem bābārgta jijiraa jūajemgui ajim. ⁶Ūor khapanag ee thach khoowai, wa sii Ēwandam iek jaaujem deg khāijā biirduwai, amachta sie wajapcharam gaai juupjemgui ajim, ūor khīrphee thumaam khūunag amach oomkhīr. ⁷Magnaa kaajīa ee ūrau amach saludaawajā amaun amach tho iekhapinna amachig maestro apim khōsita sierrjeemgui a jaaumajim.

⁸Mag jajawagmamua, —Pari pāar mū dui khapeerkha nūm khūun chan mū iek ukha nūm gaaimua thum agdaujopai naawai, pāachig “maestro” apiju khaba nūmgui ajim, chikhamnag. Mūta pāar Maestroou ajim. ⁹Pāar Aaijā ābpaita wai nūm; ma ūgthar sīejemūu. Magua, mūig eegar chan pāach garmuajā oob parhoobam khūunag Ēwandamagamjo “aai” ichemiet ajim. ¹⁰Āba mūch chi Cristopaita pāar Porkha chiraawai, oob pāachigjā “maach por” apimiet ajim, dich khapeen

āba thūnūm khūunag. ¹¹ Magju khääi āb khäijā pāar ee ichta chi porkham khösi sim khai, warag thumaam khūun chogkhaju aai sim. Mag nūm aigta Ēwandamau oowai chi wajapcharamka sim-gui ajim. ¹² Mua mag chirūmūn, ar amach thowia chikham dui athuu aajem khūun mug atag paawai jūrr Ēwandamag chaigpa oo sīsid aju aawaita mag chirūm; maimua ar mag amach dui athuu nūmjā būurjā am ichaaur aba sīi warag serbiibamjo aajerr khūunta jūrr Ēwandamau warm khūun khääijā ūrpai apiju aawaita mag chirūmgui ajim ich Jesuu.

¹³ Maimua mag iekhakhag-mamua magjim: —¡Eh, pāarjā ag-jo chi machnaan dui Moiseeu phā puatarr iek wajapcha uurkhaajem khūun! Pāran pāachdeuta ūrcha Ēwandam iek khaphūm anūmta Ēwandam aar oberujā khaugba nūmgui ajim, pāachdeu ukhaba nūm gaaimua. Mamū mag nūmta òrau i aar oberju ēkhaawaijā warag chi obeerjem doig chawag khecheu ahaukhamjo aajem, öor khūgur wai nūmua, Ēwandam iek ukhapimaugau.

[¹⁴] ¡Eh, apdurr, pāar chi mach-naan dui Moiseeu phā puarr iek ajapcha uurkhaajem aajem khūun! Pāraun sīta khoopaa үүin juagam nemdamjā khechthug au-majerrangui ajim; magnaata seukha warag am kōit Ēwandamag jeeu nūu aajerram, juau og-thom pāach magba nūm amkhiir. Mamū pāach jāg nūm paar jūrr Ēwandamau īchab pāar gaai juu khuabajugui a jaaujim.]

¹⁵ ¡Eh, pāar Moiseeu ley phā puarr jawaag chi machnaan chi mag ley wajapcha uurkhaajem aa-jem khūun dui! Pāachdeuta Ēwan-dam ipierraacha nūm awi pāach denjo ukhapi awaag warpham magwe jaau wenurraajemgui ajim. Mamū mag nūmūn, chadcha pāach iek ukhabaadee pāach khääijā athuuchata khaibag pa-apuimaajem, pāachjo amjā Ēwan-damau khīmie durr barkhūnju aaya amkhīir.

¹⁶ ¡Eh, pāran sīi pāachjā dau khaugbamjo nūmta agjo dau khaugba khitheem khūun juu gaai eudu arrumjo nūmgui! ajim amach khīrcha. Pāach mag nūm gaaimuata pāar iek mag “Aai i jeeujem di igwia nem wauju a iekhatarr chadcha wauba awiajā ideu mag sim” a iekhaajemgui ajim amag. Mamū jūrr “Chi Aai i jeeujem deg phīr thūnūm igwiata nem wauju a iekhaawain chad ichiita waub khaba wauju aai sim” aajem, “Ēwandam denkha sim igwiata mag iekha naa-wai.” ¹⁷ ¡Pāran warag khīrjugjā chukhunaa dau khaugbamjota thūnūm! Pāar khīrjug paraa naakhiin, chi Aai i jeeujem diita ajapcha sīebahab, chi phīr khääi. Mag sim ee sīewaita ag eem phīrjā agjo Ēwandam deneg pa sīebahab ajim. ¹⁸ Pāar iek īchab mag “Sii chi Aai i jeeujem deg nemchaain phaag nasādjo wau sim igwia nem wauju atarr wauba awiajā ideu mag sim” anūm. “Pari mag nasād gaai ofrenda sim igwiata nem wauju abarmūn chadau ichiita waub khaba wauju

aai sim” aajem. ¹⁹;Khaugabnaan! ¿Magan pāragan chi nasād khääijä chi ofrendata wajapcha sīeb? Nemchaai ich appai chan wajaug chukhu simgui ajim; āba mag na-sād gaai ausūubaawaita wajaug aadep siebahab, Ēwandalmau ich denkha athaawai. ²⁰Chi mag na-sād Aai i jeeujem degam igwiata nem wauju a simua chan āba chi nasād igwiapai khaba, ag gaai chi ofrenda paa sim igwiapata iekha sīebahab ajim. ²¹Maagwai chi Ēwandalmag jeeujem di igwia nem wauju a iekha simuajā sīi mag chi di igwiapai khaba, Ēwan-dam igwiapata iekha sīebahab, mag degta Ēwandal mag sīejewai. ²²Maagwai edjā igwia khääijä nem wauju a iekha simuan mag edjā igwiapai khaba Ēwandal mag igwiapata iekha sim, chi edjā Ēwan-dam khu juupjem aawai. Mag i khu juupjem igwiapa iekhaawai ich Ēwandal mag igwiapata iekha sīebahab ajim amag.

²³;Eh, pāar Moiseeu ley phā puarr jawaag chi machnaan ag iek wajapcha uerkhaajem aajem khūun dui! Pāraun pāachdeuta Ēwandal na wajapcha nem wau nūm awia, i paat agjo deeg pāach nemjiir bū daiicharam gayampa Ēwandalmag ofrendakha deejem: pārau anís eemjā deenaa comi-no eemjā deejemgui ajim. Pari mag nūmta jūrr mag ley Moi-seeu phā puarr gaai ag khääi nem wajapcharam jaau simjo aju chan khiiir eejā paba aajemgui ajim. Pārau chan wir aig pāach khapeen dui agpierraanaa am dau aug khaug paraa nūm dui

īchab Ēwandal iekta ogduba ich jäg uukha wenūrraju aai nūmjā khiiirjuba aajemgui ajim, majā magumta ūrcha wauju aai nūmta. Magnaan chad tagam nem pāach-deu wau nūm puuba ich jäg dee wenūrraju aai nūm. ²⁴;Khiir-jug chuknaan! Pāach pem aawai pāran do do nūm dui sīi pagatjom khääijä dobapčimua pekaudam waumaaugau awi, ajapha sānaata doojerram. Pari jūrr pekau pom camellojokhamta sīi ūipui nūmjo nūm chan pāar gaai mas khaba aajemgui a iekhajim amach khiiircha.

²⁵;Eh, pāar Moiseeu ley phā puarr jawaag chi machnaan mai-mua mag ley wajapcha uerkhaajem aajem khūun! Pāach i aawai pāran sīi pāach juagam nem ūrūm chi memerkhogpaita ukhakha aju khiiirju sīerrjeem, mag memer-khom ee khääijä dobaawai Ēwan-dam dau na pekau waumaaugau awi. Mamū pāachdeu chikham nemdamjā pāach denkha auna waragta phatkhonjā nem pom paarpam khōchkha thūnūm gaai-mua pekau pom nūm chan isegba, ni Ēwandalmag chugpaapi jeeu-jujā khiiirjuba sīerrjeemgui ajim. ²⁶;Moiseeu ley phā puarr wajapcha uerkhaajem khūun anūmta khaugabnaan! Jāg thach khoopierr nem jā ukhakha aajemjo, ;jāg pāach thāarta nacha Ēwan-damag ūpibamma? Pārau magta amūn chadau ūrpai khaba pāar thāarpata wajapha wenūrrajogui a jauujim.

²⁷;Eh, pāar Moiseeu ley phā puarr ajapcha uerkhaajem aajem

khun ag ley jawaag chi machnaan dui! Pāran sii õor aukhertarr jēbdijota sīsidum. Sii daaugajär-pai oowain wajapha jarnaa ooimū wau sīsidum; pari mag sim ag ee ierr wa ookhiin, sii maach inaa pa appaita thuphāau nūnūidum. ²⁸Pāarjā magta thūnaabahab ajim: Sii khīr eerpaawain õor wajauga thūnum; pari pāar thāran khaibagauta sii ār sīsidum.

²⁹;Eh, pāar Moiseeu ley phā puarr jawaag chi machnaan mai-mua mag ley wajapha uurkhaajem aajem khun! Pāraun pāach magba nūm amkhīr, warrgar pāach jooin Ēwandam i jaaujerr khun chadcha õor wājāau arr aawai agtha khīr eyaa wai wenurrum awia, am aukhertarr jā ūrjā sirppapiba warag nem ooimū wau sīsiu aajemgui ajim. ³⁰Magna pāar den, “;Ih! maachta maar jooinai mag Ēwandam i jaamien kheechjerr jaar narr akhiin, marau chan am denjo mag maach juu paarmua dui am khechbakhām” a iekhaajem. ³¹Pari sii pāachdeu mag nūmuapai pāraru pāachdeujā khaphū naabā, pāach mag warrgar Ēwandam i jaaujerr khun khechmien chaalinkha nūm. ³²Mag akhun chaain aawai īs pāachdeujā agjo ajurauma mū duijā ajim amag.

³³;Khaibag, nemkhōr chi benen paraamjonaan! Khanii pāar jāg thūnūmta khīmie durr wetba peerdubajupa. Pāar chan peerdubam. ³⁴Khaphū abat: Mua pāar ee mūch i jaamien phūwia khīrjug khaugkham khun-jā maestronaan dui phiju. Pari

mag mua am phūbaawai āaur khun pāraru khechphūiwia āaur khun sii pakuls gaijā būurnaa khechmaju; āaur khun pāraru purnaa pāach Ēwandam iek jaaujem deg wūjā wūmaju; maagwai āaur khun amach pur aupiba deeum phobor ee khījā dūr wenurraawai agpierr pāraru am ēudee khoojem nem ēudeemjo ēkhaju. ³⁵Pāach mag thūnum gaaimua, warrgar Abel thōotarr aigmua ewag pawiajā õor Ēwandam na wajapha durrrata khechmatarr bag ārtarr thum jooi Zacarías Berequías iewaa Aai i jeeujem deg thōo naawai bag ārtarrra Ēwandamau thum pāach gaita thūpūju. ³⁶Cha mū iekha chirūm iekhau warrgarwe pāach jooinai maaggjerran pāach chi īs ewagam khun gaita pajugui ajim, pāachdeujā amau nem waaujerrjota wau naawai.

Jesuu Jerusalén phobor uapertarr

(Lc. 13:34-35)

³⁷Mag Jerusalén phobor ee Aai i jeeujem deg simua uaper-mamua magjim: —;Eh! ;Ay, Jerusalenpien! Pāraun chadcha warrgarweta Ēwandamau ich i jaamkhīr chogpui nūm khunjā kha khōchkhaba, warag mokoujā bar wai nūmu khechphūmaajem-gui ajim. Biek khapan mua pārag jaaujeejimgui ajim, āthārr uuirau ich chaankindam thumaa ich ich eegar thoor wai juupjemjo pāar thua wai chitaag. Mamū mag-tarrjā pāachdeuta būurjā mag khōchkhabajierram. ³⁸Jägtarau

nau pārau oomaa abarju. Nau muug chituu awia petaawai pāar sii di pariim ee wouch-naan phephabaajemjota pāach appai nūisijugui ajim, khaigper-jujā chukhu. ³⁹Magbarm aigmua tag pārau mu oobam ajim. Pārau mu oojuun, āba ya pāachdeucha deeu mu urum oowi, “Uuchata Ēwandam pua puch jūrr puch Chaai maar athee Reikha puibarm” anum aigta deeu mu ooju-gui ajim.

Aai i jeeujem di ūrāu pogueuphiju Jesuu jaautarr
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

24 ¹Jesuu Aai i jeeujem deg mag ūrag nem jaau sii awia oberbaadeeu mag chi Aai i jeeujem di ig iyuu nūmuata marau irig jaau naajim, di pooma sii joothuthuud eu dūnum. ²Magbaawai ichdeu marag magjim:

—Pārau jāg di wajapha eu dūnum oo naabá. Jāg thunum chan mok por ābjā ābam ūr ich jāg ajapha joothuthuud sierrabam. Jāg thunum sii thumaa ūrāu pogueuphijuuta jāg dūnum-gui ajim.

Ēwandamau maach i agkhaimuu paawai nem oomaju jaautarr
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24;
17:22-24,37)

³Mag Aai i jeeujem degmua oberwi ereubaadeeu jūrr Olivo durrsiig wetjim. Maimua barwi maar na jupbaimaawai maach chi khapeenjā dui i bigaau ohood

aimajim. Maimuata marau irig jeeu naajim:

—Jāagwaichata mag puchdeu jaau simjo mag Aai i jeeujem di pogueuphijuma? Maimua mag pu deeu beeju anumjā, ḫhan gaaimuata mag pu deeu beeju dak-papakhamjā marau khap ajuma? anaajim.

⁴Magbaawai jaubaademua ichdeu marag, —Khīir khaphu aajeet keena; oob chikhamnag uduraa pāach khūgurpimiet ajim.

⁵Mug atag paawai ūor pom sii chikham khūgurm khōchgau amach iekpai mu iek gaai thuwia, “Muuta ag Cristoou Ēwandamau puju ajerr” a iekha nūrrjee aju. Mag nūrrjeem gaaimua ūor pom khūgur aumaju ajim. ⁶Juurhi phiiduju theeg jajaaukhamjā pārau ūrjugui ajim. Mamu pāachdeu mag ūurwai oob jāphiermiet. Ichiita jerrba chadcha ich mag aju. Magjup mamu ma chan agtha Ēwandamau pāar i agkha nūm khabamgui ajim.

⁷Magbaademun durr mug wejom ee durr chaauram khūun dui werbuphoo aadeju, amachta jūrr chikham khāai ūrpai am khōchgau. Magbaadeewai jādau theeg aadem dui uūur theegjā duuimaju, durrpierr. ⁸Pari magkhamun maan sii warrpem Jooirau ūor dau aug waipi sim-hugui ajim.

⁹Ya magbaadeewai pāar chi mu iek uūur durrum khūun thethemnaanaau purnaa amachjom khūunag pāar pur deema-ju, pāar dui amachdeu ampierr amkhīir. Mag pur deebaa pāar

gaai mas waunaa pāar thōojā thōomajugui ajim. Mag nūm dui īchab thumaam khūnau pāar oomappha aju mū iek ukkan durrum gaaimua.¹⁰ Mag jaar paawai òor pom mū iek ukkan thūnarr amachdeu ukkan narr iek isegwi deeu ewag wetju, warr amach narrjo. Magbaadee wir aig amach eepajā chikham oomapnaa wir aig chikham thōomaju ajim.¹¹ Ēwandam iita jaau nūm anūm khūn khapaana oberdūtkhaju. Pari mag thūnūm sīi òor khūguraagpaita mag wenurraju aa-wai òor pom khūgurmajujā jaau-jim.¹² ¡Aay, mag ed gaaита nem khaigbam pomaata thūnhisijupa! Ya mag nem khaigbamta ūrpai aadeewai òrau amach khapeen kha khōsi aajerrjā tag khōckhaba aphobaadeju.¹³ Pari warm khūn mag thūnūm ee, uu ichdeu mū iek ukkan narr gaaita ogduba kherūm wounan uu peerdū-gui ajim.¹⁴ Ēwandamau mug durr i agkhaju nawe, durrierr thumaam khūnag mug iek wajapham òor peerdu aaujem jaau-dubju. Mag jaubaawai thumaam khūnau ūrbaawain chadau warre ich Jooirau mug durr juu khēgkhaphiju a jaumajim.

¹⁵ Mag ich Jesuu jajawagmamua magjim: —Khīr eyaa abat, Ēwandam i jaaumie Daniel khararrau phā puarr gaai jaauwai Aai i jeeujem deg ierr ich Ēwandam sīejem aarcha oghaba dubwi ābmua parhooba ichdeu am aig aju jaautarr. Magtarr aawai chi ūr nūm khūnau wajapha khaphu abat ajim: chadcha Danielau jaautarrjo

woun āb chi khaigbamta Ēwandam awi ya Aai i jeeujem deg sīeichem oobaawai¹⁶ mug chi Judea durr nūm khūn warag pabu ee durr dapag ee durbat ajim.¹⁷ Maagwai ich diheu ūr ūg-thaa khāijā sim khai, oob ich nem awaan awi ierrag mam.¹⁸ Wa magba di chaaur ich phidag ee khāijā sim khai, oob tag degag mam, ich khajūajom khāijā awaan awi.¹⁹ Mamū jeh, apdurr mag jaar uuin jōor khitheem khūn maimua ar sīi chaain daumeraa wai khitheem khūn!²⁰ Edau khōrgkham ee wa juu ūi nūm ed khāijā pāach mag dau aphuu dūr wenurram ugua, Ēwandamagta jeeu durruu abatgui ajim.²¹ Mag jaar mag wajapha òor dau aug waujujo chan mug durr ompaatarr aigmua ewagjā mag ooba, ni mag dichtarr khurjā agjo chan dau aug waubajugui ajim.²² Mag Ēwandamau òor dau aug waubaadem ideu ich mag sīukhiin, òor äbjā peerdūbaju. Mamū ichdeu jūr auwia ich iek ukkan durrum khūn ichdeu khōsi phe wai sim gaaimua, irua ich mag wai sīi abajugui ajim.

²³ 'Mamagkham ee ābmua khāijā pāachig, "Oobat, chamūta warrgarwe Ēwandamau puiju aajerrauwai", wa magbam khai, "Pāade oobat, ar sī; jāata aruuwai" aawai oob ukkaniet.²⁴ Mua mag chirūmūn, amach iiupaita amta Ēwandamau puijim anūm khūn dui Ēwandam i jaaukiem anūm khūn khapan sīi seukha chikham khūgur wenurraju aawaita mag chirūmgui

ajim, khap amkhiiр. Makhuunnaun chadcha Ŋwandamauta amach puujim amkhiiр, ag na õrau ooba aajempa õor dauderra wau wenurraju. Mag nem wau wenurrumua ich Ŋwandamaucha jür auwi ich iek ukkanpa autarr khuunpa khugur ēkhaju ajim. ²⁵ Chadcha magju aawai ag nawe khap amkhiiр ya mua pārag jaau chirumgui ajim. ²⁶ Ya mag khaphu naawai ābmua khaijā pāachig, “Oor maba aajem aarta sim” a jaauwai oob aar oon wetmiet ajim. Wa magbam khai, “Mūig simta ich oopiba sim” a jajaaukhwaijā oob ukkanmiet ajim. ²⁷ Much chi Emkhooi Iewaa beewain, thumaam khuunauta mu oojugui ajim, ich jäg edau obeerjem garnua ed burrjemug sii pagthum dau phur jeer athaawai edjā thum arar atham oojemjo. Magua õrau mag pāachig ya barbaichem a jaauwaijā oob ukkanmiet ajim. ²⁸ Pārau khaphu num, nemmi sim aig ākōs ich khirau jupcheejem. Ich agjota abajup ajim īchab muajā much iek ukkanpa khuun dui; am phe arraag much beem ed am aigta dau daau urum thumaam khuunau mu oojugui a jaaumajim ich Jesuu.

**Jäga Emkhooi Iewaa
deeu beeju aajē**
(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33;
17:26-30,34-36)

²⁹ Mag jajawagmamua īchab, —Mag ich Ŋwandama wajap õor dau aug waupiwi ya tag magba aadem ee, mug āsdawam edau khijugui ajim. Magbaawai edau

chi edaramjā araraa wuu jēerba warag khibaadem dai phidagjā edjā eemua sii khujugui ajim. Magbaawai edjā ee nem sisidumjā sii parhooba amach nūnuid arr chaaurta aaidu jorrjee thunsijugui ajim. ³⁰ Magbaadem eeta edjā eejā much chi Emkhooi Iewaa urum dauchach dawaa oopijugui ajim. Mag oowi durrierram khuun japhierr num iekhau icharaucha bie nūmuata much chi Emkhooi Iewaa nem jua theeg thumaam khuun Porkha urum oojurau. ³¹ Mag urumua much chognaanag nem jēbag churo iekjo trompeta sirpijugui ajim, mag sirbarmua muchdeu jür auwia much iek ukkanhatarr khuun thumaa durrierram khuun ābam aig biirdu awaag.

³² Mag jaauamamua ich Jesuupai, —Khap amkhiiр pārag jaaukhimgui ajim: Pārau khaphu num, mūig Israel durr higo bu jāga aajē. Ya jāata kher khukhuur aademun thumaam khuunau ya chadcha dochuumie burrju dak-papakham aajem. ³³ Ich agjota ajugui ajim īchab much chi Emkhooi Iewaa beeju gaai paawaijā. Cha muchdeu jaau chirum thum ich ag ee obebergmam pāach daúa oobaawai khaphu abat, ya much chi Emkhooi Iewajā deeu beeimuu chirumgui ajim. ³⁴ Mua pārag mag Aai i jeeujem di õrau pogueuphiiju a chirumun, cha õor thunum khuun khechju nawe cha muchdeu jaau chirumjo thumaa chadcha ajugui a jaaujim. ³⁵ Edaujājā mug jēb dui thum chukhu aadeju, mamu

cha mua pārag jaau chirūm chan seukhaawai khabam. Jāan thumaa ich ag ee oberjugui ajim. ³⁶Mamū mag mū beeju ed chan ni ābmuajā khaugbam. Úgthar Ēwandam chognaanaujā khaugba, ni mūchdeujā khaugba, āba ich mū Ayaupaita mag mū beeju ora-jā khaphū simgui ajim, ich Jesuu.

³⁷Jooingar Noé khararr jaar dohādau ōor opäaiwai thūnaajerrjo thūnaaju īchab mūg atag mūch chi Emkhooi Iewaa bee nūm jaarjā. ³⁸Jooi Noé sim jaar mag dohād pom beeju nawe, agtha ōor phiestajā waunaa, thachjā khonaa, dojā donaa, sīi jua pur khod-thūnaajim, būurjā amach oujā khīrjuba. ³⁹Mamū am mag onee būurjā amach chig ajujā khīrjuba nūm ee, dohād pom beewi, jēb ierrpawi, thumaa odubjierram. Mūch chi Emkhooi Iewaa bee nūm jaarjā ich agjota ajugui ajim. Amau būurjā amach chig aju khīrjuba nūm ee, degolp mūun dūnūchujeju a jaaujim. ⁴⁰Mag mū pierrum dūicha emkhooin numí pabū ee amach phidag ee naaju: mag numí nūm eem āb mua arrwi āb werphajogui ajim. ⁴¹Ūchinjā īchab numí ābam molin gaai ba naaju: mamū mua ābpai mūch dui arrwi ābakhai werphajogui ajim.

⁴²Pārau mū pāach Porkha bar-cheju ed būurjā khaugba naawai pāachjā agjo thūbagkham uguata muan pāragan, wajapha khīr khaug nūosit a chirūmgui ajim. ⁴³Pārau khaphū nūm, ābmuā khāijā ich di aig nem jigmienau nem jīgkhaan beeju ora khaphū

akhiin, khāijā khāiba ich mag dau phug eeju ȳdūur ich nem jīgkha-piba. ⁴⁴Magua muan pāragjā ich agjota, ajapha khīr khaug nūsit a chirūm. Pārau ābmuajā mū bee-ju ora khaugba nūm. Pārau mū da beebajupii nūm ee, mūch chi Emkhooi Iewaan degolp dūnūchujejugui ajim marag ichdeucha jaumamua.

**Chi chogau ichig nem jaau
pūarr thum wautarr**
(Lc. 12:41-48)

⁴⁵Mag jajawagmamua īchab ich Jesuupai deeu ich bee nūm ora jāga naaju aai nūm khap amkhīr awi magjim: —Khanim nemjo patrón āb simua ich chaaug maag-paawai ich chog āb simug warm khūun porkhapinaa ich magugpai ich nem thumaa jaau pūabajem.

⁴⁶Maimua mawia mam sīi awia deeu beewi ichdeu jaau pūarr-jō phidkha sim oobaicheewai, ȳmag jooi ich chog dui onee sim dui chi chogjā onee abaju khai? ajim. ⁴⁷Mag ajapha phidkha sim oobaicheewai jooirau warag ich nem thum magugta thūsīepuiguí ajim, ich denjo khap amkhīr. ⁴⁸Mamū magba, mag ichig nem jaautarrjā ich odegpai “Mū patrón chan da beebam” awi ⁴⁹nem khaibag ich khapeen jūrr ich jua eegpaim dui ichdeu ampierr anaa, nagjā ichdeu dom aig donaa, thachjā ichdeu khom aig khomun,

⁵⁰⁻⁵¹chi dikhū būurjā irua nūba sim ee pierrwai, mamagkham oobaichee, jūrr ichdeu warm khūun dui aajerr khāijā i gaai athuucha wunaa, phidag eemuajā

barpuinaa, chi khaigbacharam khūun dui āba sīujgui ajim. Magbaawai gaai machgau icharaucha bīemamua i agāa agāa abarjogui ajim. Magnaa maachigta, Maguata pāraujā mū deeu beeju khaphū naawai mag ichig nem jaau pharr thum wau sierrjota aju aai nūm-gui ajim, pāach khapeen dui, ich Jooirau khōsimjo.

**Daupeen diez narr
ag nem īghaa**

25 ¹Mag Ēwandamau mūg durr i agkham ed ichdeu auju wa auba khāijā isegju khūunan, biek āb daupeen diez narr khūun òor jua pūr nūm phiesta ee wetaaq chi jua pūrju emkhooi nū narr khūunjota nūmgui ajim ich Jesuupai. Makhūn daupeenau mūgta ajim aajem: Amachdeu ya chi jaai paju urum a ūrbaawai agdaujo amach lámpara panhapha i khīrphee wetju aadejim aajem. ²Mamū mag khīrju narrta cincopaita khīrjug khaphū naajim aajem, maimua agjo cinco sīi khīrjug chukhumjota sīsid ajim anaabá. ³Mag khīrjug chukhumjo narr khūunaujā amachpierr amach lámpara arrjierram aajem. Mamū mag arrtarra chi aceite obaadewai deeu ag ee choo awaag awi khīet chi aceite pū arrbajierram aajem. ⁴Pari chi khīrjug khaphū narr khūunaun chadau amach lámpara panhapha wetum dui īchab khīet amach pipied deeum boteedeg aceite pūkha arrjierram aajem, obaadewai deeu ag ee choo awaag awia. ⁵Mamū mag

chi emkhooi da beeba aawai, nū nū awi daphoghabaadee khāidūtkha phobaadejim aajem. ⁶Mag am khāidūtkha thūnum eeta, ya edacha pamamua, “Ya pārau nū narr wounan urum; phiidūtkhabathū i khīrphee oon maag” ajim anūm ābmua. ⁷Magbaawita phiidūtkhawi apuraa amach lámpara khīr khaug nūrrjee aadejim anaabá. ⁸Magbaawai mag cinco khīrjug chukhumjo narr khūunau uu amach khāai khīrjugdam paraa narr khūunag, “Keena, pāach aceitedam eem marag buckhun choo deebat, ya maar lámpara thōogpam” ajierram anūm. ⁹Pari magbaawai chi khīrjug paraa narr khūunau amag, “Marau pārag deebamgui” ajierram anūm. “Marau pārag deekhiin, pom deeba aawai, pāarjā waaurwi maachjā waaurju. Mag khāai chi peerjem di aar mawi pāach athee per athamit” ajierram anūm amag. ¹⁰Amachig magbaawai amach athee aceite per awaan ereubaademich, amau nū narr emkhooi barchejim aajem. Mag barchewi oocheewai ich dui dubaag uu khīr khaug narr khūunan uu ich dui wai dubjim aajem, ich jua pūrju aar. Mag phe wai dubwi chi puertdijā phāar sūujim aajem. ¹¹Maimua ag khur nū awiata mag cinco amach lámpara athee aceite jūraan wettarr khūun beewi, “Señor, Señor, maar weeu athá, ya maar beejimgui” ajierram anūm. ¹²Pari magbaawai chi emkhooirau, “Mua pāar khaugba chitūm. Mua dubpibam-gui” ajim anūm.

¹³ Mag nem īgkhaadam jaauwi deeu marag magjim: —Pāarjā daupeen khīirjug chukhu narr khūnjo daaugajār thubagkhampha nūm khai, daukhananaa khīir khaug nūisit. Pārau much chi Emkhooi Iewaa beeju edjā khaugba, ni chi orajā khaugba nūm. Muun degolpta barchejogui a jaaumajim marag.

**Ābmua ich chognaanag
phidkhamkhīir phatkhon
dee pūatarr
(Lc. 19:11-27)**

¹⁴ Mag jaaumamua deeu ich Jesuupai magjim: —Muchta mug durr gaai chi Porkha pierrum ed much athee wajapha phidkhaajerr khūnag amachpierr nem wajapham jigjuun, ābmua ich piyonnaan dui arrjota ajugui ajim. Mag ich piyonnaan dui mugta ajim aajem: Mag wounau deeum durr maagpamua ich piyonnaan ābam aig thūrkhanaa ich phatkhonau phidkhamkhīir amag jaau pūajim aajem. ¹⁵ Ābakhaíg phatkhon cinco mil deewi, ābakhaíg dos mil maimua ābakhaíg mil deejim aajem, ichdeu oowai uu amachdeu phidkhamajupierr. Mag amachpierr phatkhon jipuiwi petajim aajem. ¹⁶ Mag i petaawai chi piyón mag cinco mil autarrai ag phatkhonau phidkhabaadewi ag ūr deeu cinco mil gan aujim aajem. ¹⁷ Maimua ābakhai dos mil autarraujā agjo agua phidkhawi deeu ag ūr dos mil gan aujim aajem. ¹⁸ Mamū ābakhai milpai

autarraun mawia, jēbdi khornaa warag ag ee bep sūujim anaabá.

¹⁹ Maimua ag khur nūu awia deeu beejim aajem, chi phatkhon pap. Mag beewi mag ich maagpamua phatkhon jigtarr autarr khūn deeu thūrkhamphijim aajem, kharrchata agdaujo ganmajī a khap aag. ²⁰ Nacha chi cinco mil autarr beejim aajem. Mag beewi ag ūr ichdeu cinco mil gan autarr chi papag deechevia irig, “Señor, pua mūrug cinco mil werpuarrai ag ūr mua agjo cinco mil gan aujim; cha kherūm pū phatkhon” ajim anūm. ²¹ Magbaawai chi patrón jooirau irig, “Uu kherūmgui” ajim anūm. “Pū chadcha piyón wajaphamū; pua mua jaautarr thum agjo abarm. Mug phatkhon pom khaba deetarrau pua jāgbarpí, jägtarr jūrr mua pūrug warag ūr deekhimgui” ajim anūm. Magnaa irig, “Ierrag dubwia mu dui onee abá” ajim aajem. ²² Mag khur dos mil autarr beewi maguajā agjo, “Señor, pua mūrug dos mil deetarr ūr mua jā agjo dos mil gan aujim; cha kherūm pū phatkhon” aichejim anūm. ²³ Magbaawai chi patronau magugjā, “Pūjā chadcha piyón wajaphamū; pua mua jaautarr thum agjoo abarmgui” ajim anūm irig. “Phatkondam pom khaba deetarrau pua uu jāgbarm khai, ag jūrr mua pūrug warag ūr deejugui” ajim anūm. “Jāgbarpí pūjā īchab ierrag dubwi mu dui onee abá” ajim aajem magugjā agjo.

²⁴ Maimua milpai autarrjā beejim aajem. Pari magua chan warm khūn denjo phidkhawi

gan auba arr aawai sii warag, “Señor, mua pü khaphü chitüm-gui ajim anum, pü õor dui atcha sierrum. Mua pü phatkhonau phidkhawi gantarr akhiin, pua sii chi ürum mu jua eem khecheu aukhamgui” ajim anum, “pü den sii chikham jua phithur atarrta püch denjo aajeewai. ²⁵Much-deu mag khaphü chitaawai, pü phatkhonau mu phidkhaba, warag mua jeb eeta bep siujim. Magtarr aawai cha simgui” ajim anum, “pü phatkhon püchdeu werphatarrpierr.” ²⁶Magbaawai chi patronau irig, “Püun püchta khaibagnaa khuseug sierrumgui” ajim anum. “Pua mu õor dui mag chitüm khaphü simta, ²⁷¿jäg-wi mu phatkhon warag banco ee deen mabají” ajim anum jürr irig, “mug much barbaicheewai ürüupai bääu sim oochemkhiir?” ²⁸Magna aig narr khüunag warag mag mil wai sierr i jua eem khecheunaa jürr diez mil wai sierragta deepi jaaujim aajem.

²⁹Mag nem igkhaa jaau owia ich Jesuu magjim: —Ich agjota sibahab ichab Ewandum athee nem wau numjä. Ar Ewandum athee nem wawaag nem par daúa ooba aajem khüun dui irua ich garmuajä ajapha aju, amau chokhögba i athee nem wau naawai. Mamü mag nem waumapha num khüun dui chan magba, ichdeu amag nem deetarrjä warag am jua eem khecheu aumaju. ³⁰Magna, Mag chi patronau chi khuseumie dui arrjo, amach khichag ee barkhüipi jaaujugui

ajim, mamta am gaai wajaug beemkhiir.

Mag irua khichag a sierran khimie durr igwiata mag siejim.

**Jäga aju khai õor dui
Ewandum Iewaau
ich beem ed**

³¹Much chi Emkhooi Iewaata ügtharmua much chognaan angelnaanau phuur thuur beem edan, muchta chi Rey aawai much khu juupjem wajappha sim gaaita jupchejugui ajim, õor dui muchdeu khab nem wawaag. ³²Magbaawai õor durrpierram khüunta thum much chognaanag much aig phe au beepiju. Mag thum äba biirdubaicheewaita oveja thüajem pastorrav chi ovejanaandam amach ag apha khiet paanaa chibjä agjo amach ag apha khiet paajemjo ajugui ajim, õor dui.

³³Mag jaaumamua ich Jesuu i iek mag ed ich denkha num khüunta ich juachaar gar thür-khüinaa jürr khaigbam khüunta khiet ich juawe gar thürkhüimaju aajem. ³⁴Magna mag ich juachaar gar num khüunag ichta Rey aawai ichdeuta amag, “Päär, mu Ayau uu abarm khüun, ierrag dubbat mu dui jooba wenurraag” aju anaabá. “Mug durr ompaa nuwe much Aai daimua päräg nem deeju atarr ista chadcha mu Ayau päächigcha deegpamgui” aju anum, “päächdeu mu dui uu atarr jürr.” ³⁵Magna amag, “Päräuta mu jásoo jeedü khitaawaijä uu mürög thachdam deejierramgui” aju anaabá; “obichaaga

thūnaawaijā uu mūrug dodam dopijierram; much maba aajem khūn ee chitaawaijā pārauta pāach aig jēramkhīir uu mūrug didam jaaujierramgui” aju anum; ³⁶“khajūadam chukkhu chiraawaijā pārauta uu mūrug deekherjierram; mu mor mas chiraawaijā pārauta uu mu oothurjierram; cárcel deg preso chiraawaijā agjo pārauta uu mu oothurjierramgui” aju anaabá ich Jesuucha, am kħiir jāsenkha iekhamamua. ³⁷Mag amachig magbaawai mag i juachaar gar nūm khūnau jūrr irig “Señor, ¿jāagwai mag pu jāsoo khitum marau pu jāhogjī?” a jeeuju anaabá, amachdeu i kħiircha ooba ajerr aawai. “¿Jāagwai mag pu obissi khitum oobaawaijā marau pūrug dodam dopijī? ³⁸Pu iek mag maach aig jēramkhīir marau pūrug maach dijā jaau-naa khajūadamjā chukkhu aawai deejeejim anum, ¿ma jāagwai ajīma?” aju anum. ³⁹“Pu iek mag pu mor mas siewaijā marau oothurwi, cárcel deg preso siewaijā agjo marau pu oothurjim anum, ¿ma jāagwai ajī, marau pu ooba ajerrta?” aju anaabá, jūrr irig amach garmua. ⁴⁰Magbaawai deeu ich Jesuu amag, “Pārau chadcha muchcha chan oobajierram, pari pārau jāg dau aphū khithée arr khūndam dau aug khaugwi am dhi jägtarr aig, muchchata dau aug khaug nūmjo naabajieb” aju aajem amag.

⁴¹Warm khūnag mag iekhawi ichdeupai jūrr mag chi khaibam khūn ich juawe gar nūm khūnag, “Jopai mu aigmua

chawag ereubaadet” aju anum. “Pāar mu Ayau chi maldisiem khūn aawai pāadeu khīmie durr mepeer ich chognaan dhi sīmekħīir wautarr aarta ereubaadet” aju anum, “ōtdau uu wejom thōojā khaugba ich mag sierrum ee naaimaag.” ⁴²Mag iekhamamua īchab amag amach kħiircha, “Pārau chan mu jāsoo jēedu kħitaawaijā mūrug thachdam khopibajieram; obichag khitumjā maachig, ‘Cha kherum dodam doju khai’ abajieram” aju anum amag. ⁴³“Oor much khaugbam khūn eemjo phuhrdu chitaawaijā pārau mūrug didam deebajieram, pāach aig jēermkhīir. Khajūadam chukkhu daaupamaa aawaijā put sordamjā deeba; mor massi chiraawaijā mu oon wetba; ni cárcel deg chiraawaijā mu oon wetbajieramgui” aju anum amag amach kħiircha. ⁴⁴Pari amachig magbaawai jūrr amau irig, “Señor, ¿jāagwai mag pu jāsoo obissinaa puch maba aajem eeta jēerju dijā chukkhu khitum marau bħurjā pu asekasbajī?” aju anum. “¿Jāagwai mag pu kħajūadamjā chukkhu daaupamam marau pu oojī? ¿Jam mag pu mor massi marau oojī, wa cárcel deg sim khājjā marau pu oon wetbajī?” aju anaabá, amachdeu magbajim amkhīir. ⁴⁵Pari ichig magbaawai, makħūnagjā irua magju anum: “Chadcha mukħūn wounaan dau aphū wenurraawai pārau bħurjā am dau aug khaugba arran, jāan muchchata pārau dau aug khaugba nūm khabajieb, am muchdeu phiwiata

jāg wenūrrarr aawai” aju anūm īchab amachigcha.

⁴⁶Maimua ya äbmiecha iekha oogpamua maar dakhīir,—Muata mag iekhabarm khūunan khīmie durrta wetjugui ajim, mamta ich mag dau aphūu wenūrraag. Mamū oor wäjääun mag much juachaar gar atham khūunan, much daita ich mag iiu nūisijugui ajim, ich mag wenūrraag.

Jesús pur awaag ibeptarr
(*Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2;
Jn. 11:45-53*)

26 ¹Jesuu mag mug atag deeu ich beeju khap am-khīir mag jaau dichtarr khur, maach ich dui ogduba wenūrraajerr khūunagta deeu magjim ich igwi:

²—Pārau khaphū nūngui ajim, muigmua khāai numí nūm ee phiesta Pascua burrju. Mug phiesta eeta õrau much chi Emkhooi Iewaa pur deejugui ajim, pakuls gaai meerphe thōomkhīir.

³Ya mag phiesta burrju khāai numpai waaur nūm ee, phadnaan chi porkha nūm khūun jooin chi thierrnaan dui äba biirdūjierram aajem, phadnaan thumaam khūun por Caifás di aig. ⁴Mag äba biirdūtarran, Jesú imeraa pur auwi thōopuyaag äba ibepaag ajim anūm. ⁵Mamū mag i thōopuyaag äkha nūnta amachdeupai deeu, —Oor pom mug thunūm meeukhapimaaugau, mug phiesta ee chan i chig aba, phiesta dich-tarr khurta thōopuyaag ajierram anūm.

**Uuiraú Jesú por ee
jūgdeeū chootarr**
(*Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8*)

⁶Mag nūm ee Jesú woun-dam Simón anūm di aig sīejim, Betania phobor ee. Ich mag Si-món anūmpai ibūr wauwi “phīe paraa khitarr” a thūurjeejim. ⁷Mag di aig mes gaai i thach kho oo simta, uhi äb jūgdee di-dam durrkhudau alabastro anūm den boteedidam wau khitum dui dubchejim. Mag jūgdee nem parhēpaaga sierrūm. Mag waibeewi Jesú por ee sīi choopūiche-jim. ⁸Mag i por ee choobapūim oobaawai maach chi Jesú dui wenūrrarr khūun ee äaur khūun mu khapeen meeukha phobaade-wi, —¿Khantheeta jāg jūgdee parhēpagkham sīi är choobapui-ma? ajierram, ⁹nem parhēpag perpuwi ag phatkhonau dau aphūum khūundamag uu nem-dam au deeu äb sierrtā.

¹⁰Mamū am mag iekha nūm ich Jesuu ür sierr aawai, —¿Khan-theeta pārau chikham khīir naau-pi nūma? Irua uuta jūgdeeū mu por khooi sīebahab ajim amag. ¹¹Mug eegar dau aphūu khitheem khūunan pārau ich jāg pāach dui oo wai wenūrraju, mamū mu chan tag pāar khīir chitabamgui ajim. ¹²Mug uuiraú jūgdeeū mug mu khooibar-mūn maach jooin i aawai maach meeunau aajemjo mu aukher-ju edam athee ag nawe ya mu kha phuur sim khabahab ajim. ¹³Cha mu iekha chirūm iekhau mug atag pawiajā durrpierr

Ēwandamau õor peerduajem iek jaau wenurrum dui īchab mug uuirau mu dui mugbarmjā jaaub khaba jaaujugui ajim. Mag, ooba arr khūunaujā īchab i iigjeeju a jaaujim ich Jesuu.

Judaau Jesús pertarr
(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Maach i khapeen i dui doce ogduba wenurraajerr khūun ee āb Judas Iscariote a thūr sīrrau phadnaan chi pornaan aar mawia
¹⁵ amag, —Mua pāachig Jesús pur deebaawai, ¿pārau kharr mūrug phag nū? aimajim aajem.

Magbaawai amachdeu,
—Marau purug treinta piezas deejugui ajim anaabá.

Magbaawai chadcha ich magum gaai i eugar i perphijim anaabá. ¹⁶ Magtarr aigmua Judaan sīi āba phadnaan chi pornaanag Jesús pur deeuuta ēkha nurraajeejim.

**Ābmiecha Jesús ich khapeen
dui thach khotarr**
(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23;
Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷ Maach jooin i aawai pan levadura chukhu wauwia khoojem ag seman ee ya warppem khāai āb āspa eebaadem ed maach ich dui wenurraajem khūunauta marau ich Jesuug, —¿Jamta nemkhoo jaram ovejadam thōonaa kho nū? a jeeu naajim, khab aag.

¹⁸ Mag ichig jeeubaawai ichdeu marag, —Jerusalén woun āb sim aar ereubaadet ajim. Maimua magug mua jaauphi chirum abat: “Ya much thōju gayaa pamaawai,

pu di aigta nemkhoo jaram ovejadam wauwi pāar dui āba khom khōsi chirum” abat ajim chi wetju khūunag.

¹⁹ Magbaawai chadcha ichdeu jaautarrjo, maar khapeenau wetwi, ichdeu jaauphitarrjo jaauwimawi, i na mag nemkhoo jaram ovejadam wauwimajierram.

²⁰ Maimua ich ēudee okharta beewi, ya khīsu aadem ee maach doce i dui wenurraajerr khūun thum āba i dui thach kho naajim.
²¹ Mag āba kho nūmuata ichdeu marag magjim:

—Cha mu iekha chirum iekhau muig maach āba nūm khūun ee ābmua wir aig mu oomapham khūunag mu pur deeju ajim.

²² Mag ūrbaawai, chadcha maar okhīirjuu aphobaadejim. Mag nūm iekhau jūrram khūunau irig, “Señor, īsin mua khāijāa agam” aajeejim.

²³ Mag jūrram khūunau ichig jejeeu khaawai magjim:

—Chi mag wir aig mu khaibag waujuun nau mu dui ābam thep ee pan sī khobarmugui ajim.

²⁴ Magnaa ichdeu, —Oo nūm dau eyaa Emkhooi Iewaa chadcha Ėwandam iek phā sīsidum gaai jaau simjo wajappha dau aug wa-waagpaama ajim. Pari apkhiitu mu mag aphū amkhīir wir aig mu pertarr woun. Jāgum wounaan thaababa arr akhiin uucha akhamgui ajim.

²⁵ Magbaawai Judaau ichdeu khabajim amkhīir, —Maestro, īsin mua khāijāa agam ajim.

Magbaa Jesuu irig, —Chadcha puchdeu khabá pua khaphū

jaaubap̄im; p̄uchdeu khabahab ajim.

²⁶ Mag iyuu thach kho n̄muua Jesuu pandam juu ee aunaan, Ėwandamag ag paar uu ajim anaa khōreunaa marag uapuijim. Magnaa, —Khobat, m̄u m̄u morou ajim, chi pan igwi.

²⁷ Maimua jūrr vino jarrdam auwi, ag paarjā agjo Ėwandamag uu ajim anaa deeu marag uapuijim. Magnaa, —Dobat, m̄uun m̄u bagau; ich jäg ābam jarr eepai dopetat ajim. ²⁸ Mug jarr eem vinodam dobarmta warrgarwe Ėwandamau õor d̄ui iek deeju ajerrau. Mamu mug iekhan iek iiuriugui ajim. Mu bag mug vinojo khitum ārbarmuata Ėwandamau õor khaibag thum chugpaa aujugui ajim. ²⁹ Pari mug dobarmjoo chan tag doba, āba muchta much Ayau thumaam khūn Porkhapi-barm edta deeu ūwaai pāar d̄ui dojugui ajim. Pari mag ed maach oobarm chan ūsimjopai khaba, oneechata aju, nem thunum thum chi iiur aju aawai a jaaujim ich Jesuu maachigcha.

**Jesuu jaauwai Pedroou
būrjā i khaugbam aju
jaautarr**

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34;
Jn. 13:36-38)

³⁰ Mag maach ich d̄ui āba wenraajerr khūn ich d̄ui āba mes gaai iyuu thach kho aaipawi, meukhaarjā Ėwandam iek Salmos anum gayam auwia, Olivo durrsiig wetjim. ³¹ Mam panaa Jesuu marag, —Ēwandam iek phā sim gaai, “Mua chi pastor

thōobapäaiwai chi ovejanaandam parhooba aaidūju” a simjo, ūsim edaar pārau m̄u much ap barpuawi thumaa aaidutkhajugui ajim. ³² Mamu ūwaai phiiduwia much iiu chirsiewai pāar na mawia Galilea chiraimajugui a jaaujim.

³³ Magbaawaita Pedroou jūrr irig, —Thumaam khūnau p̄uch ap barpuawiajā mua chan p̄u barpuabamgui ajim.

³⁴ Magbaa Jesuu jūrr, —Pedro, cha m̄u iekha chirum iekhau nau āthārr bījeu nawe biek thārjup pua ūrag būrjā m̄u khaugba chitum ajuwai ajim.

³⁵ Mamu Jesuu ichig magbaawai chará warag Pedroou irig, —P̄u thōbaimam aar d̄ui thōimaju awiajā mua chan p̄u khaugba chitum a iekhabamgui ajim.

Irua magbarm d̄ui maach chi khapeenaujā thumaam khūnau ich mag iekhajim.

**Nemjiirdo Getsemaní
anum ee Jesús oraatarr**
(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Maigmua jūrr nemjiirdo Getsemaní anumug maar phe arrjim. Maimua mam barwi, —Muig nuisit, mu chum ūgthaag jewaa-khemgui ajim.

³⁷ Maimua thārjuppaim khūn d̄ui petajim. Mag ich d̄ui phe arrtarr khūn āb Pedro ajim, maimua tagam khūn numí jooi Zebedeo chaain ajim, Santiago Juan d̄ui. Mam paaukhabaima-wai am iek okhiirjuuga aademua gaai machaaga aadejim aajem, chi Jesús. ³⁸ Mag simua amag, —Muun degolp gaai machgau

okhīirjuuga aadem; āba mūch thōjuuta khīirju chirūmgui ajim. Pāar mūig nūosit, mamū mū dui daukhana abat. Oob khāimiet ajim anūm.

³⁹ Mag mag jaau puawi ichin am bigaau am warphaapai sieimajim aajem. Magnaa jēkhūt thūkhoonaa khīeb jēb gaai dagau durnaa ūgthaag jeeumamua, “Tata, pua khōs akhiin, atcha mū dau aphū apibakhhamgui” ajim anūm. “Deeum nem waubarmua-jā agjo òor peerdu auju ayaa akhiin, mū gaai machag mūg-cha āwatbakham. Pari mūchdeu khōsi chirūmjo khaba, pūchdeu khōsimjota mū dui abá” a jeeumajim aajem.

⁴⁰ Mag ich Ayag jeeu sīi awi am oon beejim aajem. Maimua oocheewai am khāi nūmta oochejim anaabá. Magbaawai Pedroogta, —Pāar chan oradam ābjāta mū dui daukhana khaba nūm. ⁴¹ Jāg khāi nūu aju khāai Ēwāndamagta jeeu nūu abathū ajim anūm, dosātag ūduur pāach thū aupim uguia. Mua oowai pārau pāach odiawan chadcha jeeum khōsi durrumta, pari daphokgauta podbam ajim aajem amag.

⁴² Maimua ichin deeu ūwaai mawia jeeubaademu ich Ayag, “Tata, pua mū mūg dau aug wau-pibaju ayaa akhiin ūu akhamgui” a khitaajeejim anūm; “mamu ichiita mū aphū aju aai chirūm khai, agjo ūu sim. Mū dui pūchdeu am aig abá” a jeeumajim aajem.

⁴³ Mag jeeu sīi awi deeu am oon beewaijā, mag i khapeen irua phe

arrtarr khūun daphokgau podjā dau ūeba sīi khāidūtkha thūnūm-ta oochejim anaabá. ⁴⁴ Mag khāidūtkha thūnūm oobaichee deeu ich sierr aar mawia ich ag iekpai deeu ich Ayag jajawagmajim aa-jem. Ma biek thārjupam ajim aajem, mag jeeu sim. ⁴⁵ Maimua ūwaai oon beewaijā agtha ich khapeen khāidūtkha thūnūm oo-baichee amag, —¿Agtha pāar sīi khāi gaaita nū? ajim anūm. Ya pekau pom sisidūm khūunag mūch chi Emkhooi Iewaa pur deedu ora pabaichebab. ⁴⁶ Phii-dūtkhabathū, maimua maach khapeen aar wettarraugui ajim anūm. Mū oomapham khūunag mū pur deedu wounan ya dakpa urumgui ajim anūm amag.

Jesús pur arrtarr
(Mr. 14:43-50; Lc. 22:49-53;
Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Mag maar aig beewi agtha ich Jesús maar dui iyū dūnum ee, ich mag maach i khapeen doce narr eem āb Judas anūmta òor pochag urajim. Mag wedurum khūunan ūaur khūun eshaar juu panhapha bee thūnaawai tagam khūun pa duijā bee thūnaajim. Makħħūn, phadnaanau jooin chi pornoan duiμua pūitarr khūun ajim. ⁴⁸ Mag chadcha òor pochag beewi ya chi Judaau ag nawe, “Nau mua pāach dakhīir khīir ūu athamta pur athat” a jaau wai sierr aawai ⁴⁹ ich dui wenħrrum khūun dakhīraa ichdeu jaautarr-jo Jesús dui āba dūnūuwimawi irig, —Maestro, ¿jāgpai chirú? anaa i khīir ūu athajim.

⁵⁰ Magbaa Jesuu irig, —Puch õor awaan beetarr jopai pur athaad perá ajim.

Magbaawai tagam khüunau dhi aig beewi Jesús pürphobaadejim.

⁵¹ Mag i pürphobaadem oobaa-wai maar eem khüunau äbmua ich espaar surr a jēu athawi chi phadnaan thumaam khüun por ag chog aig sierr kachta oorthubapuijim.

⁵² Magbaawai Jesuu irig, —Jopai puch espaar ich deg phí sīubá ajim. Pua khaugba sīeb ajim, es-parau werbūnaa õor khech nūm khüun agjo esparauta khechmaju.

⁵³ Mua much chig apibaju akhiin, much Ayag jeeubaawai irua mū thüamkhiiř Œwandam chognaan pooma milam khüun apha doce ejéritos khäijā deepüijugui ajim. ⁵⁴ Mamū much thüamkhiiř mua jeeubaawai mag õor pom dee-paikhiinjā, „jäga Œwandam iek phā sīsidūm gaai mū igwia jaau sim thum ich agjo abarju? ajim Pedroog.

⁵⁵ Mag iekhapüiwia jürr ich pur awaan beetarr khüunagta, —¿Pārau oowain mūn sīi õor nem jīgkhanaa õor thōomiejota chirab ajim jäg pārau sīi mū aig juu ee jierrnempan appai beeg athee? Ag na ed eepierr pārag mua Aai i jeeujem deg Œwandam i jaaujeeawai būurjā pārau mū pur aubajierram. ⁵⁶ Pari pārau īs mū dhi mumugkhamūn, jāan warrgar Œwandam i jaumienua jaautarr thum ag eyaa obermkhīrau ajim.

Ya irua mag iekhabarm ee, īchab maach chi khapeenaujā

chi Jesús ich appai werphawia parhoob dūrmid phobaadejim.

Jesús judionaan Asamblea ee

wai narr

(Mr. 14:53-65;
Lc. 22:54-55,63-71;
Jn. 18:12-14,19-24)

⁵⁷ Mag i pur awaan beetarr khüunau warre phadnaan por Caifás aarta athaadejierram, mamta Moiseeu ley phā pharr ja-waag chi machnaan dhi jooin chi thethemnaanpa dui äba biirdū narr aawai. ⁵⁸ Mag amau i athaa-deewai Pedro iek iruata warp-paimua oopüpüigmamua mag chi phadnaan por aig di üjärr dubimajim aajem. Mag dubwi, “Müigmua ookhim jäga aju khai” awia, Aai i jeeujem di thüajem khüun ohoodo nūm aig dhi jupi-majim aajem.

⁵⁹ Maagwai phadnaan chi por-naanau judionaan Asamblea eem khüun duimua chi Jesuu nem wauba arrta seukha i gaai thüpiju ēkhaajeejim anaabá, magum gaaimua i thōopäaig. ⁶⁰ Mamū par mag jürram khüunau seukha i gaai nem parhooba thüpiju ēkha nūmjā podba aajeejim aajem. Mamagkham ee, õor nūmí chi seumien beewi, ⁶¹—Mug wounau maar dakhiiř, iruan mug Aai i jeeujem di pogueuphinaa khääi thärjuppaim ee deeu eu dūnusuju a iekha sīejimgui ajie-rram anaabá.

⁶² Magbaawai chi phadnaan porou dūnusunaas Jesuug, —¿Pua am iekha nūm ūr chirá? ¿Khan jägwi jäg pū iekhamapha sī? ¿Pua

chadcha mag iekhají wa iekhabají? Jaaubá ajim anum irig.

⁶³Pari magumjá Jesús būurjá jħu aba, warag khíuu sisijim aajem. Mag ich iek ukhaba abaawai deeu irig chi phadnaan porou, —Maach Ěwandam ich mag ieu sierrum iek gaai thuewi muata pħug “Jaaubá” a chirum. ¿Pħuta chadcha Ěwandam Iewaa ichdeucha jür auwia puju jaaujerrá? Marag jaaubá ajim anum.

⁶⁴Magbaa Jesuu irig, —Pua khabá ag eyaa jaaubapuim ajim anum. Mu cha iekha chirum iekhau mug woun Emkhooi Iewaa Ěwandam chi jua thierr bigaau i juachaar gar oo sim pārau pāach daujāau oowi edjā baug ee urum-jā oojurau a iekhajim aajem, aig narr khueun dakhīr.

⁶⁵Mag tħubaawai chi phadnaan porou ich khajua mor gayamta surr abarmuñ, warre nem pom jē werppuujim anaabá. Magnaa, —Mug wounau iekha sim chan u khaba sim. Maach wounaan thum āba thunumta iita mag Ěwandam Iewaa anaab. Ya pārau pāach jūgħu uħcha tħrbam. ⁶⁶¿Khani maa-deu tag tħrm ig nu? ajim anum, ich khapeenag.

Magbaawai mag khapan aig pos thunarr khueunau, —Í chadcha kulp pom sibehab; magua warre thħopuji aaita simgui ajierram anum.

⁶⁷Magnaa i khīr gaajjā icho thunaa i gaai mas waumajim anaabá. Pogħha i khīidadcha juajjāau deenaa ⁶⁸irig, —Puxta chadcha warrgarwe ich Ěwandaucha jür auwia puju aajerr

khai, magan jaaubá: ¿khaúta pħi khīidadcha dee sī? aajeejim anum jūrram khueunau.

**Pedroou būurjá Jesús
khaugba chitum a iekhatarr
(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62;
Jn. 18:15-27)**

⁶⁹Mag chi thethem khueunau Jesús dui mamag khaawai Pedro iek i daaugajär üjärr oo chirajim aajem. Mag i oo chirum aigta, mag degam uhi chi di khueun chog beewia irig, —Puja īchab jāg Jesús Galileapierr dui nħraajemħugui aichejim anum.

⁷⁰Pari ichig magbaicheewai i iek irua thum aig narr khueun dakhīr, —Mua khaugbam pħi khan ata iekha sim khai; mua magħum wounan khaugba chitum a chirajim anaabá.

⁷¹Ichig magbaicheewai i iek mag ich chirarr aigmua daaugajär puerdi aar majim aajem. Mamu mamjā agjo deeum uħirau i oobaawai maguajā ich aig narr khueunag, —Jāg wounan Jesús Nazaretpierr dui nħraajemħuwi ajim anum irig.

⁷²Pari magbaawai magugjā ichdeu, irua magħum Jesús khaugbam a chirajim aajem.

⁷³Maimua magtarr khur nħepai awi i iek maig ich du i di üjärr narr khueunaupai deeu irig, —Marau oowai puja chadcha i du wenħraajerr khueun eemhu. Pu iekha sim għaipai merag chukkhu simgui ajierram anaabá.

⁷⁴Magbaawaita irua warag khīr mor chigħi iekha-mamua, —Chadcha mua magħum

wounaanjā khaugab chitumta pārau mūrug mag naaba a chirajim anaabá ich Pedroou.

Mamū irua mag iekhabapūim duicha āthärrta kekerekee ah-bar.⁷⁵ Mag āthärr iek ūrbaawaita ich Pedroou jaauwai i khīir eyaa dññisijim anum, Jesuu ichig “Nau āthärr bīeju nawe pua biek thärjup òrag mu khaugba chitum a iekhaju” atarr. Mag khīir ee dññisim abarmūn chadau gaai machaaga aademua dawag oberwi warre o jāsenag aademua bīe chirūn ajim aajem, ichdeu jaauwai.

Jesús Pilato aar arrtarr

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2;
Jn. 18:28-32)

27 ¹Maimua ya āspabaadeewai phadnaan chi pornaan judionaan tagam khūn agjo chi thethem khūn dui biirdūnaa deeu iekhawi warre Jesús thōopuji khīirju phobaadejim aajem. ²Mag amach ap iekhawi, jūgadou jua būrkhanaa, Pilatoota Romaam reíu pūnia gobernadorkha sīerr aawai, irigta thōopi jaaumkhīir i aar arrjierram.

Judaau ichdeupai ich o jorrkaa thōotarr

³Mag Jesús thōopi jawamkhīir Pilato aar jua būrnnaa athaadem ūrbaawai chi Judaau deeu ūwaai thumaa ewag khīirjuwia, chi phadnaan pornaan chi thierrnaan duí nūm aar mawi, mag Jesús paar ichig phatkhon phagtarr thum ūwaai amag deeimajim

anaabá. ⁴Mag deeimawia magjim anum:

—Jāg woun būurjā nem khaigba wautarrjā chukhu khitumta pārag pur deetarr gaaimua, mūn chadcha pekau pooma waubarm. Jā chan būurjā iekkhōr chukhu sīejimgui ajim anum.

Pari magbaawai amachdeu jūrr irig, —; Ideu mag simgui ajim anum; maata magan maar gaai mas sīeba! Maigjā pūchta pū mag chirabahab ajierram anum.

⁵Amachdeu ichig magbaawai mawia chi phatkhon Aai i jeeujem deg barpūawi igbaadejim aajem. Mag mawi, ichdeupai pa gaai ūg-thaa jūgad jūnaa, thoom khēu ich o gaai jūnaa, baudu ich o jorrkaa thōojim aajem.

⁶Mag barpūhabajeewai phadnaan chi pornaanau chi phatkhon phe auwi, —Mag phatkhon òor thōoju paarta phagtarr aawai pod maadeu ofrenda ee ausīubamgui ajierram anum.

⁷Maimua ag khur deeu amach ap iekhawia ag phatkhonau jēbta per auju ajierram aajem, durr warpmua òor bee nūm khūn meebaawai ag ee aukheraag. Mag phatkhon Jesús param arrau jēb per autarr, Campo del Alfarero a thūr sīejim. ⁸Mag jēb gaaita Judaau ich thōotarr aawai ī ewag pawiajā mag jēb agtha “bag ārtarr param phatkhonau jēb per autarr” a thūr sīerrūm. ⁹Amau mag phatkhonau mag jēb per atham aig, īchab magju nawe Ēwandam i jaaumie Jeremías khararrau iekhatarr eyaa oberjim

agjo. Irua nawe iekhatarr mug ajim:

“Israelnaanau chi precio jaautarrpierr treinta piezas auwi

¹⁰ ag phatkhonau el Campo del Alfarero per aujierram, maach Por Ēwadamau mūrug jaautarr ipierr” a phā sim. (Zac. 11:12-13)

Jesús Pilato khīrphee wai narr
(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5;
Jn. 18:33-38)

¹¹ Mag arrwi chadcha Pilato na wai naaimajim aajem. Magbaa Pilatoou irig, —Chadcha puuta judionaan Ref? a jeeujim anum.

Magbaawai Jesuu irig, —Pua khabá khaphu jaaubaphimgui ajim anum.

¹² Mamu irua mag iekhabarm ūrbaawai phadnaan chi pornaanau chi thethem khūun duimua warag i eugar seukha i khaibag jaauphobaadejim anaabá. Mamu ich khīir mamagkhamjā Jesuu būdam ābjā iekhaba, warag khīuu sīejim aajem. ¹³ Mag am iek ukhaba aawai deeu ich Pilatoopai irig, —Pua chan puch khīir mag iekha nūmjā ūrbahab, sii khīuu jūmaag ajim anum.

¹⁴ Pari par ich Pilatooucha mag-tarrjā, ni bu ābjā jūu abajim aajem. Mag ich khīrcha iekha nūmjā sii khīuu ichig khabamjo sim oowi Pilatoou ich odegpai, “Mua òor mug ooba chitumgui” ajim anum.

Amach chi judionaanaupai
Jesús thōopi jaautarr
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25;
Jn. 13:38-19:16)

¹⁵ Mag ag nawejā mag phiesta ee paawai òrau jaaubarm presota chi gobernadorrau sii ich jāg obeerpäajeejim. ¹⁶ Maagwai preso āb sii thārphoo sierrum sīejim, Barrabás a thār sim. ¹⁷ Mag òrau jaaubarm presota sii obeerpäajerr aawai, Pilatoou ich odegpain Jesuuta sii obeerpūim khōsi sīerr aawai, mag òor pom wejomug jeeumamua, —¿Chijāata pārau sii ich jāg puapūipim khōsi nū: Barrabás, wa Jesús ich Ēwadamau puju aajerr anum? a jeeujim aajem amag. ¹⁸ Chi Pilatoou khaphu sīejim aajem, amau amachdeu Jesuu nem wau nūrrarrjo pod nem waubam gaai-muata mag i phr dee wai narr.

¹⁹ Magnaa òor dakhīr ich juup-jem sie gaai oo sīsijim anum. Mag oo simta i ḥuirau irig, —Jāg wounan òor wajaphamhuwai; oob jā chan khaibag waipi jaaum. Edaar mu khāai khōrkhaa khaibag khāai khōrkha uajim i gaaimua a jaaupūjim anaabá.

²⁰ Mamu mag nūm ee, chi phadnaan pornaanau tagam khūun chi thethem khūun duimua warag òor wawikha thūnūujim anum, sii Barrabaata obeerpi jaunaas Jesús thōopi jajaau am-khīir. ²¹ Ya mag wawikha thūnum ee, deeu chi gobernadorrau jeeumamua amag, —Mug numí nūm aig, ¿chijāata pārau sii chigjā aba

obeerpuipim khōsi nū? a jeeujim anūm.

Magbaawai amachdeu Barrabaata obeerpi jajaau aajeejim anaabá.

²² Magbaa deeu Pilatoou amag,—Magan jäg Jesú mag warrgarwe ich Ėwandamau puju jaaujerrta mūg nūrrūm anūm dui ḡmua jägajuma? ajim anūm.

Magbaawai thumaam khūnau ihāba, “Pa gaaita meerpbapu” aajeejim anaabá.

²³ Magbaa,—Pari khan nemta irua khaigba waujīma, pārau mag warre i thōopi jaau nūm? ajim anūm chi Pilatoou.

Ichdeun sīi p̄apūim khōchgau par mag jeeu ohookhamjā warag pa gaaita meerppi jajaau aajeejim anūm.

²⁴ Pilatoou Jesú p̄apuiju ēkha nūm podba sīi waraga ūor phogdūmam oobaawai do aibepiwi thumaam khūn dakhīr jua sūgpūjim aajem. Magnaa,—Pārau mūg woun iekkhōr chukhu simta thōomūn mu chan būurjā kulp chukhu chirūm, maan ya pāach appaim nemeu; mu gaai thūmiet ajim anūm amag.

²⁵ Magbaawai thumaam khūnau sereu phobaademua warag,—Marau pū gaai thūbam; maachta maach chaain dui kulp paraa nūsibajupa ajierram anaabá.

²⁶ Mag chadcha amachdeu jaau narrjo, Pilatoou Barrabaata sīi obeerpuiwia, Jesú wūpi jaau-naa, pakuls gaai meerppūimkhīir anaabá.

warre soldaaun jua ee thusiēpu-jim aajem.

²⁷ Magbaawai gobernador di aar arrwi mam pabaimaawai chi soldaaunau amach khapeen khapan thūrkha auwi amach järrcha wai naajim aajem. ²⁸ Magnaa i khajūa ūrum ēerpūinaa, jūrr dewam phurii simta jūapirūinaa, ²⁹ miu den werjūchkha simta porsirkha jūapirūijierram aajem. Magnaa īchab i juachaar gar padamjā joothpūjierram anaabá. Magnaa mag amach rey anūmua i wau nūmuata i khūrphee jiepor phōbkhanaa,—Jāgpai chirū Juddionaan Rey? aajeejim anūm.

³⁰ Magnaa jūrram khūnau bee-wi, i gaai icho thunaa, i jua ee amachdeu padam joopūitarraupai i porchajā wūmaajeejim aajem. ³¹ Mag i dau aphū wau wai nūu awia, amachdeu irig khajūa jūapitarr deeu ēer auwia, ich khajūa chaardamta deeu jūapinaa, maimuan chadau pa gaai meerphēpāin athaadejierram aajem.

Jesús pakuls gaai meerphetarr

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43;
Jn. 19:17-27)

³² Mag wai oberwi ag dui wetumua khad ee woun āb Simón anūm deeum phobordam Cirene anūm eem dui thēuijerram aajem. Mag dui oobaawai chi soldaaunau jūrr ajués magugta Jesuu pakuls arrmatarr arrpijieram.

³³ Mag arrmamua buchagdam Gōlgota anūm aar paaukhabaimajim. Mag Gōlgota aawai “por-pá durrsī” aawai. ³⁴ Mag mam

paaukhabaimaa vino hiel anum dui nem achaaga waareu simta domkhiiр deejierram. Mamu Jesuu sii buriu do oowi tag dobajim.

³⁵ Ya pakuls gaai meerphenaajirjop siuwia, amach chi meerphe narr soldaaunaupai, khaíuta chi khajua júabarju khai awi, jéb gaai mokdaudam baraag paaukhajierram aajem, mag numua gan aumaag. ³⁶ Maimua mag chi khaíua amachpierr wai nusiewai thua numua warag khut ohoodo aphobaadejim anaabá, chi pakuls dakha.

³⁷ I meerphe jiir wejom por ûr esapdau phâkha sim gaai jaau sijem, khan gaaimuata i mag wai naají. Chi esapdau gaai “Chamuta Jesuu, Judionaan Rey” a phâ sijem.

³⁸ Mag i meerphe wai num dui íchab i bigaau chi nem jígmien numí agjo pa gaai amach khíkhietdo meerphe siujierram: áb i juachaar gar, áb i juawe gar. ³⁹ Mag i meerphe wai narr oor diichjem dakha arr aawai dich num khunaujá i wau num iekhau warag irig eerpanaa üi phuurphuurnaa, ⁴⁰ —Wa jágum khaba puan mag Aai i jeeujem dijá thum pogueupuinaa deeu khääi thärjuppaim ee eu duññuju ajerrta, jág pua wir aig puchpai peerdu aubama. Pu chadcha Êwandam Iewaa khai, magan jág pakuls gaaimua eeg uurbabaad aajeejim irig.

⁴¹ Mag num dui chi phadnaan pornaanau, Moiseeu ley phâ pharr jawaag chi machnaanau tagam

khun chi thierrnaan dñimua irig, ⁴² —Deeum khunnan peerdu autarrta puchta podbahabma. Pu judionaan rey khabá; maar dakhiiр jäg pakuls gaaimua eeg uurbabaad. Mag oobaawain chadau marau ukhaju aajeejim. ⁴³ Pu iek mag Êwandamau pu chig apibaju anarr aawai, chadcha ichdeu pu khosi sim khai, nau irua pu khaigper auju. Magaag puchdeuchajá pu Êwandam Iewaa anarrau aajeejim irig, ya pakuls gaai pawiajá.

⁴⁴ Jûrram khunau irig mamag-kham ûrwi mag chi khaibagnaan numí i bigaau agjo jiir uid thunarr khunupa warag i wau iekha naajim anaabá.

Jesús meetarr

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49;
Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Edausie thunum ee, degolp edau khibaadem abarmen sii warre edaramjota joisijim. Mag khí thunuu awia edau phuhibaajer las tres naata deeu aardubaadejim. ⁴⁶ Magbaadem ee Jesuu thet, “Elí, Elí, ¿lema sabactani?” ajim anaabá. Mag sim aig maach meúan, “Aay, Êwandam, ¿khantheeta pua mu mug dau aphuu chirumjá murug oobamjoo aadema?” a khitum ajim. ⁴⁷ Áaur khun aig narr khunau mag i iekhabarm ürtarr aawai jürr amach khapeenag, —Keena, pâade ürbat: Maguan warrgar Êwandam i jaaujerr Elías khararrta ich aig thûr simwai anaajim, irua iekhatarr khaugbam gaaimua.

⁴⁸Irua magbarm burre abmuua khaphigbaadewi, putjo ühüphe khitum gaai vino adchuchuu simta dorrduna waibeewi, pa gaai buurnaa i i aig ua aujim, ag gaaim bereu domkhii. ⁴⁹Pari abmuua i dui mamagkham ee, ãaur khunau jurr, —Ideu i siubá, daau nau Eliaau i jaigmua eeg jiirphyaan pierru aajeejim.

⁵⁰Mag jochkheruu awia, thet äa a khitawia, warag chaau-pabaadejim. ⁵¹Mag i chaaupa-baadem dui ichab Aai i jeeujem deg ierrgajärcha put nem parrg thuur eu wejorrta ügthaamua eeg surr abarmun warre järrcha thoophem numiita jijirar joisijim. Magbarm dui uuur theega duuibaademua mokporpa thorr-checheukham dui ⁵²oor aukhertarr jébdipa weeudutkhamam ee, khechtarr khunta deeu phiidut-khawi iiu narrjee aadejim. Mag deeu iutarr khun uu wajapha Ewandam iek ukha durrumta otarr khun ajim. ⁵³Makhun Jesúis iiu phiidutarr éudee amach jébdegmua oberdutkhawi Jerusalén phobor ee wetjierram. Mag am phobor ee naaimatarjjä oor khapankham khunau oojierram.

⁵⁴Magbaawaita capitán sol-daaun dui Jesúis pakuls gaai jiir wejom eegar narr khunau mag uuur theeg duuibaadem ee, mamagkham oophobaadee jäphieer nüm iekhau warag, —Mag wounan chadchata Ewan-dam lewaa ajim ajierram.

⁵⁵Mag i pur auju nawejä ichab uun i juag oojerr khun khapan Galileamua i dui beetarr aawai

makhunau i dui mamagkham warpmaa oo naajim. ⁵⁶Mag warpmaa oo narr ee naajim: María Magdalena, äbakhai María, Santiago dui Josenaan am äd, maimua jooi Zebedeo chaain ädjä dui aig siejim.

Jesús aukhertarr
(*Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56;
Jn. 19:38-42*)

⁵⁷Maimua ya phäarmam ee, rik José anum beejim. Ich mag woun Judea durr phobordam Arimatea anum aram ajim. Chi Jesúis thooju nawe ya ichdeujä Jesúis igar siejim. ⁵⁸Mag siewai Pilato aar mawia ya Jesúis mee kherum mordam aukheraan maag jeeuwimajim aajem. Mag jeeubaaimaa Pilatoou ich soldaaunag deepi jaaujim aajem. ⁵⁹Magbaa Joseeu mawia, ya chi meendam eeg paa auwi, arrwi, diësdam memerkhogjä chukhu bæpphä khitum ee pureunaa, ⁶⁰ag nawe ichdeu ich athee durrbu khöpag ee jébdi iiur khorpitarr ee aukherthur-jim, wajapcharan ich jéb gaaima. Magnaa mokpor pom simua chi jébdi i ee wajapha joothu puawia igaadejim. ⁶¹Mamu mag chi José Arimateapierr petamjä María Magdalena chan maba, äbakhai María du amach numpai chi aphuumdam aukhertarr jébdi aig ohoodo nuisijim.

**Soldaaunag Jesús aukhertarr
jébdi thüpitarr**

⁶²Ag noram sii juu üujerr ed, wajapcharan sabarhedma, chi phadnaan pornaan Moiseeu

Êwandam iek phā puarr wajap-cha uurkhaajerr khūun dai Pilato aar wetwia⁶³ irig, —Marau khīir eyaa nūmgui ajim anūm, jāg seu-nem nem jaau sierrarrau jaauwai, iin meewiajā khāai thārjup nūm ee deeu iiu phiidūju a iekhatarr. ⁶⁴ Magtarr aawai khāai thārjup soldaaunag chi jēbdi aig thua-pibá; magba akhiin eeu degolp chi khapeenau edaar beewia, chi binaan amach juu khap ausū-naa, naspawia chadchata deeu iiu phiidūjim adukham. Mag-ta aju atheen magan warram khāai warag atchata seukha nem jaau nūisijugui ajierram aajem, Pilatoog.

65 Magbaawai Pilatoou amag,
—Pāachdeu mag nūm khai,
magan soldaanun ar thunūm.
Phe arrwi pāachdeu khōchagpierr
chi jēbdijā wajapha phāarnaa
juurthu püabajet ajim anūm.

⁶⁶ Magbaawai chadcha sol-
daaun phe arrwi mag chi jébdi ee
mokdau joothu sierr ūrjā wajapha
dusnagjo simua juurthupuijje-
rram anaabá. Magnaa chi sol-
daaunag khääi thärjup ogduba aig
thuapi jaaujierram aajem.

Jesús phiidutarr

(*Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12;
Jn. 20:1-10*)

28 1 Jua ūi kheutarr noram,
domighed edpherre
agtha khīsu nūwe María Magdale-
naau deuem ūui agjo María a thūr
sīerr dui Jesús aukhertarr jēbdi
aar oon wetjim aajem. 2 Mag nūm
ee Ēwandum chog ūgtharmua
beewi mag mokpor chi jēbdi ee

joothu sierr chaaug p̄ureubapäai-wai սսur theega duuojim. Mag chi mok chaaug p̄ureuphiwia warag ag ür oo sim oojmajierram aajem. ³Chi Ěwandam chog khiiр eerpaa-wai sii pagthum dau phur jeeper atham bu oo nūmjo sijem anum, maimua i khajua sii bappha sijem aajem. ⁴Soldaun chi jēbdithua narr khuen mag oobaawai japhierr wajaugau kha duuiphobaadewi sii warag chi meemjo jekhut thuphāau aphobaadejim anaabá. ⁵Pari mag chi soldaun thuphāau aphobaadem ee, chi Ěwandam chogau chi սսinag, —Oob japhierrmiet ajim anum. Mua khaphu chirumgui ajim anum, pārau Jesuuta jür wenurrum, ar amau pakuls gaai meer-phe thōotarr. ⁶Mtig ich aukher-tarr eemua phiiduwi petaawai ya mtig khaba sim. Pāach daujāau i aukhertarr ee oon beejurau-ma ajim anum. ⁷Magnaa amag, Ereubaadet, maimua i khapeen aar, “ya iiu phiiduwi pāar na Galileaag petajim, nau jamta pārau i oojmajogui” a jaaubaimat ajim anum chi Ěwandam chogau.

⁸Am iek amachig magbaawai aigmua apuraa ereubaadejim anaabá. Jāphierraaj naajieb mamu agjo onee naajim aajem, amachig mag Jesús phiidubarm a jaaubaawai. Mag warag khajapha bu chüp wetjim aajem, maachi khapeenag jaauwimaag.

⁹Mag am eerpamjo wetumta ich Jesús am khiirphee oberchewi amag saludaachejim anaabá. Mag amachig iekhabaichee i khaug athaawai i bukhurr phöbkhanaa i

būta ud athajierram aajem, irig jeeumamua.¹⁰ Magbaawai ichdeu amag, —Oob nem okho amiet ajim anum. Jāg jāphierren wenūrraju khāai, mu khapeen aar wetwi Galileaag wetpi jaaubat, nau jamaa amau mu ooimaju a jaaubaimat ajim anum.

Phadnaan chi pornaanag soldaaunau nem īgkhatar

¹¹ Mag ich dūicha oowia chi khapeen aar jawaan dudur-khamich, soldaaun chi jēb-di thua narr khūn eem āaur khūnau phobor ee wetwi chi phadnaan pornaanag jaauwima-jierram anaabá, mag chi mok chawag pūreupuinaa ag ūr jup sim amachdeu ootarr maimua chi Jesujā ich aukhertarr ee ooba khāidu parii aadem. ¹² Mamu magbaawai chi phadnaan pornaanaujā ag burre tagam judionaan chi thethemnaan thum thūrkhanaa ibepierram anaabá, soldaaunag Jesús iiu phiidubarm igwi seukha nem īgkhapieg. Magnaa īchab chi soldaaunau seukha nem jaaubarm paarjā phatkhon pom phagju ajierram aajem. ¹³ Ya mag amach ap chi iekham arr aawai chi soldaaun wawimamua amag magjierram anum:

—Orag jaauwai edaar pāach khāi nūmich chi khapeen bee-wiata chi aukhertarr eem jīgkha arrwi amachdeu khab wai nūm a jaaubat ajim anaabá. ¹⁴ Mag pāar khāitarr gobernadorrau ūrwia pāar dui khaigba amūn, marau maachdeuchata i dui iekhawi maachig paa auju. Magbaawai

pāar chig abajugui ajierram anum amag.

¹⁵ Mag, chadcha amachig phagbaawai, ḍrag jaauwaijā, am khāi nūmichta chi khapeen beewi jīgkha arrjierram a jaaujim anaabá. Magtarr aawaita is ewag pawiajā judionaan eyan agtha Jesús chan phiiduba maach chi khapeenauta arrwi maach jua khab bep sūujim a jaaujim.

**Ābmiecha Jesuu ich
khapeenag nem jaau pūatarr**
(*Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49;
Jn. 20:19-23*)

¹⁶ Mag Marianaanau maachig Galileaagta wetpi naajim a jaaubaawai maach chi khapeen thum once Galileaag wetjim, ich Jesuu maachig nūpi jaautarr buchag-dam gaai āba i dui oog. ¹⁷ Maimua mam pawia ya ich Jesús warp urum maachdeu oophobaadeewai Ēwandam chi Ayagamjo irig jeeu naajim; mamu mag irig jeeu nūm ee, maar khapeen āaur khūnau ar khabampii naajim. ¹⁸ Mag nūm ee warag maar aig beewi maar dui iyūumamua magjim:

—Ya mu Ayau mūrug ūgtharm khūn duijā iek theeg apināa mūig eegarm khūn duijā iek theeg apibarmgui ajim. ¹⁹ Magua mua pāragan, mu matarr khur pāach ap paaukhabaadee durrierr aaidubaadet a chirūm-gui ajim; magnaa thumaam khūnag amach meupierr mūg pāach peerdūtarr iekta jaaunaa chi ukhamam khūnagjā pāach denjo mūchta amach Porkhapibat ajim. Magnaa īchab Ēwandam chi

Aai thür gaai, chi Iewaa thür gaai jaaubat ajim, ich jäg pāachdeujā maimua ich Ŋwandam Akhaar mæ ipierr wenʉrrʉmjo. Mʉʉn muchin Jooirau mʉg durr i agkha num aar ich mag ed eepierr pāar dui chitajugui a jaau pʉajim maachigcha.

pi jaaumamta i ipierra waipi

SAN MARCOS

Maach peerdu aaujem Jesucristo igwia jooi Marcoou phā puatarr

Chi phātarr. Marcos chan Mateojo Jesús dui āba iyuu thach khoba, irua nem jaaumamjā thum ich jägħu ucha ūrba, ni irua õor dauderra nem waau-jerrjā thum oobajim ich daúacha. Magua chi mug maach meúa traduciitarr khueunau pod sii negoon meúa simjo thum ich daúa ootarrjo phābajim, ichdeujā chi Jesús dticha wenurraajerr khueunag jeeu oowi amau jaaumamta phātarr aawai. Mamu Jerusalenpierr arr aawai tale irua chi oon ich daúacha Jesús oojim. Mamu maagwai agħha chi jooicha khaba sii ēwan siejim. Ħrau khürjuuawai ich khājā ajim aajem Jesús thōopäaig pur autarr edaar ēwan āb borrjoou opħurnaa i ēudee matarr (14:51-52).

Simón Pedro khapeer anaa (1 Pe. 5:13) Bernabé khod ajim aajem (Col. 4:10), ich Marcos. Mag Pedro khapeer arr aawai irua õrag jaau nūrrarr ūjurjerra jūrr ichdeu phājim anaabá. Ich mug Marcopai īchab Juan a thāur-jejjim; ajapcharan Juan Marcos ajim i thür (Hch. 12:12).

Khan jawaag aji. Chadha Marcoou Jesuu iekhamatarra jaau sim, mamu ūrcha õrag jaaum ig simn irua nem waumatarrta dawaacha oopi sim. Magua Marcoou oowai Jesús chadha ich Ěwandam Iewaa atarrta sii ich Aai chogħka beejim; mag i chog aawai ich Jooirau nem waupim khōsimpierr wawaagta beejim. Magua chadha ichdeu ley jaaunaa, mepeenjā õor mor eemua dau daau obeerpuinaa, amag meeurrau aadephum aig irua dawaata ich jua theeg õrag oopiejeejim. Mag irua nem waumatarr gaai ich jua theeg oopijieb mamu, chikhamnau i juau thōotarrjā deeu iiu phiidubarm gaita ūrcha ĥrau i juu theeg oojierram. Maguata peer libro jārrchapaím Marcoou aata jaau sim (11:1-16:18).

Juan õor por choomieu
Ēwandam iek jaau nūrrarr
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9;
Jn. 1:19-28)

1 ¹Warrha maach peerdu aajem iek jawaag Jesucristo Ěwandam Iewaa beetarran mugta ajim aajem: ²Warr jooingar Ěwandam i jaaumie Isaías khararrag Ěwandamau ich iek phāpiewai ich Chaai pujuuta jaaujim anaabá. Pari mag ich Chaai pħiċċu na deeum igwia ich Chaairagta magjim anum:

“Iewaa, mua pħi na mħech iek jaaujem pħiċċu.

Mag wounauta pħi na pħi maju ee õrag pħi barju jajawagħmaju, thumaam khueunau pħi iek ūrm khōsi sii pħi nħu naamkhīr” ajim anum. (Mal. 3:1)

³ “Mag woun ajappai õor barba aajem aar siejemuata ich aar õor barbaimaawai pħi jaaumamua, ‘Ya maach Por beeimħu sim’ a jaaumaju, pħi igwia.

Mag pu igmamua, ‘I beeju
nawe paach thaaar khiiir
khaugbat’ a jaaumaju,
thaaraucha khosi pu iek
ukhamkhiiir.’ (Is. 40:3)

Magta ajim aajem Ŗwandamau
ich Iewaag, Juan igwia.

⁴ Mag chi Ŗwandam Iewaa ma-
ju na i jaau nurrrarr Juan ajim
aajem, chi òor por choomie.
Warrgarwe chi Juan igwia mag
nurrraju jaautarr aawaita chadcha
thum ich agjoo obebergmamua
Juanau õrag, “Paach khaibag
ãsie ewag khiiirjuwia, Ŗwanda-
mag chugpaapi jeeuwia, murug
paach por choopibat; magbaa-
wai Ŗwandamau chadcha paar
khaibag chugpaapuji” a jaaujee-
jim anaabá.

⁵ Mag irua jaau nurrrum ūrbaa-
wai beejeejim aajem: Judea du-
rram khuuun dui Jerusalén phobor
eem khuuunpa, i iek ūraan. Mag
amach jüguucha ūrwia, ãsie ewag
amach khaibag khiiirjuwia, meer-
ba jaaunaa amach por choopiba-
wai, Juanau am por choopuima-
jim aajem, doja Jordán ee.

⁶ Juan chi òor por choomie
khajüan camello eu denta kha siejim
aajem. I ãi jüajemj nemheu
den ajim aajem. Maagwai irua
khoojerr, asphit ajim anaabá pa-
miel dui. ⁷ Mag wounau õrag
jaauwai, “Mug ed gaai mu êudee
jopcha woun ãb beejugui” aajee-
jim anum. “Ma mu khääijä ūrcha
iek theeg sim. Mag mu khääijä
ûruucha iek theeg siwaita
mu chan mug chirum aig si i
chogkhaagpajä serbiiba chirum.
⁸ Muan si dodamaupai paar por

choo chirum. Pari ichcha beem ed
gaai ichdeun paarg ich Ŗwandam
Akhaarchata deejugui” aajeejim
aajem õrag, mag Jesús beeju
igwia.

Juanau Jesús por chootarr (Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Mag Juanau òor por choo
nurrrum jaarta Jesucristo Ŗwan-
dam Iewaa beejim aajem, Galilea
durram phobor Nazaretmua.
Mag ich aig pierrwai Juanau
doja Jordán ee i por choopijim
aajem. ¹⁰ Mag por choowia do
eemua oberaau oowai, edaujää-
ta weeudubaadem eemua Ŗwan-
dam Akhaarta duburjoo khitum
i gaai jupcheeg wewewe urum
oojim anum. ¹¹ Magbarm ee ïchab
ûgtharmua òor iekjo, “Iewaa,
puuta mu Chaai muchdeu jäsehne
wai chitummu; pu gaaimua mu
onee chiraajem” abarmjä ūrjim
aajem.

Dosâtau Jesús khügurju ékhatar

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Mag por choo aaipawi i
durrpabaadem ee, ich Ŗwandam
Akharaucha warp òor chukag ee
i warrjim aajem. ¹³ Mag mam ma-
wia cuarenta días siejim anaabá,
durr warp òor chukag ee, maach
khoojem nemkham ee. Mag i sim
aigta dosâtau beewia irig seukha-
baichejim anaabá, i khügur
awaag. Maigmua chi dosât petarr
êudee jürr Ŗwandam chognaanau-
ta ûgtharmua beewia i khiiir
jäsenkhachejierram aajem.

**Jesuu warrpem Galilea durr
Ēwandam iek jaubaaderr
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)**

¹⁴ Mag khur Jesús majim aajem Galilea durr, õrag “Ēwandamaau õor thumta ich denkha aum khōsi sim” a jawaan. Mag i maawai rey Erodeeu Juan p̄ur auwi cárcel deg puittarr khur ajim aajem. ¹⁵ Mag Ēwandam iek jawaanta marr aa-wai ichpai igwia jaaumamua, “Warrgurwe Ēwandamaau Juan ēudee woun āb puiju a jaaujerr īsta barbaichemgui” ajim anum. “Maagwai īsin chad Ēwandamau thumaam khūun ich denkha aum khōsita sim. Pari magaagan pāach khaibag āsie ewag khīrjunaa iseg num dui thāraucha maach peerduajem iekta ukkanbat” aajee-jim aajem ich Jesuucha õrag.

**Do uamien jayap Jesuu ich
dui thūrphe arrtarr
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)**

¹⁶ Biek āb Jesús thurrdo Ga-lilea anum igaaau nūrrūmuña õor numí do ureu num ooimajim aajem. Makhuun Simón ajim aajem ich naam Andrés anum dui. Ich makhuun do uamien ajim aajem. ¹⁷ Makhuunag Jesuu, —Ideu pāach red puawia mu duita wet-tarau ajim anum. Ich jäg pāach mug sii do ua gaaipai numjo, mug atag jūrr mu iek õrag jaau gaai-paita nūisijugui ajim anum amag.

¹⁸ Mag chadcha amachig mag-barm bürre amach red puawia Jesús dui ereujim aajem. ¹⁹ Mag ereubaadeeu ag atkhajārpai deeu õor numí botedam ee amach red

thurrdu sīsidum kha nūm ooima-jim aajem. Makhuun jooi Zebedeo chaain ajim aajem, Santiago Juan dui. ²⁰ Makhuunjā Jesuu eeurrijim anaabá ich dui. Magbaa amach aai Zebedeo ich phidkhaajem khūun dui bote ee puawia i dui wetjim aajem.

**Jesuu woun āb dosāt beneu
baarjerr monaautarr
(Lc. 4:31-37)**

²¹ Mag wetwi, Capernaum phobor ee barwia, juu ūuijem ed aadeewai, judionaan Ēwandam iek jaaujem ee mawia, õrag Ēwandam iek jaubaadejim aajem, ich Jesuu. ²² Mag irua jaau-mam ūrwia, aig õor i iek ū narr khūun jūgderra naajim aajem, amachdeu ūrwai Jesuu jūrr Moiseeu ley phā puarr jawaag chi khaphum khaphum aajem khūun khāyaujā jaau khapcha jaaumam ūrwia. ²³ Mag Jesuu Ēwandam iek jaau sim aig woun āb mor ee ben khaigbam wai sim sīejim aajem. ²⁴ Mag wounau Jesús oo athaawai chi ben i mor ee simuata thet äa anaa irig, —¡Jesús Nazaretpierr! Ideu maar sii khajapha sīubá ajim anum. Puan sii maar opäainta urum. Mua p̄u khaphu chirūm-gui ajim anum, p̄u jammua urú. P̄u Ēwandam Iewaa ūgtharmua beetarr khabahab, warrgurwe Ēwandamau p̄uiju a jaaujerr ajim anaabá irig chi mepeer garmua.

²⁵ Magbaawai jūrr Jesuu chi meperagta meeukhanaa, —Khū abá. P̄ucta warag jäg woun mor eemua oberbaad ajim anum.

26 Jesuu mag iekhabaa, chi mepeer mag woun mor eemua wiwiug oberbaadeeu, warre jékhut phaphurgpuiwia, chi wouna iek chuk pñajim anaabá.
27 Õrau amach daúa mag oobaawai dauderra nñum iekhau amach wir aigpai, “¿Jäga jäg wounau iekhaawai meperaupa i ipierraa nñuma?” anaajim aajem.
28 Jesuu mag woun mor eem mepeer jurbapñim jopchata Galilea durr ee maimua ag bigaau phobordam nññuidñm eem magwe khakhapdo joisijim aajem.

**Simón phaauhúan Jesuu
monaauþuitarr**
(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

29 Mag judionaan Êwandam iek jaaujem deg Jesuu õrag Êwandam iek jaau siewia oberaau igbaadejim aajem, Simón Andrés dñi joobaajerr di aar. Mag i mam dñi i khapeen numí wetjim aajem. Makhuun, Santiago ajim aajem Juan dñi. **30** Mag wetwia Jesús deg pabaimaawai aiguim khuunau irig jaaujim aajem, Simón phaauhúan put ee khuumieu mor mas sim.
31 Ichig mag jaaubaa, aar dubwia, i juu gaai purnaa ügthaag phiri aujim anaabá. Mag phiri aitham burre chi khuumejä thumbaadeewai warag phiidñwia am jähogjim aajem.

**Kheubaadem ee Jesuu õor
pom monaauþuitarr**
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

32 Maimua ya edau kheubaadem ee, õrau amach aaunaan khamor machag khiiрpierr wai narr

khuun dñi dosăt beneu sísidumpa Jesús aig waibemajim aajem.
33 Mag warag thum phobor eem khuun beewia i sim di aig puertdi igaauta daaugajärm magwe pos aphobaadejim anaabá. **34** Mag, sii khajapham khamor machag khiiрpierr wai sísidum ich aig au-beemarr khuun monaumam dñi ichab mepeenpa õor mor ee sísid arr jur werpmajim aajem. Chi me-peenau i khaphu naajim anaabá, i chadcha Êwandam Iewaakha sim. Mamu ich Jesuu bñurjä amag iekhapiba aajeejim aajem.

**Jesuu Galilea durr Êwandam
iek jaau phuurdú nñrrarr**
(Lc. 4:42-44)

35 Jesuu ichdeu mag õor pom monaautarr ag noram edaraawe phiidñwia phobor igaau warphaapai ich ap majim aajem, õor chukag ee, Êwandamag jewaan. **36** Magbaawai Simonau tagam khuun ich khapeen dñimua i jur wenñrawi oobaimaawai **37** irig jaaujierram aajem, õor thumaam khuunau mag i jur wenñrum.

38 Mamu magbaawai jürr ichdeu amag magjim anum:
—Chawag dewam phobor dakhapaim aarta wettarrau, jürr mamaam khunagjä Êwandam iek agjo jawaag. Warrjä mag jawaanta mu beejimgui ajim anaabá.

39 Ich mag Jesuu Galilea durr õor nññuidñpierr Êwandam iek jaau nñrranaa judionaan Êwandam iek jaaujem degjä jaaujeejim aajem. Mag nñrrumua õor mor ee mepeer khaigbam wai sísidumjä

warre dau daau obeerpui maajee-jim anaabá.

**Jesuu woun āb kokobé beneu
bar sīerr monaaupūitarr**
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

⁴⁰Biek āb woun phīe kha dodoso sim Jesús aig beewia i khīirphee kanieu phōbkhachewia irig, —Pua khōs chirūm khai, mug phīedau warre mu gaaimua chugpaabapui aichejim anum irig.

⁴¹⁻⁴²Magbaa Jesuu i dau aug khaugwi i gaai purnaa irig, —Mua pū monaaupūim khōsi chirūm. Monau chirsi magan ajim anum irig. ⁴³⁻⁴⁴Magwia Jesuu irig, Mua mug puch monaaubarm oob ḍrag jawam ajim anum. Magju khāai nacha Jerusalén mawia Aai i jeeujem degam phadeq puch mor oopibaimá. Maimua Moiseeu iek phātarr gaai jaau simjo puch monaaubarm paar nemchaain ofrendakha deebá ajim anum, puch mug monakha chirsim ḍrag khap amkhiir.

⁴⁵Mamu Jesuu mag ich monaautarr ḍrag jaaupiba arrta ich nurrūmpieree jaaubaadejim anaabá. Mag gaaimua Jesús tag phobor ee parhooba oberju khaba, ḍor chukag chūcita sīsijim aajem. Mamu magum āba, mam phobor igaau i sim aar durrpierram khūn i aar baarjeejim anaabá.

**Jesuu woun āb khapá juser
khitum monaautarr**
(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

2 ¹Jesuu mag woun monaaupūitarr khur khāai khapancha khaba num ee, phobor

Capernaum anumug majim aajem. Mag mawia barbaimaa-wai sīi phobor eem khūnau i barbaimam khakhapdo joisijim anaabá. ²Mag amachdeu i deg pabaichem khaug athaawai aig bee thūnūmuia ḍor pom pos sīi puertdi igaaum magwe phēu thūnūsijim anum. Jesuu mag pos thūnūm khūnag Ěwandam iek jaau sīejim aajem. ³Mag num ee ḍor jayapam khūnau woun āb khapá juser khitumta pa buurkham gaai jiir aibeejierram aajem. ⁴Mag aibeewi Jesús sim aar mag woun wai dubaag ēkha naajim aajem; pari mag puertdi igaau ḍor phēu thūnūm khurau pod ierrag wai dubju khaba aawai, ūgthaa diheu ūr waaidutkhawia, chi Jesús sim ūrū diheu magar auwi, chi pa buurkham gaai jūgadau jūkhanan mag chi khapá juser khitum eeg jiir burrpūjierram anaabá, Jesús sim aigcha, amach aaunaan monaaupūiju khaphu narr aawai. ⁵Jesuu amau mag khīrju numjā khaphu sīerr aawai chi khapá juser khitumugta, —Pū pekau thum ya mua chugpaabapūimgui ajim anum.

⁶Mamu mag iekhabarm ūr-wia Ěwandam iek jawaag ithee chi machnaan aig narr khūnau amach wir aigpai, ⁷“Ma chijāg wounta Ěwandam dau na mag khaigba i jūr iekha sīma? Āba Ěwandamau khabam chan maach pekau chugpaa auba aajem” ajierram anum. ⁸Mamu amau amach odegpai mag khīrju numjā Jesuu khaphu sīerr aawai amag, —Pārau khanthee

pāach odeg jāg khaigbata khīrju nūma? ajim anaabá. ⁹¿Wa mag pekau chugpaabarmjā dau daau ooba naawai pārau khīrjuawai chadcha phithurg chukhu thumaam khūnau mag iekhaju aai nūm a nūwa? Mamū mua irig, “Phiiduwia puch pa būrkham ābamug phe auwia petá” akhiin, òrau amach daúacha ooju, i monaau sīsi wa monauba khājjā ich mag sīsim. Magua pārau mū denjo chan cha mua jawaagpamjo abajugui ajim anum. ¹⁰Mamū much chi Emkhooi Iewaa Ŋwandamau ich juapá deetarrau chadcha mug jēb gaai òor pekaujā chugpaaaju aai chirum pārag khap amkhīir, mua pārag oopikhimgui ajim anum.

¹¹Magnaa chi khapá juser khitumugta, —Phiiduwia, puch put ābamug juurwia, puch diig petá ajim anum.

¹²Magbaawai ag burre chadcha phiiduwia, ich wai beetarr pa būrkham dui ich putpa ābamug phe auwia, thumaam khūn dakhīir nem moná dawag oberbaadejim anaabá. Mag oberbaadem oowi aig narr khūn dauderraan nūsijim anum. Mag nūm iekhau Ŋwandam tho iekhamamua, “Ŋwandam, ag na marau būrjā mug nem ooba aajemta ìsta chadcha pua marag puch juatheeg oopibarm. Puchta chadcha chi jua thierriu Ŋwandam” anaajim aajem, irig jeeumamua.

Jesuu Leví ich dui eeurrterr
(Mt. 9:9; Lc. 5:27-28)

¹³Jesuu Capernaum phobor ee mag woun monaautarr khur petajim aajem deeu Galilea thūrrdoog. Mag mawia i barbaimaawai, ich aig jūrram khūn phēphēekhamua òor pos aadeewai, amag Ŋwandam iek jaaubaadejim aajem. ¹⁴Mag jaau sīewi petaau jooi āb Alfeo anum iewaa Leví anumta ooimajim anum. Mag Leví Romaam gobierno den debpaar jeeujem arr aawai òrau ichig debpaar phagaan beejem ag mes bigaau pāar sīejim anum. Mag oobaimaawaita Jesuu irig, “Mū dui marrau” abaawai, phiiduwia, chadcha i dui petajim anaabá, i kha ogduba nūrraag.

**¿Khan jāgwia Jesús
pekaupan dui thach
khoojeejī?**
(Mt. 9:10-13; Lc. 5:29-32)

¹⁵Biek āb Jesús ich khapeen dui Leví di aig thach kho sīejim aajem. Maig naajim aajem īchab ich Leví khapeen agjo gobierno den debpaar jeeujem khūn. Maimua īchab òor khapan i ēudee beetarr aawai amach khaibagau thūrphookham khūnra aig thunaajim aajem, Jesús dui ābam mes gaai thach khoowai. ¹⁶Mag i makħūn dui āba thach kho sim aig fariseonaanau Ŋwandam iek jawaag chi machnaan dūimua chi Jesús dui wenurraajerr khūnagta jeeuchejierran anum:

—¿Jāga jāg pāar maestro sīi debpaar jeeujem khūn dui pekau

pom sīsidūm khūnpa āba thach
kho sī? ajierram anūm.

¹⁷Mamū amau mag iekhabarm
ūrwia Jesuu amag magjim anūm:

—Kha monakha nūm khūnau
chan doctor igba aajem. Mor
masim khūnta doctor iigjem.
Mū chan būurjā pekau chukhu
wajapha khitheem aajem khūn
juraanjā beeба, mūn ūor pekau
pooma khitheem khūn peerdu
awaanta beejimgui ajim anaabá,
khīrjug iiur aumkhiir. Magua-
ta mag am pekau pom nūmjā
igba, am dui thach kho chir-
bahab ajim anūm, amjā Ēwandal-
denkha awaag.

**¿Khan jāgwi Jesús khapeen
sūrkhaba aajeejī?**

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸Khāai āb fariseonaan igar
nūm khūn Juan chi ūor por
choomie khapeen dui thach kho-
ba sūrkha naajim aajem. Mag
nūm ee ūrau Jesús sim aar wetwia
irig maguimajierram anūm:

—Fariseonaan igar nūm khūn
maimua Juan khapeenjā sūrkha
nūmta, ¿khan jāgwia pū dui we-
nurraajem khūnta jāg sūrkhaba
nū? ajierram anūm.

¹⁹Magbaa Jesuu amag magjim
anūm:

—Pārau oowai, ¿chi jua pū
sim woun onee ich үhi dui thach
kho nūmich, irua ūor ich jua pū
nūm ee thūrtarr khūn sīi beewia
okhīrjuu ohoodo naajē, sūrkhaa-
wai būurjā thach khoba? Magba
ajem. ²⁰Magua ich agjo mū dui
wenurraajem khūnjā sūrkhaba
nūm. Am sūrkhaajuun, mūg atag

mū am jaaijo am dui chitūm
pūr atham ed gayan chadau
am amach khīrauta sūrkhawia
īchab thachjā khoba nūsip aju,
gaai machgau. Mamū mūugwaiwe
chan am sūrkhaju khaba nūm-
gui ajim anūm, agtha mū am dui
chiraawai.

²¹Magnaa, —Pāade khīrju-
bat ajim anūm. Pāraun chadcha
pāach jooinai jaaujerrjo thach
khoba sūrkha nūm. Mamū pārau
jāg mua iek iiur jaau chirumjā
khōsinaa agjo warrgarm khīrjug
chi jooijā agtha khōsi wenurru-
mūn, magan mag khīrjugan sīi
put iiur auvia jūrr khajūa jooi
gaai phēekhabarmjota sīsim. Ab-
mua khāijā put iiuriu khajūa jooi
gaai phēekhakhiin, mag put iiur i
pāchdūbaademua chi kha sim ee
thūrdrūbaadeeu warag ich warr
sīerr khāijā nem wāg sīsiju. Mag-
ua chi mū iek үhi simua chan
mūg iek iiur mua jaau chitūmjā
үkhanaa pod amach jooin ijā ag-
jo үurkhaju khaba simgui ajim
anūm. ²²Wa magbam khai, vino
ōrr achpamkhīr nemheu jooi den
thūrkha sim ee pūbarmjota aju:
Chi vino ūrr achpabaadeewai, chi
nemheu jooiraa sīewai, ăwatba
jēgdūbaadee chi vinojā ārbaadem
dui chi nemheujā ya tag serbiiba
sīsiju. Maguata vino ūrr achpam-
khīran, agjo nemheu iiur eeta
pūajemgui ajim anūm amag.

Jesuu khan nemta jua үuijem

ed wauju aai sī a jaautarr

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³Khāai āb jua үuijem ed
Jesuu ich khapeen dui trigodo

ee dich wetumua chi khapeenau trigo phierr ahaug wetmajim aajem. ²⁴Mag trigo phierr nūm oowia Moiseeu Ėwandam iek phā puatarr wajapcha սurkhaajem khūnau Jesuug, —Pude oobá: Jua ՚i nūm ed aawai būurjā phidkhaju khaba nūmta pū khapeenau jāg trigo phierr naa kho wenurrūmwai ajierram anūm. ՚Pua chan khaugbahab ajierram anūm, jāgpai phierr nūmjā nem pom eeu nūm dui āba sim?

²⁵Magbaa jūrr Jesuu amag magjim anūm:

—Mamu ՚khani mu khapeenau khaigba abar? Magan ՚pārau chan Ėwandam iek phā sim gaai thūurwai būurjā khaugbata aajeeb, rey David khakhitarrau ich khapeen dūimua amach jāsoo aphobaadee pan khotarr? ²⁶Pārau khaphū nūmgui ajim anūm, warr Abiatar phadnaan porkha sim jaar David ich khapeen dui Aai i jeeujem deg dubwia ag ee pan ofrendajo Ėwandam ithee wai narr khopūtarr. Mag pan parhoobam khūnau khoju khaba, āba phadeupaita kholu aai siejim anaabá. Mag sīrrta ichdeujā khowi ich khapeenagjā deejimgui ajim anūm amag. Mamu mag khotarr paarjā Ėwandamau am chig abajim.

²⁷Jesuu amag mag iekhawi ichdeupai deeu ūmaai amag magjim anūm:

—Jua ՚uijem edan, ՚u ūordam jua ՚i wenurrāmkhiirta Ėwandamau deejim; mamu mag nūm chan mag jua ՚uijem ed surkha

wenurrūm gaaimuata maach ՚u wenurrūm anūm khabam. ²⁸Manguata much chi Emkhooi Iewaa mūg jēb gaaijā iek theeg chirūmuata thumaam khūnag khan nemta wauju aai nū a jaauju aai chirūmgu ajim anūm, jua ՚uijem ed awiajā.

Woun āb jua jūsar khitarr

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

3 ¹Biek āb deeu jua ՚uijem ed Jesús mawi Judionaan Ėwandam iek jaaujem deg dubimajim aajem. Maig woun āb ooimajim anūm thoom juadam jūsar khitum. ²Maig naajim aajem ՚ichab fariseonaan, Moiseeu Ėwandam iek phā puatarr wajapcha սurkhaajem khūn. Makhūnau Jesuug būurjā dau thōba naajim anūm, amach dakhīir Jesuu jua ՚uijem ed mag woun monaabbapāiwal irig, “Jāgan pua chan jua ՚uijem edjā սurkhabata chirab” a iekhaag, mag num dui ՚ichab magūm gaaimua thethem khūnagjā i khaibag waapi jawaag. ³Mamu Jesuu amau mag khīirju nūm khaphū sīrr aawai warag chi jua jūsar khitumugta, —Phiidūwia dayag pidú, maimua mau ūor jārr dūnūhubaiche ajim anūm.

⁴Magnaa jūrr chi fariseonaanagta, —Pārau oowai ՚khan nemta maadeu wauju aai nū ajim anūm, jua ՚uijem ed? ՚Oordam dui ajapha aju wa ūor khaibag wauju? ՚Oor peerdu auju, wa ūor thōoju? ՚Khani ՚ucha sī? a jeeujim anūm amag.

Mamū amachig mag jeeutarr ni ābmuajā būurjā i iek ukkanabá. ⁵ Mag ni ābmuajā ich iek ukkanaba abaawai amag khīir masi eerpanaa warag okhiirjuu aadejim anum, ichdeu oowai amau būurjā wir aig amach khapeen dau ee aug khaugba nūm oowia. Magwia chi jua jasar khitumugta, —Dayag jua uabá ajim anum.

Mag chadcha i ipierr ūgthaag jua uabaawai warre jua monakkha sīsijim anaabá. ⁶ Mag chi fariseonaanau amach dakhīir mag woundam monaaubapčim oobaawai khīir machgau warag amachta daau paaukhabaadejierram aajem. Maimua rey Erodes igarm khūn chi thethemnaan duī āba biirduwia, “Jāga akhiin maadeu jäg Jesús pür auwia thō-pukhamgui” a khīirju nūisijim anaabá.

Jesuu Galilea thūrdo igaaus őor pom monaauphūitarr

⁷ Maigmua Jesuu ich khapeen ich duī phe arrjim aajem, ich ag Galilea eepai thūrdo pooma simug. Mag i mam duī őor khapaana Galileapien Judeapien-pa wetjim aajem. ⁸ Jesuu mag őor mor masim khūn monaaunurrum a ūrphobaadeewai őor pooma i aig bee thūnisijim anaabá: Jerusalenpien, phobor Idumea anum aram khūn, dojā Jordán anum ee edau obeerjem garm khūn, maimua phobor Sidón anum duī Tiro dakha phobordam nūnqidum eem khūnpa beejierram aajem. ⁹ Mag

őor pom bee thūnaawaita Jesuu ich khapeenag ya ag nawe jaau wai sīejim aajem, sīi ich ithee bote khīir khaug wai naamkhīir, atcha őor pom aadeewai thet ich phēeuthu aum ugua ag ee waaiduag. ¹⁰ Ich mag ed Jesuu őor pooma monaaukhapčijim aajem. Mag őor pom monaaumam amach daúa oo narr aawaita warag jūrram khūnau i gaai juacha pürchem iigjeejim anaabá, amachjā monaaumkhīir.

¹¹ Mag őor pom wejom ee naajim aajem īchab, mor ee thōthōrrsom ben paraa sīsidum khūn. Magum khūnau Jesús oowai warag aig beenaa, i khīirpheee kanieu phōbkhanaa wiwiukhamuata, “Pūn chadcha Ēwandam Iewaau” aajeejim anum. ¹² Mamū Jesuu chi mepeenag meeurrāu sīujeejim anaabá, thumaam khūn jūgdaar mag ich jaau wenurram ugua.

Jesuu ich duī ogduba wenurramkhīir doce jūr autarr

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Mag Jesuu őor pom monaaunurarr khur durrsī gaai waaiduwia ich duī wenurarr khūn eem ichdeu khōsim khūn ich aig thūrkha aujim aajem. ¹⁴ Mag ich aig thūrkha auwia mag őor khapan ich duī wenurrum khūn eem ichdeucha doce jūr aujim aajem, ich iek őor ee jaau wenurramkhīir pūyaag. Ich makhuunta ich iek jaaujem khūnkha thūrjim aajem, apostolnaan. ¹⁵ Maimua mag doce jūr autarr khūnag

īchab ich juu theegjā deejim aa-jem, ich denjo õor mor masim khūun monaaunaa mor ee mepeer khaigbam sīsidūmpa jūr werpmamkhīir. ¹⁶ Mag ichdeu doce jūr autarr khūun thūr, mukhūun ajim:

Simón, (ichpai Jesuu Pedro a thūrjim);

¹⁷ Santiago, jooi Zebedeo iewaa, (ichpai īchab Jacobo aajeejim); Juan, agjo jooi Zebedeo iewaa, chi Santiago euum; (Makhūun Santiago Juan dūita amach numwe Jesuu “Boanerges” a thārjim aajem, am ibūur wau thūr; mag “Boanerges” a sim aiguin, khōrg pagthūmjo sierrjeem a simū.)

Maimua mag tag

¹⁸ Andrés,

Felipe,

Bartolomé,

Mateo, (ichpai Leví a thūr sīejim);

Tomás,

Santiago, chi Alfeo iewaa, (ichpai agjo Jacobo a thūr sīejim);

Tadeo, (ichpai Judas anaa Lebeo aajeejim);

Simón chi Cananista, maimua

¹⁹ Judas Iscariote, (ich maguata ewag pawi thethem khūunag Jesús pūr deeju ajima, i thōomkhīir).

Mag ich khapeen ich dūicha ogdūba wenūrraju khūun jürkha auwi degag beejierram aajem.

Õor iek meperauta Jesuug
juapá dee sīejim aajem
(Mt. 12:22-32;
Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰ Mag beewi ōrau i deg pa-baichem khaug athaawai i aig õor pooma biirdūbaadejim aajem. Mag õor pom bee thūnaawai būrjā juu par khabam gaaimua Jesujā thach khoba ni i khapeen-jā pod thach khoba naajim aajem. ²¹ Jesús aar mag õor pom jūrr phēphēukham gaaimua pod thachjā khoba sim a ūr athaawai chi khodnaanau i awaan wetjierram aajem, lokiebaadeewaita mag thachjā khoba simpii awia.

²² Mag nūm dūi īchab Moiseeu Ēwandam iek phā puatarr jawaag chi machnaan Jerusalén phobor eemua beetarr khūnaujā i igwia, “Jāan dosātnaan por Beelzebú aajem dūi khapeerkha sīewai ag juapaauta jāg õor mor eem meepenjā dau daau jürkhūui nūrrabahab” anaajim aajem.

²³ Mamū am mag iekha nūm ich Jesuu khaphū sīerr aawai warag ich aig am thūrkha auwi amag, —Mua pārag jeeu ookhimgui ajim anūm: ¿Pārau khīirjuawai meperau ichdeupai wir aig ichjom khūun dawag jür-khūiju khai? Meperau chan ben khaigbam chawag jürba aajemgui ajim anūm. ²⁴ Gobiernoou khāijā õor pom ich igar thūnūm jārrcha thoonaa amach wir aigpai werbūpikhīin, amach wir aigpai obapāaiwai mag gobierno ich mag nem juu theeg sīerrabaju. ²⁵ Wa magbam khai, woun āb ich

chaain dñipai meeukhawi amach wir aigpai werbukhiin, warag aaidñju. ²⁶Ich agjota simgui ajim anum, mepeerjä. Meperau wir aig amach eepai juurhi phiriupukhiin, magan warre amach opuijuuta ëkha phobaadem.

²⁷Magnaa amag, —Pääde mu seu awi wajapha khiirijubat ajim anum. ¿Khaíu mag num aig sii ab jierrnem wajapham dñi ich di thua sim aig dubwi i nem jïgkhaju khai? Sii khabanaam khunau wa i khäai üruecharamuia i ibuhr auwi khabam chan pod i nem jïgkhabam. Ich agjota sïebahab ajim anum, mepeerjä. Mu i khäai jua theeg khaba chirakhiin, muajä pod ñor mor eem mepeen jäg dau daau jür werpbajugui ajim anum.

²⁸Mag iekhamamua ich Jesuupai amag magjim aajem: —Pääde pääach jügucha wajapha ürbat cha mua jawaagpam: Ëwandamaun chadcha ñor khaibag thumaa chugpaaju, am parhoob iekhamarppa thum. ²⁹Mamu pekau ab sim, maan mua Ëwandam Akhaar jua theegau nem wau chitum oo nümta warag mepeer gaai thu nümuu. Mag pekau chan Ëwandamau bürjä perdonaabamgui ajim anum, i Akhaar igwiata mag iekha naawai. Magua Ëwandam Akhaar igwiata mag khaigba iekhamun, mag wounan Ëwandam dñi iekkhör poomata ich mag chirsijugui ajim anum, perdonaaajä khaugba.

³⁰Jesuu amag mag iekhatarran, Moiseeu Ëwandam iek phä puarr jawaag chi machnaanau ich Jesùs igwia “Jaan Beelzebú

dñi khapeerkha sïewaita jäg nem jua theeg ñor mor eem mepeenjä jürkhüni narrum” a iekha narr aawai ajim aajem.

Jesús eeugpeenau amach äd duimua i dñi iekham ig narr
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹Mag num ee ich Jesùs äd i eeugpeen dñi i aig beejierram aajem. Mamu sii ñor pom thunum khurau pod i aar dubba, daaugajärppai nüisiwia jürr amach garmuata dawag i thür naajim aajem. ³²Magbaawai i aig narr khunau irig, —Pu ädau pu eeugpeen duimua pu üphueinpa daaugajär pu jür wenürrum, pu dñi iekhaag aajem a jaaujierram anum irig.

³³Magbaa ichdeu amag, —¿Chi-jä agá mag mu äd, maimua chijä khun agá mag mu eeugpeen? aajim anum.

³⁴Magnaa ich bigaau ohoodo narr khunag eerpanaa magjim anum:

—Chamu khunta mu äd anaa mu eeugpeenau. ³⁵Murugan Ëwandamau khösimjo nem wau num khunta mu äd anaa mu üphueinau, maimua ichab makhuunta mu khodnaanau ajim anum amag.

Wounau nemjir dau phothurtarr ag nem ïghaa
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

4 ¹Deeu ümaai Jesuu Galilea thurrdo igaau Ëwandam iek õrag jaaubaadejim aajem. Mag irua jaau sim üurwai, sii ñor pooma ich bigaau pos

phūurbaadeewai, aig bote sīerr ee waaiduwia, do jārraapai oo joisijim aajem, jūrr mammua ja-waag. Magbaawai õor pom mag thūnarrau durrpaimuata i iek ūr naajim aajem. ²Mag mos igaau õor pos thūnumug ejemplodampa jaaumamua,—Mua pārag nem īgkhaadam jaaukhim; wajapha mu iek ūrbat ajim anum.

³Maimua magjim aajem:

—Biek āb, woun āb trigo dau phoon majimgui ajim anum. ⁴Mag mawi chi nemjīir dau irua photarr, āaurag bu diichjem ee burrjim aajem. Magbaa nemchaain beewia sīi thumaa khokhūipūjim aajem. ⁵Maimua āaur khūun sīi mokpor jooodog eeta burrjim aajem, ajappai jēb chukhu sierr ee. Makhuunnan chi tharrpheen uu jopcha tharrphejim aajem. ⁶Mamu mag durrkhu ūrū sim iekhau pod ierr khaar jērkhaba ūrūta khaarkha khekhed arr aawai, ed pechag wūubaadeeu, sīi e nanauk aademua phuabaadejim aajem. ⁷Maigmua īchab tagam photarr, miudo arr ee burrwia, chi miiuta nemjīir khāaijā bāau khaphí bāauwi, sīi chi nemjīirdam ichdeuta por p̄ureu ich mag-pai dau aphūu nūisijim aajem, sirphug ee ag gaai jopjā jopba. ⁸Mamu tagam uu jēb wajaug ee burrtarran wajaug oberwia uu nem ajaug sīi phur jopjim aajem, nem bich dapag maimuajā bich thūu, maimua pogkha bich daii; mamu mag sīsidūm chan būurjā chi vano chukhu.

⁹Mag īgkha obaadeewai aig ich iek ūr narr khūunag,—Keena, jūg

ūrhūnaa chamug nem īgkhaadam mua jaaubarm wajapha ūrbat ajim anum amag.

Khanthee ejemcloakouta Jesuu

mag nem jaaujeejī

(Mt. 13:10-23; Lc. 8:9-15)

¹⁰Mag Jesús aig õor pos thūnaawia ya õor jigidudu kha-baadem ee, oordam agtha i dakhapai i khapeen dhi āba ohoodo narr khūunau khap aag irig jeeujierram aajem:

—Ma chaig pua nem īgkhaadam jaau sīerrau ḥkhani jaau simma? Marag jaaubá ajierram anum, wajapcha khaphu aag ithee.

¹¹Magbaa Jesuu amag magjim aajem:

—Pārau khaugam khōsi ūr naawai muchdeun warre pārag khaphu api chirūm, jägata Ēwandam õor thāar ee sīeicheejē. Pari ar i iek būrpajā ukhabam khūunag sīi nem īgkha nūmuapaita jaaujemgui ajim anum, ¹²maagwai mag sīi khajapham nem īgkhaadamjopai ūurwai par amau amach jāgħuucha ūr-naa amach dakhīr nem wau nūm oo nūmjā oobamjo amkhīr; mag nūm gaaimua Ēwandamagjā amach khaibag chugpaapi jeeuba aawai Ēwandamau am khaibagjā chugpaaba amkhīr.

¹³Maimua amag, —¿Mug nem īgkhaadam merag chukhu khitħmijā pārau khaugbata nu? ajim anum. Mug phithur khaba simjā khaugba nūm chan magan deeum nem jaaukhīnijā ḥpārau jāga khaugjuma? ajim anum. ¹⁴Cha mua nem īgkhaadam pārag

jaaubarmhn muga simgui ajim anum: Chi nemjirr dau pho nurrarr woun, woun ab Êwandom iek òor ee jaau nurrumjota sim. ¹⁵Maagwai mag chi nemjirr dau òor bu diichjem ee burrtarr, sii ar Êwandom iek jaau num ürjem khunnta jaau simgui ajim anum. Mag urnaa buchkhun khaugtarrdam meperau beewia por eem warre khir akhoo-pibapäiwai urba arrjoo thuba numgui ajim anum. ¹⁶Maagwai ãaur khun, chi nemjirr dau ar mokpor jooodog ee burrtarrjota naabahab ajim anum. Êwandom iek òrau jaau num amach jëgħuucha ürwai warrpemn amau khochag ukha num. ¹⁷Pari mag chi nemjirr wajap khaar khaba arrjo agtha Êwandom iek gaai ubu khaba naawai, mag Êwandom iek amachdeu ukha num gaaimua amach phithurg auna, bigaum khunaujä amach dhi khaigbaju aadeewai, sii warag agħaq oobamjo oberwi weetjengui ajim aajem. ¹⁸Maagwai ãaur khun sii nemjirr dau miudo arr ee burrtarrjota numgui ajim anum. Amau īchab Êwandom iek ūrm khosi ür num, ¹⁹pari āsie deeu ewag khirjuajerram. Am khirjugan āba riknaan khajuuta khirju sisidum, nem thum paraa aag. Mag khirju sisidum gaaimuata īchab, mag nemjirr sirphug ee aadeewai sii dau aphu cheba nūsierrjo, Êwandom iekjā thāraucha ukhawi i ithee nem wajapha wawaaggjā serbiiba thunaabahab ajim anum. ²⁰Pari ãaur khun thunumgui ajim

anum, ar Êwandom iek thāraucha ukhawi, i dau na agchanaa, nem wajapha waajem khun. Magum khunau ar Êwandomau nem wajapha waapi jaauwaijä nem par daúa ooba aajem. Mag waum khosi wau naawai amachdeu nem wauju ayagpierr waajem: ãaur khunau nemjirr chi chemiejo durrcha, ãaur khunau agpierrpai, maimua ãaur khunau buchkhunpai. Mamu thumaam khunau ichiita ichdeu khōsimjo aajem a jaumajim aajem.

Lámpara nem īgħkhaa (Lc. 8:16-18)

²¹Mag jaautarr khur amag magjim aajem: —Pārau oowai, jkhaū ōtdau paanaa sii bathēe eegar wa nem bu ee khajjā ausiujé? Órau mag ausiuba aajemgui ajim anum. Ōtdaun paanaa dau garta ausiujemgui ajim anum, dau araraa oog. ²²Ich jätta siebahab ajim anum agħo Êwandom iekjā. Iswe chan òrau agħha wajappai khaugba num, jäga Êwandomau òor peerdu auju. Mamu jäg òt bugg nem oowai dawaa oo jem, mug atagħa amau wajapha khaphu nūsiżjegħi ajim anum. Chi mag khaugba num khunnan agħha khichag ee nem oo numjota numgui ajim anum, bürjä khaugba.

²³Magwi ich Jesuupai, —Jieg ūruuna cha mua jaau chirumjø abat ajim anum amag. ²⁴Maimua magjim aajem: Pārau mua nem jaau chirumta pāach thāraucha ukham khōsinaa, por ee auna warag khaugam khosi amun, ich

Êwandamau agjo pāar por opher apiju, ich iek ajapcha khaphu am-khīir. ²⁵Ar chi thāar onee ūrm khōsi ūr nūm khūunag Êwandamau warag khīirjug deejugui ajim anūm, ich iek khapcha am-khīir. Mamu ar ūrmaphapai ūr nūm khūun khīirjug eemūn, cha mua jaau chirūmjo deeu ich iek siēpiba, khecheu aumajugui a jaaumajim aajem.

**Nemjiir dau bāaumam
ag nem īgkhaa**

²⁶Mag jajawagmamua īchab ich Jesuupai, —Pārag deeum ejemplodam jaaukhimgui ajim anūm, jāga aajē ōrau mag mu iek ukkan khōsi ukkan amach thāar ee aauwai. Mag mu iek amach thāar ee au nūmūn, woun ābmua nemjiir daudam jiir sūbarmjota simgui ajim anūm. ²⁷Mag jiir sūbaawai tharrphewia edaram magwe bāau eheekham. Mamu mag bāau eheekham chan chi jiirtaraujā būurjā khaugba sim, jāga mag ich appai bāaumamua ūgthaapagmá. ²⁸Maan mag simūn, ya jēb ee siewai chi jēbeuta ich appaimua mag bāaupi sim khabahab. Nacha tharrphewi bāau sim, maimua durrcha aadeewai bi phūphūid aadewi ūhūi joisim. ²⁹Maimua mag thūnūn awi ya phur aadem. Mag phur aadeewai thumaam khūunau ya khaphu nūmgui ajim anūm, thūnju aai aadem. Magbaawai thūnwi deg paa thūnūnūjem. Ich agjota simgui ajim anūm īchab mu iekjā: Ōrau khaugmampierr bābāwagmamjota sim, warag ich

Êwandamau khōsimjo wenūrraa khaphu paaukhamaawai.

**Nemjiir mostaza dau ag nem
īgkhaa**

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰Jesuu mag jaaumamua, —Pārau khaphu nu, jāga sim abarí Êwandam iek mua jaau chitum, maimua khanjota sim a mua pārag jaaubarkhiin? ajim anūm. ³¹Mug mua jaau chitum iekhan, mostaza daudam woun ābmua ich dikhu gaau jiir sūbarmjota simgui ajim anūm. Ichta nemjiir daudam thumaam khūun khāaijā būruucha khitum. ³²Pari mag būrhū khitumta jēb ee jiir kherbarmuūn sii pabu pom ādee bāaujem. Magbaawai nemchaain beewi chi piu gaai amach di eeu-jem. Ich agjota simgui ajim anūm īchab mug Êwandam iek mua pārag jaau chitumjā: Muugwai-we chan khapan khábata ukha durrum; pari mag durrumuata warag nem pom aaidubapää-wai ōor khapankham khūunauta ukhaju a jaaumajim aajem.

**Jāgwi ejemplo jaauamuata
Jesuu nem jaaujeejim aajē**
(Mt. 13:34-35)

³³Mag ejemplodampa jaauamuata Êwandamau maach peerdu aaujem iek Jesuu jaaujeejim aajem, magum gaaimua wajapcha khap amkhīir. ³⁴Mamu ejemplo chuk chan mag ōor pom wejomug būurjā nem jauba aajeejim anaabá. Mag ejemplodamaupa nem jaauatarra ich khapeen du i amach appai

aadeewain deeu wajapha amag jaaujeejim aajem, wajapcha khap amkhiīr.

**Jesuu phū dui phūas
thumbapitarr**
(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

35 Ich ag edpai ya kheearaa aadem ee, Jesuu ich khapeenag, —Wettarau ajim aajem, do khiījär thurrdo igaau.

36 Maimua chadcha òor aig narr khūun phephawi, ya ich Jesús bote ee waaiduwia oo wejorr aawai, chi khapeenau i joo arrjem aajem. Mag am wetum dui deeum bote aig narrjā agjo am dui wetjim aajem. **37** Mag am dojārr paaukha phobaaderr agtha pom khaba nūm ee, phū theeg webaademu sīi phūasdau baupa joisijim anūm. Mag phūas baupa aademua bote ee phūasdau sog bebeekhamua ya chi boteeu āwatbajujo ierrpamaa ajim anaabá. **38** Mamū mag nūm ee ich Jesús bote khua porkhau gaai sīuba khāi jorrajim aajem. Magbaawai i khapeenau jāphierr nūm iekhau i phiriuphi-wia irig, —¡Maestro, phiiduwá! Pua chan mug maach khoomamjā khaugbahab ajim anūm irig.

39 Magbaa Jesús phiiduwia mag phū theeg thūnumug meeurrau sīunaa īchab phūas meeukha thūnumugjā “Thumbabaad” abaa-wai, warre dojā meuu sīsijim anaabá. **40** Magwi ich khapeenagta, —¿Khan jāgwi pāar jāg atcha jāphierr nūma? ¿Pārau mu mug pāach dui mu chitumjā

khaugbata nū ajim anūm, jāgcha jāphierraag?

41 Jesuu amach dakhīir mag phūas dui phūpa meeukha thūnarr thumba atham oowia dauderra nūm iekhau, “Keena, ¿mūun khanim wounta jāg phūujā phūas dūimua i ipierraanūma?” a jejeeu aajeejim anaabá amach wir aigpai.

**Jesuu woun āb dosāt beneu
baarjerr ben chugpaatarr**
(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

5 ¹ Mag khodjorroo awia Gadarra durr phēeubaimajierram aajem, ich ag thurrdo eepai thoom igar. ² Mag phēeubaimavia Jesús bote eemua waaiduwia durrpabaadem ee, i khīrphee woun āb dosāt beneu bar simta durr ujā aarmua i aig khaphig beejim aajem. ³ Mag woun sīi ujā ee òor aukheerjem jēbdegpai sīejeejim anaabá. Mag sim chan par òrau pur aunaa cadenau jā sīsiukhamjā pod jū wai naaba aajeejim anūm. ⁴ Mag juapa theeg sīewaita biek khapan parii òrau cadenau bu jūnaa juapa jū sīsiukhamjā, sīi warag chi cadenta thurreu purua aajeejim anūm, ni ābmuajā pod pur wai sīeba. ⁵ Mag simun edaram magwe sīi pabu eeta nūrranaa ujā ūrum magwe nūrraajeejim anaabá. Mag nūrrumūn sīi parhooba ähäagmamua mokdau juajā gar aunaa ichdeupaita ich phārmaajeejim anūm. ⁶ Mamū mag nūrrumua warpwe Jesús oo athaawai sīi warag i simugta khaphig beewia i khīrphee phōbkhabaichejim anūm.

⁷Mag phōbkhachenaa thet wiiu anaa irig, —¡Jesús, cha Êwandam ūgthaa phuu nūm Iewaa! ¿Khantheeta pua mū mag khaibag wau-baichema? ajim anūm.

⁸Chi wounau ich garmua Jesuug mag iekhatarran, maan Jesuu ya ag nawe chi mepeer mag woun mor ee simug chawag oberpi jaautarr aawaita irua mag iekhajim anaabá. ⁹Magbaa Jesuu irig, —¿Pū khan a thūrjēwi? ajim anūm.

Magbaa chi wounau, —Mūn “Mepeen Phobor” a thūrjemgui ajim aajem, maar nem khapan sierrjee aawai.

¹⁰Ich mag wounau irig o būrhū aadep aajeejim anūm, maigmua warp chi mepeen jurkhūipuim uguia. ¹¹Maig dakha durr būkhūr khūsnaan khapan phathau jūr kho wenūrrarr aawai ¹²chi mepeenau, —Magan ar chum khūsnaan khapan thūnūm aar maar puiwi jūrr jākhūn khūsnaan eeta marag dubpi jaaubá ajierram anūm Jesuug.

¹³Magbaa chadcha Jesuu mag chi woun mor eem mepeenag obeerpi jaauwi, jūrr mag khūsnaan khapan dos miljo narr eeta dubpi jaubaawai, chadcha makhuun eeta dubphobaadejim anaabá. Mag mepeen khaigbam pom khūsnaan ee dubphobaadeewai sīi parhooba khaphig phobaadewi ithurmug ūrmua thūrrdo ee dūrbagkha sīi do ee jogaa khechdubjim aajem.

¹⁴Mag oobaawai ajap jāphierrwi chi thūa narr khūn parhooba khaphig phobaadejerram anūm,

ōrag jawaan. Mag wetwi phobor eejā jaauwi maimua phobor igau di āhābdo nūnūidūm eem khūnagjā thumwe jaaumajierram aajem. Amachig mag jaau-maawai ag burre ūrau aar oon weetjeejim anūm. ¹⁵Mag wetwia Jesús aar barimawia ooimaawai, chi woun mag dosāt dūi sierr kha-jūa wajapha jūawia maach khīr ich mug jup oo sim ooimajierram anaabá, sīi magūm ben khaig-bam pom mor ee chukhu sierrjo, monakha. Mag oowai ūor daude-raraa naajim anūm. ¹⁶Mamū mag amach daúacha Jesuu mag woun ben chugpaapuiwia chi khūsnaanjā lokiewi do ee jogaa khechtarr orr khūnau jūrr deeuum khūnag nem ūgkhamajierram aajem. ¹⁷Chi ag perás joobaajerr khūnau mag ūrbaawai Jesuug jajaau aajeejim anūm, amach durrmuia chawag mamkhīr. ¹⁸Mag ich jūrbaadeewai, deeu maag awi, ich beetarr boteeg mawi ag ee waaidubaade-jim aajem. Mag i mam oobaa mag chi dosāt ben wai sierrau ich arrmkhīr irig jeeujim anaabá. ¹⁹Pari Jesuu ich dūi arrbjim aajem. Sīi irig warag, —Pūch diig mawia pūch khodnaanag jauba-mí ajim anūm, jāga Êwandamau ūu pū dau ee aug khaugwia pū monaabbar. ²⁰Jesuu ichig mag-baawai chadcha i ipierr mawia Decápolis durr phobor nūnūidūm ee ūrag jaaumajim anūm, Jesuu i dau aug khaugwi ūu i ben chugpaatarr. Mag jaau-mam ūrwi thumaam khūnta jūgderra naajim aajem.

Jairo kha maimua **uu**i ábmua
Jesús khajúa gaaipai púrtarr
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Mag chadcha Jesús deeu Gadaramuua durbawia, thoom igarnacha ich sierr aar barbaimaawai, õor pom i bigaau phuurbadeejim anum. Magbaawai pod durragjā maba, ich aigpai do igaau sīsijim aajem. ²² Mag õor pom phēphēukham ee, woun āb Jairo a thür sim i aig beejim aajem. Mag jooi judionaan Ēwandam iek jaau-jem deg chi pornaan thūnum eem ajim aajem. Mag beewia, Jesús bukhurr phōbkhachewia, ²³ chaigpamamua, —Mu khaan parba jā eemuapai kherūmta oo puajim, mu di aar marraugui ajim anum. Mua khaphu chirūm, puata mu kha sua pūrmān hu i peerdu aujugui ajim anum ich Jairoo.

²⁴ Mag Jairoou ich di aar eeurr-
baicheewai Jesús chadcha i dui
majim aajem. Mag i mam dui
ichab oor pom i eudee phēeudu
wetmajim anaabá. ²⁵ Mag oor
khapan pos wetum ee uui áb sie-
jim aajem, doce años sii phōmieu
bar sim. ²⁶ Mag khitm̄un wajap
uui dau aug waaujeejim anum,
doctornaanag ich monaaupiju
ékha numjá podba aawai. Paril
benhe gaai ich phatkondam
wai kherarr thum gastaapuitarr-
já būurjá monaauba, waragta eeg
pamaa ajim anaabá. ²⁷ Ich mag
uuyau ūr athajim anum, Jesuu
oor mor masim khuun monaau
nurrum. Ichdeu mag ūrbaawai
i aar oor pos thunum ee thet
phēeudu mawia eugarmua meraa

i khajúa gaaipai sii pürimajim anaabá.²⁸ Irua mag meraa püri-matarran, ich odegpai, "Sii muai khajúadam gaai pürbarmuapaimu monaau uisiju" a khíirjuwiata mag pürimajim anaabá.²⁹ Mag chadcha irua Jesús khajúa gaai pürbarm burre chi phömie mag thünarrjä warre thübabaadee warre ich mag monaau sísijim anum. Magbaa uhyau ichab warre ich kha jühubaademjä khaug athajim anaabá.³⁰ Mamu ichab mag ich gaai pürbaichem burre Jesuu khaug athajim anum, Êwandum juapá ich gaai simua uehi áb monaaubapuim. Magbaa Jesuu mag oor pos thünnumug eerpanaa, —¿Khaíuta mu khajúa gaai pürbaichema? ajim anum.

³¹ Magbaawai jürr ich khapee-naupai irig, — Jäga mag khaíuta mū gaai pürbaiche aju? Puaoobahab, oor khapan püch aig phephēukham. Mag nūmū mag “Khaíuta mū gaai pürbaiche” asieb ajim anum irig.

³²Mamʉ mag jeeu buburrkham-
jā ni ābmuajā ichig jaauba aawai
ich bigaau oor nʉm khʉʉnag-
ta oophʉʉrdʉʉ aajeejim anʉm,
mag ich khajūa gaai purchetarr
ookhaawai. ³³Mamʉ mag meraa
i gaai purtarra ich khaug athaa-
wai jāphierr nʉm iekhau sii kha-
duui Jesúus aig beewia i khīr-
phee kanieu phōbkhabaichejim
anaabá. Magwi chadcha meerba
jaaujim anʉm, mag ichdeu i kha-
jūa gaai purtarra. ³⁴Mag ichig
meerba jaaubaawai Jesuu irig,
—Mua pʉch monaauju khaphʉ-
mu gaai purchetarr gaaimua, ʉu

pu monaauwi peerdujā peerdu uisimgui ajim anum. Ya pu monakha uisiewai puch diig maju aai umgui ajim anum irig.

³⁵Jesús agtha mag iekha dñunum ee, mag judionaan Ēwandam iek jaaujem degam chi por Jairo anum di aarmua õor beewi irig, —Kake, ya aaunaanaujā pod awatba abarm; ideu Maestro sibá ajierram anum irig. Ya par maach aar i mabajup ajierram anum.

³⁶Pari Jesuu amau mag jaaubaichemjā asekasba, chi Jairoogta, —Oob khiiрjum; sii mag khääi warag puch chaai oo wai chitaju khiiрjugta wai chirsí ajim anum irig.

³⁷Maimua ya warag Jairo dñi i di aar mam arr aawai ich mam dñi õor khapan arrbajim aajem. Åba ich dñi arrtarr khüenan Pedro dñi Santiago ajim aajem, maimua Juan; makhuun thärjup-pai arrjim aajem ich dñi. ³⁸Mag wetwia di aar barimawia ooimaawai Jairo deg sii bïep sereu thunum dñi õor phogdu thunumjo thunum ee jürram khünan uape-perkhamta ürimajierram aajem. ³⁹Magbaa ich Jesuu ierr mag am sereu thunum aar dubwia amag, —¿Khantheeta mag atcha sereu thunáma? ajim anum. Oob biemiet. Chaai meeba sii khäi kherum khabahab ajim anum amag.

⁴⁰Mamu Jesuu mag chaai mee-ba sïta khäi sim abaawai aig narr khünanau warag i wau iekha naajim anaabá. Mamu ich gaai iukha nümjä am iek asekasba, warag thumaam khünnag dawag oberpi

jaauwi, chi binaandam dennaan maimua ich khapeen thärjup ich dñi phe arrtarr khünpaita ich dñi ierrag dubpójim aajem. ⁴¹Mag chi binaandam aar dubwi, i juadам gaai pur aunaan irig, —Talita, kum ajim anum. (Mag sim aiguin maach meúan, “Uukhaardam, phiidubbaad” a simuu.)

⁴²Magbarm burre chadcha phiiduwia õor dakhiiр monakha dñr nñuuuu khabaadejim anaabá. Mag oobaawai chi dennaan mai-

mua ich Jesús khapeenpa warre dauderra auisijim anum. Ich mag chi daupeerdam Jesuu phiriu autarr, doce años siéjim aajem. ⁴³Mag phiriu auwi chi chaairag thachdam deepi jaaujem anum, khomkhiiр. Mamu mag daupeer-

dam ichdeu phiriu autarr chan bürjä aig narr khünnag jaupi-bajim aajem.

**Nazaret phobor eem
khünanau Jesús isegtarr
(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)**

6 ¹Mag chaai chi meem arrta deeu phiriu auwia, Jesús ich bääutarr durr phobor Nazaret anumug petajim anum. Mag i petam dñi i khapeenjä i dñi wet-jim aajem. ²Mag mawi barimawia, ya juu üujem ed pabaadee, maar meeun Ēwandam iek jaaujem deg mawi Ēwandam iek jaubaadejim aajem. Mag irua jaau-mam ürwia aig õor pom thunarr khünanau jügderra aum iekhau amach wir aigpai jejeeukhamua mag naajim anum:

—¿Magum iek ichdeu jama-ta khaugjimta mag iek pom

jaaumáma? ¿Jäga jäg õor monaau narrúma? anaajim anum. ³Keena, pārau oowai, ich mug woun kalpinter khabá anaajim anum, María iewaa? I eeupeenauwai, Santiago, José, Judas maimua Simón. I üphuun khabahab īchab ar mug ich mug phobor ee naajem khuuñ; maagwai ichjā maa-deu khaphu num, ich muguiim aawai.

⁴Pari magbaa Jesuu amag mag-jim anum:

—Chadcha deeum durram khuuñaun mug Ěwandam iek jaau wenurrum khuuñag eenaa am dui ajapha aba aajeeb. Pari mag sim jūrr dich bāautarr durrpai chan am kha khōchkhabanaa amach khodnaanau ni amach dui ābam deg joobaajem khuuñaujā am kha isee aajemgui ajim anum amach khiiircha.

⁵Mag warag maig chan Jesuu õor mor masi narr khuuñ thum juu purbajim aajem, amachdeu mag irua jaau sim ukhaba arr gaaimua. Daudam khapan khaba ichdeu juu pūrtarr khuuñpai monaauphijim aajem. ⁶Mag ichdeu Ěwandam iek jaau khitum ukhaba num oowi ich Jesúpata warag thumaa khiiirjuwi okhiiirjuu aade-jim anaabá.

Magbaawai ichta warag mawi jūrr aigmua phobordam dakha sīsidum ee Ěwandam iek jaau nū-raajeejim aajem.

Jesuu ich khapeen
doce Ěwandam iek
jawamkhiiр pūtarr

⁷Mag nūrrūmuia Jesuu biek āb ich khapeen doce ich dui ogduba wenurraajerr khuuñ ābam aig thūrphe auwi nunumdo puyaag-pajim aajem. Mag puyaagpamua īchab ich juapa theegjā amag deemajim anum, mag juapaau õor mor eem dosāt ben khaig-bampa ich denjo jur werpmam-khiiр. ⁸Magwia īchab khud ee khomaagjā būurjā amag nem inag arrpiba, ni talegdijom, thachjom, ni phatkhonjā arrpibajim aajem. Āba arrpitarran bordondampaita arrju aai num ajim anum. ⁹Ich agjo zapatjā amachdeu jūa narr-dampai arrpiwi khajūajā amach mor gayam duipaita wetju aai num a jaaujim aajem, deeum theg jūjūa aagjā arrba.

¹⁰Mag jaauwi īchab, —Pāach wenurruMPIERR pāachig di jaau-barm degpai kheeupaawai khāi-bat ajim anaabá, pāach maigmua chawag wet num ora. ¹¹Degolp khāijā ūrba amach deg pāach dubpiba abaawai, wa pāach-deu amachig Ěwandam iek jaau num khāijā ūrba abaawai, warre amach dakhiiрwe pāach bu gayam jēb үүrphe үүrphenaa pāachta ereubaadet ajim anum. Pārau magmūn magbarmuapai amag, “Pāach jäg Ěwandam iek ūrba abarm gaaimua ich dūita khiiр khaphu abat” anumugui ajim anum.

¹²Amachig magbaawai chadcha ereubaadewia phoborpierr ūrag

Ēwandam iek jaaumamua, “Pāach pekau pooma nūm āsie ewag khīrjuwia ēwandamagta chugpaapi jeeubat” aajeejim anūm. ¹³ Mag jaau wenūrrūmuā īchab dosāt beneubaarjerr khūn mor eem ben khaigbampa jūr werpnnaa, pabu olivo anūm khaúa òor khamor masim khūnja kha phurnaa, ēwandamag jeeubaa òor pom monaauphi maajeejim aajem.

**Rey Erodeeu Jesuuta Juan
òor por choomie khararrpii
sīerr**

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Jesuu mag òor mor masim khūn pom monaau nūrrūm gaaimua sīi òor ee thārphoo sīejim aajem. Mag nūm ee Rey Erodeeu ūr athajim anūm, irua nem wau nūrrūm. Mag ichdeu ūr athaawai Jesuuta Juanpii awi, “Maan Juan òor por choomie khararrta deeu iiu phiiduwia mag nūrrūm; maguata mag òor mor masim khūnra monaau nūrrabahab” aajeejim anūm. ¹⁵ Mamu irua mag sim ee bigaum khūnau, “Jā warr jooingar ēwandam i jaauim Elías aajerr khabahab” aajeejim anūm, Jesús igwia. Mamu jūrr magbaawai ãaur khūnau, “Jā sīi warr jooingar ēwandam i jaaujerr khūnjo ēwandam iek jaaujem khabahab” aajeejim anaabá. ¹⁶ Jūrram khūnau mamagkham ūrbaawai chi rey Erodeeu, “Mūrug chan ma chan deeum khabam. Mua khīrjuwain maan Juan chi òor por choomieu, ar mua i o thāppuipitarr. Ichta deeu

iiuwia mag nūrrabahab” aajeejim anūm.

¹⁷⁻¹⁸ Irua mag sīerran mug ajim aajem: Maata ich Erodeeu ich naam Felipe uui Erodías anūmta khecheu auwi ag dui sīejim anaabá. Mag itheeta Juanau chi reig, “Pua pod puch naam jua eem uui khecheu auwi puch uukha auju khaba simgui” ajim anūm. Mamu sīi ichig magbaawai warag Juan pur aupti jaauwi, cárcel deg phāar sūpi-naa, cadenau jū sūpijim anaabá. ¹⁹ Mamu mag nūm ee chi Erodes uui Erodías anūmuā Juanau mag iekhatarra gaaimua thōopim-jā khōsi thūnaajim anaabá. Pari mag nūmta pod thōoba aajeejim anūm, mag chi jayau thōomkhīr jaaubam aawai. ²⁰ Mag nūm dui chi rey Erodeejā Juan okho aajeejim anaabá, irua oowai Juanau chadcha ēwandam dau na nem agcha waunaa ãba i iekpai jaaujerr aawai. Maguata Juanau ichigcha ikhuaba iekhamamjā magumjā igba, warag ūrm khōsi i iek ūranaa sīi ich odegpai, “¿Jāgata akhiina?” aajeejim anūm.

²¹ Mag nūm ee Erodeeu ich aña cumplii nūm ed phiejāb pom waupijim aajem, phiesta khaag. Magwi chi thethemnaan ich garcharam khūn dui, comandanteenān maimua Galileapien agjo chi thierrnaanpa ãba thūrkhuupijim aajem, ich aig thach khoon beemkhīr. Magbarm eeta īchab Erodiaaujā Juan khaibag wauju dawaa phithurg chukkhu oo athajim anaabá. ²² Mag am thach kho nūmta, chi Erodías kha beewia

oor dakhíir jemkhabaichejim anum. Mag jemkhabarm chi reú ich dhi ãba thach kho narr khun duimua khöigjierram aajem. Mag wajapha jemkhabarm oobaawaita chi reú ich bãaurrag, —Puchdeu nem khosim mürug jeeubá, mua purug deeju puchdeu nem igbarm ajim anum.

²³ Mam mag ichig nem jeeupipikhamjä chi dauperau bãurjä jeeuba aawai ichdeuta deeu phaba irig, —Chadcha much imeerba parhoobam nem puchdeu khosim mürug jeeubarm mua purug deebajupa. Pua mug durr muchdeu jää chirum eem járrcha khäijä mürug jeeukhiinjä, ichiita mua deeb khaba purug deejugui ajim anum.

²⁴ Chi rey Erodeeum phaba ichig mag jeeupipikhamjä jeeuju khaugba aawai ich ad aar mawi jürr ich ädagta jaauwimajim anaabá, ichig khiirugdam deemkhíir. Magbaa chi ädau ich khaag, —Puchig Juan porta thüpnaa thep ee deepi jaaujuma ajim anum.

²⁵ Ich ädau ichig mag jaaubarm burre deeu ich bãaurr jooi aar mawia irig, —Rey ajim anum, muan nauwe purug Juan õor por choomie porta thüpnia muchig thep ee deepim khosi umgui ajim anaabá.

²⁶ Mam ich bãaurrau mag ichig Juan porta jeeubaawai chi rey warre okhíirjuu aadejim anum. Pari mag ich bãaurrau ichdeu nem khosim thumwe jeeuwiajä õor dakhíir ich imeerba deeju a iekhatarr aawai

mag äsie deebamjä abajim aajem. ²⁷ Magbaa ag burre ich soldaanu ãb puojim anum, Juan o thüpnaa ich aig chi por appai aibeemkhíir. ²⁸ Magbaawai chi soldaanau chadcha Juan cárcel deg sim aar mawia, i o thüpnaa, chi por appai thep ee chi dauperag deechejim anaabá. Mag ichig deebaicheewai jürr ich ädag deejim anum. ²⁹ Mag Juan cárcel deg pur wai narr o thüpbarçim a ürbaawai i khapeenau chi mordam cárcel degmua arrwia aukherthurjierram aajem.

Jesuu õor cinco mil jähogtarr
(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17;
Jn. 6:1-14)

³⁰ Magtarr khur Jesú khapeen mag ichdeu phitarr khun deeu i aig barchejierram aajem. Mag beewia deeu ãbam aig naaicheewai amachdeu örag Éwadam iek jaaujerr dhi õor monaumarpa thum irig jaauchejierram aajem. ³¹ Mam mag jürram khun phéphéukham gaaimua thachdam khoogpajä bãurjä jua par khaba narr aawai mag am nem ikha opinaa jürr ich Jesuu amag, —Óor chukag ee maach appai jua üyaan wettarau ajim anum.

³² Magwia chadcha amach appai aig botedam sierr ee ereubaadejim aajem, õor chukag aar. ³³ Pari mag am wetum õor khapankham khunau oopuojierram aajem. Amachdeu mag oobapäiwai, i barjujä khaphu narr aawai, jürr khud ee khaphig phobaadewi, amachta i barju nave bardutkhaimawia i nu

naaimajim aajem. ³⁴Maimua barimawia ooimaawai chadcha õor pooma pos thunaajim anum, i nawe. Õor pom mag wejom Jesuu oowai i dau ee aphuu durrajim anum, sii nemchaain papjä chukhu wenrrumjo narr aawai. Ichdeu mag oobaawai amag Êwandam iek jaau wai sii ajim aajem. ³⁵Mag jaau simua ya kheearaa aadeewai i khapeenau irig, —Ya edau kheumamgui ajim anum. Mag numta maach chan thach khoujä chukhu num. ³⁶Maach dui muig õor pom thunum khuenag wetpi jaaubá ajim anum, õordam di dakhapaim aar wa magbam khai phobor dakham aar khaijä amach kohoog thach per awaan wetamkhiir.

³⁷Ichig magbaawai jürr ich Jesuu amachigta, —Am puju khäyau päächdeuta amag thach deejurauma ajim anum.

Magbaa chi khapeenau jürr irig, —¿Magan õor pom mug wejom thum thach khopiegan doscientos denariota pan gaaipai aupi sieb? ajierram anum.

³⁸Magbaa Jesuu amag, —Pärau pandam kharr wai nawi? ajim anum. Chukhu num khai, õrag jeeu oobat, khaíu phiejäb waibeejä ich khoog khaijä, maimua murug jaaubat ajim anum.

Magbaawai chadcha wetwi, õrag jeeu ohoogmamua äbmua pandam cinco maimua äwarrdam numi wai sim oobaawai, deeu i aig beewia, ich mag irig jaauchejim aajem. ³⁹Magbaa ich Jesuu õor khapan mag thunarr khuenag

phüak ür khapanaa phuer ohoodo juppi jaaujim aajem. ⁴⁰Amachig mag juppi jaubaawai chadcha warphaa poso phuer nunuid, phuer nunuid, ohood aphobaadejim anum, amach khikhiratdo pogkha chi khapanag cincuenta, maagwai pogkha cien; õor pom mag thunarr thumaa ich mag ohood thunisijim aajem. ⁴¹Magbaawai Jesuu mag pan cinco narr dui mag äwarr dau numi narrpa phe auwia, ügthaag eerpanaa, Êwandamag uu ajim anaa chi pan thorreunaa, jürr ich khapeenag uapümajim aajem, tagam khuenag jigmamkhiir. Ich agjo chi äwarrjä agdaujo thumaam khuenag jigpujjim aajem. ⁴²Magdamaupai maig õor thunarr khuen thum biwaauwia imie phobaadejim anaabá. ⁴³Mag imie phobaadeewai chi pan äwarr dui sobtarrau thubut doce ipirkha aujim aajem. ⁴⁴Mag chi thach khotarr khuen khapanag emkhooin appai cinco mil naajim aajem, uuinjä beerba chaainjä beerba.

Jesús dojä ür narrarr
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵Mag thach kho aaipawia Jesuu ich khapeenag, —Päär mu na thoom igar Betsaidaag durbag-khabaadet ajim anum, maimua jam phobor eeta mu nubaimat. Muun nau mug õor ereu thunum thum oopüwiata majugui ajim anum.

⁴⁶Maimua chadcha mag õor wetum khuen thum oopüwiata durrsi gaai petajim aajem,

Êwandamag jewaan. ⁴⁷Mag ich khapeen bote ee ich na puitarr aawai, ya kheubaadeewai, dojärr wetmajim aajem. Maagwai Jesúus ich appai thubawi agtha durrsí gaai Êwandamag jeeu siejim anaabá. ⁴⁸Mammua Jesuu oowai i khapeen amach juadamau okhar ēkha wetmajim anum, khiiр garmua phū theeg we thunum ee. Mag amach juadamau ēkha wetum oobaawai āspajuag am ēkha auwimajim aajem, sii dojā ūrpai mamua. Pari mag am ēkha autarrjā sii khajapha am aig dichaagpamjoo siejim anum. ⁴⁹Mamū mag sii dojā ūrta nurrum oo athaawai akhaarpii awia jāphierr num iekhau ähäa kaphobaadejim anaabá. ⁵⁰Ma chan mag äbpaimuajā ooba, amach thumaam khūnauta oo narr aawai, amach thumta jāphierr naajim aajem. Pari mag sereubaadem burre ich Jesúus garmua amag, —Keena, oob jāphierrmiet; mu khabahab ajim anum.

⁵¹Magnaa am bote ee waaidubaadee chi phūjā warre thumbamua thumbabaadejim aajem. Mag oobaawai i khapeen warre dauderraan nūsijim anum, ⁵²ag noram Jesuu amach dakhīir pan äwarr dui khapanjā khaba nraupai õor pom thunarr thach khopitarrjā khiiр ee paba. Jesuu ich juapá oopi sim khaphū aju aai nūmta warag magumjā khiiрjuba siita jāphierr naajim anaabá.

**Jesuu Genesaret durr õor
mor masim khūn khapan
monaaupūitarr**
(Mt. 14:34-36)

⁵³Maimua warag ãba ereubaadewi thoom igar deeum durr Genesaret anum phēeubagkhabaimaawai warre amach wettarr bote jū sūujim aajem. ⁵⁴Mag jū sūwia ya am durr paaukhabaadeewai aig õor narr khūnau warre Jesúus khaug athajierram anum. ⁵⁵Amachdeu mag i khaugphobaadeewai, amach dakham khūnag i barbaichem khap amkhiiр, jūrr jaau narrjee aphobaadejim anum. Amachdeu mag ūrphobaadeewai phoborpier aunaanpanau amach aaunaan pa buurkham gaaipa i sim aig aibemajim aajem.

⁵⁶Jesús narrūmpier phobor ee didam khapan khaba nūnidum ee maimua sii durr didam ähābdo nūnidum eem magwe i na kaaijā ee amach aaunaan aubeenaa irig, —Maar aaunaanag puch kajūahidam gaaipai khāijā pūrpibā aajeejim anum, monaaumkhiiр.

Mag chadcha thum i khajūa gaai pūrmam khūnan warre monaaukha maajeejim aajem, mag sii pūrbarmuapai.

**Sii jua sūgba thach kho
nūmuapai chan maach ãrba
aajem**
(Mt. 15:1-20)

7 ¹Khāai ãb Jerusalén phobor eemua Jesúus aig beejierram aajem, Moiseeu Êwandam iek phā puatarr wajapcha uurkhaajem

khun dui ich ag Ŋwandum iekpai jawaag chi machnaanpa. ² Mag beewia amachdeu oowai i khapeen juajā ubata thach kho num oobaawai uu khabata num ajim anaabá. ³ (Amau mag iekha narran, amach chi judionaan thum amach jooi i phaba warrgarwe thach k hoopier ajapha jua unaa khoojemta warm khunau ich jäg juajā sūgba kho narr aawaita mag iekha naajim anaabá. Maguata am meeun chan jua ub khaba chan thach khoba aajejim aajem, Ŋwandum dau na amach ärju awia. ⁴ Maguata merrkau ee udthurwia beeujā, amach jooinau jaaujemjo, jua uba chan pod thach khoba aajem aajem. Mag tag amau nem waaujem khīr khapan thunum amach warrgarm khun jooi i phaba, maguata amau thum amach do doojem jarr, thep, jiedopjomjā thum ukhaphiwi īchab amach khāaijem putjā thum jākhapäijem anaabá.) ⁵ Amach ich mag sierrjeem khapta chi fariseonaanau maestronaan duimua ich Jesuug, —¿Khan jägwia pu khapeenau warrgurwe maach jooinau jaaujem ipierra khaba, sii juajā uba ich jägta thach kho num? ajierram anaabá.

⁶ Mag ichig jeeubaa jurr ich Jesús garmua amag magjim anum:

—Pāach jäg Ŋwandum iek gayam pāachdeu nem jaaujemjo khaba jurr ag chaur nem wau sierrjeem khapta Ŋwandomau ich i jaumie jooi Isaías khararrag

pāach igwia ich iekhatarr iek mug phāpijimgui ajim anum:

“Pāran sii par iekhaupaita mu iek ukha num ukha num aajem.

Pari mag num chan par chadcha thāraucha ukhabamta mag sierrjeem.

Pāach mag num gaaimua pāar thāar chan mu dakhajā khaba, sii mu warpta thunum.

⁷ Jāg num aiguin parii pāach iphithur pārāu murug jeeuju.

Pārāu jaau numjā sii wir aig pāach khīrjugpaiu; jā mu iek khabam” ajim warrgarwe Ŋwandomau, pāar igwia. (Is. 29:13)

⁸ ’Mag chirumun pāachdeujā Ŋwandomau nem jaau sim ipierra khaba, sii pāach jooi iigta ee am khōchgau warag irua nem jaau sim ichaaur sii pāach juagam nem ukakha aju appai khap sierrjee aawaita mag chirumgui ajim anum amag.

⁹ Amag mag iekhaphiwi ichdeupai īchab magjim anum: —Sii pāach jooi iigta ūrcha ee am khōchgau pārāu Ŋwandum iek chaar gaai jaau simta warag asekasmapha aajem. ¹⁰ Jāgju khapta warrgarwe jooi Moisés khararrau, “Puch aai puch ad du jāsenenaa okho abá” ajim anum. Maimua, “Ar iwiir äbmua khāijā ich aai wa ich ad khāijā thöpnnaa äaukha simun, maan warreta thöopiju aai num” a sim.

¹¹ Pari Ŋwandomau ich iek gaai mag jaau simta jurr pāar iek mag

ābmua khāijā dich ayag wa dich ādag khāijā, “Pārau ig nūm mua wai chirab mamu pod mua deeju khabam, ya thum Ēwandum itheem aawai” a iekhaju aai sim anūm, dich dennaan dau aug khaugba.¹² Magnaa pāar iek mag ya chi mag iekhabarmua chan mag dich dennaan iwiir āb khāijā dau aphū kherūm oowiajā agug oobamjo aju aai sim aajem anūm, būrjā agug ooba.¹³ Jāg pāach jooin iigta ee nūmuā pārau Ēwandamau nem waipi jaau simta warag isegpui nūm khabahab ajim anūm amag. Mag nūmta ewagam khūnagjā pārau ich magta khaugpi wetum; mamu magpajā khaba, mag tag pārau nem khaigba jaaujem nem khīir khapan thūnaabahab ajim anūm amag.

Thach kho nūmuapai chan maach ārba aajem aajem

¹⁴ Jesuu mag iekhawia ich aig òor thūrkha aunaa amag, —Pāade thumaam khūnau mu iek wajapha ūrbat ajim anūm.¹⁵ Mug jēb gaai chadcha òor pekaudam paraa khitheem. Pari sii parhooba thach kho nūmuapai chan Ēwandam na òor ārba aajem. Ēwandam na òor ārpiejemun pāach thāar ee nem khaigbam khīirjunaa iekhaawaita pāachdeupai pāach ārpiejemgui ajim anūm. [¹⁶ Magnaa amag, Jūg ūruunaa wajapha ūrbat ajim anūm cha mua pārag jaau chirūm.]

¹⁷ Jesuu òrag mag iekhawia ichta jūrr aigmua chaaug petajim aajem. Maimua ya deg

paaukhabaimaawai chi kha peenauta deeu ich ag iekpai irig jeeu naajim aajem, amachig jaaumkhīir.

¹⁸ Mag ichig jeeubaawai jaau mamua, —¿Wa mag chan pārau jā agtha mag iek khaugbata naab? ajim anūm amag. Mua khabā pārag, “Sii thach kho nūm gaaimuapai chan pekau paarpaba aajem” a chirūmgui ajim anūm.

¹⁹ Thachdam kho nūmuā sii buch eepaita sīeimaajem, thāar eejā dubba. Mag buch eepai sīewi chebapāiwai deeu chukhu aadeejemgui a jaaumajim aajem.

Irua mag sīerr aiguin Ēwandamau maachig nem khomkhīir deetarr chan ni ābjā khaigba khaba sīsidūm a sim ajim.²⁰ Mag iekhamua phaba ich Jesuu amag, —Óor pekau paarpa nūmuā thāar eemua khīirjug khaigbam ober nūmuata pekau paarpa nūmgui ajim anūm.²¹ ¿Khan jāgwia mag sī? Thāar eeta magum khīirjugjā thum ompaa auwia mammuata dawag ober thūnaawaima ajim anūm. Mammuata ober thūnūm: dich үhi khabam үhi khapes aju khīirjug, nem jīgkhaju khīirjug, maimua òor thōoju khīirjug.

²² Mag tag ober nūm: chikham nemta dich denkha aum khōsi aju khīirjug, deeum үhiin wauju khīirjug, parhooba nem khaigbam nem wauju khīirjug, chikham khūgurju khīirjug, chikham ääukha iekha nūm, wir aig dich tho nūm, maimua sii donjo khīirjug chukhu nem wau nūm.²³ Magum nem thum thāar eemua dawag ober dutkha thūnūmuata Ēwandam

dau na õor pekau paarpapiejem a jaaumajim aajem amag.

₩ui áb Israelpie ₩ui khaba simua Jesuug chaigpatarr
(Mt. 15:21-28)

²⁴Jesuu maig õrag jaau siewia petajim aajem, Tiro durr Sidón dui nūmug. Mag mawia õor aig jēerimajim aajem. Mamu mag ich deg pabaimamjā õrag khaug-pimapha sīejim anaabá. ²⁵Mag ich khaugpimapha sim āba, ₩ui-khaardam thōthōrrsom beneu baarjerr ādau mag i barbaimam ūr athaawai, Jesús aar mawia i khīirphee kanieu phōbkhabaimajim anūm. ²⁶Mag ₩ui deeum durr Sirofenicia anūm durram ajim anaabá. Ich mag ₩uirau Jesús aar mawia chaigpaimajim anūm, ich chaai mor eem thōthōrrsom ben obeerpūimkhīir. ²⁷Magbaa, judionaan khabam khūun chan agtha monaauju khaba chirūm awi, Jesuu ich mag ₩uirag oghompai, —Ideu nacha Ēwandam chaain-ta thachdam khopi athá. Mua pua jaau simjo pū chaaita na-cha monaaukhiin, mua oowai dich chaainag deeju arr panta khecheunaa saakienag deebar-mjo ajugui ajim anūm irig.

²⁸Magbaa chi ₩uyau puaba, —Señor, pua jaau simuñ chadau. Pari iin saakienajā chaain juu bigaau chi pichag mes eegar khui-mam khoojemgui ajim anūm. Maagjeewai mu Israelpie ₩ui khaba ₩ab mamu, ¿pua mu chaai-jā dau aug khaugbaju khai? ajim anūm irig.

²⁹Magbaata Jesuu irig, —Pūch jāg iekha um gaaimua pū chaai mor eem mepeer ya oberbaadem. Ya pū pūch diig maju aai umgui ajim anūm irig.

³⁰Mag Jesuu ichig “Pūch diig maju aai um” abaawai, chadcha mawia ooimaawai, i chaai chadcha monakha put ee werba jēer sim ooimajim aajem, Jesuu jaautarrjo chi mepeer ya i mor eemua oberbaaderr aawai.

**Jesuu woun áb kach
khīsunaa meu khukhūaa
khitarr monaautarr**

³¹Mag chaai monaaupūitarr khur Jesús majim aajem, Tiromua Galilea thūrrdoog. Mag mamua Sidón phobor ee dichwia De-cápolis durrjā agjo dichjim aajem. ³²Mag Galilea pabaimaawai òrav i aig waibeejim anaabá, woun áb kach khīsunaa meu khukhūaa khitum. Mag chi wai-beetarr khūunau Jesuug chaigpaimajim anūm, amach aaunaandam gaai pūrbarmua monaaupūim-khīir. ³³Magbaawai Jesuu chi woun mag kachdam khīsunaa meu khukhūaa khitum ich ap chawag arrnaa, i kach ee jīgpriu phī oonaa, deeu ich jīgpri gaaipai ichooijā omnaa, jūrr i meukhīir gaai jārpūijim aajem. ³⁴Maimua ügthaag eerpanaa, jāpho duraa ūinaa chi wounag, “Efata!” ajim anūm. Mag sim aiguin maach meúan “Kach aardubaad!” a sim ajim anaabá.

³⁵Jesuu mag iekhabarm bu-rre mag kach khīsu sīerrjā warre kach aardubaadem dui chi

meukhiiřjā agjo nem wajaug agua iekha sīsijim anaabá. ³⁶Magbaawai ūor aig narr khūunag, —Mug mua jāg woun monaaubarm oob chikhamnag jaaumiet ajim anum ich Jesuu.

Mamū mag amachig jaaupiba arr āba, warag amachdeu jaaum aig jaaujeejim anaabá. ³⁷Mag oowia ūor thum dauderraanum iekhau i igwia, “Jesuuwan nem thum wajaphata wau nūrraajem. Maguata kach khīsum khūunjā kach aardūpinaa meu meraam khūunjā wajapha iekhapimaajem” a iekha naajim anum.

**Jesuu ūor cuatro mil
jāhogtarr
(Mt. 15:32-39)**

8 ¹Biek āb deeu ūmaai Jesús aig ūor pooma biirdūbaichejim aajem. Mag num ee būurjā thach khoju chukhu narr aawai Jesuu ich khapeenta ich aig thūr-kha aunaa amagta magjim anum:

²—Ūor pom mug thūnūm mu dau ee dau aphūu durrum. Ya khāai thārjup pam am maach aigmua būurjā ogdūba, thachdam khojujā chukhu durrumgui ajim anum. ³Ich jāg thachdamjā khopiba amach diig phikhiin, khud ee wetumua jādaúá phureuju, pod amach di aarjā barba. Magum āaur khūun chará warpmua bee num aawai pod barba khāijā aju-gui ajim anum.

⁴Mamū Jesuu amachig magbaawai jūrr chi khapeen garmuata irig, —Mug maach ūor chukag ee num, ḥjamaam thach maadeu amag deebarju? ajierram anum.

⁵Magbaawaita Jesuu amag —Pārau pan dau kharr wai nu? abaawai, amachdeu, —Marau pandam sietepai wai nūmgui ajim anaabá.

⁶Mag pan siete wai num abawai Jesuu mag ūor pom wejomug, —Jēkhūt jupkhabat ajim anum.

Magnaa mag pan siete narrdam juu ee phe aunaa, ag paar Ēwandamag uu ajim anaa thorreuwig, jūrr ich khapeenag սարհմայիմ aajem, mag ūor pom thūnūmug jigmamkhiiř. ⁷Mag duī īchab āwarrdamjā daudam khapan khaba wai narr aawai mag paarjā Ēwandamag uu ajim anaa jūrr deeu amag սարհմայիմ aajem, ōrag jigmamkhiiř. Magbaawai chadcha chi khapeenau ichdeu jaautarrjo thumaam khūunag jipphijierram aajem. ⁸Mag jig phuurdudugmamua agdaujo amachdeu khom aig khowi, khud biwaau phobaadee thumjā khopuiba, thūbut siete ipirkha aijim anaabá. ⁹Mag khojujā chukhu narr ee irua jāhogtarr khūun chi khapanag cuatro mil naajim aajem. Mag kho dichwi amachig wetpi jaaubaawai, ereubaadee, ¹⁰ich Jesujā deeu bote ee waaidūjim aajem. Magbaawai chi khapeenau deeum durr Dalmanutaag i joo arrjierram aajem.

**Fariseonaanau amachdeu
nem ooba aajem waupi
jaautarr
(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)**

¹¹Mag mawia ya chi Jesús barbaimam khaugphobaadeewai i aig beejierram aajem,

fariseonaan. Mag beewia ogthom daau chadcha i Ēwandamau pui-tarrta jäg nūrrūm khai a khap aag awi irig, —Magan maar dau na ag na ūrau nem ooba aajem nem waubá aichejierram anūm irig, marau oog ithee.

¹² Ichig magbaicheewai chadcha am ipierr waukhiinjā ich iek ukhabaju khap warag sii jāpho duraa ūinaa, —*Khan* atchata mua pāar dakhīir nem wau chitajuita pārāu mag mūrūg nem wau-pi jaau numā? ajim anūm amag. Mua chan pāar dau na būurjā nem waubamgui ajim anūm.

¹³ Amag mag iekhapūwi ichtar warag am aigmua petajim aajem. Maimua mag mawi ich khapeen duí bote ee waaidūwi ag khīr-phee durbajim aajem, ich ag thūrro eepai.

Jesuu ich khapeenag fariseonaanjo apiba jaautarr

¹⁴ Mag wetumjā khīir ee pab jap ee khoogjā khoju arrba awi pandam dau ābpaita wai khodjorra-jim aajem. ¹⁵ Mag ereu phobaade-wia khodjorrom ee, Jesuu ich khapeenag, —Khīir khaphu we-nūrrat ajim anūm. Oob fariseo-naan ben maimua Erodes benjā jäg levadurajo sim pāach gaai durbapimiet ajim anūm.

¹⁶ Amachig mag iekhabaawai amach khoog panjā chukhu naawaita mag iekha simpii awi jūrr wir aig amach eepai mag pan aubeeba arrta ig naajim anaabā. ¹⁷ Pari Jesuu amachig mag iekhabarmjā būurjā khaugba naajim aajem. Mag ichdeu iekhabarmjā

khaugba warag sii ich ichaa-ur iyūu nūm khaug athaawaita amag magjim anūm:

—*Pāach* odegan pāraun sii pan chukhum gaaimuata mua pāachig magjimpīi naab? ajim anūm. Mua maata pārag jaauba chirūm. Jāgan jäg nūm aiguin pārāu chan mua nem waaujemjā agtha khaugbata naabma ajim anaabā. ¹⁸ Pāar dau paraanaa kachjā wai nūm; pari mag nūmta sii dau khīsumjonaa kachjā khīsumjota nūm. Pārāu mua nem wau chitum oojemjā, *khīir* ee paba nu, ¹⁹ ar pandam cincopai narrau mua õor cinco mil narr jāhogtarr? Thumaam khūn kho dichwia imie phobaadeewai, *thūbut* kharr ipiirkha aujī, chi sob?

Amachig mag jeeubaa i khapeenau, —*Thūbut* khapan docen āb ipiirkha aujimgui ajierram anūm irig.

²⁰ Magbaawai deeu ichdeu amag, —Maimua agjo ar pandam sietepai narrau mua õor cuatro mil narr jāhogtarr edjā, *jamau* khotarr sob *thūbut* kharr phe au-jīwi? ajim anūm.

Magbaawai, —*Thūbut* siete ipiirkha aujimgui ajierram anūm.

²¹ Magbaawaita ichdeu, —Chadma ajim anūm. Mamū pan igju awiajā, *pārāu* chan deeu mua ompaa aujujā khīirju-bata naab? ajim anūm. Mua chan levadura chaar jaauba, fariseo-naanau nem khaigba jaaujemta jaau chirūm; pari mag nūmta pārāu pod khaug auba nūmgui ajim anūm amag.

**Jesuu woun āb dau khīsu
sīerr monaaupūitarr**

²² Mag wetmamua Betsaida phobor ee barimajim aajem. Mag barbaimaawai ūrāu woun āb dau khīsu khitum i aig waibeewi irig chaipachejierram aajem, i gaai pūrbaawai i dau monaaum-khīir. ²³ Magbaa Jesuu mag chi daudam khīsu khitum juu gaai pūrnnaa chawag phobor igaau arrjim anum. Mag arrwi i dau ichouu phuurnaa i gaai pūrnnaa irig, —¿Pua uu oo chirāwi? ajim anum.

²⁴ Magbaa chi dau khīsu khitumua, —Eera, mua ūor pabujo sīsidumta dūrdur nūrrjeem oo chirūmgui ajim anum.

²⁵ Magbaawai deeu Jesuu i dau eudam aaithu aaitħunaar irig, —Deeu dau ēe oobā ajim anum.

Magbaawai chadcha deeu dau ēe oobarau warre warp dawaa ich mag oo sīsijim anaabá. ²⁶ Mag dau khīsu sīerr monaau sīsiewai Jesuu ich diig pūyaagpamua irig tag phobor ee beepiba jaaujim aajem.

**Pedroou jaauwai Jesuu
warrgarwe ich Ēwandamau
puju aajerrau a jaautarr
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)**

²⁷ Jesús mag woun āb dau khīsu sīerr monaaupūitarr khur ich khapeen du i durr Cesarea de Filipo anum eem phobordam nūnwidumug majim aajem. Mag wetumua ich Jesuu amag, —Órau mu igwia iyuu nūm ūurwai, ¿am iek mu khai aajē? ¿Pārau ūrba aajē? a jeeujim anum.

²⁸ Jesuu amachig mag jeeubaai chi khapeenau irig jūrram khūunau, —Am iek pu Juan chi ūor por choomie aajem. Deeum khūunau jaauwai, puuta Elías aajem, warrgar Ēwandam i jaaujerr. Maagwai pogkha jaauwai, pu sii warrgar agjo Ēwandam i jaaujerr khūun eem aajemgui ajierram aajem irig.

²⁹ Magbaa jūrr amachigcha, —¿Ma pāachdeujāma? ¿Pārau khīirjuawai mu khai agá? a jeeujim anum amag.

Magbaawai Pedroou, —Puun Cristoou ajim anum, warrgarwe ich Ēwandamaucha jūr auwia ūor peerdu aumkhīir pūju jaaujerr.

³⁰ Mamu Pedroou ichig magbaawai, —Chadcha pua ag eyaa jaaubapūim, mamu oob būnṛjā chikhamnag jawam ajim anum.

Warm khūunagjā jaaupibajim aajem.

**Órau ich thōoju Jesuu
jaautarr**

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Maimua Jesuu wir aig ichpai jaauamua magjim anum ich khapeenag:

—Mučh chi Emkhooi Iewaa chadcha dau aphu aju aai chirūm. Mu dau āaukha isegwia Jerusalenpie jooin chi thethem khūunau phadnaan chi porkha nūm khūunaupa Moisés iek ja-waag chi machnaan dūimua mu thōomkhīir pur deejugui ajim anum. Mamu amau mag mu thōowiajā khāai thārjupam ee phiiduwi deeu mu iiu chirsijugui a jaaujim aajem ich khapeenag.

³² Mag, ich dau aug wauju ich khapeenag ūramkhīr ajapha jaaumajim aajem. Mag irua iekhabarm ūbaawai Pedroou Jesús chawag warrwia irig, —¿Khantheeta pü mag iekha sīma? Örau pü dui magju khaba nūmgui ajim anum irig.

³³ Pedroou mag iekhabaawai Jesuu tagam khūn ich khapeenag ewag phūrba eerpanaa jūrr Pedroogta khīr masi, —Jopkhaa mū aigmua chawag petá ajim anum. Pua chan Ēwandamau nem waum ig simjā khaugba, sīi parhoobam khūnjoata khīrju simgui ajim anum. Meperauta pūrug mag iekhapi sīebahab ajim anaabá irig.

Jāga aju aai nū Jesús dui khapeerkhaag

³⁴ Magwia Jesuu ich aig òor thūnarr khūn dui ich khapeenpa āba thūrkha aunaa magjim anum:

—Chadcha pārau mū iek pāach thāraucha ukha nūm khai, ed eepierr magan mua nem waupi jaau chirūm appaita waubat ajim anum, “Muchdeuta khap chirūm muchdeu nem wauju” a iekhaba. Mū gaaimua chikhamnau dau aphūn pāach thōoju khīrjuvia khāijā, magumjā igba, waragta ukhanaat ajim anum. ³⁵ Ar chi mug jēb gaai mū gaaimua būrjā phithurg aumapha wenūrrūm khūn chan meem edjā ūgthar oberbamgui ajim anum. Magarau ar chi mua nem jaau chirūm waum khōchgauta amach nemjā khīrjuba sīi warag mū gaaimua wa mug òor peerduajem

iek gaaimua khāijā dau aphūn anum khūn nan chadau ūgtharcha oberjugui ajim anum. ³⁶ Magnaa amag, Pārau oowai ḥkhan wajaug sī ajim anum, woun ābmua mug durr thum ichdeupai jūa wai sīsim, pari mag sim meeabaadee khīmie durr petam? ¿Irua ich durr thum ich dui arrju aai sī? Pod arrbam. ³⁷ ¿Khanta mug jēb gaai atcha nem parhēpagcha sierrú ajim anum, agua dich akhaar ūgthar phag wai oberaag? ³⁸ Maimua ābmua khāijā is mug òor pekau poomanaa Ēwandam iekjā thāraucha ukhaba thūnum eeta mū gaaimua wa sīi mū iekdam jaaujupai khāijā òor dakhīr chigaa amun, mug much chi Emkhooi Iewaajā thumaam khūn Porkhanaa much Aai jua theeg dui ūgthar i chognaan thūnum khūnnpa mug durr chachaan beem edjā īchab ich khīrcha eerpanaa chigaa warag, “Mua būrjā pü khaugba chitūm” a iekhajugui ajim anum.

9 ¹Mag iekhamamua īchab, —Mū cha iekha chirūm iekhau āaur khūn cha mū iek ûr nūm khūn chan muchta nem jua theeg thumaam khūn Porkha beeju edamjo aadem oobam aigjā meeabajugui a jaaumajim anaabá.

Jesús Moisés dui Elíapa iyūn narr

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Mag ich khapeen āaur khūn nag amach daúa ich oopiju jaautarr khur seis días nūm ee Jesús durrī pom sim gaai majim aajem. Mag ich mam dui òor

thārjuppai phe arrjim aajem. Makhuun Pedro ajim aajem Santiago dui, maimua Juan. Mag wetwi ya durrsī gaai nūmta amau oo nūm dakhīraa Jesús khīr chaaupabaadejim anaabá.³ Magbaademua sii i mor gayam khajūa jūa sierrpa būunnaa phuumjo aadejim anum ich bāpgau. Khajūa atcha bāphä magjo chan òrau būurjā jā auba aajem aajem. ⁴ Magbaadem ee oowai warrgarm jooin Moisés dui Elíata iyuu dūnunuhdu naajim aajem Jesús dui. ⁵ Amachdeu mag oobaawaita Pedro iek irua Jesuug mag chirajim anum:

—Maestro, nem ajaug chi agamjo maar mūig nūm. Marau pāar ithee rāichdidam thārjup eu deeju: āb pū ithee, āb Elías ithee, maimua āb Moisés ithee.

⁶ Mamū Pedroou Jesuug mag di eu deeju a iekhatarran, maan amach chi khapeenta jāphierr nūm iekhau pod iekhajuā khaugba aawaita irua mag iekhajim anaabá. ⁷ Mag am jāphierr nūm ee, degolp sii edjā eemua juunthumie baug beewi, am joodu athaicheewai, sii ag ee ierr paaukhabaadejim anum. Magbarm ee woun iekjo, “Chamuuta mu Iewaa muchdeu jāsehne wai chitumhugui” ajim anum, “ōor peerdu aumkhīir muchdeucha jūr autarr. Irua nem jaau simta ipierraab abat” ajim anum. ⁸ Maimua deeu chi juunthumie chukhu aadem ee, amau oowai i dui mag ōor numí narr ooba, Jesús ich appaita oo dūnum oojierram anaabá.

⁹ Mag durrsīe naawia jerag wedurumua Jesuu mag ich khapeen thārjup ich dui arrtarr khūunag amachdeu ootarrjā deeum khūunag jaaupiba, sii amach thāar eepaita khaphū apijim aajem, ich chi Emkhooi Iewaa meewia deeu iiu phiidu nūm ora.

¹⁰ Magtarr aawai chadcha chi khapeenau būurjā òrag jaauba aajeejim aajem. Pari mag nūmūn wir aig amach eepain iyuu nūmua, —¿Ma khani maachig jaau siejimta mag i meewia deeu i iiu phiidu a siejimá? aajeejim anaabá amach appai.

¹¹ Mag amach appai mamag nūu awi alphin ichigcha, —¿Khan jägwia Ēwandam iek jawaag chi machnaanau jaauwai mag Ēwandamau Cristo pūiju na Elíata beeju aajē? a jeeujierram anaabá.

¹²⁻¹³ Magbaawaita Jesuu amag, —Chadma, chi machnaanau jaajemjo, Elíata nacha beema ajim anum. Pari mag i beeju jaautarran, mag Ēwandamau pūiju aa-jerr òrag nūpi jaaumkhīrta beeju jaaujim. Pari Elían ya udthurjim. Mamū mag i udthuurwai, Ēwandam iek phā sim gaai jaau simjo, òrau i dui amachdeu ampierr awi warag i thōopñijierram. Magtarr aawai ¿pārau khīrjuawai òrau mu duijā i dui atarrjo abaju khai ajim aajem, ich jāg Ēwandam iek phā sīsidum gaai much chi Emkhooi Iewaa igwia wauju a jaau simjo?

Jesús khapeenau chaai mor eem mepeer pod jēuphība arr (Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴Mag iyuu wedurumua tagam ich khapeen nueve narr aig pachena oowai, oor pom warpham magwe phūur thūnum járrta Êwandum i jawaag chi machnaan garmua am dui ijéjébkham oochejim aajem. ¹⁵Mag oor pom thūnarr khūnnau amach dakhīir Jesús barbaichem oophobaadee onegau i khīrphee pochag phobaadewi i dui saludaa nūmu, “Uuchata jāg pū barbaichem” ajierram anum. ¹⁶Mag chi machnaan garmua ich khapeen dui ijéjébkham oobaicheewai, —¿Pāar khan iekta ig nūma? ajim anum amag.

¹⁷Magbaa mag oor pos thūnum eemuā ābmua magjim anum:

—Maestro, mua much iewaa aibeejimgui ajim anum, i mor eem beneu pod iekhapiba sii ichūp wai siawai, pūrug warre jēu werbam-khīir. ¹⁸Mug khitum barbaadeewain sii jēkhūt bājā aimajim. Magbaademua sii isaphun bau aadem dui thet khierrpa kūkūerr khabaademua phithierrii aadeejemgui ajim anum. Mag bar nūmuā warag nem dau aauga pabaadogui ajim anum. Mua pū khapeenag jaaujim, amag much chaai mor eem ben warre jēuphīmkhīir. Pari ni ābmua jā podbjim a jaaumajim aajem.

¹⁹Magbaawai Jesuu ich khapeenagta magjim anaabá:

—Pārau chan jāg chaai Êwandumau monaauphījuā khīrjubata

nūm. Pārau jāg Êwandum juatheeg simjā khīrjubamjo nūm, ¿ich jägtä sii mua āwat chitaju aai chirā pārau oowai? ajim anum. ¿Khan atchata pārau mu pāach dui chitapim ig nūma ajim anum, ajapcha ukhaag? Magnaa, Mag chaai mu aig aipidut ajim anaabá amag.

²⁰Magbaawai chadcha chi chaai i aig aibeejierram aajem. Mag aipierrwai, chi chaai mor ee mag chi mepeer simua Jesús khīr eerpa athaawai, sii eepemjo ich beneu barbaademua warre jēkhūt bājā aimajim anum. Mag bājā aimaa sii parhooba bu thūthūg khabaadem dui ipegchoo isaphun bau aadejim anaabá. ²¹Ich dakhīir magbaadeewaita Jesuu chi ayag, —¿Pū chaai jāg beneu barbaaderr ya durrūu sīwi? ajim anum.

Magbaa chi ayau, —Jāan ich būruu khituwe ich jāg baarjemgui ajim anum. ²²Khar charā jāg barbaademua chi meperau ūtdau eejā barphinaa do eejā barpääijemgui ajim anum, i thōopäaig. Maagjeewaita mua pūrug chaigpa chirūngui ajim anum. Pua uu i monaauphīju aai chirūm khai, maar dau aug khaugwi mu chaai monaaubapui ajim anum irig.

²³Magbaawai Jesuu irig, —¿Jāgwi mag pua mūrug “uu i monaauphīju aai chirūm khai” a sīwi? ajim anum. Ar Êwandum gaaita ukha nūm khūn ithee chan būrjā phithurm nem chukhum. Maagwai puajā chadcha thāraucha ukhamūn, pū chaaijā monaaubajup ajim anum irig.

²⁴ Magbaa chi ayau, —Muan chadcha ukkanha chirumgui ajim anum. Mamu pua much chaai monaauju khiiirjuga t̄rcha murug khiiirjupibá ajim anum, warag Ewandamag ukkanhaag.

²⁵ Mag n̄um ee Jesuu oowai ich aig òor pom biirdudukham oo-baawai chi chaai mor ee mepeer simugta meeurrall aadewi, —Me-peer, puchdeuta mug chaai jāg kach khisunaa meu meraa wai simgui ajim anum. Magnaa, Mu iekhau jopai chaai mor eemua oberbaad, maimua tag i mor ee dubaag khabamgui ajim anum.

²⁶ Mag Jesuu ichig meeurrall aadeewai chi mepeer wiiu a baubaadejim anaabá. Mag bau-baademua chi chaai deeu ich beneu barbaadewi, jēkhut bājā aimawia, warre chi meemjo būrjā mimig chukhu apuijim anum. Mag aig òor pom pos thunarr khūnau amach dakhīr mag chi thōmjo aadem oobaawai, “Chadcha ya meeabadebahab” anaajim anaabá. ²⁷ Mamu amau mag meeabaadem anum ee, Jesuu chi chaai juu gaai purnaa ügthaag phiriu athajim anum. Mag ich juu gaai purnaa phiriu athaawai dhi phiidu warag būjāau dūnusijim anaabá. ²⁸ Mag chaai mor eem mepeer jūrp̄iwi ereubaadeeu, ya amach ap deg paaukhabaimaawai, iyuu n̄umua Jesuug, —¿Khan jāgwi jāg chaai mor ee ben khaigbam wai sierr marau pod obeerpi aubají? a jeeuierram anum chi khapeenau.

²⁹ Mag ichig jeeubaawaita, —Mua pārag jaaukhimgui ajim

anum: Jāg mepeer khīir òor mor eemua jūrp̄aigan, jāan sii thach-jā khoba āba Ēwandalampai jeeu nyu aawaita jūrp̄aijemgui ajim anum.

Puaba Jesuu chikhamnau ich thōoju jaautarr

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰⁻³¹ Maig naawia ereu phobaadewia Galilea durr dich-jim aajem. Mamu Jesuu mag òrau ich pur auwi ich thōoju anumta ich khapeenag jaau sierr aawai amach n̄umjā òrag khaugpimapha s̄ejim aajem. Mag jaaumamua amag maagjeejim anum:

—Much chi Emkhooi Iewaan òrau chi thierrnaanag pur deeju. Mag pur deebaawai amau mu thōop̄iju. Mamu mag amau mu thōojup mamu, ag khur khāai thārjup n̄um ee deeu iiu phiidu-gui a jaaumajim aajem.

³² Mamu amachig mag jaau-mamjā pod i iekha sim khaugba aajeejim anaabá. Mag amachdeu pod khaugba aawai jewaag ēkhaajeejim anum; mamu inagau awi ich mag jeeubajierram aajem.

Chijāata ūruucha aju aai sī a jaautarr

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ Mag iyuu wenurrumua phobor Capernaum anum ee bari-majim aajem. Mag barwia ya deg paaukhabaimaawai ichdeu amag, —Maach khud ee daaig weduraawai pāar ¿khan ata iyuu weduraají? ajim anum.

³⁴ Mamu amachig mag jeeubaawai, chi khapeenau ni ābmuañā

i iek unction, sii khuu nhisijim anum, khud ee wedurumua chijāata amach eepai thumaam khūun khāai ūrūcha sī a chikham ipeer ahaug wedurarr khap. ³⁵ Mag ich iek unction abaawai am na jēkhut yupwi dui amach thum ich bigaau thūrkha auwia amag magjim aajem:

—Ābmua khīrjuawai ichta tagam khūun khāijā ūrpai am khōsi sim khai, magan ichta warag thumaam khūun khāijā serbiibachanaa sii ich khapeen chogkhaju aai simgui ajim anum.

³⁶ Magnaa chaaidam thūr auwia, am dakhīr chi chaaidam juu ee jiir auwi amag magjim anum:

³⁷—Mug chaai agtha ich juau paba aawai serbiiba khitumjo òor thūnum thum mua khōsi chitum. Pārau mu denjo mug khitheem āb khāijā jāsenkhawia pāach di aig aumun magan pārau mūchchata khīr jāsenkhabarmjo abarm ajim anum. Mag pārau uduraa pāach aig mu baarpi nūm aiguin magan pārau mu Aaijā khōsi nūmgui ajim anum, ichdeuta mu puitarr aawai.

**Maach ichaaur khaba
simun maach igar sīewaiu a
jaautarr**

(Mt. 10:42; Lc. 9:49-50)

³⁸ Mag ūrwia Juanau, —Maestro ajim anum. Marau woun āb oojim, mag wounau iekhamamua pu thūr thūrnaa òor mor eem mepeenag obeerpi jaaubaawai chadcha obeerpui maajeejim. Mamu maarjo pu dui nūrraba aajemuata mag sīewai marau

irig tag òor mor eem mepeen jūr-khūipiba jaaujimgui ajim anum.

³⁹ Magbaa Jesuu amag, —¿Khanthee pārau irig magjierrā ajim anum, ideu òor jua pūrpiba? Mag wounau mu thūr gaaita mag òor monaau nūrrum khai, magan irua wajaphata nem wau sim khabahab ajim anum, mu eugar khaigba jaauba. ⁴⁰ Maadeu nem wau nūm oo simjā maach ichaaur-jā khaba warag maach juapierr oo sim wounan, magan maan maach dui sīewaiu ajim anum. ⁴¹ Maimua ich agjo ābmua khāijā pāar Cristo khapeen aawai pārag nemdam būrūum khāijā deebarwounan, Ēwandamau agjo irig nem wajapham deeb khaba deeju a chirūm-gui ajim anum.

**Nem khaigbam wau nūmuu
maach pekau ee burrpiejem**

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² Pari magba ābmua khāijā mu chaai mug mu iek ukha kherūmta pekau ee burrpiumun, Ēwandam dūita iekkhōr pooma sīsiju. Mamu mag Ēwandam dūita iekkhōr paarpaju khāai, ichdeupai ich o gaai mokpor pomkham jūnaa phūas ee baudukhiin uucha ajugui ajim anum. ⁴³ Maimua agjo puch juupaита pu pekau waipi sim khai, ag garm jua warag warre thūapbapchi. Ideu pu jua bisi Ēwandam aar barwiajā uu simgui ajim anum, puch jua numwe monakha khīmie durr ötdau uu thōojā khaugba wejom ee maju arr khāai. ^[44] Mam chan mag ötdau uu thūnumjā būrjā thōba ni ag eem odomiejā khechaa

khaugba sierrumgui ajim anum.] 45 Wa pü bħuu khāijā agjo pü pekau ee burri sim khai, magan mag bħejā warag thħapbari. Bū numwe monakha khīmie durr maju arr khāai, Ėwandom aar bū bisi oberwiajā uucha simgui ajim anum. [46 Mam chan mag ōtdau uu thunumjā thōba ni ag eem odomiejā khechba ich mag sierrumgui ajim anum.] 47 Wa pü daúa khāijā pü pekau waupi sim khai, magan mag dau warag jēubapbi. Puch dau numwe monakha khīmie durr Ėwandom mag puch barcipi ju khāai, dau bese khāijā pħuta Ėwandom denkha simu uucha simgui ajim anum. 48 Mam khīmie durr chan odomiejā khechaa khaugba ich mag domkha thunum dui mag ōtdau uu thunumjā thōba ich mag sierrumgui ajim anum. Maguata muan pāragan, pekau wau-maagau dau chukhumjo oobam-jonaa magum nem khaibgam wawaaggħajja jua chukhumjo abat a chirumgui ajim anum, bħarrjā wauba.

49 Mua pārag mag chirum, chikhamnau pāach thum pāar wajap dau aug waipju aawata mag chirumgui ajim anum. Mamu Ėwandomau udheraa mag pāar dau aug waipi nument, sii pāach ich dui chadcha ubu wenurru khai a khap aagta magpi sim. [Pāar dui mag sim aig, nemek mod ārm ugu pho siiujemjo, mag phithur wenurru gaaimua warag pāarjā agjo ich dui ajapha wenurramkhīrta pāar dui mag simgui ajim anum.] 50 Thakharan

chadcha nem wajaphamhu. Mamu mag sim nakha aadekhiin, Ɂkhaū magħum thakhaar igju khai? ajim anum. Jāg thakharauta nem thum siphera apiejem jo abat, pāach khapeen dui nem wajapha wau nūmua agdaujo thumma khōinaa wenurraag a jaumajim aajem.

**Jesuu jaauwai pod dich uhi
pħajju khabam aajem**
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

10 ¹Jesús mag Capernaum phobor eemua deeum durr Judeaag mawia jūrr dojā Jordán igau edau obeerjemug petajim aajem. Mag amach ee pabaimam khaug auwi ich aig õor pooma pos aicheewai ichdeu ag na õrag jaaujerrjo mag õor pom thunumug Ėwandom iek jaauubaadejim aajem. ²Mag nūm ee fariseonaan i aig beejierram aajem. Makħuuna juau ogħom Jesús imeraa pur awaag awi irig jeeumamua, — ɁChadchata pua oowai maach emkhooinau dich uhi pħajju aai nū wa pħajju khaba nū? a jeeujierram anum.

³ Ichig mag jeeubaawai jūrr ich Jesús garmua amag, — Moiseeu Ėwandom iek phä pħarr gaai, Ɂkhan a jaau sīwi? ajim anum.

⁴ Magbaa amachdeu, — Moiseeu jaauwain maadeu dich uhi pħajju aai nūm a jaau pħajim aajem. Sii-ta uhi pħagħpaawai wajapha ēsap phānaa ag gaai, “Ya mua pü pħa chirum” a jaauju aai nūmgui ajierram anum.

⁵ Magbaawita Jesuu amag, — Pāade khīu ūrbat ajim anum. ɁPārav khaphu nū, khan gaaimua

Moiseeu mag phā pħaj? Irua mag phā pħatarran, pāach jūg theeg sīsidum gaaimuata mag phā pħajimgui ajim anum, chadcha. ⁶Pari warrgarwe ich Ēwandalmau maach ompaawajā emkhooi uthi duita ompaajimgui ajim anum. ⁷Magtarr aawaita emkhooi ich uthi dui pabaademun ich dennaan kha ogħdajemgui ajim anum, ya ich uthi duita āba nūrraag. ⁸Ya magbarm aigmuu warra agdaujo amach appai naajerrta õor ābpaimjo ich mag nūisiejem. Ya mag nūsim chan ya tag amach āħabdoo nūrjee aba, õor ābpaimjo nūisiejem. ⁹Mag warrgarwejā ich Ēwandalmauta mag papitarr aawai pod iwiir ābmuajā i ichaaur awi dich õor pħaju khaba numgui ajim anum Jesuu amag.

¹⁰Maimua magtarr khur deg paaukhawijā chi khapeen garmuata deeu ich ag iekpai irig jeeu naajim anum. ¹¹Mag ichig jeeubaawaita Jesuu amag, —Ich uthi pħawia deeum uthita au simun magan pekauta wau simgui ajim anum, ich uthi chaar khabam duita mag siewai. ¹²Wa magba chi uthirau khājjā ich jaai pħawia deeum emkhooita aumun magan agjo pekauta wau simgui ajim anum, ich jaai chaar khabam duita siewai.

Jesuu chaain kōit iekhatarr
(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³Mag num ee õrau Jesús aig amach chaain waibee thunhisiżjam aajem, am gaai purnaa am kōit Ēwandalmag jeeumkhiir. Pari mag jūrram khūnau chaain

waibbeekham oowi jūrr chi Jesús khapeenauta chi aibee num khūnag meeurrāu sūujeerram aajem, tag aibeepimaugau. ¹⁴Mamu amau mag őrag meeukha iekha num oobaawaita Jesuu jūrr amachigta agjo meeurrāuna, —Ideu őrag amach chaandom mu aig waibeepibat ajim anum. ¿Khanthee pārāu amag beepiba jaau nu? Chi jooin awiajā chamu khūn chaainjo mu iek uthkhakkarrso uthka num khūnta mu għejja gaajid uthwa tgħidha. ¹⁵Mamu chi őgħtar oberju khūrju num khūnaujā mukħuun chaain denjo uthhabam chan pod oberbamgui ajim anum.

¹⁶Mag iekhapuinaa, Jesuu am dakhīr warag chi chaain ich juu ee jiirkha auna, am por īr juu ausiunaa, am kōit wajapha Ēwandalmag jeeumajim aajem.

Woun āb phatkhon paraam
Jesús dui iyuu athurtarr
(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷Maigmua Jesús chawag maagpam ee, woun āb i aig khaphig beejim aajem. Mag beeċċa i khūr phee kanieu phobkha-chewia irig magħejjim anum:

—Maestro, pħuha chadcha maestro ajapham aawai purug jewaan beejim: ¿Mua khani jāgju aai chiru őgħtar oberaag? Murug jaaubá ajim anum.

¹⁸Magbaawai Jesuu irig, —¿Khanthee pua murug chi ajapham a sī? Oor ajapham chan chukħum. Ajaphamun āba Ēwandalma ich appai ajapha

sierrumgui ajim anum. ¹⁹ ¿Pua khaphu sibá ajim anum, Êwandumau ich iek Moiseeg phäpitarr gaai: “Oob dich oor khabam duí khapes am; oob oor thoom; oob nem jïgkham; oob chikham eugarjä seukha nem ïgkham; oob seukha chikhamnaanjä khugurm; maimua puch dennaanjä jäsene abá” a sim?

²⁰ Magbaawai chi woun mag irig jeeuchetarrau —Maestro, mæch büruewe mag pua jaaubarm thum mua uerkha chitabahab ajim anum.

²¹ Mag wounau mag iekhabaawai Jesuu i dau ee aug khaug paraa eerpanaa irig, —Mamu agtha pua nem khiir ab wauju waaur wai sibahab ajim anum. Puch diig mawia, nem thum puchdeu wai sim perkhuupuinaa, mag phatkhon jurr dau aphu khitheem khunag thum jibapui ajim anaabá. Maimuan chadau mu eudee pidú ajim anum, chadcha mu duí chitam khosi chirum khai. Pua magmun ugthar pawiajä bürjä augcheba phatkhon khäai nem ajapham pomta wai chirsijugui ajim anum irig.

²² Jesuu ichig mag iekhabaawai warre okhüirjuu ich diig petajim anaabá, chadcha phatkhon paraam arr aawai. ²³ Ichdeu mag nem jaaubarm ipierraa amaaugau warag okhüirjuu petam oowi, ich bigaau narr khun khüir eerpa phüurdünaa, ich duí ogduba wenürrarr khunagta, —Keena, pääde oobat ajim anum. Phatkhon paraam khunta Êwandum

chi Porkha sim aar oberaagan, chadcha thethe simgui ajim anum.

²⁴ Jesuu mag iekhabarm ürwia warre jügderraaphobaadejim anaabá. Pari magwi deeu ich Jesuupai amag, —Aay, chaaina! Ar phatkhon ithee wärpa aajem khunta Êwandum chi Porkha sim aar oberaagan, chadcha phithur sierrumgui ajim anum.

²⁵ Phatkhonpanta ugthar Êwandum chi Porkha sim aar oberju khäyau, camello pom jäg maach wounaan khäijä ürpai sierrumta phithurg chukhu nobeeu kach ee thoogar ober dichjugui ajim anum.

²⁶ Jesuu mag jaaubaawai chará warag jügderraacha num iekhau jurr amach eepai wir aig amach khapeenag, —Mag khai, magan khaita peerduagáwa? anaajim aajem.

²⁷ Magbaa Jesuu amag eerpanaa, —Óragan chadcha phithurgma ajim anum, mag ürwai. Mamu Êwandumag chan bürjä phithurg chukhu simgui ajim anum.

²⁸ Magbaawai Pedroou irig, —Maraun chad maach nem wai narrjä ewag khüirjuba, thum phepuawi pu duí ogduba wenürramma ajim anum.

²⁹ Magbaa jurr ich Jesuu mag-jim anum:

—Pedro, mua chadcha mag chirum: Ar mu gaaimua wa mu iek jaaum khöchgau khäijä amach di, amach eeugpeen, amach üphüuin, amach dennaan, amach uui, amach chaain, wa

amach nemjiiр khāijā khūchpaim ithee werpuphakham khūunagan, 30 mug jēb gaai agtha nuwejā amach eeugpeen, amach ūphūtin, amach ād, amach chaain, amach nemjiiрpa thum mū gaaimua okhoomarr khāyaujā ūr warag ag atcha deejugui ajim anum. Ajap ōrau am dau aug wauwiajā mag wenūrrāmūn chadau, mug atajā durr iiur gaai much dūta ich mag wenūrrāmkhīr much aarchata phe aujugui ajim anum. 31 Pari mag ed āaur khūun ar mūig eegar aawai amachta chikham khāijā ūrūucha nūm aajerr khūunta ūg-thar Ēwandal aar paaukhaimaa-waijā jūrr serbiibacha aajerrjoo nūisijugui ajim anum. Maimua jūrr ar mū gaaimua chikhamnau serbiibag pheejerr khūunta jūrr warm khūun khāijā ūrūucha nūisijugui a jaaumajim aajem.

Õrau ich thōoju Jesuu jaautarr

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

32 Maigmua phobor Jerusalenag khudau ma sim ee majim aajem, ich khapeen dūi deeum khūunpa. Mag wetumua ich Jesuuta por garcha am na maa ajim anum. Mamū mag chi ēudee wetmarr khūunan thāar paraata wenūrrajim aajem, ich Jesuucha ag nawe ōrau ich thōoju jaautarr ya khaphū narr aawai. Mamū mag am thāar paraa wenūrrām Jesuu khaphū sierr aawai, ich dūi ogduba wenūrraajerr khūun doce khiet thūrkha auwia Jerusalén phobor eem khūunau ich dūi

khaigba aju jaauumamua magjim aajem:

33—Pārau khaphū nūm, maach Jerusalenag wetum; nau maach mam barbaimaawai much chi Emkhooi Iewaa mug chirūmūn thethemnaanag mū pūr deejugui ajim anum. Magbaawai makhuun-nau jūrr maach meeun khabam khūunag mū thōopi jaauwi durr chaauram khūun juu ee mū thusēpējijugui ajim aajem, makhuun-naujā mū dūi amachdeu ampierr amkhīr. 34 Magbaawai makhuun-nau mū wau iekhanaa, mū jēgadaujā wūnaa, mū gaaijā icho thunaa, amachdeu am aig mū dūi awia, ābmiecha paawai amau mū thōopējijugui ajim anum. Pari mag amau mū thōowiajā khāai thārjup nūm ee deeu mū iiu phiidūjugui a jaaujim aajem.

Santiagoou Juan dūimua Jesuug amach khīr jäsenkhapi narr (Mt. 20:20-28)

35 Mag wetum ee jooi Zebedeo chaaina, ajapcharan Santiagoouma Juan dūimua irig, —Maestro, marau pūrug nem-dam jeeum ig naajimgui ajim anum. ¿Pua maar khīr jäsenkha-wi maachdeu jeeubarmjo abaju khai? ajierram aajem.

36 Magbaa Jesuu amag, —Pārau jāgata mua pāach dūi apim khōsi nūma? ajim anum.

37 Magbaawai amachdeu irig, —Marau pūrug jaau ig nūmūn mug atag pūchta thumaam khūun Porkha beewi mug durr thum jūabaadeewaijā maar numiim

khunagta puch bigaau juppi-bá ajierram anum, puch du iek theeg amkhiir: áb puch juachaar gar, maimua áb puch juawe gar.

³⁸ Magbaawaita ich Jesús garmua amag, —Pārau chan sii pāachdeu nem jeeu nūmjā khaugbata nūmgu ajim anum. ¿Pārau khīirjuawai mag pāachta warm khun khāijā ūrpai aag chikhamnau pāach dau aug wau nūmjā mu denjo áwatwi mu thōm edjā mu dui thōju aai nū? ajim anum amag.

³⁹ Magbaawai chi Santiagoou Juan duimua, —Eera, marau áwabujup ajierram anum.

Mamu magbaawaita Jesuu amag, —Pārau chadcha õrau pāach dau aphuw wau nūmjā áwatwi mu thōbarmjo thōma ajim anum. ⁴⁰ Pari magbarm gaaimuapai chan mag much juachaar gar wa juawe gar khāijā much dui ába juppiju chan mua pod jaaju ju khaba chirumgu ajim anum, Ēwandamauta ichdeu khap jaaju aawai.

⁴¹ Mamu mag Santiagoou Juan duimua amach dakhíir Jesuug magbaawai chi khapeen diez narr khunnau jürr am duita meeukha naajim anaabá. ⁴² Mamu magbaawai Jesuu amach thum ábam aig thürkha auwia amag magjim anum:

—Pārau meraajā khaba nūm, chadcha sii mug jēb gaai òor porkhawi amachdeuta gobernaajem khuunaun amachta chi pornoan aawai iek theeg nūm awia amach khāai jua eegpaim khun dui amachdeu ampierr

ajem. ⁴³ Pari jürr pārau pod am denjo magju khaba nūm, pāach eepai. Magju khāai ábmua khāijā pāach eepai ichta thumaam khun khāai ūruu am khōsi sim khai, magan jürr ich garmuata ich khapeenau nem mag abaa-waijā am ipierr nūnu aju aai simgui ajim anum. ⁴⁴ Maagwai ar ichta ūgthar pawiajā Ēwandamaau ich garcha juppi ahau apim khōsi sim khai, magan sii ichta parhoobam khun chogkha-ju aai simgui ajim anum. ⁴⁵ Mu pāar khāai Emkhooi Iewaakha chirumjā mag sii much garmua chikham chogaagjā beebajim. Mu beetarran, sii chikhamnag much chogamkhīrta beejimgui ajim anum, mag chitumua chikham jua machgau thōwi mag thōbarm gaaimua òor pom sii amach pekau ee preso sīsidumjo nūm khun obeerkhapääin.

Jesuu Bartimeo dau

monaaupuitarr

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Mag wetumua Jericó phobor ee barimajierram aajem. Maig khūchpai naawia deeu am ereubaadem dui òor pom wetjim aajem. Maimua ya am phobor eemua oberwi wetumta khud bigaau woun áb dau khīsu khitum Bartimeo anumta òor ereu dich nūm khunag nemdam jeeuwai oo kherum ooimajierram aajem. Mag woundam jooi Timeo anum iewaa ajim aajem. ⁴⁷ Mag dau khīsu khitumua ich dakha Jesús Nazaretpierr dichmam khaug athaawai ähäakhamua, —Jesús,

p̄uuta rey David khachitarr ag chaain ewagam kh̄uun Iewaaun marau nu narr. Mu ap chitum mu dau ee aug khaugbahur aa-jeejim anum, ich dau monawaan beemkh̄ir.

⁴⁸Mag chi dau kh̄isu khitumua ähää khabaadeewai Jesús dui öor wetmarr kh̄uunau irig meeurrarau aa-jeejim anum, kh̄üpam-kh̄ir. Mamu magbaawai chará warag thet ähäakhamua, —Jesús, p̄uuta rey David khakhitarr ag chaain ewagam kh̄uun Iewaaun marau nu narr. Mu ap chitum mu dau aug khaugbahur aa-jeejim anaabá.

⁴⁹Jesuu mag ähäakham ür athaawai dñuñisiwia chi dau kh̄isu khitarr awaan mapijim aajem. Magbaawai chadcha i awaan wetwi chi wettarr kh̄uunau irig, —;Kh̄iirdam ubu phiidubaad! Jesuu pu thür s̄iebahab. I aar marräu ajierram anum.

⁵⁰Ichig magbaawai ich ag burre ich khajüa ür joothü jüa s̄ierr barwerpp̄uwi phiiudu dñuñisinaa Jesús aar petajim aajem. ⁵¹Mag chadcha ich aar dñuñubaimaawai Jesuu irig, —;Khani pua m̄urug p̄uch dui apim kh̄osi chirú? a jeeujim anum.

Magbaa chi daudam kh̄isu khitum garmua jürr irig, —Maestro, muan p̄urug m̄uch dauta monaaupuipim kh̄osi chirumgui ajim anaabá.

⁵²Magbaawai Jesuu irig mag-jim anum:

—Chadcha muata p̄uch dau monaauju khaphü kh̄iirju chirarr gaaimua uu pu monaau chirsim.

Ya pu p̄uch diig maju aai chirum-gui ajim anum.

Irua mag iekhabarm burre chadcha dau eerdü s̄isiwi ich bi eem daujo daujä wajaug s̄isijim anaabá. Mag ich dau monaaubapäaiwai warag i dui petajim aajem.

Jerusalén phobor ee Jesús dubimatarr

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40;
Jn. 12:12-19)

11 ¹Jesús ich khapeen dui mamua durrsí Olivo anum gaai naaimajim aajem, phobor numí äba dakha num kh̄iirphee. Mag phobor numí äba dakha narr thür, äb Betfagé ajim, maagwai äbakhai Betania. Maig durrsí gaai n̄umua ich khapeen numí thürkha auwi puyaagpamua magjim aajem:

²—Cha maach kh̄iirphee phobordam sim ee ereubaadet ajim anum. Nau chi phobor ee dub n̄um aig p̄arau burrodam pa gaai jü kherum ooimaju. Mag burrodam gaai chan agtha ni äbmuajä waaiduba khitum. Ma p̄arau ēerwia aipidut ajim anum.

³Äbmu kahäjä beewi p̄aachig, “;Khanthee jäg nemchaai p̄arau ēer arraag ēkha nu?” a jeeubaawai, sii ithüu irig, mu igwia, mua ig chiraawaita arrum, mamu deeu ūmaai jopcha deen beeju a jaau-bat ajim anum.

⁴Maimua chadcha ereu phobaadewia, amachig jaautarrjo burrodam khud bigaau puertdi dub n̄um dakha o jü kherum oo-baimaawai, sii ēer auwimajierram

aajem. ⁵Magbaawai aig õor narr khuunau amag, —¿Päär khan-ta jäig jäg nüma, jamag pääru chikham nemchaai eer arrú? ajierram anum.

⁶Magbaawai Jesuu amachig jaauphuitarrjo jaubaawai üduraa warag amag arrpijierram aajem.

⁷Mag chadcha warrwi Jesús sim aar pabaimaawai chi khapeenau amach khajúa ūr joothu jüajemu chi burro phöpá ūr theer siiuje-rram aajem. Magbaawai Jesús ag ūr waaidubaadejim aajem. ⁸Magbaawai õor khapan i dui wedurarr khuunau amach khajúa ūr joothu jüa narr ēerkhanaa, i maju khud ee theerkhamam dui jürr äaur khuunaujä khud bigaau papijom bubreunaa, agjo i maju ee wer-phogkha majierram aajem.

⁹Mag i mam dui õor pom i na pos wetmaawai i ēudeejä agjo khapaana phurthümajim anum. Mag õor pom sii wetum khuunau serereugmamua mag naajim anum:

“Uucha abarm Œwandum, ich muuta puchdeu puch jürr puibarmuu. Ijom khun chan chukhum. ¹⁰Pua maar Reikhambhiir püju a jaaujerr chadcha pierrumgui” aajeejim anum. “Uucha abarm Œwandum! Warr jooi David reikha sierrjo ichta jürr Reikhaju khaphu nüm gaaimua, purug uu abarm anum. Ügtharm magwe onee aju aai nüngui” aajeejim anum, Jesús tho iekha nümuia.

¹¹Mag wetumua Jerusalén phobor ee barimajierram aajem. Mag barimawia, Aai i jeeujem diig mawia, ag ee dubwia, dijä

thumaa eerpa phuurdüpüiwia, deeu oberbaadejim aajem. Mag oberbaadewia ya edau kheearua aadem ee Betaniaag petajim aajem, ich khapeen doceem dui.

Jesuu higo phuapitarr (Mt. 21:18-19)

¹²Ag noram mag phobor Be-tania anum eemua Jerusale nag wetumua Jesús jásoo aadejim aajem. ¹³Mag i jásoo nürrümta warpmua pabu higo anum epoo khud bigaau dñum oo athajim anum. Magbaa aar dakha oon majim aajem, ag gaai chi nemjö ya chi wawam nümpii awia. Pari ag chee jaar khaba arr aawai ni por äbjä ag gaai oobajim aajem. ¹⁴Mag ichdeu ag gaai por äbjä ooba abaawai chi pabuugta wounagamjo, —Puch jäg sim gaaimua mug atagjä ich jäg cheba sierraju-gui ajim anum.

Irua mag iekhatarrjä i khapeenau ūrierram aajem.

Aai i jeeujem degmua Jesuu õor jürkhüvitarr (Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵Maimua deeu Jerusalén phobor ee barchewia, Aai i jeeujem di aar manaa ooimaawaijä, sii Aai i jeeujem degta nem peer-wai õor pom pos sereu wejom ooimajim anaabá. Magbaa Jesuu mag nem per narr khun thum dawag jürkhüvinnaa ag ee õrag phatkhon cambie narr khun mes dui dubur per narr khun mes-pa jékhut sipephimajim anaabá. ¹⁶Magnaa tag iwiir äbamugjä

Aai i jeeujem deg nem inag dui dichpibajim aajem. ¹⁷Maimua amag, —Pārau khaphu naabá ajim anum, Ēwandamau ich iek phā pharr gaai, “Mag diin sii durrierram khūnau beewi ag ee Aai i jeeujem diiu” a sim. Mag simta pāachdeuta ag ee nem parhēpag per nūmua sii chikham khūguurjem dikha wai naabma a iekhajim aajem, ich Jesuu.

¹⁸Jesuu mag iekhabarm phadnaan pornoanau Moiseeu Ēwandam iek phā pharr jawaag chi machnaan dūimua ūrbaawai, amach appai biirdwi, iekhawi, “Jāga akhiin maadeu jäg Jesús thōophikhamgui” anaajim aajem. Mamu irua nem jaau sim ūrwi thumaam khūnau i igar narr aawai ūmaai deeu ãsie khīrjuajeejim anaabá, mag i igar nūm khūnau jūrr amach duita meeukhaju khīrjuwia. ¹⁹Mamu amau mag khīrju nūm ee, ya edau kheubaadee Jesús ich khapeen dui mag phobor eemua warag amachta chawag wetjim aajem.

Jāga Ēwandamag jeeuju aai

nu

(Mt. 21:20-22)

²⁰Maimua ag noram deeu Jesuu ich khapeen dui ich ag khud ee wetumua oowai mag irua iekhatarr higo sii chi khaar aram magwe phuhu thūnaajim anum. ²¹Mag phuu thūnūm oobaawai Pedroou, —Maestro, pude oobá, pua tag chepiba jaautarr higo būjā sii phua thūnūmgui ajim anum.

²²Magbaawai thumaam khūnagta Jesuu magjim aajem: —Pāach nem wawaag iekhawai chadcha Ēwandamau pāachdeu jaaubarmjo apiju khīrjunaata iekhabat ajim anum. ²³Mua chadcha pārag mag chirūm: Åbmua khāijā durrsiigta wounagamjo iekhabaaawai chadcha ichdeu jaaubarmjo ich ipierraaj aju khīrjunaata “Jāigmua mawia jūrr phūas eeta dūnūubaimā” akhiin, chadcha Ēwandamau ichdeu mag iekhabarmjo apijugui ajim anum, ichdeu mag iekhabarmjo Ēwandamau chadcha magpiju khīrjunaata iekha siewai.

²⁴Maimua īchab, —Pāachdeu Ēwandamag nem ig nūm jeeuwai chadcha irua pāachig deeju khaphūnaa ya pāach juu ee wai nūmjota jeeumūn, magan chadcha irua pārag pāachdeu nem ig nūm deeb khaba deejugui ajim anum. ²⁵Maimua pāachdeu Ēwandamag jewaagpaawai pāach garmua wa pāach khapeenau khāijā pāach dui khaigba nūm khai, agdaujo perdón jeeuwia, tag magūm iek igba warag khīr okhoophiwia, magba arrjo am dui dau parii abat ajim anum. Pārau magmūn īchab maach Aai ūgthar chirumugjā pārau pāach pekau chugpaapi jeeubaawai irua chugpaaphiwia tag pāach dui magūm iek būurjā ighbajugui ajim anum. [²⁶Pari pārauta pāach khapeen wir aig perdonaaabam chan, maach Aai ūgthar chirumuajā ich agjo pāar pekau chugpaabamgui a jaaumajim aajem amag.]

Jesús jua theeg
(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷Maimua deeu Jesús Jerusalén phobor ee barchewia Aai i jeeujem deg dubjim aajem. Mag dubwi agtha ierr simta, i aig phadnaan chi porkha nūm khūun beejierram aajem, Ěwandam iek Moiseeu phā puarr jawaag ithee chi machnaan dui judionaan Asamblea eem khūunpa. ²⁸Makhūunau beewia irig, —¿Khai thowiata jāg mūig nem per narr khūun pua dawag jūr werppūjī? ¿Khaiuta jāg pūrug pūchta nem iek theeg apījī? Marag jaaubá aichejierram anūm irig.

²⁹Ichig mag jeeubaicheewaita jūrr ich Jesús garmua amag, —Magan muajā īchab pārag jeeu ookhimgui ajim anūm. Mua jeeubarm pārau mūrug jaaumun, magan muajā ich ago pārag jaauju, khai thowiata mua jāg nem wau chitá. ³⁰Maimua ichdeupai, Nacha mūrug jaaubat ajim anūm: ¿Khaiuta Juan pūjī ōor por choonurramkhīir; Ěwandamauta pūjī wa sīi mūg jēb gayam khūunau aji? ajim anūm.

³¹Amachig mag jeeubaawai sīi warag jaauujā khaugba, amach wir aigpai iyūu nūmu, —Maadeu irig, “Juan ōor por choomien Ěwandamauta pūjim” akhiin, jūrr irua maachig, “Magūmta, ¿khan jāgwia pārau irua jaau nūrrarr ükhabajierrá?” ajugui ajim anūm. ³²Wa magba maadeu irig, “Juanan sīi ōrau pūwiata jāg nūrrajim” akhiinjā, jūrr phoborpienta maach dui meeukhajugui

ajim anaabá, amau chadcha Juan ōor por choomieu Ěwandam iekta jaau nūrrajerr khaphū narr aawai.

³³Mag amach appai jaauju khaugba iyūu naawia warag Jesuug, —Marau pod jaauju khaugbamgui ajierram anūm.

Magbaawai jūrr ich Jesús garmua amag, —Mua pārag nem jeeutarr pārau mūrug jaauba aawai muajā pārag jaaubamgui ajim anūm, khai thowiata mua mūg nem wau chitá.

**Khaibag sīsidūmta nemjīir
thua narr**
(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

12 ¹Maimua Jesuu ich aig ōor pos thūnūm khūunag mūg nem īgkhaadam jaaumamua magjim anūm:

—Woun ābmua uvado jīirjim aajem. Mag jīirwia ag igaaau ajapha thuur phūurdūpūwi ich ago aig di eu kherjim aajem, ag eegar chi uva cho piirjūwaag. Magnaa īchab didamjā nasādjo ūgthaa eu dūnūujim aajem, ag gaaimua warp dawaa oo phūurdūdu aag. Mag nem thum aaipa sīuwi, chawag mam khōchkhabaadeewai, chi nemjīirido deeum khūunag alquilaapūwi, ichin jūrr deeum durr warp petajim aajem. ²Mag mam mawi sīi awia, ya uva waaubaadem khīirjuna, jooirau ich chog āb pūjim aajem, chi thua narr khūun aar, ich paatem ich ithee deepūimkhīir. ³Pari mag irua ich chogdam pūtarr di garm khūunau sīi amach aar barpināa

pürphobaadewi, wu wai nuu awia, sii deeu ich juu kharraa jürbapäaiwai, ich juadam parii barjim anaabá. ⁴Magbaawai ich mag jooi chi uva papau dewam ich chog puujim aajem. Mamu majá agjo amach aar barpinaa, warm duí atarr khääijä atcha wu wai nuumua porjä khöoppüwi, sii i khiiir parhooba iekha thunuuuwia, īchab jürpuujierram aajem. ⁵Magbaawai jooirau deeum puujim aajem. Ma paawai chará amach aar barpinaa warre thöopüjierram anaabá. Magtarr khurjä ich mag ich chognaan khapan pääjeejim aajem, mamu makhuunjä warm khüun atarrjo īchab khar sii mas wauwi pääjeejim anum; magbajuun warre thöopäejeejim aajem.

⁶'Maimua ya äbmiecha tag puujujä chukhu aadeewai ich iewaa äbpai khitaawai büürjä chig aba aajerrta puujim aajem. I khiiirjungan ich chaai aawai i ogkhaju awiata puujiebma. ⁷Mamu par ich jooi iewaa äba sii amach aar barpinaa amach wir aigpai, "Keena, chamuuta chi iewaa aawai muguata mug atagjä jürr ich aai nemjiiр jüaju khabahab" ajierram anum. "Jäg siipí warre maadeu i thöopüjigui" ajierram anum, mug uvado jürr maach denkha awaag. ⁸Mag, chadcha khapanaam khüunau pürphobaadewi, thöopüinaa, chi uvado igaaud eudu deethurjierram-gui a jaaumajim anaabá.

⁹Maimua mag nem īgkhaad-dam opäiwia ich iek ür narr khüunag magjim aajem: —Pärau

khiiirjuawai īsjä agtha mag uvado sim anaa chi thua narr khüunjä ich akhüunpai akhiin, ḥägajukhai ajim anum, magum wounaan duí? Par irua ich chaai äbpai khitum puitarrpata mag thöobapüim oobaawai, mawia warre amach thum khechpüiwia, ich uvado jürr deeum khüunagta jaau puabjejugui ajim anum ichdeupai.

¹⁰Magnaam amag, —Pärau ēwandam iek phä sim gaai thüurwai ooba aajē ajim anum,

"Di eu narr khüunau
isegtarr dibigta jürr chi
dihäd järramkha s̄sim" a
sim?

¹¹"Ēwandam maach Porouta mag dibig wajaphamjo api s̄iewai ūrau oowajjä ūuuta oo nuum" a phä simgui ajim anum. (Sal. 118:22-23)

¹²Jesuu mag nem īgkhaad-dam jaau simua amachta jaau sim khaug athaawai chi fariseonaanau maestronaan duimua Asamblea eem khüunupa äba ich maigwe i pur aum ig naajim anaabá; mamu mag i pur athaawai jürr ūrau amachta khaigbaju khiiirjuvia warag i dichba amachta ereujim aajem.

**Reígjä deenaa ēwandamagjä
ich paat deepi jaautarr**

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³Magbaawai chi pornoanau Jesús aar fariseonaan puujierram aajem rey Erodes igar narr khüun duí, makhuunjä i duí iyuu-mamua nem jeeumam khäijä khaugba ipeerdü iekhabapäaiwai magum gaaimua i pur awaag

ithee. ¹⁴ Magbaawai makhuunau ereuwia i aar barimawia irig maguijierram anum:

—Maestro, marau khaphu nūm, pua nem agchata jaaujem. Pua mag sii puchdeu oowai magjoo abaawai mag awi parhoobjā nem jaauba, ante pua chadchata thumaam khūnag jaaujemgui ajim anum, jāgata aju aai nū Éwandamau nem jaau sim eyaa wenurraag. Pua chan sii òrau amachdeu nem jaaum aig nem jaau nūmgjā puch khūgurpiba, wa sii puchdeu oowai magjoo abaawai ag burre sii magau aba aajem. Magua marau purug jeeum ig nūmgui ajierram anum: ¿Chadchata maach meeun judionanaaujā durrpierram khūn rey Roma siejemugta impuesto phagju aai nū wa phagju khaba nū? ajierram anum.

¹⁵ Mamu mag amau sii ich imeraa pur awaagta mag ichig jeeubaichem khaphu sierr aawai amag magjim anum:

—Pārau khantheeta sii mu imeraa pur auju ēkha nūma? Daaig phatkhon chi dau daí mu aig aipidut; mua pārag oopikhim-gui ajim anum.

¹⁶ Magbaawai chadcha irig phatkhon chi dau daídám deeierrezam anaabá. Mag deebaawai jūrr ich Jesús garmua amag, —Pārau chamug phatkhon gaai, ¿khai khīrta oo nū, maimua īchab ag gaai khai thūrta phā sī? ajim anum.

Magbaawai amachdeu,
—Romaam rey César khīr

khabahab ich thūr dui ajierram anum.

¹⁷ Magbaawai Jesuu amag, —Pārau mag khaphu nūm khai, magan reíg ich paat deenaa, Éwandamagjā agjo ich paat deebat ajim anum.

Amachig magbaawai sii jūgdeerraan nūisim iekhau warag amacha khīu nūsijim anum.

**Maach meebar m chadcha
deeu iiu phiiduju khai a
jeeutarr**

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸ Biek āb agjo Jesús aig beeierrezam aajem saduceonaan. Makhuunau jaauwai ya maachta mee-baadem chan tag būrjā maach akhaar iiuba aajem aajem. Amach mag nem jaau sierrjeem gaaimua iyūmamua juau ogthom irig magjierram anaabá:

¹⁹—Maestro, jooi Moisés khararrau Éwandaam iek phā puarr gaai jaauwai, woun āb uui paraa simta mag uui dui chaaijā chukhu meemun jūrr chi khod ābam wai sim khai, magua ich ag uupai auju aai sim a sim, ag dui ich naamuu chaain ooba arr aawai jūrr i ithee oo deeg, mag oo deebarm i chaalinkha nūisimkhīir.

²⁰ Maimua amachdeupai warag irig nem īghamamua magjierram anum: —Biek āb ābam khod appai emkhooin siete naajim aajem. Am naam chi nacharamua uui auwia ich mag chaai chukhu wenurrum ee meejim aajem, chi emkhooi. ²¹ Magbaawai jūrr chi eeumuu wir aig ich khojaupai auwi mag duijā agjo chaai ooba,

chi emkhooita meejim aajem. Magbaa jürr ich mag ʉipai ag eeumhu auwia mag duijā chaai ooba, agjo ich naamkhʉunjo mee-jim aajem. ²²Ich mag ewagjā ābam ʉiraupai mag siete narr thum thegduphitarrjā ni ābam duijā chaai oobajim anaabá. Maimua ya ēudeecha paawai chi ʉuijā agjo meejim aajem. ²³Magua marau p̄urug khap aag ithee jeeum ig n̄umgui ajierram aajem: Khechtarr khʉun m̄ag atag Ēwandamau deeu phiriutkha atham edjā mag amach thumaam khʉunau ābam ʉipai autarr aawai, ¿chijāata chi jaaí khuschaarkhajuma? ajim anum.

²⁴Magbaawaita Jesuu amag magjim anaabá:

—Pārau chan būrjā Ēwandam iek phā simjā khaugba, ni i jua theegjā khaugba n̄um gaai-muata sii warag khīirjug chaaurga kha kīirju n̄umgui ajim anum. ²⁵Otarr khʉun deeu iiu phiidukha phobaadem chan būrjā jua pupur abaju, ya am ūgtharm Ēwandam chognaan thʉnʉm khʉunjo n̄uisiju aawai. ²⁶Mag òor otarr khʉunjā deeu iiuju khap aag ¿pārau Moiseeu Ēwandam iek phā pharr gaai th̄rba aajē? Ag gaai Ēwandamau Moiseeg, “Mʉuta pāar jooin Abrán khararr Ēwandam anaa īchab jooi Isá khararr ag Ēwandamau, maimua Jacob khararr denjā agjo” a sim. ²⁷“Ēwandam chan oob mag sii chi khecham khʉun Ēwandam khabam. Ēwandaman chi iwam khʉun Ēwandamau” a phā sim. Irigan nawe khechtarr khʉun

awiajā agtha iiu n̄umgui ajim anum. Magnaa, Pāachta chadcha sii chaaurga khīirju n̄umgui ajim anum amag.

**¿Chijāata mandamiento
ajapcha ūruucha sī?**
(Mt. 22:34-40)

²⁸Moiseeg Ēwandamau ich iek phāpitarr iek jawaag chi mach-naan eem ābmua mag am ijēb-kham ūr sii awi, Jesuu ich dakhīr wajapha ag eyaa jaaubapäiwai, jürr i aig beewi irig, —¿Chijāata Ēwandam iek phā pharr gaai maachig nem waupi jaau sim eem chi ūruucharam agá? ¿Khanta ūruucha Ēwandamau maachig waupim khōsi sī? ajim anum.

²⁹Magbaa Jesuu mag wounag, —Ēwandamau ich iek gaai nem waupi jaau sim chi ūruucharamen m̄ugta phā simgui ajim anum: “Ūrbathū keena, israel-naan: Maach Por Ēwandaman ichta ābpai thumaam khʉun Por-kha sierrhū. ³⁰Maach Por Ēwandam sii par iiupai khaba, puch thārauchata khōsinaa puchdeu wauju ayaampierr ichdeu khōsim-jo abá” a sim. Maata Ēwandamau nem jaau sim chi ūruucharam-ʉugui ajim anum. ³¹Maimua ābakhai ag garm ich agjopaimʉʉ s̄iebabah ajim anum. Ma sii, “Puch khapeenjā wir aig puchjo daupii abá” a simgui ajim anum. Ēwandamau nem waupi jaau sim gaai chamʉ khʉun numiim khāai ūrpaim chan chukhumgui ajim anaabá irig.

³²Magbaawai mag chi mach-damau jürr irig, —Maestro, uu

pua ag eyaa jaaubapuum, jāan chadaugui ajim anum. Maach Ŋwandaman ich appaita sierrum; ijom chan tag chukhum. ³³ Ŋwandamta dich thāraucha khōsinaa dich khapeenjā daupii nūmta Aai i jeeujem deg mawia nemchaain khapan thōonaa phaa nūmuu ūgthaag jeeu nūm khāijā ajapcha simgui ajim anum.

³⁴ Jesuu oowai mag wounau chadcha agcha ich iek ukkanwai irig, —Pūn pom waaurba chirumgui ajim anum, Ŋwandamta puch Porkhapieg.

Bigaaum khūnau mag oobaa-wai ābmuaajā tag irig jeeubajie-rram aajem.

¿Mesías khai iewaa ají?
(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Jesús Aai i jeeujem deg Ŋwandam iek jaau siewia jūrr ich garmua aig narr khūnag magjim anum:

—¿Khan jägwia Moiseeu Ŋwandam iek phā puatarr jawaag chi machnaan iek mag Cristo rey David khararr ag chaain ewagam khūn den aajē? ajim anum. ³⁶ Ich Daviichajā Ŋwandam Akharau ichig iekhapaawai ich ag Mesías igwiapai “maach Por” abajieb. Ante irua phā puarr gaai mag simgui ajim anum:

“Maach Por Ŋwandamau maach Porog ‘Mūch iek theeg chirumjo aag mu dui āba mu juachaar gar jupbá ajim, puch oomapha aajem khūn thum mua puch jua ee purkha dee nūm ora.’”

(Sal. 110:1)

³⁷ Mag ich David khararrauchajā Ŋwandamau puju aajerr igwia “maach Por” a iekhatarrta, ¿jāga pāar iek í David chaain ewagam khūn denpai aju aajē? Mag sii ich chaaipai aju akhiin, ich paarmua mag “maach Por” abakhamgui ajim anum amag.

Mag i ijējbkhām òor pom aig thūnarr khūnau i iek ūrm khōsi ūr naajim aajem.

Jesuu chi machnaan igwia iekhatarr

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Jesuu Ŋwandam iek jaau-mamua magjim aajem:

—Moiseeu Ŋwandam iek phā puatarr jawaag chi machnaan dui khai, khīir khaphū abat ajim anum. Jākhūnan sii kha-jūa bu duurg jūanaa kaajā ee ūr amach saludaawaijā amach tho iekhapim khōsita sierrjeem ajim anum. ³⁹ Jākhūnan amach Ŋwandam i jaaujem deg weetwaijā amachta por garcha thumaam khūnag khīir jürkha juupjem, amachta warm khūn khāijā wajapcha nūm awia. Maimua òor chaauram khūnau amach aar thach khomkhīir thūrwaijā, parhooba jupba, amachdeuta khāidu wajapcharam jūa au sierrjeemgui ajim anum. ⁴⁰ Khoopaa uuin dau aphūum dijā khechthūg aumaajerram. Mamū mag sierrjeemta chadcha amach magba chitheem amkhīir, Ŋwandamag jeeuphobaademjā pua chūuu aphobaadeejemgui ajim anum. Pari amach jāg sierrjeem paran

Ēwandamaujā am gaai juu khuaba deejugui a jaaumajim aajem.

Khoopaa ህወጥ ofrenda
(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Biek አብ Jesús ēwandamag jeeujem deg am phatkhon phiejem khīirphee oo sīejim aajem. Mag oo simua jūrr bee thūnūm khuunau ag ee phatkhon puapchi ereu dich thūnūmta eerpa oo sīejim anaabá. Irua oowai riknaanaun phatkhon pom dee naajim anūm. ⁴² Mamū riknaanaun mag phatkhon dūrrcha dee pua nūm ee, khoopaa ህወጥ አብ aphūu khitum beejim aajem. Mag beewi phatkhon chi dau daídam numpai wai sīerr warre mag numwe ag ee dee puapchijim anaabá. ⁴³ Mag khoopaa ህወጥ phatkhon būrūu wai kherarrdam thum deebarm oowia Jesuu ich khapeen ich aig thūrkha auwia, —Keena, mua pārag jaaukhhimgui ajim anūm. Jāg khoopaa ህወጥ dau aphūu khitumua phatkhon būrūu deejieb mamū, ēwandam dakhīiran tagam khuun khāajā ūruuchata deebarmgui ajim anūm. ⁴⁴ Warm khuunnaun sīi amach den sobtarr eemta ēwandamag dee naabahab. Mamū jāg khoopaa ህወጥ aphūu khitumua chan magba, ich den ābmiecha agua ich thach khoju arrdamta warre thum deebarmgui a jaaujim aajem.

Aai i jeeujem di የጋ
pogueupchiju Jesuu jaautarr
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

13 ¹ Mag Aai i jeeujem deg sīewia oberbaadeewai i

ogdūba wenūrraajerr khuun eem ābmua chi Jesuug, —Maestro, pude oobá ajim anūm, mokpor dapkhamua sīi di ooimū joothūthūud eu dūnūm.

² Magbaawai Jesuu irig, —Ar jāg di dap dūnūnūidūm pua oo chirabā; jāg thūnūm chan mok por ābjā ābam ብር ich jāg ajapha joothūthūud sierrabam. Jāg thūnūmūn sīi thumaa ጽጋር pogoeupchijuuta jāg dūnūmgui ajim anūm.

Ēwandamau maach i
aghkaimūu paawai nem
oomaju
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:17-24;
17:22-24)

³ Maigmua ereubaadeeu mag Aai i jeeujem di khīirphee durrsī Olivo anūm gaai sīejimajim aajem, ich khapeen dūi. Maimua barwi ya i jēkhūt jupbaimaawai Pedroou, Santiago, Juan maimua Andrés dūimua amach jayapam khuunau irig jeeumamua magjierram anūm:

⁴ —Pū iek mag jāg mokdau joothūthūud thūnūm thum ጽጋር pogoeupchiju anūm, እma jāag-waichata magjuma? ajim anūm. እKhan jāg nūm gaaimua cha puechdeu jaau simjo ēwandamau ijaaurjo oopijuma ajierram anūm, mag Aai i jeeujem di pogoeupchimūu pam?

⁵ Magbaawai Jesuu amag, —Magan mua pārag jaaukhhimgui ajim anūm. Maimua jaaubaade-wia, Keena, khīir khaphū wenūrrathū; oob chikhamnag pāach ቅድመ khūgurpimiet ajim anūm.

⁶Mua pārag mag chirumun, mug atag paawai õor khapankham khūnau amach iekpai mu iek gaai thuwia, “Muuta ag Cristoou Ēwandamau puju ajerr” awia, õor pom khūgurmaju aawaita mag chirumgui ajim anum. Pari makhuunau pāachig magwia khāijā oob pārau am iek ukhamiet ajim anaabá, am wawimamua.

⁷Juurhi phiidju theega jajaau-khamjā pārau ūrjugui ajim anum. Mamu pāachdeu mag ūurwai oob jāphiermiet. Ichiita jerrba chadcha ich mag aju. Magjup mamu ma chan agtha Ēwandamau pāar i agkha nūm khabam-gui ajim anum. ⁸Magbaadem dui īchab durr mug wejom ee amach eepai jūrr durr chaauram khūn dui werbjurau, amachta jūrr chikhamnaan khāyau ūrpai am khōchgau. Mag nūm dui īchab durrpierr uur theega duuimam dui jādau theegjā burrju. Mamu mag nūm sīi warrpem Jooirau õor dau aug waipi simhugui ajim anum.

⁹Pāach mordam wir aig uirkhabathū. Thethem khūnag pāar pur deewi judionaan Ēwandam iek jaaujem degjā pāar gaai amau mas deemaju. Mu gaaimua pāar khaibag waumkhīr amau pāar gobernadornaan aarjā warrwi reinaan aarjā warrmaju. Mamu magum khūn aar pāar warrwaita warag pārau mu iek jaauwimucha amag jaaujogui ajim anum. ¹⁰Ēwandamau mug durr i agkhaju nawe mug õor peerdu aaujem iekhan ichiita thumaa durr warpham magwe

meupierr jaaudubjugui ajim anum īchab. ¹¹Mag pāach pur aauwai, thethemnaan khīrphee iekhaag-paawai, oob pārau, “¿Khan ata mu iekhajuuta mugbaadema?” a khīrjumiet ajim anum. ¿Khan jägwí mua mag chirú? Ya maig chan pāar pāach khīrjugdamau-pai iekhabam; magbaadem aiguin ich Ēwandam Akharauta pārag iekhamkhīr khīrjug deeju aawaita mua mag chirabahab ajim anum. ¹²Mag jaran wir aig khod ābam khūnjā chi ukhaba sim garmua uu mu iek ukha kherum thethemnaanag jaaupūmaju, ich khodpai wir aig thōomkhīr. Amach dennaanjā mu gaaimua thōomkhīr thethemnaanag jaaupūmaawai chi dennaanajā ich agjo ajugui ajim anum, amach chaain dui wir aig. ¹³Pāachdeu mu iek ukha durrum gaaimua-jā thumaam khūnau pāar oomapha aju. Mamu magum gaaimua phithur dau aug wau nūmjā igba mu dui ubu kherumun uu peerdujugui ajim anum.

¹⁴Ēwandam i jaaumie Daniel khararrau jaautarrjo, Aai i jeeujem deg ierr phadnaankha nūm khūnjā dubba aajem aarta woun āb beewia ichta maig ierr sēichem oobaawai, Judea durr nūm khūn pabu ee durr dapag ee durbat ajim anum. (Mug iek phā sim gaai oonaa thār simua wajapha khaphu abá.) ¹⁵Ich maagwai juu ūuiwai ich diheu ūr khāijā sim khai, ich nem phe awaan awi oob tag ierrag dubam. ¹⁶Wa magba di chaaur ich phidag ee khāijā sim khai,

oob tag degag mam, ich khajüa-jom khäijä juraan.¹⁷ Mamu jeh, apdurr ajim anum, magbaadem jaar ar uuin jöör khitheem khüun, maimua īchab uuin ar chaain-dam daumeraa jūd dopi wai durrum khüun!¹⁸ Magju nave pārau Ēwandamagta jeeubat ajim anum, eeu degolp magbaadewia edau khōrg jaar khäijä pāach dau aphuu wenurradukham.¹⁹ Mag jaarta wajappa ōor dau aug wau-jupa. Mag jaar ōor dau aug wau-jujo chan Ēwandamau mug jēb ompaaju nawejā ooba, ni ag khur-jā agjo chan abaju ajim anum.²⁰ Mamu magbaadem ich Ēwan-damau būrjä khäai eeg buchdu auba ich mag warag apikhiin, ni ābjā peerdubaju. Pari ar ich iek ukha nūm khüun daupigau, irua khäai khapan deeju atarr uu magcha deebajugui a jaaumajim aajem.

²¹ Magbaadem ee ōrau pāachig, “Oobat, chamuuta warrgarwe Ēwandamau puju ajerrauwai” aawai, oob ukhamiet. Wa magbam khai, “Ar simta ichiuwai” aa-waijā, oob ukhamiet ajim anum.²² Mua mag chirumun amach iiupai amta Ēwandamau puujim anum khüun dui Ēwandam i jaau-mien anum khüunjä sii sekha chikham khügur wenurraju aa-waita mag chirumgui ajim anum, khap amkhiiir. Makhuunaun chadcha Ēwandamauta amach puujim amkhiiir, ag na ōrau nem ooba ajempa ōor dauderra wau wenurraju. Mag nem wau we-nurrumua ich Ēwandamaucha jür auwi ich iek ukhapi autarr

khüunpa khügur ēkhajugui ajim anum.²³ Magnaa amag, Mua ya pārag jaaubarmgui ajim anum, magju nave khap amkhiiir; maag-wai pārag much beeju nave khiiir khaphu abat a chirumgui ajim anum.

Jāga Emkhooi Iewaa deeu beeju

(Mt. 24:29-35; Lc. 21:25-36)

²⁴ Mag ōor ajappa dau aug wau dichtarr khur īchab äsdawam edaujā khīwia edaram edau arg-jā khijugui ajim anum.²⁵ Magbaadem dui phīdagjā edjā eemua khubaadeewai tagam nem Ēwan-damau nem waumatarr edjā ee sīsidumpata sii parhooba amach sīsid arr chaaur aaidu jorrjee thūnusijugui ajim anum.²⁶ Magbaawita thumaam khüunau much chi Emkhooi Iewaa chadcha edjā baug ee dau daau urum oo-jurau. Ya maig mug jēb gaaim khüun thum chachbaadem aawai muchta nem juu theeg thumaam khüun Porkha beejugui ajim anum.²⁷ Mag much pierrum dui mua much chognaan durrpierr aaidupijugui ajim anum, much-deu much ithee jür autarr khüun thum äbam aig biirdt aumkhiiir.

²⁸ Mag jajawagmamua, —Pārag khap amkhiiir mua jaaukhim-gui ajim anum: Pārau khaphu nūm, mug Israel durr higo kher khukhuur aademun thumaam khüunau ya chadcha dochhu-mie burruj dakpapakham aajem.²⁹ Ich agjota ajugui ajim anum īchab, much chi Emkhooi Iewaa beeju gaai paawaijā. Cha mua

nem jaau chirum thum ich ag ee obebergmam pāach daúa oo-baawai, khaphu abat ajim anum: ya much chi Emkhooi Iewaajā deeu beeimuu chirum. ³⁰ Mua pārag mag aai i jeeujem di òrau pogueuphiju a chirumun, cha òor thunum khun khechju na-we, cha muchdeu jaau chirumjo thumaa chadcha ajugui ajim aa-jem. ³¹ Edaujājā mug jēb dui thum chukhu aadeju, mamu cha mua pārag jaau chirum chan seukhawai khabam; jāan thumaa ich ag ee obebergmajugui ajim anum.

³² Mamu mag mu beeju ed chan ni ābmujā khaugbamgui ajim anum. Êwandum chognaan ùgthar thunum khunaujā khaugba, ni muchdeujā khaugba, ãba ich mu Ayaupaita mag mu beeju orajā khaphu simgui ajim anum.

³³ Mag pāachdeu mu beeju orajā khaugba naawai muan pāragan, nem parhoobam nem wauba Êwandumagpaita jeeu nūn jeeu nūn abat a chirumgui ajim anum. ³⁴ Mag mu beejuun, woun ãb deeum durr maagpaawai ich chognaanag chi morkhu denjo ich di thumkhiir jaunaa, amachi-pierr phidagjā jaaukhawi, chi puertdi thujemugjā ajapha oopaar jaau puawi petarrjota simgui ajim anum. Maagwai pāar chi di gar nem thua nūsierrjota num-gui ajim anum ich khapeenag. ³⁵ Mamu pārau ni ābmujā mag mu beeju khaugba naawai sii wajaphata khīr khaug nūisit ajim anum, mu beewaim ithee. Pārau khaugbam, khan orata mu beeju:

kheeuraa aadem ee, edachanaa, ãspa urumua ãthärr biebaadem ee, wa edpherre khāijā, ni ābmujā khaugbamgui ajim anum. ³⁶ Eeu sii degolp mu duñuu-baicheewai mu dui wetaag pāar agtha khīr khaugba khāi numjo num khāijā oochedukham. ³⁷ Cha mua pārag mag jaau chirum chan sii pāragpajā khabam; maan thumaam khun itheeta mag jaau chirumgui ajim anum. Maguata muan puaba, khīr khaugbathā a chirumgui ajim anum, mu bee-waim ithee.

Jesús pur awaag ibeptarr
(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2;
Jn. 11:45-53)

14 ¹ Jesuu mag ich khapeenag ich mawia deeu beeju jaauwai nemkhoo pomaam burraag khāaidam num-pai waaur sīejim aajem. Mag phiesta ìchab Pascua a thūur-jem; ajapcharan maar meeun judionaanau pan sii ich jäg levadura chukhu wauwia seman enter khoojem ag semanma. Mag phiesta burru khāai khapan khaba waaur num ee, phadnaan chi pornaanau Moiseeu Êwandum iek phā phatarr jawaag chi machnaan duimua ãba biirduwi khīrjug jür naajim anaabá, nemdam būur abarm gaaimua Jesú imeraa pur auwi thōopuyaag. ² Amach odeg-pain mag i thōophiju khīrju naajieb mamu, jūrr tagam khunau, “Keena, mug nemkhoo ee maadeu i thōoba siuju. Magba akhiin òor pom mug wejom maach duita meeukhaju” aajejim anum.

**Uuirau Jesús por ee jūgdeeu
chootarr**

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³Mag nūm ee Jesús Betania phobordam ee mawi woun Simón anūm deg thach kho siejim aajem. Ich mag Simón ibūr wauwi “phī paraa khitarr” a thūrjeejim aajem. Maig i thach kho simta, uhi āb jūgdee didam durrkhudau alabastro anūm den boteedidam wau khitūm dui dubchejim aajem. Mag ee jūgdee narrdo anūm den thūpaaga sim ipir aibeejim aajem. Mag jūgdee khīr nem parhēpag sierrum. Mag sim dui jua ee dubchewi, chi boteedidam o khōorpnaa, òor dakhīr Jesús por ee choopuojim anaabá. ⁴Mes gaai i dui āba thach kho narr khūunau amach daúa mag jūgdee parhēpagkhamta sii i por ee choobapuim oobaawai āaur khūunau wir aigpai amach khapeenag, —Keena, ḡhantheeta jäg jūgdee parhēpag simta sii jäg är choobarma? ajierram anūm, ⁵jäg sii par är choouj khāai, parhēphu perpuiwia ag phatkhonau uu dau aphūum khūun khīrdam jāsen-khaju aai sierrtā.

⁶Mag bigaum khūunau magbaawaita jūrr ich Jesuu amag, —ḡhantheeta pārau mag uhi khīr naau iekha nūma? ajim anaabá. Jägbarmua irua mu dui uu abarm khabahab; ideu i sii khajapha siubat ajim anūm. ⁷Dau aphūum khūundaman pārau pāach ee ich jäg oo wai wenurragui ajim anūm. Maagwai pāachdeu nemdam deem khōsim aig

pārau amag deeju aai naabahab; pari mu chan pārau pāach ee ich mag mu oo wai wenurrabaju. ⁸Mug uuirau ichdeu khīrjawai ajapcha simjota abarbahab mu dui. Mug mu por ūr jūgdeeu choobarmua mu meebaadeewai aukheraan arrju nawe ya irua mu kha phuur sim khabahab ajim anūm. ⁹Magnaa, Ís mua chadcha pārag mag chirūmgui ajim anūm: Mug atag pawiajā durrpierr Ěwandamau òor peerdu aaujem iek jaau wenurrum dui īchab mug uuirau mu dui mugbarmjā jaaub khaba jaauju. Mag, ooba arr khūunaujā īchab i iigjeejugui ajim anūm.

Judaau Jesús perpuitarr

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰Mag phadnaan chi pornoanau Moiseeu Ěwandam iek phā puatarr jawaag chi machnaan dūimua ich Jesús dakhāu wai nūm ee, ich dui doce wenurrajerr eem āb Judas Iscariote a thūr sierrau phadnaan chi porkha nūm khūun dui iekhaan majim aajem, jäga ichdeu amag Jesús pur deeju a jawaag. ¹¹Maimua mawia chadcha Judaau amachig Jesús pur deeju a ūrbaawai chi phadnaan porkha nūm khūun oneeu phobaadeewia chi Judaag phatkhonpa deeju ajierram anaabá. Ichig mag phatkhonpa deeju abaawai charā āba i imeraa pur auwia warre amag amach jua ee deeju khīrjugpaita wai sisijim anaabá.

**Jesús ābmiecha ich khapeen
dui thach khotarr**

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23;
Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹²Pan levadura chukhu wauwia warrpem phiesta burr nūm edcha judionaanau nemkhoo jaram ithee ovejadam thōowia edau kheubaadeewai khoojem. Magua ich mag edcha Jesús khapeenau irig, —¿Jampaita marau pū na phiejāb wauwimaju aai nūma? ajierram anum.

¹³Mag ichig jeeubaawai ich khapeen eem numí ich aig thürkha auwi p̄hyaagpamua amag, —Pāar maar na Jerusalén phoborog ereubaadet ajim anum. Nau pāar ya phobor ee paaukhabaimaaawai pārau woun āb dothūr ee do joi arrum ooimajugui ajim anum. Mag woun dothūr dui mam oobaawai i ēudee wetwi, ¹⁴i dubbaimam deg dui dubwia, chi dikhūug mu imeerba, “Maestroo p̄urug jeeupijim, ¿jamta í ich khapeen dui āba nemkhoo jaram thach khoju aai chirá?” a jeeubat ajim anum. ¹⁵Magbaawai mag wounau pāar ūgthaawarrwia dijā pooma sii wajappha jar sim pārag jaauju. Maigta phiejāb wauwia sii maar na wajapha nem khīir khaug sūbat ajim anum, mag ich khapeen ichdeu p̄uiju khūunag.

¹⁶Jesuu amachig magbaawai, chadcha i ipierr Jerusalén phoborog ereuwia ooimaawai, chadcha amachig jaautarrjo ooimajierram anaabá. Mag oo baimaaawai maig mag nemkhoo

jaram ovejadam wai narr wauwia sii i baraata oo nūisijim aajem.

¹⁷Mag ich na numí puitarr aawai ya kheearaa aadem ee, tagam khūun dui barjim aajem, warm khūunau phiejāb wau wai narr aar. ¹⁸Mag barbaimaaawai thach thoikhawia ya āba mes gaai kho nūmuu Jesuu amag, —Keena, mua warre pārag jaaukhim-gui ajim anum: Mu cha iekha chirūm iekhau maach khapeer muig maach dui āba thach kho simuapai thethem khūunag mu pur deejugui ajim anum.

¹⁹Jesuu amachig mag iekhabarm ūrwia warre okhīirjuu nūisijim anaabá. Mag okhīirjuu num iekhau jūrram khūunau irig jejeeu aajeejim anum, chijāguata magju khab aag awi. ²⁰Mamū par mag ichig jejeeukhamjā amag chi thūrjā jaauba, sii, —Pāach mug doce nūm eem āb mu kho chirūm thep ee ich panau sikho sim wounauta mu khaibag waujugui ajim anum. ²¹Mu dui magbarmua Em-khooi Iewaan Ēwandam iek phā sim gaai jaau simjo ich ag eyaata obebergmam. Mamū jeh, apkhiitū chi mag mu perphi sim woun! Ante magju khapnaa thaababa arr amuan uucha akhamgui ajim anum.

²²Maimua mag iyūu thach kho nūmuu Jesuu pan jua ee auwia, Ēwandamag mu ajim anaa khōrennaa amag uapchinaa, —Mug pan khobat. Mu mu morougui ajim anum.

²³Maimua ich agjo jarrdamjā jua ee auwia, ag paar Ēwandamag mu ajim anaa, deeu amag

uaapuijim aajem. Magbaawai thumaam khūnau ag eem dojierram aajem. Mag uaupuiwia ich Jesuupai magjim anum:

24—Jāg dobarmūn mū bagau, warrgarwe Ēwandamau õor dui iek deeju aajerr. Mamū mug iekhan iek iiuriugui ajim anum. Mug pāar ithee mū bag mug vinojo khitum ārbarmuata Ēwandamau, īsmua atagan chadau pāar peerdu wenurraju aai nūm a jaau simgui ajim anum. 25 Maimua, Mua warre pārag jaaukhimgui ajim anum: Mug vino dobarm aigmua mua chan tag doba, āba Ēwandamta thumaam khūn Por-kha sīsim edta deeu ag khāyaujā ajapcharamta dojugui ajim anum.

Jesuu jaauwai Pedroou
būurjā i khaugbam aju
jaautarr

*(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34;
Jn. 13:36-38)*

26 Jesūs mag ich khapeen dui āba mes gaai iyuū thach kho naawia, meukhaarjā Ēwandam iek Salmos anum gaaaim auwia, Olivo durrsiig ereujim aajem. 27 Mag wetwia mam pabaimaawai ich Jesuu amag magjim anum:

—Nau pāach thumaam khūnau mu much appai barpua-ju. ¿Jāgwi mag chirū? Ich warrgarwe Ēwandam i jaaumienu Ēwandam iek phā puarr gaai ich mag aju a siewaima. Mag amau phā puarr gaai jaauwai, Ēwandamau uđuraa chi nemchaain pap ūrag thōopiju a sim, mū igwia. Mag mū thōopuyaag pūr athaawai pāar sīi nemchaainjo parhoob

pāach papjā khaugba, chawag aaidūju a phā simgui ajim anum. 28 Pari mag mū thōopuwiwajā deeu iu phiiduwia mūchta pāar na majugui ajim anum, Galileaag. Mamta deeu pāar dui oojogui ajim anum ich khapeenag.

29 Jesuu mag iekhabaawai Pedroou irig magjim anum:

—Mū khapeenau pū ogdūwia chawag aaidūtkhawiajā mū chan būurjā pū aigmua chawag ogdūbamgui ajim anum.

30 Pedroou ichig magbaawai Jesuu irig, —Pū mag iekha chirab mamū, cha mū iekha chirūm iekhau nau āspajuag āthārr biek numí bījeu nawe ūrau pūchig jeeubaawai pua biek thārjup mū khaugba chitum ajugui ajim anum ichigcha.

31 Magbaa Pedroou jūrr irig, —Pū thōbaimam aar thōimaju awiajā mua chan pū kha ogdūbajui ajim anum.

Pedroou mag ijējēb khaawai tagam khūnaujā ich agjo, “Maraujā pū kha ogdūbajui” a iekha naajim aajem.

Nemjīirdo Getsemaní anum
ee Jesús oraatarr

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

32 Jesuu ich khapeen ich dui phe arrwia nemjīirdo Getsemaní anum ee barwia amag, —Mū chum Ēwandamag jewaan mamich, pāar mūig nūosit ajim anum tagam khūnag.

33 Magpet awi thārjuppai ich dui phe arrjim aajem: Pedro, Santiago maimua Juan. Maimua amach appai aphobaadem aig,

Jesús nem okhíirjuuga aademua gaai machaaga aadejim ajem.
34 Ich magbaadeewai ichdeu amag magjim anum:

—Muun degolp gaai machgau okhíirjuuga aadem; ába much thójuuta khíirju chirumgui ajim anum. Páar mágig nusit, mamu daukhana abat. Oob kháimiet ajim anum amag.

35 Magpet awi ichin ag atgajär-pai kanieu phóbkhanaa, jéb gaai dagau durnaa, Éwandumag jeeumamua i gaai machag áwatpibaju akhiin uu akham a jeeumajim ajem. Magnaa, **36**—Tata, pu ithee chan bürjä phithurm nem chukhum. Pua khós chirum khai mu peerdu athá ajim anum, mu dau aphuu aju nawe. Purug mua jeeu chirum, mamu muchdeu khosi chirumjo khaba puchdeu khosimjota abá mu dui a jeeumajim ajem.

37 Mag jeeu siewi am aig beewi oocheewai am khái numta oochejim anaabá. Magbaawai jürr Simonagta, —Puun siita khái chirabma. Pu chan oradam ábjá pod daukhana aju khabahab ajim anum. **38** Sii jäg khái nuu aju khääi Éwandumagta jeeubat ajim anaabá, dosátag udtur pāach thu aupim uguia. Mua oowai pāach odiiwan chadcha pārau jeeum khosi durrumta pari daphokgauta podba numgui ajim anum.

39 Mag iekha puawi deeu am aigmua petajim ajem. Maimua Éwandumag ichdeu nacha jeeu sierrjo ich ag iekpai iekhamamua deeu jeeumajim ajem. **40** Mag jeeu sii awia deeu oon beewajá,

i khapeen daphokgau podjá dau eeба, sii khäidutkha thunumta oochejim anaabá. Mag daphokgau podjá dau eepiba thunaawai Jesuu amachig iekhabaichemjá pod i iek ukhaju khaugba naajim anum. **41** Mag biek thärjupam gaaijä agtha khäidutkha thunum oobaicheewaita deeu amag, —Agtha páar sii khái gaaita nu? Khäigap nem puabat ajim anum. Pekau pom sisidum khunag much chi Emkhooi Iewaa pur deeju ora pabaichebab. **42** Phiidutkhabat, maimua maach khapeen aar wettarau ajim anum. Mu oomapham khunag mu pur deeju wounan ya dakpa urumgui ajim anum.

Jesús pur arrtarr
*(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53;
Jn. 18:2-11)*

43 Jesús agtha mag iekha dunum ee, ich khapeenpai mag doce narr eem áb Judas anumta òor pochag urajim anum. Mag wedurum khunanan äaur khun sii spaar juu panhapha bee thunaawai tagam khun sii pa dujä bee thunaajim ajem. Makhuun phadnaan chi porkha num khunau Éwandum iek jawaag chi machnaanau tagam khun jooin chi pornaan duimua puitarr khun ajim ajem. **44** Mag chadcha òor pochag beewi ya chi Judaau ag nawe, “Nau mua mawia pāach dakhíir khíir uu athamta pur auwia athaadet” a jaau wai sierr aawai, **45** chadcha ich du wenurrum khun dakhíraa ichdeu jaautarrjo

Jesús dui āba dññuuwimawia irig, “Maestro, ¿jägpai chirú?” anaa i khíir ūu athajim anaabá.

⁴⁶ Magbarm bürre chi soldaaunau Jesús phüär thuur auwia i pürphobaadejim aajem.

⁴⁷ Mamü chi khapeen i dui wenarrarr khüünau amach dakhíir mag amach khapeer pürphobaadem oobaawai ābmua ich espaar chi baindegam surr a jēu aunaan waa phadnaan thumaam khüün por ag chog kachta bis abarmün oorthu werppüijim anaabá. ⁴⁸ Mag ich pürphobaadeewai Jesuu amag, —Pārau oowain müün sii òor nem jígkhanaa òor thóomiejota chirab ajim anum, jäg pārau sii mu aig jua ee jiernen panhappai beeg ithee? ⁴⁹ Ag na ed eepierr pārag mua Aai i jeeujem deg Ēwandam i jaaujee-wai būurjā pārau mu pür auba arrta īsta chadcha pārau mu pür auju ed ajimgui ajim anum. Pari pārau mu dui mugbarmün, jāan mu igwia ich Ēwandam iek phā sim gaai jaau sim thumaa ich ag ee obeberg mamkhíirta chadcha mugbarmgui ajim anum amag.

⁵⁰ Chi khapeenau mag amach dakhíir amach Por pürphobaadem oobaawai tag irigjā ooba, sii warag khaphig phobaadewia ich appai barphajim anaabá. ⁵¹ Mamü mag amau ich appai i werphawia athaadem ee, ēwan āb sīrrauta sii borrjooupai opphurnaa dui i ēudee maa ajim aajem. Mamü chi soldaaunau mag woun dui mam oo athaawai i pür awaag ēkha naajim anum. ⁵² Pari mag ich gaai purbaichee sii warag am jua ee

chi borrjo jēu phawi ich jäg mor kharr khaphigbaadejim anaabá.

Jesús judionaan Asamblea ee

warrtarr

(Mt. 26:57-68;
Lc. 22:54-55,63-71;
Jn. 18:12-14,19-24)

⁵³ Soldaaunau mag Jesús pür auwia āb mag phadnaan thum thünüm khüün porkha sim aar warrjierram aajem. Mag mam i wai dubphobaadeewai aig pos aimajierram anaabá: tagam khüün chi phadnaan porkha nüm khüün, judionaan Asamblea eem chi pornaan, maimua agjo Moiseeu Ēwandam iek phā phuarr jawaag chi machnaanpa thum āba. ⁵⁴ Mag i pür athaadem ēudee īhab Pedroou sii warppaimua oopphig mawia phadnaan por sīejem ag di ūjärr dui dubwi jupimajim aajem, guardianaan Aai i jeeujem di thüajem khüün bigaau. Mag jupimawi i iek öt uu thünüm bigaau dui chi guardianaanpa āba öt khääi oo chirsijim aajem.

⁵⁵ Maagwai phadnaan chi pornaanau judionaan Asamblea eem khüün duihua chi Jesuu nem wauba arrta seukha i gaai thüpüju ēkhaajeejim anaabá, magum gaaaimua i thöopäaig. Mamü chadcha irua būurjā nem khaigba wauba sierr aawai ⁵⁶ parii i khaibag waupi jaau nüm khüünaujā seukha nem īgkham khöchgau amach iekpai parhoob jaaubaadephümjā pod i pür auba aajeejim aajem, mag ihābjā khaba sii aaiphur nem jaauphobaadep aawai. ⁵⁷ Warm khüünau

mamagkham ee, jürr deeum khūn būjāau paaukhabaadewi chi thethemnaanag ich khīircha,⁵⁸—Marau maachdeucha i iekha sim ūrwain, irua mug Aai i jeeujem di òrau da eu auba arrjā sīi thum pogueuphiwia, òor juajā igba, khāai thārjuppaim ee deeum eu dñuuju a iekha sim ūrjimgui aajeejim anaabá jürram khūnau.

⁵⁹Mamu par jürram khūnau mamagkhamjā ihābjā deeba, sīi warag maadeujā khaugbata jaau-phobaadejim anum.

⁶⁰Magbaa chi phadnaan porou sīi mag òor pos thūnum ee phiidt̄baadewi Jesuug, —¿Pua am iek ūr chirá? ¿Khan jāgwi jāg pū iekhamapha sī? ajim anum. ¿Pua chadcha mag iekhajī wa iekhabajī? Jaaubá ajim anum.

⁶¹Mamu magumjā Jesuu būurjā jūbjā aba, sīi warag khīuu sīsijim anaabá. Mag ich iek ukhaba abaawaita deeum chi phadeu puaba jeeumamua irig, —¿Puuta chadcha Ēwandam Iewaa ichdeucha jūr auwi phiju jaaujerrá? Marag jaaubá ajim anum irig.

⁶²Magbaa Jesuu, —Eera, chadcha mūhugui ajim anum. Mug atag pārau mu Ēwandam thumaam khūn khāaijā juatheeg ūrpai sierrum bigaau i juachaar garcha jup chirumjā oowi ügtharmua edjā baug ee urumjā pāach daúacha deeum mu oobajup ajim anum.

⁶³Jesuu ich dakhīir mag iekhabarm ūrbaawai chi phadnaan porou ich khajūa mor gaai jūa sīrrta surr abarmān warre jēbpūjim anaabá, khīir machgau.

Magwia ich khapeenag, —Keena, ḥkhan atchata maadeu deeum khūnau jaau nūmta ūrm ig nūma? ajim anum.⁶⁴ Ya irua ich iiucha jaau sīebahab ajim anum. Pārau thumaam khūnau i iekhabarm ūrbarm, chadcha irua Ēwandam dau na khaigba iekhabarm. ¿Pārau mug woun dui jāga aju khīirju nu keena? ajim anum ich khapeenag.

Magbaawai thumaam khūnau ihāba, —Jāan iekkhōr pom sīewai ichiita thōopūjungui ajierram aajem.

⁶⁵Magphobaadewi āaur khūnau warag i khīir gaai ichoojā thunaa, putiujā i dau phāarjēnaa, i gaai mas wau-naa, juajāaujā khīidadcha deejee-jim anum. Magana ogthom irig, —¿Khaíuta pū gaai mas deejī? Magan jaaubá aajeejim anum.

Mag jürram khūnau i mag wai naawai chi Aai i jeeujem di thūajem guardianaanaujā dui i khīidadcha deejeejim aajem.

Pedroou būurjā Jesús khaugba chitum a iekhatarr (Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18,25-29)

⁶⁶Mam ierr Jesús dui mamag khaawai Pedro iek i di ūjārr chirajim aajem, daaugajār. Maig i chirumta i aig uhi ab beejim aajem, phadnaan thumaam khūn porkha sim ag chog.⁶⁷Mag uhirau Pedro ôt khāai sim oobaicheewai i khīir eerpa wai dñuu awia irig, —Pujā īchab Jesús Nazaretpierr dui nūrrajem khabahab ajim anum.

⁶⁸Ichig magbaawai i iek irua,—Mu khabam, mua khaugbam pua khaita jaau sim khai a chirajim anum.

Magwia warag dawag mawia puertdi daaugajärm aar i oothëu chiirbaimamta, äthärrta kekerekee aadejim aajem. ⁶⁹Maimua deeu ümaai chi үүirau ichdeu i oobaawai aig õor thunarr khüünag, —Chamug woun chadcha Jesús dui nürraajerr khabahab ajim anum.

⁷⁰Mag, biek numiim gaai-jä Pedroou irua magum Jesús khaugba chitum ajim anum. Mamu ag khur nüepai awia deeu üwaai aig narr khüünau, —Chadcha püün īchab Jesús khaperau. Pü Galileapierr khabahab ajim anum. Maguata pü iekha sim üurwaijä pü iek gaai merag chukhu s̄isim khaphobaadejim anum irig jürram khüünau.

⁷¹Pari ichig mag nüü paawai Pedro iek warag irua chi Jesús igwia, —Chadcha mua magum woun khaugab chitumta murug mag naab. Mu seukha chirum khai, Ēwandamau mu gaai juu khüaba deeju aai simgui a chirajim anaabá.

⁷²Pedroou mag irua chan būrjä Jesús khaugba chitum a iekhabarm ee, deeu ümaai chi äthärrta kekerekee ajim anaabá. Mag äthärr biek numí bie dichdimaa-waita Pedroou warre Jesuu ichig iekhamatarr khii eyaa aadejim anum, “Äthärr biek numí bieju nawe pua biek thärjup örag būrjä mu khaugba chitum a iekhabju” ichig Jesuu jaautarr. Ichig

magtarr thumaa khiiju athaawaita warre okhiijug machag aademua icharaucha o jäsehne bie chiruu ajim anaabá.

Jesús Pilato aar arrtarr

(Mt. 27:1-2,11-14;
Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

15 ¹Maimua ag äspaa edpherre thum chi the-themnaan äbam aig podpajierram aajem, khiijug jürwi Pilato aar paawai Jesús khaibag waupiju jaau khaphu jawaag. Maig naajim aajem: phadnaan chi porkha num khüün, Moiseeu Ēwandam iek phä puarr jawaag chi mach-naan, judionaan eem jooin chi thierrnaan maimua tagam khüün agjo chi Asamblea eem khüünpa thunaajim aajem. Makhuunauta amach thumaam khüünau Jesús juu jükhanaa Pilato aar arrierrezram anaabá. ²Mag ich aar wai barbaimaawai Pilatoou ich Jesuug —¿Chadcha püüta judionaan Reí? a jeeujim anum.

Magbaawai Jesuu irig, —Pua khabá khaphu jaaubapüm ajim anum.

³Mag warag chi phadnaan porkha num khüünau ich khii-cha iek pom amachdeu jaau aig seukha iekhamatarr igwia ⁴deeu ümaai Pilatoou irig, —¿Khan jägwí pü iekhamaphamjo sii? ajim anum. ¿Pua ürbahab, jürram khüünau püch khii-cha püch khaibag waipi jaau num?

⁵Mamu parii Pilatoou ichig mag jeeu ahaukhamjä sii warag khiiu abaawai ich odegpai,

“Wounaan mág oohba chitum” ajim anum.

Warre Jesús thóopi jaautarr

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25;
Jn. 18:38-19:6)

⁶Pilatoou ag nawejá añopierr mag phiesta Pascua anum burrawi presonaan eem áb parhoobam chi phoborpienau jeeubarm obeerpääjiejim. ⁷Maagjerr aawai ich mag jaar woun áb Barrabás anumta deeum khun dui cárcel deg preso siejim, ichdeu gobieno dui ñor meeukhapiwia ag meeukhaa ee ñor thötarr gaaaimua. ⁸Mag nemkhoopierr preso áb sii obeerpääjerr aawai chi phoborpien ábam aig biirduwia ag na Pilatoou ichdeu aajerrjo preso áb obeerpüimkhíir irig jajaau aajeejim anum. ⁹Ichig magbaawaita Pilatoou amag, —¿Párau judionaan Rey Jesuuta mürág obeerpüipi nü? a jeeujim anaabá jürr amag.

¹⁰Irua mag Jesuuta obeerpüim khösi sierran, phadnaan chi porkha nüm khunau sii amachdeu Jesuu nem wau nurrarrjo pod nem waubam gaaimua iekkhör wau nüm iekhauta mag i pur dee wai nüm khaphü sierr aawaita mag iekhajim aajem. ¹¹¡H! Mamu Pilatoou mag iekhabaawai chará chi phadnaan porkha nüm khunau sii warag ñor wawikha thunüujim anum, thumaam khunau ába Barrabaata sii ich jág weeupüipi jajaau amkhíir.

¹²Mag Barrabaata sii obeerpüipim khöchkha nüm ürbaawai deeu Pilatoou, —¿Mag judionaan

Rey anum dui mua jágajuma? ajim anum.

¹³Magbaawai warag serereukhamua Jesús warre pakuls gaaita meerphépi jajaau aajeejim anaabá.

¹⁴Magbaa jürr Pilatoou amag, —¿Pari khan nemta irua khaigba waujima ajim anum, párau mag warre i thóopi jaau num?

Mamu irua magbaawai chará warag ich mag pakuls gaaita meerphépi jajaau aajeejim anum.

¹⁵Mag warag serereukham-já phaba aawai, ñor pom mag thunum jürr ich duita meeukham uqua, chadcha am ipierr Barrabaata weeupüipi jaaujim anaabá. Maimua chi Jesús jürr wüpi jaanaa pakuls gaai meerphepüim-khíir warre amach juu ee deepüijim aajem.

¹⁶Magbaawai chi soldaunaau Pilato siejem ag di üjärr chi Jesús warrwia soldaun thum ábam aig thürkha aujierram aajem. ¹⁷Mag warrnaa, irig khajúa khichphe khíir jüapinaa, ich agjo miu den werjüch phüurthü waunaa, por gaai porsirkha jüapipüijierram aajem. ¹⁸Mag jüapipüinaa juau ogthom chi soldaunaupai i wau iekhamamua, —¿Jägpai chirú judionaan Rey? aajeejim anum.

¹⁹Mag wai nümua i porchajá paau wünaa, khíirchajá ichou thunaa, sii i wau nüm iekhau i khíirphheeja kanieu phöbkhakha aajeejim anum, amach rey anumua. ²⁰Mag i dau aphü wau wai nüü awia, amachdeu irig khajúa khichphe khíir jüapitarr deeu eer auwia, ich khajúa chaardamta

deeu jūapipuinaa, pakuls gaai meerphepääin athaadejierram aajem.

**Jesús pakuls gaai
meerphepuitarr**
(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43;
Jn. 19:17-27)

²¹ Mag Jesús pakuls gaai meerphepääin arrum ee, am khiirphee woun āb Simón anum ich phidag eemua ich diig urajim aajem. Mag woun Cirenepierr ajim aajem, Alejandro dui Rufo anum am aai. Chi soldaanau mag Simón oobaawai jūrr ajués irigta Jesuu pakuls arrmaa atarr arrpijierram aajem.

²² Mag ereu phobaadewi buchagdam Gólgota anumug arrjierram aajem. Maach meúan mag Gólgota anumun Porpá Durrsī a simu. ²³ Maig Jesuug vino mirra ee waareu sim dopiju ēkhajierram anaabá, khabarr aademua gaai machag thunum āwatam-khii. Mamu Jesuu būurjā doba-jim aajem. ²⁴ Mag dee nūmjā doba abaawai ich mag pakuls gaai meerphepuijierram anaabá. Mag meerphepuiwia, khaíuta i khajūa wai sīsiju khai awi, chi soldaanau i khajūa jūajerr ūr phatkhon bar jemkha nūmuu amachpierr agdaujo gan aumajierram aajem.

²⁵ Mag amau i pakuls gaai meerphepääiwai ya edaupherr garm las nueve thunaajim aajem. ²⁶ Mag i meerphe wai narr pakuls gaai i por ūr ēsapdau phā sīejim anaabá. Mamu mag nem khaigbam wautarr jaauju chukhu arr

aawai sīi “Judionaan Rey” a phā sīejim. ²⁷ Mag i meerphebapuim dui īchab agjo nem jīgkhaajem khūun numí amach khīkhietdo i bigaau pakuls gaai meerphegkha-puijierram aajem: āb i juachaar gar, maagwai ābakhai i juawe gar. [²⁸ Mag nūm aiguin warrgarwe Ēwandam i jaaumienau phā puarr gaai, “Chi khaigbam khūun jārr wai naaju” a iekhatarrijā thum chadcha ag eyaata ober sim.]

²⁹ Mag i pakuls gaai meerphe wai nūm aig dich nūm khūunaujā i wau nūm iekhau irig eerpanaa, ūiphūurphūurmaa, “Wa jāgum khabá, puan mag Aai i jeeujem di-jā thum pogueuphinaa deeu khāai thārjuppaim ee eu dūnūuju aa-jerrta, ³⁰jāg pua wir aig puchpai peerdu auwia jāg pakuls gaaimua eeg ūrbabáma” aajeejim anum, dich nūm khūunau.

³¹ Sīi dich nūm khūunaujā irig mag iekha ereu dich thūnaawai ich agjo phadnaan chi pornaanaujā Moiseeu Ēwandam iek phā puarr jawaag chi machnaan duimua amach ee wir aigpai, “Bigaaum khūunan peerdu autarra tūrr wir aig ich-pai chan pod peerdu auba sim” a iekha naajim anaabá, i waauwai.

³² Magnaa ichigcha iekhamamua, —Israelam Rey, ¿puch khabá ūor peerdu aumkhii Ēwandamau puitarr? Magan pakuls gaaimua eeg ūrbabaad anaajim aajem. Pu chadcha maar dakhii eeg ūrbamun, maach daúacha oo-baawai marau pu iek ūkhaju anaajim anum irig.

Ich dñicha mag āba õor numí agjo pakuls gaai narr khñunaujā irig iek khaigba iekha naajim aajem.

Jesús meetarr

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49;
Jn. 19:28-30)

³³ Ich mag ed edausiē thñunum ee degolp edau khñibaadem abarmūn sii warre edaramjota joisijim anaabá. Mag khī thñunuu awia edau phñuibaajer las tres naata deeu edau aardñibaadejim aajem. ³⁴ Ich mag edau khñibaadem ee Jesuu thet äa a khitawia, “Eloi, Eloi, gñlema sabactani?” ajim anum. Mag sim aig maach meian: “Aay Êwandom, gñkhantheeta pua mu mug dau aphuu chirñumjā mñrhg oobamjoo aadema?” a simuu. ³⁵ Magbaawai aig õor narr khñunau Jesuu mag iekhabarm ûrbaawai jürr amach khapeenag, —Keena, pñade ûrbat. Maguan warrgarm Êwandom i jaauumie Elías khararrta ich aig thñr simwai ajierram aajem.

³⁶ Magbaawai ābmua khaphigbaadewia, putjo ëhüphe khitum gaai vino adchuchúu simta dorrdñnaa aibeewi, pa gaai bñurnaa, i i aig ua aujim aajem, ag gaaaim bereu domkhñir. Magnaa ichdeupai warm khñunag, —Jägnan chad ideu sii ootarraugui ajim anum, daau chadcha Eliaau beewi i eeg jiirbapñicheju.

³⁷ Pari mag nñm ee deeu Jesuu thet äa a khitawia warre chaau-pabaadejim anaabá. ³⁸ Magbarm bñurre ëchab Aai i jeeujem deg ierr dijā garcha put nem parrg sim eu

wejorrta sii ügthaamua eeg surr abarmūn warre järrcha thoophem numí jijirar joisijim anum. ³⁹ Mag Jesús äa awia meebaadem oo-baawai chi soldaaun am capitán chi Jesús jiir wejom khñrphee oo dñnarrau, —Chadchata jägan mug wounan Êwandom Iewaau-gui ajim anaabá.

⁴⁰ Maig ëchab uuinjä naajim aajem. Makhñun uuinau sii warp-paimua eerpa durruu ajim anum. Chi maig narr khñun, María Magdalena ajim aajem, äb agjo María a thñr sierrpa. Mag María Santiago äd anaa ëchab José äd ajim aajem. Maig deeum uui Salomé anumjä dñi sñejim aajem. ⁴¹ Ich makhnun uuinauta i Galilea ee nurraawajjä i dñi wenurrumua irua nemdam iigwaijä thumaa irig au dedee aajeejim aajem. Maaggjerr aawai Jerusalenagjä i dñi beewia dñi aig naajim anaabá. Pari makhnun appaijä khaba, mag tag uuin khapan am dñi beetarr khñunjä ëchab aig naajim aajem.

Jesús aukhertarr

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56;
Jn. 19:38-42)

⁴² Amau mag i dau aphuu wai kheumaa arran sii nem thum khñir khaug sñiujem ed ajim, juu ëi kheeujem noram. ⁴³ Mag ya kheeuraa aadem ee, woun äb judionaan Asamblea eem José Arimateapierr majim aajem, Pilato aar. Mag woun ëchab chi thethem ajim anaabá. Mag wounaujä ëchab Êwandomau maach peerdu aumkhñir puiju jaaujerr

beeju anumta nñajeejim aajem. Ich mag wounauta Pilato aar mawia.⁴⁴ irig jeeuwimajim aajem, chi meemdam arrwi aukheraan maag. Mag Jesús meeбаадем a ūrbaawai Pilato warre jügderaa aadejim anum, irua khiiрjuwain Jesús meeбаа agtha iiu siejу aai simta mag meeбаадем a ūrbaawai. Magbaa Pilatou chi capitán mag dui meerphe nñum aar sierрjä thürpüjim aajem, magug khap jeeu oog.⁴⁵ Maimua chi capitán beewia chadcha meeбаадем a jaaubaawai Pilatou Joseeg arrm-khiiр jaaujim aajem.⁴⁶ Magbaawai Joseeu dñesdam per auwia, mawia, mag Jesús chi meemdam pakuls gaaim eeg jiir aunaаг aqua ajapha püreupüjim aajem. Magnaa ag nawe jëbdi durrbu khöpag ee chi khorm sierr ee aukherwia chi jëbdi i ee ajapha mok por pom simua joothu phajim aajem.⁴⁷ Mag chi binaandam jëbdeg aukherbarm uwin numiim khuuнau warppaimua oo naajim aajem. Makhuun uwin ab María Magdalena ajim anum, maimua abkhai José ad agjo María a thüurjerr ajim aajem.

Jesús iiu phiidutarr

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12;

Jn. 20:1-10)

16 ¹Mag thumaam khuuن
juu üi kheeujem ed kheu-
baadeewai María Magdalena,
abkhai María Santiago ad mai-
mua Salomé dui amach thär-
jupam khuuنau jügdee perkha
siijierram aajem, aqua Jesús
kha phuraan maag. ²Maimua ag

noram domighed äspa eebaadee-wai edaupherre õor mor dawaan aadem ee, i aukhertarr jëbdi aar oon wetjierram aajem, mag jüg-deeu i kha phuraag. ³Mag wetwi amach appai khud ee, —Keena ñkhaíuta chi jëbdi ūrum mok maachig chawag pureu deejuuta mug wetúma? a iyuu wenurrajim aajem.

⁴Mamü mag iyuu wetmamua barimanaa ooimaawai, chi jëbdi i ee mok por pom simua joothu sierr jürr chawag pureuphi thunum ooimajierram anaabá. ⁵Magbaawai warag ierr dubwi ooimaa, woun ab ëwanaa khitumta sii khajüa bëpphä kha-jüa bu etherr jüa simta mag jëbdeg juachaar gar jup oo sim ooimajierram aajem. Amachdeu mag oobaawai warre jëphier phobaadejim aajem. ⁶Mag uwin jëphier phobaadem oowi chi woun khajüa bëpphä jüa sierrau amag, —Oob jëphiermiet ajim anum. Mua khaphu chirum, päräu Jesús Nazaretpierr ar pakuls gaai meerphe thöötarrta jür wenurrum. Pari i muig kha-ba siebahab ajim anum, ya iiu phiiduwi petarr awai. Pääde oobat i aukhertarr ee sii khäidu parii simgui ajim anum. ⁷Maimua amag, Ereubaadewi i khapeen tagam khuuنagjä jaauwi Pedroog-jä jaaubat ajim anum: “Ichin ya pär nawe Galileaag petam. Nau jamta i ooimaju” a jaaubat ajim anum, ichdeu amachigcha ag na-we jaautarjo.

⁸Amachig magbaawai jëphier num iekhau bu duui durrumta

eerpamjo dawag oberdutkhawi khaphig phobaadejim aajem. Maimua chi Jesús khapeen aar bardutkhaimaawaijā, agtha jāphier narr aawai, būurjā iwiir ābam khūnagjā jaaubajierram aajem.

**Jesuu María Magdalenaag
ich oopitarr
(Jn. 20:11-18)**

[⁹Maimua mag domighed āspaa Jesú iiu phiiduwia María Magdalenaagta nacha ich oopijim aajem, i aig oberchewia. Ich mag ūui mor eem ajim aajem, ag nawe ich Jesuu mepeen khaigbam khūn siete dau daau jurkhūnpuittarr. ¹⁰Ichdeu mag oobaawai chi Jesú dui wenurraajerr khūn gaai machgau bīe durrum aar mawia amag jaauwimajim anaabá. ¹¹Mamū mag amachig ich daúacha Jesú iiu phiiduwí nem moná nūrrum oojim a jajaaukhamjā i iek ukhabajierram aajem.

**Jesús òor numí khud
ee wetmarr khūn aig
oberchetarr
(Lc. 24:13-35)**

¹²Magtarr khur deeu ūwaai deeum khīr thegnaa ich khapeen numí phobor eemua khud ma sim ee wetmarr khūnagjā ich oopijim aajem. ¹³Mag amachig ich oopibaawai makħūnaujā agjo deeu ewag wetwi ich agjo chi i dñicha ogduba wenurraajerr khūnag jaauwimajierram aajem. Pari makħūn iekjā būurjā ukhabajim anaabá.

**Jesuu ich khapeen once narr
aig beewia ich oopitarr
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49;
Jn. 20:19-23)**

¹⁴Maimua ābmiecharam gaai paawai Jesuu ich khapeen once ābam aig thach kho narr aig beewia ich oopijim aajem. Maimua iyūmamua amag meeurrāu sūujim anaabá. Mag meeurrāu sūtarraan, maan ich iiu phiiduwí nūrrum ootarr khūnau jaau nūmjā amach jūg theegau būurjā ukhaba arr gaaimuata mag meeurrāu sūujim aajem. ¹⁵Maimua ich Jesuu magjim anūm amag:

—Jāimua ereu phobaadewi Ēwandamau òor peerdu aaujem iekta durrpierram magwe thumaam khūnag jaaupetat ajim anūm. ¹⁶Chi mū iek ukhawi ich por choopi sim khūn upeerdu. Mamū chi mū iek jaau nūm ūr simjā ukhaba sim chan Ēwandamau i peerdu auba warag i isegphiijugui ajim anūm. ¹⁷Chi mū iek thāraucha ukha nūm khūnau mūchdeu aajerrjo, mua mūch juapá deebarmu òor mor eem mepeerjā obeerpi jaaubaawai chadcha dau daau obeerpuimajugui ajim anūm. Magnaa īchab deeum meu ich meu khabamta ag nawe iekhaajerrjo iekhaju. ¹⁸Nemkhōr benen paraam gaai juau pūrbaawai khaakhiinjā būurjā chig abaju. Òor thōojem pakher khājjā òrau dopiphiwijājā būurjā chig abaju; mag nūm dui īchab òor mor masim khūn kōit Ēwandamag jeeunaa am gaai juadamau pūrbarmuapai monaaupuimaju a

jaaujim aajem. Mua pārag mag nem waipi chirumun, mag pāachdeu wau nūm gaaimua ūraujā mu iekta pārāu jaau nūm khap am-khīraugui ajim aajem.

Jesús ūgthar matarr
(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Jesuu ich bū ogduba aajerr khūnag mag jaau aaipabaadeewai ich Ēwandamaucha maach Por Jesús ich aar aujim anaabá, ūgthar. Mag Jesús ūgthar pabaimawai warre ich Ēwandam

bigaau i juachaar garta jupimajim aajem, ag nawe ichdeu amag jaau-jerrjo. ²⁰ Magbaawai i khapeenau wetwi chadcha amachig jaautarrjo durrpierram magwe maach peerduajem iek ūrag jaau wenurrajim aajem. Mag amau jaau wenurruMPIERR īchab ich Jesuu am juag oojeejim anaabá, ag na ūrau ooba aajem nempa amag waipi sim gaaimua. Magum gaaimuata ūrau chadcha khaphū aajeejim aajem, amau i iekta jaau nūm.]

SAN LUCAS

Maach peerdu aaujem Jesucristo igwia jooi Lucaau phā pumatarr

Chi phātarr. Mug maach peerduajem iek Jesuu jaauthurtarr jooi Lucaauta phājim aajem. Ich Lucas médico ajim aajem (Col. 4:14); iruajā īchab ichdeu ooba arrta jaau sim. I iek irua phāju nawejā ōrau phāajeejim aajem mag maach peerduajem iek Jesuu jaau nūrrarr. Mamū sii parhoob phāmaaugau khīeb i thaabatarr nave khogreu jermamua i thōotarr aarcha khaphū aadeeta irua phābaadejim anaabá (1:1-4).

Chijā khūun atheeta phājī. Doctor Lucas chan warm khūunjo judío khabajim; iin maachjo sii parhoobam ajim. Magua irua mug phātarrjā judionaan athee khaba, ich meeun griegonaan atheeta phājim: jāga judionaan khaba awiajā Ēwandamau thumaam khūunta peerdu auju aai sī; jāga dau aphū khithee awiajā u mag Ēwandamau òor peerdu aaujem anum iek ūrju aai nu; maimua jāga dau khīsum khūunau, bu wedu wedum khūunau, phīeu maadeu mor igmapham khūunau, kach khīsum khūunau, ajapcharan ich Ēwandamau khōsi simjo thumaam khūunauta ūrwi ukhaju aai nūm a kap amkhīirta phājim (7:22).

Khan jawaag ajī. Mag Cristo beewi judío khabam khūunpata juraan beettar aawai aata chadcha ūrcha Lucaau īgkha sim. Maguata Mateoou Juan dūimua Jesús sii ūrcha judionaan atheeta beejim anum ee, Lucaau oowai judionaan khabam khūun peerdu awaagpata Jesús beejim. Ajapcharan maach thumaam khūun peerdu aum khōchgau beetarr kap amkhīirta irua mug libro phājim. Maguata oowai, chadcha parhoobam khūun dui irua nem wau-matarrta dawaa oopi sim, judionaan khabam dūipa (4:18,22-27,43; 5:29-32; 7:1-17,34-50; 8:27-39; 10:25-37; 14:12-24; 15:1-32; 17:11-19; 20:9-18; 24:47).

Salud

1 ¹Teófilo, khapeer wūjūu:
Mug ēsap gaai murua pūrug jawaagpam Jesuu òrag iekhamatarr dui irua nem wau-matarrpa ãba. Pua khaphū sim, jūrram khūunau ich mug iekpai phā ēkha nūm warpem irua nem waubaaderr aarmua irua nem jaaumatarrpa. Maadeu khaphū nūm, magūm thum chadcha ajim. Maagwai òraujā thum ich ag iek-pai maach ee khakhapdo wejom,

²ar warrcha irua nem wau-baaderr amach daúacha ootarra òrag jaaujerr khūunau maachigjā jaautarrjo. ³Maguata muajā īchab phāju khīrjubaadejim, pū athee. Mamū mug phāju nawe, sii aão khapan i dui ãba wenurraajerr khūun dui khaar aarmua khīeb o nūm aar estudie chirūu awia ñista pūrug phā deephi chirūm jooi Teófilo. ⁴Mug murua pūrug phā deephi chirūmān, pūchdeu thūrbaawai Jesús igwia òrau jaau

nūm pua ūurjemūn chadcharam iekhau a khap amkhīrau.

Juan thaabaju jaautarr

⁵Murua pūrug jaaum ig chirūmūn mūgau:

Erodes Judea durr reikha sim jaar īchab sīejim aajem phad Zācarías a thūr sim, judionaan eem. Mag Zācarías warrgar phad Abías khakhitarr dui āba phadnaan phidkhaajerr khūun chaain ewagam khūun den arr aawai īchab Abianaan ajim aajem. Chi Zācarías ӯhi Elizabed a thūr sīejim aajem. Majā īchab warrgar phad Aarón a thūrjerr ag chaain ewagam khūun kha ajim anaabā. ⁶Ich mag jooi Zācarías anūm ich ӯhi dui Ěwandam dakhīr ajapha wenūrraajeejim aajem, i ipierra. Mag gaaaimua ābmujā am eugar iek chigaapai iekhaba aajeejim anūm. ⁷Mamū mag wenūrrūmjā chi ӯhi būrjā chaai ooba khitarr aawai chaai ābjā chukhu naajim aajem. Mag chaaijā chukhu nūmta ya amach numwe jooiraa khitheē ajim anūm.

⁸⁻⁹Mag nūm ee jūrr Abianaanta Ěwandamag jeeujem deg phidkhaju seman arr aawai mag jooi Zācarías anūmta ag deg phidkha sīejim aajem, ich khapeen ich dui āba phidkhaajerr khūunpa, warm khūunaujā semanpierr ich mag phidkha diichjerrjo. Mamū mag phadnaan khapan thūnaajerr aawai ed eepierr āb jūr auwia Ěwandam atheem incienso phaan duubjeejim anūm. Amach warrgarwejā ich maagjerr aawai mag edjā mag nūmua jooi Zācarías thūrta

oberjim aajem, mag incienso phaag. ¹⁰Mag ich thūrta obertarr aawai ierr Ěwandamag incienso phaajem ag nasād wau kherūm aar simich, daaugajār amach biirduajem aigpaita sīi òor pom Ěwandamag jeeu khodthūnaajim aajem. ¹¹Mag í agtha ierr Ěwandamag jeeu sim ee, Ěwandam chogta ūgtharmua beewia i khīrphee dūnūubaichejim anūm, chi incienso phaajem ag nasād wau sim bigaau juachaar gar. ¹²Zācariaau mag oo athaawai khīr eu awia warag jooi kha duuibadejim aajem, jāphierr nūm iekhau. ¹³Mamū magbaawai chi Ěwandam chogau irig, —Zācarías, oob jāphierram ajim anūm. Pua Ěwandamag jeeu chituū aajerr īsta irua pū iek ӯkhabarm: Pū ӯhi Elizabed bi ee pawia pūrug chaai oo deejugui ajim anūm. Mag chaai thaaba khersiewai pua i thūrdam Juan a thūrjugui ajim anūm. ¹⁴Magbaawain chadau pū onee chirsiju. Mag nūm dui īchab òor pom onee ajurau, i thaababarm abarm amachdeu ūr athaawai. ¹⁵Mag chaairau bi eewe Ěwandam Akhaar ich gaai phēswai khitajugui ajim anūm. Mag chaairau ich erraawe vinojā doba, ni nag deeum khīr awia khājā būrjā ich i ee auba ich mag khitajugui ajim anūm. ¹⁶Mag chaai jooipawia Ěwandam iek jaubaadeewaita israelnaan khaapaana āsie amach mor khīrjuwia deeu eeupemjo maach Por Ěwandam iek ӯkhajjerau, warrgar amach jooinau ӯkhajjerrjo a jaaumajim aajem. ¹⁷I gaaimuata

őor ee Ŋwandamau ich jua theeg oopijugui ajim anum, warrgar ich i jaumie Elías khakhitarr dui aajerrjo. Irua Ŋwandam i jaau n̄rrum ūrwia, jooin amach chaain dui khajap khaba wenurraajerr kh̄unjā khōinaa wenurranā īchab i iek ūrmapha aajerr kh̄unaujā amach jooin warrgarm kh̄un denjo i ipierra aju, maagwai Ŋwandamau mag am Porkha ju pääiwaijā amach thāraucha khōsi i iek ūrmkhīir a jaauchejim aajem chi Ŋwandam chogau.

¹⁸ Magbaawai jooi Zacariaau, —Mamū ḥjāga magbarju? ajim anum, chi Ŋwandam chogag. Ya mug mu jooiraa chirum, maimua mu սոյա ictab ūanaa khitumta ḥjāga mag chaai oobarju? ajim anum.

¹⁹ Magbaa jūrr chi Ŋwandam chogau irig, —Zacarías, muun Gabriel a th̄urjemgui ajim anum. Muchta Ŋwandam garcha i bukhurr phidkhaajem. Ichdeu mu p̄hiwiata p̄ aig mu beejimgui ajim anum, cha muchdeu iek jaau chirum jawaan. ²⁰ Mamū mug murua p̄uchig jaau chirum puchdeu uhaba abarm gaaimua, p̄ meu meraa chirsijugui ajim anum, b̄urjā iekhaba. Maimua ya chi chaai atham edta deeu p̄ iek eerd̄ujugui ajim anum. Murua p̄urug mag jaau chirum, chadcha thum muchdeu cha jaau chirumjoo aju a jaumajim aajem, chi Ŋwandam chog ūgharmua beetarrau.

²¹ Magumich daaugajār őor pom Ŋwandamag jeeuwai pos th̄narr kh̄unau i nu n̄muua jūrr

amach khapeenag, —Keena, ḥjāga abarmta mug jooi Zacarías jäg da oberchebáma? anaajim anaabá.

²² Mamū mag n̄um ee obercheewaijā pod ḥrag iekhaba, iekham ig n̄umjā sii juaupaita jajaau aajeejim anum, pod iek oberba aawai. Magbarm aigta khaugaa aphobaadejim anaabá, Ŋwandamau khāijā dau daau irig iekhachewiata mag s̄isim.

Maigmua atag ich mag jooi meu meraa khersijim anaabá.

²³ Maimua ich phidkha sierr seman thum ober eebaadeewai ich diig petajim aajem. ²⁴ Maimua mag chi Ŋwandam chogau jaauthurtarr khur chadcha jopcha Elizabed bi eepajim anaabá. Mag ich jōorbaadeewai dawagjā oberba, cinco meses sii degpai siejim anum. ²⁵ Mag degpai simua, “Maach por Ŋwandamauta muun eeg oobarmgui” aajeejim anum. “Chaai chukhu aawai őor ee khīir naa urraajerrjā tag mu chigag chukhu urraju. Uucha jägbarm Ŋwandamau” aajeejim anum.

Jesús thaabaju jaautarr

²⁶ Magtarr khur seis meses dichwia n̄um ee, Ŋwandamau ūgharmua deeu ich chog Gabriel p̄uijim aajem, jūrr Galilea durr phobordam Nazaret a th̄r sim ee daupeer őor meraa khitum María a th̄r sierr aar. ²⁷ Mag daupeer woun āb José anum dui jua p̄uraag ya iek deewi siejim aajem. Mamū mag iek deewi n̄umjā José b̄urjā agtha María dui khapes aba naajim aajem. Chi José anum warrgar rey David khakhitarr ag

chaain ewagam khūun den ajim aajem. ²⁸Mag ich chogbapääwai chi Ŋwandam chog beewi chi daupeer sim aar dubwia irig, —¿Jägpai u María? Onee abá aichejim anum. [Ewandamau nem ajapha aag uuin khapan thūnūm ee pūuta jur atham.] María, chadcha Ŋwandam maach Porou pūuta eeg oobarmgui ajim anum irig.

²⁹Mag ūrbaawai khīirju sīi awia ich odegpai “¿Jägwia irua mūrug mag iekhabaiche?” ajim anum. ³⁰Magbaawai chi Ŋwandam chogau, —Oob khīirjum, pūuta Ŋwandamau uu eeg oobabahab ajim anum. ³¹Pua chaai emkhoidam paarpaju. Mag chaai Jesús a thūrbá ajim anum. ³²Ichta thumaam khūun khāai ūruucha sierraju, maimua ichpai Cha Ūgtha Phuu Nūm ag Iewaa a thūrjugui ajim anum. Maagwai maach Por Ŋwandamau irigta israelnaan thumaam khūun Reikapiju, warrgar pāach jooin David khararrag khapitarrjo. ³³Mag ichta thumaam khūun Porkhabadem aigmua atag i jua theeg būurjā oba, ich mag sierraju a jaaujim aajem.

³⁴Magbaawai Mariaau chi Ŋwandam chogag, —Mamu mug agtha mu òor meraa jaajīa chukhu umta, ¿jāga magbarjuma? ajim anum.

³⁵Magbaawai chi Ŋwandam chogau magjim anum:

—Jāan ich Cha Ūgtha Phuu Nūm ag Akhaar pū gaai siecheewaita pū jōorjugui ajim anum, ich iiu aawai. Mag gaaimua mug

chaai pua oobarm būurjā khaibag chukhu awia ich mag khiju. Ich Ŋwandamauta ich iiu pū bi ee papi sim den aawai i thūr Ŋwandam Iewaa a thūrjugui a jaaujim aajem. ³⁶Maimua warag irig, Pude ūrbá ajim anum, pū naamhūan Elizabed ūanaa khitab mamu, iruajā chaai emkhooi paarpajugui ajim anum īchab. Ōrau pod irua chaai oobaju aajerrjā ya seis meses simgui ajim anum, bi ee patarr. ³⁷Ŋwandam athee chan būurjā phithurm nem chukhumgui ajim anum.

³⁸Magbaa Mariaau magjim anum:

—Muun Ŋwandamau nem jawaata ūr umgui ajim anum, ichdeu nem jaaubarmpieerr aag. Mag khai magan Ŋwandamau cha pua jaau simjo aju aai sim mu dui ajim anum.

Mag jaau phawia chi Ŋwandam chog deeu ūgthar petajim aajem.

Mariaau Elizabed oon matarr

³⁹Mag Ŋwandam chogau ichig iek jaauthurtarr khur khāai khapancha khaba nūm ee, Mariaau ich naamhūan Elizabed oon majim aajem Judea durr, durr dapag ee phobordam kherūm ee.

⁴⁰Mag petawia, jooi Zacarías diaar barwia, ich naamhūanag, —¿Jägpai u Elizabed? aimajim anum.

⁴¹Mag Mariaau ichig iekhabaichem ūrbaawai warre ūan Elizabed bi eem chaaita pogogor khabaadejim anaabá. Magbarm dui ich ūan Elizabed gaajīa Ŋwandam Akhaar phēs aicheewai

onegau Mariaag, ⁴²—Kadam, puchta āba chadcha սսin khapan thunum ee Žwandamau սսhcha abarm; maimua pս chaaijā սսcha khitajugui ajim anum, òor ee Žwandam na. ⁴³Khanii mug mu aphս սսrrumua mua khap սajī pս maach Por ādkha simua much oon beeju. Սu pս beejim-gui ajim anum María. ⁴⁴Jäguata pս iekhabaichem muchdeu ūr atham dui, mu chaai agtha bi ee kherսmuajā khaug athaawai, thugdudu khabaadejimgui ajim anaabá, onegau. ⁴⁵María, Žwandam chogau puchig jaauchetarr iek puchdeu սkhatarr gaaimua chadcha pսta onee սrraju. Maach Por Žwandamau ich chog dui pսrugs jaaupchitarr iekhan thum ichdeu jaautarrjoo chadcha obebergmajugui ajim anum.

⁴⁶Magbaawai Mariaau Žwandam jeeumamua magjim aajem:
“Žwandam, puchta āba
maar Por aawai much
thārauchata pսrugs սu ajim
a սm.

⁴⁷Mu thāar onee սm
Žwandam, puch maar
peerduajemuata much dui
mugbarm gaaimua.

⁴⁸Chadcha puan mu dui
puchdeu ampierr aju aai sim.
Ӧrau oowai sii mug maadeu
nem igab սsrhmta pua mu
jur atham.

Pua mu dui mugbarm
gaaimua ūsmua atag ich
mag ŏrau mu igrwia,
‘!Maagwai jäg սui onee
khaba սabá!’ ajurau.

⁴⁹Puchdeupaita chadcha maar
thum wai ւննam.

Puchdeu mu dui mugbarm
gaaimua ūrau pս juu theeg
khaphս nսisiju.

⁵⁰Mug atagjā ar puch
ipierraam khսnан ich jäg
pua am dau ee aug khaug
paraajitajju.

⁵¹Pu juu theegjom khսn
chan mug jēb gaai ooba
aajem.

Wir aig amach thoo aajerr
khսnја ya pu juu eegar
paaukhabaadem.

⁵²Mug jēb gaai chi thethem
thethem aajem khսnја
iek theeg chukhu
iseghսuiwia jūrr
aphս maadeu igrbajojoo
khitheem khսnta pua por
phiriupchimaajem.

⁵³Aphս jādaúa durrumjo
khitheem khսnaujā pսrugs
jeeuwai pua amachdeu
nem ig նum thum deejem.
Mamu riknaan, jūrr pua dau
aug ee päaijem, puch igba
num kōit.

⁵⁴Žwandam, pua nawe puch
iekhatarr khīr akhooba,
chadcha ūsta puch chognaan
israelnaan սu eeg oogpam,
puchdeu warrgarwe maar
jooing jaaujerrjo.

⁵⁵Nacha jooi Abranag jaauwai,
i chaain ewagam khսn
eem աb thaababarmuata
maar peerdu auju atarr
aawai, ūs ewag nassi
pawiata chadcha ich mag
abarm.”

Maga ajim aajem Mariaau Ēwandamag jeeumamua i tho iekhatarr.

⁵⁶Mag María ich naamhūan Elizabed oon mawia i di aig ed thār-jupjo sīejim aajem. Mag sīi awiata deeu ich diig petajim aajem.

**Juan chi òor por
choomie thaabatarr**

⁵⁷Mag María i aig sīewia petarr khur ya ich auju ed aadeewai ūan Elizabedau chaai chi emkhoo-dam oojim aajem. ⁵⁸Mag Ēwandamau ūu i eeg oowia jōorpitarr chaai atham a ūrbaawai am dui di dakha naajerr khūnau chi Elizabed khodnaan dūimua am aig beewia irig, “Utta Ēwanda-mau pū chaai oopibarm; pū chaai gaaimuua maarjā onee nūmguī” aajeejim anum, jūrr bee thūnum khūnau.

⁵⁹Maimua mag autarr ocho días aadem ee, deeu chi Elizabed aig i khapkhuun dui i khodnaan-pa bee thūnisijerram aajem, chi chaai meheudam phūurbichphī num oon. Mag beewi chadcha phūurbichphījim aajem. Mamū chi chaai thūr chi dennaanau agtha jaauba narr aawai bigaaum khūnnaun chi chaaidamjā ich aai gaaita Zacarías a thūrm ig naajim anaabá. ⁶⁰Mamū magbaawai chi ādau, —Uhū, i thūr chan mag khabam. Mū chaairan Juan ata thūrjugui ajim anum.

⁶¹Magbaawai amachdeu jūrr irig, —¿Khan jägwia pua i mag thūrm ig u? Pāar ee ābjā mag thūr chukhu sīebahab ajierram anum, mag gaai i thūraag.

⁶²Magbaawai jūrr chi ayag, —¿Pū chaai khan a thūr nu? a jeeuijerram aajem.

Mamū mag jooi meu meraa khitūmta kachpa khī thūnarr aawai, jūrram khūnau mag parhooba juau jajaaukhamua ichig jeeu nūm khaug athaawai, ⁶³jūrr ich garmua tabaldam jeeuwia, ag gaai “In Juan ata thārju” a phānaa, amag oopijim anaabá. Mag oopibaawai thum aig thūnarr khūnau amach odegpai, “¿Khan ajaug gaaimuata āba mag gaai-ta chaai thūrm ig nūma?” ajie-rram anum. ⁶⁴Mamū mag phānaa irua oopibarm dūicha īchab ich jooi Zacarías iek eerdū sīsijim anaabá. Magbaawai Ēwandamag jeeumamua magjim anum:

—Uuhcha jäg puchdeu jaau-tarrjoo abarm, Ēwandam. Mū ūan chaai thaabaawaita pua mū iek eerdūpiju atarr aawai ya chadcha deeu mū iek eerdū chirsim. Īsin chadau much meukhudamaucha pūrug ūu ajim a chirūm Ēwan-dam ajim anum.

⁶⁵⁻⁶⁶Mag oobaawai thum aig narr khūnau, “Jāan ich iiuta jägpibarm” a khīirju nūsi-jerram anaabá. Maimua ereu phobaadewia amach wenūrrūm-pierr amachdeu oomatarr thum ich mag jajawag wetmarr aawai Judea durr ee didam āhāb-do khekhedūm eem khūnau-pa khakhapdo ich mag sīi bīi joisijim aajem. Mamū mag chi jaau wenūrrūm khūn iek ūr-mam khūnau thumaa khīirjuwia amach wir aigpai, “Mag chaai-dam mug atag jooipabaadeewai,

ξjāgata khitajuuta mag jaau nūma, būruu khitwe mag nūm?” aajeejim anum.

Mag, ich Ŗwandamau būruu- we ich khōchagpierr bāaupuñijim anaabá.

⁶⁷ Ich ag ed agtarr khur nūupai awia jooi Zacarías gaai Ŗwandam Akhaar phēs aicheewai Ŗwandam i jaaujem khūun denjo iekhamamua María chaai igwia mag-jim anum:

⁶⁸ “ŵwandam, ḥuhcha pua pūch chaain eeg oowia īsin chad maar peerduawaagpam.

Magua maar onee nūmgui ajim anum.

⁶⁹ Warrgar pū chog David khakhitarr ag chaain ewagam khūun eemta pua chi jua thierr maar athee pūibapuñim, maar peerdu aumkhiiř, ⁷⁰ ich warrgarwe pūch i jaaumienau ūrag jaaujerrjo.

⁷¹ Amau jaauwai mag ‘Pūchdeu pūibarmuata maar peerdu auju’ aajeejim, ‘thum maach oomapha aajem khūun jua eemua, maimua īchab chi dajāumie maach khūgurwia pekau ee burriieg ēkha sierraajem jua eemuajā agjo.’

Maagjerr īsta uu ag ed pabaichemgui” ajim anum.

⁷² “ŵwandam, pūchdeu maar jooin israelnaan dū iek deetarr būurjā khīir akhooba, uu pua maar dau ee aug khaugbarm.

⁷³ Mag iek deetarr ed pua pūch iiucha jooi Abranag jaauwai, pua maar peerdu auju ajim, ⁷⁴ maach oomapham khūun oghaba, ni dosātjā oghaba, ⁷⁵ āba pūch dūipai ajapha wenurramkhiiř, tag būurjā pekau wau wenurram ugua.”

⁷⁶ Mag nacha Mariaau chaai ooju igwia iekha dichtarr khur jūrr ich chaai igmamuata jooirau magjim anum:

“Iewaadam, pūuta Cha Ūgthaa Phuu Nūm ag i jaaumie a thūrju.

Puata maach Por maju ee i na ūrag, ‘Maach peerdujajem ya beeimūn sim’ a jaaumaju, ya mag jaaubarm ūrwia ūrau i pierrwai amach thāraucha khōsi i iek ḥkhamkhiiř; ⁷⁷ maimua amag maach peerdujajem iek jaaubaawai amach khaibag thumaa āsie ewag khīirjuwia Ŗwandamag chugpaapi jeeumkhiiř.

⁷⁸ Magaag atheistā Ŗwandamau maach thumaam khūun khīir jāsenkhawia ich Chaai pūi sim, peerduju khaugba aawai pod ūgthar oberbaju aajerr khūunpa peerdu aumkhiiř.

⁷⁹ Mag amach peerduju pierrum khaphū aademūn, sii ūor khīchag ee nūmjo nūm khūunau āspa urum khaug athamjo warag

āspapiwia khud chaar
ee paaukhabaademjo
Ēwandam dui khōināa
wenrraju."

Ma ajim aajem jooi Zacariaau ich
iek eerdutarr ed iekhatarr.

⁸⁰ Maimua chi Juandam bāau-mam dui Ēwandamau ich Akhaar-ta i gaai phēs deejim anaabá, ich dui ubu nūrrūmuu ich iek jaau khaug amkhīir. Jooipawia, ich ap õor chukag ee warp mawia sējeeejim aajem. Maimua Ēwan-damau ich iek Israelpienag ūrpiju ed aadeewaita chi Juanau õrag jaaubaadeejim aajem.

Jesús thaabatarr
(Mt. 1:18-25)

2 ¹ Mag Juan thaaba nūm jaar ya īchab Mariajā pomcha waaurba sējim aajem, Jesús gaai. Mag nūm ee chi rey César Au-gustoou ich thethem khūnag jaaujim aajem, jūrr makhuunau ichdeu durr jāa sim ee õor nūnhidūmpierr jaaubaa amach thūr phākhapi mamkhīir. ² Mag õor thūr phākhatarr warrpem ajim aajem, Cirenio anūm Siria durr gobernadorkha sim jaar. ³ Mag iek aaidū nūm jaar jaautar-jo, thumaam khūn amach jooin phoborpierr wetjierram anaabá, amach thūr phākhamkhīir. ⁴ Ma-gua Josejā īchab ich jooin phobor ee majim aajem, ich thūr phām-khīir. Ich José Galilea durr joo-baajeejim anūm, phobor Nazaret anūm ee. Mamū jooingarm rey David khakhitarr ag chaain ewa-gam khūn den arr aawai chi David thaabatarr phobor Belén

anumugta majim anaabá, Judea durr. ⁵ Mag ich mam dui Maríia arrjim aajem, ag nawe iek deewia juu pūrju anarr aawai. Maagwai Maríia ya auwimuu sējim aajem.

⁶ Mag wetwia, Belén bardut-khaimawia, khāai khapan khaba nūm ee Maríia chaai aujim aajem, warrpemdam. ⁷ Mamū amach jēraig di ajaphamjā baauba sii phak khāaijem degta narr aawai putdam ee pūreunaa phak tha-khaar sēejemdam uthur kherūm eeta werba kherjim aajem.

⁸ Mag chaai thaababarm dakha phūursā sim ee õor naajim aajem, edaar amach oveja thua nūm khūn. ⁹ Mag amach nemchaain thua nūmta, degolp phūr jēer atham dui arar joi sim ee, Ēwan-dam chog ich Jooirau pūitarra am khīrphee barjopbaichejim anaabá. Mag oobaawai jāphierr phobaadeejim aajem. ¹⁰ Magbaa chi Ēwandam chogau amag, —Oob jāphierrmiet. Muun sii pārag iek ajapham jawaanta beejimgui ajim anūm. Mug murua pārag iek jaaubarmua pāar israelnaan thum onee ajurau, pāachdeu ūr-mampierr. Murua pārag iek ja-waan beetarran mugaugui ajim anūm: ¹¹ Īsta Belén phobor ee chaai thaababarm, warrgarwe õor thumaam khūnau nūajerr Chaai. Mug chaairauta mug atag õor peerdu aujugui ajim anūm. Ichta Cristoou maach Por. ¹² Much seukha chirūm am ugua, nau-we ereubaadet ajim anūm, Belén phoborog. Mam barbaimaa-wai chi chaaidam putdam ee pūreunaa phak thakhaar sēejem

uthur khitum ee aukherum pārāu ooimaju a jaaujim anum.

¹³ Chi Ŋwandum chogau mag jaaubarm ee, i khapeen ijom khūn khapan edjā ee pūrthu-baichejim anaabá, seukhabarmjo abarm ee. Magbaawai makhu-nau Ŋwandumag jeeu nūmuua,

¹⁴ “Ŋwandum, uu abarm ūgtharm magwe.

UU pua puch Iewaa pūibarmgui” anaajim anum.

“Mug puchdeu i pūibarm gaaimua mug durr jooi gaaijā puchdeu jür aumam khūnan pu dui khōinaa wenhrraju” anaajim anaabá, Ŋwandumag jeeumamua.

¹⁵ Mag thūnū awia chi Ŋwandum chognaan deeu ūgthar ereubaadeewai chi nemchaain thua narr khūnau jūrr wir aigpai amach khapeenag, —Keena, magan Belenag wettarau ajim anum, Ŋwandum chogau jaauwai mag chaaidam eeu au khitum anum oon.

¹⁶ Mag wettarau awia, chadcha eerpamjo ereuwia ooimaawai, chadcha chi chaaidam ewaa au khitum phak thakhaar sēejem ee aukherum ooimajierram anaabá. Maig i bigaau chi ād José dui naajim aajem. ¹⁷ Mag amach daúa oobaimaawai chi Ŋwandum chogau amachig jaautarr thum jūrr amag īghaimajierram anum. Mag jaauwia, oberwia, deeu amach nemchaain aar wetumuajā amachdeu oor oomampierr ich mag jajawag wetjim aajem.

¹⁸ Mag chi oveja thūamienau nem īghakhag wetum ūrwia thum chi ūrmarr khūn jūgderra nū-sijim anum. ¹⁹ Mamū mag amau jaau nūm ūrtarr thum Mariaau khaphu sīerrjā būurjā bii aba, ich thāar eepai ich mag khaphu wai sīsijim anaabá. ²⁰ Mag chi nemchaain thūamienau amach daúacha oonaa amach jūgħucha ūrtarrpa ig wetumua, onee Ŋwandum tho iekhakhag wetumua, “Ŋwandum, īsin chadau purua uu abarm. Pjо wa jaugkham chan oor chukhum” a serereug wet-wia deeu amach nemchaain aar phuhrsā ee naaimajim aajem.

Jesudam Aai i jeeujem deg arrtarr

²¹ Chi chaai autarr ocho días aadem ee, jooingarwe amach i arr aawai nacha i meheudam phuurbichpūiwia warre i thūr-dam Jesús a thūrjierram aajem, chi Ŋwandum chogau warrcha Mariaag jaaucheewai thūrju a jaautarrjo. ²² Maimua īchab mag-tarr khur ed ābjo aadem ee, Jerusalén phobor ee Aai i jeeujem deg chi Jesudam aibeejierram aajem phadeg oopien, Moiseeu Ŋwandum iek phātarr gaai jaau simjo ag ipierr. Mag aibeevia Ŋwandumag i kōit uu ajim anaa warag irig jeeumamua, “Ŋwandum, cha-kherum maar chaaidam; pua-ta i khap chirum mug atagjā. I dui puchdeu ampierr abá” ajie-rram anum, “puchigpai khīrju bāaumkhīr.”

Mag amau jeeutarran amach chaai Ŋwendumag deeg ajim,

warrgar Moiseeu jaautarrjo. 23 Mag Moisés iek gaai Ėwandamau mag sim: "Thum emkhoi chaai chi nacha oomamdam pārau mūrūg deemaju." 24 Maimua īchab, "Jābaukhitum wa dubur chaaindam khāijā dau nūmí deebat" a sim "ag chaai paar." Maaggjerr aawai chadcha duburdam khechwia chi chaai Ėwandamag dee nūm anūmuia i kōit jeeuijerram aajem.

25 Maaggwai Jerusalén phobor ee woun āb Simeón a thūr sim sīejim aajem, Ėwandam dau na ajapha khitanaa i ipierraah khitaa-jerr. Ich mag jooirau īchab nūa-jeelim aajem, warrgarwe Ėwandamau jooinag jaauwai irua ich Chaai puibarmuata israelnaan peerdu auju a jaaujerr Chaai. Mag jooi gaai Ėwandamau ich Akhaar phēs wai sīejim anaabá. 26 Magua ich mag Ėwandam Akharau ichig jaautarr aawai jooi Simeonau khaphū sīejim aajem, ich daúacha ooju maach Por Ėwandamau mūg jēb gaai Cristota Reikhamkhīir puiju a jaaujerr.

27 Magtarr aawai mag chi Jesu-dam Aai i jeeujem deg wai nūm edcha ich mag jooi Simeón anūm-jā īchab ich Ėwandam Akharau agug i arrjem aajem. Mag José María dūimua jooingarwe Moiseeu iek phā p̄uatarr gaai jaau-jemjo chaai dūi aag Aai i jeeujem deg bardūtkhabaimaawai, 28 ich mag jooi Simeonau chi chaai-dam jiir auwia Ėwandam tho iekhamamua,

29 "Ēwandam, mūun pū chogau" ajim anūm, "maaggwai pū mū Porou; 30 īsin chad ya puch aar mū auju aai chirungui" ajim anūm, "pū aar khōinaa chiraimaag.

Puchdeu nawe mūrūg oopiju a jaaujerr ya chadcha mūch daúacha oobarmgui" ajim anūm.

"Mūg chaairauta jooipaawai òor peerdu auju.

31 Chadcha mūg chaai òor thumaam khūun atheeta pua p̄ibarm.

32 Mag, i gaaimuata durr chaauram khūnaujā Israelpien tho iyūu ajurau. Maimua i jooipa sīsiewai īchab Israelpien khabam khūun atheejā ōtdaujo sīsiju, amachdeu jāga amjā peerduju aai nū a khap amkhiir" a iekhamajim anūm jooyau.

33 Mag chaaidam būruu khitumta jooipa khersiewai, jāgata òor eejā sierraju khai a thumaa jaaubarm ūrbaawai, amach appai, "Maach chaai ḥjāgata khitajuuta, būruu khitwe mag jaau nūma?" ajierram anūm chi dennaanau.

34-35 Maimua Simeonau chi dennaanagta jūrr, —Pāach num-we Ėwandamau pāar mūg atagjā u wai nūisijugui ajim anūm. Magnaa chi ādagcha, María, Ėwandamau mūg ich Iewaa p̄ibarm gaaimua, chadcha mūg Israel durram khūun pom ūg-thar oberjugui ajim anūm. Mamū īchab Israel durram khūunaupai

i oomapham iekhau amach järr i phħurr thuur auju. Pħuch chaai mag dau aphħu wai nūm oobaawai puctha thuthuúu thoopbapħim jo aphħu i athee pøi bie urrejgħui ajim anum, gaai machgau. Mag i aphħu wai nūm aigta merag chukhu ajugui ajim anum, chijā khuxnauta i khōsi aju maimua chijā khuxnauta i oomapha khājjā aju a jaaumajim aajem ich chi ādagħcha.

³⁶ Maig īchab ūan Ana anum-jā sīejjem aajem, agjo Ěwandam i jaaumie. Mag Ana apkħu jooi Fanuel khararr ag kha ajim aajem. Maagħwai ich jooi Fanuel anum warr jooingar Asernaan a thħurjerr khuxn eem ajim aajem. Mag ūan Ana warrpem ich jaai autarr dui siete añospai nūm ee khoopawia ich mag tag jaajjā auba khitumua ya ūanaa khitajim anaabá. ³⁷ Mag ūanaa ochenta y cuatro años khitumjā chawag maba, edaram magwe Aai i jeeujem degpaita sīejjem aajem, surkha simua Ěwandamag jewaag.

³⁸ Mag agħtha María ich chaai dui Aai i jeeujem deg nūm ee, mag ūan Ana anumjā bee-wi Ěwandamau ich Chaai pħitarr khaug athaawai irig, “Uu ajim Ěwandam; purua maar peerdu awaag pħi ju aajerr chaai barbaicheewai mǣ onee umgui” ajim anum.

Magnaa mag ich Ěwandamau-cha pħi ju a jaautarr īchab nħa-jerr khuxnag chi chaaidam ig-wia, “Ich Ěwandamau jaautarr jo Chamugħuata mug ataq maach

peerdu auju ag Chaaidamauwai” aajeejim anaabá.

Deeu Nazareeg wettarr

³⁹ Maimua Ěwandamau ich iek Moiseeg phāpitarr gaai jaau sim ipierra thum wau dichdimaawai deeu amach Nazaret phoborog beejierram aajem, Galilea durr.

⁴⁰ Mag chaai ich durrpapagmam-pierr warag khiiरjug khaphu pa-majim anaabá. Mag nūm dui ich Ěwandamau ich khōchagpierrt bāaupijim aajem.

Jesús Aai i jeeujem deg chi machnaan dui iyuu atarr

⁴¹ Jesús dennaan añopierr Jerusalenag weetjeejim aajem, nemkhoo pomaam jaar paawai.

⁴² Mag añopierr weetjerr aawai, Jesús doce años aadeewai, īchab Jerusalenag majim aajem, ich dennaan dui. ⁴³ Maimua chi nem-khoo dichdimaawai õor pom amach durrag erereukham ee, īchab José María dui amach phoborog wetjim aajem. Mamu Jesús am dui maba, thħuba sīsijim anaabá. Mamu i thħabbarnejja chi jooinaw khaugbajierram aajem, deeu khuxn dui urumpii awia. ⁴⁴⁻⁴⁵ Mag deeu khuxn dui õor khapanag ee urumpii awiata ich mag khāaim ab wenurra kheumamua i juri jeejim anum. Mamu amach khodnaanag jeeuwia amach khap khuxnagjā jeeukha oħokham ooba abaawai ag noram deeu ewag beejierram anaabá, i juri wedurumua. ⁴⁶ Ich ag ed kheeu ħħeeraa Jerusalén barchejierram aajem. Maimua ag noram

āspaaú júrphobaadeeuta Aai i jeeujem deg Ěwandam iek jawaag chi machnaan dñita Ěwandam iek iigwai iyuu oo sim ooimajierram aajem. ⁴⁷ Maagwai aig thum chi ûr narr khueun jügderra thunaajim aajem, chi machnaanau jeeumam chaairauta am denjo nem khaug am iek ukhapupuigmam ūrwia. ⁴⁸ Mag chi machnaan járr sim oobaicheewai, chi jooinau amach wir aigpai, —¡Mugah! Pude oobá, muigta sibma ajierram anum.

Magbaawai chi ädau magjim anum ich chaairag:

—¿Khantheeta mugcha maar phithurg waupibarma? Pü jür wenurrumua marau pü khiiirju nüu ajimwai ajim anum, ich chaairag.

⁴⁹ Magbaawai chi chaairau amag magjim anum:

—¿Párau khaugbata nü, mu muig much Aai iek õor dui ig iyuu chiraju aai chirum?

⁵⁰ Mamu chi chaairau amachig mag iekhabarm chi jooinau pod khaugba, parhoobata ūrpuijierram anum. ⁵¹ Maimua ich dennaan dui oberwia ába amach phobor Nazareeg wetjim aajem. Maimua ewag pawiajä ich dennaan ipierra ich mag khitajim anaabá. Mamu ich chaairau mamagkhamjä Mariaau ich thhaar eepain thum khapphu aajeejim anum. ⁵² Mag nüm ee warag Jesús durrpamampierr ichab khiirug khaug pamajim anaabá. Maagwaita Ěwandam dau na agchanaa ichab õor eejä khajappa nurraajeejim anum.

Juan õor por choomieu
Ěwandam iek jaau nūrrarr
(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8;
Jn. 1:19-28)

3 ¹Woun Tiberio anum reikhabaaderr aigmua quince años aadem ee, gobernadoraan jayap naajim aajem:

Judea durr: Poncio Pilato
Galilea durr: Erodes
Iturea durr Traconite durr
dui: Felipe (Erodes naam,
aai gaaimua)

Abilinia durr: Lisanias

² Makhuun chi gobernadoraankha nüm jaar ichab phadnaan porkha narr khueun Anás ajim aajem Caifás dui. Ich mag jaarta ichab Ěwandamau jooi Zacarías iewaa Juan õor chukag ee sierrrag jaaujim aajem, ich iek õor ee jajawag mamkhii. ³ Ěwandamau ichig mag jaaubaawai chadcha petawia dojä Jordán igaau khieb jajawagmamua maajjeejim anum: “Páar pekau pooma naawai pääch khaibag ásie ewag khiiirjuwia Ěwandamag chugpaapi jeeubat. Mag jeeubaa Ěwandamau pääch khaibag chugpaabapääwaita mua pääar por choopchimajugui” aajeejim anum.

⁴ I mag nurraju igwia warrgarwe Ěwandam i jaaumie Isaías a thüurjerrau mug phä puajim:

“Woun áb ajappai õor barba aajem aar sijemuata ich aar õor barbaimaawai,
‘Maach Por ya beeimu sim’ aju.

‘I beeju nawe pääch thhaar khiiir khaugbat’ aju,

‘thāraucha khōsi i iek
ukhaag.

- 5 Pari mag ukhaagan pāach
khaibagau pāach thāar
jāg sīi durr dapag eem do
khōrgjo ākhārag sīsidumjā
jēb dau dui paa nūmjo
ajaug paapchiptet’ aju.
‘Pāach khīrjug khud
jūjürkhimjo sīsidumjā
khud khajapha wūhināa
bubuchdog dau dui
jiirthēubapchimjo abat’ aju.
6 Mag thum ajaug paapchiwia
khīr khaug nūsiewain
chadau ūwandamau
maach peerdēju pūibarm
thumaam khūnau
khīrcha ooju” a phā sim.

(Is. 40:3-5)

Ich mag Juanau maach thāarta
khud wūhi nūmjo waipi jaau
nūrrarran, warrgarwejā irua mag
jaau nūrraju ya chi phām arr aa-
waita nassi pawi chadcha mag
jaau nūrrajim aajem. 7 Mag ūrwia
irig amach por choomkhīr ūor
pom bee thūnum khūnag maag-
jeejim anum ichdeu:

—Chi khaibagnaan, ¿khaíu
pārag jaauwai ūwandamau maach
i agkham ed sīi por choottar
gaaimuapaita pāar i jua machag
āwatbaju a jaaujī? 8 Sīi pāach
por choopi nūmuapai chan irua
pāar aubam. ūwandam jua mach-
gau dau aphū amapha nūm
khai, pāach khaibag thumaa
āsie ewag khīrjuwia, ūwandam
isegpi jeeuwia, chadcha
ūwandam iek ukhaajem khūnjo
abat ajim anum, pāach khapeen
duijā. Oob pārāu chikhamnaan

denjo, pāachjā warrgar pāach
jooi Abrán khararrjo ūwan-
dam dui khapeerkha nūm awi,
“Maran Abrán chaainau; mag i
chaalinkha nūmta, ¿jāga ūwandamau
mag maar dau aphū apibar-
ju?” a khīrjumiet. Sīi mag Abrán
chaalinkha nūm gaaimuapaita
mag ūgthar obeerjem akhiin,
mokdau māg thūnumjā ūwandamau
ōrag paapchiwia makhuunjā
ichab Abrán chaainau aju aai sim.
Abrán chaai chaar awiajā ichiita
ūwandam jua machag āwatab
khaba āwatju. Mag khōch khaba
nūm khai, pāach khaibagta warre
ūwandamag isegpi jeeubat ajim
anum. 9 Pārāu khaphū naabá,
nemjīir khaigbamun thu wer-
maajem. Ich agjota simgui ajim
anum ichab ūwandamajā pāar
dui. Ya irua pāar chachimū sim.
Ar ūor amach khaibag isegwia
ūwandamag chugpaapi jeeuba
nūm khūnan pa thupchiwia juser
aadee orpui nūmjota ajugui ajim
anum, ich ūwandamau am dui.

10 Mag jaaumam ūrwia, ūrāu
irig —¿Magan maraujā jāga aju
aai nū, ūwandam jua machag
āwatmaaugau? a jeeuierram
aajem.

11 Magbaa ichdeu magjim anum
amag:

—Khajūa theg jūaju paraa nūm
khūnau būurjā jūaju chukhu
khitheem khūnag deepetat.
Maagwai agjo nem khoojemdam
wai nūm khūnau ichab chukhum
khūn dui jig khobat ajim anum.

12 Maig ichab beejierram aajem
gobierno den debpaar jeeujem
khūn, agjo amach por

choophimamkhiir. Mag beewia makhuunaujā irig jeeumamua, —Maestro, maraujā ɿjāga aju aai nū? ajierram anūm.

¹³Magbaawai ichdeu amag, —Oob leíu jaau sim khāyau athuucha òor jua eem phatkhon jeeumiet ajim anūm.

¹⁴Maimua jūrr soldaaun bee-wia, makhuunaujā irig, —Magbaa maraujā ɿjāgajuma? aichejierram anūm.

Magbaa ich Juanau magjim anūm chi soldaaunag:

—Oob tag chikham jua eem nem ajués khechthug aumiet. Wa pāachta emkhooin awia chikham khūgur jāphierpinaa khāijā chikham phatkhondam au chithee amiet. Maimua oob pārau, “Mūru-gan būruuta phaagjem, muan waragta ig chirūm” amiet ajim anūm. Pāachig phag nūmdam duipai onee nūisit a jaaumajim aajem.

¹⁵Mamagkham ūrwia, òrau jūrr amach khapeenag, “Isin ich mū khāijāa Ēwandamau nawe puju a jaaujerrá agam” aajeejim anūm.

¹⁶Amau mag iekha nūm Juanau ag nawe ūr wai sīerr aawai thumaam khuun jūg daar magjim anūm:

—Mua pod pāar thāar ajaug paa aubam. Muan sīi dodamau-paita pāar por choo chirūm-gui ajim anūm. Mamū ēudee āb urumta mū khāyaujā jua theeg ūrcha sim. Jāguan chad ich Akhaarjā pārag deewia pāar khaibagjā òtdau ee warre orbapimjota aju. Mū chan mūg chirūm aig sīi i chogkhaagpajā

serbiibata chirūmgui ajim anūm. ¹⁷Magnaa amag, Khīir khaphu abat, Ēwandaman ya beeimū simgui ajim anūm. I beem ed i iek ükha nūm khūnan arrozdo pom wejorr phierrwia ajapha ākha thūnūubarmjota aju. Maagwai ar i iek ükhamapha arr khuun, jūrr chi arroz bū thūtarrta sīi ābamug pāarduna orbapimjo aju. Makhuunan būurjā òtdau thōo khaugba sīerrum eeta ich Ēwandamaucha barkhūnpuju a jaaujeejim anūm, Juanau ich aig bee nūm khūnag.

¹⁸Mag jaautarr aigmujā ich mag iek khīir pogkhe jaau khitumua òor wawiejeejim anaabá, jāga thumaam khuun Ēwandamau peerdu auju aai sī.

¹⁹⁻²⁰Mag jaar chi gobernador Erodeeū ich naam Felipe үui Erodías anūm khecheu auwia ag dūi sim khaug athaawai Juanau irig iekhajim aajem. Mamū mag irig iekhatarr chan mag sīi ich wach үui dūi sim atheepajā khaba, ich nem parhooba khaigba waaujem kōitpata irig iekhajim anaabá. Mamū magumjā būurjā i iek ūrba, warag chi Erodeeū Juan cárcel deg phāar sīupijim anaabá.

Juanau Jesús por chootarr (Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹Mamū mag Erodeeū chi Juan cárcel deg phāarpiju nawejā òor pom por choojerr aawai, khāai āb Jesujā beewia Juanag ich por choopibaawai, īchab i por choopuujim aajem. Mag ich por choo aaiapabaadeewai Ēwandamag jeeu-jim anaabá. Mag ich Ayag jeeu-

sim eeta edaujā weeudū joisim ee-mua ²² Ēwandam Akhaar duburjo khitumta dau daau beewia i ūr jupchejim anūm. Mag jupbaichem dui edjā eemua woun iekjo, “Iewaa, pūuta mū Chaai muchdeu jāsehne wai chitumuu, pū gaaimua mū onee chiraajem” abarmjā ūrjim anaabá.

**Jooin Jesucristo dau
naweram khūun**
(Mt. 1:1-17)

²³ Jesuu warrpem Ēwandam iek õrag jaauwai treinta añosjo sīejim aajem. Iin Ēwandam Iewaa ajieb mamū, õraun José iewaa chaarpii aajeejim. Ich Jesús bāaurrjooi Jo-seeta Elí iewaa ajim aajem.

Maagwai Elí Matat iewaa ajim;

²⁴ Matat Leví iewaa;

Leví Melqui iewaa;

Melqui Jana iewaa;

Jana José iewaa;

²⁵ José Matatías iewaa;

Matatías Amós iewaa;

Amós Nahúm iewaa;

Nahúm Esli iewaa;

Esli Nagai iewaa;

²⁶ Nagai Maat iewaa;

Maat Matatías iewaa;

Matatías Semei iewaa;

Semei Josec iewaa;

Josec Judá iewaa;

²⁷ Judá Joanán iewaa;

Joanán Resa iewaa;

Resa Zorobabel iewaa;

Zorobabel Salatiel iewaa;

Salatiel Neri iewaa;

²⁸ Neri Melqui iewaa;

Melqui Adi iewaa;

Adi Cosam iewaa;

Cosam Elmadam iewaa;

Elmadam Er iewaa;

²⁹ Er Jesús iewaa;

Jesús Eliezer iewaa;

Eliezer Jorim iewaa;

Jorim Matat iewaa;

³⁰ Matat Leví iewaa;

Leví Simeón iewaa;

Simeón Judá iewaa;

Judá José iewaa;

José Jonam iewaa;

Jonam Eliaquim iewaa;

³¹ Eliaquim Melea iewaa;

Melea Mena iewaa;

Mena Matata iewaa;

Matata Natán iewaa;

³² Natán David iewaa;

David Isaí iewaa;

Isaí Obed iewaa;

Obed Booz iewaa;

Booz Sala iewaa;

Sala Naasón iewaa;

Naasón Aminadab iewaa;

³³ Aminadab Admin iewaa;

Admin Arni iewaa;

Arni Esrom iewaa;

Esrom Fares iewaa;

Fares Judá iewaa;

³⁴ Judá Jacob iewaa;

Jacob Isá iewaa;

Isá Abrán iewaa;

Abrán Taré iewaa;

Taré Nacor iewaa;

³⁵ Nacor Serug iewaa;

Serug Ragau iewaa;

Ragau Peleg iewaa;

Peleg Eber iewaa;

Eber Sala iewaa;

³⁶ Sala Cainán iewaa;

Cainán Arfaxad iewaa;

Arfaxad Sem iewaa;

Sem Noé iewaa;

Noé Lamec iewaa;

- ³⁷ Lamec Matusalén iewaa;
Matusalén Enoc iewaa;
Enoc Jared iewaa;
Jared Mahalaleel iewaa;
Mahalaleel Cainán iewaa;
³⁸ Cainán Enós iewaa;
Enós Set iewaa;
Set Adán iewaa;
Adán Ėwandam iewaa, ich
Ēwandamaucha i omparr
aawai.

**Dosātau Jesús khūgur auju
ēkhatar**

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

4 ¹Mag por choowia Jesús
Ēwandam Akhaar ich gaai
phēs wai sim petajim aajem Jordán eemua, mag ich por chootarr
aigmua. Mag mamta ich ag Ėwandam
Akharapai Jordán igaau durr ëor chukag chħui i warrjim
aajem. ²Mam cuarenta días siejim
aajem, būrjā thach khoba. I mag
sim ee dosātau beewia i khīrjug
meerka Jooi dau na uu khabam
nem waupiju ēkhaajeejm anaabá.
Mag cuarenta días dichdimaawaita
eeupemjo Jesús jāsoo aadejim
aajem. Mag i jāsoo aadem ee,
dosātau i khūgur auju khīrjuwia
³irig, —Chadcha pü Ėwandam
Iewaa khai, mug mokdau panag
paabapni ajim anum.

⁴Magbaawai Jesuu magjim
anum:

—Ēwandam iek phā sim gaai
jaauwai, “Sii thach khoju appai
khan amkhīr irua maach
ompaabajim” a sim. [“Irua maach
ompaatarran, mag thach appai
khīrjuju khāyau ich ipierraa
wenurramkhīrta maach

ompaajim” a phā simgui ajim
anum.]

⁵Maimua Ėwandamau uduraa
warag dosātag Jesús warrpijim
aajem, durrsi pom sim gaai. Mag
warrwia mag durr pom ügthaa
sim gaaimuapai, seukhabarmjo
abarm ee, mug jēb gayam durr
warpham magwe thum irig oopi-
jim anaabá. ⁶Mag oopiwigia mag-
jim anum, chi dosāt garmua irig:

—Mua purugta durr mug we-
jom du i ag gaai nem thunumpa
thum deejugui ajim anum, puchta
thumaam khun porkhanaa thār-
phoo chirsimkhīr. Mua muchdeu
deem khōsim khunag deeu
aai chirumgui ajim anum, much
den aawai. ⁷Mam magaagan
sii jīeporou phobkhanaa mūrug-
ta Ėwandamagamjo jeeubá ajim
anaabá. Pua mūrug mag jeeumun,
mug durr thumwe puch deneu
ajim anum chi dosātau.

⁸Magbaawai Jesuu chi dosātag,
—Ēwandam iek phā sim gaai
jaauwai, “Pāar Poron Ėwandamau;
āba irigpaita jeeubat, mai-
mua āba i iekpaita ipierraab abat”
a simgui ajim anum.

⁹Maimua Ėwandamau deeu
uduraa dosātag Jesús warrpijim
aajem, jūrr Jerusalén phoborog.
Mam barwia Aai i jeeujem di
nem pom dñunum ūr chi sī gaai
warrwia magjim anum chi dosāt
garmua Jesuug:

—Pü chadcha Ėwandam Iewaa
khai, magan mug ee baubaad
ajim anum. Pü chig aba kha-
babah. ¹⁰Ēwandam iek phā
sim gaai “Ich Ėwandamau ich
chognaan puiju” a sīebahab, “pü

thua wen̄rramkhiiр.” 11 Maagwai mug ee pu baudukhiinjä, amau sii amach juu eeta pu jääu aubajup, buju aimaaу pu chig am uguя. ¡Baubaad! ajim anum, chi meperau Jesuug.

12 Magbaawaita Jesuu magjim anum:

—Mamu īchab Ŋwandam iek phä sim gaai jaauwai, “Ŋwandamau chadcha pāach thuju awi oob nem parhoob amiet” a siebahab ajim anum, chi meperag.

13 Ich mag warag chi dosätau Jesuug ich ipierraam amkhiiр nem khiiрpierr jajaaukham būurjä podba abaawai, seukha chi khūгur petajim aajem ictha.

**Jesuu warrpem Galilea durr
Ŋwandam iek jaubaaderr
(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)**

14-15 Jesuus agtha Ŋwandam Akhaar ich gaai phës wai sim majim aajem deeu Galilea durr, ich berrag. Mag barwia judionaan Ŋwandam iek jaaujem di s̄isidum-pierr jaaujeejim aajem. Maagwai durr chaauram khūunaupa irua jaau nūrrum khakhapdo aphobaadeewai thumaam khūunau i igar nūmuя, “Uta mag jaau nūrabahab” aajeejim aajem.

**Jesuus Nazaret phobor ee
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)**

16 Maimua Nazareeg beejim aajem, ich bāautarr phoborog. Mag beewia juu ūnijem ed pabaadeewai judionaan Ŋwandam iek jaaujem deg dubjim aajem, ag na ich duubjerrjo. Mag dubwia, ōrag ūrmkhiiр Ŋwandam iek thūraag

phiidu dūnusijim aajem. 17 Mag i dūnusiewai ābmua irig սapuijim aajem, jooingarm ēsap chi pūurthum, Ŋwandam i jaaumie Isaías khararrau phātarr. Maimua chi ēsap pūurthum gaai jurnaa thūrbaadejim anum. Irua thūrierr aig mag sīejim aajem:

18 “Ŋwandamauta mu jūr autarr aawai ich Akhaar mu gaai phës wai sim, aphum khūunag jāga ichdeu am peerdu auju a jaaumkhiiр.

Irua mu pūtarran, ūor amach khaibag ee presonaanjo nūm khūunag, ‘Ya pāar oberm iek oberju aai nūm’ a jaaumkhiiр ajim;

dau khīsumjo nūm khūunagjä, ‘Ya pārāu wajapha ooju aai nūm’ a jaaumkhiiр; chikhamnau dau aphum waaujem khūun dau aug khaugwia peerdu aumkhiiр;

19 maimua ōrag, ‘Is chad mug jaarta Ŋwandamau pāar dūi nem ajapcha aju ed barbaichem’ a jaaumkhiiрta mu pūijim” ajim anum, thārmamua.

(Is. 61:1-2)

20 Maimua thūr aaipabaadeewai ichig chi ēsap pūurthum deetarrag deeu սapuiwia oo s̄isijim aajem, ichdeu thūrierr iekpai jawaag. Magbaawai thum aig narr khūunau āba irigta eerpapaad thūnusijim anaabá. 21 Mag ichig

eerpapaad aphobaadeewai amag magjim anum:

—Ísta chadcha pāach thumaam khūun dakhīir mug Ēwandam iek phā sim gaai ichdeu jaautarrjoo abarmgui ajim anaabá.

22 Mag ūrwia thumaam khūunau i wajapha ig iyuu naajim anum. Mag num dui irua iekdam ūrimu iekhamam ūrwia thum jūgderraaphobaadeejim anaabá. Mag ūrwia, jūrr amach wir aigpai, —Keena, ¿mug woun José iewaa khabamá? ¿Khani mag iekha oo simma? anaajim anaabá.

23 Magbaawai Jesuu magjim anum:

—Pārau mūchig “Chadcha médico khai, puchdeupai puch monaaubapui” a iekhaju mua khaphu chirūmgui ajim anum. Magnaa amag, Pārau ūrway Capernaum durr mua nem khīir pogkhe waaujem anaawai, mūigjā magan agjo waapi jaaujugui ajim anum, mu iek ukhamapham iekhau. 24 Mamū keena, pāade oobat, muajā mag chirūmgui ajim anum: Chi mug Ēwandam iek jaau wenrraajem khūun chan dich do ee āba naajem khūunau ābjā kha khōchkhaba aajemwai. 25 Much seukha chirūm am ugua pārag jaaukhim: Pārau khīir eyaa nūngui ajim anum, jooingar Ēwandam iek jaaumie Elías khararr monakha aawai Israel durr aña thārjup awia jārr būurjā noseg cheba arr anum. Mag gaaimua Judea durr thum jādau theega burrtarr anumjā pārau ūrjem. ¿Pārau khīirjuawai mag jaar īchab khoopaa ūanaan dau aphuum

chukhu ajī Israel durr? Chukhu ajim aju aai khaba num; khapan thūnaajim. 26 Mamū magumjā ni iwiir ābam aarjā Ēwandamaau Elías pūibajim. Mamag pūiju khāyau Sidón durr phobor Sarepta anum ee khoopaa uhi āb sierr aarta Ēwandamaau pūijimgui ajim anum, magugta i jāhogamkhīir. ¿Jāgwi? Ich durram khūun eepai pūimuan i khōchkhabaju khaphu arr aawaima. Maguata warag deeum durragna pūijimgui ajim anum, ich meeun khabam ee. 27 Ichab khīir eyaa abat: Israel durr Ēwandam iek jaaumie Eli seo khararr monakha aawai īchab ūor kokobé beneu bar sīsidum khapaana thūnaajim. Mamū mag thūnarr khūun iwiir ābjā Ēwandamaau irig monaaupi jauba, āba Siria durr woun Naamán aajerr appaita monaaupijim. ¿Jāgwi? Ēwandamaau oowai amach israel-naan eepai pūimuan, amach eempai aawai būurjā amach khamor machag monaauju khīirjubaju ich Ēwandamaau khaphu sīerr aawaima ajim anum ich Jesuu.

28 Jesuu mag iekhabarm ūrbaawai aig narr khūun thum i dui meeukha phobaadeejim anaabá, amach khīir iekhabapääiwai. 29 Mag meeukha nūmu warag phiidūtkha phobaadewia, phobor eemuja jūrpūiwia, ich ag phobor eepai durrī gaai durr por waaidū i warrjierram aajem, mammua ithurmug ee i sīepääig. 30 Mamū mag num ee sii am jārr dichwia petajim aajem.

**Jesuu woun āb dosāt beneu
baarjerr monaautarr**
(Mr. 1:21-28)

³¹ Maimua magtarr khurdeeū Jesūs Galilea durr phobor Capernaum anhmag beejim aajem. Mag beewia õor jua ūtijem ed pabaadeewai òrag jaaujeejim aajem. ³² Mag irua jaau sim aig i iek ūrwia õor jāgderraā thūnaajim anhm, chi khaphūm khaphūm aajem khūn khāyaujā ichdeuta jaau khaphūcha jaumam ūrwia.

³³ Mag judionaan Ēwandam iek jaaujem deg īchab sīejim aajem, woun āb mor ee ben khaibgam wai sim. Mag wounau Jesūs oobaadeewai chi ben i mor ee simuata thet äa anaa, ³⁴—¡Jesús, Nazaretpierr! Ideu maar sii kha-japha sīubá ajim anhm. Pūn warre maar opāinta urum. Mua pū khaphū chirūm, pū jammua urú. Pū Ēwandam Iewaa ūgtharmua beetarr khabahab, warrgurwe Ēwandamau pūju jaaujerr ajim anaabá, chi mepeer garmua.

³⁵ Magbaawai Jesuu chi beneg meeurnaanaa, —Khiū abá. Pūchta warag jäg woun mor eemua oberbaad ajim anhm.

Magbaawai chadcha chi mepeer oberbaademua warre chi wounta jēkhūt barwerppūijim anaabá. Mamū magtarjā chig aba, deeu kħiir eerdħwia, warramjo monakha sīsijim aajem. ³⁶ Mag oowia thumaam khūn dauderraā nūmuu amach eepai, “¿Khanim wounaan juapa theegta jäg mepeenag obeerpi jaauwaijā i ipierraā ober nūma? Keena, m̄ig

ag na maadeu m̄ug chan ooba aajemwai” a iekhaphoo thūnaajim anum.

³⁷ Jesuu magtarr sii ag bigaau phobordam nūnūidūm eem mag-we bii thūnūisijim aajem.

**Jesuu Pedro phaauhūan
monaautarr**
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Maimua mag woun mor eem mepeer jūr pūawia Ēwandam iek jaaujem degmua oberwia petajim aajem, Simón di aar. Maimua barimawia ooimaawai, Simón phaauhūanta khūnumie mas thūnum ooimajim anaabá. Magbaawai mag ūan monaupūimkħiir, òrau Jesuug chaigpa naajim anum. ³⁹ Magbaawai i werba jēer sim bigaau dūnūuwimawia chi khūnumieg khiesir iekhabaawai warre chi khūnumie meeudħubaadejim anaabá. Mag khūnumie meeudħubaadeewai ag burre phiidħwia am jāhogaaggajim aajem.

**Edau kheubaadem ee Jesuu
őor pom monaautarr**
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Maimua edau kheubaadeewai aaunaan paraa arr khūnau amach aaunaan khamor machag-pierr Jesūs aig aubeemajieram aajem. Magbaawai Jesuu chi mor masim khūn gaai pūr oomamua-pai thum monaupūimajim aajem. ⁴¹ Mag pūr oomamua õor mor ee ben paraa arrpa jēu werpmajim anaabá. Chi mepeenaujā Ēwandamau i pūitarr khaphū narr aawai, “Pūn Ēwandam Iewaau”

a ähäag oberdutkha maajeejim anum. Mamu Jesuu tag amag iekhapiba meeurrtau siumajim aajem, õrag ich jaaum uguia.

**Jesuu maach peerduajem iek
Galilea durr jaau phuurdū
nūrrarr
(Mr. 1:35-39)**

⁴² Maimua ya äspabaadeewai aigmua chawag mawia öör chukag aar ich appai s̄eimajim anum. Mamu Capernaumpienau i jür wenurruu awia baau athaimaawai tag i chawag p̄imapha sii amach aigpaita siepim khösi naajim aajem. ⁴³ Mamu ichdeu amag, —Muigpai chiraba mu chawag maju aai chirumgui ajim anum, īchab deeum phobor eejä õrag “Ewandalta ya thumaam khun Porkhaimuu sim” a jaauwia, īchab am peerduju khīirju nūm khai, irigtä uduraa amach Porkhapiju aai nūm a jawaan, mag atheeta Ewandalmau mu puitarr aawai.

⁴⁴ Mag jaauwia, Capernaumpai sieba, ich mag phoborpierr judionaan biirdutjem deg Ewandal iek jaau nūrraajeejim aajem, Galilea durr.

**Āwarr pooma pūrtarr
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)**

5 ¹Biek äb Jesús thurrdo Genesaret anum igaau sim aig öör pooma podpachewia thet phēedut i phuūr thuur warrmajierram aajem, Ewandal iek ūrm khōchgau. ²Mag nūm ee ichdeu bote numí mos gaai barhaidu nūm oo athajim anum. Ag ee chi

morkhūn chukhu naajim anum, do ureuthurwia do igaau amach red u narr aawai. ³Magbaawai chi bote dau äb Simón den arr aawai irig jeeuwia, ag ee waaiduwia, ichigpai buckhun dojārraga ich warrpijim aajem. Magnaan chadau jupwia mammua öör khapan thūnumug Ewandam iek jaubaadejim aajem.

⁴Maimua mag iekha obaadeewai chi Simonag, —Dojārr webaphi, maimua chi red dubpuinaa deeu ureu oobat ajim anum.

⁵Magbaawai Simonau jūrr mag-jim anum:

—Aay, edaar maach daúa būrjā khāiba parii ureu eedutkha-maamjā būrjā marau pur aubajim. Mamu pu iek aawai deeu mua chach oojuke ajim anum.

⁶Maimua chadcha mag dubpuiwia jiir oowai awarr pooma thūnumua chi red dau thurrduua ajim anaabá. ⁷Magbaawai amach khapeen deeum bote ee narr khunag jua thōthōi khaphobaadejim anum, amach juag oon beemkhīr. Mag chadcha warm khun beewia jiir athaawai bote numwe ipiir aujierram anaabá. Mag, bote numí narr äba peer joothūpierram aajem. ⁸⁻⁹Mag Jesús ipierraarr gaaimuapai awarr pom pur atham oobaawai Pedro dui jap äbam ee narr khunau-pa, “¿Muun khanim wounta ag na mug ooba aajemta awarr pom mug pur aupibarma?” a khīirju nūsijim anum. Ich mag burre Simón Pedroou Jesús bukhurr phōbkha thūnaaimawia irig,

—Señor, oob mu dui äba nūrram.

Mʉʉn atcha pekau pooma chirʉm pʉ mʉ dhi nʉrraag ajim anʉm.

¹⁰ Maagwai Pedro khapeen ābakhai bote ee narr khʉʉnaujā īchab amach khapeenau khiiрju narrjo khiiрju nʉisijim anaabá. Mag bote ee naajim aajem Zebedeo chaain, Santiago Juan dhi. Mamʉ Jesuu chi Simonag, —Simón, oob khiiрjum ajim anʉm. Warr puch sii do ua gaaipai chitarrjo, īsmua atagan pʉʉn jürr mʉ iekta ḍrag jaau gaaipaita chirsijugui ajim anʉm.

¹¹ Maimua do igaau paaukha-chewia warag i dhi mam iek ereubaadejim anaabá, amach nem thum phawia.

**Jesuu woun āb kokobé beneu
sīerr monaautarr**
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Maimua biek āb Jesús deeum phobor ee sim aig woun āb kokobé beneu sii phīe kha dodos sim barchejim aajem. Mag wounau oo athaawai jēkhʉt phōbkhanaa, jēb gaai dagau durnaa, chaigpamamua irig, —Señor, pua khōs chirʉm khai, mʉg phīedau warre mʉ gaaimua chugpaabapui aichejim anʉm.

¹³ Magbaawai Jesuu i gaai purnaa, —Mua pʉ monaauum khōsi chirʉm; monaau chirís magan ajim anʉm.

Magbarm burre chi phīe kha dodos chirarr monaau sīsiewai mor ajappha sīsijim anaabá.

¹⁴ Mag ya monaau sīsiewai, Jesuu irig magjim anʉm:

—Puch mugbarm oob chikhamnag jawam. Magju

khāyau nacha Jerusalén mawia Aai i jeeujem degam phadeg puch mor oopibaimá. Maimua Moiseeu iek phātarr gaai jaau simjo puch monaaubarm paar nemchaain ofrendakha deebá ajim anʉm, puch mʉg monaau sīsim ḍrag khap amkhiiр.

¹⁵ Ich Jesús mag gaaimua sii warag òor ee thāрphoo sīsijim anaabá. Maagwaita warag òor pom biirdʉdʉ aajeejim anʉm i iek ūraag, maimua īchab amach monaaupui mamkhiiрjā agjo. ¹⁶ Mamʉ magʉm āba, Jesús chawag maajeejim aajem, ich appai òor chukag chuei Ěwandamag jewaag.

**Jesuu woun āb khapá juser
khitʉm monaautarr**
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Biek āb Jesuu Ěwandam iek jaau sim aig fariseonaan dhi Ěwandam iek athee chi machnaanpa ohood thūnaajim. Makhʉn phobordam nʉnʉidʉm-pierrmuu beetarr khʉʉn ajim aajem: Galilea durrmuu beetarr khʉʉn, Judea durrmuu beetarr khʉʉn, maimua īchab Jerusalen-pienpa dhi naajim aajem. Maagwai Ěwandam juapa theeg i gaai sīejim anʉm, òor monawaag.

¹⁸ Mag nʉmta òrau woun āb khapá juser khitʉmta pa buurkham gaai waiduraa ajierram aajem, Jesús sim aar wai dubwia i khiiрpee werba sīwaag, monaaupuimkhiiр. ¹⁹ Mamʉ dubju ēkha nʉm òor pom thʉnʉm khurau pod dubba abaawai, diheu ūr waai-dutkha phobaadewia, nem wäg

waunaa, chi pa b̄urkham gaai jūgadau jūkhanaa, chi aaunaan-
pa eeg jiir burrpuijierram aa-
jem, òor jārr Jesús iekha oo sim
khīirpheecha. ²⁰Mag ich aig wai
burrbaichem oobaawai, irua chi
wounaan o akhaar āba iruata
amach aaunaan monaauphiju
khīirju nūm khaphu sīerr aawai,
chi khapá juser khitumugta, —Pu
pekau thum ya chugpaa sīsimgui
ajim anum.

²¹Mag ūrwia fariseonaan dui
Ēwandam iek athee chi mach-
naanpa aig narr khūnau amach
odegpai, “¿Chijāg wounta Ēwan-
dam na mag iekha sīma? ¿Khaíu
mūig pekau chugpaaaju aai sī?
Ēwandamau khabam chan pekau
chugpaa auba aajem” anaaajim
anum.

²²Mamū Jesuu amau mag
khīirju nūm khaphu sīerr aawai
amag magjim anum:

—¿Khantheeta pāar jāg thāar
khaigba khīirju sīsid aajēma?
²³¿Wa mag pekau chugpaaparm-
jā dau daau ooba naawai pārāu
khīirjuawai chadcha phithurg
chukhu thumaam khūnau mag
iekhaju aai nūm a nūwa? Chadcha
thumaam khūnau mag iekhaju
aaima. Mamū mua irig “Phiidub-
durdur abá” akhiin, òrau amach
daúacha ooju, i monaau sīsi wa
monauba khāijā ich mag sīsim.
Magua pārāu mu denjo chan
cha mua jawaagpamjo abajugui
ajim anum. ²⁴Mamū much chi
Emkhooi Iewaata chadcha Ēwan-
damau juapá deetarrau mūg jēb
gaai pekau chugpaa jāua theeg

chirūm a khap amkhīir, pārag
oopikhimgui ajim anum.

Maimua chadcha chi khapá
juser khitumugta, —Phiidubá.
Puch put juurwia, puch diig petá
ajim anum.

²⁵Magbarm burre thumaam
khūn dakhīir phiidubaaadewia,
ich waibeetarr pa b̄urkham dui
putpa phe auwia, ich diig peta-
jim anaabá. Mag mamua, “Isin
chadau Ēwandam purua mu hu
abarm” a ijējēbag majim anum,
onegau.

²⁶Mag chi woun phiidubadem
oowia aig narr khūn thum dau-
derraau nūm iekhau, “Jāan ich
iiuta jāgbarm” anaa īchab, “Is
Ēwandamauta maadeu mūg ooju
khīirjuba narrjā oopibarm” anaa-
jim aajem, amach ap pawiajā.

Jesuu Leví ich dui arrtarr (Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷Maigmua oberwia igbaadeeu
ooimajim aajem, woun āb Leví
a thār sim. Mag woun òrau deb-
paar phagaan beejem aig mes
gaai pāar sīejim aajem, gobier-
noog òrau debpaar paraa nūm
jeeu nūm phidagta phidkha sīerr
aawai. Magugjā Jesuu, —Mu dui
marrau ajim anum.

²⁸Magbaawai chadcha Leviiu
phiiduwia ich phidagjā khaugba,
i dui petajim anaabá. ²⁹Mai-
mua ich di aar barwia phiejāb
pom waupijim anum, Jesús kho-
pieg. Mag nūm dui īchab ich
khapeen thārkhūujim aajem, ich
aig thach khoon beemkhīir. Mag-
baawai debpaar jeeujem khūn
khapan wedurum dui parhoobam

khʉʉnpa beewia āba thach kho naajim aajem, Jesús dui.

³⁰Mamʉ magbaawai chi ajapcha Moiseeu Īwandum iek phā puatarr ʉurkhaajem khʉʉnau īwandam iek athee chi machnaan duimua Jesús khapeenagta, —¿Khan jägwıata pāar jāg gobierno debpaar jeeuem khʉʉn dui pekau pom sīsidum khʉʉnpa āba thach kho nūma? a jeeuierram anum:

³¹Magbaawai Jesuu magjim anum amag:

—Kha monakha nūm khʉʉnau chan doctor igba aajem; āba mor masi nūm khʉʉnauta doctor iigjem. ³²Mʉ chan būurjā pekau chukhu ajappa khitheem aajem khʉʉn jūraanjā beeба, mʉn ūor pekau pooma khitheem khʉʉn peerdu awaanta beejimgui ajim anum, khīrjug iiur aumkhīr. Maguata mag am pekau pom nūmjā igba, am dui mʉ thach kho chirabahab ajim anum, amjā īwandum denkha awaag.

¢Khanthee thach khoba sürkhaju aai nū?

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³Maigmua Jesús ich khapeen dui ober phobaadem ee, ūor bee-wia Jesuug magchejieram anum:

—¿Khan jägwia Juan dui wenrraajem khʉʉnau thach kho nūmjā ūiba surkhanaata īwandum mag jeeuem daar, pʉ khapeenau surkhaba aajē? Chi ajapcha Moiseeu īwandum iek phā puatarr ʉurkhaajem khʉʉn igar nūm khʉʉnaujā agjo surkhajem, mamʉ pʉ khapeenau chan ajap

magba aajerram. ¿Jā khan jägwiauma? a jeeuierram aajem irig.

³⁴Magbaawai ichdeu amag magjim anum:

—Pārau oowai chi jua pʉr sim woun onee ich ʉhi dui thach kho nūmich, irua ūor thārtarr khʉʉn surkha nūm awia sīi okhīrjuu ohoodo naajē būurjā thach khoba? ³⁵Magba aajem. Ich agjota nūmgui ajim anum mʉ khapeenjā. Am magjuun mʉ am jaajio am dui chitʉm pʉr atham ed gayan chadau am amach khīrauta surkhawia, īchab thachjā khoba nūisip aju, gaai machgau. Mamʉ mʉugwaiwe chan am surkhaju khaba nūmgui ajim anum, agtha mʉ am dui chiraawai.

³⁶Maimua ichdeupai magjim aajem:

—Pāach khajūa jēbaadeewai, ¿pārau oowai khaíu dich khajūa iiur gaaim jēnaa jūrr chi jooi gaai khaajē? Maadeu magkhiin dich khajūa ajaphamta ārpuiju. Maimua mag phēebarmjā khīr āba khaba daau phēe wejom thumaam khʉʉnau ooju. Ich agjota sim īchab mʉg iek iiur mua jaau chirūmjā. Chi mʉ iek ʉkha simua chan mʉg iek iiur mua jaau chitʉmjā ʉkhanaa pod amach jooi ijā agjo ʉurkhaajem khaba simgui ajim anum. ³⁷Mʉg mʉ iek ʉkha nūmʉn maadeu vino nemheu iiur ee pʉajemjota sim. Pārau khaphʉ nūmgui ajim anum, vino ūrr nemheu jooi ya chi pʉajem ee pod pʉju khaba sim. Mag pʉkhiin chi vino ūrr achpabaadeewai, chi nemheu jooiraa sīewai āwatba jēgdʉbaadee, chi

vinojā ārbaadem dui chi nemheujā ya tag serbiiba sīsiju. ³⁸ Maguata vino ūrran agjo nemheuiur eeta p̄ajem; maagwai chi nemheujā jēgduba, chi vinojā ārbamgui ajim anum ich Jesuu. ³⁹ Mag iekhakhagmamua, Pārau khaphu nūmgui ajim anum, chi vino ach doo khaug nūm khūunag am dopho thānum aig chi ūrr deeimakhiin, amau “Ūhū, maraun chi achta ig nūm, jāata marag ajapcha sim” aju. Ich agjota pārau mū iek ūrmapha, warag pāach iita p̄aba wenūrram khōsi nūmgui ajim anum.

**Jesús khapeenau juu ūijem
ed trigo phierrtarr**
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

6 ¹Biek āb juu ūijem ed Jesús ich khapeen dui trigo phur wejom ee dich wenūrrajim aajem. Mag dich wetumua i khapeenau trigo chi bichpa thūrreunaa chi dau juajāagpai sigthūnaa kho wetmajim aajem. ² Mag kho nūm oowia chi ajapcha Moiseeu ūwandam iek phā p̄atarr ūrkhaajem khūunau amag, —Pāade oobat, juu ūi nūm ed aawai būurjā phidkhaju khaba nūmta pārau jāg trigo phierrraa kho wenūrrum. ³Pārau chan khaugbahab ajim anum, jāgpai phierrraa nem pom eeu nūm dui āba sim?

³ Magbaawai jūrr Jesuu amag —Mamū ḡkhani mū khapeenau khaigba abar? ajim anum. ⁴ Magan pārau būurjā ūwandam iek phā sim gaai thūurwai ooba aajeeb, Davidau ich dui wenūrrarr khūun duiimua amach jāsoo

aphobaadeewai ūwandam atheem pan khotarr? ⁴Pārau khaphu num, jāga irua ūwandamag jeeujem deg dubwia ūwandam atheem pan nasād gaai phe sierr aujī. Mag pan parhoobam khūunau khaba, āba phadeupaita khabu aai ūejim. Mag khaphu sierrta irua khowia ūchab ich dui wenūrrarr khūunagjā deejimgui ajim anum. Mamū mag khotarr paarjā ūwandamau am chig abajim. ⁵Magtarr pārau khaugbata nu? ajim anum amag, ich Jesuu.

⁵ Maimua mag jaau dichwia ichdeupai, —Mamū ūwandam Iewaa Emkhooirau. Muruata thumaam khūunag khan nemta wauju aai nu a jaauju aai chirūmgui ajim anum, juu ūijem ed awiajā.

Woun āb juu jūser khitarr
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Maimua biek āb agjo juu ūijem ed ich Jesús judionaan biirduajem deg dubwia ūwandam iek jaau ūejim aajem. Maig ūchab ūejim aajem woun āb, juachaar garm juadam sīi juu jūser khitum. ⁷Maagwai judionaan chi machnaan duiimua chi ajapcha Moiseeu ūwandam iek phā p̄atarr ūrkhaajem khūunau Jesuug dau thōba thūnaajim anum, eeu irua juu ūijem edjā igba ūor juu purwia monaubaawai magum gaaimua ichigcha ūor dakhīr “Pua chan juu ūijem edjā būurjā ūrkhabata sim” a iekhaag. ⁸ Mamū ichdeu khaphu ūejim anaabā, amau mag khīirju nūm. Mag gaaimua chi woundam juu jūser khitumug, —Dayag pidū,

mau õor jārrcha dññuhubaiche ajim anum.

Magbaawai chadcha beewia õor jārrcha dññuhuchejim aajem.
⁹ Mag dññuhubaicheewai Jesuu magjim anum:

—¿Pārau oowai khan nemta maadeu wauju aai nu jua ūnijem ed? ¿Oordam dui ajapha aju, wa õor khaibag wauju? ¿Oor peerdu auju, wa õor thōoju? ¿Khani ūucha sī? ajim anum amag.

¹⁰ Mamū mag jeeunaa õor thumaam khūn khīir eerpa phūurdūdūkham ich iek ūkhaba abaawai jūrr chi jua jūser khitumugta, —Dayag jua ūbabá ajim anum.

Mag chadcha i ipierr jua ūhaba-wai warre jua monakkha sīsijim anaabá. ¹¹ Mamū amach dakhīir magbaawai i dui khīir machag aphobaadem iekhau warag ober-dūtkhawia, —Keena, maadeu jāgata akhiin jāg Jesús thōopukham anaajim anum, amach appai.

**Jesuu ich dui ogduba
wenūrramkhīir doce jūr
autarr**

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Mag Jesuu jua ūnijem edam magwe õrag jaau nūrrum ed gaai durrsī gaai waaidūjim aajem, Ēwandamag jēwaag. Mam eddurr pom ich mag Ēwandamag jeeu eejim aajem. ¹³ Maimua āspabaa-deewai ich dui wenūrrajerr khūn ich aig thūrkha awia mag khapanag eem doce khiet jūr aajim aajem. Makhuunta i chognaan i iek jaaujem khūnkha thūrjim

anaabá, apostolnaan. ¹⁴ Mūkhūn irua jūr autarr khūn thūrū:

Simón, (ichpai Jesuu Pedro a thūrjim);

Andrés, (chi Simón eeum);

Santiago, (ichpai īchab

Jacobo a thūr sīejim);

Juan, (chi Santiago eeum);

Felipe,

Bartolomé,

¹⁵ Mateo, (ichpai Leví a thūr sīejim);

Tomás,

Santiago, (chi Alfeo iewaa; ichpai agjo Jacobo a thūr sīejim);

Simón, (Celotenaan ee sīerr);

¹⁶ Judas, (ichpai Tadeo anaa Lebeo a thūurjerr, deeum agjo Santiago aajerr eeum); maimua

Judas Iscariote, (ich maguata ewag pawi chi thethem khūnag Jesús pūr deeju ajima i thōomkhīir).

Jesuu õor pom thūnumug

Ēwandam iek jaautarr

(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Maimua ich Jesús dui durrsīe narr khūnpa thum āba ūurba beewia pheeuregdam ee naaiche-jim aajem. Maig agjo ich dui wenūrrajerr khūn khapan biirdū thūnum ee, īchab deeum durrum khūnpa õor pom thūnaajim anaabá: Judea durrmu bee-tarr khūn, Jerusalenmua beetarr khūn, maimua phūas igaau phobor Tiro anum dakha naajerr khūn dui Sidón perasom khūn-pa thūnaajim aajem. Āaur khūn

i iek ūrm khōchgau, maagwai tagam khūun sii amach monaau-pui mamkhīirta mag beewi naajim aajem. ¹⁸ Mag chadcha ben khaigbam khīrpier̄ ōor mor ee sīsid arrjā thum jūr werppuinaa monaau-puimajim anaabá. ¹⁹ Mag oowia thumaam khūunau i gaai pūrm iigjeejim anum, amach monaumkhīir, amachdeu oowai sii i gaai pūr nūmuapaijā Ēwandam jua theeg ich gaai wai simuata benegjā ich jua jūmpiba monaau-purphikham oowia.

**Chijā khūunta onee aju aai
nu**
(Mt. 5:1-12)

²⁰ Mag ōor mor masim khūun-
pa thūnarr thum monaaukhapu-
wia ich dui ogdūba wenūrraa-
jerr khūunagta eerpanaa magjim
anum, ich Jesuupai:

—Pāar mug mu iek ūrm khōch-
gau dau aphūu wenūrrūm khūun-
ta onee abat, mug atag pāachta
Ēwandam dui āba jooba wenūrra-
ju aawai. ²¹ Onee abat ajim anum,
pāar ar Ēwandamau waupim
khōsim nem wawaagta jāsoom-
jo nūm khūun. Jāgtarr jūrr mug
atag pāar būurjā augcheba wenūrra-
jogui ajim anum. Onee abat,
pāar mu gaaimua dauhi paraa
durraajem khūun; mug atag pāar
okhīrjug khaugba wenūrrajogui
ajim anum. ²² Onee abat ajim
anum, much chi Emkhooi Ie-
waa iek ukha nūm gaaimua
pāach chikhamnau kha ukhur-
naa amach aigmua khāijā warag
di chaaur pāach jūrwai. Onee
abat, chikhamnau pāach wau

iekhamamua khāijā, “Jāg woun
chan ōor ajapham khabam” a
iekhaawai. ²³ Örau pāach dui mag
num jaar oob okhīrjuu amiet
ajim anum. Mag khāyau warag
onee abat ajim anaabá; pāar mag
num jūrran ūgtharin pāar athee
nem ajapham poomata thūnum.
Is mug pāar mu gaaimua dau
aphūu wau nūmjo wenūrrajeejim
warrgarwejā, Ēwandam i jaaujerr
khūun. Mamū is ūgthar Ēwandam
dui ya am onee nūmgui a iekha-
majim anaabá, am wawí nūmua.

²⁴ Mag iekhakhagmamua ich-
deupai, —Mamū jeh apdurr ajim
anum, ōor amach phatkonta tho
iyūu aajem khūun! Am amach
phatkhonag ee am khōchgau
Ēwandam igba arr jūrr, amau
mug atag oomaa ajurau ajim
anum. ²⁵ ;Eh, apdurr ajim anum,
mug jēb gaai nem thum paraa
būurjā augcheba aajem khūun!
Jāgtarr khūunta jūrr mug atag
dau aug ee wetju. ;Eh, apdurr
ajim anum, ar sii onee am khōch-
gau būurjā amach mor ewag
khīrjuwia okhīrjuupaijā aba aa-
jem khūun! Amachdeu ampierr
am khōchgau Ēwandam igba arr
jūrr pod amach ūgthar oberba
aawai, mug atag am icharaucha
bie nūsijogui ajim anum. Maimua
īchab, ²⁶ ;Eh, apdurr ajim anum,
ar thumaam khūunau pāar eugar,
“Jāan chad woun ajapham pamā”
a ig iyūu aawai! Warrgarwejā par
chadcha Ēwandam i chaar kha-
bamta jaaujerr khūun eugarjā ich
magta iekhaajeejim, pāar jooinau.
Örau mag am eugar ōor ajapham
aajeejieb mamū, maadeu khaphū

n̄umgui ajim an̄um, am pod Ŋwandam aar oberba arr.

**„Jäga aju aai n̄u dich kha
ukhurm kh̄un dui?**

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ Mag jaaumamua Jesuu magjim aajem ich iek ūr narr kh̄unag: —Pāach dui iekkhōr paraam kh̄un kha khōsinaa pāach oomapha aajem kh̄un duijā nem ajapham waubat. ²⁸ Pāach chikhamnau thōp iekhaawai magum iekjā igba, warag am kōit Ŋwandamag jeeubat. Maimua pāach āaukha iekhabaadem pua ch̄uu aawaijā, dui āaukha iekhaju kh̄yau, warag Ŋwandamagta am kōit jeeubat ajim an̄um. ²⁹ Chikhamnau khāijā puch gaai mas deewai oob i gaai agjo deem. Mag kh̄yau ɻd̄raa puch gaai mas apibá. Wa puch camis khāijā ābmua khechthug aum iigwai warag tagam khajūjā ɻd̄raa irig arrpibá ajim anum. ³⁰ Wa puch nem khāijā ābmua khechthug aum iigwai, meeukhaju kh̄yau, okhooju awiajā ideu warag arrpibá. Örau puchig nem jeeuwai o ajapha magum aba deebá. Wa ābmua khāijā khūchpaim athee puch nemdam jeeu arrwai oob, “Jopkhaa mu in deebahur” am ajim an̄um. ³¹ Chikhamnau puch dui khaigba apimapha sim khai, puch garmuajā oob i dui khaigba am. Örau puch dui apim khōsimjota puch garmuajā am dui abá ajim an̄um amag.

³² Magnaa mag ichdeu parhoobam kh̄unjo apiba sim igwi, —Pāade khīirjubat ajim

an̄um: Pārau pāach jāsenem kh̄unpaita daupii akhiin, ɬmaig khan ajaug sī? Būurjā Ŋwandam iek ɭkhabam kh̄unaujā amach kha khōsim kh̄un chan oomap khaba sierrjeemgui ajim an̄um.

³³ Wa pārau pāach juag oojem kh̄un juagpaita agjo ookhiin, ɬmaigjā khan ajaug sī? Mag n̄um aig uu khaba sim. Ŋwandam iek ɭkhaba aajem kh̄unaujā jūrr agdaujo chikham juag oojemgui ajim an̄um. ³⁴ Pārau pāachdeu nem deebarmjō pāachig deejoojoo khīirju n̄um kh̄unagpaita nem deekhiin, ɬmaigjā pāar jāga n̄u? Ich agjo aba aajē ajim an̄um, Ŋwandam amach thāar ee chukhu n̄um kh̄unaujā, deeu agjo amachig nem deemkhīir?

³⁵ Magua muan pāragan, pāach dui iekkhōr paraam kh̄unjā warag kha khōsita abat a chirumgui ajim an̄um. Maimua am dui o ajapha abat īchab, pāach nemdam khūchpaim athee khāijā jeeu arrwai tag deen beebaju khāijāa jāg deebap̄uim a iekhaba. Pārau o ākhārag chukhu magmun, ūgtharin pāar athee nem ajapham pooma thunumgui ajim an̄um. īchab pāar mag wenurruumun magan pāar chadcha Cha Ūgtha Phuu N̄um ag chaainaugui ajim an̄um. Ŋwandamau örau khīirjuajemjota khīirjuajem akhiin, āba oor ajapham kh̄unagpaita irua nem deejeekham. Mamu i magba thumaam kh̄un dui ajapha khitum, oor khaibagjā igba, ni mag ich ajaug khitum paarjā örau ichig uu ajim abajujā khīirjuba. Magua pāraujā

agjota aju aai n̄umgui ajim an̄um, pāach khapeen khaibagjā igba. ³⁶ Maachin thumaam kh̄un dau aug khaug paraata an̄um, ar jāg maach Aai ūgthar simuajā agjo maach thumaam kh̄un dau aug khaaugjēpirau.

**¿Jāga aju aai n̄u chikham
īgkhaju khāyau?**
(Mt. 7:1-5)

³⁷ Oob chikham īgkham khōchgaupai chan chikham pekau phemiet, eeu Ēwandamau pāach chach n̄um ed magum iek igdukham pāach dui. Oob “Jāg wounan chad khaibag ee p̄ijju aai sim” amiet, eeu pāach iek gaaimuapai Ēwandamau pāachta khaibag ee p̄uidukham. Chikham-nau pāach dui khaigba aawai sii warag ich mag khīir akhoobaphit, tag magum iekjā igba. Pārau pāach khapeen dui magmūn, magan Ēwandamaujā pāar dui agjo ajugui ajim an̄um. ³⁸ Pāach khapeenag nem īghaba deemūn, Ēwandamaujā pārag nem īghaba deeju. Pārau pāach khapeenag nem deebar mūr, irua pārag ūr ag khāyau phēsu ipiirnaa por simii deeju. Mamū pārau pāach khapeenag chachnaata nem dee n̄umun, magan Ēwandamaujā ich agjopai pārag deejugui ajim an̄um.

³⁹ Mag ejemplodam khīir pogkhe jaaumamua, —Pāade khīirjubat ajim an̄um. Woun āb dau khaugba simua ich khapeer agjo dau khīsu khitum jua gaai pur arrkhiin, āb b̄heu subaaddeeū ñamach numwe burrbaju khai?

ajim an̄um. ⁴⁰ ¿Pārau oowai eeu woun nem khaug simua ichig jaau sim khāyau atcha nem khaug sīejē? Ichig nem jaaumam thum khaugbapāiwain chadau ich maestro denjo nem khaug sīsiejengui ajim an̄um. ⁴¹ P̄uch dau ee pasur pom sim joothu th̄unum nacha noi aubam aig, ¿jāga pua puch khapeer dau eem pasurdam būruu khitum noi awaag agá? Maachin nacha dich khīirjunaata iekha n̄umgui ajim an̄um. ⁴² Wa magbam khai, ¿jāga ābmua ich khaperag “Daai kake, mua p̄u dau eem pasurdam noi aukhim” aju, mamū ich dau eejā ag khāyau nem pom sim joothu th̄unum noi auba simta? Sii chikham jaaum khōchgaupai chan dich wir aig khīirjubanaa pod mag iekhaju khaba n̄umgui ajim an̄um. Khīir-jug chukdam, nacha dich dau eem pasurta noi auba aajeeb, wajapha oog; maimuan chadau jūrr dich khapeer dau eemjā agjo noiphī n̄um. Magua dichta nacha khīirjuba aajeeb chikham jawaag. Dichjā agjo chirūm chan pod dich khapeen jaauju khabamgui ajim an̄um.

Jāga òor o ajaug khaphu aajē
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ Mag jajawagmamua, —Maach jaauju kh̄un chukhu awiajā maachin dich iekha n̄um gaaimuata òrag dich khap apiejengui ajim an̄um, òor wājāaunā wa òor khaigbam kh̄unā. Pārau khaphu n̄umgui ajim an̄um, nemjō ākhāraa cheejem igwia, “Jāg nemjōon chad ajapha khitabma”

aba aajem; maagwai jürr nemjō ajapham igwiajā, “Jäg nemjōon chi ākhārau” aba aajem. ⁴⁴ Pārau oowai pahach gaai nemjō khūwaa che sim oojē? Kūpud denjā miel wie nūm ooba aajem. ⁴⁵ Ich agjota nūm īchab maach wou-naanjā. Öor khīirjug ajapham khūnau nem ajapham nemta iekha nūm, amau nem ajaphata wauju khīirju naawai; mamu o ākhāram khūnaun iekhaawajā nem khaigbamta iekha nūm, am odi sīi nem khaigbamta wauju khīirju sīsid aawai. Magta ūraun maach iyūn nūm ūr nūm gaaipai warre khaphu aajem, khanim woun agá: woun ajapham wa woun khaigbam.

Oor numí di eutarr (Mt. 7:24-27)

⁴⁶ Pārau mua nem jaau chirūm ipierraa khaba nūmta, ḥkhanthee mu igwia sīi par iiupai “Pūuta maar Porou” aajē? ⁴⁷⁻⁴⁸ Mua pārag jaaukhimgui ajim anūm. Ar chi mu aig beewia mu iek ūrnaa mua nem jaau chirūm ipierraa nem waaujem khūnan, biek āb woun di ewaag jēbdi khorkha sīi awia durrkhudau ee ierr ich dibu jukhanaa di eutarr woun-jota nūmgui ajim anūm. Ya mag aaipa dūnusim ee, dohād pom beewia ag gaai do uu thūnarr-jā chūyeupuiba ich mag sīsijim anaabá, dibu ierr jukha sīerr aawai. ⁴⁹ Mamu ar chi mu iek ūrtarrra būurjā ag ipierraa khaba nūm khūnan, jürr agjo woun āb sīi khomariipai dibu jukhanaa di eutarrjota nūmgui ajim anūm.

Mag khomariipai eu sīerr aawai aaipa dūnusim ee, īchab noseg pom che thūnus arr khur dohād pom pierrwai, do uu thūnus awia sīi do badag uursirpuijim anaabá. Mag, nem thumaa okhoojimgui ajim anūm.

**Jesuu capitán chog
monaautarr**
(Mt. 8:5-13)

7 ¹ Mag öor pom wejorrag iek jaau o dictarr khur Capernaum phoborog petajim aajem. ² Mag Capernaum phobor ee capitán āb sīejim aajem, soldaau por. Mag capitán chog āb irua ūrcha daupii aajerra mor mas parhba tag āwatbajujo thūnaajim anaabá. ³ Mag nūm ee chi capitanau ūurwai Jesuu öor monaau nūrrūm a ūrbaadeewai, judionaan ee jooin chi thethem khūn jūrwia phijim aajem Jesús aar, makhuunau chi Jesuug chaigpa phobaadeewai ich chog monaaupāain ich di aar mam-khīir. ⁴⁻⁵ Mag chadcha ereuwia, chi Jesús sim aar bardūtkhaimavia, mag capitán chog mor mas simta phūurba jajaau nūn awia, chaigpa nūmua irig magjierram anūm:

—Pua capitán di aar i chog monaaun makhiin uu akham. I chan maachjo judío khabam, mamu maach meeun kha khōsi sīrrūmgui ajierram anūm. Irua maar ūwandam iek jaaujem dijā par eu deejim, ich phatkhonau. Jāgūm wounaan di aran chadcha pu maju aai chirūm. Pua khōs

akhiin maran pu awaanta beejim-gui ajierram anum irig.

⁶ Magbaawai chadcha am dui majim aajem. Mamu ya chi aaunaan wai num di dakha wetum ee, chi capitanau ich aig narr khun dui iek jaaupuim aajem, Jesús aar. Magbaawai wetwi bari-mawia irig, —Capitán iek, pu mapimaaugau khabam aajem, mamu i iek í Éwandam dau na uu khaba chirum aajem, pu i di aar maag. ⁷ Ich mag chirum khap, ichcha pu aig beeба abarm aajem, pod pu dui khircha iyuu aju khaba aawai. Mamu pua khos akhiin, ich maupaimua ich chog monaaupi naajim. I iek puch iiu aawai chadcha monaauju aajem. ⁸ I iek iruajä ich gaaita khaphu chitum aajem, ichjä ichab ich pornaan juu eegpai chitaawai. Mag chirab mamu, iruajä ichab soldaau ich juu eegar phe wai chirum aajem. Makhuunag äbamug khäijä “Pet” aawai maajem aajem, ipierra. Maimua deeumugjä “Pidú” aawai beejem aajem. Maimua ich chogagjä “Mugta abá” abaawai i ipierra aajem aajem. Magua, maupaimua pua i chog monaaupi jaaumun, chadcha monaauju irua khaphu chirum aajem a jaauche-jierram aajem, Jesús aig.

⁹ Capitán judío khaba simuata mag iek jaaupuittarr warm khunau ichig jaaubaichem ürbaawai Jesús jügderaa aademua ich eudee oor pos wenurrarr khunagta, —Keena, pāade oobat. Mug maach israelnaan ee mug woun denjo ukha num chan

agtha mua ooba chitumgui ajim anum.

¹⁰ Maimua chi iek jawaan bee-tarr khun deeu ewag wetwia di aar ooimaawai, maig warppaimua am barju nawe Jesuu monaaupuitarr aawai mag chi capitán chog mor mas kherarr monakkha kherum ooimajierram anaabá.

Khoopaa ūan chaai chi meem Jesuu phiriu autarr

¹¹ Jesús Capernaum phobor ee mag capitán chog monaaupuwiwa oberaau phobordam Naín anumug petajim aajem. Mag i mam dui i khapeen khapan wetnam ee, agjo deuem khun pom pos wetmajim aajem. ¹² Mag mamua phobor ee dubaag puertdi sim aig dakha pachenaa oowai òor binaan bepaan warrumta oo athajim anum. Ma, khoopaa ūan chaai ichta äbpai khitarr ajim aajem. Mag binaandam arrum dui ichab ag phobor eem khun òor khapaana wedurajim anum. ¹³ Maimua aar barwia maach Por Jesuu khoopaa ūan ich chaai athee dau aphuu kherum oobaawai irig, —Oob biem ajim anum.

¹⁴ Magnaa warag aig bee-wia chi binaan arrum pa gaai purbaicheewai chi arrmaa arr khun dunuisijierram aajem. Magbaawai chi binaan éwan sierrag, —Mu iekhau phiidubaad ajim anum.

¹⁵ Magbaawai ag burre chi mee kherarrdam phiiduwia uu deeu iyuu aadejim anaabá. Magbaa Jesuu chi ädagta, —Ar kherum, puch chaaiathaad ajim anum.

¹⁶ Magbaawai thumaam khun japhierr num iekhau Êwandamag jeeumamua, “Chadcha Êwandam, uu pua maar eeg oo chirum. Uu pua jäg chaai chi meem arr phiriu atham” ajierram anum. Magnaa ichab amach wir aigpai, “Keena, isin chadchata maach ee jooin-garmjo Êwandam i jaaumie sieri-chechem” khajierram aajem.

¹⁷ Mag Jesuu chaai phiriu autarr Judea durr thumaam khunau khakhapdo aphobaadeewai ictha warag thurphoo sisijim anaabá.

**Juan òor por choomieu ich
khapeen numí chogtarr**
(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Juanaujä ichab Jesuu mag nurrum thum khaphu aadejim aajem, ich khapeenau ich sim aar jaaubaimaawai. Magbaawai ich khapeen numí thurkha auwia ¹⁹ Jesús aar phijim aajem, makhuunau irig “¿Puesta chadcha nawe Êwandam i jaaumienau beeju a jaaujerrá, wa ar khabam khai warag ich jäg nuag?” a khap jeeumkhíir. ²⁰ Magbaawai chadcha ereuwia Jesús sim aar barwia irig maguimajierram anum:

—Juan chi òor por choomieu maar pu aig phijim, ichig jauphiumkhíir. ¿Puesta chadcha nawe Êwandam i jaaumienau beeju a jaaujerrá, wa marau deeupta nuju aai nuwa? Marag ajapha jaubá marau khap aag aimajierram anum irig.

²¹ Magbaawai, —Párag oopi-khimgui awi, am dakhíir Jesuu khamor machag sisidum pom

monaaunaa ben khaibgam wai sisid arr khunjä monaauphimajim anaabá. Mag num duí ichab òor dau khaugba khitheer arr khunjä dau monaaumajim aajem. ²² Maimuan chadau magjim anum, chi Juanau chogtarr khunag:

—Ereubaadewia Juan aar jaaubaimat, pääch jüguchu ûrwia pääch daúacha mág oobarm. Irig, “Dau khaugba khekhed arr khun dau ajapha thunum abat; bu wedu wedu sisid arr khunjä ya ajapha nurrjeem; kach khisu arr khunaujä ajapha ür sisidum; chi meem arr khunjä deeu iiu nurrjeem; maimua aphuum khunagjä ichab òor peerduajem iek jaa chirum” a jaaubaimat ajim anum. ²³ Ichab irig, “Chi mu iek ukhawia ogduba mu gaai ukha chirum wounan i onee ich mag chitaju” a jaaubaimat ajim anum, mag ichig jeeuwimarr khunag.

²⁴ Maimua chi Juanau chogpuitarr khun ereu phobaadeewai chi Juan igwiata Jesuu òrag magjim anum:

—Párau Jordán igaau woun òrag Êwandam i jaau nurrum oon weetwai, ¿sii woun iek theeg chukhu phuu choomaar sósöii jürba ahau aajemjokhamta oon wetjierrá? Magum woun khabajimgui ajim anum. ²⁵ Magan khanim wounta oon wetjierrama? ¿Woun khajúa ajappha júa simta oojupii awia oon wetjierrá? Párau khaphu nümgui ajim anum, khajúa ajapha júanaa thach biwaa khoojem khunnan sii phobor ee di ooimum eeta naajem, reinaan duí ába. ²⁶ Mamu párau magjomta

ooimabajierram. Pārau ooimataran woun āb Ŋwandum i jaau nūrrum ajim. Mamu mua pārag jaaukhimgui ajim anum: Juan chan warrgar Ŋwandum i jaaujerr khūnjobai khaba, am khāyaujā ūrūuchata sim. ²⁷I igwia Ŋwandumau ich i jaaumienag warrgarwe ich iek phāpitarr gaai jaauwai:

“Jāata irua mu na rūiju ajim, ichdeuta mu na mu maju ee ūrag jaaumaawai thumaam khūnau mu iek ūrm khōsi sīi mu nu naamkhīir.” (*Mal. 3:1*)

²⁸Magua muajā pārag mag chirūngui ajim anum ich Jesuu: Warrgar Ŋwandum i jaaujerr khūn eejā Juan chi ūor por choomie khāyau ūrūucharam chan ābjā chukhu ajim. Mamu chi mu iek ūrwia, mua nem waubarmjā khaphūnaa, Ŋwandumta ich thāar ee au sim wounan chad, maadeu nem igba khitawijā, Juan khāyaujā khabapcha aju, jāga Ŋwandum ichdeu ūor peerdu atham thāar ee sieicheejē.

²⁹Pārau khaphu nūmgui ajim anum, chi Juanau jaau nūrrum ūr narr khūn ee thumaam khūnupa debpaar jeeujem khūnupa amach khaibag āsie ewag khīirju-wia irig por choopi nūmua Ŋwandumagta, “Ŋwandum, chadcha puata maar thāar khabapchi.” Uu pua Juanag jaaupiwia marag puch iek khaugpibarm” aajeejim. ³⁰Mamu chi Moiseeu Ŋwandum iek phātarr ajapcha ūrkhaajem khūnau chi machnaan duimua chan magba, Ŋwandumau am thāar eejā warm khūn duimjo

am ig sim warag isegjierram. Mag gaaimua warag Juanagjā amach por choopibajierramgui ajim anum, amachta ajapcha nūm awia.

³¹Maimua maach Por Jesuu mag jaaumamua magjim aa-jem: —Pāar ūsim khūn, jāga nūm abari? Mua pārag jaaukhim:

³²Pāar ar Juan isegwi mujā iseg nūm khūnan, chaain jem-kha nūmua amach khapeen dui khīir auphobaademjota nūmgui ajim anum. Warm khūn garmua, “Maar dui karris sir nūm gaai onee jemkhabahut” aawai-jā jemkhamapha nūm. Maimua jūrr, “Magan sīi okhīirjuu ūor mee wai nūm aiguimjo ohoodo abat” aawaijā magjā khōch-khaba nūm. Pāarjā magta naawai, jākhani khōsi nūmma? ³³Pāar ee Juan chi ūor por choomie nūrraajewai irua ajap thach khoba ūrkhaajeejim, Ŋwandumag jawaag. Magum vino chará būr-jā dobajim. Mamu mag oowai pārau, “Jāan mepeer dui khapeer-ka siwaita sīi ich jāg aai thach khoba nūrraajem” a iekhaajem pārau. ³⁴Mamu ūs much chi Em-khooi Iewaa chaar beewia pāach dui parhooba thachdam khonaa vinodamjā do khitaawai jūrr magjā khōchkhaba, warag pārau mu eugar thach bipom khonaa vino pigjā chitum aajem. Magnaa gobieno debpaar jeeu nūmua ūor khūguurjem khūn duijā khapeerkhanaa pekau pom sīsidum khūn duiipa khapeerkha chitum a iekhaajierramgui ajim anum, mujā iseg nūm iekhau. ³⁵Magnaa

amag, Mamu ar chi Ŋwanda-mau khiiرجug deetarraucha khiiرجu num khunau chan magba, amau chadcha khaphu numgui ajim anum, chija khunta ich Ŋwanda-maucha puitarr khun agá.

Jesús Simón chi fariseo deg

³⁶ Biek āb chi ajapcha Moiseeu Ŋwandam iek phā puatarr uerkhaajem khun eem woun āb Simón anumua Jesús ich dui āba thach khomkhiiр ich di aar eeurr-jim aajem. Magbaawai chadcha mag woun di aig beewia, ich atheem thoí kherum aig jupwia, dijā ee āba phuur khophobaade-jim aajem. ³⁷ Maagwai ag phobor ee siejim aajem, kachaloo uhi ab parhoobam emkhooin dui sier-rarr. Mag uhirau Jesús Simón di aig thach kho sim khaug athaawai jūgdee didam durrkhudau alabastro anum den boteedidam wau khitum dui beejim aajem i aig. ³⁸ Mag beewia i eugarmua i bukharr phōbkhachewia bie-mamua i bu ūr ich dauchø theut-khamam ich porbuupai jārpu-majim anum. Magnaa i bu ūu au, ūu aunaa, jūgdeeu choomajim anaabá, i bu gaai.

³⁹ Chi Jesús thūrputarr wounau mag oobaawai ich odegpai, "Mug woun chadcha Ŋwandam i jaau-mie chaar akiin, irua warre khaug aukhamgui ajim anum, khanim uhirauta jāg ich bu gaai purbaiche. Majā pekau pooma simua ich gaai pur simta būurjā khaugba simgui" ajim anum ich odegpai.

⁴⁰ Magbaawai Jesuu chi Simonag, —Simón, pude mu iek ūrbarí ajim anum.

Magbaawai jūrr chi Simonau Jesuug, —Maestro, magan murug jaaubarim ḡkhan agá? ajim anum.

⁴¹ Magbaawai Jesuu jaaubaade-jim aajem irig. Mag jaaumamua, —Biek āb wounau ūor numiim khunag phatkhon prestaajim-gui ajim anum: ābakhaíg cien denarios deewia warmug diez denarios deejim. ⁴² Mamu amau phagpuyaag chukhu narr aawai, "Ideu mua sii ich jāg okhoopikhim; oob murug phagmiet" ajim anum, chi morkhuu.

Mag jaauwia Simonag, —Chi-jāqua pua khiiرجuawai ūrcha i daupii aju khai? a jeeujim aajem.

⁴³ Magbaawai Simonau, —Mua oowain chi phatkhon durrcha paraa sierraujoo simgui ajim anum.

Magbaawai Jesuu jūrr irig, —Simón, maiguin chadcha pua ag eyaa jaaubarmgui ajim anum.

⁴⁴ Magnaa chi uhirag eerpanaa Simonag magjim aajem:

—Simón, ḡpua mug uhi oo chirabá? Pude khiiرجubarí. Pu di aig mu barcheewai pua murug dodamjā joi deebajimgui ajim anum, mu bu sūgamkhiiр. Mag khāyau mug uhirau ich dauchoo-pai mu bu omphiwia ich porbuupai deeu jārbaphim. ⁴⁵ Mu barcheewai pua mu khīr ūunaa, "Pu uu beejimjā" abajimgui ajim anum. Mag khāyau mug uhirau mu barchetarr aigmua ich mag mu bu ūu ahaukham. ⁴⁶ Pua aceitadamaujā mu por phuurbajimgui

ajim anum, mu barcheewai. Magtarr mug uuirau jügdeeuchata mu bu gaai choowia phuurpuijimgui ajim anum.⁴⁷ Is mugbarm pade khiiрjubarí ajim anum, chi Simonag. Mug uuirau mu dhi mugbaichemun ich pekau pooma sierr thum chugpaabapuim jürrta “Uu ajim” a sim khabahab. Chi pekaujä bürüm khaba arr aawai ichdeu agjo durrcha mu kha khösi um a sim khabahab ajim anum, jäg sim aig. Ich jägtä siebahab cha mua purug nem īgkha chirümjä. Äbmua khäijä ichig debpaar paar num khüunag tag phagpi ba perdonaamun, chi debpaar poomacha sierr garmua ürümcha i daupii aju. Maagwai bürümpai paraa sierrau i daupii ajup mamu, warm denjocha khabaju. Magua ich perdonaatarrpierrpai sii irig “Uu ajim” ajugui ajim anum.

⁴⁸ Maimua jürr chi uuiragta oona, —Pu khaibag thum chugpaa sisimgui ajim anum.

⁴⁹ Magbaawai i dhi äba ohoodo narr khüunau amach wir aigpai iyuu numua, —Keena, zmü chijäg woun agá, jäg pekaupa chugpaa sim? ajierram anaabá.

⁵⁰ Mamu amau mag khiiрju numjä igba warag chi uuiragta, —Oob khiiрjum. Uu pu peerdu uisimgui ajim anum, puchdeu ukhatarr gaaimua. Puch diig maju aai umgui ajim anum.

Uuin Jesúس jāhoogjerr khüun

8 ¹ Maigmua maau Jesús phoborpierr narrumua ichab phobor chaaur didam khapan khaba khekhedum eem

magwe nürrajim aajem, maach peerduajem iek jaauwai. Mag jaau nürrumua, —Ewandaamtaya thumaam khüun porkhaimum sim. Päär peerdum khösi num khai, irigta uduraa pääch phéethugpibat aajeejim anum, ichta pääch Porkhamkhiiр.

I dhi īchab wenürrajim aajem ichdeu doce jur autarr khüun,² maimua īchab uuin ichdeu am mor eem meepen jur werpnaa sii khajapham khamor machagau sisiid arr monaaukhapummatarr khüunjä agjo. Chi uuin mag i dhi wenürrarr khüun, dau äb María ajim aajem īchab am den Magdalena aajerr. Ich mag uhi mor eem ajim aajem Jesuu meepen siete jur werptarr.³ Äbakhai Juana ajim aajem, woun Chuza anum uhi. Ich mag woun Chuza anumuata rey Erodes nem thum ich denjo khaphu aajeejim anaabá. Maimua äb agjo nürraajeejim aajem, Susana anum. Maimua mag tag uuin khapan agjo thünaajim aajem, amach di aarmua nemdam aibee num iiu, i jähog wai wenürraajerr khüun.

**Wounau nemjiir dau
phothurtarr ag nem īgkhaa
(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)**

⁴ Mag Jesús phoborpierr maach peerduajem iek jaau nürrum jaar, khääi äb phoborpierram khüun i aig beejierram aajem. Maimua thum äbam aig biirdubaadeewai amag nem īgkhamamua magjim anum:

⁵ —Biek äb woun nemjiir dau phoon majim aajem. Maimua

mag mawia pho nərrəmuā āaur chi nemjiiр daudam bū diichjem ee burrtarr būuu jēb ee joothug-mam dhi nemchaain beewia sii khokhūuphijim aajem. ⁶Maimua āaurag mokpor jooodog ee burrtarr tharrphejim anum, mamu mag perasom jēb durrkhu ūruu sierr aawai jēb jusarm gaaimua pod khaar khaba, sii phua khech-jim aajem. ⁷Mag pho nərrəmuā īchab āaur khūun miudo arr ee burrjim aajem. Mamu chi miuta ūrpabaadeewai nemjiiрdam ōt khaba, sii ich magpai aphuu nūsijim aajem. ⁸Maagwai tagam khūun jēb wajaug ee burrjim aajem. Makhūnan chadau oberwia chebaadeewai khaarpier bich thuu jopmajim aajem.

Mag jaauumamua, aig narr khūunag, —Keena, jūg ūruuna Chamug nem īgkhaadam mua jaau chirūm ajapha ūrbat ajim anum.

**Jāgwi ejemploouta mag nem
jaaujeejī**

(Mt. 13:10-23; Mr. 4:10-20)

⁹Magbaawai i khapeenau irig jeeumamua, —Cha pua nem īgkhaadam jaau dichdimam, ḡkhan aawaúma? Marau pod khaugba abarm, marag jaaubá ajierram anum.

¹⁰Magbaawai ichdeu magjim anum amag:

—Pārau khaugam khōsi ūr naawai, mūchdeun warre pārag khaphu apiejem, jägata Ēwandam ōor thāar ee sieicheejē. Mamu warm khūungan sii khajapham nem īgkhaadamjopaita

īgkhaajemgui ajim anum, amau oo nūmta oobamjo amkhiiр, mai-mua ūr nūmā būurjā khaugbamjo amkhiiр.

¹¹Maimua amag, —Mua pārag jaaukhimgui ajim anum, ich Jesuu. Pārau pāachig jaaupi nūmūn mūgaugui ajim anum: Chi nemjiiр dau wounau phothurtarr, Ēwandam iek ūrag jaau nūmta jaau simgui ajim anum. ¹²Maagwai chi nemjiiр dau khudjā ee burrmarr, ōor Ēwandam iek sii par jūgupai ūurjem khūunaugei ajim anum. Amau Ēwandam iek jaau nūm ūr nūm, mamu meperau beewia khūgurbaicheewai ūrba arrjo thāar ee Ēwandam iek chukhu thūba nūm, khudjā eem nemjiiр dau nemchaainau khophitarrjo. ¹³Maagwai mokpor jooodog ee nemjiiр dau burrmarr, ar maach khapeenau Ēwandam iek ūurwai onee ӯkhaajem khūunaugei ajim anum. Mamu thāraucha ӯkha nūm khaba aawai, nemjiiр dau pod khaar khaba aajemjo khūchpai ӯkhawia iseg phajem. Maagwai ӯkha nūm anumta mag iek ajapham gaaimua meperau khaigba aicheewai deeu Ēwandam iekta isegwia warr amach naajerrjo wenūram khōsi nūmgui ajim anum. ¹⁴Maagwai nemjiiр dau sirphug dhi oberwia ōt khaba bāautarr, jūr ar maach khapeen ihāsisidom khūunta jaau simgui ajim anum. Amau Ēwandam iek ūrm khōsi ūr nūm, mamu deeu amach khūirjug ee-pai, “Jāgūm gaaimua pod mu phatkhon auba khāijā chitaju,” wa magbam khai, “Mua chadcha

ukhakhiinjā pod parhooba məch-deu ampierr abaju" a khiiρjuajem. Mag gaaimua mag nemjiiρdam aphuρ bāauwia pod cheba arrjo īchab Ŋwandum athee nem ajapha wawaaggjā podba, sii serbiibata nūmgui ajim anum.¹⁵ Mamu jūrr chi nemjiiρ jēb ajaug ee burrtarr, ar òrau Ŋwandum iek amach thāraucha ukhaa chaar ukhaajem khūnta jaau simgui ajim anum. Maguム khūnau sii par jūgħupai ūrba aajem. Amachdeu ukha nūm gaaimua dau aug wauju akhiinjā, majā am gaai mas khaba simgui ajim anum, Ŋwandum athee nem ajapha waum khōchgau.

**Lámpara ag ejemplo
(Mr. 4:21-25)**

16 'Ya pāachig jaubaawai pārau khaphu nūsim, mamu īchab mug pāachdeu ūrbarmjā pārau sii pāach atheepai wai naaju aai khaba nūmgui ajim anum. ¿Khaifu ūtdau paanaa bathēe eegar wa sii nem bu ee khāijā ausiiuj-jē? Ūtdaun paanaa warre dijā garta ausiiujemgui ajim anum, thumaam khūn dau araraa am-khīir. **17** Iswe chan òrau agtha ajap khaugba nūm, jāga Ŋwandumau òor peerdu aju. Mamu mug atagta amach daúacha ôt buug nem waibeena oo nūmjo amau khap aju. Chi mag khaugba nūm khūnnan agtha khīchag ee nem oo nūmjota nūm, būhrjā khaugba. **18** Ajapha khiiρjubat ajim anum, jāga pārau ūr nū. Ar chi thāar onee ūrm khōsi ūr nūm khūnag Ŋwendumau warag khiiρjug deeju, ich iek khapcha amkhīir.

Mamu ar ūrmaphapai ūr nūm khūn khiiρjug eemħen, cha mua jaau chiruム deeū Ŋwandamau ich iek sīepiba khecheu ajugui ajim anum, ūrmapha naawai.

**Jesús eeugpeenau amach ād dñimua i dñi iekham ig narr
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)**

19 Mag nūm ee ich Jesús ād ich chaain dñi i aig beejierram aajem. Mamu òor pom wejom khurau pod i sim aarcha dubba, daaugajärpai naaichejim anaabá. **20** Magbaawai òrau irig, —Pu eeugpeen pu ād dñi daaugajär nūm. Am iek pu dñi oom khōsi nūm aajem ajierram anum.

21 Mamu magbaawai ichig mag jaauchetarr khūnag Jesuu magjim:

—Mūrħagan muig Ŋwandum iek ūrwia ag ipierra nūm khūnuta īchab mu eeugpeenjonaa mu ādjo sīsiduムgui ajim anum.

**Jesuu phu dñi phuas
thumbaritarr
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)**

22 Maimua biek āb Jesuu ich khapeenag, "Dokħīrag wettarraw" awia, chadha dojārr paaukhabbaadejim aajem. **23** Maimua ya am mag dojārr khodjorrom ee, ich Jesús khāibaadejim anum. Mag i khāi jorromta, phūħad pom bee-wia phuasdau dapag baupa aadeewai sosookhamua japau āwatbajujo aadejim anaabá. **24** Amachdeu mag oophobaadeewai i khāi jorrom aar mawia, —¡Maestro, phiidħbaad! Ya maachin khoog-pamgui ajierram anum.

Magbaawai phiidhwia, phū theeg thūnūmug meeurrāu sīunāa, īchab chi phūasagjā meeurrāu sīubaawai, tag phūjā weba phūasdaujā baupa khaba, warre sīi dojā meuu joisijim anaabā.

²⁵Maimua jūrr ichdeu amag, —Keena ajim anum, ḡmug pāar mu dui khodjorromjā nem okhota nu? Jāgan pārau chan mu pāach dui chitumjā khaugbata naab ajim anum, jāgcha jāphierraag.

Mag amach dakhīr phū dui phūaspa warre thumba atham oobaawai jāphierrnaa dauderraanūmuu amach appai okharii, —Keena, ḡkhanim wounta mug phūugjā iekhanaa phūasagjā iekhaawai i pierraajā aajēma? ajierram anum.

²⁶Mag wetmamua khodjorroo awia Gerasa durr barjierram aajem, ich ag thūrro eepai thoom igar Galilea khīrphee.

**Jesuu woun āb dosāt
dau eerpamieu baarjerr
monaautarr**

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁷Mag Gerasa durr barimawia Jesús durrpabaadeewai i khīrphee woun āb phobor eemua oberchejim aajem. Mag woun ich warrgarwe dosāt beneu sīpwia ich mag bar nūrraajeejim anaabā. Mag gaaimua nawe degmua mawi, tag degjā khaba, āba ujā ūrpai khāinaa, khajūa kharraa ich mag sierrajim aajem.

²⁸⁻²⁹Mag wounau Jesús oo athaawai deglop wiiu a i bukhurr phōbkhabaimawia chaigpamamua thet irig magjim anum:

—Jesús, Cha ūgthaa Phuu Nūm Iewaa, ḡkhantheeta pua mu mūgbaichema? Oob mu chig a chiram ajim anum, chi mepeer garmua Jesuu ichig woun mor eemua oberpi jaaubaawai.

Mag chi mepeer ajap thierrpa sierr aawai ūibabaarjeejim anaabā. Mag barbaadeewai parii cadenau jānaa grillos anum eejā bu khōokha sīsiukhamjā i atheem khaba aajeejim anum. Sii warag caden thūrreuphiwia ūor chukag aar warp warrjeejim anaabā, chi meperau.

³⁰Maimua Jesuu irig, —Pū khan a thūurjē? ajim anum.

Magbaa chi wounau, —Mūn “Mepeen Phobor” a thūurjemgui ajim anum.

Irua mag sīrran, ben pom ich mor ee dubche thūnum wai nūrraajerr aawaita mag sīejim anaabā.

³¹Magbaawai chi mepeen woun mor ee mag thūnarrau Jesuug, —Oob warre khīmie durr chan maar phi chiram.

³²Mag khāyau ar khūsnaan phathau kho wenūrrūm eeta ideu maar dubpibā ajierram anum, ag dakha khūsnaan khapan thūnarr aawai.

Magbaawai Jesuu amag uduraa khūsnaan eeta dubpījim anaabā.

³³Magbaa chadcha woun mor ee mepeen pom mag thūnarr oberdūtkhawia jūrr khūsnaan ee naaimaawai, khūsnaanta parhooba khaphig phobaadeewia ithurmug ūrmua thūrro pom wejom ee durbagkha sīi khēu khuurbū khechjierram aajem.

³⁴Magbaa chi khūs thūa narr khūnau amachdeu mag

oobaawai jāphierrwia phoborog khaphig phobaadejim anum, òrag jawaan. Mag wetumua īchab phobor chaauraa di nūnāidum eem khūnagjā jaaumajierram aajem. ³⁵Mag phobor ee jaau-baimaawai, chadcha aar oon weetwai, chi woun mor ee ben pom wai sierr wajapha khajūa jūanaa, ag na magba aajerro-jo, sii ya maach khīir ich mug Jesús khīirpee jup sim ooimajie-rram anaabá. Amachdeu mag oo-baimaawai jāphierraaphobaade-jim anum. ³⁶Magtarr chi ootarr khūnau jūrr chi oon bee nūm khūnag jaau naajim anum, jāga mag woun dosātau mag wai nū-rraajerrta uu Jesuu monaauphiijí.

³⁷Magbaawai Gerasa perasom khūn pom aig thūnarr khūnau jāphierr nūmua Jesuug chawag mapi jaau naajim anum, amach ee sīepiba.

Mag chadcha, Jesús jap ee pabaadejim aajem, deeu amach berrag wetaaag. ³⁸Mamū mag am wetaagpam ee, chi woun mag dosāt beneu baarjerrau Jesuug jejeeu aajeejim anaabá, i dui maag. Mamū Jesuu i arrba warag irig, ³⁹—Puch diigta petá, mai-mua thumaam khūnag jaaupet ajim anum, jāga Ēwandamau uu pū eeg oowi pū monaaubar.

Ichig magbaawai chadcha phobor ee petawia ich mag jajawag majim aajem thumaam khūnag, jāga Jesuu i dau aug khaugwia ich ben chugpaapūitarr.

Jairo kha, maimua uu
ābmua Jesús khajūahidam
gaaipai pūrtarr
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰Mag Jesús deeu ich khapeen dui jap ee pawia Galilea durr bari-maawai òor pom sii i nū khodthū-naajim aajem. Mag i barbaimam oobaawai thumaam khūnau irig, “Uu pū beejim” anaajim anum. ⁴¹⁻⁴²Mag i barbaimam ee, woun āb judionaan Ēwandam iek jaau-jem di thūajem Jairo a thūr sierr i aig beejim aajem. Mag woun chan tag chaaijā chukhu, āba chaaii uuikhaardam doce añosjo sierrdam appai khitumta ya mee-maa ajim anum. Mag tag chaaijā chukhu ābpai khitum meemaa awaita Jesús būkhūrr phōbkha-naa o būrhū aichejim anum, ich di aar arrwia mag ich chaai mor mas kherūm monaauphīmkhīir.

Mag ich aig o būrhū aicheewai, ya agug wetumta, warag òrau am phēeudū arrmaa ajim anum, pod majujā khaba. ⁴³Mamū òor pom mag thūnūm ee, īchab uuī āb sīejim aajem, doce años sii phōmieu bar sim. Mag uuirau ich phatkhondam thum gastaapūiwia sīejim anaabá, doctornaanag ich ewaupi simua. Mamū ābmua jā pod i monaau auba aajeejim aajem. ⁴⁴Mag uuī mag simua Jesús eugarmua beewia i khajūahidam gaaipai purchejim anum. Mag irua pūrbarm būrre chi phōmie thūbabaaadeewai warre ich mag monaau sīsijim anaabá. ⁴⁵Mag-baawai Jesuu, —¿Khaíuta mū gaai pūrbaichema? ajim anum.

Mamu ābmuajā jaauba aawai Pedroou ich khapeen dūimua, —Maestro, khaíu abarjugui ajim anum. Puch aig òor phēududukham kham khunau khabahab, pua mag chirum.

⁴⁶Mamu Pedroou ichig magbaawai warag Jesuu, —Uhu, sii òor phēududukhamua khabam. Mua khaphu chirumgui ajim anum, juau ogthomta ābmuu muig mu gaai purbaichem. Mag purbaicheewai Ewandam juapá mu gaai simua monaau**p**uim-jā mua khaphu chirumgui ajim anum.

⁴⁷Mamu chi uirau uurwai ichdeu meraa purchetarrta Jesuu mag ijéb aadeewai, khuir naau num iekhau, bu duui beewia i bukhurr phobkhachewia, meerba òor thumaam khuun dakhuir jaau-baadejim anaabá, khan atheeta irua mag i gaai purchejjí, maimua jága mag purbarm burre i monaau uisijí. ⁴⁸Magbaawai Jesuu irig, —Oob chigaa am ajim anum. Mua puch monaauju khaphu mu gaai purchetarr gaaimua u pu monaauwia peerdu uisim. Puch diig maju aai umgui ajim anum irig.

⁴⁹Mamu agtha mag i iekha oba num ee, woun ab beejjim aajem, mag judionaan Ewandam iek jaaujem degam chi por Jairo anum di aarmua, i eudee. Mag beewia chi Jairoog, —Kake, ya aaunaanaujā pod awatba abarm. Ideu Maestro suubá. Ya par maach aar i mabajup aichejim anum.

⁵⁰Mag jaaubaichem urbaawai Jesuu magjim anum chi Jairoog:

—Oob khuirjum. Pua puch chaai u oo wai chitaju. Siita aba murua puch chaai monaauju khuirjuga wai chirsí ajim anaabá.

⁵¹Maimua warag wetwia di aar barimajierram aajem. Mamu thuur kherum ee chi binaandam wai narr aar chan ich dui òor khapan dubpiba, aba chi doubtarr khuunan, Pedro, Juan, Santiago, maimua chi aai chi ad d*uipaita* ich dui dubpjim aajem. ⁵²Mag barwia ooimaawai, thumaam khuun sereeu icharaucha bie num dui ichab uapeperkhamta ooima-jim anaabá. Mag oobaimaawai Jesuu amag, —Oob biemiethu. I meeba siita i khai siebabah ajim anum.

⁵³Mamu irua magbaawai, aig narr khunau warag i wau iekha naajim anaabá, amachdeu chadcha chi chaai mee sim khaphu narr aawai. ⁵⁴Mamu amau mag numjá urba, warag dubwia chi binaan juadam gaai purnaa, —Uhikhaardam, phiidubaadl! ajim anum.

⁵⁵Magbaawai i akhaardam deeu i gaai kheraicheewai ag burre phiidubaadejim anaabá. Mag phiidubaadeewai irig thach-dam au deemkhuir jaaujim aajem.

⁵⁶Mag phiidubaadem oobaawai chi dennaan khuir eu awia wa-re dauderra uisijim anum. Maimua ichdeu magwia aig narr khuunag, —Is paachdeu mug oo-barm oob chikhamnag jaaumiet ajim anum.

**Jesuu doce ich dui ogduba
wenurraajerr khuen puitarr**
(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

9 ¹Maimua Jesuu ich khapeen doce ich dui ogduba wenurraajerr khuen ābam aig thürkhanaa agdaujo juapá deemajim aajem, ich denjo õor mor eem mepeen jürkhüinaa mor masim khuenjā monaau wenurraju ayaa amkhii. ²Mag puyaagpamua amag magjim anum:

—Mua pāar pui chirum, ōrag “Ēwandalta thumaam khuen Porkhaimuu sim” a jaau-khii, maimua īchab amag “Pāar peerdjuu khai irigtä ȳdūraa pāach Porkhapibat” a jaau wenurram-khii. Mag wenurrumua īchab khamor machagjā thum pārau monaau wenurrajugui a jaaujim aajem.

³Maimua īchab amag, —Pāach juu kharr ereubaadet, būrjā nem inag arrba: bordón chukhu, talegdijā chukhu, ni thach ni phatkhonjā oob arrmiet; ich jäg ereubaadet ajim anum, khajūa theg jūajuā chukhu. ⁴Maimua pāach wenurrumpierr pāachig di jaaubarm degpai kheeeupawai khāibat ajim anum, pāach maigmua wet num ora. ⁵Mamu phobor ee ni ābmuajā pāach amach deg dubpiba ni pāach iekjā ūrba abaawai warre amach dakhiiwe pāach bu gaaim jēb ūrphē ūrphenaa pāachta ereubaadet ajim anum. Pārau magmūn magbarmuapai amag “Pāachdeu jäg ēwandal iek ūrba abarm

gaaimua ich dūita khii khabat” anumugui ajim anum.

⁶Mag, chadcha Jesuu amachig mag jaaubaawai ereubaadewia phobordampierr jäg ēwandalmau maach peerdūajē a jaau wenurrum dui īchab durrpierr aaunaanpa monaau wenurrajim aajem.

**Erodeeū Jesús nem wau
nurrum ürtarr**
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷Rey Erodes anumua ūrbaadejim aajem nem thum Jesuu wau nurrum. Mag ichdeu ūrbaadeewai khakhaisamjo aadejim anaabá, jūrram khuenau “Juan chi õor por choomieta iiu phiiduwia nurrai-chem” a jaauchechekham ūrwia.

⁸Mag num dui irua ūurwai āaur khuenau jūrr, “Elías warrgar ēwandal i jaaujerrta oberchewia jäg nurrum aajem” a jaau num dui agjo bigaaum khuenau jūrr, “Elías khabam khai jāan chadcha jooingar ēwandal iek jaaujerrta deeu phiiduwia jäg nurrum” a jaauche naajim anum. ⁹Mag bii wejom ūrwia chi Erodeeū ich odegpai, “Keen, magaag Juanan mua o thappripitarrau. Magan, ḡkhai ajuma ūrba mag bii thunum?” aajeejim anum. Mamu parhooba mag jaau thunum gaaimua ichdeuchata i dui oom khōchag sīejim anaabá.

Jesuu õor cinco mil jāhogtarr
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44;
Jn. 6:1-14)

¹⁰Mag doce ich Jesuucha puitarr khuen wenurruu awia

bardutkhacheeu amachdeu nem wau wenurrarr thum irig īgkha-chejierram aajem. Magbaawai chi Jesuu chawag am phe arrjim aajem, phobor Betsaida anum igaau õor chukag ee.¹¹ Mamu õrau mag i petam khaugpuitarr aawai i ēudee pochag wetjim anum. Mag wetwia ich aar bardutkhabaimaawai Jesuu amag, —Uu pāar beejimgui awia, warag amag, Ēwandamta thumaam khun Porkhaimu simgui ajim anum. Pāar peerdju khai, irigta uðuraa pāach Porkhapibat a jaaumajim aajem.

Mag jaaumamua īchab mor masim khunpa monaauphimajim aajem.¹² Mag õor monaaupphimakham ee, warag edau kheuju gar pabaadeewai chi doce ich dui ogduba wenurraajerr khunau i aig beewia irig, —Muig maach õor chukag eeta nupí, phobor ee wa di dakha nūnidum ee khājjā amag wetpi jaaubá ajierram anum, magum aar thachdam kho-wia khāimkhiir.

¹³ Mamu magbaawai Jesuu jūrr amag, —Am phiju khāyau, pāach-deuta amag thach deebat ajim anaabá.

Magbaawai jūrr amachdeu magjierram anum irig:

—Maar khoju chukhu nūm amag deeg; āba pandamta cinco wai nūm dui āwarrdamta dau numpai wai nūm. Jāga õor pom muig thūnūm marau jāhogbarju? Jāwa phobor eeta marau khoju per awaan wetjuwa? ajierram anum.

¹⁴ Mag õor pom thūnūm ee em-khooin appai cinco miljo naajim

ajem. Magbaa Jesuu amag, —Órag jaaubat ajim anum, ābam aigpai poso de cincuenta en cincuenta khikhīratdo jupkhamamkhiir.

¹⁵ Mag chadcha i ipierraas õrag jaubaawai thum ich mag poso phūur ohood aphobaadejim aajem.¹⁶ Magbaawai ich Jesuu mag pan cinco narr chi āwarrdam numpai narr dui āba phe auwia, ūgthaag eerpanaa, Ēwandamag uu ajim anaa, thorreuwia, ich khapeenag uphimajim aajem, jūrr õrag jigmamkhiir.¹⁷ Mag jigmamua thumaam khun biwaau-wia imie phobaadeewai chi pan āwarr dui sobtarrau thubat doce ipiirkha aujim aajem.

Pedroou jaauwai Jesuun
warrgarwe ich Ēwandamau
phiju aajerrau a jaautarr
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ Khāai āb Jesús ich dui doce ogduba wenurraajerr khun dui õor chukag ee mawia Ēwandamag jeeu sīejim aajem. Mag jeeu dich-wia amag, —Órau mu igwia iyūnūm ūrwei, ñam iek mu khai aajē? ñPārau ūrba aajē? a jeeujim anum.

¹⁹ Magbaawai amachdeu magjierram aajem:

—Am iek ph Juan chi õor por choomie aajem; deeum khunau jaauwai, phūta Elías aajem, warrgar Ēwandam i jaaujerr; maagwai pogkha jaauwai phūtā siī warrgar agjo Ēwandam i jaaumie arrta deeū iiii phiiduwia nr̄raichemjā a jaaujem am den ajierram aajem jūrr irig.

²⁰ Ichig magbaawai, jürr amachigcha, —¿Ma pāachdeujāma, pārau khīrjuawai mū khai agá? a jeeujim anum.

Magbaa Pedroou irig, —Puuun Cristoou, ar warrgarwe ich Ēwandaucha òor peerdū aumkhīir puiju jaaujerr ajim anum irig.

²¹ Pedroou ichig magbaawai, —Chadcha pua ag eyaa jaau-bapuimke ajim anum, mamu oob būurjā chikhamnag jaaum ajim anum.

Warm khūunagjā jaaupibajim aajem. ²² Maimua magjim anum:

—Much chi Emkhooi Iewaa chadcha dau aphue aju aai chirum. Mu dau ãaukha isegwia Jerusalenpie jooin chi thethem khūunau phadnaan chi porkha nūm khūunaupa Moisés iek ja-waag chi machnaan duimua mu thōomkhīir pür deeju. Mamu mag amau mu thōowiajā khāai thār-jupam ee phiiduwia deeu mu iu chirsijugui ajim anum.

²³ Maimua thumaam khūunag eerpa eerpanaa, —Chadcha pārau mu iek pāach thāraucha ukha nūm khai, magan mua nem waipi jaau chirum appaita waubat ajim anum, “Muchdeuta khap chirum muchdeu nem wauju” a iekhaba. Mu gaaimua chikhamnau pāach dau aphue thōoju khīrjuwia khāijā magum igba, waragta ukhanaat. ²⁴ Ar chi mug jēb gaai mu gaaimua būurjā phithurg aumapha wenurrum khūun chan meem edjā ûgthar oberbamgui ajim anum. Magarrau ar chi mua nem jaau chirum waum khōchgauta amach nemjā

khīrjuba sii warag mu gaaimuata dau aphue anum khūunan chadau ûgtharcha oberjugui ajim anum. ²⁵ Pārau oowai, ¿khan ajaug sī ajim anum, woun ābmua mug durr thum ichdeupai jūa wai sī-sim, mamu mag sim meeabadee khīmie durr petam; irua ich durr thum ich dui arrju aai sī? Pod arrbamgui ajim anum. ²⁶ Ab khāijā mu gaaimua wa mu iek jaauju khāijā òor dakhīir chigaa amun, mag much chi Emkhooi Iewaa-jā thumaam khūun Porkhanan much Aai dui ûgthar i chognaan thūnum khūunpa mug durr chachaan beem edjā muajā īchab ich khīrcha eerpanaa chigaa warag, “Mua, būurjā pū khaugba chitum” ajugui ajim ²⁷ Cha mu iekha chirum iekhau ãaur khūun cha mu iek ūr nūm khūun chan muchta thumaam khūun Porkha beeju edamjo aadem oobam aigjā meebagui ajim aajem Jesuu ich khapeenag.

Jesús sii būumjo aaderr

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Mag ich khapeen ãaur khūunag amach daúa ich oopiju jaautarr khur seman ābjo nūm ee, durrsi gaai Ēwandamag jewaan mamua ich dui phe arr-jim aajem Pedro, Santiago mai-mua Juan. ²⁹ Mag mam wetwi ich Ayag jeeu simta, degolp sii būumjo aadejim anaabá, ich mor gaai khajūa jūa sierrpa. Maag-wai chi khajūa chará sii phuumjo aadejim anum, ich bāpgau. ³⁰ I magbaadem ee wounaan numí i bigaau dūnūutkhachewia i dui

iyuu naajim aajem. Mag i dui iyuu narr khun, jooingar Moisés khararr ajim aajem Êwandum i jaauumie Elías khararr dui. ³¹ Mag am iyuu dñunñuidu aichem dui īchab pagthum daujo phur jēer athamua mag ásdaau narrta sii warag arar am wuu wai sisiijim anaabá. Am iyuu narran, ich Êwandamaucha warrgarwe ich i jaauumienag jaautarrjo, Jerusalén phobor ee õrau i thõojuuta ig iyuu naajim aajem. ³² Mamu maagwai Pedro ich khapeen numí amach ába wenurrarr khun dui sii daphokgau pod dau ëebajujo thunumuata oo naajim anaabá, mag Jesús Moisés dui Elípa iyuu dñunñuidu nūm. Maagwai ich Jesuun agtha sii bùumjo thunum dui i khajúa chará phuumjota thunaajim anum, ich bæpgau. ³³ Mag ába dñunñuidu naawia chi warm khun i aigmua wetaag ékha nūm ee, Pedroou irig, —Maestro, uu chi agamjo nem ajaug maar m̄ig nūm, jäägwia maadeu räichdi thärjup eu aubá? ajim anum, áb pü athee, áb Moisés athee maimua áb Elías athee.

Mamu mag sim chan Pedroou ich iekha simjā khaugba simta mag iekha dñunaajim anum. ³⁴ Mamu mag i iekha dñunum ee, juunthumie baug beewia am joodu athaicheewai jähpierr phobaadejim anaabá, ag ee ierr paaukhabaadem oowia. ³⁵ Mag juunthumie ee am ierr paaukhabaadeewai ag eemua woun iekjo, “Chamūta mu Lewaa, m̄uchdeu jähsehne wai chitummu, òor peerdu

aumkhiir m̄uchdeu jür autarr. Irua jaau simta ipierraabat” a iekhabarm ūrjierram anum.

³⁶ Maimua chi woun iekjo sierr khūubaadem dui īchab chi juunthumiejā chukkhu aadem ee oowai Jesús ich appai oo dñunaajim anum. Mamu amachdeu mag ootarrjā ag ed gaai chan bùurjā deeum khunag jaauba, sii khūuu nūsijierram anaabá, nem dau chig ooba arrjo.

Jesuu chaaai mor eem mepeer

jēupūitarr

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Ag noram áspaaum mam durrsi gaai naawi deeu ich khapeen dui jer paaukhabaadem ee, am khūrphee òor pooma wedurajim aajem. ³⁸ Mag khapan pos wedurum eemua woun áb i aig beewia irig magchejim anum:

—Maestro, mu chaaidam thõthõrso khitum pü aig aibeejim. ¿Pua mu dau aug khaugwia i monaauphibaju khai? Mu chan tag chaajā chukku ába mugdam appaita wai chirumgui ajim anum. ³⁹ Mug kherum ich beneu barbaadeewain nem theegta baajem. Di bábäjä khabaademua ähäikham dui sii isaphunjā bau aadeejem. Mag di bábäjäkham puamjā igba thunuu awia bar dichdimaawain gaai machgau siipta kha aupihba aadeejemgui ajim anum. ⁴⁰ Chi mepeer obeerpūimkhiir pü dui ogduba wenurraajem khunag mua jaautarrjā amau podbajierramgui aichejim anaabá.

⁴¹ Magbaawai Jesuu thumaam khunag eerpanaa, —Pāran

chadcha pāach thāar khaibag gaaimuata pārau chan jāg chaai Ewandamau monaaupuijūjā khīirjuba nūmgui ajim anūm. ¿Pārau jāg Ēwandam juu theeg simjā khaugbamjo nūm sīi ich jāgta mua āwat chitaju aai chirú pārau oowai? ¿Khan atchata pārau mū pāach dui chitapim ig nūma ajim anūm, ajapcha ukhaag? Magnaa jūrr chi ayagta, Mū aig puch chaai aipidú ajim anūm.

⁴² Mag chadcha chi ayau aidurum ee, chi chaai ich beneu theega barbaademua warre jēkhūt barwerppuijim anūm. Magbaawai Jesuu chi mepeer mag chi chaai mor ee simug meeurranna naa obeerpi jaaubaawai warre oberbaadejim anaabá. Mag chaai monaaupuiwia chi ayag, —Ar kherum pū chaai ajim anūm.

⁴³ Mag Jesuu chaai monaabarm oowia thum aig narr khūun dauderraan nāisiwia Ēwandamagta, “Ēwandam, puchta chadcha mepeen khāyaujā chi jua thierrui. Mepeenau chan pod pū dui barbam” ajierram aajem.

Puaba Jesuu chikhamnau ich thooju jaautarr

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Tagam khūun mag dauderraan thūnum ee, Jesuu ich khapeenag magjim aajem:

⁴⁴—Ajapha mū iekhaagpam ūrwia khīir eyaa wai nāisit. Mūig-mua pomcha khaba nūm ee, mug much chi Emkhooi Iewaa mug chirūmān chi thierrnaanag pur deejogui ajim anūm.

⁴⁵ Mamū chi khapeenau Jesuu amachig mag iekhabarmjā warre khaphū aju nem khaba arr aawai pod khaugbajierram anaabá. Mag amachdeu pod khaugba abaa-wai irig jeeujojoo naawi warag inagau jeeuba, ich magpai nāisi-jim aajem.

Chijāata ūrūucha aju aai sī a jaautarr

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Maimua wetwia amach appai aphobaadeewai, “Keena, magan mug nūm aig, ¿chijāata ūrūucha sim khai?” a iyūu aphobaadejim aajem.

⁴⁷ Mamū Jesuu am khīirjug khaphūnaa am thāarjā khaphū sīerr aawai, mag iyūu num ūrbaa chaaidam jiir auwia ich bigaau dunuhupi khernaa amag magjim aajem:

⁴⁸—Mug chaai agtha ich juau paba aawai serbiiba khitumjo oor thūnum thum mua khōsi chitum. Pārau mū denjo mug khitheem āb khāijā jāsenkhawia pāach di aig aumūn, magan pārau muchchata mag khīir jāsenkhabarmjo abarm-gui ajim anūm. Mag pārau uduraa pāach aig mū baarpi nūm aiguin magan pārau mū Aajā khōsi nūm anūm, ichdeuta mū puittarr aawai. Mua pārag jaaukhimgui ajim anūm: Ar amachdeupai khīirjua-wai thumaam khūun khāyaujā chaai būrūmdamjo serbiiba nūm a khīirju nūm khūnta warm khūun khāyaujā ūrūucha nūmgui ajim anūm chadcha, Ēwandam dau na.

**Maach ichaaur khaba
simun maach igar sīewaiu a
jaautarr
(Mr. 9:38-40)**

49 Magbaawai Juanau Jesuug, —Maestro, marau woun āb oo-jimgui ajim anum. Mag wounau iekhamamua pū thūr thūrnaa òor mor eem meperag obeerpi jaubaawai chadcha obeerpui maajee-jim. Mamū maarjo pū dui nrarraba aajemuata mag sīewai marau irig tag òor mor eem mepeen jur-khūcipiba jaaujimgui ajim anum.

50 Magbaa Jesuu magjim anum irig:

—¿Khanthee pārau ideu òor juu pūrpiba irig magjierrá? Maadeu nem wau nūm oowia maach ichaaur aba warag maach juapierr oo sim khai, magan maan dui maach igar sīewaiogui ajim anum.

**Jesuu ich khapeen numiim
khūunag meeurrtau sūtarr**

51 Ya Jesús deeu ūgthar ich Aai aar maimūu aadeewai warag thāar phīiuwia ogkhaba Jerusale-nag petajim aajem. **52** Mamū ich na di jūrwia nem khīir khaugam-khīir, ich khapeen eem òor jūr auwia puijim aajem. Magbaa makhūnau ereuwia Samaria durr phobordam pom khaba khitūm ee i na di jūrimajierram aajem. **53** Mamū chi Samariapienau Jesús sīi Jerusalenaga mam a ūrba-wai i athee chan di chukhum ajierram anaabá. **54** Magbaawai deeu beewia mag irig deeba-ju abarm jaauchejierram aajem.

Mag ūrbaawaita jūrr Santiagoou Juan dūimua, —Señor, ¿pua oowai mag pūrug di deebam anum jūrr marau Ēwandamag jeeuju aai nū ajim anum, Elías khararrau jeeubaawai atarrjo am phobor pábaademua uurdū khechpūim-khīir? Marag jaaubá ajim anum Jesuug.

55 Magbaawai Jesuu amag phūurba oonaa magjim anum:

—¿Khaiú pārag jaauwai mag-ta aju aai nūm ajī, örau dich kha isee aawai? [Chi mag iekhaajem khūunan būhrjā Ēwandam iek ūrba aajem khūunta mag iekha-jengui ajim anum. **56** Much chi Emkhooi Iewaan mūg jēb gaai òor peerdu awaanta beejim. Mū mag much garmua warag òor amach pekau ee durrum peerdu aubanaa sīi opuyaanjā beebajimgui ajim anum.]

Mag warre am kach dūu iekha-pūiwia deeum phobordamag ereubaadejim aajem.

**Jesús dui wenūrram ig narr
khūun
(Mt. 8:19-22)**

57 Mag ereubaadewia agtha barba wenūrrūm ee, ābmua Jesuug, —Señor, mūn pū mam-pierr pū dui ich jāg chitajugui ajim anum.

58 Magbaawai jūrr ich Jesuu irig, —Puchdeu mag mū dui chitam khōsi chirūm khai, marrau magan ajim anum. Mamū pūrug jaaukhimgui ajim anum: mū khāyau pabū eem nemchaain amach khāajiem jēbdi paraam; nem ichpanjā kheeupaawai

amach khääijem khäidu wai sisidum. Mamu much chi Emkhooi lewaa chan mug chitum aig kheubaadeewai khäyaag ajapha werba chiraju didamjä chukhu chitumgui ajim anum. Püjä mujo magta chitam khösi chirum khai, marrau magan ajim anum.

⁵⁹Maimua ābakhaíg jürr ich garmuata —Marrau mu dui abaawai, jürr magua, —Señor, magan ideu nacha mu much aai aar mawia i dui chirum apibá. Mug atag much juadamaucha jooi aukher puabajeen chadau mua pu ogduba chitajugui ajim anum.

⁶⁰Magbaawai Jesuu irig, —Magju khäai warre mu duita marrau ajim anum. Ideu ar amach Ēwandam iek ukhamaaugau chi thömjo num khüunag amach binaan beppibá. Mamu pu mag khäyau warag õrag jaaubamí ajim anum: “Ya Ēwandam thumaam khüun Porkhacheeg beeimuu sim. Päär peerdum khösi num khai, ichta uduraa pääch Porkhapibat” a jaaupet ajim anum.

⁶¹Magbaawai deeum aig sierrau īchab irig magjim anum:

—Señor, mujä pu dui ogduba chitaju īchab. Mamu ideu nacha much di aar mapibá ajim anum, much di aig durrum khüunag “ayoo keena” apuyaan.

⁶²Magbaa Jesuu magjim anum:

—Chi mu dui nürrum woun chan ag na ichdeu parhooba nem waaujerrjä agtha khiiirju nürraju aai khaba sim. Irua magju khiiirju chirum chan, pod Ēwandam athee nem ajapha waubamgui ajim anum.

Jesuu emkhooin setenta jür auwia nunumdo püitarr

10 ¹Mag jürram khüunau Jesús dui ogduba wenurraju a thünarr khur maach Por Jesuu ichdeucha oor setenta jür auwia khiiр sīsied nunumdo püyaagpajim aajem, ich na ich nürrajupierr. ²Mag am püyaagpamua magjim anum:

—Chadcha Ēwandam i jaau numun arrozdo pom phur wejomjota phidag pooma sim; mag simta chi jaau wenurraju khüun chan khapan khaba durrumgui ajim anum. Magua mua päärgan, Ēwandamag jeeubat a chirumgui ajim anum, warag ich i jaauju khüun khapan jopheecha ich i jaawaan püimkhiiр.

³Maimua magjim anum amag:

—Ereubaadet. Mamu päade ürbat: Mua mug päär püi chirumun, oor khaibagkham eeta wenurraju aawai päran oveja chaarendam khum nem thünüm ee puakhuibapüimjota abarmgui ajim anum. ⁴Pääch juu kharr ereubaadet: phatkhon chukhu, putdijä chukhu, maimua zapatdamjä pääch bu gayam appai athaadet. Khudau ee oor oowaijä iyuu dununuide nuu aba dichpetat ajim anum. ⁵Parhooba pääch wetumpierr oor deg duubwai saludaawia, “Maran maach peerduajem iek jawaanta bee-jim; pääch mug di ābam degam khüunau thumaa ukhakhiin uu akham” abat ajim anum. ⁶Pärau mag jaau wenurrum äbmua khäijä ukham khösi ukhamun, uu

peerduwia Ŋwandamau i auju. Mamu irua magbamun, magan Ŋwandamau mag woun eeg ooba, i dui uu aju atarr warag pāach duipaita uu aju. ⁷Mag pāach uu jēerpibarm degpai thachjā khobat, dipierr thach kho wenurra-ba. Mua pārag mag chirumun, mag pāach phidkha wenurrum gaaimua ñrau sii pāar jāhogju aa-waita mag chirumgui ajim anum. ⁸Phobor ee pāach dub wenurrumpierr pāach jēer num aiguim khūnau nem deewai magum-jā aba khobat. ⁹Maimua īchab magum phoborpierr pāachdeu aaunaan oomam monaaupetat. Mag monaauphiwia amag, “Pārau is mug oo-barmun Ŋwandamauta pārag ich jua theeg oopi sim” a jaaubat ajim anum īchab. ¹⁰Mamu phoborpierr pāachdeu jaau wenurrum ūrmapha ni amach degjā pāach oberpiba abaawai, kaai-jā ee obernaas, pāach bu gayam jēb uurphe uurphenaa, amach khīrcha magbat: ¹¹“Pārau Ŋwan-dam iek iseg num khai, ni pāar phobor eem jēbdampajā marau maach bu gaai arrbam. Mamu ya pārau khaphu n̄hisim, Ŋwan-damau pāach eejā ich jua theeg oopiju atarr oopiba abarm, pāach-deu i iseg num gaaimua.” Magwia ereubaadet ajim anum. ¹²Mamu pārau mag chirum: Mag pāachdeu jaau wenurrum gaaimua pāar isegbarm phobor eem khūnan, Ŋwandamau mug durr i agkham ed gaai Sodomapien khāyaujā ūruucha Ŋwandam jua machag āwatjugui ajim anum, ich Jesuupai.

**Jesuu ich nurraajerr phobor
igwia iekhatarr**
(Mt. 11:20-24)

¹³Mag ich iek iseg num khūn igwia, —¡Eh, apdurr Corazinpien! ajim anum. ¡Eh, apdurr Betsai-dapienjā agjo, Ŋwandamau am i agkham ed! Am ee nem ooba aa-jem nem wau numua Ŋwandamau ich juapá oopitarr Tiro phobor eeta wa Sidón phobor ee khāi-jā wautarr amuan, nawe amau amach khīrjug khaibgam isegwia surkhakham. Magtarr amuan, amau theerwu ūr jup-naa, putiu por borrrnaa, khoopa num khūn surkhaajemjo surkha-kham. Magnaa amau amach mor ewag āsie khīrjuwia Ŋwandamag jeeukhamgui ajim anum, amach khaibag chugpaamkhīr. ¹⁴Magua Ŋwandamau mug durr i agkham ed Corazinpienta Betsaidapien dui irua masiicha wauphijugui ajim anum am gaai, Tiropien dui Sidonpien khāyaujā, amachdeu ūrtarrta ukhaba arr gaaimua.

¹⁵Maagwai Capernaumpien igwiajā, —¿Khan abarju? ajim anum. ¡Eh! Amaun amach tho num, amachta chi wājāaun awia. Amaun ūgħtar paaukhabaimaa-wajā amachta chi pornoan khai-majupii n̄um. Mamu jākhūn chan Ŋwandamau ich aar obeer-piba, warag khīmie durrtabarkħuupiijugui ajim anum.

¹⁶Maimua mag ichdeu phuju khūnag magjim anum: —Pāar iek ūrm khōsi ūr num khūnau magan mu iekta ūr num īchab. Maagwai ar pāar isegbarm

khūnau magan mūpata iseg nūm. Mag amau mū iseg nūm khai, magan amau mū Aaijā īchab dui iseg nūm, ichdeuta mū puitarr aawai.

Mag am wawikha wai sīewian chadau khīir sīsied nunumdo wetpi jaaubaa ereubaadejim aajem.

**Jesuu setenta puitarr khūn
deeu bardūtkhachetarr**

¹⁷Mag ereuwia, wenūrrūn athurwia, deeu bardūtkhacheeu onee magchejierram maach Por Jesuug:

—Señor, chadcha marau pū igwia puata maar pūijim anaa mepeenagjā obeerpi jaauwain sīta magumjā aba, mepeenan obermaajeejimgui ajim anūm.

¹⁸Magbaawai Jesuu amag magjim aajem:

—Pārau mag obeerpi jaauwai dosāt jua theeg chukhu sii jēkhūt phūphūrg petaphūm mua khaphū chirajim. Jāguata irua mū okho sierrūmgui ajim anūm, ichdeu mū jua jumbaju khat. ¹⁹Mua pāar jua theeg apijim, pāach garmuata mepeen dajēk amkhīr. Maagwai mūchdeu pārag nem waipi jaau chirūm wau wenūrrūmta dosātau pāar nemkhōrig umnaa dojūrigjā umwiajā pāar būurjā chig abaju, mū jua theegta pāar gaai sīewai. ²⁰Mamū mag mepeenagjā pāach garmuata jūmpiba nūm awiapai chan oob onee amiet. Magarrau pāach thūrta ya ūgtharm ēsap gaai phā sīsim gaaimuan chadau pāar onee aju aai nūmgui ajim anūm, ya pāach Ēwandam aarcha oberju aawai.

Jesús onee atarr
(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹Mag ich Jesuu pūitarr khūn deeu beewia ichig onee nem īghabaichem ūrbaawai īchab ich Jesujā Ēwandam Akharau onee apijim aajem. Mag ich onee aadeewai Ēwandamag jeeumamua magjim anūm:

—Tata, mua pūrug uu ajim a chirūm, pūchta chadcha ūgtharm magwe nem thum mūg wejom Por aawai. Mū onee chirūmgui ajim anūm, õor amach khīirjug khaug thowia nem thum khaphūm khaphūm aajem khūnaujā amach peerdūju iek khaugba arrata jūrr pua khīirjugdam meraa chaainjo khitheem khūnagta uu khaugpibaawai. Chadcha puata nem ajapha waaujem Tata ajim anūm, pūchdeu juau am dui magju atarr aawai.

²²Maimua jūrr chi aig narr khūnagta magjim anūm: —Nem thum mūg thūnūmān mū Ayau mūrūgta deejim. Mamū ābmua-jā khaugba sim, khai agā mag Ēwandam Iewaa. Āba ich mū Ayau paita khaphū simgui ajim anūm, chadcha mū i chaairau. Mūg nūm aig ābmua-jā khaugba sim, khai agā mū Aai. Āba mūch chi Chaairaupaita mūch Aai khaphū chitūm. Bigaum khūnau khaphū aju awiajā mūchdeu jaaubarm khūnuaupaita īchab i khaphū aju aai nūmgui ajim anūm.

²³Maimua amach ap pawia ich khapeenag eerpa eerpanaa amag, —Onee abat ajim anūm,

pāach jūgħučha m̄i iek ūr n̄um khuun. ²⁴Cha mua nem wau chitum pārau pāach daujāau oo n̄umjo, warrgarwe Ēwandom i jaau mienu reinaan d̄imua amach daúacha oom iigjeejim, mamu pod oobajjerram. Amach jūgħučha pārau ūr n̄umjo ūrm iigjeejim, mamu pod ūrbajjerram. Mamu pārau magba pāach daúacha oonaa pāach kachiucha ūr n̄um. Magua mua pārag “Onee abat” a chiru mgui ajim anum.

Samariapierrdam nem īgħaxxa

²⁵Maimua biek āb Jesuu ōor khapan thunumug jaau sim aig, chi Moiseeu phā puatarr iek ja-waag athee chi machnaan eem āb phiidubaadewia sii i imeraa pur awaagpai irig magħejjem anum:

—Maestro, mürug jaaubá ajim anum. ¿Mua jāgata aju aai chiru ugħtharcha oberaag?

²⁶Magħbaawai jūrr Jesuu irig, —¿Khan a phā sī Ēwandomau ich iek joongarwe Moiseeg phāpitarr gaai? ¿Pua ag gaai thurba aajē? ajim anum.

²⁷Magħbaawai mag chi charrkha chiruムua magħejjem anum:

—Moiseeu Ēwandom iek phātarr gaai, “Maach Por Ēwandom sii par iiupai khaba, puch thārau-chata khōsi abá” a sim; maimua īchab, “Puch khapeenjā agħiġi agħidu joo kha khōsinaa daupii abá, puchjoxi wir aig” a phā simgui ajim anum.

²⁸Magħbaaw Jesuu irig, —Eera, chadha pua ich ag eyaa jaau-bapħimke ajim anum. Cha puchdeu khaphu jaau chiruムua

abamí puch khapeen duijā. Pua chadha thumaam khuun dui magħmu, puh ūgħtar oberjugui ajim anum irig.

²⁹Magħbaawai chi charrkha chiruムua seukha ichdeu khaugba chiruム awia deeu, —¿Chijā khuun agħma ajim anum m̄i khapeen mag mua daupii aju khuun?

³⁰Magħbaawai Jesuu irig, —M̄i iek ūrbá, mua pürug jaau kħimgui ajim anum: Woun āb Jerusalenmua Jericoog khudau ma sim ee maa ajim aajem. Mag i ma khitu mtu nem jigmien khapan oberdutkhachewia, i nemdam thum khechħuġnna, i mor gayam khajūadampa ēer auwia, warag phār wai n̄umua chi meemjo aadeewai sii barpħajjerram aajem. ³¹Mag chi meemjo jēer kheruム ee, ich ag khudau eepai phad maa ajim aajem. Mamu ichdeu mag oo athaimaawai sii warag aguġi oobamjo dichjim aajem.

³²Maimua ag khur nħupai awia, deeu ich ag khud eepai majim aajem, Levinaan a thħarr-jem khuun eem āb phadnaan dui phidka n̄umua am juag oojem. Mamu maguajja i dakha beena, sii eerpet awia, warag oobamjo ich mag petajim aajem.

³³⁻³⁴Maimua mag warm khuun ereu dich-tarr ēudee agħiġi maa ajim aajem Samariapierrdam, ich ag khud eepai. (Samariapien judionaan dui agħidu jūrr chikham kha khōkkha aajeejim. Mamu maagjerri ta magħuム īgħi, magħu ġiġi ħażżeen) magħu ġiġi ħażżeen, “Eh, ¿jāan chijāg woundamta jāg

dau aphuu jēer kherūm?" awia, warag aar mawia, ich athee nem-khau pabu olivo anum den vino-dampa wai nūrrarraw benhekha i mor mag pepethor sīsidūm ee phuukhanaa, put ee p̄heunaa, ich cabaai gaai athaadejim anum, ich dui āba. Mag arrwia, òor jēer-jem deg ag dui sīejim aajem. ³⁵Maimua ag noram āspaa ya ich ma nūrrumua denariodam numí chi dikhūug werpuawia magjim anum: "Mug woundam ajapha oo wai chirsi. Pua i monaau aum khōchgau cha murua phatkhon werpuabajem ūr khāijā werbamun, oob khīrjum" ajim anum. "Much beewai, chi waaur-barm thum mua deeu pūrug phagchejugui" ajim anum. Mag jaau p̄hawia petajim aajem.

³⁶Mag īgkha aaipawia, ich Jesuupai mag Ēwandam i jawaag chi charrkha chirūmug jeeujim aajem:

—Pua khīrjuawai ḥchijāata mag woundam ich appai ma khitum ee khapanaam khūnau purnaa mas deetarr ag khapeer aju ayaa sī: chi phad, chi Levinaan eem, wa chi Samariapierrdam?

³⁷Magbaawai ichdeu, —Chi mag jēer kherūm oobaimaawai i dau aug khaugtarrma ajim anum.

Magbaawai Jesuu irig, —Magan mawia i denjo puch oomapham khūn awia khāijā daupii abā ajim anaabá.

Jesuu Marta María dui oon matarr

³⁸Maigmua igbaadeeu ich khapeen dui āba mamua deeum

phobordam pom khaba khitum ee barwia uhi āb Marta anum di aig jēerimajim aajem. ³⁹Mag Marta anum eeum María a thūr sim sīejim aajem, i dui khod ābam. Mag María beewi sīi Jesús dakha i iekha simpai ūr oo sīsijim anaabá. ⁴⁰Magumich Marta khurr igaau jua dūrrjā khaba thunaajim anum, òor thum jāhogaag ich appaimua phiejāb waauwai. Mag ich jua dūrr khaba aawai Jesús aig beewia magchejim anum:

—Señor, ¿pua oowai uu sī, mug mu jua dūrr khaba thūnūm ee sīi Mariaau jāg pū iekha simpai ūr oo sīeju? Jāg pua irig jaaubá ajim anum, mu juag oon mamkhīir.

⁴¹Magbaawai Jesuu irig, —Marta, chadcha pū jua dūrr khaba thūnūm mua khaphū chirūmgui ajim anum. Ajapha òor jāhog aum khōchgau pū khīrjungan nem thumaa wauju appaita khīrju buburrkham.

⁴²Mamu sīi dich bi atheepai nem thum wauju khīrjuba awiajā uu sim. Mariaau pū khāyau ajapcha abarm. Jāg sim aig irua Ēwandam iek ūrm khōchgauta pū juagjā ooba abarm. Maagwai mua pod irig ūrpiba jaauju aai khaba chirūm-gui ajim anum.

Jesuu jāgata maadeu
Ēwandamag jeeuju aai nu a
jaautarr
(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

11 ¹Biek āb Jesús ich Ayag jeeu sīejim aajem. Mag jeeu aaipabaadeewai ich khapeen eem ābmua irig, —Señor, jāg Juanau ich dui wenūrrūm khūnag

Ēwandamag jeeu nūm jaautarrjo, magan maragjā agjo jaaubá ajim anūm, maraujā īchab irig jeeu khaphū aag.

² Magbaawai ichdeu amag mag-jim aajem:

—Pāach Ēwandamag jeeuwai magbat:

“Ēwandam, pūuta maar Aai ūgthar chiraajemhū.

Puch appaita chadcha pekau chukhu chitūm.

Pūrugta marau maach dui puchdeu ampierr apinaa pūchta thumaam khūun Porkhapim khōsi nūm.

[Ūgtharjā jāg puchdeu nem waipi jaau nūm appai waaujemjo, mūg jēb gaajā thum puchdeu jaau simjota apim khōsi nūm.]

³ Ed eepierr pua marag khojudam deebarju.

Ēwandam, maar pekau thum chugpaabapui,

⁴ maimua ar marau maach dui khaigba abarm khūun dui tag magum iek igba ich mag khīr okhoopāajemjo maar denjā khīr okhoobapui.

Oob pua Ȣdūraa chan maar pekau ee burrpi chiram.

[Mag khāyau warag maar thua wai chirsí, phithurg chukhu dosātāu maar ichig paa aum ugual” a jeeubat a jaaujim anūm amag.

⁵ Mag jaau dichwia jāga Ēwandamag jeeuju aai nūm a khap amkhīr īchab amag mag-jim anūm: —Kanim nemjo pūch khapkhuun ajapham wai

chirūm. Maimua ya edacha pam ee i aar mawia pua irig, ⁶ “Ka-ke, mū aig mū khapkhuundam barbaichemug nemdam deejujā chukhu chiraawai pū aig thach-dam jeeu awaan beejim” aimaa-wai, ⁷ irua ierrmuia jūrr pūrug, “Ideu mū khajapha khāaipibá. Ya mū put ee chirūm; mū chaainjā ya khāidūtkaa thūnaawai pod mū pū aar puertdi wewaanjā mabam; pū nem ig sim pod mua deepūbam” akihiin, ⁸ ¿jāgaju khai? ⁹ Mua oowai chan warmua mag iekhawiajā chadcha irua ichdeu nem jeeu sim ig sim khai, ichiita irua warag puaba jejeeu aju. Mag jejeeukham, ¹⁰ ¿jāga mag phiidūwia irua au deeba abarju? Ichiita i phiidū-jugui ajim anūm. Mamū mag ich khapkhuunau nem ig sim awia khabam. I phiidūjuun, sīi ideu ich khāaipiba aawaita irua nem ig sim au deen phiidūju. ¹¹ Ich jāgta aajemgui ajim anūm agjo Ēwan-damag jeeuwaijā. Magua mua pāragjā pūaba jeeubat a chirūm. Magta pūaba jeeu nūmūn, pāach-deu nem ibrām irua deeu. Pārau i jūrmūn, i baauju. I sim aar dubaag pāach weeu aupti jeeumūn, irua pāar weeu aju. ¹² Pārau khaphū nūmgui ajim anūm, ar òor nem jeeu paraam khūungan nem deeb khaba dee-jem. Ar amachdeu nem inag ig nūm pūaba jūr nūm khūunau baaujem. Maagwai īchab chi puertdi sirbaichem khūjā weeu awia dubpiejem.

¹¹ ¿Khaiuta mūg sim aig ich chaairau thach jeeubaa mokdauta phedeeju khai? ¹² Wa ãwarr khāijā

chaairau jeeubaawai ãwarr deeju khäyau nemkhõrtä thõo deeju khai? ¹²Wa magba, ¿nemhädam khäijä jeeubaawai nemhäu awia dojûrta au deeju khai? Ni äbmua-jä magbamgui ajim anum. ¹³Pääar o äkhäraa khitheem khüunau-jä pääch chaainau nem jeeuwai ¿nem ajaphamjä īgkhaba deeba aajë? Ich jägta aajemgui ajim anum maach Aai ügthar chiraajemuajä agjo. Chadcha thärau ichig jeeu simugan irua ich Akhaarjä deeb khaba deejugui ajim anum.

Õor iek meperauta Jesuug juapá dee siejim aajem
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

¹⁴Biek äb Jesuu woun mor ee ben khaibgam wai sim monaau siejim aajem. Mag beneu chi woun podjä iekhapiba sii ichüp wai siejeejim anaabä. Mamä Jesuu chi ben obeerbapäim bürre chi woun deeu iek eerdü sisiawai iyuh aadejim anum. Mag oowi thumaam khüun dauderra naajim aajem. ¹⁵Mamä äaur khüun dui aig oo narr khüunau, —Jäg Jesuun dosätnaan por Beelzebú dui ben dotarr aawai ag juapaauta jäg õor mor eem mepeenjä dau daau jürkhüui nürraajemgui anaajim aajem.

¹⁶Magbaa jürr äaur khüunau amach odegpai, “Daau chadcha irua Ëwandam juapá wai chirüm khai, deeum nemjä ompaa athaju” awia irig, —Magan chadcha puchta Ëwandamau püiju aajerr chaar khai, edjä ee maadeu nem

ooba aajem ompaa athä puch iekhau ajierram anum irig.

¹⁷Mamä magbaa ichdeu amau khüirju num ajapha khaphü sierr aawai amag magjim anum:

—Pärau oowai, gobiernoou ich igar num khüun jährcha thoonaa amach wir aigpai werbäpikhiin, ¿mag gobierno warre khut mabaju khai? ajim anum. Jooi äb simua khäijä ich chaain duipai meeukhawia amach wir aigpai werbäkhiin, warag aaidüjugui ajim anum. ¹⁸Ich magta aju agjo dosäjtä. Ich khapeen duipai wir aig werbu nümuu amach opüpäi amun, pod ich mag juu theeg khaba sierraju, amachdeupai amach khechmaawai. Pääar iek mag mua dosätnaan por Beelzebú juapaauta mepeenjä õor mor eem jürkhüui chirüm anum, ¹⁹chadcha Beelzebú ag juapaauta mua ben khaigbamjä jürkhüui chitüm khai, magan ar pääch eepaim khüunau-jä agjo i juapaauta mepeen jür werp nüm. Mag nümta ¿jägwia pärau makhuunag chan bürjä magum aba nü? ajim anum. ¿Chadcha ich Ëwandamauta amag magamkhiir ich juapá dee sim päächdeu khaphü naawai khabä? Pääar iek mag chi dosätaupaita wir aig ich khaibag waaujem anupí, magan jäg chi mu denjo dau daau mepeen jür werp nüm khüunagchata jeeu oobat daau amau chadcha dosät juapaauta jäg jür werp nüm abarju päräg. Pääch chi mürug mag iekha num khüunta ag eyaajä khaba iekha naabahab. ²⁰Muan chadcha Ëwandam juu theegauta mepeenjä jäg

jür werp chitum. Mag meepenjā mua jür werp chirum gaaimua pārau khaphu aju aai nūm, ya ich Ewandam chi jua thierrta pāar ee sieichem. Mamu magumjā pārau khaugba nūmgui ajim anaabá.

²¹Dosātan woun āb chi jua thierrta jiernem dui ajap khīr khaugwia ich di thua simjota sierrumgui ajim anūm, nem jua theeg. Mag siewaita, i khāyau jua eegpaimua chan i sim aig i nem būurjā chig abam, ich jua ee thūnaawai. ²²Mamu āb i khāyau thethecharamua beewi, i dui werbwia i podbapääiwain chadau, irua ich jiernem tho chirarr thum khechthūg auwia i juagam nemjā jūrr ich denkha auju, ag dui ichdeu ampierr aag. Magua muuta dosāt khāai jua theeg chiraawai muata õor eem meepenjā jür werpjü aai chirum. ²³Magua mua mag chirumgui ajim anūm: Ar chi mu igar khaba sim woun ichta dosāt igar sim; maimua Ŋwandalam iek ukhapi awaag mu ipierr õor ābamug jür pheba simuan waragta jür werp simjo simgui ajim anūm.

**Ben ākhāar deeu õor mor ee
sieicheewai jäga aajē**
(Mt. 12:43-45)

²⁴'Ben khaigbam õor mor eemua jūrpääiwain warp õor chukag ee phureu nūrraajem. Mamu pod ich sīeimaju bauba abaawai khīrju sii awia, "Deeu mūch chiraajerr deg chiraimaag majugui" awia, deeu ich ag woun jūrmaajem. ²⁵Mag mawia ooimaawai, chadcha di chaarta

ajap thūapwia ābamug nem phe-wia ākha thūnūmjo, dijā parii ooimaajem. ²⁶Mag dijā parii oo-baimaawai, deeu mawia, ich daumaai ich khapeen ich khāyau khaigbacharam khūun siete jür awilia, deeu mag woun mor ee naaicheejem. Magbarm aigmua chi wounjā warr ich sīerr khāyau warag athuucha khaigba sīsiejem.

Urūucha onee nūm khūun

²⁷Jesús mag iekha sim ee, uui ābmua khapanag eemua irig, —Pu thaabawia ich jūd gaai pu dopi bāautarr uuita Ŋwandamau uucha ajim chadcha. Dich chaaita jāg khitakhiin maach onee khitajugui ajim anūm irig.

²⁸Magbaawai jūrr ichdeu, —Jāan chadaugui ajim anūm, mamu mag khāyau ar Ŋwandalam iek jaau nūm ūrwia i ipierraas nūm khūunta ūrūucha onee aju aai nūmgui ajim anūm.

**Nem ooba aajem waupi narr
gaaimua Jesuu õor khīr
iekhatarr**
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹Warag õor pom ich aig phēeududukham ee, Jesuu amag iekhamamua magjim aajem:
—Isim khūun chan warag chi

ajaugjā chukhuta thūnūm. Oo nūnjomta warágata amachdeu nem ooba aajempata khīrpierompaa aipi jaau nūm. Mamu mua pāar ipierraas nem waubamgui ajim anūm. Mag khāyau Ŋwandalamau Jonás dui arrjo abarm gaaimuata mūch jua theeg oopiju. ³⁰Warrgar jooi Jonás aajerr

nemmeeurrkhan buch ee khääi thärjup siethurtarr gaaimua Ní-nivepienau Œwandamau i puitarr khaug autarrjo īchab, much chi Emkhooi Iewaaujā agjo much iiu phiidubarm gaaimuata pārag khap apiju, chadcha ich Œwandamauta mu pūibarm. Mamu magumjā pārau ukhabajgui ajim anum ichdeupai.³¹ Magua, ar īs mug jaar òor mee nūm khūn Œwandamau mug atag am phiriutkha auwia chachbarm jaar, Sabá anum durrmua rey Salomón oon beetarr uuiraujā ich ipaarmua īchab pāar khaibagta Œwandamag īgka thunuuju. ¿Jägwí? Í pāar khääijā warpmuata Œwandamau rey Salomonag khiirug deetarr iekha sim ūraan beetarr aawaima. Mag khääi pāar wir aig nūm khūnau mu Salomón khääijā ūruucha chirum iekta ūrmapha nūm.³² Mag Œwandamau òor i agkhabarm ed Ní-nivepienaujā īchab amach ipaarmua pāar khaibagta warag Œwandamag īgka thunuuju. ¿Jägwí? Jonaau Œwandam iek amach aar jaaubaimaawai amau magumjā aba ukhatarr aawaima. Mamu īs mu Jonás khäyaaujā ūruucha chirumuata Œwandam iek jaau chitumjā pārau ukhamapha nūmgui ajim anum, amach khiirchā.

Maach mor gayam ötdau
(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ Maimua mag jajawagmamua ich Jesuupai, —Mua mag ötdau paanaa sii ag ūr bathēeu khoo siu nūm ooba chitumgui ajim anum. Ötdaun paanaa òor dau garta

ausiiujem, thumaam khūn dau araraa amkhīr.³⁴ Maach daun ötdaujota simgui ajim anum, maach mor gaai. Maach daujāata ajapha sim aiguin nem thum dawaata oojem. Ich agjota simgui ajim anum maach thāarjā. Ewandam iek ukhanaa maach thāarta ajapha sim aiguin nem thum Œwandamau khōsimjota waaujem. Mag nūm aiguin ararag ee nūmjota nūm. Mamu magba agtha pāach pekau eeta nūmūn magan pāran sii khīchag ee jürkha jürkha nūmjota nūmgui ajim anum.³⁵ Magua khiirug paraa aajeet. Khīchag ee nūmjo nūmpta pāach thāar ajapha nūm awi oob Œwandamag pāach isegpimiet ajim anum.³⁶ Mamu pekau gaaimua khīchag ee khaba nūmjo nūm khai, magan chadcha pāar ararag chaar eeta nūm, Œwandam dui. Mag aman magan ötdaúa pāar khiirphee wuu wai nūm bueg nūmjota nūmogui ajim anum, i dui.

**Jesuu fariseonaanag
iekhanaa chi machnaanagjā
iekhatarr**
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40;
Lc. 20:45-47)

³⁷ Mag ich Jesús iekha obaadem ee, äb Moiseeg Œwandamau ich iek phāpitarr ajapcha uirkhaajem khūn eemua i thach khoon eeurrjim aajem, ich di aar. Magbaawai Jesuu i dui mawia, barwia, äba phuhr khophobaadejim aajem.³⁸ Mamu mag chi Jesús eeurrtar wounau oowai Jesús juu ubata thach khobaadejim anaabá. Magbaa ich odegpai, “Waa, ideu

maach jooinau jaaujem khaugbamjo juu sūgbata thach kho chitabaa” ajim anum.

³⁹Mamū maach Por Jesuu mag wounau ich odeg mag simjā khaphū sierr aawai irig. —Mū iek ürbā ajim anum irig. Pāar fariseonaanan pāach pem aawai sii juagam nem chi ūrūm memerkhogpaita ajapha үkhakha aju khiiрju sierrjeemgui ajim anum, mag memerkhom ee khāijā dobaawai Ēwandam dau na pekau waumaaugau awi. Mamū pāachdeu chikham nemdamjā jīgkha pāach denkha aunaa chikham khaibag wau nūm gaaimus pekau pom nūm chan isegba ni Ēwandamag chugpaapi jeeujujā khiiрjuba sierrjeemgui ajim anum. ⁴⁰Pāar chi khaphūm khaphūm aajem khūunta, ɿjāga jāg khiiрjug chukhumjota nūma? ajim anum. ɿPārau khiiрjuawai Ēwandamau ūrūm nempai oonaa pod pāar thāar ooba aajē, mor ee ierr siewai? ɿNem thum ichdeupai wautarr khabā? ⁴¹Nem ajapha jā үkhakha aju khāyau, pāach khaibagta Ēwandamag chugpaapi jeeubat ajim anum. Mag pāar morjā thum ajapha nem jā үkha thūnūsimjo sisiewain chadau aphūm khūnagjā nem deem khōsi deeju. ⁴²Mamū jeh, apdurr ajim anum pāar, fari-seonaan, Ēwandamau Moiseeg ich iek phāpitarr iek ajapcha үrkhaajem aajem khūn! Pārau chadcha Moiseeu deepi jaautarrjo thum pāach di ūjārram nemjīrdam bū daiicharam gayampa Ēwandamag ofrendakha deejem.

Mag naab mamū, jūrr wir aig pāach khapeen dui agpierraanaa Ēwandamjā khōsi aju chan būurjā khiiрjuba sierrjeemgui ajim anum. Pārau ūrcha Ēwandamta khōsi aju aai nūmgu ajim anaabā. Magnaan chadau pāachdeu nem dee nūmjā ich jāg dee wenurraju aai nūmgu ajim anum īchab. ⁴³Magna amag, Pāran pāach Ēwandam iek jaaujem deg weetwaijā pāachta porgarcha thumaam khūnag khiiрjerkha juupjerram, pāachta ajapcha nūm awia. Maimua kaaijā ee weetwaijā thumaam khūnau pāachig saludaa nūmua pāach tho iekhapim khōsi sierrjeemgui ajim anum, òor dakhīir.

⁴⁴: Eh! Pāarjā agjo chi machnaan dui Moiseeu phātarr iek ajapcha үrkhaajem aajem khūn. Pārau khaphū nūm, maach meeun ee nawe òor au-khertarr jēbdi ūr dichpiba aajem. Khaugba dichwiajā ichiita maach   arjem aajem. Ich jāg jēbdi òor   ripiejmota naabahab ajim anum, pāarjā. Pāachdeu nem jaau nūm gaaimus agjo òor Ēwandam dau na   ri naabahab, mamū magūnta amau khaugba durrum-gui ajim anum.

⁴⁵Magbaa chi machnaanpa aig narr aawai   bmua ūr oo sii awia Jesuug magjim anum:

—Maestro, pua warm khūnag mag iekhabapūim aig, īchab maar khiiрpata iekhabapūibahab ajim anum.

⁴⁶Magbaa Jesuu irig, —Chadma ajim anum. Mamū jeh, apdurr, pāar chi machnaan   ba! Pārau chará pāachta chi khaphūm

awia pāachdeu nem jaaum aig jaaujem. Jāg nūm aig pārau ūor ūr nem chukhūm jiirpūpuikhamjota naabahab ajim anūm. Pāach garmuan pārau ūrag nem jaauwai pāach ipierraata api nūm. Mamū mag nūm pāachdeu chan waujojoopajā khaba aajemgui ajim anaabá.⁴⁷ iEh, magūm pāar chará! Pāar jooinauta warrgarwe Ēwandam i jaaujerr khūunjā khechbajieb ajim anūm. Pāachdeucha khabajim, mamū pāar ya ūs ewagam khūun awia būurjā khīethuupajā khaba nūmgui ajim anūm. Amau beptarr jā ūrjā pāar den ajapha phūnaa ooimū wau kher nūmuua pāach iiupain pārau, "Mukhūn joointa chadcha Ēwandam i jaaujerr khūunau" aajem.⁴⁸ Mamū mua pārag jaaukhimgui ajim anūm: Jāg nūm aig pārau, "Oobat Ēwandam i jaaumiien maar jooinau khechtarr. Muugwaijā agtha ich jāg wenūrrūm akhiin, maraujā agjo khechju nūm" a jaau nūm khabahab ajim anūm. Magaagta pāar den warag am jā ūrjā nem ooimū waunaa sirppapiba aba aajeeb ajim anūm, pāachdeu khechbajim awia.⁴⁹ Jāgju khaphūta Ēwandamau ich khīirjug ee īchab magjim: "Mua pāar athee ūor phiju, much i jaau wenūrramkhīir. Mag mua jūr auwia puibarm khūun ãaur khūun khechphīwia ãaur khūun ēudee sīi khoojem nem ēudeemjo ēkahuju" a jaaujim warrgarwe. Magtarr aawai ūs ewag pawiajā chadcha pāar ich magta thūnaabahab. Magua pāade mu iek ūrbat ajim anūm:⁵⁰ Ar warrcha mug jēb ich

Ēwandamau ompaatarr aigmua ewag i iek jaau durraajerr khūun khech nūm aig bag ārtarr thum, jūrr ich Ēwandamau pāar ūs ewagam khūun gaaita thūpūijugui ajim anūm.⁵¹ Warrcha Abel thōotarr ed bag ārtarr aigmua ewagjā khīeb jooi Zacarías khararr Aai i jeeujem deg thōo naawai ārtarr bagpa thum pāach gaaita pajugui ajim anaabá. Jā chan par okhoobam, ichiita Ēwandamau pārag jeeub khaba jeeuju-gui ajim anūm.⁵² Mag iekkhakhagmama, iEh, apdurr ajim anūm pāar, Ēwandam iek jawaag chi machnaan aajem khūunta! Pārau khaphū nūmgui ajim anūm, Ēwandam iekta ūgħtar dubaag athee yabmejo sim. Mag yabmejo simta pāachdeuta nacha garpowia būurjā ūrag jauba nūmgui ajim anaabá. Pāachjā dubba nūmta, chi dubam khōsi nūm khūunagjā pārau uðħur dubpiba nūmgui ajim anūm, amach khīrcha.

⁵³ Jesuu amachig magbaawai, amach chi machnaan fariseonaanpa i dui meeukha phobaadejim aajem. Maimua warag i dui wetumua i thu awaag a i aig phēeudu beenaa, jūrram khūunau amachdeu khaphūm irig jeeuphobaadejim anaabá,⁵⁴ mag amachdeu jeeu nūm jūrr ich Jesuu ipeerdu khājjā jaaubapää-wai magūm gaaimua chi thethem khūunag i phr deeg.

Dichdeu nem jaaujemjo
khaba jürr ag chaaur
nem wauju khaba nūm

12 ¹Mag nūm ee warag
õor pooma phēeududuh
khamua jürr chikhaman bū
pa khiuthugmaajeejim anūm.
Am mamagkham ee, Jesuu ich
khapeen ich dūicha ogduba wen
raajerr khūnag magjim anūm:

—Khīir khaphū wenurrathū; oob fariseonaan ben levadurajo sim pāach gaai dūrbapimiet. Mua mag chirūm aiguin pārag, “Oob amjo chikham khīir aawaipaita chadam iekjo iekhanaa pāach ap aadeewai jürr pāachdeu jaaujemjo khaba nem waumiet” a chirūmhu
gui ajim anūm. Pārāu am igar phūrrbamūn, pāach gaai dūrbabaadeewai sīi amjo nūisijugui ajim anūm amag. ²Mug jēb gaai awai meraa iekhatarr iek khāijā mug atag paawai sīi ich mag sīsiwia khīir akhoog khabam. Maagwai nem meraa wautarr awia khāijā ich mag khaugba sīsibajugui ajim anūm. ³Magnaa ichdeupai, Mua pārag mag chirūmgu ajim anūm: Ar pārāu pāach appai meraa iekhabarm iek mug atag paawai jürr thumaam khūnau khakhapdo ajugui ajim anūm. Maimua agjo khaugbaju awia puertdi khāijā ajap phāarkhanaa o sausau iekhatarr iekjā thumaam khūn jūg daar jürr khapanag ee thet jaaujugui a jaaumajim aajem.

Khaita okho aju aai nū
(Mt. 10:26-31)

⁴Mag ich khapeenag jajawag
mamua īchab ich Jesuupai,—Kee
na, ar sīi mug amach wir aig
chikham kheechjem khūn oob
okhamiet ajim anūm. Amau pāar
chi ūrūmūn chadcha khechpu
wiajā pāar akhaar chan pod thōo
aubamgui ajim anūm. ⁵Mamū
īchab mua pārag jaaukhim, khaita
pārāu okho aju aai nū: Ēwandam
ta okho abat ajim anūm. Jāan
chad nem juu theeg sim, pāar
thōowia pāar akhaarjā khīmie
durr barpuyaag a jaaumajim aa
jem. ⁶¿Pārāu oowai phatkondam
pom khabamua nemchaaindam
cinco per auba aajē? Erraam gaai
mag am perphimaajeeb mamū,
ich Ēwandamau chan am chigjā
aba, ajaphata oo phe wai sīejem.
⁷Maagwai oob khīrjumiet ajim
anūm. Pāar charā nemchaain
khāyaujā ūrūucha irua iigjem.
Mag pāachta nemchaain khāyau
jā ajapcha nūm gaimua, pāar
porbu maadeu ighbaju ayaa sim
khapanagjā irua thum khaphū
wai simgui a jaaumajim aajem.

**Meerba Jesús den amūn
ichdeujā amjā i deneu aju**
(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸Mag jajawagmamua ich
Jesuupai magjim anūm: —Ar
õrāu ichig jeeuwai ich imeerba
mu iek ukhaajem a jaau sim
wounan, mug much chi Emkhooy
Iewaaujā īchab ūgthar Ēwandam
chognaan thūnūm dakhīr, “Jāan
chadcha mu garmūu” ajugui ajim

anum. ⁹Mam ar õrau ichig jeeuwai khäijä, “M chan i igarm khabam” a sim wounan, muajä ichab ügthar Œwandam chognaan thunum dakhir ich khircha, “Jä chan mu den khabam, mua i khaugba chitum” ajugui ajim anaabá.

¹⁰’Amach mug jeb gaai nuweran amau much chi Em-khooi lewaa igwia khaigba iekhawijä amach khaibag Œwandamag chugpaapi jeeubaawai uu chugpaapciyu. Mam pekau äb simgui ajim anum, maan mua Œwandam Akhaar juu theegau nem wau chitum oo nümta warag mepeer gaai thu nümhu. Mag pekau chan Œwandamau bürjä khir okhoobamgui ajim anum, i Akhaar igwiata mag iekha naawai. ¹¹Päachdeu mu iek ukha num gaaimua õrau pääch pur auwia, pär khir seukha iekhaag judionaan Œwandam iek jaaujem deg arrwia, chi thethem khun aarjä arrwai, oob “Jägata mua iekhaagau?” wa puchig iekhaaawai, “Khan ata mua amag iekhaju?” a khirjumiet. ¹²Ya pär iekhaagpaawai ich Œwandam Akharauchata pärag khirjug deejugui ajim anum, khirjug khaphu iekhamamkhir.

Phatkhon paraamt khirjug meraa chirarr

¹³Jesús mag ijéébkham ee, äbmua khapanag eemua irig, —Maestro, mu naamug jigpi jaubá ajim anum, mu aai juagam nem puatarr eem murug agjo járrcha deemkhir.

¹⁴Magbaawai Jesuu irig, —Khaiú purug jaauwai, muata magum nemjä chi thethem khun denjo jigpi jaauju aai chirum aji? ajim anum.

¹⁵Maimua ichab thum aig narr khunagpa magjim anum:

—Khirjug paraa aajeet. Oob päräu sii nem khir thum paarpa-ju appaita khirjumiet ajim anum. Päräu nem thum wai naawia khäijä pär eu meebamgui ajim anum.

¹⁶Mag jaaupurhigmamua ichab amag mug nem igkhaadam jaaujim aajem: —Woun äb phatkhon paraam sierrau nem jirjim aajem. Mag ich nem jirtarr thum eeuwia deg paa auwia oowai chi äkhaajem di durr khaba thunajim anaabá. ¹⁷Magbaawai khirju oo sii awia ich wir aigpai, “Mua jägata abarkhiina?” ajim anum, “ya mug mu nem äkhaajem dijä phëu thunum.” ¹⁸Mag khirju oo sii awiata, “Aa” ajim anum ich appai. “Jagan mua much khoju nem äkhaajem di jäg thunum thu werpphiwia deeumta jürr nem dapag eukha aujugui” ajim anum, “khoojem nemjä thum durr awia juagam nempa thum äba durr amkhir. ¹⁹Ya mag eu aaipaghanaa äba paa thunusiewain chadau sii año khapan phithurg chukhu ag eempai au kho chirsijugui” ajim anum. Maimua, “Joo! Magba-wain chad mug woun sii degpai juu üinaa, muchdeu khom aig thachjä khonaa, dodojojä biwaa dobaadee sii onee ajugui” ajim anum, ichdeupai ichig.

²⁰ Maimua chadcha mag ichdeu khīrju sīerrjo di dapag eukhanna ag ee thum āba paa sīsiewai jūrr Ēwandamau irig magjim anūm: “Khīrjug chukdam, nau īsim edaar pū meejugui” ajim anūm. “Mag pū meebaadeewai, pū nem jäg thūnūm paarpaag pū phithurg wautarr ḡjāga aagauma?” ajim anūm. “Par pū phithur awia pua tag oobamgui” ajim anūm Ēwandamau.

²¹ Mag nem īgkhaa īgkha opūwia jūrr aig narr khūunagta, —Ich jägtä aajemgui ajim anūm īchab, ar sii mug jēb gaaipai phatkhon pom paarpawia, nem khīr thum paraanaa, sii Ēwandamag oobamjoo aajem khūun.

**Khani khoju wa khani jūaju
khīrjupiba jaautarr**
(Mt. 6:25-34)

²² Maimua mag ich dūicha ogdūba wenurraajerr khūunagta, —Mua pārag jaaukhimgui ajim anūm: Oob pārau “żkhani khojuuta maach mug nūma?” awia okhīrjuu amiet. Wa magbam khai, ya khajūajā chukhu nūm, “żkhani jūajuuta mug nūma?” a khāijā khīrjumiet ajim anūm. ²³ Pāarta nem khoodjem nem khāyaujā ajapchanaa khajūa khāyaujā ūrūucha balee sīsidūmgui ajim anūm, Ēwandam dau na. Jāg ichdeu pāar ompaatarrjo, pārau nem ig nūmjā irua deebajup. ²⁴ Pāade khīrjubat ajim anūm, kuerrb jāga naajē. Am phidkhaba aajeewai amach thach khoju ākhaagjā di chukhu naab mamū, am augcheba aajemgui ajim

anūm, ich ēwandamauta amag phathau deejeeawai. Magūm pāar charā nemchaain khāyaujā ajapcha naawai, ḡjāga irua pārag ooba abarju? ²⁵ Oob atcha pāachdeu nem ig nūmta khīrju nūu amiet ajim anaabā. Mag pārau pāachdeu khōsimta ig nūu akhiinjā, ḡkhaūta mug nūm aig mag ichdeu khīrju sim gaaimuapai ich meeju arr ūr oradam ābpai khāijā ich iiupiju aai sī? ajim anūm. ²⁶ Pārau jāg phithur khabam nemdampaijā podba nūm, ḡkhanthee warag pāachdeu nem ig nūmjā podba nūmta warag āba aata khīrju nūu aju aai nū? ajim anūm. ²⁷ Pāade ar pamaardam ooimūthūnaajem khīrjubat. Am īchab būurjā phidkhajā phidkhaba, ni amach khajūa jūaju khīrjuwia kha īkha nūujā aba aajem. Mag naab mamū iwiir ābmujā am dūi barba aajemgui ajim anūm, ooimug athee. Warrgar rey Salomón khararaujā phatkhon pom paraanaa nem ajaphampa paraa aajerraujā pamaardam ooimugjo chan pod khajūa jūaba aajeejimgui ajim anūm. ²⁸ Pamaar jāg ooimūthūnūm edau wūubaademuaipai khipghebaadeewai sii khūijemjā Ēwandamau jāg ooimūwai siejema, ḡjāgwia pāar pamaar khāyaujā ūrūucha balee nūmuu nem jeeu nūmta irua deeba abarju? ḡWa pāachdeu jeeu nūmjā pod deebajupi aajēwa? ajim anaabā. ²⁹ Pāach thach kho nūm dūi dodojo doju chan oob pārau atcha khīrjumiet ajim anūm. Wa jāga pāachdeu nem ig nūm paarpajujā oob khīrjumiet. ³⁰ Pārau khaphū

nūmgui ajim anūm, õor thum Ēwandam iek ukkanbam khūnta magum nem khīrju phobaadem-jā pħaba sīrrjeem. Mamu pāar Aai Ēwandaħħam pārāu nem ig nūmjā thum khaphu sīewai pāar chan warm khūnjo magju kha-ba nūmgui ajim anūm. ³¹ Mag khāyau warag Ēwandaħħam ipierra-a ajuuta khīrjubat. Pārāu chadcha magħmūn, tagam nem pāachdeu igbarmjā irua deeb khaba deeju-gui ajim anūm.

Ũgħθar augħċeħba naaimaag (Mt. 6:19-21)

³² Pāar chi mu bu ogħuba we-nurru m khūnħan chadcha khapan khaba durrum. Mamu khapanag ee pāach appai khapan khaba nūm awia oob nem okho wen-ramiet ajim anūm. Pārāu maach Aai ipierra-a amūn, irua ich durr pāar phe arr nūm ora pāar dui nem ajapha aju. ³³ Pāach nem wai nūm perkħu imamua chi phatkhon apha m kħixx oomam-pierr jigpetat ajim anūm. Mag-baawai pārāu ūgħθarm phatkhon jéeuba aajemta paarpajugui ajim anūm. Nem ajapham pārāu mag wai nūsim chan būrjā obam. Ma mug jēb gayam phatkhon khīr khaba aawai nem jīgħhaag chi ajapham hu awiajā pod aubam, ni comejenaujā ag ee dikħabam-gui ajim anūm. ³⁴ Mhig jēb gaai nūweta nem thum paraa aju khīrju kħayau, ūgħθar paawaita nem thum paarpaju khīrju we-nurru m magħan chadcha pāar khīrjug āba Ēwandaħħam gaaita sim-gui ajim anūm.

Jesuu ich beeju nūpi jaautarr

³⁵⁻³⁶ Mag jajawagħġi aajem īchab: —Órau amach patrón õor juu pūr nūm aar matarr deeu beeju nū nūmu daukħana ötdau phuu nua-jemjo, pārjā īchab ajapha khīr khaug nūsit ajim anūm, mu beeju nħawwi. Mag órau amach patrón barbaicheewai weeu awaag nua-jemjo, mu beejuuta nūbat ajim anūm. ³⁷ Pārāu khaphu nūmgui ajim anūm, ar chi chogħnaan mag daukħana amach patrón nū nūm khūnħan onee aju, i barbaicheewai. Mag amau daukħana ich nū nūm oobaicheewai, ichta jūrr chi chogħha simjo am sii nūmich, mes gaai thach thoikhawia am jāhog-jugui ajim anaabá, ich garmuata. ³⁸ Chi chogħnaan amach patrón edacha pamjā beeħa ni āspaj-juag pamjā beeħa sim ee warag daphokagħjā igba nū nūm khūnħan onee ajugui ajim anūm, i da beeħa awiajā ich pierrwai amach dui ajapha aju khap. ³⁹ Pārāu khaphu nūmgui ajim anūm, ābmua khājjā ich di aig nem jīgħhaan beeju ora khaphu akhiin, būrjā khāiba warag sii thua eeju, uduur ich nem jīgħapiba. ⁴⁰ Magħu muan pāragħjā “Ich agħjota ajapha khīr khaug nūsit” a chiru mgui ajim anūm. Pārāu mu beeju ora chan ābmua jākha khausbam. Pārāu mu da beebajupi nūm ee, muuħi chi Em-kħooi Iewaan degolp barcheju a jaaumajim aajem.

**Chi chogau ichig nem jaau
p̄uatarr thum wautarr**
(Mt. 24:45-51)

41 Magbaawai Pedroou Jesuug, —Señor, pua mag jaau sim, Ɂamaragpaita pua jaau chirā, wa thumaam khūnagwa? ajim anum.

42 —Pāragpai khabamgui ajim anum; mua mag chirumun pāach thum chi m̄ iek ɭkha n̄um khūnagau. Magnaa, Pāade ūrbat ajim anum: khanim nemjo patrón āb simua ich chaaug maag-paawai ich chog ābamug warm khūn porkhapinaa ich magug-pai ich nem thum jaau p̄abajem. **43** Maimua mawi, mam sīi awi deeu beewi ichdeu jaau p̄arrjo phidkha sim oobaicheewai, ¿mag jooi ich chog dui onee sim dui chi chogjā onee abaju khai? **44** Mag ajapha phidkha sim oobaicheewai jooirau warag ich nem thum magugta thusiep̄ajugui ajim anum, ich denjo khap amkhīr. **45** Mam̄ magba mag ichig nem jaautarrjā ich odegpai, “M̄ patrón chan da beebam” awi nem khaibag ich khapeen jūrr ich juu eegpaim khūn dui ichdeu ampierr anaa, nagjā ichdeu dom aig donaa, thachjā ichdeu khom aig khomun, **46** chi dikhu būrjā irua n̄uba sim ee beewi mamagkham oobaichee, jūrr ichdeu warm khūn dui aajerr khāaijā i gaai athuucha w̄naa, phidag eemua-jā barphinaa, chi khaigbacharam khūn dui āba sīujugui ajim anum. **47** Magua pāade m̄ iek ūrbat ajim anum: ābmua khāijā ich

patronau ichig nem jaau p̄uatarr khaphu simta, degolp ich oochejujā khīrjuba, ni būrjā irua nem khōsim nemjā waubamun, mag patronau ich beem ed i gaai mas deejugui ajim anum, būrjā dau aug khaugba. Ich agjota ajugui ajim anum īchab Ėwandamau, ar ajapha wenurraju khaphu n̄umta nem khaigba waaujem khūn gaai. **48** Mam̄ ābmuata khaugba aawai nem khaigba waumun, Ėwandamau i gaai mas ab khaba mas ajup mam̄, agpierrpai dee-jugui ajim anaabá. ¿Pārau oowai ar nem durrcha deetarrag agjo ich deetarrpierr durrcha jeeuba aajē? ajim anum. Mua pārag magkhimgui ajim anum: Thumaam khūnau Ėwandam athee nemdam būrhūm awiajā wauju aai n̄um. Ar chi ɭrhucha wauju khaphu n̄um khūnag irua ich agpierr durrcha jeeujem. Maimua ar ich athee nem durrcha wauju podba n̄um khūnag irua agjo ich agpierr buchkhunpai jeeujemgui a jaaumajim aajem.

**Chi chaairaujā ich dennaan
igar khaba aju jaautarr**
(Mt. 10:34-36)

49 M̄un m̄ug jēb gaai õor durrum khūn ee much iekta phūak phuu wejom ee õtdau durbapuim-jo apienta beejimgui ajim anum, ich Jesuu. Ya mag õtdau pa sim, mam̄ muchdeu khōsi chirumjo warag uu pa jēerdhūmaa akhiin ajapcha akhamgui ajim anum. **50** Mam̄ magaagan õor juu mach-gau agtha ajappha dau aug wauju waaur chirumgui ajim anum.

Much dui õrau magju thumaa khiiрjubaadeewaita okhiiрjug pooma chiraajem; mamu ichii-ta ich mag ajugui ajim anum. 51 Pärau khiiрjuawai mu sii pääar khöinaa bibigag chukkhu naam-khiiрta beeji? Pääar magamkhiiр khabajim. Mug mu beetarran mug muchdeu Ëwandam iek õrag jaau chitum gaaimua õor khiiрjug aaiphur warag chaaur khiiрju nurrjee amkhiiрjota beejimgui ajim anum. 52 Mua mag chirumun, mug mua jaau chitum gaaimua äbam deg khäijä cinco naajem khai, õor thärjupam khüunau jürr numiim khüunau mu iek ukha durrum khüun ichaaur iekhaju aawaita mag chirumgui ajim anum. Wa magbam khai, jürr numpaim khüunau khäijä thärjupam khüunau khiiрjug ajapham wai durrum khüun igar khaba wenurrajugui a jaaumajim anaabá. 53 Magphobaadeewai chi ayau mu iek ukham khösi ukha sim ee, jürr chi chaairau mu iek ukhamapha ajugui ajim anum. Ütinjä agjo, chi ädau mu iek ukham khösi ukha sim ee, jürr chi khaau bürjä mu iek ukhamapha ajugui ajim anum. Wa magbam khai, chi phaauhüanau mu iekdam ich äigog jaau khitaawai, jürr chi äigou ich phaauhüan ichaaur ajugui ajim anum, mu iek ukhamaaugau.

*¿Khani khaphu aju aai naají
Jesuu nem wau nurrum
oowi?*

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

54 Maimua õor khapan õchab aig narr aawai amagjä mag-jim anum: —Edau duubjem garta edjä khiiрbaadeewai, “Nosegan urum” aajem päärau; chadcha ich maagjemgui ajim anum. 55 Mai-mua ar phü khäijä dokhëu garn-mua phua thünuisiewai, “Edau pechag wüuju aawai” aajem pääar iek; magum ed chadcha ich mag pechag kheejemgui ajim anum. 56 Pärau magumjä khaug ahau aajemta, ¿jägwia is päärau pääach daúa mua nem wau chitum oo numjä pod khaug auba nu ajim anum, mu chadcha ich Ëwandamau puju jaaujerr chaarkha chirum?

*Jäga aju aai nu dich khapeen
dui iekkhör aawai*

(Mt. 5:25-26)

57 Mag jajawagmamua ich Jesuupai amag, —¿Jägwia päärau pääach wir aigpai pääach Ëwandam na khaigba num khaug auwia pod “Maran chadcha khaigba num” aba nu? ajim anum. 58 Mua päärag jaaukhimgui ajim anum: Äbmua khäijä leinaanag pu khaibag waumkhiiр pu ch jawaan arr-wai chi thethemnaan aar barwi jaauju nawe i dui ajapha iyuu awi khöinaa nüsít a chirum-gui ajim anum. Magbamun chi thethemnaanau guardianaanag pu pur deebaawai jürr makhuunau pu cárcel deg puibajup ajim

anum. ⁵⁹ Cha mu iekha chirum iekhau ya puuta amau mag phaar athamun, phatkhon gaaimua arr khai, abmiecharam centaaudam phagpuibam aigja amau pu obeerpuibajugui ajim anum. Mua mag chirumun, paaach khaibag Ewandamag chugpaapiju aai nuwe chugpaapiwi i dui khoinaa ajuuta ekhabat a chirumuugui ajim anum.

**Dich khaibag Ewandamag
chugpaapi jeeubam
chan peerdubam**

13 ¹ Ich mag ed gaai ichab ãaur khun ich Jesus sim aig beewi irig nem igkha naaichejim aajem. Mag igkhamamua irig, —Galileapien Aai i jeeujem deg nemchaain khechwia phaa nñmuua agua Ewandamag amach khaibag chugpaapi jeeu naajimgui ajim anum. Am mag Ewandamag jeeu durrumta, am aig Pilato soldaanu beewia sii am khechpuichejim aajemgui a jaau naaichejim aajem.

² Mag ichig jaaubaicheewaita Jesuu amag, —Párau khíirjuawai, mag Pilato soldaanu dau augja chukhu khechpuittarr khun warm khun agjo Galileapienkha thunum khäyauja atcha khaibag pom sisid aawaita mag am khechpuijim khai? ajim anum jürr amag. ³ Mag gaaimua khabajim, mamu mua pärag jaaukhimgui ajim anum: Párauta chadcha paaach khaibag thumaa ásie ewag khíirjuwia Ewandamag chugpaapi jeeubam chan paaachja dui khechjurau ajim anaabá, amachigcha. ⁴ Wa párau

khíirjuawai, ar thurrdo Siloé aajem igaau di pom sierr burrhai òor dieciocho khechtarr khunta tagam khun Jerusalén phobor ee naajem khun khäyauja iekkhör pomaacha naajíwa ajim anum, Ewandam dau na? ⁵ Mag amach appaita Ewandam dakhíir iekkhör pomaacha narr gaaimuajä khabajimgui ajim anum, deeu ichdeupai. Ewandam dakhíran thum ich agjo thunum, nem khaibag. Páraujä ichab paaach khaibag thumaa khíirjuwia Ewandamag chugpaapi jeeubam chan paaach thum ni abjä peerdubamgui ajim anaabá.

**Higo cheba sierrarr
ag nem igkhaa**

⁶ Mag jaau dichwia ichdeupai mug nem igkhaa amag jaaujim aajem: —Woun abmua ich uvado ee nemjö higo anum jiir wai siejim aajem. Khääi äb jom khochag aadeewai aar oon majim anum. Mamu mag oon maawai bñhrjä cheba sii e meuu dñnaajim anaabá. ⁷ Magbaawai di aig paczewia magjim anum, chi nemjiir jaaremug: “Higo jom khochgau aña thärjup pam sii aar oo khurrkha chirum; mamu cheba sierraawai gaai ooimaba aajem. Jägan jäg sipi warag thubaphi” ajim anum. “Magba par chebam jäg sijemgui” ajim anum. ⁸ Magbaawai, “Patrón jooi, magan ideu aña äb oo athá” ajim anum, chi nemjiir bu phuajem wounau. “Jäg sim khai, mua warag ag bukhurr wa phuurduphinaa phuichichagau i bu khuajugui” ajim anum,

“chemkhii. ⁹Mag bū khuabaa-wai chemmūn uuma” ajim anum. “Mamu mag bū khua nūmjā ich magpai cheba abarmūn magan chadau thupuijogui” ajim anum, chi bū jaaremua.

**Jua ūi nūm edcha Jesuu
ūui āb monaautarr**

¹⁰Biek āb jua ūi nūm ed Jesuu Ėwandam iek jaau sīejim aajem, judionaan āba biirdūwia Ėwandam iek jaaujem deg. ¹¹Maig ūui āb sīejim aajem. Mag ūui mor machpawia dieciocho años sīi jā būreu khitaajeejim anaabá, ben khaigbam i mor ee dubwia. Magtarr aigmua pod būurjā phō khajapha thūrrkhaba ich mag khitaajeejim anum. ¹²Jesuu mag oo athaawai dau ee aug khaug-wia, i thūr aunaa irig, ¹³“Mua pū monaaukhim” anaa, i ūr jua ausūbarm burre phō thūrrkha khajappha oo dūnusijim anaabá, monakkha. Mag ich monaau-bapāiwi onegau Ėwandamag, “Ēwandam, ūsin chadau pua mu uuta abarm. Pūjo jua theegkham chan mug jēb gaai chukhum. Uu abarmgui” ajim anum.

¹⁴Mamu magbaawai mag amach āba biirdū nūm ag degam chi porkha sīerr Jesús dui meeukhabaadewia jūrr khīir mor chigpai ḍragta, —Seman gaai seis diaspai phidkhaju aai nūm-gui ajim anum. Mag seis diam een chadau pāadeu beewia pāach monaaupibat ajim anum. Mamu oob mug sīi jua ūi kheeujem ed khabajupama ajim anum.

¹⁵Magbaawaita maach Por Jesuu irig magjim anaabá:

—Woun seunem, ḡkhantheeta pū mag chitāma? ajim anum. Pāar mag jua ūuijem ed būurjā phidkhaba aajem anumta, ḡkhan jägwia pārau pāach cabaai wa phak khāijā do dopien phe arr-jēma? Jāg nūm chan magan phidkha nūm khabahab? ajim anum. ¹⁶Pārau pāach nemchaain-jā mag do dopi khūrrkha nūmta, ḡkhan jägwia mug ūui īchab warrgar jooi Abrán khararrau Ȣkhaajerr ag Ėwandam gaai Ȣkha simta pod i monaauju khaba sī, jua ūuijem ed awia? Jāg sim aig ijā īchab dieciocho años meperau i purnao o jū wai simjo simta ēerpui nūm khabahab ajim anum, jāg beneu i ogdūphimkhīir.

¹⁷Jesuu mag amach obeerbapūim ūrwia i oomapha aajem khūun thum chigaa aphobaade-jim anaabá, amachta. Mag am chigaa nūm ee, tagam khūun thum aig narr khūnau amach daúa Jesuu mag nem wau sim oo nūm gaaimua onee nūm iekhau Ėwandamag, “Uu chadcha pua marag pūch jua theeg oopibarm Ėwandam; ag na marau mugjo chan nem ooba aajemgui” a iekha naajim aajem.

Mostaza den nem īkhaadam

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸Mag iekhakhagmamua īchab magjim anum ich Jesuu: —Pārau khaphū nū, jāga sim abarí Ėwandam iek mua jaau chitām, maimua khanjota sim a mua pārag jaaubarkhiin? ajim

anum. ¹⁹Magnaa ichdeupai, Mug Ēwandam iekhan mostaza dau-dam woun ābmua ich nemjīir ee jiirjemjota sierrum. Icba nemjīir daudam thumaam khūun khāyau-jā būrhucha khitum. Mamū mag khitumnen nem bāau khaphí bāau-wia sii pabu pom ādee dñuhisie-jemgui ajim anum. Mag ādee dñuhisiewai nemchaaindamau ag gaai amach didam euphobaadeejem. Ich agjota simgui ajim anum īchab mug Ēwandam iek mua pārag jaau chitumjā. Muugwai-we chan khapan khábata ukkan durrum; pari mag durrumuata warag nem pom aaidubapääiwai, òor khapankham khūunau ukkan-jugui ajim anum.

**Levadura den nem
īgkhaadam
(Mt. 13:33)**

²⁰Maimua deeu ichdeupai amag, —Pārau khīrjuuwai ȳjāga sim abarí Ēwandamau ich iek aaidupi nūm, maimua jūrr khan duita mua pārag jaaubarkhiin? ajim anum. ²¹Ich iiu aawai ich iek aaidupi nūmhn, ȳci ābmua arin durrcha sim ee levadura pu-tarrjota sierrumgui ajim anum. Levadura būrhū puittarrjā maadeu aaidumam chan ooba ajem; mamū mag simuan arin thum urpi aaujem. Ich agjota simgui ajim anum īchab Ēwandam iek mug mua jaau chitumjā. Muugwai-we chan òor pom mug wejom ee agtha pomcha aaiduba sim. Mamū mug atagta durr warpham magwe aaidubaadee thumaam

khūunau ūrab khaba ūrjugui ajim anum, ich Jesuucha.

**Ūgthar maajem khudan
phīrkhi khitum aajem
(Mt. 7:13-14,21-23)**

²²Jesuu ich mag Ēwandam iek jaau nūrraajeejim aajem phoborpierr, didam khapan khaba dñuhñidum eem magwe ich nūrrūmpier. Mag mamua warag Jerusalenag maa ajim aajem. ²³I mag nūrrum ee ābmua irig, —Señor, ȳgthar oberju khūunta khapanaacha nū wa okhooju khūunta khapanaacha nūwa? ajim anum.

Magbaawai Jesuu irig, ²⁴—Ūgthar oberaagan, puertdi-dam būrhū khitum ee dubaag-pamjota aajemgui ajim anum. Muan pāragan, mag puertdidam phīrkhi khitum eeta dubju ēkhabat a chirum. Mug atag òor pom ag ee dubam khōsi ajup mamū, mag thunum khūun eem ābjā pod dubbajugui ajim anum. ²⁵Pārau dubaag ēkhawiajā ya chi dikhu jooyau phāarbapūim chan, par pārau daaugajārmua, “Señor, maar weeu athá” awiajā, jūrr iermua irua pārag, “Pāar jamaam khūunauma? Pāar chan mu aiguim khūun khabamgui” aju, warag weeu aubaju aawai. ²⁶Magbaawai pāach weeu aum-khīr, pārau irig magjurau: “Pua maar khaugbata chirú? Maar pūdui āba thach khoojerr khūun khabahab. Pū khabajieb maar maestro. Pua ante maar phobor ee Ēwandam i jaauba aajeejieb” aju irig. ²⁷Mamū magbaawai irua

īchab pārag magju: “Ya muā pārag jaaubarm. Muā chan tag pāar khaugbam. Pāach sii nem khaigbam appai wau wenūrraa-jerr khap, pāadeu warag pāach-ta muā aigmua chawag ereubaadet” a iekhajgui ajim anum, Ēwandamau pārag. ²⁸Pārau oo-wai chadcha pāach daaugajār-pai thubagkha nūsim oobaawai, pārau icharaucha sereeu oo thūnūmuā, warag gaai machgau-pa ihesse aadephūmuā, pārau oo-jugui ajim anum: jooi Abrán, Isá, Jacob, maimua tag warrgarwe Ēwandam i jaaujerr khūn ich dhi āba i bigaau onee ohoodo nūm. Maagwai pāachta khōinaa am mag onee nūmjo i dhi wenūrraju aa-jerr khūnta pāran ich mag iseg nūsim iekhaugui ajim anum. ²⁹Maigta pāar khīr machag aju-gui ajim anum, pāach pod dubba nūm daar durrpierram khūnpata dub thūnūm oowia. Maig thūnaاج: edau obeerjem garm khūn, edau duubjem garm khūn mai-mua deeum durram khūnpa beemawia Ēwandam dhi āba onee thach khoog ohood apho-baadejugui ajim anum. ³⁰Mag Ēwandamau òor i agkhabaadem ed ar mug jēb gaai aawai amach-ta warm khūn khāijā ajapcha nūm aajem khūnta khapan khabacha oberju. Mag khāyau ar chikhamnau serbiibag pheejem khūnta khapanacha Ēwandam sim aar oberjugui ajim anum, ich Jesuu.

**Jesuu Jerusalén phobor
uapertarr
(Mt. 23:37-39)**

³¹Ich mag edcha Ēwandamau Moiseeg ich iek phāpitarr ajap-cha uerkhaajem khūn Jesús aig beewi irig, —Rey Erodeeu pu-thōopäaig ēkha sim. Puchta muig-mua jopkhaa igbaad aichejierram anum.

³²Magbaawai ichdeu amag magjim anum:

—Ereubaadewi irig, “Ich iphithur ideu mag sim; mug ed gayan mūn ichiita ich mug òor mor ee ben khaigbampa jur werpnā ich mug òor monaau chitaju” a jaaubaimat ajim anum, mu imerba. Magnaa īchab, Ya mu phidag oimūn pamam; ³³mag agtha oba siewai ich mug much phidag opūibam aarjā ogdūba jaau chitūmuā Ēwandam i jaau-jem khechmien phobor ee bar-jugui ajim anum, Jerusalén. jāga mag mujā īchab Ēwandam i jaumieta Jerusalén phobor chaaur amau mu thōobarjugu! ajim anaabā.

³⁴Maimua Jerusalenpienta warag uaperwia magjim anum: —jEh! jAy, Jerusalenpien! Pāraun chadcha warrgarweta Ēwandamau ich i jaumkhīr chogpui nūm khūnjā kha khōch-khaba, pārau warag mokoujā am bar wai nūmuā khechpūima-jengui ajim anum. Biek khapan mua pārag jaaujeejim, āthārr uuirau ich chaaindam thumaa ich ich eegar thua wai juupjem-jo, pāar thua wai chitaag. Mamu

magtarrjā pāachdeuta būurjā mag khōchkhabajierramgui ajim anum. ³⁵ Jägtarau nau pārāu oomaa abarjugui ajim anum. Nau mu mug chituu awia petaawai Ēwandamau sīi di pariim ee wouchnaan phephabaajemjota thubagkha nūisijugui ajim anum, pāran. Magbarm aigmua chan tag pārāu mu oobamgui ajim anum. Pārāu mu oojuun, āba ya pāachdeucha deeu mu urum oowia, “Uuchata Ēwandam, pua puch jūrr puch Chaaita maar athee Reikha puibarm” anum aigta pārāu deeu mu oojugui ajim anum.

**Jesuu woun āb kha ohoodo
khitum monaautarr**

14 ¹Khāai āb fariseonaan eem āb īchab chi porkha simua Jesús eeurrjim aajem, ich di aar i dui āba thach khoog. Mag ed sīi juu ūujem ed arr aawai amachdeun āba irigta eerpapa aajeejim anaabá, eeu degolp mag pod būurjā nem wauju khabam edta būur khāijā juu peerthu nem waubaawai magum gaaimua i imeraa pur awaag. ²Mag am thach kho num aig beewi siejim aajem īchab, woun āb kha ohoodo khitum. ³Mag oobaawai warag iyuu numua Jesuu chi machnaanag jeeunaa īchab chi fariseonaanagjā jeeumamua, —Pārāu oowai mug juu ūi num ed öor mor masim khūn monaauju aai sī, wa monaauju aai khaba sīwi? ajim anum.

⁴Mamū mag amachig Jesuu jeeubarm ūr numjā ni ābmua-jā jūu abajierram anaabá. Mag

amachig khabamjo warag khīuu abaawai mag chi kha ohoodo khitum ich aig thūrnaa, i gaai pūrbaawai monaauphiwia, irig, —Pu maju aai chirumgui ajim anum. ⁵Maimua jūrr ich dui āba thach khoog aig narr khūnag magjim anum:

—Pāar cabaai khāijā wa pāar phak khāijā jēbdeg burrwia pod ich ap oberba sīsim oobaawai, ḡkhaiuta ag burre mawia ich nemchaai jēu aubaju khai ajim anum, sīi juu ūujem ed awia?

⁶Mamū ich iek ukhamkhiir par irua mag jeeu ohookhamjā ni ābmua-jā i ek ukhabajim anaabá.

**Jua purtarr phiesta ee
thūrkhuuitarr khūn**

⁷Maimua Jesuu oowai, jūrram khūnau amachig jaauba num ee amachdeuta sie ajapcharam jūr aunaa nacha ohood aadeewai, chi thūrkhuupiwiia bee-tarr khūnag magjim anum, am wawimamua:

⁸—Degolp ābmua khāijā ich juu pur num phiesta ee pāach thūr aauwai, oob pāach khīrau chan sie ajapcharamta ookhanaa pāachta por garcha jupmiet ajim anum. Magbam eeu mag sie pāach khāyau chi thethem khūn athee wai num gaai khāijā pāach jupdukham. ⁹Mag pāachta sie ajapcharam gaai ohoodo num aig, chi juu pur chirum wounau beewi pārag “Phiidukhabat, mug sie deeum khūn attheemū” aicheewai, eeu degolp pāar khīr naauwia jūrr öor eugarcha khīr naa ohoodo aimadukham ajim

anum, tagam khun dakhir. ¹⁰Magju khai abmuu khaijä ich juu pur num phiesta ee pääch thär aauwai päächta warm khun euchararam sie gaai jupbat ajim anaabä. Päär mam ohoodo num oobaawai, chi juu pur chirum wounau pärag, “Keena, jürr mau na jupbahut” abaawai, chigag chukhu päächta warm khun na ohoodo aimaju. ¹¹Mag, pärag mag chirumun, ar amach thowia chikham dui athuucha ajem khunta jürr mug atag paawai am Ewandamag chaigpa oo sisidu aju. Maimua ar mag amach dui athuu num khun ichaaurjä magum aba sii warag serbiibamjo aa jerr khunta jürr mug atag paawai Ewandamau warm khun khäyaujä ürpai ajiu aajem.

¹²Maimua ich thach khomkhiir thärtarrag magjim anum ich Jesuu: —Deeu puch phiejäb durrcha wauwia thach khomkhiir õor thäurwai oob sii puch khapkhuun appai thärkhyam aji anum, ni puch khodnaan, ni sii thär khodpaim khun appaijä thärbä, ni sii phatkhon paraam khun puch dui äba di dakha naajem khun appaijä oob thärkhyam. Pua magum khunta khäirjuwia thärkhuimun, magan amaujä agjo wauwia pu thär athaawai deeu purug phagbarmjota aju. ¹³Magju khai puch phiejäb pom wauphiwia thach khoog õor thäurwai dau aphuum khundamta thärbä aji anum: ar bu bisi wa juadam khaijä bisi khitheem khun, ar khu thüuiba thüuiba khitheem khun, wa ar

dau khisu khitheem khun khäijä. ¹⁴Pua mag khitheem khun duita magmun, amau chadcha pu dui pod agjo abaju, mamu magtarr paar Ewandamauta jürr pu onee ajiu. Ar i iek ukha durrumua khechtarr khun deeu iiu phiidu num jaar, magtarr jürran ichdeuta purug phagjogui a jaaumajim aajem.

Ewandam duicha thach kho sim wounan chadcha onee aju

(Mt. 22:1-10)

¹⁵Mag Jesüs iyuu sim ürwia, äb i dtai äba thach kho sierrau irig, —Ügthar pawiajä ich mug cha maach numjo Ewandam duicha thach kho sim wounan chadcha i onee ajugui aji anum.

¹⁶Ichig magbaawai jürr Jesuu irig, —Mua purug nem igkhakhimgui aji anum. Magnaa, Jooi äb siejim aajemgui aji anum. Mag jooirau õor khapan-kham khunag jaau wai siejim aajem, ichdeu phiejäb pom waubapäaiwai makhuun thum ich aig thach koon beemkhiir.

¹⁷Maimua chadcha phiejäb wauwia, ya thach khoujed aadeewai, chi patrón jooirau ich chog puujim aajem, ich dui iekhatarr khun aar jaaubaimaawai thach koon beemamkhiir. ¹⁸Maimua mawia, chi chogau jajawagmam-pierr beemaugau, jürr pogkha jaumaajeejim aajem, chi beeju arr khunau. Nacha jaauwimatarr aiguimua magjim anum: “Chaig ewaa jeb per autarr oon maju chiraawai mu pod mabam;

ideu ēudeem athee khertarau” ajim anum. ¹⁹Maimua ābakhai aar jaaubaaimaawai maguajā agjo, “Mū pod mabam, phak em-khooin diez eeu perkha autarr phidag ee wai jēraan phe arrju aawai. Jāgba akhiin chadau mū makhamgui” ajim anum.

²⁰Ich mag jajawagmamua ēudeecharam aar jaaubaaimaawai magua paawai magjim anum: “Mū maju ajieb mamū, mūch uhi dui ewaa pa chiraawai pod mabajugui” ajim anum. ²¹Magbaawai mag chi iek jaau chitarr woun deeu ich appai beewi ichig warm khūnau jaumarrjoo jūrr ich patronag jaauchejim aajem. Mag ūrbaawai jooi khīr machag thūnumua magjim aajem, ich chogag: “Petā” ajim anum, “deeu. Maimua jopkhar jūrr kaaijā ee ar dau aphū khitheem khūn phe aipidū ajim anum: ar bū bisi wa juadam khāijā bisi khitheem khūn, khu thūiba thūiba khitheem khūn, maimua ar dau khīsu khitheem khūnpa.” ²²Mag jaaubaawai chi chogau mawia, ichdeu jaauphitarro awia, deeu barchewia magjim aajem, ich patronag: “Mua thum pūchdeu jaautarrjo abarm. Mamū magūmājā agtha òor khapaana durr aju

simgui” ajim anum. ²³Magbaawai ich jooirau deeu magjim anum, ich chogag: “Jūrr phobor igaau mawia parhooba ar ich jāg dau aphū khitheem khūn thum pūchdeu oomam phe aipidū” ajim anum, “warre òrau di durrkhaba siwaag. Pūch iek ukhaba abaawai amag thum ajapha jaaumamua

ichiita mua am mūch dui thach khomkhīrta thūrkhuhi chirum abā” ajim anum. ²⁴Ya maadeu khaphū nūm, ar nacha thūrwia beeba arr khūnau chan amau būurjā mū thach isīebajugui ajim anum, chi nacha thūrtarr khūn igwia.

**Dich nem thum isegba nūm
chan pod Jesús khapeen aju
khaba nūm**
(Mt. 10:37-38)

²⁵Mag Jesús mam dui i ēudee òor pooma wetmajim aajem. Mag ich ēudee wetum khūnag magjim anum:

²⁶—Ābmua khāijā mū dui ogdūba nūrraju khīrju simta khūchpajā ich dennaan kha ogdūmapha wa ich uhi, ich chaain, ich khodnaan khāijā ogdūmaphanaa ich dau aphū aju khāijā khīrju sim chan, pod mū dui khapeer khaju khaba simgui ajim anum. ²⁷Ar chi mū dui nūrram khōsi simuan warre ich phithurg au nūrrajujā khaphū aju aai simgui ajim anum, mū gaaimua chikhamnau ich thōoju khaphū awiajā ich mag mū bū ogdūba nūrraju aawai. Mag āwatbaju chan, parta ideu khōs mū dui nūrrum ajugui ajim anum.

²⁸Magnaa amag, —¿Chījāg wounauta ich di ewaagpaawai nacha khīrju sii abaju khai ajim anum, khan nemta phe auju, khachpai igju, wa phatkhon khāijā durr khaba abaawai pod nem igju thum phe aubaju khāijā khap aag? ²⁹Magjā khīrjubanaa, eeu degolp di euju aadewia, dibū

appai khāijā jukha sīuwia, pod eu auba ich mag werba sīukhiin, bigaaum khūunau ich khīrcha khāijā i wauwia irig, ³⁰“Mug wounaun par di eu aubajuuta sī dibū appai jāg ideu khōs jukhabaadejim” ajugui ajim anūm. Ich jāg di ewaagpaawai khīrjuajemjota khīrjuju aai simgui ajim anūm mu dui nūrraagjā, dich dau aphū aju khaphū simjā magūm igba warag magūm āwat nūrraag.

³¹ Magnaa deeum ejempla igwia, —Wa magbam khai, ḥkhanim reita deeum agjo ichjo reikha sim dui juurhi ee ich werbūan maju nawe khīrju sī abaju khai ajim anūm, ajap khap aag? Irua khaphū simgui ajim anūm, warmua soldaaun khapanag veinte mil wai sīewai ichdeu diez milpai wai sim. Mag juurhi ee maju nawe, ḥirua khīrju aubaju khai, mag ich soldaaun magcha khapan khaba durrum dui warm khūun khapan thūnūm aar werbūan petaawai ichdeu podbaju? ³² Irua mag khīrjumūn, agtha warm dui thēuju nawe, warp nūwe khaug aujugui ajim anūm, ichdeu podbaju. Magbaawai irua ich soldaaun warm khūun aar chogpūiju, makkhūunau chaigpabaimaawai werbūju arriā werbūba warag khōinaa nūisieg. ³³ Ich agjota aajemgui ajim anūm īchab mu dui khapeerkhaagjā. Muuta nacha pārau ūrcha khōsi-naa mug jēb gaaim nem pāachdeu khōsim thum isegbam chan, pod mu khapeen aju khaba nūmguí ajim anaabá.

**Thakhaar nakha aadekhiin
ጀkhanthee serbiju?**
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ Mag amach nem isegmapham khūun igwi iekhakhgamamua īchab, —Thakharan chadcha nem ajaphamūugui ajim anūm; mamū mag sim nakha aadekhiin, ḥkhanthee serbiju? Pod būar-jā agua nem phoju khaba, ³⁵ ni jēb phūchichag dui waareunaa nemjīir bu khuagjā serbiiba sīsiju. Mag serbiiba sīsiewai sīi barpu-jugui ajim anaabá. Ich jāgaugui ajim anūm īchab ar mu iek ȣkhamaaugau amach nem khōchag thum isegba nūm khūnijā. Keena, jēg ūrūunaa cha mua jaau chirūm ajapha ūrbat a jaaumajim aajem, ich Jesuu.

Oveja okhootarr nem īkhaa
(Mt. 18:10-14)

15 ¹Biek āb Jesuu jāga ēwandamau òor peerdua-jē a jaau sim aig, gobiernoog deb-paar paar nūm jeeujem khūun khapan bee thūnaajim aajem, chi pekau dapnaanpa, i iek ūraan. ² Magbaawai chi ajapha ēwandamau Moiseeg iek phāpitarr ȣrkhaajem khūun, maimua ag iek jawaag athee chi machnaan duimua Jesús igwia, —I den mug wounau chan pekau pom sīsidūm khūun awiajā isegba ich jāg warag am dui thach kho nūrraajem anaajim aajem.

³ Magbaawai ichdeu am mag iekha nūm ūrwia, mug nem īg-khaadam jaaumamua amag mag-jim aajem:

⁴—Khanim nemjo mug nūm aig ābmua cien ovejas wai sim, mai-mua āb okhoobaadeewai, ḡkhaíuta tagam khūn do wajaug ee phephawia mag okhoo khitūmdam jūraan mabaju khai? ajim anūm. Keen, par maadeu dich nemchaai aawai baaubam aigjā ookha khitūn abarju. ⁵Maimua mag baau athaawai, ḡkhaíuta sii onegau dich nemchaaidam ud aibebaju khai? ajim anūm. ⁶Maimua di aig pachewijā, ḡkhaíuta ich khapkhuun dui ich di dakha naajem khūnpa thūrkhanaa, “Keen, mu onee chirūm, much oveja okhootarrdam oo athaawai” abaju khai? ⁷Keena, ich jägta aa-jemgui ajim anūm īchab ūgtharjā: Ar òor khapan amach ajaug thowia ūwandam dūicha wenūrrūm aajem khūn gaaimua onee aju khāyau, pekau pomkham khūn eem āb khāijā ich khaibag iseg-wia ūwandam ich thāar ee atham ed ūgtharmpeenjā onee apho-baadeejemgui ajim anūm īchab.

Phatkhon okhootarr nem īkhāa

⁸Maimua īchab mug jaaujim aajem: —Khanim nemjo uhi āb simua phatkhon chi dau daí appai diez wai sim, maimua mag eem āb khāijā okhoobaadeewai, ḡchijāg uuirauta būurjā ich phatkhon jūrba ich mag sīuju khai? Par jāgan irua ag būrre lámpara paanaa, dijā thūapwia, nem puaba jūr sii awia, baau athajugui ajim anūm. ⁹Maimua mag baau athaawai, ḡchijāg uuirauta ich khapeen ich di dakha naajem khūn

thūrkha auwia, “Keena, īsin muūn onee um, much phatkhondam okhoo wai uarr baau athaawai” abaju khai? ajim anūm. ¹⁰Magnaa ich Jesuupai, Ich jägta ūgtharjā īchab ūwandam chognaan onee aphobaadeejemgui ajim anūm, ar woun āb khāijā ich khaibag isegwia khūrjug ajapham jūrwia ūwandam ich thāar ee atham ed.

Ēwan phatkhon ār gastaa nūrrūn athurtarr ag nem īkhāa

¹¹Maimua jäga ūwandamau ūrāu ich iigwai isegba aajem khap amkhīir, Jesuu mag ich aig bee-tarr khūnag mug nem īkhāajā īkhajim aajem īchab:

—Woun jooi āb simua chaain numí wai sīejim aajem, em-khooin apha. ¹²Khāai āb chi iewaa chi ēudeemua ich ayag, “Tata, pu meeabaadeewai marau jūaju nem warre magan mūrūg much juu ee dee chirbā” ajim anūm. Magbaawai jooirau chadcha amag jigbaadejim aajem, amachpierr. ¹³Mag deetarr khur khāai khapancha khaba nūm ee, ichig nem deetarr thum perkhūipūiwia ag phatkhon dui warre warp petajim aajem, deuem durr. Mamū mam pawia nem oobam gaai ichdeu gas-taam aig phatkhon ār gastaa sīejim aajem. ¹⁴Maimua mag phatkhon nem parhoobam gaai werba sii awia thum obapūim ee īchab jādau theega burrijim aajem, i sim durr. Maimua mag-baadem dui ya īchab jāsogau mas aadejim aajem. ¹⁵Jāsogau ich

magbaadeewai woun āb sierr aar mawia parhoobam phidagdam khāijā ichig deemkhīr jeeuwimajim anum. Magbaa magua irig jaauprhījim aajem, khūsnaan thūamkhīr. ¹⁶Mag chadcha mawia khūsnaan thūa oo chirumua jāsooga aawai chi khūsnaanag phathau deeche nūm eemta dui khom iigjeejim anum, chi khūsnaanau kho nūm dui āba, būur khāijā jād thōo awaag. Mamū magumjā ābmuajā irig “Ya magan khojuma” aba aajeejim anum. ¹⁷Khāai āb mag oo chirūu awia thumaa khīrjumamua ich wir aigpai magjim anum: “Eh! Mu aai di aar i piyonnaan būurjā khouju athee augcheba biwaa thūnūm ee, muchta much khīr lokgau jādaúa mūig mu thōo warrumgui” ajim anum. ¹⁸“Mug chirabnaa mu majugui” ajim anum “much aai aar. Maimua barimawia mua irig ‘Tata, chadcha mua Ēwandam dakhīr pekau wauwia pū duijā khaigba abarm’ aimaju. ¹⁹‘Mag gaaimua warramjo pua murug puch chaai aju khaba sim. Murug iewaa aju khāyau sīi murug puch piyón abá; mu pū athee ich mag phidkha chitaju’ a iekhaimaju’ khīrju athajim anum.

²⁰Mag ich appai iyūu oo sīewia baubaadeeu chadcha ich aai aar petajim aajem. Mag mamua agtha di warphaa sīwe chi ayau oo athajim anum, i chaaita dau aphūu ur khitum. Magbaawai jooi thārau āwatbajim aajem. Mag warag khaphig mawia ich chaai o phūur jōinaa khīr ūu aujim aajem. ²¹Magbaawai chi chaairau

ich ayag, “Tata, chadcha mua Ēwandam dakhīr pekau wauwia pū duijā khaigba abarmgui ajim anum. Mag gaaimua warramjo pua murug puch chaai aju khaba chirum” ajim aajem ich ayag. ²²Mamū chi ayau dau aug khaugwia, magumjā igba, warag degag arrwia ich chognaanag, “Mu chaai athee khajūa chi ajapcharam jūrwia jūapi sīubat” ajim anum. “Maimua īchab sorrtikjā jūapinnaa zapatjā chi ajapham jūapibapūit. ²³Magwia phakdam chi ūtpaam authurwia thōobapūit” ajim anum, “maach thum āba onee kho nūmuu phiesta wawaag. ²⁴Pārau oo nūmgui ajim anum, mu chaai chi meem arrta deeu iiubarmjo abarm; beebajupii narrata deeu barbaichem” ajim anum. Mag, chadcha phiesta waujim aajem.

²⁵‘Mamū maagwai ich jooi iewaa chi naam, phidag ee sīejim aajem. Maimua beewia di dakha panaa ūr uraa aawai sīi karris phophookham dui tamburrpa bubujukham gaai jemkha khodthūnūm khaug athajim anum. ²⁶Mag ūrbaawai ich aai chog āb thūrnaa, “Khan gaaimua agā eeupemjo mag thūnarram?” a jeeujim aajem. ²⁷Magbaa chi chogau “Pū eeuulta beejimgui” ajim anum. “Mag ūu barbaicheewaita pū ayau phakdam chi sebaam wai narr thōopibajieb” ajim anum “phiesta wawaag.” ²⁸Mamū ichig mag jaaubaawai warag meeukhawia dubmapha daaugajārpai sīsijim aajem. Magbaawai oberchewia chi ayau ithūu

ich iewaag, "Dubtarrau iewaa" ajim anum. ²⁹Mamü ichig magbaawai warag ich ayag, "Pude ūrbá tata" ajim anum. "Much erraawe būurjä pü aigmua ogduba, pü phidag ee mü phidkha chitaajem; pua nem jajaaukham ichaauraapaijä iekhaba chirumgui" ajim anum. "Mamü magumjä būurjä pua mürug chib chaaidam khäijä deeba aajem, much khapeen duí onee khomkhüirjä. ³⁰Mag khäyau sii jäg püch phatkhon arrwia parhoob kachaloonaatui duiipa är gastaapüithurtarr barbaicheewain chadau, pua phak chi sebaampa thoo chirabma" ajim anum, "i khomkhüir." ³¹Magbaa jooirau jürr ich iewaag magjim aajem: "Mamü pua khaphü chirabá" ajim anum, "chadcha puchta mü aigmua ogduba khitaajeeawai mü nem mug thunum thum puch den appai thunum. ³²Mamü pua oo chirumgui" ajim anum, "pü euem chi meem arrta phiidüwi pierrumjo abarm; maach aigmua mawia tag beebajupii narrta, ista deeu pierrumgui" ajim anum. "Magua is chadcha maadeu mugju aai naabahab ajim anum, i beetarr gaaimua onee aag."

Woun äb ich khüirjug
khaugau khapkhuun
baautarr

16 ¹Maimua Jesuu íchab müg nem ígkhaadam ígkhajim aajem, ich duí ogduba wenürraajerr khüunag:

—Äb rik siejim aajem. Mamü ichdeu ich nem khaugba,

deuemugta ich nem thum jaau wai siejim aajem, magugta ich denjo amkhüir. Mamü khäai äb chi morkhüuu üurwai i nem aair aba parhooba sii ichdeu ampierrtta wau sim a ūrbaawai, ²thürpüiwia irig magjim anum: "¿Khan ajaugta mua üurwai mag pua būurjä mü nem aair aba chirum anáma? Mü iekhau nauwe jopkhaa puchdeu nem waaujem thum phäkhanaa mürug oopibá" ajim anum, "mua khap aag. Mag oopiwiwa warre püdeu siiubaad, tag mua pü igbam" ajim anum ich khüircha. ³Magbaawai chi rik nem thua chirarr wounau khüirju sii awia, ich odegpai, "¿Nau mü jäga ajuutaa mugbaadema?" ajim anum, "mug mü patronaujä mü jürbaadem. Sirphüg ee thuthui duí phidkhaju serbiiba chirum. Parhooba sii atcha kaaijä ee nem jeeu chitaagjä khaba chirum" ajim anum ichdeupai ichig. ⁴Maimua ich odegpai, "Äa, ya mua khüirju atham" ajim anum, "jäga aju much muigmua jurbapääiawai õrau amach deg much obeer-pimkhüir." ⁵Mag khüirju auwia chadcha ich patronag debpaar paraa narr khüun ähähdo thürrnaa amag jeeu oomajim aajem. Nacharamug, "¿Pua maach patronag kharr paraa chirú?" ajim anum. ⁶Magbaawai warmua, "Muan irig cien latas de aceite paraa chirumgui" ajim anum. Ichig mag jaubaawai, "Chadcha pua mag aujim; cha sim ag esap" ajim anum. "Mamü thürreuropüiwia magan jürr jopkharraa cincuenta lataspai phä sübá; mua

pürug järrpai jeeukhim” ajim anum.⁷ Maimua ābakhai paar sierragjā agjo, “¿Puajā kharr maach patronag paar chirú?” ajim anum. Magbaawai chi debpaar paraa chirarrou, “Mua irig trescientos sacos de arroz paar chirum” ajim anum. Magbaawai chi khap aag jeeu sierrau, “Chadcha pua mag aujimke” ajim anum. “Cha sim ag ēsap” ajim anum. “Mamū thurreuphiwia jūrr doscientos cincuenta sacospai phā sīubá” ajim anum.⁸ Magbarm khaug athaawai chi patrón jooirau ich nem aair aba arr woun igwia ich odegpai, “Joo, wounan chadcha khīrjug khaphuta chirum” ajim anum.

Maimua jūrr ich iek ūr narr khūunagta magjim aajem, ich Jesuu: —Chadcha Ēwandam iek ukhamaaugau amach khōchagpierr wenurraajem khūunta Ēwandam iek ajapha ukha khitheem khūun khāyaujā khīr ubucha sieriyeemgui ajim anum, amach gar òor thereu awaag.⁹ Pāade ūrbat. Phatkhanan chadcha nem parhoobam wau nūmua ganwia nem khaibbam atheejā iigjem. Mag sīeb mamū, pāach phatkhan aauwai òordam dui nem ajapha wau nūmuata am dui khapeen khabat ajim anum. Maagwai pāach meebar ed mūg jēb gayam nem tag igba aadeewai jūrr ūgtharjā makhuun duita nūisiju, Ēwandamau pāach uduraa obeerpi-baawai.¹⁰ Woun ābmua nem-dam būruum awia khāijā ajapha ukhka simūn, magan nem durrūum awia agugta ee ajapcharam irua pārag deebarju? Deebamgui ajim anum.¹¹ Chikham nem-jā pārau ajapha ukhhaba num chan, ḥkhaiú pārag okhar nem jūapiju arr khāijā jūapibarju? Jūapibamgui ajim anum.¹² Ni ābmujā pod patronnaan numiim khūun chogkhaju khaba simgui ajim anum. Patronnaan numí akhiin, iwiir ābpaita ūrcha kha khōsi aju. Ich agjota simgui ajim anum īchab Ēwandam duijā. Pod pārau Ēwandam khīrag wūrpaa phatkhonagjā wūrpa aju khaba num. Pāar magta num chan pod Ēwandam ipierraas khaba nūmgui ajim anum.

wai nūrraju. Mamū nem būruum awia agug oomaphamjo warag uduraa ārpi simūn, magan nem durrūum chará sii ārpijogui ajim anum.¹³ Mūg jēb gaai Ēwandamau pāachig nem deetarrdampai-jā ajapha ukhkaa meraa nūmūn, ḥjāga ich aram nem ajapcharam irua pārag deebarju? Deebamgui ajim anum.¹⁴ Chikham nem-jā pārau ajapha ukhhaba num chan, ḥkhaiú pārag okhar nem jūapiju arr khāijā jūapibarju? Jūapibamgui ajim anum.¹⁵ Ni ābmujā pod patronnaan numiim khūun chogkhaju khaba simgui ajim anum. Patronnaan numí akhiin, iwiir ābpaita ūrcha kha khōsi aju. Ich agjota simgui ajim anum īchab Ēwandam duijā. Pod pārau Ēwandam khīrag wūrpaa phatkhonagjā wūrpa aju khaba num. Pāar magta num chan pod Ēwandam ipierraas khaba nūmgui ajim anum.

¹⁴ Mamū īchab aig fariseonaan phatkhon athee bīe khitheem khūunaupa chi Jesuu iekhamam ūr narr aawai warag i wau iekha naajim aajem.¹⁵ Magbaawai Jesuu amag iekhamamua, —Pāran, pāachta ūrcha phatkhan wai nūm awia Ēwandam dau na-jā ukha num aajeebma; mamū chadcha Ēwandamauta pāar thāar khaphū simgui ajim anum. Mūg jēb gayam khūunaun phatkhorta nem thum mūg jēb gaai thūnūm khāyau ajapcha sim awia agugta ee aajerram. Amag mag nem wajaug sīeb mamū, agua nem khaibbam waauwaita sii odomie

sērkha thūnūmjo Ēwandamau khōchkhaba aajemgui ajim anūm.

**Warrgarm ley ich
mag sierrum**

¹⁶ Mag nem jajawagmamua īchab ich iek ūr narr khūnag Jesuu magjim aajem: —Juan ūor por choomieu Ēwandam i jaauju naweran pārau Moiseeu iek phā pūatarr dui Ēwandam i jaaumienau ēsap phātarrpai wai naajimgui ajim anūm, ag gaai jaau sim ipierr wenūrraag. Mamū Juanau iek iiur Ēwandam aar obeerpiejemta wai beejingui ajim anūm, chi wajapcharam. Mag jaauchetarr aigmua atag mag Ēwandamta chi Porkhaimū sim khaug athampierr, īsta ūor pom i ipierraam ig nūm, chadcha amach Porkhabaadeewai i dui naam khōchgau. ¹⁷ Mag iek iiur wai naab mamū, jooingar Ēwandamau Moiseeg ich iek phāpitarran ich warr sīejerr agtha ich mag serbii sīerrūmgui ajim anūm. Mūg durr thum edjāpa chugpawiajā jooingarwe phā pūatarr iek chan būdam ābjā okhoobamgui ajim anūm.

¹⁸ Magua īsjā warrgarmjo dich uui isegwia deeum uui aumūn pekauta wau simgui ajim anūm; wa deeumua uui pūatarr khāijā aumūn magan agjo pekauta wau simgui ajim anūm.

**Woun āb aphūu
khitarr rik duí**

¹⁹ Maimua īchab mūg nem īgkhaadam jaaujim aajem Jesuu: —Woun āb sīejim aajem, rik.

Maan sīi khajūa parhēpagkham apphata jūajeejim aajem. Mai-mua mag nūm dui ed eepierr sīi nemkhoo jaramjota thachjā wau khoojeejim aajem. ²⁰ Mamū īchab woundam aphūu khitūm Lázaro a thūr sim sīejim aajem, sīi phie kha dodoso khitūm. Mag khitūmūn sīi chi rik puertdi bigaau ūor bu eeta oo kherajeejim anūm. ²¹ Mag kherūmūn jāsogau chi rik thach kho sim mes eegar pan perasdam khūimam khom khōchag kherūm ee, saakienauta i phiedau sē-cheejeejim aajem. ²² Mag khitūu awia chi aphūu khitarrdam mee-jim aajem. Mag meeбаадеewai Ēwandam chognaan beewia sīi i akhaardam ūgthar Abrán sim aar arrjierram aajem. Mag khur chi rikjā īchab meeбаадеewai bep sīuwia khīmie durrta oberjim aajem. ²³ Maimua ya khīmie durrpana maach gaai machag āwatbajujo thūnūmua ūgthaag oowai dau warpha Lazarota Abrán bigaau khōinaa pāar sim oo athajim anūm, chi rik arrau. ²⁴ Magbaawai mammua thet, “Jooi Abrán, mū ap chitūm mū dau aug khaugbáa” ajim anūm. “Lázaro jīgpirdam gaaipai khāijā dodamau om-naa mū aar pūibarūhi. Ya mūn o jūnūmaam. Ót khierr pechag mūg thūnūmjā mua āwatbajujota thūnūmgu” ajim anūm āhää-khamua. ²⁵ Mamū magbaawai jooi Abranau irig magjim anūm warag: “Khiir eyaa ajuma” ajim anūm, “pūch monakha aawai nem khīr thum paraanaa būurjā augcheba chitarr. Maagwai Lázaro būurjā magum chukhu i dau

aphh khamor masi khermjā pua irig ooba aajeejim. Mamh īs muig i khōinaa bibigag chukhu chirm. Jāigta khīrjujuma ajim anum, jāgwia jūrr īs pu idawaa chirú, òt kхиerr pechag ee.²⁶ Pua mag chirab mamh, pu aar pod mua Lázaro puibamgui ajim anum. Magnaa maach jārr mug do khōrg sii jēb ithurm jaaba wejomjo sim ee ɿjāga i maju? Jammuajā pod beeju khaba, ni maumuajā pod maju khabamgui” ajim anum jooi Abranau.²⁷ Magbaawai chi rik arrau warag chaigpa khitmua jooi Abranag, “Magan jūrr mu aai di aarta i chogbaph” ajim anum,²⁸ “mu khod ābam khuen cinco phe wai chirm aar, mu mug chirm jaabaimaawai amach khaibag isegwia khīrjug ajapham aumkhiir, magbaawai am meem edjā mujo mughum aar gaai machag ȏwataan beem ugua” ajim anum, chi rik arrau.²⁹ Magbaawai Abranau irig, “Mamh amau Ŋwandam iek wai naabahab, Moiseeu chi Ŋwandam i jaaumien dhimua phā puatarr. Amau mag gaai jaaau s̄isidmta ipierraaj aju aai naabahab” ajim anum, “pu sim aar wetmapha numn.”³⁰ Magbaawai chi khīmie durr simua magjim anum: “Uhh, mag khabam jooi Abrán. Sii phā sim gaaipai chan amau ȏkhabam. Mamh āb meetarrta deeu am aar oberimawia amag jaauwimakhiin chadau, warre amau amach khaibag isegjurau” ajim anum.³¹ Magbaawai Abranau irig magjim aajem: “Mamh amau mag Ŋwandam iek chi phām wai

num gaai jaaau sim ȏkhaba num chan, magan āb meewia deeu iiu phiidwia amag jawaan makhijnā, amau ȏkhabajugui” ajim aajem, chi rik arrag.

¿Jāga anú Ŋwandamau
chikhm khaibag ee mapi
num khuen dhi?

(Mt. 18:6-7,21-22; Mr. 9:42)

17 ¹Jesuu magjim aajem ich dhi wenurraajerr khunag:

—Mug jēb gaai ichiita ich jāg õor pekau waupiejem nem paraa aju, mamh jeh, apkhit! ajim anum, chi maghum nem paraa sim woun.² Irua maghum gaaimua chi mu iek ȏkha khermta pekau ee burrpimn, ichta Ŋwandam dhi iekkhōr pooma s̄isiju. Mamh mag Ŋwandam dhita iekkhōr paarpaju khāai ichdeupai ich o gaai mokpor pomkham jānaa phūas ee baudkhiin uucha ajugui ajim anum Jesuu.

¿Jāga dich khapeen
perdonaa nu?

³Maimua īchab, —Pārag jaaukhim, khaphh abat ajim anum, ich Jesuupai. Pāachjo mu iek ȏkha num khunau khāijā pāach dhi khaigba abaawai warag dhi agjo aju khāyau sii am wawibat ajim anum. Maimua amachdeu mag pāach dhi khaigba abarm khaug auwia pāachig “Mu perdonaaabá” awai, am perdonaaawia oob tag b̄urjā maghum iek igmiet ajim anum.⁴ Ābam edpai khāijā biek khapan pāach dhi khaigba awia, “Kake mu perdonaaabá, mua

tag jägbaju” a khurrkhakha awia khäijä, ich agpierr i perdonaabat ajim anum, tag magum iek būrjā igba.

Ēwandum pāach dui sim a khīrjunaata nem waukhiin

⁵Mag dich khapeen perdonaaapi jaaubarm phithuurga sim khīrjuna, jūrr ich Jesuu chi doce jūr autarr khūun garmua irig magjie-rram aajem:

—Señor, Ēwandamau marag khīrjug deebam chan pod marau maach khapeen perdonaabaju. Marag juapá deebá ajierram anum, mag puchdeu jaau simjo aag.

⁶Magbaawai maach Por Jesuu magjim aajem amag:

—Pārau khīrjuawai chadcha Ēwandum juu theeg sim khaphūnaa pāachdeu nem mag abarmjo apiju khīrjunaata nem waukhiin, Ēwandum athee chan phithurm nem chukhu aajeewai, chadcha pāachdeu jajaaukhampierr ich mag pāachdeu jaau nūmjo ajugui ajim anum. Pāar khīrjug oojem anaa chi pomag mostaza daudam ar maach dau ee paba khitajemjo khäijä khitakiin, ar pabu pom simug wounagamjo, “Jāigmua mawia jūrr achum phūas ee dūnūubaimā” abaawai, chadcha pāar ipierraajugui ajim aajem.

Ēwandum chogkha simua ḫjāga aju aai sī?

⁷Mag jaaumamua īchab mag-jim aajem: —Khaiuta ich chog phidkha sii awia barbaicheewai ithū irig, “Ar pu athee ya thach

mes gaai thoi kherūm khobá” aju khai? ⁸Mag chan ni ābmua jā iekhabamgui ajim anum. Jāan magju khāai warag, “Jopkhaa phiejāb wauwia mu jāhoggá, mai-mua murua nem ig chirūm thum phedeebá; puchin nau mu kho dichtarr khur ēudeechata kholu” a iekhaju. ⁹¿Pārau oowai ābmua ich chognaanau ich ipierraajem wau nūm paar “Uu ajim” aajē? Uu ajim chan abam, ich phidag ichdeu nem wauju atarrta wau sīewai. Irig jaauba akhiinjā ichii-ta irua waub khaba waujogui ajim anum. ¹⁰Ich agjoraugui ajim anum pāarjā īchab: ya Ēwandamau pāachig nem jautarr thum wau obaadeewai sii warag, “Maa-chin Ēwandum chognaanpaiu; ichdeu maachig jaautarrpierrpai waubapuim” abat a jaaumajim aajem.

Diez kokobé beneu bar khitheer arr khūun

¹¹Mag jaau sīewia, warag Jerusalenag mamua didichagmajim aajem, Samaria durr Galilea durr dui āba thēu nūm jārr khudau ma sim ee. ¹²Mag mamua phobordam pom khaba khitum ee dubbaimawai i khīrphee ëor diez kokobé beneu bar khitheem oberdut-khachejim aajem. ¹³Mag oberdutkhachewia warppaimua irig ähääkhamua, —Maestro Jesús, maar apdurrum maar dau aug khaugbahur aajeejim anum.

¹⁴Ichig dau aphū mag du-rum oobaawai amag, —Jerusalenag ereuwia Aai i jeeujem

deg phadnaanag pāach kha theerhūchcpibat ajim anum.

Amachig magbaa chadcha i ipierr ereubaadejim aajem. Mag wetumua agtha barba nūm ee, amach mor oowai kha ajapha magūm ben chukhu narrjo naajim anaabá.¹⁵ Amach mag oobaa-wai, ābmua deeu ewag khaphig urumua onee, “Ēwandam, īsin chadau puan mū dui սuta abarm; pujo jua theegkham chan mug jēb gaai chukhum” a ijējēbag beejim aajem, ich appai.

¹⁶ Mag beewi Jesús būkhūrr phōbkha jēbjā gaai dagau durnaa, “Uu ajim” ajim aajem irig, ich monaautarr paar. Chi mag Jesuu ս ajim aan beetarr, Samariapierr ajim aajem.

¹⁷ Magbaawai Jesuu magug, —Pāar chi monaautarr khūn diez naabajī? Ճam nūma ajim anum tagam khūn nueve?

¹⁸ Amach monaautarr paar Ēwandamag “Uu ajim” aju chukhu arrjo, āba pū appaita deeu khitachebma ajim anum, deeum durramkha chirūmta.

¹⁹ Maimua ichdeupai mag chi kokobé beneu bar khitarrag, —Phiiduwia petá ajim anum. Mua jaautarr ipierr pūch odegpai, “Chadcha i pierraam anum mū monaauju” a khīirjutarr gaaimua, ս pū peerduwia monaaujā monaau chirsim ajim aajem irig.

Deeu Jesús mug jēb gaai
dunuhubaichem ed չjāga aju
khai?

(Mt. 24:23-28,36-41)

²⁰ Khāai āb chi ajapha Moiseeu ēwandam iek phā pūatarr սurkhaajem khūnau Jesuug, —Ճāagwaichata mug jēb gaai ēwandam maach Porkha sīeichejuwa? ajierram aajem irig.

Magbaa Jesuu amag magjim aajem: —Ēwandam ichta chi Porkha sīeicheju chan oob dau daau-ta beeju amiet. ²¹ Mua nem wau chirūm gaaimua pārav khaphu aju aai nūm, ēwandam ya pāach ee sim; magua irua ich jua oopi simgui ajim anaabá, chadcha ichta thum ich iek սkha nūm khūn Porkha sīeichem khap amkhīir. Maagwai ūrau mūugwaiwe chan, “Mugá, ar nūrrú,” wa “Achum ar sī” abajugui ajim anum.

²² Makhūnag mag jaauwi jūrr ich dui ogdūba wenurraajerr khūnagta magjim aajem:

—Mug atag pāach appai wenurruum aig, pārav mūch chi Emkhooi Iewaa khīirjuwia khāaidam ābpai khāijā ūmaai deeu mū dui wenurram khōsi aju. Mamū pod mag wenurrabaju-gui ajim anum. ²³ Mug atag ūrau pāachig, “Mugá, ar nūrrú, ya beejimwai,” wa magbam khai “Achum sim” aawai, oob սkhawia aar oon wetmiet ajim aajem. Magua pāachig nem jaauwaijā oob am iek սkhamiet. ²⁴ Mūch chi Emkhooi Iewaa beewain, thumaam khūnauta mū oojugui ajim anum, ich jāg pagthūm dau

phur jēer athaawai edjā thum arar athaajemjo. Magua ōrau mag pāachig ya mū barbaichem a jaauwaijā oob ukhamiet ajim anum.

²⁵ Mamū magju nawe ichiita mū dau aphū aju aai chirūmgui ajim anum, ðor mug thūnūm khūn juu ee, amachdeuta mū kha isee wai wenūrraawai. ²⁶ Mag mug atag mūch chi Emkhooi Iewaa deeu beeju gayaa paawai, jooingar jooi Noé khakhitarr jaar ðor dohādau opäaiwai amachdeu ampierr thūnaajerrjota thūnaajugui ajim anum īchab. ²⁷ Mag jooi Noé sim jaar ōrau amach okhoojujā khīrjuba, sīi phiesta waunaa, thach khowia, dodojo doju, maimua jua purjuuta khīrju naajim. Am mag thūnūm ee, jooi Noeeu ichig Ēwandamau barco pom waupi jaautarrjo chadcha wau auwia ag ee dubjim. Mag dubbaadeewai dohād pom bee-wia sīi ðor pom odubjim anaabā.

²⁸ Maimua jooi Lod khachitarr Sodoma phobor ee sīejewaim jaarjā ich agjota thūnaajim īchab. Am khīrjukan, āba thach khoju, dodojo doju, amachdeu nem khōsimpierr aunaa jūrr amach garmua perju, nem jīirju mai-mua di eujupai ajim. Mamū mag nūmjā Ēwandam gaai khīrjuu chan aba aajeejim. ²⁹ Mamū am mag thūnūm ee, jooi Lod Sodoma phobor eemua oberbaadeewai ich Ēwandamau edjā eemua ðtdau khīr khūipijim. Mag ðtdau khīrta noseg che thūnūmjo khīi thūnūsimua ðor thumaa phaa khechpūijim. ³⁰ Jāg amachdeu Ēwandam khīrjuba thūnarrjota

thūnaajugui ajim anum īchab, mūch chi Emkhooi Iewaa deeu mug jēb gaai dūnūubaichem edjā.

³¹ Mag jaauamua ich Jesuupai, —Mag mū pierrum ed āb khāijā ich diheu ūr jua ūi sim khai, ich nem phe awaan awia oob tag ierrag dubam ajim anum; wa magba ich phidkhaajem aar khāijā sim khai, oob ich diig khaphig beem. ³² Khiir eyaa abat ajim anum: ewag oopiba arr ee Lod ūanau sīi ich nem khīrjuwia ewag ootarr jūrrpai Ēwandamau mag ūi thakharag paapuitarr. ³³ Ar chi mū iek ūkha sim gaaimua phithurg āwatmapha sīi warag “Eeu jāgūm gaaimua mū thōodukham” a khāijā iyū sim khūn warreta okhoo simgui ajim anum. Mamū ar chi mū iek gaaimuata dau aphū khāijā abarm wounan chadau ūgtharcha ober-jugui ajim anum.

³⁴ Mag ich khapeenag jajawag-mamua, —Mag mū beewai ðor numí ābam put ee naajugui ajim anum. Mamū mua ābpai mūch dui arrwia, āb werphaju. ³⁵ Uhin-jā numí īchab ābam molin gaai ba naaju. Mamū mua ābpai mūch dui arrwia, ābakhai werphajugui ajim anum. ³⁶ ðor numí agjo di chaaur naaju. Mamū mua ābpai mūch dui arrwia, ābakhai wer-phajugui a jaaumajim aajem.]

³⁷ Magbaawai i khapeenau irig, —Señor, cha purua jaau sim, ¿jampaita magju khai? a jeeuje-rram anum.

Magbaa Jesuu amag, —Jampai agá ajujā khaba simgui ajim

anum. Pārau khaphū nūm, nemmí sim aig ākōs ich khīrau jupcheejem. Ich agjota ajugui ajim anum īchab muajā much iek ukkanha nūm khūn dui; am phe arraag much beem ed am aigta dau daau urum thumaam khūnau mū oojugui ajim anaabá.

Nem puaba Ēwandamagta warag jeeu nūn aju aai nūm

18 ¹Ichab Jesuu ich khapeenag mug nem īgkhaadam jaaujim aajem, mag jaaubarm gaaimua amachdeu nem ig nūm Ēwandamau da deeba awiajā warag puaba irig jeeuju aai nūm a khab amkhīr. ²Mag jaaumamua magjim anum:

—Woun āb chi thethem siejim aajem, phobor ee. Magua būhrjā ich khapeen oghaba ni Ēwandamjā igba sierrajim anum. ³Ich ag phobor eepai īchab siejeejim aajem, khoopaa ūan āb. Mag ūanau beewia irig, “Mū ap urreum mū khaigperbā” aajeejim anum, “mū kha ukhurm khūnau mū dui atcha jāgam ugua.” ⁴Mag khoopaa ūan dau aphūn ich aig udkhurrkhakhkhamjā būhrjā i iek asekasmapha sii awia khāai āb magjim aajem: “Mua chadcha Ēwandam igbanaa much khapeenjā oghaba chitab mamū, ⁵jāg khoopaa ūan tag much aig bebee am ugua, mua chadcha i khaigperjugui” ajim anum. “Magba akhiin, irua ideu mū khajap chirbajugui” ajim anum, “ich ag iekpai phūrba jajaau aawai.”

⁶Mag īgkha dichwia, ich Jesuupai jūrr amag, —Pārau

ūrjierramgui ajim anum, khan a iekhajī mag woun chi thethem nem khaibag sierra. ⁷¿Pārau oowai ich aig bebee nūn paawai khoopaa ūan irua khaigperbajī? Ēwandamaujā ich chaainau ichig edaram magwe jeeu nūn akhiin, irua makħūnājā eeg oob khaba oojugui ajim anum. ⁸Magnaa, Mua pārag jaaukhimgui ajim anum. Ēwandamagta pārau mag jeeu nūmūn, pāar khaigperm edjā warre irua pāachdeu khōsi nūmjo aju pāar dui. ⁹Mamū pārau khīrjuawai mag much chi Emkhooi Iewaa beeju ed òor chadcha mag amach thāraucha Ēwandamag jeeu durrum khūn agtha naaju khai? ajim anum.

**Wounaan numí Aai i
jeeujem deg oraa narr**

⁹Maimua amachdeupai amacha thumaam khūn khāyaujā ajap pekau chukhu khitheem awia jūrr amach khapeen khaibag pheejem khūnag Jesuu mug nem īgkhaadam jaaujim aajem. ¹⁰Chi nem īgkhaadam mug ajim aajem:

—Wounaan numí Aai i jeeujem deg Ēwandamag jewaan wetjim aajem. Āb fariseo ajim anum, Moiseeg Ēwandamau ich iek phāpitarr ajapcha uerkhaajem aajem khūn eem, maagwai ābakhai gobiernoog òrau debpaar paraa nūm jeeujem ajim aajem. ¹¹Chi ajapcha Moiseeu phā puatarr iek uerkhaajemua bujāupai oo dūnumua, Ēwandamag jeeu nūm anumta, ichpai tho iekhamamua magmajim aajem: “Ēwandam, purug uu ajim

a chirum, սuta jāg mū chikham-naanjo khaba chitum. Mū amjo nem jiignemjā khaba, pekau pom-jā khaba, ni deeum սhinjā wauba chitumgui” ajim anum. “Mū chan gobiernoog ūrau debpaar paraa num khunag jeeujem ar achum simjojā khaba chitum” a iekhamamajim anum, ichdeupai ich ajaug thowia. ¹² Maimua warag mag jaaup̄p̄igmamua magjim aajem: “Ewandum, mūn semanpierr khāai numí thach khoba surkha chiraajem, p̄urug jewaag. Mag num dui īchab much phatkondam oopierr ag eem deeb khaba p̄urug dee khitaajemgui” ajim anum. ¹³ Maagwai jūrr chi gobienoog paar num khunag jeeujemdam ich appai ag warphaa oothēu kherumua agjo Ewandumag jeeu sīejim aajem. Mamū maan, jūrr ichdeupaijā ich pekau pom khitum khaphū sierr aawai, gaaii machgau warag eeg ūthunaa por jōjōikhamuata maagjeejim anum Ewandumag: “Ewandum, much chadcha pekau pom chitum khap, p̄urug jeeu chirum; mū ap chitum mū eeg oobá” aajeejim anum.

¹⁴ Mag numí Ewandumag jeeu narr khun jaau dichwia, chi aig ich iek ū narr khunag magjim aajem: —Ichdeupai Ewandumag icta chi ajapham a chirarr khāyau, ich dau aug khaugpi jeeutarr wounta jūrr Ewandum dau na ag najā ich mag būhrjā khaibag chukhu aajerrjoo sīebahab ajim anum. Mamū ar amach thowia chikham dui athuucha aajem khun, jūrr mug atag paawai am

Ēwandamag chaigpa oo sīsidū abarjugui ajim anum. Maimua ar mag amach dui athuu num khun ichaaurjā magum aba sīi warag serbiibamjo aajerr khunanta, jūrr mug atag paawai, ēwandamau warm khun khāyaujā ūrpai apiju a jaaumajim aajem.

**Chaain denjo ēwandam iek սkhakharrso սkhaju aai num
(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)**

¹⁵ Biek āb mag jūrram khunau aunaan Jesū sim aig wai bee num ee, chaainpa chi dennaanau aibee naajim aajem, am gaai purnaa ēwandamag am kōit jeeumkhīr.

Mamū mag jūrram khunau chaain aibeekham oowia jūrr chi Jesū dui ogduba wenurraajerr khunauta mag chi aibee num khunag meeurrau sīujeerram aajem, tag aibeepimaaugau. ¹⁶ Mamū amau mag num ee, warag Jesuu chi chaaindam thūrkhanaa jūrr ich khapeenagta, —Ideu chaain mū aig beepibat ajim anum. Khanthee pārau amag beepiba jaau nū? Chi jooin awiajā chamū khun chaainjo mū iek սkhakharrso սkhā num khunanta mug jēb gaaijā սu wenurrawia, ūgtharjā onee wenurrajugui ajim anum. ¹⁷ Mamū chi ūgthar oberju khīirju num khunaujā mukhun chaain denjo սhabam chan pod oberbamgui ajim anum. Mua pārag mag jaau chirumun chadcharam iekta jaau chirumgui ajim anum.

Woun āb phatkhon paraam
Jesús dui iyuu athurtarr
(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Biek āb Jesú sim aig woun āb chi thethem beejim aajem, phatkhon paraam. Mag wounau irig, —Maestro, pūuta chadcha Maestro ajapham aawai purug jewaan beejim: ¿Mua khani jägju aai chirú, ūgthar oberaag? Murug jaaubá aichejim anum.

¹⁹ Magbaawai Jesuu irig, —¿Khanthee pua mürug “chi ajapham” a sī? Õor ajapham chan chukhumgui ajim anum. Ajaphamun āba Éwandamta ich appai ajapha sierrum. ²⁰ ¿Pua khaphu sīebá ajim anum, Éwandaau Moiseeg ich iek phāpitarr gaai: “Oob dich õor khabam dui khapes am; oob õor thoom; oob nem jīgkham; oob chikham eugarjā seukha nem īgkham; mai-mua puch aai jāsenkhanaa puch ādjā jāsene abá” a sim?

²¹ Magbaawai chi woun phatkhon paraamua, —Mag pua jaau sim thum mua mūch būrūhu-we ḫurkha chitabahab ajim anum.

²² Jesuu i mag iekha sim ūrbaawai irig, —Mamu agtha khīir āb pua waaur wai sīebahab ajim anum. Puch nem thum perkhuñirchiwa chi phatkhon aphuñ khitheem khūnag jīgbapñi. Mai-muan chadau mu ēudee pidú ajim anum, mu dui chitam khōsi chirum khai. Pua magmūn, ūgthar pawiajā būrjā augcheba, phatkhon khāijā nem ajapham pomta wai chirsijugui ajim anum irig.

²³ Mamu Jesuu ichig mag nem thum perkhuñirchiwa chi phatkhon jīgpi jaaubaawai, warre chi woun okhiirjuu aadejim anaabá, chadcha phatkhon paraam arr aawai. ²⁴ Jesuu oowai mag ichdeu nem jaaubarm gaaimua atcha okhiirjug pom aadem oowi, —Phatkhon paraam khūnta Éwandam chi Porkha sim aar oberaagan chadcha thethe simgui ajim anum, amach phatkhonagta ūrcha ee naawai. ²⁵ Phatkhonpan-ta ūgthar Éwandam chi Porkha sim aar oberju khāyau, camello pom jäg maach wounaan khāijā ūrpai sierrumta phithurg chukhu nobeeu kachdam ee thoogar ober dichjugui ajim anum.

²⁶ Jesuu mag iekhabarm ūrbaawai aig chi ūr narr khūnau, —Mag khai, magan ḫkhaita peerduagáwa? ajierram anum.

²⁷ Magbaawai Jesuu amag magjim aajem:

—Órigan chadcha phithurgma mag ūurwai, mamu Éwandamag chan būrjā phithurg chukhu simgui ajim anum.

²⁸ Magbaawai Pedroou irig, —Maraun chad pu dui wenurram khōchgau maach nem wai narrjā ewag khīirjuba, sii thum phepuñwi pu dui ogduba wenurrabma ajim anum.

²⁹ Magbaa ich Jesuu magjim aajem:

—Chadcha ar thum chi mu gaaimua wa mu iek jaaum khōchgau khāijā amach di puawia, amach dennaanjā puanaa, amach khodnaan, amach ḫuin wa amach chaain khāijā khaugba khūchpaim

athee phepuphakham khūnagan chadau, ³⁰mug jēb gaai agtha nuwejā mag amach nem okhoomarr khāijā ūr ag atcha deewi mug atagjā much dūta ich mag wenurramkhīr much aarcha phe aujugui ajim anum.

**Õrau ich thōoju Jesuu
jaautarr**

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹Maimua ich dui doce ogduba wenurraajerr khūn chaaur khīet phe arrwia amag magjim aajem:

—Pārag khap amkhīr mua warre jaaukhwimgui ajim anum: Pārau khaphu nūm, ya maach Jerusalénag wetum. Jerusalén barbaimaawai warrgarwe Ēwandam i jaauumienau much chi Emkhooi Iewaa igwia phātarrjo thum ag eyaa oberjugui ajim anum. ³²Magbaawai makhuunau maach meeun khabam khūnag mu pur deejugui ajim anum. Magbaawai makhuunau mu wau iekhamam dui mu khīr iekhanaa mu gaai ichopa thumaju. ³³Magnaa mu wu wai nuu awia amau mu thōopuijogui ajim anum. Mamu khāai thārjupam ee deeu mu iiu phiidju a jaaujim aajem.

³⁴Mamu i mag iekhabarm amachdeu būrjā khaugba, ich mag nuisijim aajem. Amau ūrwai, Jesuu sii parhooba ichdeu iekha simjā khaugbata iekhabarimjo ūrpuijieram aajem.

**Phobor Jericó anum ee woun
āb dau khīsu khitarr**
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵Jesús ich khapeen dui mag mamua phobor Jericó anum dakha paaukhabaimaawai woun āb dau khīsu khitum khud igaau oo kherum ooimajierram aajem, òor ereu dich thūnam khūnag nem jeeuwai. ³⁶Mag dau khīsu khitumua òor pom ich aig ereu dich thūnam khaug athaawai jeeujim aajem, khan jāgwiata mag thūnum khai a khap aag. ³⁷Magbaawai ābmua irig, —Jesús, Nazaretpierrta dich nurraawai khababah mug òor pom sereu wetum ajim anum.

³⁸Magbarm bürre chi dau khīsu khitumua thet ähākhamua Jesuug, —Jesús, pūta rey David khachitarr ag chaain ewagam khūn Iewaau marau nu narr! Mu ap chitum mu dau ee aug khaugbahur aajeejim anum, ich dau monawaan beemkhīr.

³⁹Magbaawai chi na wetmaa arr khūnau irig meeurrarrau aajeejim anaabá, khüpamkhīr. Mamu magbaawai chará waragta, —Jesús, pūta rey David khararr ag chaain ewagam khūn Iewaau marau nu narr! Mu ap chitum mu dau aug khaugbahur aajeejim anum, thet khīesirnaa.

⁴⁰Mag ähākham ich Jesuu ūr athaawai dūnisiwia awaan mapijim aajem, ich aigcha aibeemkhīr. Mag ich aigcha aipierwai irig, ⁴¹—¿Khani pua mūrug puch dui apim khōsi chirá? ajim anum.

Magbaawai chi dau khīsu khitumua, —Señor, muan pūrug much dauta monaaupim khōsi chirūmgui ajim anum.

⁴² Magbaa Jesuu irig, —Magan dau eerdūbaad ajim anum. Chadcha muata puch monaaupiju khīrjutarr gaaimua, ƿu pū peerduwia monaaujā monaau chirsimgui ajim anum.

⁴³ Jesuu magbarm burre chadcha dau eerdū sīsiwia ich bi eem daujo dajuā ajaug sīsijim anaabá. Magbaawai warag i dhi mamua onee Ēwandamag jeeumamua, —Ēwandam, īsin chadau pua me ƿuta abarm. Pūjo juatheegkham chan mug jēb gaai chukhum a ijējēbag majim aajem.

Jesuu mag woun dau monaaubarm oobaawai īchab mag ōor khapan thūnarr khūnaujā Ēwandamag jeeumamua irig “Ūu ajim” ajierram aajem.

Zaqueo Jesús dui ootarr

19 ¹ Mag wetumua ya phobor Jericó anum dakha narr

aawai warag Jesús ag phobor ee dubwia dichmaa ajim aajem. ² Mag phobor ee sīejim aajem

woun āb phatkhon paraam. Ma, Zaqueo ajim aajem, ōrau gobiernoog debpaar paraa nūm jeeujem khūn por. ³ Mag wounau Jesús khīir oog ēkhaajeejim aajem, mag ōor pom wejom eemua. Mamū joointa būthū khitarr aawai pod ooba aajeejim anaabá, bu dūrr khabam gaaimua. ⁴ Mag warm khūn por ūrmua ichdeu pod ooba abaawai, na khaphig mawia, pabu jeeubakhkar neneree

khitum gaai waaidūwia nūbaadejim anum, ich eegar dichpināa oog. ⁵ Mag i pa gaai ūgthaasimta, Jesuu beewia, ūgthaag oonaa, i thūr thūrnāa irig, —Zaqueo, jopai eeg ƿurbabaad, maimua marrau; īsin mūn pū aigta jēerimajugui ajim anum.

⁶ Magbaa chadcha jopkharraapai ƿurbawia, Zaqueou onee Jesús ich di aar athaadejim aa-jem. ⁷ Mamū chi dui wenūrrarr khūnau oowai, Jesús Zaqueo degta jēerimaag waaidūbaadem oobaawai, thumaam khūnau, —Keena, pāade oobat. Jesuu, pekau pooma sim degta waaidūbaademwai anaajim anum.

⁸ Magbaawai Zaqueou maach Por Jesús khīirphee bujāau dūnūunaa irig thumaam khūn dakhīir, —Urbá, mua muchdeu nem wai chirūm eem jārrcha ar aphū khitheem khūnag deejugui ajim anum. Maagwai iwiir ābam den khāijā seukhawi mua phatkhon khūgur autarr khai, jūrr mua ag khāyau ūr biek jayap deejugui ajim anum.

⁹ Magbaawai Jesuu irig magjim aajem:

—Zaqueo, pūjā īchab jooi Abrán khararr ag chaain ewagam khūn deneu, mamū īsta pua irua ƿukhaajerrjo ƿukha chirsimgui ajim anum. Mag gaaimua īsin chadau puchjā peerduwia, mug degam khūnpor peerdūju ed pabaadem. ¹⁰ Much chi Emkhooi Iewaan chadcha ōor amach khaibag gaaimua okhoo khitheem khūn jūrwia, peerdu awaanta beejimgui ajim anum.

**Ãbmua ich chognaanag
phidkhamkhiir phatkhon dee
puatarr
(Mt. 25:14-30)**

¹¹ Jesuu Zaquo dui ãba nãmuua iekhatarr ûrwia thumaam khãunau khãirjuawai, Jesuuta Êwandamau puitarr aawai, Jerusalenmuua ya icta thumaam khãun Porkhaagpampii naajim anaabá. Mamu mag nãm ee ya chi Jerusalén phobor dakha narr aawai, amau mag ajappai khaugba khãirju nãm ajapha khap amkhãir, amag mug nem ïgkhaadam jaajim aajem. ¹² Mag ïgkhamamua amag magjim anum:

—Woun ãb siejimgui ajim anum, thethem iewaa. Ma, ich thãrbapäiwai, deeum durr majim aajem, juu theeg apiwia reikhapieg. Mamu mag mawia iin deeum beeju ajiebma. ¹³ Mag chadcha ya ich maagpamua ich chognaan diez thãrkha awia, phatkhon agdaujo amachpierr durrcha jigpwiwia, “Mug phatkhon mua pãrag jig pua chirumun, much bee nãm ora agua phidkhawia warag ûr aumkhãr” ajim anum. ¹⁴ Mamu mag woun ich dui ãbam durr ee naajem khãunaupajã i kha khöckhaba aajeejim aajem. Maaggjerr aawai i petam ëudee õor puiwia makhuun dui, “Pu chan marau maach durr reikhapimapha nãm” a jaauphierram aajem. ¹⁵ Mamu amau mag nãm ãba, deeum beewia, icta ya thumaam khãun rey khabaicheewai, mag ich maagpamua phatkhon jig

puatarr khãun deeum thãrkha puijim aajem, ich phatkhon jitarrau phidkhawia chi ûrum au-matarr khap aag. ¹⁶ Magbaawai chi nacha deetarr beewi, “Rey, cha kherum pu phatkhondam. Pua murug deetarrau jûrr mua ag ûr diez veces gan aujim” ajim anum. ¹⁷ Magbaawai chi reiu irig, “Uu kherum” ajim anum. “Pu chadcha piyon ajaphamuu. Mug phatkhon pom khaba deetarrau pua jägbarm khai, jägan jägtarr jûrr mua purug phobor diez deekhimgui ajim anum chi reiu, puchta ag eem khãun gobernador khamkhãir.” ¹⁸ Magbaawai ãbmua jã beewia, irig, “Rey, cha kherum pu phatkhon” aichejim anum. “Murugjã pua dee puatarrau cha mua ag ûr cinco veces gan wai chirum” ajim anum. ¹⁹ Magbaawai ïchab magugjã chi reiu, “Puajã jägan phobor cinco jüajugui” ajim anum. ²⁰ Thumaam khãunag mag jeeukha oomam aawai deeum thãrpuijim aajem. Magua paawai beewia magchejim anum: “Rey, pua murug phatkhon deetarr mua sii put-dam ee pãreunaa ãkha kherjim, akhoom uguia. Magtarr aawai cha sim” ajim anum “pu phatkhondam, ich agpierrpai. ²¹ Mua pu phatkhonau bãurjã phidkhabajim, puch jäg õor dui atcha athuu sierrum khaphu chitaawai. Mua agua phidkhawia gantarr akhiin, chi ûrum pua sii khecheu au-khamgui” ajim anum, “pu den sii chikham juu phithur atarra puch denjo aadep aajeewai.” ²² Magbaawai chi reiu magjim aajem irig:

“Puuata mʉ chog chi khaigbam-pama. Pʉ gaaita thumaam khʉun khuseugan thʉnum. Puch iiupaita pua mʉ mag jaaau chirʉm khai, magan muajā pʉ dui puchdeu jaaau simjo ajugui” ajim anʉm. 23 “Pʉ iek mag mʉ athuuchanaa chikham phithurg wautarrta much denjo aajem anʉpí, „jägwi mʉ phatkhon banco ee deen mabaji” ajim anʉm, “much beewai ūrʉupai bāau sim oochemkhii?” 24 Maimua jūrr thum aig narr khʉunag magjim aajem chi reíu: “Jäg ichig deetarrpierrpai wai sim den khecheunaa, jūrr ar ichig deetarr ūr diez gan autarragta deebat” ajim anʉm. 25 Magbaawai chi aig narr khʉunau chi reíg, “Rey, mama ya irua nem pom wai sim. „Khanthee tag irig deeju aai sī?” ajierram anʉm. 26 Magbaa chi reíu, “Mua pārag jaaukhimgui” ajim anʉm. “Ar mʉ athee nem wawaag nem par daúa ooba aajem khʉun duin mua much garmuajā ajapha aju, amau chokhōgb̄a mʉ athee nem wau naawai. Mamʉ ar mag nem wau-mapha nʉm khʉun dui chan magba, muchdeu amag nem deetarrjā warag am jua eem khecheu amaju. 27 Maimua īchab ar chi mʉ khiiр oomaphanaa murug amach reikhapimapha narr khʉun, mʉig mʉ aig aubeenaa mʉ dakhiiр khechbapnūit” ajim anʉm.

Jesús Jerusalén phobor dubimatarr

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11;
Jn. 12:12-19)

28 Mag jaaau dichwia Jesús Jerusalén phoborog petajim aajem.

29 Mag mamua phobor Betfagé anʉm dui āb agjo Betania anʉm dakha durrsī Olivo anʉm aar barbaimaawai ich khapeen eem numí thürkhanaa phyaagpamua amag magjim aajem:

30—Achá maach khiiрphhee phobordam sim ee ereubaadet. Nau chi phobor ee dub nʉm aig pārau burrodam pa gaai jā kherʉm ooimaju. Mag burro gaai chan agtha ni ābmujā waaiduba khitʉm. Ma ēer aipidut ajim anʉm. 31 Ābmua khāijā beewia pāachig, „Khanthee jäg nemchaai ēer arraag ēkha nʉ?” a jeeubaawai, sii ithūu irig, mua ig chiraawaita arrum abat ajim anʉm.

32 Mag jaaubaawai ereubaadeeu chadcha amachig jauphitarjoo ooimajierram anaabá. 33 Mag oobaimaawai ya chi burrodam aibeeg ēer nʉm ee, chi papkhʉ beewia amag, —„Khanthee pārau mʉ nemchaai ēer warrúma? aichejim anʉm.

34 Magbaawai amachdeu irig, —Maach Por Jesuu ig naawaita marau arrubahab ajierram aajem.

35 Mag chadcha Jesús aig chi burrodam aibeewi, amach khajūa jūa nʉm ūr joothʉ jūajem manto anʉm ēerkhanaa, jūrr chi burro phō ūr theernaa, ag ūr chi Jesús jiirphijierram aajem. 36 Magbaawai īchab warm khʉun am dui

wenūrrarr khūnaujā agjo mag manto joothū jūa narr ēerkhanaa i maju khud ee theerkhamajierram aajem, icta chadcha am Porou awia. ³⁷Maimua ya durrsī Olivo anum aigmua үurba nūm dakha aadem ee, õor pom i ēudee onee pos wedurum khūnau amachdeu ag na mag nem ooba aajempa Jesuu waumaajem oojem khīrjunaa Ņwandamag jeeu nūmua īchab “Uu ajim” a serereu khaphobaadejim aajem. ³⁸Mag Ņwandamag jeeu nūmua, —Uucha abarm Ņwandam; ich muuta puchdeu puch jūrr maar Reikha puibarmugui ajierram anum. Mag Rey puibarm gaaimua puchdeu jūr aumam khūnan ügtharm magwe pu dui khōināa wenūrraju. Uu abarm Ņwandam. Pujom chan ābjā chukhumgui ajierram aajem.

³⁹Mag õor pom wenūrrum ee īchab chi fariseonaanjā dui wenūrrarr aawai, mag õor serereukham ūrwia, Jesuug magjierram anum:

—Maestro, ¿jāgwia pua puch igar nūm khūnag iekhabama, khīupagkhamkhīr?

⁴⁰Magbaawai ich Jesuu jūrr amag, —Mamu amau mag nūm chadcha khabahab ajim anum. Õor mag serereukham khūnag mua iekhabaawai am chadcha khīuu nūsikhīnjā, jūrr ar mokdau thūnūmua amau serereukharr iekpai wounaan denjo sereu phobaadebjup ajim anum.

⁴¹Mag wetumua ya chi Jerusalén phobor dakhacha aadeewai, phobor eerpa wai sii awia,

thumaa khīrjuwia Jesús biebaadejim aajem. ⁴²Mag bie-mamua chi phoborpien igwia magjim anum:

—Eh, Jerusalenpien! Ņwandalam dui pāach khōināa wenūrramkhīr pāachig mua jaaujerr iek pāachdeu isegtarr, īs mugnaa khāijā deeu āsie thumaa khīrjuwia igkhiin, pāar uu peerdukhampi ajim anum. Mamu khanii magum iek pāar khīrjug ee barjupa. ⁴³Pāar jāg nūn awi pāar oju ed barbaicheewai, pāach oomapha aajem khūnau sii pāar phūrthuur auchewia, phobor igaa warpham magwe pāar oberm ugua thuur phūrdūpūtī jugui ajim anum. Magnaa pāar obeerwaim athee oopaar aju, ⁴⁴pāar thum khechpūpūigmamua ni ābjā bu euheu khitum ooba sīwaag. Magbarm aigmua atag di jāg ābam ūr joothū eu sīsidūmja tag pārau ich jāg oobajugui ajim anum, Ņwandamau ich garmua pāach oon beetarrjā warag i isegtarr gaaimua.

Aai i jeeujem degmua Jesuu
õor jürkhūuitarr
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19;
Jn. 2:13-22)

⁴⁵Maimua chi Jerusalén phobor eecha pachewia, Ņwandamag jeeujem deg dubwia, ag ee tien-degamjo nem per narr khūnag magjim aajem Jesuu:

⁴⁶—Ņwandamau ich igwia ich iek gaai, “Mu diin sii mūrūg jeeujem diiu” a sim. Mag simta pāachdeuta ag ee mag nem parhēpag per nūmua sii chikham

khūguurjem dikha wai naabma ajim anum.

Mag warag meeurmaunaa dawag jürkhūupuijim anaabá.
47 Magtarr khurjā ed eepierr ich ag Ēwandumag jeeujem degpai òrag Ēwandumag iek jaaujeejim aajem. Mamū chi phadnaan porkha num khūnau chi machnaan duimua, phobor eem khūn chi thethemnaan duimua meraa i thōopäaig ēkhaajeejim anaabá.
48 Mamū pod i chig aju khaba aajeejim aajem, õor pom thunum khūnau sii äba i iek ürm khöchgau būurjā i kha ogduba aajerr aawai.

Jesús jua theeg

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

20 ¹Khāai äb Jesús Aai i jeeujem deg dubwia òrag jaau siejim aajem, jāga Ēwandamau am peerdu auju. Irua mag jaau sim aig, phadnaan chi porkha num khūn beejierram aajem, chi machnaan dui judionaan am Asamblea eem chi pornoanpa.
² Mag beewia irig, —¿Khai thowiata jāg mug nem per narr khūn pua dawag jür werppuij? ¿Khaiuta jāg purug puchta nem iek theeg apiji? Marag jaaubá aijeram anum.

³ Magbaa Jesuu amag magjim anum:

—Magan nacha murug jaabat. Muajā īchab pārag jeeu ookhimgui ajim anum: ⁴Pārau khīirjuawai, ¿chadcha Ēwandamauta Juan puij ajim anum, jāg amach khaibag Ēwandumag chugpaapi jaaunaa õor por choo

nurramkhīir, wa sii mug jēb gayam khūnau chogphwiata jāg nurrajīwa?

⁵ Mamū mag irua jeeubarm-jā pod ukkanjū khaugba aawai amach appai iyuu nūmu amach wir aigpai, —Keena, maadeu irig Ēwandamauta puijim akhiin, magan jūrr irua maachig, “Jāg magumta pārau irua jaau nūrrarr ukkanjūrāma” ajugui ajim anum. ⁶ Wa magba maadeu jūrr, “Ichjom khūnaupai phwiata jāg nurrajim” akhiin, magan õor pom mug thunum jūrr maach duita meeukhawia, mokou bar wai nūmuapai maach khechpui-jugui ajim anum, mug phobor ee thumaam khūnau i igwia, “Chadcha Ēwandum i jaaumie chaar” aajeewai.

⁷ Mag jaauju khaugba naawia warag, —Marau khaugbam jammuata beejī, ni khaíu puiwia jāg nūrrajim khai ajierram anum.

⁸ Magbaawai Jesuu amag magjim:

—Mua pārag jeeutarr murug jaauuba aawai muajā pārag jaabamgui ajim anum, khai thowiata mua mug nem wau chitá.

Khaibag sīsidumta nemjīr thua narr

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Maimua mag õor pom thunumug mug nem īkhaadam jaaumamua magjim aajem Jesuu:

—Woun äbmua uvado jīrijim aajem. Maimua ich chawag mam khöchkhabaadeewai deeum khūnag alquilaapuiwi, warp

deeum durr petawia, mam sii aimajim aajem.¹⁰ Mam mag simua ya chee jaar aadem ee, ich chog puijim aajem, mag du i chig ich paatem deepuim-khiiir. Mamu mag chi nemjiir khu jooirau chogtarrdam amach aar barbaimaaawai, purnaa, wu wai nuu awia, sii deeu ich jua kharraa jurbapääiwai, ich juadam parii barjim aajem.¹¹ Magbaawai jooirau deeum puijim aajem, ich chog. Mamu majä amach aar oo barpinaa, parhooba i wau iekha wai nuu awia, warm khäyaujä ūrueupai wunaa, agjo ich jua kharraa jür werbajierram aajem.¹² Mag majä ich jua parii barbaimaaawai deeum puijim aajem jooirau. Mamu machará mag wu wai nmuua, sii maach eu pom pepethor aademua, bag kha ūipabaadeewaita ogdu-puiwia, jürpuijierram aajem, ni buchkhunpai deejojoojä khaba.¹³ Magbaawai ich jooi chi uvado ag papau khiiirju sii awia, “Mua jäga abarkhiina?” ajim anum. Mag khiiirju sii awia, “Aa, jägan mua much iewaa muchdeujä chig aba aajemta puijugui” ajim anum, “Tale amau mu chaai oophobaadeewai i ogkhawia i chig abaju” awia. Mag chadcha ich chaai puijim aajem.¹⁴ Maimua mag jooirau ich iewaa ichdeu jäsenecha aajemta puiwia urum oobaawai amach appai magjieerram anum: “Achamá i iewaa aawai muguata mug atag mug nemjiirijä jüaju khabahaba. Keena, jägan maadeu warre i thöopuijugui ajierram anum, mug

nemjiiirdo maach denkha s̄isim-khiiir.”¹⁵ Mag chadcha uur barchepinaa, p̄urphobaadewi, warp nemjiiirdo igaau arrnaa, mam thöopuijierram aajem, ich jooi iewaa äba.

Mag nem īgkhaadom īgkha opuiwia ūrag magjim aajem, ich Jesuupai:

—Pārau khiiirjuawai, īsjä agtha mag uvado sim anaa chi thua narr khuunjä ich akhūunpai akhiin üjägaju khai jooirau magum wounaan du?¹⁶ Par irua ich chaai äbpai khitum puitarrpata mag thöobapuim oobaawai, mawia, warre amach thum khechpuinaa, ich uvado jürr deeum khuunagta jaau p̄abjejugui ajim anum, ichdeupai.

Amach jüg daar Jesuu mag iekhabapuim ūrbaawai chi aig narr khuunau, —Aay, Ēwandam, ükhanthee pua magbaadeju? ajierram aajem, mag uvado jaau sim gaaimua Ēwandamaau amachta jaau sim khaphu narr aawai.

¹⁷ Magbaawai Jesuu am khii eerpa eerpanaa amag, —Ükhan aawaíuma ajim anum, Ēwandam iek phä sim gaai ar “Di eu narr khuunau isegtarr dibigta jürr chi dihäd järramka s̄isim” a sim?¹⁸ Magnaa ichdeupai, Mag dihäd a simun mu igwiata mag simgui ajim anum. Chi mu iek ukhaba sim wounan juau ogthom mag dibig ūr burrwi ichdeupai ich gaai mas wau simjota sim; maimua mag ukhaba n̄urrumta meemun jürr mu mag dibig pomaamjo chirumta i ūr buudimamjo ajugui ajim anum.

Jesuu mag sierran mag i iek ukhaba meebaadeewai warre khīmie durr barphijuuta jaau sīejim.

¹⁹Irua mag uvado thua narr khūun khaibag sīsid arr jaau sim gaaimua, phadnaan chi porkha nūm khūunau chi machnaan duimua khaug athajierram aajem, Jesuu amachta jaau sim. Magbaawai ag būrre i pūr aum igphobaadejim aajem. Mamū mag i pūr athaawai phobor eem khūunau jūrr amachta khaigbaju khīirjuwia i dichbajierram aajem.

**Reígjā deenaa Ēwandamagjā
ich paat deepi jaautarr**
(Mt. 22:15-22; Mr. 12:13-17)

²⁰Mag amach duita òor meeukapiju khāai sīi òor jur auwia chi Jesús sim aar phijierram aajem, makhuunau chadcha khaugba aawaita irig jeeu nūm awia jeeubaimaawai, jaauju khaugba ipeerdū khāijā jaaubapāaiwai, magum gaaimua gobernador aar i pūr arraag. ²¹Mag ereuwi chadcha irig maguimajierram aajem:

—Maestro, marau khaphū nūmgi ajim anūm, pua chadcha nem agchata jaaujem. Pua mag òor iwiir ābpaita ūrcha kha khōsi-jā khaba, ante pua chadchata thumaam khūunag jaaujem, jägata aju aai nū Ēwandamau nem jaau sim eyaa wenūrraag. ²²Magua marau pūrug jeeum ig nūmgui ajim anūm: Pua oowai ḥchadchata maach meeun judionaanaujā durrpierram khūun rey Roma sīejemugta impuesto phagju aai nū, wa phagju khaba nūwa?

²³Mamū Jesuu mag sīi ich imeraa pūr awaagpaita ichig jeeuche nūm khīrjugjā khaphū sierr aawai amag magjim anūm:

—¿Khantheeta pārau sīi imeraa mū pūr auju ēkha nūma? ²⁴Daai murug phatkhon chi dau daí jur deebat, mua pārag jaaukhimgui ajim anūm.

Maimua au deebaawai amag, —¿Khai khīirta khai thūr dui ag gaai sī ajim anūm, pārau oowai?

Magbaawai amachdeu, —Romaam rey César khīir khabahab ajierram aajem, ich thūr dui.

²⁵Magbaawai deeū ichdeu amag, —Pārau mag khaphū nūm khai, magan reíg ich paat deenaa Ēwandamagjā agjo ich paat deebat ajim anūm.

²⁶Mag amachdeu jeeubaawai i ipeerdū iekhabarm gaaimuapai phithurg chukhu i pūr awaan a beetarra, warag ich garmua amachig mag jaubarm ūrwia sīi jūgderra nūm iekhau warag amachta khīu nūsijim aajem. Mag, pod i pūr aubajierram aajem.

**Ēwandam chan chi khecham
khūun Ēwandam khabam**
(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷Mag khur Jesús aig beejierram aajem Saduceonaan. Makhuunau jaauwai, maachta meebaadem chan tag būrjā maach akhaar iiuba aajem aajem. Amach mag nem jaau sierrjeem gaaimua iyūmamua juau ogthom irig magjierram aajem:

²⁸—Maestro, jooi Moisés kharrau Ŋwandum iek phā pharr gaai jaauwai, woun āb սի paraa simta mag սի dui chaai chukhu meemun jūrr chi khod ābam wai sim khai magua ich ag սի-pai auju aai sim a simgui ajierram anum, ag dui ich naamւ chaain ooba arr aawai jūrr i athee oo deeg; mag oo deebarm i chaainkha նուսিমkhiiր.

²⁹Maimua amachdeupai warag irig nem ֲgkhamamua magjierram aajem: —Biek āb ābam khod appai emkhooin siete naajim aajem. Am naam chi nacharamua սի auwia, ich mag chaai chukhu wenսrrum ee meejim aajem, chi emkhooi. ³⁰Magbaawai jūrr chi eenumua aujim anum ich ag սի-pai. Mamւ mag duijā pod chaai ooba, ich mag chaai chukhu meejim aajem. ³¹Magbaawai ag eenumuajā jūrr ich ag սի-pai aujim anum. Mamւ maguajā pod ag dui chaai ooba meejim aajem. Ich mag ewagam khսn-յā ābam սիraupai warm memam ֲudee theg ahaugmamua mag ābam khod appai siete narr thum thegdպijim aajem; mamւ ni ābmuajā pod mag սի dui chaai oobajim anaabá. ³²Maimua ābmiecha paawai īchab chi սիյա meejim aajem. ³³Maagwai marau pūrūg jeeum ig nūmւ mūgaugui ajierram anum: Mag ābam սիraupai emkhooin khod ābampai siete phetarr aawai մug atag thumaam khսn iiu phii-dutkha nūm edjā, զmag սի chijāg denkha sīsijuma ajierram

anum: chi nacha autarr den, wa ֲudeegam khսn denwa?

³⁴Magbaawai Jesuu amag magjim aajem:

—Mug jēb gayan, օor jua purnaa amach chaainjā jua purpipi aajerram. ³⁵Mamւ iiu phiidւwia ֲgtharcha ober nūm khսn chan tag jua purpur abam, ֲgtharm Ŋwandum chognaanjo tag meeba ich mag նուսի-ju aawai. ³⁶Ya am Ŋwandum chognaanjo thնum dui īchab Ŋwandum chaainkha thնum-gui ajim anum, ich Ŋwanda-mauchata am phiriutkha autarr gaaimua. ³⁷Maach meewia deeu iiu phiidւajem iekhan Moiseejā jaaujimgui ajim anum, pabւdam neneree khitum uurdւ thնum ichdeu ootarr jaau sim ag ֲesap ichdeu phā phatarr gaai. Mag jaauwai, i iek maach Por Ŋwanda-man jooingar jooi Abrán khararr ag Ŋwandum aajem. ³⁸Եwandum chan oob mag chi khecham khսn Ŋwandum khabam. Եwandum chi iwam khսn deneu. Irigan nawe meetarr khսn awia khājյā thum chi iwam khսnau a jaaumajim aajem.

³⁹Irua mag iekhabapւim ։ur-wia ։aur khսn chi machnaanjā aig narr aawai makhuնau irig, —Maestro, սuchata pua mag iekhabapւimgui ajierram anum.

⁴⁰Mag, Saduceonaanaujā amachdeu pod i pūr auba meer-khabapւim oobaawai tag irig jeeuba ich mag նուսijim aajem.

¿Mesías khai Iewaa ají?
(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Mag khii thūnūsim ee jūrr Jesuu ich garmuata amag jeeujim anum:

—¿Jāga pāar iek mag Mesías jooingar David khararr ag chaain ewagam khūun den aajē, **42** ich Daviichajā ichdeu ēsap phātarr Salmos anum gaai i igwi “maach Por” a iekhatarrta? ¿Pārau khīir ee paba nū, Ŋwandamau ich iekhatarr Davidag phāpitarr? Mag irua phātarr gaai mag sim:

“Maach Por Ŋwandamau magjim maach Porog:

‘Mūch iek theeg chirūmjo aag mū dui āba mū juachaar gar jupbá ajim, **43** puch oomapha aajem khūun thum mua puch juu ee pūrkha dee nūm ora.’”

(Sal. 110:1)

44 Mag ich David khararraucha-jā Ŋwandamau puiju aajerr igwia “maach Por” a iekhatarrta, ḥjāg-wia pārau sīi i David chaain ewagam khūun denpai aajē? Mag sīi ich chaaipai aju akhiin Davidau ich paarmua mag “maach Por” abakhamgui ajim anum.

Chi machnaan khai amach tho iekhapim khōsita sierrjeem
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40;
Lc. 11:37-54)

45 Maimua òor thumaam khūun jūg daar Jesuu ich khapeen ich dui ogduba wenurraajerr khūunagta magjim aajem:

46 —Moiseeu Ŋwandam iek phā puatarr jawaag chi machnaan dui khai khīir khaphu aajeet. Jākhūnan sīi khajūa bū duurg jūanaa kaaijā ee örau amachig saludawaijā amach tho iekhapim khōsita sierrjeemgui ajim anum. Jākhūnan amach Ŋwandam i jaaujem deg weetwaijā amachta porgarcha thumaam khūunag khīir jürkha juupjemgui ajim anum, amachta warm khūun khāaijā ajapcha nūm awia. Maimua di chaaur thach khomkhīir thūurwaijā parhooba jupba, khāidu ajapcharamta jūa au sierrjeemgui ajim anum. **47** Jā-khūunaun sīita khoopaa uuin juagam nemdamjā khechthug aumaajerram. Magnaata seukha warag am kōit Ŋwandamag jeeu nūu aajemgui ajim anum, juau oghom amach magba nūm amkhīir. Mamū amach jāg wenurruum paar, jūrr Ŋwandamau īchab am gaai juu khūabajugui ajim anum.

Khoopaa uui ofrenda
(Mt. 12:41-44)

21 ¹ Mag jaau dichwia ich Jesuu Ŋwandamag jeeujem deg jup oo simua eerpa oo sīejim aajem, riknaan bee thūnum khūunau jūrram khūunau amach ofrenda chi phatkhon phiejem ee pūapūrikham. ² Mag jūrram khūunau amach ofrenda deeche thūnum ee, īchab khoopaa uui āb aphūu khitum beejim aajem. Mag uuirau phatkhon chi dau daídām dau numpai wai sierr warre mag numwe ag ee pūapūijim anaabā. ³ Mag oobaawaita Jesuu, —Mug khoopaa uui aphūu khitumuata

chadcha thumaam khūun khāaijā ūrūucha deebarmgui ajim anum.
⁴Riknaanaun Ēwandalamag amach den chi sobbarm eemta ofrenda deejerram. Mamu mug khoopaa uūiraun ich den ābmiecha agua ich thach khoju arrdamta thum Ēwandalamag deebarmgui ajim anum.

**Aai i jeeujem di ōrau
pogueuphiiju Jesuu jaautarr**
(Mt. 24:1-28; Mr. 13:1-2)

⁵Āaur aig narr khūunau Aai i jeeujem di ooimū ōrau nem deematarr dui mokdau ajaphamua joothūthūud eu dūnum oowia iyūh naajim aajem. Makhuunag Jesuu magjim aajem:

⁶—Ar mokdau sii ajapha joothūthūud jāg thūnum pārau oo naabá. Jāg thūnum chan mokpor ābjā ābam ūr ich jāg ajapha joothūthūud sierrabam. Jāg thūnum sii thumaa ōrau pogueuphiijuuta jāg dūnumgui ajim anum.

⁷Magbaawai i khapeenau irig, —Maestro, pu iek mag jāg mokdau joothūthūud thūnum thum ōrau pogueuphiiju anum, ma Ɂjāagwaichata magjuma? ɁKhan jāg nūm gaaimua Ēwandalamau ijaurjo oopijuma ajim anum, mag Aai i jeeujem di pogueuphiipam?

⁸Magbaawai jaaubaademua ichdeu amag magjim aajem:

—Keena, khīir khaphū we-narrat; oob chikhamnag sii uduraa pāach khūgur aupimiet ajim anum. Nau mug atag paawai ōor khapankham khūunau

amach iekpaita mu iek gaai thūwia, “Mūuta ag Cristoou” ajurau, “Ēwandalamau puju aajerr. Ista mu barbaichem thumaam khūun Porkhaag” a iekhamajugui ajim anum. Mamu amau pāachig maagwaijā oob am iek ukhamiet ajim anum. ⁹Mug atag paawaijā pārau juurhi theega thūnum-kham ūrjurau, durripierr. Mag thūnum du i chab ōor wir aig amach pornaan dūipai meeukhawia sii phogdu thūnum anum-jā ūrjugui ajim anum. Mamu maagwai oob pārau, “Isin chad Ēwandalamau warreta maach opuyaagpam” amiet ajim anum. Chadcha magum nem thum ich jāg didichagmaju; mamu magbaademua warag ag burre chan Ēwandalamau ōor thum uūrpphiibamgui ajim anum.

¹⁰Maimua i chab mug durr thum i agkhaju ed gayaa pamam-jā khap amkhīir jajawagmamua magjim aajem: —Mag thūnusim du i chab durr mug we-jom eepai durr chaauram khūun du i werbūphoo aadejugui ajim anum, amachta jūrr chikham-naan khāyau ūrpai am khōch-gau. ¹¹Mag nūm du i chab durrpierr uūur theega duuimajugui ajim anum. Agjo durripierr jādau theega burrnaa khamor machag-jā khīir pogkhe ompamamua ōor pom thuphāphāau ajugui ajim anum. Magbaadeewai edjā eejā i chab nem dau chigaa ag na ooba aajempata oomam gaaimua ōor jāphierru jaaumajim anum.

¹²Mamu mag Aai i jeeujem di ōrau pogueuphiwi, pāar oju nawe

chikhamnau pāar ēudee ēkhawia, pāar purnaa, amach āba biirdūwia, Ēwandam i jaaujem deg pāar arrwia, cárcel degjā pāar arrma-jugui ajim anum. Mag pārau mu iek unctiona durrum atheepai amau pāar gobernadornaan aar arrwi reinaan aarjā arrjugui ajim anum, pāar khaibag waumkhīir. ¹³Mamū magum aar mag pāar arrwaita ante pārau amag mu iek jaau-wímucha jaaujugui ajim anum. ¹⁴Mag thethem khūun na pāach arrwai oob pārau pāachdeupai pāach kōit iekhaju khīirjuwia ag nawe, “¿Mu khan ata iekhajuwa?” a khīirjumiet ajim anum. ¹⁵Mua pārag mag chirumūn, iekham-khīir muchdeuta khīirjug deeju aawaita mag chirum. Mag much-deu iekhapi chiraawai ābmujā pāar ichaaur iek thierr khaba, ni pārau iekha nūmūn seukhaa-waiujā abajugui ajim anum. ¹⁶Ich mag jaran mu iek unctiona nūm gaaimua pāach dennaanaupajā pāar pur deemajugui ajim anum, chi thethem khūunag. Wa magbam khai, pāach khod ābam khūunaupai, sii thūr khodpaim khūunau, wa pāach khapkhuun ajaphamua khāijā pāar pur deemaju. Mag pur deemaawai āaur khūun khechpuinaa ¹⁷maimua ar juau thōoba abarm khūun jūrr thumaam khūunau oomappa ajugui ajim anum, mu iek unctiona durrum gaaimua. ¹⁸Mamū mug jēb gaai òrau mag pāar oomapha awiajā mua pāar thua wai chita-jugui ajim anum. Amau mag pāar oomapha ajup mamū, pāar porbū-dam chan ābjā Ēwandamau chig

apibajugui ajim anaabá. ¹⁹Òrau mag pāach dui khaigba awiajā pāarta warag Ēwandam dui ubu wenurrumūn, pāar akharan i aar oberjugui ajim anum.

²⁰Mag jajawagmamua jūrr Jerusalén phobor igwiajā mag-jim aajem: —Mamū ya ar pāach-deu oowai Jerusalén phoborta soldaaunau phuūr thuurbadem oobaawai khap abat ajim anum, chadchata ya Jerusalenpienan warm khūunau khechpuiwia sii di khierr appaita jujurūn sīwaag-pam. ²¹Magbaawai chi Judea durr nūm khūun, durr dapag ee durbat ajim anum; maimua chi Jerusalén phobor ee nūm khūun, oberdūtkhwia ereupetat ajim anum. Maagwai ar phobor chaaur amach phidkhaajem aar khāijā nūm khūun, oob tag ag phobor ee beemiet. ²²Magbaademūn, juau ich Ēwandamau am dui magju arr aawai, ich iek phā sim gaai thumaa ichdeu jaautarrjo israel-naan amach khaigba nūm paar am chachwia am dau aphuu apiegau ajim anum. ²³Mamū jeh, apdurr ajim anum, magbaadem jaar ar unctionin jōor khitheem khūun, maimua īchab unctionin ar chaaindam daumeraa wai durrum khūun! Mag járata mug Israel durr òor dau aphuuta nūisijupa ajim anum. Mua mag chirumūn, òor mug thūnum khūun gaaita Ēwandam khīir machag burruj aawaita mag chirumgui ajim anum ich Jesuucha. ²⁴Āaur khūun juurhi ee warm khūun garmua juau khechmaju; maagwai tagam khūun mag juurhi ee chi ganbarm

khūnau pürkhanaa amach dui amach durr phe arrmajogui ajim anum, durripierr. Mag deeum durrām khūnau Jerusalenpien dui mag nūm, ich Ēwandamau jaattar thumaa abam aig chan Jerusalén phoboron warm khūnauta ich mag por obeerpiba wai nhisijugui ajim anum.

**Emkhooi Iewaa beeju
jaautarr**
(Mt. 24:29-35, 42-44;
Mr. 13:24-32)

25 Maimua ich Jesuu ichpai jaaumamua magjim aajem īchab: —Magbaawai mūch chi Emkhooi Iewaa beeimūh aademjā khaphū ajugui ajim anum, āsdawam edau gaai, edau arg gaai, maimua īchab phīdag gaai. Mag oobaawai ūor jāphierrwia warag nem waujujā khaugba aadem dui, gaai machag okhīirjug pooma aphobaadejogui ajim anum. Maimua phūas dau dapag thūnum iek sii edjā ee pūu wejompa ūrphobaadeewai 26 ūor sii chi meemjo iek chukjā aadep ajugui ajim anum, warag Ēwandamau amach dau aphū apiju khīirjuwia. Mag jarān edjā eem nem sīsidūmpata sii parhooba amach nūnqid arr chaaur aaidū jorrijee thūnisijugui ajim anum. 27 Magbaawaita thumaam khūnau mūch chi Emkhooi Iewaa chadcha edjā baug ee dau daau urum oojugui ajim anaabá. Ya maig mūg jēb gayam khūn thum chachbaadeewai mūchta nem juu theeg thumaam khūn Porkha beejugui ajim anum. 28 Mamū pāachdeu

mamagkham oophobaadeewai warag onee abat. Magbaadeewai ya pārau khaphū nūmgui ajim anum, chikham juu ee pāach dau aphū wenūrrūm ee Ēwandamau ya pāach peerdu auwimūh pam.

29 Mag Jesuu deeu ich beeju jaau simua īchab amag mūg ejempla jaaujim aajem: —Pārau ooba aajē ajim anum, ar higo kher khukhuur aadem, wa magbam khai deeum pabū parhoobam khāijā kher khukhuur aadem? 30 Pārau khaphū nūm, mūig Israel durr higo kher khukhuur aademūn thumaam khūnau ya chadcha dochūumie dakpapakham aajem. 31 Ich agjota ajugui ajim anum, īchab mu beeju gayaa paawaijā. Ya pāachdeu nem thum mūchdeu jaau chirūmjo ohoo khabaadeewai khaphū abat ajim anum, ya mu beeimūh pam; muan mūg durr mūchdeuta jūa auchewia mūchta thumaam khūn porkhaan urum. 32 Mua pārag mag Aai i jeeujem di ūrau pogueuphiju a jaau chirūmūn, cha ūor thūnum khūn khechju nawe cha mūchdeu jaau chirūmjo thumaa chadcha ajuuta jaau chirūmgui ajim anum. 33 Edaujājā mūg jēb dui thum chukhu aadeju, mamū cha mua pārag jaau chirūm chan seukhawai khabam, jāan thumaa ich ag ee oberjugui ajim anum. 34 Khīr khaphū nūsit ajim anum, mu beewai sii doo gaaipai nūm dui warag pāach nem ig nūmta khīrju nūm gaaimua mu iek ukhaba, warag thāar theeg sii mu beejujā khaugba, okhoppha nūm pāach oochelepim ugua. 35 Mag mu beem

edan, ar atarraayau ãwarr baarwai sii khoodu aaujemjota, mug durr gaai õor thunum khun thum âba degolp chachaan bee-jugui ajim anum. ³⁶ Mamu warag Êwandamag jeeunaa ajap khir khaug nusit. Pârau ich mag puaba irig jeeu wenurrumun, nem thumaamua mag õor chachmawiajâ bûrjâ pâar chig abajugui ajim anum. Maagwai ya much pierrum edjâ bûrjâ chigag chukhu pâar mu aig mu khîrphee bee thunisijugui ajim anum.

³⁷ Mag jaau simua ãsdaupain sii Jesuu Aai i jeeujem deg òrag jaaujeejim aajem, Êwandam iek. Maimua edaar paawaita jûrr durrsi Olivo anum gaai mawia ich mam eejeejim aajem. ³⁸ Âs-pa thunisiewai edauperre õor pooma i nuan weetjeejim anaabá, Aai i jeeujem deg, irua nem jaau sim üraag.

Jesús pur awaag ibeptarr

(Mt. 26:1-5, 14-16;

Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

22 ¹ Mag ãbmiecha Jesús ich khapeen duí Jerusalén phobor ee num jaar, pan levadura chukhu wauwia khoojem phiesta burru khääi khapan khaba waaur siéjim aajem. Ich mag phiesta-pai ïchab Pascua a thûrjem. ² Maagwai ïchab phadnaan ee chi porkha num khunau agjo judionaan Êwandam iek athee chi machnaan duimua amach eepai, "Jägata akhiin bûrjâ òrag khaug-piba jâg Jesús purnaa thôobpu-khamgui" anaajim anum. "Magba mug khapanag eewe pur athaawai

eeu õor pom mug thunum maach duita meeukhadukham" a khirju naajim aajem. ³⁻⁴ Amau mag khirju num ee, woun âb Judas a thûr sim siéjim aajem, ibûr wauwia ïchab Iscariote a thûrjerr. Mag woun ïchab ich Jesús duí i bu ogduba wenurraajerr khun eem ajim aajem. Mag Jesús duí âba nûrraajerrta meperau por meubaadeewai phadnaan chi porkha num khun duí ïchab guardianaanjâ chi porkha num khunpa âba num aar majim anaabá, jägata ichdeu amag i pur deeju khap jawaan. ⁵ Maimua barimawia jaubaawai, amachdeu chi Judas iek amach jügaagaa ûrbaawai, oneeu phobaadewia warag irig phatkhonjâ deeju a iekhajierram aajem. ⁶ Ichig magbaawai chará warag, —Ich magau magan maach iekhabarm; murua chadcha pârag i pur deejugui ajim anum.

Magtarr aigmua âba i pur deeju khirjugta wai sisiim aajem, chi phoborpienagjâ ich khaugpiba.

Ãbmiecha Jesús ich khapeen

duí thach khotarr

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25;

Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Judaau Jesús eugar mamag-kham ee, pan levadura chukhu wauwia khoojem ed âspa eebaadejim aajem. Mag ed jidionaanu nemkho edam athee ovejadam wai narr thôowia edau kheubaadeewai khoojeejim aajem. ⁸ Ich mag edcha Jesuu Pedro duí Juan thûrkhanaa amag mag-jim anum:

—Pāar maar na ereubaadet. Maimua ovejadam per auwia agdamta maar na phiejāb wau-baimat ajim anum, maach thum āba khoimaag.

⁹Magbaawai amachdeu, —Jampaita marau pū na phiejāb wauwimaju aai nūma? a jeeujeerram aajem Jesuug.

¹⁰Magbaa chi Jesuu amag, —Chamug Jerusalenag khud ma sim ee ereubaadet ajim anum. Nau chi phobor dub nūm aigcha woun āb do joi authurwia dothūr dui degag mam pārau ooimaju. Magbaawai i dui ereuwia i dubbaimam deg dui dubbaimat ajim anum. ¹¹Mag dubwia chi dikhuug, much chi maestroouta pāar puujim abat, jampaita nau kheeurag maach thum āba thach khoju aai nū a khap jeeumkhiir. ¹²Magbaawai mag wounau pārag oopien majogui ajim anum, ūg-thaa dijā pom sim ya sii chi khīr khaugam. Maigta nem thum khīr khaugwia maar nūbat ajim aajem.

¹³Magbaawai chadcha i ipie-rraa ereubaadeeu thum ichdeu jaaumarrjoo ooimajierram anaabá. Maig, ich na mag oveadam waupitarr chadcha tagam nempa thum khīr khaugwia sii tagam khūun dui i baraata oo nūisijim aajem, āba khoog. ¹⁴Maimua kheubaadem ee Jesús bar-chejim aajem, tagam khūun ich khapeen dui, Pedro Juan dui narr aig. Mag ichdeu jūr auwia i dui ogdūba wenūrraajerr khūun deeu thumaa nūisim ee, ya chi phiejāb wau wai narrjā thoikha sisiewai āba khoog paaukhabaadejim

aajem. ¹⁵Mag kho nūmua magjim aajem ich khapeenag:

—Keena, chadcha chikham-naanau juau much thōoju nawe pāar dui mug nemkhoo edam ovejadam khom khōchaaga chirajimgui ajim anum. ¹⁶Mu chan mug khobarm aigmua tag khoba, āba Ėwandamta ūgthar thumaam khūun Porkha sīsim edta ūmaai pāar dui āba tagam khūun ichdeu peerdu autarr khūunpa deeu maach thum āba khojogui ajim anum. Mag edta thumaam khūunau warrgar nemkhoo edam oveja thōowai Ėwandamau amach peerdu auju a khīrjuajerrjo, chadcha amach peerdu nūisim khaphū ajugui ajim anum.

¹⁷Maimua vino jarrdam juu ee auwia Ėwandamag uu ajim anaa, —Ya pur athat ajim anum. Maimua, Donaa jūrr nūripetat ajim anum, agdaujo do aumam-khiir. ¹⁸Muun ābmieta īs pāar dui mug vinodam do chirūmgui ajim anum. Mug dobarm aigmua tag doba, āba Ėwandamta thumaam khūun Porkha sīsim edta deeu dojogui ajim aajem.

¹⁹Maimua agjo panjā juu ee auwia, Ėwandamag uu ajim anaa, thorreuwia, amag deenaa, —Mug panan mua much morta pārag dee chirūm; mug atagjā mu khīrjunaa ich mugta khabat a jaaujim aajem.

²⁰Maimua ya kho aaipagkhabaadem ee, deeu chi vino jarrdam juu ee auwia ūchab, —Mug jarr eem vinodam dobarmta warrgar-we Ėwandamau ūor dui iek deeju

aajerrau; mamu mug iekhan iek iiuriugui ajim anum. Mu bag mug vinojo ābarmuata Ņwandamau, īsmua atagan chadau pāar peerdu wenrraju aai num a jaau simgui ajim anum. ²¹Pārag khap amkhīir warre jaau chirumgui ajim anum: Mag mu bag ārmkhīran, maach eem muig maach dui āba thach kho simuapaita ich paarmua mu pur deeju, mu oomapham khuunag. ²²Muun chadcha Em-khooi Iewaau, mamu magum āba chadcha amau mu thōojugui ajim anum. Mamu Ņwandamau ich magpiju arr aawai thum ichdeu jaautarrjoo obebergmam. Mamu jEh, apkhiitu ajim anum, mag mu thōomkhīr mu pur dee chirum woun!

²³Jesús mag iekhabarm ūrwia i khapeenau amach eepai jūrr chikham ipeer ahaukhamua, —¿Chijāguataa wir aigpai mag meer i pur deeju khai? anaajim anaabá.

Ēwandum dau na khaita ūruucha sim khai

²⁴Maimua nuupai awia īchab amach eepai, “¿Chijāata magan muig maach ee ūruucha sī?” a chikham ipeer ahau khaphobaaadejim aajem. ²⁵Mamu magbaawai Jesuu amag magjim anum:

—Mug durr gaai reinaan thunum khuunan amachta ūruucha num awia õor dui athuucha sierrjeem. Mamu mag numta amachta chi thierraan awia jūrr õrag amach igwia, “Jāguan chadau maar athee nem

ajaphamta waaujem” a iekhapim-jā khōsi aajemgui ajim anum. ²⁶Mamu pāar ee magju aai khaba numgui ajim anum. Mag khāyau chadcha thethem awia khāijā warag serbiibamjota aju aai sim; maagwai chi porkha simta jūrr ich chogjota aju aai simgui ajim anum. ²⁷Magnaa amag, Pārau khīirjuawai, ¿chijā chi thethem agā ajim anum: sīi mes gaai thoikha sīsiewai khoogpai jupcheejem, wa mes gaai chi thep paajem? Magnaa ichdeupai, Chi ūruucha simun ya sīi thoikha sīsim abaawai khoogpai jupcheejemugui ajim anum. Magnaa amag, Muun chadcha pāar Porougui ajim anum. Mamu pārau oo num, sīi muig mu pāar chogkha chitumjoo chirum. ²⁸Mamu mua īchab khaphu chirumgui ajim anum, chadcha pāarta mu dui ogduba ich jāg wenrrajem mu chitumpierr, pāach dau aphu ajujā khīrjuba. ²⁹Pāach jāg wenrrum gaaimua, mua pārag īchab muach dui õor porkhapijugui ajim anum, mu Ayau muuchta thumaam khuun reikhapibarm dui. ³⁰Mag muuchta thumaam khuun Porkha chirsim edta deeu maach āba onee aju. Maimua rey juupjemjom sie gaai jupkhawia pāachta mu dui jooi Jacob khararr chaain doce narr khuun ag chaain ewagam khuun porkhajugui ajim anum.

**Jesuu jaauwai Pedroou
būurjā i khaugbam aju
jaautarr**

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31;
Jn. 13:36-38)

31 Maimua īchab magjim aajem maach Por Jesuu Simonag:

—Simón, dosātau Ėwandamag jeeu wai simgui ajim anum, pü dñi ichdeu ampierr awia pü dau aug waupieg. **32** Mamū mua jürr pü kōit Ėwandamag jeeu chirumgui ajim anum, püch khūgurcheewai warre burrm iek burrm uguia. Maagwai ūmaai deeu mu thär gaai khīirju chirsiewai püchdeupaita jürr püch khapeenag jaauju aai chirumgui ajim anum, amjā agjo ubu nūsimkhīir.

33 Magbaawai chi Simonau irig, —Señor, mūun pü dñi cárcel deg mawia pü thōbarm aar thōimaju akhiinjā maju chirum; magum-jā mu gaai mas khabamgui ajim anum.

34 Magbaawai Jesuu jürr irig, —Pedro ajim anum, pü mag iekha chirum āba, nau òrau püchig jeeuwai, āthärr bieju nawe biek thärjup purua amag būurjā mu khaugba chitum a jaaujugui ajim anum.

Espaar numí

35 Maimua warm khūunagjā magjim aajem:

—Ar mua Ėwandam iek jawamkhīir pāar putjā chukhu phatkhonjā chukhu sii ich jāg zapat theg jüajujā chukhu puijim

ed, ¿nem inag athee pāar augche-jierrá? ajim anum.

Magbaawai chi khapeenau, —Ühū, būurjā maar augcheba-jimgui ajierram aajem.

36 Magbaawai deeu ichdeupai amag, —Magtarr īsin chadau put wai nūm khai, athaadet; īchab phatkhon khāijā wai nūm khai, athaadet; maimua āb khāijā es-paar chukhu sim khai, ich kha-jūa perbaphi ajim anum, agua awaag. **37** Mua pārag mag chirumūn, Ėwandam iek phā sim gaai jaau simjo ya mūch thōimūn pa-aaita mag chirumgui ajim anum. Ėwandam iek phā sim gaai mu ig-wia jaauwai, “In, òor thōomiejota wai naaju” a sim. Mu igwia ich mag phā sim aawai chadcha thum ichdeu jaau sim eyaa obeberg ma-ju a jaaumajim aajem.

38 Magbaawai amachdeu irig oopinaa, —Señor, ya marau muig espaar numí wai nūngui ajierram anum.

Magbaawai ichdeu, —Tag mu iekhabam, ideu ich magpai sūju-gui ajim.

Nemjīirdo Getsemaní anum

ee Jesús oraatarr

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

39 Maigmua oberdutkhaau Jesús Olivo durrsiig petajim aajem, kheeupierr mawia mag durrsi gaaimua ich Ayag jeeujerr aawai. Mag i mam dñi īchab i khapeenjā i dñi wetjim aajem. **40** Mag wet-wia ich Ayag jeeujem aig bardut-khabaimaawai ich khapeenag, —Ēwandamag jeeubat ajim anum,

dosātag սդհրաա pāach phürreu aupiba mū dūita ubu wenurraag.

⁴¹ Mag jaauwia, ichin am aigmua mawia, juau mokdau barbapääiwai burrjem ag warphagjopai sīejmajim aajem, am bigaa. Maig jēkhut jīeporou phōbkhanaa, ūgthaag eerpanaa, ich Ayag jeeubaadejim aajem. ⁴² Mag jeeumamua, —Tata ajim anum, pua khōs akhiin, atcha mū dau aphuu apibakham. Deeum nem wau-barmuajā agjo òor peerdu auju ayaa akhiin, mū gaai machag mugcha āwatbakhamgui aajejim anum. Mamū puchdeuta khap chirum; muchdeu khōsi chirumjo khaba, puchdeu khōchagpierrta mū dui abā a iekhamajim aajem.

⁴³ [Ich Ayag jeeuwai magkhamua kha theeg chukhu thūnum ee, ūgtharmua Ēwandam chog beewia irig juapá deechejim aajem, mag ich dau aphuu aju āwatamkhiir. ⁴⁴ Mag ich dau aphuu aju khiijuwia gaai machag thūnumua warag oraa nūmta, khajapham nemjo thet phureu ahau aajeejim anum. Mamagkhamua juache thūnum oowain sii jua gaai bagpata ober thūnum theutkha thūnaajim anaabá.] ⁴⁵ Mag ūgthaag ich Ayag jeeu sii awia, phiiduwia, ich khapeen oon beewai sii warag okhiirijug machgau khāidūtkha thūnumta oochejim anum. ⁴⁶ Magbaawai amag, —Phiidūtkhabathū keena ajim anum. ḶKhantheeta pāar khāi nūma? Khāiju khāai Ēwandamagta jeeubathū ajim anum, dosātag սդհրաа pāach thū aupim uguia.

Jesús pur arrtarr
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50;
Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Mamū agtha Jesús mag iekha dūnum ee, degolp am aig òor khapan pos aichejim anaabá. Mag khapanag ee oowai ich Jesús dui doce ogdūba wenurraajerr eem āb Judas a thūr sierra am na urajim anum. Mag beewia, Jesús dui āba dūnūchejim anaabá, sii khajapha saludaa nūmjo i khiiř ūug. ⁴⁸ Magbaawai Jesuu irig magjim anum:

—Judas, māch chi Emkhooi Iewaa mū oomapham khūunag pur deeg mū khiiř ūu chirumta puchigan sii saludaa chirum a chirabma ajim anum.

⁴⁹ Magbaawai ich Jesús khapeenau amach Por dau aphuu aju khaug athaawai, —Kake, Ḷmarau pū köit esparau am dui jāauju jāg nū? ajierram anum irig.

⁵⁰ Mag irig jeeu nūm ee, ābmua bis abarmūn, phadnaan por ag chog kach juachaar garmta warre oorthubapūijim anaabá. ⁵¹ Magbaawai Jesuu ich khapeenag, —Oob jägmiet; ideu mū dui amachdeu ampierr apibat ajim anum.

Magnaa chi kach deeu ich sierrjoo khaarpi sūujim anaabá.

⁵² Maimua Jesuu oowai aig naajim aajem: phadnaan chi porkha nūm khūun, judionaan Asamblea eem pornoan, maimua Ēwandam i jeeujem di thūajem khūun chi pornoanpa thūnaajim aajem, i pur awaan beetarr khūun. Magbaawai chi Jesuu amag magjim aajem:

—¿Pārau oowain mħun sii õor nem jīgkhanaa õor thōomiejota chirabama ajim anum, jāg sii mħ aig jua ee jierrnempan appai beeg? ⁵³ Ēwandamag jeeujem deg ed eepierr pāar dui mħ chiraawai, bħurjā pārau mħ chig aba aajerra ta, īsta Ēwandamau pārag uðuraa mħ pur aupiju ed ajim. Maagwai īsta īchab chi dosātjā pāar īrpaju ed ajimgui ajim anum, mħ pur aumkhiir.

Pedroou Jesús khaugba

chitum atarr

(Mt. 26:57-58,69-75;

Mr. 14:53-54,66-72;

Jn. 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Maimua Jesú斯 purphobaadewia, arrwia, phadnaan por deg wai dubphobaadejim aajem. Maagwai Pedroou warppaimuata i ēudee oopħuig warrmaa ajim anaabá. ⁵⁵ Mag chi phadnaan por aar deethurwia chi Jesú斯 ierr wai nūmich, jūrr di ījārri õt orwia ag bigaau ohood aphobaadejim aajem. Magbaawai Pedrojā īchab am bigaau oo sīsijim anum. ⁵⁶ Mamħ i mag oo simta, aiguim uthi īchab chi phadnaan por chogħa sim beewia, i khīr eerpanaa, warm khħunnag, —Chamug wounjā īchab i dui nurraejemu aichejim anum.

⁵⁷ Magbaawai Pedroou, —Mua magħum wounaan ooba chitumgui ajim anum.

⁵⁸ Maimua ag khur nħupai awia jūrr emkhooi ābmua irig, —Puja am eem khabahab aichejim anum.

Magbaawai Pedroou, —Kake, mħ chan am eem khabam perá ajim anum.

⁵⁹ Maimua deeu ag khur ora ābjonaa deeum beewia maguajā agjo irig, —Chadcha mug wounjā i dui nurraejem khabahab ajim anum; jaan Galileapierrauwai ajim anum.

⁶⁰ Magbaawaita Pedroou, —Kake, mua bħurjā khaugbam, khan ata pħi iekha chirħum khai ajim anum.

Magbarm burre agħtha thumjā Pedro iekha oba nūm ee, āthärrta kekerekee ahbar. ⁶¹ Mag āthärr biebaawai maach Por Jesucristoou ewaq phuurbba oo nħu ajim aajem, Pedroog. Maigta Pedroou khīr eyaa aadejim anaabá, maach Porou ichig, “Pedro, āthärr bieju nawe īrau puchig jeeuwai biek thārjup pua bħurjā mħ khaugba chitum a iekħaju” a jaautarr. ⁶² Mag khīr ee duñnisim abarmu chadau, gaai machaaga aademua dawag oberwia, warre o jāsenag aademua bie sii ajim anaabá.

Jesú斯 dau aphu wai narr

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Maagwai Jesú斯 pur wai nūm aig oopaar thunarr khħunnaujā i wau iekħanaa īchab moketaupa phär wai nħumua i gaai mas wau-majeejim aajem. ⁶⁴ Magnaa putiu i dau phāarjūnaa jūrram khħunnau khīdadcha juajjau phot anaa irig, —Magan khaug athá, khaifuta pħi phārji aajeejim anum.

⁶⁵ Ich mag p̄uamjā igba, i wau wai n̄umua warag irig parhoobajā iekhamaajeejim aajem.

**Jesús judionaan Asamblea ee
wai narr**
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64;
Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Maimua ya ãspabaadeewai āba biirdkuijerram aajem: Asamblea eem chi pornaan phadnaan porkha n̄um kh̄un d̄ui Ēwandam i jawaag chi machnaanpa. Mag biirduwia amach Asamblea ee chi Jesúus aibeewia irig, ⁶⁷—¿Puchta chadcha warrgarwe Ēwandamau òor peerdu aumkhīir j̄ur auwia p̄uiju aajerrá? Warre marag jaabá ajierram an̄um, marau khap aag.

Magbaawai Jesuu, —Mua p̄arag jaaukhiinjā, p̄arau m̄u iek ükhabajugui ajim an̄um. ⁶⁸ Maimua m̄uch garmua jūrr p̄arag jeeumakhiinjā, p̄arau m̄u iek j̄ūñjā aba ni m̄u p̄uapuñjā p̄uapuñbajugui ajim an̄um. ⁶⁹ Mam̄u nau m̄ug atag jopcha m̄ug woun Emkhooi Iewaa Ēwandam chi jua thierr bigaau i juachaar gar jupimajugui ajim an̄um, Ēwandam d̄ui āba thumaam kh̄un Porkhaag.

⁷⁰ Magbaawai thumaam kh̄unau irig, —¿Aa, magan p̄uun Ēwandam Iewaapama? ajierram an̄um.

Magbaawai jūrr ichdeu amag, —Pāachdeupa khabá p̄arau khaphū m̄u aruu a jaau n̄umgui ajim an̄um.

⁷¹ Magbaawaita amachdeu, —¿Khan atcha maadeu deeum kh̄unau jaau n̄umta ūrm ig

n̄uma? Ya maadeu ūrbarmgui ajierram an̄um, ich iiucha jaaubarm.

Jesús Pilato na
(Mt. 27:1-2,11-14;
Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

23 ¹ Maig wai n̄uu awia, amach thum āba oberdutkhawia, chi Jesúus gobernador Pilato aar arrjierram aajem. ² Maimua mam pawia Pilatoog seukha magphobaadejim an̄um, Jesúus khīir:

—Marau m̄ug wounau p̄aar eu-gar nem khaigbam jaau n̄urrum ūrimajim ajierram an̄um, p̄aar d̄ui òor meeukhamkhīir. Ichdeuta rey Cesaroog debpaarjā phagpiba jaauua ichdeupaita īchab ictha Ēwandamau p̄uiju atarr aajemgui ajierram an̄um, judionaan rey.

³ Magbaawai Pilatoou ich Jesuugcha, —¿Chadcha p̄uuta judionaan Reí? a jeeujim an̄um.

Magbaawai Jesuu irig, —Pua khabá chadcha khaphū jaabuphimgui ajim an̄um.

⁴ Magbaawai Pilatoou phadnaan chi porkha n̄um kh̄unag maimua tagam kh̄un aig narr kh̄unag-pa, —Mua m̄ug woun gaai būñjā nem khaigba ooba chirumgui ajim an̄um, i thōopäaig.

⁵ Pilatoou magbaawai chará warag amachdeuta iek khēgkha phobaadewi, —Jāguan chadchata òrag p̄aar eugar seukha nem jaau n̄urrumua phobor meeukhapiju ēkha simgui ajierram an̄um, p̄aar d̄ui. Judea durr ee thumaam kh̄unag ich mag jaau n̄urraajem; Galilea durrmua jaaubaaderr ich mag jaau phuurdū n̄urrumua

khīeb mau pabaichemgui ajierram anum.

Jesús Erodes na

⁶Mag Pilatoou ūurwai Jesús Galilea durrmu beejim a ūrbaawai aig narr khūunag jeeujim aajem, chadcha Galileapierr khai a khap aag. ⁷Mag jeeuwai chadcha Galilea durram a ūrbaawai, —Āa, magan Erodes aarta deepuījogui ajim anum, ichta aram gobernador aawai.

Mag chadcha deepuījim aajem, mag jaar chi Erodejā agjo Jerusalén phobor ee sierr aawai. ⁸Maimua Erodeeu Jesús oo athaawai onee aadejim anum, ag nawe i dñi oom khōchag sīerr aawai. Ichdeu ūurjeejim aajem Jesuu nem wau nūrrum. Maagwai ich daúachata nem maadeu ooba aajem irua wau sim oom iigjeejim anaabá. ⁹Ichdeu mag khīirju sim gaaimua irig nem khīir pogkhe jeeumaa-jeejim aajem. Mamū magūmā Jesús būurjā i iek jū ab aajeejim anaabá. ¹⁰Maig naajim aajem īchab chi phadnaan porkha nūm khūun Ēwandam iek athee chi machnaanpa. Makħūnau warag thet iek khēgħka, —Chadcha i iekkhōr pom sīebahab aajeejim anum.

¹¹Magbaawai Erodeeu ich sol-daaun dñimua i gaai iukhanaa i serbiibagpa phenaa, —Pāade oobat, judionaan reikhaju anumta dau aphū oo kherum aajeejim anum.

Magnaa warag juau ogthom i wau nūmuu khajūa ajapham reinaanau jūajem khajūa jūapinaa

deeu chi Erodeeu Pilato aar dee-puījim aajem. ¹²Mag ed Pilato Erodes dñi khapeer ajapham kha-jierram aajem, warr magju nawe chan jūr agdaujo chikham oo-mapha aajerrta.

Jesús deeu Pilato aig

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15;
Jn. 18:39-19:6)

¹³Deeu Erodeeu Jesús ich aar deebapäiwai Pilatoou thumaam khūun ābam aig thūrkha aujim aajem: phadnaan chi porkha nūm khūun, judionaan chi thethem khūun maimua chi phoborpien-jā agjo. ¹⁴Maimua amag magjim anum:

—Mug wounau maar eu-gar seukha nem īgħka nūrrum awia pārau mū aig i aibeejierram. Mamū muħchdeucha pāach dakhīr magħum khap aag jeeu oowai mug woun būurjā iekkħōr chukhu simta pārau ich khīr-chajā mag thunarramgui ajim anum. ¹⁵Pārau khaphu nūmgu ajim anum, mua Erodes aar i dee-puittarr. Mamū Erodeeu oowajjā iċhiita mug woun būurjā khaibag chukku obeberkham. Mug sim aig mua oowai mug woun khaibag chukku simgui ajim anum, thōop-pāig athee. Magnaa amag, Ɂāġa-jī irua? ¹⁶Muan i ruapçi, mamū nacha i wuipi thunqajjungui ajim anum, ruapçi nawe.

¹⁷⁻¹⁸Mamū mag Pilatoou Jesús ruapçi abaaawai warre thumaam khūnau i āba, —Jesús thħobapçi, maimua jūr Barra-baata maraun sīi khajapha obeer-puipi nūmgu ajierram anum.

[Mamu mag amau preso āb sii obeerpi jaau narran, añopier mag phiesta burr nūm ee paawai mag khaajerr aawaita mag obeerpi jaau naajim anūm.] ¹⁹Mamu amau oberpiiri jaautarr Barrabás ajerran cárcel deg siejim aajem, ichdeu òor meeukhapiwia mag meeukha nūm ee òor thōotarr kōit. ²⁰Magbaa ich Pilatoou Jesús puaapchim khōsi sīerr aawai deeu amag iekhajim aajem. ²¹Mamu magbaawai ūmaai deeu sereeu phobaadewia ihāba, —Warre jāg Jesús pakuls gaai meerphe thōobapuit aajeejim anaabá.

²²Mamu puaaba ya biek thār-jupamua Pilatoou deeu amag, —¿Pari khan nemta irua khaigba waujīma ajim anūm, i thōopäaig? Mua chan būurjā i khaibag ooba chirumgui ajim anūm, i thōopäaig. Thōoju khāai sii wūnaa i puaapchiju jāg sī ajim anūm.

²³Magbaawai chará warag ähääkhamua āba pakuls gaai-ta meerpheli jajaau aajeejim anaabá. Ich mag warag sereeu thūnūm khīupajā khaugba, amachdeuta Pilato khīupaa siujierram aajem. ²⁴Mag nūu paawai Pilatoou am ipierraam jūrr Jesuuta amach jua ee deejim aajem, amach khōchagpierr i dui amkhīir. Maimua ich soldaanag thōopuiri jaaujim aajem. ²⁵Mamu maagwai chi Barrabás cárcel deg siejim aajem, ichdeu òor meeukhapiwia ich ag meeukhaa eepai òor thōotarr kōit. Mag, cárcel deg sierrta weeupuipijim aajem, òrau ig narrjo.

Jesús meerphe thōotarr
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32;
Jn. 19:17-27)

²⁶Mag wai naawia Jesús thōopuyaan athaadeeu, woun Símón anūm Cirenepierr phobor ee urum dui thēubaawai, chi soldaanau Jesuu arrmaa arr pakuls jūrr i opheeu ūr jiirpujierram aajem, Jesús mam ēudee arramkhīir. ²⁷Maagwai i ēudee òor pooma wedurajim aajem. Mag òor khapanag ee ūinjā īchab i ūaper durrumua i athee bīe wedurajim anaabá. ²⁸Mamu Jesuu ewag phūurba oonaa amag, —Jerusalenpie ūin, oob mu athee bīemiet ajim anūm. Mag khāyau pāach mor dui pāach chaain khīirjunaata bīebat ajim anūm. ²⁹Mug atagta pāar dau aphūucha aju. Mag jaar ūin pod chaain ooba arr khūunau amach khapeen chaain dui dau aphū durrum oowia, “Utā jāg mu chaai chukhu urrem” ajugui ajim anūm. ³⁰Ich mag jaar īchab atcha mag dau aphū wenurramaaugau, thōom khōchgau durrīigta wounaanagamjo, “Maar ūr durbag-khabaadet; pāach eegar warre maar bepbapuit” a iekhajugui ajim anūm. ³¹Amau mu mug wai naawia nau mu thōobapää-wai pa ajaphamta sii jēwamkhīir thubapuimjo ajugui ajim anūm. Amau mu duijā mug nūm, ¿jāga aju khai ajim anūm, amachdeu pahachjokham khūun oowai?

³²Mag chi Jesús arrum dui īchab numí chi khaigbam cárcel deg wai narr khūun arrjierram

aajem, agjo thōopääig. ³³Maimua buchagdam “Porpá durrsí” anum gaai waaidutkhawia pakuls gaai i meerphepujierram aajem, maimua i bigaau chi khaibagnaanjä agjo, äb i juachaar gar maimua äb i juawe gar. ³⁴[Maagwai pakuls gaaimua Jesuu, —Tata, õrau mu dui mug num ideu sii ich jäg khiiр okhoobaphi. Amau amachdeu nem wau numjä khaugba naawaita mug mu dau aphuu wau num aajeejim aajem.]

Maagwai chi soldaaunau amach appai, “Magan ḥkhaiuta chi kha-jūa jääju khai?” awia, mokdau-dam bar numua gan aumajie-rram aajem. ³⁵Maagwain õrau Jesuugta eerpapaad thünaajim anum. Mag num dui chi thethem khünnaujä iukhanaa, i wau iekhanna, daau irua ichdeupai ich peerdu athaju awia irig, —Deeum khünn peerdu autarrpí, puchjä peerdu athä aajeejim anum, puch-ta chadcha Cristo chaar Œwanda-mau jür auwia puitarr khai.

³⁶⁻³⁷Maimua chi soldaaunau-jä īchab sii i waauwaipai irig vino adchuchúu sim domkhiiр deechenaa jürram khünnau irig, —Pu chadcha judionaan Rey khai, puchdeupai puch peerdu athä aajeejim anum.

³⁸Maagwai i meerphe jiir we-jom por ür ēsapdau phäkha sim gaai jaau siejim aajem, khan gaai-muata i mag wai naajī. Chi ēsap-dau gaai “Chamhuta Jesuu, judionaan Rey” a phä siejim aajem. [Chi ēsapdau phä siejim aajem griegonaan meúa, latín meúa mai-mua hebreonaan meúajä agjo.]

³⁹İchab i dui chi khaibagnaan numí narr aawai äbmuajä warag i waunaa irig, —*Pu chadcha Œwandamau oor peerdu aumkhiiр puitarr khabá?* Magumta, ḥjäg pua puch peerdu auwia, maar-jä peerdu aubamma? aajeejim anum.

⁴⁰Mamu magbaawai jürr chi khaperaupai irig meeurraunaa, —*Maachjä agjo thōopääig atheeta amau maach mug wai nümta pua Œwandam dakhiiр warag mag iekha chiré?* ajim anum. ⁴¹Mag khäyau maachin, chadcha maach-deu khaigba arr gaaimuata mug naabahab ajim anum. Mamu mug woun chan bñvjrä pekau chukhu simta amau i mug dau aphuu wai numgui ajim anaabá.

⁴²Maimua ichdeupai mag iekhapuinaa jürr Jesuug, —Ya deeu puchta Reikha beewai oob mu khiiр okhoo chiram ajim anum.

⁴³Magbaa Jesuu irig, —*Iswe pu mu dui durr wñjhu durr chiraima-ju ajim anaabá.*

Jesús meetarr

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41;
Jn. 19:28-30)

⁴⁴Ich mag ed edausicha nümta degolp edau khībaadem abarmun edaramjo aadejim aajem. Mag khī thünuu awia edau phuibaajer las tresjo naata deeu edau aardu-baadejim aajem. ⁴⁵Mag edau äsdawam khībaadem ee, Œwan-damag jeeujem deg ierrgajärcha put nem parrg thuur eu wejorra-ta järrcha ügthaamua eeg surr abarmun, warre thoophem numí

jijirar joisijim anaabá. ⁴⁶ Mag edau khibaadeewai Jesuu thet, —¡Tata! Nau mʉ chaaupabaadeewai puata mʉ akhaardam khab chirumgui ajim anum.

Mag iekha khitum ee warag maach chaaupabaadejim aajem. ⁴⁷ Magbaawai capitán Romapierr aig sierrau ichdeu mag oobaawai, —Chadchata jāgan mʉg wounan chi ajapham ajimgui ajim anum, Ěwandam na.

⁴⁸ Maimua īchab aig òor pom thʉnarr khʉnau amach daúa mamagkham oobaawaita āsie thumaa ewag khīrjuwia por jōjöig wetmajierram aajem, amach diig. ⁴⁹ Mamʉ thum i khapeen Galilea durrmua i dui āba chi ʉinpa beetarr khʉnau warpaimuata mamagkham thum oo naajim aajem.

Jesús aukhertarr

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47;
Jn. 19:38-42)

⁵⁰ Mag ed aig siejim aajem īchab woun āb José anum, Arimateapierr. Chi Arimatea anum, Judea durram phobor ajim aajem. Ich mag José īchab judionaan Asamblea eem woun ajapham ajim aajem, Ěwandam dau na. ⁵¹ Maagwaita ich khapeenau Jesús pur awaag ibep naawaijā ich chan am igar khaba siejim anaabá. Magua amau i dau aphʉ wai naawaijā ichdeu chan dichba aajejjim anum. Mag wounau īchab Ěwandamau maach peerdu aum-khīr phiju jaaujerr beeju anumta nuajeejjim aajem. ⁵² Ich mag wounauta, Jesús meebaadeewai,

Pilato aar mawia chi mor mag mee kherʉm arraag jeeuwimajim aajem. ⁵³ Mag jeeuwimawia, Pilatoou arrju aai sim abaawai, mawia, eeg paawia, dīesdam ee pʉreunaa, jēbdi pom durrbʉ khōpag ee chi khorm wai sierr ee aukheraan arrjim aajem. Mag jēbdeg chan agtha òor ābjā aukherba khorwia sīi siejim aajem. ⁵⁴ Mag i aukhertarr ed viernes kheeurag ajim aajem, juu ūuijem edam athee nem thum khīr khaaugjem ed. ⁵⁵ Mam pamjā chi ʉuin Galilea durrmua i dui bee-tarr khʉnau ich mag ogdʉba, chi jēbdi aar wetwia oojierram aajem amach daúacha, jāga Jesús aukherjī. ⁵⁶ Maimua wetwia, thūpag phewia, i kha phuraag sīi jūgdee wau sīujierram anaabá. Maimua noram sīi degpai juu ūi kheujeerram aajem, Ěwandamau Moiseeg ich iek phāpitarr gaai jaau simjo.

Jesús iiu phiidutarr

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8;
Jn. 20:1-10)

24 ¹Maimua mag juu ūi kheutarr noram, domighed edpherre agtha khīkhī-su nʉwe, ʉuin wetjierram aajem chi jēbdi aar oon, amachdeu i kha phuraag jūgdee wau wai narr dui. Mag am wetum dui deeum ʉuinjā am dui wetjim aajem. ²Maimua ooimaawai, mokpor pomkhamua chi jēbdi i ee joothʉ phāar sīerra-ta chawag pʉreupui thʉnaajim anaabá. ³Magbaawai warag ag ee dubnaa oowai, maach Por Jesús mordam ich aukhertarr ee chukkhu thʉnaajim anaabá. ⁴Mag

amachdeu ooba abaawai, “Keena, Ɂjäga abarmta mug maadeu oocheba abarma?” anaajim anum. Mag nüm ee oowai, emkhooin nümi sii khajua bñumjo jüa s̄isidümta am khiirphee dñunüutkhabaichejim anaabá. ⁵Magbaawai jäphierr ajaugau pod am khiiр eerpaba sii eeg üthu phobaadeewai makhuunau amach garmua amag magjierram anum:

—¿Chi monakhamta khanthee pârau i jür wenurruamma ajierram anum, mug jëbdi õor kheraag watarr ee? ⁶⁻⁷I ya iiu phiiduwia petabahab. Magua muig khaba simgui ajim anum. Khiiр eyaa abat ajim anum, Galilea durr aawaiwe ichdeu päächig, Emkhooi Iewaa pekau pomkham khuunau i phr aunaan pakuls gaai i meerppuiju jaaujerr; mamu khäai thär-jupam ee deeu ich iiu phiiduwia jaautarrjä khiiр eyaa abat ajim anum amag.

⁸Magbaawita chadcha i iekhatarr khiiр ee dñuhisijerram anaabá. ⁹Magbaa chi jëbdi aigmua wetwia, chi dui wenurraajerr once narr khuunag thum amachdeu ootarrjoo jaauwimajierram aajem. Ich mag thum aig narr khuunagjä ich agjo jaaujierram aajem. ¹⁰Mag chi uuin ich Jesuu once jür autarr khuun aar iek jaauwimarr khuunan, María Magdalena ajim aajem, Juana dui, María Santiago ädpa, mag tag ičhab tagam uuinpa. ¹¹Mamu uuinai nem īgkha nüm chi Jesús khapeenau ūurwai seukha nümjoo aawai ukhabajierram aajem. ¹²Mamu Pedroou mag ūrbaawai

phiiduwbaadewia jëbdiig khaphigbaadejim anum. Maimua ag ee ierr ooimaawai, āba i p̄reu sierr put appaita ooimajim anaabá. Ichdeu mag oobaawai ich diig mamua ich odegpain, “¿Jäga awiata jäg ich aukhertarr ee chukkhu thünúma?” a khiiрju-baadejim anum.

Emaús khud ee ich oopitarr (Mr. 16:12-13)

¹³Maimua ich ag edpai õor nümi phobor Emaús anumug wetjim aajem. Mag Emaús phobor Jerusalenmua once kilómetros siejim aajem chi warphag. ¹⁴Mag ereubaadewia khud ee Jesús igwia, “¿Jägataa i aukhertarr eejä jäg sii khäidu parii thünúma?” a iyuu wetmajim anum. ¹⁵Mamu am mag iyuu jürr chikham i jürr jaauuphüig wetumta, amau ig narr Jesuhchata beewia am wetum dui maa ajim anum. ¹⁶Mamu amach bigaau mag nurrumjä pod khaug auba, sii deeum khuunpiita naajim anaabá. ¹⁷Mag wetumua ich garmuata, —Keena, ¿päär khandam jaauwaita mug iyuu wenurruá? ¿Jäga jäg päär okhiiрjuumjo wetmá? ajim anum.

¹⁸Magbaawai äb Cleofas aajerrau irig, —Maadeu khan iek agajä amapha simgui ajim anum. Thumaam khuunau khakhapdo thünüm, jägají Jerusalén phobor ee. Püjä ičhab ag phobor ee mug nemkhoo dichtarrta, ¿āba puchdeupaita khaugba chirú? ajim anum.

¹⁹ Magbaawai ich Jesuu amag, —¿Khani jägjierráma ajim anum, mуг nemkoo ee?

Magbaa amachdeu irig jaau-mamua, —Jesús Nazaretpierra-ma ajierram anum, Ěwandam i jaau-mie. Irua Ěwandam juatheegau nem khiiр pogkhe waau-jeejim. Maimua jäga Ěwandamau maach peerdu aaуjē a jaauwaijā õrau khakhapdo aajeejimgui ajim anum, chadcha Ěwandam iekta jaau sim. ²⁰Mamu mag khitarr-ta phadnaan chi pornaanau chi thethem khuuн daimua Pilatoog pur deebajieb ajim anum, jürr ich soldaaunag pakuls gaai meer-phe thöopi jaumkhiiр. ²¹Amau i jägbajupii awia marau khiiрju-wai ichdeuta israelnaan thum Romapien juu eemua por obeer aujupii naajimgui ajim anum. Mag khiiрju naajieb mamu, viernes i thöotarr ya khääi thärjup pam-gui ajim anum, ūsim khurau i dau aphuu abarm. ²²⁻²³Mag num ee warag uuин maarjo i igar ukha num khuuнаu ūedaupherre khisu nuwe jëbdi aar oothurwia maach jügderraata jaauchejierramgui ajim anum. Am iek khabá mag chi aukhertarr ee ooimaawai, chukkhu, sii Ěwandam chognaanta aig naajim anum. Makhuunau amag jaauwai, Jesús iiu sim aajem. ²⁴Mag jaaubaichem ūrwia agjo maach eem khuuнаucha chi jëbdi aar oon weetwai chadcha uuinau jaau narrjo sii khäidu parta ooimajierram aajem a īg-khamajierram irig.

²⁵⁻²⁶ Magbaawaita jürr ichdeu amag, —Päarta khiiрjug chukkhu

numá ajim anum. Ěwandam i jaau-mienau phätarr gaai thum ich magta obeberg maju a jaau-jierram, cha päächdeu mürug jaau numjo; mamu pärau ukha-maphata naabahab ajim anum. Pärau khiiрjuawai, jí ich Ěwandaucha jür autarr aawai ich jäg dau aphuu aju aai khaba siejí? Mag khabamgui ajim anum. Ya nawe ich mag phä sierr aawai ich mag dau aphuu aju aai sibajieb ajim anum. Mamu ūchab chi jür autarr khuuу deeu iiupiwa ichta thumaam khuuн Porkhapi-ju a simjä agjo mag Ěwandam i jaau-mienau jaaubajieb ajim anum amag.

²⁷Maimua jürr ichdeuta warag amag jaaubaadejim anaabá. Na-cha Moiseeu phätarr gaaimua jaaupurhig khieb chi Ěwandam i jaau-mienau phä puatarr gayam magwe, ich igwia beeju a jaau sisiđum thum ajapha jaaudub-jim aajem amag. ²⁸Mag iyuu wetumua phobordam Emaús anum ee amach di aar barima-jierram aajem. Mamu mam pabaimaawai ich Jesuu warag am dakhiiр sii dicham ig siejim anum, juau ich thuamkhiiрjo. ²⁹Magbaawai amachdeu irig, —Maar aig khäibaje. Ya atcha edau kheeuраa sibahab; khud pu kheujuwai ajie-rram anum.

Magbaawai chadcha am dui sisiđim aajem. ³⁰Mag am dui thubawia, ába ohoodo thach khoogpamua pan ich juu ee auwia, Ěwandamag uu ajim anaa, thorreuwia, amag ua-puijim aajem, ag na ichdeu

aajerrjo. ³¹ Magbaawaita dau eerdu phobaademjo warre i khaug athajierram anaabá. Mamu mag ich khaug atham ee, dau per-barmjo arrau, am järr s*í*errta degolp chukkhu aadejim anum. ³² Magbaawai amach wir aigpai, —Keen, jäguata much thäar ee-pain muan ich khäijää a chirajimgui ajim anum äbmua; maimua ichab maach du*u* khüd ee iyü urumua Éwandam iekpa thumaa ajapha jaaupüpigam türwiajä mu*u* khaugaa aadejimgui ajim anum ich khaperag.

³³ Mag amach ap iyü naawi*u* ich ag burre deeu beejierram aajem Jerusalén phoborog, amach khapeen narr aar ja-waan. Maimua oocheewai, chi Jesú*s* khapeen i du*u* ogdüba wenürraajerr khüun once thumaa äbam aig podpa thunum oo-chejierram aajem, tagam khüun ichab Jesú*s* igar ukha narr khüunpa äba. ³⁴ Maigjä türimaawai amach thumaam khünau, “Keena, chadchata maach Poron iiu phiidübarmwai; ya Simonagjä ich oopibarm” a jaau nümta türimajerram anaabá. ³⁵ Mag amachig jaaubaawai, amachdeujä jürr warm khünag maguimajerram aajem:

—Keena, magan maraujä pärürag jaaukhimgui ajierram anum, maachdeu i ootarr: Irua khabá maar ëkha auwia khüd ee maar i du*u* äba wetjima ajim anum. Mamu mag khüd ee äba wettarrjä marau pod i khaug auba, sii äba thach kho nüm aig pan thorrewia ichdeu ag na

jiigjerrjo jigbaadem aigta, marag ich khaugpimjo khaugpibaawai, marau i khaug aujimgui ajierram anum jürr amach khapeenag.

**Jesuu ich bu du*u* aajerr
khuunagcha ich oopitarr**
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18;
Jn. 20:19-23)

³⁶ Mag agtha am ich ag iek-pai jürr jaauphoo thunum ee chi Jesú*s* am järr dñuhuchewia, —¿Jägpai nu keena? Oob jä-phiermiet, mu khabahab aiche-jim anum amag.

³⁷ Mag sii degolp amach järr dñuhubaicheewai jäphierr num iekhau sii i akhaarta oo numpii naajim anum. ³⁸ Mamu mag jäphierr num oobaawai ichdeu amag, —¿Khanthee pärau päach khiiirjug eepai “muuta akhaar” anu*u*? ajim anum. ³⁹ Päar iek mag mu akhaar anum, päade oobat mu ju*u* maimua mu bujä agjo. Chadcha much khabahab ajim anum. Mu gaaicha purbahut, magna*u* ajapha oobat ajim anum. ¿Pärau akhaar gaai purju aai nu*u*, mu gaai pur numpio? Akhaar chan mor chukhu s*í*errumgui ajim anum, woun khaba aawai.

⁴⁰ Magnaa chadcha amag ich juajäjä oopinaa, ich bujä oopijim anaabá, chadcha mag gaaimua ichta chikhamnau pakuls gaai meerphe thootarr ag wounau a khap amkhii*r*. ⁴¹ Mamu mag ichcha oo numpjä sii warag oneg-naa dauderraamjo nüm gaaimua ukhaba narr aawai ich Jesú*s* garmuata deeu amag, —¿Keena,

pārāu nem inagdam khoog chukhu nəwi? ajim anum.

⁴²Magbaawai amachdeu āwarr-dam wai narr aawai chi phaam-dam irig deejierram aajem. ⁴³Mag ichig deebaawai auwia am dakhīir khopujim aajem. ⁴⁴Mag āwarrdam kho aaipawiata amag, —Keena, mūg much ūrāu thōojuuta mua pārag jaaujee-jimgui ajim anum, agtha maach āba wenurraajeewijā. Moiseeu Ěwandam iek phātarr gaai mū igwia jaau simjo, ichiita ich jāg much dau aphūu ajujā jaaujee-jimgui ajim anum, mua pārag. Maimua Ěwandam i jaaumienu phātarr gaaijā jaunaa Davidau ēsap Salmos anum phātarr gaaijā mū igwia ich mag phā sīsid aawai, chadcha ichdeu jaautarr-joo thum ag eyaa oberjimgui ajim anum amag. ⁴⁵Maimua mag ichdeu Ěwandam iek gaai phā sīsidūm jaautarr khap amkhīir, ichdeupai am por opherg apijim anaabá. Magbaawain chadau i igwia Ěwandam iek gaai phā sī-sidūmjā thum khaphū nūisijim aajem. ⁴⁶Magnaa amag magjim aajem ich Jesupai:

—Ich magta phā sim Ěwandam iek gaai. Maguata chadcha much chi Cristo ich Ěanda-maucha jūr autarr awiajā dau aphūu meeju aai chirajimgui ajim anum. Mamū īchab khāai thārjupam ee iiu phiidūju arrjā jaau simgui ajim anum. ⁴⁷Mag much chi Cristo iiu phiidūbarm ootarr khūnauta amachdeu oo-tarr nacha Jerusalenpienag jaunaa īchab durrpierram khūnagjā

jaaujugui ajim anum, jāgata khīir-jug ajapham jūrbaawai Ěwanda-mau amach khaibag chugpaaju aai sim thumaam khūnag khap amkhīir. ⁴⁸Mag pārauta mū mee-wia iiu phiidūtarrjā pāach daúacha ootarr aawai pāarta chi jaauju khūnaugeui ajim anum. ⁴⁹Mag jaau-mamua ich Jesuucha amag, Pari magaagan mūgtarr khur jop-cha murua pāar athee pūijugui ajim anum Ěwandam Akhaar, ich mū Ayaucha deeju a jaautarr. Mamū mūig Jerusalén phobor eepai nūisit ajim anum, mag Akhaar bee nūm ora. Ügthar-mua ich Ěwandamau pūibapūim edta pāar gaai phēs sīeicheju-gui ajim anum, pāachdeu ootarr thumaam khūnag jaau khaphū jaau wenurramkhīir.

Jesús ügthar matarr (Mr. 16:19-20)

⁵⁰Maimua ābmiecha paawai phobor eemua ich Jesuu am phe arrjim aajem phobor Beta-nia anumug khudau ma sim ee. Mam phobor igaau pabaimaawai ügthaag jua uanaa Ěwandamag jeeumamua, —Tata, puata mūg atagjā mūkhūn wounaan ich jāg ūu am phe wai chitajugui ajim anum.

⁵¹Mag am khīir onee iekhamamua, am dakhīraa edjā baug ee ügthaa papagmamua, warag oohba pamamua Ěwandamau ich aar ügthar athajim anaabá. ⁵²Mag i ügthaag mam oobaawai jēb gaai kanieu phōbkhanāa irig, —Pūjom chan wounaan mūg atagjā marau

oobam. Püchta chadcha äba maar amachig jaautarrjo. ⁵³Maimua
Porou ajierram aajem. Jerusalén phobor ee pawiajä ich

Mag jeeu durrawia, deeu Jeru- mag ed eepierr Aai i jeeujem deg
salenag onee wetjim aajem, wetwia jeeu durraajeejim aajem.

SAN JUAN

Maach peerdu aaujem Jesucristo igwia jooi Juanau phā p̄uatarr

Chi phātarr. Eem khūunau jaauwai mug Iek liur Jesucristoou jaauthurtarr Juanau phātarra tagam khūun khāajā ēudeecha phājim aajem. Juanan ich Jesūs dñicha nūrrarr aawai, irua jaau simun ichdeucha Jesuu iekhamatarr ūrwi irua nem waumatarrijā ich daúacha ootarra jaau sim (21:24). Mug Juan jooi Zebedeo iewaa ajim, Santiago dñi khod ābam, Jesuu ūrcha daupii ajerr (13:23).

Jooi Juanau jaauwai Jesucristo chadcha Ŗwandam Iewaa arrta wounag pawi òor ee òor dñi khapeerkha nūrrajim aajem, òor khīir thegwia (1:1,14). Mag ich dñicha nūrrajerrau aawai warm khūunau jaautarrijā thum jaau sim; mamu īchab amau jaauba arrpa jaau sim ich libro gaai. Ajapcha eerpa nūu akhiin, chadcha mug libro tagam dau thārjup na nūm khāai būchkhun khīethuu sim.

Khan jawaag ajī. Juanau mug Jesūs igwi phātarran, ichdeu jaautarrjo, Jesuun chadcha Ŗwandamau ich Iewaa ichdeucha jür auwia warrgarwe p̄uiju jaaujerrjo p̄uitarr khap amkhīir ajim; mag khaphūnaa i iek ȳkha phobaadeewai mug atag pawiajā i dñi ich mag khapeerkha nūm gaaimua iiu wenūraju khap amkhīir (20:31). ¿Pari khan gaaimua irua òrag dawaa Cristo chadcha Ŗwandam Iewaa ajim a khap api sī? Warm khūunau jaau numjo Jesuu chadcha nem khīir pogkhe ag na òrau ooba aajerr waumatarra jaumamuama. Mamu Juanau mag khapan jaauju khāai, seispai jür auwi makhuunata wajappa jaaujim (2:1-12; 4:43-54; 5:1-15; 6:1-13; 9:1-12; 11:1-44). Juanau īchab jaau sim, warm khūunau jaaubam ee, Jesuu ich igwi siete veces “Mūuta...” a iekhatarr (6:35; 8:12; 10:7,9; 10:11; 11:25; 14:6; 15:1).

Mag irua “Mūuta” a sim aig, judionaanau warre khaphū naajim, irua “Mūun Ŗwandamau” a sim. ¿Jägwí? Ich Ŗwandam chi Ayaujā Moiseeg ich thūr jaauwai “Mūuta” a iekhatarr aawaima. Maguata Juanau mug libro gaai jaauwai, Jesuu ūiba ich Ŗwandamka sim jaaujeejim, òrag ich khaugpieg. Magua irua “Mu much Aai dñin maran ich ābampaiu” anaa (10:30), īchab “Chi mu oojemuan ya mu Aaijā oowi sīebahab” ajim (14:9).

Ŗwandam Iewaata wounag
pawi òor ee nūrrarr

1 ¹Warrgar būurjā nem om-paaba nūwe Ŗwandam sim dñi chi Iewaajā sīejim aajem. Ich mag chi Iewaapai īchab Ŗwandamau. ²Mag, ich warrgarwe

Ŗwandam dñi āba sīerrajim aajem. ³Ŗwandamau i dñimuata nem thūnūmjā thum ompajim anaabá. Mag amach numiim khūun jua aawai būurjā irua nem wauba arr chan chukhum. ⁴Ich-deuta maach akhaarjā iiipi aau-jem. Maagwai i gaaimuata ararag

buug oo numjo maadeu khaphu
num, jäga sierru ich Éwandum chi
Aaijä, mag khaphu apieg ich chi
Iewaata thumaam khuun athee
ótdau paa dunumjo siewai. ⁵Mag
ichdeuta ich Aai khap apieg ótdau
paa dunumjo siewai mug durr ich
khaibagau sii edau khejo simuajä
pod i thoo auba aajem.

⁶Ich mag jaar íchab woun áb
Juan a thur sim siejim aajem,
Éwandam jur autarr. ⁷Maguan
sii ich éudee deeum woun áb
beejuuta jaau nurrajim aajem,
mag wounta khichag ee ót paa
dunumjo sim a jaubaawai óor
thumaam khuunag mag iekta
ukhamkhir. ⁸Ich Juan chan mag
woun ichdeu beeju a jaau nurrr
khaba, sii mag ótdaujo sim
beeju jaumkhirpai jur autarr
ajim anaabá. ⁹Magtarr aawaita
chadcha mag irua jaaujerr woun
i éudee beebajieb, Éwandum Iewaa.
Ichdeuta ich gaaimuapai
thumaam khuunag Éwandum jäga
sierru a khap apiejem.

¹⁰Mag beewia mug durr
ichdeu ompaatarr gaai sieichejim.
Pari mug durr gaai jooba
num khuunau i khaug auba,
sii parhoobam khuunpii ajie-
rram. ¹¹Ich durr gaai beetarrta,
mag amach ee pierrumjä órau
i igbajierram. ¹²Pari i isegba
uu warag i iek ukha numua
warag irigta amach peerdupi-
tarr khuunan ichdeujä warag
Éwandum chaainag paapuima-
jim. ¹³Mag i chaalinkha num chan
sii mug eegarm khuunjo chaai
paarpam khochgau khapsee awia
paarpa autarr khabam. Mag i

chaalinkha num, sii Éwandum
maau ich garmuata ich iiu aawai
ich chaalinkha au num.

¹⁴Mag, Éwandum Iewaa-
ta wounag pawia mug eegar
sieichejim. Ichta Éwandum Chaai
ábpai khitumuata ich iiu aawai
ich Aai ipierra nem khir pogkhe
wau nurrarr marau oojim. Magta
i gaaimua marau khaphu nuisijim,
jäga Éwandum chi Ayaujä maach
jäsene sierru. ¹⁵I jaauwiata mag
Juan óor por choomie khara-
rrau órag, “Mu éudee urumta mu
khääj iek theeg ürpai simgui”
aajeejim, ichta i thaabaju nawe
sier aawai.

¹⁶Ichta Éwandum Iewaa maach
dui wajapha khitaawai maachdeu
nem ig numjoo khaugbata ich
mag dedee aajem. ¹⁷Éwandam Moiseeg ley phäpiewai sii jäga
wenurraju aai nu a khap amkhir-
pai phäpójim. Pari jürr Éwandam
mau ich Iewaa Jesucristo pää-
wai, ichta ich Chaai chaar aawai,
warre ich gaaimuata i jäga chitu
a khaphunaa íchab maach ichdeu
khösi simjä khap amkhirta pui-
jim. ¹⁸Ábmua jäga Éwendum chi Aai
chan büürj ooba aajem. Pari ich
chi Chaai ábpai khitumj ich Aai
dui ábam Éwandumkhanaa i du
ába siejewai i oo num gaaimuata
chi Aaijä warag maadeu khaphu
paaukhamam, í jäga sierru.

**Juan chi por choomie chan
órau nu narr khabajim**
(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8;
Lc. 3:15-17)

¹⁹Mag Éwandam püju jaau-
jerr beeju anum ich éudee urum

Juanau jaau nūrrarr ed gaai Jerusalén phobor eemua judionaan chi porkha narr khūunau phadnaan pūjierram, Levinaan a thāurjerr khūun dui, makhuunau chi Juan aar wetwia irig, “¿Pū khaíuma? ¿Pūta nawe Ewandamau pūju a jaaujerrá?” a khap jeeumkhiir.

²⁰Chadcha mag wetwia ichig jeeubaimaawai Juanau amag, —Mu chan nawe Ēwandamau pūju a jaaujerr khabamgui ajim.

²¹Magbaawai deeu amachdeupai, —Magan ¿pū khaíuma? ¿Pū Elías khabá? abaawai, jūrr ichdeu, —Mu chan Elías khabamgui ajim amag.

Magbaa deeu amachdeupai, —¿Wa pū warrgarwe ich Ēwandamaucha ich i jaauumkhiir jūr auju a jaaujerráwa? a jeeubaawai, jūrr amag, —Uhū, mu majā khabamgui ajim.

²²Pari magumjā pūaba, —¿Pū khaíuma? ajierram. Pua marag puch jaaubam, ¿marau khan a jaaubaimaagauma maach pūitarr khūunag? ajierram irig.

²³Magbaawai Juanau amag magjim:

—Muun warrgar Ēwandam i jaaumie Isaías khararrau jaau-tarrjo, ajappai òor barba aajem aar chiraajemhugui ajim. Muun sii, “Maach Por beeimmu siewai i beeju nawe pāach thāar khīir khaugbat thāraucha khōsi i iek ukhaag” a jaaujemhugui ajim.

²⁴Pari mag khap aag irig jewaan beetarr khūunjā Moiseeu phā pūarr iek wajapcha ḫurkha-jerr khūunau pūitarr khūun ajim, fariseonaan. Maguata amachta

chi thierrnaan awia irig mag nūrapimaphapaim iekhau irig, ²⁵—Pū iek mag warrgarwe ich Ēwandamau pūju a jaaujerr-jā khaba, Elíajā khaba, Ēwandam i jaaujerrjā khabam anumta, magan ¿jāgwi pua òor por choo simma? ajierram irig.

²⁶Magbaawai Juanau, —Muan sii dodamaupaita òor por choo chitumgui ajim. Pari pāach ee woun āb sim, ichta ich Ēwandamaucha pūju a jaaujerrau. Ma agtha pārau khaugba naabahab, mamu i barcheewai khīir khaug naamkhiirta ag nawe mua òor por choo chitumgui ajim. ²⁷Manta mu ēudee urum. Mu chan sii i chogkha chitaagpajā serbiiba chirumgui ajim, Jesús igwia.

²⁸Mag i khap aag irig jeeuchetarr thum i iekhamarrpa dojā Jordán anum igaau phobordam Betania anum ee ajim, ich Juan khararrau òor por choo sierr aig.

Jesús corderojo Ēwandamau pūitarr

²⁹Mag ichig jeeuchetarr khūun dui iyuu sierr noram Juanau oowai, mag irua amag jaau sierr Jesuuta i aig ur nūrrajim. Mag ich aig urum oo athaawai ich aig narr khūunag, —Pāade oobat ajim: Ēwandamau pūitarr ar ur khitum. Jāguata corderodamjo ȳduraa ich thōopibarmua òor thumaam khūun pekau chugpaa ajugui ajim. ³⁰Jāg igwiata norr mua pārag, “Mu ēudee āb urumta mu khāaijā iek theeg ūrpainaa ichta mu khāyaujā warrgarwe ich mag sierrumgui” ajim Juan

chi õor por choomieu. ³¹Mag jaaumamua, Múchdeujā khaugba chirajimgui ajim, iita ich Ěwandamaucha puitarr. Pari ūsin chad mua khaphū chirumgui ajim, ich khabahab maachdeu nū narr. Mamū mug maach israelnaanag i khap amkhīrta muan jäg õor por choo chitumgui ajim.

³²Maimua mag jajawagmamua, īchab ewag pawi ichdeu ootarr igwiajā Juan chi õor por choomieu, —Muan mūch daúacha Ěwandam Akhaarta duburjo khitumta ūgtharmua beewia Jesús gaai jupbaichemjā oojimgui ajim. ³³Ag nawe chan mua khaugba chirajimgui ajim, iita warrgarwe Ěwandamau puiju a jaaujerrkha sim. Mamū mug õor por choomkhīr mūch puitarrauta mūchigcha, “Ar puch dakhīraa chi Akhaar ūgtharmua beewia woun āb sim gaai jupbaicheewai pua khaphū aju, mag wounauta ich Ěwandam Akhaarcha ōrag deemaju” a jaautarr aawai, ³⁴ūsin chadau mua i khaphū chirumgui ajim, mag mūchig jaautarrjo beewi i gaaita jupbaichem mūch daúacha ootarr aawai. Maguata īchab mua khaphū chirumgui ajim Juanau Jesús igwia, i chadchata Ěwandam Iewaau.

**Jesuu ich dui ogduba
wenūrramkhīr nacha
jūr autarr khūun**

³⁵Maimua ag noram agtha mag phobordam Betania anūm aig mū chirajim, mūch khapeen dui, maach maestro Juan khararrpa āba. ³⁶Mag maig maar nūmta,

Jesús dich nūrrūm oobaawai maar maestroou, —Pāade oobat: Jāata Ěwandamau puitarrauwa ajim, corderodamjo uduraa ich thōopibarmua õor peerdu aum-khīr puitarr.

³⁷Maach jūg daar maach maestro Juanau mag iekhabarm ūrbaawai Jesús ūdee maar wetjim.

³⁸Mag dichmamua ewag oowai, maar ich ūdee wetum khaugathaawai marag, —¿Pāar khanta jūr wenūrráma? ajim.

Magbaawai marau jūrr irig, —Maestro, ¿pū jam chiraajē? ajim.

³⁹Magbaawai Jesuu marag, —Magan mū dui wettarau ajim, mū chiraajem aar khaugaan.

Magbaa chadcha i dui wetwi i sīerr aar maar barimajim. Mamū ya maagwai kheeuragam las cuatrojo sīerr aawai warag ich maig kheujim.

⁴⁰Mag Juanau Jesús jaau sim ūrwia āb agjo mū dui ūdee matarr Andrés ajim, Simón Pedro dui khod ābam. ⁴¹Mag Andrés anūmua ich naam Simón jūraan mawia oobaimaawai irig, —Ya ūsin chadau maran warrgarwe Ěwandamau Mesías puiju a jaaujerr dūita oobarmgui ajim anūm. (Mag Mesías aawai griego meúa Cristo aawai.)

⁴²Maimua chadcha chi Simón ich dui aibeejim, maar Jesús dui narr aig. Mag ich aig waipierrwai Jesuu chi Simonag, —Pū Simón khabahab ajim, Jonás iewaa. Pari ūsmua atag pū Cefas a thūrjugui ajim. (Mag Cefas aawai

griegonaan meúa Pedro aawaiu.
Mag Pedro a sim aig mokpor
aawaiu.)

Ich dui wenurramkhiiр
Jesuu Felipe dui
Natanael phe arrtarr

⁴³Ag noram Jesús jürr Galilea
durr maju aadejim. Mag nūm ee
Felipe dui oojim. Mag oobaawai
irig, —Felipe, mu dui marrau
ajim.

⁴⁴Mag woundam Felipe anum
phobordam Betsaida anum eem
ajim, Andrés dui Pedropa āba
naajerr phobor eem. ⁴⁵Maimua
jürr Felipeeu deeum woun Na-
tanael anum juraan mawia, irig
maguimajim ajem:

—Natanael, maran ya Jesús
duita wenurramgui ajim anum, ar
Nazaret phobor ee woun ab José
ajem ag iewaa dui. Ich jäg ig-
wiata Moisés khararrau ēsap phā
puarr gaaijā jäg jaunaa, Ēwan-
dam i jaaumienaujā jäg jaauba aa-
jeejieba aimajim ajem Felipeeu.

⁴⁶Magbaawai chi Natanaelau
Felipeeg, —Ūkhabamgui ajim
anum. ḶKhaiú pūrūg jaauwai
mag Nazaret phobor eemuata òor
chi thethemkha oberju a jaaujī?
ajim anum.

Mamū magbaawai chi Felipeeu,
—Magan oobahur ajim anum,
khap aag.

⁴⁷Magbaawai chadcha i dui
beejim. Mag beewia ya ich aig
pabaicheewai Jesuu irig —Achá
khitaichem israel chaardam.
Mu g woundaman chadchata o
akhaar wajaphata chirabpama
ajim ichigcha.

⁴⁸Jesuu ichig mag iekhabarm
ürbaawai Natanaelau irig, —Jä-
ga pua mag mu o akhaar ajapha
chirum khaphu chirá? ajim.

Magbaa Jesuu irig, —Felipeeu
pu mawag eeurrju nawe, ar puch
dikhu gaau higo bu eegar siewai,
mua pu oobajieb ajim.

⁴⁹Magbaa Natanaelau, —Maes-
tro, puun chadchata Ēwandam
Iewaau. Puch khabahab ajim,
israelnaan Rey marau nu narr.

⁵⁰Magbaa Jesuu irig, —Higo
bu eegar muchdeu puch ootarr
a jaaubaawaita pua mūrūg mag
chirá? Ista pua ag khāyaujā nem
wajapcharam oogpabajab ajim.

⁵¹Maimua ich Jesuupai īchab
maach thum ich dui khapeerkha
aumarr khūnag, —Mua pārag
jaaukhimgui ajim: Cha iekha
chirum iekhau chadcha much chi
Emkhooi Iewaa aigta Ēwandam
chognaan ūgharmua eegjā bee-
naa deeu ūgthaa waaidutkhakha-
kham oojugui ajim.

**Öor juu pur nūm ee Jesuu
do vinoog paatarr**

2 ¹Magtarr khur khāai thār-
jup nūm ee, Galilea durr
phobordam Caná anum ee öor
juu pur naajim. Maig Jesús ādjā
dui sīejim. ²Mag juu pur nūm ee,
ich Jesuā thūrpuiwia aig sierr aa-
wai i ādau irigta, ³—Vino thumaa
obaademwai ajim.

⁴Magbaa chi chaairau irig,
—Pua khanthee mūrūg mag sī?
Much nem wau chitum gaaimua
agtha ūrag much khaugpiju ora
haba sīebahab ajim ich ādag.

⁵Pari ich iewaau ichig magbaawai chi phiejāb wau narr khūunagta warag ich ūan Mariaau,—Irua pāachig nem mag aawai i ipierraab abat ajim.

⁶Judionaan amach i aawai Éwandam na amach wajapha nūm aag jua dui bupa upeuphi aajeejim. Magua, magaag athee dojā iigjerr aawai mag phiesta ee thūr mokdau den durrcha khitheem seis wai naajim. Makhuun thūr ee de cincuenta a setenta litros durr aajeejim, do. ⁷Maimua Jesuu mag chi phiejāb wau narr khūunag makhuun thūr doou ipiirkhapi jaaujim. Mag chadcha ich ipierr ipiirkhabapääiwai amag, ⁸—Jäimua ag eem joi arrvia chi phiesta ee nūm khūun porkha simug do oopibamit ajim.

Magbaa chadcha ichdeu jaau-tarrjo i ipierr do oopijierram. ⁹Pari mag chi phiesta ee nūm khūun porou mag do atarrta vinoog paa simjā khaugbata do siejim. Åba chi phiejāb wau narr khūunaupaita khaphu naajim, amach dakhīr arr aawai. Mag do oowi chi porkha sierrau chi jua pur chirarr woundam thūr auwi ¹⁰irig magjim:

—Thumaam khūnau vino chi wajapcharamta nacha òrag jiigjerram; maimua mag do nūu awiata jūrr parhoobam vino jiigjerram-gui ajim. Pari pua magba ewaata chi wajapcharam jigaagpamgui ajim irig, mag do atarrta vinoog paa simjā khaugba.

¹¹Mag Galilea durr phobordam Caná anūm ee do vinoog paatarrta warrpem òrau nem ooba aajem

Jesuu wautarr ajim, mag wau sim gaaimua ich jua theeg oopieg. Mag, maach i dui wenurraajerr khūnaujā warag wajapcha i khaphu nūsijim, chadcha Éwandamau warrgarwe puju a jaaujerr duita maach wenurrum. Magta marau warag i iek ukha nūsijim.

¹²Maimua magtarr khur ich ag Galilea durr eepai deeum phobordam Capernaum anūmug maar phe arrjim, ich äd dui ich eeugpeenpa. Mag phobordam ee khāaidam khapanaa maar naaimajim.

**Aai i jeeujem degmua Jesuu
oor jürkhūuitarr**
(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18;
Lc. 19:45-46)

¹³Judionaan phiesta Pascua aajem burru gayaa arr aawai Jesús Jerusalenag majim. ¹⁴Maimua irua ooimaawai, Aai i jeeujem degta sii phakjā pernaa, ovejajā pernaa, duburjā pernaa maimua sii òrag phatkhon cambie nūm khūunpata ohood thūnum ooima-jim. ¹⁵Ichdeu mag oobaimaawai maar dakhīraa aig jügad werba sīsid arr jääupurnaa agua bobojog thum amach phak dui ovejapa dawag jürkhūipñijim. Magnaa chi phatkhon cambie narr khūun mesjā jēkhut sīekhūipñipñi khabaadeewai am phatkhonjā sii parhooba khuyiupñimajim. ¹⁶Magnaa chi dubur per narr khūunag, —Jopkhaa pāach nem-chaain muigmua phe athaadet; mu Aai di chan sii pārau merr-kaúg paapäaig khabamgui ajim amag.

¹⁷Irua mag iekhabaawai maar khíir ee dññuisijim, Êwandum iek phā sim gaai, “Êwandum, purug jeeujem di kóitan mñun nem aneeme chitaawai ag gaaimua mñun õor jua áwatab khaba áwatju” a phā sim.

¹⁸Mag amach dakhíir dawag õor jürkhññibapñim oobaawai judionaan chi pornaanau irig, —Puchdeu Êwandum di kóit jäg chirupí, þu iek mag þuuta Êwandumau warrgarwe þuiju a jaaujerr anaawai magan maar dakhíir ag na marau nem ooba aajem ich Êwandum denjo waubá ajierram irig.

¹⁹Magbaawai ich Jesuu warag amag, —Párau magta oom khösi num khai, magan mug di chÿeubapñit; magbaa khääi thärjup num ee mua deeu eu dññuuju-gui ajim.

²⁰Magbaawai chi judionaanau irig, —Mug Aai i jeeujem di eu awaag cuarenta y seis años phidkhatarrta, ¿puata mag khääi thärjuppaaim ee deeu eu dññuuju-jú? ajierram.

²¹Pari Jesuu mag amag di a simjä chi di chaar igwia khaba, ich mor igwiata mag siejim. ²²I mag iekhatarr aawaita, amau i thöowia deeu iiu phiidutarr khurjä maach chi i dñi ogduba wenurrarr khñunaun i iekhatarr khíir eyaa naajim. Mag warag warrgarwe Êwandum iek phā sísidum gaai Jesùs igwia phā sísidumjä wajapcha khaphñnaa ich Jesuu ich iiucha maachig nem jaaujerrjä warag marau khaphu nhisijim.

Jesuu thumaam khñun khaphu sierrum

²³Mag Jerusalenag mawia am phiesta Pascua ee simua ich iiu aawai ag na õrau nem ooba aajempa wautarr oowia õor khapanaam khñunau i iek ukhajierram. ²⁴Pari mag õrau ich iek ukha num anñmäjä ichdeu wajapha khaphu siejim, õrau chadcha thäraucha ich iek ukhaba num. ²⁵Pari mag khaug aumamjä õrau ichig jaaubamta sii ichdeupaita õor thumaam khñun thäar khaug aumaajeejim.

Jesús Nicodemo dñi iyuu arr

3 ¹Woun áb siejim, Moiseeu Êwandum iek phā puatarr wajapcha ñürkhaajem khñun eem, Nicodemo a thñr sierr. Maan judionaan eem chi thethem ajim íchab. ²Mag wounau edaar Jesús aig beewia irig, —Maestro, marau khaphu numgui ajim, chadcha Êwandamauta þu þujim, ich iek marag jaaumkhíir. Í þu dñi siewai merag chukhu simgui ajim, jäg ag na õrau nem ooba aajempa puchdeu wau sim gaaimua. Magba aawai ni ábmuajä jäg pua nem wau simjo wauba numgui ajim. Magua mu þu aigta beejimgui ajim, Êwandum chi Porkha sim aar jäga mu i dñi chirsiju mñchig khaba jaaumkhíir.

³Magbaawai Jesuu irig, —Pude ñürbarí, mua purug jaaukhimgui ajim: Chi deeu eeupemjo thaababa sim chan pod Êwandum ichta chi Porkha sim aar oberbamgui ajim, i chaai khaba siewai.

⁴ Magbaawai Nicodemoou irig jeeumamua, — Pari jäga ya mæg maach chi jooi chirum deeu thaababarju? ajim. ⁵ Wa deeuta dich äd bi ee dubju aai sïwa ajim, ūwaai thaababaag?

⁵ Magbaawai jürr Jesuu deeu ūwaai, — Ühū, mua chan sii thaabaa chaar thaaba nüm jaauba chirumgui ajim. Mua mag eeupemjo thaabaju a chirumun, Juanau por choo simua jaaujerrjo Êwandum Akharag dich khïirjug chi iiurig paapuipi nümta jaau chirumgui ajim. Magbam chan pod Êwandum sim aar oberbam, agtha i den khaba siawai. ⁶ Maach ädau maach thaaba nümun sii muig eegarpai wenurraagau. Pari Êwandum Akhaar au nümuata deeu thaababarmjo nümun chadau jürr ügthar pawiajä ich mag wenurraagau ajim. ⁷ Pari mua mag pääch thumaam khuenta deeu thaabaju aai nüm a chirum ürwia oob atcha jügderraamogui ajim. ⁸ Êwandum Akhaar au nümun phū we thünümjota singui ajim. Phūn parhooba ich wem aig nem theeg juu urum ürjem, pari pod khaugba aajem, jammuata urú wa jamagta ma. Ich agjota singui ajim, Êwandum Akhaarjä öor ee sieicheewai. Chi Akhaar būurjä ooba nüm, pari mag simuata ich iu aawai eeu thaababarmjo maach khïirjug chi iiurig paapäaijemgui ajim irig.

⁹ Magbaawai deeu ich Nicodemooupai Jesuug, — Pua mag sim aig, ¹⁰ jääga aawaiuma? ajim irig.

¹⁰ Magbaawai Jesuu irig magjim:

— ¹¹ Püuta israelnaan ee maestro aawai örau iigjemta mæg mua Êwandum Akharauta khïirjug ajaug paapäaijem jaau chirumjä khaugbata chirab? ¹² Püde ūrbarí, püruq jaaukhimgui ajim: Maraun chadcha maachdeu khaphum nemta jaunaa maach daúacha ootarrta jaaujem, mamu päräu ukhamapha nümgui ajim. ¹³ Magnaa irig, Mæg eegarm nemdampai mua jaau chirumjä päräu ukhamapha nüm, ¹⁴ jääga ukhaagauma ajim, ya Êwandum khïirjugcha mua päächig jaaubaadeewai?

¹³ Agtha iwiir äbjä ügthar Êwandum sim aar maba sim, i khïirjug khat aag; äba i aarmua beetarr wounaupaita Êwandum khïirjugan khaphu simgui ajim, örag jawaag; wajapcharan mæch chi Emkhooi Iewaama. Mæch khabahab ajim, Êwandum aarmua beetarr aawai deeu i aar maju. ¹⁴ Pari magaag atheyan, israelnaan öor maba aajem ee jäg Moiseeu phe wai nurraawai Êwandumau irig bronce den nemkhörkha waunaa pa gaai ügthaa jiirjoppi jaautarrjo, ich agjota īchab mæch chi Emkhooi Iewaajä pa gaai jiirjopju aai chirumgui ajim, magbarmua öor peerduju ayaa amkhïir. ¹⁵ Wajapcharan mag nemkhörkha wau sim pa gaai jiir wejorragta oobaawai monaujerrjo, chi mürugta ich peerdu aupti sim khuen peerduwia Êwandum aarcha oberwia ich mag iu sieejrugui ajim.

Ēwandamau maach khōsi arr

16 'Pari magaagta Ēwandamau oowai m̄ag durr gaaim kh̄un thum ya chi okhoomta n̄um khaphū arr aawai, ich garmuata am peerdu aum khōchgau m̄u ich Iewaa ābpai khitūnta am kōit thōmkhīir p̄uimgui ajim, magbarm gaaimuia chi m̄urugta amach peerdu upi n̄um kh̄un chan okhooba, m̄uig eegarwejā ich denkhanaa ich aar oberwia ich mag ich d̄ui wenūrramkhīir. 17 Ēwandamau m̄u p̄uitarr chan, sii òor khaibag waipi jaaumkhīir khaba, sii am peerdu aumkhīirta m̄u p̄uimgui ajim irig.

18 'M̄uch chi Ēwandam Iewaa iekta ȏkhanaa m̄u ig sim woun chan Ēwandamau isegwia khīmie durr barp̄uibam. Pari ar m̄u igba sim chan ya sii barp̄ijupaita simgui ajim, ichdeu Ēwandam Iewaa m̄uchta ābpai chitūnta igba arr gaaimua ichdeupaita wir aig ich isegpi jaau simjo s̄iewai. 19 Mag amachdeupai wir aig amach isegpimjo n̄umun, nem khaigbamtwa waum khōchgau Ēwandam Iewaa igba n̄um gaaimau. Amach mag n̄um gaaimuata mag òor peerdu awaag ötdau paa dūnūmjo chirūm beewaijā m̄u igba n̄umgui ajim, ich mag khīchag eeta meraa nem wau n̄umjo naam khōchgau. 20 Maguata ar thum Ēwandam dau na nem khaigba wau n̄um kh̄unnan jūrr mag ötdau paa dūnūmjo chirūnta oomapha aajemgui ajim. Mag m̄u oomapha naawaita m̄u igjā igba n̄um, mag amach meraa nem wau n̄um

khaugam uguia awia. 21 Pari magba ar jūrr nem wajapham appai waum khōsi aajem kh̄unau chan m̄u isegba, warag mag ötdau paa dūnūmjo chirūnta iigjerramgui ajim, Ēwandamau khōsi simjota nem agcha wauju khaphūnaa amachdeu mag wajapha nem wau n̄um bigaum kh̄unagjā khap amkhīir.

Magta Jesuu Nicodemoog, jāga Ēwandamta chi Porkha sim aar ijā chiraimaju aai chirūt a jaaujim.

**Juan chi òor por choomieu
deeu Jesús igwia iekhatarr**

22 Mag phiesta Pascua dich-tarr khur Jesuu maar phe arrjim Jerusalenmua chawag, ich ag Judea durr eepai. Maig n̄umua òor por choojeejim. 23-24 Ich mag jaar īchab Juanaujā agtha òor por choo n̄urrajim aajem, maagwai-we chan agtha i cárcel deg p̄uiba narr aawai. Mag i òor por choo sierr aig Enón a th̄r sim, Salim dakha. Maigta dodam naphū kherarr aawai òor por choojeejim aajem.

25 Pari òrau jaauwai mag n̄um ee īchab ãaur Juan d̄ui wenūrrajerr kh̄un garmua jūrr judío āb aig sierr d̄ui chikham iper ahaukhamua, "Magan ȏkhaíu por choobarmta wajapcha s̄i, Jesuu por choobarm wa maar maestroou choobarmwa?" anaajim anum. 26 Mag ijējēb n̄uu awia warag ich Juan aarcha wetwia ichigcha, —Maestro, ar chum Jordán igaau edau obeerjem igar, p̄uchdeucha marag jaauwai Ēwandamau p̄uitarr a sierr wounaujā

īchab òor por choo nūrrūm aa-jemgui ajim anūm. Maagwai òor pom ūrcha i aarta phēphēukham aimajierram aajem irig.

²⁷Magbaawai Juanau amag, —Oob iekkhōr waumiet ajim anūm. Ēwandamauta ichdeu khap òrag jaauba aajeeb, ichdeu khōsi simjota nem waumkhiir. Mag siewai ichdeuta juau irig jägpi siebahab ajim anūm. ²⁸Pāach jūghucha khabá pārau ūr naajimgui ajim anūm, ar mua “Mu chan warrgarwe ich Ēwandamau pūiju a jaaujerr khaba, sii i beeju na i jaau chitumhū” a chiraa-wai. Magua mag i aarta ūrcha òor phēphēeu awiajā mu onee chirumgui ajim anūm. ²⁹Pārau ooba aajē ajim anūm, juu pūr nūm khūnjenjā: chi uhi dui na-we iek deewi simta chi jayau; pari chi mag eeu pa nūm khūn paairinkha sim dui am bigaau simjā īchab onee aajem. Maarjā ich agjota naabahab Jesús dui. I jäg sim aig woun āb eeu uhi au simjota siebahab. Magua amau jäg i aarta phēphēukham aig, mūjā dui īchab onee chirumgui ajim anūm, sii òrag i jaau chitumua. ³⁰Iita mu khāaijā warag thūrpwoo pamaawai mu jūrr i khāai eeg papagmam; pari mag nūm aig uhi sim a iekhamajim aajem, ich chi òor por choomieu Jesús igwi.

Ūgtharmuacha beetarrta chi juu thierriu

³¹Maimua mag iekhamamua ich Juan chi por choomieupai Jesús igwia, —Iita ūgtharmuacha beetarr aawai ictha chadcha

maach thumaam khūn khāyaujā ūrucha siebahab ajim anūm. Pari mu magba sii pāachjo muig eegarmpai aawai mug eegarm khūn denjopaita jaau chirumgui ajim aajem. ³²Mamu irua magba, mu khāaijā ūgtharmta ichdeucha oowia ichdeucha ūtarrta jaau siebahab ajim anūm Jesús igwia. Mamu magumjā khapancha khaba nūm i iek ukhā durrum khūn. ³³Pari ar uu i iek ukhā durrum khūnaun mag ukhā nūmua, “Ēwandamaun chadchata iekha sierrūm” anūm khabahab ajim anūm, Jesús igwia i Iewaa a iekhaawai. ³⁴Í chadcha ich Ēwandamauchata pūitarr aawai ich Ēwandam khīrjugta jaau simgui ajim anūm, magamkhīrta irig ich Akhaarjā phēs dee siewai. ³⁵Chi Ayaujā ich Chaai jāsene wai siewai nem thānumjā thum āba irigta jaaubajieb, ³⁶Magtarr aawai chadcha chi Ēwandam Iewaa-cta ich peerdu aupi sim khūn mug eegarwejā ya ich denkha sīsimgui ajim anūm, i aar ober-wia i dui ich mag nūrraag. Pari Ēwandam Iewaa iekta ukhaba abarm chan i aarjā oberba, warag i gaaita Ēwandamau ich khīr machag meeuphījungui ajim aajem, ich Juanau ich dui wenurraajerr khūnag.

Magta Juan chi òor por choomieu Jesús tho iekhamajim aajem.

Jesús Samariapie
uhi dui iyuu arr

4 ¹Mag Juan chi òor por choomie dakha maach Por

Jesujā sīerr aawai fariseonaanau khaug athajierram, Juan aar ma-ju khāai ūrcha Jesús ēudeeta òor pos aadephūm. Mag nūm dui īchab khaug athajierram, Juan aram khāyaujā ūrcha Jesuuga- ta òrau amach por choopi nūm. ²Mamū wajapcharan ich Jesuujā chooba, maach i dui wenūrraajerr khūnauta òran por choojeejm. ³Mag, fariseonaanau Jesús aar- ta ūrcha òor poposkham khaphū aphobaadem ich Jesuujā khaug athaawai Judea durrmua jūrr ich- ta warag Galileaag petajim. Mag- baawai maar i dui wetjim.

⁴Mag wetumua ichiita Samaria durr dichab khaba dichju ajim. ⁵Mag wetmaa awia ich Samaria durrpai phobordam Sicar a thūr sīerr aig maar barjim, jooi Jacob khararrau jēb per auwia ich mee- baadeewai ich iewaa José aaje- rrag werpuatarr dakha. ⁶Mag jēb ich chaairag werpuatarr gaai pos- jā sīejim, ich jooi Jacob khararrau khorpitarr pos. Mag wenūrrūmuu ich Jesús ya khajeeu sīerr aawai mag pos aar mawia ag i dakha jupimajim. Maagwai ya edausiē paimūu sīejim. ⁷⁻⁸Mag nūm ee maar phobor ee wetjim, maach athee khoju per awaan. Mag maar ereubaadeewai Jesús ich appai oo chirūm eeta, i iek Samariapien uhi āb mag pos eem do joyaan beejim aajem. Mag ich aig pierr- waita irua, —Mūrug būchkhun dodam doog joi deebá a chirajim aajem irig.

⁹Mamū judionaan Samariapien dui dau pariī iyūu aba aajerr

aawai, mag ichig do jeeubaawai chi uhirau irig magjim aajem:

—Pāar judionaan chan maar Samariapien dui iekhajā mapha aajem khūnta, ḡkhanthee pua mūrug do jeeu sīwi? ajim anūm.

¹⁰Magbaawai jūrr Jesuu irig, —Ēwandamau pūch athee nem deeg wai sim khaphūnaa khaūuta pūchig do jeeu simjā khaphū akhiin, pūch garmuata pua mūrug do jeeukhamgui ajim anūm. Magbaawai mua pūrug òor iiupiejem doota deekhamgui ajim anūm.

¹¹Ichig magbaawai jūrr chi uhi garmua, —Señor, pari pua chi joi aujujā chukhu sim, mūg pos jā naug sim eem pua pod joi aubam- gu ajim anūm. ḡJamaam do mag maach iiupiejem anūm mūrug deeg agá? ¹²ጀam pua muiguim khāaijā do wajapcharam bawaag agá? ajim anaabá. Nachgarwe maar jooi Jacob khararrauta mūg pos marag werpuajim. Ag eem ichdeujā dowia, i chaainaujā dowia, i nemchaainaaujā dojierram. Magtarrta, ḡpua ag khāyaujā wajapcharam do ig chirú? ajim anūm. ḡWa pūuta i khāaijā ūrpai chirúwa ajim aajem, mūg khāai do wajapcharam bawaag?

¹³Magbaawaita Jesuu irig mag- jim aajem:

—Cha mū iekha chirūm iekhau, mūg pos eem do do nūm khūnun thum ichiita deeu obisi apho- baadeewai ūwaai do dom khōsi ajugui ajim anūm. ¹⁴Pari mua dee chirūm do khīrta do nūm khūn chan būurjā obichag chukhu ich mag wenūrraju. Mag amachdeu

dobarmpaita am mor ee ich mag khumdu ober sisimjo sijugui ajim aajem, ich mag Œwandam denkha nasisieg.

¹⁵ Magbaawai jūrr chi uhi garmua, —Señor, magan mag do khīir m̄urug deebá ajim anum, tag obichag khaugba aadeewai mug pos eem dojā joyaan beeba aag.

¹⁶ Magbaawaita Jesuu, —Magan puch jaai athamí a ajim anum irig.

¹⁷ Magbaa chi uhirau, —Mu chan jaai chukhu umgui ajim anum.

Mag jaai chukhu um abaa-wai Jesuu irig, —Puchigan pu jaai chukhu habma ajim anaabá.

¹⁸ Pu jaai aum cinco auwia sim. Maimua cha puchdeu wai simjā, magan jā chan pu jaai khabahabma. Puhun chadcha wajapha khīirjunaata iekha umgui ajim aajem.

¹⁹ Mag ich obeerbaphim ūrbaa-waita irig, —Mua oowai puja dau būhmjota simgui ajim anum, mu mag urrum khap aag. ²⁰ Maimua ichdeupai, Maar jooin Samariapienaun mug Gerasim durr gaaita Œwandamag jeeujejimgui ajim aajem chi durrsīg jua uanaa. Pari pāar judionaan iek mag āba Jerusalenam Aai i jeeujem degpaita Œwandamag jeeuju aai num aajem. Pua oowai, ¿jamta chadcha irig jeeuju aai nuwi? a jeeujim aajem irig.

²¹ Magbaawai Jesuu irig, —Pude mu iek ūrbarí ajim anum: Ya mug atag paawai pārau khīir-jubaju, mug durrsī gaaita Œwandamag jeeuju wa Jerusalén

mawiata Œwandamag jeeuju. Magbarm aigmua parhooba pāach num aigmua irig jeeuju aai aphobaadejugui ajim anum. ²² Pāar Samariapienau chan Œwandamag jeeu num anumjā wajap i khaugba numta irig jeeujem. Pari maar judionaanaun chadau, maach meeun eem āb oberbarm gaaimuata Œwandamau òor peerdut-khaju khaphu naawai, irigta jeeujemgui ajim aajem. ²³ Pari īs irig jeeu chaar jeeu num khūnaun mug atag paawai warag Œwandam Akharau khōsi simjo jeeujugui ajim anum, ya amau Œwandam jāga sierrú a khaphu naawai. Ichig mag jeeu num khūnta ich Œwandamaujā iigjemgui ajim aajem. ²⁴ Œwandam chan maachjo mug mor chukhu sim, Akhaar aa-wai. Maguata ukhaa chaar ukha numuata ich Œwandam Akharau khōsi simjota irig jeeuju aai naabahab a chirajim aajem chi uhirag.

²⁵ Magbaawai jūrr chi uhirau irig, —Ulijū, mua khaphu umgui ajim anum, Cristo anum beeju, warrgarwe ich Œwandamau puju a jaaujerr. Mag ich pierrum edta ichdeucha thumaa wajapha jaau-chejugui ajim anum, jāga sierrú Œwandam.

²⁶ Magbaawai, —Muuta ag Cristo warrgarwe ich Œwandamau puju a jaaujerr khabahab; ich ag wounta īs pu dwi iyuu chirabahab ajim anum Jesuu, warre ich jaauwia.

²⁷ Am mag iyuu num eeta maar bardutkhachejim. Maimua mag Samariapie uhi duita iyuu num

oobaicheewai chadcha maar darreraa naajim. Pari magumjā ābmuajā irig, “*ꝝPu khanta irig jeeu sī, wa khan ata pāar iyuu naajijā?*” abajim.

²⁸Mag Jesuu ichig, “*Mūuta Ėwandamau puiju a jaaujerr khabahab*” abaawai, ich dothūr wer-puawia phoborog khaphigbaade-jim. Mag mawia barwia ūrag,
²⁹—Mau mu daupierr oobahuthū ajim anūm, pos aar woun āb simua, mua ichigjā jaauba arr-ta, mua nem waaujem thumaa khaphū mūrug jaaubarm. Mua khīirjuawai, jāata warrgarwe Ėwandamau puiju a jaaujerrjoo simgui aimajim aajem.

³⁰Mag chi uuirau amach aar jaaubaimaawai chadcha phobor eem khūnaujā Jesús oon wetju aphobaadejim aajem. ³¹Pari mag chi uui phobor ee nūrrūmich, ya maar deeu i aig paaukhachewi narr aawai marau irig, —Maestro, thachdam kho athā aajeejim.

Pari mag ichig thach khopi jaaubaawai jūrr, ³²—Mu thach khoju wai chirabahab, pari mag thach khīr pārau khaugba nūm-gui ajim ichdeu.

³³Warag maachig magbaawai jūrr, —*ꝝWa ābmua i athee thach khomkhīr deethurtarr aawaita mag sīwa? aajeejim marau.*

³⁴Pari maar mag iekha nūm ūr-baawai Jesuu marag, —Mua mag thach khoju wai chirūm a chirū-mūn, Ėwandamauta mu puitarr aawai irua khōsi simjota nem wau chirūmugui ajim, mūchig phidag jaaupūtarr thumaa opuyaag.
³⁵Pārau nemjīir phieraag agtha

ed jayap waaur nūm aajeebma. Pari mua jūrr pārag, pāach bigaau ūor pom trigo phur wejomjo thūnumta oobat a chirūm. Jāg trigo phur wejom apuraa eejem-jo, jākhūnagta Ėwandam iek jaaubat a chirūmgu ajim, amag Ȣkhamkhīir. ³⁶Ūor jāg thūnumug Ėwandam iek jaau nūmta nem-jīir phierr nūmjo phidkha nūm khūnag chan Ėwandamau phagab khaba phagjogui ajim. Mag amau i athee ūor gan aumam khūnan ich mag i dūi wenurraagau. Ya mag nūsim aig chi nacha i iek jaautarrjā onee awia ēudee jaauamua Ȣkhapi atham khūn-jā chi nacha jaautarr dūi āba onee ajugui ajim. ³⁷Ar ūrau, “Chi nemjīir jīr simuan sīi jīirmam, pari khar chan pod ichdeupai eeuba aajem” aawain chadcharau-wai ajim. ³⁸Iin chadcha deeum khūnauta nacha chi phidagan eudu aujierram; pari magtarra jūrr pāachta am phidag gaaimua wajapcha aju. Pāach chi būr-jā phithurg auba narrta nem-jīir phierramkhīrjota mua pāar pui chirūm a jaaumajim marag, maachdeu ich iek jaau wenurru-mua ūrag Ȣkhapi aumaju igwia.

³⁹Mag chadcha uhi do joyaan khitawia, “*Jesuu būrjā ichig jaaubamta mua nem waaujem thumaa khaug athajim*” a jaau-baimaawai, mag Samaria durr phobordam sīerr ee ūor khapan-kham khūnauta i iek Ȣkha nūm iekhau, “*Magan chadcha ich Ėwandamaucha puiju aaje-rrau*” awia chi Jesús oon beejierram. ⁴⁰Maimua chadcha mag

beewi chi Jesús aig barchejierram, chi phobor eemua beetarr khūn. Mag i aig paaukhachewia irig, —Muig maar aig khāibaje ajierram.

Ichig magbaawai chadcha thubawia khāai numí sīejim am phobor ee.⁴¹ Mag khāai numiim ee ichdeucha jaau sim ūrwia, warag khpapanacharam khūnau-ta i iek ukhajierram.⁴² Mag amachdeucha Jesuu jaau sim ūrwia ukhatarr khūnau chi uuirag, —Ya ī chan sīi pua jaau sim ūriapai khaba, maach jūgūucha i iek ūrwiata marau ukha num-gui aajeejim. Ya chadcha marau khaphū nūm, jägūata chadcha durrpierr ich iek ukha nūm khūn thum peerdu auju khabab aajeejim jūrram khūnau.

**Chaaipodba kherarr
warpmuu Jesuu
monaaupuitarr**

43-44 Jesūs mag Jerusalenmuu mawi, Samaria phobordam ee khāai numí sīeimawi, warag ich maa arrag petajim, Galileaag. Mamū mag phiesta dictarr khur Jerusalén thubaba arran, ag na ichdeu iekhatarrjo, chi Ēwandam iek jaaujem khūn chan ābjā amach durr ee āba naajem khūnaupaijā kha khōch-khaba aajewai ajim. Magta ich thaabatarr durrmuu warag Galileaag petajim, ich bāautarr durr.
45 Mag maa awia Galilea durr barbaimaawai, mamaam khūnau uu i wajapha amach ee barpijierram, i dui āba Jerusalén phiesta Pascua anūm ee naawai irua nem

wautarrjā thum amach daúa oo narr aawai.

46 Mag Galilea durr paimawia deeu Canaag majim, ag na ichdeu do atarrta vinoog paa-tarr phoborog. Maagwai īchab Capernaum phobor ee sīejim woun āb rey dui phidkhaajem, chi thethem. Mag den chaai mor mas sīejim aajem.⁴⁷ Mag chi thethemua Jesūs Judeamua beewia jūrr Galilea barbaichem a ūrbaawai i aar mawia irig chaigpamamua, —Mu chaai ya podba kherūmta oo puajim; mu ap chitum mu di aar marrau aichejim, mu chaai monaaupāain.

48 Pari magbaawai Jesuu irig, —Pārāu chan pāach daúacha ag na òrau nem ooba aajem wau nūm oobam aigjā Ēwandam juatheeg mu gaai sim ukhaba sīrre-jemgui ajim.

49 Pari magbaawai chi thethem garmua warag irig, —Señor, mu ap chitum jopai mu chaai oo-mierrau, meeju nawe. Ya parba kherūmta mua oo puabajieb ajim.

50 Magbaa, —Oob atcha khīr-jum, pu chaaidam nauwe monaaubajup ajim Jesuu.

Ichig magbaawai ich chaai meejujā khīrjuba, Jesuu ich chaai monaauphiyuuta āba khīr-jumamua ich diig petajim.⁵¹ Mag ich diig mam ee i chognaan i khīrphee beewia i dui oobaicheewai irig, —Pu chaaidam monakha kherūm ajierram anaabá.

52 Magbaa ichdeu amag jeeujim aajem, khan ora chaai deeu khīr-dam inaa aadejī. Mag amachig jeeubaawai, —Norr kheeurag la

una naawia warre khuumie meeuba kherijimgui ajierram aajem.

⁵³Magbaawai chi ayau ich odegpai, “Magan mag orata Jesuu mūrūg ‘Oob atcha khīrjum, pū chaai monaaubajup’ a iekhajiebma” ajim aajem. Mag ich chaaidam monaaubapūim oobaawai ichdeujā ükhanaa i deg dui āba naajerr khūnaujā thum chadcha Jesuuta Œwandam Iewaa warrgarwe ichdeu phiju aajerrau awia i iek ükha nūisijim aajem. ⁵⁴Mag chaai parba kherūm warppaimua monaaupuitarrta Judeamua beewi Jesuu Galilea durr biek numiim òor dakhiir ag na amau mag ooba aajem wautarr ajim, mag chaai monaautarr gaaimua ichta Œwandalau pūitarr a òrag khap amkhīr.

Jesuu kha chukhu khitum monaautarr

5 ¹Magtarr khur Jerusalén phobor ee judionaan phiesta wai narr aawai, Jesús deeu agug petajim. ²Mag Jerusalén phobor ee dubaag “Ovejanaan Puertdi” a thūr sim dakha thūrrdo juau wautarr estanke anum sim. Mag thūrrdo thūr hebreonaan meúa Betesda aajem. Mag thūrrdo igaau pórticos anum cinco naajim. ³Ma, sii jūserg eegar arr aawai mor masim khūn khapan thūphāau thūnaajeejim: dau khīsu khitheem khūn, bu wedu wedu khitheem khūn, maimua sii juadam wa mor enter khājā kha chukhu khitheem khūnra. [Maig nūmua do waaurewaata nu naajim, ⁴kharii

Œwandam chog ūgtharmua bee-wia mag do waareu pūabajem ee chi nacha dubbaimamta monaaujerr aawai ag ee dubaag. Mag do waareu pūabajem ee chi nacha dubbaimamta parhoobam khamor machag wai sierr khājā monaaub khaba monaaujeejim aajem.] ⁵Mag mor masim khūn pom thūphāau wejom ee sīejim īchab woun āb treinta y ocho años, sii kha chukhu aawai pod ich appaijā phiiduba khitum. ⁶Mag werba kherum Jesuu oobaimawia mag año khapan dau aphū kherūmjā khaug athaawai irig, —Pū monaum khōsi chirāwi? ajim.

⁷Magbaawai chi mor masi kherarau, —Señor, mūn monaum khōchag chirum; pari chi do waareu sīubaawai ag ee mu jiirpuju khūn chukhu aawaita pod monaauba chirūmgui ajim. Maadeu ag ee dubaag ēkhaawai maach nawe ābmua ag ee paa-jemgui ajim.

⁸Magbaawai Jesuu irig, —Magan phiiduwia dūrdūr abá; mai-mua pūch put juurwia athaad ajim.

⁹Ichig magbarm burre chadcha warrjā ich mag monakha sīerjota phiidu dūnūsiwia dur nūnūu khabaadejim. Maimua ich put juur auwia ag dui petajim. Pari mag i monaautarr ed jua ūnjem ed arr aawai, ¹⁰Moiseeu phā puarr iek wajapha ūrkhaajerr khūnau irig, —Is chan pua jāg put chugag jiir wai nūrraju khaba simgui ajim anaabá.

¹¹Pari ichig magbaawai chi woundamau amag,—Pari chi mu monaaupuitarrauta mrug “Puch put juurwia athaad” atarr aawaita mua arrubahab ajim aajem.

¹²Magbaawai amachdeu, —¿Chijäguata prug mag siejí? ajierram aajem.

¹³Pari mag i monaauphiwia ich Jesujá sii òor khapanag ee dubbaaderr aawai pod i khaugphiba arr gaaimua, ís mag thñr thñrnaa mag wounauta mrug mag jaaujimjá abajim aajem. ¹⁴Maimua ag khur Jesuu ich ag woundamcha Aai i jeeujem deg oobaimaawaita irig, —Ya uu pu jág monaau chirispí, oob tag pekau wau chitam. Eeu magbamn jürr puch gaai ag khääi atcha khääjä adukham ajim.

¹⁵Jesuu ichig magbaawai judionaan chi pornoan aar mawia amag jaauwimajim aajem, Jesuuta chadcha ich monaau-tarr. ¹⁶Mag gaaimua judionaan chi pornoanau chan warag Jesús khöchhaba aajejim, mag amach dakhíir jua üuijem edam magwe òor monaujerr aawai. Amagan mag numdampai phidkha num duí ába síerr aawai jua üi num ed pod magju khaba síejim. ¹⁷Pari Jesuu mag chi judionaanau khíirju numjá khaphu síerr aawai amag,—Jua üuijem edam magwe mu Ayaujá òor dau aug khaaug-jeewai muajá ich agjota chirum khabahab ajim amag.

¹⁸Jesuu amach jüg daar mag iekhabaawai chará waragta i thñopuim khöchhaba phobaade-jierram. Pari wajapcharan amach

denjo jua üuijem edjá urkhaba sim gaaimupaijá khaba, am jüg daar Êwandam igwia i Aai a iekhaawaita mag i thñom iig-jeejim, mag sim aig magan iita Êwandam duí ába chirabma awia.

Êwandam Iewaa iek theeg

¹⁹Pari Jesuu warag, —Much chi Chaairaujá much Ayau nem waupim khösi sim khaugba akhiin, muajá much khíru chan waubajugui ajim. Magba irua nem waupim khösi sim muchdeu khaphu chiraawaita muajá chadcha waaujemgui ajim Jesuu chi judionaanag. ²⁰Mag ich mu Ayaujá mu khösi aajeewai ichdeu nem waupim khösim thum mrug khap apiejemgui ajim. Maagjee-wai ísmua atagta mua nem wau chirum gaaimua párui i jua oog-pamgui ajim. Ante mug woun monaautarr khääjíjá ürucha mua nem waumaju. Mag oowiata páar dauderraajugui ajim. ²¹Ich jág chi Ayaujá òor mee num khuunjá phiriutkha auwia ich mag ich duí wai síejemjo, much chi Chaairaujá muchdeu magam khösim khuun duí ich agjo ajugui ajim. ²²Ich Êwandam chi Ayaujá ichdeu chan jaauba, much chi Chaairagta jaaupiejem, òor ich aar auju wa auba isegju, ²³mag gaaimua ich jág mu Aai tho iyu aajemjo much chi Chaaíjá agjo thumaam khuunag tho iekhamkhíir. Mag síewai much chi Chaairagjá ee-naa wajapha mu tho iekhaba num khuunau chan magan mu Aaijá thoba numgui ajim, ichdeu mu

puitarrta mʉ mug chitʉmjā igba naawai.

²⁴’Mʉ cha iekha chirʉm iekhau chi mug mua jaau chitʉm iekta ūrwia ʉkha simuan Ėwandam iekta ʉkha simgui ajim, chadcha ichdeuta mʉ puiwia mag ich iek jaaupitarr aawai. Mag ʉkhabarm wounan Ėwandamau ya ich denkha auwia ich mag i dui sīsim iekhau. Magbarm woun gaai Ėwandamau ichdeu òor i agkha nūm edjā mas abajogui ajim, warr ich khaibag eepai chi thomjо sīrrta ich mag iiu nūrraag ya chi peerdum aawai. ²⁵Chadcha īsta pāar mag chi thomjо nūm khʉnaujā mʉch chi Ėwandam Iewaa iekha ūrju ed pabaichengui ajim. Mag mʉ iek ūrwia ʉkha nūm khʉnnan warre Ėwandam denkhanaa mug atagjā ich mag iiu nūsijogui ajim. ²⁶Ich jäg chi Ayaujā ichdeuta òor iiupiejemjo, ich denjo amkhīir mʉch chi Chaairagjā agjo ich juu theeg deejimgui ajim. ²⁷Mag nūm dui īchab mʉrʉgta òor ich aar auju wa auba isegju a jaaumkhīrjā iek theeg apijimgui ajim, mʉchta Emkhooi Iewaa aawai. ²⁸Mag muata òrag amach khīrcha jawaagjā iek theeg chirʉm a ūrwia oob jūgderraam amiet. Pari chadcha mʉchdeuta mug atag otarr khʉnagjā amach beptarr jēbdegmua obeerpi jaubaawai deeu iiu phiidʉtkhajogui ajim. ²⁹Chi nem wajapha waaujerr khʉnnan tag meeба ich mag Ėwandam dui wenʉrraagtа phiidʉtkhaju; pari nem khaigbamtа waaujerr khʉnnan Ėwandamau

amach isegwia khīmie durrta barkhʉuju abarm ūraagpaita phiidʉtkhajogui a jaaumajim ich Jesuucha.

Jesuun chadcha iek theeg sim

³⁰’Mʉ Ayauta mʉ puitarr aawai irigjā jeeuba sīi mʉch khīrau chan pod mua nem wauba chitʉmgui ajim. Maguata, mʉch Ayau jaubaawaaita mua agpierr nem waaujem; mag ichdeu jaau sīewai nem agchata waaujemgui ajim.

³¹Mua mʉch igwia mʉchdeupaita mʉ iek theeg chirʉm akhiin, mua magju khaba chirʉmgui aju òrau, tag mʉ ipierr jaau nūm khʉn chukhu aawai. ³²Pari āb simgui ajim, ma mʉ Ayau. Iruata mʉ kōit chadcha nem agcha jaaujem. Mua khaphʉ chirʉmgui ajim, mag irua nem jaau sim chadcharau.

³³Pārau Juan aar òor puijerramgui ajim, iita Ėwandamau puiju aajerrá a khap jeeumkhīir. Magbaawai irua, í chan ar khabam, āb i ēudee urumta aruugui ajim, mʉ igwia. Ichdeu mag pārag jaau-puitarr chadcha ajimgui ajim.

³⁴Pari mʉ chan mag sīi òraupaita jaauju aai nūmjā abam. Mua mag Juan igamjo chirʉmʉn, irua nem jaaujerr ʉkhawia pāach peerdʉt-khamkhīrau ajim. Mʉ wajapcha khaphʉnaa jaauju aai sim chan mʉig eegarm khabamgui ajim.

³⁵Juanan chadcha lámpara dau wajaug phuu dʉnʉmjo sīejim, muata òor peerdʉ auju aai chirʉm a jawaag. Mag irua jaau nūrrarr ūrwai pāach jūgaagaa arr aawai khūchpain pāar onee ajierramgui ajim. ³⁶Pari Juanau sīi idamaupai

jaau nurraajerr khääi mua wajapcharam wai chirumgui ajim, aguata Êwandamau much puijim a khap apieg. Ma, örau ag na nem mag ooba aajem waaujem ag juatheegaugui ajim. Mag juatheegau mu Ayau nem khiiр pogkhe wauipi jaautarr aawai, õor dakhiiр mag waauwai, chadcha ichdeuta mu puijim a jaau sim khabahab ajim. ³⁷Pärau oojä ooba ni i iekjä ūrba naab mamu, ich mu Aai mu puitarraujä agjo mu igar sim a sim, ichdeuta warrgarwejä mu igwia ich iek gaai phäpitarr aawai. ³⁸Pari mag ichdeu mu puiwia mua jaau chitumjä päächdeu ukhaba naawai pod i iekjä pärau pääch thäar ee auba nümgui ajim. ³⁹Päraun sii Êwandam iek phä sisiidum gaai thürnaa ag gaai jaau sisiidum ukurkha nümuata pääch peerdujupii awia thürjerram. Pari par mag ag gaai thürwai mu igwia jaau sisiidum oo nümta, pärau pääch thäar theeg nümgaimua ⁴⁰büürjä mu igba nümgui ajim, ich mag iiu wenurram khösi nüm anümta.

⁴¹Mua chan mag päärag sii muchig ee amkhiiрta nem wauba chirumgui ajim. ⁴²Mua khaphu chirum, pärau chan thäraucha Êwandam khöchkhaba nümta sii par iiupai i khösi nüm aajerram. ⁴³Müen ich mu Aai iekhau puiwiata mug chitum; pari magumjä mua mag jaauwai pärau mu iek ukhaba nümgui ajim. Mamu jürr äb sii ich khiraupai beewiata päärag magchekhiin, mag iekhan chadau pärau ukhajugui ajim. ⁴⁴¿Jäga pärau mua nem

jaau chirum ukhabarju ajim, jäg Êwandam ichta äbpai khitumta päächdeu nem wau nüm gaaimua onee apiju khiiрjubanaa äba pääch khapeenagpaita pääch thopim khösi thünüm? ⁴⁵Oob pääch jäg nüm paar muata Êwandamag pääch khaibag waumkhiiр irig nem īgkha thünümju amiet ajim amag. Chi Êwandamag pääar īgkhajuun Moiseeuta pääar īgkhabajup, sii irua phä puarr iek wajapha ukurkha nümuata pääch ugthar oberpiju anümta chadcha irua phä puarr thum ipierraajä khaba naawai. ⁴⁶Chadcha pärau Moiseeu phä puatarr thumta ipierraajä nüm akhiin, ichdeu Êwandam iek phä puarr gaai mu igwia jaau puarr aawai, pärau mu iekjä ukha naakhamgui ajim. ⁴⁷Pari irua mu igwia mag phä puarrjä pärau ukhab nüm, ¿jäga is muchdeucha jaau chirumjä ukhabarju? ajim amag amach khiiрcha.

Jesuu õor cinco mil thach khopitarr

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44;
Lc. 9:10-17)

6 ¹Magtarr khur deeu Jesús petajim, ag khiiрpheeepai thurrdo pom Galilea a thür sim ee. Ich ag thurrdopai īchab Tiberias a thürjem. ²Mag i ag khiiрphee petaawai õor pom i eudee ereubaadejim, amachdeu mag õor mor masim khüen pooma monaaumamua i juatheeg oo-jerr aawai. ³Mag mawia maar na buchagdam gaai waaiduwia jupbaimaawai maarjä i bigaau jupimajim. ⁴Maagwai judionaan

phiesta Pascua aajem ya burrju ūruu sīejim. ⁵Jesuu oowai mag ich ēudee òor pooma beewia pos aichem oobaawai Felipeega, —Felipe, òor pom mug wejom athee Ɂjamta maadeu khoju bawaagauma? ajim.

⁶Pari ichdeu Felipeeg mag sīerran, daau irua khan abarju khai awiata mag sīejim. Mamu ich Jesuu ichdeu khap nem wauju khīirju sīejim. ⁷Magbaa Felipeeu irig, —Doscientos denarios wai nūm anaa sīi pan appai aukhiinjā, agdaujo dau āhābdojā dūrrkhaba-jugui ajim.

⁸Magbaawai maar khapeer āb Simón Pedro eeum Andrés a thūurjerrau, ⁹—Āb mug chaadiam simuata pandam cinco wai nūrrumgui ajim, maimua āwarr-dam dau numí. Pari òor pom mug wejom, Ɂkhanii jāgpaimua dūrr abarju? ajim.

¹⁰Andreeu magbaawai Jesuu jūrr maragta, —Magan amag thum ohoodo api jaabat ajim.

Mag jaaubaawai chadcha thumaa phūak ee ohood aphobaadejim. Mag òor pom wejom ee emkhooin appai cinco miljo naajim. ¹¹Maimua Jesuu makhuun pandam ich jua ee phe auwia, Ēwandamag uu ajim anaa, jūrr marag Ɂapchimajim, jūrr òor pom mag ohood wejomug jigmam-khīir. Maimua jūrr chi āwarrdam paarjā ich agjo Ēwandamag uu ajim anaa agjo jiggijim, amachdeu khom aig khomkhīir. ¹²Maimua ya thumaam khūun biwaauwia tag khomapha aphobaadeewai, sīi barpuiju khāai, Jesuu marag

phepi jaaujim. ¹³Maimua chadcha marau thumaa phenaa oowai, mag pandam cincopai narrta thūbūt doce ipiirkha aujim, chi sobau. ¹⁴Òor pom mag thūnarr khūunau amach daúacha Jesuu ich iiu aawai mag ag na amau mag ooba aajerra mag wau-barm oobaawai jūrr amach ee-pai, “Chadcha mug wounta ich Ēwandamaucha ich i jaaumkhīir jūr auwi phiju a jaaujerrauwai” aajeejim.

¹⁵Mag nūmuu warag ajués ich pur arrwia amach reikhapim ig nūm ichdeu khaug athaawai warag durrsieg petajim, mam ich appai sīeimaag.

Jesús do ūr nūrrarr

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶Maimua ya edau kheubaadeewai maar jerag beewia, thūrro ee burrdutkhachewia, ¹⁷jūrr jap ee paaukhabaadejim, ag khīirphee phobor Capernaum anumug wetaag. Mag maar dojārr paaukhabaadem ee warag khīssu aadejim. Maagwai ich Jesús agtha beeба sīerr aawai maar dui maba thūba sīsijim. ¹⁸Mag ya maar dojārr wetumta, phū theeg webaadeewai sīi phūas baupa aadejim. ¹⁹Ya maagwai maar dojārr naajim. Cinco khabamūn seis kilómetros khāijā naajim, dohi aigmua chi warphag. Mag nūm eeta marau oowai, Jesuita dojā ūr durramjo dūdurg urum oophobaadejim. Mag oo-phobaadeewai maar jāphierr phobaadejim. ²⁰Pari mag maar jāphierr phobaadeewai ichdeu

marag, —Oob jāphiermiet, mū khabahab ajim.

²¹ Magbaawai warag marau maach jap ee i thür aujim. Mag maar dui jap ee pabaadeewai seukhabarmjo abarm ee jopchata ya maar maach maa arr aar naaimajim.

Órau Jesús jürphoo thūnarr

²² Ag noram āspaaу thoom igar thūbagkhatarr khūnau khaug athajierram aajem, jap ābpai aig sierr ee maar ereubaadem. Mag maar weetwai chi Jesús maar dui maba arrjā khaphū naajim aajem īchab. ²³ Mag nūm ee ich ag thūrro do eepai phobor Tiberias anūm aarmua bote beewia, mag ag noram Jesuu pan cinco ich jua ee aunaa ag paar uu ajim anaa ūrag khopitarr dakha jopdūtkhachejim aajem. ²⁴ Mag chadcha amachdeu oowai, Jesús aig khaba ni maar i dui wenurraajem khūnja aig khaba nūm khaug athaawai, mag bote jopdūtkhachetarr ee jūrr dojārr paaukhabaadejim aajem Capernaumag, Jesús ēudee i jūr wetumua.

Jesús, òor iiupiejem pan

²⁵ Maimua mag wetwia chadcha ag khīrphee Jesús sim oobaimaa-wai irig, —Maestro, ḥkhan orata pū mau pabaadejima? ajierram.

²⁶ Magbaawai Jesuu amag, —Chadcha pārau mū jūr wenurruñan, sii pāach thach biwaau khopitarr aawaita pārau mū jūr wenurruñgui ajim. Mamū is mag mua jāg pāach dakhīr wau-tarr gaaimua mua jaau chitūm

ukhakhimjā aba nūm. ²⁷ Jāg sii biwaau thach khom khōchgau-pai mū ēudee ēkha wenurraju khāyau, tag būrjā jāsoo apiba ich mag pāach iiupiejem pan khīrta athat ajim amag. Much chi Emkhooi Iewaauta mag pan pāar athee wai chirūm. Much Aai Ēwandamau pārau ag na mag nem ooba aajem waumkhīr juapá deetarrauta nem waaujeewai pārau mū iek ukhanaa ichdeuta mū phitarrjā khaphū aju aai nūm-gui ajim.

²⁸ Magbaawai amach garmua jūrr irig, —Marau khani wauju aai nu ajierram, Ēwandamau nem waupim khōsi simjo aag?

²⁹ Magbaawai Jesuu amag magjim:

—Ēwandamau pārag waupim khōsi simun, mūhta warrgarwe ichdeu pūiju a jaaujerr aawai mua nem jaau chitūmta pārag ukha-pim khōsi simgui ajim.

³⁰ Magbaawai deeu amachdeu irig, —Pua deeu maar dakhīr ag na marau ooba aajemta waukhiin chadau marau chadcha pū Ēwandamauta pūjim aju. ḡMamū khani pua wau nu? ajierram. ³¹ Maimua amachdeupai, Maar jooin òor chukag durr wenurraajewai Moiseeu “maná” anūm ūgtharmua khūipitarrta khojierramgui ajie-rram. Ich Ēwandam iek phā sim gaai jaauwaijā, “Ūgtharmua pan khūipiwiā amag khopijim” a sim. Maagwai puajā, ḥkhani wau nu? ajierram deeu irig.

³² Magbaawai Jesuu amag, —Pari Moiseeu khabajimgui ajim amag pan deetarr; mū Ayau

khabajieb ajim. Maimua īsjā agtha ich mʉ Ayauta ūgtharm pan pārag dee sīebahab; pari īsimʉn warr pāar jooinag deejerr khāaijā chi wajapcharamʉugui ajim. ³³ Mag-naa ichdeupai ich igwi, Pari mag pan ich Ēwandamauta dee siewai ūgtharmuachata beejimgui ajim, òor iiipi awaag.

³⁴ Magbaawai amachdeu irig, —Señor, magan mag pan marag ich mag dee chitá ajierram.

³⁵ Magbaa Jesuu, —Wajapcharan mʉchpai khabahab ajim, mag pan òor iiupiejem. Mʉig eegarin par pāar thach pom bi-waau khowiajā deeu jāsooju. Bi-waau do dowiajā deeu obisi aju. Mamʉ chi mʉ iek ʉkhanaa mʉuta au sim chan tag deeum igbajugui ajim, ich peerdʉ aumkhiir. ³⁶ Mamʉ chaig mʉchdeu pārag jaau chirarrjo, pāraun mʉ oo naab mamʉ, būurjā mʉ iek ʉkhaba nūmgui ajim. ³⁷ Thum mʉ Ayau mʉ iek ʉkhapi nūm khʉunaun mʉ ig nūm. Mag mʉch ig nūm khʉunan mua aub khaba aujugui ajim. ³⁸ Mʉ chan sii mʉchdeu am aig nem wawaaggjā ūgtharmuab beebajim. Mʉun mʉch Ayau mʉchig nem mag abaawai i ipierr aagta beejimgui ajim, ichdeuta mʉ puitarr aawai. ³⁹ Ich chi mʉ puitarr Jooiraujā khōsi simʉn, mag ya mʉch òorkha thʉnʉm khʉun eem ābjā okhoopiba, sii mʉg durr o nūm edjā deeu phiriutkha aupim khōsita simgui ajim. ⁴⁰ Mʉ Ayaun, ar mʉ igwia “Jāata chadcha i lēwaau” anaa mʉ iek ʉkha nūm khʉunta mʉg atag pawiajā ich mag ichjo iiu

wenʉrrapim khōsi sim. Pari mʉgaagan mʉg atag mʉg durr o nūm edjā mʉchdeuta am phiriutkha aujugui ajim ich Jesuu.

⁴¹ Irua magbarm ee chi judionaan sereu phobaadejim, Jesuu amach jügdaar “Mʉuta ūgtharmua beetarr Panau” a iekhabaawai. ⁴² Mag sereu phobaadewi amach eepai, —Keena, pari Ɂchamʉg Jesús maachdeu oo bāautarr khabá anaajim, José iewaa? Mag simta Ɂjāga mag iita ūgtharmua beetarr abarju? Magan maadeuta i dennaan khaugba naab, i mag iekha chirʉm anaajim.

⁴³ Magbaawai jūrr ichdeu amag, —Khantheeta pāachig iekhawaijā pāar den warag magta iekhaajerráma? ajim. ⁴⁴ Chadcha ich mʉ Ayauta mʉ puitarr aawai ichdeuta mua òrag jaau chitʉm-jā ʉkhapibam chan ni ābmuajā pod mʉ iek ʉkhabamgui ajim. Ichdeu ʉkhapibaawai ʉkhabarm khʉunan chadau mʉg durr o nūm edjā deeu mua am phiriutkha aujugui ajim. ⁴⁵ Ēwandam i jaaujerr khʉunau ēsap phā puitarr gaai jaauwai, ich Ēwandamauta ich òorkha nūm khʉunag jaaukhama-ju a sim, ich iek khaugmamkhiir. Ichdeucha magtarr aawaita ar thum i iek ūrnaa ʉu i khaugphomam khʉunau mʉjā igjurugui ajim. ⁴⁶ Mua mag chirʉm chan mag òrau i oojeewai aba chirʉm. Åba i oowia i khaphʉ simʉn, mʉchta i sim aarmua beetarr aawai mʉchdeupaita i oojemgui ajim. ⁴⁷ Magnaa, Mua mag chirʉmogui ajim: Chi mʉ iek

ich thāraucha ʉkha simun mug atagjā ich mag Ėwandam denkha sīsim iekhau. ⁴⁸Muuta chadcha òor ich mag iiu wenurrapiejem Panaugui ajim deeu Jesuu, ich igwia. ⁴⁹Pāar jooinaun chadcha òor chukag ee durr phuūr wenurraawai maná khojierram. Amau mag maná khojierrab mamʉ, ichiita khechjierramgui ajim. ⁵⁰Mamʉ mua jaau chirum pan chan mag maná khīir khabam. Mua mag ūgtharmua beetarr pan a chirumun, much jaauwiata mag chirumgui ajim. Chi mag panta khobarm wounan ich magta iiu sīsim iekhau. ⁵¹Muchta mag pan ūgtharmua beetarr òor iiupiejem khabahab ajim. Mag panta kho simun ich magta iiu sīsiju. Mamʉ mag panjo mua pārag deedu a chirumun, thumaam khūn iiu wenurraju aai amkhīir am kōit uduraa much thōopijuuta jaau chirumgui ajim.

⁵²Amach pem aawai, Jesuu mag iekhabapʉim ūrwia, deeu sereu phobaadewia amach eepai, “Jāga jāg simua maachig ichta pankha khopibarju?” aajeejim. ⁵³Jūrram khūnau mamagkham ūrwia Jesuu amag magjim:

—Mu cha iekha chirum iekhau ar much chi Emkhooi Iewaa modta khowia mu bagjā doba sim chan pod ich mag iiu nūrrabam-gui ajim. ⁵⁴Magarrau chadcha chi mu mod khowia mu bagjā do sim khūn chadau meewiajā deeu iiu phiiduwia ich mag iiu sīsim iekhau ajim. Pari magaagan mug atag mug durr o nūm edjā muchdeuta deeu ūwaai i phiriu

aujugui ajim. ⁵⁵Mua mag chirumun, mu modouta mu bag ārbarm duimua chadcha òor iiupi auju awaita mag chirumgui ajim. ⁵⁶Chi mu mod khonaa mu bagjā do simun mu dui khapeerkham iekta khapeerkha sīsiju. Maagwai much garmuajā i dui ich mag khapeerkha chirsijugui ajim. ⁵⁷Mu Aai mu phitarrijā mee khaugba sīrraawai muchjā i gaaimuata ich mag iiu chitum. Maagwai īchab chi mu modta thachjo wajap kho sim khūn, ich jāg mujā much Aai gaaimuata ich mag iiu chitaa-jemjo, mag wounjā īchab mu gaaimuata mug atag pawiajā ich mag iiu sīsijugui ajim. ⁵⁸Muan pāragan mag pāar jooinau maná khoojerr khīir khaba, ūgtharmua beetarr panta khopi jaau chirumgui ajim. Mag maná òor ich mag iiupiejem khīir khaba arr aawai par amau kho durrajieb pari mag kho nūm gaaimuata Ėwandamau am auju abajim. Mamʉ cha mua pan jaau chirumta khobarmun chadau Ėwandamau auwi ich mag ich dui wai sīsijugui ajim.

⁵⁹Jesuu amag mag iekhatarran Capernaum phobor ee judionaan Ėwandam iek jaaujem di wai narr eeta mag jaumajim.

Öor iiupiejem iek

⁶⁰Jesuu mag jajawagmam ūrwia òor pom i ēudee wenurraajerr khūn ee āaur khūnau, “Keena, mug wounan dau lokta nem jaau nūrrum, ḥkhaiú i ipierr abarju?” aajeejim. ⁶¹Pari amach eepai mamagkham ich Jesuu khaug athaawai amag magjim:

—¿Mua mag jaau chirum ūrwia pāar thāar ee khaigba nū? ajim. ⁶²Magan pāach dakhīir Emkhooi Iewaa deeu ūwaai warr ich sierr aar sieimaag ūgthaa papagmam ookhiinjā, pārau jāga khīirjukhajima? Mag ookhiinjā jīm chadcha ūgtharmua beeabajim ajupá? ajim. ⁶³Magnaa warre amag, Mua mag much mod khopí jaau chirum chan much mod chaarta jaauba chirumgui ajim. Mu modon chadcha pārau khowiajā jāgua chan būurjā pāar peerdu aubajugui ajim, Ēwandom Akharauta òor iiupiejewai. Mag mu mod chaarta khoju khīirjuju khāai, cha mua pāach kōit ȳduraa much thōopiju jaau chirumta ukhapi chirumgui ajim, chi mag ukha nūm khūnauta Ēwandom Akhaar òor iiupiejem wai nūisi-ju aawai. ⁶⁴Pari mua mag jaau chirum ee pāar ee ãaur khūnau mu iek ukhaba thūnogui a iekhamajim.

Jesuu amag mag iekhatarran, warrgarwejā chijā khūnauta i iek chadcha ukhaba naaju a khaphūnaa chijāguata wir aig i oomapham khūnagjā ich pur deeju a khaphū sierr aawaita mag iekhapūjim.

⁶⁵Maguata mag iekhamamua, —Chadcha ich mu Ayauta mua õrag jaau chitumjā ukhapibam chan, pod ābmuajā ukhabamgui ajim.

⁶⁶Jesuu mag iekhatarr aigmua òor pom i dui wenurraajerr khūn eem khūnaujā i kha ogdu phawia ya tag i dui khaba nūisijim. ⁶⁷Mag òor pom ich aigmua

ereu thūnūm oobaawai maach ichdeucha ich dui doce ogdūba wenurramkhīir thūrkha autarr khūnagjā, —Pāarjā warm khūnjo wetam khōsi nūwi? ajim marag.

⁶⁸Magbaawai Simón Pedroou irig, —Señor, mag wetwiajā, khai aar maar ereubaadeju? Ába puchdeupaita òor iiupiejem iek wai sībahab ajim. ⁶⁹Maguata marau pu iek ukhajim. Maimua marau khaphū nūm, pu chadcha Ēwandam Iewaa pekau chukhu khitum khabahab ajim, ichdeu puju a jaaujerr.

⁷⁰Simón Pedroou ichig magbaawai Jesuu jūrr, —Chadcha muchdeuta mua pāar doce thūrkha aujimgui ajim, much dui ogdūba wenurramkhīir. Magjieb mamu pāar ee āb meperau por meu simgui ajim.

⁷¹Jesuu mag sierran, Simón Iscariote iewaa Judas aajerr igwiata mag sīejim. Mag Judas chadcha īchab ichdeucha maar doce thūrkha autarr eem ajim. Pari magua i kha ukhurm khūnag ich pur deeju khaphū sierr aawaita mag iekhajim marag.

Ich Jesús eeugpeenaupaijā i iek ukhaba aajerr

7 ¹Magtarr khur ich Jesús Galilea durr phobordam nūnidumpierr phūurdū nūrرجیم. Ich tag Judea durr mamapha sīejim, judionaan chi pornaanau ich thōog ēkhaajerr aawai. ²Pari mag i phūur nūrrūm ee, judionaan phiesta Las Enramadas anum burrju khāai khapan khaba

waaur narr aawai, ³ich eeugpeenaupai irig, —Muig Galileapai sieba Judeaagta petá ajierram, jamjā puchig ee aajem khūnag puchdeu nem wau sim oomkhiir.

⁴Maadeu thumaam khūnag dich khaphu apim khōsi chirum chan, sii dich appaita meraa nem wau ba aajem. Jāg puch nem wau sim thumaam khūnag khab amkhīir-ta waubá ajierram irig.

⁵Mamū ich eeugpeenaupai irig mag narran, irua amach dakhīir mag nem wau sim oo nūmjā amach paarmua ich Ŗwandamau puju a jaaujerr khabam aajerr aawaita juau ogthom irig mag naajim. ⁶Ich eeugpeenaupai ichig magbaawai Jesuu amag, —Pāragan ora thum wajaphamgui ajim, phiesta ee maag. Pari agtha much maju ora khaba sīewai muugwaiwe chan mu mabam-gui ajim. ⁷Pāar chan pod ūrau oomapha abam, pāachjā am igar naawai. Magarrau muun chadau amau oomapha wai nūmgu ajim, amachdeu nem khaigba wau nūm mua amach khīircha jaaujeeawai. ⁸Magnaa amag, Pāachta pāach phiesta ee wetjurauma ajim. Mamū agtha much maju ora khaba aawai muugwaiwe chan mu mabamgui ajim ich eeugpeenag.

⁹Amag mag iekhapñiwia ich chan maba, chadcha Galilea sīsijim.

Jesús judionaan phiesta Las Enramadas anum ee

¹⁰Pari mag ich eeugpeen wet-tarr khur nūu awia okharta am ēudee petajim, ich Jesús. Pari

mag matarrjā ūrag ich mam khaugpiba meraata petajim. ¹¹Maagwai judionaan chi por-naanau chi phiesta ee i jūphoo thūnūmuu, “Jamta simta jāg oo-báma?” aajeejim.

¹²Mag nūm duí īchab sii bigaaum khūnaujā i igwia, “Jāg wounan āba nem wajaphampai-ta wau khitaajem” a iyuu aawai, jūrr āaur khūnau, “Ūhū, ḥjāga ūor wajapham abarju jāg sii ūor khūgur nūrraajem?” aajeejim aajem jūrram khūnau. ¹³Pari mag iekha nūmjā sii parhooba thumaam khūnag ūrmkhīr khaba, amach appaita mamag aajeejim anaabá, magum gaai-mua judionaan chi por-naanau jūrr amach duita khaigbaju khīirjuwia.

¹⁴Pari jūrram khūnau mamag-kham ee, mag nūm duí īchab chi phiestajā seman jārr pamam eeta barwia, Aai i jeeujem deg dubwia, ūrag Ŗwandam iek jaau sīejmajim. ¹⁵Mag irua nem jaumam ūrwia judionaan chi por-naan jūgderraanūmuu, “Jāga jāg estudietarrjā chukhu sīerrūmta magum nemjā jaau khaauga sīma?” aajeejim.

¹⁶Amau mag iekha nūm ūrwia jūrr ich Jesuu amag, —Mua nem jaau chirum chan sii much iek-pai khabamgui ajim. Mua nem jaau chirumēn much pūitarr wounau muchig jaaupitarrta jaau chirumgui ajim. ¹⁷Ābmua Ŗwandam ipierr nem waum khōsi sim khai, magua khaphu ajugui ajim, chadcha mua Ŗwandam iekta jaau chirú wa sii much iekpaita jaau chirú. ¹⁸Sii ar amach khīirjug

eemuapai iekha nūm khūnan sīi ūrag amach tho iekhamkhīirta iekhaajerramgui ajim. Pari magba ar sīi dich chogpūitarrta wajapha ig iyūu amkhīir nem jaau nūm khūnan, chadcha ichdeu jaaupitarr iekta ich agpierrpai jaaujemgui ajim.

¹⁹Magnaa ichdeupai amag, —¿Moiseeu chadcha pāar atheeta ley phā phabajī? ajim. Magtarrjā pārau iwiram ābmuajā ag gaai jaau sim ipierraababa aajemgui ajim. ¿Ag gaai īchab ūorjā thōopiba jaau sīebā? ajim. Mag simta, ¿jāgwia pārau mū thōom ig nūmma? ajim judionaan chi pornaanag.

²⁰Magbaawai chi ūr narr khūnau irig, —Pūun chadcha dosātauta por meu simgui ajierram. ¿Khaiú pū thōom ig nūmta pua mag sī? ajierram.

²¹Magbaa Jesuu amag magjim: —Chadcha pāar thumaam khūn dakhīir juu ūijem edta mua ūor monaaujim. Magtarr awai āba maata pārau ig naabma ajim. ²²Pāach garmuan pārau mūrug mag naabma, pari khīir eeya abat: Moiseeu jaauju nāwe ya pāach jooinau ich maaggerr aawai, ¿warag Moiseeuja pārag chaain meheudam ich mag phūrbichpi jaau phabajī? Magtarr aawai ¿juu ūijem edam magwe pārau ag ipierr aba aajē pāach chaain dui? ¿Pari jāg nūm aigjā phidkha nūm khabā? ajim. ²³Mamu ich jāg Moiseeu jaau pūarr ichaaur amaaugau sabarhedam magwe pāachdeun chaain meheu phūrbich nūmta,

¿jāgwia mua sīi sabarhed woun monaautarr oowiapai pāar mū dui meeukha nū? ajim, mua sabarhedjā ūrkhaba chirūm awia.²⁴Magnaa amag, Chikham jaauju nūm khai, wajapha khīirjunaata nem agcha jaaubat; pari oob jāg sīi pāach khōchagpierrtta nem jaaumiet ajim.

¿Khaiúta Jesús pūijī?

²⁵Mag khapanag dakhīir Aai i jeeujem deg ijējbkhām oowia chi Jerusalenpien chi porkha narr khūn ee ãaur khūnau jūrr amach khapeenag, —¿Chamá ar amau thōopāaig pūr auju ēkha nūm woun khabā cha ijējbkhām? aajeejim. ²⁶¿Jāga jāg ūor pom thūnum dakhīir amachigcha mag iekhamamjā būurjā i chig aba nūmma? ¿Wa ya chi thethecharam khūnaujā, “Jāata chadcha warrgarwe ich Ēwanda-macha pūju jaaujerr” a nūwa? aajeejim. ²⁷Pari mag khai, maa-deu khaphū nūmgi aajeejim, jam agā i durr. Mamū chadcha ich Ēwandamau pūju a jaaujerrcha beewai chan ābmuajā khaugba-ju, jammuata beeju khai. Magua jā ar khabamgui aajeejim jūrram khūnau, chadcha ich Galileapierrkha sim khaphū narr aawai.

²⁸Mamu jūrram khūnau mamagkham ūrwia mag Aai i jeeujem deg ichdeu jaau sierr aigmua ich Jesuu khīesir iekhamua, —Magan pāraun mūch chi wounjā khaphūnaa īchab mū durrjā khaphū naabma ajim. Pari mū chan pārau khīirju nūmjo sīi mūch khīrku beetarr khabam.

M̄un āb pārau khaugba naab mam̄, b̄ūrjā seu chukhu s̄err̄muata p̄ijimgui ajim. Ma pārau khaugba n̄mgui ajim, khai agá. ²⁹Muchdeun mua i khaphu chirumgui ajim, i aar chirawia beetarr aawai. Ichdeuta m̄ p̄ijimgui ajim.

³⁰Amachig magbapääiwai warag i p̄ur auju khīrjujierram. Pari agtha Ēwandamau i p̄ur aupiju ora khaba arr aawai ni ābmuajā i p̄ur auba, s̄ii ich magpai s̄uijierram. ³¹Āaur kh̄unau i d̄ui mag n̄m ee, āaur kh̄un khapan aig narr kh̄unau ȳkha n̄m iekhau, —Daau mag n̄m ich Ēwandamaucha p̄iju a jaaujerr pierrwaijā, mug Jesuu nem wau n̄rr̄um khāajā ūr̄uucha ag na òrau nem ooba aajem waubarju a iekha naajim.

Chi poraanaau Jesús p̄ur auju ēkhatar

³²Moiseeu phā pharr iek wajapcha ȳrkhaajem kh̄unau ūurwai òrau Jesús igar iekha n̄m ūrbaawai amach garmua phadnaan chi porkha narr kh̄un d̄uimua guardianaan chi Aai i jeeujem di th̄ajerr kh̄un p̄ijierram, i p̄ur aumkhiir. ³³Pari mag ich p̄ur aumkhiir ich aar òor p̄i n̄mjā ich Jesuu khaphu s̄ierr aawai amag, —Khūchpaita pāar d̄ui m̄ m̄ig eegar chitabahab. M̄un deeu much p̄uitarr aar maju chirumhugui ajim. ³⁴Mag m̄ petaawai pārau m̄ jurju, pari pod m̄ baau aubajugui ajim, mag m̄ chiraimaju aar pāar barju khaba naawai.

³⁵Jesuu mag iekhabapčim ūrwia, chi judionaan sereu phobaadewia, jūrr amach wir aigpai, “¿Jamag maju jaau simta mag pod maadeu i baaubaju anum? ¿Wa deeum durr mawia jūrr parhoobam kh̄unag jawaan maju igwiata mag s̄iwa?” aajeejim. ³⁶“¿Khan a sim̄u mag maadeu i j̄urwiajā pod i sim aar chan barbaju anum?” aajeejim amach eepai.

Óor iiupiejem do

³⁷Ya ābmiecha chi phiesta o n̄m edta chi wajapcharam ajim. Mag ed Jesuu d̄unhūnuaa thet iekhamamua ūrag, —Āb khājjā obisi sim khai, mua wai chirum do khīrta dobá ajim. ³⁸Ich Ēwandam iek phā sim gaai jaau simjo, chi m̄ iekta ȳkha sim thāarbu eemuan ich mag s̄ii òor iiupiejem doota khundu ober s̄isimjo s̄ieju ajim.

³⁹Mag sim aiguin Jesuu i iek ȳkhabarm kh̄unau ūrbaawai Akhaarta auju a sim ajim. Pari maagwai chan agtha chi Ēwandam Akhaar beebea s̄ejim, ich Jesujā agtha ich Aai aar ūgthar maba s̄ierr aawai.

Āaur kh̄unau Jesús igar naawai āaur kh̄unau i khōchkhaba arr

⁴⁰Jesuu mag iekhabarm ūrbaawai āaur aig narr kh̄unau, “Mug wounan chadcha ūrbaawai ich i jaaumkhiir j̄ur autarcta jāg n̄rr̄um” aajeejim. ⁴¹Maagwai āaur kh̄unau jūrr, “Keena, jāan warrgarwe ich ūrbaawai

puiju ajerr wounauwai” anum ee, tagam khunau, “Uh, mag khabam; jäg woun chadcha cha jaau nümjo warrgarwe ich Êwandamau puiju jaaujerr akhiin, Galileapierr khabakham” ajeejim. ⁴²“Êwandam iek phä sim gaai jaauwai, Mesías mag warrgarwe ich Êwandamau puiju jaautarran rey David khararr khod aju aajem, i chaain ewagam khun bi eem aju aawai. Maimua i thaabaawaijā Belén phobor eeta auju a sim, ich Davidjā Belenpierr arr aawai. Magua mug woun chan ag Mesías khababam” khajierram jürram khunau.

⁴³Mag Jesús igwia jürram khunau pogkha jaauphoo thunum gaaimua, äaur khun i igar naawai äaur khunau i khöchkhaba iekha nurrjee ajim. ⁴⁴Äaur khunaun ich Jesuuta warag preso pur arraag ēkha naajim, pari mag numta äbmuajā i pur auba sii siuierram.

Chi thethem khunau chan Jesús igar khaba naajim

⁴⁵Mag amachig jaaubaawai chadcha chi Aai i jeeujem di thaujerr khun wetwia, deeu beewia, jürr fariseonaan phadnaan chi pornaan dui äba narr aar wetjierram aajem. Magbaawai makhuunau amag, —Jägwia päräi i pur aibebají? ajierram anum.

⁴⁶Magbaa chi guardianaanau amag magjierram aajem:

—Marau chadcha i pur aubeba arran, maachdeu ūurwai sii parhoobam khun iekhaajemjo khábata nem jaau sierr aawaita

pur aubebajimgui ajierram aajem amag.

⁴⁷Magbaawai chi fariseonanau chi guardianaanag, —Päächpata uduraa khūgurpi nu ajierram aajem, mag iekhaag?

⁴⁸Maach meeun judionaan chi pornaanaun khaphunaa maach chi fariseonaanaujā khaphu nümgui ajierram aajem, jäg woun chan Êwandamau puiju jaaujerr Mesías khaba sim. ⁴⁹Sii phobor ee parhoobam khunaun chadcha arpii naama. Pari khani jähkhunau Moiseeu phä puarr ley khap nu? Jähkhun Êwandamau ighbaju khun aawai sii chi maldisiem khun khabahab ajierram anum.

⁵⁰Magbaawaita tagam khunau mag num ee, ag na biek äb edaar ich Jesús dui iyuu athurtarr ag fariseo Nicodemo ajerrau ich khapeen ijürr magjim anum:

⁵¹—Keena, pari Moiseeu maachig ley werpuatarr gaai jaauwai, khan gaaimuata mag woun khaibag wawaagpá a khap aag wajapha i iek ür auba chan pod öör äbjä khaibag waupi jaaju khaba num a simta, —jäga pär mag iekha nu? ajim anaabá.

⁵²Magbaa warm khunau irig, —Puchjä agjo Galileapierrá i köt mag iekhaag? Mag chirabnaa, pude Êwandam iek phä sim gaai jurbarí ajim anum. Khaíu jaauwai mag Galileamuata Êwandam i jaaujem äb khäjä oberju a sii? ajierram anum irig.

[⁵³Mag, chi phiestajä obaadeewai warag thum agdaujo amach diig ereubaadejim.]

**Uhi deeum dui sim ooimawia
Jesús aig aibeetarr**

8 ¹Mag amach diig ereubaadeewai ich Jesús jürr Olivo durrsiig petajim. ²Maimua ag noram edpherre deeu beewi Aai i jeeujem deg sīeichejim. Mag i maig sīeichem khaug athaawai i aig òor bee thūnusijim. Magbaawai khut yupwi Ēwandal iek jawaagpajim.

³Pari mag ya irua jaaubaadem eeta, Ēwandal iek jawaag chi machnaanau fariseonaan dñimua i aig uhi waibeejierram. Mag uhi ich jaai khabamuata wau wai sim ooimawia mag i aig waibeejierram. Mag waibeewia thumaam khun jūg daar ⁴Jesuu magjierram:

—Maestro, mág uhi ich jaai khabamuata wau wai sim ooimajierramgui ajierram. ⁵Moiseeu ley phā puarr gaai jaauwai, mágum uuinan mokou bar wai nūmua warreta thōophipi jaau sim. ¿Pua oowai jäga aju aai sī? ajierram irig.

⁶Pari amau mag irig jeeu narran, jürr chaauraapai khāijā jaaubaawai juau oghom ich magum gaaimuapai i khaibag wawaag ajima. Pari ichig mag jeeu nūmjā ūrbamjo, chi Jesús warag eeg ūthūnaa jīgkhēúapai jēb gaai phāpui phāpui oo sīejim. ⁷Pari magumjā puaab mag ichig phūrba jejeeu khaawaita dñununaa amag, —Pāachdeu khaphu jaau naawai pāach ee ar būrjā pekau chukhu nūm

khūnauta nacha i barjurauma ajim.

⁸Mag iekhapuwiwa, deeu eeg ūthū oo sisiwi, ūwaai jēb gaai jīgkhēúá phāpui phāpui oo sīsijim.

⁹Mag chi uhi waiberr khūnau Jesuu amachig mag iekhabapuim ūrbaawai jooiraacharam khūnta nacha okhar āhābdo wet ahaugmamaua tagam khūnja khīrab ereudubjierram. Āba chi uhi appaita maba aig sīsijim. Mag ya amach numpai aadeewaita ¹⁰deeu dñununaa chi uuiragta, —¿Jam nū pū aiberr khūn? ¿Ābmuajā pū mokou barba ereubaadejī? ajim.

¹¹Magbaawai chi uuirau, —Ūhū, ni ābmuajā mū chig abajimgui ajim.

Magbaa deeu ich Jesuupai irig, —Muajā pū chig abam. Petá, pari jāimua oob tag pūch jaai khabam dui khapes amgui ajim irig.]

**Jesuuta maach
atheem ötdauu**

¹²Mag khur deeu aig òor narr khūnag Jesuu magjim:

—Mūhta mág durr gaai wenurrum khūn atheem ötdauu; chi mū dñita nūrrum chan tag būrjā khīchag ee nūrrabamgui ajim, māchdeuta i iiupinaa Ēwandal khīrjugjā khaugpi chiraawai.

¹³Magbaawai chi fariseonaanau irig magjierram:

—Puan pūchdeupaita wir aig pūch jaau sim. Jāg pua jaau sim chan būrjā baleeba simgui ajierram, pūchdeupaita pūch jaau siawai.

¹⁴Magbaawai Jesuu amag magjim:

—Muan muchdeupaita much jaau chirab mamu, mua nem jaau chirumun chadcha balee simgui ajim. ¿Khan jāgwi mag chirú? Mua much beetarr khaphūnaa muigmua petaau much chiraimajujā mua khaphū chiraawaita mag chirumgui ajim. Pari pāach iekhōoin pāachdeun chad mu khaugba nūmpta mag mu jaau naabma ajim jūrr amag.¹⁵ Pāraun pāachdeu oowai magjoo abaawaita sīi pāach khīrjug eemuapaita mag chikham jaaujemgui ajim. Pari mua pāar denjo sīi mag òor jaauba chitumgui ajim.¹⁶ Muata òor jaau chirakhiin, sīi much ap-paimuata jaau chirum khaba aawai muan chadcha nem agchata jaaujungui ajim, ich mu puitarrauta mu ipierr jaau sīewai; ajapcharan ich mu Ayauma.¹⁷ Pārag Moiseeu ley phā pharr gaai jaauwai, “Destignaan numiim khūnauta chadcha nem āba jaau nūmūn, makhuunau jaau nūm chadcha balee sim” a sim.¹⁸ Mag ley gaai destignaan numiim khūnauta āba jaauju aai nūm a sīewai, maar chi jaau nūm khūnja nūmí naabahab: Dau āb, muchpau; maimua ābakhai, mu Ayaugui ajim, chi mu phitarr. Magua mua much igwia muuta mug durr gaai wenurruum khūn athee ōtdauu aawaijā chadcha balee simgui ajim, much Aai duimuata mag jaau chiraawai.

¹⁹ Magbaawai chi fariseo-naanau, —Magan ¿jam sī pu aai? ajierram irig.

Magbaawai Jesuu, —Pārau chan mujā khaugba, ni mu Aaijā

khaugba nūmgui ajim. Pārau mu oo naawai mu khaphū naakhiin, īchab mu Aaijā khaphū naakhamgui ajim, i jāga sīerrā.

²⁰ Jesuu mag iekhamarr, Aai i jeeujem deg ofrenda phewi ag ākhaajem aigta mag iekhamajim, ichpai jaau simua. Pari agtha i pur auju ed khaba arr aawai mag ichpai jaau sīerr gaaimua i pur aum ig narrjā ābmuajā i pur aubajim.

**“Pāach pekau ee nūm chan
mu chirum aar pod barbam”**

²¹ Maimua ag khur nūupai awi deeu ich Jesuupai aig narr khūnag magjim:

—Mu petaawai pārau mu jurju, pari ābmuajā mu baaubamgui ajim. Pāarta pekau ee wenurruum, ich ag eepai pāar khechwi mu mam aarjā pāar pod barbamgui ajim.

²² Mamu irua mag simjā khaugba, chi judionaanau warag amach khapeenagta, —¿Wa juau ichdeupai ich thōopniju khīrju sīewaita mag i sīeimam aar pod maach barbaju a sīwa? aajeejim.

²³ Pari sīi warag mag khaugba-ta jaau nūm ūrwia Jesuu amag magjim:

—Mua pārag mag chirumun, pāar muig eegarm khūn aawai ich muig eegarpai nūisijuuta jaau chirum. Pari mu ūgharm aawai deeu much chirarr aar majugui ajim. Magnaa amag, Pāar mug jēb gayam khūn khabahab, pari mu chan pāarjo mug jēb gayam khabamgui ajim.²⁴ Maguata pārau muuta ich Éwandamau

p̄iju a jaaujerr khabampii awia m̄ ighbam chan, chaig m̄chdeu jaau chirarrjo, pāach pekau eepai khechwi m̄ mam aarjā pāar pod barbamgui ajim amag.

²⁵Mag ūrwia chi judionaanau ichigcha, —¿Magan p̄u khaíuma? abaawai, ich Jesuupai deeu amag iekhamamua magjim:

—Ya mua pārag m̄ch jaaujee-wai, ¿khan atcha tag mua jaau-barju? ajim. ²⁶M̄ch garmuan mua pāar jaauju akhiin, jaauju pooma chirum. Mamu magum-ta jaauba, āba chi m̄ p̄uitarrau jaaupitarrpierrpaita jaau chitum-gui ajim. Pārau m̄ iek ukha-mapha naab mamu, mua jaau chirumun thum chadcharaugui ajim, chi m̄ p̄i simjā chadchata iekhaajewai.

²⁷Pari mag ich Aai igwia par jajaaukhamjā pod khaugbajierram. Mag ichdeu jajaaukhamjā khaugba abaawaita ²⁸amag magjim:

—Jāg nuu awia ya pāachdeu-cha m̄ch chi Emkhooi Iewaa pakuls gaacha meerphenaa jiir-jop s̄iubaawaita pārau m̄ igwia, “Jāgan chadchata ich Ēwandamau p̄iju aaajerr ajiebma, jāguata jāg sii ich kh̄irau nem wauba aaje-jem” ajurau. Maiguin chadau pārau khaphu ajugui ajim, mua āba m̄ch Ayau m̄chig jaaupi-mampaita ūragjā jaaujerr. ²⁹Ich chi m̄ p̄i sim m̄ dui s̄iewai, mua m̄ch Ayau nem khōsimpaita waaujeewai irua sii m̄urug oo-bamjoo aba aajemgui ajim.

³⁰Jesuu mag iekhabarm ūrwia ñor pom i iek ukhajierram.

Ēwandam chaain khabamun sii pekau chognaanau

³¹Maimua ich Jesuupai judionaan mag ich iek ukhatarr khūnag magjim:

—Pāarta jāg cha mua jaau chirum iek pāachdeu ukhabarmta ogduba ich mag m̄ ipierr wenurramun, magan chadcha pāar m̄ khapeenaugui ajim. ³²Mag amun magan chadcharam iekta pārau khaugju. Mag chadam iek pāachdeu ukhabarmua ya tag pāar chikham chogkhaba n̄uisijugui ajim amag.

³³Magbaawaita jūrr tagam khūn agjo aig narr khūnau, —Maran jooi Abrán chaain ewagam khūnau; maar mag sii chikhaman chognaanjā khaba n̄umgui ajierram. Mag n̄umta, ¿jāga p̄u iek mag p̄u iek ukhabarmuata tag chikham chogkhaba n̄uisiju a si? ajierram irig.

³⁴Magbaawai Jesuu jūrr amag, —Ar pekau waaujem khūnan chadcha thum pekau chognaanogui ajim. ³⁵Pārau khaphu n̄um, sii chikham chogkhā phidkha sim chan, ich phidkha sim degam khūn chaai khaba aawai, am dui s̄ierram iek s̄ierrafa aajem. Pari chi dikhū chaai magba, thaabarwe am chaaikha s̄isierr ich mag am dui s̄isiejemgui ajim. ³⁶Pekaúa pāar ich chognaanjo wai simta m̄ch chi Ēwandam Iewauta mag pekau juu eemua pāar obeer athamun, ya tag i chog khaba, chadcha oberm iekta ober n̄uisijugui ajim. ³⁷Magnaa, Mua khaphu chirumgui ajim,

pāar Abrán chaainkha nūm. Pari mag i chaain anūmta pāachdeu mū iek ūrmapha nūm gaaimua warag mū thōopūimjā khōsi nūm. 38 Muan mūch Aai dui chiraawai i dui khaugtarrta pārag jaaujem. Maagwai pāraujā ich agjo pāach ayau pāachig jajaaukhamta waau-jemgui ajim.

39 Magbaawai deeu amachdeu, —Maar ayan Abranaugui ajierram.

Mamū magbaawai ich Jesuu amag, —Pāachdeu jaau nūmjo pāar chadcha Abrán chaain akhiin, ich Abranau aajerrjota pāraujā aajeekhamgui ajim. 40 Pari magba aawai ich Ēwandamaucha mūchig jaautarrta meerba jaau chitaawajā pāraru warag mū thōopūim khōsita aajemgui ajim. Abranau chan jāg pāar denjo chikham thōoju ēkhaba aajee-jimgui ajim. 41 Magnaa, Pāar chan Abrán chaain khabamjota nūm-gui ajim. Maguata jāg pāach aai chi ābakhaíu nem waaujemjota pāachdeujā aajemgui ajim.

Magbaawai amachdeu sereu phobaadewi, —Maar chan noo chaain khabam. Maran aai ābpaita wai nūmgui ajierram: Ēwandam. Ēwandamta maar Aai charaugui ajierram.

42 Magbaawai Jesuu magjim:
—Chadcha Ēwandamta pāar Aai akhiin, pāraru mūjā daupii wai naakhamgui ajim, ich Ēwandamau p̄hiwiata cha pāar dui mag iekha oo chiraawai. Mū chan sīi mūch khīrāu beetarr khabam; mūn ich Ēwandamaucha ich aarmua p̄hiwiata mug chitūmgui

ajim. 43 Mag ijējēbagmamua ich Jesuupai amag, Mua khaphū chirūmgui ajim, jāgwi pāraru pod mua jaau chitūm iek khaugba nū. Jāg khaugba nūmūn, pāachdeu ūrmaphamjo ūr naawaiogui ajim. 44 Magnaa amag, Pāar aai mepeer khabahab ajim. Maguata pāar i denkha naawai irua nem jajaau-khamta waum khōchkhaajerram. Mepeer warrgarwe ūor thōomie khabahab ajim. Irua nem jaau sim chan būurjā chadam iek khabamta jaau sierrūm. Irua chadcha nem jaautarr chukhum. Jāg irua seukha nem jaauwai ich khapta jauba aajeeb ajim, seunem sīrraawai. Magua ichta seu paraam khūn aaikha sīrrabahab ajim amag. 45 Pāach mag i chaainkha naawaita mua chadcha nem jaau chitūmjā pāraru ӯkhaba nūmgui ajim. 46 Pāar mug thūnūm ee, ӯkhāíu būurjā seukhaba mūrug, “Pu pekau wai sim” aju aai sī? ajim amag. Mū chan būurjā pekau chukhu chitūmgui ajim. Mag chitaawai muan chadcha nem agchata jaau chitūm. Pari magumjā ӯjāgwi pāraru ӯkhaba aajemma? ajim. 47 Ar chadcha Ēwandam chaainkha nūm khūunaun i iek ūrāu jaau nūm ūrwaijā ӯkhām khōsi ӯkhaajerram. Pari pāar Ēwandam chaain khaba aawai pāraru i iek ӯkhaba nūmgui ajim.

Cristo Abrán thaabaju nawe sīrrajim

48 Mag amachig, “pāar chan Ēwandam chaain khabam-gui” abaawai, chi judionaanau

irig, —Chadchata p̄un jāgan Samariapierrau, maimua dosātau-ta p̄u por meu s̄iebabab ajierram ichigcha.

⁴⁹Magbaawai Jesuu, —Mu dosātau por meuba chirumgui ajim. Mug chitum aiguin muun sii much Aaita tho iekha chitum. Pari maagwai jūrr pārāu mu Aajīa oghaba, warag muchta dosātau-jā por meu chirum aajemgui ajim. ⁵⁰Mu Ayaun chadcha óraujā mu-rugta ee apim khōsi s̄ieb mamu, muchdeu chan murugta ee abat aba chitumgui ajim. Pari jāg pārāu mu iseg nūm paran ichdeuta pāar dui ichdeu khap ajugui ajim. ⁵¹Magnaa, Ís mua chadcha chi mua jaau chirum ipierraasim woun chan thōbaju a chirumgui ajim ich Jesuu.

⁵²Pari magbaawai chará chi jūdionaanau, —Ísta chadcha marau wajapha p̄u khaphu nūm: P̄un chadcha por ee dosāt wai simuata mag iekhapi simgui ajierram. ¿Khani Abranjā meeivia maimua tagam khusun agjo Êwandam i jaaujerr khusunjā thumaa otarrta mag p̄u ipierraasim khusun chan khechbaju a nu? ⁵³¿Wa puuta maar aai Abrán khararr khāijā atcha chirúwa? ajierram. ¿Pua khaugbata sī ajierram, Abrán meeivia tagam khusun chi Êwandam iek jaaujerr khusunjā thum otarr? Magtarrta, ¿p̄u khai agá ajierram irig, muig maar ee mag puch tho iekhacheeg?

⁵⁴Magbaa Ich Jesuu, —Mua much-deupaita much tho iekhakihiin, mua mag much tho chirumjā būurjā baleeba simgui ajim. Pari

chadcha chi mu tho iekhanaa muchta thumaam khusun khāijā ūrpai api simun ich mu Ayaugui ajim. Wajapcharan ar pārāu i igwia pāar Êwandam aajemma, jāguata thumaam khusun khāijā muchta ūrpai api simgui ajim. ⁵⁵Mag pāachdeun, iita pāach Êwandam anaab mamu, pārāu i khaugba nūmgui ajim. Muan chad i khaphu chirum. Mua chadcha i khaphu chirumta i khaugbam akhiin, maiguin muun seunem pāar dui abata chirum. Pari mua chadcha i khaphu chitum; magua mua i ipierraata nem waaujemgui ajim. ⁵⁶Pāar jooi Abrán onee ajim, Êwandamau ichig chaai debarmua jūrr chaain iiubaadeeu ewag paawai mu beejujā khaphu sierr aawai. Maimua ya chadcha mu pierrum oobaawaijā i onee ajimgui ajim amag.

⁵⁷Magbaawai chi judionaanau ich Jesuug, —Mag iekha sim chan agtha cincuenta añojā khaba sim. Mag simta, ¿mag pua Abrán ooijim a sī? ajierram irig.

⁵⁸Magbaa Ich garmua, —Muun Abrán thaabaju nawe ich mag chirajimgui ajim amag.

⁵⁹Amachig magbaawai chará ya mokou i baraag ēkha naajim. Pari mag nūm ee, sii ich iiu aawai, òor ee theerbabag warag ichita daaupabaadejim, Aai i jeeujem degmua.

Bi eewe dau khīsu thaabatarr Jesuu monaautarr

9 ¹Mag ich mokou baraag ēkha nūm ee, Aai i jeeujem degmua oberwia Jesuu woun ab

bi eewe dau khīsu thaabatarr ooinajim. ²Mag oobaimaawai maach i dui ogduba wenurraajerr khūunauchata marau maach Maestroog jeeujim, ajapcharan ich Jesuugma, jägwi mag woun dau khīsu thaabají: ¿ich dennaan pekau gaaimua ají, wa ichdeucha pekau wautarr gaaimua ají? ³Mag ichig jeeubaawai Jesuu magjim marag:

—Jā chan ich pekau gaaimua khaba, ni ich dennaan pekau gaaimuajā khabajimgui ajim. Jäg thaabatarran, jāan jäg dau khīsu sim gaaimua Ēwandamau ich juatheeg ūrag oopiegta jäg thaabapijimgui ajim. ⁴Magnaa marag, Pārau khaphū nūmgui ajim, äsdaaupaita phidkhaajem. Edau kheubaadeewai tag phidkhaba aajem. Ich agjota simgui ajim, Ēwandamau nem waipi sim waagaajā. Magua muajā mūch meebam aig chan juu ūuijem ed awiajā mūch pūitarrau jaauphiitarr phidag pūhaba ich mag wau chitajugui ajim. Magbamūn mug chitawi mū meeбаадеewai ya tag magūm phidag wauju khaba aadejugui ajim. ⁵Mūuta mūig eegar mug jēb gaai chirūm aiguin mūchta ñor atheem araragaugui ajim.

⁶Maimua mag iekhanaa, jēb gaai icho thunaa, mag icho eepai jēb wāwākha waunaa, agua chi dau khīsu khitarr dau phuurpūjim. ⁷Mag phuurpūinaa irig, —Jāimua Siloé ee mawia pūch dau sūgbapūimí ajim.

Mag thurrdo Siloé anūm maach meúan “pūitarr” a simūu. Ichig

mag jaaubaawai chadcha chi dau khīsu khitāmuwa mawia ich dau sūgbapāaiwai daujā wajaug aadejim anaabá. Mag, ag na dau khīsu khaba sierrjo dau monakkha ich di aar barjim aajem. ⁸Mag daujā wajaug sisim oobaawai i dui di dakha naajerr khūunau maimua ag nawe sīi dich nūm khūunag i nem inagdam jeeu sim oojerr khūun dūimua amach wir aigpai, “¿Ma, jā ar dau khīsu khitarr sīi ñor dich nūm khūunag dau aphūu nemdam jeeujerr khabamá?” aajeejim anūm.

⁹Magbaawai ãaur khūunau, “Chadcha, ichma” anūm ee, jūrr bigaaum khūunau, “Ahā, jā chan ar khabam, sīita arjoo simgui” aajeejim aajem.

Pari magbaawai amau mag nūm ee, jūrr ichdeu, “Mu ich ar khabahab” aajeejim anūm.

¹⁰Amachig magbaawai, —¿Magan jāga jäg pū daujā wajaug aadejima? a jeeujejjim anūm amach garmua.

¹¹Magbaawai ichdeu, —Jāan woun āb ar Jesús aajemuata icho ee jēb wāwākha waunaa, agua mū dau phuurnaa mūrug, “Chum Siloé ee mawia pūch dau sūgbapūimí” abaawai, chadcha mua i ipierr mawia mūch dau sūgbapāiwaita chadcha mū daujā wajaug aadejimgui aajeejim aajem amag.

¹²Magbaawai deeu amachdeu irig jeeumamua, —¿Jam sī mag pū dau monaautarr woun? abaawai, —Mua khaugbam jam sim khai aajeejim anūm ichdeu.

**Fariseonaanau mag chi dau
khīsu khitarrag jeeutarr**

13-14 Pari Jesuu mag icho jēb ee waaureunaa woundam dau khīsu khitarr monaautarr jua ūi kheeu-jem ed arr aawai fariseonaan aar i warrjierram aajem. 15 Mag amach aar wai barbaimaawai irig jeeumamua, —Jāga jāg pū daujā wajapha chirsijī? ajierram anūm.

Magbaawai i iek irua jaau-baadewi, —Icho ee jēb waaureunaa mū dau phuurphinaa, upi jaubaawai, i ipierr awiata mua wajapha oo chirsijimgui ajim aajem.

16 Irua magbaawai chi fariseonaan ee āaur khūnau, —Chi pū dui magtarr woun chan magan Ēwandamau puitarr khabam; maguata mug jua ūijem edjā ūrkhaba simgui ajierram aajem.

Pari maagwai jūrr āaur khūnau, —Pari i Ēwandamau puitarr khaba akhiin, jāga irua jāg Ēwandam jua theegau òor monaabarju? Pekau paraam khūnau chan pod i denjo jāgbamgui aajeejim anūm.

Amach magphobaadem gaaimua warag amach eepaijā ihāba iekhaba nūm iekhau 17 warag chi dau khīsu khitarragta, —Pua khīirjuawai ḥkhanim woun agá? Pū dauta irua monaautarr aawai puata i jaauju aai chirūmgui aajeejim anūm irig.

Magbaawaita ichdeu, —Mua oowai merag chukhu sim, jāan ich Ēwandam jua theegau nem wau nūrrūmta jāg nūrrūmguí ajim aajem.

18 Pari mag dau khaugba khitarra daa wajapha monaau sīsimjā judionaan chi pornoanau ūkhamapha naajim anaabá. Mag ūkhamaaugau, i iek warag i dennaanta thūrkha auwi amaga-ta, 19—¿Chadcha mug woun pāar chaairá? ajim anūm. ¿Pāachdeu-jā pārau chadcha bi eeweta dau khaugba thaabajim anú? Magtarra jāga īs jāg dau wajapha oo simma? a jeeujierram aajem chi dennaanagcha.

20 Magbaawai chi dennaanau, —I chadcha maar chaai khabahab; aauwai chadcha bi eeweta dau khīsu khitabajieb ajierram aajem. 21 Pari i dau monaautarr chan marau khaugba nūm, jāga awiata īs jāg dau wajapha sīsi, ni khaíuta i dau monaabarm khai. Ichigchata jeeubat ajierram anūm. Ya i chi jooi aawai ichdeuta irua pārag jaauju aai sīebá ajierram aajem amag.

22 Pari amau jaaumapha mag-pai jaau narran, ar Jesús igwiata chadcha ich warrgarwe pūju aajerrta jāg nūrrūm a iekha nūm khūnan judionaan chi thethem khūnau Ēwandam iek jaaujem degjā tag dubpiba aag ya ibep nūm khaphū narr aawaita magpai jaau naajim anaabá. 23 Maguata amau sīi, “Ichigta jeeubat, ya i chi jooi khabahab ichdeucha pārag khap jawaag” aajeejim aajem warag chi fariseonaanagta.

24 Magbaawai i iek chi the-themnaanau deeu ichchata thūr auna, —Chadcha Ēwandam dakhīr meerba marag jaubá ajierram anūm. Oob Jesuuta pūch

monaaujim am. Marau khaphʉ nʉmgui ajierram anʉm, jʉan pekau pom sʉierʉm.

²⁵Magbaawai ichdeu, —Mua chan khaugba chirʉm, í mag pekau pom sʉ wa pekau chukhu sʉ a chirajim aajem irua. Ába mua khaphʉ chirʉmʉn, warr chadcha mu dau khisu chirajim, pari magtarra ís mua wajapha oo chirʉm. Maata mua khaphʉ chirʉmgui ajim anʉm amag.

²⁶Magbaawai ūwaai amachdeu wajapha jejewagmamua, —¿Ma jʉga ajʉma pʉ dʉi? ¿Khanta jʉgjʉ pʉ dau eerdupieg? ajierram anʉm irig.

²⁷Magbaawai ichdeu, —Ya khabá mua pʉrag jaaubarmgui ajim anʉm. Magumjá pʉrau ukhab nʉm. Mag nʉmta ¿khan atchata deeu ūwaai jaaupi nʉmma? ¿Wa mag jaaubaawai i iek ukhawia pʉachjʉ i khapeenkhaagwa? ajim aajem.

²⁸Magbaawai irig ich khʉircha iekha thʉnʉuwia magjierram aajem:

—Pʉchin pʉ i igar chirama; pari maran Moisés igarta nʉm. ²⁹Marau khaphʉ nʉmgui ajim anʉm, Moiseegan ich Éwandamauchata iekhajim; pari jʉ chan marau khaugbamgui ajierram aajem, jammuata jʉg nʉrraichejim khai.

³⁰Magbaata irua mag chirajim aajem:

—Úkhabam. Magan pʉrau chan khaugba naabma ajim anʉm, jammuata i beejʉ; pari mag simuata mu dau monaaupʉjim. ³¹Madeu khaphʉ nʉmgui ajim anʉm,

sʉi parhooba pekau pomkham khʉun iek Êwandamau ûrba aajem. Irua ūrjemʉn, ichig jeeunaa ich ipierraam nem wau nʉm khʉun iekta ūrjem. ³²Pʉraujá khaphʉ nʉmgui ajim anʉm, bʉurjʉ ag na òrau mug mujo bi eewe dau khisu thaabatarr khʉun dau wajaug paa au nʉm anʉm ûrba aajem. ³³Mug mu dau wajapha apitarr woun ich Éwandamau puittarr khaba akhiin, irua jʉgʉm nem pod wauba aajeekhamgui ajim aajem amag.

³⁴Amachig magbaawai sereu phobaadewi irig, —Pʉ sʉi dau aug pekau pom thaabatarrta, ¿khaní mag sʉma? ¿Wa puata maar khʉaijá khapcha siwa ajierram anaabá, marag jawaag?

Maimua tag Êwandam iek jaajem degjʉ dubpiba, warag amach aigmua i jʉrpʉuijerram aajem.

Khaphʉ nʉm anʉmta dau khʉsumjo nem waaudem khʉun

³⁵Chi judionaanau mag woundam dʉi magtarr Jesuu khaug athajim. Maimua ag khur chi woundam oobaimaawai ich Jesuu irig, —¿Pua chadcha Emkhooi Iewaa iek thʉraucha ukha chirʉ? a jeeujim.

³⁶Magbaawai jʉrr ichdeu, —Señor, ¿ma khaúuma? Mʉrʉg wajapha jaaubá ajim, mua khaphʉ aadeewai i iek ukhaag.

³⁷Magbaawai, —Pari ya khabá pua mu oo sima; muchta pʉ dʉi iyʉu chirabahab ajim jʉrr ich Jesús garmua irig.

³⁸Jesuu ichig magbaawai, i khiirphee thukhoonaa irig, —Señor, īsin mua chadcha khaphu chirumgui ajim, puuta ich Ēwandamau puitarrau.

³⁹Magbaawai Jesuu irig magjim:

—Mu beetarran, khaíuta chadcha Ēwandam iek ukha sī wa khaíuta ukhaba sī a khap am-khīrta beejimgui ajim. Ar dau khīsu khitheem khūnjo amach khaibag ee nūm khaphu nūm khūn peerdu aunaā īchab ar jūrr wajapha nūm anūm khūunta amach pekau gaaimua khīchag eemjo nūm jawaanta beejimgui ajim.

⁴⁰Jesuu magbarm ūrwia fari-seonaan eem āaur khūn aig narr khūnau irig, —Purugan magan maran dau khīsuta naab-ma ajierram.

⁴¹Magbaawai Jesuu, —Pāar chadcha dau khīsu naawaita jäg naakhiin, pāar pāach pekau gaaimua kulp pomcha khaba naakhamgui ajim. Mamu magba pāar iek mag wajapha khaphu nūm anūmta juau jäg nem khaigba waum khōchgau mu igbam gaaimuata, pāar Ēwandam dui iek-khōr pooma nūmgui ajim Jesuu amag.

Oveja thuamie ich nemchaain dui

10 ¹Maimua mag iekhama-mamua Jesuu amag mug ejempla jaajim:

—Ar oveja phāarkha thūnum aar dubaag ēkha simta puertdi garmua dubba sī chi thuur

phāurdū sim ūrta waaidū dich sim wounan, maan sīi nem jīg-mie aawaita mag simgui ajim. ²Pari magba puertdi garmuata dub simūn, ma chi pastorräu, chi thua. ³Magug mag chi oveja ierr phāarkha thūnum puertdi aig simuajā uduraa dubpijugui ajim.

Mag dubwi chi pastor amach oo phe wai nurraajemua awai amach thūr gaai thūrbaimaawai amachdeujā i khaug aaujerram. Mag warag dawag phe arrwia ⁴ya thum daau paaukhabaadeewai, am na dūnusie amachdeujā i ēudee weetjemgui ajim, ya amach ich mag phe wai nurraajem dei awai. ⁵Pari magba jūrr òor amachdeu khaugbam khūnauta am thūrchekhiin, mag dui chan wetba, warag parhoobata khaphig phobaadejugui ajim, i okgau. Amau amachdeu òor khaugbam khūn iekjā khaphu aajemgui a jaaumajim Jesuu.

⁶Jesuu mag amag jaaumarran, jäg chi oveja thūajemua ich nem-chaain oopaa phe wai nurraajemjo iruajā ich iek ukha nūm khūn dui ich agjota aajem a sim ajim. Pari mag jaaumamta aig i iek ūr narr khūnau pod khaug auba, sīi oveja chaarta jaau simpii naajim.

Jesús chi Pastor chaar

⁷Maimua deeu ich ag iekpai ig-wia Jesuu amag, —Muan chadcha pārag, “Mūta makhuun oveja duubjem puertdiu” a chirum-gui ajim, òor i iek ukha nūm khūnan i gaaimuata ūgtharjā oberju igwia.

⁸Maimua chi fariseonaan khīir iekhamamua, —Ar mū beeju na-we seukha amachdeupai amauta Ēwandam iek jaau nūm awia sīi òor khūgurnaa amachigta ee apiejem khūnan nem jīgkhamienaugui ajim. Pari jāg oveja charau amachdeu òor khaugbam khūn iek asekasba aajemjo, mūg chadcha mū iek ȣkha nūm khūnau chan par am mag seukha wenūrrajieb mamū, am iek asekabajierramgui ajim. ⁹Magnaa amag, Mūuta puertdi charau; chi mū iek ȣkha nūm gaaimuata peerdu nūm khūnan chadcha mū denkham iekta mū denkha nūsimgui ajim. Chi mag nūsim khūnagan, jāg chi pastorräu ich nemchaain wajapha oo-paar phūak khopi wai nurraajemjo, muajā īchab am thua wai chitajugui ajim.

¹⁰Pari magba ar seukha chikham khūguurjem khūnan, chikham òorta jūrr amachig paa aumam gaaimua chikham-naan ovejata jīgkha aumamjo sierrjeemgui ajim. Mag nūmūn pari sīi amach iek ȣkhabarmuata chadcha peerduju a jaauwai warag ȣdūr ūgtharcha oberpiejem iekjā ūrpiba, òor khīirjug ārpui nūmta mag nurjee aa-jemgui ajim. Mamū mū chan am denjo magaagta beebajim. Mūn sīi mūchdeu Ēwandam iek jaau chitumta ȣkhabarmūn, ich mag i denkha wenūrranaa mūig eegarwejā onee amkhīirta bee-jimgui ajim. ¹¹Magnaa, Mūuta Pastor chaar chi wajapcharam-ugui ajim. Pastor chi wajapham

abarmūn ich nemchaain peerdu awaagjā ichta ȣdūraa thōopiejem-gui ajim. ¹²Pari magba ar pastor anūm khūnjā sīi phatkhon atheepai thūnum khūnan, lobou nemchaain pūraan urum oowaijā warag amachta khaphigbaadeejem. Amach nemchaain khaba aawai būrjā am gaai mas khaba sim. Mag warag parhooba nem-chaain dau aphū aaidüpiejemgui ajim. ¹³Mag warag pastornaan anūmta amachdeupa ogkhawia khaphig phobaadeejemgui ajim, nemchaain thūam khōchgau khaba sīi phatkhon atheepaita naawai.

¹⁴⁻¹⁵Maimua mag iekhamamua deeu ichdeupai, —Mūuta Pastor chaar chi wajapcharam-ugui ajim ich igwia. Ich jāg mū Ayau wajapha mūch khaphūnaa muajā mūch Aai khaphū chitumjo, mūch igar nūm khūnjā mua khaphū chitum; maagwai amachdeujā mū khaphū aajemgui ajim. Chadcha mūch den aawai mua am kōit ȣdūraa mūch thōopijugui ajim, am peerdu awaag. ¹⁶Pari agjo deeum khūn thūnūmgui ajim, mūg israelnaan khabam khūn. Makhūnjā mua ābamug jūr phe aujugui ajim, amaujā mū iek ūrbaawai ȣkhamkhīir. Mag, israelnaan dūi pap ābam denkha nūsiewai mūchta am Pastorkha chitajugui ajim, amach thum āba thua wai chitaag.

¹⁷Magua, mag pastor waja-phamjo òor kōit ȣdūraa mūch thōopiju aawai mū Ayau mū daupii wai simgui ajim. Pari mag ȣdūraa mūch thōopiwigajā

deeu iiu phiidhjugui ajim. ¹⁸ Mag much thöopiju a chirum chan, ajués chikhamnauta murug magpi naawai khaba, much khirauta õor kõit much thöopijugui ajim, am peerdu awaag. Mu Ayau murug magta apitarr aawai mua chadcha udur much thöopijugui aai chirum. Pari deeu ūwaai mag iiu phiiduagjā jua theeg chiramgui ajim am jēg daar.

¹⁹ Pari chi judionaan chi pornaanau Jesuu mag iekhabarm ūrbaawai, amach pem aawai, deeu ūwaai sii chum aaiphur iyus ihābjā khaba nūsim iekhau, ²⁰ khapankham khūnau warag amach khapeenag, —¿Khanthee pārau i iek ūr nūma? Jā sii ich por ee dosāt ben wai simua lokoo siewarta mag iekha sībahab aajeejim, chi Jesús igwia.

²¹ Pari magbaawai ãaur khūnau mag nūm ee, jūrr warm khūnau, —Pāar dak por ee dosāt ben paraam khūnau i denjo mag iekhajupa anaajim. ¿Wa pārau khīrjuawai meperau dau khīsum khūnājā daujā wajaug apiju aai siwa? aajeejim, ich Jesuu bi eewe dau khīsu thaabatarr monaautarr igwia.

Jesuu mag iekhatarr mag phiesta Las Enramadas anum dichtarr khur ajim.

Judionaan chi pornaanau Jesús isegtarr

²² Maimua ag khur nūn awia Jerusalén phobor ee deeum phiesta wau naajim, Aai i jeeujem di eu aaipawia di theerthugtarr phiesta. Magtarrta ewag pawiajā

ich ag edau paawai ich mag phiesta waaujeejim. Mag phiesta noseg jaar ajim. ²³ Maigta Jesús phuurdū nūrrajim daaugajär Aai i jeeujem di bigaau, “Pórtico de Salomón” a thūr sim ee, dijajo nem pom weu wejom ee. ²⁴ I mag nūrrūmta judionaan khapan i aig pos aichewia irig, —¿Jāagwaita pua marag meerba puch jaajuuta jāg sīma? Phūta chadcha wargarwe ich Ēwandamaucha pūiju aajerr khai, warre marag jaaubá ajierram, marau khap aag.

²⁵ Magbaawai ich Jesuu amag, —Mua khabá ya pārag jaaubarm, pari pārau ukhamapha nūmgu ajim. Mu Ayau muchig waupitarrjo wau chitum oo nūm gaaimua pārau khaphu aju aai nūm, mu chadcha ichdeu pūitarr. ²⁶ Pari chaig muchdeu jaau chirarrjo, pāar mu igar khaba naawai, mua mag mu Ayau mu pūijim a jaau chirumjā pārau ukhaba nūmgu ajim. ²⁷ Chadcha mu denkha nūm khūnau, jāg ovejanaanau iek gaaipai amach pastor khaug aaujemjo, mujā khaphu nūm, mu khai agá; maagwai muchdeujā mua am khaphu chitumgu ajim. Mag mu khaphu naawai muuta am na dññisimn, amachdeujā mu ēudee weetjemgui ajim. ²⁸ Magbaawai muchdeuta much Aai aar am oberju aai apiejem, tag okhooba sii i chaalinkha ich mag wenurramkhīr. Ya magbarm chan ni ābmujā mu juu eem khechthug aubamgui ajim. ²⁹ Mu Aai ichta thumaam khūn khāaijā ūrpai sierrūmuata murug makhuun deejimgui ajim. Mag

ichta ūrpai sīerrūmu deetarr aawai ābmuajā i juu eemjā pod khecheubamgui ajim. ³⁰Magnaa, Mu mūch Aai dūin maran ich ābampaiugui ajim.

³¹Amachig magbaawai chará chi judionaan ūwaai sereu phobaadewi deeu i mokou barm ig naajim. ³²Pari mag nūm ee Jesuu amag magjim:

—Mu Ayau ich juu theeg murug deetarrau mua chadcha pāar dakhīir nem wajapham pom khīir pogkhe wauwia chirūm. Pari mag nem khīir pogkhe wautarr ee, ḥchijāg gaimuata pārau mu mokou barm ig nū? ajim.

³³Magbaawai chi judionaan chi pornaanau, —Marau chan mag pua nem wajapha waaujem gaaimuata pū mokou baraagpam aba nūm. Marau chadcha pū mokou barm ig nūmūn, puch iek gaaimuapaita pū barm ig nūmgui ajierram irig, mug maach āba thum agdaujopai thunūmta pū iek mag pūn ūwandamau anaawai.

³⁴Magbaawai ich Jesuu amag, —Pārau oowai mua magju khaba chirū? ajim. Pārau khīir eyaa khaba nū, ar ūwandamau pāar jooinag ich iek phāpitarr gaai, “Pāran ūwandamnaanau” a phā sim? ³⁵Irua magtarran ich i jaauumkhīir jūr autarr khūn igwiata mag sīejimgui ajim. Pari makhuunjā agjo mūig eegarm khūn khabajī? Magua maadeu khaphū nūmgui ajim, ich ūwandamauta mag phāpitarr aawai mua mag mūn ūwandam Iewaau a chirūm aig pārau mua khaigba iekha chirūm aju khaba nūmgui

ajim. ³⁶Ich ūwandamauta ich aarmua mu jūr auwia mug jēb gaai puitarrra, ḥjāga pārau murug mag mua khaigba iekha chirūm abarju, mua ūwandamag Aai icheewai? ³⁷Pāachdeu oowai mua mūch Ayau nem waaujem khīir waubata chirūm khai, magan oob mu iek ukhamiet ajim. ³⁸Pari pāachdeu oowai muajā irua nem waaujemta wau chirūm khai, mu iek ukhaba awiajā khaphū abat ajim: ich ūwandam chi Aaijā mu dūi sim, maagwai mūchjā mūch Aai dūi chirūm.

³⁹Pari ich Jesuu magbaawai ūwaai i pūr auju ēkhajierram. Pari ich pūr aupiba, uu peerdu kheerbaadejim.

⁴⁰Maimua mawia ag na Juan chi òor por choomieu Jordán ee òor por choo sīerr gar dūrbawia maig sīsijim, edau obeerjem gar.

⁴¹Mag i maig sīeimaawai òor pom i aar wetwia amach eepai, —Keena, chadcha Juanau chan mug Jesús denjo ag na òrau nem ooba aajemjā wauba khitajim. Mamu irua ich mug woun igwia nem jaaujerran, chadcha thumaa ich ag eeta jaaumajimgui ajierram.

⁴²Maig irua ūwandam iek jaau sim ūrwia òor khapankham khūnau i iek ukhajierram.

Lázaro meetarr

11 ¹Biek āb phobordam Be-tania anūm ee woundam Lázaro anūm mor machpajim aajem. Ich Lázaro ūphūuin numí wai sīejim, María Marta dūi. Makhuun dūita sīejeejim ich. ²Ich mag Lázaro ūphūi Mariaau ajim,

maach Por Jesús bū ūr jūgdeeu choonaa ich porbūupai jūupūtarr. ³ Mag amach ēphemkhoi mor machpawia warag eeg pamaawaita amach numiim khūnau ñor jūr auwia ich Jesús aig pūjierram, jawaan mamkhīir. Magbaawai chadcha beewia, —Señor, pū khapkhuun chi wajapham pua ūrcha iigjemjā podba kheramgui a jaauchejim Jesuug.

⁴ Pari ichig mag jaaubaa sii warag, —Jāg khamor machagau chan i meem iek meebamgui ajim. Jāan sii jāg khamor machag gaaimua Ēwandamta thumaam khūn khāijā ūrpai sim anaa māchjā i Iewaa aawai agjo chirūm a khap amkhīirta jāgpijimgui ajim ich Jesuu mag ichig iek jaauchetarrag.

⁵ Jesuu chadcha Marta dui Mariajā oomap khaba ni ich Lázarojā oomap khaba aajeejim. ⁶ Mamū mag simta mag Lázaro mor mas sim ichig jaaubaichemjā maba, warag khāai numí mag maach narr aig sīsijim. ⁷ Maimua ag khur ya khāai numí naata marag ichdeu, —Deeu Judeaag wettarraugui ajim.

⁸ Magbaawai marau irig, —Maestro, ¿ischapai ich jamaam khūnau peer puch mokou bar thōotarr khūn aarta deeu pū mam ig sī? anaajim.

⁹ Magbaawai jūrr ichdeu marag, —Pari agtha amau mū thōoju ora khaba sīebahab ajim. ¿Pārau oo-wai mug edau āspapakham doce oras sīeba aajē? ajim. Āsdawan maach dichmam aig mawiajā bū waaur thūthugag maba aajemgui

ajim, āsdaau aawai. ¹⁰ Pari maach edaarta chitaju atheen, sii būheu subaadeeu khāijā buudimajgui ajim, khīchag ee aawai. Mag agtha ag ora khaba sīewai araragagta chitumjō õrau mū chig abajugui ajim.

¹¹ Maimuata sii awia, —Maach khapkhuun Lázaro ya khāibaadem; pari mua deeu i phiriupāain majugui ajim.

¹² Magbaata marau irig mag naajim:

—Señor, mag khāibaadem khai, magan ūu i khīrdam inaa aadem. Mag khai magan ūu por khoordujugui anaajim.

¹³ Pari Jesuu mag Lázaro khāibaadem a sīrran, maan iin ya i meebaadema jaau sim ajiebma. Pari mag simta maraun khaugba, sii khāai chaar khāibaademta jaau simpii naajim.

¹⁴ Maimuata ya warre marag, —Lázaro meejimgui ajim. ¹⁵ Pari ūuta mū i aar khaba chirajimgui ajim. Magba akhiin nau jāg chi mee sim mua pāach dakhīr phiriū aujujā oobakham. Mamū chadcha Ēwandam juu theeg mū gaai sim khap amkhīir, i aarcha oon wettarrau ajim marag.

¹⁶ Mag irua oon wettarrau abawai maar eem āb maar khapeer am den ibūr wauwia Meís a thūurjerrau, —Keena, magan maachjā i dui wettarrau ajim, i dui āba khechimaag.

Irua mag sīrran, Judeapienau peer ich Jesús thōotarr aarta deeu ogkhaba maagpam igwiata mag sīejim. Mag Meís anūm, i thūr chaar Tomás ajim.

Mag, chadcha Jesús mam dui maarjā i dui wetjim.

**Jesuu õor phiriu auwia
ich mag wenurrapiejem**

¹⁷ Mag wetwia ūrimaawaijā, ya khääi jayap sim a jaau naajim, chi Lázaro aukhertarr. ¹⁸ Mag chi meetarr phobor Betania anum Jerusalén dakha kilómetros thār-jupjo sīejim baraag. ¹⁹ Jerusalen-mua mag dakha siawai judionaan khapan weetjeejim aajem, Marta María dui nūm aar, mag amach numpai aphobaadeewai amach ēphemkhoi khīirjuvia atcha gaai machgau okhīrjuu apimaaugau awia. ²⁰ Mag nūm ee Martaau ūr athajim aajem, ya Jesús amach dakpamam. Mag khaug athaawai i khīirphee oon beejim. Pari Maríia maba, deg sīsijim. ²¹ Mag beewia ya Jesús dui thēubaicheewai chi Martaau irig, —Señor, pū mūig sīerr akhiin, mū ēphemkhoi mug dau aphaū abakhamgui ajim. ²² Pari mua khaphū umgui ajim, pua Ēwandamag jeeubaawai puchdeu jeeubarmpiere irua aju.

²³ Magbaawai Jesuu irig, —Marta, pū ēphemkhoi deeu iiu phiidūjugui ajim.

²⁴ Magbaa Martaau, —Chadcha mua khaphū umgui ajim, mug atag otarr khūn thum deeu phii-dūtkha nūm edan ijā dui phiidū.

²⁵ Magbaawai irig Jesuu magjim:

—Muata õor phiriu aunaa ich mag wai chirsiejem. Chi mū iekta ukha sim khūn meewijā deeu iiujugui ajim. ²⁶ Maimua ar mūig eegarwejā mū iekta thāraucha

ukhawia mū denkha thūnūm khūn chan meem iek meebam. Makhuunan meewijā deeu phii-dūtkhawia ich mag nūisijugui ajim. Magnaa irig, —Pua mū mag iekha chirūm chadcha ukha uwi? ajim chi Martaag.

²⁷ Magbaawai chi Martaau, —Señor, mua khaphū umgui ajim, pū chadcha ich Ēwandalam Iewaau. Pūta warrgarwe ich Ēwandamau ich iek jaaumkhīr mug jēb gaai puju aajerr khabahab ajim irig.

**Jesús Lázaro aukhertarr
aar mawia bietarr**

²⁸ Maimua Jesús dui mag iekha dūnaawia, chi Martaau ich eeu aar mawia, okharii i kach gawaa, —María, maach Maestro ya chum phobor igaau sīeichem. I iek pū dui iekhaag aajemgui aimajim aajem.

²⁹ Mag chadcha ichig mag jaau-baimam bürre Jesús aig bee-jim. ³⁰ Maagwai chan agtha Jesús phobor ee dubba, Marta dui ootarr aigpai sīejim. ³¹ Pari mag Maríia apuraa oberbaadem oobaawai judionaan am khīr jāsenkhaag am aig beewia narr khūnau chi binaandam aukhertarr aarta bīen mampii awia dui i ēudee pochag beejim.

³² Mag beewi, Jesús aig barche-wi, i būkhūr phōbkhanaa irig, —Señor, pū mūig sīerr akhiin, mū ēphemkhoi mug dau aphaū abakhamgui ajim, bīemamua.

³³ Mag warag ich dakhīr bīebaadem dui chi judionaan i dui beetarr khūnjā bīephobaadem oobaawai ichpa o jāsenaaga

aademua gaai machaaga aadejim. ³⁴Mag warag ich aig narr khʉnagta, ¿Jampaita aukherjierrá? a jeeujim.

Magbaa amachdeu, —Señor, achum khabahab; oomierrau ajierram irig.

³⁵Mag gaai machag aademua ich Jesuā biejim. ³⁶Mag Jesús biebaadem oowia chi judionaanau, —Keena, pāade oobat: Jāgan chadchata irua i jāsene aajeejim-wai aajeejim jūrram khʉnau. ³⁷Pari makhuʉnau mag nūm ee, agjo bigaaum khʉnau jūrr, —Ichta mʉig sīerr akhiin, jāg dau khīsu khitʉm monaautarrjo, ¿mug Lazarojā irua monauba-kham khai? aajeejim.

Jesuu Lázaro phiriu autarr

³⁸Mag mawia ya chi aukhertarr aar pabaimaawai deeu gaai machag aadejim. Chi binaan aukhertarr jēbdi, nawe durrbu ee chi khorm ajim. Mag simta mok por pom simuata sīi chi jēbdi i ee joothʉ wai naajim. ³⁹Mag aig pachewia Jesuu chi aig narr khʉnag chi mokpor chawag pureuphipi jaaujim. Magbaawai Martaau irig, —Señor ya maach aukhertarr khāai jayap sim aawai ya maach ār kherabahab ajim.

⁴⁰Magbaawai Jesuu irig, —Mamu mua khabá chaigjā purug, mua i phiriu auju puch thāar ee khaphʉ um khai, pua chadcha Ëwandalua ju theeg ooju a chirajimgui ajim.

⁴¹Mag chi mok chawag pureupi jaautarr aawai chadcha chawag pureuphierram. Magbaawai

Jesuu ügthaag eerpanaa Ëwandalu-mag, —Tata, mua purug u ajim a chirumgui ajim, mug muchdeu jeeu chirum pua u iek ukha-baawai. ⁴²Mua khaphʉ chirumgui ajim, mua puchig jeeuwai pua mu iek ukhaajem. Pari magum āba, ichiita thumaam khʉun jūg daar mua thet mag u ajim a chirum-gui ajim, thumaam khʉnag chadcha puchdeuta mu puijim a khabam amkhii.

⁴³Mag iekhawia deeu ichdeupai jūrr mag chi meem jēb deg sierraga i thūrcha thūrthūrnaa thet, —Lázaro, dawag oberbaiche ajim.

⁴⁴Magbaawai maach chi meem arrta chadcha dawag oberchejim. Oowai ich aukhertarr ich mag bu aarmua khīeb mor thum dīes baúa pureunaa odi aigmua ügthaag porpa khīir jāarjemua pureu sim-ta oberchejim. Mag oberbaicheewai aig narr khʉnag, —Jāimua jāg put ēerkhabapuit ajim, ideu ich diig mamkhii.

Jesús pur awaag ibeptarr

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2;

Lc. 22:1-2)

⁴⁵Mag Jesuu Lázaro phiriu autarr amach daúacha ootarr gaaimua, judionaan khapan María dui beetarr khʉnau khaphʉ nūsijim, chadcha Jesús ich Ëwandalu-puitarr. Mag warag i igar nūsijim. ⁴⁶Pari mag thūnūm ee, āaur khʉun warag fariseonaan aar wetjim. Mag wetwi Jesuu mag òor phiriu athamta īgkaimajierram aajem. ⁴⁷Magbaawai chi fariseonaan, phadnaan chi porkha narr khʉun dui āba, tagam khʉun

chi thierrnaanpa biirdtjierram aajem. Mag biirdtunaa amach eepai jürr amach khapeenagta, —Keena, ḡmaadeu jäga ajuma jäg woun dui? ajierram anum. Jäguan chadchata maach daueraa ag na örau nem ooba aajempata wau nūrrum. ⁴⁸ Maadeu uduraa irig jägum nem waupi nūmūn, thumaam khūnta i igar paaukhawia amach reikhapiju. Magbaawai Romapien chi thethemnaan beewia, jürr maach Aai i jeeujem diita pogueupuinaa, maachjä dau aug waujugui ajierram aajem.

⁴⁹ Mamu ãaur khūnau mamagkham ee, ãb mag aňoo phadnaan thum thūnarr khūn porkha sierr Caifás a thūrjerrau ich khapeenag, —Pārau chan būurjä khīrjubata iekha nūngui ajim anum. ⁵⁰ Magnaa ichdeupai, Mua oowai wajapcha ajuun, mag pārau jaau nūmjo maach thumaam khūnta dau aphū apiju khääi, jäg appaita maach thumaam khūn kōit thōopiju aai simgui ajim anaabá, Jesús igwia.

⁵¹ Pari wajapcharan Caifaau mag iekhatarr chan ich khīrjugjä khabajim. Wajapcharan mag aňoo ichta thum phadnaan thūnarr khūn por arr aawai ich Ěwandamau mag iekhapibaawaita mag iekhajim, Jesuuta judionaan thūnum kōit thōju igwia. ⁵² Pari magbarm chan īchab judionaan kōitpai khaba, ewag paawai thum ich chaainkhaju khūn kōitpa thōju a sim ajim, judionaan khabam khūn awiajä, magbarmua ich chaain durrpierram

khūnta khod ābamkha awaag. ⁵³ Ya Caifaau mag iekhatarr aawai magtarr aigmua judionaan chi thethemnaanau āba ibepwia warre Jesús thōoju khīrjugta wai nūsijim.

⁵⁴ Jesuu ya mag ich thōoju khīrju nūm khaphu sierr aawai ya tag judionaan ee parhooba nūrraba aajeejim. Mag gaaimua ichta warag Judea durrmuwa warp petajim, phobordam Efraín anumug. Mam chan õor pomcha khaba naajeejim. Maig maar i dui naaimajim, i kha ogduba wenurraajerr aawai.

⁵⁵ Mag phobor Efraín anumug weetwai judionaan phiesta Pascua aajem burruj dakpapa khajim. Amach i arr aawai, mag phiesta ūrhū arr aawai, õor pom Jerusalenag erereu khajim, Pascua burruj nawe khīr khaugaag, amach jooinau jaaujerrjo domer nūmua amach khaibag barpääin. ⁵⁶ Mag wet thūnumuan Jesuuta jürphoo aajeejim. Maimua ya Aai i jeeujem degcha paaukhaimawiajä i beebaju khīrjuwia jürr amach khapeenagta, —Keena, ḡpārau khīrjuawai mug phiesta ee i beeju khai? aajeejim aajem.

⁵⁷ Maagwai chi fariseonaanau phadnaan chi porkha narr khūn duimua ya õrag jaaukha wai naajim aajem, chi Jesús sim khaug athaawai amachig jaaumkhīr, mag amachig jaaubaawai sii i pur awaan wetaag.

**Uhiraau jūgdeeu Jesús bū
sūgtarr**
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

12 ¹Maimua mag phiesta Pascua burraag seis dias-pai waaur nūm eeta, ich Jesús Betania anūmug mam dui maarjā wetjim. Mag Betania phobor ee-ta mag woundam Lázaro anūm ichdeu phiriu autarrjā sīejeejim. ²Mag i barbaimaawai maiguim khūnau wajap phiejāb wau-wia Jesús khopiju aphobaadewia chadcha waujierram. Maimua ya thum wau aaipa sīsiewai chi Lázaro ūphui Martaau chi nemek thoii jijig khajim. Maagwai maar thach kho nūm aig īchab ich Lazarojā dui thach kho sīejim. ³Mag nūmta ich Lázaro ūphui ābakhai Maríja jūgdee narrdo chaar den nem parhēpagkham dui dubche-jim. Mag dubchewia, chigagjā igba, agua Jesús bū sūgnaa deeu ich porbūupai juuuphijim. Mag nem thūpag sīawai mag irua Jesús bū agua sūgbadee sīi dijā enter thūap joisijim. ⁴⁻⁵Mag oobaawai maar eem āb maar khapeer Judas Iscariote a thūurjerrau magjim:

—Eh, jāg jūgdee trescientos de-nariom gaai perphiju aai sīrrta, īkhanthee sīi jāg īr choobaade-ma, agua aphūum khūndamag nemdam audeeju aai sīrrtā? ajim.

Ich mag Judaauta ewag pa-wiājā ich Jesús oomapha aajerr khūnag i pūr deedu ajiebma. ⁶Pari Judaau mag iekhatarr chan sīi chadcha aphūum khūndam khīirjuvia khaba, nem jīgmie arr

aawaita mag iekha sīejim. Ich-deuta maach thumaam khūn phatkhon di wai nūrraajerr aa-wai òrau maachig deemam au-khermamjā ichdeu jīgkham aig jīgkhaajeejim.

⁷Judaau mag iekhabaawai Jesuu irig, —Ideu irig jūgdeeu mū bū sūgpibā ajim. Jā i den nau jopcha mū meeabaadewai agua mū kha phuraag sīi ākha wai sīerr khabahab ajim irig. ⁸Mag-naa, Aphūum khūnnan ich mag pārau pāach ee oo wai wenūrraju; pari mū chan ich mag pāar khīir chitabajgui ajim.

Judionaan chi pornaanau Lázaro thōoju khīirju narr

⁹Mag Jesús Betania sīechem-jā chi judionaan Pascua dichaag beetarr khūnau khaug athaawai khapan i oon beejierram. Pari mag bee thūnūm chan i oog-paijā khaba, ich Jesuu Lázaro phiriu auwia maach ich mug sim oogpata bee naajim. ¹⁰⁻¹¹Pari mag Jesuu i iiu autarr gaaimua, judionaan pom tag amach igar khaba jūrr Jesuu jaau nūrrūmta ükha thūnūsierr aawai, chi phadnaan pornaanau jūrr ich Lazaropata dui thōophijugui aphobaadejim.

**Jesús Jerusalén phobor ee
dubimatarr**
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11;
Lc. 19:28-40)

¹²Mag Jesús dui maar Betania paaukhachetarr noram Jerusa-lenmuū ūphobaadejim aajem, i barju. Maagwai ya òor pooma Jerusalén phobor ee thūnaajim

aajem, mag phiesta athee wettarr khūun. ¹³Mag ūrphobaadeewai òrau sothark piujom thurrpheenaa ag juu panhapha i khīrphee beejierram. Maimua ich duicha oobaicheewai serereukhamua onegau, “Uucha abarm Ěwandam. Ich mūta puchdeu maar israel-naan athee puch jūrr puibarmūu. Icba maar Reikhaju aawai puchdeuta i uu wai chitajugui” aajeejim jūrram khūunau.

¹⁴Mag wetumua ya ag nawe Ěwandam iek phā sim gaai ich Jesúis igwia jaau simjo, burrodam ūr waaiduwia warag ag gaaita mamua phobor ee ich mag dub-jim. Mag chi Ěwandam iek phā sim gaai:

¹⁵“Sionpien, onee abat.
Pāade oobat: ar pāar Rey
sii parhoobam khūunjo
burrodam gaaita urum” a
sim. *(Zac. 9:9)*

¹⁶Eeu i mamag khabaadeewai chan maach chi dui wenurraajerr khūunau chan marau būurjā khaugba naajim, jägwiata mamag khajī. Maimua ya nassi pawia ich Aai aar ügthar petarr khurta marau khaphu aphobaadejim, ya ag nawe i jägju Ěwandam iek phā sisidūm gaai jäg jaau sim aawai juaujo jägtarr.

¹⁷⁻¹⁸Mag õor pom Jesúis khīrphee oon beetarran, irua Lázaro chi meem ya jēbdeg sīrrta deeu phiriu autarr chi ootarr khūunau jajaaukham ūrwia i oom khōch-gauta mag i khīrphee beejierram. ¹⁹Pari maagwain jūrr chi fariseo-naanaau amach khapeenagpaita, —Keena, pārau oo nūm, jäg sii

amag iekha nūmuapai chan maa-deu pod maachig paa aubamgui aajeejim. Magnaa, Oojurauma, jäg thumaam khūunta sii i igar paaukhamamgui aajeejim.

Judionaan khabam khūunau Jesús juraan beetarr

²⁰Mag Pascua ee õor pom Jerusalén wettarr khūun ee īchab judionaan khabam khūunjā thunaajim, Aai i jewaan beetarr khūun. ²¹Makhūunau Felipe aig beewia irigta, —Kake, marau Jesúis dui iyūu am khōsi nūmgu aichejierram.

Mag Felipeegta jeeuchetarran amachjo judionaan khabam ee bāautarr aawai ajim, amach kōit Jesuug iekhamkhīr. Chi Felipe phobordam Betsaida anūm eem ajim.

²²Magbaawai Felipeeu jūrr agjo maar khapeer āb Andrés anūmug jaauwia amach numiim khūunau jūrr ich Jesúis aarcha jawaan wet-jim. ²³Mag wetwia judionaan khabam khūunau ich jūr wenurrum a jaaubaicheewai amjā peerde awaag udūraa ich thōopiju jaubaademua magjim:

—Ya īsta chadcha mūch chi Emkhooi Iewaa chikhamnau thōoju gayaa pamamgui ajim, mag amau mu thōobarmua mūchta Ěwandamau thumaam khūun khāaijā ūrpai apieg. ²⁴¿Pārau ooba aajē ajim, nemjīir dau iiu awaaggjā jäga aajē? Jēb ee jīrbam chan maan ich mag sīsim, būurjā iiuba. Magarrau jīr sīuwia ober sīsiewain chadau chebaademua ich jiirtarr khāaijā ūr aaujem. Ich

agjota mūjā meeju aai chirabahab ajim, mag much meebarma gaaimua õor pom peerdu awaag. ²⁵ Ich agjo khaphu abat ajim: Ar mūig eegar aawai mū gaaimua būurjā ich chig apimapha sim chan mee-waijā ügthar oberbam. Pari mū gaaimuata ich dau aphuu ajujā khiiрjuba mū iek ukha nūrrumun chadau meewajā ügtharchata oberwia mug atagjā ich mag iiu sierrajugui ajim. ²⁶ Maimua īchab chi chadcha mū chogkhanaa mū dui nūrram khōsi simun, ichdeu khōchagpierr nem wauba, much-deu nem waupim khōsimpaita wau nūrraju aai sim. Mag amun magan am wenūrrumpierr much-jā am dui chitajugui ajim. Ābmua magta mū chogkha nem wau nūrrumun, mū Ayaujā ich khiiрcha i tho iekhajugui ajim.

Judionaanaau ich thōoju Jesuu jaautarr

²⁷ Maimua mag jaaumamua īchab, —īs chadcha thumaa khiiрjuwia mū okhiiрjug pooma chirumgui ajim, chikhamnau much thōoju dakkha pamaawai. Mag chirab mamu am juu ee thōmaaugajā mua much Ayag, “Tata, mū peerdu athájā” abam-gui ajim, warjā mag atheeta mū beetarr aawai.

²⁸ Maimua sii ich Ayag, —Tata, muan much gaaimuata sii thumaam khūunaujā pūrūgta āba ee apim khōsi chirumgui ajim.

Pari irua magbaawai ügthar-muata woun iekjo, —Ya pu gaaimua õrau mūrūg ee abarm; pari

ichiita warag muchig ee apijugui ajim.

²⁹ Pari edjā eemua ūwandamauta woun iekjo irig magbarm ūrbaawai aig õor narr khūunau sii pagthūmpii naajim. Maagwai āaur khūunau jūrr, —ūwandam chogauta ügtharmua irig iekha sim khabahab aajeejim.

³⁰ Pari amau mag nūm ee, ich Jesuu thumaam khūunag iekhamamua magjim:

—Mug pārau woun iekjo ūrbarm chan sii muchigpai ich iek ūrmkhiiр khabamgui ajim. Jāan jāg ich iek ūrpitarr gaaimua ichdeu mū iek ukha sim pārag khap amkhiiрta pārag jāg iekhajimgui ajim. ³¹ Ya īsta chikhamnau mū thōoju gayaa pamam. Mag mū isegwi mū thōobarm gaaimuata khaigbam khūun thumaam khūun dui ūwandamau ichdeu khap ajugui ajim. Mag õor kōit mū thōobarm gaaimuata īchab mepeer mug durr gaai ichta chi porkha sierrūmjā ūwandamau podpuim iek podpuijugui ajim. ³² Pari īchab mag ügthaa õor khapanag dakhiiр mū jiirjop sūwia thōobarmuata much iek ukhamam khūunan mua thumaa muchig paa aumajugui ajim.

³³ Jesuu mag iekhamarran mag dau aphuu pakuls gaai ich thōju jaau sim ajim. ³⁴ Mamu irua mag iekhabarm ūrwia õrau irig, —ūwandam iek phā sim gaaimua marau khaphu nūmgui ajierram, ich ūwandamaucha pūibarm chan meeба ich mag sierraju a sim. Pari mag simta, pu iek mag pūta ich Emkhooi Lewaa anūmta, ¿jāga

mag Emkhooi Iewaata ūgthaa pakuls gaai thōbarju? Magan, ḡma khanim Emkhooi Iewaa agá? ajierram irig.

³⁵Magbaawai Jesuu amag ejem-
plo jaaumamua warag ichta Em-
khooi Iewaa ich Ēwandamau pūt-
tarr khap amkhiiр magjim:

—Īsweran pārau agtha ūtdau
paa dūnumjo mū oo wai nūm-
gui ajim. Pari nau jopcha ya tag
pāar khiiр mū chitabaju. Magua
agtha mū iek ūr nūwe ukha-
bat ajim, khiiрjug khaigbamta
pāach gaai ūrpam uguia. ḡPārau
ooba aajē khīchag ee wetum
khūun? Amau amach wenurrum-
jā khaugba aajem. Chi mū iek
ukhaba nūm khūunjā ich agjota
thūnumgui ajim, amach okhoo
nūmjā khaugba. ³⁶Magnaa ich-
deupai ich igwia, Mag ūtdaujo
sim agtha pāach ee wai nūwe
ukhabat ajim, ich mag mū dui
ararag ee wenurraag.

Mag iekha sīewia ūor eemua
igbaadeeu i sīeimamjā tag ūrau
khaugba, āba maach appaita i dui
naaimajim.

Jāgwī judionaanau Jesús iek ukhamapha naajī

³⁷Parii Jesuu maach meeun
judionaan khapan thūnum
dakhiiр nem khiiр pogkhe wau-
mamua ich jua oopipi aajerrjā
wajappai i iek ukhaba aajeejim.
³⁸Pari mag amau ukhamapha
narran, ich Ēwandam i jaau-
mie Isaías khararrau phā pharr eyaa
obermkhiiр ajim. Irua phā pharr
mug ajim:

“Señor, parií pū iek jaau
nūmjā ūrau ukhamapha
ajugui” ajim.

“Amau khaug aubajugui”
ajim, “mag nem wau nūm
gaaimua puata pūch jua
theeg oopi sim.” (*Is. 53:1*)

³⁹Magta chadcha ukhaba naa-
jim. Amau mag ukhabaju igwia
ich Isaiaaupai īchab,

⁴⁰“Ēwandamau am dau
khīpināa kach theegjā
apiju” a phājim, “oo nūmjo
nūmta oobamjo amkhiiр,
maimua ūr nūmjo nūmta
ūrbamjo amkhiiр.

Magba akhiin amau
amachdeu oonaa ūr
nūmjā khaphū aawai,
amach khaibag āsie ewag
khiiрjuwia Ēwandamag
amach peerdu aupiju”
a phājim Isaiaau ich
Ēwandamaucha ichig
jaauamatarr. (*Is. 6:10*)

Pari Ēwandamau judionaan
mag thāar theeg apitarran,
año khapan par ich iek ūrpit-
tarrjā ukhamapha arr aawaita
magpijim.

⁴¹Isaiaau ag nawe ichdeu oo-
tarrjo magta phā phajim, ya
Cristo mūig eegar maach ich mūg
sīeicheewajā ūrau i dau aphaū
wauwia thōuju khaphū sīerr a-
awai. Pari magum āba, Ēwan-
damau ichta thumaam khūun
khāijā ūrpai apijujā khaphū sīe-
jim. ⁴²Mag judionaan thumaam
khūunau chan Jesús iek ukha-
bajierrab mamū, āaur khūunaun
uu i iek ukhajierram; chi ukha
narr khūun ee chi thierrnaanpa

thūnaajim. Pari mag ukkanha nūmta chi fariseonaanau, tag amach culto ee dubpimaaugau amach jūr werppuiju ogkhawia, amach khaugpiba aajeejim. ⁴³ Maagjeejib mamū amachdeu mag ukkanha nūm anūmjā tagam khūunagjā khaugpimapha narran, Ēwanda-mau khōsimjo aju khāyau, sīi mūg dich khapeen āba thūnum khūunagta amach eugar khaigba iekhapimaaugau ajim.

Amachdeu isegtarr iek igwiapai Ēwandamau deeu am khīr phūurju

⁴⁴ Biek āb ijējēbkhamua judio-naan ich iek ūr narr khūunag Jesuu thet magjim:

—Chi mū iek ukkanha simuan mū iek appai ukkanhaba īchab mū Aai iekpata ukkanha simgui ajim, ich iek jaaupitarra mua jaau chitaa-wai. ⁴⁵ Maagwai mū oobarmuan īchab ich chi mū puitarrchata ya oobarmjo simgui ajim, maar ich āba naawai. ⁴⁶ Mūuta mūg durr gaai thum khīchag eemjo jooba nūm khūun athee ūtdaujo beejimgui ajim, maagwai chi mū iekta ukkanha nūm khūun chan sīi tag khīchag ee okhoo wenūrrūm-jo khaba ararag eeta wenūrram-khīir. ⁴⁷ Pari ar mū iek ūr nūmjā mū ipierraab aña nūm khūun chan, mū mag warrjā mūg durr khaibag wawaagta beeaba arr aawai, mua khabam ajim am khaibag wau-pi jaauju. Mūun sīi ūor peerdu awaagta beejimgui ajim. ⁴⁸ Pari mag chi mū isegnaa mua nem jaau chirūm ipierraajā khaba nūm khūunan, sīi amachdeupaita

wir aig amach khaibag wau-pi jaaubarm, amachdeu isegtarr iekhaupaita Ēwandamau ūor i ag-kham edjā deeu am khīr phūurju aawai. ⁴⁹ Chi mū iek iseg nūm khūunaun khaphū aju aai nūm-gui ajim, sīi mūch khīrauta mūch iekham aig iekhaba chitūm. Mū Ayauta mū puitarr aawai, ichdeu-ta mua iekhamajujā jajawag maawai, ich agpierrpaita jaau chitūmgu ajim. ⁵⁰ Mua mūchdeu-jā khaphū chirūmgu ajim, chi mū Ayau nem jaaupui sim ipierra-na nūm khūunan ūgthar oberwia-jā ich mag i dui iiu wenūrraju. Magua, mua nem jaau chitūmūn, mūch Ayau mūchig jaaupi jaau-tarrjota jaau chitūmgu ajim.

Jesuu ich khapeen bū utarr

13 ¹ Ya phiesta Pascua anūm burru khāai ūbpai waaur sīejim. Maagwai Jesuu khaphū sīejim, ya ichdeu mūg durr wer-puawi deeu ich Aai dui āba sīeimaju ed pabaadem. Thum mūg jēb gaai maar ich denkha durrarr khūunan būrjā chig aba jāsehne aajeejim. Maaggerr aa-wai ya ūbmiecha amau i thōoju ed paawaijā agtha ichdeu maar khōsi sim khaphū apijim. ² Amau i magju ed maar i dui thum āba thach kho naajim, ya kheearaa pamamua. Maagwain Judas Is-carioteen ya meperau por meu thūnaajim, Jesús oomapha aajem khūunag i pūr deeg. Chi Judas woun āb Simón anūm iewaa ajim.

³ Jesuu khaphū sīejim, ich Ayau ichigta nem thum jaunaa ūgthar-mua ich puitarr aawai deeu i aar

maju. ⁴Mag khaphu sierr aawai thach kho oo siewi, phiidubaade-wi, ich khajua ūrum ēernaa, jūrr toayaauta āi jū sīsijim. ⁵Magnaa thep por pomaam ee do choon-naa maar bu ubaadejim. Mag unaa ichdeupai deeu mag toayaau wajapha juser jūupūimajim.

⁶Mag ukhapupūigmamua ya Simón Pedro den uag abaawai chi Simón Pedroou irig magjim:

—Señor, ¿puata mu bu uagá? ajim.

⁷Magbaawai Jesuu irig, —Mu is pāar dui mug chirum pua pod khaugba khabahab; pari okharta pua khap abajup ajim, jāgwiata mua mug pāar bu u chirají.

⁸Magbaawai chará warag Pedroou irig, —Señor, puuta mu khääi ūrpai siewai pūrūg chan mua much bu upibamgui ajim.

Magbaawai jūrr Jesuu chi Simón Pedroog, —Pua mūrūg puch bu upimapha chirum khai, magan ya tag pu mu dui nūrraju khaba simgui ajim irig.

⁹Magbaawaita Simón Pedroou irig, —Señor, mag khai magan oob mu bu appai um. Mu bujā unaa, mu juajā unaa mu porpa sūurbapui ajim.

¹⁰Pari magbaawai Jesuu irig, —Ar ya wajapha domerwia num khūun tag domerju igba naabahab, āba bu appai uju aai nūm-gui ajim. Pāar thum khabahab mamu ya pāar wajapha domer nūmjo thāar wajapha naabahab; āba ābpaita pāar ee domerbamjo thāar wajap khaba simgui ajim.

¹¹Irua mag maar ee āb thāar wajap khaba sim a sierran, maach

eem ābmua imeraa wir aig ich pur deeju khaphu sierr aawaita mag sīejim.

¹²Mag Jesuu maar bu ukhappuiwia, ūwaai ich khajua jūapui-naa deeu mes gaai jupchejim. Mag jupchewia marag, —Isin chadau mua pārag jaaukhimgui ajim, khantheeta mua pāar dui mug chirají. ¹³Chadcha pārau mūrūg Maestro anaa Señor aajem; pārau mag nūm aig agchata iekha nūmgui ajim. ¹⁴Mag mu pāar Maestro anaa pāar Porkha chirumuata pāar bu mug ubarpí, pāraujā agjo jūrr chikham chogkha nūmjo agdaujo dich khapeen bu uju aai naabahab ajim. ¹⁵Mug pāar bu ubarmua mua pārag ejemplota dee chirum-gui ajim, pāragjā much denjo amkhīir. ¹⁶Pāade khīrjubat. Sii chikham chogkha nūm khūun chan amach pornaan khääi ūrpai khaba, ni sii piyonnaankha nūm khūunjā amach patronnaan khääi ūrpai khaba aajemgui ajim. Ich agjota naabahab ajim maach-jā. Mu pāar Porkha chirumuata pāach dui jāgbarm oowia oob pāachta pāach khapeen khääijā ūrpai nūm a khīrjuwia, “Maar chan chikham chogkhaju khaba nūm” a khīrjumiet ajim. ¹⁷Pārau ya mu iek ūrbarm; pārauta mua nem jaautarr khīrjunaa chadcha mu ipierraas much denjo nem wau wenūrrūmūn, pāar onee wenūrrajugui ajim.

¹⁸Mag pāar onee wenūrraju a chirum chan, pāar thumaam khūun igwiata mag jaauba chirumgui ajim, āb pāar eem

cha mūchdeu jaau chirumjo onee khabaju aawai. Mua khaphu chirumgui ajim, chadcha mūchdeucha jūr autarr khūun thāar. Pari ichiita Ēwandam iek phā sim gaai “Mū dui ābam mes gaai thach khoojerraupaita āsie mū khaibag wauju” a phā simjo, chadcha ich ag ee obermkhīirta mua jājā jūr aujimgui ajim. ¹⁹ Ya mua ag nawe pārag jaau chirumgui ajim, maagwai ya eeupemjo magbaadeewajā pārag mūuta chadcha ich Ēwandamaucha jūr auwia pūitarrau a khap amkhīir. ²⁰ Ābmua mag wir aig mū khaibag waujup mamu, ichiita pāran mua pui chirumgui ajim. Magua khaphu abat: Mua mūch iek jaaukmhīir pui chirumta õraujā ḫu pāar iek ūrm khōsi ūrnnaa ḫkha nūmūn magan mūchdeucha jaaubarmta ḫhabarmjo abarmgui ajim. Mag mū iek ūrm khōsi ūr nūm khūunaun magan īchab ich mū puitarr iekchata ūr nūmgui ajim ich Jesuu marag.

Jesuu jaauwai Judaauta i purdeeju ajim

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21;
Lc. 22:21-23)

²¹ Marag mag iekhawia warag ichta gaai machaaga aademua, —Chadcha mū cha iekha chirum iekhau pāar eem khūunaun ābmua wir aig imeraa sii chikhamnag mū pur deejugui ajim.

²² Pari irua warre chi thūrcha jauba arr aawai marau khaugba, sii jūrr chikham khīirta agdaujo eerpag eerpag naajim. ²³ Maagwai mū i bigaau i dui āba thach kho

oo chirajim, mūuta ūrcha ichdeu jāsene aajerr aawai. ²⁴ Mag mūchta i bigaau chirarr aawai Simón Pedroou mūrug juaupai jaaujim, khai igwiata mag sī a khap jeeumkhīir.

²⁵ Magbaawai mua chi Jesús simugaacha ūudūnaa irig, —Señor, mag pua jaau sim, ḫhai igwiata mag siwi? a chirajim.

²⁶ Magbaawai ich Jesuu mūrug, —Oobá, pūrug oomkhīir mua pan omnaa agugcha deekhimgui ajim.

Magnaa chadcha pan khōrennaa, omnaa, Judaagta deejim, woun āb Simón Iscariote anum ag iewaag.

²⁷ Mag Jesuu ichig pan omnaa ūabaawai atham burre mepeer mag chi Judas por ee dubtarra warag ūrpabaadejim. Magbaawai Jesuu irig, —Pūchdeu wauju khīirju simjo jopai waubá ajim.

²⁸ Pari mū khapeen dui āba thach kho narr khūunaup pod khaugbajierram, jāgwiata irig mag sīejim khai. ²⁹ Ich chi Judaauta maar thumaam khūun phatkhon dijā wai nūrraajerr aawai maraun sīta irig phiesta ee nem igjuuta per awaan mamkhīir jaau simpii naajim; wa magbam khai, aphūum khūundamag khāijā ag eem deepi jaau sim khāijā anaajim.

³⁰ Mag ichig pan ūabapāiwai, auwia, khopchiwia, warre oberbaadejim maar aigmua. Maagwai ya edaar ajim.

Jesuu iek iiur jaautarr

³¹ Mag ya Judas oberbaadeewai Jesuu magjim marag:

—Ísta ya chadcha much chi Emkhooi Iewaa jua theeg chirum thumaam khunau oogpam. Maagwai jurr mu gaaimua Ewandamau ich jua theegjā oopieg-pamgui ajim. ³²Much chi Emkhooi Iewaa ū Ewandam jua theeg mug oopi chirumjo, ich ū Ewandamaujā īchab nau jopcha mu jua theeg oopijugui ajim.

³³Mag iekhamamua ich thōoju igwia, —Chaaina, muun sii khūchpaita pāar dui chirajugui ajim. Mu petaawai pari pārau mu jurju. Pari na muchdeu judionaan chi thierrnaan dakhīr iekha chirarrjo, muugwaiwe chan pāar mu chiraimam aar pod barju khaba naawai ³⁴pārag iek iiurta jaau puakhim. Ma, muuggui ajim: Jurr agdaujo chikham kha khōsi abat. Mua jāg pāach khōsi wai chitumjo, pāraujā agjota pāach khapeen kha khōsi abat. ³⁵Magta pārau chadcha agdaujo chikham kha khōsi amun, thumaam khunau khaphu ajugui ajim, chadcha pāar mu khapeen-ka nūm.

Jesuu jaauwai Pedroou
būurjā i khaugbam aju
jaautarr
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31;
Lc. 22:31-34)

³⁶Mag i iekha opināa Simón Pedroou irig, —Señor, ¿pū jamag mamta mag sī? ajim.

Magbaawai ich Jesuu irig, —Ís-we chan pod pū mu dui mabam; pari okharta ich agjo pū mu eudee majugui ajim Pedroog.

³⁷Magbaawai deeu ich Pedroou-pai irig, —Señor, pari ḡkhan jägwi ūswe mu pū dui pod ma-ju khaba chirú? ajim. Pū gaaimuan thōju akhiinjā muun thōju chirumgui ajim.

³⁸Magbaawai Jesuu irig, —Chadcha mu gaaimua pua uduraa pūch thōopiju chiruwí? ajim. Mu cha iekha chirum iekhau nau ūrāu pūchig jeeuwai āthārr bieju nawe biek thārjup pua amag būurjā mu khaugba chitum ajugui ajim.

Jesús gaaimuapaita òor
ugthar oberju aai nūm

14 ¹Maimua maach thumaam khunag, —Oob jäg tag okhīrjuunaa atcha khīrju nūm amiet ajim. Mu chan chadcha tag pāar khīr chitabaju; pari mua pāach puabajeewai oob ū Ewandamaujā pāach iseg sim amiet. Magju khāai mua pāachig jawaagpamta khīr eyaa abat ajim. ²Magnaa, Mu Aai sim durran di khapan òor joobaju pooma thūnūmgui ajim. Mag òor joobaju pom chukhu akhiin, mua pārag, “Muun pāar naaimam-khīr di khīr khaugaagta pāar na mam” abakhamgui ajim. ³Mu pāar na mamgui ajim; maimua ya nem thum khīr khaug sīsiewai ūwaai mu beejugui ajim, pāar phe awaan, much chirum aig dui ogduba ich mag wenūramkhīr.

⁴Ya pārau khaphu nūmgui ajim, mu jamag ma, maimua mag mu chiraimam aarjā jāga barju.

⁵Magbaawai maar eem āb maar khapeer Tomás aajerrau jurr irig,

—Señor, marau khaugba nūmgui ajim, pū jamagta ma; mag nūm, ḫjāga marau pū aar barjujā khap abarju? ajim.

⁶Magbaawai ich Jesuu, —Muchpaita ūgthar maa-jem khud khabahab ajim. Mu gaaimuata chadam iekjā pārau khaphū nūm. Muchdeuta mug jēb gaaiwe Õor Ēwandam denkha-piejem. Åba mu gaaimuapaita õran mu Aai aar barju aai nūm-gui ajim. ⁷Magua, pārau ya mu khaphū nūm khai, magan īchab mu Aajjā khaphū nūmgui ajim. Mag i khaphū naab mamu, nau amau mu thōobarm aigmua atag-ta wajapcha i khaphū ajugui ajim, i jāga sīerrā, mu oo nūm gaaimua ichchata oo nūmjo naawai.

⁸Magbaawai jūrr Felipeeu ich Jesuug, —Señor, magan marag maach daúachata pūch Aai oopi-bá, mag oobaawai marau khaphū nūsijugui ajim, i jāga sīerrā.

⁹Magbaawaita Jesuu irig, —Na-we pāar dui mu ich mag chita-a-jemta, ḫagtha pārau mu khaugba-ta nūwi? ajim. Chi mu oojemuan ya mu Aajjā oowia sīebahab. Mag nūmta ḫkhan atchata warag much Aapata pāachig oopim khōchkha nūma? ajim maach thumaam khūnagta. ¹⁰Magnaa chi Felipeeg, ḫPua ukhabata sī ajim, mua mag mu much Aai dui chiraawai mu Aajjā mu dui sim a chirūm? Maguata mua nem jaau chitūm chan sīi much ipaita jaau chitūm khabam. Mua nem wau chitūmjā muchdeuta mag wau chitūm aju khabam; ajapcharan ich mu Aai mag mu

dui sīejemuata waaujemgui ajim.

¹¹Magnaa deeu maach thumaam khūnag, Chadcharau keena; mu chadcha much Aai dui chirūm, maagwai ich mu Aajjā mu dui-ta simgui ajim. Mua mag jaau chirūm pārau ukhamapha nūm khai, sīi mua nem wau chirūm gaaimua khājjā chadcha Ēwan-dam mu dui sim abat ajim. ¹²Pāa-de mu iek ūrbat: Chadcha chi mu iekta ukha simuan mua nem wau chirūmjo waunaa ag khāai ūrū-chajā waumajugui ajim, much Aai aar pawia mammuajā mua much juapá deeju aawai. ¹³Pāar chadcha much denkha naawai pārau pāachdeu nem khōsim thum mu Ayagta mu iek gaai thūwiata jeeumun, mua pāar dui mag pāachdeu jeeu nūmjo aju-gui ajim, muchdeu pāar dui mag chirūm gaaimua ich mu Aaita chi juu thierru a khap amkhīir. ¹⁴Mag pāar chadcha mu denkha naawai pārau mu Ayagta nem jeeu nūmūn, muajā chadcha jerr-ba mag pāachdeu jeeu nūmjo aju-gui ajim pāar dui.

Ēwandam Akhaar pūiju jaautarr

¹⁵Mag iekhakhagmamua īchab marag, —Pārau chadcha mu daupii nūm khai, mua pāachig nem jaautarr thum ipierraab abat ajim. ¹⁶Pārau magmūn, much Aai aar paawai mua irig pāar athee dewam much jūrr pūipi jaaujugui ajim, pāar dui ogdūba ich mag pāar khīir jāsenkha wai nūrram-khīir. Ma ich Ēwandam Akharau-gui ajim. ¹⁷Magbaawai irua ich

Akhaar pñiju. Pari ma, mug jëb gaai sii parhoobam khññau pod aubajugui ajim, amau i oojä oobanaa khaugjä khaugba naawai. Mag amau i khaugba nñm ee, ichdeun pärag ich khaugpinaa chadam iekjä khaphu apijugui ajim, icta pärar thäar ee sñenaamug atagjä ich mag pärar dñi sñeraju aawai.

¹⁸ Mag iekhakhagmamua, —Wouchnaanje chan mua pärar dau aphu phepuabamgui ajim. Mawiajä muun ñwaai deeu pärar dñi chiraichejugui ajim. ¹⁹ Nau muigmua jopcha pom khaba nñm ee, mug jëb gaai mu iek ukhaba nñm khññau tag mu oobaju. Pari mag amau mu ooba awiajä pärar dñin deeu maach oojugui ajim. Mag deeu maach oobaa-waita pärau khaphu ajugui ajim, päächjä muchjo ich mag iiu wenñrraju. ²⁰ Mag mu iiubarm edta chadcha mu much Aai gaaita chirum pärau wajapcha khaphu nñisiju. Ich mag edta ñchab pärau khaphu nñisijugui ajim, päächjä mu dñi naawai muchjä jürr pärar dñi chitaju. ²¹ Chi mua nem jaau-tarr ñrnanä mu ipierraai simuan magan chadcha mu daupii sim a sim. Mag chi mu daupii simñn, ñchab mu Ayaujä i daupii ajugui ajim. Mag mu Ayau i daupii abaa-wai muchdeujä i khösinaa warag much khñirjugchata khap apijugui ajim.

²² Magbaawaaita Judaau (chi Iscarioteeu khaba mamu) irig, —Señor, ¿jäga mag marapaita pua puch khaugpijuma ajim, puch

iek ukhaba nñm khññagpa puch khaugpiba?

²³ Magbaawai Jesuu irig, —Chi mu daupii simuata mu ipierraai nem wauju aawaima ajim; maagwai iita mu Ayaujä ñchab daupii abajup ajim. Mag maata mu Ayaujä daupii wai sñewai maach numii-ta i dñi äba i thäar ee jooba wenñrrajugui ajim. ²⁴ Mamu chi mu ipierraata nem wauba sim chan mu khñchkhaba aawaiugui ajim. Magnaa, Cha pärav mu iekha chirum ñr nñm chan much iek-pai khaba, jääan much pñitarrau iek jaaupitarr iekhaugui ajim. ²⁵ Pärar dñi agtha chiruwe ya mua pärag thumaa jaaubarm. ²⁶ Pari mu jürr mu Ayau ich Akhaar pärar khñir jäsenkhamkhñir puibaawai maguata jürr pärag nem thumaa jaaunaa mua päächig jaaujerrjä deeu thumaa pärag khñir eyaa apijugui ajim.

²⁷ Mag iekhamamua, —Muchjä onee chiraawai much petaawai pärarjä mua oneenaa khöinaata phepuajugui ajim. Mag pärar oneenaa khöinaa nñisim chan sii mug jëb gayamjo khñchpai khaba, ich mag nñisim iekhau ajim. Mag mu mam a chirum ñrwia oob okhñir-juu amiet, ni nem okhojä amiet ajim marag. ²⁸ Pärav mu iek ñrjierramgui ajim, mu much Aai aar mawia deeu pääch aig beeju a chirum, pärar dñi chitaag. Pärav chadcha mu khösi nñm akhiin, mag mu mam a chirum ñrwia-jä pärar onee naakhamgui ajim, much Aai much khñaijä ñrpai sim dñita chiraimaawai much Aai dñi äba muchpata õrau tho iekhaju

aawai. ²⁹Iswe ag nawe ya pārag jaau chirumgui ajim, eeupemjo chadcha mag much mawi deeu pierrwaijā muchdeu pāachig jaau-jerr khīir eyaanaa ag iek gaaita warag ubu ukha nūsimkhīir.

³⁰Mepeerta mag mu khāai ūrpai sīewai khabam, pari mug jēb gaai ichta chi porkha sīerrumua ich ūor puiwia mu pur awaan wedurum aawai ya pomcha pāar khīir chitabajugui ajim. ³¹Pari ichiita ich mag uduraa much thōopiju aai chirumgui ajim, much iek ukha nūm khūnau mua chadcha much Aai khōsi chitaawai ichdeu muchig jaau-tarrpierra wau chitum khab amkhīir.

Mag iekhapuiwia warag, —Maachta muigmua wettarrau-gui ajim.

Cristo gaaita khaarkhaju aai nūm

15 ¹Mamu mag wettarrau atarrta warag iyuu nūmuu magjim Jesuu, ichpai igwia:

—Muuta chi uva kharau, maag-wai mu Aai chi jiirjem anaa chi jaarjemugui ajim. ²Pāar sii mu khāu nenergau. Wajapcharan pāran mu Ayau khōsi simjo nem wawaagta mu denkha nūmgui ajim. Pari mag mu khāu nenerg-kha nūmta khāu āb khāijā pod jopba simun, mu Ayau warag thūapnaa barphiju. Pari uta che-wia jop simun, warag wajaphata irua jar khekher ajugui ajim, warag chemkhīir. ³Pāran ya nem-jiir arg ee nūmjota nūmgui ajim,

mua pāachig nem jaautarr thum ipierraau ukha nūm gaaimua.

⁴Mag pāachta mu khāu nenerg-kha naawai oob mu ogdūmiet ajim. Jāg chi khāu chaar gaaimua thūadubaadeewai chi neer ich ap-pai pod cheba warag phuajemjo, pāarjā ich agjo mu dūita khapeer khaba nūm chan, pod Ēwandam athee nem wajapha waubamgui ajim. Magua mu dūita ich jāg ogdūba nūsit ajim, much garmua-jā jāg pāar ogdūba chitaajemjo.

⁵Mag iekhamamua deeu ichdeu jaautarrjo, —Muuta chi uva khaar charaugui ajim, ich igwia. Maag-wai pāar sii mu khāu nenergau. Chi mu dūita ogdūba simun chadcha Ēwandam athee nem wajapham pooma waujugui ajim, much garmua-jā i ogdūba chiraawai. Mu gaaimua khabam chan būurjā pārav pod nem wajapham waubajugui ajim. ⁶Chi mu dūi narr khūnta amach garmua mu kha ogdū nūm khūnan warag uva khāu būurjā cheba aajem-jo isegpuijugui ajim, mu gaaita khaar khaba naawai. Magum khūnan mu Ayau oowaijā, chi khāu thūrrptarr phuabaadeewai orpāijemjota nūmgui ajim, i athee nem wauba sii parta naawai.

⁷Pārav mu kha ogdūba mua pāachig jaautarr ipierraata wen-rrumun, pāachdeu nem waupim khōsimta murug jaaubat, magbaa mua waub khaba waujugui ajim. ⁸Ar pārav mu Ayau nem waupim khōsi simjota wajapha nem waau-wain pārav warag i thūrphoota api nūmgui ajim. Pāach mag

nūm gaaimua òrau khaphū aju, pāar chadcha mū khapeenka nūm. ⁹Ich jāg mū Ayaujā much khōsi wai sīejemjo, muajā pāar khōsi chitūm. Ich jāg pāach nūmjota nūosit ajim, mua ich jāg pāar khōsi chitaag. ¹⁰Ich jāg mūjā much Ayau jaautarr ipierra chitūm gaaimua mū Ayau much khōsi wai sīejemjo, pāraujā mua pāachig jaautarr ipierraata wenrrumūn, pārau khaphū ajugui ajim, chadcha mua pāach khōsi chirūm.

¹¹'Mua pārag mag iekha chirūmūn, much onee chirūmjo pāachjā warag wajapcha onee amkhīraugui ajim. Pāar mag mūjota onee nūmūn magan mūg eegarm oneg khaba, oneg chaarta wai nūsim. ¹²Mua pārag jaau pua chirūmūn, muchdeujā ich jāg pāar daupii chirūmjo pāach ee-paijā jūrr agdaujo chikhamnaan daupii abat a chirūmūugui ajim. ¹³Maadeu dich khapeen athee nem waauwai amag khaphū apiejem, chadcha maadeu am khōsi nūm; pari mag nem wau nūm khāai ūrpai simūn, am kōitjā ȳduraa dich thōopi chirūmta chadcha am daupii chirūm anūmūugui ajim. ¹⁴Pārau mua nem jaau chirūmta ipierraamūn, magan pāarta mū khapeenaugui ajim.

¹⁵'Sīi chikham chogkha nūm khūunau chan amach patronnaanau nem wau nūmjā khaugba aajeewai ya mua tag pāar sīi much chognaan gaai thūrbam. Mag thārju khāai sīi mua much khapeen ata thūrjugui ajim, ya

much Ayau jaaupitarrjā thumaa meerba pārag jaau wai chiraawai. ¹⁶Warrjā pārau pāach garmuata pāach Porkhamkhiir mū jūr auba much garmuata pāar jūr autarr aawai, mua pāar pūi chirūmgu ajim, wetwia òrag mū iek aaidū jaaumamua òor much igar paa au-mamkhiir. Pārau magmūn, magan mū iek gaai thūwia mū Ayag nem jeeuwaijā thum irua deeb khaba deejugui ajim. ¹⁷Deeu mua pārag, agdaujo jūrr dich khapeen daupii abat a chirūmgu ajim.

Jesús igar nūm khūun oomapha aju

¹⁸'Ar mū iek ȳkhab nūm khūunau pāach oomapha aawai khīir eyaa abat ajim: pāar oomapha aju nawe mūhta amau na-cha oomapha ajierram. ¹⁹Pāraujā am denjo mū iek ȳkhaba nūm akhiin, amau pāar daupii akham, amach igar nūm khūun dūi aa-jemjo. Pari pāar am eemua mua much athee jūr autarr aawai amau pāar oomapha nūmgu ajim, ya pāar amach dūi khaba naawai. ²⁰¿Chaig mua jaau chirarr pārau khīir eyaa khaba nū? Sīi chikham chogkha nūm khūun amach patronnaan khāai ūrpai khaba aajem. Magua, amau mū dūi khaigba aajerr aawai pāarjā ich agjo amau khaibag waujugui ajim. Maagwai ich jāg mua jaau chitūm iek āaur khūunau ȳkhatarra aawai pāar iekjā agjo amau ȳkhajugui ajim. ²¹Amai mag amachdeu am aig pāar khaibag wauju a chirūmūn, pāach mū dūi khapeerkha nūm

gaaimuata pāar dui amau magju. Pari mag nūmūn, mū puitarr Ēwandam amachdeu khaugbam gaaimuata pāar dui amau magjgui ajim marag.

²²'Mū beeblea mua amag būurjā mūuta Ēwandam Iewaau anaa am peerdu aujujā jaauchebamuan, amachdeu mū isegtarr gaaimua Ēwandam dui am iekkhōr chukhu naakhamgui ajim. Pari mua amag much meerba jaautarrta amau mū isegtarr aawai ābmuajā khaugba aawaita mū iek ukhabajim aju khaba simgui ajim. ²³Pari amau khaugba nūmgui ajim, mū oomapha nūm aig īchab ich mū Aaipata amachdeu oomapha nūm. ²⁴Ōrau ag na wauba aajem nempa mua am dakhīr waujimgui ajim, magūm gaaimua khāijā ukhamkhīir. Mua mag wauba arr akhiin, amachdeu mū isegtarr gaaimua chadcha am Ēwandam dui iekkhōr chukhu naakham. Pari ya amach daúacha mag ootarrjā ukhabanaa warag mū oomap nūm aig, ich chi mū puitarrpata oomapha nūmgui ajim. ²⁵Pari juaujo amau mag nūmūn, amachdeu wajapha ukhahaajem iek gaai phā simjo, "Būurjā iekkhōr chukhum paarta mū oomap ajurau" a simjo, chadcha ich ag ee obermkhīrau a jaaumajim ich Jesuu marag.

²⁶⁻²⁷'Pari ōrau mag pāar oomapha nūm ee, muchdeu jaa chirarrjo, much ipaarmua much Ayag ich Akhaar pūipi jaaujugui ajim, pāar khīir jāsenkhamkhīir. Mag pierrwain chadau ichta mū destikhajugui ajim, ichdeuta

pārau ūrag chadam iek jaaupimamua īchab mūjā jāga chittā a khaugpimaju aawai. Pari wajapcharan pāachjā mū destignaanaugui ajim, mua warrcha much Aai iek jaaubaaderr aigmua pāachta mū dui ogdūba wenūrraawai.

16 ¹'Mua pārag ag nawe mag ūrau pāar oomapha aju a chirūmūn, ya pāach dui chadcha magphobaadeewaijā mua pāachig jaaujerra khīir eyaanaa warag ubu nūsimkhīrau ajim. ²Ya amauta pāar dui magphobaademūn, pāran amau amach eemua jūr werppūiwia amach culto waaujem eejā tag dubpibajugui ajim. Mamag nūm awia juauchajā pāar khechmaju. Mag pāar khech nūm khūunau amachdeupain Ēwandamau pāar dui magpi siewarta mag nūm ajurau. ³Mag amau pāar dau aug wau nūmūn, agtha būurjā mū Aai khaugba ni mūjā khaugba aawaiu. ⁴Ya mua pārag ag nawe mag jaa chirūmūn, ya chadcha pāach mag am jua ee dau aphūu aadeewaijā mua pāachig amau pāach dui magju a jaaujerr khap amkhīraugui ajim.

Jāga aicheju Ēwandam Akhaar ūor thāar ee sīeicheewai

'Mag much gaaimua pāar dau aphūu aujujā warrcha much khapeenkha awaag pāar thūrkha aauwaiwe mua chadcha pārag jaaubajimgui ajim, agtha pāar dui amau magju wají narr aawai; mag nūm dui īchab muchcha pāar dui chitaawai. ⁵Pari īs ya much chirarr aar much puitarr dui āba

chiraan mam aawai warre pārag jaau chirūmgu ajim. Pari mag mū mam a chirūm ūrwia oneenaa ni ābmuajā, “Jāgata sī mag pū sīeimaju durrjā?” aba, “sīita warag okhīirjuu nūm, pāach appai apho-baadeewai pāach dau aphū aju khīirjuwia.”⁷ Pari mag mū maju a chirūmūn, chadcha pāach wajapcha amkhīraugui ajim. Mū maba akhiin, Ēwandam Akhaar mag pāar khīir jāsenkhajūjā beeabaju. Magarrau mū petaawain chadau mūchdeuchata mūch jūrr mag pāar khīir jāsenkhajūjā pūijugui ajim.⁸ Mag ichcha pierrwain chadau ichdeuta wajapha ūrag khaphū apijugui ajim, khan gaaimuata Ēwandam dūi mag iekkhōr paraa nū, khan agá Ēwandam dau na agpierraajem nem wau nūm, maimua jāga ich Ēwandamaujā ichdeuta khap aju ich iek uthaba nūm khūun dūi.⁹ Ichdeuta amag khaug aupijugui ajim, amachdeu mū iek uthaba nūm gaaimua mag Ēwandam dūi iekkhōr paraa nūm.¹⁰ Ichdeuta amag khīrjupi aujugui ajim, chadcha mūchjā agpierraajem nem wau chitarr gaaimua ūwaai mūch Aai aar chiraimam. Mag mū mam pabaadeewai pārau tag mū oobamgui ajim.¹¹ Maigta ich ag Ēwandam Akharaupai ichab mag dosāt mūg durr gaai chi porkha sīerrūmjā ich igar nūm khūun dūi Ēwandamaujā ich garmua ya podbaphimjā khaphū apijugui ajim.

¹² Mag jajawagmamua, —Agtha pārag iek jaauju pooma wai chirūmgu ajim, pari mūugwaiwe

par pārag jaaukhiinjā pod pārau khaugbaju.¹³ Ich Ēwandam Akhaarcha pierrwain chadau, ichdeuta mag chadam iekjā khap apiejeewai, Ēwandamaujā pāachig jaauumam thumaa pārau khaphū ajugui ajim. Mag irua jaauumamjā chadam iekhaugui ajim, irua sīi ich khīraupaita nem jauba chi Ayau ichig jaauumamta jūrr pārag jaauumaawai. Mag sīewai mūg atag nem obeberg majujā pārag khaphū apijugui ajim, ichdeupai.¹⁴ Iruata mū jaauju aai chirūm aawai ichdeuta mua jaaujerr iekjā mūchdeu jaaujerrjo ūwaai pārag khīir eyaa apinaa wajapcha khap apiju. Mag sim aig chan ictha tho iekhapiba, mūuta irua pārag tho iekhapi simgui ajim.¹⁵ Wajapcharan mag mua jaaujerr iek khaphū api sim aiguin, mū Aai iekpata īchab khaphū api simgui ajim, mūchdeujā i iekta jaaujerr aawai.

Okhīrjug arrta jūrr onegag paju

¹⁶ Maimua marag, —Nau mūgtarr khur nūupai awia, tag pārau mū oobajugui ajim. Pari agtarr khur nūupai awia deeu maach oojugui ajim.

¹⁷ Irua magbaawai maar khapeen ãaur khūunau amach wir aigpai, —Keena, ḡkhan aawaíuma aajeejim, mag nau nūupai awia tag maadeu i oobam anūm; pari mag simta, wa ag khur nūupai awia deeu maach ooju anūm? Magnaa i iek mag ich Aai aar maju aawaita mag i oobam aajem,¹⁸ ḡkhan aawai khai mag

nau nūupai awia aawai? Mua chan pod khaugbamgui aajeejim jūrram khūunau.

¹⁹Pari maar khapeenau amach eepai mamagkhamua ichig jeeum ig nūmjā ich Jesuu khaphū sīerr aawai ich garmuata jūrr marag magjim:

—Chadcha mua pārag, nau mūgtarr khur nūupai awia pārau tag mū oobam, pari ag khur nūupai awia deeu maach ooju a chirūmgui ajim. ²⁰Mua mūg jaau chirūwe chan pārau pod khaug auba nūm, pari ya chadcha pāach dakhīir magbaadeewaita mū iek uthaba nūm khūun onee thūnūm daar, pāar mū athee icharaucha bīewia okhīrjuu aju-gui ajim. Mag pāar okhīrjug pooma ajup mamū, ya deeu pāach daúacha mū oophobaadeewai jūrr pāar oneeta aphobaadejogui ajim. ²¹Pārau khaphū nūmgu ajim, uhi chaai awaagpaawai bi machgau onee khaba aadeejem; pari mag thūnūm awia ya chi chaadiam athaawai, tag gaai machag thūnarrjā khīrjuba, jūrr oneeta aadeejem. ²²Ich jāg uhi chaai machgau noobaadeejemjo, pāarjā nau nūupai awia agjo dau nowaa aphobaadebjup, pari mag nūm deeu maach oobaawai ūwaii pāar thāar onee aphobaadejogui ajim. Mag pāar onee aphobaadem chan ābmujā tag pāar okhīrjuu apibajogui a jaaumajim marag ich Jesuupai.

²³⁻²⁴'Ya mag ed paawai, cha mua jaau chirūm pārau khaphū

naaju aawai, tag īsimjo mūrug jejeeu abajugui ajim. Pāar mū denkha naawai mū Ayag nem jeeu nūm thum irua pārag dee-jugui ajim. Pari mag mū denkha nūm awiajā agtha pārau būurjā mū Ayag mū iek gaai thūwia nem jeeuba nūm. Magta jeeubat ajim, pāachdeu nem jeeu nūm deebawai wajapcha onee aag.

Jesuuta mūg durr gayam jua theeg thum podbapūim

²⁵Īsin mua sīi pārag dawaacha khaba, bigawaapaita jaau chirūmjo chirūmgu ajim, khaug-pimaphamjo. Pari jāg nūm awia ya ag ed pabaadeewai tag jāg jaauba, warre dawaata pārag mūch Aai igwia jaaumajugui ajim. ²⁶⁻²⁷Mag ed paawai ya tag pāar kōit mua mūch Ayag ich jāg jeeu chitaju khaba chirūmgu ajim. Magju khāai pāachdeuchata warre mū iek gaai thūwia irig jeeuju aai nūsijugui ajim, ichdeujā pāar khōsi siewai. Irua mag pāar khōsi simūn, chadcha mū i aarmua beetarr pārau khaphūnaa mū khōsi naawaiugui ajim. ²⁸Mūn chadcha mūch Aai aar i dhi āba chirawiata mūg durr gaai beejim. Magtarr aawai mūg durr phawia ūwaii mūch Aai aar maagpam-gui ajim.

²⁹Magbaawaita marau, —Īsin chadau pua warre dawaata jaau-mabma anaajim irig, jāg sīi khaugpimaphamjo bigawaapai khaba. ³⁰Ya īsin chad marau khaphū nūmgu anaajim, pua chadchata nem thum khaphū sim. Maguata būurjā puchig jeeubamjā

pua maar khiirug khaphu jaau-bapnum. Maguata marau khaphu numgui ajim, pu chadcha Ěwandam sim aarmuachata beejim.

³¹Magbaawaita ich Jesuu mag-jim marag:

—Ista pārau mag khaphu nūm anaabma, ³²pari magtarrau oo chirakhimgui ajim. Ya pāar jie-raugwia much appai barpaaju ora paagpam. Mag pārau much appai mu barpuawiajā much ap khaba chirumgui ajim, mu Aai mu dui siawai. ³³Oob khiirugjumiet, mua ag nawe thum pārag mag jaau chirumun, pāach warag mu denka wenurrum gaaimua onee amkhīraugui ajim. Muig eegar nūweran pāar chadcha dau aphu wenurraju; pari khīrdam onee abat ajim; mua much garmuata mug durr gayam jua theeg thum podphiwia pāar eeg oo wai chita-jugui ajim.

Jesuu ich khapeen kōit Ěwandamag jeeutarr

17 ¹Maimua mag jaau dich-wia ūgthaag eerpanaa ich Ayag magjim:

“Tata, ya ag ora pabaadem. Mug puch ipierra chirum gaai-mua chadcha puch Iewaakha chirum ūrag khaphu apibá ajim, magbaawai muajā ūchab puchta amag tho iekhapiieg. ²Mu puch Iewaa aawai puchdeuta murug mug durr gaai thumaam khūn khāijā iek theeg ūrpai apinaa, puchdeu much iek ăkhapimam khūnijā ūchab much dui ich mag wenurraju aai apiegu pua murug puch jua theegjā

deejimgui ajim. ³Mag am ich mag mu dui wenurraagan, amau pūjā khaphunaas mujā khaphu aju aai numgui ajim: āba pūhta Ěwandam charau, maagwai mu Jesu-cristo, puchdeu pūtarr.

⁴Pua muchig phidag deetarr thum mug jēb gaai waubarmua mua ūrag khaphu apibarmgui ajim, pūhta chadcha Ěwandam chi jua thierriu. ⁵Nau mugtarr khur deeu mu puch aar pabaimaawai, warr mug durr om-paaju nawe muchta puch dui āba nem iek theeg chi Porkha chirar-jo, ūwaai mūrūg ago iek theeg apinaa chi Porkhapibá a jeeumajim ich kōitpai.”

⁶Maimua jūrr maar kōit ich mag Ěwandamag jeeumamua magjim: “Sii mug durr gaai parhooba thunum khūn eemua puchdeucha jūr auwia puch iek ăkhapi autarr khūnagan ya mua jaaujimgui ajim, pu jāga sīrrā. Warrgarwe puch denkha auju arr khūn aawai pua mūrūg deejimgui ajim, mu dui mug ogduba wenurramkhīir. Pua mūrūg amag jaaupitarr mua jaawi, ăkhawi, ūsin u puchdeu khōsimjota wenurrumgui ajim, maar igwia. ⁷Ya ūsin amau khaphu nūmgui ajim, nem thum mua waunaa jaaujerr puchdeu muchig jaaumampierr mua wau chitarr. ⁸Pua jaaupitarr iek ya mua amag jaaujim; mag jaubaawai amachdeujā ăkhamb khōsi ăkhajierramgui ajim. Magnaa ich Ayag maar kōit iekhamamua, Ya amau ăkhā nūmgui ajim, chadcha pu aarmuata mu beejim, puchdeu mu pūtiwia.”

⁹Mag iekhakhagmamua warag, “Tata, mæg mæch dñi durrum khæun kõitta muan purug jeeu chirumgui ajim. Mua chan sii mæg durr gaai sii mæch iekjä ukhaba næm khæun kõit jeeuba, puchdeu mærug deewia puch iek ukhapi autarr khæun kõitta jeeu chirumgui ajim, amjä ïchab pæ denkha durraawai. ¹⁰Pua khaphu chirumgui ajim, mæ òor thum pæ denkha thunum; maagwai thum pæ òorkha thunum khæunjä mæ denkha thunum. Maguata amau pua khosimjo wenurram gaaimua, pæ tho iekhamam dñi mæjä òrau wajapha tho iekhaajemgui” ajim.

¹¹Magnaa, “Tata, mæ chan tag mæg durr gaai chitabajugui ajim, deeu pæ dñi äba chiraag üwaai pæ aar maagpaawai. Pari mæ khapeen chan wetba, ich mæig eegar nñisijugui ajim, maar igwia. Maagwai purugta am kõit mua jeeu chirumgui ajim, puchpaita thumaam khæunau ee aju aai naawai. Puch iekhau pua am chig apiba, puchdeu mærug deetarr juu theegau am thua wai chirsí ajim, ich jæg maach numijä o äba nñumjo amjä ich mag o äba wenurramkhii. ¹²Mæg jëb gaai mæchta am kha ogduba chitaawain pua mærug juu theeg deetarrau mua am chig apiba thua wai chitajimgui ajim, magamkhiipta pua amag mæ iek ukhapatarr aawai. Mag am thua wai chitaawai äbjä okhooba, äba ya ag nawe chi okhoom arr appaita okhoobarmgui ajim. Dau äb jægbarmun, jääan puch iek phä

sim gaai jaau simjo ich jægju arr aawai ajimgui” ajim, Judas igwia.

¹³Mag ich Ayag jeeumamua, “Tata, mæ üwaai deeu pæ aar mam, pari mua mag am kõit jeeu chirumgui ajim, amach dakhii-cha. Mæig agtha am dñi eegar chiruwe mag jeeu chirumgui ajim, amach jügħucha ūr naawai mæch onee chirumjo ïchab amjä onee nñisimkhii. ¹⁴Pua amag puch iek jaaupitarr ya mua amag jaauwia ukhatarr aawai ya am maach deneugui ajim. Mag gaaimua pæ iek ukhaba næm khæunau jürr am kha khochkhaba wai nñumgui ajim, tag amach igar khaba naawai. ¹⁵Mua chan purug, mæg durr gaaimua warre am chawag phe athaad aba, muan sii pæ am thuhaba a chirumgui ajim, dosātau am khūgurwia amachdeu ukhatarr iekta deeu isegam ugu. ¹⁶Tata, pua khaphu simgui ajim, mæ mæig eegarm khaba chirum. Magnaa mæ khapeenjä ya sii mæig eegar parhoobam khæunjo khaba thunum, am mæ dñita wenurraawai. ¹⁷Magna mua purugta am kõit jeeu chirumgui ajim, puch iek jaau næm phidag gaaita am phe wai chitamkhii. Magnaa, Tata, äba puch iekta chadam iekhaugui ajim. ¹⁸Ich jæg puch iekta mæg durr gayam khæunag jaaumkhii puchdeu mæ puitarrjo, ich agjo puch iek ukhaba thunum khæunag ich ag iek jaaumkhiipta muajä jürr am pæi chirumgui ajim. ¹⁹Mæchdeu mag purug puch iek jaau næm phidag gaaita am phe wai chitapi chirumun, mæg

pu ipierraa am koit udhraa much thoopi chirum gaaimuata magpi chirumgui ajim, magbaawai amauja muchdeu amag jaaupi chirumjo chadcha pu iekta jaau wenurramkhiir.

²⁰Tata, mua mug purug jeeu chirum chan sii cha much dui wenurrum khuun koitpai khaba, mug atag amau jaau wetum urwia much iek ukhaju khuun koitpata purug jeeu chirumgui ajim. ²¹Tata, jag maach numija o aba naajemjo, ich agjo ichab amja maach dui o aba phe wai chitapim khosi chirumgui ajim. Mag amun magan bigaum khuunauja mag oowia khaphu aju, puata mu puojim. ²²Puchdeu mu puwia mau eegar chirumja agtha puch dui aba ugthar chirumjo apitarrjo, ya amja mua much dui oor abpaimjota phe wai chitumgui ajim, maachjo o aba ich mag naamkhiir. ²³Magua, mu am dui chirum aig, puja mu dui sim, mag numua maach thum o aba naag. Maagwai pu iek ukhaba num khuunauja khaphu aju, puata chadcha mu puojim. Mag gaaimua ichab khaphu ajugui ajim, ich jag puchdeu mu khosi simjo amja pua khosi chirum.”

²⁴Magnaa deeu uwaai, “Tata, mua khaphu chirumgui ajim, mu uwaai pu aar chiraimaawai ich jag warr mug jeb ompaaju na-we pua chadcha mu khosi puch dui aba chi jua thierrkha wai chirarrjo deeu pua murug ich ag jua theeg deeju. Pari mag pu aar chiraimaawai much khapeenja ichab much chirum aigta much

dui phe wai chitam khosi chirumgui ajim, mag jua theeg pua deeu murug deebarm amag oomkhiir. ²⁵Tata, puata thumaam khuun dui chadcha nem agcha waaujeewai purugta jeeu chirumgui ajim. Ar pu iek ukhaba num khuunau chan pu khaugba num, mag amachdeu ukhaba num gaaimua. Pari oor pom sii pu khaugba thunum daar, muan pu khaphu chitum; maagwai cha mu dui durrum khuunauja puata mu puittarr khaphu numgui ajim ichab. ²⁶Ya mua amag jaaujim, pu jaga sierrra. Pari ichiita warag mua amag ich jag jaau chitajugui ajim, ich jag puchdeu mu daupii wai simjo amauja jurr agdaujo amach khapeen kha khosi amkhiir. Amag magamkhiran, muchta am dui chitajugui” a iekhamajim ich Ayag maar koit.

Jesús pur arrtarr
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50;
Lc. 22:47-53)

18 ¹Mag maar koit EWANDA-mag jeeu sii awi aigmua ereubaadeeu ag atag dosigdam Cedrón anumug maar phe arrjim. Maimua thoom igar durbagkha dichwia maig nemjiirdo sier ee maar athaadejim. ²Mag maar naaimatarr aig ich Judaauja khaphu siejim, ag na-weja maach thum ich Jesús dui aba maig naaimapphu aajerr aawai. Ich mag Judaauta Jesús imeraa pur deeju ajiebma. ³Mag maig Jesús dui maar num ichdeu khaphu sier aawai sii warre soldaan spaar khujiir sisidum

d̄ui guardianaan Aai i jeeujem di th̄ajerr kh̄unpata ich d̄ui Jesús aig phebeejim. Makhuun, phadnaan chi pornaanau fariseonaan d̄eimua p̄uitarr kh̄un ajim. Mag bee th̄unum, s̄ii jua parjā khaba, lamparapa phuphup bee th̄unum d̄ui pa jua panhaphata bee th̄naajim. ⁴Pari mag beewia amau ich d̄ui magcheju ich Jesuu khaphu s̄ierrjā, warag am kh̄ir-phee mawia amag, —¿Pāar khaita jur wenurrá? a jeeujim amag.

⁵Magbaawai amachdeu, —Maran Jesús Nazaretpierrta jur n̄umgui ajim.

Ichig magbaawai, —Mu khabab ajim ich Jesuu.

⁶Pari amachig Jesuu mag “mu khabab” abaawai, waa ewag kh̄ajēu jēkhūt th̄phāau aimajierram. ⁷Magbaawai deeu ich Jesús garmua amag, —¿Ma pāar khaita jur wenurr̄umma? ajim.

Magbaawai deeu amachdeu, —Maran Jesús Nazaretpierrta jur wenurr̄umgui ajim.

⁸Magbaawita ich Jesuu ūwai, —Mua khabá, pārag mu aruugui a chirum; pārau muuta jūr n̄um khai, ideu mu khapeen wetpibat ajim.

⁹Jesuu mag “Ideu mu khapeen wetpibat” atarran, ag nawe ichdeu maar igwia, “Tata, puchdeu mu iek ukhapitarr kh̄un chan ābjā okhooba abarm” atarr aawai ajim, maar eem kh̄un ābjā chig am ugua. ¹⁰Mag n̄um ee, Simón Pedroou spaar wai sierr aawai surr a jēu athawi, thubaraau, waa phadnaan por chog Malco a th̄r sierr kachta juachaar garm warre

oorthubap̄ijim. ¹¹Magbaawai ich Jesuu Pedroog, —Puch spaar deeu ich deg phī s̄iubá, oob mu kōit jägam ajim. ¿Pua kh̄irjuawai mu Ayau m̄urug mug dau aphuapi sim isegwi mua i ichaaur aju aai chirá? Mua pod magju khaba chirum, ichiita am jua ee aphu aju aai chirumgui ajim.

Jesús Anás aar warrtarr

(Mt. 26:57-58;

Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹²Mag, warag chi soldaunau amach por d̄eimua tagam kh̄un ago judionaan chi thierrnaan beetarr kh̄un d̄eimua purphobaadewi ewag ich b̄uūr arrierrezram. ¹³Magnaa nacha Caifás chajooi Anás anum di aarta warrjierram, maagwai chi Anasta phadnaan por arr aawai. ¹⁴Ich mag Caifás anumua ajim, ag nawe ich khapeen judionaanag, “Maach thumaam kh̄unta dau aphu aju khāai, woun ābpaita maach thumaam kh̄un kōit th̄opiju aai simgui” a iekhatarr, Jesús igwia.

Pedroou “Jesús khaugba chitum” a iekhatarr

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68;

Lc. 22:55-57)

¹⁵Mag Anás aar amau i athaadeewaijā Simón Pedro d̄ui maach numpaimuata warphaapaimua i oopphig majim. Mučhin chi phadnaan poroujā khaphu aajerr aawai mag chi phadnaan por aar Jesús wai dubphobaadeewaijā mučhin ierr nem pom weu wejom eejā d̄ui dubjim. ¹⁶Pari maagwai Pedro pod dubba, daaugajärpai

sīsijim. Magbaawai mua deeū dawag beewi chi ʉhi mag puert-di thua sīerr dui iekhabaaawai ʉu Pedrojā dubpijim. ¹⁷Mag i dubpi-naa irig, —¿Pujā ar woun ierr wai nūm dui wenurraajem khūn eem khabá? ajim chi ʉhirau.

Magbaawai Pedroou irig, —Ùhū, mu chan am eem khabam, mua i khaugba chitumgui ajim.

¹⁸Maagwai òor jīchkhapho thūnarr aawai maiguim khūn chi phadnaan am chognaanu mag chi Aai i jeeujem di thua-jerr khūn dūimua di ūjārr òt orwia agug òt khāai naajim. Maig ich Pedrojā dui am aig òt khākhāai khajim.

Phadnaan porou Jesuug jeeumatarr

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64;
Lc. 22:66-71)

¹⁹Mag chi Jesús ich aar wai barbaimaawai chi phadnaan por Anás anumua irig maar i dui wenurraajem khūnjā jeeunaa irua marag jaaujemjā jeeumajim aa-jem, khanta marag jaaujē a khap aag. Maagwai mu Pedro dui daau-gajār di ūjārr chirajim.

²⁰Magbaawai Jesuu irig, —Muñun thumaam khūn dakhīir-ta nem jaau chitajemgui ajim anum: judionaan Èwandam iek ūraag äba biirdhajem deg, mai-mua Aai i jeeujem deg thumaam khūn äba biirdhajem eejā agjo. Maagjeewai mu būrjā nem meraa jaautarr chukhu chitumgui ajim anum. ²¹Magnaa, ¿Khan-thee pua mūrugta jeeu sī? Amauta jaauju aai naabá ajim anum,

khanta mua amag jaaujeejī. Amau meraa khaba nūmgui ajim anum, mua amachig jaaujerr.

²²Pari Jesuu mag iekhabaaawai Aai i jeeujem di thua-jem eem äbmua i khīdadcha juajāau phot a siunaa, —Khiujā ūrbanaa mag-ta aajeeba phadnaan por dui ajim anum.

²³Magbaawai deeū chi Jesús garmua, —Mu khaigbata iekhat-tarr khai, mūrug jaaubá ajim anum, khan gaaimua mu mag khaigba iekhabar. Pari mu agchata iekha chirūm khai, ¿khanthee mu gaai jāg sī? ajim anum Jesuu.

²⁴Mag, agtha jīgadau jua jākha simta chi Anás anumua jūrr agjo phadnaan por Caifás aar deepui-jim aajem, ag bigaupai; ajap-charan ich äig aarma.

Pedroou deeū “Jesús khaugba chitum” a iekhatarr

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72;
Lc. 22:58-62)

²⁵Mag mam Jesús dui mamag khaawai Pedroon agtha jīchgau òt khākhāai khajim. Mag i òt khākhāikham eeta äbmua irig, —¿Pujā ar woun ierr wai nūm dui wenurraajem khūn eem khabá? ajim.

Magbaawai Pedroou seukha, —Ùhū, mu chan am eem khabam, mua i khaugba chitumgui ajim.

²⁶Maimua ag khur nūupai awi ichdeu i kach oorthupuitarr khod agjo aiguim khūn chogkha simuajā agjo jūrr irig, —Ar chum nemjīrido ee Jesús pūr awaan wenurraawai pūjā mua i dui ootarr khabamá ajim irig.

²⁷Pari ichig magbaawai, Pedroou deeu, —Mua chan i khaugba chitumgui ajim.

Irua mag iekhabapuim dñicha chi ãthärraujä dñi kekerekee ajim.

Pilato aar Jesús arrtarr

(Mt. 27:1-2,11-14;

Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸Maimua mag Caifás aig wai nuu awia äspa urumua ñor mor dawaa aadem ee, jürr Romaam chi gobernador aar athaadejierram. Mamu judionaan pod judionaan khabam khñun deg dubju khaba aajerr aawai chi gobernador degcha chan dubbajierram. Mag doubtarr akhiin, mag phiesta Pascua burru noram arr aawai mag phiesta ee thach khoojemjä pod khoju khabakham, mag doubtarr gaaimua Êwandam dakhirär ñuisimjota ñuisip aajerr aawai. ²⁹Ich Pilatooujä mag khaphu sierr aawai warag ichta dawag oberchewia ich garmuata amag, —¿Jägají jäg wounau? ¿Khan gaaimua pâraru i khaibag waupi nu? a jeeujim.

³⁰Magbaawai amachdeu chi Jesús igwia, —Muug woun ñor khaibgam khaba akhiin, pu aig marau i wai beebakhamgui ajierram, i khaibag waupi jaaumkhir.

³¹Magbaawai Pilatoou warag amag, —Athaadet, maimua pâachdeuta pâach ley gaai jaau simjo abat ajim i dñi.

Magbaawai sereu phobaadewi chi judionaanau irig, —Pari pâar Romapienau marag pod ñor thôopiba jaautarr aawai pâachdeuta i thôoju aai naabahab ajierram.

³²Pari mag Romapienagta amachdeu i thôopi jaau nûmjä, ag nawe ich Jesuu pakuls gaai ich thôoju jaautarrjo thum ich ag eyaa obermkhiir jaau nûmta amachdeujä khaugba naajim. ³³Chi judionaanau ichig magbaawai deeu ierrag dubwia, chi Jesús ich aigcha thûr auna aichigchata, —¿Puchta chadcha judionaan Reí? ajim anum Pilatoou.

³⁴Magbaawai Jesuu irig, —¿Puch khîirjug eepai mag khîirjug ompaa auwiata murug mag chirú, wa deuem khñunau puchig mag jaautarr aawaita mag chiráwa? ajim aajem.

³⁵Magbaawai Pilatoou irig, —¿Muhuta magan judiopa ajim anum, magum nem muçig jaubamjä khap aag? ¿Puch meeunau-pai phadnaan chi poranaan duimuata mu aig pu aibeebjí? ¿Pua khani jägjimma ajim anum am dakhir, puch dñi mugamkhir?

³⁶Magbaawai Jesuu irig, —Mu chan muug durr gaai Reikhaagjä beebajimgui ajim anum. Muug durr gaai Reikhaagta mu beetarr akhiin, muç kõit werbumkhir mu ñor phe wai chirakhamgui ajim anum, judionaan chi poranaanag sii muç pur deem ugu. Pari muig eegar chan mu Reikhaju durr khabamgui ajim anum.

³⁷I mag iekhabarm ûrbaawai chi Pilatoou irig, —¿Magan puun chadcha reipamá? ajim anum.

Magbaawai Jesuu, —Pua khabá khaphu jaaubapuim; mu chadcha Reiu ajim aajem. Mu muug durr

gaai parhoobam chaaidamjo thaabachetarran, mʉ Ayau chadcharam iek jaaupi sim jawaanta beejim. Maagwai thum mag chadcharam iek ʉkham khōsi ʉkha nʉm khʉunaun mʉ iek ūrm khōsi ūrjemgui ajim aajem Jesuu.

³⁸ Magbaawai Pilatoou irig, —Mag chadcharam iek anʉm, Ɂma khanim iekhauma? ajim anʉm.

Jesús thōopi jaautarr

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20;
Lc. 23:13-25)

Mag “ɁMa khanim iekhau-
ma?” a jeeupet awi deeu dawag
oberbaadejim, jūrr chi judionaan
dui iekhaan. Mag oberwi amag,
—Mua mug woun būurjā kulp
para sim ooba chirʉmgui ajim,
pārau jaau nʉmjo. ³⁹ Pari mug
phiesta Pascuapierr pārau preso
āb pāachdeu khōsim obeerpi jaau-
jeewai, Ɂmua mug pāar Rey ideu
mapiju jāg chirʉ? ajim Pilatoou
chi judionaanag.

⁴⁰ Pari magbaawai deeu sereu
phobaadewi, —Jā chan oob
p̄uap̄im. Jā p̄uap̄iju khāai, Ba-
rrabaata obeerbarp̄ui aajeejim
jūrram khʉunaun.

Pari chi Barrabás òor thōomie
anaa nem jīgkhaajem gaaimuata
preso sīejim.

19 ¹Mamag nʉʉ paawai,
Pilatoou warag Jesús
pʉrnnaa wʉpi jaaujim. ²Mag-
baawai soldaaunau chadcha
wʉnaa miu denta porsir kha-
phobaadejim. Mag khanaa, i
por gaai jūapinaa, Ɂchab kha-
jūa phurii khīir phʉphʉisi simjā

jūapiphiijerram. ³Magnaa i aig-
cha beenaa, “Jāgpai chirʉ judio-
naan Rey?” aajeejim. Magnaa
jūrram khʉnau i khīdadchajā
juajāau deemaajeejim.

⁴ Chi soldaaunau mamagkhām
ee, chi Pilatoou deeu dawag ober-
chenaa chi judionaan pom pos
thʉnumug, —Pāade oobat: Cha
mua i dawag waipierrum, mua
oowai mug woun būurjā kulp
chukhu simgui ajim.

⁵ Mag chadcha Jesús dawag
obercheewai miu den werjūchkhā
simta porsirkha jūanaa khajūajā
khīir phurii phʉphʉisimjo wajap-
pha simta jūa oberchejim. Mag
dawag waibeenaa amag, —Cha
sim pāar òor ig narr ajim chi
Pilatoou.

⁶ Mag amach dakhīir daau-
gajār dʉnuʉubaichem oobaawai
chi phadnaan pornaanau guar-
dianaan Aai i jeeujem di thua-
jerr khʉn duimua ūwaai sereu
phobaadewi warre pa gaaita
meerhepi jajaau aajeejim. Mag-
baawai chi Pilatoou amag, —Í
chadcha khaigba khaba sīewai
mua chan i dichbamgui ajim.
Warrwia pāachdeuta pāachdeu
jaau nʉmjo pa gaai i meerhep̄ui-
jurauma ajim.

⁷ Magbaawai chi judionaanau
jūrr irig, —Ichdeucha jaauwaijā
iita Ėwandam Iewaa anaawai
ichiita thōop̄iju aai simgui ajie-
rram, maar ley gaai jaauwai mug
maach agdaujopai nʉmta mag
iekha simʉn thōop̄iju aai nʉm a
jaau sīewai.

⁸ Pari chi judionaanau mag
iekhabarm ūrwia warag Pilato

jāphierraadejim. ⁹Mag jāphierr thūnumua deeu ich dui wai dubwi chi Jesuugta, —¿Pu jamaam ajim anum.

Pari ichig mag jeeubarmjā Jesuu būurjā i iek jūu abajim aa-jem. ¹⁰Mag ich iek ukhaba abaawai chi Pilatoou irig, —Purug khabá mu iekha chirumgui ajim anum. ¿Wa pua khaugba siwa ajim anum, muuta iek theeg chirum? Muata pu sii khajapha puaphipi jaauju aai chirum; wa magbam khai muchdeuta pa gaai-jā warag pu meerphepij akhiinjā jaauju aai chirumgui ajim anum, muchta mag nem jawaagjā iek theeg chiraawai.

¹¹Magbaawaita jūrr ich Jesús garmua irig, —Ich Ēwandamauta jāg pu iek theeg apiba arr amuan, īs pu būurjā mu dui iek theeg chukhu chirakhamgui ajim anum. Mag puchta chi thierr awia mu dui mag chirum gaaimua, puchjā dui kulp wai chirumgui ajim anum. Pari ar purug mu dui mugamkhiir òor khaigbamjo muuig pur waiberr khūnta pu khāaijā ūrūucha kulp paraa nūm-gui ajim anum, amachdeu khaphu nūmta mu dui jāg naawai.

¹²Jesuu ichig magbaawai chará Pilatoou Jesús chig aba sii mapiju ēkhaajeejim. Pari mag nūm ee warag chi judionaanau-jā khabanaam khūnauta irig, —Puata jāg woun sii khajapha puimun, pu chan magan tag emperador khapeer khabamgui ajierram. Ar ichdeupai iita reiu a simun, magan jūrr emperador

dui iekkhōr aum khōchgauta mag simgui a serereukham ūrwia, Pi-latoou Jesús dawag warrpi jaa-jim.

Magwia, dui ichpa oberche-wia sie gaai oo sīsijim, warre thumaam khūn dakhiir jawaag. Mag i oo sierr aig “Empedrado” a thūurjem, mokdaúa joothu-thūd wau sierr aawai; ich mapai hebreonaan meúa Gabata a thūr-jeejim. ¹⁴Amau i dui mamagkham ed ya nemkhoju noram ajim, edausie. Ich mag ora Pilatoou sii chi Jesús puapchim khōsim iekhau chi judionaanag, —Ar sim pāar Rey ajim.

¹⁵Mag amachig, “Ar sim pāar Rey” abaawai chará, warag sereu phobaademua pa gaaita meer-phenaat hōopita jajaau aajeejim. Magbaawai ich Pilatoou amag, —¿Magan mua pāar Reita pa gaai meerphebaadejupá? ajim.

Magbaawai amachdeu jūrr, —Maar tag rey chukhu nūm. Maar rein, āba emperador appaita maar reiugui ajierram.

¹⁶Magta chadcha warag Pi-latoou am ipierr Jesús pa gaai meerphe thōomkhiir jaaujim. Mag jaubaawai amach dui athaadjejerram.

Jesús pakuls gaai
meerphetarr
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32;
Lc. 23:26-43)

¹⁷Mag i athaadewi soldaunau irig ag gaai ich meerphe jiirjop-ju pakulspai warribaawai ag dui ophee u gaai maa ajim, Porpá Durrsī anumug. Ich mag durrsipai

maach hebreonaan meúa Gólgota aajem.¹⁸ Mag durrsídam gaaita soldaaunau pakuls gaai i meerphenaan chi pakuls jēb ee dñunhupi sīujim. I mag meerphe sīubarm dui īchab i bigaau òor numí meerphegkha sīujierram: āb i juachaar gar, āb i juawe gar.¹⁹ Mag jiirjop sīubaawai ich Pilatooupai ēsapdau phākhanaa i por ûr meerphe sīupijim. Chi ēsapdau “Jesús Nazaretpierr, judionaan Rey” a phā sīejim.²⁰ Mag Jesús pakuls gaai meerphetarr phobor dakha arr aawai mag phiesta athee òor pom beetarr khūnaujā chi ēsapdau oo naajim. Chi ēsapdau hebreonaan meúa phānaa, latín meúajā phānaa, griegonaan meúajā phā sīejim.²¹ Pari Pilatoou mag amach dakhīir judionaan Rey a phā sīubarm oobaawai chi judionaanau irig, —Ūhū, oob jāg “judionaan Rey” a phām. Mag khāai, “I iek mag iita judionaan Rey aajem” ata phā sīubá ajierram.

²² Magbaawai Pilatoou am ichaaur, —Ya phā sīsiewai pod khīet phāju khaba simgui ajim.

²³ Chi soldaaunau mag pakuls gaai meerphenaan, ūgthaa jiirjop sīuwi, jūrr i khajūa âbamug phenaa amachpierr âhābdo jig aujierram. Pari chi soldaaun jayappai narr aawai chi khajūa dau āb ûr sob sīsijim, eegarcha jūajem chi túnica anum. Pari ma sii meupitarjā chukhu kha sīerr aawai,²⁴ ārmamaugau awia, “Jāgan par thurruuju khāai khaiúta gan athaju khai” awia, mokdau-dam bar jemkha nūmua ābmua

ag dui sīsijim, chi gan autarrau. Pari amau magtarran, magju na-we Ēwandam iek phā sim gaai, “Amachpierr mu khajūa jig auwia mu túnica sii jemkha mok bar nūmua gan auju” a phā simjo, ich agjoo oberju arr aawai ajim. Magua chadcha ich agjoota ajie-rram chi soldaaunau i dui. Mamu mag nūm chan amachdeu magju Ēwandam iek gaai phā simjā khaugba naajim.

²⁵ Mag chi Jesús sim pakuls ag bukhurr dakha ich Jesús ād-jā sīejim. Mag tag ӯhin naajim: ich Jesús ād ag eeum, jooi Cleofas ūan María, maimua agjo ābakhai María Magdalena anum. Maig mūjā am dui chirajim, i ād bigaau.²⁶ Maar ich dui wenurraajerr khūn ee mūchta ūrcha ichdeu khōsi aajerr aawai, mag pakuls gaaimua maar ich ād dui āba dñunhuidu nūm oobaawai, mu igwia ich ādagta, —Ar sim pū iewaa; jāguata pū khap sīsijugui ajim.

²⁷ Maimua jūrr mūrugjā oonaa agjo, —Ar pūam mu ād, puata mūg atagjā i khap chirumgui ajim.

Mūchig magtarr aawai mua chadcha ich ag edwe mūch di aar i arrwia, mūch ādjo mūch dui wai chirsijim.

Jesús meetarr

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41;
Lc. 23:44-49)

²⁸ Mūg jēb gaai ichdeu nem wauju arr thumaa ya ichdeu waubarm khaphū sīerr aawai mag mūrug ich ād mūch dui wai

joothumkhiir jaautarr khur nūw awia, —Mu obichaaga thunumgui ajim chi Jesuu.

Pari magtarran ag nawe Œwandam iek phā sim gaai jaau simjo ich mag iekhaju atarr aawai ajim.

²⁹Magbaawai soldaanū abmuu beewi, putjo ūhūphe khitumta isopo anūm piu gaai būurnaa, aig jarr ee vino adchuchūu sierr ee thunaa, i i aig ua aujim, mag putjo ūhūphe khitum ee dorrdū sim bereu domkhīir. ³⁰Mag ich i aig ua athaawai sii ag gaai bereu oowi, —Isin chad thumaa aaipta sisimgui a khitawia, mu dakhīraa eeg ūthūbaadewi warag chaaupabaadejim.

Jesús āi ee thutkhoreu sutarr

³¹Mag ed nemkhoju noram anaa juu ūujem noram arr aawai judionaanau pakuls gaai òor siūmapha naajim. Amagan mag ed phiesta pomaam ajim, sii tagam juu ūi nūm edam khāai-jā. Mag gaaimua maar jooin judionaan chi thethemnaanau Pilatoog jaaujierram aajem, mag pakuls gaai narr khūun bu būbreutkhapi jaumkhiir; mag bu būbreutkhabapäaiwai, jop-kharraa khechbaadee eeg paakha auwia phe arramkhiir. ³²Magbaawai chadcha Pilatoou soldaanag jaaujim aajem. Mag jaubaawai beewi mag Jesús bigaau narr khūun bu būbreutkhapūjim; na-cha ābakhai den, maimua mag khur agjo ābakhai den. ³³Pari Jesús denjā agjo būbrewaag awi oowai, ya chi meemta jiir

jochkherajim. Mag oobaimaawai i bu būbreubajierram.

³⁴Pari mag mee kherum āba, soldaanau chadcha mee sim khap aag awi, ābmua i āi ee thutkhoreu su oojim. Magbaawai bag choorbabaadem dui maach chodamta dojo dau būu choorba thunuisijim. ³⁵Much chi mag jaau chirumuan much daúacha ootarr aawaita chadcha mag jaau chirum. Mua khaphu chirum, muchdeu chadchata nem jaau chirum. Mag chadcha arr nemta jaau chiraawai pārag ukhamkhiirta mag phā chirum. ³⁶Soldaanau i dui magtarran, ich Jesús igwia ag nawe Œwandam iek gaai i i jaauinenau phātarro thum ag eyaa oberju arr aawai ajim. Chi Œwandam iek phā sim gaai, “I pa chan ābjā buyeubaju” a sim, ich chi Œwandamaucha puitarr igwi; ajapcharan ich Jesús igwiama. ³⁷Maimua ich ag Œwandam iek gaai, ich Œwandamaau agjo mag ichdeu phitarr igwia phāpitarr gaai, “Chi thutkhoreu i sutarr khūunaujā deeu i dui ooju” a phā sim. Magua, soldaanau i dui magtarr igwia warrgarwe Œwandamaau phāpitarrro chadcha thumaa ich ag ee obertarr aawai chadcha maadeu ukhaju aai nūm.

Jesús aukhertarr
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47;
Lc. 23:50-56)

³⁸Amau i dui mamag khaawai īchab sīejim woun āb José a thūr sierr. Chi José phobordam Aimatea anūm eem ajim. Ichdeujā īchab nawe Jesuu nem jaaujerr

thāraucha ʉkhaajerrta, tagam jудionaanag ich khaugpim okho aajejjim, ich dui khaigbaju khīrjuwia. Pari maagjerrta mag ya chi Jesúس meeбаадем khaug athaawai Pilato aar mawia irig jeeuwimajim aajem, Jesúс chi meemdam eeg pawia arraag. Magbaawai Pilatoou irig arrju aai sim abaa-wai eeg paa auwia athaadejim. ³⁹Mag athaadem ee īchab Nicodemojā beejjim. Ich ag Nicodemo ajim biek āb edaar ich Jesúс dui iyʉʉ athurtarr. Nicodemoou jūg-dee mirra anʉm dui áloe anʉmta sii juser ābam ee waasureu sim waibeejjim, agua i kha phuraag. Mag jūgdee peer quintal ābpáim sīejim. ⁴⁰Mag, Joseeu Nicodemo duimua amach numiim khʉʉnau warre ich aukherju aig mag jūg-dee chi Nicodemoou waibeetarr aceite ee waasureunaa, agua kha phuurnaa, put ee wajapha püreue kherjierram, maar judionaanaun òor aukheerwai ich magta aajerr aawai ich agjo. ⁴¹Mag amau i pakuls gaai meerphe wai narr dakha nemjīirdo sīejim. Maagwai mag nemjīirdo eeta durrbʉ khōpag ee jēbdi iiur sīejim, ya chi khorm. Mag jēbdi ee agtha òor ābjā aukherba sīejim. ⁴²Mag jēbdiita mag pa gaai i meerphe wai narr aigmua dakhacha sīerr aawai mag eeta Jesúс aukherjierram. Maimua mag nʉm duijā īchab ya judionaan jua ʉʉijem ed dubaag pom khaba waaur sīerr aawai mag eeta aukherjierram, edau kheuju nawe.

Jesús deeu phiidutarr
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8;
Lc. 24:1-12)

20 ¹Maimua mag jua ū kheutarr noram, domighed edpherre agtha phāphārk khitwe, María Magdalenaau i aukhertarr aar oon majim aajem. Mag mawia irua ooimaawai, chi jēbdi i ee mokpor pom joooth sīerr chawag püreuphi thʉʉnum ooimajim aajem. ²I iek magbaawaita maach numpai Simón Pedro dui narr aar khaphig beejjim aajem. Mag eerpamjo beewia, —Maach Por aukhertarr ee ooimaawaijā ag ee chukkhu thʉʉnum. ¿Órau jamagta athaaderram khai? aichejjim marag.

³Magbaawai ich ag burre marau aar oon wetjim. ⁴Warran maar āba khaphig phobaadejim. Pari mua Pedro pñawia mñchta i na chi jēbdi aar barimajim. ⁵Mag barwia, mua ag ee ober oowai, sii chi pñreu sīerr put appai mua ooimajim; pari aarcha chan mu dubbajim. ⁶Mag mu bartarr khurta Pedrojā barwia ichin chad warre ierrcha dubjim. Iruajā īchab mag i gaai püreutarr put oowia ⁷īchab chi binaandam por begpuittarr putjā oojim. Pari mag i por begpuittarr put tagam sii mor gaai püreuphiitarr dui āba khaba, khietta wajapha juurnaa pñur kherajim. ⁸Mag Pedro dubbaadem oobaawaita mñjā dui dubjim. Mñchta i na barimatarrta jūrr i ēudeeta dubwi mag i aukhertarr ee khāidu parii simjā mñch daúacha oobaawaita, “Chadcha

Jesuun sīta phiiduwia petam-gui” a chirajim, mūch odegpai.

⁹Pari maagwaiwe chan Ēwandam iek phā sim gaai deeu i phiiduju a jaau sīsidūmjā marau agtha būurjā khaugba, mag i phiidujujā kхиirjuba naajim. Maimua ya maach daúacha mag ich aukhertarr ee chukhu oobaawaita mag i phiidubarmjā khaphū aphobaade-jim. ¹⁰Ya maach daúacha mag i aukhertarr ee ooba abaawai deeu maar maach diig wetjim.

**Jesuu María Magdalenaag
ich oopitarr
(Mr. 16:9-11)**

¹¹Pari mag maar ereubaademjā, ich María chan maba, daaugajär jēbdi i aig icharaucha bie sīsijim. I iek mag i biep jēbū umeata irua eeg buchnaa ierrag ober oo nūu abaawai ¹²Ēwandam chognaan khajūa bæpphā sīsidūmta ohoohdo naajim aajem, jūrr chi Jesús aukhertarr khāidu ee: dau āb i bu sīerr gar, maimua dau āb i por sierr gar. ¹³Mag amachig ober oo nūu abaawaita mam iermua irig, —¿Pū khantheeta bie ume? ajierram aajem.

Magbaawai irua, —Maar Por Jesús mūg ee wai narr chukkhu thūnaawaita bie um. Khaugbam jamagta athaaderram khai a ume-jim aajem jūrr amag.

¹⁴I iek irua mag iekhapūinaa ewag oobaawai Jesuuta i eugar oo dūnaajim aajem. Pari mag i oo atham bürre chan pod i khaug auba, sīi deeum khūunpiita ume-jim aajem. ¹⁵Mag ichig oo nūu abaawaita ich Jesús garmua irig,

—¿Khanthee bie ume? ¿Pū khaita jūr ume? ajim anum.

Ichig magbaawai sīi chi nem-jīrdo thūajempii awia chi Mariaau irigta, —Puchdeuta arr-tarr khai, mūrug jaaubá, mua i awaan maag. ¿Jampaita pua i deethurjī? ajim anum.

¹⁶Magbaawai Jesuu ich thūr-gaachata irig, —María ajim anum.

Mag ich thūrcha ich thūr-baawaita wajapcha deeu ewag phūurbanaa irig ich meúata, “Raboni, pūchpama” awia, khaug athaawai onegau i gaai purjopbaimajim aajem. Mag Raboni aawai maar judionaan metúa Maestro aawaiu.

¹⁷Mag ich gaai purjopbaimaa-waita Jesuu irig, —Oob mū gaai purm; agtha mū mūch Aai aar maba chirabahab ajim anum.

Magnaa jūrr maar ich dūi we-nurrajerr khūun igwiata, —Mawia, jūrr mū khodnaanag jaau-baimá ajim anum, “mū mūch Aai dūi āba chiraimaag i aar mam; ich mag Ēwandampai īchab pāar Aai anaa pāar Ēwandamaugui” a jaaubaimá amag ajim aajem.

¹⁸Ichig magtarr aawai chadcha maar aig beewi, ich daúacha Jesús ootarrjā jaauchejim. Mag jaau-mama, —Mūchigcha iekhatarjā ich agjoota pārag jaau umgui ajim ich María Magdale-naaucha marag.

**Jesuu ich bu dñii aajerr
khñunagcha ich oopitarr
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18;
Lc. 24:36-49)**

19 Ich ag edpai ya edau kheubaadem ee, maar ich Jesús daicha wenurraajerr khñun ābam aig āba biirdü naajim. Pari mag biirdü nñmjā judionaan chi thethem-naan okgau puertdi phäarkha wai naajim. Mag nñm eeta, dubbaichemjā ooba arrta, degolp ich Jesuuta maar järr dñnuuu-baichewia, —¿Jägpai nu keena? Oob jäphierrmiet; mu khabahab aichejim.

20 Magnaa chadcha marag ich juu oopinaa ich āi ee thutkhhereu sutarrjā oopibaawai maar onee aphobaadejim, deeu maach daúacha maach Por oobaawai. **21** Magnaa deeu ichdeupai marag, —Keena, oob jäphierrmiet. Ich jäg mu Ayau mñch pñitarrijo, muajā òor ee pñaar pñi chirñngui ajim, ich ag iekpai mñchdeu jaaujerrjo amag jaaumkhiiр.

22 Magnaa “Ewandum Akhaar athat” anaa maar ohoodo nñmug phuasirjim. Mag phuasirbarmua Ewandum Akhaar marag deebarajim. **23** Magnaa marag magjim:

—Ar amach khaibag isegwi mu iek unction nñm khñunag, “Chadcha pñaar pekau Ewandumau chugpaabapñim” abat. Pari Ewandum iek unction nñm khñunagan jürr, “Agtha pñaar pekau chan chugpaaba simgui” abat ajim, òor dñi magamkhiiрta pñrag Ewandum Akhaar dee chiraawai.

Jesuu Tomaag ich oopitarr

24 Mag Jesuu marag ich oopiewai maar khapeer Tomás am den irig Meís aajerr maar aig khaba sñejim. **25** Mag aig khaba sierr aawai ag khur marau irig maachdeucha maach Por ootarr jaau naajim. Pari magbaawai ich Tomaau unctionaaugau warag, —Mua mñch daúacha oobam aigjā unctionamgui ajim. Mua unctionjuun, i juu ee clabou meerphetarrjā mñch daúacha oonaa, ag ee mñch juuacha jürkha jürkhanaa, i ñi thutkhhereu sutarr eejā mñch juuacha jürkha oobaawai chadau unctionjugui ajim.

26 Maimua magtarr khur seman ñb dichwia ëudeem domighed deeu maar ich ag degcha ñba podpa naajim. Mag ed paawai ich Tomás maar dñi aig sñejim. Mag edjā napemjo puertdi phäarkha wai naajim. Pari mag sierra, deeu ûwaai chukhu sierr eemuata degolp Jesús maar järr dñnuuu-chewia, —¿Jägpai nu keena? aichejim.

27 Mag iekhachewia, Tomaag eerpanaa, i thñrcha thñrnaa, —Pñde mu juu ee clab meerphetarr oobá; ag eecha juau jürkha oobahur ajim. Magnaa mu ñi thutkhhereu sutarr eejā agjo jürkha oobá ajim. Magnaa, Jägbawai khaita unctionaju. Oob tag unctionam a chitamgui ajim irig.

28 Magbaawaita Tomaau ichigcha, —Señor, pñuta mu Por anaa mu Ewandomaugui ajim.

29 Magbaa Jesuu irig, —Pñch daúacha mu phiidübarm

oobaawai ñsta pua unction chirabma ajim. Ar amach daúacha m̄ ooba n̄umta pari sii jaaubarm ūrwiapai unction n̄am kh̄unta Êwandamau unction wai s̄ejugui ajim.

**Khan jāgamkhīirta
mug ēsap phājī**

³⁰Mag tag Jesuu nem khīir pogkhe òrau ooba, ni waujā wauba aajem pooma waaujeejim maar dakhīir, chadcha Êwandamauta ich puitarr òrag khap amkhīir. Pari magtarrta mua mug ēsap gaai thumjā phāba, ãaurpaita phājim. ³¹Pari mug thum mag mug ēsap gaai jaau chirumun, jaan chadcha Jesuun Êwandamau ich Iewaa ichdeucha jür auwia warrgarwe puiju a jaaujerrjo puitarrta pārag khap amkhīr; mag khaphūnaa i iek unction phobaadeewai mug atag pawiajā i dui āba ich mag khapeerkha n̄um gaaimua iiu wenurramkhīir.

**Jesuu ich khapeen sieteem
kh̄unag ich oopitarr**

21 ¹Magtarr khur deeu ûwaai mag thurrdo pom sim Tiberias anum igaau marag ich oopijim. Mag ich oopitarr mug ajim: ²Maar maig naajim: Simón Pedro, Tomás am den i Meís a th̄urjerr, Natanael chi Galilea durr phobordam Caná anum eem, Santiago, m̄, mai-mua mag tag maar khapeen agjo ich Jesús khapeen numí naajim. ³Mag n̄umta Simón Pedroou maar na, —Mu do unctiongui ajim.

Magbaawai marau, —Magan maarjā p̄ du wetjugui ajim.

Mag, chadcha marau ereubaadewi bote ee dojärr paaukhabaadejim. Pari mag ed chan par ich mag ua eetarrjā ni äbjä thōobajim. ⁴Mag ua eedutkhamaa awia ya äspa òor mor dawaa aadem ee dohieg oowai, Jesuuta do igaau oo dñunaajim; pari mag oobaawai maraun ich khabampii naajim. ⁵Mag n̄am ee, maar dohi dakha narr aawai, ich garmuata marag, —Keena, ñawarr thōojierrä? ajim.

Magbaawai marau, —Bñurjā thōoba n̄um perá anaajim jürr irig.

⁶Magbaawita deeu ich garmua marag, —Magan pāach red pāach juachaar gar dubpuinaa ureujurauma; jāiguin chadau nau pārau p̄ur aujugui ajim.

Magbaawai chadcha i ipierr marau maachig jaautarrjo dubpuinaa ureubaawain chadau par marau eududukhamjā pod jiir auba aajeejim, ñawarr pomta th̄unarr aawai. ⁷Mag n̄um ee ya m̄uchdeun khaug wai chirarr aawai Pedroog, —Jā maach Por Jesús khabahab a chirajim.

Ichig magbaawai sii khajūa khomariipai jūa sierr aawai ag burre ich khajūa wajapha jūapet awi warag do ee durbbaadejim, jopkharraa ichta chi Jesús sim aar baraag awia. ⁸Chi redjā juamiebaadee pod jiir auba, warag siiita jap eemuapai eudu arrumua ag dui do igaau phēubaimajim, warpcha khaba do igaauumua maar narr aar cien metrojopai sierr aawai. ⁹Mag do igaau panaa oocheewai ichdeu maar na

ōt orwia āwarrta ag ee thu wai siejim; panjā īchab wai sim marau oojim. ¹⁰Mag maar ich aig paaukhabaimaawai ich garmua marag, —Jūr pāach den eem ag-jo āaur phe aipidut ajim.

¹¹Magbaawai Simonau petwi, deeu jap ee waaidubaadewia, chi red ich jāg chi āwarrpa mosjā ee eudu aujim. Āwarr daphāmpa ag ee thūnumta ciento cincuenta y tres naajim, chi khapanag. Mag āwarr pom thūnarrijā uu chi red thūreubajim. ¹²Maimua ya chi āwarr phaakha athaawai ich dui thach khomkhīir maar ich aig thūrkha aujim. Pari ya marau i khaug wai narr aawai ābmujā irig “Pū khaíujā?” aba aajeejim. ¹³Mag maar thūrkha auwi, pan aunaa, ichdeucha marag jiggūwi, chi āwarrjā ich agjo jiggūjim. ¹⁴Mag mosjā ee maar ich khapeenag ich oopitarr, ich iuu phiidutarr khur biek jayapam ajim mag ich oopi sim.

Jesuu Simón Pedroog jaautarr

¹⁵Mag thach kho nūu awia ya kho aaipagkhabaadee Simón Pedroogta ich Jesuu, —Simón, Juan iewaa, ¿puata chadcha puch khapeen khāaijā ūrcha mu daupii chirúwi? ajim.

Magbaawai Pedroou irig, —Eera Señor, pua khaphū simgui ajim, mua puch daupii chitum.

Magbaawai deeu chi Jesuu-pai irig, —Magan mu iek ukha durrum khūunta oveja chaain thūajemjo wajapha thua wai chitá ajim, mag amachdeu mu iek

ukha nūm gaaita ich mag ubu wenūrramkhīir.

¹⁶Maimua deeu ūwaai irig i thūrcha thūrthūrnaa, —Simón, Juan iewaa, ¿chadchata pua mu daupii chirúwi? ajim.

Magbaawai Pedroou irig, —Eera Señor, pua khaphū simgui ajim, mua chadcha puch daupii chitum.

Magbaa deeu irig, —Magan mu iek ukha nūm khūunta oveja thūajemjo wajapha thua wai chitá ajim.

¹⁷Magnaa deeu ūwaai biek thārjupamua irig ich ag iekpai phūurba, —Simón, Juan iewaa, ¿chadchata pua mu khōsi chirú? ajim.

Mag ich ag iekpai biek thārjup ichig phūurba jejeeu khabaadeewai Pedro warag ichta okhīrjuu aademua irig magjim:

—Señor, puata nem thum khaphū aajeewai pua khap chirabahab ajim, mua chadcha puch khōsi chitum.

Magbaawai Jesuu, —Magan mu ovejanaandamta chig apiba thua wai chitá ajim.

¹⁸Magnaa ichdeupai iekhamamua irig magjim:

—Pude mu iek ūrbarí: Warrgur pua puch juadamau puch khajūa jūawi puch mam khōsimug maajeejim. Pari mu cha iekha chirum iekhau mug atag puch jooiraa aadeewai pod puch juau khajūadanjā jūaba, chikhamnauta puch khajūa jūapijugui ajim. Magnaa puch juajā amau buurkha siunaa puch mamapha khitum aar ajués amau puch arrjugui ajim.

¹⁹ Jesuu Pedroog mag iekhatarran, jäga õrau ich gaaimua mag i thõoju jaauwiata mag iekha sim ajim, mag ich gaaimua meebara-wai Īwandalama õrag tho iekham-khiiir. Magnaa irig warag, —Mu iekta ogduba ich jäg ukha chitá ajim.

**Jesuu ich dui naajerr eem
ab ūrcha daupii aajerr**

²⁰ Maimua ereubaadewi Pedroou deeu ewag oo nūn aawai ich Jesuu ūrcha daupii aajerrta am ēudee urajim. Ich ag wounau ajim i thõoju noram ābmiecha thach kho naawaijā, ichta igarcha oo sierr aawai, irig “¿Khaiuta mag pu oomapha aajem khūunag pu pur deeju agá?” a jeeutarr. Wajap-charan magan mūchma, mūchta am ēudee maa ajim. ²¹ Mag ewag oo nūn awia ich Pedroou mu oo athaawai mu igwia Jesuug, —Señor, ¿magan Juanjāma? ¿Jā jāga meejuma? ajim.

²² Magbaawaaita Jesuu irig, —Mua i meepiba deeu much bee nūn ora ich jäg nūrrapiju akhiin-jā, ¿pua i jägbarju? ajim. Mag chirabnaa pūchta khiijunaa ich jäg mu iek gaaita ubu chitá ajim ich Pedroog.

²³ Pari Jesuu mag iekhatarr igwia hermanonaanau amach ee-pain mu igwia, “Magan mag woun chan meeba ich mag nūrrajugi” a iekhaajeejim. Pari much-deucha ūurwai chan Jesuu mag mu meepiba ich mag chitaju aba, sii ar muchdeu jaau chirūmjopaita, “Mua i meepiba deeu much bee nūn ora ich jäg nūrrapiju akhiinjā, ¿pua i jägbarju?” ajim. Magpaita iekhajim.

²⁴ Jesuu mu igwia mag iekhatarr ich ag wounaupaita mag thumaa cha jaau chirūm mug ēsap gaai, muchjā i dui ogduba chitumua much daúa oojerr aawai. Maagwai tagam khūunau-jā khaphu nūn, mua mug phā chirūm nem chadcha arrta jaau chirūm.

²⁵ Mua mug ēsap gaai phā chirūm atcha Jesuu nem inag pooma waaujeejim. Irua mag nem waaujerr thum āhābdo jaaukhiiin, libro khapaanata oberkham, makhuun thumaa õrag khakhapdo amkhiiir īgkhaphyaag.

Maga ajim keena. Makhuun-damta pārag khap amkhiiir jaauum ig chirajim.

Juan, ich Jesús dūicha chitaajerr

HECHOS

Ich Jesuucha jür autarr khūunag Ēwandam Akharau nem waupimarr ag nem īgkhaa

Chi phātarr. Mug libro gaai nacharam versículo oonaa Lucas 1:1-4 gaaijā ookhiin, ich ag wounagpaita phānaa deepui sim, merag chukhu sim. Ajapcharan Lucas gaai Lucaau jooi Teofiloog nacha ichdeu jaauum ig sierrpai jaau-puijim, ich Jesuucha nem wau nūrrarrma. Maimua mug Echos gaaita deeu ūwaaai jaubaademua jūrr chi Jesús thōophiwi ich Aai aar matarr khur ya amach ap paaukhawi i dui wenhurrarr khūhnau nem waumatarr jaau sim. Ich Jesús ūgthar maagpamua jaauwai, irua ich jūrr Ēwandam Akhaar pūibarm jua theegauta amag nem khīir pogkhe waupiju arr aawai, chadcha ag juapauu nem waumatarrta jooi Teofiloog jaauphi sim, Lucaau.

Khan jawaag ajī.

1. Jāga Jesús iek durrpierr aaidūmajī: Mag chi unction nūm khūun gaai Ēwandam Akhaar phēs aicheewai, ag dūita amach jierrnemkha aaidūjierram. Ich Ēwandam Iewaa agtha amach dūicha khitaawai jaautarrjo, Jerusalenmua jaauphobaaderr, Judea durrjā jaauna, khīrab Samaria eem magwe jajawag wetumua amach durr eemua oberdūtkhawi, amach meeun khabam eem magwe Antioquiapienagpa Siria durr ee jaumajierram. Mag nūm ee Pabloou warag jaaubaadem gaaimua griegonaan eemua Romapien eepa aaidū joisijim. Magħum īs chará durrierra aaidū wejom, maach eepa.

2. Jāga aajeejī Ēwandam Akharau ich juapá chi unction durrarr khūunag deemamua: Amach eepai khaigba aadep aawai nem wauju khaugbam aigjā Ēwandam Akharauta khīrjug deejeejim. Ich Ēwandam Akharau mag amag jaau wai nūrrarr aawaita khapan khaba narr ee ewag paawai uu unction durrum khūun khapaana aphobaadejim. Magbaadem gaaimua warr sīi òor amach meeun appai khīet nūnūidūmjo atarrjā Cristo gaaimua ābam khodkha nūisijim.

3. Chijā khūunauta maach peerduajem iek durrpierr aaidūphijierrá: Mug libro gaai peer jārrchapaím Pedro appai jaau sim (caps. 1-12); maimua cap. 13 aigmua atagta khīeb o nūm aar Pablo phidag jaau sim.

Ēwandam Akhaar pūiju Jesuu jaautarr

1¹Jooi Teófilo, ¿jāgpai chirú? Pūch khapeer ajapham Lu- caauta pūrug mug ēsap phā dee-pui chirūm.

Nacharam ēsap phā deepui-tarr gaai mua pūrug jaau chirajim, Jesuu warrcha ich phidkha-baadeewaiwe nem waunaa jaaujerr aigmua khīeb i ūgthar matarrpa.²Mua pūrug jaau chirajim īchab, mag ich Jesuu ūgthar maju nawe, Ēwandam Akharau

ichig jaaupibaawai, jūrr irua ich dui ogduba wenurramkhīir ichdeucha jūr autarr khūunag, jāga amau nem wau wenurraju a jaau puatarr. ³Na muchdeu pūrug jaau chirarrjo, makhuun mag ichdeucha jūr autarr khūunagta örav i juau thōowi deeu iiu phiidutarr khurjā dau daau oberchewi ich oopiejeejim aajem, chadcha ich iiu chirum khap amkhīir. Cuarenta días nūm ee ich mag ich oopiejeejim aajem. Mag ich oopi simua, jāga Ēwandomau òor ich denkha auwia ichta am Porkhaajē a jaaujeejim aajem amag.

⁴Mag ichdeu doce jūr autarr khūunag ich oopipikham jaarta īchab amag Jerusalén phobor eemuajā chawag wetpiba jaau-mamua amag, —Mua pārag jaau-jeejimgui ajim anūm, mū Ayau pāar athee ich Akhaar puiju. Magtarr aawai mug phobor eemua chawag wetba, muigpai nūbat ajim anūm, ichdeu chadcha pārag ich Akhaar dee nūm ora. ⁵Juanan chadcha dodamaupaita òor por choojeejim, mamu mugtarr khur pomcha khaba nūm ee, jūrr Ēwandomau ich Akhaar-ta pārag deejogui ajim anūm. Mag ich Akhaar deebarmuata, chadcha pāar por choo chaar por choo nūsijugui ajim aajem Jesuu amag.

Teófilo, maach Por Jesuu mag iekhatarra aawai, chadcha ichdeu iekhatarro, jāga mag Ēwandom Akhaar beejī a khap amkhīirta ūs mua deeu pūrug mug ēsap phā deepui chirum. Maimua mag bee-wi, jāga mag ich Jesuu ichdeucha

jūr autarr khūun ee sīeichewi, amag nem waupimarrjā agjo mua pūrug jaaupääigpam.

Jesús ūgthar matarr

⁶Maan mugta ajim aajem:

Mag amau chi Jesús thōowi deeu iiu phiidutarr khur ya ābmiecha ichdeu jūr autarr khūun dui sīejim aajem. Mag amach aig sīerr aawai amach garmuata irig, —Señor, marau khap am ig nūm-gui ajierram anūm, marag jaaubá. Īsta pua chadcha chikhamnaan jua eemua maar peerdu auwi puchta thumaam khūun Porkhaagpá, maach gobieno chaarcha wai nūsieg?

⁷Magbaawai Jesuu amag mag-jim aajem:

—Ēwandom ichta thumaam khūun khāai nem jua theeg si-mua ichdeupaita magūm nem thum khap aju arr aawai pārau chan būurjā magūm khap aju aai khaba nūmgui ajim anūm, jāag-waita magju, wa khan edta magju khai. ⁸Mag khāai Ēwandom Akhaar pāach gaai phēs sīeichejuun chad pārau khaphu aju aai nūmgui ajim anūm. Mag pāach gaai phēs sīeichem ed pāar jua theeg aphobaademua mua nem waaujerr pāach daúacha oonaa mū iek pāach jūgħuucha ūurjerrjā pārau òrag jaau nūrrjee aju. Nacha mug Jerusalén phobor ee, maigmua Judea durr, Samaria durr, ich mag khīeb durrpierr jaau wetumua warp durr chaauram magwe pārau jaau wenurrajugui ajim anūm amag.

⁹Ya ich Jesús mag iekha obarm ee, sii warag ügthaapagmam dui jħunthumie baug beewi sii ag ee i meer athamjo abaawai ħu amau i oo wai durrarrjā warag oohba pamamua chukkhu aadejim aajem. ¹⁰Mag warag i ügthaapagmam eerpa dħunħidu nūm ee, emkhooiñ numi kħajja bæpphä jūa sīsidumta degolp am aig dħunħutkhachejim aajem. ¹¹Mag dħunħutkhachejia amag, —Keena, ġkhanta ügthaag jāg eerpa dħunħidu nūma? aichejjeram anūm. Jesús ya ügħtar petabahab. Mam u ar jāg pārav i mam oo naabá; ich jāg pāachdeu oo nūmjo ūmaai deeu i beebajupa ajierram anūm amag, mag chi khajja bæpphä jūa sīsid arr khunħnau.

Judas jūrr Matías
anūm jur autarr

¹²Mag amach dui āba sīewia petam oobaawai, durradim Olivu Durrsi anūm gaai naawi ich aigpaimua Jerusalenag wetjim aajem. Mag durrsi Jerusalenmua warpcha khaba, peer kilómetro ābpáim sim aajem. ¹³Mag wetwia phobor ee paaukhabaimaawai ügħħaa amach jēerjem aar āba biirdu nūsijim aajem. Maig naajim aajem: Pedro, Santiago, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago jooi Alfeo iewwa, Simón ibuur wauwia Celote a thħurjed, maimua Judas, woun āb deeum agħiżi Santiago anūm dui ābam khunħn. ¹⁴Makħun amach thum ich mag biirdħajnejim aajem Jesús eeugpeen dui, ich Jesús ād

María maimua dewam ħxinpa, āba mag biirdħunnaa ēwanda mag jewaag. ¹⁵Ich mag ēwanda mag jewaag am āba biirdħu kħam ed gaai, biek āb Pedroou tagħġam khun agħiżżejjix. ¹⁶—Keena ajim anūm, Jesús gaġġiha kħodamnaan. Mua pārag jaau-khimgui ajim anūm. Jāg maach Por Jesús imeraa perpittarri ichi it-tnejja ich jāgju aai siejim, warrgarwe rey David khararru ēwanda Akħarau ichig jaubaawai ich mag phä pħarrjo. Chadha magħarr tħalli awa it-tnejja it-tnejja Por Jesús pür awaan beewajja maach khapeer Judas khararra ta chi porkha nħarrax imġarr. ¹⁷In maach eem maach dui āba phidkhaajejjimgui ajim anūm. ¹⁸Magħarrta ich dau lokoo mag Jesús pertarr paar ichig phagtarr phatkhonau jēb per auwia, mam mawia, ichdeupai ich o jorrkaawi, porou burrwi, bi jurrphe sii jħaż-żarru apuijimgui ajim aajem. ¹⁹Mag ichdeupai wir aig ich thħowia magħbar Jerusalenpienau thum tħropho baadeewi mag durr ichdeu per autarr aig “Aceldama” a thħarrjierramgui ajim aajem. Mag am meúa Aceldama aawai maach meúan jūr “ōr thħotarr param jēb” a simu. ²⁰Judaau magħi khaphuta warrgarwe rey David khararru Salmo anūm phä sīewi i igwia magħi:

“I di atarr di őor parii iseg pħażu, ag ee joobaju khunħn chukku.” *(Sal. 69:25)*

Maimua ich ag ēsap gaai ich Davidaupai īchab,

“Deeumua jūrr i phidkhaajerr phidag phidkhaju aai simgui” a phā phajim. (Sal. 109:8)

²¹ Magua mua mag chirūngui ajim anum ich Pedrooupai. David khararrau jaautarrjo chadcha amkhīir, muig maach ee ñor nūm eem āb maach daumaai jūr aujogui ajim anum, ich daúa Jesús iiu phiidutarr ootarr aawai maach ipierr jaaumkhīir. ²² Mag maadeu jūr aujuun, īchab maachjo Jesús dui ogduba wenurranaa īchab warrcha Juan ñor por choomieu Jesús por chootarr aigmua ewag pawiajā khīeb ich Jesús ügthar ma nūm ed gaai ich mag maach dui ogduba wenurraajerr khūn eemta jūr auju aai nūngui ajim aajem.

²³ Pedroou mag iekhabaawai, aig narr khūnnau ñor numí thūr aujierram aajem: Ab José anum, ich ag wounpai Barsabás a thūr-naa īchab ibūr wauwia Justo a thūurjem; maagwai ābakhai Matías ajim aajem. ²⁴ Mag numí jūr auwia Œwandamag jeeumamua magjierram aajem:

“Œwandam, puchdeuta chadcha ñor thumaam khūn thāar khaphū chitaawai, marau purug jeeu nūm, marag jaaubá” ajierram anum, “mug numí nūm aig chijāata puchdeu ig chirūm agá. ²⁵ Ya Judajā ichdeu khaigba arr gaaimua wir aig ich thōobaawai i jūrr puch i jaau nūm phidag maar dui āba phidkhamkhīir marau deeum

ig nūngui” ajim anum, “maach daumaai.”

²⁶ Mag Œwandamag jeeu durrawia mokpor gaai am thūr numwe phākhanaa jēkhūt barbapääwai, chi Matías thūr phā simta ügthaag jēer kherbaimajim aajem. Magtarr aigmua atag Matías warm khūn once narr dui āba phidkha sīsijim aajem, Œwandam i jaau nūm phidag gaai.

Œwandam Akhaar beetarr

2 ¹ Maimua nemkho dictarr khur cincuenta días nūm ee, judionaan phiesta Pentecostés anum burrijim aajem. Ich mag edcha thum chi ukkan durrum khūn ābam aig podpa thūnaajim aajem. ² Mag am āba podpa nūmta, degolp edjā eemua jēbh phū theeg urum iekjo jug urum ūr athajierram anum. Mag jug beewi am nūm di gaaita sīi wūbaichemjo ajim anaabá. ³ Magbarm abarmūn meukhīrjo sīsidūmta sīi ūtdaujo uujēer uujēer aademua, ich Jesús iek ukkan narr khūn por ūr dūrjopkhamamua, dūrjopkha, deeu chukkhu aadejim anum. ⁴ Mag ūtdau khīrjo simta ñor por ūr dūrjopkhabarmjo arrau Œwandamau ich Akhaarta thumaam khūn gaai phēs deebarmua agdaujo deeum meu amachdeu būrjā iekhaba aajerra waa iekha nūrjee aphobaadejim anum, ich chi Œwandam Akharau iekhapimampierr.

⁵ Ich mag phiesta jaar Jerusalén phobor ee naajim aajem: judionaan Œwandam iek ukkanhaa irua jaau sim ipierra aajem khūn,

durrpierrmuia beetarr khūun.
 6 Mag edjā eemua phū iekjo jug pierrum ūrbaawai, thum āba ag di aig biirdūnaa mag phū iekjo thūnum dui sereu wejom ūrbaawai, “¿Jāga aademta mug thūnūsima?” ajierram anūm, amachdeu ūurwai am meeun khabam khūunauta durr warpham khūun meupa ajapha chi meu khūun denjo iekha nūm ūrwia. 7 Mag ūrwia sīi warag dauderra nūmuia amach wir aigpai jejeeu aajeejim aajem, amach khapeenag. Mag jeeu nūmuia, —Keena, ar jāg durr chaauram meupa iekha nūrrjeem khūun, ¿jākhūun amach thum Galileapien khabá? 8 ¿Jāga jāg amau iekhamam marau maach meúachata ūr nūmma? aajeejim anūm. 9 Muig maach nem meu khapan iekha wejomgui aajeejim anūm, durr chaauram khūun pom thūnaawai. Muig nūm: Partiapien, Mediapien, Elampien maimua maach chi Mesopotamia durr joobaajem khūun; Judea durram khūun, Capadociapien, Pontopien maimua Asiapien. 10 Mag tag īchab thūnum: Frigiapien, Pamiliapien, Egipto durram khūun maimua Africa durr phobor Cirene anūm ag atag naajem khūunpa thūnum. Romapienjā muig joo-baajemgui ajim anūm, judionaan chaar maimua deuem durrmuia beewi judionaan igar nūm khūunjā agjo, 11 Creta durram khūun dui Arabiapienpa thūnum. Mag meu khīirpierr thūnum ee thumaam khūunau agdaujo dich meúata Ěwandamaau nem wautarr amau

īghamam ajapha ūr thūnūmgui ajim anūm.

12 Mag amachdeu warm khūun deuem meupa ijējbkham ūrwia dauderra nūm gaaimua, amach wir aigpai jūr jeeu ohookhamua, “Ma mug thūnūmūn, ¿jāga awiata jāg thūnūmūn?” khajierram aajem. 13 Mamū āaur khūun īchab aig narr khūunau warag am wauwia, “Vino pom agtha khūwaa sim dophiwia khech thūnaawaita jāg thūnaabahab” aajeejim aajem.

Pedroou òrag iekhatarr

14 Magbaawai Pedro tagam ich khapeen agjo ich Jesuucha jūr autarr khūun dui āba būjāau dūnūsiwia thet amag magjim anūm:

—Keena, Judeapien, maimua īchab Jerusalén naajem khūun: Khap abat mua pārag jawaagpam; mu iek ūrbat ajim anūm. 15 Óor pārau oowai jāg thūnum chan pārau jaau nūmjo mag nag pom dowia khech thūnaawai khabam-gui ajim anūm. Pārau oo naabá ajim anūm, īsta edpherr garm las nuevepai sim; agtha doojem orajā khaba sim, ¿jāga mag òor khech thūnaajugui? ajim anūm. 16 Am jāg nūmūn, sīi warrgar Ěwandam i jaaumie Joel khararrau phā puatarrjo thūnum khabahab ajim anūm. Mug thūnaaju igwiata ich Ěwandamaucha jooi Joel khararrag jaaumamua,

17 “Ya mug atag māchdeu
 mug jēb opūju gayaa
 paawai mua māch Akhaar
 thumaam khūunag
 deemajugui” ajim aajem.

- “Mag mua amag mꝫch Akhaar deebaawai chaain chi emkhooinau chi ƿuinaupa warrgar mꝫ iek jaaujerr khꝫun denjo mꝫ iek jaaujogui” ajim aajem.
- “Maimua chaainaam khꝫun dui jooiraam khꝫunpa mua mꝫch aar kh aiapi aumajogui” ajim aajem.
- 18** “Ichab mua thum mꝫch ipierraas n m kh unag mꝫch Akhaar deemaju, emkhooinag wa ƿuinag awia kh aij .
- Magbaawai amau m chdeu amachig jaaubarmta j rr  rag jaaumajogui” ajim an m ich  wandamau.
- 19** Mag jaaumamua ichab, “Ed   eej   mua m ch beeju ijaur nem kh irpierr ompaapimajogui” ajim aajem.
- “Maagwai mug j   gaai bag ooju,  tdau phur jierraraukham dui; s   naa ph ichchi kh orr j ubaadeph mj   oojogui” ajim an m.
- 20** “Mag m ch juu theeg thum beeju ed gayaa paawai,  sdawam edau kh baadeewai j rr edaram edau arg s   bagjo phurii aadejogui” ajim aajem ich  wandamaucha.
- 21** “Mam   ichab  u ar thum m r g amach dau aug khaugpi jeeu n m kh unan  u peerd tkhajogui” ajim aajem ich Jooirau.

(Jl. 2:28-32)

22 Pedroou mag  wandam iek ph   p arr jaau dichwia, ichab ij  -j  bkhamua, —Keena israelnaan, cha mua iekhaagpam ajapha  rbat ajim an m. P rau khaph  numgui ajim an m, Jes   Nazaretpierra ich  wandamaucha p uitarr aawai p ach ee ag na nem mag ooba aajerr irua wau n rraajerr gaaimuata  wandamau p rag ich juu theeg oopijim. 23 Mam   mag khitarra juau ich  wandamau mag  duraa i th opibajieb ajim an m, mag i th opibarm gaaimua warag p achta wajapcha oberju khaph  sierr aawai. Magju arr aawaita, p achig p r deebaawai, p rau i p r arrwi p ach ipaarmua pakuls gaai  or s   khaibag s  sid   kh unag i meerphe th opijierramgui ajim an m, ich  wandamau ag nawe mag kh irju wai sierrjo. 24 Mag juau i th opujierrab mam  ,  wandamau deeu i phiri aujimgui ajim an m. I mag s   j   ee ich mag sierraju atheem khaba arr aawai mee n muapai chan pod i th   aubajim a jaaumajim aajem Pedroou. 25 Magju arr aawai rey David khararauj   warrgarwe Jes   igwia ich Jesuuta chadcha ich Aai dui iekha sim  rtarrjo ph mamua magjim:

“ wandam” ajim an m chi Chaai garmua ich Ayag, “mua khaph  chir  , p  m  dui ogd ba s ejem. P uchta m  na n n   khaawai pua b  urj   m  chig apibamgui” ajim an m.

- 26 "Mag gaaimua thāar
onee chiraawai much
meukhīraucha pūrūg uu
ajim a chiraajemgui" ajim
anum chi Chaaairau.
- 27 "Mua khaphū chirūm,
khaigbam khūun akhaar
weetjem aar mu akhaar
pua pūim iek phibamgui"
ajim anum, "puch chogkha
chirūmta pua mu kha
khōsi wai chiraawai.
Much kherbarm jēb degpai
uduraa ārpiba, deeu much
phiriu aujujā mua khaphū
chirūmgui" ajim anum.
- 28 "Puchdeuta puch aarcha
obeerjem khudau mūrūg
khaugpijim,
maagwai puch dūicha
chiraimaawai mu onee
chirsijugui" ajim anum.

(Sal. 16:8-11)

29 Mag David khararrau phā
puarr igwia ich Pedroou, —Kee-
na, pāade khīrjubat ajim anum.
David khararrau ichpai wir aig
igwia pod mag iekhaju khaba
siejim. Maadeu meraajā khaba
num, maach dau nawe jooi David
khararr meewi bep sīuijerram;
mag i beptarr jēbdi agtha sīejem-
gui ajim anum. 30 Mamū i īchab
Ēwandam i jaaumie arr aawai
irua khaphū sīejim ēwandamau
ichig "Mu cha iekha chirūm
iekhau pu chaain ewagam khūun
eemta puch simjo reikhapi-
ju" a iekhatarr. 31 ēwandamau
mag iekhatarr aawaita Davidau
khaphū ya oo wai simjo Cristo iiu
phiidūjujā jaaujim: jāga ēwandamau
ich Chaai akhaar khaigbam

khūun akhaar weetjem aar mawia
ich mam sīepiba, ni i morjā ich
aukherbarm jēb degpai ārpiba,
sii phiriu auju. 32 Warrgarwe mag
jaaujerr aawai ich ēwandamau
chadcha i phiriu aujimgui ajim
anum. Marau mag jaau nūmūn,
chadcha maach daúacha ootarr
aawaita mag jaau nūmgui ajim
anum Pedroou.

33 Mag jaaumamua ichdeupai,
—Jāan ēwandamau ich juu theeg-
gauta chadcha i phiriu autarr
aawai īs ūgthar ich ēwandam
dūi āba thumaam khūun Porkha
simgui ajim anum, ich Jesús ig-
wia. Magta īchab ich chi Ayaucha
ich Akhaar deeju a jaaujerrjā irig
deejimgui ajim aajem. Mag ichig
deebaawai jūr ich Jesuu īsta ūrag
deebarmgui ajim anum. Magua
cha pārāu pāach daúacha oonaa
pāach jūguucha pāach meu ūr
numjā mag sii khech naawai kha-
ba, thum ich Jesús gaaimuata jāg
thunumgui ajim anum, chadcha
ichta ūgtharjā maach thumaam
khūun Porkha sīewai. 34 Maigta
pārāu oo naabá ajim anum. David
Jesuo ūgtharjā thumaam khūun
Porkhaimaba arr aawai ḥjāga
irua ich igwia magkhajī? Mag
khāai maach Por Jesuuta ūgthar
pabajimaawaijā thumaam khūun
Porkhaimaju ichdeu khaphū sīerr
aawai, ich Jesús igwiata Davidau
ich paarmua,

"ēwandamau maach
Porogta, ich dūi āba
thumaam khūun
Porkhapieg ich juachaar
gar juppiju" a iekhabajieb
ajim anum, 35 "i

oomapham khuun thum
ich juu ee purkha dee num
ora.” (Sal. 110:1)

³⁶Maimua deeu ich Pedrooupai, —Keena īsmua atag israelnaan thumaam khuunau warre khaphu abat ajim anum, cha mua pārag jawaagpam. Ar pāach ipaarmua pa gaai meerphe thōop*u*pi jaattarr Jesuuta warag Ēwandamau thumaam khuun Porkhapibarm; ich khabajieb ajim anum warrgar-we Ēwandamau jur auwia maach peerdu aumkhiir puij*u* jaaujerr.

³⁷Pedroou mag iekhabapuim amachdeu ūrbaawai warre gaai machaaga aphobaademua ich Pedroogcha jeeunaa i khapeenagjā agjo, —Keena, ¿magan marau jāgata aju aai nuwi ajierram anum, Ēwandamau maach peerdu aumkhii? Marag jaaubat ajierram aajem.

³⁸Magbaawai Pedroou amag magjim aajem:

—Thum agdaujo pāach mor ewag khiirijuwia Ēwandamag pāach khaibag chugpaapi jeeubat ajim anum. Magnaa chadcha Jesucristo iek ukhanaa pāach por choopibat ajim anum. Pārau magnun, Ēwandamau pāar khaibag chugpaap*u*wia jūrr ich Akhaarta pārag deejugui ajim aajem, ichdeu deeu jaautarrjo. ³⁹Irua mag ich Akhaar deeu jaautarran, pārag deenaa, pāar chaainagjā deewi, thum durr warpham khuunagpa deeu jaautarau. Wajapcharan thum ichdeu khōsi thur aumam khuunagta ich Akhaar deemaju-gui ajim aajem.

⁴⁰Mag, Jesuu nem waaujerr thumaa jaauam d*ui* warag am wawimamua Pedroou amag, “Oor mug chi ajaugjā chukhu thunum khuun d*ui* okhoomapha num khai, āba Ēwandamta jurbat” aa-jeejim anum.

⁴¹Mag chadcha Pedroou jaau sim ūrwia Ēwandam iek ukhamarr khuunau amach por choopimajierram aajem. Ich mag edpai ukhawia amach por choopimarr khuun appai tres miljo naajim aajem. ⁴²Mag, chi ukha durarr khuun thum ābam aig podpanaa ich Jesuu puittarr khuunau jaau numpierr ich mag am ipierra wenurraajeejim aajem. Amach khapeen d*ui* o khaigbajā khaba, ante Ēwandamag jeeu numua warag thachjā āba jig khoojeejim aajem.

Jāga aajeejī warrcha Cristo iek ukha phobaaderr khuun

⁴³Mag num ee ich Jesuu jur autarr khuunau ag na nem mag ooba aajempa wau num oowia oor thumaam khuunta dauderra thunaajim aajem. ⁴⁴Chi Ēwandam iek ukha num khuunan ūiba āba biirdunaa amach khapeen d*uijā* ajapha naajeejim aajem. Maguata jūrr agdaujo chikhamnagjā nemdam īgkhaba, thumaa jig aumaa-jeejim aajem. ⁴⁵Amach nem wai nuñuid arrjā thum perkhuinaa chi phatkhon jūrr nemdam ig numjā chukhu khitheem khuunag jigpuimaajeejim anaabá, thumaa agdaujo. ⁴⁶Mag numua edau āspapakhampierr Aai i jeeujem deg āba podpanaa Ēwandamag

jeeujeejim aajem. Maimua amach di aar pawiajā ich mag Ėwanda-mag jeeu nūmua thachjā agdau-joo thoikhanaa thumaa o āba onee kho dichdimapphu aajeejim anūm. ⁴⁷ Amach mag nūm gaai-mua ag phobor eem sīi bithurgam khūnaujā am kha khōsi aajeejim aajem. Mag nūm dui maach Por Jesuu warag õrag ich iek ükapi aumam khūn ag nawe ükha du-rarr khūn ee dubmaawai warag khapaana paaukhamajim aajem, edau āspapakhampierr.

**Woun āb bu ākhāraa
khitum monaautarr**

3 ¹Biek āb Pedro Juan dui Aai i jeeujem deg wetjierram aajem, ya kheeuragam las tres nūm ee. Mag ora paawai õrau Ėwandamag jeeujerr aawai īchab amach paat jewaan wetjim aajem. ² Mag Aai i jeeujem deg dub nūm puertdi aigcha ed eepierr woun āb aphu khitum jup kheeuje-jim aajem. Mag woun bi eewe bu ākhāraa khitumta thaabatarr aawai podjā ich appai dūrdur aba, sīi õrauta jiir aubeewia mag puertdi “Chi Ooimug” anūm aig juppi sīiujeejim aajem, õor ag ee dub nūm khūnag phatkondam jeeumkhīr.

³ Biek āb i mag oo chirumta, Pedro Juan dui ierrag dich we-tum oobaawai amag, —Aay keena ajim anūm, mu ap chitum, murug phatkondam deebat ajim anūm.

⁴ Magbaawai amach numiim khūnau irig eerpanaa Pedroou irig, —Marag oobá ajim anūm.

⁵ Mag Pedroou ichig “Oobá” abaawai ichig nemdamta deeg-pampii awia amag eerpa oo sisi-jim aajem. ⁶ Mag amachig eerpa-baa Pedroou magjim anūm irig:

—Mu chan būrjā phatkhon chukhu chirum, mamu muchdeu podju ayaam chan mua pūrug īghabam. Āba Jesucristo Nazaretpierrau puch monaaujuuta khīrjunaa phiidubaad ajim anūm.

⁷ Mag iekhanaa i juachaar gar purnaa ūgthaag eudu athaawai chadcha nem bupá ubag aadejim anaabá. ⁸ Mag ich juua gaai purnaa dūnūupi athaawai, dui ūgthaag phuddu oo dūneisivia ich mag nem ajaug dūrdur sisijim aajem. Mag warag am dui āba Aai i jeeujem deg dubwia sīi chaajo onegau bu jiir nūnūhugmamua Ėwanda-mag, —Uchata pua mug mu monaubaþim Ėwandam; chadcha puchta thumaam khūn khāijā chi thierriugui a ijēb nūnūhu khabaadejim aajem.

⁹ Magtarr aigmua atag ich mag onee Ėwandamag uu ajijimkham thumaam khūnau oojierram aajem. ¹⁰ I mag nūrrum oowia dauderra naajieb mamu, thumaam khūnau, “Jā chadcha ar Aai i jeeujem deg dub nūm puertdi Chi Ooimug a thūurjem aig oo simua õor dich nūm khūnag phatkondam jeeujerr woun khabahab” aajeejim aajem jūrram khūnau.

**“Pórtico de Salomón” anūm
ee Pedroou iekhatarr**

¹¹ Mag ich monaubaþääiwi chi bu ākhāraa khitarrau Pedro Juan dui chaaug wetpimaaugau,

warag am gaai pürbaadejim aa-jem. Ya mag i monaaubaadem ñorau khakhapdo aadeewai daau-gajär edau obeerjem bi gar dijäo weu wejom “Pórtico de Salomón” anumug thum khaphig phobaade-jim aajem, mam gar chi bu ãkhäraa khitarrau Pedro Juan dui wenurrum kha ogduba sïerr aawai. ¹²Pedroou mag amachig khaphig wedurum oobaawai mag khapan thunumug magjim aajem:

—Keena, ¿khan jägwia jäg maar oowia pär dauderra nñ? ajim anum. Pärau jäg marag-ta eerpapaad aadephum, ¿pärau khïirjuawai marau maach juapaauta jäg monaaubarmjoo nñ, wa Ëwandam na maach pekau chukhu nñm gaaimua jägbarm khäijä anú pärau pääch odegpai? ajim anum amag. Mag khabam-gui ajim anum ichdeupai. ¹³Jaan ar Ëwandamau ich Iewaa phitarrta ar khabam awi päächdeu thöötarr ag jua theegauta jäg i monaaubapüimgui ajim anum. Ich jäg Jesuuta i chogkha beetarr aawai, maach Ëwandam anaa íchab maach jooin Abrán Isá maimua Jacob am Ëwandamau-pai thumaam khun Porkhapi-naa nem jua theeg apijim. Ich ag Jesupai khabajieb ajim anum, ar Pilatoou phapääig abaawai päächdeu warag thöopüpi jaau-tarr. ¹⁴I bñurjä pekau chukhunaa thumaam khun dui ag-pierraa khitarrau pärau warag thöopi jaunaa jürr ag khäai chadcha ñor thöomie chaarta pääch ipaarmua warag cárcel degmuajä weeuphipijierramgui

ajim anum. ¹⁵Mag, pärau chadcha warag maach thumaam khun iiupiejemta thöopüjierramgui ajim anum. Mag i thöopüjierrab mam, deeu Ëwandamau i phiri aujimgui ajim anum, jëbdeg sïerr äba. Marau mag jaau nñmñ, mag päächdeu i thöötarr khurjä maach daúacha monakha meeба arrjo nñrrum oojerr aawaiugui ajim aajem Pedroou amach khïir-chä. ¹⁶Maimua mag chi woun bu ãkhäraa khitarr igwi, Päade wajapha khïirjugat ajim anum. Mñig ni äbmuajä meraajä khaba sim, warr jäga sïejí mug woun. Mag sïejeib mam, chadcha Jesuu ich monaauju khaphu sïerr aa-waita jäg monaausisimgui ajim anum. Pärau ïs mug woun monakha oo nñmñ, jääan maraujä maach khïirjug ee äba Jesús jua theegaupaita i monaauju khaphu narr gaaimuaugui ajim anum. Mag gaaimuata jäg warre ich bi eewe monakha thaabatarrjo pärau ïs i monakha oo nñmgu ajim aajem.

¹⁷Magna ich Pedrooupai, —Mua khaphu chirumgui ajim anum, pärau pääch pornoan duimua Jesús pürnaa thöopäai-wai chadcha ich Ëwandamaucha puitarr khabampii awiata jäg i thöojierram. ¹⁸Pärau i dui jägtarran, ich Ëwandamau warrgarwe ich i jaaumienag jaaupibaawai jürr amau ñrag, “Ëwandam Iewaa Cristo beewia ñrav i dau aphu thöoji” a jaautarrjo, ich Ëwandamauta ñduraa pärag i thöopi sim khabajieb ajim anum. ¹⁹⁻²⁰Päachdeu i dui magtarr jürr

pāach khaibag thumaa āsie ewag khīirjunaā ūwandamag chugpaapi jeeubat ajim aajem, mag khaibag chugpamkhīir. Pāach thum israel-naanau magta jeeukhiin, mag Jesús warrgarwe ūwandamau jūr auwi p̄iju aajerr deeu p̄ibarm gaaimua ūwandamauta pāar kha oneg chukhu narrjā kha onee apijugui ajim aajem. ²¹ Mag irua p̄ijup mamu, m̄ugwaiweran Jesús ich jāg ūgthar sīeju aai simgui ajim anūm, warrgarwe ūwandamau ich i jaauumienag jaaujerrjo m̄ug durr thum deeu ūmaai durr w̄ejhūg paapäain bee nūm ora.

²² Ich ag Jesús igwia Moiseeujā warrgarwe maach jooinag,

“Maach Por ūwandamau maach khodnaan eempai ūor āb ich i jaauumkhīir p̄ijugui” ajim anūm, “ich jāg murugjā pāach ee ich iek jaaupitarrjo jaauumkhīir.

Mag ichdeu p̄ibarmua pāachig nem jaauwai i ipierraab abat” ajim aajem.

²³ “Mag ichdeucha jūr auwia p̄ibarmua nem jaau simta ukhaba abarm khūun chan, oob amau amach ūgthar oberju amiet” a jaaujim aajem Moiseeu maach jooinag.

(Dt. 18:15-19)

²⁴ Mag iekhakhagmamua ich Pedrooupai, —Ich jāg Moiseeu ichjo ūwandamau āb ich i jaaujem p̄iju jaaujerrjo, tagam khūun agjo i i jaaujerr khūun thum Samuel khararr aigmua ewagam khūunaujā ich mag jaaujeejimgui

ajim anūm. ²⁵ Magnaa, Pāach khabahab ajim anūm, warrgar mag ūwandam i jaaujerr khūun ag chaain ewagam khūun. Pāar dennaan d̄hi ūwandamau iek deewai ya pāarta irua khīirju wai siebajieb ajim anūm. Magtarr aawai ichdeu jooi Abranag, “M̄ug atag paawai p̄u chaain ewagam khūunau chaai āb oobarmuata thumaam khūun d̄hi nem ajapha waujugui” a iekhatarr aawai ²⁶ ūwandamau chadcha ich Iewaa jūr auwi pāar eeta nacha p̄ijimgui ajim anūm, pāach pekau pom s̄isidūm isegwia pāach thāar ee i athaawai pāach uu amkhīir.

Pedro Juan d̄hi chi thethemnaan na

4 ¹ Pedroou Juan d̄uimua agtha ūor pom mag wejomug ijējēbkham ee, am aig phadnaan beejierram aajem, Aai i jeeujem di thuajem khūun por d̄hi saduceonaanpa. Mag saduceonaanau jaauwai, maach meewai maach akhaar iiuba aajem aajem. ² Mag beewi makhuunau am d̄hi meeukhabaichejierram aajem, Pedroou Juan d̄uimua jāg Jesús iiu phiidutarrjota maachin thum iiu phiidutkhaju a jaau nūm ūrchewia.

³ Mag warag am p̄urkha auwia cárcel deg phe arrjierram aajem.

Mam̄ ya kheearaa pam eeta mag p̄urkha deethurtarr aawai ich mam̄ āspagkhajierram aajem.

⁴ Mam̄ mag amach p̄urkha arrju nawe jaau durrarrdam ūor pom mag thūnarr khūunau ūrtarr aawai īchab chi ukha narr khūun

khapanag emkhooin appai cinco miljo naajim aajem, **uuin** dui chaainjā beerba.

⁵Maimua ag noram āspaaū chadcha Jerusalén phobor ee āba podpajierram aajem: Judionaan porkha nūm khūn, Ēwanda-mag jeeujem degam khūn jooin, maimua Ēwandam i jawaag chi machnaanpa, thum āba. ⁶Mag tag naajim aajem: phadnaan thumaam khūn por Anás anūm, Caifás, Juan, Alejandro, maimua īchab mag phadnaan porkha nūm khūn khodnaanjā agjo. ⁷Maimua Pedro Juan dui cárcel deg narr phe awaan mamkhīir awi òor phijierram aajem. Mag phewi phe au pierrwai amach jārrcha dūnūutkhpinaa, —¿Khaíu jāg pāar jua theeg apiji a jeeuje-rram aajem amag, jāg woun bū ākhāraa sierr monaaupäaig?

⁸Magbaawai Pedroou Ēwandam Akhaar ich gaai phēs wai sierr aawai amag magjim anūm:

—Keena, pāar ar mūg phobor ee chi porkha nūm khūn mai-mua īchab mūg Israel durr Ēwandamag jeeujem degam jooin, mū iek ūrbat, mua pārag magkhimgui ajim anūm. ⁹Ar woun āb mūig bū ākhāraa khitarr monaautarrta pāraru marag jeeu naabma, jāgata marau i monaaupçījī a khap aag. ¹⁰Mūg Israel durr ee thumaam khūnau khakhapdo amkhiir, mua pārag jaaupçikhimgui ajim anūm. Jāan mūgta ajimgui ajim anūm. Chadcha Jesús Nazaret-pierr jua theegauta mūg woun cha pāraru monakha oo nūmūn mo-naau sīsim. Ich ag Jesús khabajieb

ajim anūm, ar pāraru pakuls gaai meerphe thōotarr. Mamū Ēwandamau deeu i phiriu au-jimgui ajim anūm. ¹¹Magtarr Jesús igwi khabahab, ar Ēwan-dam iek phā sim gaai “Di eu narr khūnau isegtarr dibigta jūrr chi di ād jārramkha sīsim” a jaau sim. ¹²Magtarr aawai deeum woun mūg jēb gaai maach peerdūju ayaam chan tag chukhumgui ajim anūm. Mag Ēwandamau maach peerdū aumkhīir deeum khūnagjā jaauba arr aawai āba ich Jesuupai khabam chan pod òor amach pekau eemua peerdū-bamgui ajim aajem Pedroou.

¹³Amachdeu mag Pedro Juan dui būurjā nem okag chukhu mag iekha nūm ūrwia jūgderra-naajim aajem, mag estudio pomjā khaba sīsidūmta mag iekha nūm ūrwia. Mamū amach wir aigpai, “Jākhūn jāg nūmūn, jāan Jesús dui wenurraajerr aawaita jāg iekha nūmgui” aajeejim anūm.

¹⁴Mag nūm dui amachdeu oowai chi woun monaau sīsierrjā īchab am bigaau oo dūnarr aawai pod jāan seukhaawaita mag nūm aju-jā khaba aajeejim anaabá. ¹⁵Mag oobaawai amach Asamblea ee-mua chi Pedro Juan dui jopcha dawag jurkhūnirñiwia amach appai iýu nūmuua, ¹⁶—Keena, ¿mūkhūn wounaan dui maadeu jāga ajuuta jāg nūma? aajeejim anūm. Mūg òor monaau nūm ooba aajem chadcha. Amau jāgtarr Jerusalén phobor ee thumaam khūnau khakhapdo thūnūm, pod maadeu “Jāan seukhaawaita jāg thūnūm” aju khaba nūmgui ajim

anum. ¹⁷Mam̄ cha amachdeu jäg Jesúis igwia jaau num tag jaaupimaaugau, maadeu am ajap dakhāunaa tag magum iek jaau-piba jaaujugui ajierram aajem, mag jaau wenurrumua warag òor ee mag iek aaidupimaaugau.

¹⁸Maimua mag khīirju auwia, deeu amach aig thūrkha aunaa, chadcha amag tag būurjā Jesúis igwia nem jaaupiba jaaujierram aajem. ¹⁹Mam̄ amachig magbaawai Pedroou Juan duimua jūrr amag, —Pārau khīirjuawai, ɻjāga ajapcha sī ajierram anum, Ēwandam dau na? ɻĒwandamau nem jaau sim ipierra aju khāyau pārau nem jaau nūmta marau ūrcha ipierra aju aai nūwi? ajierram anum. ²⁰Marau maach daúa oonaa maach jūghucha ūrtarr chan pod sī ich jäg jaauba sūju aai khaba nūmguí ajierram aajem Pedroou Juan duimua.

²¹Magbaawai chi thethem khūnau sī am ajap dakhāunaa chig aba p̄hap̄uijierram aajem, òor pom thūnūmuajā warag am kōit iekhamjo Ēwandamta tho iekha nūrrjee thūnarr aawai. Mag bu ākhāraa khitarr monau-tarr paar, thumaam khūnau Ēwandamag, “Ēwandam, p̄jom chan mug jēb gaai chukhumgui” anaajim aajem irig. ²²Mag chi bu ākhāraa khitarr Ēwandam juu theegau monauwai cuarenta años atcha sīejim aajem.

Chi ɻkha durrarr khūnau Ēwandamag juapá jeeutarr

²³Mag amach chig aba obeer-bapäiwai amach khapeen num

aar wetwia jaauwimajierram aajem, thum phadnaan chi porkha num khūnau judionaan Asamblea ee ago chi porkha num khūn duimua amach dakhāu iekhatarr. ²⁴Chi di garm khūnau mag ūrphobaadeewai ihāba Ēwandamag jeeu nūmua magjierram aajem:

—Ēwandam, p̄huta maar Porougui ajierram anum. Puch-deuta mug jēb wauwi, mug phūas-jā waunaa ag ee nem sīsidum-jā ompaajim, edjāpa. ²⁵Warrgar maach dau nawe puch Akharau puch chog David khararrag iekhapiibaawai, irua pu dai khīrcha iekha simjo p̄urug,

“Khan jägwi jäg durrpierr òor meeukhaphoo thūná, maimua par jäg maadeu nem igmaphamta wauju khīrju sīsidé?” ajim anum.

²⁶“Mug durr gaai chi porkha num khūn thum āba iek deewi jūrr pu dai werbhagjota khīr khaugphobaadephūmguí” ajim anum, “sīi warag maar Por chi Mesías puchdeucha jūr autarr ichaau am khōchgau.”

(Sal. 2:1-2)

²⁷Ēwandam, magtarr aawai chadcha David khararrau jaau-tarrjo ich mug phobor eeta āba biirdūjim: Erodes, Poncio Pilato, ich mug Israelpien dai deeum durrām khūnupa; mag āba biirdūnaa maach Por Jesúis būurjā pekau chukhu khitum puchdeu jūr autarr khaibag wawaag. ²⁸Magta chadcha warrgarwe puchdeu

jaauwai mag i dau aphhu aju a jaautarrjo, thum ag ee oberjim-gui ajierram anum Êwandamag jeeumamua. ²⁹Mag irig jeeumamua, Pua khaphh chirumgui ajierram anum, maar mug puch i jaaumkhir puchdeucha chogtarr khuun dakhu wai num. Maar pu chognaanau. Pua warag maar khuphii apibá, ogkhaba puch iek jaau wenurraag a jeeumajierram aajem. ³⁰Mor masim khunja monaaunaa puch Chaai pekau chukhu khitum Jesu ag juatheegau nem maadeu ooba aajempa marag waupibá, magum gaaimua õrag puch juu theegoomkhir a jeeumajierram aajem.

³¹Maimua ya amau mag Êwandamag jeeu obaadem ee, ich Êwandamaupai am narr di sii sôsõi athajim anum. Mag di sôsõi atham dui Êwandam Akhaar am gaai phes aicheewai magtarr aigmua atagta warag buurja ogkhaba, ich mag Êwandam iek jaau nhisijim aajem.

Nem thunum chan âbpaim den khabajim

³²Mag khapan Êwandam iek ukha thunarr khunan khirjug âbanaa ìchab o âbata naajee-jim aajem. Âbmujaj ich nem wai sim, “Much atheepaiju-jaj” aba, ante magju khayau, “Nem thum thunumun maach thumaam khuun deneugui” aajeejim anaabá. ³³Mag num ee, am iek warag amach chi Jesuucha ich iek jaaumkhir doce jur autarr khuunaujaj maach Por Jesu siu phiidatarr iekta warag iek

khegkha jaauphobaadejim aajem. Maimua ich mag jaau wenurrum jaarjaj Êwandamau thumaam khuunag am dui ajapha apiejee-jim anaabá. ³⁴Am iek mag thum jeb wai narr khuunaujaj amach jeb perphinaa, di numí wa numí atcha khaijaj paraa arr khuunaujaj warag amach di perphinaa, chi phatkhon Jesuu jur autarr khuun aig jigamkhir aibeejerr aawai, am ee atcha dau aphhu ichdeu nem ig simjaj chukhum woun chan chukhu ajim aajem. ³⁵Mag aipierrwai chadcha amau agdau-joo chi chukhu durrum khuunag jipäaijeejim aajem.

³⁶Cha jaau numjo, woun ab sijim aajem, Levinaan eem José a thur sierr, Chipre phuram gaai thaabatarr. Mag woun ibuur wauwia Bernabé a thur wai naajim aajem ich Jesuucha doce jur autarr khuunau. Bernabé aawai maach meúan “Okhirjug meeupiem” a simu. ³⁷Mag wounaujaj ich jeb wai sierr perphiwia, chi phatkhon aibeewi, Êwandam i jaaumkhir doce jur autarr khuunag deechejim aajem, agjo jiphimkhir.

Ananiaau Safira duimua seukhatarr

5 ¹Mamu ìchab woun ab sijim aajem, Ananías a thur sierr. Mag wounaujaj ich uwi Safira anum duimua amach jeb wai narr perphiwia, ²amach khaugbaju awi, chi phatkhon eem aaur amach athee auwia, agjo aaurpai chi emkhooirau deen majim aajem, ich Jesuu jur autarr

khūn aar. Mamū mag ich jayau phatkhon thum deen maba arrjā chi үuirau khaphū sīejim anaabá. ³Mag amach aar deebaimaawai Pedroou chi Ananiaag magjim anum:

—Ananías, ɁJāgwi jēb pertarr param phatkhon pua thum deecheba, ag eem pāach athee autarra, “Thum deecejim” a chirú? ajim anum. Puch jāg seukha simua Ěwandam Akhaarpatā pua khūgur auju ēkha sīebahab ajim anum. ⁴ɁPua oowai chi jēb puch den khabajī? Mag chi jēb puch den arr aawai, Ɂchi phatkhonjā puch den khabajieb? Mag simta, Ɂkhan jāgwi jāg seukhaju khīrju-baadejīma? ajim anum. Jāg sim aiguin Ěwandaampata pua khūgur auju ēkha sīebahab ajim aajem Ananiaag.

⁵Pedroou mag iekhabaawai warre chi meemta Ananías jēkhūt di bājā aimajim aajem. Mag seukhattarr gaaimua Ananías meetarr ūrwia thum chi ūrmam khūn thāar paraa nūsijim aajem. ⁶Mag oobaawai ēwannaan aig narr khūnau put ee pūreunaa warre aukheraan arrjierram aajem.

⁷Maimua magtarr khur ora thārjupjo nūm ee, chi үuirau ich jaai magbarmjā khaugba, Pedro sim di aar majim aajem. ⁸Mag mawia barbaimaawai Pedroou chi jayau ichig phatkhon deeimatarr oopinaa chi Safiraag, —Safira, Ɂchadchata pāar jēb ich mūgūm gaaipaita perjierrá? a jeeujim anum.

Magbaawai Safiraau, —Chadcha jāgpaim gaaita perbajieb ajim anum.

⁹Magbaa Pedroou deeu irig, —Safira, Ɂkhantheeta pua jāg puch jaai iek үkhawia dui i ipierr pāach numiim khūnau maach Por Ěwandam Akhaar khūgurju ēkha phobaadejīma? ajim anum. Magnaa ichdeupai, Pude ūrbā ajim anum. Pū jaai aukheraan wettarr khūn deeu barchewi puertdi aig bu eseserkham. Cha mu iekha chirūm iekhau nau pūjā ich jākhūnnaupai pū aukheraan arrjugui ajim anum.

¹⁰Maimua irua magbarm bu-rre chadcha Safirata di bājā a i bukhūrr jēer sīeimajim anum, warre chi meemta. Magbarm ee chi ēwannaan ujā aar narr khūn dubchewia chadcha ya maach chi meemta werba thūnum oo-baicheewai, Ɂchab arrwia ich jaai aukhertarr bigaau dui āba aukherjierram aajem. ¹¹Magtarr ūrwia thum Ěwandam iek үkha narr khūn jāphierrwia bigaauum khūnra thāar paraa nūsijim aajem.

Nem maadeu ooba aajem pom waaujerr

¹²Ich Jesuucha ich i jaauum-khīr jūr autarr khūn gaaimua Ěwandamau ag na õrau nem ooba aajem pom waumaajee-jim aajem, õor dakhīr. Maag-wai chará waragta chi үkha narr khūnan Aai i jeeujem di bigaau dijājo weu wejom “Pórtico de Salomón” a thār sim ee biirdudu aajeejim aajem. ¹³Mamū

chi ʉkha nʉm khʉn amach ap mag poposkhamjā, jūrr chi ʉkhaba narr khʉnaun warag am kha jōiju ogkha naajeejim anaabá, eeu degolp amachdeujā Ananiaau Safira dʉimua arrjo abaawai ich agjo khechju khhirju-wia. Mag am kha jōiju okho naajieb mamʉ, khajapha am ig iyʉʉ aajeejim aajem.¹⁴ Mag āaur khʉnau ogkha nʉm āba, warm khʉnau jūrr pogkha maach Por iek ʉkhakhag wetumua warag khapaana aphobaadejim aajem, ʉinpa.¹⁵ Amach daúa mag oo nʉm dui ich Jesuucha ich i jaaumkhīr jūr autarr khʉnau ūor dakhīr ag na maadeu nem ooba aajempa mag dau daau wau nʉm oowai, waragta aaunaan khapan pa bʉurkham gaai dawag phe aumaajeejim aajem, Pedro dichmamua i akharaupai khāijā chi aaunaan ūr khīsu dichdimaaawai magbarmuapai monaaumamkhīr.¹⁶ Mamagkham ūrwia īchab Jerusalén dakha phobordam nʉnuidʉm eem khʉnauupa warag Jerusalén phobor ee am nʉm aig amach aaunaan aubee-maajeejim aajem. Mag amach aig aaunaan ben khaigbamua sii thōthorrso sīsidʉmpa aubemar khhuanan thum monaauphi maajeejim aajem chi ēwandam i jaaumkhīr ich Jesuucha jūr autarr khʉnau.

Ӧrau Pedro ēudee ēkhanaa īchab Juan ēudeejā ēkhaajerr

¹⁷ ēwandam i jaaumkhīr jūr autarr khʉnau mag amach dakhīr ūor monaauphukham oowia,

phadnaan thumaam khʉn porou saduceonaan dʉimua amachdeu pod agjo aba aawai, iekkhōr wauwia,¹⁸ ich Jesuucha jūr autarr khʉn purkhanaa, cárcel deg phāarkha sījierram aajem.¹⁹ Mamʉ ya edaar pabaadeewai ēwandam chog ūgtharmua bee-wia, chi cárcel degam puertdi weeukhanaa, Pedro Juan dui dawag oberpinaa amag,²⁰—Jāigmua Aai i jeeujem deg wetwi thumaam khʉnag ēwandamau maach ūgtharcha obeerpiejem iekta jaaubaimat ajim anʉm.

²¹ Amachig ēwandam chogau mag jaautarr aawai chadcha ag noram oo āspapinaa, Aai i jeeujem deg wetwia, ēwandam iek jaauphobaadejim aajem. Am mag Aai i jeeujem deg nʉm ee, jūrr thoongar phadnaan porou ich aig narr khʉn dui āba biirdʉnaa cárcel di aar guardianaan phījierram aajem, amachdeu Pedro Juan dui phāarkhapatarr amach aig phe aubeemkhīr. Mag am biirdʉ thʉnʉm ee naajim aajem Israel durram khʉn am Asamblea eem chi pornaan, amach thum.²² Mamʉ mag wetwi chi guardianaanoo oomaawai, Pedro Juan dui cárcel deg chukkhu thʉnaajim anaabá. Magbaawai deeu amach phitarr khʉn aig beewia,²³—Chadcha cárcel di wajapha phāar dʉnʉm marau ooimajim, maimua chi soldaunjā daaugajär puertdi aig oo dʉnʉnid thʉnaajim. Mamʉ weeunaa oowai, ag ee ūor ābjā marau oobajimgui a jaauchejierram aajem.

²⁴ Mag jaaubaichem chi phadnaan porou ūrwia, Aai i jeeujem degam guardianaan poroujā phadnaan porkha nūm khūun duimua ūrphobaadeewai, amach wir aigpai, —Keena, mag ooimaba abarm anūm chad khai, ¿jāga aagauma? ajierram anūm.

²⁵ Mamū amach wir aigpai mamagkham ee, woun āb beewia, —Keena, pārau wounaan cárcel deg phāarpitarr khūunjā beewi chaggajār Aai i jeeujem deg òrag jaau nūmwai aichejim anūm.

²⁶ Magbaawai mag Aai i jeeujem degam guardianaan porou agjo guardianaan ich khāai juu eegpaim khūun dui mawia, òor pom am iek ū narr khūunag amach mokou barm uguia, būurjā am chig aba phe aubeejim aajem. ²⁷ Mag phe aubeewi chi thethem khūun āba biirdū thūnūm aig wai dubbaicheewai chi phadnaan porou amag jeeumamua, ²⁸—¿Pārag khabajī ajim anūm, marau jāg Jesús igwia tag būurjā nem jaaupiba jaautarr? Magtarrta ya Jerusalén phobor ee pāachdeu ükha nūm iekta thum aaidū wai nūmgui ajim anūm, jāg marau jaautarrjā ūrba jaau wenūrrūm gaaimua. Pāachdeu mag jaau wenūrranaata jāgan jāg woun thōotarrjā pārau maar gaaita thūpūim ig naabma ajim anūm, Jesús igwia.

²⁹ Magbaawai Pedroou agjo ich khapeen Éwandam i jaaumkhīir jūr autarr khūun kōitpa iekhamamua magjim aajem:

—Sii òor ipierra aju khāyau, Éwandamau nem jaau simta

marau agpierr wauju aai nūmgui ajim anūm. ³⁰ Warrgarwe maach jooinau ükhaajerr ag Éwanda-mauta Jesús phiriū aujim. Ich ag Jesús khabajieb ajim anūm, ar pāachdeu pakuls gaai meer-phe thōopūitarr. ³¹ Pārau i mag thōopūijieb mamū, Éwandamau jūrr ichta thumaam khūun khāyaujā ūrhacha apiwia, īchab chi Porkhanaa òor peerduajem kha-pijimgui ajim anūm, magbaawai i gaaimua Israel durram khūunau amach khaibag āsie ewag khīirju-wia Éwandamag chugpaapi jeeubaawai irig warre mag khaibag chugpaapūimkhīir. ³² Mag pārau i meerphe thōotarr maach daúa ootarr awaita marau chadcha thum khaphū jaau nūmgui ajim anūm. Mag nūm dui Éwandamau ich Akhaarta ar ich ipierraam khūunag deejeewai, marau jaau nūmūn, ich ag Éwandam Akharau maachig jajaaukhamta jaau nūm-gui ajim anūm.

³³ Mamū chi phadnaan porou aig narr khūun duimua mag ūrbaawai meeukha phobaadewi warag am khechpūimjā khōsi aphobaadejim aajem. ³⁴ Mag chi thierrnaan apha biirdū thūnūm ee woun āb Gamaliel a thūr sim sīejim aajem, Éwandamau Moisseeg ich iek phāpitarr iek ajap-cha ükhaajem khūun eem. Mag woun īchab Éwandam iek jawaag chi mach ajim aajem. Maagwai phoborpien thumaam khūunaujā īchab i okho aajee-jim aajem. Mag wounau chi Jesuu ich i jaaumkhīir jūr autarr khūun khūchpai dawag phe arrpi

jaaujim anum, magumich amach ap iyuu aag.³⁵ Maimua mag daau paaukhabaadee ich khapeen ichjo chi thethem khuunag, —Keena ajim anum, pārau jākhūn wounaan dui nem khaigba aju ēkha num khai, ajapha khīrjunaata nem waubat ajim anum.³⁶ Pārau khaphu num, ar na woun Teudas anarr agjo jāg narrarr. Ich iiupain, woun thethem a jaau nūrrajimgui ajim anum, ich igwia. Magbaawai òor pom cuatrocientojo i dui khapeerkhajierram. Mamu werbu num ee warm khuunau juau thōobapääiwai mag i dui wenurrarr khuun thum sii aaiduwia tagjā abajierramgui ajim anum.³⁷ Magtarr khur òor khapanag khap aag òor thūr phākha num jaarjā, Judas chi Galileapierr agjo aadewi phobor-pien pom ichig paa aujimgui ajim anum. Mamu mag nūrrawia agjo thōobpääiwai thum i dui wenurraajerr khuun sii aaidujierramgui ajim anum chi Gamalielau.

³⁸ Magnaa amag, Muchdeu mag ootarr aawai, ideu jāg Jesús iek jaau wenurrum khuun khajapha siubat a chirumgui ajim anum. Cha amau nem waunaa jaau wenurrumjā sii amach khīrjug eemuapai khai, magan ich jāgpai wenurrawia deeu ūrnau aadejogui ajim anum.³⁹ Mamu ich Ēwandamauta amag chadcha ich iek mag jaaupi sim khai, pārau am khech-puiwiajā, oob magum iek tag būurjā ūrba ich mag sīsiju amiet ajim anum. Ajapha khīrjunaata nem waubat, eeu pāach Ēwandam dui iekkhōr jur num khāijā pārau

khaugba naadukham ajim anaabá jūrr amag chi Gamalielau.

⁴⁰ Magbaawai chadcha Gamalielau jaau sīerijo ajierram aajem. Maimua chadcha Pedro Juan dui daaugajār narr deeu ierrag thārkha auwia, wukhanaa, tag amag būurjā Jesús igwia nem jaaupiba jaauierram aajem. Mag wukhanaan chadau am wetamkhīr pūapūijierram aajem.⁴¹ Mag Jesús iek jaau wenurrum gaaimuata mag amach wu thūnūubarmjā, okhīrjug-jā chukhu, warag aigmua onee ereubaadejim aajem, mag Jesús gaaimuata amach aphu amkhīrta Ēwandamau amach jur athamjā khaphu narr aawai.⁴² Maimua mag ereuwia ed eepierr òrag jaau wenurrumua, “Jesuuta chadcha ich Ēwandamaucha jur auwia maach peerdu aumkhīr pūitarraaugui” aajeejim aajem. Ich mag iek Aai i jeeujem degjā jaaunaa sii dipierrjā ich mag jaau wenurraajeejim aajem.

Amach juag oomkhīr emkhooin apha siete jur autarr

6 ¹ Mag jaar īchab chi ukha durrum khuunjā warag khapan paaukhamatarr aawai griegonaanau hebreonaan eugar iekkhōr wauphobaadejim aajem, ed eepierr khoopaa uuinag nem jig num aig griegonaanau oowai am meeun uuinag hebreonaa uuinag dee numjo deeba narr gaaimua.² Magbaawai mag doce ich Jesuucha jur autarr khuunau Ēwandam iek ukha durrum khuun thum

thürkhanaa amag magjierram aajem:

—Keena ajierram anum, òrag thach jigam khöchgaupai chan pod marau mug maachdeu Ÿwandam iek jaau wenurrum tag jauba sii werba siuju khaba nümgui ajierram anum.³ Maimua amachdeupai, Khodamnaan, ar muig pääch ee òor agpierraanaa chikhamnau am eugar bürjä khaigba jaau nüm ürba aajem khün emkhooin apha siete jür athat ajierram anum, ar päächdeu oowai amach gaai Ÿwandam Akhaar phës paraanaa īchab khürjugdamjä khaphum khün. Magbaawai makhuunag jürr marau mug phidag jaau phajugui ajierram aajem,⁴ mag amag jaau puabajeevai marau jürr ich jäg Ÿwandam jeeu durrumua äba i iek jaau nüm gaaipai nüsieg.

⁵ Amau mag iekhabarm īchab warm khün khapan aig thunarr khünaujä thumaam khünau jügaagaa ürjierram aajem. Magbaawai woun äb Esteban a thür sierr jür aujierram aajem. Mag wounau Ÿwandam Akhaar ich gaai phësnaa nem waauwajä äba Ÿwandam gaaipai khürjunaata waaujeejim aajem. Mag tag i duí äba jür autarr khün thür mukhün ajim aajem: Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas maimua Nicolás. Chamug Nicolás anum deeum durram phobor Antioquía anum ee thaabatarrta Jesús iek ukhaju nawe judionaan igar theerbawi siejim aajem.⁶ Makhün siete jür auwia, Jesuu ich i jaaumkhür

jür autarr khün aar phe arrwi, “Cha nüm päräu òor jür aupitarr” ajierram aajem amag. Magbaawai chi Jesuu jür autarr khünau am ür jua ausiunaa, am duí äba Ÿwandamag jeeuwia, warre amach phidkhaju phidag jaauijeram aajem.

⁷ Magtarr aigmua warag Ÿwandam iek aaidumam duí īchab chi ukha durrum khünjä Jerusalén phobor ee waragta khapaana paaukhamajim aajem. Mag amau jaau durrum ürwia judionaan eem phadnaanjä khapan īchab Ÿwandam iek gar theerbagkha majierram aajem.

Esteban pur autarr

⁸ Mag woun Esteban anumua nem waauwai ich Ÿwandamauta nem thum huu obeeripi aajeejim aajem. Mag simua Ÿwandam jua theeg ich gaai wai sierr aawai ich Ÿwandamaujä irig òor ee ag na bürjä nem ooba aajempa wau-pimaajeejim aajem īchab.⁹ Irua mag nem wau nurrum oowia, judionaan Ÿwandam iek jaaujem di “Chi peerdum khün den” a thürjerr eem khün beewi, chi Esteban duí bebe khabaichejeram aajem. Magphobaadem ee warag am aig bee thunuisijim aajem: Cirenepien, Alejandríapien, maimua īchab Ciliciapien duí Asia durram khünpa. Mag beewia duí warm khün igar am ipierr iekha phobaadejim aajem.¹⁰ Mamü Esteban iekhamam ich Ÿwandam Akharauta iekhapi sierr aawai mag khapan thunaajieb mamü, pod i duí barba

aajeejim aajem, khiiirjug khaphu iekhaag. ¹¹ Mag amachdeu i dhi podba abaawai õrag phagjierram aajem, makhuunau seukha i eugar jaaumamua chadamjo, “Jäg wounaun chadcha maach jooi Moisés igwia iek khaigba iekhanaa Ēwandam igwiajā agjo khaigba iekha sim marau ūrjim-gui” a jaaumkhii. ¹² Magtarr aawai chadcha makhuunaujā am ipierr mag seukha nem īgkhabarm gaaimua waa õor phogueuppui. Magbaawai judionaan Asamblea eem jooinau Moisés iek phā puatarr jawaag chi machnaan duimua Esteban purphobaadewi amach pornaan aar athaadejierram aajem. ¹³ Magnaa īchab mam pawiajā waa seukha i khii amach daúa mag nurrum ootarrjo jaaumkhii õor jür auwi wawikha siuijerram aajem. Mag ya am den wawikha wai narr aawai waa makhuunau chadcha chi thethem khuuun aar wetwi amachig jaa-tarrjo, —Chamug wounau mug Aai i jeeujem di igwia khaigbata iekhanaa Moiseeu Ēwandam iek phā puatarr igwiajā puaba ich mag iekha nurrabajemgui aimajierram aajem. ¹⁴ I iek mag Jesús Nazaretpierrauta mug Aai i jeeujem di magreuphiwia maach jooin i warrgarwe Moiseeu phā puatarrjā mag warre deeumug paaphiju aajem ajierram anum.

¹⁵ Am iek mag am ijējbkhamb ee chi thethemnaanau thum aig narr khuuun duimua Esteban khii oowai sii Ēwandam chog ugtharmua beetarr khii ajaugjota ajappa khitajim anaabá.

Estebanau ich khaigper iekha khitum ee thōopuitarr

7 ¹ Mag chi seukha narr khuuunau mag jaaubaawai chi phadnaan porou chi Estebanag, —Pū igwia cha amau jaau num iek thum chadcharam iekhá? a jeeujim aajem.

² Magbaawai Estebanau thum aig narr khuuunag ūrmkhii iekhamamua, —Khodamnaan, pāar chadcha mua much dennaanjo khōsi chitum, mu iek ūrbat ajim anum. Maimua iekhabaadiwi, Maach jooin Abrán khararr Mesopotamia sīewi deeum durr Arán anumug joobaan maju na-we maach Ēwandam cha ug-thaa phuu numua dau daau irig ich oopijim aajem. ³ Mag ich oopiwi irig, “Puch durr iseg puawi puch khodnaanagjā ooba petá” ajim aajem, “deeum durr muchdeu puchig jaubarm aar. Mam mua pu joobamkhii deeum durr jür deejugui” ajim aajem, Ēwandamau Abranag. ⁴ Magbaawai chadcha jooi Abrán Caldea durrmua mawia jūrr deeum durr Arán anum ee sieimajim aajem. Maig simta i aai meebaadeewai mau cha maach num durr Ēwandamau irig beepijimgui ajim anum. ⁵ Magtarr aigmua anaabá, is ewag pawiajā agtha ich mug durr gaai wenurrum. Ēwandamau ich jooi Abranagcha chan, “Buch-khunpajā mug jēb mugpierr pu deneu” abajim; “mamu ichiita deeb khaba deejugui” ajim aajem. Mag irig deebarm durr i meebaawai jūrr i chaainauta jūaju ajim

anum. Mamu maagwai jooi agtha chaai äbjä chukhu ajim anaabá, mag jëb jüag. ⁶Magtarr khur deeu Ëwandamau ich garmua Abranag iek dee simua, “Abrán” ajim anum. “Pu chaain ewagam khuunau chaain oomam khuun mug atag paawai chikhamnau amach durr phe arrwi sii cuatrocientos años chikhamnaan chogkha wenürrajogui” ajim anum Estebanau, Ëwandamau Abranag iekhatarr igwia. “Mag nusimun, warm khuunau am duí amachdeu ampierr dau aphuu am wai wenürrajogui” ajim anum, Ëwandamau. ⁷“Mamu amau mag pu chaain sii amach chogkha wai num jürr, muuchdeucha mua am duí ag iek eudu aujugui” ajim aajem ich Ëwandamaucha, “muuchdeu khap am duí aag. Magbarm aigmua warm khuun juu eemua am peerdu athaawain chadau deeu mammua beewi mug durr gaai amau murug jeeu wenürrajogui” a jaaumajim aajem Estebanau, Ëwandamau Abranag iekhatarr jaauwi.

⁸Magta warrgarwe Ëwandamau Abrán duí iek deetarr jaaumajim aajem Estebanau. Mag jaau mamua ichdeupai magjim aajem:

‘Mag ich iek deetarr thumaam khuunag khap amkhiipta ichab emkhoi chaain atham aigmua seman äb aadeewajä meheudam phuurbichpi jaaujebma. Mag phuurbich numta Ëwandam duí iek deetarr ag dauchach ajimgui ajim aajem. Mag iekhatarr aawai Abranau ich iewaa Isá autarr aigmua ocho días aadeewai

chadcha ich Ëwandamau jaautarro i meheudam phuurbichphijim anaabá. Maagwai jooipawi Isaaanjä ich chaai Jacob paarpaawai, ich agjo awi Jacooujä ich chaain doce ootarr khuun den thum ich mag phuurbichphimajim aajem. Mag Jacoou chaain doce ootarr khuun gaaimuata Ëwandamau mug maach israelnaan thunum thum ompaa aujim, a jaaumajim aajem Estebanau, Ëwandamau Abrán duí iek deetarr igwia.

⁹Mag jajawagmamua, —Mag Jacob chaainaupaita amach eendumdam José a thär sierr amach ayau amach khääi ūrcha jäsene wai sim oobaa iekkhör wauwi Egipto durram wounag perpujierramgui ajim aajem, amach aai meer. ¹⁰Mag i perpujierrab mamu, Ëwandamau uu i eeg oojim anaabá, mag phithurg au simjä thum äwatamkhii. Mag num duí ichab ich Ëwandamau warag irig khiirug deewi, rey Faraonaujä irua nem wau sim ich dawagaa oobaadee, warag Egipto durram gobernador khapiwia irigta ich nem thum jaaujim aajem ich denjo amkhii, a jaaumajim aajem Estebanau.

¹¹Mag jaaumamua ichab, —Mag ich Joseeta gobernador khabaadem ee, Egipto durr jädau theega thunaawai Canaan durrjä ich agjo thunaajimgui ajim anum. Mag jaar wajappha òor dau aug ajim aajem, jadaúa. Magbaadee maach jooin Canaanpienau pod khojudam aujujä khaugba aadejim anaabá, chukhu aadee. ¹²Mag num ee

jooi Jacoou ūurwai, Egipto durr trigo per nūm a ūrbaa, aar ich chaain puijim aajem, khojudam per aumkhiir. Ma, warrpem am khoju authurtarr ajim aajem. ¹³Pārau khaphū nūmguí ajim anūm, mag khur deeu ereubaadeeuta Joseeu ich khaugpijim aajem, ich naam khūunag. Mag barm aigmata īchab chi faraonaujā khaphū aadejim aajem José ebreonaankha sim. ¹⁴Mag, Joseeu ich naam khūunag ich khaugpiwi ich aajī thum ich chaainpawai beepijim aajem, ich aig. Mag ich aar jaaubaimaawai jooi ich chaain thum beejuaadewi warag amach thum chi khapanag setenta y cinco beejierram a jaaumajim aajem Estebanau. ¹⁵Mag, jooi Jacob Egipto durr ich chaai sim aar joobaan kheerbaadewi khitū awia, ich aarpai appawia, ewag pawi chi chaainjā āhābdo omamua doce narr khīeb amach thumwe ojierram aajem. ¹⁶Mag, jooi mee nūmpierri deeum durr Siquem anūmta aukheraan arrjeejim aajem. Mag am aukhermarr jēbdi, am tathooi khararr Abranau Siquem durr aawai woun āb Amor aajerr chaain jua gaai per autarraugui a jaaumajim aajem Estebanau, warrgarm khūun jooi jaau mamua.

¹⁷Mag jaau mamua ich Estebanaupai magjim aajem: —Mag ēwandam jooi Abrán dui iyū naawai ichigcha durr jūapiba i chaainagta deeju a jaautarrjo, chadcha ag khur nassi pawiata ya amag ich ēwandamau mag durr jūapiju gayaa aadem ee, ich

jooi Jacob khararr chaain ewagam khūunta khapaana thūnūsijim aajem, Egipto durr. ¹⁸Mag ya am khapan aphobaadem ee, Egipto durr deeum woun būurjā José khaugba aajerrta jūrr reikha sisijim aajem. ¹⁹Mag reíu maach jooi eugar khaigba khīirjuwia am dui ichdeu ampierr aajeejim anūm. Mag sim gaaimua maach jooi uuinai emkhoi chaaindam oomam thum ajués chi ādnaan jua eem khecheu arrwi pabu ee deen mapi jaaujeejim anaabá.

²⁰Mag emkhoi chaaindam juau khech nūm jaarta Moisejā thaabajim aajem. Mag chaai thaaba sīsim ēwandamau oowai i dawagaa khitajim anaabá. Mag chaai ed thārjuppai chi dennaanau amach dui wai naawi ²¹ya amachdeu pod meer wai naaju khaugba aadee, dikhu chaaur warphaa sirphūg ee deethurjierram aajem. Mag deebathurm ee, rey kha jerag domeraan nūrrūmu oobaimaawai, dau aug khaugwia, degag arrwi, ich chaaijo bāauphijim aajem. ²²Mag, Moisés Egliptopien jua ee bāau siewai amachjo nem thum khaphū mag gaaimua nem iek theegnaa thārphoo sierra-jimgui a jaaumajim aajem īchab Estebanau.

²³Maimua ya ich cuarenta años aadeewai, “Mūch jooi durr israelnaan ookhemgui” awi, chadcha am oon beejim anaabá, chi Moisés. ²⁴Mag beewi oo uraa aawai, Egliptierrta israeldam dui āaududūt khajim anūm. Moisēu oowai mag jāau nūmu Egliptierr garmua israeldam gaai

mas waumam oobaa, ich meeun peerdu awaag awi chi Egipiotpierra thöopüijim aajem.²⁵ Mättarran, irua khíirjuawai mag ichdeu ñor thöobarm oowia chi israelnaanau iita amach peerdu aumkhíir Êwandamau pñibarm khaphü ajupii awi ajim anaabá; mamü warm khüunau pod mag khíirju aubajierram aajem.²⁶ Mai-mua agtarr noram deeu dau numí jürr amach israelnaan appai jääu nüm ooimajim aajem. Magbaa tag jääum ugu, khecheu auwi ithüu amag, “Keena, dich meeun appai ñkhantheeta päär jäägjerrá? Jäg chan uu khaba simgui” ajim anum. ²⁷ Magbaawai mag ich khapeer podmarr garmua chi Moisés sïepüinaa, “ÑKhaíu pürug jaauwai mag püta maar por aawai puata maar khaigperju aai chirüm a jaaují?” ajim aajem. ²⁸ “¿Wa norr pñchdeu Egiptopier thöötarr aawai mñjä pua agjota thöopüim ig chiráwa?” ajim anaabá. ²⁹ Warmua ichig magbaawai Moiseeu obugba, deeum durr Madian anumug dñr mawia, mam sëimajim aajem. Maig chikham durr ühi auwia ag dñi chaain numí oojimgui a jaaumajim aajem Estebanau.

³⁰ Mag jaaumamua, —Agtarr khur nüü awia cuarenta años nüm ee, khääi ñb ich Moisés durrñ Sinaí anum dakha ñor chukag ee sëejim aajem. Mag i maig sim-ta, Êwandam chog ügtharmua beewi irig ich oopijim aajem, pabudam neneree khitüm uurdü thünüm eemua. ³¹ Mag ich daude-raa abaawaita agugaacha manaa

oog abarm ee, mag eemua maach Por Êwandamau ich khaugpieg irig, ³² “Moisés, mñuta pü jooin warrgarm khüun Êwandamaugui” ajim anum: “Abrán khararr Êwandam, Isá khararr Êwandam, mai-mua Jacob khachitarr Êwandam.” Êwandamau ichig magbarm ürbaa Moisés jäphier ajaugau kha duui thünümua pod mag ötdau uu thünümugjä tag oobajim anaabá. ³³ Magbaawai maach Por Êwandamau deeu iekhamamua irig, “Mñun Êwandamau. Puch zapat eer athá, pü mñ khíirpheeta oo dñnaabahab” ajim anum. ³⁴ “Mua much chaain chikhamnaan juu machgau Egipto durr aphü du-rrum khaphünaa am chaigpa nüm iek dakkha thünümjä muchdeu ür chiraawai pürug jawaanta beejimgui” ajim anum, “pü gaaimua muchdeu am peerdu awaag.” Maagwai, “Petá Egiptoog” ajim anum Êwandamau Moiseeg.

³⁵ Magnaa ich Estebanaupai ich iek ür narr khüunag, —Maadeu khaphü nüngui ajim anum, ich ag Moisés khabajieb, ar Êwandamau maach jooin israelnaan porkhapiwi Egiptopien juu eemua deeum durr am phe arramkhíir puitarr. Magju naweran amau chadcha i isegwia irig, “ÑKhaíu pürug jaauwai mag püta maar por aawai maar khaigperju aai chirá?” ajierram anaabá. Mamü magarr ñba, ichiita Êwandamau irigta am porkhapijim aajem. Mag am porkhaju jawaan beem-khíir ajim aajem, Êwandamau ich chog pñibaawai mag pabü uurdü thünüm eemua irig iekhachetarr.

³⁶ Mag, chadcha Moiseeuta Egip-to durrjā òor dakhīr ag na amau ooba aajempa wau nūrrūmua am phe arrwi, phūas Phur anūm eejā phe wai dichwi, òor chukag durr-jā cuarenta años ag na amau ooba aajem nempa ich mag ichdeuta wau nūrrajim aajem. ³⁷ Ich ag Moiseeu ajim anaabá, īchab Jesús igwia israelnaanag, “Ēwandamau mu phiwi cha mu pāar ee chitūm-jo, īchab mūg atagjā deeum ich i jaaumie āb pūju” a jaautarr. ³⁸ īchab òor chukag durr israel-naan thum durrsī Sinaí anūm būkhūrr āba biirdt̄ thūnaawaijā ich ag Moiseeta am dui sīejim aa-jem, mag durrsī gaai ēwandam chogau ichig jaautarr jūrr maach jooinag jawaag. Mag, irigta na-cha ēwandamau ich iek būhrjā chugpaa khaugba sīerrūm phā deejim aajem, mag phā deebaawai īs ewag pawijā i gaaaimua ag iek ich mag wai nūisimkhīir.

³⁹ Mamū maach jooinau irua nem jaau sim ukhamaaugau, warag i ichaaur ajierram aajem, deeu amach durr Egiptoog wetam khōchgau. Mag nūm iekhau-ta agtha Moisés mag durrsī Si-naí anūm gaai simichjā ⁴⁰ Aarón aar wetwia, “Moiseeu sīi Egip-to durrmuua maar phe au bee-wi jamaga petam khai marau būhrjā khaugbamgui” aimajie-rram anaabá. “Maagwai marau pūrug maach athee nem inag den ēwandamkha wau deepi nūmguí” ajim anūm, “deeu ewag Egiptoog weetwaijā maguata maach jaau warramkhīir.” ⁴¹ Maimua chadcha amach juau phīr den phakdamkha

waunaa, nemchaain khechwia, agugta ēwandamagamjo jeeu-phobaadejim aajem. Magbaawai-ta onee nūisijim anaabá, mag amach juau phakkha wautarrag jeeu nūmua. ⁴² Magbaawai ēwan-damau warran am dui sierrjā tag amag ooba, warag amachdeu am-pierr apibaawai, edaúgjā jeeunaa phīdagagpa jeeuphobaadejim aajem. Amachdeu ag nawe mag nem parhoobamug jeeujerr aawaita ich ēwandamaucha amag,

“Israelnaan, ¿pāar cuarenta años sīi òor chukag durr pāach ap aajeewai pārau nemchaain khechwia mūrugta jeeujejī?” a iekhajim anūm.

⁴³ Mamū chadcha ichigpai jeeuba aajerr aawai, “Magjuga” ajim anūm ich ēwandamaupai.

“Mag khāyau pārau sīi Molocta pāach ēwandam awi ich dipa pāach dui wai wenhrraba aajeejib, ābakhai agjo pāach ēwandam Renfán anarr ag phīdagpa dui āba, akhūnagta jewaag.

Jāgtarr jūrr pāar pāach kha ukhurm khūnau durr chaaur warp Babilonia atag pūrkha maawai, mua pāar uđuraa phe arrpijugui” ajim anūm ich ēwandamau. (Am. 5:25-27)

⁴⁴ Maimua ich Estebanaupai mag iekhakhagmamua, —Pāade ūrbat ajim anūm amag. Maach jooinau Aai i jeeujem deg-ta ēwandamau Moiseeg ich iek

phā deetarr ākhaajerr aawai ūor chukag durr amach wenurraajewaijā amach wenurruMPIERR amach dui wai wenurraajeejimgui ajim anum. Mag di ich Ēwandamau Moiseeg jāga euju aai sī a jaautarrjo eu sīejim aajem, magreunaa deeu eu ahau aju ayaa. ⁴⁵ Maach jooinau mag di amach dennaanau juagam nemdam phatarrjo oo wai wenurraajerr aawai, Josué dui beetarr khūnaujā amachdeu chikham durr jūathug auchewai amach dui waibeejierram aajem. Mag maach jooinau durr jūathug athai-cheewai chi durr khūn chaarta Ēwandamau chawag jūr werppujim anaabá. Magtarr aigmua ewag pawiajā ich mag durr gaai jooba wenurruMua khud Davidjā reikha sīsijim anum. ⁴⁶ Mag rey David Ēwandamau ūu eeg oojeejim aajem. Maagwai ich Daviducha warrgar jooi Jacob khararr ag Ēwandamag jeeumamua, “Mua pū athee di eu deekhimgui” ajim anum, “ag ee pūch jooba chitam-khīir.” ⁴⁷ Mamū Ēwandamau irig eupiba jaautarr aawai i iewaa Salomonauta irua euju arr di eu-jim aajem. ⁴⁸ I athee awi mag di eu deejieb mamū, Jooi cha ūgthaaphuu nūm chan juau di eutarr ee joobaba khitum. Ich mag sīerrūm khap, ich Ēwandamaucha ich i jaaujerr khūnag phāpitarr gaai mag sim:

⁴⁹ “Edaujāata mū juupjem porkhauu; maagwai mug jēb sīi mū bū dūnūuujemūu.

Mag simta, ḡkhan di khīirta pārau mū athee eu deeju ēkha nu? ajim anum.

¿Wa pārau khīirjuawai mag murug di eu deebarm ee sīi mū jua ūi oo chiraju aai chirāwa?

⁵⁰ Nem thum mug thūnum mua mūch juau wautarr khabahab” ajim anum maach Porou. (*Is. 66:1-2*)

⁵¹ Maimua warag iekhamamua ich dui ijējēbkharr khūnag magjim aajem ich Estebanau: —Pārau mag khaphū nūmta, būurjā iekhaawaijā ūrba, jūg khīchagnaa thāar theegjā sīrjeee khabahab ajim anum, Ēwandam khaugbam khūnjo. Magnaata warag Ēwandam Akhaar ichaaur ūkha sīrrjeemgui ajim anum, warrgar pāach jooinau aa-jerrjo. ⁵² Magnaa amag, ¿Warrgar Ēwandam i jaaujerr khūn eem āb khāijā pāar jooinau daupii wai naajī? a jeeujim anum Estebanau. ¡Daupii aju abá! ajim anum ichdeupai deeu. Amachdeuta khechpuabajieb ajim anum, ar warrgarwe sīi Cristo igwia woun āb thumaam khūn khāijā chi ajapcharam beeju a jaau durrarr khūnjjā. Maimua amau mag jaau durrarr ya chadcha pierrwaijā jūrr pāachdeuta i pūr deewi warre thōopi jaaubajierab. ⁵³ Pārau chan Ēwandamau ich chognaan gaau ich iek jaauptittar phā wai nūmjā ag gaai jaau simjo i ipierraajā khaba sīrrjeemgui ajim anum amach khīircha.

Magta iekhajim aajem Estebanau, ichdeupai ich kōit iekha khitumua.

Esteban thōotarr

⁵⁴ Chi phadnaan porou aig narr khūun daimua ūurwai Estebanau mag iekhabap̄im ūrbaawai warre i dui meeukha phobaadejim anaabá. ⁵⁵ Mamu Estebanau ich gaai Ēwandam Akhaar phēs wai sīerr aawai īchab magumjā ighbajim aajem. Mag nūm ee irua ūgthaag oowai, Ēwandamta edjā weeudu wejom ee ich wajaugau būumjo sim oo athajim anaabá. Maaggwai i bigaau Jesuuta īchab ich Ēwandamjo nem jua theeg oo dūnūmjā oojim aajem. ⁵⁶ Ichdeu mag oobaawai warm khūunag, —; Pāadeu mu daupierr oobat! ajim anūm, ar edjā weeudu wejom ee Emkhooi Iewaa Ēwandam juachaar gar oo dūnūm.

⁵⁷ Mamu Estebanau magbarm ūrbaawai chará, i iekhamam ūrmaaugau, warag juau kach phāarphobaadejim anaabá. Magnaa thum āba sereu phobaadewi warag irigta audimajierram anūm. ⁵⁸ Maimua i purphobaadewi, phobor igaau arrnaa, jūrram khūunau mokou barphobaadejim aajem, i thōopäaig. Maaggwai warrcha chi thethem khūunag i khīir seukha iekha narr khūunau amach khajūa ūrum ēerkhanaa, woun āb Saulo anūmug phedeejierram aajem, amach mamagkhamich pūrmkhīir. ⁵⁹ Jūrram khūunau mag ich mokou bar wai nūm ee, chi Estebanau warag Ēwandamag jeeu khitumua,

—Jesús, chadcha pūta mu Porou. Nau mu thōbaadeewai mu akhaardam puch aar athá ajim anaabá.

⁶⁰ Mag Ēwandamag jeeu dichwia, jīeporou jēkhūt phōbkhanaa thet, —Señor ajim anūm, amau mu dui mug khaigba nūm paarjā oob pua amag mugtarr iek eudu chitamgui ajim anūm.

Mag iekha khitum ee, warag chaupabaadejim aajem.

8 ¹ Maaggwai ich Saulouujā īchab ich paarmua Esteban thōopim khōsi uduraa thōopuipijim aajem.

Saulouu chi ukkan durrum khūun ēudee ēkhaajerr

Mag Esteban thōotarr aigmua atagta ūrau Jerusalén phobor ee chi ukkan durrarr khūun wajappha dau aug waujierram aajem, am ēudee ēkhanaa pūrkhā aumamua. Mag amach khapeen pūrkhā aumam oobaadeewai thum aaidu phobaadejim aajem, Judea durr maimua Samaria eem magwe. Āba ich Jesuucha doce jūr autarr khūunpaita chaaug wetba, ich ag phobor eepai obug naisi-jim aajem. ² Mag Esteban thōo puawi jūrr warm khūun ēudee mamagkhamich, jooin Ēwandam dau na wajapha wenurraajerr khūunau Esteban ūr bīe nūu awi aukherthurjierram aajem. ³ Am iek, magumich Sauloon sīi nem khoojem ēudeemjota ēkha nūrraajeejim anaabá, maach Por Jesús iek ukkan durrum khūun ēudee ēkhaawai. Mag nūrramua dipierr dubnaa, emkhooin dui uuinpa

ichdeu oomam khʉʉnan pʉrnnaa, ajués eudʉdʉg arrwi, cárcel deg dubphimaajeejim aajem.

**Samaria durr maach
peerduajem iek jaautarr**

⁴Mamʉ īchab amach eugar mamagkham ee, Jerusalén phobormua deeum durrag dʉr wettarr khʉʉnau warag amach wenʉrrʉmpieree ḍrag maach peerduajem iek jaau wenʉrrajim aajem. ⁵Jūr mag jaau wenʉrrʉmuu woun āb Felipe anʉm Samariaag mawi mag durr phobor dʉrrchacharam ee maach peerduajem iek jaaumamua, “Jesuuta ũwandamau Cristo pʉi-ju aajerr pārau nʉ nʉmʉugui” aajeejim anʉm amag. ⁶Felipeeu mag jajawagmam ḍrau ābam aig biirdʉnaa i iek ūrm khosi ūrjeeejim aajem. Mag i iek ūnum dhi īchab ũwandam juu theegau nem khiiр pogkhe wau nʉrrʉmjā amach daúa oo naajim aajem. ⁷Óor pom mor ee ben khaigbam wai sīsid arr khʉʉnjā monaumaawai chi mepeenjā idaau āhäig jʉrpimaajeejim aajem. Mag num dhi īchab bʉ wedʉ wedʉ khitheem khʉʉnjā monaau-naa kha chukhʉ pod amach appai phiidʉba sīsid arr khʉʉnpa monaumaajeejim anʉm. ⁸Irua nem wau sim amach daúa oonaa amach jūgʉucha i iekjā ūr num gaaimua, mag phobor ee ūor thum onee naajeejim aajem.

⁹Mamʉ mag phobor ee īchab woun āb Simón a thʉr sim sīejim aajem. Warr mag woun benkhʉn ajim aajem. Mag wounau

Samariapienag jaauwai iita tagam khʉʉn khāyaujā ūrʉʉcha chirʉm a jaau nʉrrʉmuu ūor thum khūgur wai sīejim anaabá. ¹⁰Mag, thumaam khʉʉnau i iekhaawaijā ūrm khosi ūrjeeejim aajem, chaainaupa. Maimua i igwia jūram khʉʉnau, “Mʉg wounaun chadcha ũwandam juu theegta ich gaai wai sim” aajeejim anʉm. ¹¹Mamʉ amau mag irig ee aajerran, maan ag nawe mag ichdeu am dakhiiр ich ben khaugau nem parhooba wau simua sīi ūor thum ichig paa wai sierr aawai ajima. ¹²Mamʉ mag num ee, jūr Felipeeu maach peerduajem iek jaaunaa, “Ũwandamagta ūdʉraa dich Porkhapiju aai num” a jaau sim dhi īchab, “Jesucristota ich ũwandamaucha jʉr auwia maach peerdʉ aumkhiiр puijim” a jaaumam ūrphobaadeewai, ʉkhawi, emkhoooin dʉimua ʉuinaupa amach por choopimaajeejim anaabá. ¹³Magbaawai īchab ich Simonaujā dhi ʉkhawi, ich por choopiwia, warag Felipe kha ogdʉba sīsijim aajem. Mag i kha ogdʉba nʉrrʉmuu Felipeeu ḍrau ag na mag nem ooba aajerr nempa waumam oowia jūr ich Simonta dauderraasīejeejim aajem.

¹⁴Maimua mag num ee, ũwandam i jaaumkhiiр ich Jesuucha jʉr autarr khʉʉnau Jerusalenmuu ūrwai Samariapienaujā ũwandam iek ʉkhabarm a ūr athaawai Pedro Juan dhi am aar puijerram aajem. ¹⁵Maimua bardʉkhaimawi mag Samariapien eeu ʉkha durrum khʉʉn kōit

Êwandamag jeeujierram aajem, amagjä agjo Êwandamau ich Akhaar deeabaawai īchab wai nui-simkhiīr. ¹⁶Maagwai chan agtha iwiir ābmuajä Êwandam Akhaar chukhu naajim aajem, sii maach Por Jesucristo thür gaaipai por choo narr aawai. ¹⁷Mag chadcha

Pedroou Juan d̄umua chi eeu ukha durrum kh̄uun ūr jua ausiunaa Êwandamag jeeubaawain chadau Êwandamau makhuunagjä ich Akhaar phēs deejim aajem. ¹⁸Mag Êwandam i jaaumkhiīr jür autarr kh̄uunau warm kh̄uun ūr jua ausubarmuapai makhuunaujä Êwandam Akhaar au nūm oowia amag phatkhon oopinaa magjim anum chi Simonau:

¹⁹—Magan jäg jua theeg m̄urugjä īchab dee chirbat, m̄ujä pāachjo amkhiīr. Magnaa, Mua pārag phagjugui ajim anum, maagwai muajä pāar denjo òor ūr jua ausubaawai īchab makhuunagjä Êwandamau ich Akhaar deemkhiīr.

²⁰Magbaawai Pedroou irig, —Simón, ¿pua kh̄iirjuawai Êwandamau ich Akhaar dee-wai phatkhonauta per aaujeeba? ajim anum. Pua ajap dau ēebaju atheen p̄uun Êwandamau puch phatkhonpa isegbarjugui ajim anum. ²¹Êwandam dau na p̄u o ajap khaba siewai pua chan pod maar denjo jäg nūrraju khaba simgui ajim anum. ²²Jäg puch kh̄iirjug khaibag isegph̄i-wia Êwandamag chugpaapi jeeubá; tale irua p̄u kh̄iirjug jäg sim ajapha paaphiwi tag p̄u d̄ui magum iek igbajugui ajim anum.

²³Simón, p̄uun chikhamnau wau nūm oowi am denjo am khōchgau, sii kha onegjä chukhuta sierr̄umgui ajim anum, puch khaibagjä p̄uaba. Mag khaibag isegba aawai ich aguapaita p̄u por obeerpiba p̄ur wai simjo sīebahab ajim anum irig.

²⁴Magbaawai Simonau, —Keena, m̄u kōit jeeubathü ajim anum, maach Por Êwandamag, eeu magba akiin Êwandamau m̄u d̄ui cha pārau jaau nūmjo adukhamgui ajim anum.

²⁵Mag, Pedro Juan d̄ui ewaa ukha durrum kh̄uun oon wet-wi, amach daúa Cristo meewi iiu phiidutarr ootarrpa jaauwia, deeu Jerusalenag wetjierram aajem. Mag wetumua īchab Samaria durr phobordam nūnuidum ee òrag jägata Êwandamau maach peerdu aaujē a jaau wenurraajee-jim aajem.

Felipe woun āb Etiopiapierr d̄ui

²⁶Magtarr khur Êwandam chog āb ūgtharmua beewi Felipe iek irig i thürcha thürnaa, —Ar Jerusalenmua khudau òor chukhu ich mag ma sīejem ee jerag pet ajim anum, khud jooi Gazaag ma sim ee.

²⁷Magbaawai chadcha Felipe ag ipierr ichig khud jaautarr ee petajim aajem. Mag maa awia woun āb Etiopía durrmua Jerusalén phobor ee Êwandamag jeeuthuria deeu ich diig mam d̄ui thēujim aajem. Mag woun, uuita Etiopía durr reikha sim ag garm ajim anaabá, chi thethem. Ichdeuta

mag uhi reikha sim den phatkhon thum chi ākhaajem ajim aajem. ²⁸Mag ich diig mamua jadpicio khitumta bu puerbaajem paar sim cabayou eudu arrum ee jup jorranaa, warrgur Ēwandam i jaauumie Isaías khararrag ich Ēwandamau ich iek phāpitarr ēsapta thūr jorrajim aajem. ²⁹Mag i ēsap thūr jorrom ee, Ēwandam Akharau Felipeeg, —Felipe, bu chuphu manaa i ēkha athá ajim anum.

³⁰Magbaa chadcha Felipeeu bu chup mawia, ēkha aunaā ūrimaawai, Isaías khararrag Ēwandamau ich iek phāpitarr ēsapta thūr jorrom ūrimajim aajem. Mag ūrimawia ich garmua chi Etiopiapierrrag, —¿Pua puchdeu thārmam khaphu chirú? a jeeujim anum.

³¹Magbaa chi japdeg jorromua, —Órau maachig jaauju chukhum, ¿jāg maadeu khap abarju? ajim anum.

Magwia warag Felipeeg ich japdeg waaidupiwia ich dui āba juppijim aajem. ³²Mag chadcha jupimawi irua Ēwandam iek thūr jorrarr gaai oowai mag sīejim aajem:

“Ovejadam chi thōojem di aar arrjemjo thōopäain arrjierram.

Mamu jāg ovejadam khīeb ich khaar thar arrumjā khīuu kherajemjo, ich jāg būurjā i āaba khitajim iek chigaa iekhaag.

³³I dui amachdeu ampierr ajierram, mamu ābmua jā, ‘Jāan woun ajaphamuu; ideu i khajapha sūujā’ abajim.

Mag chaai chukhu khitum thōopitarr aawai, ¿jāga ewag pawijā mag ‘Jākhūun i chaainau’ abarju?” a phā sīejim aajem. (*Is. 53:7-8*)

Maata mag wounau thūr jorrajim aajem.

³⁴Mag ich bigaau jupbaimaa-wai chi Etiopiapierrau irig jeeumamua, —Kake, mu ap chitum mūrug jaaubá ajim anum. Ēwandam i jaauumieu mug phāawai, ¿khai igwiata mag phājí? ¿Ichpai igwia, wa deeum khūunta jaau sim ajīwa? a jeeujim anum.

³⁵Magbaawai Felipeeu irig ichdeu thūr sierr gaaimua jaja-wagmamua khīeb Jesuu maach peerdu aum khōchgau uduraa ich thōopitarrpa jaaudubjim aajem irig. ³⁶Mag iyuu wetumua dodam phūur kherum aig paaukhabaimaa ich chi thethemua Felipeeg, —Kake, mug dodam paraa kherum aig nūwe, ¿pua oowai mu por chooju jāg chirú? ajim anum.

[³⁷Magbaa Felipeeu irig, —Pua chadcha puch thāraucha ukha chirum khai, por chooju aaima ajim anum.]

Magbaa chi thethem garmua, —Muan chadcha thāraucha ukha chirumgui ajim anum. Mua khaphu chirumgui ajim anum, Jesuun chadcha Ēwandam Iewaau.]

³⁸Magwi warag chi carro dunuu aunaā, amach numwe uurbagkhawia, jer do phūur kherum ee wetwi, Felipeeu i por choopijim aajem. ³⁹Mag por choo aaipawi deeu do eemua oberdutkhabadem ee, dau

perbarmjo arrau degolp Felipe chukkhu aadejim aajem, ich Ėwandam Akharau athaadee. Mag i marr khaugbajieb mamu, chi Etiopiapierr warag onee ich maa arrag petajim aajem. ⁴⁰ Mag degolp chuk aadewi aigmua warp phobor Azoto anumta Ėwandam Akharau Felipe athaadejim aajem. Ich maigmua warag phoborpierr jaaubaadejim anum, jägata Ėwandamau ich Chaai puji thum ich iek ukha num khun peerdu aum khöchgau. Mag Azotomua jaaubaaderr ich mag jajawagmamua deuem phobor Cesarea anum jaau barjim aajem.

**Saulo Jesús dui khud
ee thēutarr**

9 ¹Mag num ee warag Sauloou maach Por Jesús iek ukha durrum khun dakhau num puaba, warag phadnaan por aar mawia ²ichig ēsap phā deepijim aajem, Damasco phobor ee judionaan Ėwandam iek jaajem degam chi pornoanag oopibaimaa, makhuunau amach paarmua dui purpi jaaubaawai, phithurg chukhu Jesús igar num khun emkhooin dui uuinpa Jerusalenag preso purkha aibeeg. ³Maimua chadcha ichig mag ēsap phā deebaa ag dui igbaadejim aajem, Damasco phoborog khudau ma sim ee. Mamu mag mawia ya chi phobor dakpamam eeta, degolp edjā eemua pagthūmdaujo phur jēer athajim anum. ⁴ Mag phur jēer athamua warre Saulo phar werppaimjota jēkhut buju aimajim aajem. Mag jēkhut panaa

uurwai õor chukag eemuata irig, —Saulo, ḡkhantheeta pua jägcha jäg mu iek ukha durrum khun khaibag wawaag am ēudee ēkha nurruma? a siejim anum.

⁵ Magbaa Saulou, —Señor, ḡma pū khaíuma? ajim anum jūrr irig.

Magbaa maach Por Jesuu, —Muun Jesuugui ajim anum. Pua jäg mu iek ukha durrum khun ēudee ēkha sim aig, mu ēudeeta pua ēkha nurrabahab ajim anum. [Pu jäg nurrum aiguin, phak emkhoiu phidkhamaaugau ewag thuugwai ich bukhurr pa eudu jorraajem gaai miu ua sijemug thuugjemjo, parta puchdeupai puch gaai mas wauju jür nurrumgui ajim anum maach Por Jesuu irig.

⁶ Mag ūrbaawai Saulo jāphier ajaugau kha duui thanumua jūrr irig, —Señor, ḡkhani pua mūrug waupim khosi chirúwi? ajim anum.]

Magbaa maach Porou irig, —Phiidubá, maimua warag phoborog petá ajim aajem. Nau jamta puchdeu nem wauju thum purug khap jaaujugui ajim aajem.

⁷ Mag õor chukhu sim eemuata magbarm ūrbaawai i dui õor wenurrarr khunjā īchab jāphier num iekhau podjā iekhaba, sii warag khīuu naajim anaabá.

⁸ Mag õor chukag eemua ichig magbaawai Saulou phiidubānisijim anum. Mag dūnūnuuna par irua wajapha dau ēenaa ookhakhakhamjā pod dau warphapajā ooba aajeejim anaabá, dau khī thanarr aawai. Mag pod

ooba aawai chi dui wenurrarr khūnau sīta i juu gaai purnaa Damasco phobor ee warrjierram aajem. ⁹Mam phobor ee pawijā Saulo khāai thārjup sīi dau khaugba sīejim aajem. Mag nūm dui thachjā khoba ni dojā doba sīejim anaabá.

¹⁰Mag Damasco phobor ee woun āb sīejim aajem, Ēwandal iek ukhaajerr Ananías a thār sim. Mag woun maach Por Jesuu ich dui khāai khōrkhapi auwia i thārchejim aajem. Mag ich thārbachee Ananiaau, —Señor, mū cha chirumgui ajim anūm.

¹¹Magbaa maach Por Jesuu irig, —Phiidubá ajim anūm, mai-mua kaajā Chi Khajapham a thāurjem ee woun Judas anūm deg Saulo Tarsopierr jeeubaimá; maig mag wounau mūrug oraa simgui ajim anūm. ¹²Mag mūrug jeeu simua īchab khāai khōrg ee ichdeu oobarmgui ajim anūm, woun āb Ananías a thār sim i aar dubwi i ūr juu ausūbaa ich dau eerdubarm.

¹³Magbaa Ananiaau magjim aajem:

—Señor, jāg woun khai ya mua ūur daar chitumgui ajim anūm. Jā khai Jerusalén phobor ee ar pū igar ukha durrum khūn dui nem khaibag sierrumgui ajim aajem. ¹⁴Maagjem muigjā phadnaan chi porkha nūm khūnau warag amach ipaarmua irig jaau nūmgui ajim anūm, pūrugpai jeeu durraajem khūn pūrkharramkhīir.

¹⁵Magbaa maach Por Jesuu irig, —Petá ajim anūm, muata pūrkhīir chirum i aar. Jā muchdeu jūr

au chirum khabahab ajim anūm. Jāguata mū atag israelnaanagjā mū iek jaauuaa durr warpham magwe mū iek reinaanagpa jaau nurrajugui ajim aajem. ¹⁶Mua muchdeucha irig jaaukhimgui ajim anūm, jāga mū gaaimua i dau aphū phithurg aju.

¹⁷Maach Por Jesuu ichig magbaawai Ananías chadcha petajim aajem. Mag mawia, Saulo sim deg dubimawia, i ūr juu ausūnaa irig, —Khodam Saulo, maach Por Jesús ar pū dui khud ee thētarrau mū pū aig pūjimgui ajim anūm, deeu ūmaai dau eerdubaadem dui īchab Ēwandal Akhaarpa pūch gaai phēs wai chirsimkhīir.

¹⁸Mag, chadcha Ananiaau mag iekhabarm burre Saulo dau gaau paphugmijejo cheu cheu cheu aadewi warre dau eerdū sīsijim aajem. Magtarr aigmua īchab warre ich por choopijim aajem. ¹⁹Mag por choo sīsiewain chadau, thachdam khobaadee, kha theeg chukhu thūnarrjā deeu khīir ubag aadejim aajem. Maimua warag ich ag phobor ee chi Jesús iek ukha durrarr khūn dui khāaidam khanpanaa sīsijim aajem, dapai maba.

Damasco phobor ee Saulou Ēwandal iek jaautarr

²⁰Maimua Saulou warag ich ipaarmua judionaan Ēwandal iek jaaujem di sīsidūm ee jaau nūrrumua Jesús igwia, “Chadchata jāan Ēwandal Iewaa ichdeucha pūtarraaugui” a jaaujeejim aajem dui ich ipaarmua. ²¹Mag irua jaauam ūrwi thumaam khūn

jūgderraan naajeejim aajem. Mag nūm iekhau amach wir aigpai jūrr amach khapeenag, “Keena, žich mág woun khabají Jerusalén phobor ee ar Jesuug jeeu durrum khūun dajék wai nūnūuu aajerr? Mawaam khūunjā agjo purkhanaa phadnaan chi pornaan aar preso phe arraan a beetarrta, ¿jága ís jāg ich paarmua warag am ipierr ich ag iekpai dui jaau nūrrúma?” aajeejim aajem jūrr amach eepai.

²² Mamú ichig maagwai chará, warag Saulouu iek khékgkha jaamamua, “Chadcha jāg Jesuuta ich Ěwandamaucha warrgarwe jūr auwia maach peerdú aum-khíir mág durr gaai phiju aajerr khabahab” aajeejim anaabá. Mag nem icho khaisog jaaup-puigmamua judionaan Damasco phobor ee narr khūunjā pod iekhaju khaugba, warag ich gar-mua khīupaa sūmaajeejim aajem.

Saulo judionaan jua eemua durtarr

²³ Maimua magtarr khur ewag pawia khääi khapan aadem ee, judionaan äba biirdhwia ihäba nūsijim aajem, Saulo thöopääig. ²⁴ Mag chadcha i thöopphiju awi puertdi phobor ee duubjem sī-sidämpierr soldaunagjā i nūpie-jeejim anum, edaram magwe. Mamú mag amau i eugar i thöoju dakhäu wai nūm ya ich Saulouujā ūrbaadejim aajem. ²⁵ Mag khaphu wai naawai edau kheubaadeewai tagam khūun agjo Ěwandam iek ukha durrarr khūunau thübüt ee juppinaa jūgad gaai eeg jiir bur-pujierram aajem, mag phobor

thum igaaum magwe maach juu purju khaba thuur phüürdu sim ee warre phobor igaau. Mag, mag edaar Saulo dürmidjim aajem.

Saulo deeu Jerusalén phobor ee beetarr

²⁶ Mag mawia deeu Jerusalén phobor ee barbaimaawai aig chi ukha durrum khūun dui khapeerkham iigjeejim aajem, ich Saulouu. Mamú thumaam khūunau i ogkhaajeejim anaabá, agtha ukhaba simta sii amach khūguraagta mag nūrrūmpii awi.

²⁷ Magbaawai Bernabé anumua chi Saulo thēr auwi, ich Jesuucha jūr autarr khūun aar wai dubwia, amag jaaubaadejim aajem, jāga Saulo khud ee mamua Jesús dui thēují, maimua jāga īchab Damasco phobor eejā irua õrag Jesús igwia warag ogkhaba Ěwandam iek jaaubaadejí. ²⁸ Bernabéeu mag jaaubaan chadau tag i ogkhaba nūsijim aajem. Magbaa warag Jerusalén phobor ee thübawia am wenūrrūmpierr am dui nūrraa-jeejim aajem. ²⁹ Mag nūrrūmuu warag būurjā ogkhaba maach Por Jesús igwia i iek jaauje-jim aajem, judionaanta griego-naan meúa iekha nūm khūunag. Mamú makhuunaujā i thöopphiju ēkha phobaadejim aajem. ³⁰ Mag amau i thöoju dakhäu wai nūm chi Ěwandam iek ukha durrum khūunau ūrphobaadeewai deeum phobor Cesarea anum aar i arrwi maigmua jūrr ich durr phobor Tarso anumág phüjierram aajem. ³¹ Mag Saulouu amach ipierr Ěwandam iek ukha sīsim khaug

athaawain chadau, Judea durr, Galilea durr maimua Samaria durram magwe chi ʉkha durarr khʉʉn thum ʉu khōinaa nʉisijim aajem. Mag khōinaa aphobaadem ee, sīi warag maach Por Jesús ipierraa irua nem jaau simpai wauphobaadee īchab ich ſ̄wāndam Akharaujā chi ʉkha nʉm khʉʉn warag khapaana apijim aajem.

**Pedroou woun Eneas
anʉm monaautarr**

³²Pedroou maach ſ̄wāndam iek ʉkha durrum khʉʉn amach nʉnuidʉmpieree oo nʉrrumua īchab phobordam Lida anʉm ee ſ̄wāndam iek ʉkha narr khʉʉnjā oon majim aajem. ³³Mag phobordam Lida anʉm ee woun āb ooinmajim aajem, Eneas anʉm. Mag woun kha chʉkhʉ khitarr aawai sīi put eepai ocho años sīejim aajem, pod ich appai phiidʉba. ³⁴Magug Pedroou, —Eneas, phiidʉbá ajim anʉm; Jesucristoou pʉ monaabarm. Puch putdam juur kherbá ajim anʉm.

Magbaa chadcha ag bʉrre Eneas phiidʉbaadejim aajem. ³⁵Mag Eneas monaautarr thumaam khʉʉnau Lida phobor ee khakhapdo aadem duí īchab khor pom wejom Sarón anʉm ee òor joobaajerr khʉʉnupa khakhapdo aadejim aajem. Magtarr oowia, amach khaibag isegwi, jürr maach Por Jesús iekta ʉkhajierram aajem.

Dorcas meewia phiidʉtarr

³⁶Ich mag jaar īchab phobor Jope anʉm ee ʉhi āb Jesús iek ogdʉba ʉkha khitʉm sīejim aajem. Mag ʉhi thūr hebreonaan meúa Tabita aajeejim aajem, maagwai griegonaan meúata Dorcas aajeejim aajem. Mag ʉhi thumaam khʉʉn duí nem o wa jaugnaa aphʉʉm khʉʉndamau nem iigwaijā magʉmjā aba amag deejeejim aajem. ³⁷Mag Pedro Lida phobor ee sim ee, Dorcas mor machpawia ich ag khamor machgau warag meejim aajem. Mag meebaadee ajapha domeerpināa, ūgthaa dijā jarnaa, aar arrjierram aajem. ³⁸Maagwai Jopepienau Pedro Lida phobor ee sim anʉmjā ūr naajim aajem. Mag Jopemua Lida barju warp khaba sīerr aawai am iek ich ag burre amau emkhooin numí jür auwia Pedro awaan mamkhīr puijieram aajem. ³⁹Magbaa makhuunau wetwia, Pedro aar barwia, irig “Jopepienau jopkhaa pʉ thūr num” a jaaubaaimaawai ich ag burre am duí beejim aajem. Mag i barbaichee aiguim khʉʉnau ūgthaa chi aphʉʉmdam wai narr aar i athaadewai, k hoopaa ūanaan thum aig narr khʉʉnau bīe nʉmu dich monakha aawai khajūadam khamatarr thumaa irig oopimajieram aajem. ⁴⁰Magbaawai ich Pedroou òor thum dawag jürkhʉʉiphiwi, kanieu phōbkhanāa, ſ̄wāndamag oraajim aajem. Mag oraa aaipawi chi binaanag oonaa, —Tabita, phiidʉbá ajim anʉm.

Magbaawai chadcha chi binaanau dau ëe oowia Pedro khíir eerpa athaawai phiidü oo sisijim anaabá. ⁴¹ Maig Pedroou i juu gaai pürkhanaa warag ügthaag dñunüupi athajim anum. Magnaa Ëwandum iek ükha nüm khüün thum khoopaa üuin chi bie narr khüünpa thürkhanaa amag Tabita monakkha deeu oopijim anum, meeba arrjo. ⁴² Jope phobor ee thumaam khüünau mag öor phiidütar ürwia, öor pom maach Por Jesús iek ükha jierram aajem. ⁴³ Magwiajä ich Pedro chan da mabajim aajem, Jope phobor eemua. Woun äb Simón anum di aig khääi khapan sii awiata petajim aajem. Mag woun Simón anum nemheu den nem wau nüm gaaita phidkhaajem aajem aajem.

Pedro Cornelio dñi

10 ¹ Phobor Cesarea anum ee woun äb siejim aajem, Cornelio a thür sim. Mag Cornelioti soldaan Italiaapien eem chi capitán ajim aajem. ² Mag capitán judío khabajieb mamü, ich chaain duimua ich üüipa amach thumaam khüünau Ëwandumag jeeunaa i dau najä agpierra wenurraajeejim aajem. Mag judío khaba simta, judionaan juag oom khöchgau phatkhon pom deejeejim aajem, aphuum khüünag.

³ Biek äb edau phuuibaajer kheeuragam las tresjo nüm ee í Ëwandumag jeeu chirümta, khai athamjo abarm ee oowai, Ëwandum chog ügtharmua beewi, dau

daau i chirüm aar dubwi irig, —Cornelio aichejim anum.

⁴ Mag ich thürbaichee Cornelioou inanaa i khíir eerpanaa jäphierr thünümuata chi Ëwandum chogag, —Señor, ¿khan agá? ajim anum.

Magbaa chi Ëwandum chogau jürr irig, —Pua Ëwandumag jeeu chirüm aajewai uu irua pü iek ürbarmgui ajim anum. Ichab irua oowai pua aphuum khüünag nemdam deemejmä uu simgui ajim anum. ⁵ Öor jür auwi Jopeeg puibapü ajim anum, woun Simón a thüürjem awaan mamkhíir. Ich arpai am den ibüür wauwia Pedro a thüürjemgui ajim aajem. ⁶ Mag woun deeum agjo Simón a thüürjem aig simgui ajim anum, Simón chi nemheu dui phidkhamie deg. I di phüas igawaa simgui ajim aajem. Mag Simón Pedroouta pürug jaauju, khanta pua wauju aai si ajim anum chi Ëwandum chogau capitán Cornelioog.

⁷ Chi Ëwandum chog mag ich aig iekha dñunaawi petaawai Cornelioou chadcha ich deg phidkhaajerr khüün numí thürkha auwia, ichab soldaan äb ichjo Ëwandum iek ükhanaa ich juag oojerr thür aujim aajem, arag thärjup. ⁸ Mag thürkha auwia Ëwandum chogau ichig jaautarrjo jürr amag ajapha jaau deewi puojim aajem, Jopeeg, Simón Pedro awaan wetamkhíir.

⁹ Maimua ag noram mag Cornelioou puittarr khüün ya chi phobor dakha paaukhamam ee, edau siejonaa, Pedro ich diheu ür siejim aajem Ëwandumag

jeeuwai. ¹⁰Mag nūm ee jāsooga aadee thach khom khōchkhbaadejim aajem. Mamū phiejab wau nūmich, sīi khāibaadeeu waa khāai khōrkha thūnūmua oowai, ¹¹sīi edaujāata weeudu thūnūm oo athajim anūm. Pedroou oowai mag edjā weeudu wejom eemua dīesjo nem pheeugnaa khēu jūkha sīsidūmta eeg jēbjā gaai burr uraa ajim anūm. ¹²Mag dīes nem pheeug sim ee nemchaain khīir pogkhe thūnaajim anaabá: mūg jēb gaaim nemchaain bū jayapam, nemchaain sīi jāau jēedū nūrrjee aajem khūn, nem ichpan, nem thumaa thūnaajim aajem. ¹³I akharau mag eerpa oo chirūm eeta, wounjā chukhu sim eemua irig, —Pedro, jāg eem nemchaai thōonaa khobá ajim anūm.

¹⁴Magbaawai Pedroou irig, —Señor, mua chan mūg chitūm aig much erraawe būurjā nem parhooba khoba chitūmgui ajim anūm. Magum jāg maach inaam chará mua khobamgui ajim anūm, pu dau na ārmaaugau warrgarwe maach jooinau khopiba jaaujerr aawai.

¹⁵Irua magbarm ee, deeu ūmaai òor chukhu sim eemuata irig, —Ēwandamau nem ajapha wauwi khopi jaau sim chan oob pua maach inaa sim amgui ajim anūm.

¹⁶Chi dīes gaai mag nemchaain pos jojokham oopinää, khomkhīir biek thārjup phūurba jajaaujii awi, deeu ūgthaag eudu athamjo abaawai chukkuu aadejim aajem. ¹⁷Mag oobaawai Pedroou ich odegpai, “¿Khan

jaauwaita jāg sīi put gaaipai nemchaain khapan jājāg kha-jīma?” a khīirju oo chirūm eeta, Cornelioou pūitarr khūnau Simón di jejewag wedurumua i sim di aig daaugaljār puertdi aig bardūtkhabaichejim aajem. ¹⁸Mag bardūtkhachewi aiguim khūnag jeeujierram aajem, mag woun Simón anūm ibāur wauwia Pedro a thūurjem maig sim khab aag. ¹⁹Mamū mag nūm ee īchab Pedroou mag ichdeu nem ootarr agtha khīirju oo chirūm ee, Ēwandam Akharau irig, —Óor thārjup pū jūr wenūrrūm khūn ya bardūtkhabaichemgui ajim anūm. ²⁰Ūrbawia am dūi petā ajim anūm. Oob khīirjum, jā-khūn wounaanan muchdeuta pū jūraan pūi chirūmhusgui ajim aajem Ēwandam Akharau irig.

²¹Ichig magbaa chadcha Pedroou ūrbawi mag Cornelio ich jūrmkhīir pūitarr khūnag, —Pāran muuta jūr wenūrrūm, mūn mūigta chirūmgui ajim anūm. ¿Khandam athee beejierrá? a jeeujim aajem amag.

²²Magbaa amachdeu, —Maar beejimgui ajim anūm, capitán Cornelioou chogbapāaiwai. I iek mag Ēwandam chog beewi irig pū jūraan òor pūpi jaaujim aajemgui ajim anūm, mag pū i di aar petaawai pua nem jaaubam ichdeu ūraag. Jāg capitanan chadcha òor ajaphamū. Ēwandam dau najā agpierraaj aajeewai Judionaanaujā thumaam khūnau i kha khōsi aajemgui ajim aajem Pedroog.

²³Magbaa Pedroou amag ierrag dubpi jaaubaa, dubwi warag ich

mag aig khāi eejierram aajem. Maimua ag noram chadcha am dui majim aajem. Mag i mam dui īchab ich ag phobor eem āaur agjo Ēwandalam igar narr khūunjā i dui wetjierram aajem, i daumaai.

²⁴Mag wetumua, ag noram deeu Cesarea barjierram aajem. Mam barimaawai ooimaawai, chadcha Cornelioou ich khodnaan dui ich khapkhuun ich dui ajapcharam khūunpa ābam aig biirdūnaa am nū sīejim anaabá. ²⁵Mag Pedro barbaimaawai Cornelioou i khīrphee dawag oberwi i bukhurr jīeporou phōbkhabaimajim aajem, Ēwandalamagamjo jēwaag. ²⁶Cornelioou mag ich khīrphee phōbkhabaimaa Pedroou irig, —Phiidubaadke ajim anum. ¿Khantheeta pū mū dui jāgbaadem? Maach wounaan agdaujopai thūnumug khabahab anaa, deeu i dūnūhupi athajim anaabá.

²⁷Maimua warag iyuu naawi dubjierram aajem. Mag dubwi ierr ooimaawai òor khapan pos thūnaajim aajem. ²⁸Mag oo-baimaawai Pedroou amag, —Keena, pārāu khaphū nūmgui ajim anum, maar judionaanag chan pod pāar judionaan khabam khūun deg dubpiba jaunaa pod pāar dui khapeerkhajujā khaba nūm aajem, Ēwandalam na maach āarjeeawai. Mamū ū Ēwandalamau murug jaauwai ya maadeu tag mag khīrjuju khaba nūmgui ajim anum, dich meeun khabam khūun dui awiajā. ²⁹Maguata, mūch aar jaaubaimaawai mua bāurjā magum ab, chadcha beewi mūig

pāar dui chirūm keena. ¿Khan athee pārāu mū thūrpuijierá? ajim aajem Pedroou.

³⁰Magbaawaita Cornelioou irig nem īghabaademua magjim aajem:

—Ya khāai jayap simgui ajim anum, ūsim khurau, mūch di aig chirūmta āspatarr aigmua thachjā khoba chirarr. Mag chirūmu edau phūibaajer kheeuragam las tresjo nūm ee, ich mūg ora, Ēwandalamag jeeu chirajimgui ajim anum. Mag nūm eeta degolp woun āb khajūa bāpphā ich bāpgau phuumjo sim beewi mū khīrphee dūnūhupbaichejimgui ajim anum. ³¹Mag dūnūhuchewia mū thūrcha thūrnaa murug, “Pua Ēwandalamag jeeu chirūu aajeewai irua pū iek ūrbarmgui” aichejim murug. Ichab mua aphūm khūunag nemdam deejemjā ū simgui ajim chi Ēwandalam chogau.

³²Maimua murug òor jūr auwi Jopeeg puipi jaaujim, woun āb Simón anum ibūr wauwia am den Pedro a thāurjem awaan mamkhīir. Mag wounau jaauwai pū deuem agjo Simón anum nemheu dui phidkhaajem aig sim a jaaujim, phūas igaau di dūnūm ee. Pū igwia, mag wounauta mua nem wauju murug khap jaaujogui ajim, chi Ēwandalam chogau. ³³Mag mūchig jaubaicheewaita mua òor puijimgui ajim anum, pū awaan mamkhīir. Mag, ū ū pū barbaichemgui ajim aajem Cornelioou Pedroog. Ēwandalam dakhīir maar mūig āba biirdūwia pūta nū nūmgui ajim anum, purug Ēwandalamau ich

iek marag jaaupi sim ūraag. Ísin chadau marag jaaubá ajim aajem Cornelioou.

**Pedroou Cornelio deg maach
peerduajem iek jaautarr**

³⁴ Mag ichig iekhapibaawai Pedroou magjim aajem:

—Ísin ya mua khaphu chirumgui ajim anum, chadcha Êwandamau mag iwiir ābam khūunpaita ūrcha igba aajem. ³⁵ I dau naan deeum durram khūunau awiajā i ipierraanaa īchab agcha wenurakhiin, makhuunjā irua igab khaba igjugui ajim anum Pedroou chi aig biirdē thunarr khūunag. Mag jaaumamua ich Pedrooupai, ³⁶ Êwandamau Jesucristo israel-naan ee pūijimgui ajim anum, ich iek jaaumkhīir. Mag, maadeu khaphu nūmgui ajim aajem, warr Êwandum duijā iekkhōr paar narrta Jesucristo u maach kōit thōtarr gaaimua khōinaa wenurum. Ich ag Jesuugui ajim anum, ante maach thumaam khūun Por. ³⁷ Pārau khaphu nūmgui ajim aajem, Juanau Êwandum i jaaunaa òor por choo nūrrarr khurjā jāga nacha Jesuu Galilea ee ich iek jaaubaaderr khīeb Judea ee thum aaidtjī. ³⁸ Pārau khaphu nūmgui ajim anum īchab, jāga Êwandamau Jesús Nazaretpierr gaai ich Akhaar phēs deewi ich juapajā deejī, maimua jāga mag juapaau òor mepeer jua ee sīsid arrjā peerdu aunaa ich nūrrūm-pierr nem ajapha wau nūrrajī, Êwandum i nūrrūm dui sierr aawai. ³⁹ Judea durr maimua Jerusalén phobor eejā mag nem

thum waumatarr marau maach daúa oojimgui ajim anum, maar dakhīirta mag wau nūrrajerr aawai. Mag khitarr Jesús ajimgui ajim anum, ar pakuls gaai meerphē thōopuitarr. ⁴⁰ Amau mag i thōojieb mamu, khāai thārjupam ee Êwandamau deeu i phiri auwia ich oopijim. ⁴¹ Mag ich oopitarr thumaam khūunagjā khaba, āba maragpaita ich oopijimgui ajim aajem, ag nawejā ich Êwandamau maragta ichdeu nem wau nūrrūm oopiju awi maachta i dui wenurramkhīir jūr autarr aawai. Maguata mag i meewi deeu iiu phiidūtarr khurjā maachta i dui thach khojimgui a jaaumajim aajem. ⁴² Maimua ichdeucha maar pūijimgui ajim anum, judionaan thumaam khūunag jaaumamua ich igwia, “Iita Êwandamau jūr aujim, warrgar meetarr khūunpa maach āba phiidūtkhabarm ed chijā khūunta ūgthar wetju wa chijā khūunta isegju a khap jaaumkhīir.” ⁴³ Mag, warrgar Êwandum i jaaujerr khūunaujā īchab Jesús igwia, “Thum i iek ȣkhawia āba irigpaita amach peerdu aumkhīir jeeu nūm khūun khaibagan Jesús gaaimua Êwandamau chadcha chugpaapuji” a jaaumajim aajem Pedroou, warr Êwandum i jaaumienau jaaujerr igwia.

**Judionaan khabam
khūunag Êwandamau
ich Akhaar deetarr**

⁴⁴ Pedro iekha oba agtha mag ijējēbkham ee, thum aig i iek ū narr khūun gaai Êwandum

Akhaar phēs aichejim aajem. ⁴⁵Magbaawai judionaan Jesús iek ükha narr Pedro dui beetarr khūnau amach daúa oowai, Ěwandamau īchab ich Akhaar judionaan khabam khūn gaai-pa phēs deebarm oobaa, dauderraas nūisijim aajem, ⁴⁶amau ūrwai sii amach meu khabampata sereu thanum ee Ěwandam tho iekha nūrreem ūrbaawai. ⁴⁷Mag thumaam khūnau amachdeu iekhaba aajerr meupa iekhaphoo thunum oobaa Pedroou, —Ís mukhūn wounaanau Ěwandam Akhaar maachdeu autarrjo athapí, amjā warre īchab por choopiju aai nūmgui ajim aajem.

⁴⁸Maimua chadcha makhuun thum Jesucristo thūr gaai warre por choopi jaaujim aajem. Mag ya por choo nūsiewai amach aig khāaidam khabanaa siemkhīr Pedro thūajierram aajem.

**Pedroou Jerusalenpienag
ichdeu nem ootarr
īghaimatarr**

11 ¹Mag judionaan khabam khūnaujā Ěwandam iek ükhabarm anum jopcha Judea durr tagam khūn ich Jesuucha jūr autarr khūnau ūrphobaade-jim aajem. ²Mag bii thunum ee, Pedro Jerusalén barbaimaawai īchab ag phobor ee judionaan Jesús iek ükha narr khūnau sii amachig baarpi auwi irig magjie-rram aajem:

³—¿Woun khan jägwiata jäg maachjo judionaanjā khab sī-sidūnta oon mawia warag am dui thachpa khobaadejima? ajierram

anum. Pua jākhūn dui jäg-ju khaba sīejim perá ajierram anum, maach jooinau jägpiba jaaujeewai.

⁴Magbaawai Pedroou amag thumaa jaaubaadejim aajem, warrjā jāga Ěwandamau irig mag nem oopiwia judionaan khabam khūn eejā ich i jaaukhīr i puju ajī. ⁵Mag jaauamua ich Pedrooucha, —Warrcharan mūn Jope phobor eeta chirajimgui ajim aajem, Ěwandamag jeeuwai. Mag Ěwandamag jeeu chirūm eeta, degolp mū khāi athamjo abarm ee, sii dīesjo nem pom khēupierr khēu khōorjājūd simta edjā eemua mū chirūm aig burr urajimgui ajim anum. ⁶Magbaawai ag ee sim khap aag awi mua ober oowai, ag ee nemchaain khīri-pierr thūnaajimgui ajim anum: mūg jēb gayam bu jayapam khūn, pabu eem chi dachūphūm, nemchaain jāau jēedu nūrjee aajem khūn, maimua nem ich-pan khīr pogkhe. ⁷Mag mua ober oobaawai mag õor chukhu sīerr eemuata mūrug mū thūr-chā thūrnaa ag eem nem inag thōonaah kholpi jaaujimgui ajim. ⁸Magbaawai mua, “Señor, mua chan mūg chitūm aig mūch erra-awe nem parhoobam chan būrjā mūch i ee auba chitūm. Magum jäg maach inaam chará mua khobamgui” a chirajim, “warrgarwejā maach jooinau khopiba jaaujerr aawai.” ⁹Mua mag iekhabaa-wai deeu mag õor iekjo sīerrau jūrr mūrug, “Mua nem wajapha wautarr chan oob pua maach inaa sim a chiramgui” ajim ich

Êwandamau mûrug. ¹⁰ Mag nemchaain pos jojokham biek thâr-jup mûrug oopiwia deeu ûgthaag edjâ ee eudû athamjo abaawai chukkhu aadejim.

Magta Pedroou ichdeu ootarr jaaujim aajem, ich khapeenag.

¹¹ Mag ichdeu nem ootarr jajawagmamua, —Mag chi dîes ûgthaapabaadem eeta, Cesarea phobormua woun âb Cornelio anumua mû awaan mamkhîir òor thâr-jup puitarr khûun mû chirûm di jûr wetumua mû aar barimajierramgui ajim anum. ¹² Mag am bardûtkhabaimam ee, ïchab Êwandam Akharau mûrug bûurjâ magum aba am dui mapi jaaubaawai chadcha mû am dui majimgui a jaaumajim aajem ich Pedroou. Mag jajawagmamua, Mag mû mam dui ïchab hermanonaan seis aig narr khûunjâ mû dui wetjimgui ajim anum. Mag wetwia mag woun Cornelio anum deg naaimajimgui ajim anum. ¹³ Mag maar bardûtkhabaimaawai mag wounau jûrr mûrug nem ïgkhabaadejimgui ajim anum, jâga Êwandam chog i aig beewia, òor jûr aipiwi, Jopeeg phîpi jaaujî; ajapcharan mû juraanma. ¹⁴ Magá Êwandam chogau ich Cornelioog-cha jaaujim aajem, mua maach peerduajem iek wajapha jaau-baawai peerdûwi ïchab thum i di aiguim khûunjâ peerdû nûisiju.

¹⁵ 'Keena, magta chadcha mû i aar barwia mua Êwandam iek amag jawaagpajimgui ajim anum Pedro ich meeunag. Magnaa, Mag mawia amag jaaubaadem eeta Êwandam Akhaar am gaai

phêš aichejimgui ajim anum, na ar maach tagam judionaan chi ükha num khûun dûimua nacha autarr edamjo. ¹⁶ Magbaawaita mua khîir eyaa aadejimgui ajim anum Pedroou, maach Por Jesuu machig, "Juan chi por choomieun chadcha dodamaupai pâar por choojieb mamu, muqtarr khur ich Êwandam Akhaarchata pârau pâach gaai phêš wai nûisiju" a iekhatarr. ¹⁷ Magua keena, mua oowai mag ich Jesuucha magtarr aawaita mag edjâ Cornelio dui âba narr khûunagjâ Êwandamau ich Akhaar deebajieb ajim anum amag, ar maachdeu Jesucristo iek ükhaawai maachig deetarrjo. Keena, magtarr aawaita pod mua Êwandam ichaaur aju aai khaba chirajimgui ajim anaabá Pedroou ich khapeenag jaaumamua.

¹⁸ Pedroou mag jaaumam ûr-wia, Jerusalenpien chi ükha narr khûun sii warag khîuu nûisiwi, Êwandamag jeeuphoo thûnnumua, "Uchata jägbarm Êwandam" ajierram aajem. "Magan judionaan khabam khûunaujâ amach khaibag thumaa âsie ewag khîirjuwia purugta chugpaapi jeeu nûm khûunnan hu ïchab ûg-thar ober wenûrrajugui" ajierram aajem, mag warag Êwandamag jeeumamua.

Antioquia phobor ee chi ükha durrarr khûun

¹⁹ Mag Esteban thôowia chi Êwandam iek ükha durrum khûun êudee êkha num jaar, âaur khûun Feniciaag dûr wet-jim aajem; maagwai âaur khûun,

Chipreeg; maimua tagam khuun, Antioquiaag. Mag wetwi amach wenrrumpierr jaau wenrrajim aajem, jāga Ėwandamau maach peerdu aaujē. Mamu mag jaau wenrrum chan parhoobam khunagjā jaauba, āba judionaanagpaita jaaujeejim anaabá. ²⁰Mamu mag dūr wettarr khuun ee naajim aajem, Chiprepien Sire-nepien dui. Makhuunaun chad Antioquía phobor ee amach bardukhaimaawai, parhooba grie-gonaanagpa maach Por Jesús igwi thumaa jaauphobaadejim aajem, amjā peerduju aai num a khap amkhii. ²¹Maach Por Jesuuta mag ich i jaaumkhii ich juapá amag dee sierr aawai chi ūr num khuun khapan warr amachdeu chadpii ajerr khiirug isegwi jūrr maach Por Jesús iek jaau numta ukhajierram aajem.

²²Antioquía phobor ee mamag-kham Jerusalenmua chi ukha durrum khunau ūr athaawai am aar Bernabé phijierram aajem, khap oon mamkhii. ²³Mag mawia chadcha Ėwandamau mamaam khunjā uu peerdu atham oobaimaawai Bernabé onee aadejim aajem. Maimua warag thumaam khunag, “Ich jāg thāraucha warag maach Por Jesús iek ukha wenrrumua i gaaita ubu nuisit” ajim aajem, am wawimamua. ²⁴Ich Bernabejā woun ajapham ajim aajem. Magua irua ich gaai Ėwandam Akhaarjā phēsnāa īchab āba Ėwandam gaaipaita thāraucha ukhaajeejim aajem. Mag Ėwandam Akhaar ich gaai phēs wai

simua jaaumam ūrwi warag khapankham khunau ukhawi maach Por Jesús denkhamaajee-jim anum.

²⁵Maig sīi awi ich Bernabé jūrr Tarsoog majim aajem, Saulo juraan. Mag mawia aig oobaimaa, ich dui eeurrwi Antioquiaag arr-jim aajem. ²⁶Mag Antioquía phobor barwi año āb enter aig numua warag ūr khapankham khunag Ėwandam iek jaaujee-jim aajem. Maig mag Antioquía phobor eeta chi ukha durrarr khuun warppem cristianonaan a thārjierram aajem bigaum khunau, amach Cristo iek ukha durrum gaaimua.

²⁷Ich mag jaar Jerusalenmua Antioquiaag Ėwandam i jaau-mien beejierram aajem. ²⁸Mag bee-wia āb Agabo anumua Ėwandam Akharau ichig jaaupibaawai ūrag jaaujim anum, durrpierr jādau theeg burrju. Magtarr khur Claudio reikha sim jaar, chadcha ich Agabou jautarrjoo ajim anaabá. ²⁹Mag jādau theega aademua kho-ju chukkhu aadeewai Antioquía-pien Jesús igar durrarr khunau agdaujo amachdeu deeju ayaam-pierr ofrendadam jūrphe auju aphobaadejim aajem, Judea durr agjo chi ukha durrum khunag deepāig. ³⁰Mag chadcha ya chi phatkhon wai nusiewai Bernabé Saulo dui jūr auwi makhuun dui deepujierram aajem, jūrr Jerusa-lenam iglesia eem chi pornaanag deelimamkhii.

**Santiago thōop̄iwi Pedro
cárcel deg puitarr**

12 ¹Mag Bernabé Saulo dui Jerusalenpien athee phatkhon deen ma nūm jaar, rey Erodeeu āaur khūn Jerusalén ee Jesús iek ʉkha durrarr khūn purkha aujim aajem, am dui ichdeu ampierr aag. ²Mag purkha auwia āb Juan dui khod ābam Santiago a thūurjerr ich soldaaunag thuthuíf o thāappui-pijim anaabá. ³Mag o thāap thōobarm judionaan chi pornaanau warag khōchkhabarm oobaawai Pedrojā dui warre pur aupijim aajem, chi Erodeeu. Mamagkharran pan levadura chukhu wauwi khoojem ag seman ee ajim aajem. ⁴Mag preso pur auwi, cárcel deg phāar sīunaa, soldaaun dieciseis jür aujim aajem, nacha jayapam khūnau thua wai nūw awi jūrr agjo jayapam khūnau ich mag theg ahau amkhīir. Maan i denen, mag phāar sīuwi nemkhoo pomaam dichdimaawaita dawag auju ajima, thumaam khūn dakhīir ich soldaaunag thōopi jawaag. ⁵Mamu mag Pedro cárcel deg soldaaunau oo paar wai nūmichin, īchab tagam khūn chi ʉkha nūm khūnau pua chukhoo Ēwandamag jeeu durrajim anaabá, i kōit.

**Pedro cárcel degmua
obertarr**

⁶Maimua chadcha mag phiesta dichwia, nanumjo Erodeeu amag Pedro jēu deeju anūm ee, īsimjo, kheubaadeewai soldaaun numiim

khūnau amachpierr Pedro jua gaai cadenau jūkhanaa, amach juu gaaijā jūkhanaa, amach jārr wai khāiphobaadejim aajem. Maagwai tagam khūnau puertdi aig thua nūsijim aajem. ⁷Mag Pedro khāi jēer sim ee, Ēwandam chog ūgtharmua i aig pierrwai cárcel di thum sīi arar joisijim anaabá. Mag beewi, i āi ee noinoinaa, phiriup̄iwi irig, —Pedro, jopai phiidubá ajim anūm.

Irua magbarm burre chadcha caden Pedro jua gaai mag jūkha sīrrta sīi ēedu khūiphobaadejim anaabá. ⁸Mag daukhanpabaadee, —Jua chuphū puch āi khōorjūwi jopai puch zapat jūabaphi ajim anūm deeu chi Ēwandam chogau.

Mag chadcha Pedro zapat jūa aaipabaadee, —Jāimua puch manto jūawi mu ēudee pidú ajim aajem chi Ēwandam chogau.

⁹Magbaa chadcha i iek chi Ēwandam chog ēudee í oberbaadejim aajem. Mamu Ēwandam chogau ich dui mamagkhampājā wajappai Pedroou khaugba, iruan sīi ich khāai khōrkha chirūmuata mamagkhampii ajim anaabá. ¹⁰Mamu irua oowai, mag wetumua amach garcha soldaaun narr aig dichwia, ag atagaa narr aigjā dichwi, ya kaaijā eecha oberimaajem puertdi aar paaukhabaadejim aajem. Mam paaukhabaaimaawai mag puertdi sīi ich khīrav weeedubāadem ee ober dichjierram aajem. Maimua āba wetumua deeum kaaijā neer sim aar paaukhabaaimaawai deeu Pedro ich appai aadejim aajem, chi Ēwandam chog petaawai.

¹¹ Magbarm aigta Pedroou ajapcha khaug athaawai ich odegpai, “Aa, jāgan chadchata Ēwandamau ich chog puibarbma” ajim anūm, “Erodeeu judionaan dūimua mū dui amachdeu ampierr aju arrta i juu eemua peerdu awaag.” ¹² Mag ichdeupai ajap ich khaug athaawita warag woun Juan anūm ād María a thūr sierr diig petajim aajem, òor khapan āba biirduewi Ēwandamag jeeu narr aar. Mag woun Juan anūm ibūur wauwi īchab Marcos a thūr sīejim aajem. ¹³ Mag petwi, barwia, ūjārram puertdi sirimajim aajem, ich weeu aumkhīir. Magbaawai khap aag awi daupeer āb Rode anūmuu puertdi aigcha ūraan beejim aajem. ¹⁴ Mag beewi Pedro iekcha ūr athaawai warag onegau puertdijā weeuba, sii ierrag khaphigbaade-wi, —Ich Pedro khabahab ajim anūm ierr narr khūunag.

¹⁵ Magbaawai oraa narr khūunau sii warag i lokag phe-wi ukkanapha naajim anaabá. Mamū mag ich iek ukkanapha abaa-wai warag, “Chadcha Pedro iekta mua ūr uabajieb” anūu paawaita, deeu ūmaai, —Keena, magan chadcha khai, jā sii i akhaar khabahaba ajierram anūm.

¹⁶ Mamū magumich warag Pedroou puertdi bubuju khabaadejim anaabá, ich weeu aum-khīir. Maimua weeunaa ichchata oo athaawai, khīir eu awi jūrr wir aig amach khapeenag, —Jāgata jāg uu chig aba pierrúma? ajierram aajem.

¹⁷ Magbaawai ichdeu warag am khīu amkhīir juaupai jajaaujii

awi amag īgkhabaadejim aajem, jāga cárcel deg i chirarrta maach Porou i dawag obeer aujī. Mag thum jaau dichwia, —Chamug mua pāachig nem īgkhabarm thum ich agjoo Santiagoog jaauwi tagam khūun maach khodnaanagjā jaaubat ajim aajem.

Mag jaauwia, aigmua oberwi, ichta warag chawag petajim aajem.

¹⁸ Am iekhan, maimua ag noram āspauta sii Pedro chuk ee-baadeewai soldaaun amach eepai iek phithurg maadeujā khaugba joisijim anūm, Pedro gaaimua.

¹⁹ Magbaawai Erodeeu jūrpiwi par jūr nūmjā baauba abaawai, soldaaun chi thūa narr khūunta āba thūrkha auwi par jeeu ohookham-jā ich mag khaugba buudimaawai, amachta phe arrwi khechpi jaau-jim anaabá. Magtarr khur chi rey Erodes Jerusalén durrmua mawia jūrr phobor Cesarea anūm ee sīejim aajem.

Erodes meetarr

²⁰ Mag, Erodes Cesarea phobor sīejimawi, Tiropien dui meeukhanna, Sidonpien duijā meeukha sīsijim aajem. Mamū magbaa warm khūunau amach ap nacha ajapha iekhawia jūrr i dui iekhaan beejierram aajem. Mag beewi, chi rey den thethem woun āb Blasto anūm dui iekhawi, amachig paa auwi, rey dui iek deeu ajierram aajem, khōinaa wenūrraag. Amau rey amach dui meeukhapimapha naajim anaabá, amachdeu chi rey durramta khoju per khoojerr aa-wai. ²¹ Maimua chadcha mag deeu

āba iekhaju arr ed rey Erodeeu ich khajūa ajapcharam jūanaa, ich khu juupjem gaai waaidūwi jupwi, örag iekhabaadejim aajem. ²² Mag iekhabaadee phoborpienau i tho nūmu, “Mug wounan Ěwandamjota iekha sim; jā chan sīi khajapham woun khabam-gui” a sereu phobaadejim anūm. ²³ Örau serereukhamua ichig mag-magkhamjā būurjā amag iekhaba, warag ȳdūraa ichigta Ěwandamgamjo iekhapijim anaabá. Mamu magtarr kōit Ěwandam chogau i bi ee odomie dau daau ompapi-wi ich aguapai warag jū thurrdu meeijim aajem, chi Erodes.

²⁴ Mag, par Erodeeu ich monakha aawai chi ȳkha durrum khūun opaiju ēkhaajeejib mamu, maach Por iek jaau nūmūn waraga-ta durrpierr aidūnaa īchab chi ȳkha nūm khūunjā khapaana paaukhamajim aajem. ²⁵ Bernabé Saulo dui mag ofrenda deethurwi, Jerusalenmua deeu Antioquiaag wetumua amach dui woundam Juan anūm arrierram aajem. Ich mag Juanpai ibūr wauwia Marcos a thūrjeejim aajem.

Bernabé Saulo dui
warrpem Ěwandam i
jaauumkhīr pūitarr

13 ¹ Antioquía phobor eem iglesia ee Ěwandam i jaauumien dui maestronaan naajejjim aajem. Makhūun thūr āb Bernabé ajim aajem; āb Simón, am den īchab “Chi Phūich” a thūrjerr; āb Lucio, Cirenepierr; ābakhai Manaén, Galilea durram gobernador Erodes aajerr dui āba

bāautarr; maimua Saulo. ² Ich makħūun biek āb thachjā khoba maach Por Jesuug jeeu nūm ee, Ěwandam Akharau amag, “Bernabé Saulo dui ideu sīi sīubat, mua am athee ya phidag jūr wai chirūmgui” ajim anūm chi Ěwandam Akharau.

³ Magbaawai chadcha mag Ěwandamag jewaag sīi thachjā khoba surkha nūmu makhūun numiim ūrta juu ausūnnaa oraawi pujierram aajem.

Chipre phūram gaai maach peerduajem iek jaautarr

⁴ Mag, ich Ěwandam Akharau amachig wetpi jaubaawai Bernabé Saulo dui Seleuciaag wetwi maigmua jūrr dojārr phūram Chipre anūmug durbajierram aajem. ⁵ Maimua Puerto Salamina barwi judionaan Ěwandam iek jaaujem deg maach peerduajem iek jauphobaadejim anūm. Juan Marcos amach dui arrtarr aawai magua dui am ipierr jaaujeejim aajem.

⁶ Mag phobor Salamina anūm eem khūunag Ěwandam iek jaau-wia warag ich ag morr gaaipai phūurdū wetumua deuem phobor-dam Pafos anūm barjierram aajem. Maig woun āb benkhūun sīejim aajem, Barjesús a thūr sim. Mag woun sīi nem seunem ich ben khaugau parhooba nem wau nūrrūmta, iruan Ěwandamau nem waupi simta wau chirūm aajee-jim aajem, ich iekhaupaita. ⁷ Mag benkhūun Barjesús anūm, gober-nador por opherg sīerrūm Sergio Paulo anūm dui sīejeejim aajem.

Mag gobernadorrau Ėwandom iek ūrm khōsi sīerr aawai Bernabé Saulo dui ich aar thūrkhuuipui-jim aajem, am iek ūraag. ⁸Mamū Bernabé Saulo dui beewi Ėwandom iek jaaubaicheewai mag chi benkhūn griegonaan meúa Elimas a thār simuata jūrr ideu chi gobernadorrag amau jaau nūmjā ūdūur ukhapiba wai sīsijim anaabá. ⁹Magbaawai Saulou ichpai īchab Pablo aajemua, ich gaai Ėwandom Akhaar phēs wai sīerr aawai, irig eerpanaa thet khīesir, ¹⁰—Purūgan dosātauta khīirjug dee simgui ajim anum. Maguata jāg seunem sīi òor khūgurjupai khap sīerrum, būrjā nem ajapham khōchkhaba. Jāg maach Por Ėwandom ichaaur aju khāai, jāg ideu chi ukham khōsim khūnag i iek ukhapibáma ajim anum. ¹¹Puch jāg chitum paar nau maach Por Jesuu warre pū dau khaugba apūijugui ajim aajem. Magbarmūn pūn būrjā edau khīir araragjā khaugba chitum awiata deeu dau eerdūjungi ajim anum irig.

Mag, chadcha Pabloou magbarm būrre chi Barjesús dau khībaademua pod majujā khaugba aadeewai, ābmua khāijā ich jua gaai eudu arrmkhīir awi òor jūrwai, sīi parhooba jurkha jurkha aadejim aajem. ¹²Mag maach dauderraababarm chi gobernadorrau ich daúacha oobarm dui maach Por Jesús iek Pabloou Bernabé duiimua jaau wenūrrarr ich jūgaagaa ūrbaawai chadcha ukhajim aajem.

**Pablo Bernabé dui
Pisidia durr**

¹³Pablo ich khapeen dui mag phobordam Pafos anum ee naawi durbaghabaadeeu deeum durr Panfilia anum eem phobordam Perge anum phēeubaimajierram aajem. Mamū mam paaukhabaimaa Juan Marcoou am kha ogdūwi deeu Jerusalenag petajim aajem. ¹⁴Maig Perge naawi Antioquiaag wetjim aajem. Mag Antioquia phobor deeum durr Pisidia anum dakha sīejim aajem. Am iek mag phobor ee juu ūsijem ed pabaadeewai judionaan Ėwandom iek jaaujem deg dubwi ohoodo aimajierram aajem. ¹⁵Mag jupwi, Moiseeu iek phā pūatarr thūrnaa Ėwandom i jaauinenau phā pūarr gaiijā īchab thūr dichdimaawai, mag judionaan eem chi pornaanau amag, —Keena khodannaan, pārāu òor wawieg khīirjugdam wai nūm khai, warre marag ūrpibat ajierram aajem.

¹⁶Magbaawai Pabloou būjāau dūnūhunaa, òor khīuu amkhīir juau jaau jaaunaa, amag iekhamua magjim aajem:

—Keena israelnaan ajim anum, maimua pāar ar Ėwandom iek ūrwi jāg ūruu aajem khūn, mu iek ūrbat ajim anum. ¹⁷Warrgarwejā Ėwandamau maach joointa jūr autarr aawai am chikham ee Egípto durr naajeewaiwe amachta Ėwandamau nem khapan apiwi ich jua theegau deeu chawag phe arrjimgui a jaaumajim aajem. ¹⁸Mag phe arrwi, òor chukag durr ich dakhīir khaigba aadephūm

gaaimua khíir machag áwat nñrrumjá, Êwandamau magum iba, cuarenta añosjo am dui ogduba sïejimgui ajim aajem Pabloou amag jaauumamua. ¹⁹Mag wenurrumua Êwandam jua theeg paarmua amachdeu Canaan durr siete naciones opuitarr thum Êwandamau warag amag deejimgui ajim anum. ²⁰Mag maach joointa Egipto durr nñwe, Êwandamau jür autarr aigmua Canaan durr amachdeu jüathug auwi manum jaar, ya cuatrocientos años dichwi sïejimgui ajim aajem Pabloou mag ijéjbkhama.

Mag Pabloou jaau wai khitumua, —Magtarr khur Êwandamau amag leinaan jueces anum khúun deebaawai makhuunauta phobor thum khap nñisi-jimgui ajim anum. Mag jueces anum khúnta años khapan chi pornaankha wenurrue awi, jürr jooi Samuelta chi porkha sisierr aigmua ewag paawai, ²¹órau amach garmua Êwandamag amach porkhamkhiir rey jeeubaawai, woun áb warr jooingar Benjamín aajerr ag chaain ewagam khúun den woun Cis anum iewaa Saúl anumugta cuarenta años Êwandamau am reikhapi-jimgui ajim aajem. ²²Mamu mag nacharam rey ich Êwandamau isegpuiwi jürr deeum woun áb David anumta reikhapijimgui a jaaumajim aajem Pabloou. Mag jaauumamua ichdeupai, Mag David igwiata ich Êwandamaucha, “David Isaí iewaan chad mua khösi chirum; jäguan chad mächdeu nem mag abarm ipierra

ajogui” ajim aajem Pabloou amag, ich Êwandamau iekhatarr igwia. ²³Magnaa, Ich Êwandamaucha maach jooinag jaaujerrjo, mag David chaain ewagam khúun eemta Êwandamau Jesús thaabapijimgui ajim anum, maach israelnaan peerduajem khamkhiir.

²⁴Mamu mag ich Jesuucha Êwandam iek jaau nñrraju nawejá Juan chi òor por choomieu israelnaan thumaam khúunag jaauje-jimgui ajim anum, amach khaibag isegwi amach por choopimamkhiir. ²⁵Juanau mag jaau nñrrumua ya ich thóju gayaa pamam ee òrag, “¿Párau khíirjuawai muuta ich Êwandamaucha jür auwia pñiju aajerr khai?” ajim anum. Maimua ich Juanaupai, “Mu chan ar khabamgui” ajim aajem. “Mamu mu ëudee áb urumta ichiugui” ajim anum ich Juanau, Jesús igwia. “Maan chad mu khäyaujá üruecha simgui” ajim anum. “Mamu mu chan mug chirum aig sii i chogkhaagpajá bñurjá serbiibata chirumgui” ajim aajem Juanau.

²⁶Maimua mag chi Juan òor por choomieu iekhatarr jaau dichwia deeu ich Pablooupai, —Khadamnaan, jooingar Abrán khatitarr ag chaain ewagam khúun, maimua pääar ar Êwandam iek ürwia jüg ürue aajem khúun: mug maach peerduajem iek cha mua jaau chitumun pääch atheyau-gui ajim aajem Pabloou amag. ²⁷Jerusalén phobor eem khúunau amach pornaan dñimua bñurjá pod Jesús khaug aubajierram-gui ajim anum. Mag khääi ante

i igwia Ŋwandam i jaaumienau phā p̄uatarr iek sabarhedpierr thūr n̄umjā b̄ūurjā i khaug auba, warag amachdeuta warrgarwe Ŋwandam i jaaumienau jaauwai i dau aphū wau thōomamua thōop̄ui a jaaujerrjoo ajierramgui ajim aajem, i d̄hi. ²⁸Mag i thōog athee b̄ūurjā khaibag chukhu khitarr āba, warag Pilatoog p̄ur deewi i thōop̄ipi jaaujerramgui ajim aajem. ²⁹Mag jaaumamua ich Pablooupai, Maimua Ŋwandam iek phā sim gaai i igwia jaau sīerrjo, thum mag i d̄hi amachdeu ampierr awia, pakuls gaaimua eeg paa auwi, durrbu khōpag ee jēbdi chi khorm sīerr ee aukherjierramgui ajim anum. ³⁰Mag amau i thōojieb mamu, Ŋwandamau deeu i phiriu aubajieb ajim anum. ³¹Mag iiu phiiduwia biek khapan ich oopijim anaabahab ajim anum, mag ich thōju gayaa paawai Galileamua Jerusalenag ich d̄hi āba wettarr khūunag. Magtarr aawai mag amach daúa i ootarr khūunauta jūrr īs ūrag jaau wenūrrūmgui a jaaumajim aajem Pabloou, mag Antioquia phobor ee chi pornaanpa thūnarr khūunag.

³²Maimua warag mag jaaumamua, —Ŋwandamau warrgarwe maach jooinag jaauwai mag ich chaai p̄uijua ajerr iekta maraujā pārag jaau wenūrrūmgui ajim anum. ³³Mag warrgarwe maach jooinag mag ich chaai deeju a jaautarr aawai chadcha īs ewag pawi maach chi ewagam khūunagta Jesús iiu phiiduwarm oopijimgui ajim aajem,

magbarmua jāgan chadcha ich Iewaata maach ee n̄urrajim a khap amkhīir.

Magju arr aawaita i igwia Ŋwandam ēsap Salmos numiim anum gaai Davidau phā p̄uawai, “P̄uun mu Chaairau; īsin chad ūrau p̄uun mu Lewaa a khaphu n̄usimgui” a phātarjā jaaumamua, ³⁴mag i phiiduwia tag meeба ich mag iiu sīerraju igwiajā ich Ŋwandamaucha īchab, “M̄uchdeu Davidag jaautarr chan par iekhaupai khaba chadcha aju” a iekhatarrpa jaaumajim aajem Pabloou.

³⁵Mag jaaumamua ich ag Jesupai jaauwi, —Ich ag Salmo gaai-pai īchab mag sim: “Ŋwandam, puch chaai b̄ūurjā pekau chukhu khitum p̄uchdeucha jūr autarr chan pua uđuraa i eu jēb ee miiupibamgui” ajim aajem. ³⁶Pārau khaphu n̄umgui ajim anum, chadcha Davidag sīi Ŋwandamau nem jaaumamta wau khituu awi meetarr. Mag meebaadeewai parhoobam khūun aukheerjemjo ich jooin d̄hi āba aukherwi ich ag eepai jēbeg pajimgui ajim anum. ³⁷Mamu mag Jesús mor chan b̄ūurjā ich aukhertarr jēb degpai miiubajimgui ajim anum, ich Ŋwandamaucha phiriu autarr aawai.

³⁸Maimua amag, —Khodamnaan, magua pārau thumaam khūunau khaphu aju aai n̄umgui ajim anum ich Pabloou, maraun sīi Jesuuta maach khaibag thum chugpaap̄uijua aai sim a jaau wenūrrūm. ³⁹Maagwai Moiseeu iek phā p̄uatarr gaai jaau simpier

ukha n̄umuapai pod peerd̄uba arr kh̄uunaujā Jesús iek ukhamun, jūrr ichdeun chad thum peerdu auwia ajaug paaphimaju, magbarmua tag b̄urjā ich d̄ai iek-khōr chukhu n̄uisimkhīr a iekhamamajim aajem Pabloou. ⁴⁰Maimua, Khīir khaphu abat ajim aajem, Ēwandam i jaauumienau ēsap gaai jaau puatarr pāach gaai pam uguia.

Mag jaauwi, ich Ēwandam iek phā simcha jaauubaadejim aajem, chi Pabloou. Mag irua jaautarr mug ajim aajem:

⁴¹ “Pāar ar Ēwandam iek aawaijā warag i wau iekhaajem kh̄uun ūrbat: Muun Ēwandamau.
Pāach dakhīir pārau ag na ooba aajem mua wauju.
Mamu nem thum magju nawe ābmua pārag jaaukhiinjā pārau ukhabaju.

Mamu ya pāach daúa oophobaadeewaita pāar jāphier naawijā, ¿pārau jāgbarju?

Pāachdeu ukhaba arr gaaimua, maigta pāar oju edau” ajim aajem Pabloou, Ēwandamau ich iek phāpitarr igwia. (Ab. 1:5)

⁴² Mag judionaan Ēwandam iek jaaujem deg jaau naawi daau paaukha phobaadeeu, judionaan khabam kh̄uun am aig beewi, deeu ēudeem semanau jua ūi n̄um ed paawai āba biird̄uawaijā ich ag iekpai amachig jaaupijierram aajem, Pabloog. ⁴³ Mag āba biird̄u naawi aaidutkhabaadem

ee, judionaan khapan Pablo Bernabé d̄ai wetum ēudee wetjierram aajem, judionaan khabamta eeu ukhawia judionaan igar theerbagkhatarr kh̄uunpa. Magbaawai mag amach ēudee wetum kh̄uunag wawimamua, “Ich jāg thāraucha ukha wenurruumua Ēwandam pāach daupii aajem gaaita ubu n̄uisit” aajeejim aajem amag chi Pabloou Bernabé d̄uimua.

⁴⁴ Maimua chadcha deeu ūwaai juu ūijem ed pabaadeewai peer phobor thumta ābam aig podpa n̄uisijim anaabá, Ēwandam iek jaauumam ūraag. ⁴⁵ Mamu judionaanu mag atcha ūor pom thunum oobaawai iekkhōr wau-phobaadewi, warag Pabloou jaau sim ichaaur ūor wawinaa, irig sii parhooba iekha phobaadejim aajem. ⁴⁶ Magbaawai īchab Pabloou Bernabé d̄uimua warag thāar phiiuwia iek khēgkha amag, —Ūrbat keena ajierram anum. Chadcha pāragta nacha marau mug Ēwandam iek jaauju aai naajim, mamu pāar jāg ūgthar ober-maphamjo Ēwandamagjā ūdūur pāach peerdu aupiba i isegamjo naawai marau judionaan khabam kh̄uunagpa jaau wenurruumgui ajim aajem, ⁴⁷ maach Por Ēwandamau thumaam kh̄uunag ich khap amkhīrta ich iek jaaupi siewai. Maagwai chadcha ich Ēwandam iek gaai ich Jesús igwi,

“Iita judionaan khabam kh̄uun atheejā khīchag ee ūtdau phuu dūnumjo sim, durrpierr ich iek ukha n̄um kh̄uun thum

ichdeuta peerdu awaag” a phā simgui ajierram aajem.

(Is. 42:6; 49:6)

⁴⁸ Pablooou Bernabé dñimua mag jaaubarm ūrwia judionaan khabam khññau amach jūgññucha mag amjā peerduju aai nñm a ūrbaawai onegau, “Keena, mug Êwandum iekhan chadcha chi ajaphamñugui” ajierram aajem, chadcha thñraucha amachdeu ñkha nñm iekhau. Mag thumaa ñkhatarr khññan, nawe Êwandumau ichdeu oowai ich iek ñkhaju khaphu wai sierr khññ ajim.

⁴⁹ Mag jaau nñmua mag amach nñm durr eepain maach Por Jesús iek aaidñbaadejim anaabá. ⁵⁰ Mag warag Êwandum i aaidñmam oobaawai khñir mor chigpai jürr judionaanau amach ee riknaan ññin Êwandumag jeeu durraajerr khññ dñi iekhawia phobor ee chi porkha nñm khññ dñijä iekhajierram aajem. Magnaan chad Pablooou Bernabé dñimua uu Aai i jaau durrarrta, am dñi amachdeu ampierr awi warre amach durrmua jürkhññipñijierram aajem, aiguim judionaanau. ⁵¹ Mag amach jürbaadee warre ñchab amach dakhñirwe amach bñ gayam jëb ññrphe ññrphe aphijierram anaabá. Mag nñmua amach odegpain, “Päär maar dñi jäg nñm gaaimua Êwandum dñi khñir khapnaat” anum ajima. Magwia ereubaadeeu deeum durr phobor Iconio anum naaimajim aajem. ⁵² Mamu chi Êwandum iek ñkhatarr khññan am ereutarr khurjä ich mag oneenaa Êwandum

Akhaarjä amach gaai phës wai nñsijim aajem.

Pablo Bernabé dñi Iconio ee

14 ¹ Mag phobor Iconio anum ee naaimawia Pablo Bernabé dñi amach numwe ñba dubjierram aajem, judionaan Êwandum iek jaaujem deg. Mag dubwi maach Por iek iek khëgkha jaauphobaadeewai judionaan pom griegonaan dñimua Êwandum iek ñkhajierram aajem. ² Mamu ñaur judionaan chi ñkhaba narr khññau jürr judionaan khabam khññ wawí phobaadejim anum, tag am iek ñkhaba warag amach ipierrta am eugar khaigba iekhamkhñir. ³ Mag gaaimua mag amachdeu jaau nñmjä ñkhamapha aawai warag ajapcha amag jawaag awi aigmuda wetbajierram aajem. Chi Pablooou Bernabé dñimua maach Por amach dñi sim khaphu narr aawai warag thñar phiiuwi ogkhaba ñrag jaaumajierram aajem, jäga Êwandumau amjä khösi sierrä. Maagwai amau jaau wenñrrum ñrōau seukhaawai am ugua, am iek ich Jooirajä ich jua theeg amag deejim aajem, ag na ñrōau ooba aajem nempa maach dauderraam am dakhñir waumamkhñir. ⁴ Maagwai chi phoborpien ñaur khññ judionaan igar thñnaawai tagam khññ jürr Jesuu ich i jaaumkhñir jür autarr khññ igar naajeejim aajem. ⁵ Mamu judionaanau amach pornaan dñimua ñaur khññ judionaan khabam khññupa beewi, mokou bar wai nñmua amach thõopäain wedurum a

ürbaawai ⁶deeum durr Licaonia anumug dūr wetjierram aajem, chi Pablo Bernabé dui. Mag wetwi phobor Listra anum ee naawi ereubaadeeu jürr agjo phobor Derbe anum ee naaimajim aajem. ⁷Mag wenurrumua ag bigaau phobordam nūnūidum ee amach barmampierr jäga Œwandamau maach peerduajē a jaaumajierram aajem.

**Pablo mokou bar wai
numua peer thōotarr**

⁸Mag Listra phobor ee woun āb bu ākhāraa khitum siejim aajem. Mag woun ich bi eewe bu ākhāraa thaabawi sii jup kheraajeejim aajem, pod dūrdūr aju khaba aawai. ⁹Ich mag wounau Pablo ijējēbkhamug būurjā dau thōba ūr oo siejim aajem. Pablood mag khitumug oowai, ich odegpain “Magum Œwandamaun chadcha mu monaauphiju aai sim” a simjoo oobaawai, irig eerpanaa khīesir, ¹⁰—Phiiduwia bu ubu dūnhisí ajim anum.

Magbaawai chadcha phuddu dūnhisiwia warag dūr nūnūuu khabaadejim aajem. ¹¹Öor aig narr khūnau Pablood magbarm oobaawai sereubaadewi Licaoniapien meúata, —Keena, jākhūnan Œwandamnaanta öor khīir thegwia maach ee naaichemgui ajierram anum jürr amach khapeenag.

¹²Mag amach Œwandam anumua, Bernabé Zeus gaai thūr naa Pablo jürr Ermes gaai thūr wai naajim aajem, ichta ūrcha ijējēb khaajerr aawai. ¹³Mag

phobor ee dub num aigcha am Œwandam mag Zeus anumug jeeujem di dūnaajim aajem. Magphobaadee ag eem phadeu phak emkhooinpa pamaar den porsirkha sīsidum puertdi aig phebeewi phaamamua amagta Œwandamagamjo jewam ig siejim aajem, öor khapan thūnūwe am dui äba. ¹⁴Pablood Bernabé dūimua üurwai phadeu mag amach eugar mamagkham ürbaawai gaai machgau amach khajūa mor gayam thūrreunaa öor ee ähäag khaphig wetumua, ¹⁵—Keena, ḡkhantheeta pārau maar dui jäg num? ajierram anum. Maach wounaan äba thūnaabahab; maar chan Œwandam khabam. Maraun sīita jäg Œwandam anumjä maadeu nem igab simug jeeuju khāyau, maach Œwandam chaar ḡgthar simug jeeumkhīrta pārag marau jaau wenurrabahab ajierram anum, ichdeuta mug edaujā wauwia, mug jēbjā wauwia, phūas dui ag ee nem thūnūmpa thum äba wautarr aawai. ¹⁶Wargarin chadcha thumaam khūnau amachdeu nem khōsimug jeeu numjä Œwandamau magum aba aajeejimgui ajim anum, amau wajappai ich khaugba narr aawai. ¹⁷Mamu magum äba, örau ichigcha jeeumkhīrjo, ich juu oopiejeejimgui ajim anum, am eeg oo simua. Mag, ichdeuta maach onee wenurramkhīr, maach athee nosegjā chepinaa maach nemjīirjā ajapha obeerpi num dui īchab maachig thach khojujā ed eepierr deejemgui a jaaumajierram aajem

amach numiim khʉnau, jürr jaaupʉp*ʉ*igmamua.

¹⁸ Pablood Bernabé duiumua par mag jaau durrajieb mamʉ, ichiita thethe deejieram aajem, mag phak khechnaa phaa nʉmua amachig Êwandamagamjo jeeum ig narr jeeupiba aag.

¹⁹ Mamʉ amau mag nʉm āba, judionaan beejierram aajem, Antioquiamua Iconiomuajā agjo. Mag beewi òor wawí phobaadee, amachig paa auwi, Pablo mokou barphobaadejim anaabá. Mag jürram khʉnau bar wai nʉ awia chi meemjo aadee, mee-baadempii awia phobor igaau eudu deethurjierram aajem. ²⁰ Mam mag eudu deebathuurwai, tagam khʉn agjo Jesús iek ʉkha narr khʉnau beewi ich ūr pos aicheewai, phiidʉbaadewi deeu phobor ee s^īeichejim anʉm, ich Pablo. Maimua ag noram Derbeeg petajim aajem, Bernabé dui.

²¹ Mag phobor Derbe anʉm ee maach peerdʉajem iek jaau wenʉrrumua òor pom Êwandam igar ʉkhapiwia deeu amach bʉeepai ewag Listraag beejierram aajem: mag Listramua, Iconioog; mag Iconiomua, jürr Antioquiaag. ²² Makhʉn phobordam ee chi ʉkha durrum khʉn khiiр onee apieg, am oo phʉurdʉ wenʉrrumua amachdeu maach Por iek ʉkhataarr iekta warag ogdʉba ʉkhapi jaaujejjim aajem amag. Mag nʉm dui īchab, “Êwandam sim aar mawia, i dui ich mag wenʉrragan, ichiita ich jāg i gaaimua maach dau aphʉw wenʉrrajogui” aajeejjim aajem. ²³ Mag

wenʉrrumua īchab iglesiapierr jooin jür aumaajeejjim aajem, makhuunta chi porkhamkhiiр. Magna thach khoba surkha nʉmua oraawia maach Por Jesuugta amach nʉnuidumpierr thʉapaar amkhiiр irigta jaaujejjim aajem, amachdeujā i iekta ʉkha narr aawai.

**Pablo Bernabé dui deeu
Siria durram phobor
Antioquía anʉmug beetarr**

²⁴ Maimua Pisidia durr dich-wia jürr deeum durr Panfilia anʉm barjierram aajem, Pablo Bernabé dui. ²⁵⁻²⁶ Maig phobor Perge anʉm ee Êwandam iek jaau naawia, jürr Ataliaag wetwi, amachig phidag jaautarr thum wau aaipabaadee, ich aarpaimua jap ee paaukhawia, deeu Antioquiaag beejierram aajem, warrjā mag phobor eemuata chi ʉkha durrum khʉn pornaanau am puitarr aawai. Mag Antioquía phobor eemua ajim aajem, warrjā am phyaaggpaawai Êwandam iek ogkhaba jaau wenʉrramkhiiр am ūr jua ausiunaa am kōit irig jeeu nʉ awi puitarr. ²⁷ Mag beewi, chadcha deeu Antioquía bar-chewia, chi ʉkha durrarr khʉn thum ābam aig biirdʉnaa, amag jaauphobaadejim aajem, jäga Êwandamau am dui ajī, maimua jäga maach Por Jesuu judionaan khabam khʉnagjā īchab ich iek ʉkham khōsi ʉkhapijī, amachpa peerdʉmamkhiiр. ²⁸ Maimua Pablo Bernabé dui warag aigmua da wetba, chi ʉkha durrum khʉn dui nʉ ajieram aajem.

**Jerusalén phobor ee ãba
biirdunaa iekhatarr**

15 ¹Ich mag jaar ãaur khʉn Judeamua Antioquiaag beewi chi ʉkha durrum khʉnag, —Pārauta warrgar Moiseeu iek phã puatarr gaai jaau simjo pāach meheu phʉrbichba nʉm chan pāar pod peerdubamgui aichejierram anum.

²Magbaawai Pabloou Bernabé dʉimua amau nem agcha khábeta jaau nʉm ūrbaawai jūrr am dʉi chikham ipeer ahau khaphobaadejim aajem. Mamʉ mamagkhamjā warm khʉnau warag amau jaau nʉm ichaaur iekha narr aawai iglesia ee chi ʉkha durrarr khʉnau ich Pablota Bernabé dʉi jūr aujierram aajem, Jerusalenag puyaag. Mag, chadcha am daumaai òor jūr auwi pujierram aajem, mam pabaimaawai jūrr ich Jesuu jūr autarr khʉn dʉicha iglesia eem jooinpa ãba ich ag iek wajapha iekhaag.

³Mag chadcha Antioquía phobor ee chi ʉkha durrarr khʉnau amach pʉibapääiwai ereubaadewi, Fenicia durr dichwia, Samaria durrjā dichjierram aajem. Mag wenʉrʉmua amach wetumpierr òrag jaaujeejim aajem, jäga judionaan khabam khʉnaujā amach jooin warrgarm khʉn i isegwia khiirug jug iiurta aujierrá, Œwandam iek chaarcha ʉkhaag. Mag amau nem īgkhammam ūrwia thum chi ʉkha durrum khʉn onee durrajim aajem īchab.

⁴Mag jajawag wetumua, Pablo Bernabé dʉi tagam khʉnpa Jerusalén barimaawai aram iglesia eem jooinau chi pornaan dʉimua Jesuu ich i jaaumkhīr jūr autarr khʉnupa amag, —Keena, ʉuchata pāar beejierramgui ajim anum.

Mag barwi di garm khʉnag jaauphobaadejim aajem, jägata Œwandamau am dʉi aajeejī amau i iek jaau wenʉreraawai. ⁵Mamʉ Pabloou Bernabé dʉimua mag jaau nʉm ūrwia ãaur khʉn Moiseeg Œwandamau ich iek phãpitarr ajapcha ʉrkhaajerr khʉnjā ya Jesús igar ʉkhawi aig narr aawai makħʉnau bʉjāau dʉnħʉnnaa, —Keena ajierram anum. Judionaan khabam khʉnjā Œwandam iek ʉkhatarr khʉnagan ichiita thumwe meheu phʉrbichkhapi jaaunaa īchab Moiseeu phã puar gaai jaau sīsidūmjā thum waipi jaauju aai nʉmgui ajierram aajem.

⁶Magbaa Jesuu ich i jaaumkhīr jūr autarr khʉn dʉi jooin chi pornaanpa ãba biirduijerram aajem, deeu ūmaai ag iek ajapcha iekhaag. ⁷Maimua mag ijējēb nʉm awia Pedroou bʉjāau dʉnħʉnnaa amag, —Khodamnaan, pārau khaphʉ nʉmgui ajim anum, na-we ich Œwandamauta chadcha mʉ jūr aujim, judionaan khabam khʉnagpa jäga Œwandamau maach peerdu aaujē a jaaubaawai īchab amaujā ʉkhamkhīr. ⁸Ich Œwandam thumaam khʉn khiirug jug khaphʉ sīerrumuata īchab amagjā ich Akhaar deejimgui ajim anum, ich jäg maachig deetarrjo. Jäg sim aig irua amag,

“Mua pāarjā ig chirūm mūch chaainkha awaag” a sim khabahab ajim anum. ⁹ Ēwandamau oowai maach chan am dui būurjā khīethuupajā khaba nūmgui ajim anum Pedroou. Maagwai maachdeu ȏkhataarr gaaimua maach khaibag chugpaatarrjo, am denjā ich agjo irua chugpaa simgui ajim anum, amaujā chadchata ȏkha naawai. ¹⁰ Mag simta, ȏkhan jāgwi pārāu Ēwandamau ichdeu khap nem wau sim khōchkhampaham-jo nu? ȏKhanthee pārāu athuu-cha amag maachdeujā podba ni maach jooinaujā podba arr nemta waapi jaauum ig nu? ajim anum Pedroou jūrr amach khīircha. ¹¹ Mag khīirjuju khāyau maa-deu khaphū aju aai nūmgui ajim anum: maach Por Jesuu ich jāg ich garmua maach khōchkhawi uu peerdu autarrjo, ich agjota amjā ichdeuta peerdu au sim khabahab ajim anum Pedroou, mag Moiseeu phā puarr iek thum chan judionaan khabam khūnau ȏurkhaju aai khaba nūm a khap amkhīir.

¹² Magbaawai jūrr Bernabeeu Pablo dūimua jaaphobaadejim aajem, jāga Ēwandamau amagjā judionaan khabam khūn eejā ag na ūrau nem mag ooba aajempa waupimajī. Mag jaauum ūrwia sii thumaam khūnau khīuu ūr nūsijim aajem.

¹³ Mag am den īgkha opinaa Santiagoou jūrr, —Khodamnaan, mu iek ūrbat ajim anum. ¹⁴ Ya pārāu Simón Pedro iek ūrbarm, jāga Ēwandamau īsta warppem judionaan khabam khūnjā khīir

jāsenkhawi ūchab ich chaainkha athā. ¹⁵ Jāgbarm aigta chadcha mua oowai warrgar Ēwandam i jaauumienau phā puatarr eyaa obebergmamgui ajim anum ich Santiagoou.

Mag jaauumamua Ēwandamau ich i jaauumienag phāpitarr iek jaubaadejim aajem. Mag Ēwandamau ūrag jaautarr iek Santiagoou igmatarr mug ajim aajem:

¹⁶ “Mūugwaiwe chan pārāu mūrug jeeubata wenūrrūm. Mag gaaimua pāran sii di burrtarr ūr dikhierr appai jūjurūu thēbatarrjota nūm. Mamū mug atag deeu mūch pierrwain chadau, ich ag dibūupai deeu eu au nūmjo, ūmaai pāar chaain ewagam khūn khīirjugjā deeu mūchig phūrreu athaawai mūrugta jeeu nūsiju, warr jooi David khararr jaar aajerrjo.

¹⁷ Magbaawain chadau durrpierram khūnau judionaan khabam khūnaupa mu jūrwi, amaujā ūchab mūta amach Porkha auju.

¹⁸ Muata mag iekha chirūm, mūch chi warrgarwe magūm nem thum ūrag khaphū apiejemua” ajim aajem, Santiagoou ich Ēwandamau iekhatarr igwia. (Am. 9:11-12)

¹⁹ Mag jaauwi, ich Santiagooupai, —Magua mua oowai, ar judionaan khabam khūnta amach jooin i pūawia

jūrr Ēwandam iek ukkanam khūnag chan pod maadeu amag maach jooinau nem jaaujerr thum athuucha jaauju khaba nūngui ajim aajem ich jooi Santiagoou. ²⁰Magju khāai sīi amag ajapha ēsap phānaa ag gaai jaapuñigui ajim anūm, Ēwandam na tag uduraa amach ārpim ugua. Mag ēsap gaai tag nem parhoobamta ēwandamkha waunaa agug jewaag nemchaain khechnaa ag khīrphee wai narr nemek modjā khopiba jaapuñigui ajim aajem. Nem thōowia ag bag den reyen wau sīsidūmjā khopiba, ni nem sīi begone bag ārba thōo sim modjā khopiba jaapuñigui ajim anūm. Mag nūm dui īchab dich ūor khabam duijā būurjā khapes apiba jaapuñigui ajim aajem Santiagoou. ²¹Maimua ichdeupai, ¿Jāgwi mua mag chirū? ajim anūm. Mua mag chirūmūn, maachjo judionaan khabamta maach meeun dui āba jooba wenūrraajeewaita mag chirūmgui ajim anūm. Pārau khaphū nūngui ajim anūm, mag Moiseeu Ēwandam iek phā pūatarr iek phoborpierr judionaan Ēwandam iek jaaujem di nūnūidūm ee sabarhedpierr ūrag ūrmkhīir thūurjem. Magua ichiita mūkhūnta ūrpai amau ukkanukhaju aai nūngui ajim aajem Santiagoou.

Judionaan khabam khūnag ēsap gaai jaapuñitarr

²²Magbaawai Jesuu ich i jaaumkhīir jūr autarr khūnau jooin chi poraan dūimua thum chi ukha durrarr khūnpa

āba biirdū iekhawi chadcha Santiagoou jaautarrjo ēsap warre phā aujierram aajem. Mag phā auwia īchab mag chi porkha nūm khūn eem warre ūor nūmí jūr aujierram aajem, Pablo Bernabé dui wetuwe am dui āba Antioquiaag pūyaag. Makhūn Silas ajim aajem, woun āb Judas anūm dui. Ich mag Judapai ibūur wauwia Barsabás aajeejim aajem. ²³Mag chi ēsap makhūn dui pūiju gaai mug phā sīejim aajem:

“Khodamnaan, maar Jesuu ich i jaaumkhīir jūr autarr khūnauta jooin chi poraan dūimua tagam khūn chi ukha durrum khūn dūimua āba marau pārag salud dee-pui nūm. Pāar judionaan khabahab mamū, Ēwandam gaaimua maach khodnaan aawai, thum Antioquia-pienag, Siriapienag maimua Ciliciapienagjā salud deepui nūm.

²⁴Khodamnaan, marau maumua ūurwai, mag mau maar eem wettarr khūnauta sīi amach khīrau wet-wia, mag meheu phūurbichpi jaaunaa, īchab Moiseeu iek phā pūatarr gaai jaau sim-pa thum waipi jajaaukham gaaimua ideu pāar khōinaa naapiba nūm anūm marau ūr nūm. ²⁵Mag ūrbaawaita marau thumaa āba biirdū-wi, ajap iekhawi, ūor nūmí jūr aujim, Bernabé Pablo dui pāar aar wetuwe am dui āba pūyaag. Pārau khaphū nūm, maach khod jooin Bernabé

Pablo dui maadeu daupii aajem, ²⁶maach Por Jesucristo iek jaau num gaaimua amach thōujā khīrjuba warag oghaba ñor ee jaau wenurraajewai. ²⁷Achá marau pāar aar Judas dui Silas phí num. Ësap gaai cha maachdeu phā deephi numjo amaujā ich agjo pārag jaauwimaju. ²⁸Ich Éwandam Akharaucha marag jaauwai pod pārag judionaanagamjo nem phithurm nem waipi jaauju khaba num. Mag nūm dui maachdeu khīrjuawaijā uucha sim, chadcha ichdeu jaau simpierrpai nem jawaag. Mag pārag jaauphi ig numun mugau: ²⁹Par Éwandam chaar khabamug jawaag wai narr nemek mod oob khomiet. Nem thōowia ag bag den reyen wau sīsidumjā khoba, ni nem sīi begone bag ārba thōo sim modjā oob khomiet. Mag nūm dui ñichab dich ñor khabam dui chan oob būurjā khapes amiet. Cha marau jaauphi numta chadcha pārau mag surkha numun, magan pāar uu wenurrum. Ma ajim marau pārag jaau ig narr. Ayoo Keena” a phā sīejim aajem, chi ësap gaai.

³⁰Mag chadcha mag ësap dui amach puipapääiwai ereuwi, Antioquía barwia, aig chi ukha durrarr khūun thum āba biirdūnaa, mag ësap deejierram aajem. ³¹Magbaawai ābmua ëreu auwia thūrbaadeewai onee

aphobaadejim aajem, mag ësap gaai amach khīr jäsenkha wawí num ûrwia. ³²Mag nūm dui ñichab Judas Silas dui amach numwe Éwandam i jaaumien arr aawai warag amach ipaarmua am khīr jäsenkha iekhamamua wawí wai nuu ajim aajem ñichab. ³³Maimua warag am dui khāai khabanaa naawia deeu wetju aphobaadeewai aiguim khūun chi ukha durrarr khūnau am kōit Éwandamag jeeu nuu ajierram aajem, uu chig aba deeu amach chogpuittarr khūun aar barmkhīr. Mag oraawia am pujierram aajem. [³⁴Mamu chi Silas chan maba, aigpai sīsijim aajem.] ³⁵Maagwai Pablo Bernabé dui chi Antioquía phobor eepai nuisiwi khabanaam khūun dūimua warag maach Por Jesucristo iek jaau nuisijim aajem.

Pablo Bernabé kha ogdūpuwi jūrr Silas dui biekkhatar

³⁶Mag Antioquía thūbagkhawi agtha nuucha khaba num ee, Pabloou Bernabeeg, —Kake, magan maachdeu maach Por Jesús iek jaau wenurraajerrpierr ûmaai deeu oo phūurdūmierraugui ajim anum, phoborpierr, am maach éudee pawiajā jāgata nu a khap aag.

³⁷Magbaawai Bernabeeu ukhawi chadcha wetju aphobaadejim aajem. Bernabeeu amach dau-maai Juan am den ibūur wauwi Marcos a thūurjerr arram ig sīejim aajem. ³⁸Mamu Pabloou oowai irig mag uu khaba sīejim aajem, napem biekhaujā am dui āba mawi, Panfiliapai udthurwi,

tagjā am juag ooba deeu Jerusalenag marr aawai. ³⁹Mag, Juan Marcos gaaimua jürr chikham ipeer ahaujii awi warag mag nūm khäyau magan dich khīkhietdo aaidūjugui aphobaadejim aajem. Mag chadcha Bernabeeu ich dau-maai Marcos jür auwi dojärr phūram Chipre anumug ag dui igbaadejim aajem. ⁴⁰Magbaawai jürr Pabloou Silas thürpuwi ich khapeerkha athajim aajem, ag dui biekkhaag. Magbaawai chi ükha durrum khūnau Ēwandamag am thūapaar wai nūrramkhīir, am köit jeeu nūu awi pujierram aajem. ⁴¹Mag wetumua Siria durr dichwia deeum durr Cilicia anum-jā dichjierram aajem, iglesiapierr mag jaau wenurrumua warag chi ükha durrum khūndam khīir onee apiewai.

**Pablo Silas dui wetum dui
Timoteo khapeerkha matarr**

16 ¹Mag wenurrumua Pablo Silas dui phobordam Derbe anum barimawia maigmua jürr deeum phobor Listra anumug wetjierram aajem. Mag phobor Listra anum ee ēwan Timoteo a thür sim sīejim aajem, īchab Jesús iek ükhaajem. I äd ju-deapie uui ajim aajem, īchab Ēwandam iek ükhaajem; mamu i aai griego ajim aajem. ²Listrapien chi ükha durrum khūnau Iconiopien dūimua chi Timoteo eugar ajapha ig iyuu aajeejim aajem, thumaam khūnau. ³Mag gaaimua Pabloou ich dui arrm khöchkhabaadewi ich dui eeurr-jim aajem. Mag ich dui maju

abaawai i meheu phūrbichpuipi-jim aajem, thumaam khūnau i aai griegokha sim khaphu narr aawai mag phūrbichba akhiin mag gaaimua ag perás judionaan narr khūnau amach eugar khaigba iekham ugua. ⁴Mag ereu-baadewia amach wenurruMPIERR phobordam nūnūidūm ee mag Jerusalén phobor ee amach chi pornaan dui āba biirduwia ēsap phānaa Antioquiaag deepūtarr iek dee puamaajeejim aajem, amaujā īchab khaphu ag iek gaai jaau sim ukturkhamkhīir. ⁵Amau mag jaau wenurrum gaaimua iglesiapierr ūrau Ēwandam iekta warag khōsi ükha nūsijim aajem. Mag nūm dui īchab warag chi Ēwandam iek ükha nūm khūnja ed eepierr khapanaacha paaukhamajim aajem īchab.

**Khāaipi auwi Pabloog woun
Macedoniapierr oopitarr**

⁶Mamu Ēwandam Akharau amag Asiapienag chan ich iek jaaupiba arr aawai sii warppai phūrdu wetumua Frigiapien ee dichwi, Galacia ejā dichwi, Misia durr barimajieram aajem. ⁷Mam panaa deeum durr Bitinia anumug wetam igjim anum, mamu ich Ēwandam Akharau īchab mamajā wetpiba jaaujim anaabá. ⁸Mag amachig wetpiba jaaubaawai sii mag phobor Misia anum dakha dichwia warag deeum phobor Troas anumug-ta beejierram. Maigta warppem mu Pablo dui āba oojim. ⁹Mag Troas phobor ee maar āba nūmta, edaar Ēwandamau Pablo khāaipi

auwia irig woun āb Macedonia durrmua beem oopijim aajem. Mag beewia mag wounau dawamjo i ūr dūnūuchewi irig, “Kake, mau Macedonia durr beewia maar khaigperbahur” ajim anum. ¹⁰ Mag ichig dawamjo iekhachetarr jūrr maachig ich Pablooucha jaaubaawai chadcha ich ag būre marau maach nemdam khīir khaugphobaadejim Macedoniaag āba wetaag. Ya maig marau khaphū aphobaadejim, chadcha ich Ņwandamauta maach pui sim, ich iek ūrag jaaumkhīir.

**Pablo Silas dui phobor
Filipos anum ee**

¹¹ Troas phobormua maar jap ee paaukhawi khajapha ereubaadeeu warre dojārr phūram Samotracia anum maar barjim; maigmua audūtkhaau ag noram jūrr Neápolis barjim. ¹² Mag Neápolimua jūrr būuu paaukhawi Macedonia durram phobor chi ūrūcharam Filipos anum maar barjim. Ma, Romapien phobor ajim. Maig paawai maar khāaidam khapanaa naaimajim. ¹³ Agtha maig nūm ee biek āb juu ūi nūm edcha maar wetjim phobor igaau, jer do igaau, Ņwandamag jewaag ūor biirduajem aar. Maig ūuin āba biirdū thūnarr aawai ohoodo nūmu marau amag jaauphobaadejim Ņwandam iek. ¹⁴ Makhuun ūuin ee ūui āb Lidia a thūr sim sīejim, phobor Tiatira anum eem. Ichdeu put khichphe khīir thethemnaanaupai jūmajem ooimū khanaa peerjeejim aajem. Mag ūhirau ūchab ag nawe

Ēwandamag jeeujejjim aajem. Mag Lidia anumua Pablo iekhamam ūr ūierr aawai maach Por Jesuu warag i thāar sōsōii apijim, Pabloou ich iek jaaumam ajapha thāraucha ūkhamkhīir. ¹⁵ Magbaawai chadcha ūkhawia, thum ich di aiguim khūunaupa amach por choopiwi, mag ūhirau ich garmua marag, —Pāachdeu oowai chadcha mua maach Por Jesús iek ūkha ūmjoo oo nūm khai, magan mu di aar wetwia mu aig khāibajet ajim.

Mag ūduur maach pūiba khāibajeje nūu paawai chadcha maar thūbagkhajim.

¹⁶ Mag khurjā ich agjo deeu maar jer do igaau Ņwandamag jeeujem aar maach paat jewaan wetumta, ūhi āb daupeer maar khīirphee oberchejim. Mag ūhi dosāt dūita khapeerkha ūierr aawai dau būum khūun denjo nem magjujā khaphū ag nawe ichdeuta jajaau aajeejim. Mag nem jaau simua sīi chikham chogkha phidkha ūierr aawai ich papnaan athee phatkhon pom gaanjeejim aajem. ¹⁷ Mag oberchewia, maar Pablo dui wetum ūudee dui ūkha nūrranaa, nem theeg ähääkhamua bigaaum khūunag, —Mu iek ūrbathē, mukhūun wounaan cha ūgthaa Phuu Nūm ag chogkha nūm khūnauwai aajeejim. Nau amau pārag jaauju, jāga Ņwandamau ūor amach pekau eemua peerdu aaujē a jajaau aajeejim.

¹⁸ Mag maar ūudee ähää phūrereukhamjā pūaba, khāai khapan aadeewai, Pabloou

khōchhaba ewag phūurba chi daupeer khīrphee dūnūunaa, chi meperag thet khīesir iekhajim. Mag iekhamamua, —Jesucristo juu theeg thowia mua purug iekha chirūm. Jopkhaa jāg uhi kha ogdū puawia puchta siiubaad ajim ich Pabloou.

Magbaa chadcha ag burre siiubaadejim, chi dosāt.

¹⁹Mamu chi papnaanau oo-wai tag am chogau am athee pod phatkhan ganba aadeewai meeukhawia, Pablo Silas dui purkhanaa, chi thethemnaan āba biirdhajerr di aar arrjierram. ²⁰Mag arrwia chi thethemnaanag, —Mukhūun judionaanaun sii òor meeukhapijuuta jūr wenarrumgui aimajierram anum, amachdeu nem jaau nūm gaaimua. ²¹Maach Romapien awai pod maadeu amau nem jaau nūm ukhaju khaba, ni amau nem wauipi jaau nūmjā wauju khaba nūmgui ajierram anum.

²²Mag chi Pablo Silas dui purkha aipierrum oophobaadeewai òor pom am aig pos aphobaadejim aajem. Magbaawai chi thethem khūunau ajués sol-daaunag am khajūa ēerkhapi jaaunaa ich jāg khajūa kharraa wupi jaaujim anum. ²³Mag wu-wai nuu awia, cárcel deg dubkhpūinaa, chi cárcel di thuajemug ajapha thuapaar jaau puajierram aajem, oberpim ugua. ²⁴Chi thethemnaanau ichig mag jaau puabaajeewai chará, am iekhan ierrgajärcha thuur sim aar am arrnaa bħadgierra pa wuū wau sīsidūm ee am bu khōokha sīujim

aajem, ich Pabloou Silas dūimua jaauwai.

²⁵Mamu edacha pamjā amau agtha Ěwandamag oraanaa meu-kaarpa au naajim aajem. Mag amau Ěwandamag jeeunaa meu-kaarpa au nūm ag ee presonaan narr khūunaujā ūr naajim aajem.

²⁶Am mag onee meukhaardampa ähääkhamta, am iekhan degolp duk abarmūn, uuur theeg duuibaademua waa puertdi weeudut-khabaadem dui presonaan jükha thūnarr cadenpata sii ēedū khui-baadejim anaabá. ²⁷Magbaadem ee īchab chi cárcel di thua khāi siewia phiirkħāubaadewi oowai, puertdi thum weeudut-kha thūnaajim aajem. Mag oo-baawai presonaan thum dūrmid phobaadempii awi, ich espaar jēunaa, ichdeupai wir aig ya ich thōopäaig ēkha sijem anaabá. ²⁸Mag wir aig ich thōopgam oo-baawai Pabloou ijēb aadewi irig, —Kake, oob wir aig puch chig a chiram ajim anum. Maar ābjā oberba, maach thumaa agtha muig naabahaba ajim anum.

²⁹Magbaawai chi guardiaau jopkharraa soldaaunag ötdau paa aibeepiwi, ag dui dubnaa, jāphiejj ajaugau kha duui thūnūmua Pablo Silas dui num bukhurr phōbkha thūnaaimajim aajem. ³⁰Maimua warag am dawag phe arrwi amag, —Keena, ¿mua jāga aju aai chirū, Ěwandamag mħech peerdu aum-khīr? a jeeujim anum.

³¹Magbaawai Pabloou Silas dūimua irig, —Āba maach Por Jesucristo iek appaita ukhabá. Pua chadcha mag ukhamun,

puchjā peerdūwia pū degam khūnūjā peerdūjogui ajim aajem amau irig.

³²Magwia warag irig maach Por Jesucristoou òor peerdū aaujem iek ajapha jaaumam dui ichab i dui ābam deg naajem khūnagpa jaaujierram aajem. ³³Magbaawai ich ag burre agtha āspaju wají nuwe mag wū wai nūmu eu pom pedphematarrjā ichdeucha uwia benheeu phuurbaadejim anum. Mag chāddau utarr khur ich por choopibaawai īchab tagam khūn i dui ābam deg naajem khūnaujā amach por choopijierram aajem. ³⁴Maimua am iek ich di aar am phe arrwi amag thach khomkhīir audeebaawai amau khojierram aajem. Mag, ichdeu Ņwandam iek Ȑkhattarr gaaimua, ich degam khūnpa thumaa onee aphobaadejim aajem.

³⁵Maimua am iek ya āspabaadeewai chi thethemnaan am phāarpi jaautarr khūnau guardianaan jūr auwia phijierram aajem, chi cárcel di thua sim aar wetwia Pablo Silas dui weeupi jaaumkhīir. ³⁶Magbaawai makhuunau wetwi chadcha mag jaaubaimaawai chi cárcel di thua jūrr amag, —Chi thethemnaan pāar phāarpitarr khūnau mūrug jaaupāaiwai pāar weeuphi-pi nūm. Maagwai ya pāar oberju aai nūmgui aimajim aajem.

³⁷Mamū chi cárcel di thua amachig mag jaaubaawai, chi guardianaanjā agtha aig narr aawai, ich Pablo iek jūrr irua amag, —Maarjā Romapienta thumaam

khūn dakhīir amau maar sīi wū thūnūupiwi, ajapha khap aag jeeu oojā jeeu ooba, sīi ag burre cárcel deg maar phāarpi jaaujierramgui a chirajim aajem chi guardianaanag. Magtarrta, Ȑkhan jägwia amau jam warppaimua sīi pāar dūita iek jaaupi nu, jūrr meraata maar obeerpimkhīir? ȐJāg chan uu khaba simgui! a chirajim aajem irua. Mag khāai maraun amachchata beewia, ich jäg òor dakhīir maar phāarpitarrjo, amachigchata maach obeerpūpim khōsi nūmgui ajim aajem ich Pabloou.

³⁸Magbaa wetwia chi guardianaanau ich mag chi thethem khūnag jaauwimajierram aajem. Mag amachdeu Romapien a ūrbaawai āsie jāphier phobaadejim anaabá. ³⁹Mag jāphier nūm āba, warag beewia amag i chaigpiyaa aichejierram aajem jūrr. Magnaa dawag am obeerpinaa am iekhan ithū amag, —Pāachta mūg phobor eemua warag chawag ereubaadet ajim aajem chi pornoanau.

⁴⁰Amachig magbaawai chadcha oberwia deeu Lidia di aar wetjim. Maimua maach thum tagam khūndam Ņwandam iek Ȑkha durrum khūnpa dui āba biirdūnaa, maar khīir onee wawí wai nuw awia, warag maar aigmua ereubaadejim.

Tesalónica phobor ee òor phogdū nūrjee thūnarr

17 ¹Mag Pablo Silas dui Fili pos phobor eemua ereubaadeeu phobor Anfípolis anum

dichwia, Poloniajā dichwi, deuem phobor Tesalónica anum barimajierram aajem. Mag phobor ee judionaan Ēwandam iek jaaujem di siejim aajem īchab.² Pabloou mag mawia, tagam eejā ich mag dub nūrrajerrjo, juu ūuijem ed paawai mag eejā dubwia semanthārjup ich mag aiguim khūunag Ēwandam iek jaaujeejim aajem. Mag jaaumamua Ēwandam iek phā sim gaaim iek igwia amag,³ —Jesús ich Ēwandamaucha puitarr awiajāichiita ich jāg dau aphū awi meeju aai siejimgui ajim anum. Magtarr Jesuuta mua pārag jaau chirabahab ajim anum; ichta chadcha Cristoou, warrgarwe ūrōu nūajerr.

⁴Pabloou mag jaaumam ūrwia ūaur khūunaun chadcha ukkanawia warag am dui khapeerkha nūsijim aajem. Mag chi ukkanarr khūunan ūrcha griegonaan chi emkhoin ag nawe Ēwandam na agpierraanaa irig jeeu durraajerr khūun ajim aajem. Mag chi ukkanum khūun ee īchab chi thethemnaan ūinpa khapan thūnaajim aajem.

⁵Mamū mamagkham oo-wia judionaan chi ukkanaba narr khūunaun warag iekkhōr wau nūmuu òor sii phidag chukhukaa ijā ee wenūrrūm khūun chi khaibagnaan wawikha aujerram anaabá, makhuun duimua warag òor meeukhapiet. Magnaa chadcha woun ab Jasón anum di aar wetwia, Pablo Silas dui aig nūmpii awia, jürphobaadejim anum, òor khabanaam khūunag pur deeg. ⁶Mamū amachdeu mag

Jasón di aig ooimaba abaawai ich chi di khūuta tagam khūun chi ukkan durrarr khūun dui ajués ethetherrg aubeejierram aajem, chi thethemnaan aig. Magnaa serereukhamua chi thethemnaanag, —Pabloouta Silas duimua durrierr parhooba nem jaau wenūrrūm gaaimua, òor meeukhapiju ēkha wenūrrūmgui ajim anum. Maagjemta ya mau maach ee paaukhabaicheewai,⁷ Jasonau ich di aig jēermkhīr thārphe auwia, warag amach thumaam khūunau maach Emperadorrau jaau sim chaaur jaaunaa, i khōchkhaba, deuem rey Jesús anumta wai nūm aajem a jaaujierram aajem seukha amach khīrjug eepaimua.

⁸Seukha mag jaau nūm chi thethem khūunau phoborpien duimua mag ūrphobaadeewai sii phobor thumta phogdu thūnaisijim anaabá. ⁹Mamū magbaawai chi thethemnaanau chi Jasonag ich khapeen dui, —Pārau marag phatkhonau phagmūn, marau pāar obeerpujogui ajim anum. Maimua Pablo Silas dui mūg phobor eemua ereubaadeewai deeu pāar phatkhon deejugui ajim anum.

Magbaawai chadcha Jasonau ich khapeen duimua phagpujierram aajem. Mag phagbapäaiwai chadcha uduraa am wetpijim aajem.

Pablo Silas dui phobordam Berea anum ee

¹⁰Mag am jurbaadeewai ich ag edwe edau kheubaadeewai tagam khūun agjo Ēwandam iek

ukha narr khūnau Pablo Silas dui deeum phobordam Berea anumug phijierram aajem. Mag amach phibaawai wetwi, barwia, amach wenurruMPIERR aajerrjo judionaan Ēwandam iek jaaujem deg dubjierram aajem. ¹¹ Am iek mag phobor eem khūn Tesalónicapien khāyaujā nem ajaugnaa ibebsugjā sīsid ajim aajem. Mai-guim khūnauñ Ēwandam iek amau jaau nūm jā ukham khōsi ukhawia ed eepierr Ēwandam iek chi phām sīsidūm gaaijā juurjeejim aajem, Pabloou Silas duimua jaau nūm chadcha khai a khap aag. ¹² Amach mag nūm gaaimua òor khapaana Ēwandam iek ukhajierram anaabá. Griegonaan chi thethemnaan uuinaujā khapan ukha wejoowai īchab emkhooin chi ukha nūm khūn jā ikhotoo khábata thūnaajim aajem. ¹³ Mamū mag Berea phobor eejā Pabloou īchab Ēwandam iek jaau sim chi Tesalónicapienau ūr athaawai, aig beewia amach aar atarrjo òor wawibaicheewai, warag òor meeukhapijeram anaabá. ¹⁴ Mamū magbaawai ag burre aiguim hermanonaanau chi Pablo phūasieg phijierram aajem, òor dui. Maagwai Silas Timoteo dui ich ag phobor eepai nuisijim aajem. ¹⁵ Maimua chi Pablo phūasieg arrtarr khūnau warag phobor Atenas anumug arrwi mam i deethurjierram aajem. Maimua deeu ich deethurtarr khūn wedurum gaau ich Pabloou iek jauphijim aajem, Silas Timoteo dui jopkhaa ich aar wetamkhīir.

Pablo Atenas phobor ee

¹⁶ Mag Pablo Atenas barwia Silas Timoteo dui nūbaadejim aajem, ya ichdeu ag nawe am aar iek jauphīwi sīerr aawai. Mamū chi Pablo onee khaba sīejim anaabá, mag phobor eem khūnau amach juau nem wau-tarr khapaana thūnamugta Ēwandamagamjo jeeu nūm oowia. ¹⁷ Mag gaaimua judionaan Ēwandam iek jaaujem deg mawia, chi judionaan dui griegonaanpa ag nawe Ēwandamag jeeu durrajerr khūnag jaaunaa, īchab plaza ee mawia ed eepierr ag ee narr khūnagjā jaaujeejim aajem. ¹⁸ Magbaawai ãaur khūn maestronaan Epicuro khīrjug jaaujerr khūnau deeum maestronaan estoico anum khūn duimua i dui iyūaphobaadewi amach wir aigpai, —Mug woun nem ieknem chirūmuia maachig ḥkhan iekta jaau simū mag sīma? anaajim aajem.

Maagwai ãaur khūnau, —Mu da een deeum durram ēwandam-naanta jaau nūrrūmjoo simgui aajeejim anum.

Amau mag narran, amachdeu ūrwai, Pabloou am jūg daar maach peerduajem iek jaau-mamua ūrcha “Jesús” anum igwi mug atag maach iiu phiidūtkhaju-jā jaau-mam ūrwiata mag naajim anaabá. ¹⁹ Mag nūmuia buchag-dam Areópago anum gaai amach ãba biirdūnaa iekhaajerr aar i arrwia irig, —Cha pua iek iiur jaau nūrrūm marau ūrm khōsi nūm, ḥkhan iek agá? ajierram

anum. ²⁰Maragan cha pua jaau sim thum iek iiuriu. Maguata marau ajapcha khab am ig num, ¿magum khanim iekhauma? a jeeuijerram aajem chi Pabloog.

²¹Amau mag narran, amach thum Atenas phobor ee joobaajerr khun ar bñurjä amachdeu ag na magum iek ürba aajem eeu ürphobaadeewai äba mag iekpaita ihig aajerr aawaita irig mag jeeu naajim anaabä, khab aag.

²²Magbaawai Pabloou mag äba biirdü thunum ee am khiiрphee dññisisiwia, —Keena, Atenapien ajim anum. Mua oowai pärav chadcha at aba pääch ëwandamnaanag ajapha jeeu wenrrum oo chirumgui ajim anum. ²³Mua mag chirumun, pärar Aai i jeeujem dipierr phuurdü chitumua oowai, pärar ëwandamnaan thum thür paar sñsidum ee äb sii thürjä chukhu khäidu par sim aigta sii “Ëwandam õrau khaugba sierrum athee” a phä sim ootarr aawaiugui ajim anum. Jäg pärav päächdeu khaugbamug jeeu naabä, ich mapaita muajä pärag jaau chitabahab ajim anum, ²⁴ar mug durr thum ompaawia ag gaai nem thunum thum ompaatarr ag Ëwandam. Ichpaita edjä ee nem thunum porkhanaa, ichab mug jeb gaaim nemjä thum khab sierrabahab ajim anum. Mag Ëwandam chan õrau ich athee a di eutarr eejä joobaba, ²⁵ni õor juajä igba sñerrumgui ajim anum, ichig sii nem wau dedee amkhiir. Mag õor jua igju khäai, ichdeuta maach uu iiipi wai sienna, cha maadeu phûdam ülhü

numjä deenaa, tagam nemjä thum deejemgui a iekhamajim aajem Pabloou.

²⁶Mag jaaumamua ichdeupai Ëwandam igwia, —Ichdeuta warrchajä woun äb ompaa auwia mag gaaimua mug jeb gaai durrpierr õor pom iiupuijimgui ajim anum. Mag õor pom ompaaju nawe, ichdeun am thaabajujä khaphunaam jooba wenrrajujä khaphu sñejimgui ajim anum. ²⁷Mag ichdeu õor ompaatarran, chi peerdum khösi num khunau dau khisumjo jürkha jürkha wenrrumua khäijä amach peerdü aupim khösi ich jürmkhiraugui ajim anum. Ichab maadeu khaphu numgui ajim anum, ar mag i jür num khunag chan Ëwandam maach aigmua warp khaba sim. ²⁸Mug num aig maachin i jua eeta wenrrumjo numgui ajim anum. I khurauta maachin uu iiu durrumgui anaa ichab, I khurau khaba akhiin, maach chan chukhu aajeekhamgui ajim anum. Ich jäg pääch eepaim khun iekhöoin, “Maachin Ëwandam dñi thür äba numgui” ajim aajem. ²⁹Am iekhöoin mag chadcha maach Ëwandam dñi khodkha num khai, pod maadeu, “Ëwandaman sii õrau amach khiiрjug eemua phir den phatkhon den wa mokdau den khäijä ompaa autarau” a khiiрjuju khaba numgui ajim anum. ³⁰Warrgarin õrau mag amachdeu nem wau numjä khaugbam gaaimuata mag nem parhooba waunaa agumug jeeuwaijä Ëwandamau sii áwaatjeerieb mam, is chan ya tag mag khabamgui ajim anum. ³¹¿Khan

jägwi mag äba ichpaita igpi sī? Ichdeu maach chachju aawaima ajim anum. Mamū mag maach chachbarm ed örau amachdeu nem waumaajerrpierr amach khiiircha khap jajaau amkhiiр, woun äb Jesúس anum ya jür wai simgui ajim anum, thumaam khuuнag, chijā khuuнta ich aar auju wa chijā khuuнta sīi isegwi barkhuуiju khaijā ichdeuta khap jajaau amkhiiр. Mag ich Jesuu thumaam khuuн dui mamag aju maachig khap amkhiiрta, meetarrjā, meeba arrjo deeu ūmaai ich Jooirau i phiriu aujimgui a jaaumajim aajem ich Pabloou.

³²Mamū mag i meewia deeu iiu phiidüjim a ūrbaawai, aig narr khuuнau jürr ich Pablota wau iekha phobaadejim anaabá. Maagwai äaur khuuнau irig, —Okharta marau deeu pü iek ūrjugui ajierram anum.

³³Magbaawai ich Pablo khapanag ee ober dichwia petajim aajem. ³⁴Mamū mag i oberbaadeewai äaur khuuнau i dui wetwi, amachig ajapcha jaaupiwia үkhaijerram aajem. Mag chi үkhatarr khuuн ee woun äb siejim aajem, Dionisio a thür sim. Mag woun mag Areopagonaan anum khuuн eem ajim aajem. Үuijā īchab siejim aajem, Dámaris a thür sim, maimua mag tag khapan thuuнаajim aajem, chi үkhatarr khuuн.

Pablo Corinto phobor ee

18 ¹Mag khur Pablo ich sieri phobor Atenas anum ee-mua mawi jürr deeum phobor Corinto anumug petajim aajem.

²Mag Corinto phobor ee Pabloou woun äb Pontopier Aquilo anum ich үhi dui sim ooimajim aajem, īchab judionaan. Maagwai mag Aquilo ich үhi Priscila dui Italia durrmuя barchetarr agtha pomcha khaba naajim aajem, Romaam emperador Claudioou judionaan thum jürkhuuibaadeewai beetarr. Khääi äb Pabloou am oon majim aajem. ³Mag oon mawia makhuунaujā irua phidkhaajem phidag khiiрta phidkhaajem a ūrbaawai, warag am di aig sisiwia äba phidkha phobaadejim aajem. Mag phidag, put nem parrg nem phepherg khanaa dikha eu ahaug maajem ag kha nūm phidag ajim aajem. ⁴Mag put kha simua semanpierr jua үuijem ed paawai judionaan ūwandam iek jaaujem deg mawia örag ūwandam iek jaau simua үu judionaan khabam khuuнagpa үkhapi aumaajeejim aajem.

⁵Mag nūm ee Silas Timoteo dui Macedonia durrmuя bardut-khabaicheewai Pabloou warag sīi maach peerduajem iek jaau gaapai sīsijim aajem. Mag jaau-mamua үrcha judionaanagta, "Ich Jesuuta chadcha warrgar-we ich ūwandamaucha jür auwia phiju a jaaujerr pārau nūnum khabajieb" aajeejim aajem amag. ⁶Mamū amachig magbaawai warag i dui sereu phobaade-wi Jesúس igwi warag iek khaigba iekha phobaadejim aajem. Magbaawai amach i arr aawai, Pabloou am dakhiiр amach khaigba abarm khap amkhiiр ich mor gayam khajüa thudphenaa amag,

—Mugnaa pāach meem ed Ēwandamau pāach auba awiajā, pāach-deupaita wir aig pāach khaibag waubarmgui ajim anum. Ya mua pārag jaaubarm pāachdeuta ūr-mapha nūm; jāimua naspawia mu gaaimuata okhoo nūm amiet ajim anum. Jāgbarpí īsmua atag jūrr judionaan khabam khūnagata maach peerduajem iek jawaan majugui ajim aajem ich Pabloou.

⁷Magpet awi, chadcha mag judionaan Ēwandam iek jaau-jem degmua oberwi, jūrr woun āb Justo a thūr sim aar petajim aajem. Mag wounaujā ag nawe chadcha Ēwandamag jeeujeejim aajem. Chi Justo di mag Ēwandam iek jaaujem di bigaau siejim aajem. ⁸Mag Pabloou ogduba jaau wai jēedū khitaawai mu mag Ēwandam iek jaaujem degam por Crispo anumua thum ich degam khūn duimua ukhajierram aajem. Mamu makhuun appaijā khaba, mag tag ich mag Corinto phobor ee khapanaam khūnau maach peerduajem iek ūrbaawai ukhawi amach por choopijierram anaabá.

⁹Magbaawai biek āb edaar maach Por Jesuu Pablo khāai khōrkapi auwia dawamjo irig, “Oob mu iek ūrag jaauju ogkha chiramgui” ajim anum. “Warag ikhūaba amag jaaunaa! ¹⁰Pu nūnūukhampierr muun pu dhi chirum; maagwai ni ābmuajā pu chig abamgui” ajim anum. “Mag purug būurjā ogkhapiba jaau chirumun, mug phobor ee muchedeu peerdu auju khūn khapan thūnum khaphu chiraawaita mag

chirumgui” ajim aajem ich Ēwandamaucha Pabloog.

¹¹Mag khāai khōrkha thūnum ee Ēwandamau ichig magbaawai warag thūbawia año āb awia jārr sīsijim aajem, aiguim khūnag Ēwandam iek jaauwai.

¹²Mamu mag Pablo Corinto phobor ee sim jaar, Acaya durr woun āb Galión anumta chi gobernador ajim aajem. Ich maagwai judionaan āba ibep-wia khapanaam khūnau Pablo athaadejierram anum, chi the-themnaan aar. ¹³Mag arrwi chi gobernador Galionag, —Mug wounau thumaam khūnag āba ichdeu jaau nūrrūmjota Ēwandamagjā jeeupi jaau sim aimajie-rram anum. Uuma Ēwandamag jeeumun, mamu jāg irua jaau nūrrūmjoon jūrr maach ley gaai jaau simjo khaba, khietta jaau nūrrūmgui aimajierram aajem irig.

¹⁴Warm khūnau magbaawai Pabloou iekhaagpam ee, jūrr ich chi gobernadorrauta amag, —Judionaan, mu iek ūrbat ajim anum. Mug wounau chadcha nem khaigbamta wauwia ūor khāijā thōotarr akhiin, mua pāar iek ūrkham. ¹⁵Mamu magba, sīi wir aig pāach jooin i jaau nūm gaaimuapai aawai mu chan magum athee iekhaag khaba chirumgui ajim anum. Pāach iekkhōr pāach appai iekhawia khōināa nūosit ajim aajem chi gobernadorrau.

¹⁶Warag mag iekhawia mag chi Pablo khaibag wawaag i eugar seukha nem jaau narr khūn ich aigmua dawag jūrkhuipaijim anaabá chi Galionau. ¹⁷Mamu

mag dawag jürkhüuitarrjä wetba abaawai jürr am por Sóstenes anumta warag chi gobernador dakhíir pürphobaadewi mas deejierram aajem, aig narr khüunau. Mamü magumjä chi gobernador Galionau warag oobamjo apuijim aajem.

**Pablo deeu Antioquia
mawia ūmaai biek
thärjupam biekkhatar**

¹⁸ Pablo ich maig mag Corinto phobor eemua da maba sii ajim aajem. Mag maba sii awiata maju adewi, aiguim khüun chi ukha durrarr khüunag thum ayoo apuiwia, Priscila dui Aquilopa äba jürr deeum durr Siria anumug maagpajim anum. Mamü ich ag phobor eepai Puerto Cencrea anum aig ich Pabloou Êwandam na iekhatarr thum ya surkha ober eebaadeewai, amachdeu aajerrjo chadcha por khöiwita jap ee pawi dojärrpbaadejim aajem. ¹⁹ Mag wetumua Efeso phobor ee barimawia, Pabloou Aquilo ich ühi Priscila dui amach ap phepuawi, judionaan Êwandam iek jaaujem di aar petajim aajem, ag ee õor biirdü thünarr khüun dui iekhaag. ²⁰ Magbaawai makhuunau Pablo amach aig thübawi sii api naajim anaabá. ²¹ Mamü Pabloou, [—Ichiita mu Jerusalenag maju aai chirumgui ajim anum, phiesta ee chiraju aawai;] mamü Êwandamau mu monakha wai simun, deeu mua päär oon beeju-gui awi, ayoo ayoonaa, jap ee pa-wi, deeu dojärrpbaadejim aajem, Efesomua.

²² Mag jorroo awi phobor Cesarea anum barwi durrpbaade-jim aajem, Jerusalenam iglesia ee chi ukha durrum khüunag saludaan. Mammua beeuta jürr Antioquiaag dichjim aajem. ²³ Mag mawia, barwia, Antioquia phobor ee sii awia deeu oberaau, jürr Galacia durr nürruu awia, Frigia durrjä phüurdüpui-jim aajem. Mamü mag phüurdü khitumua, uu chi ukha durrarr khündam khöir onee püamajim anaabá.

**Pablo Efeso phobor ee
Êwandam i jaaujerr**

²⁴ Mag Efeso phobor ee Pablo siewi petarr khur, woun äb Apolos anum i eudee barimajim aajem. Mag woun Egipto durr phobor Alejandría anum eem ajim aajem. Ich mag Apoloou Êwandam iek phä sim gaaim ajapha khaphünaa nem jaau khaug siejim aajem. ²⁵ Mag maach Por Êwandam iek ichdeu ajap khaphü sieri awai õrag jaauwaijä nem jaau khaug ajaphata warre Jesús igwiajä am jügaagaa jaumaajeejim aajem. Mag khitumuan mamü sii Juanau õrag por choomkhöir jaau-jerrpai khaphü khitajim anaabá. ²⁶ Apoloou judionaan Êwandam iek jaaujem deg dubwia chigagjä chukhu ogkhaba jaubaadejim aajem. Mamü Aquilo Priscila dui aig narr aawai i iekha opinaa, ich ap thär auwia, ajapcha irig thum jaaujierram aajem, jägata Jesús gaaimua Êwandamau maach peerdu aaujë. ²⁷ Maig sii awi ich Apolos Acaya durr mam

khōsi aadeewai aig chi ukkan durrarr khūnau, "Magan pū mamkhīr marau pū juag oojugu" awi, chadcha Acaya durram iglesia eem khūnag ēsap phā deepciijerram aajem, amach aar Apolos barbaimaawai ajapha wai nūsimkhīr.

Mag chadcha mawi barbaimaawai i gaaimua uu durrcha chi Acayapienaujā warag Ēwandam iek gaai ubu nūsijim aajem. ²⁸Judionaanau khaugba jaau nūm ichaaur ichdeun chad jūrr thumaam khūn dakhīr ajapcha jaaumaajeejim anaabá. Maagwai ni ābmuajā pod mag khabam aju khaba aajeejim aajem, Ēwandam iek phā sīsidūm gaai oonaa "Jesuuta chadcha Ēwandamau pūju jaaujerr ūrau nū nūmū" a jaauwaijā.

**Pablo Efeso phobor
ee deeu beetarr**

19 ¹Mag Apolos agtha Acaya durr Corinto phobor ee sim jaar, ich Pablojā durr Ēwandam i jaau phūrdū nūrrawi beewi deeu Efeso phobor ee siechejim aajem. Maig īchab naajim aajem, āaur khūn maach Por Jesús iek ukkan nūm khūn. Mag am oobaawai iyūumamua Pabloou amag, ²—Pārau Jesús iek ukkan īchab ich Ēwandam Akhaarjā aujierrá? a jeeujim anūm.

Magbaawai jūrr irig, —Ūhū, marau chan mag Ēwandam Akhaar sim anūmjā ūba nūmguí ajierram aajem.

³Magbaa deeu ich Pablo garmua amag jeeumamua, —Magan ījāga awiata pārau pāach por choopijimma? ajim anūm.

Magbaa jūrr amachdeu, —Juanau jaau nūrarr ukkan maraun maach por choopijimgui ajierram anūm irig.

⁴Magbaawaita Pabloou amag magjim anūm:

—Juanaun chadcha ūrau amach khaibag isegwi Ēwandamag chugpaapi jeeubaawaita am por choopijimaajeejimgui ajim anūm. Mag por choo nūsib mamū, amau īchab i īudee āb i khāaijā ūrpai sim urum iekta ukkan aai nūmguí aajeejim anaabá, ajapcharan Jesucristo igwiama.

⁵Pabloou amachig mag ajapha jaaubaawai, ya ag nave maach Por Jesús iek ukkan narr aawai, sii i thūr gaaipai amach por choopijerram aajem. ⁶Maimua am por ūr Pabloou juu ausūubaawai, chadcha Ēwandam Akhaar am gaai phēs aicheewai, sii amach meu khaba, deeu meuta iekha phobaadejim anaabá. Mag thūnu awi Ēwandam iek ich mag parhooba jaau nūsijim aajem. ⁷Am iek mag Jesús thūr gaai por choopitarr khūn thum emkhooin apha docejo naajim aajem, chi khapanag.

⁸Mag Efeso phobor ee simua ed thārjup ich mag judionaan Ēwandam iek jaaujem deg maa-jeejim aajem, maach peerduajem iek jawaag. Mag būrjā ogkhaba jaau simua Jesuuta ich Ēwandamau pūtarr aawai i iekta

ukhapi auju ēkhaajeejim anaabá, uu amach peerdumkhíir. ⁹Mamú ãaur khúun amach jūg khichag gaaimua ukhamaaugau, Cristo iek igwia ag eugar warag woun eugarmjo khaigba iekhaajeejim anum. Mag nūn paawai Pabloou ichta warag am aigmua mawia, chi ukha durrarr khúun ich dui phe arrwi, júrr woun áb Tirano aajerr ag degta ed eepierr amag jaau sīeimajim aajem. ¹⁰Ich mag jaau simua año numí sīsijim aajem, Efeso phobor ee. Maguata thum judionaan maimua judionaan khabam khúunpa Asia durr joobaajerr khúunau maach Por Jesuu òor peerdu aaujem iek Pabloou jaau sim ürjierram aajem. ¹¹Maagwai Éwandamau ich iiuta magpi siewai Pabloog ich jua theeg deewi Pabloou òor ee nem khíir pogkhe òrau ag na mag nem ooba aajempa wau nūrrajim aajem íchab. ¹²Mag òor monawaag nem jua theeg siewai sii i khíir jáarjem wa irua khajúa júajem kháijá chi aaunaan aar arrwia, ag ûr ausiubarmuapai kha machag chugpaanaa íchab mor ee ben khaigbam wai sīsidumjá chadcha obeerpri maajeejim aajem.

¹³Mamú íchab naajim anaabá, ãaur khúun judionaan, sii parhooba wenurrumua òor mor ee ben khaigbam sīsidum júr weerpjerr khúun. Makhuunau íchab Pablo denjo maach Por Jesús thûr thûrnaa òor mor eem ben khaigbam júrwerpju awi chi beneg, “Pabloou jaau nūrrajem ag Jesús iekhau jág woun mor ee-mua oberbaadet” aajeejim anum.

¹⁴Chi mag wenurarr khúun ábam khodpai siete naajim aajem. Makhuun judío áb phadnaan por Esceva anum ag chaain ajim aajem. ¹⁵Mamú amach mag wenurraajerr aawai, biek áb amach ipierraajerr aawai, chi mepeer woun mor ee sierrau júrr amag, —Mua khaphú chirumgui ajim anum, khai agá Jesús, maimua khai agá Pablo. Jákhuunan chadcha nem jua theeg nūm. Mamú pārau chan oob mūrug magmiet ajim anum.

¹⁶Magwi chi woun mag ich mor ee ben khaigbam wai sierrau warag amag audimawi warag am dui jääubaadejim anaabá. Mag jääubaadewi, mag mepeer dui simua aawai, nem juapa theeg mag siete narrjá ich jua júmpiba amach gaai mas dee-baadee, ogkhawi, warag amachta ag di aigmua khaphig phobaadejim aajem, sii kha pepethor ich mag khajúajá chukhu. ¹⁷Mag ed magtarr òor thum judionaan khabam khúunupa Efeso phobor ee khakhapdo thûnusiewai thâar paraa nūm iekhau warag maach Por Jesús igwia i jua theegta tho iekhaajeejim aajem, òrau.

¹⁸Magbaawai íchab khapan ag nawe Éwandam iek ukhawia narr khúunjá beemawi ag na amachdeu nem khaigba waaujerrjá thumaam khúun dakhíir meerba jaaumaajeejim anaabá. ¹⁹Mag nūm dui íchab amachdeu Éwandam iek ukhaju nawe parhoobam iek ësap gayam khaugwia agumua benkhúunkha sīsid arr khúunaujá magum ësap thum phe aibeewi,

thumaam khūun dakhīr orphī-majierram aajem. Mag ēsap pom ordubtarr gaai phatkhon werbatarr khap aag awi, khīrjunaā phā oowai, phatkhon pom cincuenta miljo oberjim aajem.

²⁰Magum gaaimua Ēwandamau ich jua theeg oopibaawai, òor pom maach Por Jesucristo iekta Ȑkhamaaawai, warag aaidua khaphí aaidumajim aajem īchab.

²¹Magtarr khur sīi awia Pablo Macedonia durram khūun oon mawi ich mampaimua jūrr Acayapien oonjā durbaju khīrjubaadejim aajem. Mag ich phūurdū nūrraju khīrju auwia ich odegpai, “Nacha jāg durr numí phūurdū-pūwiata Jerusalenjā barthurwia jūrr Romapienjā oon majugui” ajim anum. ²²Mag chadcha ich Macedoniaag maju nawe ich na òor numí pūijim aajem, ich juag oojem khūun. Makhuun, dau āb Timoteo, maagwai Ȑbkhai Erasto ajim aajem. Makhuun amach appai pūwi ichin khāai khabanaa Asia durr sīsijim aajem.

Efeso phobor ee sīi òor phogdū nūrrjee thūnarr

²³Mag Pablo maju aadewi ich na òor pūi nūm jaar, Efeso phobor ee sīi òor pom phogdūwi meeukha nūrrjee aphobaadejim anaabá, Pabloou Ēwandam iek jaau nūrrum aaidua khaphí aaidumam gaaimua. ²⁴Mag kaaijā ee òor pos nūrrjee thūnarr mugta ajim aajem:

Woun āb siejim aajem, Demetrio anum. Mag wounau amach ēwandam Ȑui Diana anumug

jeeujem di oowi agjoo daii phatkhon den waaujeejim anaabá. Maata i phidag ajim aajem Ich khapeen dūimua mag waukhanaa per simua phatkhon at aba amachpierr aaujeejim aajem.

²⁵Biek āb chi Demetrioou ich dūi phidkhaajem khūun mai-mua deeum khūun agjo ich ag-jom phidag gaai naajem khūun-pa ābam aig thūrkhanaa amag, —Keena, pārau khaphū nūmgu ajim anum, maachin āba mug phatkhon den didamka wau nūmuata phatkhon khīrjo oo-jem. ²⁶Mamū mag nūm ee pārau pāach daúa oonaa pāach kachiujā ūrjeewai pārau khaphū nūmgu ajim anum, Pabloou iekha nūrrum. I iek mag “Órau juau nem wautarr chan ēwandam khabam” anum. Mag jaau nūrraawai òor pom chadcha i igar Ȑkha thūnum-gui ajim anum. Mag Ȑkha nūm chan mag ich mug Efeso eepaijā khaba, sīi mug Asia durr ee peer thumaam khūunauta Ȑkha we-jom. Pārau khaphū nūmgu ajim anum, mag sīi órau irua jaau nūrrum Ȑkha nūm gaaimuapaijā khabam. ²⁷Mua oowain maadeu nem wau nūm órau tag auba aadeewaita sīi maach khaibag waubarmjota ajugui ajim anum. Maig Ȑjamaam phatkhon maadeu ooju? Mag nūm dūi īchab maach ēwandam Ȑui Dianaag jeeujem dijā órau warramjo khōchkhaba aademua mug atag paawai warag thūrphoo khaba sīsijugui ajim anum, mug Asia durr maimua durripierram khūunau irig jeeu-jerrjā tag jeeuba aphobaadeewai.

²⁸ Demetrio mag iekhabarm chi khapeenau ūrbaawai chadcha i igar nūm iekhau warag meeukha sereu phobaadewi, “Maach Efesopien ēwandam uhi Dianaan ichta āba ich mag ēwandamkha sierraju; ijom chan tag chukhumgui” ajierram aajem. ²⁹ Mag serereukham gaaimua sii warag kaaijā ee òor phogdū nūrjee maadeujā khaugba joisijim anaabá. Mamagkham ee òor pochag beewi, Pablo khapeen numí Macedoniapien Gayo dui Aristarco anum púrphobaadewi, amach thumaam khūn āba biirduajem di aar ethetherrg arrwi wai dubphobaadejim aajem. ³⁰ Magbaawai Pabloou mag òor pos thūnum aig beewi dubwi òrag iekham ig siejim aajem, mamu ãaur khūn īchab ēwandam iek ukha nūm khūnau udūur irig beepibajierram aajem. ³¹ Mag nūm ee īchab ãaur khūn Asia durr chi thethemnaan ich Pablo khapkhuunaujā am mamagkham aar irig mapiba jaaupuijierram anaabá. ³² Mag i am aig beeg ēkhakhakham ee, ierr am biirdu thūnum aar òor serereukham iek chan sii maadeu khaugbata wejoojim aajem. Mag sii òor phogdū thūnaawai, ãaur khūnau serereukhamua khiet jajaau khaawai, tagam khūnau agjo khiet serereu aajeejim anaabá. Mamu òor pom mag thūnumua ãaur khūnau chan amachdeu mamagkhamjā khaugba, khan atheeta beewi naajī būurjā khaugba nūmta, dui mamag aajeejim anum. ³³ Mamu woun āb Alejandro anum aig sierr

aawai ãaur khūn judionaanau maata jūrr ajués òor khapanag na eudu deethurjierram aajem, jūrr òrag wajapha jaaumkhiir. Magbaawai Alejandroou judionaan kōit iekhaag ūgthaag juu uanaa juaupai jajaau khabadejim aajem, òor khūpamkhiir. ³⁴ Mamu òor pom mag thūnarrau ich Alejandrojā īchab judiokha simta mag iekhaagpam khaug athaawai deeu eeupemjo sereubaadewi, “Maar Efesopien ēwandam uhi Dianaan ichta āba ich mag ēwandamkha sierraju; ijom chan tag chukhumgui” aajeejim anum. Ich mag serereukhamua ora numijo naajim aajem.

³⁵ Mag nūu paawai chi phobor eem secretarioou u ëkha sii awia, khūupaa athawi amag, —Keena, Efesopien ajim anum, mug durr gaai thumaam khūnau khakhapdo thūnum, āba mug phoborouta mug maach ēwandam uhi Diana di thuanaa i khūirkha wau sim ūgtharmua burrchetarrijā thua wai naajem. ³⁶ Mag maadeu i dipa thua wai naajem chadcha aawai ni äbmua-jā maach ijūrr “Jāan seukhawai” aju khabamgui ajim anum. Mag maadeu thumaam khūnau khaphu nūmta, ḡkhanthee pāar jāg nūma? Pāachta warag khūu nūsit ajim anum. Nacha ajapha khūirjunaa khaba chan oob juchag jägmiet ajim aajem. ³⁷ Chamu khūn wounaan pārau mug waiberr khūnau chan būurjā maach ēwandam uhi Diana igwia khaigba iekhaba, ni ag degam nemjā jīgkhaba

nūm. ³⁸Demetrioou ich khapeen dūimua iwiir ābam eugar khāijā thethemnaanag jaauum ig nūm khai, warre am aarcha mawia amagta jaauju aai nūmgui ajim anūm, magūm atheistam naawai. Maiguin chadau agdaujo khīircha jūrr chikham jaauju aai nūmgui ajim aajem. ³⁹Wa magba deeum iek khāijā pārau am dui iekhaag wai nūm khai, leíu jaau simjo chi thethemnaan dui āba biirdūnaata iekhaju aai nūmgui ajim anūm, chi secretarioou. ⁴⁰Magba sii cha nūmjo chan uu khaba simgui ajim aajem. Mūgbarm gaaimua Romapienau khāijā jūrr maachig, “¿Khan gaaimua pārau jāg òor meeukhapij?” a jeeukhiin, “maadeu amag khan abarju? ajim anūm. Pod maadeu amag “Chadcha magbarm gaaimua ajim” aju khaba nūmgui ajim aajem, sii maach garmuata nacha juau ogthom am khujurbarmjo arr aawai.

⁴¹Chi secretarioou òor pom thūnumug mag iekhapuiwia, thumaam khūunag obeerpi jaaujim aajem.

Pabloou Macedoniapien
oothurwia Greciapienjā
oothurtarr

20 ¹Maimua mag òor phogdūwi sii kaaijā ee parhooba pos nūrjeee thūnaawia dichdimaawai Pabloou chi ükha durrarr khūun thārkha auwi am wawí wai sii ajim aajem. Mag am wawí wai siewi, ayoyoojii awi, deeum durr Macedonia anūmug mawia, ²chi ükha durrum khūun

nūnidūmpierri Ewandam iek jaau phūurdū nūrrūmuwa warag òor khīir onee apiejeejim aajem. Mag nūrrūmuwa warag Greciaagjā mawia, ³barwia, Greciapien ee ed thārjup sīejim aajem. Mag sii awia Grecia durrmua jūrr Siriaag maju awi barco nu sim ee ūrbaadejim aajem, judionaanau ich dakhāu wai nūm. Mag sii ich baraata oo nūm a ūrbaadeewai Siriaag maju arrjā maba, warag ich marr khud eepai ewag beewi, deeu Macedoniaag dichjim aajem. ⁴Ya mag ich būpai ewag mam dui i daumaai òor wetjim aajem. Makhuun āb jooi Pirro iewaa Sópater anūm ajim aajem, Bereapierr. Maimua dau numí Tesalónicapien ajim aajem, Aristarco Segundo dui. Maagwai dau āb Derbepierr Gayo anūm ajim aajem. Mag tag wetjim aajem Listrapierr Timoteo, maimua Asia durram khūun agjo numí, Trófimo Tíquico dui. ⁵Mamū makhuun amach thum Pablo dui āba mu chirarr phobor Filipos anūm ee bardutkhachewi, jūrr maigmua amach ap ereubaadewia, Troas phobor maar nu naaimajim. ⁶Magbaawai maachin okhar pan levadura chukhu wauwia khoojem ag phiesta dichtarr khurta Filipos phobor eemua wetjim īchab, dojārr garmua barco ee. Mag wetwi, khodjorroo awia, cinco días naata mag maach na wettarr khūun nūm aar barimajim, Troas phobor eejā maar siete días naaimajim.

**Ãbmiecha Pabloou
Troaspien oothurtarr**

⁷Domighed pan thorreuwi ãba khoju arr aawai maar ãba podpa nãm aig Pabloou chi unction durrum khuuñ dui iyuu simua amag Êwandam i jaau siejim. Mamu ich Pablo ag noram ãspaaú maju arr aawai mag ijéjébkhamua ya edacha pamaa ajim. ⁸Maar thum ãba ùgthaagajärcha õor podpaajem aar naajim. Maig lámpara khapan sii phuphup jiir uid thunaajim. ⁹Mag edacha pamjá Pablo ijéjébkham ee, éwan ãb Eutico anum ventan i gaai ùgthaoo oo siejim. Mamu mag da oberba aawai ich oo sierr aigpai khâibaadewi, üidau sii mam ùgthaao piso thâr-jupam aarmua burrwi, warre chi meemta jiir aujierram. ¹⁰Mag baawai Pablo uurbawia, mag chi meem ûr eeg thukhoonaa, warag o pur wai phiiduña, chi aig narr khuuñag, —Oob jâphierrmiet, mug chaai meebea siébabah ajim.

¹¹Maimua deeu ùgthaao amach narr aar mawia, Jesuu ich khapeenag thach khopi jaau puatarro, Pabloou pan thorrewia, amach thumaa kho dichwia, ûmaai Êwandam iek amag jaau-baadejim. Mag jaau simua ich mag aardudukhamua ãspabaadeewai bûurjá khâiba ich mag peta-jim. ¹²Mag i petaawai chi chaai burrwi meetarr ich Pabloou iiupi autarrjá meebea arrjo ich diig arrjierram. Pabloou amachig jaautarr ûrwi chaai chi meem iiupi autarpa amach daúa oobaawai i éudee pawiajá ich mag onee nusijim.

**Troasmua Miletog
biekkhatarr**

¹³Mamu mag i maju nawe maachta nacha jap ee paaukhamu, dojárr garmua i na maag, mag wetwia phobor Aso anumta deeu maach ãba ooju a iekhatarr aawai. Maagwai ich, jûrr bûuu maju aadewi maar éudee beejim, bûuu. ¹⁴Mag Aso bardutkhaimavia deeu i dui oowian chad maar ãba ãbam jap ee deeum phobor Mitilene anumug wetwi ich mag ãba barjim. ¹⁵Mag barwi ag noram dojárr pharamdam Quío anum khîirphee dichjim. Maimua ag noram deeum pharamdam Samos anum gaai naaimajim. Mag Samos anum gaai khuch-pai naawi dûbagkhaau deeu jêb wapem gaaicha phobor Trogilio anum khâi eewia thugdutkhaaun chadau Miletu barjim. ¹⁶Mag mug biekhou ich Pablo Efeso phoborjá maba arran, Asia durr makhiin da barbaju awiata mabajim, Jerusalén phobor ee jopkhaa barwia am phiesta Pentecostés kha nãm ee dui siem khöchgau.

**Pabloou Efeso iglesia eem
chi pornoanag iekhatarr**

¹⁷Mag phobor Miletu anum ee barchewia sii Efeso iglesia eem jooin chi pornoanag iek jaupui-jim, ich oon beemkhîir. ¹⁸Mag iek jaupuiwia chadcha bardutkhabaicheewai amag magjim:

—Pârau wajapha khaphu nãm-gui ajim, jágata mu chitaajé pâar ee warrcha Asia ee much pachetarr aigmua ís ewag pawiajá.

¹⁹ Ich mag būrjā mūch thoba, maach Por Jesús athee sii dau aphū i chogkha chitumgui ajim. Mag phidkha chitumun, judionaanag maadeu Jesús iek jaau khitaawai ukhamaaugau dich dui-ta khaigba aadep aawaijā, dich garmuan maadeu am dau aug khaugwi warag dauhi paraa khitajemgui ajim. ²⁰ Mamū magum āba, pāach uu wenurramkhīir mua pārag maach Ēwandam iek jaaub khaba jaau chitajimgui ajim. Mua pārag òor khapanag dakhīrjā jaaunaa pāar di aarcha mawia pāach appai nūm aigjā jaaujeejim. ²¹ Judionaanag jaaunaa maimua judionaan khabam khūnagpa jaaujeejim, jāga amach khaibag thum āsie ewag khīrjuwia isegju aai nū, Ēwandamau khōsi simjota wenurraag; magnaa jāga maach Por Jesucristo iekta āba ogduba ukha wenurraju, magum thum mua jaaujeejimgui ajim. ²² Maimua īsjā ich Ēwandam Akharauta mū p̄hi sim aawai mū Jerusalenag ma chitumgui ajim, magum aar mūch dau aphū ajujā khīrjuba. ²³ Ēwandam Akharau mūchig jaaujeeawai mua khaphū chirumgui ajim, amau mū dui amachdeu ampierr awi mū phāarju cárcel diin jam sīsidum. ²⁴ Mamū mag mūch dau aphū aju khaphū chirumjā magju khīrjuwia gaai masi oo chirū aa khaugba chitum. Mū khīrjungan āba Ēwandamau maach khōsi peerdu aaujem iek maach Por Jesuu mūchig jaupitarrta jauju khīrju chitumgui ajim.

²⁵ Mag jajawagmamua, —Pāach thumaam khūnag khap amkhīr īs mua warre pārag jaaukhimgui ajim: Mua chadcha pāar ee ich mūg Ēwandam iek jaau phūrdu chitumua pārag jaaujeejim, Ēwandamta pāach thāar ee athaawai ichta pāach Porkha sīsimkhīir. Mua mag pārag jaau chitaajerr, īspai pārāu mū khīr oowia ya tag pārāu mū oobamgui ajim. ²⁶ Mūchdeu mag pārag jaaujeejim, khaphū chiraawai ich agjo īsjā mua mag chirum. Mūgnāa pāach meem ed Ēwandamau pāach auba awijā oob mū gaai thūmiet ajim, pāachig būrjā jaaubajim awi. ²⁷ Ēwandamau ichdeu òor peerdu aaujem iek mūchig jaupitarr thum būrjā meerba mua pārag jaautarr aawai ya mū chan mūg chirum aig būrjā iekkhōr chukhu chirumgui ajim, Ēwandam dau na. ²⁸ Magua mua pārag mag chirumgui ajim: Pāar ar chi ukha durrum khūn porkha nūm khūn, pāach mor ukhkhanaa īchab pāach khapeen chi ukha durrum khūnjā wajapha thāa wai nūisit. Magaag magamkhīrta Ēwandam Akharau pāar jūr au-jimgui ajim, maach Por Jesuu ich bagau phag autarr khūn ajapha thāa wai wenurramkhīir. ²⁹ Khan jāgwia mua pārag mag chirū? Mua mag chirumun mūgaugui ajim: Mū ēudee amachdeupai amach igwia chi machnaan aajem khūn pāar ee beeju. Makhuunaun tigrieu ich aig nemchaain thūr aaujemjo sii chad khabam iekta chadam iekjo pārag jaau-baicheewai pāar imeraa khūgur

auwi warag pāar ee nem ār-chejogui ajim.³⁰ Mag nūm ee īchab pāach eepaim khūunau-jā sii seukha nem jaau nūrr-jee aphobaadeju, chadcha Ēwan-dam iek chaarcha ȳkha durrum khūun jūrr amach gar paa awaag.³¹ Chadcha pāach magju mūchdeu khaphū chiraawaita mua pārag mag jaau chirūmgui ajim, ag na-we khap amkhīir. Khīir khaphū nūsit magum khūun pāach ee beewaim athee. Año thārjup sii edaram magwe gaai machgau dahuhi paraa oo chirūmu pāach wawiejerrta pārau khīir eyaa abat a wawimajim Pabloou.

³² Magnaa īchab, —Keena, ya mu tag pāar ee beebaju aawai īswe warre mua ich Ēwandom juu eeta pāar thusie phagpam-gui ajim, ichdeu maach khōsi peerdu aaujem iekta ogduba ȳkha wenūrrūmu ichta āba chi juu thierr aawai ichdeuta warag pāar khīirjug bāaupimamkhīir. Ich-deuta mug atag paawai thum ich chaainkha wenūrrarr khūunag āba ichdeu nem deeju a jaau-tarrjā deeb khaba deejogui ajim.

³³ Khaphū abat pārau īchab: Mu chan mug chitūm aig chikham phatkondam wa khajūadam khāijā wajappha oowai, “Ih! jāgūm thumta mu deneg pa-baadekhiina” aba chitūmgui ajim.³⁴ Magju khāai much juapada-mauta phidkhawia, muchdeu nemdam ig chirūm thum phe auwi, īchab much khapeen much duí wenūrrajerr khūunau nem ig nūmjā mua muchdeu amag au deejeejimgui ajim.³⁵ Muchjo mag

phidkhambhīrta much chitūm-pierr mua ich mag pārag jaau chitaajem, mag phidkha nūmu īchab dau aphū amachdeu nem-dam ig nūmjā pod auba durrum khūun juag oo wenūrramkhīir. Pāade maach Por Jesuu iekhat-tarr khīir eyaa abat ajim: Iin chadcha i iekhōoin “Dich garmua chikhamnag nemdam deewaita maach oneecha aajemgui ajim, chi au sim khāijā.”

³⁶ Mag am wawí wai sīewi iekha aaipabaadeewai jīepor phōbkhanaa amach thumaam khūun duí āba Ēwandomag jeeu-jim.³⁷ Maimua mag Ēwandomag jeeu aaipawi ya Pablo maagpa-baadeewai, thumaam khūun i athee dahuhi paraa thūnumua jūrram khūunau i o phūur jōi-naa i khīir ū ahau khajierram.

³⁸ Mag ich Pablooucha amag mag edpai amau i khīir oowia tag oobaju a jaautarr aawai mag gaaimua okhīirjuu aphobaade-jim. Mag okhīirjuu nūm āba, i duí wetwia khīeb jer barco ee i oo deeputhurjierram.

Miletomua Pablo Jerusalenag matarr

21 ¹ Mag Miletomua Efesopie jooin chi pornaan phe-puawia dojārr paaukhabaadeeu sii marau khajappha dojārr morr-dam Cos anūmug ereubaade-jim. Maigmua ag noram sii ich maigpaimua thūadu deeum phūram Rodas a thūr sim gaai barwia, mammua jūrr dohieg phūrpheeū, Pátara anūm barjim.² Mag phobor Pátara anūm jerag

barco āb wejom marau ooimajim, Fenicia durr mam anūm. Magbaawai marau ag ee waaidūwia dojārr paaukhabaadejim. ³Mag wetumua khodjorroo awia dojārr morr dūrrcha sim Chipre anūm dojārrmuoo dichjim. Ma, maar juawe gar thubajim. Mag wetumua warag Siriaag wetjim. Mamu mag maar wetum barco eem nem āaur Tiro phobor ee phuju atarr aawai mam dubimajim. ⁴Mag phobor ee chi ukha durrum khūun aar wetwi am dui maar siete días naaimajim. Ich maig mag chi ukha durrum khūunag Ēwandam Akharau jaubaawai jūrr amachdeu Pabloog Jerusalenag mapiba jaaujim. ⁵Mamu par mag mapiba jaau nūm āba, seman āb dichdimam ee maar wetaaggajim. Mag maar wetum aadeewai Ēwandam gaaimua maach khodkha nūm khūun thum amach uuin dui amach chaainpa phobor igaau jer maar oopäain beejim. Maig jer mosjā ee pachewi, maach thum jiepor phōbkhanāa, Ēwandamag jeeujim. ⁶Mag Ēwandamag jeeuwia, thumaam khūun dui agdaujo ayoo ayoo naawi, marau maach wetju barco ee waaidūtkhabaadeewai amachjā īchab amach diig durr paaukhabaadejim.

⁷Maimua ya ābmiecha tag phūas jēmerbaju athee, mag maach narr phobor Tiro anūm aigmua jap ee paaukhawia, Tolemaidaag wetwi, barwi, aig chi ukha durrum khūun dui saludawia, warag am aig khāaim āb enter kheujim. ⁸Noram aigmua

ereubaadeeu phobor Cesarea anūm barwia woun jooi āb maach peerduhjem iek jaaumie Felipe anūm di aar wetjim. Warr ich mag Felipe, iglesia eem chi poraan juag oojem khūun siete narr eem ajim. ⁹Ich mag jooirau chaain uuin appai chi daupeen jayap wai sīejim, Ēwandam i jaaumien. ¹⁰Mag Felipe di aig maar khāaidam khapancha khaba nūm ee, Judea durrmuoo woun āb agjo Ēwandam i jaaumie Agabo anūm beejim. ¹¹Mag bee-wia, maar dakhīir Pablo āi jūajem auwia agua jūrr ich bu dui ich juapa jūpuinaa, —Ēwandam Akharau mūrug jaauwai mūgta jē auju aajemgui ajim chamug āi jūajem pap, Jerusalén phobor ee judionaanau. Mag jūnaa jūrr judionaan khaba, durr chaauram khūunagta sii pūr deeju aajemgui ajim Agaboo.

¹²Maach jēgūucha mag ūrbawai Cesareapien dūimua marau Pabloog Jerusalenag mapiba jaau naajim. ¹³Mamu mag mapimapha nūm ee, jūrr ich Pabloou marag magjim:

—¿Khantheeta jāg pāar dauhi paar thūnarráma? Oob khīrju-miet ajim. Pāar ich jägtä nūmūn magan mūchpata okhīrjuu apiju ēkha nūmgui ajim. Jerusalén pabaimaawai amau mag mū ibūr-wiajā, maach Por Jesús gaaimua khai, ideu mag sim. I gaaimuan mūn magumjā aba thōju chirūm-gui ajim Pabloou.

¹⁴Par mag jajaaukhamjā maach iek ukhaba abaawai warag ich magpai sīuwia Ēwandamagta

maraū,—Ēwandam, p̄uuta maach Por aawai p̄uchdeu khap irig nem jaaubá anaaajim.

¹⁵ Magtarr khur khāaidam khapan khaba nūm ee, marau maach nemdam khīr khaugwia Jerusalenag durr paaukhabaad. ¹⁶ Maar d̄ui wetjim āaur khūn Cesareapien chi ȳkha durrarr khūn. Makhūnau woun āb Chiprepier Mnasón anūm ag di aarta maar phebaadejim, Jerusalén phobor ee barwia ichdeu marag ich aig jēermkhīr di deeju a sīerr aawai. Mag woun ag na-we maach ēwandam iek ȳkhawi sīejim.

Pablo Jerusalén barwia Santiago oon matarr

¹⁷ Mag durr paaukhabaadewi ya Jerusalén paaukhabaimaawai, aig chi ȳkha durrarr khūnau sīi maar amach aig baarpi auwia thum onee nūisijim. ¹⁸ Mag maach bartarr noram Pabloou maar ich d̄ui phe arrjim Santiago oon. Mag Santiago di aig īchab iglesia eem chi pornaanjā narr aawai ¹⁹ Pabloou amag saludaawia okhar iyūumamua amag jaaubaadejim, jäga judionaan khabam khūn ee-jā ēwandamau irig ich iek jaaupinnaa īchab nem khīr pogkhe wau-pimaajeejī. ²⁰ Pabloou amachig mag īgkhamam ūrbaawai onee nūm iekhau warag ēwandamagta, “Aay, ȳucha magbarm ēwandam” ajierram. Maimua jūrr amach garmua Pabloog, “Pude maar iek ūbarí, marau p̄urug jaaukhim” awi, —Pua p̄uchdeujā khaphū chirūmgui ajierram, judionaan

ee òor pooma thūnūm chi ȳkha nūm khūn, mamu thum mag thūnum khūn iek ichiita amau ich mag Moiseeu phā p̄uatarr iek ȳhaba ȳrkha wenūrraju aai nūm aajem. ²¹ Maimua amag jaauwai, mag judionaan thum amach durr chaaur jooba nūm khūnag pua Moiseeu iek phā p̄uarr gaai nem jaaū sīsidūmjā ȳrkhapi-ba jaaujem aajemgui ajierram. Mag nūm d̄ui īchab amag chaain meheudamjā thūabichpiba jaau-naa warag maach jooin ijā isegpi jaaujem aajem. ²² Magnaa irig, ȳjāgajuma maadeu ar chi mag khīrju nūm khūnag, magum iek chad apim ugu? Amachdeu p̄u barbaichem a ūrbaawai, ichiita jerrba āba biirdūnaa amau p̄urug mag iek eudūb khaba eudūjugui ajierram. ²³ Chadcha p̄uchta mag iekha chitūm am ugu, jäg pua mūgta abá, marau p̄urug khīr-jugdam deegpam: Mūg òor jayap nūmgui ajierram, ēwandam na āba irigpai jewaag i athee ȳrkha-ju a iekha nūm khūn. ²⁴ Jāg p̄u am d̄ui Aai i jeeujem deg ma-wia am d̄ui āba p̄uch khooipibá, ēwandam na wajapha chirsieg. Magnaa īchab p̄uch por khōipi-barm paarjā phagp̄hinaa warm khūn den paarjā phagbapui ajierram, am denjā agjo khōi-puimkhīr. Ōrau amach daúa pua magbarm oobaawai, jägan seukhaawaita ōrau p̄u eugar mag jaaū naajim aju. Magbaawai īchab puajā amach denjo Moiseeu jaaū p̄uatarr ȳrkha sim ajugui ajierram chi Pabloog wawimamua. ²⁵ Magnaa, Ar judionaan khabam

khūn īchab maach Ēwandum iek ukkanatarr khūnagjā ya marau ēsap aaiduphijimgui ajierram. Amag marau jaauphitar gaai, òrau amach juau nem parhoobamta Ēwandamkha waunaa agug jewaag nemchaain thōotarr modjā khopiba, nem thōowia ag bag den reyen wau sīsidumjā khopiba, ni nem sii begone bag ārba thōo sim modjā khopiba jaauphijim. Mag nūm dui īchab dich òor khabam dui chan oob būurjā kha- pes apiba jaauphijimgui ajierram, Pabloog īghamamua.

**Pablo Aai i jeeujem
deg sim p̄ur autarr**

²⁶ Warm khūnau ichig mag jaaubaa chadcha Pabloou ma- khūn jayapam khūn dui ma- wia, ag noram Ēwandum na wajapha nūisieg amach thum āba amach khooipinaa, Aai i jeeujem deg dubjim, phadnaanag khan edta mag surkha nūm ober ee- baadeewai ag paar nemchaain- dam amach pipied khechju aai nu a jawaag.

²⁷ Mamū siete días mag surkha naaju atarr aawai, ya surkha oju dakpamam ee, judionaan Asia durrmuu beetarr khūnau Pablo Aai i jeeujem deg sim oophobaadejim. Mag amachdeu oo athaawai p̄urphobaadewi warag ähäakhamua sīta òor phogueuphijierram. ²⁸ Mag òor phogueuphijiwia warag, —; Keena israelnaan, maar juag oobahuthū! aajeejim. Chamug wounauta durrpierr òor thumaam khūnag maach jooin i isegpi jaaunaa,

Moiseeu phā p̄hatarr iekjā ase- kaspiba jaau nūrranaa, īchab mug Aai i jeeujem di igwiajā khaigba iekha nūrraba aajeeb ajierram. Mag nūrrumua īs ag ee judionaan khabam khūn dubju khaba aa- jemta warag ierr phe wai sīwai mug diin ya khaigba sīsimgui ajierram. Deeu wajaug paapuībam aig chan pod ag ee Ēwandamag jeeuju khaba simgui ajierram, ähäakhamua.

²⁹ Mag judionaan khabam khūnnpata Aai i jeeujem deg ierr thūnūnūmkharren, amachdeu ich Pablo magju na woun Efesopierr Trófimo aajerr dui āba nūrrum ootarr awaita mag edjā Pabloou mam ierr Aai i jeeujem deg ich dui wai simpii narr gaaimuata mamag khajierram.

³⁰ Mag ähäakham ūrbaawai sī òor pom khaphig bee thūnūsijim. Maimua khapanaam khūnau Pablo p̄urphobaadewi, jūrram khūnau dawag ethetherrg wai oberwi, ag būrre Aai i jeeujem den chi puertdi phāarkha sūjim.

³¹ Mag dawag arrwi, khapanaam khūnau aawai, ya Pablo thōo- pāig īkha nūm ee, Roma durram soldaaun pom thūnarr eem chi comandanteeu ūr athajim, mag phobor eem òor thumta kaaījā ee thūnūm anūm. ³² Magbaawai ag būrre capitannaan soldaaun dui thūrkha auwi mag am popos- kham aar khaphig phobaade- jim. Mag wetwi warm khūnau mag comandante ich soldaaun dui pochag urum oo athaawai jūrram khūnau Pablo photphū- kharrjā tag dichbajierram. ³³ Mag

barimawia, chi comandanteeu Pablo pür auiwia, warre caden numiimua jū sīupijim. Maimua aig narr khūunag, —¿Jā jamaam woun agá, maimua khani ichdeu jāg sīejí? a jeeujim ajapha khap aag.

³⁴Mamū mag sīi irua khajapha jeeutarrrta, deeu eeupeymo sereubaadewi sīi ähääkhamua jūrr chikhaman ichaaur jaaupurphi khaawai chi comandanteeu pod ukhajujā khaugba aadejim. Mag, sīi warag ich soldaaunag chi Pablo cuartel ee arrpijim. ³⁵Mag soldaaunau Pablo arrumua ya chi cuartel aiguim doig bukhurr baimaawai warag sīi chaaijo juu ee jiir arrjierram, òrau amachig bāyeu aujujo aadep aawai. ³⁶Mag thūnūmūn am ēudee serereug wetumua warreta Pablo thōopi jajaau aajeejim.

Pabloou ich kōitpai iekhatarr

³⁷Mag arrumua ya ich cuartel ee wai dubaagpam oobaawai ich Pabloou mag soldaaun por chi comandanteeg griegonaan meúa jeeujim, jopcha i dui iyuu aag. Chi comandanteeu ūrwai Pabloou ichig griegonaan meúata iekhabarm ūrbaawai irig, —Åa, puan magan maar meujā iekhaajeebma ajim. ³⁸¿Pū Egiptopier khabá, pua khabají ar na biek áb gobierno dui werbhag chumanaan pom cuatro mil puch daumaai jūr auwi òor barba aajem chūhi phe arrtarr? ajim irig.

³⁹Magbaa Pabloou, —Mū chan Egiptopier khabam. Mūn ju dioougui ajim, Cilicia durr phobor

Tarso aajem ee thaabatarr. Mū mag sīi phobor parhoobam eemjā khabam. Mamū pua khōs akhiin, ideu mūrug iekhapikham, mua òrag iekham khōsi chirūmgui ajim.

⁴⁰Mag chadcha chi comandanteeu Pabloog, “Pū iekhaju aai chirūm” abaawai, Pabloou ajapha doig dag gaai dūnūunaa òor khīupamkhīir juau jaaubaawai, khīu paaukhabaadee, jūrr hebreonaan meúa amag magjim:

22 ¹—Keena khodamnaan, jooinpa thum, mū iek ūrbat, mua mūchdeupai mūch khaigper iekhaagpamgui ajim.

²Pabloou amachig hebreonaan meúata mag iekhabaadem ūrbaawai chará warag sīi khīu ūrphobaadejim. Mag òor khīu thūnūm ee, iekhamamua Pabloou mamagag majim:

³—Mūn judío charau. Mū Cilicia durr thaabajimgui ajim, phobor Tarso anum ee. Mamū mūch erraawe mūig Jerusalén beewia ich mūigpai jooipa chirūmgui ajim. Mū maestro Gamalielau mūrug wajapha maach jooin iita thumaa jaau bāaujimgui ajim. Magtarr aawai mūch thāardamaucha ūwandam dau na nem ajapha waum khōsi waujuuta ēkha chitaajemgui ajim, ich jāg pāraru aajemjo īchab. ⁴Warraan chadcha mua mūg Jesús iek ukhawenūrrum khūun pūr auwi dau aphūu wawaag am ēudee ēkhaajeejim. Mag pūr auwi, uhin awiājā, būurjā dau aug khaugba cárcel deg dubphimaajeejimgui ajim, mūchdeucha. ⁵Mua maagjerr

phadnaan porou khaphūnaa īchab chi pornaan i khāai jua eegpaim khūpnaujā khaphū nūmgui ajim, amach paarmua mūrūg ēsap wau deejerr aawai. Biek āb amachdeucha mūrūg ēsap wau deejierramgui ajim, Damasco phobor ee maach khodnaan judionaan aar mag ēsap dui mawi, Jesús iek ükha durrum khūun purkha authurwi, muig Jerusalén aipierriwai am gaai amachdeu ampierr aag.

Pabloou ichdeu Œwandam iek ükhatarr jaautarr

⁶Pabloou mag ichdeupai ich jajawagmamua, —Mamū mag mūchig ēsap wau deebaawai ag dui mamta, ya Damasco dakha edausiējo nūm ee degolp pagthūm daujo edjā eemua phur jēer athamua ⁷warre mu jēkhūt barwerppūjimgui ajim. Mag jēkhūt chirūmuū ūrwai òor chukhu sim eemuata mu thārcha thūrthūrnaa, “¿Khantheeta pua jägcha jäg mu iek ükha durrum khūun khaibag wawaag am ēudee ēkha nūrrūma?” a sīejim mūrūg. ⁸Mūchig magbaawai jūrr mua irig, “Señor, ¿ma pū khaíuma?” a chirajim. Magbaawai mag òor chukhu sīerr eemua mūrūg, “Muñ Jesú, Nazaretpierrau a sīejim. Pua jäg mu khapeen ēudee ēkha nūrrūm aig, mu ēudeeta ēkha nūrrabahab” ajim. ⁹Magbaawai mu dui wenūrrarr khūun mag pagthūm daujo pur jēer atham oowia jāphierr nūsijim. Mamū mag òor iekjo mūrūg iekhatarr chan pod amachdeu khaugbajierram, khan

ata iekha sīejim khai. ¹⁰Magbaawai mua maach Por Jesuug, “Señor, ¿mua jāga aju aai chirū?” a jeeujim, mūchig mūchdeu nem wauju jaaumkhīir. Magbaa irua mūrūg, “Phiidūwia warag puch maa arrag pet” ajim, “Damascoog. Jamta puchdeu nem wauju thum pūrūg khap jaaujugui” ajim mūrūg. ¹¹Mag arar wūu jēer atharrau warre mu dau khaugba puabjerr aawai mu khapeenau sīi mu jua gaai pūrnaata Damascoog mu bāyeu arrjierramgui ajim Pabloou, ichpai jaaumamua.

¹²Magnaa, —Mag phobor ee sīejimgui ajim, woun jooi āb Ananías anūm. Mag jooi Œwandam dau na agpierraanaa īchab Œwandamau Moiseeg ich iek phāpitarr gaai nem jaau sīsidūmjā ajapha ūrkhaajerr aawai, judionaan thum mag Damasco phobor ee naajerr khūpnau i eugar ajapha ig iyūu aajeejimgui ajim. ¹³Mag jooirau mu jēer chirūm di aig mu oon beewi mu thūr thūrnaa mūrūg, “Œwandam gaaimua khodam, deeu dau wajapha eerdū chirsí” ajim. Mag chadcha irua magbarm būrre mu dau eerdūbaadeewai mua i khīir eerpa chirsijimgui ajim. ¹⁴Mag iekhamamua mag jooirau mūrūg, “Maach jooin ag Œwandamauta pū jūr athamgui ajim, ichdeu nem waupim khōsimta pūrūg khaphū apinaa, īchab āb būrjā khaibag chukhu khitūm puch daúacha oonaa puch jūgūucha ich iekjā ūrmkhīir. ¹⁵Ya pua mag puch daúacha i oobaawai puata jūrr mug atagjā thumaam khūunag i

iek puchdeu ūrtarr jaaunaa īchab puch daúa ootarrjā jaau chitajugui” ajim. ¹⁶Magnaa mūrug, “¿Jaimua pü khani nü chiráma? ajim. Phiidüwi, puch por choopibá. Magnaa Ēwandamau puch khaibag chugpaamkhiir Jesucristoog jeeubá” ajim ich jooi Ananiaau mūrug.

**Pabloou jāga maach Por
Jesuu judionaan khabam
ee ich puijí a jaautarr**

¹⁷Mag chadcha Ananiaau mūchig jaautarrjo awi, mū deeu Jerusalenag mawia, Aai i jeeujem deg Ēwandalmag jeeu chirumta sii degolp mū dau eerthug athamjo abarm ee, Jesuuta mua oo athajimgui ajim Pabloou, ichpai jaauumamua. ¹⁸Mag ich oopiwa mūrug, “Mūig Jerusalén chan par pua mū iek òrag jaauwijā amau ükhabam. Mag khāai puchta jopkharraapai mūg phobor eemua warag chawag petá” ajim. ¹⁹Magbaawai mua irig, “Señor, thumaam khūnau khakhapdo thūnūmgui” a chirajim, “mua Ēwandal iek jaaujem dipierr mawia, pü iek ükha durrum khūn purkhawia, cárcel deg phāarnaa am wūmaajerr. Maagjerr ābmuajā meraa khaba simgui” a chirajim. “Mūchdeucha amach mag waaujerra mua amag pü iek jaauwai, ¿amau ükhabaju? ²⁰Esteban khararr pü iek jaau khitum gaaimua thōo naawaijā dui aig chirarr awai mūch ipaarmua thōopi jaunaa mag chi thōo narr khūn khajūajā mūchdeuta thua chirajim. Mū mag chitarrauta īs

jūrr mūch garmua amag pü iek jaauwai, ¿amau ükhabaju khai?” a chirajim irig mūch garmua. ²¹Magbaawai maach Por Jesuu deeu püaba mūrug, “Petá; ichiita deeum durr durr warp mua pü pui chirumgui” ajim, “judionaan khabam khūn ee.”

Magta Pabloou ichdeu Jesús khaugtarrijā jaaujim judionaanag.

Cuartel ee peer Pablo wütarr

²²Warran mag iekhamam uu khīu i iek ūr naajim. Mamū ábmiecha irua mag iekhabapčim ūrwia deeu sereu phobaadeeta, “Jāg wounan warreta thōopuiju aai sīsim” khaphobaadejim. ²³Mag serereukhamjā püam igba, warag khīir machgau amach kha-jūa mor gaai jūa nūmta thurreujujo, amachdeu wir aigpai eududut-kham dui jēbpa thoinaa ūgthaag phopurpči khaawai, ²⁴chi comandanteeu warag Pablo cuartel ee ierrag arrpiwi wüpi jaaujim. Pablo iek mag ich wübaadee, khan gaaimuata mag õor sereu thūnūmua i thōopi jaau nü a meerba jaaumkhiir ajim aajem. ²⁵Mamū mag ierr arrwi, i juu jūkhanaa, ya ich wüag abaawai, aig capitán sierrag ich Pabloou, —¿Pārau sii ich jāg Romapien pāachdeu wūm aig wūju aai nūwi ajim anūm, khan gaaimuata mū mūg wai nü a khap aagjā būhrjā jeeu oojā jeeu ooba?

²⁶Pabloou ichig magbaawai chi capitanau ag bürre mawia jūrr chi comandanteeg jaaujim anūm:

—Comandante, Pabloou ichdeu jaauwai i mag Romapierr anūmta, ¿pua i wüpi jaau chirá?

27 Magbaawai chi comandante Pablo aig beewi irig jeeumamua,

—¿Chadcha pü Romapierrá? Pü Romapierr khai, mürug meerba jaaubá ajim anum.

Magbaa jürr ich Pabloou, —Muan chadcha Romapierrau perá ajim anum.

28 Magbaa chi comandanteeu, —Muan Romapierr khaag phatkhon pom phagwiata Romapierr khajimgui ajim anum irig.

Mamü jürr Pabloou, —Mua chan phagjä phagba, sii much dennaan Romapien arr aawaita muchjä Romapierrickha chirumgui ajim anaabá.

29 Chi soldaan mag i wüju arr khüunau mag ürbaawai warre aigmua chawag ereubaadejim ajim. Mag nüm dui īchab chi comandantejä ichpata jähphierbaadejim anaabá, Pablo Romapierkha simta ichdeu mag i juu jükhapinaa wüpi jaautarr gaaimua jürr ichta khaigba aju khiijuwi.

Pabloou judionaan chi pornaan na ich köit iekhatarra

30 Judionaanau Pablo dui mamagkham oowi chi comandanteeu khaphü am ig siejim aajem, khan gaaimuata amau i dui mag naají. Mag, warag chi caden Pablo juu gayam ēerpuwia chi phadnaan pornaan thum Asamblea eem khüunpa ich aig thürkhüüpüijim aajem. Maimua ag noram ya chadcha thum äba biirdü thünisiewai chi Pablo

dawag aibeewi am na dünüupi siújim aajem.

23 ¹Mag am khiirphee ich dünüupi siubaawai mag judionaan chi thethemnaanag dau thöba eerpanaa, —Keena, khodamnaan, Œwandamau khaphü simgui ajim anum, mu i dau na khajapha chitaajem. Much mag chitum khap, muchdeujä khaphü chirumgui ajim, i dau na khaigba khaba chirum.

² Phadnaan thum thünüm khüun por Ananías a thür sierrjä dui aig sierr aawai Pabloou mag iekhabarm ürwia i bigaau narr khüunag i ijurcha deepi jaaujim anaabá. ³ Magbaawai Pabloou mag phadnaan porog, —Püun maiguin sii khiirugjä chukhuta iekhabapüim. Œwandamaujä īchab pü gaai juu khüajuke ajim anum, puch mag iekha chirum paar. Pü īchab chi thethem aawai ajapha nem khap jeeu oonaa agpierra nem wawaagta muig oo chirabá. Mag simta, ɔjägwí puch paarmua lefu jaau sim chaaur warag mu i phärpi jaau chirú? ajim anum.

⁴ Magbaawai aig narr khüunau Pabloog, —¿Phadnaan amach thumaam khüun athee ich Œwandamaucha chi porkhapitarra pua bürjä oghaba, ich khiiacha mag iekha chirú? ajierram anum.

⁵ Magbaa Pabloou, —Äa, muan mamü i phadnaan por khabampii chirajiebma ajim anum. Mua khaphü arr amua chan mag iekhabakhamgui ajim anum. Mua khaphü chirumgui ajim anum, Œwandam iek phä sim gaai

“Pāach eem chi thethem igwia oob khaigba iekham” a phā sim.

⁶Mag num ee Pabloou khaug athajim aajem, chi thethemnaan ee saduceonaan dui fariseonaanpa thūnum. Ichdeu mag khaug athaawai thumaam khūunag ūrmkhīir thet,—Keena, mūjā fariseota mug chitum, maagwai mu aajā īchab fariseo ajimgui ajim anum. Pārau muig iekkhōr paraamjo mu wai nūmūn, sīi maach meewia deeu maach iiu phiidūju ukha chitum gaaimuapaita muig mu wai nūmgui ajim anum amag.

⁷Pabloou mag iekhabapääiwai fariseonaanau jūrr chi saduceonaan dui chikham ipeer ahau nūu awi ihāba narrta warag khīkhīratdo aaidu phobaadejim aajem. ⁸Saduceonaanau jaauwai, maach akhaar chukhu sīerrjee aawai, maach meewai mug atag pawijā tag maach iiu phiidūbaju aajem. Mag num dui amag chan ūgthar ūwandam chognaanjā chukhu, ni mepeenjā chukhum anaabá. Mamu jūrr fariseonaanau magba, amau ukhabam anum thum ukhaajem aajem. Magum gaaimuata warrjā mag chikham ipeer ahau khaphobaadejim anaabá. ⁹Mag sereu thūnūu awi, ãaur khūun Moiseeu phā pharr iek jawaag chi machnaan fariseonaan igar narr khūunau phiidūkhawi, —Marau mug woun būurjā khaigba sim ooba nūmgui ajierram anum. Mamu mag sīi idau eerthūg athamjota ajim anawai, dosātauta irig iekhají wa ūwandam chogauta iekhají maadeu khaugbamgui ajierram aajem.

¹⁰Jūrr mag serereukhamua warag athuucha pamaawai, òrau sīi jūrram khūunau eudūdūt-khamua, Pablo piu thūrreu aju khīirjuwi, chi comandanteeu soldaunag i sim aar uurbapiwi, am juu eem khecheunaa deeu ūmaai cuartel ee warrpjjim aajem. ¹¹Mag mam i arrtarr ed edaar maach Por Jesuucha Pablo aig beewia irig, —Pablo, oob jāphierri chiram ajim anum. Jāphierri khāai warag thāar phii abá. Puchdeu Jerusalén phobor ee ūrag mu iek jaautarrjo, ich jāg Roma pawiajā pua mu iek jaau chitajugui ajim aajem ichigcha.

Judionaan Pablo pur awaag ibeptarr

¹²Mag maach Por Jesuu Pabloog iekhatarr noram judionaan khapan āba iek deewia ihāba nūsijim aajem, Pablo thōopäaig. Mag num anumua, Pablo thōopūibam aig chan ni ābjā thach khoba ni dojā dobaju a iekhawia, “Maach mug iekhabarm podba meerkhapūimūn, magan jūrr ūwandamau maachta khaibag wauju aai nūmgui” a iekhajierram anaabá. ¹³Chi mag iekha narr khūun chi khapanag cuarenta atcha naajim aajem. ¹⁴Mag chadcha amach appain ya chi iekham arr aawai phadnaan chi porkha nūm khūun judionaan chi thierrnaanpa āba narr aar wetwi maguimajierram aajem:

—Pablo thōobam aigjā būurjā maar thach khoba ni dojā dobaju a iekhawi nūm. Marau maach iekhatarr podba meerkhapūimūn, magan warag maachta

Éwandamag khaibag waipi jaaujugui ajierram aajem chi pornoanag. ¹⁵ Cha marau jaau nūmjo amkhīir, nau pārau tagam khūun thum chi thethemnaan dūimua chi comandanteeg nan-we mūig pāach aig i ig nūm abat ajierram anūm, i dui okhar iyūmamua ajap khap jeeumaag. Magbaawai marau sii i khīrphee nūan majugui ajierram anūm, mūig wai barcheju nawe thōopääig.

¹⁶ Mamū amau warm khūunag mag jajaaukham ich Pablo ūphni khū ābam ag iewaau ūr sierr aawai ichdeu mag ūrbarm būrre Pablo wai narr aar cuartel ee mawia i eugar mamagkham ichigcha jaauwimajim anaabá. ¹⁷ Magbaawai Pabloou capitán āb ich aig thūrnnaa magug, —Chamug woundam comandante aar athaad ajim anūm. Nau irua ichdeu khap comandanteeg nem īghaimaju.

¹⁸ Magbaawai chadcha capitanau chi chaai comandante aar warrwi irig, —Preso āb Pablo aajemua mū thūr auwia mug chaai pū aig aibeepijimgui ajim anūm. I iek mag mug chaairau purug nem jawaag wai chirūm aajem a jaaujim chi comandanteeg.

¹⁹ Magbaawai chi comandanteeu chi chaai juu gaai purnaa chaaur ich ap arrwi, —¿Khanta pua mūrug jawaag wai chirú? a jeeujim anūm.

²⁰ Magbaawai chi chaairau irig, —Judionaan ya āba iek deewi nūmgui ajim anūm, nan pū aig iekhaan beeg. Nan amau purug Pablo arrpjugui ajim anūm, amach pornoan judionaan chi

thethecharam khūun dui āba biirdū nūm aar, seukha okhar ithūu jeeumamua ajapcha i khap aag awi. ²¹ Mamū oob am iek ūkhamgui ajim anūm. Chi mag iekha nūm khūun khapanag cuarenta atcha nūmgui ajim aajem. Ich makhuunta Pablo thōopuibam aigjā thach khoba ni dojā dobaju a iekha nūmgui ajim anūm. Maimua sii amach iekhattar podba meerkhabapäaiwai warag amachdeuta Éwandamag amach khaibag waipi jaauju aajem. Maagwai amachdeu āba pū iekpaita ūr nūmgui ajim anūm. Pua amag mag arrpimūn, magan khud jārr sirphug ee nūnaa mū naamjooi thōopuiju aajem a jaaujim aajem chi chaairau.

²² Magbaawai chi comandanteeu chi chaairag, —Mug cha puchdeu mūrug jaaubarm oob būurjā deeum khūunag jawamgui ajim anūm.

Mag jaaupiba wawinaa chi chaai phijim aajem.

Gobernador Félix aar Pablo deepuitarr

²³ Magbaawai chi comandanteeu capitannaan numí thūrkha auwi amag nem thum khīr khaugamkhīir magjim aajem:

—Soldaan sii būupai wetju khūun doscientos jur athat; cabaaai gaai wetju khūun setenta, maimua soldaan thutkher panjā īchab doscientos jur athat ajim anūm. Makhuun dui nau kheutarr khur nūn awi edaram las nuevenera pāar Cesareaag wetjugui ajim anūm, Pablo deen. ²⁴ Maimua

ich Pablo atheejā agjo cabaai jür deebat, ag gaai mamkhīir. Būurjā i chig aba arrwi ich jäg monakha gobernador Feliig thusie pħabajet a jaaujim aajem makħun capitannaanag.

²⁵Mag jaauwi am wetum dhi chi comandanteeu ēsapjā phānaa deepuojim anaabá, Cesarea durram gobernador Félix athee. Mag ēsap gaai mag siejim aajem:

²⁶“Excelentísimo Gobernador Félix, ¿Jägpai chirū?

Mu, comandante Claudio Lissiauta pħurug mug ēsap phā deepuoi chirūm. Mu saluddam deepuoi chirūm athá. ²⁷Mug woun judionaanau pħr awi, mu khurau khabamuan, warre thħopħim ig naajim. Mamu Romapierra mag wai nūm a mħchdeu ūrathaawai ag burre mħch soldaaun dhi mawi mua i khaigper aejim.

²⁸Agħtha khaugba chirarr aawai, khan gaaimuata amau i dhi jäg thunū a khap aag awi, mua i arrjim judionaan amach Asamblea ee āba biirdu thunum aar. ²⁹Mamu mam panaa wajapcha ūrwai sii Moiseeu Ēwandom iek phā pħatarr gaaimuata amach eepai mag i iekkhōr pom chirurūm khajierram. Mamu mua oowai magpaim gaaimuata pod i thħoju khaba, ni sii cărcel deg phāraagpajjā i iekkhōr chukhu siejim.

³⁰Mamu mag nūm ee ūrwai, judionaanau i thħoophyaag iek deewi ihāba nūm a mħchdeu ūrathaawai,

chadcha eeu degolp magam ugua awi, warag mua pħi aar i deepuoi chirūm. Maagħwai mag i iekkhōr pom chirūm a jaau nūm khunagħja warag pħi aar wetwi puch d'xichata iekħapi chirūm.

Magdampai ajim pħurug jaauum ig chirarr. Ayoo kake.

Firma, Claudio Lisias

³¹Maimua chadcha edau kheutarr khur nūn awi ya amach wetju arr ora aadeewai, amachig jaautarr jo soldaaunau Pablo dawag auwi phobor Antipatris anumug athaadejierram. ³²Mag wetwi, barwia, ag noram āspabaadeewai maigpaimu chi soldaaun bñuu wettarr khun deeu ewaq amach cuartelag beejierram. Magħbaawai warm khun cabaai gaai wetmaa arr khunau warag Pablo Cesareaag athaadejierram aajem.

³³Mag wetumua Cesarea barwi, comandanteeu ēsap deepuitarr gobernadorrag deewi, chi Pablojā warre ich juu ee joothu pħajierram aajem. ³⁴Mag ichig ēsap deebaimaawai ag gaai eerpa wai dñuaw awi Pabloog jeeujim aajem i thaabatarr durr khap aag athee. Maimua Pabloou ichig, —Mun Cilicia durramu abaawai, jurr chi gobernadorrau irig, ³⁵—Nau okhar pħi khaibag wawaag pħi khīir iekha nūm khun āba naai-cheewaita mua pħi iek ūrjugui ajim anum irig. Magwi warag rey Erodes khararr siejerr degħpaj soldaunag oo paraa wai naapijim aajem, būurjā obeerpiba.

Pabloou ich kōitpai
gobernador Feliig iekhatarr

24 ¹Mag soldaaunau Pablo Cesarea phobor ee gobernador aar deethurtarr khur cinco días nūm ee, phadnaan por Ananías, agjo judionaan chi pornaan dui amach abogado Tértulo anūmpa barjim aajem am nūm aar. Makhuunau amach thum gobernador aar wetwi nem chad khabamta seukha chadam iekjo Pablo gaai th̄ijierram anaabá, i khaibag waumkhiir. ²Mag nūm ee īchab ich Pablojā amach aig waipierrwai chi abogado Tértuloo Pablo khīr gobernador Feliig, —Señor gobernador, uu pū gaaimuata maar khōinaa wenurrūmgui ajim anūm. Puch jāg phidkhaagjā khīrjugdam khaphū khitum gaaimua, mūg durr eejā chadcha uu warag pua nem khīr pogkhe waumam ōrau khakhapdo th̄unumgui ajim anūm. ³Maagwai maach thumaam khūnau pūrug uu ajim anūm, chadcha maach thumaam khūn atheistta pua jāg siewai. Jāg oowai chadcha maar onee nūmgui ajim anūm, pū gobernador wajapham aawai. ⁴Mamū pū jua phidag pom wai sim maachdeu khaphū naawai sii khūchpai pūrug maach iek ūrpim khōsi nūmgui ajim anūm. ⁵Mag marau pūrug jaaum ig nūmūn mūgaugui ajim anūm: Marau wajapcha oowai mūg wounan sii ōor wawí nūrrūmua ōor meeukhapimieu. Maguata sii ich nūrrūpierr judionaan wawie gaaita nurraajemgui ajim aajem, ōor

meeukhapiwi iek phithurg amkhiir. Mag nūm dui īchab mag am iek iiur “Nazaretpierr i” anūm ee ichta chi porkha simgui ajim anūm. ⁶Mag ichta chi porkha chirūm awi, Aai i jeeujem di igtwiajā khaigba iekhanaa ag ee judionaan khabam khūn dubpiba aajemta ierr ich dui phe wai sīejimgui ajim anūm. [Mag nūrrūm atheistta chadcha marau i pūr auwi maach ley gaai jaau simjo ich agpierr am ig naajim i dui. ⁷Mamū ya marau magaagpamta, comandante Lisias beewi, ajués maar juu eem khecheu arrwi, jūrr maachigta mau pū aar beepijimgui ajim anūm.] ⁸Mamū maar seu am ugu, pūchdeucha irig wajapha jeeu ooju aai chirūm, khan gaaimuata marau mūg ich khīrcha pūrug mag jaau nu a khap aag athee.

⁹Chi Tertuloo mamag khaawai tagam judionaan aig narr khūnaujā īchab ich magta warag i ipierr, “Jāan chadaugui” aajeejim anūm.

¹⁰Magbaawai chi gobernadorrau Pabloog iekhamkhīr jaau-baawai Pabloou iekhamamua thumaam khūn jūgdaar magjim aajem:

—Uu pua mūrug iekhapi-barm. Mua pūchigchata jaaum khōchag chirajimgui ajim anūm, pūchta chadcha nem īs khabam mūg durr ee año khapan chi thethemkha chiraawai. Maagwai pūrug khap amkhiir, mūchdeupai mūch kōit iekhakhimgui ajim anūm. ¹¹Mamū wajapcha khap aag, pūchdeuchajā pua bigaum

khunag jeeu ookhiin, eeu ïsta doce diaspai simgui ajim anum, Jerusalén mu barchetarr. Tagam nem atheejā khaba, muun āba Ěwandamag jewaanta beejimgui ajim anum. ¹² Magtarr aawai ni ābmuajā kхиir mor chigpai mu chikham dui ipeer ahaukhamjā ooba, ni Aai i jeeujem deg, Ěwandam iek ūraag biirdhajem deg, wa kaaijā ee khāijā mua òor meeukhapiwi jurr chikham jierrarraukham òrau būurjā ooba aajemgui ajim anaabá. ¹³ Mu būurjā magba chitum aawai mukhun wounaanau pod purug, “Chadcha marau maach daúa i mag sim oobajieb” a iekhaju khaba numgui ajim anum, sii amach khuirjug eemuapai mag naawai. ¹⁴ Magarrau muchdeujā mua much meerba jaau chirumun mugau: Muan warrgarwe maach jooinau jeeujerr ag Ěwandamagta agtha jeeu chitum dui Jesús iek ukha wenurum khun igar ukha chitumgui ajim anum. Maata amachdeu jaauwai mag mua sii Ěwandam i khabamta ukha chitum aajem. Mamu muajā am denjo ukha chitumgui ajim anum. Ěwandamau Moiseeg ich iek phapitarr iek maimua ichab Ěwandam i jaaumienu pha phattarr iek sisidumpa thum mua ukha chitumgui ajim anum. ¹⁵ Òor otarr khun chi theerjā chukhu ajapha arr khun dui ãkhāraa arr khuunpa thum āba deeu Ěwandamau iuu phiidutkapi auju anum amau ukha naawai muajā agjo ukha chirumgui ajim anum ichab, am denjo. ¹⁶ Maguata muun much chitumpierr Ěwandam dau

najā wajapha chitanaa òor eejā wajaphata chitaju ēkhaajemgui ajim anum, naspawia muchdeu nem khaigba wautarr gaaimuajā okhuirjuu oo chiraba aag.

¹⁷ Much durr khabam ee añodam khapanaa phuurdu chitum awi, aphum khun athee phatkhondam aibeetarr deewi, much ofrendajā Ěwandamag deeg ischata deeu much durr barchewi chirumgui ajim aajem. ¹⁸⁻¹⁹ Magaag atheeta beetarr aawai Aai i jeeujem deg mawia, Moiseeu iek pha puar gaai jaau simjo thum mua wau dichwia, Ěwandam na wajapha chirsimta judionaan Asia durrmua beetarr khunau mu ochejierram. Maagwai chan mamu òor khapan khaba, ni sii òor meeukha nurrjeejā khaba thunaajimgui a jaaumajim aajem. Leinaanag mu khaibag waipi jaauju awiajā, mag Aai i jeeujem deg mu oimatarr khunauta muig beewi mu jaauju aai numgui ajim anum, khani mua am dakhur khaigba wau chirajī. ²⁰ Wa magbam khai, chi muig num khunaujā jaauju aai num: Ar judionaanau amach Asamblea ee amach na mu wai num ed, ḡkhaíu khap aji, khan nem khaigba mua wautarr gaaimuamau amau mu jāig wai naajī? ²¹ Siita chadcha mua ikhuaba amag mag chirajim: “Pāar iek mag mu iekkhor pom chiraawaita mu muig wai num anumun, sii òor otarr khuunta deeu iuu phiidu nurrjee aju jaau chitum gaaimuapaita pārau mu muig wai numgui” a chirajim amag. Mag tag mua būurjā iek chigaa

iekhabajimgui a jaaumajim aajem Pabloou ich kōit.

²² Mamū chadcha Jesús iek ukha durrum khūnau mag òor meeukhapiba aajem ich Feliiujā wajapha khaphū sīerr aawai Pablo iekhamam ūrwia warag, —Commandante Lisias pierrwaita pārau i dui mag thūnūm wajapha khap aag irig wajapcha jeeu oomajugui ajim aajem.

²³ Maimua warag chi capitanaag Pablo chig apiba jaauwia sīi oo paar apijim aajem. Mamū mag nūm dui īchab sīi preso khaba simjo i khapkħħunagjā ħduraa i oon beepinaa irua nemdam igbarmjā parhooba au deepi jaaujim aajem.

²⁴ Amau i dui mag thūnarr khur agtha khāaidam khapancha khaba nūm ee, chi gobernador Félix ich ħui Drusila dui beewi Pablo awaan mapijim aajem, òrau Jesucristo iek ukhaajem jaaumam jūrr amachdeu ūraag. Mag ich Félix ħan Drusila anūm Judeapie ħui ajim. ²⁵ Mamū Pabloou, jāga Ēwandam dau na maadeu nem agchata wau wenurraju aai nū a jaauwi, dich morjā wir aig ajaphata surkha wenurraju aai nūm a jaaumam dui īchab, Ēwandamau maach chacham edjā dichdeu nem waumatarrpierr thum ich agjoo maach dui aju anħmpa jaaumam ūrwia, Feliiu ich khap Pabloog magjim aajem:

—Pablo, ideu magpai sūuwia puchta deeu puch sīejem cárcel deg petá. Muċċa ja parii abarm ed deeu mua pħ thürpħiġugui ajim anūm, cha pua jaau sim ūraag.

²⁶ Mag simu mamū chi gobernadorrau ich odegpain, ich weeupui nūm paar Pabloou ichig phatkhonaujā phagpim khōsi sīerr aawaita mag sīi i dui iyūn aagpajā ħiba ich aar i thürpħuhi aajeejim aajem. ²⁷ Ich mag simua ya año numí sīejim ich mag cárcel degpai. Mag nūm ee Félix oberwia jūrr deeum Porcio Festo anūmta Judea durr gobernador-kha sīsijim. Mamū ich Félix judionaan dui iekkhōr aumaaugau, mag ich oberaagpamjā Pablo obeerpiba, ich mag cárcel deg puajim.

Pablo gobernador Festo na

25 ¹ Mag chadcha Porcio Festo Judea durr barchewi jūrr gobernadorkha sīsijim. Mag ich barchetarr khur khāai thārjupnaa Cesareamua Jerusalenag majim. ² Mag i mawia barbaimaawai sīi ħar phadnaan chi porkha nūm khūn judionaan chi thethecharam khūn dui i aig beewi irig Pablo eugar chad khabam iekta īgħachnejjram aajem. ³ Mag, amach iek ukhamkħiir Festoog jajaau aajeejim aajem, Cesareamua Jerusalenag Pablo deepħimkħiir. Maan am denen amach appain ya, chi iekham arr aawai, mag i deebapāaiwai khud jārr nūnnaa i thħopħāig ajim. ⁴ Mamū par amau mamagħkham āba, Festoou warag, —Pablo Cesarea phobor ee preso sīebahab ajim anūm. Maagħwai muċċħata mugħi khur jopcha agħaq maju a chiru, ⁵ maagħwai pāar eem khūn chi thethemnaan mu-

dui Cesareaag wetju aai nūngui ajim anum, mam pabaimaawai, chadcha ichdeu nem khaigba arr gaaimua iekkhōr paraa sim khai, warag thet pur awaa.

⁶Mag jopcha ich Festo maju arr aawai ocho días khaba arr khai diez diasjopai Jerusalén phobor ee sīewi deeu Cesareaag beejim. Mag beewia ich bartarr noram ich sie gaai jupwi ich aig Pablo aibeemkhīr thūrpuijim aajem, ichdeucha Pablo iek khap ūraag. ⁷Mag thūrpuitarr aa, ya amach aig dubbaicheewai, chi judionaan mag Jerusalenmua beetarr khūunau dakhacha beenaa ich khīrcha nem khaigbacharamta i gaai thūphobaadejim aajem. Mamu magumjā sīi amach ipaita mag thūnarr aawai pod i pur auba aajeejim aajem. ⁸Mag am iekhapinaa jūrr Pabloou ich kōit ichdeupai, —Mu chan mug chitum aig būurjā nem khaigba wauba chirumgui ajim anum. Mua mag amau jaau nūmjo judionaan ley ichaaurjā khaigba khaba, Aai i jeeujem di igwiajā khaigba iekhaba, ni Romaam emperador igwiajā būurjā i eugar khaigba iekhaba chirumgui ajim anum.

⁹Mamu judionaan ich dui onee apim khōsim iekhau Festoo ich Pabloogta, —Jerusalén mawia jamta pua puch khīrcha warre puch dui jāga aju khap puchig jaaupim khōsi chirú? a jeeujim anum.

¹⁰Magbaawai jūrr Pabloou irig —Mu mūig emperadorrau warre presonaanag amach khīrcha am khaibag wauju wa sīi obeerpuju

a jaaujem aigta chirabahab ajim anum. Maagwai mūigweta warre much khīrcha jaaupuij aai simta, ¿khanthee pua mu jam arrm ig chirú? ajim anum. Pua puchdeujā khaphu chirum, mu judionaan iwiir ābam duijā khaigba khaba chirum. ¹¹Pua oowai muchdeu nem khaigba arr gaaimua chadcha amau mu thōoju aai nūm khai, mua magumjā abam. Mamu būurjā mu khaigba khaba chirumta, sīi mu eugar mag seukha thūnum gaaimuapai chan mu dui amachdeu ampierr amkhīr ni ābmuajā pod mu amag pur deeju khaba simgui ajim anum. Magju khāai warre emperador aarchata mu deebapui. Jam irua mu dui ichdeu khap ajugui ajim anum ich Pabloou irig.

¹²Magbaa Festoo ich wawiem jem khūun dui iekhawi Pabloog, —Emperadorragchata pua puch dui ichdeu khap apim khōsi chiraawai magan ichiita emperador aar pu majugui ajim anum irig.

Pablo rey Agripa na

¹³Mag Festo khīrphee Pablo ijējbkharr khur pomcha khaba nūm ee, rey Agripa ich ūphui Berenice dui Cesarea phobor ee beejierram, gobernador Festo oon.

¹⁴Mag beewia da wetba nūu arr aawai iyūumamua Festoo rey Agripaag Pablo jaaumamua mag-jim aajem:

—Woun āb Pablo anum Feliiu preso puatarrjā mūig simgui ajim anum. ¹⁵Much mūig pachewi mu Jerusalén udthuurwai judionaan

eem phadnaan chi porkha nūm khūnau agjo am eem chi thethemnaan dūimua warre mūrug i thōopuipi naajimgui ajim anūm.¹⁶ Mamū mua amag jaaujimgui ajim anūm, maach Romapienau pod khan gaaimuata mag woun preso wai nū a khaugba nūwe chan jūchag ag burre presonaan dūi dichdeu ampierr aba aajem. Magju khāai chi presoogjā mag ich leíg jaau wai nūm khūn dūi khīrcha oonaa, ajapha i iek ūrnaata, i thōopi jaauju awiajā, thōopiju aai simgui a chirajim anūm Festoou Agripaag.¹⁷ Mag gaaimus amachta mua mau much aar thūrp̄hiwi bardūtkhabaicheewai, ag noramwe much sie gaai jupwi chi Pablo awaan mamkhīr mua òor p̄ijimgui ajim anūm Festoou.¹⁸ Maimua aipierrwai muan i dūi mag thūnarr khūnaujā irua chadcha nem khaigba waaujerrta jaaujupii chirajimgui ajim anūm chi Festoou Agripaag īgkhamamua.¹⁹ Mamū magjā magba, āba amau i gaai thūmjō thū narran, amach jooin i jaau nūm maimua āb mag woun Jesús a thūr sierr meetarr anūmú, Pablo iek mag agtha iu sim a jaau nūmpaita i gaai thū naajimgui a īgkhamajim anaabá.²⁰ Mag īgkhamamua, Mamū sīi magum gaaimus apai arr aawai, chadcha muchdeu jaauju khaugba aadee, warag ich Pabloogta, “Pū mam khōs akhiin, warag Jerusalenag makhamgui” a chirajim, “jam panaata puchigcha warre pū dūi jāga aju khai a khap jaumkhīr.”²¹ Mamū magbaawai ichdeu,

“Magju khāai warre emperador César aarta mū deebapūit, jama ta irua mū dūi ichdeu khap aju” abaawai, ich magpai sīuwi, deeu mua ich sīejem cárcel deg arrpiwi, sīi oopaar apijimgui ajim anūm, emperador aar pūi nūm ora.

Magta Pablo cárcel deg simjā Festoou Agripaag jaaumajim aajem.

²² Magbaawaita jūrr rey Agripaau chi gobernador Festoog, —Muajā mag woun iek ūrm khōsi chirūmgui ajim anūm.

Magbaa Festoou, —Magan nan mua p̄urug i iek ūrpikhimgui ajim anūm irig.

²³ Magtarr aawai chadcha ag noram Agripa Berenice dūi amach khajūa ooimūchararam jūa beewi āba amach biirdhajem ee dubjierram aajem. Am dūi īchab beejierram aajem soldaaun chi pornaan maimua ich ag phobor eepaim khūn chi thethemnaanjā agjo. Ya mag thum bardūtkhabaicheewai Festoou Pablo awaan mapijim aajem.²⁴ Magbaa i jūraan wetwi aipierrwai magjim aajem ich Festoou:

—Rey Agripa, maimua pāar mūig maar dūi nūm khūn: Cha simgui ajim anūm, pāar òor ig narr. Jerusalén phobor ee maimua ich mūigjā judionaan thumaam khūnau mag woun iekkhōr pom sim a jaauchena warre mūrug thōopuipi jaau nūmgui ajim anūm.²⁵ Mamū mua oowai irua būurjā nem khaigba wauba sim, magum gaaimus i thōopäaig. Mamū ichdeucha jūrr

emperador César aarta ich dee-puipi siewai, ¿muajā jägbarju? Ichiita mua i deepuijogui ajim anum, jam paawai i dui ichdeu khap amkhiiр. ²⁶ Mag i deepuiju a chirumjā agtha khaugba chirumgui ajim anum, khan ata maach por emperadorrag mua jaaupuiju khai, mug i preso wai nūm khap amkhiiр. Mamu rey Agripa, pūata rey aawai, purugta ūrcha khap amkhiiр thūrp̄hiwi cha simgui ajim anum chi Festouo. Puchdeucha ich dui iyuu awia wajapha khaphu aadeewai mūrug jaaubá ajim anum, muajā jäga emperadorrag ēsap gaai phā deepuiju aai chiru a khap aag. ²⁷ ¿Khan jägwi mua mag chiru? Mua mag chirumun mūgaugui ajim anum: Mua oowai, mag preso deepuyaagpam anumta, emperadorrag khap amkhiiр īs mag gaaimuata i pur auwi chadcha i khaibag wau nūm a jaaupuiba chan būrjā uu khaba siewaita mag chirumgui ajim anum chi Festouo rey Agripaag.

Pabloou ich kōit rey
Agripaag iekhatarr

26 ¹ Magbaawai rey Agripaau Pabloog iekhapijim anaabá, jūrr ich iekcha ūraag. Mag ichig iekhapibaawai, amach meeun ee thethemnaanag saludaajerrjo, chi rey oo simug ūgthaag juu uanaa Pabloou magjim aajem:

² —Rey Agripa, chadcha maach meeunaupai nem parhooba amachdeu thūm aig mu gaai thū iekha thūnūm. Mamu uu pua muchigcha iekhapi chiraawai

mu onee chirumgui ajim anum, muchdeucha wir aig much ja-waag. ³ Mua khaphu chirumgui ajim anum, pua chadcha maach meeun i wajapha khaphu-naa īchab maach leijā wajapha khaphu sim. Maagwai pua sii mu iekdam wajapha ūrbarjugui ajim anum.

⁴ Judionaanaun thumaam khūnau khakhapdo thūnūm, much ēwan gurwe jäga mu am ee chitaajeejī, much durr chiraajewai maimua Jerusalén chiraajewaijā agjo. ⁵ Amau khaphu nūmgui ajim anum īchab, warrgarwe mu ich mag fariseokha chitum. Pua khaphu sim, fariseonaanta chadcha būrjā maach jooin i pūaba wajapcha uerkha-jem khūnau. Amau chadcha nem agchata jaaau nūm akhiin, magumta būrjā meerba thum jaaukhamgui ajim anum. ⁶ Mamu magba amau sii mu muig wai nūmūn, warrgarwe ūwandamau maach jooinag jaautarrjo chadcha maach meewi deeu iiu phiidūju ukha chitum gaaimuapaita amau mu muig wai naabahab ajim aajem. ⁷ Warrgarwe mag jaaujerr aawaita, maach jooin ābam khodpai doce narr ag chaaín thumaam khūnau īs ewag pa-wiajā agtha ukha durrum iekhau edaram magwe ūwandamag jeeu durra ba aajeeb ajim anum, ichdeu jaautarrjo iiu phiidūt-khaag. Magnaa, Rey Agripa ajim anum, maach meeun thumaam khūnau khabam, mamu iwiir ābam khūnau par chad khabamta iek pom mug mu gaai thū

nūmūn, sīi chadcha māchdeu mag Ēwandamau maach iiupi aauejum anūm ukkanāa jaau chitūm gaai-muapaiu ajim anūm. ⁸Magnaa, Keena, magan pārau khīrju-wai Ēwandamau chan maach chi meemjā pod phiriu auju khaba sīeb ajim anūm, pāar mū dui mūg thūnaram.

⁹Magnaa ichdeupai, —Warran muajā chadcha jāg Jesús Nazaretpierr igar ukkanāa wenūrrūm khūn thum warre khaibag ee puju aai nūmpii chitajimgui ajim anūm. ¹⁰Māchdeucha mag khīrju chitarr gaaimua, Jerusalén phobor een chadcha mua am gaai mas waaujeejim. Phadnaan chi porkha nūm khūnaujā amach paarmua mū igar narr aawai, māchig jaaubaa, chi ukkanāa durrum khūn khapan mua cárcel deg dubphimaajeejimgui ajim anūm. Mag phāarkhanaa khechpi jaau-waijā mua dui am igar chirajee-jimgui a jaaumajim aajem ich-deucha. ¹¹Magnaa, Magbaju khar mua sīi pa gaai būurnaa jā wū thūnūwueejimgui ajim anūm, tag Jesús igar ukkanāa augau. Mag chirūmūn Ēwandam iek jaaujem di nūnūidūmipierr ich mag chitaa-jeejimgui ajim anūm. Khar warag khīr machkhabaadeewai deeum phobor eem magwe mua am ēudee ēkhaajeejimgui a jaaumajim aajem ich Pablooucha.

Pabloou deeu jāga irua
Ēwandam iek chaar ukkanāi a
jaautarr
(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹²Mag jajawagmamua khudau ee Jesús dui ich iekhatarr jūrr reīgcha ūrmkhīr awi, deeu ūwaai jaaubaadewi magim aajem: —Mag chitūmua biek āb iek the-thecha chitamkhīr awi phadnaan chi porkha nūm khūnau māchig ēsap wau deebaawai ag dui Damasco phoborog majimgui ajim anūm Pabloou ich jaaumamua. ¹³Magnaa, Rey, mamū pua ukkanābamgui ajim anūm, mag mū mamta, edausiē thūnūm ee, cha edau wūwū thūnūm khāyaujā dau araraacha sīi edjā eemua degolp pagthūm daujo phūr jēer athamua warre maach chi wenūrrarr khūn thumwe maar khīr arar wūwū jēer athajimgui ajim anūm. ¹⁴Mag pagthūm daujo degolp phūr jēer athamua warre maach thumwe maar jēkhūt thūphāau sūjimgui ajim anūm. Mag jēkhūt chirūmua ūurwai, hebreonaan meúata mū thūrcha thūrnāa mūrug, “¿Khantheeta pua jāgcha jāg mū iek ukkanāa durrum khūn khaibag wawaag am ēudee ēkha nūrrūma?” a sīejim mūrug. “Jāg nūrrūm aiguin parta pūchdeupai pua pūch gaai mas aju jūr nūrrabah ab ajim, phak emkhoiu phidkhamaaugau ewag thūugwai ich būkhūr pa eudu jorraajem gaai miu u a sīejemug thūugjem-jo.” ¹⁵Magbaawai mua irig, “¿Ma pū khaíuma?” a chirajim. Magbaa ichdeu mūrug ich thūr thūrnāa,

“Muuñ Jesuu. Muuta pua khaibag wauju ēkha chitabahab ajim. ¹⁶Jopkhaa phiidu dñunisí, mai-mua mū iek ūrbá” ajim mārūg. “Mua purug mug much oopibarmun much chogkhamkhírau ajim, mag mu chog khabaadeewai puchdeu mug oobarm òrag jaaunaa īchab mug atag muchdeu puchig nem oopimampa thumaam khúunag jaau chitam-khíir. ¹⁷Judionaanau wa judionaan khabam khúunau kháiijá pu chig am ugua, muchdeuta pu thua wai chitajugui ajim, chadcha judionaan khabam khúun eejá muchdeuta pu pui chiraawai. ¹⁸Mua am ee pu pui chirumgui ajim, am sii dau khísumjota naawai; pua mu iek jaaubaadeewai, dau egdutkha phobaademjo wajapha oophobaadeewai, tag amach pekau eepai khíchag eemjo ich mag wenurram ugua. Mua pu pui chirumun, jäg sii dosat ipierraa wenurraju khääi, Ëwandamau khösi simjota wenurramkhírau. Mag mu iek ukha phobaadeewai, Ëwandamau amach khaibag chugpaabapäai-wain chadau, amjä judionaan chi ukha wenurrum khúun dui äba Ëwandam chaalinkha nñisijugui” ajim. Maga maach Por Jesuu mārūg iekhajimgui ajim anum Pabloou Agripaag, mag Damasco phoborog mamua khud ee Jesuu ichig iekhatarr jaaumamua.

¹⁹Mag iekhakhagmamua ich Pablooupai,—Rey Agripa, muchdeucha mag oonaa muchigcha maach Por Jesuu ñgtharmua mag iekhatarr aawaita chadcha

mua bñurjä i ichaaur aba, sii warag i ipierraa ajimgui ajim anum. ²⁰Nacha Damascopienagta mua jaaujim maach peerduajem iek. Magtarr khur Jerusalenpienag jaauwi, Judea durram khúunagjä jaauwi, ichab judionaan khabam khúunagpa thum jaau phúurdü chitumgui ajim anum. Mag jaau chitumun, amag amach khaibag äsie ewag khíirjuwia isegnaa, Ëwandamagta mag khaibag chugpaapi jeeumkhíir jaaunaa, īchab thumaam khúun daa nem wajaphata waipi jaau chitaajemgui ajim anum, bigaam khúunau mag oowai amach eu-gar, “Jäkhúunan chadcha khíirjug iiur wai nñisim” amkhíir. ²¹Mag chitum gaaimuapaita chadcha Aai i jeeujem deg judionaanau mu pur auwia warre mu thóophim ig naajim. ²²Mamu uu Ëwandamau mu eeg oowia agtha monakha i iek jaau puurba chitumgui ajim aajem, thumaam khúunag. Chi thethem khúunagjä jaaunaa īchab sii parhoobam khúunagjä jaaujem. Mua mag jaaujemun, warrgarwe Ëwandam i jaaumienau Moisés duimua jaauwai is ewag paawai maach ee mag nem oomaju aajerra muajä amag jaaujemgui ajim anum. Mag tag mua nem khíethuu amag jaaujemgui ajim anum. ²³Cha mua jaau chirumjo warrgarm khúunaujä jaauwai, mag Cristo-ta beewia, meewia, deeu ichta nacha iiu phiidüjugui aajeejim anum; magbarmua judionaanagjä khabam khúunagpa ichta ed khíe ee ötdau

paa dñumjo sierraawai, i igmūn irua khap apijugui aajeejim anum, jāga Ēwandum aar barju.

**Pabloou rey Agripaagjā
Cristo iek ukkanpijū ēkhatarra**

²⁴Pabloou peerdūm khōchgau Cristo igwia mag iekha khitaawai Festoo irig, —Pablo, pūun wajapta lokie chirumgui ajim anum. Atcha estudieuta sii warag pū por okhoo sīebahab ajim anum irig.

²⁵Magbaawai jūrr ich Pablo garmua Festoog, —Mū chan lokoo khaba chirum, muan agchata nem jaau chitumgui ajim anum. Maagwai mūch iekhamamjā mua khaphū chitumgui ajim aajem irig. ²⁶Magum iek rey Agripaaujā wajapha khaphū simgui ajim anum. Mag irua khaphū sim mūchdeu khaphū chiraawai īs mag irig mūch iek ūrpim okhota mū iekha chirumjā aba chirumgui ajim anum. Öor ābpaimuajā khaba, ni öor chukag eejā khábata Jesús thōowia deeu iiu phiiduba arr aawai, chadcha irua meraajā khaba sim mua khaphū chirumgui ajim anum. ²⁷Magnaa irigchata, Rey Agripa, ¿Warrgar Ēwandum i jaaumiennau jaaujerr iek pua chadcha ukkan chirabá? ajim anum. Mua khaphū chirum pua chadcha ukkanpijū ajim Pabloou ichdeupai.

²⁸Magbaawai chi reiu Pabloog, —Peerchata puan pūch denjo mūrūg ukkanpijū ajim anum, pūchjo Cristo den khamkhīir.

²⁹Magbaawai jūrr Pabloou chi reig, —Mag sii peerta ukkanpijū aba, thum mūig thūnum khūunau mū denjota ukkanpijū aajim anum, pari cha mū chirumjō preso nūmua khaba mamū.

³⁰Pabloou magbarm ee chi rey phiidubaadeewai, chi gobernador, Berenice, maimua tag am duí āba narr khūunpa phiidukha phobaadejim aajem. ³¹Maimua amach ap wetwi Pablo ig iyūn nūmua jūrr amach wir aigpai, —Keena, mua oowai jāg woun būurjā iekkhōr chukhu sim anaajim aajem, magum gaaimua i thōopäaig; ni sii cárcel degjā wai naaju khaba simta amau jāg i phāar wai nūmgu a iyūn naajim aajem amach ap. ³²Mag iyūn naawi Agripaau Festoog magjim aajem:

—Jāg presoou ichdeucha emperador aarta ich deepuipi jauba arr akhiin, weeupuiju aai sīejimgui ajim anum. Mamū emperadorrauta i duí ichdeu khap aju aai sim atarr aawai pod weeupuibamgui ajim anum.

**Pablo Roma phoborog
warrtarr**

27 ¹Mag emperador aarchata Pabloou ich deepuipi jaautarr aawai chadcha Italia durr Roma phoborog deepuiju aphobaadejim aajem, mamta chi emperador sīejerr aawai. Mag Pablo deepuayaagpaawai soldaau Augusto den anum eem capitán āb Julio anumug jaaujim aajem, magua Pablo tagam presonaanpa

āba phe arramkhīr. Mag i deephi nūm dui mūjā i daumaai majim. ²Mag chadcha puerto Adramitio anūm aram barco Asiaag mam anūm aig bar wejorr aawai mag ee marau waaidūtkha phobaadejim. Mag maar wetum dui Macedonia durr phobor Tesalónica anūm eem woun Aristarco anūm-jā maar dui majim. ³Maigmua mag maar ereubaadeeu ag noram phobor Sidón anūm barjim. Mam pabaimaa capitán Julioou bēurjā Pablo chig aba, warag ich paarmua ḫdūraa ich khapkhuun aar mapinaa amau nem dee nūm-jā isegba aupiejeejim. ⁴Mag Sidón naawia ereubaadeeu, phū maar khīr garmuata we sīerr aawai, okhar chi Chipre morr eugar phū chukag ee phūurdū wetjim. ⁵Mag wetumua waa Cilicia khīrphee dojārr thūadūdūg, deeum durr Panfilia anūm khīrpheejā thūadū dichwi, deeum phobordam Mira anūm jerag phēeubaimajim. Mag phobor, Licia durramūu.

⁶Mag phobor jerag mag soldaaun por chi capitanau phobor Alejandría anūm aram barco Italiaag mam anūm oobaawai marag ag ee waaidūtkhapijim, jūrr mag ee wetaag. ⁷Mag, chadcha dojārr paaukhabaadewi ich mag biekkha kheubaadephūmjā pomjā jēedūba, okhar ēkha khodjorromuata khāai khapan pabaadem ee phobordam Nido anūm khīrphee barjim. Maimua deeu audūtkhaau, agtha maar khīr garmuata phū we thūnarr aawai, sīi warag dojāag khajapha durbawi, Puerto Salmón

anūm khīrphee dichwi, morr Creta anūm eugar phū theeg magcha weba sim ee phūurdū wetjim. ⁸Mag phū khurau pod dojārr maju khaba aawai do igaau okhar ēkha wetumua phobor Lasea anūm dakha deeum phobordam Buenos Puertos anūm barjim.

⁹Sīi mag phū khaibgam gaaimua jēedūba aawai, okhar khodjorromua ya deeu noseg jaarjā dakpapakharr aawai, tag biekkhajujā khaba aadejim. Pabloou ichdeu mag khaphū aadeewai mag barco ee chi thethemnaan wetmaa arr khūunag magjim:

¹⁰—Keena, mua oowai ya mūg noseg jaar dakpapakham ee warag maach wetmūn, dojārr aadeewai maach khaibaju. Magbaadeewai maach barco okhoowi ag ee nem warrumjā thum okhoo-baadem dui īchab maach chi wounaanpa khāijā thum odubjugui ajim amag.

¹¹Mamū Pabloou amachig magkhamjā, chi soldaaun por capitán Julioou i iek asekasba, warag chi barco eem capitanau chi pap dūimua jajaaukhamta dui ȳkhakha aajeejim. ¹²Mamū mag maar narr aig noseg jaar paawai pod barco barjopju khaba sīerraawai khapanam khūunau warag aigmua ich ag Creta phūram gaai-pai deeum phobor Fenice anūmug wetju aphobaadejim, jūrr maig nūmua ideu noseg jaar dichpi-wi dochūumie nūag. Mag Fenice phobor bechag ee ierr sīewai ed burrjem garmua phū beewaijā magcha nem theeg weba aajem.

**Dojärr wetum ee
phūas meeukhatarr**

¹³Mag, chadcha chi ancla jiir awi ereubaadejim. Mamu mag wetum ee, edau burrjem garmua phūdam thetheepai webaadeewai, amachdeu ig narrjo ich mag we thūnusijupii awi, warag mag morr Creta anum igaau dohi dakha ereubaadejim. ¹⁴Mamu mag wetumua agtha khodjorroocha khaba nūm ee, degolp phū āsiebaadewi jūrr dohi garmuata phū theega dojāag phua thūnusijim. ¹⁵Mamu mag dohi garmuata phū theeg phua thūnaawai parii dohieg puyaag chach ohookhamjā podba, warag dojāagta maar barco arrmajim. Mag par dohieg wetju ēkha nūm podba abaawai warag sii phūurdū ūrr joisiwi ȳdūraa phūug maach sir arrpijim. ¹⁶Mag sii phūurdū khodjorromua Creta dojāag deeum phūramdam Cauda anum eugar paaukhabaadeewai ȳu chi phūjā magcha nem theeg weba aadejim. Mag agtha khīr garmua we sim aawai okhar ēkha wetumua maach barco khu gaai botedam jū wai jorrarrjā ēkha nūu awi ȳu barco ee eudu aujim. ¹⁷Mag chi botedam barco ee eudu auwi, chi barco bi agdaujo ubu kakhēgamkhīr, ag eegar kabchū dubphinaa thet ābamug khēu khōorjū sūjierram, thorrphewi sii eeuram uguia. Maimua chi barcopienau mospor sūkag ūr amach juuwimaju khīrjuwi, warag vel thum eeg burrkhpāinaa, ich mag sii phūurdū khodjoisijim, phūupai

maach sir arrmkhīr. ¹⁸Maimua ag noram pamjā būurjā phūas thumbaa khaugba, amachdeu oo-wai warag phūasdau dap aadeewai barco ūpdūmkhīr ag eem nem do ee barkhūni phobaadejim. ¹⁹Maimua khāai thārjup pamjā ich mag thumbaba aawai maachdeucha marau dui am juapierr chi barco dencha nem thānarjā āaurag barwerppijim. ²⁰Dojärr mamagkhamua khāai khapan pamjā būurjā marau edau khīr oojojoojā khaba, ni edaar paa-wai phīdag khīrdamjā ooba aawai, ya marau maach peerdujujā khīrjuba naajim.

²¹Mamu mag khodjorromua khāai khapan aajā thach khaba narr aawai Pabloou am jārr dūnūunaa, —Keena, mua jaau chirarr ipierr Cretamua oberba arr amuan, wajapcha akhamgui ajim. Jāgtarr akhiin maach mug dau aug wauwi maach nem-damjā okhoobakham. ²²Maach mug aphū khodjorrab mamu, oob khīrjumiet ajim. Maach barcoo chadcha joothūpwia okhooju, mamu maach chi wounaan chan ni ābjā chig abamgui ajim. ²³¿Khan jāgwi mua khaphū mag chirū? Mua mag chirūmūn mugaugui ajim: Mu mug chitūm aig āba Ēwandamau nem khōsimta wau chitūm, ichta mu Por aawai. Mag gaaimua edaar ich chog mu aig puiwia, beewia, mu thūrcha thārthūrnaa, ²⁴mūrug khīrjupibajimgui ajim, ichiita emperador dui khīrcha iekhab khaba iekhaju chiraawai. Mag gaaimua Ēwandamau mu peerdu

atham dui īchab pāar thum mū
dui āba khodjorrom khūnja
peerdu auju a jaaujimgui ajim,
chi ēwandam chogau mūchigcha.
25 Magtarr aawai onee abat keena;
mua khaphu chirūmgui ajim,
chadcha ēwandamau ich chogag
jaauhibaawai mūchig jaautarrjo
ich mag aju. 26 Oob khīirjumiet;
maachin ichiita jerrba parhoobam
morr gaai phū sir werbajugui
ajim Pabloou thumaam khūnag.

27 Mag dohijā ooba khodjorro-
mua seman numiim ee, phū
barphuwi, jūrr deeum phūas
Adriático anūm ee nūmta, eda-
cha aadem ee, chi marinernaan-
nau ya dohi dakpamam khaugaa
aphobaadejim. 28 Mag dohi dakhā
nūmjoo abaawai, do naug khap
aag awi chach oowai, veinte
brazas sīejim. Maimua khūch-
pai khodjorroo awi deeu chach
oowai quince brazaspai aade-
jim, chi naug. 29 Magbaawai eeu
degolp mokpor jooodog ūr khājā
maach juhu jopimaju khīirju-
wi ancla jayap khu gar jūkha-
naa dubbapāaiwai u makhu-
nau chi barco wai joisijim. Mag
dojārrpai khodwejomua jopkha-
rraajātā āspapim khōsi aajeejim.
30 Mag nūm ee chi marinernaan-
nau āspaju nawe botedam ee
dūrju khīirju phobaadewi, chi
botedam do ee jiir burrpūwi,
amach khaugpimaaugau, seukha
deeum anclata jūrr khēugar do
ee barphyaag ēkha nūmjoo naa-
jim. 31 Mamu Pabloou mag am
dūraag ēkha nūm ichdeu khaug
athaawai chi soldaaunag jaau-
wi, chi capitanagjā, —Jākhūn

marinernaanta inanaa barco ee
naaba chadcha dūrmidmūn, pāar
chan pod peerdubamgui ajim.

32 Magbaawai soldaaunau
chi kabchu thūrrbapāaiwai sīi
khīchag ee parhooba phū sir
arrwi chi botedam ich mag
okhoobaadejim.

33 Maimua āspa urum den ya
edau aarduđu khabaadeewai Pabloou
ich khapeenag thach khom-
khīir am wawimamua magjim:

—Keena, pārau oo nūm ya
īsim khurau catorce días pam-
gui ajim, pāar aaijā khāiba, ni
pāach thach khoojemjōjā khoba,
sīi bērūum iiupai nūm. 34 Maag-
wai mua pārag thach khobat a
chirūmgui ajim keena. Magba aa-
waita jāg warag pāach kha thūu
pamabahab. Oob dojārr pāach
dau aphu aju chan khīirjumiet.
Maachin thumaa chig aba peerdu-
jugui ajim.

35 Pabloou mag iekhapet awi,
pan juu ee auwi, thumaam khūn
dakhīir ēwandamag jeeuwi,
khōor khobaadejim. 36 Mag Pabloou
amach dakhīir khobaadem
oo wi dui khōchkha khophobaade-
jim, tagam khūnaujā. 37 Aragan
mag barco ee khodjorrarr khūn
thum maar doscientos setenta y
seis naajim, chi khapanag. 38 Mai-
mua mag amachdeu khompier
khowi ag ee trigo wai jorrarrjā do
ee barkhūniphijierram, chi barco
ūpdūmkhīir.

Mos ūr juhuwi khootarr

39 Mag dojārrpai jū eewi āspa-
baadeewai dohi oo aujierrab
mamu, marinernaanau pod mag

durr khaug aubajierram. Mamu bechag ee ierr mos b  au sim oo athaawai ag   wetju aphobaadejim, j  rr mam barco wai jopimaag. ⁴⁰Mag chadcha wetju aphobaadewi, amach anclaag-j   ooba, s  i warag chi kabch  pa do ee ich mag th  rrp ph  eubatarram. Magnaa chi barco pheerjem timonj   kh  gdutkhanaa, kh  ugar-charam veldam deeu waaur au-wia, mag moshi b  au kherum  g   deg phobaadejim. ⁴¹Mamu mag   deg wetwi waa doj  rr mospor sukag   r kh  ua mosj   ee thood   juuu jopbaimajim, pod ph  urphe-juj   khaba. Mag doj  agta khu   a wejom aawai oo n  m dau eyaa ph  asau bobojokhamua chi barco khu thorrchecheu khabaadejim.

⁴² Ya mag oobaadeewai, presonaan do ee d  rbagkha wetwi ph  eubagkhabaimaawai warag d  rju k  iirjuwi, chi sol-daaunau warre khechpuiju   kha phobaadejim,   bj   peerd  piba. ⁴³Mamu amau magbaawai chi capitán Julioou Pablo peerdu aum kh  si sierr aawai amag   d  ur presonaan khechpiba, s  i warag chi iparaam kh  unag do ee d  rbagkhapi jaaujim, amacha-ta nacha do igaau ph  eubag-khawi durrag waaidutkhamkh  ir. ⁴⁴Maagwai chi imeraam kh  unag j  rr tabal gaai wa chi barco per  s ph  asau ogreu werpmam gaai kh  ij   p  urnaa okhar wetpi jaaujim, mag wetumua   chab do igaau ph  eubagkhamkh  ir. Mag, chadcha   u maach thumaa maar monakha do igaau ph  eubagkha-wi peerdutkhajim.

Pablo Malta morr
gaai ph  eubatarr

28

¹Mag do ee o juj  r n  u awi durr paaukhaau,   rau marag jaauwai mag morr Malta a th  urjem anaajim. ²Mag maar durr paaukhabaadeewai mag morr gayam kh  un o ajaug s  i maar amachig baarpi auwi b  urj   maar chig abajierram. Ante noseg che sierrau maar j  chkha narr aawai amachdeu   tdau orwi amach aig maar th  r aujierram,   t kh  aimkh  ir. ³Magbaawai Pablo lou warag am juapierr   tdau uu ap  yaag awi, papiu pochag beewi,   t ee werppuichejim. Mamu mag irua   t ee chi papiu werbpap  aiwai nemkh  rta   t ee-mua phiphichag oberwi s  i i juu gaai jiir jopbaichejim. ⁴Chi durr kh  unau amach da  a mag nem-kh  rta i juu gaai jiir jopbaichem oobaawai amach appai, —Keena, p  ade oobat. J  gan j  g wounan   or th  omieuwai. Maguata ph  as eemua peerdutarrj  , agtha puaba,   wandamau i d  i j  j  gkham. Ich iiuta juau i d  i j  g s  ebahaba anaajim.

⁵ Mamu mag ich juu gaai jiir jopbaicheewai s  i warag   t ee j  pheph  iwi, b  urj   chig aba, khaaba arrjo ich mag s  sijim. ⁶Mag i juu gaai jiir jopchetarr aawai amaun juu pom orrbaadejupii naajim, wa magbam khai s  i chi meem kh  ij   degolp b  j   aima-jupii naajim. Mamu amachdeu oowai magtarr aigmua ya d  rru   aademj   b  urj   chig aba abaawai j  rr amachdeupai   maai,

—Keena, jā chan õor parhoobam khabam. Jāan jägan Ēwandalma jäg nūrrumwai aphobaadejim i igwia.

⁷Mag Pablo jua gaai nemkhōr jiir jopchetarr aigmua dakha mag morr gaai chi thethecharam jooi Publio anum den jēb pom thūnajim. Mag jooirau maar ich di aar phe arrwi khāai thārjup sii par maar jāhog wai sīejim. ⁸Maagwai ich Publio aai mor mas sīejim. Joointa khūuu thūnūm dui īchab bagpata ju che kherajim, jukhāa nūmu. Magbaawai Pablo i aar mawia i kōit Ēwandalmag jeeumamua i ūr ich jua ausūubaawai warre monaau sīsijim. ⁹Pabloou mag jooi monaaubapūim tagam khūunau ūrphobaadeewai, tag deeum khamor machag paraa arr khūunjā ich aig beemarr khūunan thum Pabloou monaaupūi maa-jeejim. ¹⁰Mag mor mas sīsid arr Pabloou monaautarr khūunauta marau nemdam ig numjā thumaa marag au dedee aajeejim. Maimua ya maar wetaagpaawaijā barco ee marau nemdam igju thumaa khīrjunaa phedeejierram.

Pablo Roma bartarr

¹¹Maar maig nūm ee ich mag Malta phūram gaai īchab barco āb sīejim, edau khōrg thūnūm khurau pod maju khaba aadeewai aig dochūumie nū narr khūun den. Mag barco khēu gaai amach ēwandamnaan Cástor anum dui āb agjo Pólux anum khīrkha wau sīejim, pa den. Ich ma, Alejandría phoborom ajim, chi barco. Ya maar mag phūram

gaai ed thārjup nūm ee, mag barco mam aadeewai mag ee maar wetjim. ¹²Mag ereubaadewi, phobor Siracusa anum barwi, khāai thārjup naaimajim mag phobor ee. ¹³Maigmua do igaau phūurdū wetumua jūrr phobor Regio anum naaimajim. Ag noram dojārr paaukhabaadee, uu mar-mua badag phū we thūnūsierr aawai, khāai numiim ee deeum phobor Puteoli anum barimajim. ¹⁴Mag phobor ee īchab maach Por Jesúis iek ükha nūm gaaimua maach khodkha durrum khūunpa thunarr aawai amach aig maar thūajim, amach dui seman āb naamkhīir. Magbaawai chadcha am aig maar seman āb naawi ocho diam gaaita Romaag wetjim, jūrr būuu, maach barco puawi. ¹⁵Mamu Jesúis gaaimua maach khodnaan Roma phobor eem khūunau ya maar amach aar wetum ūr wai narr aawai āaur khūunau maar khīrphee phobordam Apio anum eem merricka ee maar nū naajim. Maagwai tagam khūunau jūrr dakhapai Las Tres Tabernas anum aig naajim, ago maar nūawai. Mag maach khīrphee oon wettarr khūun dui thēubaimaawai Pabloou Ēwandalmag uu ajim awi onee aadeejim. ¹⁶Mag wetumua ya Roma paaukhabaimaawai chi capitán am phe arrtarrau jūrr aiguim cuartel ee chi porkha simug warre presonaan thum phedeeimajim. Mamu Pabloog cárcel deg siépiba, sii ich di khietta soldaan ābpaimug oo paraa apijim.

**Thethemnaanag Pabloou
Éwandal iek jaautarr**

¹⁷Pabloou ich Roma bartarr khääi thärjupnaa, judionaan chi thethem khüun thum thürkhüüpuijim. Mag thürkhüüpuijim ába naaicheewai amag magjim:

—Keena, päärjä judionaan aa-wai mua päärag jaaukhimgui ajim: Mū chan mug chitum aig būurjä maach meeun iwiir ábam dui-jä khaigba khaba, ni maach jooin i igwiajä khaigba iekhaba chitum. Mū mag chitumta sii mu eugar seukha nem īgkhawi Jerusalén phobor ee soldaaun Romapienag mū pūr deejierram-gui ajim. ¹⁸Mag ya mū amach jua ee pabaadeewai makhuunau wajapha mūrug jeeumajierram, mag jeeumamua murua nem khaigba wautarr khäijä khaug athaawai mū thöopäaig. Mamū par mag wajapha jeeu buburr-khamjä, mū mag chadcha nem khaigbam wauba chirarr aawai, amach ap amuan mū pua-puim ig naajimgui ajim. ¹⁹Mamū mag nūm ee maach meeunaupaita ideu mū pua-puipiba, warag mū thöopi jaaubaawai, mua maigpai mūch thöopiba, warag empera-dorragta mūch thöopiju awia-jä mū dui ichdeu khap aju aai simgui ajim Pabloou ich jaau-mamua. Mag jaaumamua, amau amach garmua mū dui magjieb mamū, mūch garmua chan mua būurjä maach khapeen judionaan eugar nem khaigba jaaujūjä chukhu chirumgui ajim. ²⁰Mua chadcha pääar thürkhüüpuitarran,

pääar dui khüircha oonaa iyuu-mamua magum thum jawaagta pääar thürkhüüpuijimgui ajim. Magnaa, Ichab khaphū abat ajim keena: Pārau mug mū caden juu paraa oo theū chirum oo nūmūn, jāan chadcha warrgarwe maach jooinau nuajerr woun chadcha beewi ag iek ukha chitum gaai-muata amau mū mug wai nūmgui ajim Pablooupai ichdeu Cristo iek ukha sierr jaaumamua.

²¹Magbaawai mag judionaan chi thethemnaan aig narr khüunau irig magjierram:

—Ni ábmuajä ēsapdam phānaa magum aarmua maachig jaau-puiba aawai marau chan būurjä pū mag nūrrum khaugba nūm-gui ajierram. Ni maach meeun aarmua bee nūm khüunaujä pū eugar maach jūgaag khaba jaau-che nūmjä marau būurjä ūrba nūmgui ajierram. ²²Maraun puchdeuchata maachig ūrpim khōsi nūm, khan iekta pua jaau chitú, maachdeucha khap ūraag. Maumua marau ūrjemūn, mag jāg Nazaretpierr igar ukha nūm khüunau mag durrpierram khüunau am eugar khaigba iekhaajem anūmta marau ūrjemgui ajierram irig.

²³Maimua amach garmua Pabloog deeu ūmaai i aig beeju a jaautarr aawai, mag amach beeju arr ed áspa eebaadee, òor khapan i jēer sim di aig pos aichejim. Mag ich aig òor pom pierrwai edaupherr garwe jaaubaaderr khieb khueurpamaa ajim, jāga Éwandal magta maadeu uduraa dich Porkhapiju aai nū a jaau

simua. Mag jaau simua Êwanda-mau ich iek Moiseeg phäpitarr gaaim iek jaaunaa īchab warr-gar Êwandam i jaaumienau phā puarr gaaim iekpa jaaumamua Jesú斯 igar ukkanapi auju ēkhaajee-jim. ²⁴Aaur khūnnaun mag irua jaaumam ukkanapierram, mamu tagam khūnnaun chan ukkanabi-jierram. ²⁵Mag o āba khaba, āaur khūnnaun ukkananaa tagam khūnnaun ukkanapi aadephūm gaai-mua, warag khīeb ereumaawai Pabloou amag magjim:

—Jäg mugju khapta chadcha Êwandam Akharau warrgarwe jooi Isaías khararrag jaaupibaawai pāar igwia maach jooinag, ²⁶“Jākhūnag mu iek jaaubamí” ajim ich Êwandamau. Maimua ichdeupai jaaumamua, “Muata amag mag jaaupui chirūm abá” ajim:

“Par pārau mu iek ūr nūmjā khaugbaju;
mu juu theeg oo nūmjā oobamjota aju.

²⁷ Pāran thāar theegta
sīsidūm, sīi kach ee
therp phūukhanaa daujā phāarjū sīsidūmjo naawai.
Par pārag nem jajaaukhāmā ūrmapha, ni ukkanapi
ukkanapha nūm.
Par pārag mūch juu theeg
oopi chirūmjā būurjā khaug aubamjota nūm.

Magua mūrug pāach khaibag chugpaamkhiirjā mu igba nūm” a jaaupijim ich Êwandamau. (Is. 6:9-10)

²⁸ Magtarr aawai mug pāach-deu ukkanapi abarm gaaimua, wa-re khaphū abat ajim Pabloou: Ísmua atag Êwandamau judionaan khabam khūnagta mug maach peerduajem iek jaaupi sim, amjā peerdūju aai amkhīir. Mag amachig jaaubaawai amaun chadcha ukkanapi ajim.

[²⁹ Mamu Pabloou mag iekhabar-mu judionaanau amach jūgħu-cha ūrbaawai, amach wir aig-pai sereu phobaadewi warag ereubaadejim.]

³⁰ Magtarr aigmua aña numí enter Pablo ich mag phobor ee sīejim, ich di alquilaa autarr ee. Mag ya ich dikha wai sīewai ich aig õor beewajjā thumaa warag ierreg dubpiwi ³¹ amag jaaujeejim, jāga amaujā Êwandamagta ukkanapi amach Porkhapiju aai nu. Mag jaaumam dhi īchab maach Por Jesucristo iekjā thumaa-khūnag wajapha jaaujeejim. Mag irua nem jaau sim tag jaaupi-maaugau awijā ni ābmuajā irig magħum aba aawai ichdeu jaaum aig jaaujeejim.

Magta maach peerduajem iek warag aaidūmajim, durrpierr.

ROMANOS

Pabloou Romapienag ēsap phā deepuitarr

Chi phātarr. Mūg carta jooi Pabloouta phājim. Ajap Biblia estudiejem khūun iek Corinto phobor ee simuata phājim aajem, Romapienag deepääig (1:7,15). Am iek īchab uthi āb Febe aajerr gaau khāijā deepuijim aajem (16:1-2). Mag deepääiwai chi Pablo agtha Roma maba sīejim. Maagwai Roma phobor ee utha nūm khūun narr aawai makhuunagta deepuijim aajem, am oon mam khōchaaga aajerr aawai (1:10-11).

Roma phobor ee chi utha narr khūun chan judionaan appai khaba judionaan khabam khūunpata thūnaajim aajem. Warrcharan chi iekhan judionaanauta arrjim aajem; mamū magtarra judionaan khabam khūunauta utha phobaadewi jūrr ewag pawi amachta chi nacha utha narr khūun khāijā khapanaacha aphobaadejim anaabá.

Khan jawaag ajī. Pabloou Romapienag mūg carta deepuitarran amagjā īchab Ņwandamau maach peerdu aaujem iekta ajapha khap amkhīir jaau-pääig ajim (1:3-4,16-17).

Pablo iek maachin “thumaam khūunta maach pekau gaimua maachdeupai Ņwandamag maach isegpi nūmjo i warpta wenurrum” aajem. “Mag i warpata wenurrab mamū, Ņwandam thumaam khūun dui ajapha khitaawai, mag maachdeu nem ajapha wau nūm paarjā khaba, ich garmuata mag maach ich dui iekkhōr pom narrjā igba, Jesucristo gaimua maach pekau chugpaawi iekkhōr chukhu sii ich dui dau parii apiejem” anūm khap amkhīrta Pabloou mūg libro phājim (3:23-24).

Pabloou īchab dawaa khaphū api sim, mūg maach peerduajem iek thumaam khūun atheemkha sim (9:1-11:36). “Ar thum maach Porogta amach dau aug khaugpi jeeu nūm khūunan uthu peerdutkhaju” a sīewai (10:13), judío khaba awiajā judiojo peerduju.

Salud

1 ¹Romapien, maach āba Cristo iek utha nūm gaimua khodkha thūnūm khūun, jāgpai nu keena?

Mūn Pabloou, Jesucristo chog. Muata pārag mūg ēsap phā deephui chirum. Ich Jesucristoou-ta mu jūr aujim, jāga Ņwandamau maach peerdu aaujē a jaujem khamkhīr. ²Mag ich

Ēwandamau jāga maach peerdu auju a sim iekhan jooingarwe ich iek jaaumienag phāpitarr iek-paiu. ³Wajapcharan mag iekhan ēwandamau ich Chaai igwiata mag phāpijim, maach Por Jesucristo igwia. Maach mūg eegarm khūun dui āba sīeicheegpain, rey David khararr chaain ewagam khūun eeta sii parhoobam khūunjo thaabachejim. ⁴Mamū mag amau i thōotarrta deeu

iiu phiidutarr gaaimua, maimua Ėwandam Akhaar i dui sijeeewai ag juu theegau õor ajaug paajem gaaimua, ichta Ėwandam Iewaa chi juu thierrickha sierrumjā õrag khap apiejem.

⁵Mag Jesucristoouta uu mu jür auwia i iek jaaujemkha chitum, mag i iek jaau chitum gaaimua meupierram khunau irigta ɻuraa amach peerdupinaa i ipierraam amkhiiр. ⁶Mag meupierram khun a chirum aig, muan pāarpata jaau chirum, pāarjā ich Jesucristoouta ich denkha autarr aawai. ⁷Mag pāar Romapienjā Ėwandamaau jāsene aajem khun aawai pāragta mug ēsap phā dee-pui chirum, pāarjā i õor aawai. Muan maach Aai Ėwandamagjā jeeunaa maach Por Jesucristoogjā pāar köit jeeu chiraajem, pāar uu eeg oonaa pāar khōinaa phe wai wenurramkhiiр.

Pabloou Romapien oon mam khōchkhajerr

⁸Keena, deeum nem jaauju nawe pārag jaaukhim: Muan Jesucristo gaaimua ich mag Ėwandamagta uu ajim a chiraajem, pāachdeu ɻukhatarr iekta agtha ogduba durrum igwia deeum durram magwe pāar eugar õrau wajapha ig iyuu aajem paar. ⁹Muan āba Ėwandam Iewaa maach peerdu aaujem iek warag õrag khaphu apijuuta īkha chiraajem. Magua, ich Ėwandamaujā khaphu sim, mua ichig jeeupierr chadcha pāar köit jeeujem. ¹⁰Mag nūm dui īchab nawe pāar oom khōchag chiraajeewai irig

jeeu chiraajem, pāar oon māch puimkhiiр, majā ichdeu mag khōsi chirum khai mamu. ¹¹Mag pāar dui khīrcha oom khōchag chirumun, pāachdeu ɻukhatarr iek gaaita warag ubu paaukhamakhīr. Pari magamkhiran, māchdeu pārag Ėwandam iek jaau chitum gaaimua ich Ėwandam Akharagta pāar dui ichdeu khōsimjo apim khōsi chirum. ¹²Mamu wajapcharan mag pāachpaita mua jaau chitum gaaimua ubu khaba, agdaujo maach thumaam khunanta khīir onee apim khōsi chirum, maach thumaam khunau ābam iekpaita ɻukha naawai.

¹³Cristo gaaimua khodamnaan, mua pārag khaphu apim khōsi chirumun, biek khapan māchdeu pāar oon majujū aajemu; pari magumjā agtha pod maba chirum. Mamu uuuta pāar aar barkhiin, deeum durr maa-wai aajemjo, muan pāar ee-jā õor khapanaam khunagta warag Ėwandam iek ɻukhapi khōsi chirum. ¹⁴Mamu agtha mag khapanaam khunau ɻukhaba aawai debpaarta paraa chirum-jo Cristo dui mu chigaa chiraajem, thumaam khunag ich iek jaaukhiiр mu jür autarraa āaur khunagpai jaau chiraawai. Mua jaauju aai chirum chi thethemnaanag, būrjā serbiiba khitheem khunag, khīrjug khaugkham khunag, khīrjug meraa khitheem khunag, thumaam khunagta jaauju aai chirum. ¹⁵Maguata chadcha pāar jam Roma phobor ee naajem

khuunagjā maach peerduajem iek jaauum khōchag chirum.

**Jāga aajē maach
peerduajem iek ukkanawai**

¹⁶Mag Œwandamau maach peerdu aaujem iek ūrwia ukkan num gaaimuata thum chi mag ukkan num khuunan ichdeu peerdu aaujeeawai mu chan i iek jawaag būrjā chigaa aa khaugba chitum. Iin chadcha nacharan judionaan eepaita jaaujeejim. Magtarrta ī ewag pawia durr chaaur judionaan khabam khuunagpa jaaujem, amjā agjo peerdutkhamkhīir. ¹⁷Mag maach peerduajem iek ukkanawaiapaita Œwandamau maach chi ukkan num khuun pekau chukhu apääijem, warrjā ich magta pekau chukhu narrjo. Ichdeu magju igwia nawe iek phäpitarr gaai jaauwai:

“Ar chi mu iek ukkan num gaaimua būrjā pekau chukhu aajerrjo num khuunta mua ich mag much denkha auju” a sim.

(Ab. 2:4)

**Jāga nu õor Œwandam
igbam khuun**

¹⁸Pari ar thum Œwandam oghaba i dau na maach inaam nem waunaa dich khapeen duijā nem agcha khaba aajem khuun gayan, ya Œwandam khīir machag burrimu sim, mag nem khaigbam waum khōchgau i i chaarta ūrjojoopaijā khaba naawai. ¹⁹Pari Œwandamau mag am gaai khīir machag meeju a simu, ichdeucha õrag ich jua oopi sim

gaaimua i khaphu aju aai numtha juau ogthom mag khaugbamjo naawai. ²⁰Chadcha Œwandam chan äbmuajā ooba aajem, pari amau wajapha khīrjukhiin, nem thum thunum irua wautarr oowiapai, “Āa, jāgan chadcha Œwandam sim” aju aai num. Ichdeu mug durr ompaatarr aigmua ewag pawiajā merag chukhu sim, ichta chadcha Œwandam aawai warrgarwejā ichpaita ich mag jua theeg siierrum. Pari mag i jua oo numtha, juau ogthom i igjojoopaijā khaba aajem. Magua pod amau, “Œwandam sim khaugba naawaita mag ukkanhaba aajem” aju khaba num, ²¹chadcha Œwandam sim khaphu numtha mag ukkanhaba naawai. Mag i sim khaphu numtha, i khīrag eejā aba, ni amach nem ig num deejem paarjā irig u ajim aba siierrjeem. Magju khāai warag amachdeu nem parhoobam wau num gaaimua, khīrjugpata ār thunumua sii maadeu nem igmaphamta khīrju siisidum; wajapcharan Œwandam iek atheem sii edaramjota siisidum. ²²Amachdeupain amau nem thum khaphu num aajem; pari mag khaphum anumtha, khīrjug chukhumjo warag parhoobata nem wau num. ²³Mag naawaita maach ompaatarr Œwandam ich mag thōojā khaugba siierrumugta jeeubanaa warag nem parhoobam nem amachdeupai wau numugta jeeujem. Sii maach dajēkhu khitheem khīrkha waunaa, nem ichpan khīrkha waunaa, nemchaain bu jayapamjom waunaa, wa sii jēbjā gaai jāau jēedu siierrjeemjoo

khāijā waunaa magumugta jeeujem, magumta amach ēwandam awia.

²⁴Pari amach mag thūnum gaaimua ēwandamau warag amag oobamjo apuiwia amach thāar ee nem khaigba wauju khīrju sīsidūmta warag udūraa amag waupi sim. Mag, amach wir aigpai chikham òor dūjā sīi parhooba thūnum gaaimua, maach chi bigaum khūnta chigaa ajem. ²⁵Mag nūm dūi amau amach garmua maach ēwandam chaarta isegnaa jūrr nem parhoobamugta ee thūnum. Ich chi nem thum ompaatarragta jeeuju aai nūmta, irigtja jeeuba, sīi irua nem wau-marragta jeeu nūm. ²⁶Amach mag nūm gaaimuata ēwandamau warag amag oobamjo sīi nem maach inaanjo sīsidūmta warag udūraa amag waipi sim. Magphobaadeewai charā chi үүinajā sīi amach үүin aphata amachdeu am aig emkhooin dūimjo thūnum. ²⁷Maagwai chi emkhooinjā ich agjo warag үүinjā igba, amach emkhooin aphata үүin dūimjo am khōchkhā thūnumua maach chi bigaum khūnpata chigaa apiejem, mag amachdeu waum aig maach inaanjo nem wau nūmu. Mamū am jāg nūm paar chan ēwandamau am gaai juu thūu deebam.

²⁸Amau amach garmuata ēwandam igba naawai ich ēwandamajā amag oobamjo apuiwia sīi parhoobam khīrjug maadeu igmaphamta warag udūraa amag khīrjupi sim, magbaawai parhoobam nem wauju

khabamta amach khōchagpierr waumkhīir.²⁹Maguata sīi wir aig dich khapeen dūjā nem agcha aba, parhoobata thūnum: dich òor khabam dūi khapese, nem khaigbamjā thumta waum khōsi, chikham nemjā dich den apim khōsi, nem khaibag, chikhamnau nem wai nūm oowia agjo paarpam khōsi, juaujā chikham thōo, chikham dūi khujūrnem, seu-nem, chikham khaibag waaunem, ³⁰chikham jaaunem, chikham khīrchajā iekhaanem, ēwandamjā khōchkhā, chikham serbiibag pheenem, amachdeupai amach tho iekhaanemnaa sīi nem atcharag, chikham khaibag wauju khīrjuanem, chaainjā dennaanau iekhaawai amachig khabamjo iperraajā khaba, ³¹ēwandam iek atheejā jūg khīchag, amach iekhattarrjā chadcha agjo aba, dich khapeenjā kha khōchkhā, khīr aubaademjā khīr thūa chūunaa dich khapeenjā dau aug khaugba-ta thūnum. ³²Mag thūnum, amach mag nūm paar jerrba ēwandamau khīmie durr amach barkhūniju khaphū nūmta mag thūnum. Pari magumta warag amach juu pūaba, parhooba nem waunaa bigaum khūnau amach denjo waauwaijā magta khōsi thūnum.

Ēwandamau khaigbam khūn dūi ichdeu ampierr aju

2 ¹Pari ābmua khāijā, í chan magba chirūm aju. Mamū pua chadcha mag khīrju chirūm khai, òor wajapham awiajā, mu

iek ūrbá p̄urug jaaukhim: Pua chikhamnaan jaauwai p̄uchpaita dui wir aig jaau s̄iebahab, amau nem wau n̄umta p̄uchdeujā dui waaujeewai. Magua pua pod, “Mu chan Ēwandam dau na khaibag chukhu chirūm” aju khaba sim. ²Pari maadeu khaphu n̄um, Ēwandamaau õor dui amachdeu nem waaujempierre aajem. Magua maadeu khaphu n̄um, magum nem khaigbam waaujem khūnan irua amach khīrcha jaaunaa ich jua machag āwatab khaba āwatpiju. ³Pari pu, chikham igwia jāan mag sierrūm aajemta, p̄uchdeujā amau nem waaujem khīr ich agjo wauba aajeeb. Mag simta, {pua khīrjuawai p̄uchta Ēwandam jua eemua peerdūju a chirū? Pu chan peerdūbam. ⁴Chadcha Ēwandamaau warre pu gaai mas deeba aajem. Pari mag p̄uch chig aba aajeewaijā, puan p̄uch wajapha s̄iewaita mag p̄uch chig aba aajempii sim. Pari pua khaugba sim, mag irua hu pu dichba aajemn̄, p̄uch khaibag isegwia ich jūrmkhīrta mag pu chigjā aba sii warag oobamjoo aajem. ⁵Pari Ēwandamaau mag pu ig simta, p̄uch jīg theeg gaaimua p̄uch garmuata i igjā igba, sii warag ichdeu õor i agkham ed amachdeu nem khaigba waaujerrpierr amach khīrcha jaaunaa am gaai jua khūaba deeju edta p̄uch gaai mas amkhīr ich khīr machag sii āwat phiepi simjo sim.

⁶Mag edta dich nem waaujerrpierr agdaujo ichdeu khap maach dui aju. ⁷Ar ūgthar oberwia būurjā meeba ich mag wajapha

wenūrraju khīrju n̄um dui ēwandamagta amach tho iyuu apim khōchgau warag nem wajapham appai wauju ēkhaajem khūnan, irua ich denkha auju, ich mag ich dui wenūrramkhīir. ⁸Pari ar i igar khabanaa warag nem khaigbanta waum khōchkhaajem khūn duin, khīr machag thūnumua warre am gaai jua khūabata irua deeju. ⁹Magbaadeewai judionaan mag nem khaigba waaujem khūnta wajap dau aug wauphobaadem dui okhīrjug pooma ajurau. Pari wajapcharan amach appaijā khaba, judionaan khabam khūnjā nem khaigbam waaujem khūnan, thumta īchab ich agjo aju. ¹⁰Mamū magju khāi judionaan ar nem wajapham waaujem khūnan ūgtharjā ich dui wajaphata wenūrrapiju. Mag n̄um dui īchab ichdeuta am tho iekhanaa khōinaa ich dui phe wai n̄urraju. Pari irua magjujā judionaan duipai khaba, thum judionaan khabam khūn awiajā nem wajapha waaujerr khūn duin ich agjo aju. ¹¹Irua mag āaur khūnpaita daipiinaa iwiir ābam khūn kha isee khaba aajeewai judionaan awiajā chi khaigba n̄um khūnan, judionaan khabam khūn dui khaibag āba thūnum, Ēwandamaau oowai.

¹²Judionaan khabam khūnau chadcha judionaan denjo Moiseeu ley phā p̄uatarr chukhu n̄um. Mag chukhu naawai mag ley gayam iek khaugba pekau waaujerr khūnag Ēwandamaau mag iek ighbaju. Pari ichiita amjā okhoob khaba okhooju, amach

pekau gaaimua. Mamu mag Moiseeu ley phā puarr wai naawai ag gayam iek khaphu nūmta pekau waaujerr khūnagan chadau, ag gaai jaau simjo ipierraar khaba arr gaaimuata Ėwandamau amag ag iek eudwi warre am dau aphu ajujā jaauju. ¹³Wajapcharan mag ley gayam iek khaug chirawiajā ag ipierraar khabam chan Ėwandam na wajaug chukhu sim. Magarrai ūrwia ag ipierraar simn chadau ich Ėwandamaujā wajapha sim a sim. ¹⁴Pari jāg judionaan khabam khūnau Moisés ley chukhu nūmta, sīi amach khīrjug eemuapai ag gaai jaau simjo nem waauwai, merag chukhu sim amachdeujā khaphu nūm, khani wauju aai nū wa waubaju aai nū. Mag nūm aig maata amachigan am leíu. ¹⁵Maguata mag nem wajapha waauwai, mag leita amach khīrjug ee wai nūmjo aajem. Mag naawai, khar nem wajapha waauwai wa khaigba waauwaijā, maguata amag jajaaukhamjo aajem, tu sī wa khaigba sī. Mag amach khīrjug eepai jāga wenrraju aai nū a khaphu naawaita, maach i ag-kham edjā Ėwandamau Moisés ley igba, amachdeu khaphu aa-jerraupaita òor denjo warag am khaibag waumjo aju wa am kōit iekhamjo aju. ¹⁶Maigtā mua mūg maach peerduajem iek jaauwai jaaujemjo, chadcha Ėwandamau ich Iewaa Jesucristoogta òrau meraa nem waunaa amach odeg-pai khaigba khīrjuajerrjā dawaa amag jaaupiju.

Jāga nū judionaan Moisés ley wai nūm khūn

¹⁷Mua jūrr judionaanag mag-khim, mū iek ūrbat: Pāar iek mag pāarta judionaan aawai Moiseeu ley phā puarr ūrkha nūmuata pāach peerduju anaabma. Mag-naa, pāar meeunta ich Ėwandam òor aawai, ichiita peerduju awi pāachdeupai pāach thoojem. ¹⁸Pāachdeuta irua nem waupim khōsimjā khaphunaa mag ley gaai jaau simjo khanta wauju aai nū wa wauju khaba nū a khaphu nūm aajem. ¹⁹Pāar iek mag pāachdeupaita mag ley khaugbam gaaimua dau khīsumjo nūm khūnijā jaau arrnaa sīi khīchag eemjo wenrrrum khūn būjā wūphijū aai nūm aajem. ²⁰Wajapcharan pāachdeuta khaugbam khūnag jaau khaugnaa khīrjug meraapaim khūnagjā jaau khaug nūm aajem, mag ley gaai chadam iek phā wai naawai pāachdeuta nem thum khaphu nūm awi. ²¹Ma chadcha magju aaima. Pari pāachdeu chikhamnag mag jaau nūmta, khan jāgwi pāachdeu jaaujemjo aba aajerramma. Pāachdeun òrag nem jīgkhapiba jaaujemta, jāgwi pāachdeun chadcha jīgkhaajerramma. ²²Pāachdeun pāach khapeenag chikham ūinjā waupiba jaaujemta, jāgwi pāachdeujā chikham ūin waaujerramma. Pārau khōchhaba aajem, òrau amach juau nem waunaa maata amach ēwandam awi agg jeeu nūm oowai. Amau mag nūm aig chadcha khaigba sim; pari pāachdeu mag nūmta, jāgwi

pārau amau amach ēwandamag jeeujem deg nem wajapham wai sīsidūmjā jīgkhaajē. 23 Pāachdeupain pāachdeuta mag ley gaai chadam iek phā wai nūm awi, aata wounjo thoojerram. Pari mag iekha nūmta, ag gaai jaau simjo khaba, Ēwandum ichaaur nem wau nūm gaaimua jūrr bigaum khūnag Ēwandum eugarta khaigba iekhapijem. 24 Pāachdeu jāgju khapta ich Ēwandamaucha pāar jooin igwia ich iek phāpitarr gaai, “Pāach gaaimuata ar chi mū iek unctiona nūm khūnunaun warag mū eugarta khaigba iekhaajem” a jaaubajieb.

25 Wajapcharan mūgta sim: Chadcha ar Moiseeu ley phā puarr iek wajapha unctiona simugan meheu phūurbich nūmjā unctiona sim. Pari mag phūurbich wai simjā mag ley unctiona sim chan, parata mag phūurbich nūmuā Ēwandum ūorkha nūm ag dauchach ich gaai wai sim. 26 Pari magba mag meheu phūurbichba ni judiojā khaba simuata mag ley gaai jaau sim wajapha unctiona sim, magan meheu phūurbichba sīewiajā, maata Ēwandumagan phūurbich simjo sim, ich dau na wajapha sīewai. 27 Magua, Ēwandumau maach i agkhām edjā chi mag ley gaai jaau sim ipierraasim uata, pāar denjo mag chi dauchach ich mor gaai chukhu awiajā, ich garmua pāar jaau-wímucha jaauju, pārau pāachta Ēwandum ūor awia irua jaautarr dauchachjā pāach mor gaai wai nūmta mag i ley phā wai nūm gaai jaau sim ipierraajā khaba

narr aawai. 28 Pārau khaugba nū, judiokha nūm chan sīi maach dennaan judionaan aawai ūor dakhīir dich jooin i puaba wenūrrūm khaba, ni sīi Ēwandum denkha nūm khūn dauchach wai chirūm anūmjā khabam. 29 Judío chaar abarmūn, sīi dich morta dauchachpiju khāai, Ēwandum dau na thāar wajapha nūmūn. Mag nūm aiguin chadau sīi judionaan i unctiona nūmuā khaba, ich Ēwandum Akharauta mag maach thāar wajaug api sim. Magta thāar wajapha nūmūn chadau, dichjopaim khūnau khaba, ich Ēwandumauta chadcha maach ū wenūrrūm aju.

3 1 Pari mag nūmta ābmua khāijā, “Khan gaaimua magan maar judionaanta judionaan khabam khūn khāijā Ēwandum dau na unctiona nūmma” wa “Khan wajaug sī, mag phūurbich nūmuā dich mor gaai dauchach nūm” akhiin, 2 jaauju pooma thūnūm. Pari chadcha maachta deeum khūn khāijā unctiona nūmūn, maach meeunagta ich Jooiraujā thumaam khūn athee ich iek phā deetarr gaaimau. 3 Pari magtarra, ɿjāg ūaur khūnau unctionaphamjo nūmjāma? ɿPārau khīirjuawai am mag nūm gaaimua ich Jooirau aju aa-jerrjā chadcha magba sīi ich mag khīir okhooju khai? 4 Magju abá. Thumaam khūn nem seunem awiajā ich Ēwandum chan seu chukhu sierraawai ichin iin nem agchata jaaujem. Maach khaibag jawaagjā ich mag sīerrūm igwi

jooi David khararrau Ėwandum iek gaai magjim:

“Pua õor khaibag jaauwaijā amau, ‘Puan nem agchata jaaubarm’ aju.

Chad khabam nem õrau puch gaai thuawaijā puchdeuta ganab khaba ganju” a phājim, “puchta agpierra chitaawai.”

(Sal. 51:4)

⁵Pari mag maach khaigba nūm gaaimuata warag Ėwandum maachjo khaba agpierra sierumjā maadeu khaphū nūm khai, magan ḥjāgāwa? Sii parhoobam khūnau khīirjuajemjo khīirju-khiin, magan Ėwandamau pod õor amach pekau gaaimua dau aphū apiju khaba sim aju aai nūm, mag pekau gaaimuata ich agpierra chitumjā wajapha khaugpiejee-wai. ⁶Pari ma chad khabam. Mag akhiin magan Ėwandaman agchajā khaba parhoobata nem wau sierrum akham. Ėwandum ichpa magta sierrum akhiin, jāga ichdeu maach i agkham edjā pāar khaigba naajim wa uu wenurrajim khāijā aju maachig.

⁷Wa magba ābmua khāijā phaba, “Pari mag much khaibag chirum gaaimua jūrr mua õrag Ėwandamau õor dui agpierra nem waaujem igwia i wajaugta phepi chirumjo chirumta, jāga magum gaaimua Ėwandamau mu dau aphū apibarju” aju.

⁸Pari mag amau jaau nūmjo mag khaigba nūm gaaimua i wajaugta phepimjo nūm khai, jāgwí warag nem khaigbamta wauju khaba nu, magum gaaimua jūrr ich mag

i wajaugta phemkhīir. Chi mag nūm khūnau amachdeu mag khīirju nūm gaaimuata õrag jaauwaijā, muan magta jaau chitum aajem, magum gaaimua mu eugār seukha nem īgkham khōchgau. Pari chi mag nūm khūnan, Ėwandum dui khujur nūmjo nūm gaaimua, i juu machag āwatab khaba āwatju.

Maachin thum pekaupanau

⁹Magan ḥmaachin jāgata nūmma? ḥMaach chi judionaanta judionaan khabam khūn khāijā Ėwandum na wajapcha nu? Magjā khabam. Maachin, chaig muchdeu jaau chirarrjo, judionaan khabam khūn dui āba judionaan awiājā thum pekaupanau, Ėwandum iek phā sim gaai jaau simjo.

¹⁰Mag i iek phā sim gaai jaauwai, “Ēwandum dau na wajapham khūn chan ābjā chukhum” a sim.

¹¹“Ēwandamau wajapha wenurrapi simjo chan ābmuajā i denjo khīirjuba sim; ābmuajā i igmaphamjota sim.

¹²Thumaam khūnauta i aar baarjem khud isegnaa khud khaibag garta wet thunum.

Thumaam khūnunta warag ār thūnwisim; i dau na wajapham khūn chan ābjā chukhum” a sim.

(Sal. 14:1-3; 53:1-3)

¹³“Jāgum khūnan sii chikham eugār khaigba iekhaagpaita sisidum.

Seukha nem jaaunem
sīsidūm” a sim. (Sal. 5:9)
“Par iekhaupai chikham
thōojem akhiin, jāgum
khūunaun nemkhierr
denjo õor dajēk aju” a sim.
(Sal. 140:3)

- ¹⁴ “Am iin, sīi chikham thōp
iekhaagpaita sīsidūm
gaaimua ihasimjota
sīsidūm” a sim. (Sal. 10:13)
- ¹⁵ “Sīi būur abarm gaaimua
chikham thōojuuta khīrju
sīsidūm;
- ¹⁶ amach wenurrahmpierri sīi
õor dau aphūu apijuuta
ēkhaajerram.
- ¹⁷ Amach mag nūm gaaimua
būurjā khōināa wenurraju
khaugba nūm” a sim.
(Is. 59:7-8)

- ¹⁸ “Ēwandam okho aju khīrjug
chan būurjā khīr ee paba
aajerram” a sim. (Sal. 36:1)

Magta phā sim ich Ēwandam iek
gaai.

¹⁹ Chamhg Ēwandam ley gayam
mua jaaubarm chan oob pārau
sīi āba judionaan khabam khūun
atheepaita mag jaau chirūm
amiet. Maadeu khaphū nūm, mug
iekhan maach judionaan atheepa-
ta mag phāpjim, maagwai Ēwan-
damau mug durr i agkham edjā
thumaam khūun amach khaigba
narr khap, Ēwandamau amach
khaibag wauju jaaubarm ūurwaijā
sīi khīu i iek ūrmkhīir. ²⁰ Chi lein
sīi maach pekau pom khitheem
khap apiegpaita ich Ēwandamau
phāpitarr aawai mag ḫurkha
narr gaaimuapai chan pod Ēwan-
damau maachig, “Pāar pekau

chukhu naawai mu dūijā iekkhōr
chukhu nūm” abaju.

Jāga Ēwandamau maach kulp chukhu apāaijē

21-22 Pari īs jūrr Ēwandamau
maachig khap api sim, jāga mag
i dūi iekkhōr pom nūmjo narrta
pekau chukhu arr khūunjo nūis. Chadcha warrgarwejā ichdeu ley
phāpitarr gaai jaaunaa sīi ich i
jaau menagjā ichdeu magju ich
mag jaaupiejeejim. Pari magjujā
mag ley ḫurkha nūm gaaimua
khabam ajim. īs mag pekau
chukhu arrjo nūmān, Jesucristo
iek thāraucha ḫurkha nūm gaaimua-
ta, judío wa judío khaba awiajā,
Ēwandamau thum mag pekau
chukhu narrjo phe wai sim. Mag
Cristo khurau khaba akhiin chan
ni ābjā peerdūbam; ²³ thumaam
khūunta amach pekau gaaimua
amachdeupai Ēwandamag amach
isegpi nūmjo i warpta wenurram,
ichdeu waupim khōsim waujo-
joopaijā khaba. ²⁴ Mag Ēwan-
dam warpta wenurramjo naab
mamū, í thumaam khūun dūi
wajapha khitaawai mag dichdeu
nem ajapha wau nūm paarjā
khaba, ich garmuata mag maach
i dūi iekkhōr pom narrjā igba,
Jesucristo gaaimua maach pekau
chugpaawia iekkhōr chukhu sīi
ich dūi dau parii apiejem. ²⁵ Warr-
garwe ichdeu õor peerdu aau-
jeewai chadcha õor pekau wau
nūmjā oobamjota am aaujeejim,
ich Iewaa pūi nūm ora. Pari īs
ya Ēwandamau mag Jesucristo-
ta õor kōit thōmkhīir pūibarmua
maachig khaphū api sim, chadcha

warrgarm khūunjā auju aai sīejim. Pari mag auju ayaa apiegan Cristo meewia ich bag ārbarmua ichta ūor pekau chugpaajem kha-pijim, ich Ŗwandamau. ²⁶ Mag, warrgar ajjerrjo ūsjā chi Jesús iek unctiona chaar unctiona chan ya tag kulp chukhu nūm aju aai sim Ŗwandamau, chadcha am khaibag paarjā Jesuu udaraa ich thōoptarr aawai.

²⁷ Mag khai magan Moiseeu ley phā puarr unctiona nūmuata kulp chukhu nūm awia pod dich thoju khaba nūm. Ŗwandamau mag maach kulp chukhu apni simun, mag ley unctiona nūmuata khaba, āba Jesús iek thāraucha unctiona nūm gaaimuata mag maach kulp chukhu apni sim. ²⁸ Wajapcharan maan mugta sim: Ŗwandamaun Jesús iek thāraucha unctiona nūm khūunta ya tag kulp chukhu nūm a jaaujem. Irua mag sii ley gaai jaau sim iekta ūrag unctiona jaauba sim, ich dui amach pekau gaaimua kulp chukhu nūm a jawaag. ²⁹ ¿Wa pārau khīirjuawai Ŗwandam sii maach judionaan denpaí, warrgarwejā maach jooinagta ich iek phā derr aawai? ¿Í ichab durrpierram khūun Ŗwandam khabá? ¿Mag iek maach jooinag phā deetarrjā thumaam khūun athee khabají? Chadcha ichpaita durrpierram khūun Ŗwandama. ³⁰ Tag Ŗwandam chukhu āba ich appaita sierrum. Ichdeupaita chadcha Jesucristo iek unctiona chaar unctiona nūm khūunan, judío wa judío khaba awiajā, magumjā igba thum āba ya būurjā kulp

chukhu narrjo apäaijem. ³¹ Magan jägáwa. Mag maadeu unctiona chaar unctiona nūsiewai, ¿mag ley maach athee tag baleeba aadep sīeb? Baleeba sīsim abá. Mag baleeba apiju khāai, mag unctiona chaar unctiona nūmuata warag ūrcha i baleapi nūm khabáwa, warrgarwejā ich magta Ŗwandamau unctiona jaaujerr aawai.

Jāga Abrán Ŗwandam dau na pekau chukhu arrjo sīsīj

4 ¹Pāade khīirjubat, jāga warrgar maach jooin Abrán khararrjā pekau chukhu arrjo sīsīj Ŗwandam dau na. ²⁻³ Ŗwandamau oowai jooi Abrán ich dau na nem wajapha waaujerr gaaimuata kulp chukhu apni muuan, Abranau wir aig ich tho iekhaju aai sīekham. Pari Ŗwandam iek phā sim gaai jaauwai, būurjā chaain chukhu nūm ee, Ŗwandamau ichig chaain khapan apiju jaautarr iek unctionaawaaita Ŗwandamau i khaibag isegphui-wi i tag kulp chukhu apni jím a sim, sii mag unctiona paarpai. Magua pod irua Ŗwandam dau na ich tho iekhaju khaba sīejim, mag iekhaag nem wautarrjā chukhu arr aawai. ⁴ Maadeu khaphu nūm, ūor phidkhapiwi phag nūm chan sii par dee nūm khabam. Mag phagbarmūn ich phidkhatarr paarta phag nūmuu, ichiita irig phagab khaba phagju aai naawai. ⁵ Pari Ŗwandamaun ich iek unctiona chaar unctiona nūm khūun pekau chugpaa nūm chan mag khabam. Amau amach igam-khīir nem wajapha wauba aajerr

awiajā, pari amau āba Cristoou-ta chadcha amach peerdu auju aai sim awi amach thāraucha ukkan chadau, mag ukha nūm gaaimuata ag najā pekau chukhu arrjo apuiju. ⁶Mag, am nem wajapha waaujerr paarjā khaba, sii am pekau Ŋwandalmau chukhu arrjo abaphim khusun onee nūm igwiata jooi David khararraujā jaaujim. ⁷Mag irua phātarr iek gaai mag sim:

“Ar Ŋwandalmau am khaibag chugpaawi amau pekau waaujerrjā igba abarm khusunta chadcha onee nūm.

⁸ Ar maach Por Ŋwandalmau amach mag khaigba narrjā wajapha waupuinaa tag magħum iekjā igba abarm khusunta onee aju” a phā sim. *(Sal. 32:1-2)*

⁹ Mag simta, ɿpārāu kħiirjua-wai, mag onee aju anumjā sii judionaan meheu phħurbich nūm khusun atheepai khai? Wa īchab judionaan khabam khusun atheepata jaau sīwa. Chaig macheu jaau chirarrjo, mag Ŋwandalmau jooi Abranjā ich mag pekau chukhu ajerrjo wajaug paapui-jim anumun, ichdeu thāraucha ukhatarr gaaimua ajim. ¹⁰Pari wajapha kħiirjubat. ɿJāagwaicha-ta mag i wajaug paapuiji? ɿMeheu phħurbichtarr khur, wa ag na-we? Ag nawe khabajieb. ¹¹Mag phħurbich nūmta chi dauchach ajim, thāraucha ukhabaawai ich Ŋwandalmau wajaug paapuinaa pekau chukhu ajerrjo apni nūm den. Magtarr aawai ich jooi

Abranta judionaan denjo mag meheu phħurbichba naawiajā pari thāraucha ukha nūm khusun porkha sisijim. Magta īchab ewag pawiajā ukhaa chaar ukha nūm khusunan ich mag jaar aajerrjo īsjā Ŋwandalmau wajaug paapäijem. ¹²Mag phħurbichbarmua īchab ichta mag phħurbich nūm khusun porkha sisijim, majā pari ichdeu ukhatarrjo ukha nūm khusun den mamu. Pari mag phħurbich wai naawiajā, ichiita Abranau ich den phħurbichju nawe ukhatarrjo, amaujā thārauchata ukhaju aai nūm.

Ŋwandalmau ichdeu magju atarrjo ajuun ich iek ukha nūm khusun duita magju

¹³ Ŋwandalmau Abranag jaau-wai, i chaain ewagam khusunaga-ta irig deeju arr durr jūapiju ajim. Pari irig mag jaautarr chan mag sii Moiseeu ley werpuarr ukħxaajerr gaaimuajā khaba, ich Ŋwandalmau ichig magtarr chadcha ukhatarr aawaita mag deeju jaaujim. Mag ich iek ukha-baawai būrjā pekau chukhu arrjo Ŋwandalmau i wajaug paapuijim. ¹⁴Mag sii ley ukħxa nūm khusunta irua mag wajaug paapäijem akhiin, magan parta Ŋwandalma iek thāraucha ukħaa-jekham. Mag ichdeu ley deetarr ukħxaawaita mag maach wajaug paajem akhiin, magan maach dui magju a jaautarrjā pod magbakh, ābmuajā pod ag gaai jaau simjo thum ukħxa auba aajee-wai. Magua, ley ukħxa nūm gaaimuapai chan õor peerdubam.

¹⁵Lein warag Ŗwandamau õor gaai jua khuaba deeju khap apiegtä sim, ley paraam aigjä ichiita õrau pod ag gaai jaau simjo aba aajeewai. ¹⁶Magua mag Abranag jaautarrjo maach duijä wajapha ajuun, i iek chadcha ukha nüm gaaimuapaita magju. Mag gaaimuapai aawai maach peerdu aauwaijä õrau khaphu aju, dichdeu nem wau nüm paar khaba, uu ich garmuata maach peerdu au sim. Mag sii ukha nüm gaaimuapai aawai, ewag pawiajä maach mag ukha nümua Abrán chaainkha nüm khuunauta aub khaba aju, Ŗwandamau deeju jaautarr. ¹⁷Irig mag iekhatarr jaauwi ich Ŗwandam iek phä sim gaai, “Pu mua chadcha õor durrpierram khuun aaikhapiju” a sim. Mag iekhatarr Ŗwandamauta õor mee s̄isid arrjä phiriutkhanaa nem chukhu arr eejä ompaa aaujem iekta ukhajim Abranau.

¹⁸Ŗwandamau ichig magtarr aawai, ya jooiraa pamta chaaijä chukhu narr äba, Abranau chadcha ich chaai paarpaju khaphu s̄isijim, ichta mag õor pom durrpierr thuunisiju khuun aaikhaju igwi, Ŗwandamau ichig, “Pu chaain khapaana chitaju” a jaautarrjo. ¹⁹Irua khaphu s̄ejim, ichjä jooiraanaa i üan Sarajä üanaa khitarr aawai amach pom wenurrabaju. Pari mag jooiraa sierr awiajä irua khaphu s̄ejim, Ŗwandamau ichig jaautarr aawai ich chaai chukhu meebaju. Magua mag peer cien años sierr äba, Abranau äba ag iekta jüg thöba wai s̄isijim. ²⁰Irua mag “Mua

ukhabamjä” aba, sii Ŗwandamau ichig chaai deeju atarr chadcha paarpajuuta warag khüirjunaa, “Puan püchdeu nem magju atarrjä chadchata wau sierrum” aajeejim Ŗwandamag, i tho iekhamamua. ²¹Irua khaphu s̄ejim, chadcha Ŗwandam jua theeg sim, ichdeu nem magju atarr wawaag. ²²Ichdeu mag khaphu ukha sierr gaaimuata, Ŗwandamau ich iek phätarr gaai jaau simjo pekau chukhu arrjo i wajaug paapuijim aajem.

²³Mag Abranau ukhaa chaar ukhatarr gaaimua Ŗwandamau i kulp chukhu paatarr jaau nüm chan i appaijä khaba, ²⁴ewag pa-wia maachjä agjo kulp chukhu paapuiju khuun igwiapata mag phäpijim Ŗwandamau ich iek gai. Wajapcharan mag maach Por Jesúus phiriut autarr ag Ŗwandum gaai thäraucha ukhaawaita īchab ich Ŗwandamau maach pekau chugpaawi kulp chukhu narrjo maachjä aaujem. ²⁵Mag maach Por Jesuuta Ŗwandamau maach pekau paar õrag uduraa thöopijim, mag thöotarrta deeu phiriut athamua maach pekau chugpaapääig.

Jäga nü ū pekau chukhu
arrjo wajaug paapuiwi

5 ¹Müchdeu jaau chirarrjo, maachdeu thäraucha Jesucristo iek ukha nüm gaaimua Ŗwandamau maach pekau chukhu narrjo wajaug paapuijim. Magua ya ūsin maach i dui khöinaa nüm maach Por Jesucristo gaaimua. ²I gaaimuata īchab Ŗwandamaujä

maach dui wajapha aajem, i iek thäraucha ükhaawai. Mag num gaaimua īchab onee num, ich mag wajaug sierrum duita wenurraju khiiirju naawai. ³Pari mag mug atag i dui wenurraju khiiirjuwia-pai khaba, mug eegarwe maach dau aug waauwaijā ich mag onee naajem, magum gaaimua warag maach thäär phiiupiejem khaphu naawai. ⁴Maagwai mag thäär phii naawai mag dau aug wau numjā äwatju khaphu äwat numta Ņwandamau oowaijā uu sim. Mag gaaimuajā onee naajem. Mag Ņwandamau maach uu oo sim khaphu naawaita warag mag i khiiircha oo wai wenurram khöchag thunumjā ogduba aa-jem. ⁵Mag i khiiircha ooju khiiirju numun, ich Akhaar maachig deetarraujā chadcha ichdeu maach daupii wai sim khaphu api siewai ichiita i oob khaba ooju khaphu numuu.

⁶Dich juapadamaupai chan pod dich pekau eemua oberaaggā jua theeg chukhu narrta, mag i oob khaba ooju khap amkhiiirta Cristo beewia maach thumaam khuuun köit meechejim, mag-barmua maach chi khaibgam khuuun peerdu awaag. ⁷Pärau khaphu num, chadcha thethe sim, sii abmuua uduraa chikham köit ich thöopiju. Ich khirau chan, Ņwandam iek gaai jaau simjo nem ajapham appai waaujem köit awiajā, abmuajā uduraa ich thöopibaju. Tale sii woun wajaug sim paran abmuua khäijā ich thöopiju; pari mag awiajā mag num anum chan wajappai ūrba aajem. ⁸Pari

Ēwandamau magbajim maach dui. Maach pekau pom num äba, Cristo puojim maach köit thömkhiir. Mag puibarmuata irua ich garmua chadcha maach khosi sim khap apijim. ⁹Mag, maach khaigba narrjā igba Cristo maach köit meetarr gaaimua ya i dui kulp chukhu naawaita, i gaaimuata īchab Ņwandamau maach i agkham ed maach gaai ich khiiir machag meeju arrjā uu maach jua khupuji, ya būurjā pekau chukhu arrjo naawai. ¹⁰Warr maach pekau ee wenurrajeewain maachin Ņwandam dui iekkhör pomta naajim, maachdeu i igba narr gaaimua. Pari mag Cristo maach köit meetarr gaaimua Ņwandam dui maach khöinaa api sim khai, magan ich iiu phiidutarr gaaimuajā īchab maach aub khaba ich aar auju, ya Ņwandam dui khöinaa wenurraawai. ¹¹Pari mag ich aar aujupajā khabam. Maach Por Jesucristoo Ņwandam dui mag maach khöinaa apitarr paar-jā irig uu ajim anaa ich Ņwandam-ta tho iekhaajem, onee naawai.

Adanau õor okhoopitarr, jürr Jesuu peerdu aaujem

¹²Ich jägta ajim īchab wargarjā: Ich mag Jesucristo meetarr gaaimuapai maach peerduajemjo, õor äbpai pekau wautarr gaaimuata īchab thumaam khuenta ewag pawiajā pekau paarpagkhajim. Mag pekau gaaimua chi nacha pekau wautarr wounjā meetarr aawai maach ewagam khuenjā agjo thumaata o deejim, thumaam khuenta pekau wau

thunaawai. ¹³Ley chukhum aig parhooba nem waauwaijā magum paar iekhaba aajeeb mamu, Moiseeg Ėwandamau ley phāpiju nawe ichita ya chi pekaun sīejim. ¹⁴Mag chi pekauta warrgurwe sierr aawai Adán sīsierr aigmua khēb Moisés sierr jaajā mag pekaúata ewag pawiajā òor thum dajēgpi wai sīsijim. Ėwandamau Adanag ich khīrcha jaautarrta i ichaaur awia pekau wautarrjo ewagam khūnau chan amachdeucha waubajierrab mamu, ichita amachdeu nem wauju khaba nūm khaphū narrta waujim. Mag wautarr gaaimuata amachdeujā ich Ėwandamaucha jaautarrta ichaaur abarmjo pekau waujierram.

Wajapcharan mag Adanau nacha khaigba arr gaaimuata òor thum dajēk nūsierrjo, nassi pawia Cristo beewaijā i meebarra gaaimuata īchab jūrr òor thum peerduju aai nūsijim. ¹⁵Mamu mua mag chirūm aig chan mag Adanau pekau wautarrta ewag pawi Ėwandamau maach athee ich Chaai pūitarrjo uu sim aba chirūm. Nacha ich Ėwandamau woun ompaatarrau, wajapcharan Adanauma, i iek ūrba i ichaaur awia pekau wautarr gaaimuata ewag pawiajā thumaam khūnta o deejim. Pari mag thumaam khūnta khech nūm oobaawai, Ėwandam maach dui wajapha khitaawai, jūrr maachig regalo wajapcharamta sii par deebarmjō ajim, ich Iewaa Cristo pūibarmua. Cristou maach thumaam khūn iu aum khōchgau maach kōit

ich thōopibarmua ichdeu nem wauju aai sierr atchata waujim. ¹⁶Mag warrcha òor ābpaimua pekau wautarr gaaimua thumaam khūnta Ėwandam dui iekkhōr paarpapijim. Pari mag iekkhōr pom ich dui paarpatarrta, am pekau pom thūnarrijā igba, thumaam khūn kōit meemkhīir Cristo pūitarr gaaimua pekau chukhu narrjo deeu wajaug paa-puijim. ¹⁷Iin chadcha ābpaimua mag pekau paarpatarr aigmua ich chi pekauta nem jua theeg sīsijim, ichdeuta òor thum dajēk aag. Pari Ėwandamta ag khāai jua theegcha sīerraawai agjo woun āb mag pekau paar maach kōit ȳdūraa ich thōopitarr gaaimua magum thum podpūiwia, òorjā wajaug paawia pekau chukhu arrjo apāaijem, ajapcharan Jesucristo gaaimuama. Mag ich thōopitarran, mag ȳdūraa amach wajaug paapi nūm khūnta ich denjo nem khaigbamjā thum podpāaijem khūunkha wenūramkhīir ajim.

¹⁸Wajapcharan jāg Adán ich appai pekau wautarr gaaimua thumaam khūnta Ėwandam dui iekkhōr paarpatarrjo, īchab Jesucristoouta ich Aai ipierraai maach kōit ich thōopitarr gaaimua mag iekkhōr pom narrijā magba arrjo apāaijem, ich mag wenūramkhīir. ¹⁹Wajapcharan ābpai mag Ėwandam iek ūrba i ichaaur arr gaaimua òor pomta pekau paarpagkhapitarro, ich agjo īchab ābmua uu ich Aai ipierraai maach thumaam khūn kōit meetarr gaaimua òor pomta agjo wajaug

paawia pekau chukhu narrjo nūsiju.

²⁰ Warrcha Ŋwandumau ley deewain, ḍrag amach pekau wau nūm khap amkhīirta deejim. Pari magbaawai mag amach pekau wau nūmjā khaphu nūmta warag athuuchata khaibag aphobaadem āba, ich Ŋwandumaujā ich jāg ūor dau aug khaug paraa khitaawai, īchab amag wajapcha khaphu apijim, ichdeu am peerdu auju aai sim. ²¹ Warr jāg pekau ūor meepieg ichta juu theeg ūrpai sierrjo, īsjā īchab Ŋwandum juu theegta jūrr ag khāijā ūrpai sim, maach Por Jesucristo gaaimua mag maach pekau pom narrta chugpaapčiwiā jūrr ich dūita ich mag i denkha wenurramkhīir.

**Pekau wawaagan maachin
chi meemjo nūm,
mam̄ Cristo athee nem
wawaagan iiu nūm**

6 ¹ Mag pekau athuucha waau-waita Ŋwendumau maach dūi wajapcha aajem anaawai, magan ḫwarag ich magta pekau wau wenurrajupā, mag pekau wau nūm Ŋwendumau chugpaapči-khampierr chadcha ich maach dūi wajapha khitūm khap aag? ² Mag khabam. Jesucristo dūi naawai tag pekau waumaaugau ya maach chi khechamjo nūmta, jāga mag būurjā dich khaibag phaba agtha pekau wau wenurraju aai nūm abarju. ³ Pārau khaphu nūm, Jesucristo iek Ȑkhawia maach i thūr gaai por choowi i denkha nūm khūnan ya i dūi ūor ābpaimjota nūm. Mag naawai tag pekau

wauba aagjā warre i dūi āba khechtarrjota nūm, ḫma pārau khaugba nū? ⁴ Wajapcharan mag maach por choo nūm aig, warre Cristo dūita ābam jēbdegpai beppūtarrjota nūm, tag pekau waujūjā khaugba aag. Pari mag meebarmjō arran, sii tag warramjo nem khaigbam wauba aagpai khaba, jūrr ich Cristo simjota wenurraagau. Wajapcharan Ŋwandumau ich Chaai phiriu autarrjo, maachjā ich athee iiu phiidūbarm khūnjota api sim, āba ichdeu khōsimjo wenurramkhīir.

⁵ Mag nem khaigbam wau-maaugau Cristo dūi āba meetarrio naawai agjo i dūi āba phiidūbarmjota nūm, jūrr nem waja-pham appaita wawaag. ⁶ Magua, maadeu khaphu nūm, warr maach Cristo dūi khaba naawai dich khōchagpierr nem wauju khīirjug wai narrjā ya ich Cristoou ich dūi āba pakuls gaai meerbpauimjo ajim, magbarmua magum khīirjug warre juu theeg chukhu aadeewai tag mag pekaúgta dich khāai ūrpai apiba amkhīir. ⁷ Chadcha maach meewai chan tag nem waujūjā khaugba aadeejewai pekaújā maach ogdūpāaijem, ya tag ich ipierraabaju khaphu sie-wai. Ich agjota sim īchab Cristo dūi meebarmjō aawaijā: pekaúa pod maach dūi iek theeg chukhu sim. ⁸ Mag ya maach Cristo dūi khechwi nūmjo naawai maadeu khaphu nūm, maachjā īchab ich Cristo simjota wenurraju, pekaúgta Ȑdūur dich ūrpapiba. ⁹ Maadeu khaphu nūm, Cristo iiu phiidūtarr aawai tag meebar;

í tag maach dajékhum khūnjo khaba sīsim. ¹⁰Cristo meetarran, òor pekau paarta meetarr aawai, chi pekau jāg ichdeu òor dajék aajemjā warre ich Cristo garmuata podpuijim. Pari mag meetarrta deeu iiu phiiduwia sierrumun, ich gaaimua jūrr òragta Œwandam tho iekhamkhīrau. ¹¹Mag pāar ya Cristo ich garmua mag pekau podpuitarr dūita naawai tag pekau waumaaugau ya chi khechamjota abat. Magarau Cristo dui nūm gaaimua Œwandam athee nem wajapha wawaagan chadau jūrr khīir ubagta abat.

¹²Pekaúg chan oob uduraa pāach gaai ūrpapimiet, sīi wargar pāachdeu nem waum khōsim-pai waaujerr wawaag. ¹³Nem khaigbam wawaag chan ni buchkhun awiajā oob pekaúg-ta pāach gaai udūur apimiet. Mag khāai Œwandamagan chadau pāachta sīi khajapham nem juu choogjemjo ideu pāach dui ichdeu ampierr apibat. Ya pāar mag nem khaigbam wau wenurramaaugau, Cristo dui āba meewia deeu iiu phiiduwí naawai, Œwandamagta pāachdeupai warre pāach thum thusiebapuit. ¹⁴Pārau magta amūn pekau chan būurjā pāar dui iek theeg chukhu sīsiju. ¿Khan jāgwi? Pārau sīi pāachdeu khīrju nūmjo Moiseeu ley phā puatarr uerkha nūmua khaba, āba Œwandamau ich garmuata pāach pekau ee wenurrapimaaugau uu pārag khīrjug dee sīewaima.

Œwandam chogkha naawai nem agchata wauju aai nūm

¹⁵Mag, mua Moiseeu ley phā puatarr uerkha nūmua khaba āba Œwandam maach dui wajapha khitaawaita maach peerdu aau-jem a chirum aig, ābmua khāijā, Œwandamau maach chig aba-ju awi, “Magan warag pekau wauju aai naabahab” aju. Pari magjā khabam. ¹⁶Magju khāai wajapha khīrjunaata nem wau-bat. Pārau pāachdeuta jaauju aai nūm, ¿pekaúgta udūur pāach ūrpapim khōsi nū, okhoom iek okhoog, wa Œwandam chogkham khōsita nū, i ipierr nūmua i aar oberaag? Pāachdeu igbarmta pāar porkha sīsiewai maguata pāar ich chogkha wai sīsiju. ¹⁷Warran pāran chadcha pekau chogkha nūmjota naajim, pāach khōchag-pierr nem waaujerr gaaimua. Pari īs jūrr pāar gaaimua Œwandamagta uu ajim a chirum, pāachig jāga wenurraju aai nū a jaautarr iekta pārau thārauchata ukha naawai. ¹⁸Mag pekau juu eemua Œwandamau uu pāar peerdu autarr aigmua īsin pāran jūrr i chognaanau, ichdeu nem khōsim-jo nem agchata wau wenurraawai. ¹⁹Mua mag chikham chogkha nūm jaau chirumun, sīi cha mūchdeu jaau chirum wajapha khaphū amkhīrta mag ejemplo pārag jaau chirum. Magba akhiin pārau pod khaugbaju, khanta mua jaau chirū. Mag mūchdeu jaau chirumjo, ich jāg warr sīi pāach khōchagpierr nem khaig-bam waaujerr gaaimua pekaúgta

ud̄ur pāach ūrpapiejerrjo, īchab īsjā warre pāachdeupai pāchta thum Ēwandamag thusīebapuit, ichdeu khōsimjo nem wajaphata wau nūmua chadcha i ūorkha āba i atheepai wenūrraag.

²⁰Chadcha warr pāar sīi pāach khōchagpierr nem wau nūm gaaimua pekau chogkha nūmjo naajeewai chan Ēwandamau waupi jaau simjo waujūjā khīrjuba aajeejim, agtha i ūor khaba narr aawai. ²¹Pari īs ewag panaa oowai, khan wajaug sīejī mag khaigba wenūrrarr. Ante īs magūm khīrjuawai warag maach chigaata sim, mag dich nem khaigba wau nūm gaaimua sīta warag maach okhoopiejeeawai. ²²Pari īs chan pāar warr pekau chogkha narrjo khaba nūm; īsin pāran jūrr Ēwandum chognaanau. Pari mag i chogkha nūmūn chadau ante maach athee wajaugta sim, mag nūmuata i ūorkha i atheepai wenūrranaa i aar oberwi i dui naaimaju aawai. ²³Pekau chogkha nūmjo nūmuan sīi warag maach okhoom iekta okhoopiejem. Pari jūrr Ēwandamau ich chogkha wenūrrum paar maachig deeju jaau simūn, ūgthar pawiajā ich mag ich dui phe wai sīsijuuta jaau sim, maach Por Jesucristo dui ūor ābpaimjo naawai.

Cristo denkha nūmūn ūui jaai paraamjota sim

7 ¹Cristo gaaimua khodamnaan, pārau ley khaphūm khūun aawai pārau meraa khaba nūm, lein maach iiu durrum orapaita maach dui iek theeg

sīejem. ²Pāade khīrjubat: Ūui jaai paraamjā ich agjota sīebahab. Ley gaai jaauwai, chi jaai mee-bam aiguin ich jaai gaai jūgadau jū simjota sim anūm, puaju khaba. Pari chi jaai meebaadeen chadau mag jū simjo sīrrta ēedubaademjo sim, tag jaai chukhu aadeewai. ³Pari mag jaai paraa simta deeum emkhooi dui khapes amūn magan pekauta waubarm, ich jaai khabam dui aawai. Pari chi jaai meebaadeen chadau ya deeum jaai auju aai sim, mag ich jaai gaai jū simjo sīrrjā ya ēedubaademjo sīewai. Mag, khoopawia ich ap sīsimta jaai au simūn magan pekau khabam.

⁴Khodamnaan, pāarjā īchab ich agjota naabahab: Warran leita pāar jaaijo sīejim. Magua ichiita pārau ag gaai jaau sim ipierraab ab khaba aajeejim. Pari tag pekau waumaaugau ya pāar Cristo dui meetarrjo naawai ya mag ley pāar dui tag iek theeg chukhu sīsim. Ya īsin pāran jūrr Cristo deneu, ar meewia deeu iiu phiidūtarr denma. Mag i denkha naawaita Ēwandum dau na nem wajapha wau wenūrraju. ⁵Warr maach parhoobam khūunjo sīi dich pekau ee wenūrraajeeawai leūu maachig nem parhoob waupiba jaau sīejim. Pari magtarra nem khaigbamta waupi jaautarrjo warag parhoobam nemta waum khōchkha phobaadewi sīi okhoo nūisijim. ⁶Pari mag narrta īs jūrr nem khaigbam waumaaugau Cristo dui āba meewi nūsimjo nūm. Mag Cristo dui meebarmua īsin maachin āba Ēwandum

chognaanau, ya mag leita maach khääi ürpai khaba siewai. Pari mag i chogkha nūm chan mag ley gaai jaau sim үүrkha nūmuua khaba, ich Ėwandam Akharau wenurrapi jaau simjo wenurru muata mag i chogkha nūm.

Pabloou ich pekau khaug autarr

⁷Mag khai, ¿magan Ėwanda-mau ley deetarran pekaupá? Mag khabam. Ėwandamau ley deetarr chan pekau khabam. Pari mag ley khurau khabamuan, much pekau paraa chirumjä khaugba chirakham. Mag ley gaai “Oob chikham nemta puch den apim khösi am” aba siekhiin, mua būürjä khaugba chitakham, mag-pai nūmuua pekaukha ober sim. ⁸Pari mag ley khaug atham-jo abaawai chi pekaúata warag mūrūg chikham nem khösi aju aai khaba chirumpata warag khöchkhapibarmjo ajim. Pari ley chukhumuan magbakham. Wajapcharan ley chukhum aiguin, pekaun sii iek theeg chukhuta sim, nem khaigbam maachig waupieg. ⁹Warr agtha daumeraa chiraajeewain much pekau wai chirumjä khaugbata chirarr aa-wai mu uu chirajim. Pari mai-mua ya muchdeu chi ley gaai jaau sim khaug athaawaita, ichab mag muchdeu nem wauju khabamta waum khöchkhakhakham gaaimua ¹⁰warre much okhoo chirumjä khaphu chirsijim. Magta ajim. Wajapcharan muchdeu khiijuawai, mag ley үүrkha nūmuata much peerdu aujupii

chirajim; pari magtarrta jürr ich ag leíupai warag much okhoo-juuta mūrūg jaaubarmjo jaaubaawai ¹¹mua khaphu aadejim, chi pekaúata sii much khügurbarm. ¿Pari jāga magjī? Par ley thum үүrkha aubaju үүrkha chitarr gaaimuama. Wajapcharan mag ley thum pod үүrkha aubam gaaimua, warag pekau wau chirumua-ta mua khaug athajim ichab, chadcha much okhoo chirum.

¹²Magua khaphu abat keena: Ėwandamau ley deetarr chan pekujo khaigba khaba sim, ich Jooiraucha deetarr aawai. Mag lein chadcha chi wajaphamuu, ichdeu nem khösimta waipi jaunu-naa maach uu wenurramkhii-rita deetarr aawai. ¹³Magua, ley gaaimua chan mu okhooba, pekau gaaimuata okhoo chirajim, leiu wajaug jaau sim chaaur sii much khöchagpierrta nem wau chitarr gaaimua. Pari mag ley gaaimuata ichab mua khaphu aadejim, pekau chadcha nem wajapham khaba sim. Wajapcharan Ėwandam iek gaaimuata maadeu khaphu nūm, pekau chadcha athuuchata khaigba sim.

¹⁴Maadeu khaphu nūm, ügthar-muata ley deejim. Pari muun sii ich muig eegarpaimuu. Mag chiraawai pekauta wounjo much porkha wai chitumjo, irua nem khösimta wau chitum gaaimua i chogkha chitum. ¹⁵Khaugbam khar mu jāga chiraajem khai. Pari much imeerba, chadcha Ėwanda-maujä khösinaa muchdeu-jä nem waum khösimta wauba, agtha nem khaigbam muchdeu

waumaphamta waaujem. ¹⁶ Mag lefū waupiba sim nemta muchdeujā waumapha chirūm aig, magan much paarmua mag ley wajapha sim a chirūm. ¹⁷ Magua muchdeu khōchkhabam nem wau chirūm aig, sīi juau oghom khabam. Magūm wau chirūm chan muchdeucha khaba, much dui thaabatarr pekau mu gaai ūrpā simuata mag waipi simjo aajem. ¹⁸ Mua khaphū chirūm, mug chirūm aig chan būurjā thāar wajaug chukhu chirūm Ēwandam dau na. Magua, nem wajapha waum khōsi chirūmjā pod wauba aajem. ¹⁹ Magju khāai mag nem wajapha waum khōsimjā waubanaa nem muchdeu waumaphamta waaujem. ²⁰ Pari mag muchdeu nem waumapham waauwaijā, sīi much khīrauta wauba, much dui pekau thaabatarrauta warag mu gaai ūrpawī magūm waupim khōsi aawaita magumpa waumaajem.

²¹ Magua mua muchdeupaijā much khaphū chirūm, much khīrjuguan nem wajapham appaita waum khōsim ee, nem khaigbam wauju khīrjugta maach na garpapakhamjo aajem. ²² Maagjeeb mamu Ēwandamau ley deetarran much thārau khōsinnaa ichiita ag igar chirūm. ²³ Pari mag Ēwandam ley khōsi chirab mamu, mua khaphū chirūm, jūrr āb agjo mu mor ee simuata muchdeu khīrju chirūm chaaur khīrjug khīet mūrug khīrjupi sim, ichdeuta ganaag. Ma, chi pekau much dui thaabatarrau. Ichdeuta woun denjo mu pūr wai simjo aajem, ichdeu nem khōsimta

waupieg. ²⁴ ¡Eh, apkhiitū mūdam! Magūm khīrjubaadeewaita onegjā chukhu chiraajem. ¡Khaiuwatta mag maach mor ee pekau sim juu eemua maach khaigper athaagáwa? ²⁵ Åba ich Ēwandamaupaita maach Por Jesucristo gaaimua maach khaigper auju aai sim. Magua irigta uu ajim a chirūm, ich mag Jesucristo gaaimua. Wajapcharan mugta sim: Much odiun, Ēwandamau khōsimta wau chitūmuia i chogkha chitam khōsi chirūm. Pari mag chirūmta, Cristo khurau khabamuan, pekauta agtha wounjo mu khāai ūrpai siēkham.

Ēwandam Akharau jaauumamjo wenūrraag

8 ¹ Mamu uu magba, maach ya Jesucristo iek ukhawi ich denkha nūm khūnau chan tag pekaúgta ich mag udūr dich ūrpai apiju khaba nūm, mag pekau waaujerr paarjā okhoopimaugau ya maach ich denkha naawai. ² Pari magaagan chi Ēwandam Akharau maach ich Cristo denkhapi athamua mag maach okhoopiju arr juu eemua peerdu athaawaita mag pekaúgta maach ūrpai apiba aajem. ³ Wajapcharan mugta ajim: Moiseeu phā puatarrau pod pekau juu eemua maach khaigper aubajim, mag pekau maach dui thaabatarr gaaimua pod mag ley uirkha auba arr aawai. Pari Ēwandamau magbajim. Ēwandamaun ich Iewaachata maach wounaan khīr thegwia puojim. Mag ich mug maach chi pekaupanjo khitajieb mamu,

būhrjā pekau waubajim. Mag puiwia maach khaibag kōit thōopibarmua, maach gaai aju arrta warag ich Chaai gaaita ʉduraa mas apijim, magbarmuata jūrr mag pekau maach dui sua theeg sierra warre sua theeg chukhu apääig. ⁴Magta ajim Ŋwandamau, ichdeu ley deetarr gaai maachig waupi jaau simjo wenurramkhii. Magaag ya tag warr maach pekau ee wenurraajewaim khiirugjo khaba, ich Ŋwandam Akharau waupi jaumamjota nem wau nūm.

⁵Ar sii amach bi eem khiirugju duipai bāauwi pekau wau wenurram khūnan, sii amach khōchagpierrta nem wauju khiirugju sierrjeem. Pari ar Ŋwandam Akharau jaau sim ipierraata nem wau nūm khūnan, āba ichdeu khōsi simjota nem wauju khiirugjuajem. ⁶Ŋwandam Akharagta ʉduraa dich dui ichdeu ampierr api nūmun, khōinaa Ŋwandam duita ich mag wenurraju. Pari magba sii dichdeu nem waum khōsimugta ʉduraa ich mag dich gaai ūrpapimun, jūrr okhoom iekta okhooju. ⁷¿Jägwí mag okhooju? Sii mag dichdeu nem khōsimugta ʉduraa dich gaai ūrpapinaa jūrr Ŋwandam ichaaurta nem waaujeewaima. Dich mag nem wau nūm gaaimua i ipierraajā ab, wa mag i ipierraajā aju ēkhakhiinjā, ichiita podbaju. ⁸Ar mag sii amachdeu nem khōchagpierrta nem waaujem khūnau chan pod būhrjā Ŋwandam oneeupi auba aajem, amachdeu nem wau nūm gaaimua.

⁹Pari pāar magba nūm. Pārau agtha mag sii pāach khōchagpierr nem wau wenurra, ich Ŋwandam Akharau nem waupi jaau simjota nem waaujem; majā chadcha mag i Akhaar wai nūm khai mamū. Pari ābmua mag Akhaarta chukhu sim chan magan ma chan Cristo den khabam. ¹⁰Pari chadcha Cristo pāar thāar ee sīejem khai, pāach pekau gaaimua pāar moron jēbeg paaukhawiajā, pāar akharan ich mag iiu sīsiju, ya ich Ŋwandamau-chata pāar khaibag chugpaawi būhrjā pekau chukhu arrjo apuiwia naawai. ¹¹Chadcha mag Jesucristo phiriu autarr ag Akhaarta pāar thāar ee sim khai, magan mag pāar mor jēbeg paaukhabarmjā deeu Ŋwandamau mag ich Akhaar pāar ee sīejem gaaimuapai deeu phiriutkha auju.

¹²Jāan magau keena, cha māchdeu jaau chirumjo. Maa-chin chadcha Ŋwandam Akharagta ideu ichdeu ampierr apiju aai nūm maach dui. Pari jūrr dichdeu khōchagpierr nem wawaag chan būhrjā magju khaba nūm. ¹³Pari pārauta ūrbamjo sii pāach khōchagpierrta ich jäg nem wau wenurramun, pāran ichiita okhoo khaba okhooju. Mamū pārau mag sii pāach khōchagpierr aju khāai, mag Ŋwandam Akharau pāach juag oo nūm dui pāach garmuata warre podpupui amun chadau, magan okhooja ich mag pāar uu wenurraju.

¹⁴Khaphū abat: Thum ar Ŋwandam Akharagta ʉduraa amachig ichdeu nem jaau aig jaupinaa

i ipierr nem wau nūm khūn-ta chadcha Ŋwandam chaainau. ¹⁵Mag ich Akhaar deebarmua ich chaalinkha autarr chan, sii muig eegar chikham chogkha nūm khūnau amach patronnaan ogkhaajemjo ich okho wenurramkhīr khabajim. Magju khāai mag ich Akhaarta deetarr aawai irig jeeuwaijā chadcha ich ag Akharaupai būurjā inag chukhu irig Aai ichepiejem. ¹⁶Mag ich Akhaar maachig deetarrauta jūrr maachig jajaaukhamjo aajem, chadcha maach Ŋwandam chaalinkha nūm. ¹⁷Mag chadcha i chaalinkha naawai, ich Ŋwandamau ich aar paaukhabaimaa, maachig deeju a simjā chadcha deeju, magbaawai Cristo dui āba maachdeujā nem thum wai naam-khīir. Pari mag ich Ŋwandamau Cristo dui arrjo maach duijā wajapcha amkhīran, ich jäg Cristo dau aphū muig eegar nurraajerrjo maachjā agjo i gaaimua dau aug au wenurraju.

**Mug atag Ŋwandamau
maach dui wajapha aju**

¹⁸In mūig eegar aawain maachin chadcha mag dau aug wau wenurraju; mamū jūrr mug atag ūgthar paawaita wajapcha naaimaju khīrjuawai chan, mag dau aug wau nūmjā sii warag maadeu igbata sim. ¹⁹Chadcha mag sim khap aag pāade khīrjubat: Maadeu khaphū nūm, mug durr gaai maimua edjā eejā nem thūnūm thum ya is chan warr Ŋwandamau amach ompaatarrjo khaba thūnūm.

Mug maach wounaan dau aug wau nūmjo, īchab amjā waragta eegar paaukhamam. Pari maadeu khaphū nūm īchab, am mag thūnaab mamū, Ŋwandamau maach phiriutkha auwia īchab amjā deeu wajaug paapciiju. Magua amachdeujā magju khaphūmjo, Ŋwandamau maach ichdeu wajaug paatarr khūn dui dau daau beejuuta wounaan denjo sii nū khodthūnūm. ²⁰Warr Ŋwandamau mug durr ompaawai chadcha wajaphata waupciijim, mag gaaimua õor phithurg chukhu wenurramkhīr. Pari magtarra ta mag Adán pekau gaaimua chi durrpata warre ār jopjim. Mag ār sīsimjā ich khīrau khaba, ich Ŋwandamauta magpijim. Mamū ichdeu khaphū sīejim, ich mag khaigba sierram iek khaba, ²¹ewag pawiajā deeu ūwaai ichdeupai aaunaanjo por khoreu athamua maach ich chaalinkha nūm khūn dui āba wajaug paapciiju. ²²Maadeu khaphū nūm, mug durran uhi chaai awaagpaawai bi machgau idaau aadep aajemjota sim. Pari mag idaau thūnaawi ya athaawai onee aadeejemjo, īchab mug durrjā cha ich simjo sierram iek khaba, ichiita ijā īchab deeu durr wūjuúg paju. ²³Mamū is mag mug durr appai khaba, maach ich Ŋwandam Akhaar wai nūm khūnptata gaai machag nūm, Ŋwandamau da maach awaan beebea aawai. Magua maadeu jopkhaa i beepim khōsi nūm, mag maach ich chaalinkha ich dui thum āba phe athaawai maach mor mug dajēkhu khitūmta

tag meejā khaugba ich mag iiu nūsieg. Mamū mag Ēwandamau ya maachig ich Akhaar deetarr aawai maadeu khaphū nūm, maach dui magju a simjā chadcha ichdeu jaau simjo aju. ²⁴Chadcha maachin ya peerduwi nūm. Pari mag mug atag ich Ēwandamau maach dui wajapha aju a simjā ukha naab mamū, maach daúa chan agtha ooba nūm. Pārāu khaphū nūm, nem maadeu dich daúa ooju khīirju sīerr ya oobarm aigmua tag oom khōchag khaba aadeejem, ya dichdeu khīirju sīrro dich daúacha oobaawai. ²⁵Mamū ich agjo mag dichdeu oom khōchag thūnūmjā chadcha agtha ooba sim khai, magan oobam aigjā nem pūabaju. Magua, mag dau aug wau wenūrrawiajā āba Ēwandamau mug atag maach dui wajapha ajuuta khīirju wenūrrūm.

²⁶Mamū mag khīirju nūm appaijā khaba, ich Ēwandam Akharauta maach akhaardam kha thūu aadeewai uu maach akhaar juag oojem, magum phithurg waauwaijā āwatamkhīir. Magum gaaimua maadeu pod Ēwandamag jeeuju khaugbam iekhau sii “¡Eh, Ēwandam!” aawaijā, ich chi Ēwandam Akharauta maach khīirjug khaphū sim aawai, jūrr ichdeuta maach kōit warre ich Ēwandamagchata jaamaajem. ²⁷Ēwandam chi Ayauta maach khīirjug khaphū aajeewai, i Akhaar maach ee simuajā mag maach khīirjug igwia maach kōit nem jeeuwai, khaphū aajem khan ta jaau sī. Mag, ich Akharaujā

ichdeu khōsimjota jeeu sīewai ukhab khaba i iek ukhaajem.

Phithurg āwat nūm
gaaimuata Cristoou
maach khōsi aajemjā
warag khapcha pamam

²⁸Maimua maadeu khaphū nūm īchab, maach chi Ēwandam khōsi nūm khūunan dau aug waauwaijā magum gaaimua warag mug atag paawai dich uu amkhīrta udūraa magpiejem. Wajapcharan ich Ēwandamau khōsi simjo maach chadcha ich iek ukhabaawai peerdu autarr khūun dūita mag uu aajem, chadcha maachta ichdeu thūrkha autarr khūun aawai.

²⁹Mag ichdeu maach thūrkha auju nawe, agtha mug durr gaai oor chukhu nūwe, ichdeun ich iek ukhaju khūun khaphū arr aawai, makħħunta ich Chaai wajapha khitūmjota wajaug paapħiju aadejim, magbarm gaaimua ich Chaaita ewag pawijā wajaug paakhabar m khūun ag naam chi jooikha sīsimkhīir. ³⁰Mag ich Chaaijo wajaug paakhaju atarr aawai īs chadcha maach ich athee thūrkha auwia ich denkha atham. Mag ichdeu thūrkha aumam khūunan am pekau chugpaapħiwiia warrjā pekau chukhu arrjo apäajiem. Mag, ag najā pekau chukhu arrjo apūwi ich aar paaukhabaimaa-wain chadau ich Chaai wajapha wai simjo maachjā wajapha ich dui wai sīsiju.

³¹Mag chadcha ich Ēwandamau ich aar phe auwi ich Chaai dūimjo maach dūjā wajapha aju

khīirjunaata khaphū abat, muā pārag jaaukhem: Ōraun chadcha maach dui khaigba awiajā Ēwandamau ichdeu maach dui nem magju a sim aig, khaíu jūrr i juā chaaur nem waubarju. ³² Ēwandamau ich Chaajā īgkhaba, sii warag ȏdūraa maach thumaam khūun kōit thōopibarmua nem dee nūmjo deetarrta, jāgwi irua sii maachdeu nem inag ig nūmjā deeba abarju. ³³ Ich Ēwandamauta ūor wajaug paapuiwi warrjā ich mag pekau chukhu arrjo sim a jaaujemta, khaíu i ichaaur maach ichdeucha jūr autarr khūun igwia irig, "Jākhūnan agtha pū dui kulp pom nūm" abarju. ³⁴ Cristo ta maach kōit meewia deeu iiu phiiduwia maach peerdu autarrta, khaíu jūrr ichaaur maach khaibag waupibarju. Ante magpimaaugau ichdeuta ūgtharjā maach kōit jeeu sim. Maimua ichta mag maach kōit iekhaagjā Ēwandam dui iek theeg sīebahab. ³⁵ Mag sim dui maach nūmta, ȏpārau khīirjuawai maach phithurg au wenurrum dui ūrāu khāijā maach khaibag waukhiin, Cristoou maach dau āau khaawai khai? Wa khoju chukhu nūm dui khajūajā chukhunaa, sii chikhamnau maach dakhākhāu nūu awia maach thōobpuikhiinjā, ȏpārau khīirjuawai Ēwandamau tag maach khōchkhapha aawai khai? Mag khabam. Magūmuapai chan Cristo dui agdaujo maach khōsi nūm pod khecheu aubam. Būurjā nem inag chukhum, Cristoou maach daupii wai sim tag daupii apiba aag. ³⁶ Pari ichii ta ich Ēwandam iek phā sim gaai

jaau simjo, maach mag dau aphūt aju igwia īchab David khararraujā Ēwandamag magjim:

"Pū gaaimua maran
thōjuuta juurjem.
Nemchaain kheechjem aar
oveja thōon arrumjota
aajem ūrāu maar dui,
būurjā maach dau aug
khaugba." (*Sal. 44:22*)

³⁷ Pari phithurg au wenurrawiajā mag maach daupigau ȏdūraa ich thōopitarr gaaimuata magumjā podpuphi aajem; wajapcharan Cristo gaaimuama. Mamū mag appaijā khaba, mag phithurg āwat nūm gaaimuata īchab ich Cristoou maach khōsi aajemjā warag khapcha pamam. ³⁸ Magua mua khaphū chirum, ni ābmua jā pod Cristo juā eemua maach khecheu aubaju:

mūig eegar ich mag
phithurg au wenurrumua,
juau thōo nūmua,
Ēwandam chognaanau,
edjā eem dosāt beneu,
sii parhoobam beneu,
nem dau chigaa oo nūmua,
mūg atag nem obeberg maju
khīirju nūmua,

³⁹ ūgthaa edjā ee nem inag
thūnūmua,
mūg jēb gaai wa mūg jēb
eegar nem parhoobam nem
ich Ēwandamau wautarr
sīsidūmua khāijā
pod i juā eemua maach khecheu
aubam.

**Jacob chaain ewagam
khueunta Êwandamau
ich chaalinkha autarr**

9 ¹Aay keena, muchimeerba, maach meeun israelnaan parhooba aaidu wenarrum khueun khiijuwia chadcha mu gaai masi chiraajem. Cristo denkha chirumuuta mag iekha chirum. Mag num du ihab ich Êwandam Akharauta murug jajaau aajewai muchdeujä khaphu chirum, much seukhaba chirum. ²Much mag chirum gaaimua, maach meeun khiijuapierr mu thärau pod äwatbajujo aadep aajem, amau Cristo iek ukhaba naawai. ³Muchdeu Cristo isegwia muchta i jua machgau dau aphu ich mag chitumua jürr amta uu wenarraju khaphu akhiin, mua magumjä aba warag Cristoog much gaaita jua khuaba deepikham, am koit. ⁴Khan gaaimua mag chiru? Päach thumta chadcha much meeun aawai much khodnaanjo naawaima. ⁵Maach israelnaanta ich Êwandamau jur autarr khabab, ich chaalinkha awaag. ⁶Maach jooin du khabajä, ichta am wetum na juunthumiejo khörr jiumamua edaarjä ihab am arar wuu wai narrarr? Maach atheistta ihab ich Êwandamau maach jooi Moiseeg iek phäpim. Maach jooinag khabajieb, jäga irig jeeuju aai nu a jaaunaa ihab am chaain ewagam khueun eeta öor peerduajemjä thaabaju jaautarr. ⁷Maach jooin Abrán, Isá maimua Jacob ajierram, warrchajä Êwandamau jur autarr, am gaaimua

ewag pawi maach meeun ompaa awaag. Êwandam iewaa maach peerdu awaag wounag paawaijä mag jooi Jacob chaain ewagam khueun eeta thaabachejim. Ich mag parhoobam chaalinkha thaabachetarr wounpaita Êwandam aawai nem thum thünümjä ichdeuta khap sim. Magua, iita thumaam khueunau ich mag mug atagjä tho iekhaju aai num.

⁸Pari mag maach peerdu awaag Êwandamau ich Chaai päaiwaijä, maadeu khaphu num, maach meeunau chan wajap i igba, äaur khueunaupaita i igjierram. Magjeb mamu Êwandamau maach jooin du ich iekhatarrjo abajim aju khaba num. Ichdeu maach jooi Israelag, ajapcharan ich Jacoogpaima, maach meeun khapan apiju atarrjo, ichiita maach meeunan chadcha khapan thünüm. Pari mag khapan thünüm ee, thumaam khueun chan Êwandam chaain chaar khabam, israelnaan awiajä. ⁹Wajapcharan israelnaan anum khueunan, ich jooi Israel khararr denjo wajapcha Êwandam iek ukha num khueunta chadcha israelnaan charau. Magua, jooi Abrán chaain ewagam khueun awiajä, Êwandamau oowai, thum chan israelnaan chaar khabam. Êwandamau jooi Abranag, "Mug atagjä pu chaain khapan aju" ajim chadcha. Magtarr aawai jooi deeum chaai Ismael aajerr gaaimua agjo chaain paraa ajieb mamu, Êwandamau oowai, mag den chan i chaain chaar khaba, äba Isá chaainpaita ewag pawiajä i chaain chaarkha

n̄uisijim. ⁸ Magua maadeu khaphu aju aai n̄um, Abrán chaain ewagam kh̄uun awiajā thum chan Ewandum chaain chaar khabam. Āba ar Abrán khararr denjo ich Ewandamau nem wauju abarm ūkha n̄um kh̄uunta i chaain charau. ⁹ ¿Pārau khīr eyaa n̄u, ich Ewandamau Abranag nem deeju jaautarr? Irua magjebma Abranag: “Mug año urumuuta Saraau p̄urug chaai oo deeju” ajim, mag chaai oobarm gaaimuata ich ūorkhaju kh̄uun paarpaju igwi.

¹⁰ Mag, chadcha mag chaai Isá an̄um thaabawia ya jooipa s̄isiewai ūui Rebeca an̄um d̄ui pajim. Maimua ya Rebeca meísnaan gaai auwimuu aadem ee, ¹¹⁻¹³ Ēwandamau irig, “Pu chaain chi jooin aphobaadee chi naamta jūrr ich eenum chogkhaju” a jaaujim. Magju igwia īchab Ēwandamau ich iek ph̄apitarr gaai, “Jacobta mua ūrcha daupii ajugui” ajim, “chi naam Esaú khāai.” Pari Ēwandamau mag iekhaawai agtha amach ād bi ee naajim, amau nem khaibgam wa ūuum khāijā wauju nawe. Mag Ēwandamau chi eenum Jacob d̄uita wajapha aju atarran, chi Jacou nem wajapha wautarr gaaimua khaba, warrgarwe ich Ēwandamau i d̄uita magju arr aa-wai ajim, Ēwandamau ichdeu ūor igbarmta iigjem a khap amkhīr.

¹⁴ Mag Ēwandamau chi naam d̄ui magbanaa chi eenum d̄uita magtarr aawai, ¿maadeu “Ēwandamau sii parhoobata nem wau sierrum” aju aai n̄u? Pod mag iekhaju khaba n̄um. ¹⁵ Biek āb ich Ēwandamau Moiseeg magjim:

“Mua chan sii òrau khīrjuajemjo khīrjuba, m̄ach khīrjugpierra nem wau chitum” ajim. “Muan m̄achdeu ūor dau aug khaugam khōsim kh̄uunta eeg oo chitum” ajim. ¹⁶ Ichdeucha mag s̄iewai sii òrau amachdeu nem wau n̄um gaaimua wa amachdeu waupim khōsi n̄umjo khaba, Ēwandamau ichdeu eeg oom khōsi oo sim gaaimuata am d̄ui mag ūu aajem. ¹⁷ Ichdeu mag nem waau-jem igwia īchab ich iek ph̄a sim gaai Egipto durram rey igwia magjim: “Puch thāar theegau mu ichaaur chirum gaaimua, p̄urug m̄ach jua theeg oopinaa mug durr gayam kh̄uunagjā m̄ach jua theeg khakhapdo amkhīrta pu mua reikhapi chirum” ajim. ¹⁸ Wajap-charan Ēwandamau mugta sim: Ichdeu dau aug khaug paraa am khōsim kh̄uunta dau aug khaaug-jem; pari ich agjo īchab ichdeu thāar theeg apiju kh̄uunan warag thāar theegta apiejem.

¹⁹ Pari mua mag chirum ūrwia ābmua khāijā, “Mamu ichdeu mag simta, jāgwi irua ūor khaibag ee puibarju mag ich iek ūrba arr paar. ¿Ichiita amau ichdeu khōsi simjo wau n̄um khabá?” aju. ²⁰ Pari mag awiajā, ¿ichii-ta ich mag ober s̄iebá? Maach khai agá sii Ēwandam maachjom kh̄uunjo i jawaag. ¿Maach sii ichdeu ompaatarr kh̄uun khabá? ¿Pārau oowai thūriu ich khatarrag, “Khanthee pua mu jāg khapuijí” aju aai sii? ²¹ Chi thūr khamieuta ichdeu kham aig kha-ju aai sim ich jēbeu. Sii thūrjom parhooba juu chogaagpai khanaa

ābam jēb denpai sīi thepjom khāijā ooimū khamajem agjo, sīi ūor di chaauram khūun beewaipai ag ee au khoog. Ich agjota nūm maachjā: Ēwandamau maach dui ichdeu am aig aju aai sim.

22 Mag sīewai ichdeu khōsi simjo warre ūor khaibag ee pūi-khiinjā, khaíu i ichaaur abarju. Pari magba ich jua theeg oopieg ūor amach pekau gaaimua sīi khaibag ee pūiju aai sīerrta, ich khīir machag āwat wai sīejem. 23-24 Ich agjo īchab ich wajaug oopieg maach chi thūrkha autarr khūunjā khaibag ee pūiba sīi eeg oowai, khaíu i ichaaur abarju. Ichiita ich aar awaag ichdeu thūrkha aum aig thūrkha auju aai sim, judionaan wa judionaan khabam khūun awiajā. 25 Magua, mag judionaan khabam khūunpa thūrkha auju igwi, ich Ēwandamau Oseas khararrag ēsap phāpitarr gaai jaauwai:

“Warr mū ūor khaba arr khūunjā mūch ūorkha aumaju;
maimua mūchdeu daupii khaba arr khūunjā
īchab daupii aju” ajim
Ēwandamau. (Os. 2:23)

26 Maimua īchab ich Oseas ēsap phātarr gaaipai agjo ich Ēwandamau judionaan khabam khūunag,
“Pāar chan mū phobor khabam”

atarrta, deeu ūwaai naspawi ich-deupai amag,

“Pāarjā īchab ich mag iiu sīerrum ag Ēwandam chaainkha nūisiju” ajim.
(Os. 1:10)

27 Pari jūrr Judionaan igwia, jooi Isaías khararrau magjim:

“Jooi Jacob chaain ewagam khūun khapan sīi phūas igaaum mosdau khapanagjo thūnaawiajā, thum chan peerdūtkhaba, āaurpaita peerdūtkhaju” ajim,

28 “mūigmua atag maach Por Ēwandamau mūg durr i agkham ed tag ich khīir machag āwatba warre am gaai jua khūabata deeju aawai.” (Is. 10:22-23)

29 Ēwandamau mag āaur khūunjā dau aug khaugba akhiin, ābjā peerdūbaju. Magju igwia īchab nawe ich Isaías khararrau mūg phājim:

“Maach Por chi jua thierriu maach dau aug khaugwi maach jooin den chaain ewagam khūunjā chukhu apitarr amuan,
īsin maachin Sodomapien Gomorrapien dui arrjota ya chukhu aajeekham” ajim.
(Is. 1:9)

**Judionaanaujā īchab
maach peerdūajem iek
ukhaju aai nūm**

30 Ēwandamau ich iek gaai mag jaau sīsidūm ūrwia maadeu khan abarjuma. Judionaan khabam khūunau chan nem wajapha wau nūm gaaimua amach peerdūjujā ēkhaba naajim; mamū Jesucristo amach kōitpa meetarr ukha nūm gaaimua Ēwandamau īchab amjā pekau chukhu arr khūunjo apūjim. 31 Mamū jūrr judionaanau

magba, mag ley gaai jaau sim
ipierraan nūm paarta Ēwanda-
mau amach khaibag chukhu arr-
jo apūijupii awi, āba mag leita
ūrkhaju ēkhaajeejim. Pari par
mag ūrkha auju ēkhaajerjā pod
ūrkha auba arr gaaimua, Ēwan-
damau am pekau chukhu arrjo
wajaug paapūibajim. ³² ¿Khan jāg-
wi? Mag ley gaaipai naam khōch-
gau Cristo amach kōit meetarrjā
igba, sīi nem wajapha wau nūm
paarta Ēwandamau amach pekau
chukhu arrjo apūijupii awiama.
Amachdeu Cristo igba narr gaai-
muata sīi khūdjā ee mokpor pom
sim dūita thēubaimamjo ajierram.
³³ Órau Cristo dui magju igwia,
Ēwandamau ich iek gaai jaauwai,

“Mua woun āb p̄hi chirum”
a sim “Jerusalén phobor
ee.

Ar i igba abarm khuuñ
atheen, maan sii warag ag
gaaimua òor buheu suwi
burrmkhiiр khudjá ee mok
jiir simjota aju, chadcha
amau i oowai muchdeu
puitarrjá ukhaba i ighbaju
aawai.

Mamū ūu i isegba warag
i au nūm khūn chan
naspawiajā ūwaai amach
daujā merag phebaju,
wajaphata i duī nūisiju
aawai” a sim, ich
Ēwandamaucha, Cristo
igwia. (Is. 28:16)

10 ¹Cristo gaaimua khodamanan, muan much meeun judionaan peerdūpim khōsita chiraajem. Magua Ēwandalamag jeeuwaijā magta irig jeeujem

am kõit, amjā peerdūtkhamkhiiр.
2 Mu am igar chirum, chadcha
amaу Ėwandamag amach eeg
oomkhiiр i pierraа am khosi naa-
wai. Pari mag nümta ich Ėwan-
damau nem waupim khosi sim
chaarta jürr bigaau ausiu nüm,
3 Cristo maach thumaam khuuн
kõit meetarr gaaimuata Ėwanda-
mag amach pekau chugpaapijujä
khiiрjuba. Amaun sii amachdeu
amach jooin i үүрkhanaa Moi-
seeu ley phä pharrjä wajapha
үүрkha nüm paarta Ėwanda-
mag pekau chukhu narrjo amach
wajaug paapiju ēkhaajem. 4 Pari
äba Cristo maach kõit meetarr iek
үүkha nüm gaaimuapaita Ėwan-
damau mag pekau chukhu arrjo
apääijem. Magua, Cristo gaaimua
khaba sii ley үүrkha nümua chan
peerdūju ēkhaju khaba nüm.

5 Mag ley սարկհա նմ գայ-
մա օօր պերծոյ ակինյա, պա-
դե Մօսես փա քար և էր
բա: “Ար չի լեց գայ յառ սիմյո
թումա վայափա սարկհա աւ սիմտա
Էւնդամա պերծ այս” ա սիմ.
Պար մաշ պեկասնաւ, խաւ
մագ սարկհա աթայ. 6 Մամ մաց
խաւ յուր սի Քրիստո մաշ պեկաս
կօտ մետար սար նմ գայմա
պերծոյ ից վա, ածա փինհուրց
սիմ այս խաւ նմ. Մօսէս
իքհօն “Ողթա ի արշա մավա
իր դիշ պերծ ավաան բեպիյս
խաւ նմ.” Հայ՞ ա ի բե-
սա մաշ պերծ ավաան մաշ
կօտ մետար ավամա. 7 Իշ աց-
յո իշաբ մաց ից վա յասուալ,
“Օօր քեշտար խսն արյա մայս
խաւ նմ” ա սիմ, “դիշ պերծ
աւմքիւր.” Հայ՞ ա ի սիմ

phiid̄wi mam khaba s̄iewaima. ⁸Magua, m̄uchdeu jaau chirumjō, phithurjā khaba ni warpjā maba, sii Cristo maach kōit meetarrta chadcha ukkananaa irigta dich peerd̄piju aai n̄um. ⁹Wajapcharan pua thāraucha ukkananaa puch idamaucha, “Jesucristo chi meem arrta Ēwandamau deeu phiriu autarr aawai ichta m̄uch Porkhapiju” amun, p̄e peerd̄tju chadcha. ¹⁰¿Jāgwi magju aai sī? Thārau ukkananaa n̄umuapaita Ēwandamau maach pekau chukhu arrjo wajaug paapäijewaima; maimua ich agjo dich iiucha dich thāar ee ukkanatarr warm khueñag jaau n̄umuapaita uu ichdeu maach peerd̄tju aaujeewaima.

¹¹Ēwandam iek phā sim gaai jaauwai, “Chadcha maach Porou amach peerd̄tju auju khaphu i iek ukkananaa chan naspawiajā amach daujā merag phebaju” a sim, “ich mag wajaphata i d̄hi wenurraju aawai.” ¹²Mag sim aiguin judionaan wa judionaan khaba awiajā īsin thum ābata thūnūm Ēwandam dau na; ich ābam Jesupaita thumaam khueñan Porkha sim. Magua, ar thum ichig jeeu n̄um khueñan d̄uin Jooi wajaug khitum. ¹³Jooi mag khitum igwia Ēwandam iek phā sim gaai, “Ar thum chi maach Porogta amach dau aug khaugpi jeeu n̄um khueñan, uu peerd̄tjhajugui” a sim. ¹⁴Pari mag pāach peerd̄um-khīir irig jewaagan, ichiita nacha pārau i iek ukkananaa aai n̄um; mag ukkananaa ichiita pārau i iek jaau n̄um ūrju aai n̄um; mamu mag i iek ūraagjā chi jaaujem khueñajā

paraajā aai n̄um, ūrag jawaag. ¹⁵Pari jāga mag chi jaaujem khueñajā paraajā aju, chi ya ukkananaa am p̄ibam. Pari judionaanau ya chadcha Jesús iek jaau n̄um ūrwi naawai, khan atcha tag ūrm khōsi nu ukkananaa. Ēwandamau nawe ich iek jaau-piejem khap ich iek phā sim gaai jaauwai, “Jāg òor peerdaajem iek jaau wenurraju ukkananaa khittheem” a sim.

¹⁶Pari judionaanau mag maach peerd̄ajem iek ūr n̄umjā, peer thumaam khueñauta i iek asekasba, āaur khueñauta uu ukkananaa durrum, Isaías khararrau, “Señor, par mua p̄e iek jaau wai jēed̄t khitumjā, khaíu ukkananaa sī” a iekhatarrjo. ¹⁷Pari mag amau wajap ukkanabajeib mamu, m̄uchdeu jaau chirumjō, ichiita ābmua Cristoou maach peerd̄ajem iek jaauju aai sim; magbaawain chadau mag iek ūrwiata ukkananaa aai n̄um.

¹⁸Pari ābmua khāijā, “Magan judionaanau ya Cristo iek ūrwi naab” aju. ūrwi naama amaujā īchab, durr thum judionaan n̄uhidumpierr ya Ēwandamau maach peerd̄ajem iek jaau n̄um ūrwi naawai. Magju igwi Ēwandam iek phā sim gaai jaauwai,

“Am iek durrpierr durr
warpham magwe ūrjem”
a sim. (Sal. 19:4)

¹⁹Pari deeu ūwaai p̄aaba ābmua khāijā, “¿Magan jāgwi judionaanau ukkanabajierrá? Wa sīta amachdeu ūrtarrjā khaug-p̄ibajierráwa” aju. Āhā, pari mag khaugba aawai khaba, sī i

igmapha arr aawaita i khaugbam-jo apñijierram. Pari mag ich isegbaawai jūrr judionaan khabam khūnta dau aug khaugwia ƿu amach peerdujā amag khaphu apijim ich Œwandamaau. Magju igwi Moiseeg mug jaupijim ichdeu:

“Pārag ƿkhapiju khääi
pārjo Hebreonaan khaba
aawai sīi mūch khaugba
nurrjeem khūnagta
ūrcha ƿkhapiju, mag oowi
pāachdeujā agjo ƿkham
khōsi ƿkhamkhiīr.

Ag na mag mūch khōsi ajujā
khiīrjuba aajerr khūnagta
ūrcha ƿkhapiju, mag oowi
pāar iekkhōr waumkhiīr.”

(Dt. 32:21)

²⁰Maimua ag khur ewag pawi Isaiagjā īchab Œwandamaau judionaan khabam khūn igwi mug iekhapijim:

“Ar būrjā mū ooju
khiīrjuba aajerr khūnau
mū baauju;
maimua ar būrjā mūrug
jeeujā jeeuba aajerr
khūnag mūch khaugpiju”
ajim ich Œwandamaau.

(Is. 65:1)

²¹Mamū jūrr judionaan igwia ich Œwandamaau magjim īchab:
“Chadcha amach thāar
theegau mū ipierraajā
khaba naab mamū,
nem īs khabam mūch
igamkhiīr am nū chirum”
ajim. (Is. 65:2)

Judionaanta Œwandamaau ich
ōorkha awaag jūr autarr

11 ¹¿Pārau khiīrjuawai,
Œwandamaau ich ūor iseg
wai simjo sī? Mag khabam. Mag
akhiin mūjā irua nawe isegpu-
kham, mūchjā īchab judionaan
dūi thūr āba chiraawai. Mūun
maach jooin Abrán khararr ag
chaain ewagam khūn Benjamín
aajerr ag chaain deneu. ²Œwan-
damau warrgarwe ichdeu ūor
jūr autarr khūn chan isegba
sim. ¿Pārau khiīr eyaa khaba nū,
warr jooingar Œwandam i jaaujem
khūn pom khechtarr jaar jooi
Eliaau Œwandamag jeeumamua ya
i ich appaita chirum a iekhatarr?

³Irua Œwandamag,

“Señor, pū i jaaujem khūn
thumaa wir aig maach
meeun judionaanaupai
khechpñiwia,
purug jeeujem deg nem inag
phaajemjā ārkhuñipñiwi,
āba mūch appaita
chirumgui” ajim.
“Mag mūch appai chirum
āba, mūjā dūi thōopñim
ig nñmogui” ajim.

(1 R. 19:10,14)

⁴¿Pari pārau agjo khaugba nū,
Œwandamaau irig,
“Elías, pū pñch appai khaba
sim;
pū denjo mū khōsi nñm
iekhau būrjā Baalag
jeeuba arr khūn siete
mil phe wai chirum” a
iekhatarr? (1 R. 19:18)
⁵Maagwai ich Œwandamaau Eliaag
magtarrjo, īs ewag pawiajā īchab

agtha mag warrgarwe i õorkha th̄n̄m kh̄un̄an agtha th̄n̄m. Pari mag th̄n̄m̄n, ich Ēwandamjā õor d̄i wajapha khitaawai ūu ich garmuata maach dau aug khaugwi mag ich õorkha awaag j̄r autarr gaaimuata mag th̄n̄m. ⁶Mag õor d̄i wajaug khitaawai ich garmuata maach j̄r autarr aawai, pod i dau na wajapha naawaita irua maach j̄r aujim ajujā khaba n̄m. Mag akhiin, mag dich wajaug n̄m paarta phag n̄mjo aawai, ya ich Ēwandamau ich garmuata maach dau aug khaugjim abakham, ich õor khamkhīir.

⁷Wajapcharan m̄gta sim: Judionaan thum chan Ēwandamau wajaug paapuibajim, amachdeu nem wau n̄m paarta irig amach ajaug paapim khōsi narr aawai. Åaur kh̄un̄n Ēwandamau ich garmua j̄r autarr kh̄un̄n paita chadcha pekau chukhu aa-jerrjo wajaug paapuijim; pari tagam kh̄un̄n ichdeu j̄r auba arr kh̄un̄nan ichdeuta warag am th̄aар theeg apijim. ⁸Ar agtha mag th̄n̄m kh̄un̄n igwi ich Ēwandamau ich iek gaai jaauwai,

“Mua am dau kh̄ipinaa
kachpa kh̄ipi auju” a sim,
“oo n̄m̄ta oobamjo
amkhīir, maimua ūr n̄m̄ta
ürbamjo amkhīir.

Magtarr aawaita ū ewag
pawiajā ich agthata
s̄isid̄m a sim Ēwandamau,
ichig amach wajaug
paapijujā khīrjuba.”

(Dt. 29:4; Is. 29:10)

⁹Maimua ūchab Ēwandam oomapham kh̄un̄nag mag khīrjipi-maaugau, jooi David khararraujā irig jeeumamua magjim:

“Ēwandam, ar riknaan puch oomapham kh̄un̄nag ideu amach phiesta athee thach pom wauwi khopibá, juau ogthom puch dau na wajapha naawaita mag phiesta khamkhīrjā pua amachig nem thum dee chirūm amkhīir.

Pari amachdeupain mag n̄m gaaimua p̄u d̄i wajapha n̄m an̄m ee, puchdeupai am gaai mas deebá.

¹⁰Dau phuu n̄m̄ta warag am dau kh̄sumjo apibá, amach khaigba n̄m̄jā khaugba amkhīir.

Mag n̄m d̄i ūchab nem ch̄ukh̄um̄ta wai wen̄rr̄um̄jo, ideu am ich mag phithurg au wen̄rr̄apibá” ajim Davidau, Ēwandam oomapham kh̄un̄n igwia.

(Sal. 69:22-23)

Judionaan khabam kh̄un̄njā uu peerd̄utkhaju aai n̄m

¹¹Magan jägáwa. “Judionaan nau mag Cristo igba arr gaaimua, magan warreta Ēwandamau am isegbapib?” khāijā aju äbmua. Pari mag khabajim. Magju khāai ante mag maach meeunau Ēwandam ichaaur awi Cristo igba arr gaaimua, jūrr judionaan khabam kh̄un̄nta uu Ēwandamau peerd̄utkha aumam, mag

judionaan khabam khūnauta unctiona phobaadem oowia judionaan iekkhōr wauwi agjo ukham-khīir. ¹² Magua khaphū abat: Mag judionaan Cristo igba arr gaaimua jūrr judionaan khabam khūn duita Ēwandamau dūrrcha uu aajem khai, magan judionaan thumaam khūnau Ēwandam iek ukha phobaadeewai charā, agjo Ēwandamaujā īchab uuchata aju am dūijā.

¹³ Judionaan khabam khūn, mua pārag magkhim īchab: Muun chadcha ich Ēwandamauta jūr aujim, pāar ee ich iek jaaumkhīir. Magua, much meeun dui iyūu aawai maata muan amag jajaau aajem, ¹⁴ mag ūrbaawai iekkhōr wauwi agjo pāar denjo ukhabaawai īchab āaur khūn khāijā Ēwandamau peerdu aumamkhīir. ¹⁵ Ēwandamau mag judionaanag ooba siutarr gaaimua pāar judionaan khabam khūnagta jūrr ich dui khōināa wenurramkhīir ich iek ukhapi simūn, chadcha wajaug sim. Pari mug atag ichdeu judionaanagpa ukhapibarm edta wajapcha aju. Magbarm aigta mag i igba narr gaaimua khech nūmjo narrjā deeu phiidukhabarmjo nūisiju. ¹⁶ Pārau khaphū nūm, pabūjā jēb ūtag ee simūn, thum chi piu nenergjā e ūtto thūnaaju. Mag sim aig ich jooi Abranta chi pabūjo sīebahab, maagwai judionaan chi piu nenergjota thūnūm. Magua, ich jāg warrgar maach jooin Abrán khararrjā ich Ēwandamaucha jūr autarrjo, īs ewagam judionaanjā

ichiita Ēwandam ūorkha wenurraju, amjā mag jooi chaain aawai.

¹⁷ Pari judionaan mag olivo chaar gaaim chi piu nenergkha narrta, amachdeu ukhaba arr gaaimua sīi chi piu khōgkhatarrjo naabahab. Maagwai pāar chi judionaan khabam khūn uu ukha wetum khūnuta, pāachdeu ukha nūm gaaimua mag khōgkhatarr gaai olivo weeta thaaphe jiirtarrjo naabahab. Mag deeum pa gaaita sūrkha ober nūmjo nūm gaaimua, ich Jooirau Abranag nem deeju jaautarrjo, pāraujā uu īchab i juu eem nemdam auba aajeeb. ¹⁸ Pari Ēwandamau judionaan isegwia mag olivo piu khōgkhatarrjo nūm daar, pāachdeuta uu ukha nūm awia oob jūrr am kha isee amiet. ¿Pārau khaphū naabá, pabūjā chi piúata wai dūnaaba chi kharauta wai dūnaajem? Ich agjota naabahab pāarjā, judionaan chi khaarkha nūm gaaimuata sīi pāarjā sūrkha nūmjo naawai. Magua judionaan chukhumuan, pārau pod Ēwandam khaugbakham.

¹⁹ Pari magbaa ābmua khāijā, “Āa, pari mag chi piu khōgkhatarr jūrr muchta chi nemjūr chaar khāijā wajapcha chiraawai, ġmūuta ag gaai sūrkhamkhīir khabajī?” khāijā aju. ²⁰ Mamū pāade khīrjubat: Ēwandamau am dui chadcha mag papiu khōgkhabapūimjo ajim, ich iek ukhaba arr kōit. Pari pāar chan chi khaar chaar khabam; pāran sīi am khāai ukhatarr gaaimuapaita mag sūrkha thūnūmjo nūm. Mag naawai oob pāach thomiet.

Magju khääi iekhaawaijä agpierraata iekhabat. ²¹Pääde wajapha khiiрjubat: Œwandamau amta ich garmua jür autarr khüen aawai amachta chi pabü chaarkha narrjä mag ich isegbaawai am gaai sii par daúa ooba arr khai, magan pääar gaai charä am denjo ükhabamün irua juu khabacha aju, sii am gaaimuata sürkha nümjo naawai. ²²Pääde mu iek ürbat, pärag jaaukhim: Œwandaman chadcha wajaug khitüm öor dui; pari ichab örau ich igba aawain, am dui khiiр masi sierrüm. Magua mag judionaan ich iek ükhaba arr khüen duijä sii am gaai par daúa oobajim. Pari pärau ükhatarr aawai ich garmuajä pääar dui nem wajaug sim. Pari mag wajaug sim khaphü ab mamü, ichiita irua khösi simjota aju aai nüm; magbamün päran warm khüenjo irua isegju. ²³Pari chadcha Œwandamau mag am isegtarrjä amau deeu ükhab khaba ükakhiiin, Œwandamau deeu am igju. Magbaawai deeu ich öorkha athaawai üwaai chi papiu khögkhatarrtta sürkhapi athamjo aju, mag atheejä i juu theeg siewai. ²⁴Pääde khiiрjubat: judionaan olivo chaar piu nenergjota nüm, Œwandam öor aawai; pari pääar judionaan khabam khüenan sii olivo chi we piujota nüm. Mamü mag nümta pääachdeu ükhatarr gaaimua jürr olivo chaar büuta thaaphenaa ag ee sürkhapi athamjo ajim, ichab ich öorkha awaag. Pääar dui magju aai khaba narrta Œwandamau magtarr khai, judionaan charä, amachta mag olivo chaar piu

nenergkha nümjo naawai, Œwandamau deeu sürkhaímu sürkhapi auju, amach khögkhatarr por gaipai.

Œwandamau thum agdaujo öor dau aug khaaugjem

²⁵Cristo gaaimua khodannaan, päächta thonaa pääachdeuta judionaan khääijä khapcha num am ugu, warrgar khaugba aajerr iekta pärag khap apim khösi chirüm. Iin chadcha judionaan thum khabam mamü Œwandam iek ükhamaaugau thäär theega thünüm khüenta ürpai thünüm. Mamü amau jäg ükhaba numün, jaan judionaan khabam khüen warregarwe ich Œwandamau jür autarr khüenau thumaa ükha nüm orapaita jäg thünüm. ²⁶Mag ich Œwandamau jür autarr khüenau thum ükha phobaadeewaita maar meeun chi judionaanjä dui agjo ükha phobaadewi peerdukhaju. Maar meeunau mag ükhaju igwia, jooi Isai-aau Œwandam iek phä sim gaai jaauwai,

“Jerusalén phobor eemuata woun oberju” a sim,
“maach peerdu auju.”

Maguata ewag pawijä
maach chi Jacob
chaalinkha nüm khüen
maach pekau eemua
maach peerdu auju” a sim.

(Is. 59:20)

²⁷Maimua agjo ich Œwandamau jooi Jeremiegjä,
“Müchdeu ag nawe am jooin dui iekhatarrjo müchdeuta am pekau chugpaapniju”

ajim, maar chi judionaan
igwia. (Jr. 31:33-34)

28 Ÿsin maar meeun judionaan pom sii amach garmuata Ÿwandam dui iekkhōr au thūnūm, maach peerduajem iek amachdeu iseg nūm gaaimua. Pari amau mag nūm aig, jūrr pāar atheen wajaugta sim, mag amau iseg wai nūm gaaimuata uu pārau ūkha naawai. Pari amau mag ich iseg nūm āba, Ÿwandamau am khōsinaa agtha ich ōorkha auju khīirju sim, ich garmuata am jooinjā jūr autarr aawai. **29** Wajapcharan Ÿwandamau ichdeu nem deebarm chan tag khecheu auba, ni ich iekhatarrjā deeu naspawi ichaaupapa aba sīerrūm. **30** Wargarin chadcha pārau Ÿwandamau jaau sim ichaaurta nem wau wenurrajim. Pari is jūrr judionaanta warrgar pāar thūnarrjo Ÿwandam ichaaur thūnaawai jūrr is Ÿwandamau uu pāarta dau aug khaug sim. **31** Pari mag is amau Ÿwandam ichaaur nem wau nūm āba, ichiita mug atag Ÿwandamau pāar dau aug khaug nūm oowia amachdeujā deeu ūkham khōsi aju. Mag amaujā pāar denjo ūkhabarm edan chadau Ÿwandamau amjā dau aug khaugab khaba dau aug khaugju. **32** Wajapcharan thumaam khūunta Ÿwandam ichaaur nem wau wenurrum gaaimua, ni ābjā i dau na wajapha sim aju khabam; ni ābmuajā wir aigpai jāga ich wajaug paaphi-jujā khaugba sim. Pari Ÿwandamau thumaam khūunta mag wai simūn, judionaan wa judionaan khaba awiajā, ich garmuata thum

agdaujo õor dau aug khaugaagta mag wai sim.

33 Ÿwandamta chadcha õor dau aug khaugaag thumaam khūun dui wajapha khitūm. Maach khīirjug chan i khīirjug dui barbam. Ichdeuta õor peerdu awaag ag nawe waujujā thum khaphū ajim. Irua õor dui nem wauju khīirju wai sim chan pod ābmuajā jaau auba, ni irua nem wau simjā khaugba aajem, jāgwi jāg wau-majē. Mag ābmuajā i khīirjug dui barbaju igwia, Ÿwandam iek phā sim gaai jaauwai,

34 “Khaiú mug nūm aig maach
Por ūgthar chirajem
khīirjug khaphū sī” a sim.
“Khaiú irig wawí iekhamajū
aai sī, ichdeuta khapcha
sim awi” a phā sim.

(Job 15:8; Is. 40:13)

Maimua,

35 “Khaiú ūrcha irig nem
deewi sī, jūrr ag paar ajués
irig nem jewaag” a phā sim
agjo. (Job 41:11)

36 Nem thūnūmun thum ich deneu, ichdeuta thum ompaatarr aawai. Ÿhab nem thūnūmun i gaaimuata thūnum, ichdeuta thum wai dūnaawai. Thumaam khūunag ich tho iekhamkhīirta magum nem thum ompaatarr aawai ichta mug atag pawiajā ich mag thumaam khūun khāai ūrpai sīerrūm iekhau.

Jāga Ÿwandam atheepaita
wenurraju aai nū

12 ¹Cristo gaaimua kholmanna: Maguata ich jāg Ÿwandamau maach dau aug

khaug paraa khitumjo, muan pāragan pāach cha maach iyuu numchata ideu Ēwandamag ich denkhapi athat a chirum, āba i atheepai ichdeu khōsimjo wajapha nem wau wenurraag. Magnata irig jeeu wenurraju aai nūm. ²Oob sii parhoobam khūnau jāga wenurraju aai nū a jaaujemjo amiet. Magju khāai ideu Ēwanda-magta ichdeu khōsi simjo pāach khīrjug wajaug paapibat, ichdeu pāachig nem waipi jaau simta khap aag: wajapcharan mag khai magan khani i dau na wajapcha sī a khaphē nūm dui khani irua khōsi sī a khaphunaa īchab jägata nem agcha wau wenurraju a khap aagma.

³Keena, Ēwandamauta mūrug Cristo iek jaaujem khapitarr aawai pārag magkhim: Oob pāachta pāach khapeen khāijā wajaug atcha nūm a khīrjumiet. Mag khāai āba Ēwandamau khīrjug dee simpieripaita i athee nem-dam wauju aai nūm khap, dich igju awiajā nem agchata jaabat. ⁴Maach mor gayan chadcha nem khīr khapan khīr pogkhe thūnum. Mag thūnaawai nem khīr pogkheta waaujem. ⁵Maach ich Cristo iek ukkanha nūm khūnja ich agjota thūnum īchab, khapan. Mamū mag khapan thūnum khūnauta jūrr Cristo mor ābpai ompaa au nūmjo nūm. Mag khapan thūnumta mag i iek ukkanha nūm gaaimua jūrr chikham gaai sōpigkha thūmjo nūm. Mag naawai jūrr agdaujo chikham iigjem.

⁶Mag khapanaam khūhr aawai maachdeu ukkanhatarr iek gaaita ubu paaukhamamkhīr Ēwanda-mau maachig ich jua theeg deejem, ichdeu khōchagpierr agjo khīr pogkhe nem waumkhīr. Magua, irua maachig ich iekta jūrr deeum khūnag jaaum-khīr ich jua theeg dee sim khai, magan mag jua theegau maachig khīrjugdam barpibarmpierre i iek jaauju aai nūm. ⁷Wa sii dich khapeen juag oomkhīr khāijā ich jua theeg deetarr wai sim khai, magan am juag oom khōsi oobā. Sii chikhamnag ich iek jaaum-khīr maestro khāijā khapi sim khai, i iek jaau nūm gaaipai sīsī. ⁸Öor wawiejem khīrjug khāijā puchig deetarr puch gaai wai sim khai, magan warag öorta wawaii. Phatkhon athee khāijā uu Ēwandamau puch eeg oowi sim khai, jūrr öordam khīr jäsen-khawi amagjā deem khōsi deebā. Chi ukkanha durrum khūn ee chi porkhamkhīr khāijā ich jua theeg deetarr khai, magan wajaphata i phidag waubā. Chikham dau aug khaug nūm khūnja, pāachdeu öor dau aug khaaugwai onee abat.

**Jāga aju aai nū maach
chi Cristo iek ukkanha
nūm khūnau**

⁹Chadchata pāach khapeen kha khōsi abat, sii am khīrpai khaba. Nem khaigbam isegnaa nem wajapham wau nūm gaaipaita nūsīt. ¹⁰Khod ābam khūnjo agdau-jota pāach khapeen kha khōsinaa, dich garmuata ūrcha am khīrag eenaag agdaujo chikham

respetaabat, amta dich khääi ūrpai nüm khüunjo.

¹¹ Maach Por Jesucristo athee phidkhaawai oob khuseukha phidkhamiet. Magju khääi khiiр phiphiragta abat.

¹² Êwandamau mug atag maach ich aarcha phe auju khaphu naawai warag onee naat. Cristo gaaimua pāach dau aug wauju khaphu nümjä warag khuphiita aududut abat. Mag nüm dui Êwandamag jeeu nüm chan oob khiiр okhoo jeeuba amiet.

¹³ Mug Êwandam iek үkha durrum gaaimua i öorkha thünüm khüunau nem iigwai pāachdeuchata ig nümjo abat, am nem ig nümdam jopkhaa audeeg. Warp-mua khäijä beewi pāach aig khäyaag di jeeucheewai am dui o wajapha abat.

¹⁴ Pāach Cristo iek үkha nüm gaaimua örau khäijä pāach dui khaigba aawai oob am thöp iekhamiet. Magju khääi warag am köt Êwandamagta jeeubat, Êwandamau am duijä uu amkhiiр.

¹⁵ Cristo gaaimua dich khodkha thünüm khüun onee aawai dui onee abat; wa jürr äb khäijä gaai machgau okhiiрjuu khäijä oowai dui gaai masi abat.

¹⁶ Pāach eepai sii chipar chipar aju khääi, maach Por Jesucristo athee nem wawaagjä nem par daúa ooba warag i äba abat. Oob pāachta dich khapeen khäijä ūrpai aju ēkhamiet; magju khääi sii warag parhooba serbiibam khüunjota abat. Oob pāachdeuta chikham khäijä ūrpai khaphu nüm a khiiрjumiet.

¹⁷ Chikhamnau pāach khaibag waauwajä oob agjo am khaibag wauju khiiрjumiet. Magju khääi thumaam khüun daar äba nem wajapham appaita wauju ēkhabat, äbmuajä pāach eugar khaigba iekham uguia. ¹⁸ Pāach garmua chan oob dich khapeen dui khiiр aumiet. Magju khääi sii thumaam khüun dui khöinaa wenurrajuuta ēkhabat. ¹⁹ Hermanonaan, pāach dui khaigba arr jürr awi oob pāach juuta chikham gaai na deemiet. Magju khääi ideu Êwandamagta jürr am dui ichdeu khap apibat. Magum igwia ichdeujä ich iek gaai,

“Muata am dui muchdeu khap aju aai chirum” a sim.

“Pāach dui jäg nüm paar ideu murugta deebat, muata am gaai oopikhim” a sim Êwandamau.

(Dt. 32:35)

²⁰ Maimua agjo,

“Puch kha ukhurm woun khäijä jasoo khitum oowai wajapha i jähogbaphi; wa obisi khäijä khitum khai, khüwagdam wa dodam khäijä dopibaphi” a sim.

“Pua mag wajap ich jähogbapäaiwai ich garmua pu dui mag sierr khiiрjuwia,

‘Jäg much dui wajapha ajuuta mua jägjujä khiiрjuba jäg i kha ukhur aajeebma’ awi khiiр naauju” a sim ichap Êwandam iek gaai.

(Pr. 25:21-22)

²¹ Magua, chikhamnau amach garmua pāach dui khaigba aawai oob am gaai agjo apñiju awi am dui khaigba amiet. Magju khāai warag pāach garmuata am dui aairaa abat.

**Jāga aju aai nū
thethemnaan dui**

13 ¹Mug eegar leinaan thunumun thum ich Ěwandamauta mag khapitarr khūnau; irua uduraa mag chi thethemnaan khapiba arr khūn chan chukhum. Magtarr aawai maach thumaam khūnau ta mug jēb gaai leikhanaa chi thethemkha thunum khūn ipierra aju aai nūm, ich Ěwandamauta amag magpi siewai. ²Magua khaphu abat: Ar leinaanau jaau nūm ichaaur aajem khūnan, ich Ěwandamau mag leikhapitarr khūn ichaaurta nem wau nūm. Magua, chi mag nūm khūnan ichiita jerrba leinaan juu ãwatab khaba ãwatju. ³Mug durr gobernaajem khūn chan nem wajapha waaujem khūnag amach ogkhamkhīr khaba, nem khaigba waaujem khūnag amach ogkhamkhīrta nūm. Magua, pu am dui khōinaa chitam khōsi chirum khai, khajapha chitá. Mag amun pua nem waauwaijā amachdeujā īchab pu igar nūmjo pu chig abam, ⁴amagjā īchab sii pāar dui uu amkhīrta Ěwandamau mag gobernaapi siewai. Pari Ěwandamau mag am juu theeg apitarr sii par naamkhīrpai khaba arr aawai puuta am na nem khaigba waumun, chadcha pua

am juu ogkhaju aai sim. Ichiita amau amachdeu mas deeju ayaam khūn gaai deeb khaba deeju, magamkhīrta Ěwandamau am phe wai siewai. ⁵Magam uguata maachin ichiita chi thethemnaan ipierra aju aai nūm, mag nūmjā sii dich khaibag wauju khīrjuwipai khaba mamu. Wajapcharan Ěwandamau magpi sim khaphu naawaita mag am ipierra aju aai nūm. ⁶Pāade khīrjubat: ¿Khan jägwia pārau gobiernoog impuesto phagjé? ¿Agjo ich Ěwandamau mag phagju aai nūm khaphu api siewai khabá? Ichdeuta chi thethemnaanag pāar dui wajapha amkhīr phidag deejeewai ichiita amau mag impuesto jeeuwaijā phagju aai nūm, Ěwandam ichaaur amaaugau.

⁷Magua, chi impuesto jeeubarmug impuesto phagbat; wa sii am respetaaju aai khāijā nūm khūn respetaabat agjo. Amta chi thethemnaan aawai Ěwandamau amag nem deepi jaau sim thum deebat.

**Jāga aju aai nū dich
khapeen dui**

⁸Oob pāach khapeen iwiir ābam khūnagjā debpaar paraa amiet. Magarau jūrr agdaujo dich khapeen kha khōsi aju khīrjugan chadau paraa abat. Chi magta ich khapeen kha khōsi simuan chadau chadchata Moiseeu ley phā puarr gaai jaau sim thumaa ūrkha sim. ⁹Chi Moiseeu phā puarr gaai jaauwai, dich òor khabam duijā khapes apiba, òorjā thōopiba, nemjā jīgkhapiiba,

sii chikham nemjā dich den apim khōsi aju aai khaba nūm a jaau sim. Mamū mag tag agjo khapan jaau sīeb mamū, mag thūnumūn sii cha maachdeu jaau chirum-jo, mag “Puch khapeenjā daupii abá, ich jāg wir aig puchdeupai puch chig apimapha aajemjo” a sim gaaimuata thum ober sim. ¹⁰ Ar chadcha dich khapeen mag-ta kha khōsi simua chan būurjā am dui khaigba ajujā khīirjuba aajem. Magua, mag dich khapeen kha khōsi nūmuata tagam ley ich Ēwandamau deetarrjā thumaa ūrkha ober sim.

¹¹ Pari mag Ēwandamau jaau simjo wenūrraju aai nūmūn, ya Cristoou maach phe awaan beeju gayaa pam khaphū naawaita mag wenūrraju aai nūm. Maadeu khaphū nūm, mag i beeju edan warr maachdeu mūg maach peerduajem iek ukkanawaim jaram khāajā ya gayaata sim. Magua tag jāg sii khāi numjota wenūrraju khaba nūm. ¹² Muig eegar wenūrrum aiguin edau kheu thūnumūn awia āspa urum den deeu aardū urumjota sim. Pari mag chi āspa urumjo sim a chirumūn, ya Cristo beeju gayaa sim igwiata mag chirum. Magua, oob tag sii khīchag ee nem wau nūmjo nem khaigbam waumiet. Mag khāai chadcha Cristoou mag pāach phe awaan beeimūn sim khap i ipie-rraata abat, ¹³ chadcha ararag ee wenūrrum khūunjo nem wajaphata wawaag: nag pig khaba, phies-ta ee do nūm khūunjā kha jōiba, parhoobam khūun duijā khapes aba, dich khapeen duijā khīir

auba, ni chikham nemjā dich den apim khōsi khaba. ¹⁴ Magju khāai warag Jesucristo nūrraajerrjota aju ēkhabat. Mag nūm dui īchab oob tag warr Cristo khaugba aajeewai nem waaujerr wauju khīirjumiet.

**Oob pāach denjo ukkan
durrum khūun pāach
wir aig jaaumiet**

14 ¹ Khodamnaan, pārag jaaukhim: Ar Cristo iek ukkan durrum pari amachdeu nem wauju aai nū wa wauju khaba khāijā nūm khaugbam gaaimua kha thūumjo khitheem khūunau pāach dui khapeerkham iigwai oob am kha isegmiet. Oob pāach denjo khaugba nūm awi magum gaaimua warag am dui ijējēb amiet. ² Mua pārag mag chirumūn mūgau: Pogkha ūrau jaauwai nem thum khoju aai nūm aajem; pari āaur khūunau mag jauba aajem. Mua khaphū chirum, āaur khūun Ēwandam iek amachdeu ukkanatarr gaai ubu khaba nūm gaaimua nemek modjā khoba aajem, sii parhooba juau wau-tarrra ūrau amach ēwandam awi agumug jeeu narr nemek mod khāijā khobaawai pekau aju awi. ³ Mag, nem thum khowiajā, chi mag kho simua jūrr parhooba nem khoba aajem khūun jaauju khaba sim. Maagwai jūrr chi parhooba nem khoba aajem garmuajā parhoob khoojem eugar, “Jāguan nem khoju khabampata kho sierrum” aju khaba sim, mag nem parhooba kho sīeb mamū, Ēwandamau magumjā igba ijā

īchab ich chogkha wai sīewai.
 4 Mag Ėwandam chogkha simta, khanthee pua i jaau sī. Í pū chog khabam. Ich chi patronauta ich chog aawai jaauju aai sim, てくれる sī wa てくれる khaba sī irua nem wau sim. Mag sīewai maach Por Cristo ta juua theeg sīebahab, mag nem parhoob kho sīewiajā ich mag ubu i wai nūrraag.

5 Jūrr deeum ejemplo pārag jaaukhim: Ee pogkha maach khapeenau jaauwai, Ėwandamag jeeuju ed sim aajem; mag edta ūrcha irig jeeuju aai nūm aajem. Pari jūrr agjo warm khūunau mag khaba, Ėwandamag jawaagan parhoobam ed awiajā thum ich agjopai sim aajem. Pari jāiguin wajapcharan pua khīirjuawai chadcha magta aju aai sim khai, magan khan gaaimuata magju aai nūmjā khaphū aju aai sī. 6 Mag sīewai, parhoobam ed awiajā, Ėwandam khōsi aawai irig jawaag mag edta ūrcha てくれる khaba nūmān magan てくれる sim. [Pari mag edpai khaba, ed eepierr Ėwandamag jeeukhiinjā, agjo nem wajaug sim, i khōsi aawaita irig jeeu naawai.] Ich agjota sim thach kho nūm aijjā: Chi parhooba kho simua Ėwandamag jeeunaata khomūn てくれる sim, ich Ėwandamau oowai ichig jeeunaata kho sīewai. Pari chi nem parhooba khoba simuajā mag Ėwandamau khōsi simjo aag awiata mag khoba simūn, magan ich agjo nem wajaug sim, irua mag nemek khobahab mamūdeeum nem ichdeu kho sim paar agjo Ėwandamag てくれる ajim aajeewai.

7 Mag nūm aig maach chi てくれる nūm khūun khīirjug khiet naawiajā maach thumaam khūun Ėwandam gaaimuata wenūrrūm. Magua, maach chan mūg nūm aig sīi ya maach juau pawi nūm awia, dich wenūrram aig wenūrranaa dich thōm aig thōju khaba nūm. 8 Wajapcharan maach chi Cristo denkha nūm khūunta mūig eegar iiu wenūrrūm aiguin, maachin maach Por Cristoou jāga wenūrraju aai てくれる a jaaujeewaita てくれる chadcha ichdeu khōsimjo wenūrrūm; wa mee khāijā mee nūmān ichdeu meepibarm aigta meejem. Pari maachin monakha naawia khāijā wa meewia khāijā, ichiita maach Por Cristo denkha nūm. 9 Mag maach ich denkha awaagta Cristo meewi deeū iiu phiidū-jim, magbarmua ichta khechiwi durrum khūun Porkhanaa īchab agtha iiu durrum khūun Porkhaag.

10 Mag ichta chi Porkha simta, khanthee pua pūch denjo てくれる durrum khūun jaaujē. Wa jāgwi pua jāg am kha iseemjo aajē. 11 Pua khaugba sī, maach thumaam khūunta Cristo khīir-phee dūnūutkhaimaju, maach mūig eegar aajeewai nem wautarr jaauumam maach jēguucha ūraag? Magua, maadeu dich khapeen jaauju khaba nūm, Cristoouta maach thumaam khūun jaauju aawai. 11 Maach Por Cristoou maach dui magju igwia, Ėwandamau ich iek phā sim gaai,

“Cha てくれる iekha chirūm
 iekhau thumaam
 khūunta てくれる khīirphee

kanieu th̄khokhood
th̄n̄muua chadcha m̄uta
Ēwandam charau aju" a
iekhajim ich maach Por
Ēwandaucha. (Is. 45:23)

¹² Ichdeucha magtarr aawai
jāan chadcharau keena. Mag
edan maach thumaam kh̄unau-
ta dichdeu nem waaujerr thum
ichigchata jaaumaju, dich
idamaucha.

**Oob pāach khapeen
pekau ee burrpimiet**

¹³ Mag Cristoouta thumaam
kh̄unag ichdeu khap jaaumaju
aawai maachdeu chan pod dich
khapeen jaauju khaba n̄um. Mag
khāai warag b̄ūrjā dichdeu nem
wau n̄um gaaimua dich khapeen
pekau waupijooom nem chan
wauju khaba n̄um. Magba akhiin
maach oowia agjo abaawai jūrr
chi parpemta maach gaaimua
pekau wauju. ¹⁴ Mua muchdeu-
pai pārag much jaaukhem: Mu
chadcha ich maach Por Jesús
denkha chiraawai mua wajapha
khaphu chirum, sīi parhoobam
nemek mod kho n̄um wa do
do n̄um khāijā b̄ūrjā khaigba
khaba sim. Pari ābmua khāijā
khīrjuawai mag nem parhooba
khobaawai Ēwandam na ich ār-
ju sim khai, magan chadcha
ichigpain khaigba sim. ¹⁵ Magua,
Cristo gaaimua puch khodkha
sim daar pua nem parhoobam
khoowai irig uu khaba sim khai,
oob tag i dakhīr magum nem
khom. Magba akhiin pua irig-
jā khopim khōsimjota sim. Pari
pua i dui mag sim aig, pua

chadcha i daupii khábata wai sim.
Puchdeu nem parhooba kho sim
gaaimua oob bigaum kh̄unanta
pekau ee burrpiwi okhoopim.
Am kōitpa īchab Cristo meetarr
aawai amjā maadeu daupii aju aai
n̄um, okhoopimapha. ¹⁶ Pāach chi
Ēwandam iek pāachdeu ȏkhatar
gaai ubu n̄um kh̄unau nem wau
n̄um b̄ūrjā khaigba khaba sim
khaphu awiajā oob ubu khaba
n̄um kh̄un daar parhooba nem
waumiet. Magba akhiin pāach
gaaimua am pekau waubaawai
ōrau pāach jaauju. ¹⁷ Wajapcharan
Ēwandamag dich Porkhapi n̄um
chan, sīi nem khīrpierr thach
kho n̄um khaba, ni nem khīrpierr
do n̄umjā khabam. Ēwandamag
ȏduraa dich Porkhapi n̄umun,
irua nem khōsimjo waunaa dich
khapeen duijā khōinaa n̄um dui
ich Ēwandam Akhaar gaaimua
onee wen̄rrumhu. ¹⁸ Mag Cristo
ipierraa chadcha dich khapeen
kha khōsi n̄umun chadau Ēwan-
dam daúgjā uuunaa ōraujā īchab
uuoo n̄um.

¹⁹ Wajapcharan mag dichdeu
nem wau n̄um gaaimua dich
khapeen dich denjo ȏkha du-
rrum kh̄unjā thumaa khōinaa
wen̄rrapijuuta ēkhaju keena,
mag n̄umua warag Ēwandam
iek gaaita thierr paaukhamaag.
²⁰ Pari magba sīi warm kh̄unau
khoju aai khaba n̄um aajem
khom khōchgaupai chan ar agtha
wajappai ubu khaba khitheem
kh̄un Ēwandaamu peerdu aau-
wai wajaug paatarrta pekau wau-
pibarmua sīi ārbap̄imjo apimiet.
Nem khoojem nemen thum

wajapha sīsidūm. Āba khaigba simūn, dichdeu nem khobarm gaaimua jūrr chikham pekau ee burrpi nūmta chadcha khaigba ober sim. ²¹Wajapcharan mag maach gaaimuata maachjo Cristo iek ȣkha kherūmdam pekau ee burrpi sim khai, magan warag būurjā nemek khoba, nagjā doba, ni parhooba nem waujujā khaba nūm. ²²Pāar chi ubu nūm khūunau parhooba pāachdeu nem kho nūm Ěwandam dakhīir khaigba khaba sim khaphū naawijā oob sīi pāachjo ubu khaba khitheem khūun dakhīirjā idawaa amiet. Magju khāai sīi pāach khīirjug eepaita mag khaphū nūmjā wai nāisit. Ěwandamauta pārau nem wajapha wau nūmjā khaphū sīebahab. Ar ichdeu nem wauju aai sim awi waubarmjā naspawi deeu dau merag jāgbarjim a khīirjuba nūm khūunta chadcha onee nūm khūunau. ²³Pari ajappai khaugba ar ichdeu khīirjuawai khoju khaba sim a simta khomūn, ichdeupaita ich khaibag wau sim, ichdeu khīirjuawai mag khoju khaba simta kho siewai. Maadeu nem wau nūm Ěwandam dau na ȣu khaba sim khāijā anaa waauwain pekauta wau nūm.

Puch khōchagpierr nem wauba, bigaaum khūun ȣu amkhīrta nem waubá

15 ¹Mug maachdeu Ěwandam iek ȣkhatarr gaai chadcha ubu nūm khūunauta jūrr ar maach khāai kha thūumjo khitheem khūundam chig apimapha

aju aai nūm, sīi dichdeu khōchagpierr am dakhīir amau nem wauba aajem nemjā wauba, wa amau khoba aajem nem khāijā khoba. ²Mag sīi dichdeu khōchagpierr nem wauju khāai, dich khapeenau khōsim nemta wauju aai nūm, nem wajapham, magūm gaaimua amjā ȣu nūm dui warag Ěwandam iek gaaita ubu paaukhamamkhīir. ³Cristo mug jēb gaai nūrraawaijā sīi wir aig ichdeu nem khōsim-paita wauba aajeejim. Mag khāai maach ȣu wenūrramkhīrta ȣrau ich khīircha khaigba iekhamaa-jerrjā igba, ich Ayau khōsi sierjota nūrrajim. Mag nūrrarr gaaimua Salmos gaai jaau simjo,

ich Aai gaaimua jūrr ich
khīrta ȣrau khaigba
iekhaajeejim. (Sal. 69:9)

⁴Ēwandamau ich iek phā sim gaai nawe jaautarren, maach phithurg wenūrrawiajā mag iek gaaimuata warag oneenaa magumjā igba āwat wenūrrūmuia ȣu ich aar oberujā khap amkhīrta mag phāpijim. ⁵Ich Ěwandamauta mag maach phithurg aauwaijā magūm nem phithurmjā ȣu maachig āwaat khaphū apinaa onee apiejeeawai irigta pāar kōit jeeu chirūm, Cristo mug eegar ȣor ee nūrrajerrjo dich khapeen duijā bibigag chukhu o ābata wenūrrūmuia ⁶thumaam khūunauta ihāba maach Por Jesucristo Aai Ěwandamta tho iekhamkhīir.

**Judionaan khabam
khūnagpa maach
peerduajem iek jaautarr**

⁷Mag pāach oowia thumaam khūnag maach Ēwandumta tho iekhamkhiir, pāach ee wir aigpajā thumaa agdaujo dich khapeen kha khōsi abat, ich jāg Cristouujā maach khōsi arrjo. ⁸Khīr eyaa abat: Jesucristo mug jēb gaai beetarran, Ēwandumta maach jooinag āb maach peerdu aum-khīr pñiju a jaautarr aawai, ich pierrum gaaimua chadcha Ēwandum iekha siejim a khap amkhīrta beejim. Magua mua pārag jaau chirum: I beetarran, maach chi judionaan athee chadcha nem wajapha wawaanta beejim. ⁹Pari mag maach judionaan atheepajā khaba, īchab Ēwandumta judionaan khabam khūnpa dau aug khaugwi ich khaugpitarr aawai, amagpa īchab i tho iekhamkhiirta beejim. Mag amaujā i tho iekhaju igwi, Davidaujā īchab,

“Judionaan khabam khūnau pū tho iekhaphoo thūnum ee, muajā īchab pū tho iekhanaa meukharaupa pū thumeukharju” a phājim Ēwandum iek gaai.

(Sal. 18:49; 2 S. 22:50)

¹⁰Maimua Moiseejā agjo, “Judionaan khabam khūnijā judionaan dui thum āba onee abat” ajim. (Dt. 32:43)

¹¹Maimua ich Davidaupai deeu ūwaai,

“Durrierram khūnau phoborpierr judionaan khabam khūnaujā maach

Porta tho iekhabat” ajim.

(Sal. 117:1)

¹²Mag maach Por igwia, Isaías khararraujā īchab,

“Isaí chaain ewagam khūn eemua āb nemjīirjo sūrkha oberbaadmeta judionaan khabam khūn durrierr nūnuidum khūn Porkhaju” ajim.

“Magbaawai amachdeujā īchab chadcha iruata amach wajapha wai sīsiju khaphū aju” a jaaujim.

(Is. 11:10)

¹³Judionaan khabam khūn, maguata muan mag ichdeu maach dui wajapha ajujā khaphū apiejem ag Ēwandumagta pāar kōit jeeu chirum, pārau chadcha ukha naawai onee apinaa khōinaa nūm dui warag mag ichdeu maach dui wajapha aju a simta pāragjā ich Akharauta ūrcha khīrjupimkhiir.

**Pabloou mug ēsap phā
sim igwi jaautarr**

¹⁴Cristo gaaimua khodamnaan, mua khaphū chirum, muchdeu pārag mug phāju nawe pārau chadcha pāach khapeen duijā o wajaugnaa, Ēwandum dui ogduba wenurrajā at aba khaphūnaa, īchab pāach khapeen wawiju-jā chadcha pārau khaphū nūm.

¹⁵Pari magum āba, ichiita mua pārag mug phā deephi chirum, muchimeerba. Pari ma chan mag pārau khaugba naawaijā khabam. Mua mug pāachdeu oojem khūn denjo phā deephi chirumun, ya pāachdeu khaphūm nemdamjā khīr okhoopimaugauta mag jaau

chirum, Žwandamau uu mu eeg oowi ¹⁶Jesucristo chogkhapinaa judionaan khabam khunag ich iek jaumkhiipta mu jür autarr aawai. Magtarr aawai mu phidagan judionaan khabam khunaga ta maach peerduajem iek jaau nummu. Mag jaau chitumua uu ukhapi athaawai ich jäg Žwanda mag ofrenda deejemjo muajä mag chi ukhamam khunta irig dee chirum. Pari mua mag ofrendajo Žwandalag dee chirum a chirum, Žwandalam am aum khosi aaujem igwiata mag chirum, ya chi Akharauta i athee wajaug paa wai siawai.

¹⁷Mag iekhaju khaba chirab mamu, Žwandalam atheem phidag muchdeu wau chirum igwian chadau, mu iekhaju aai chirum, Jesucristo denkha chirum gaaimua judionaan khabam khunagpa uu i iekta jaau chiraawai. ¹⁸Sii parhoobam nem igwia chan mu iekhabam; mama muchdeu mag jaau chitum gaaimuata uu Jesucristoou amag Žwandalam iek ukhapitarr paran chadau mu iekhaju aai chirum. Mag amau ukhatarran, amachdeucha mua jaau chirum ūrwia mag muchdeu jaau chitumjo amach daar wajapha chitum ootarr gaaimuata uu ukhajierram. ¹⁹Mamu mag gaaimuapaijä khaba, mag num dui īchab Žwandalam Akhaar ju theegau mua õor mor masim khun monaunaa mepeenpa dau daau jür werp chitumjä amach daúa ootarr gaaimuapata ukhajierram. Mag jaau chitumua ta maach peerduajem iek

Jerusalenmua jaaubaaderr Iliria durram magwe jaauwi chirum. ²⁰Maguata mug maach peerduajem iek jaau chitum, agtha būrjä Cristo igwia jaau num ūrba aajem khun eepaita jaauju ēkha chitum, ya chikhamnau jaauwia ukha durrum khunagta deeu jaau chitum am uga. ²¹Žwandalamau ich iek gaai jaauwai, warr būrjä Cristo jaau numjä ūrba aajerr khunaujä i iek ūrwai khaphu aju a sim; maagwai ich makhuunauta i ooju a jaau sim īchab. Magua mua makhuunagta mag jaau chitum aig, ich Žwandalamau jaautarr eeta ober siebahab.

Pabloou ich Romaag maju jaautarr

²²Mag gaaimuata chadcha mua pod pāar oon maba sii par iiupaita majujú aajeejim, mau agtha Cristo iek ūrbam khunag jaauju pooma thunarr aawai. ²³Pari mau much chirum durr ya thum jaau phuurdubapäiwai īsin chad maju aai chirsim. Mag num dui ag nawejä maju khiiju chirarr aawai ²⁴Espanaag mamuata pāar oon mab khaba oon maju khiiju chirum. Mua khaphu chirum, mag maach äba onee naawia maigmua mu mam edjä pārau mu juag ooju, uu Espana barmkhiir. ²⁵Mamu nacha mu Jerusalenag mam, jam judionaan Cristo gaaimua maach khodnaankha thunum khunag nemdam deenau am juag oomjo oon. ²⁶Maan, hermanonaan Macedoniapienau Acayapien duimua amach khīrau phatkondam jür

phiewi jam Jerusalén hermanonaan aphuu khitheem khuu athee deepui nūmhu. ²⁷ Mag deepuiju aphobaaderrjā amach khīrauta deepuiju aphobaadejim. Amau khīrjuawai, jam Jerusalenpien dui debpaar pom nūmjota nūm aajem, warrcha amachdeu Cristo iek khaaugwaijā maach hermanonaan Jerusalenpienau jaau nūm gaaimuata khaugtarr aawai. Magtarr gaaimua uu amach peerdu naawaita, amaujā jūrr agdaujo aag awi, nemdam dee nūmua am juag ooju aai nūm awiata mag deepuiju aphobaadejim. ²⁸ Wajapcharan cha muchdeu jaau chirumjo muchdeucha mag phatkhon khapeenau jūr phie wai nūm deebathuurwaita Españaag mamua pāar aig chiraimaju. ²⁹ Mua khaphu chirum, mu pāach aar barimaawai maach thumaam khūn durrcha onee nūsiju, Cristoouta maach dui uu aju aawai.

³⁰ Hermanonaan, Ēwandom Akharau maach wir aigpajā agdaujo chikham kha khōsi apinaa pāraujā mu denjo Jesucristo iek ukha naawai Ēwandomagta mu kōit jeeubat. ³¹ Mag pāachdeu irig jeeuwai Judea durr Cristo iek ukhaba nūm khūnag mu chig apibata irig jeeubat. Magnaa mag phatkhon judionaan khabam khūnau Jerusalenpien athee deepui nūm mua arrumjā magum aba aum khōsi amag aumkhīrjā jeeubat. ³² Ēwandomau mag pārag jeeupi chirumjo amūn, magan pāar oon maawaijā oneeta pāar aar barbaimaawai

khōinaa chiraimaju, majā uu Ēwandamau pāar aar barpimun mamu. ³³ Muchdeujā pāar kōit jeeu chiraajem, ich Ēwandom òor khōinaa apiejemuata pāachjā khōinaa wai siemkhīr.

Romapienag salud deepuitarr

16 ¹Keena, Cristo gaaimua maach ūphui Febe jopcha pāar aar maju, pāar oon; Cencrea phoborom iglesia ee iruajā uu òor juag oojem. ²Jāg hermana pāach aar baarwai, tagam khūn agjo maach denjo ukha nūm khūn dui aajemjo i dūijā wajapha abat. Irua nemdam iigwaijā thum au-deebat. Magaag jāg hermanaau uu durrcha òor juag oowi sim; mu juagjā irua oojem.

³Ichab mu hermano Aquiloogjā mu salud deebat maimua i uui Priscilaagjā agjo. Jākhūnnau chadcha durrcha mu juag oowi nūm, mug Cristo phidag phidkha nūm gaai. ⁴Amau peer amachta thōopijierram mu kōit. Magua chadcha mua amag uu ajim aajem; mamu much apaimuata mag uu ajimjā aba, judionaan khabam khūniglesia ee thumaam khūnauta amag uu ajim aajem mu kōit, mag uu peerduvia maach Por Jesucristo iek jaau chitum gaaimuata amachdeujā ūrwi ukhatarr aawai. ⁵Jāg hermano Aquilo di aig culto wawaag hermanonaan podpaajem khūnagjā agjo mu salud deebat. Mu khapkhuun wajapham Epenetoogjā salud deebat. Ichta Asia durr nacha Cristo iek ukhajim. ⁶Mariaagjā salud deebat, jāg uui

chadcha at aba maach Por Cristo athee pāar ee phidkhawi sim. ⁷Mu durram khūn Andrónico Junias dui jam pāach aar nūm khūnagjā salud. Jākhūn mu khapeen ajim āba cárcel deg naajewai. Jesucristoou jūr autarr khūnau oowaijā amau maach Por Cristo athee phidag wau nūmjā uu oojem. Amau mu khāai na Cristo iek ukhajierram.

⁸Mu salud deebat īchab Cristo gaaimua mu khapkhuun chi wajapham Ampliatoog. ⁹Mug Cristo iek jaau nūm gaai maach khapeer Urbanoogjā salud; maimua Estagliigjā agjo; mua i daupii chitum. ¹⁰Mu salud deebat Apeleeg, phithurg aauwaijā uu Cristo gaaita warag ubu khitaajem. Thum Aristóbulo degam khūnagjā īchab mu salud deebat. ¹¹Mu durram woundam Erodión aajemugjā salud deenaa Narciso di aiguim khūn īchab maach Por Cristo iek ukha num khūnagjā mu salud deebat. ¹²Trifenaagjā mu salud deenaa Trifosaagjā deebat. Amjā īchab maach Por Cristo atheeta phidkha durraajem. Āa, maimua Cristo gaaimua maach ūphui Persidaagjā salud; ijā īchab mua daupii chitum durrcha maach Por Cristo phidag gaai phidkha khitaawai. ¹³Rufoogjā salud. Ijā īchab maach Por Cristo athee ich phidkha sim gaaimua thūrpheo sijem. Maimua i ādagjā agjo mu saluddam deebat. Wajapcharan muajā īchab much adjota i jāse-ne wai chitum, ichdeujā īchab mu ich chaaijo aajewai. ¹⁴Salud deebat Asincritoog, Flegonteeg,

Ermeeeg, Patrobaag, Ermaag mai-mua tagam hermanonaan am dui nūm khūnagjā agjo mua salud deephi chirum. ¹⁵Mu salud deebat īchab Filologoog maimua Juliaagjā agjo, Nereoog maimua i ūphuigjā agjo, Olimpaag maimua thum tagam khūn maach hermanonaan am aig nūm khūnagjā agjo mu salud deebat.

¹⁶Cristo gaaimua pāach thum āba khodkha thūnaawai agdaujo dich khapeen kha khōsi saludaabat. Mau iglesiapierr hermanonaan Cristo iek ukha durrum khūnau amach thumaam khūnau pārag salud deephi nūm.

¹⁷Hermanonaan, much khīir okhooju nawe pārag jaaum ig chirum, mu iek ūrbat: Jāg Cristo iek jaau nūm anūmjā nacha pāachdeu ūrtarrjojā khaba sii warag ag chaaurta jaau wenurruum gaaimua pāachjā amachjo okhoopijuuta ēkha nūm khūn dui khīir khaphu abat; jāgum khūn dui chan oob khapeerkhamiet. ¹⁸Jāg nūrrjeem khūn chan chadcha maach Por Jesucristo athee phidkham khōsi aawaita mag wenurriba, sii amach khōchagpierr nem waum khōchgaupaita jāg nūrrjeem. Aman chadcha nem iekhaa khaug khīir ee bebedomjo nem jaau sīrrjeem, pari mag wenurrumun sii ūor khīirjug meraam khūndam imeraa khūguraagpaita jāg nūrrjee aajem. ¹⁹Thumaam khūnau khaphu nūm, pārav chadcha Cristoou khōsi simjo i ipierraata nem waaujem. Maagwai mu onee chirum. Mamu puaba mua

mag chirum: Nem wajapham wa-wagan chadcha nem khirjug khaugta abat; pari nem khaig-bam wawaag chan sii warag wauju khaugba dau meraamjota abat. ²⁰Pārāu magta amun, mag parhoob nem jaau sierrjeem khunau amach khirjug pāach ee jaaucheewaijā, Ēwandam maach khōinaa apiejemuata pārag am iek ukhapiba abarmua chi mepeer Satanás mag òrag seukha nem jaaupiejemjā pārag bhu o jā-thug deebarmjo aju. Maach Por Jesuu pāar dui uu amkhīr mua pāar köit jeeu chirajem.

²¹Isin chad deeu pārag maach salud jawaagpam. Mu khapeer Timoteo mu dui ogduba phidkha khitaajemuajā pārag salud deephi sim; maimua mag tag īchab Luciouu, Jasonau maimua agjo Sosipaterrauijā salud aajem; amach mukhun mu dui durr ābam durrām khunau.

²²Keena, muajā pārag saluddam deephi chirum, mūchdeujā pāach denjo īchab maach Por Cristo iek ukhaajeewai. Pabloou mug esap gaai pārag jaauphi sim thum mua-ta phājim. Mu thūr Tercio aajem.

²³Jooi Gayouujā īchab pārag salud aajem. Muun i di aigta chiraajem. Culto wawaagjā ich mug degta òor biirdhajem, i deg. Jooi Erastou īchab pārag salud aajem, mug phobor eem chi

tesorereroou. Maimua ābmiecha hermano Cuartooujā īchab pārag salud deephi sim.

Pabloou Ēwandalanta tho iekhapi jaautarr

[²⁴Ayoo keena. Mugdampai ajim pārag jaaum ig chirarr. Maach Por Jesucristoou pāar thumaam khun dui uu amkhīr, maumua marau pāar köit jeeu durraajem.] ²⁵Mug maach peerdhajem iek ich Jesucristo igwia mua jaau chirum gaaimua Ēwandalamau pāar ubu apiju, ich iek gaai jaau simjo. Mug judionaan khabam khunpa peerdhaju iekhan, warrgar ich Ēwandalamau mug durr ompaaju nawe ichdeu ya khirju wai sīejim. Pari magtarra warrgar ich i jaau-mienag jaauwaijā warre dawaa jaauba, ²⁶īsta ich ag iekpai wajapcha òrag khab apibarm. Magtarr aawai īsta chadcha thum durrpierram khunag mag maach peerdhajem iek jaaupi sim, ich iek ukhanaa ich ipierra wenurramkhīr.

²⁷Ēwandalam ich appai sierrumta maadeu tho iekhaju aai nūm, ichdeuta maach Por Jesucristo gaaimua maach peerdh autarr aawai.

Isin chad tag jaauju chukhu chirum, magdampai ajim. Ayoo keena,

Pablo

1 CORINTIOS

Nacharam ēsap Pabloou Corintopienag phā deepuitarr

Chi phātarr. Pablo ich pem aawai warre comenzaa nuwe ich thūr jaaunaa, "...muata Corinto phobor eem iglesia ee chi ukkan durrum khūnag mug ēsap phā deepui chirūm" a sim (1:1-2). Ichdeuta nacha Corintopienag jaauthurwi uu amau ukhajierram aajem.

Chijā khūn atheistā phājī. Corintopienag iekhaagta phājim. Mag am atheistee ajieb mamū, īchab thum "parhooba òor nūnidumpierr maach denjo maach Por Jesucristoog jeeujem khūn atheepata" phājim (1:2). Chi Corinto Grecia durram phobor ajim aajem, phobor pomaam. Mag phobor pomaam aawai īchab ag ee nem khaigbamjā nem khīirpierr oojeejim anaabá. Maguata īchab òor pomjā deeum durrmua beenaa durrpierramta mercanciajā khīirpierr paraa ajim aajem.

Mag Corinto phobor ee judionaan khabam khūnta ūrcha naajim aajem; mamū agjo judionaanjā naajim aajem. Mag Pabloou nacha Corintopienag Cristo iek jaauthurtarr khap aju khai, Hechos 18:1-21 oobá.

Khan jawaag ajī. Pabloou mug carta phāawai am dui ooba durrhū sīejim aajem. Mag nūm eeta aarmua Cloe aiguim khūn beewi makhuunau mamaam khūn amach eepai khaigba nūm irig jaauchejim aajem (1:11). Amach mag naawaita amach garmuajā Pabloog ēsap deepuijim anaabá, amach ee mag problema pom thūnarr aawai mag carta gaai irig amau jāga aju aai naajī a khap jawaag. Magbaawaita Pabloou mug nacharam carta Corintopienag deepuijim aajem. Mamū nacha Cloe aiguim khūnau ichig jaauchetarr igwi am wawí sim (caps. 1-6); maimua cap. 7 aigmua atagta mag amach garmua ēsap deepuitarr gaai jeeu narr jawaag phājim.

Salud

1 ¹Mūn Pabloou, maach Por Jesucristo iek jaaujem khamkhīr ich Ēwandamaucha jur autarr. Cristo gaaimua maach khodam Sóstenes dūimua ²mug ēsap phā deepui chirūm, pāar jam Corinto phobor eem iglesia ee Ēwandam iek ukkan nūm gaaimua maach khodkhanaa ar Cristo gaaimua sii āba i atheepai wenūrrūmua i phoborkha nūm khūnag, maimua mag tag ar

parhooba amach nūnidumpierr maach denjo maach Por Jesucristoog jeeujem khūnagjā agjo khap amkhīrta mug ēsap phā deepui chirūm. ³Muan maach Aai Ēwandamagjā jeeunaa maach Por Jesucristoogjā jeeu chiraajem, pāar uu wai nūm dui īchab khōinaa wai wenūrramkhīr.

**Jesucristo gaaimua
Ēwandamau maach
dui uu anum**

⁴Muan jeeub khaba ich mag Ēwandamag uu ajim a chitaajem pāar köit. Jäg Jesucristo gaaimua ēwandamau pāach uu wai sim paarjā īchab mua uu ajim aajem. ⁵Ich jäg Jesucristo gaaimuata ēwandamau uu ich iek jaau khaug apiwia khiiirjug pomjā deebarma aig, pārag phatkhon pomta deebarma khääijā uuchata ajim pāar dui. ⁶Mag deebarmua Cristoou maach peerdu aaujem a pārag jaau chirarrjā chadcha muchdeu jaautarrjo abarm pāar dui. ⁷Mag gaaimua īchab pārau mug jēb gaai maach por Jesucristo beeju nūnum orajā nem khiiirpierr ēwandamau waupiju ayaam nem wawaag ichdeucha ag jua theegjā thum deetarr aawai tag deeum jua theeg igba num. ⁸Mag maach Por Jesucristo beem ed ni ābmuajā pāachdeu nem khaigba wautarr igwia pāach khiiir iekham ugua, ich mag ēwandamauta pāar ich dui ubu phe wai nurraju. ⁹Ēwandamau ichdeu nem magju a iekhatarran, būrjā seukhaba chadcha ich mag nem wau sierrum. ēwandam mag sierrumuata pāar thürkha aujim, ich Iewaa anaa maach Por Jesucristo duita ogduba wenurramkhiiir.

**Öor amach iglesia eepai sii
pappierr thunumjo thunarr**

¹⁰Khodamnaan, muan pāragan maach Por Jesucristoou apiejemjo

ihābata abat a chirum, sii jäg dich iglesia eepaijā pappierr thunumjo khaba. Magju khääai khajapha khōinaa nūmuua khiiirjug ābata aajeethū. ¹¹Khodamnaan, mua pārag mag chirumun, mau maach khodam Cloe aiguim khūnau murug jaaccheewai mag pāar khōinaajā khaba jūrr chikham ipeer ahau aajem anaawaita mag chirum. ¹²Am iek mag pāar ee ãaur khūnau, “Mūn Pablo deneu” aajem anum; wa “Mūn Apolos deneu” abaawai, jūrr ābmua “Mūn Pedro deneu”; wa magbam khai tagam khūnau jūrr, “Maran Cristo deneugui” aajem anum mua maumua ūurwai. ¹³Pārau oowai, ¿Cristo nem thoo-phem khapanta sī mag iekhaag? ¿Wa much cha pārag iekha chirumta pāar köit pakuls gaai meerphe thōjīwa? Wa magbam khai pāar por choowai, ¿pāar mu thūr gaaita por choojierá? ¹⁴Jägju khaphumjo uuchata jäg pāar eem khūn mua khapan por choobajim. Āba mua por chootarr khūnan, Crispo Gayo dūipaita mua por choojim. ¹⁵Magtarr aawai ni ābmuajā mu thūr gaaita por choojim aju khaba sim. ¹⁶(Aaa, maimua īchab mua por chootarran, Estéfanis di aiguim khūnjā mua por choojim. Maimua mag tag mua öor por chootarr khai, khiiir ee paba chirum.) ¹⁷Mag nūm dui öor por choom-khiirijā Cristoou mu pūabajim. Irua mu pūitarran, sii ichdeu öor peerdu aaujem iek jaau khiiirta mu pūjim. Mag jaau chitumjā, mamu muchdeu jaau khaphu

chirum awia sii thethemnaanau iekhaajemjo iekhamamuajä jaaubajim, eeu magba akhiin õor jügdaar ūrimü iekhabaadeewai warag pakuls gaai Cristo meerphe thootarr iekta igba muchta tho iekham uguia awia.

**Cristota Œwandum jua
theeg anaa i khiirugau**

¹⁸ Jesucristo pakuls gaai meerphe thootarr ag iek jaau nümün, ar mug jëb gaaiwe okhoo nüm khüunau ūurwai, sii parhooba khiiр lokoom khüunau nem jaau nümjota ūrjerram. Mamü mag sim jürr ya mug maach uu peerduwi nüm khüungan, wajapcharan maachigma, maachigan maata ante warag Œwandam jua theegau. ¹⁹ Ich mag iek igwia Œwandamau ich iekhamam phäpitarr gaai jaauwai, Œwandamau ich igwi,

“Oor amach khiirugpai thowia much igba aajem khüunjä warag khiirug chukhumjo apuinaa ideu ich por ophergau khiirug pom siewajä igba warag mua am khiirug isegphimaju” a iekhamajim ich Œwandamau. (*Is. 29:14*)

²⁰ Magtarr aawai khan wajaug sii ar amachta chi khaphum khaphum aajem khüun khiirug wa chi machnaan khiirug khäijä, maimua khan wajaug sii ar sii amach khiirug jawaag sii parhoobam nem ig iyuu nümua amach khapeen khüpaa sisiu aajem khüun khiirug. Mug jëb gaai õor khiirug khaug sisidum khüun

khiirug Œwandamau ichdeu õor peerdu aaujem iek dui oowain, sii bürjä serbiibamjota sisidum, mugum khiirugau i aar õor barpieg irig chan bürjä maadeu nem igba sisid aawai. ²¹ Wajapcharan Œwandamau örau amach khiirugupai chan ich khaugbaju khaphu sierr aawai ich iek jaau num ukha num gaaimuata õor peerdu aaujem. Amau amach khiirugta wajaug thowi jürr Œwandam iekta serbiibag phejeeb mamü, mag amau serbiibag phe num ukha numuata Œwandamau õor peerdu aaujem.

²² Judionaanaun sii amach dakhiiр ag na örau nem ooba aajemta amach dakhiiр waupim khöchkha thunum; pari mag wauba aawaita mag maach peerduajem iek jaauwajä ukhaba thunum. Maagwai jürr griegonaanau warag nem thum khaphum aajem khüun iek ūrm khöchgauta amachig maach peerduajem iekdam jaauwajä ukhaba thunum. ²³ Mamü maraun äba örau Cristo pakuls gaai meerphe thootarr iekta jaau wenurrum. Mamü mag iek judionaanau ūrwain, amagan amau khiiruwai Cristo ajim anaawai meeju khaba sierr meetarr aawaita marau i iek jaau wenurrum ūrwajä sii chad khabamjota ūrjem. Maimua jürr judionaan khabam khüunau ūrwai, amagan maar sii serbiiba khitheem khüunau nem jaau nümjota sim. ²⁴ Mamü par amau mag naawiajä, judionaanaun wa judionaan khabam khüunau awiajä ar ich Œwandamaucha thür

autarr khūnagan mag Cristo cha marau jaau wenūrrūmta ich Ěwandam jua theegau, aguata òor peerduu aaujeewai. Mag Cristo meebarmaa maach peerdujuuta Ěwandamaa ag nawe khīirju wai sierr aawai cha marau jaau nūmjā chadcha ich Ěwandam khīirjugta jaau naabahab. ²⁵ Wajapcharan mag Ěwandam khīirjug anūmjā sīi serbiiba khitheem khīirjugjo simta òor khīirjug chi wajapham anūm khāijā chi wajapcharamu. Wajapcharan mag Cristo Ěwandam jua theeg anūmta serbiibamjo ȳduraa ich thōopibarmua jūrr mug jēb gayam khūn jua theeg khāijā nem jua theeg ūrpai sīsijim.

²⁶ Ěwandam gaaimua khodamnaan, pārau khaphū nūm, pāar eem khūn chadcha pāach khapeen mug jēb gayam khūn daarjā khīirjug athee chi machnaan chan khapanjā khaba, ikhotoota durrum dui chi thierrnaanjā wajappai chukhu, ni sīi bigaaum khūnau tho iyūu aajem khūnajā chukhum. Pari mag serbiibamjo durrab mamū, pāarta Ěwandamaa igjim. ²⁷ Wajapcharan khīirjug meraam khūnta Ěwandamaa jūr aujim, jūrr mug jēb gaaim khīirjug athee chi machnaan anūm khūnta jūurwia am khīir naaupieg. Maimua sīi serbiibamjo sīsidūm khūnta jūr aujim agjo ich Ěwandamaa, jūrr makhuun gaaimua chi jua thierrnaan anūm khūnta khīir naaupieg. ²⁸ Mag būurjā nem igba sīsidūm khūnta örau kha isee aajem khūnta dui jūr aujim, wajapcharan mug

eegarpai aawain ar sīi pasurjopai khitheem khūnma, makhuunau jūrr nem wajaphamjo sīsidūm khūnta isegphiwia am khāijā wajapcha aag. ²⁹ Magtarr aawai ni iwiir ȳbmuajā ich khīirjug khaug chirūm awia Ěwandam na ich tho iekhaju aai khaba sim. ³⁰ Maimua pāachin chadau ich Ěwandamauchata pāar Jesucristo bu ogdūba phe wai sīebma. Ich mag Cristo gaaimuata īchab maa-deu Ěwandam khīirjug wai nūm; i gaaimuata ya peerduwia sīi pekau chukhu arrjo nūm; i gaaimua īchab Ěwandam iek ȳkha nūmua warag bāau wetum; ich Jesucristo gaaimuata Ěwandamaa maach per autarrjo naawai i denkha nūm; mag i denkha naawai ȳba ichigpaita jeeupiejem. ³¹ Maguata īchab Ěwandam iek phā sim gaai jauu simjo,

“Ābmua khāijā wir aig
ichpai tho iekhaju khīirju
sim khai,
warag maach Por
Ēwandama tho iekhaju aai
sim.” *(Jr. 9:23-24)*

Örau pakuls gaai meerphe thōtotarr iek

2 ¹ Khodamnaan, ar mua pāar oon mawia pārag Ěwandam iek jaau chiraawai mua pāar jūg daa sīi khīirjug khaug athee chi machnaan denjo ūrihmjā iekhaba, ni amau jaau wenūrrārajem iekjā khábata mua pārag jaaujim. ² Jāg mu pāar ee chiraawai mua chan deeum nem jaaujujā khīirjuba, ȳba Jesucristota warag wajapcha khap apim ig

chirajim. Wajapcharan chadcha i pakuls gaai meerphe thootarr iekta paar athee wajapcha sim khaphu chiraawai warag aata pārag wajapcha khap apiju ēkha chirajim. ³Pārau khaphu naabá, jāga paar ee mu chiraimajī. Muchdeu jaau chirum pārau ukhabaju khājā khīrjuwia, kha thūumjonaa jāphierr thānumjota chirumua mu kha duui thānaajim. ⁴Maimua mag chirumua ya Ēwandam iek jaubaadeewajā, muchdeu jaau chirum iek ukhapi aum khōchgau awia mua paar jūg daař sīi chi machnaanau iekhaajemjo iekhamamuajā jaubajim. Mag iekhaju khāai sīi mua pārag chaainagamjopai iekhaajeejim. Mamu mag iek pārau ukhatarrjā sīi muchdeupaita pārag ukhapi, ich Ēwandam Akhaar juatheegauta pārag ukhapijim, ⁵sīi mug jēb gayam khūn khīrjug gaai khaba, āba ich Ēwandam juatheeg gaaipaita ich mag ogduba ukha wenurramkhīir.

**Ich Akhaar gaaimuata
Ēwandamau maachig
ich khaugpi sim**

⁶Magarrau ya ar amachdeu ukha num iek gaai ubhnaa ogduba num khūnag iekhaawain chadau khīrjug athee chi machnaanau iekhaajemjo iekhamamuata amagjā iekhaajem īchab. Mamu mag iekhamamjā mag sīi mug jēb gaaim khūn khīrjugan jopcha chugpa chugpa sierrum aawai, magum khīrjugjā khaba, ni mug durr gobernaajem khūn khīrjugaujā khábata

jaaujem. ⁷Mag khīrjug mua jaau chirumun ich Ēwandamaucha dee simhu. Maguata mug durr thum ompajau nawe ich sim aar maach auju khīrjutarrjā maachig khaphu apiejem. ⁸Isin mag khaphu num, mamu warrgar chan mag khaphu apiju simta thum meer wai simjo sīejim. ⁹Ich Ēwandamau mag Cristo gaaimua õor ich aar auju ayaa apiju a sim chan sīi mug jēb gaaim thethemnaanau pod khīrju aubajierram. Amau magum khaphu arr akhiin, maach Por Jesucristo ūgtharmua beetarra amach paarmua pakuls gaai jāg i meerphe thōopibakhm. ¹⁰Mamu makhuunaupajā khaba, ewag pa-wiajā ich Ēwandamau nem wau sim ni ābmuajā khaugbaju khapta, ich iek gaai mug phāpijim:

“Ēwandamau ich khōsi wai num khūnag deeg phe wai simun,
ni iwiir ābmuajā ooba, ni ūrjā ūrba, ni ābmuajā auju khīrjuba sim nemta amag deeg wai sim.” (*Is. 64:4*)

¹⁰Ēwandamau ich Akhaar gaaimuata mag maach athee nem wai simjā thum maachig khaphu api sim. Ich mag Akharauta īchab ich Ēwandamau ich thāar eepai nem khaphu wai simjā khajapham nem khogreu jūrmamjo thumaa khaphu apiejem. ¹¹Khaíu chikham khīrjug khaphu aajē. Āba ichdeupai khabam chan khaugbam. Ich jägta sīebahab Ēwandamjā agjo: Āba ich Akharaupai khabam chan pod i khīrjug khaugbam. ¹²Maachdeu Cristo iek ukhaawai chan sīi mug jēb gayam khīrjug

parhoobam khūnau jaaujemta aubajim. Maachdeun ich Ēwandamau maach dui nem wajapha wau simjā thum khaug aumam-khīir ich Akhaar deetarrta wai nūm. ¹³Mag marau pārag nem jaau nūm chan sii mug jēb gayam khūnau jaaujem khīirjugpai khaba, ich Ēwandum Akharau maachig jaaumamta jūrr pārag jaau nūm. Magta pāraujā īchab Ēwandum Akhaarta wai naawai agjo ich Ēwandum Akharau jaaupi simta maraujā pārag jaau nūm.

¹⁴Mamū ar chi Ēwandum Akhaar ich thāar ee chukhu sim khūnu chan pod Ēwandum Akharau nem jaau sim khaugbam. Mag simua Ēwandum Akharau nem jaaupi sim ūurwain, sii nem parhooba lokoo jaau nūmjota ūurjem. Mag simua chan, sii ich Ēwandum Akharau paita khaugpiejeeawai, pod ich khīrapai chan khaugbam. ¹⁵Mamū chi Ēwandum Akhaar wai simuan chadau jūrr khīirjug wai sim, ich Ēwandamau nem waupi sim ajapha khaphūnaata agpierr nem wawaag. Mag sim ich chan jūrr Ēwandum Akhaar chukhum khūnau i igwia, “Jāan sii parta jāg iekha nrraajem” aju khaba nūm, Ēwandum Akhaar chukhum gaimua amau jaauju khaugba naawai. ¹⁶Ēwandum iek phā sim gaai ag iek igwia,

“Khaíu maach Ēwandum khīirjug thum khap abarju. Khaíuta i khāijā khapcha sim awia jūrr ich garmua

irig jaauju aai sī” a phā sim. (Is. 40:13)

Chadcha ābmujā mag i khīirjug thum khaugba sieb mamū, maach i Akhaar wai nūm khūnagan chadau ich Cristoouchata khaphū api sim, jāga wenurraju aai nū i dau na.

Cristo phidag gaai āba phidkha nūm

3 ¹Cristo gaaimua khodamanan, pāraun chadcha mag Ēwandum Akhaar aujierrab mamū, mua pod pārag ya sii Ēwandum iek athee nem khaug sīsidūm khūnagamjo iekhaba, agtha sii mug jēb gayam khīirjug dui thūnūm khūnagamjota iekhaajeejim. Wajapcharan Cristo iek khaugaag chaainjopai thūnūm khūnagamjota iekhaajeejim. ²¿Pārau chaain būruu aawai ooba aajē? Ewaa au khitūmug nem thethem deeba sii jūdchodampaita deejemjo, ich agjota muajā pārag nem jaau chirarrjā khaugju phithurg chukhu sīejim. Khaugju phithurmta mua pārag jaautarr akhiin, pārau pod khaugbakham. Īsjā agtha phithurm nem chan pārau pod khaugbam, ³sii agtha parhoobam khūnau khīirjujem khīirjugta wai naawai. Pārata wir aig pāach eepaijā agtha chikham nemjā pāach den apim khōsinaa jūrr chikham ipeer ahau khaphobaadep nūmūn, magan agtha sii oor parhoobam khūnjopaita nūm. Maguata amau nem waaujemjo pāraujā agtha wau nūm. ⁴Merag chukhu, wa ābmua “Mūn Pablo deneu” jūrr magbaa

ābakhaíu “Mūun Apolos deneugui” aadephūm; jäg nūm aig sīi agtha uthaba nūm khūun khūrjug dūipai naawai khabahab.

⁵Pari pārau pāachdeu mag nūm wajapcha khūrjukhiin, khai agá Pablo. Khai agá Apolos. ¿Am Ēwandam chognaan sīi i athee-pai phidkha wenūrrūm khūun khabá? Marau jaau wenūrrūm gaaimuata pāraujā maach Por Jesúus iek uthajierram. Pari maar pāar khāai atchajā khaba nūm. Thum maach chi mug wenūrrūm khūunaun āba maach Por Jesuu maachig agdaujo nem jaaumarr-dampaita wauwia nūm khabahab.

⁶Mag Jesúus iek jaau nūmūn, muata nacha sīi khajap nemjīir chaar jīir nūmjo jiirbajieb. Magbaawai Apoloou jūrr ag ee do choobarm-jo ajim, obermkhīir. Mamū mag nemjīir chaarjo oberwia pāar ee aaidūtarrjā ich Ēwandamauta aaidūpijim, ich iek aawai. ⁷Wajapcha oowai, chi nacha jīrtarr khū ni chi ag ee do choo sīerrjā maadeu nem igba sīsidūm. Mamū chi ich iekta nemjīir daujo oberpi-wia aaidūpiejemūn ich Ēwandamaau. ⁸Magua sīi i iek nacha jaauchetarr khūun awiajā sīi ag khur jaau wenūrrūm khūun dūi āba nūm; ni iwiir ābjā ūruu khaba sim. Mag naab mamū agdaujo dich phidkhamarrpierr Ēwandamaau par khabaju. ⁹Wajapcha oowain maran sīi i juag oojem khūunaui, i iekdam jaau nūm gaai-mua ich dūita khapeerkhanaa āba phidkha naawai. Maagwai pāar sīi chi phuajēbjota nūm. Maagwai ich Ēwandamauta ag ee nemjīir

jiirkhamam, pari mag nemjīiran ich iekhau. Wa magbam khai, sīi dijota nūm. Pari mag di ag-jo ich Ēwandamauta eu arrum. ¹⁰⁻¹¹Wajapcharan mūun sīi ich Ēwandamauta di eu nūm khūun den chi maestro khapibarmjo arr aawai muata ich Ēwandam iek jaau nūmjā warpem chi dibū juhabarmjo ajim, jäga Ēwandamaau maach peerdu aaujē a jaau chirūmu. Maagwai deeumua jūrr ag ūr warag eumam, mag mua jaautarr ūr warag jaaumamua. Mamū mag mua nacha jaau-tarrjo khaba deeum iek jaauju khaba sīewai chi ag ūr warag jaau nūm khūunaujā warre wajaphata jaauju aai nūm. Mag mua chi dibūjo jukhajim a chirūmu. Jesucristoo maach peerduajem iek igwiata mag chirūm. ¹²Mag Jesucristo iekta chi dibūjo nacha jukha sīubarm ūruu chadau maadeu dichdeu khōchagpierr sīi khajap di eu nūmjo warag i iekta jaauju aai nūm. Di wajapham eunaa da jēeupiba aag khai, dipá wajaphamta phewia, wa nem parhēphūm khāijā per aunaawarre wajaphata eu sīuju aai nūm. Wa magba khūchpaim athee khai, sīi khōmariipai dikher den wa choobū den khāijā euju aai sim. ¹³Mamū mag di ewaag nem khīir pogkhe igwiajā, ya ich Cristoou-cha maachig jaaubarm edta khap aju, wajapha phidkhajī wa aai phidkhabajī. Mamū mag khap aagan, sīi ūtdau uu pierrumua-ta thūr phaa nūmjo ūt ee ich Ēwandamaucha phaa oomamua-ta maadeu nem waaujerrpierr

maach chach oomamua khap apiju. ¹⁴ Maigta khap aju, khan khīirjug auwiata Ēwandam athee mag nem waujī. Ābmua di eutarr gaaita chadcha ūtdau uu thūnarr-jā paba uu āwatbaphimun, magan mag chi di eutarr khūugjā ich Cristooujā nem wajapham deeju, ich athee nem wautarr jūrr. ¹⁵ Mamū mag irua di eutarrta sīi ūtdau khierrjā āwatba uu thūnūu awia pa obademun, magan ich chi di eutarr wounan peerdūwiajā, peer ichpa phaaphitarrjo sīi ich jua pariita peerdūju. Pari chi phidagan thumaa okhooju.

¹⁶ ¿Pārāu khaugba nū, pāach thum āba Ēwandam sīejem dikha nūm? Magua khabahab ich Ēwandam Akhaarta pāar ee sīejem. ¹⁷ Mag pāach thum āba Ēwandam dikha naawai o āba nūmua wajapha i di ӯurkhabat, wajapharan pāach morma. Magba jāg pāar ee ābmua “mūun mag deneu” wa “mūun mag igarta chirūm” aadephūm aiguin, sīi di magreunaa chi dipá parhooba aaiphur werpphi nūmjota naabahab. Mag pāach o āba khaba nūm paar chan Ēwandamau par daúapai oobaju pāar gaai. ¹⁸ Oob wir aig pāachdeupai pāach khūgurmiet. Āb khāijā pāach ee sīi mug jēb gayam khīirjug nem khaug chirūm awia ichta chi khaphūm a sim khai, magan warag sīi khaugbamjota aju aai sim, jūrr chadcha ich Ēwandam khīirjugchata khaugaag. ¹⁹ Ēwandamagan mug jēb gaapaim khīirjugan sīi warag òor lokiepiejem khīirjugau. Magum

khīirjug igwia Ēwandamau ich i jaauamienag phāpitarr gaai mag sim:

“Muan mug jēb gayam khīirjug khaugkham khūnā amach khīirjug khaug gaaimuapai imeraa phithurg chukhu pur auwia khaibag ee pāaijem” a sim Ēwandamau. (Job 5:13)

²⁰ Ich mag iek igwiapai īchab ich iek phā sīsidūm gaai ich Ēwandamaupai,

“Jāg mug jēb gayam khīirjug athee chi machnaan anūm khūn khīirjugjā jāg sīi lokoom khūn khīirjugkha sīsidūmūn pāar Poroun wajappha khaphū wai sīejem” a sim Ēwandamau ich igwia. (Sal. 94:11)

²¹ Magua mua pārag mag chirūm: Ni ābmujā maestro āb khāijā ichta chi khaphūm awia magug-paita ee aju khaba sim. ¿Jāgwia? Am amach thum Ēwandamau sīi pārag ich i jaauamkhīirta phītarr khūn aawaima; mag sim jāga mag iwiir ābpai khōsi abarju. ²² Magua mū, Apolos, Pedro, ajapcharan maach thumwe pāach den khabahab; mug durr maimua cha maach iyuū nūmjā agjo mug atag pawiajā nem thum thūnūmpa pāach den khabahab. ²³ Mag maar pāar den aawai maach thum pāachpa jūrr Cristo den khabahab. Maagwai Cristo jūrr Ēwandam den.

**Ich Jesuucha jür autarr
khüun phidag**

4 ¹Magua pārāu maarjā sii pāach ee Cristo chognaan anaa Ēwandamau õrag ich khüürjug jaaupiejem khüünpaiu abat. Magdampai khabahab maar phidag. ²Mamū ich mag phidag waumkhüür irua jür au sim wounaun chadau ich Ēwandamau oowaijā chadcha ichdeu phidag jaaubarmjā thumaa wajapha waumkhüirta mag phidag deejemjā khaphū aju aai sim. ³Magua mūchjā īchab ich Ēwandamauta ich i jaaumkhüür jür autarr awai pārāu mū jaauwiajā mūch chan mua khüürjuba chitum. Mū gaai mas khaba sim; ich chi mū jür autarrauta ichdeu khap mū jaauju, mū uu phidkha chirū wa khaigba khāijā phidkha chirū. Wa mag pārāu khabam khai, sii mūg jēb gaai chi thethemnaanu khāijā mū jaaukhinjā, mū gaai mas khabam. Mūg chitum aig ni mūchdeujā mūch jaauju khaba chirum. ⁴Mua khaphū chirum, mūch khaigba khaba chirum. Mag chirab mamū õor dakhüür mūun Ēwandam dui iekkhōr chukhu chirumjā aba chitum. Mag chiraawai mua khaphū chirum, mū khaibag wauju jaauju wa mū kōit khāijā iekhajuun ich maach Por Jesuuchata jaauju aai sim, bigaaum khüünau khabam. ⁵Magua mua pārag, “Oob chikham jaau chithee amiet” a chirum. Magju khāai ideu maach Por Jesucristo beepi athat. Ich pierraita irua ichdeu khap õrāu nem

meraa wautarrjā khīchag ee narrata araragag phe athamjo abaawai thumaam khüünau khakhapdo aju. Maigta īchab õrāu amach thāar eepai khüürju sīsidumjā thumaam khüünag khaphū apiju. Ya mag jaau dichwian chadau õrāu amachdeu nem wajapha nem waumaajerr igwia ichdeucha am wajapha ig iekhaju.

⁶Cristo gaaimua khodamnaan, cha mua iekha chirumun pāach atheyau. Pāade oobat. Mūchpaita Apolos dui maach phidkha nūm jaauwia chirum, maar mag pāar khāai ūrpajā khaba sii pāach chognaanjo wenurrum oo-wia Ēwandam iek phā sim gaai jaau simjo chadcha maach thum agdaujopai nūm a khap amkhüür. Maagwai ni ābmuajā Ēwandam iek jaaujem khüün igwia, “Magugta ūrcha ee awia jūrr tagam khüünag oobamjo” abaju. ⁷¿Khaíu pārag jaauwai pāarta warm khüün khāijā ūrpai nūm a jaaujī? Khan nemta deeba arr aawai pārāu būurjā chukhu nū. Mag Ēwandamau deetarr pāachdeujā khaphū nūmta, khantheeta pārāu pāach juapaauta paarpattarjo khüürjuajē.

⁸Wajapcharan pāachigan, ya mūg maach Ēwandam iekhauta biwaau nūmjo nūm anūm, ya i iek nem khaug nūm awia. Pāachigan ya pāar reinaankha thūnabahab, pāachdeu nem ig nūm thum wai nūm awia. Magua tag pārāu būurjā maar jua igba nūm anūm. Chadcha Ēwandam iekta pāachdeu khaphū nūm anūmjo khaphū naakhiin uu akham.

Jägkhiin pāar ee par phidkhaba chadcha maach thum äba Êwandom iek gaai ubu nūm aju. ⁹ Magba mua oowai, maar ich Jesuucha ich iek jaaumkhīr jür autarr khūnta jürr ich Êwandamaujā juau ogthom chi serbiibacharam khūun dūimjo api sim maar dui. Mag nūm aawai sii thumaam khūnnau oo nūm dui Êwandam chognaan ūgtharmpeenau oowaijā, sii maach khaigba nūm gaaimua khechpääig phe arrumjota oojem. ¹⁰ Maar mag durrumūn, Cristo iek jaau nūm gaaimua bigaum khūnnaujā marag lok sierrjeem a iekha nūm daar, pāarta jürr Cristo iek ükha naawai chi por opherm khūun aajem, pāachdeupai. Maagwai maran siita kha theeg chukhumjo nūm anūm daar, pāarta jürr maar khāijā khīr ubaaga nūm aajem. Cristo gaaimua maran öraujā kha isee nūm daar, pāarta jürr öraujā daupiinaa okho aajem. ¹¹ Is ewag pawiajā agtha jādau äwatnaa obichagjā äwat nūm. Khajūadam theg jūjūa ajujā chukhu nūm dui öraujā maar dui khaigba aajem. Mag nūm chan maach di chaarjā chukhu durraajem. ¹² Mag nūmūn maach bidam athee maach juada-maucha phidkha durrumua kha-jeeu durraajem. Maach thōp iyuu aawaijā warag am köit ūgthaagta jeeu durraajem. Maach khaibag wawaag maach eudee ëkhaawaijā magūmjā igba khīu äwat durraajem. ¹³ Maach khīrcha khaigba iyuu aawaijā, maach garmua chan magūmjā igba warag khīr thūu am dui iyuu durraajem.

Wajapcharan maran amau sii amach deg dijā sirphug thūnum oomjota aajem. Öor thumaam khūnnau isegtarrjo nūmta, isjā agtha chikham i ee ich jäg pūurba durraajem.

¹⁴ Mua mug ēsap gaai ikhūaba pārag mag phā deepui chirum chan sii pāar khīr naaupim khōchgaupai khabam. Mua mug ēsap phā deepui chirumūn, much chaainjo pāar khōsi wai chitaawaita sii pāar wawí chirumūn. ¹⁵ Pāachig Cristo iek jaaumkhīr pārau maestronaan khapan diez mil jür wai naawiajā pāar chan dennaan khapan chukhu nūm. Jesucristo iek jäg pāachdeu ogduba ükha wenūrrum gaaimua mug jēb gayan muuta pāar ayau, Êwandamau maach peerdu aaujem iek muata nacha pārag jaautarr gaaimua. ¹⁶ Magau keena. Maguata muan pāragjā much chitaajemjota wenūrrapi jaau khitaajem.

¹⁷ Timoteoogjā muchdeu jaau-wiata Cristo iek ükhatarr aawai ijā mu chaaijo sim. Magua pāragjā muchjo wenūrraju khap amkhīr, mua iita pāar aar puujim. Iruata maach Por Cristo iekjā chadcha ogduba ükha khitaajeewai mua i jāsene chitum. Ich barbaimaawai-ta irua pārag jaauwimaju, jägata mu chitaajē. Muajā pāar denjo Cristo iek ükha chitaawai much chitūmpier iglesiapierr muchdeu jaaujem iekta irua pārag jaaumaju. ¹⁸ Äaur khūun pāar khapeenan jürr amachta pāar dui ūrpai thūnum aajem, mu amach aar mabajupii awia. ¹⁹ Mamu maach

Por Jesuu khōs amūn, muchdeun jopcha pāar oon maju khīirju chirūm, am iek mag amta Ēwandam den anaawai daau chadcha amachdeu jaau nūm eyaa wenurruum khab aag. Jāan magbamūn, sii Ēwandam juu theegaujā khaba, sii par iiupai khāijā mag thūnūm. ²⁰ Ēwandam denkha nūm chan sii òor jāg daar nem iekhaa khaug iekha nūm khabam; Ēwandam denkha nūm abarmūn chadcha irua nem jajaaukham ipierraawenurruumua i juu theegta dich gaai oopi nūmūn. ²¹ ¿Jāga pārau khōsi nu? ¿Much barbaimaawai warre pāachig meeurrauta iekhapim khōsi nu, wa mawia sii pāach daipiinaa ithūuta pāachig iekhapim khōsi nuwa?

**Jāga aju aai nu jāg sii
parhooba thūnūm khūn dui**

5 ¹Jaau nūm khūn iek mag pāar ee ābmua ich bāaurrūnaita ich uuikha wai sim anūm. Jāgūm pāar dak nem wajaphampa, jāgūm pekau chan ni Ēwandam iek khaugbam khūn eejā ooba aajem. ²Mag nūmta pārau pāachdeupain Ēwandam iek wajapha ukha nūm aajerram. Mag iekhaju khāai warag pāar chigaa aju aai nūmta, chigaa khabamjo nūm. Chi mag sim wounan warre pāach eemua jūrpūju aaita sim. ³Mu chan chadcha khīrcha chan pāar aar khaba chirūm, mamū muchchata pāar aar chirūmjo much iekta maach Por Jesucristo iek gaai thūwi mua warre pārag jaaukhim. Mua oowain jāgūm khūn duin magta aju aai

sim. ⁴Pāar cha mua jaau chirūm iek iekhaag āba biirdhawai khīrcha chan pāar aar khaba chirajup mamū mu akharan pāar aar sījeu. Mag muchta pāar aar chirūmjo chirūm dui īchab maach Por Jesūs i juu theegjā pāar dui sījeu. ⁵Mag wajapha iekhawian chadau chi mag ich bāaurr ūan dui sīerr woun warre pāach eemua jurbapūit, dosātagta i dui ichdeu ampierr amkhīir. Magbaawai āsie ich daujā merag phewia deeu ewag phūurbawia ubu sīsimūn, maach Por Jesūs beem edjā uu i akhaar-dam peerdu auju.

⁶Pāar ee jāg khaigba nūm chan, pāachta wajapha nūm awia pārau pod pāach tho iyuu aju khaba nūm. Jāgbaadephūmājā sii oobamjo būhrjā iekhaba ich jāg sīsiu akhiin, ābpai mag sim gaaimua warag tagam khūnpata ārju, levadura būchkhun arin ee puibarmua warre thum aaidū joopjemjo. ⁷Pārau khaphūm, phiesta Pascua ee paawai levadura thum barkhūnijem. Ich agjo khabahab Cristo meetarr gaaimua maach khaibag chugpaa athamjā. Mag sīewai mag levadura denjo pāach thumaam khūn ārpi sim woun warre pāach eemua chawag jurbapūit. Mag jurbapāai-wain chadau Pascua ee khoog pan levadura chukhu wau simjo pāar eejā mag khaigba nūrrjeem gaaimua levadura denjo bigaum khūnpa ārpiju khūn chukhu aju. ⁸Mag phiesta Pascua ee aajemjota maach Ēwandam dui wenurraju aai nūm. Wajapcharan dich khaibag thum isegwia āba

khīirjug wajapham auwia chadam iek gaai jaau simjo wenūrrūmūn, pan levadura chukhu wau simjota nūm. Pari magba agtha dich khaigba nūm khaphu nūmjā isegba ich mag wai wenūrrūmūn, magan sii agtha Ēwandam iek khaugbam khūunjota nūm.

⁹Napem muchdeu īchab pārag ēsap phā deepuitarr gaai mua pārag, “Jāg amach ӯuin khabam duijā khapese aajem khūun dui chan oob khapeerkhamiet” a chirajim. ¹⁰Pari mua mag chirūm chan mag ar parhooba khapese aajem khūun, wa phatkhon athee bīe sierrjeem khūun, nem jīgmien wa nem parhoobamugta Ēwandamagamjo jeeujem khūun igwiata mag warre am dui iekhajā iekhaba ni amag oobamjo abatjā aba chirajim. Mug jēb gaai nūweran ichiita am dui maach ich jāg wenūrraju. ¹¹Mua mag chirarran, ar pāach eepaijā hermanonaan anūm khūunta mag parhoobanaa phatkhon atheejā bīe thūnum khūun, nem parhoobamugta ēwandam awia jeeu nūm khūun, parhooba chikham khīir iekhaajem khūun, nag pig sierrjeem khūun mai-mua nem jīgnemjā sierrjeem khūunta jaau chirajim. Ar mag thūnum khūun dui chan ni sii thach khoogpajā oob am dui āba ohoodo amiet. ¹²⁻¹³Chadcha ar sii hermanonaan khabam khūun igwia chan pod mua, “Aman magta sierrjeem” aju khaba chirūm. Am mag jaaujuun ich Ēwandamauta jaauju aai sim. Pari ichiita pārau pāach eepaim khūun duin chadau

pāachdeu khap nem inju aai nūm. Magua mua pārag, “Jāg pekau pom sim warre pāach eemua chawag jūrbapūit” a chirūm.

Juez Cristo igar khabam khūun na iekkhōr eudu nūm

6 ¹Jāga jāg pāar pāach Ēwandam iek ӯukha nūm khūun aphajā iekkhōr aauwai, chi the-themnaan pāach eem khūunjā igbanaa warag būurjā Ēwandam iek ӯukhabam khūun aarta weetjē, makħūunagta pāach iekkhōr wai nūm jawaan. ²¿Pārau khaugba nū, mug maach Ēwandam iek ӯukha nūm khūunauta mug atag mug jēb gaai Ēwandam iek ӯukhaba arr khūun khaibag maach ipaarmua Ēwandamag jaau thūnūuju? Mag maachdeuta am khaibag waujujā Ēwandamag jaauju nūmta, jāgwia ag khāyau mug jēb gayam nem phithur khabamjā pārau podba nū. ³¿Pārau khaugba nū, ūgthar Ēwandam chognaan thūnūm khūunjā maach khāai eegpai thūnūisiju, maachta Ēwandam dui āba am pornoankha nūisiju aawai? Maachdeuta magju khai, magan mug jēb gayam iekkhōr chará ag khāaijā phithurg chukhu wajaphata waupurhi aju aai nūm. ⁴Magua mua pārag mag chirūm: Būur abarm gaaimua pāach eepai iek phithurg aadeewai, ¿jāgwia pārau pāach eepaim khūunta chi jueznaan khamkhīir jūr auba ajerrá, sii Ēwandam iekjā ӯukhabam khūunagta pāach jusgaapiju khāyau? ⁵Juuu og-thom pāar khīir naaumkhīirta chadcha mua pārag mag iekha

chirum. Mag khōs aawaita pārau jäg bigaaum khūnta jür ahau aajem. Mua khīrjuawai pāar ee magum iekkhōr oberbaadephum paar iekhaagjā pāach eepaijā chi thethemnaan thunum, „jägwí magum khūnta jür auba aajerrá? „Wajapcharan mag wir aig pāach hermanonaan eepai meeukha numpajā khabam; mag meeukhanna ag iek eudhagpaawajā jueznaan Ēwandam iek ukhabam khūn aarta wetwia mamta magum iekjā eudhajerram. „Sii jäg pāach eepai būr abarm gaaimua khīr auphobaadephumpajā khaigbata sim. Pāach khapeenau pāach dui warag khaigba aawaijā, parhoobam khūnagta jaaju khäyau, „jägwia warag sii magum khīu āwatpuiba aajē? „Jäg pāach nem khāijā jīgkhaawai warag uduraa okhoopiba aajē, thumaam khūnag khakhapdo apimaaugau? „Mamu pārau magba, warag pāach garmuata pāach hermanonaan eepaijā nem wauju khabampa waunaa am nemdamjā khūgur aumaju ēkhaajem.

„Pārau khaugbata nu, jäg nem khaigba waaujem khūn pod Ēwandam sim aar wetju khabam? Oob udūr pāach khūgurpimiet. Ar dich òor khabam duita parhooba khapese aajem khūn, amach òor dui sīsidūmta deeum dui aajem khūn, nem parhoobamugta ēwandam awia jeeujem khūn maimua ar amach emkhooin aphajā uuin duimjo waaujem khūnjā Ēwandam sim aar pod oberbam. „Mag tag thunum: nem jīgkhaajem khūn,

phatkhon khīrag bie sierrjeem khūn, nag piim khūn, parhooba chikham khīr iekhaajem khūn maimua ar seukha chikham khūgurnaa chikham juu eem nemjā khecheu aumaajem khūn, magum khūnjā ni ābjā Ēwandam sim aar oberbam. „Āaur khūn pāar ee cha mua jaau chirumjota thunaajim warrgar. Mamu īs ya maach Por Jesucristo gaaimua ich Ēwandam Akharau ya pāar khaibag thum үрhiwia ich atheepaita nem wajapham appai wau wenurramkhīr pāar jür aujim. Mag nūm dui warr pāar i dui iekkhōr pom wenurrarrjā, maach Por Jesucristou Ēwandam Akhaar duimua uu pāar peerdū auwia pekau chukhu arrjo pāar wai sim.

Maach moron Ēwandam siejem diiu

„Pāar ee āaur khūnau maagjeebma: „Muan mūchdeu nem waum aig wau chitum; magum paajjā, khaíu mūrug magumabarju“ aajem. Chadcha ich magma. Mamu maadeu nem wau nūm thum maach athee uu khaba sierrum. Magua, muajā mag mūchdeu nem waum aig pod waubam; mua magkhiin magum nem wauju khīrjugta warag mu ūrpaju. „Ichab āaur khūnau pāar ee maagjem: „Phiejāban khoog atheeta waaujem; maagwai maach bi thachdam kho nūm atheeta Ēwandamau deejim“ aajem. Ma chadcha khoog atheema phiejāban, maagwai mag thach kho nūmjā pekau khábama; pari ichiita Ēwandamau magum thum

chukhu ap̄uiwia maach bijā jēbeg paap̄uiju. Pari mag maach bi thach atheem awiajā, maach mor chan sīi dich ūor khabam dui parhooba khapes amkhīir khabajim. Maach moron maach Por Jesucristo atheyau, thum ichdeu nem waipi sim wawaag. Maagwai ich Jesucristo, jūrr maach mor atheyau, í maach mor ee sīejewai. ¹⁴Maguata ich jāg Ēwandamau ich Jesús phiriu autarrjo, maachjā agjo ich mug cha maach nūmjo deeu phiriutkha auju.

¹⁵ ¿Pārau būurjāta khaugba nū, maach thumaam khūn morta jūrr Cristo morkha sim? Mag simta, ābmua khāijā үuin parhooba durpa theeg sīerrjeem khūn dui akhiin, maach mor mag Cristo morkha simta jūrr mag үuirag dee naabahab. ¹⁶¿Pārau khaugba nū, jāg үuin chi durpathierrmie dui nūm aig, ya maach i denkha nūisip nūm, maagwai jūrr ichjā agjo ūor ābpaimjo maach denkha sīsip sim? Ēwandam iek phā sim gaai jaauwai, “Warr jaai khaba aawain numí narrta, jaaikha nūisiewain ūor ābpaimjota aphobbaadem” a sim, “jūrr agdaujo warm denkha nūsim gaaimua.” ¹⁷Ich agjota naabahab maachjā īchab Cristo denkha nūsim aig. Āb khāijā maach Por Jesucristo dui sīsiewain, magbarm aigmua maadeu i oobahab mamu i Akhaar maach ee sīeichem gaaimua warag maachin i dui ūor ābpaimkha i denkha nūsim.

¹⁸Oob pāach ūor khabam dui khapes amiet. Deeum pekau waauwai chadcha Ēwandam na

maach khaigba api sīeb mamu, jāg dich ūor khabam dui khapes anumjocha khaba sim. Maach mor mag Cristo atheeta sīewai, jāg dich ūor khabam dui khapes aawain, wir aig dichdeupaita dich khaibag wau nūm, deeum dui nūmua dich mor Cristo denkha simta ārpi naawai. ¹⁹¿Pārau khaugba nū, mug maach Cristo iek үkha nūm khūn mor īchab Ēwandamau maachig ich Akhaar deetarr ag sīejem dikha sim? Ēwandam Akharan chadcha maach eeta sīejem. Mag í maach ee sīejewai maach mor chan maach den khabam. ²⁰Chi morkhūn Ēwandamau, ichdeuta maach perkha autarr aawai. Maguata dich morjā āba i atheepaita wai naaju aai nūm, bigaum khūnaujā mag oowia Ēwandam wajapha ig iyūnnaa maach eugarjā wajapha iekhamkhiir.

*¿Jua purju aai nū wa
jua purju khaba nū?*

7 ¹Na ar pāachdeu murug ēsap deephitarr gaai jua purju aai nū wa jua purju khaba nū a jeeu narr, īsin chad mua pārag jaaukhem: Murūgan, emkhoooin үuin auba ich jāg amach appai wenurraekhiin nem wajaug sim. ²Mamu jāg amach ūor khabam duijā sīi parhooba aadephūm gaaimuata emkhoojinjā agdaujo amach үuin dui sīsidnaa chi үuinjā agdaujo amach jaain dui sīsid aju aai nūm. ³Ya mag āba nūisiewai, chi emkhooirau khōsi aadeewai chi үuiraujā īgkhaba, maimua chi үuirau khōsi aadeewaijā ich

agjo chi emkhooiraujā magum aba aju aai nūm, ya dich oor dui-ta naawai. ⁴Wa chi սհիրաւ khāijā, “Much mor aawai mū jayaujā khaugba sim” a iekhaju khaba sim, warramjo puch appai khaba siewai. Ni chi emkhooiraujā pod, “Much mor much gaai wai chiraawai muchdeu khōsi aadeewaita magju aai chirum” aju khaba sim, pujā īchab puch aphan khaba aawai. ⁵Mag jūrr agdaujo chikham denkha naawai, ābmua khōsi sim aig pod iwiir ābmua, “Mua khōch-khabam” aju khaba sim. Pārau khapes aba āwat aju aai nūmūn, khāaidam khabanaa khāijā maach Ěwandamag jēwaagpaawai agdaujo surkha auju aai nūm a iekhawian chadau surkhaju aai nūm. Pari ya mag jeeu dichdimaawain chadau ūwaai pāachdeu waum khōsim aig waubat. Eeu magba akiin, khāai khapan pāar magum khaugba nūsiewai jūrr meperau deeum dui khāijā pekau waupidukham.

⁶Mag chirum chan, mag ichiita ēwannaan thum pāach սհիn auptetab aba, wa chi սհիnag khāijā thum jaain jarkhabat aba chirum. Mag khōs amūn սսma; mag khōchkhabamūn ich agjo nem wajaug sim. ⁷Much odiliupain muan pāarjā thumaa muchjota pāach appai naapim khōsi chirum. Mamū Ěwandamau maachig agdaujo ich jua theeg deejem, mag deebarmua agdaujo dichig deemarrpierr ich atheeta nem waumkhīr.

⁸Pari mua ar agtha amach apha thūnūm khūnag maimua

khoopaa սհinagjā agjo, “Majo pāar ich jäg pāach appaita wenurakhiiin սս akham” a chirum. ⁹Mamū pārau pāach o khōchag pod āwatbaju nūm khai, warre pāach սհidamcha athat; maagwai սհinajā agjo warre pāach jaain-dam auptet. Warre dich oor dui-ta nūsiewai սհucha sīebahab, sīi magum khōchag aadephūmijā ich mag āwat wenurraju khāai.

¹⁰Pari ya ar amach oor dui nūm khūnag mua mag chirum. Ya ma chan sīi much iiupajā khaba, maach Por Jesuu mag jaaupi siewaita mag jaau chirum: Puch chi սհiraujā oob puch jaai pua սrram. ¹¹Mamū puch jaai pua-wiajā, tag deeum jaajā auba, ich magta սrraju aai sim. Mag ich mag puch appai սrramapha սmūn, magan deeum puch jaai dui-ta phūurbaju aai սm. Maagwai puch chi emkhooiraujā pod puch սսi puaJu khaba, ni deeum սհijā auju khaba sim.

¹²Mag tag deeum nemdam mua pārag jaaum ig chirajim; ya ma chan maach Por Jesuu jaaupi sim khabam, maan sīi much khīrjung eepaimū. Mamū muchdeu khīrjuawai chadcha magta aju aai siewaita pārag jawaagpam: Maach hermanonaan eem ābmua khāijā սսi wai sim, pari mag սհirau Ěwandam iek սkhaba sim; mag khitūmuata ich jayag ich phapimapha sim chan, mag hermanou pod mag սսi puaJu khaba sim. ¹³Wa magba սսi āb Ěwandam iek սkhaba sim jayau khāijā jūrr Ěwandam iek սkhaba sim; mamū ich սսi ya

ag dui khaug siewai ich phapi-mapha sim chan, mag uuiraujä pod mag emkhooi puaju khaba sim. ¹⁴ „Jägwi? Chi emkhooirau ukhaba siewia khäijä ya jürr ich chi uui gaaimua Êwandamau tag sii bigaaum khueunjocha khaba uu i eeg oo siewaima. Wa magba chi emkhooirau khäijä wajapha ukha simta jürr chi uuirauta Êwandam iek ukhaba sim khai, ich agjo chi jayau pod phaju khaba sim. Magba akhiin Êwandamau ich jaai gaaimua uu ijä agjo eeg oo simta phaju. Wajapcharan mag chi Êwandam iek ukha sim gaaimuata warm khueunjä ichjo Êwandam denkhapiejem. Magba akhiin pär chaainjä sii bürjä Êwandam iek ukhaba aajem khueun chaainjota sisid aju. Mamu uu äbmua ukha kherum gaaimua ya ichab amjä ich denkhaímuk ich denkha aaujem Êwandamau.

¹⁵ Mamu mag jürr iwiir äbmua Êwandam iek ukhaba siewai chi ukhaba sim garmua pham khöchag thunum khai, ideu puch phapibá. Chi ukha simua ukhaba simug pod, „Pua chan mu phaju khaba sim“ a iekhaju khaba sim. Ich mag ogduba wenurrum chan khöinaa wenurrabaju. Pari Êwandamau maachig khöinaata wenurrapi jaau sim. ¹⁶ Magua mag chi ukhaba sim garmuata dich iseg numjä, okhar dich denjo ukhapi auju awi ogdumapham gaaimua khöinaa khaba wenurrum khai, ich garmuata ideu puch phapibá. Magba akhiin ich mag khöinaa khaba wenurraju. Chadcha mag ukhaju awiajä, jäga pua mag irua

ukhaju khaphu si, mag gaaimuapai mag khaigba numta ogduba wenurraag.

¹⁷ Pari muan iglesiapierr õor nññnidum khueunag mugta chirum: Mürugan päächdeu Êwandam iek ukhaawai narrjota naaju aai num. Mamu mag wenurrumua Êwandam Akharau päächig ich jua theeg deemarripierr i atheeta nem waubat.

¹⁸ Pua Êwandam iek ukhaawai judionaanau amachta Êwandam chaalinkha num khap amkhiir aajemjo meheu phuurbich chirarr khai, ich mag chirsí. Wa phuurbichba khäijä chirarr khai, oob phuurbichpim. ¹⁹ Judionaan denjo phuurbich sim khai, uu sim; pari phuurbichba siewiajä ich agjo nem wajaug sim. Mamu Êwandamau magum gaaimuata maach ig sim abam. Magarrau chadcha wajapha simun, Êwandamau ich iek gaai jaau sim ipierraas numun chadau wajapcha sim magum phuurbich num khäijä. ²⁰ Êwandamau maachig ich iek ukhapi aauwai maach narrjo ich magta naaju aai num. ²¹ Irua purug ich iek ukhapi aauwai pu sii chikham chogkha sierr khai, khani pua tag khiiirjuju. Pari pua oowai uu pu puch patrón jua eemua oberju ayaa oo wai sim khai, oob par daúapai oom. ²² Pari Êwandamau ürcha magum khiiirjupiba sim. „Khan jägwi mua mag chiru? Pu ich mag chikham chogkha sisiwiajä, ichiita pekau maadeu oomaug sim chogkha sierr jua eemta maach Por Cristoou pu peerdu autarr aawaima. Pari mag

chikham chog khaba arr awiajā, mag Cristoou p̄e peerdu autarr aigmuan p̄uun jūrr i chogta kha sisim. ²³Pāran thum Jesucristo bag ārtarrrauta ūwandamau pāar perkha aujim; maagwai ya pāran i deneu. Chadcha mag khai, magan sii mug jēb gayam khūn khīirjug igba, āba i iekpaita ūrbat. ²⁴Ūwandam gaaimua kholmnaan, pāachdeu ūwandam iek ūkhaawai narrjo i na ich mag wenurrathū.

²⁵Daupeen ar agtha oor meraam khūnag iekhaag chan, maach Por Cristoou mūrug jauba arr aawai, wajappai iekhaju chukhu chirūm. Pari mūrūgan mugta sim: Mūjā īchab maach Por Cristoou juapá deewia i dui ubu chit̄muuta jaau chiraawai pārau ūkhaju aai nūm. Ūrbat: ²⁶Is ewagan warag phithuurga paaukhammaawai mūrūgan maachin cha maach nūmjopaita ich jāg wenurraju aai nūm. ²⁷Uhi wai chirūm khai, oob p̄uch uhi p̄uam. ūwan chirūm khai, oob jopkharraa uhi auju khīirjum. ²⁸Pari pua uhi auju khīirjubaadewi warre ag dui jua p̄urmūn pekau khabam. Wa chi uhirau khāijā ich jaaipaju dui jua p̄urwiata pamūn, ich agjo pekau khaba sim. Magba ya pāach oor dui paaukhabaadeewai, warr pāach appai aawai naajerrjo khaba, phithuurga aju. Mag pāach phithur apimaaugauta mua pārag mag jaau chirūm.

²⁹Īchab mua pārag magam ig chirūmūn mugau keena: Khiir eyaa abat, mug jēb gaai chan ya tag maach pom wenurrabaju. Mag

ya maach Por Cristo beeimūn sim aawaita, uhi paraa chirawiajā, dich uhi duipaita ogdūba khekheu aju khāyau, ūrcha maach Por Cristo atheeta nem wajapha wauju aai nūm. ³⁰Okhīirjuu nūm khūnijā, maach Por Cristo beeimūn sim khaphū aawai oob atcha khoopaan surkha nūm khūnjo amiet. Maimua ar onee nūm khūnijā, mag i beeimūn sim khaphū naawai, oob dau lokoo amiet. Amach phatkhonau nem per au nūm khūnijā, oob ag dui ich mag eumeeju khīirjumiet. ³¹Mug jēb gaaim nem athee por wajapha ajem khūnijā, magum nem chukhumjo āba ūwandam athee nem waujuuta ēkhabat. Maadeu khaphū nūm, mug jēb gayam nemen thum owia ich mug durrjā chukhu aadeju. ³²Magua mua chan pārag mug jēb gayam nemta ūrcha khīirju nūu apimapha chirūm.

Ūwannaan uhiinpan khāyau juu par nūm, maach Por Cristo athee ūrcha nem wajapham waunaa i dau na wajapha wenurrajuuta khīirju nūu aag. ³³Mamū mag khāyau jūrr uhi paraam magcha juu par khaba sim ūwandam athee, í ichdeuta amachdeu nem ig nūmjā khaphū agpierr nūnūuu awia ich uhi duijā ogdūba sīsiphūm aawai. Wajapcharan uhi paraa simūn thoophem numí simjota sim, ūwandam atheejā nem waunaa ich uhi dui sisip aagjā agjo. ³⁴Uhiijā īchab ich agjota sim. Chi ich ap simua āba maach Por Jesucristo dau na nem wajapha wauju khīirjugta khīirju sim, ich

mor maimua ich akhaarjā Ŋwandam atheeta wai siewai. Pari jaai paraamua magbaju, irua degam nem gaajjā purnaa īchab ich jayau nem mag abaawaijā agpierr aadep sim aawai.

³⁵Mua mag chirum chan sii pāar jaain jūrpimaaugaujā khaba, pāach uu wenurramkhīirta mag chirum; mag òor dui paawaijā magum gaaimua amach aphan khūnjo jua parcha khaba aawai pod Ŋwandam athee wajappai nem waubaju khaphu chiraawaita mag chirum.

³⁶Pari ābmua khāijā, “Ya mu chi jooi chiraawai much uuidam auwia ag dūita mu uu chirsiju” a khīirju sim khai, ichdeu khīirju simjo aju aai sim. Magan ichdeu iek dee wai sim uu dui warre jua purju aai sim; mag jua purbarm pekau khabam. ³⁷Pari deeum agjo chi jooi Ŋwan sim, magua khīirju sii awia, “Mu ich jāg much ap uuin khīirjā khaugba chitaju” amun, magan mag ichdeu khīirju simjo aju aai sim, uu auba; magjā nem wajaug sim. ³⁸Wajapcharan mugta sim: Ya pāach jaai awaag, wa emkhooirau khai ichdeu iek dee wai sim dui warre jua purwiata pamun nem wajaug sim. Mamu jaai auba, maimua chi emkhooiraujā uu auba, pāach appai wenurrumjā pekau wauba wenurraju awia jua purba akhiinjā wajapcha sim.

³⁹Uu jaai paraamun, chi jaai meebam aiguin ich jaai gaai jūgadau jū simjota sim, pod phajujā khaba. Magarrau chi jaai meebaadeewain chadau ich ap

sīsiewai deeum jaai auju aai sim. Pari majā parhoobam khūn dūijā khaba, agjo Ŋwandam iek uka sim dūita jua purju aai sim. ⁴⁰Pari mua khīirjuawai mag khoopaa uu tag jaai auba ich appai nurra-khiin, í oneecha urraju. Maau mu khīirjugan. Mua pārag mag iekha chirumun, muchdeupai khīrjawaijā chadcha Ŋwandam Akhaar much gaai wai chiraawaita pārag mag chirum.

᳚Ewandalnaan anum
na nemek wai narr
khoju aai nu?

8 ¹Ísin chad pārag jaaukhim, ar na pārau mūrug jeeu narr: Ŋwandam awi agug jeeu numua ag khīirphee nemek wai narr khoju aai nu wa khoju aai khaba nu a jeeu narr. Mag iek aawai chadcha thumaam khūnau khaphum aajem. Pari maadeu dichdeu nem khaphumta ig wenurrumun, magan dichdeupaita dich tho nūm. Pari magba maadeu dich khapeenta daupii wai nūmun chadau Ŋwandam iek gaaita maadeu am khīrjugjā bāaupi nūm. ²Ābmua khāijā “Muan chadau khaphu chirum” a iekha simun, magan magua chan chadcha ichdeu nem khaphu aju aai simjā khaugbata sim. ³Mamu mag nem inag pomta ūrcha khaphu aju khīirjuju khāyau, āba Ŋwandam khōsi ajuuta ēkhaju aai nūm, mag i khōsi nūm gaaimuata i dui khapeerkha naawai.

⁴ ᳚Oräu juau nem wautarra Ŋwandam awia agug jeeu nūmuag khīirphee nemek wai narr

khoju aai nū wa khoju khaba nū? Maadeu khaphū nūm, ōraun juau nem wautarrrta ēwandam anaab mamū, būurjā baleeba sīsidūm. Maach ēwandam charan ābpaita khitūm. ⁵Oragan mug jēb gaai ēwandam anūm khūn khapan thūnūm, edjā eem magwe. Mag ēwandamnaan anaa chi pornoan anūm khūn khapan thūnaawiajā, ⁶maach atheyan ēwandaman ābpaita khitūm, ēwandam chi Aai. Ichdeuta nem thūnūmjā thum ompaa aujim. Magua maachjā i atheepaita wenurrūm. Maach Porjā ābpaita sim īchab; ma, Jesucristoou. Nem thum thūnūmūn āba i gaaimuata thūnūm. Maachjā īchab i gaaimuata uu peerdu durrum.

⁷Maachdeu khaphū nūm, mag ēwandam ābpai simta maach Porkha sim. Mamū ar ōrau am ēwandamnaan anūm khūn chan būurjā baleeba sīsidūm. Pari thumaam khūnau chan magūm khaugba nūm. Āaur khūn warr ēwandam iek ukhaba aawai nem parhoobamug jeeu narr khūunaun agtha chi nemekjā kho nūm, chadcha deeum ēwandam chi iwam khīrpheeta wai narrpii awia. Pari am agtha ēwandam iek gaai khukhurpai naawai, amachdeu khīrjuawai mag kho nūmuajā agugcha jeeu nūm dui āba sim a khīrjuajem. Mag khīrjubaadem aigta amachdeupaita amach khaigba nūmjee khīrjuajerram. ⁸Pari maadeu khaphū aju aai nūm, is mag dich thach kho nūm gaaimuata mag ēwandam najā maach

uu wenūrrūmjā abam. Magūm nemek mod maadeu khokhiinjā, warm khūn khāai wajapchajā wenūrrabaju. Wa khoba akhiinjā, maacha warm khūn khāaijā khaigbacha wenūrrajūjā abam. ⁹Mamū nem parhoobamug jeeu nūmua nemek wai narr pāachdeu khoju aai nūm awiajā, wajapha khīrjunaata khobat, eeu pāach mag nūm gaaimua ar ēwandam iek gaai agtha ubucha khaba durrum khūnta jūrr pekau ee burrpidukham. ¹⁰Pua khaphū sim, magūm nemek mod kho nūm khaigba khaba sim. Mamū puchdeu mag khaphū chirūm awia, dich hermano agtha ēwandam dui ubū khaba sim dakhīr mawia nem parhoobam khīrphee nemek mod wai narrta khokhiin, ich dakhīr mag khobaawai ġiruajā agjo khom khōs khabaju khai? Irua mag oowai pū denjo khomūn, ¹¹magbarm gaaimua pua puch hermano agtha ēwandam iek athee khukhuraa khitūmta sīi okhoopimjo okhoopiju, majā i gaaimuapata īchab Cristooujā udūraa ich thōopitarrrta. ¹²Maach hermanonaan ēwandam iek gaai agtha ubucha khaba khitheemta pekau ee burrpiewain, ich Cristo duichata iekkhōr paarpa nūm. ¹³Magam uguata, mua oowai mua nemek kho chirūm gaaimua khāijā mu hermano imeraa pekau ee burrpiju sim khai, warag muchta būurjā nemek khoba ich mag chitaju. Magba akhiin mua nemek kho chirūm gaaimua i pekau ee burrju.

Khani jägju aai nū a
khap amkhīr Pabloou
ichpai jaautarr

9 ¹Mūun chadcha ich Cristooucha ich i jaaumkhīr jür autarau. Magtarr aawai mū sii chikham jua eegarta khaba chirūm. Muajā īchab mūchdeucha maach Por Jesú oobajieb; pāachdeujā pārau khaphū nūm, mū mag chirūmuja jaauwia khabahab pāachdeujā chadcha unctiona durrum. ²Bigaaum khūnau mū eu-gar, “Jā chan ich Cristooucha ich i jaaumkhīr jür autarr khabam” aju. Pari pārau mū igwia, “Ich Jesuucha jür autarau” a iekhaju aai nūm. ³Jāgwi? Mū gaaimuata pāachdeujā maach Por Jesucristo iek wajapha unctiona nūsiewaima.

³Mūch eugar mūch īgka nūm khūnag mūch iek ūrmkhīr mua magkhim: ⁴Muajā īchab warm khūn denjo pāar chi unctiona durrum khūn jua eem thach dee nūm khonaa pāar jua eem dodojodamjā doju aai chirūm. ⁵Ūtijā Ēwandam iek unctiona sim dui jua purwi mūch chitūmpier wai chitaju aai chirūm, tagam khūn agjo ich Jesuucha jür autarr khūnau aajemjo. Ich Jesú eeugpeenaujā magta aajem, Pedro duimua. ⁶Wa Bernabé dui maach numpaita maar ich jäg maach juadamaucha phidkha wenūrraju aai nūwa, maach bidam athee. ⁷Maarjā sii īchab pārau jāhogju aai nūm khabā? ⁸Khaíu jaauwai mag soldaaunkha nūm khūn amach phatkhonauta amach nem ig nūmjā thum perkha aumaajem

aajē. ⁹Pārau oowai nemjīir jīr nūm khūnau pod amach nemjīir eem khoju khabam aajē? ¹⁰Phak bāau nūm khūnau pod chi jūd-cho doju khabam a ūrjē? Mag khabam. Maachin dich phidkha nūm gaaimuata thachdamjā kho wenūrrum. ¹¹Mua mag iekha chirūm ūrwia oob pārau sii mūch khīrjug eemuapaita mag iekha chirūm amiet. Moiseeu Ēwandam iek phā pūatarr gaaijā īchab ich mag iekpai jaau sim. ¹²Mag irua phā pūatarr gaai jaauwai, “Pūch nemjīir dau bibthūg deemkhīr phak phidkhapi wai chirūm aig, ag eem khom uguawia awia oob i i khōorjū sūm” a phā sim. ¹³Maig Ēwandamau phakta ūrcha maach khāyaujā dau aug khaugwiata mag iekhajī? Mag khabajim. ¹⁴Ich iek gaai maach phidkha nūm khūn igwiapata mag iekhajim, mag phidkha nūmjā par khaba amkhīr. ¹⁵Pārau khaphū naabā, nemjīir jīriwai ag eem khoju khīrjunaata jīrjem, maimua chi bibthūg simuajā khoju khīrjunaata bibthūgba aajē? Ich agjota sim īchab Ēwandam iekta nemjīir jīr nūmjo jaau wenūrrum khūnjā: Chi unctiona durrum khūnauta amau ig nūmjā thum khap aju aai nūm. ¹⁶Magua mua mag chirūm. Mūchdeuta nacha pāar ee Ēwandam iekta nemjīir jīr nūmjo jīrimajim. Magtarr aawai maarjā maach juau phidkhaba, sii pārau nem dee nūm iiupaita naaju aai nūm. ¹⁷Warm khūnau chadcha amau pāar dui magta nūm; pārau pāachdeujā am dui jäg nūm khai, maar dui charā pārau wajapcha

aju aai nūm. Pari magumjā marau būurjā pārag maar dui chadcha magta abatjā aba, sii khū āwatnaa maach juadamauta phidkha durraajem maachdeu nemdam ig nūm athee; eeu magba akhiin sii maachig nem deemkhīrta Cristo iekjā mag jaau wenurrum awia i iek eugarta woun eugarmjo khaigba iyuu adukham. ¹³Pārau khaphu nūm, ar Aai i jeeujem deg phidkha nūm khūnau chadcha ag ee Ŋwandam athee nem thūnūm khoju aai nūm. Wajapcharan Ŋwandamag jewaag nemek thorrphenaa chi nasād gaai phaajem aig phidkha nūm khūnau chi nemek mod gayamjā khoju aai nūm. ¹⁴Ich agjota maach Por Ŋwandamaujā jaau sim: I iek mag chi maach peerduajem iek jaau nūm khūnan, mag jaau nūm paar dee numuata wenurraju aai nūm aajem. ¹⁵Pari magumjā ni biekdam ābjā mua pārag nem jewaa khaugba chitum. Ís mug ēsap phā chirumjā muchig nem deephimkhīrta mug phā deepui chirumjā aba chirum. Ābmua khāijā murug, “Oob tag Ŋwandam iek par jawam” akhiin, magan mua jūrr irig, “Pari much khīrauta mag par jaau chitaawai mug chitumua jādaúa thōkhiinjā mu gaai mas khaba sim” aju.

¹⁶Ŋwandam iek jaau chitum awiajā mua wir aigpai much thoba chirum. Chadcha ich Ŋwandamauchata muchig jaaupitarr aawai mua pod irig, “Mua chan jaaubam” aju khaba chirajim. Mua Ŋwandam iekta jaauba siukhiin, irua mu gaai juu khūaba

deedu. Maigjā, jeh, apkhiitū mūdam! ¹⁷Mua much khīrauta i iek jaau chitum paarjā irua phagab khaba phagju. Pari ichiita jaumapha awiajā, ich Ŋwandamauta murug jaaupitarr aawai, jaauju aai chirum. ¹⁸Magua much khīrauta mag i iek jaau chitaawai mu onee chiraajem, ni Ŋwandamaujā mag par jaaupiba sim ee muchdeupaita par jaau chitaawai. Much mag chirum gaaimua onee chirumta murugan ya phatkhonaucha juu ee phagbarmjo sim. Chadcha pārag nem jeeuju aai chirumta, Ŋwandam iek jauba chitumjota būurjā pārag jeeuba chirum.

¹⁹Mu chan chikham chog khaba chirum, pari mag chirumta thumaam khūn chogjota chirum, much mag chitum gaaimua jūrr oor khapanacha Cristo iek ukhapi aumaag. ²⁰Judionaan ee chitum aig muchjā chadcha judiojota aadeejem, amagjā īchab dui Cristo iek ukhapi aum khōchgau. Mua mag chirum aiguin mugta chirum: Ar agtha Moiseeu phā pumatarr iek ūrcha ūrkhaajem khūnta Cristo igar thereu awaagan muchdeujā agtha am denjo ūrkhaajem. Pari mu chan mag Moiseeu phā pumatarr iekhau phēethugba chirumta mag chitum. ²¹Maimua īchab judionaan khabam khūn ee maawajā, am oowai īchab amachjota aadeejem. Mag amachjo aadeejem a chirab mamu, maach Por Cristoou nem waupiba aajem nem chan būurjā wauba chitum; sii amagjā īchab Cristo

iek ʉkhapi awaagpaita maajjem. Pari wajapcharan mʉʉn Cristo iek ʉkha chitaawai Õwandam ley dʉita chirʉm, ich ag leipai īchab Cristo ley aawai. ²²Oor agtha Õwandam iek gaai khukhurpaim khʉʉn daajā amau nem waju khabam nem wauba chitʉm, amajā maach Por Jesucristo iek gaai ubʉ apijuuta ēkha chitaawai. Wajapcharan mʉʉn mʉchta òor ee maawaijā dui īchab amachjo aadeejem, mag chach oomamua āaur khʉʉnau khāijā ʉkhabaawai uu peerdʉtkhamkhii. ²³Mʉ mag chitʉmʉn mʉʉn mug Jesucristo iek jaaum khōchgauta mag chitʉm, mʉch duijā īchab ich chaain tagam khʉʉn dui wajapha aajemjo wajapha amkhii.

²⁴Pārau khaphʉ nʉm, apostaa khaphig nʉm aig, òor khapan khaphiigjem. Mamʉ chi regaloon ābpaimua auju simta thumaam khʉʉnau auju ēkhaajem. Ich agjota sim Õwandam sim aar baraagjā. Irua nem wajapham deebarm auju khīrjuwiata khaphig nʉmjo abat. ²⁵Chi mag khaphiigjem khʉʉnan sii nem inag jopcha āarjem awaaggpajā amach mor surkha nʉm. Maachjā agjo surkha nʉm; mamʉ mag surkha nʉmʉn jūrr am den khāajā nem wajapcharamta maachig deemkhīrau. Ma chan ārjā ārba ni ojā oba ich mag sierraju. ²⁶Mag khīrjuwiata mʉʉn mʉch appaijā khaphig chirʉmjo chiraajem, mʉch barju aar baraag. Mag nʉm dui īchab òrau chikham phār thʉʉwaag werbʉ nʉmjota aajem. ²⁷Wajapcharan Õwandamau nem jaau sim

ichaaur amaaugau, mʉʉn mʉch wawí chirʉmuata ajués surkha chiraajem, parhoob nem wauba aag. Magba akhiin mʉch garmua òrag Õwandam iek jaau chitʉʉ aajerrta, jūrr Jooirau mʉrʉg nem deeju atarrta īgħa auju.

**Parhoobam nemta
õwandam awia agumug
jeeupiba jaautarr**

10

¹Hermanonaan, warr jooingar aawai sii òor maba aajem ee ni dojā chukag ee Moisés dui maach jooin wenʉrrarr chan oob pārau khīr okhoomiet. Amach thum sii jʉʉnthumie naarjo jīu jorrom eegarta wenʉrrumua phūas Chi Phur eejā thumaa bʉʉupai durbə dichjieerram. ²Amau amach thumaam khʉʉnau ʉduraata Moiseeg amach porkhapijierram, ichdeu arrmpiere amach wai wenʉrramkhīr. Magta am Phūas Phur eejā sii bʉʉ durbagkha dichwi jʉʉnthumie naarjo jīumamua am jaau warrjim òor chukag eejā. Mag thumaam khʉʉnau Moiseeg amach porkhapi nʉmta i gaaita por choo nʉmjo naajim. ³Amau amach thumaam khʉʉnau īchab ich Õwandamau nem deemamjā kħoojeejim. ⁴Maimua thumaam khʉʉnau īchab ich Õwandam juu dojā dojierram. Mag amau do dotarr Cristou amag dee sim ajim, mag do chukag ee wenʉrrumjā mokdau eem doou am obichag meeupieg ichta am dui sieri aawai. Mag mok eemua amag do deewia am wenʉrrumpierr am dui siejeejim, amau nem ig nʉm

deeg. ⁵Mamh Éwandamau mag thumaam khuunnag ich juu oopie-jerr āba, peer thumaam khuunnau-ta i dau na nem khaigba waaujee-jim. Amachdeu mag nem ārtarr gaaimua ich mag ōor chukag durrpai pa bepjierram, Éwanda-mau durr iiur deeju atarr aarjā barba.

⁶Éwandamau am dui magtarr gaaimua maadeu khaphu num, pod maadeu amau arrjo nem khaigbamta waum khosi aju kha-ba num. ⁷Oob amau arrjo juaupai nem parhoobam wau s̄isidumta éwandam awi agumug jeeumiet. Am igwia Éwandam iek phā sim gaai, “Phak chaaita phīr den waunaa agug jeeu numua ohood aphobaadewi thach khonaa dojā dojierram” a sim; “maimua mag ohood thuunawia deeu bujāau paaukhawi jemkha phobaadejim” a phā sim. ⁸Oob amau arrjo dich uuin khabam duita parhooba dich uuin duimjo khapes amiet.

Amau Éwandamjā oghaba mag-wia warre ābam edpai veintitres mil khechjierram anaabá. ⁹Oob īchab am eem āaur khuunnau arr-jo khaphu numta juau oghom maach Por Cristo jūur iekhamiet pāach Porkhapimaaugau. Amau maach Por oghaba i ichaaur magwia, nemeu khaam-majā äpba ich aguapai khech-majierram anaabá. ¹⁰Oob pāach pornoanau nem mag aawai am ichaaur serereu amiet; magba akhiin Éwandamau israelnaan dui arrjo ich chog p*hi*wia chi mag narr khuun khechphāitarr pāach-jā agjo khechphāitukham.

¹¹Chadcha Éwandamau am dui maagjerran, īs ewag pawiajā maa-deu amau aajerrjo aju khaba num a khap amkhīrau. Ya mug jēb eegar paimuu pamaawai īs ewagam khuunnagjā mag khaphu amkhīrta Éwandamau ich iek gaai mag phāpjjim. ¹²Magua mua īsjā pārag mag chirum: Pāach Éwandam dui ubu num awia oob pāach thomiet, pekau ee burru chan pom khabam. ¹³Pārag jaa-ku-khim, ūrbat: ¿Khar pārau nem khaigbam waum khosi aadeba aajé? Jāg num chan mag pod ōrau āwatbajojoom nem khabam. Ōor pom ich agjo thuunta magbam-joo thuunaajem. Mamh Éwandam maach dui ogduba khitaajeewai irua maadeu āwatbaju atchajā maachig prueba deebam. Mag prueba pom maadeu āwatbaju atcha maachig deeju khayau, ūchab irua khaphu apiju, jāga uduur dich thu aupiba āwatpuij aai nu.

¹⁴Magua, Cristo gaaimua kho-damnaan, mua chadcha pāar khosi chitaawai pāach uu wenu-rramkhīrta mag chirum: Pāach khapeen Éwandam chaar khabamug jeeu num aar pāach eeurrwai oob am aar wetmiet. ¹⁵Pārau khaphu naawai magan cha mua jaau chirum jaaubat, magá wa mag khabá. ¹⁶Éwan-damau maachig dopi jaautarrjo Santa Cena khaawai irig uu ajim anaa doowai, ¿jāg num aig maach Cristo bag ārtarr gaaimua āba Cristo denkha num a sim khabá, chi do num khuun? ¿Wa mag kha-báwa? Maimua chi panjā agjo juu

ee aunaar irig uu ajim anaa khoo-wai, ḫīchab Cristo mor gaaimua maach āba i denkha nūm a sim khabá? ¹⁷Maach khapan thūnaa-wiajā, ābam panpai kho nūm gaaimua maachin òor ābpaimta kha nūm Cristo gaai.

¹⁸Maimua īchab pāade khīirju-bat israelnaanau Ēwandamag jēwaag nemchaain khechwia khoojem: ḫNemchaain khechwia chi phaajem nasād gaai nemek wai narr gayam chi kho nūm khūnja mag kho nūmuu amachdeuchata, “Maarjā Ēwan-dam chaainaugui” anūm khabajī? ḫWa mag khabajīwa?

¹⁹Mua mag chirūm chan mag jāg juau wautarrta Ēwandam chi iwamuu aba chirum. Mag iiuba sīsid aawai par mag am khīirphee wai narr nemek mod awiajā ta-gam nemek mod khāai ajapchajā khaba ni khīethuujā khaba sim. ²⁰Mua mag chirūm aiguin, jāg parhoobam nem juau wautarrag-ta nemekjā thōonaa ēwandum awia agug jeeu nūm khūnan meperagta jeeu nūm ata chirūm. Mua chan meperag chan būr-jā pārag ee apimapha chirūm. ²¹Magua Pod Santa Cena kha nūm aig Cristo jarr eem donaa jūrr meperag jeeu nūm khūnau do nūm jarr eejā doju khaba nūm. Pod maach Por Jesucristo mes gaaim pan khonaa agjo dosāt mes gayamjā au khoju khaba nūm.

²²ᜑJāg warre òor numiim khūnagta jeeum khōchkha nūm aig, juau oghom maach Por dui khujur nūm khabá? I dui khujurju khaba nūm. Í maach dui

meeukhakhiin, maadeu pod i juu jumbaju.

Nem thum Ēwandam onee amkhīrta wauju aai nūm

²³Pāar ee āaur khūnau maag-jeebma: “Muan mūchdeu nem waum aig wau chitūm. Magum paanjā khaíu mūrug magum abar-ju” aajem. Chadcha ich magma; mamu maadeu nem wau nūm thum maach athee uu khaba sī-rrūm, magua muajā mag mūch-deu nem waum aig pod wau-bam. Mua magkhiin bithurgam khūn khīirjugjā Ēwandam iek gaai bāaupiba sim. ²⁴Magua, oob dich appaita warm khūn khāaijā wajapha wenurraju khīir-jumiet. Mag khāai jāga akhiin maach khapeenjā uu-chā nūsiju aju khīirjugta khīirjubat.

²⁵⁻²⁶Mamu sīi merrkau ee ma-wia per autarr nemek mod chan oob khoju khaba sim amiet. ḫJāg-wi mua mag chirū? Ēwandam iek gaai jaauwai, “Mug durr maimua ag gaai nem thūnūmjā thum maach Por Ēwandam deneu” a jaau sīewaima. Mag jaau sīewai pārau nemek parhooba per auwia khoju aai nūm, “ᜑIsin mug nemek modjā am ēwandum anūm khīir-phee wai narr khāijā agamjā?” aba.

²⁷Ēwandam iek uu-khaba aajem khūnau khāijā thach khomkhīr pāach thūnūrwai wetam khōsim khai wetju aai nūm. Maimua pāachig nemdam deemam khīu khobat, “ᜑMug nemek mod pāach ēwandumag jeeu nūmuu i khīir-phee wai narr khabá?” a jeeuba.

²⁸Pari ābmua khāijā pāachig, “Jāg nemeken ēwandam anūmug jeeu narr nemek modou” amun, chi jaau simua oowai khoju khaba simta khobaadem a khīirjupimaaugau, oob warag khomiet.

²⁹Mag chirūm chan pāar ar Ēwandam iek gaai ubu durrum khūun khīirjuwia khaba, ar agtha Ēwandam iek gaai ubu khaba khitheem khūun khīirjuwiata mag chirūm.

Pari ābmua khāijā, “¿Jāga mag chikhamnau khīirju simjota awia pod maadeu dichdeu khaphugpierr aju khaba nu?” aju. ³⁰“Mua much thach khoowai Ēwandamag uu ajim anaa kho chirūmta, jāga mag sii bigaumua khoju khaba sim khīirju sim gaaimupai muajā khoju aai khaba chirú” aju.

³¹¿Jāgwi mag sii? Maan muugta aju aai nūm: Dich thach khoo-wai, do doowai maimua mag tag nem inagdam waauwaijā, mag dich nem wau nūm gaaimua òrau warag Ēwandam wajapha tho iyuu amkhīrta nem wauju aai nūm. ³²Ni ābamugjā oob ejemplo khaigba oopimiet. Judionaan najā nem khaigba wauba, judionaan khabam khūun najā nem khaigba wauba, ni ya Ēwandam iek ukha nūm khūun najā oob nem khaigba waumiet. ³³Mūun muchin mag-ta chitūm. Muchdeu nem wau chirūmjā thumaa òor dawagaata apim khōsi chitūm; maimujā muchpaita wajapha chitajujā khīirjuba, bigaum khūndamta ūrcha mu gaai masi aajem, muchdeu am dui mag chitūm gaaimua amjā īchab uu peerdūtkhamkhīr.

11 ¹Keena, pārāu oowai mua jāg āba Cristoou nem waapi simpaita wau chitūmjo, ich agjo pāraujā mua nem wau chitūm oonaa mu denjota abat.

Ūuin culto ee weetwai jāga aju aai nu

²Cristo gaaimua khodamnaan, pāar gaaimua mu onee chirūm, chadcha uu pārāu mu khīirjunaa mua pāachig Ēwandam iek jaau-tarrjā isegba agpierr wenurraawai. ³Mag naawai is mua pārag khīir eyaa apim khōsi chirūm: Ich jāg Ēwandamta Cristo porkha simjo, Cristota maach Porou, em-khoooin awiajā; maagwai maach emkhooointa jūrr dich uuin porkha nūm. ⁴Mag maach chi emkhoooin dich uuin porkha nūmta Ēwandamag jeeu nūm aig, wa sii ich Ēwandamau ich iek jaaupitarr khāijā jaau nūm aig, uuinjo putiu por borrnaata jaaumun, magan Cristota wajap khīir naaupi nūm, Cristoogta dich Porkhapiju aai nūmta jūrr deeum khūunagta dich porkhapi nūmjo naawai. ⁵Wa magba uuin khāijā Ēwandamag jeeu nūm aig, wa sii ich Ēwandamau ich iek jaaupitarr khāijā jaau nūm aig putiu por borrba nūmuata jaau nūm un, magan amach jaai amach porkha simta khīir naaupi nūm, amachta jūrr emkhoooin khāajā ūrpai am khōchgauta mag nūmjo naawai. Maguata uuin putiu por borrba òor ee iekha-wain, por bichnaa iekha nūmjo chigaata aju aai nūm. ⁶Ūuinta òor khapanag ee maag būurjā putiu por borrba nūm khai, magan

warre amach por khōipñiju aaita nñm. Mamñ amau oowai mag por khōibapäaiwai am chigaacha aju nñm khai, magan õor ee iekhaag-paawaijä ichiita putiu por borrju aai nñm. ⁷Pari jäg ich Ėwandamta maach thumaam khññ Porkha sñerrñmjo warr maach ompaawaijä maach emkhooiraga jürr mag jëb gaai nem thñnum thum porkhapitarr aawai, emkhooi chan pod putiu por borrju khaba sim. Pari uuiran ichiita putiu por borrju aai sim. Mag ich por borr sim aig, pod irua ich jaai khääi ichta ürpai aju khaba sim a sim. ⁸Pärau khaphu nñm, warrcha Ėwandamau maach jooin ompaawai chan uui gaaimuta emkhooi ompaabajim. Magju khääi uuita emkhooi gaaimua Ėwandamau ompaajim. ⁹Mag emkhooi ompaatarr chan uuirau ig sierr aawai khabajim, ich Adanta chi uui khääi na omparr aawai. Magju khääi Ėwandamau oowai chi emkhooirau uui ig sierr aawaita i athee ompaa deejim, i daumaai nñrramkhiiir. ¹⁰Magtarr aawaita uuinan ichiita putiu por deebaju aai nñm. Mag nñm aig amau chadcha uduraa emkhooingta amach phëethugpi nñm a jaau nñm. Mag putiu por deebaawai õor dakhírpai khaba, ichab Ėwandam chog angelnaan aig nñm khññ dakhírjä uu sim. ¹¹Pari íchab khaphu abat: Maach mag Ėwandam iek ukha nñm khññ ee chan ni iwiram äbmuajä jürr chikham igbam aju khaba nñm. Emkhooi khurau khaba akhiin, uujä chukhu akham;

maimua ich agjo uui khurau khaba akhiin, emkhooijä chukhu akham. ¹²Iin warrjä chadcha emkhooi gaaimuata uujä ompaajim. Mamñ ich magtarrjo ewag pawiajä uuirau chaai oo nñm gaaimuta emkhooijä khitum. Mag naab mamñ amach numwe emkhooi uui dñi Ėwandamauta ompaajim. ¹³Päär khñirjugau jäga sñ keena: ¿Uuin bñurjä putiu por deebaba õor khapanag dakhíir Ėwandamag jeeuju aai nñ? Jaaubat. ¹⁴Maadeu khaphu nñm, warrgarwe maach emkhooin porbu durag bñaupiewai uu khaba sñejem. ¹⁵Pari mag sim jürr uuin porbu duraata wajapha sñejem, bñurjä chigaa khaba. Ėwandamau warrgarwe amag porbu duraa deejim, aguapaita putiu por borr nñmjo wenñrramkhiiir. ¹⁶Äbmua khäijä mua jaau chirum ürmaaugau mu ichaaur iekhaju khai, ideu mag sim ich iphithur. Pari mua chan deeum phobor ee Ėwandam iek ukha durrum khññnaujä khiet jaau nñm ürba chitum. Ichiita thumaam khññnau oowai uuinan putiu por borrju aai nñm, culto ee weetwai.

Santa Cena kha nñm aig athuucha ajerr

¹⁷Maimua mñchdeu ûurwai Santa Cena khaawaijä mñch jügaag khaba ûr chiraawai, ag atheejä pärag mu iekhaag-pam. Mua ûurwai mag Santa Cena khaawaijä, maach Por Jesucristo maach gaaimua thõotarcta khñirjuju khääi, sii parhooba päächdeu am aig aawai

pāachdeupaita pāach khaibag waunaa nem ār nūm anūm ūr chirūm. ¹⁸Chi oo nūm khūnau mūrhg jaauwai, mag chi ӯkha durrum khūn apha biirdū nūm anūmjā sīta mag khīkhīratdojā phūurphobaadep aajem anūm. Amau jaau nūm thum chan mua chadcha aba chirūm. Pari mag-daman chadau mua mūchdeujā ӯkhapai chirūm. ¹⁹Chadcha mag pāar pāach agdaujom khūn appai chum phūur ohood aadephūm, khaíu meraa sī. Pari mag pāach khīkhīratdo biirdūbaadephūm gaaimua sīi ūrāu pāachta wajapcha Cristo igar nūm amkhīrrta pāar mag nūm khabahab. Pari wajapcharan ar pāarjo magba nūm khūnta chi chadcha agpierra nūm khūnau. ²⁰Pari mag pāar āba biirdū nūm anūmjā pāach appai khīkhīratdo chum poso phūur ohood aadepnaata maach Por Jesuu Santa Cena jaau phatarrjo khaawajā chadcha ich agjojā khaba, sīi thach khom khōchgauta pāar maagjem. ²¹Mag aawaita ya khoogpaawaijā agdaujo pāachdeu nem waibeemarrierr pāachdeu khom aig khowia, dojā dowia, sīi warag khech thūnhsiphūm. Mag thūnūm ee pogkha jāsoojā khekhedūm, mag khoju chukhu aawai. ²²¿Jāgáwa, pāar di chukhuta nū pāach di aarwe thach khowia dojā dowia beeg? ¿Jāgwia pārau tagam khūndam uu agjo Ēwandam iek ӯkha durrum khūnta kha iseemjonaa ar nem waibeeju chukhu durrum khūndamjā khīr naaupim

khōchgaujota jāg nū? Pāach jāg nūm paar chan oob mua pāach eugar wajapha ig iyūu aju amiet.

Jesuu Santa Cena waapi jaau phatarr

²³Nawe mua pārag jāgata Santa Cena khaju aai nū a jaautarr aawai pārau jāg nūm aig pod mua pāar eugarjā wajapha ig iyūu abam. Cha mua pārag jaau chirūmūn, ich maach Por Jesuucha mūchig jaautarrta jūrr mua pārag jaau chirūm: Maach Por Jesús ar Judaau chi thethemnaanag i pūr deetarr ed ya edaar ābmiecha ich khapeen dui thach kho siewai, ich juacha ich jua ee pan auwia, ²⁴ag paar nacha Ēwandamag uu ajim anaa thorreupūijim aajem. Magnaa uapñiwia, “Pāach juau au khobat, mūn mū morou” ajim anūm ich khapeenag. “Wajapcharan mūg pandam thorrebarmūn mū cha chirūmta pāar peerdu aum khōchgau dau aphūu ajuuta jaau sim. Mūg atag pawiajā mūg pāachdeu mū jua ootarrjo khabat, mū thōtotarr khīr eyaa aag” ajim aajem, maach Por Jesuu ich khapeenag. ²⁵Maimua īchab ya mag thach kho aaipabaadeewai, chi jarrdamjā jua ee auwia agjo amag, “Mūg jarr eem vino-dam dobarmta warrgarwe Ēwandamau òor dui iek deeju aajerrau; mamū mūg iekhan iek iiuriugui” ajim anūm. “Mū bag mūg vinojo ārbarmuata Ēwandamau, īsmua atagan chadau pāar peerdu wenurraru aai nūm a jaau simgui” ajim anūm. “Pāachdeu mūg khanaa do nūmpier mū pāach kōit dau

aphuu arr khiiрjunaata dobat” a jaaujim aajem īchab ich Cristoou. ²⁶ Maguama, pārau mag khanaata panjā khonaa chi jarr eemjā do nūmūn, magan mag nūmu maach Por Jesús maach gaaimua thōotarrta jaau nūmjo nūm. I beebam aig chan mag kha nūm oob khiiр okhoomiet ajim aajem ich Jesuucha.

**Parhooba nūm chan Santa
Cena khaju khaba nūm**

²⁷ Wajapha ūrbat mua jaau chirūm: Ābmua khāijā ich khaigba sim gaaimua Santa Cena wau nūm khoju khaba simta khomūn, magan ichdeupaita wir aig ēwandamag ich gaai mas amkhiiр ich umkha sim. Mag sim aiguin maach Por Jesús ich kōit dau aphuu bag ārtarrjā i gaai mas khaba sim a sim. ²⁸ Magam uguata chi pan khowia chi jardam eemjā doju nawe agdaujo wajapha khiiрjuu aai nūm. Pua khiiрjuawai ēwandam dau na puch khaigba arr gaaimua khōjā khoba ni dojā dobauj aai sim khai, warag ēwandamag mag pekau chugpaapi jeeunaata chi pan khowia dojā dobá. ²⁹ Mamū magba mag Cristo dau aphuu arr jaau simta wajaphajā khiiрjubanaa mag khonaa domūn, sīi dichdeupaita dich gaai mas amkhiiр ēwandamag dich umkha sim. ³⁰ Pāach mag nūm gaaimuata jāg pāach ee sīi òor mor masim khūun khapan thūnūm dui sīi kha thūum khūun pomjā thūnūm. Āaur khūun amach mag nūm gaaimua ya khechwia

nūm. ³¹ Chadcha ag nawe maadeu dich thumaa khiiрjuna dichdeu mag nem khaigba wautarr paarjā ēwandamag chugpaapi jeeunaata khokhiin, khan gaaimua irua mag maach gaai jua khūaba abarju. ³² Pari mag ēwandamau maach gaai mas deewaijā sīi maach wa-wiewaiu, òor pom ich iek ukhaba thūnūm khūun dui āba maach jua khēgkhaphimaugau. ³³ Wajapcharan muan magta pārag jaau chirūm khodamnaan. Ismua atag pāach āba biirdūnaa maach Por Jesuu jaau puatarrjo khoog-paawai, pāach khapeen nūbat, maimua thumaa āba nūsiewaita khobat. ³⁴ Mag nūm ee āb khāijā jāsog thūnaawai pod nūbaju khiiрju sim khai, warre ich di aarwe khowia beeju aai sim, mag ābam aig biirdūnaa thach kho naawiajā ēwandamag pāach gaai mas apim ugu. Tagam nem pārau jeeu narr okhar muchcha pāar aar barimaawaita muchdeu khap jaauwimaju.

**Ēwandam Akharau ich
jua theeg jiigjem**

12 ¹ Khodamnaan, īs jūrr mua pārag khaphu apim khōsi chirūm, jāgata ēwandam Akharau maach ich iek ukha nūm khūunag ich jua theegjā deejē, nem khiiр pogkhe wau-mamkhiiр. ² Pārau khaphu nūm, warr agtha pārau ēwandam iek khaugba naawai sīi uduraa jāg juau nem parhoobam wautarraga pāach eudu arrpi nūmjo aajejim, agūmugta jeeu nūmuia. Pārau khaphu nūm īchab, warrgar

pārau ēwandamnaan aajerr khūun chan pod iekhaba, meujā meraa sīsidūm, chadcha Ēwandam chaar khaba sīsid aawai. Pari ūya pārau Ēwandam chaar iekta khaphū naawai ichdeun chadau pārag ich iekha simjā khaphū apiju ich Akhaar gaaimua.³ Magua ūya khīrjuawai, ābmua khāijā chadcha Ēwandam Akhaar jua theegauta i iek jaau nūrrūm khai, pod Jesūs thūr thūrnaa khaigba iekhaju khaba sim. Mai-mua ich Ēwandam Akharauta iekhapibam chan, pod ābmua, "Jesuuta thumaam khūun Porou" a iekhabaju.

⁴ Ēwandamau chadcha ich chaainag ich jua theeg khīrpierr deejem, agua ich athee nem waumkhiir. Pari mag simūn, ich Ēwandam Akhaar ābpai simuata mag deejem. ⁵ Ēwandamau maachig nem waipi simua jūrr bigaum khūun chogkhamkhiirta phidagjā khīr pogkhe waupiejem. Mamū magumjā thum ich Ēwandam Akhaar ābpaimuata mag waupiejem. ⁶ Ēwandamau maachig nem waupiju ayaam pom khīr pogkhe wai sim; pari āba ichdeupaita mag nem khīr pogkhe wawaagjā thumaam khūunag ich juapā deejem. ⁷ Magta Ēwandamau ich chaainag amachpierr ich Akhaar jua theeg khīr pogkhe deemaajem, magum gaaimua chi unction durrum khūun thumta wajapha wenūramkhiir. ⁸ Ēwandamau ich Akhaar gaaimua ūaur khūunag ichdeu khōsimjo ūor wawieg nem khīrjug khaug apiejem. Maagwai ūaur

khūunag ago nem khīrjug khaug api sim, ich iek ūrag jaau khaug amkhīr. ⁹ Maagwai ūaur khūunag ich ag Akharaupai khaphū apiejem, Ēwandam am dui sim aawai dich juapaupai pod nem wauba-jojomjā ich jua theegauta wauju khaphū apiejem. Ūaur khūunag ūchab ich aguapai ūor mor mas sīsidūmjā monaumkhiir ich jua theeg deejem. ¹⁰ Ūaur khūunag ag na ūrau mag ooba aajemta ūor dauderra waumkhiir ich juapā deejem. Ūaur khūunag ich iekta deeum khūunag jaau khaug apiejem. Maagwai ūaur khūunag ūchab khīrjug deejem, Ēwandam iekta jaau wenūrrūm anūm khūunau nem jaau nūm ūurwai chadcha ich Ēwandamauta iekhapi sī wa sī dosāt iekta jaau wenūrrū a khaug aumamkhiir. Ūaur khūunag ūchab deeum meu būrjā mūig eegar iekhaba aajem meu-pa iekhapimaajem. Maagwai jūrr ābakhaig mag warmua iekhatarr, pari agjo ich meu khaba simta ich meūata iekhatarrjo, chi ūrtarr khūunag jaaumkhiir khīrjug deejem. ¹¹ Mag nem khīrpierr jig simjo ich jua theeg dee simūn, ich Ēwandam Akharaupaita ichdeu deeu ayaam khūunag mag deemaajem, ichdeu khōsimjota nem waumamkhiir.

Thumaam khūunta Cristo morkha nūm

¹² Maach moron chadcha thum ābpaita siēb mamū, ag gaai nem khīr pogkhe thūnum. Ag gaai thūnum: dau, jua, bū, kach, mai-mua magpajā khabam. Pari mag

thūnaab mamū, ichiita ëor mor äbpaim gaaita mag thūnaajem. Ich magta sim ëchab Cristo morgjā: Maachta i morkha nūm.¹³ Judionaan wa judionaan khabam khūn, sīi chikham chognaan wa amach cuenta nūrjeem khūn pa maachin thum äba äbam Ëwandam Akhaar auwiata por choo nūm, mag i Akhaar athaawai maach thumaam khūnag Cristo mor äbpai obeer aumkhīir. Magua mug maach khapan thūnaab mamū, äbam Akhaar paita wai naawai chadcha maachta Cristo morkha nūm.

¹⁴ ¿Pārau oowai maach mor gaaipai nem khīir pogkhe thūnaabá? Maach mor chan mag nem khīir äbpaimuata morkha sim abam. ¹⁵ ¿Khanim nemjo būnu khāijā juag, “Mu chan jua khaba aawai mor gayam khabam” akhiinjā? Magju khaba sim, chadcha ichjā mor gayam aawai. ¹⁶ Maimua jūrr kachiu khāijā daúg, “Mujā dau khaba aawai mor gayam khabam” akhiinjā. Mag gaaimua chadcha mor gayam khabam aju khaba sim, ichjā mor gaai sīewai. ¹⁷ Maach mor thum dau akhiin, ¿khaniu ūrkha-jī? Wa jūrr maach mor thum khāijā kach akhiin, ¿jāga nem thūphamjā khap akhājī? ¹⁸ Warr maach ompaawaijā utha Ëwandamau maach magta deebajim. Irua oowai agdaujo amach sīsid aju-pierrta sīumajim maach mor gaai, ichdeu khōchagpierr, amagjā agjo amachpierr nem waumkhīir. ¹⁹ ¿Jāga akham khai Ëwandamau sīi maach dau, jua, wa bupai

khāijā ompaawia, tagam nem ompaaba arr amuan? Mag arr amuan maach mor aju khaba sīekham. ²⁰ Irua maachdeu nem igju thum maach mor gaai ompa-khajim. Pari nem khīir khapan maach gaai thūnaab mamū, ichii-ta maach moron äbpaita sim.

²¹ Daúa ichdeuta warp oojem awia juadamat, “Mua pu ighbam” aju khaba sim. Wa magbam khai jūrr porou khāijā būug, “Muajā pāar ighbam” aju khaba sim, ich-ta tagam khūn khāijā maach mor gaai ūgtharraacha sīejem awia. ²² Magju khāai wajapcha oowain, maach mor gayam nem wajappai ighbajoo sīsidūmta tagam khūn khāijā ūrcha iijem khūnau. ²³ Maimua ar maadeu dich mor wajappai asekabaju ayaam perasta wajapha put ee-cha wai wenurraajem. Maimua ag khāai wajapcha ūrkhaaju aai nūmta jūrr mag äkhaa paraajā aba aajem, ²⁴ am mag warm khūnjo meer paar wai wenurraju iga naawai. Mag khāai ūrkha-baju aai nūm perasta wajapcha ūrkhaajem. Pari Ëwandamau warrgarwejā ich magta deejim, maadeu oowai wajap nem ighbaimta ūrcha jāsenkha nūmjo wajapcha thua paar wai wenurramkhīir. Ich agjota sim ëchab, maach khodamnaan Ëwandam athee pom nem wauju khaugba khitheem khūnja. ²⁵ Ëwandamau makhuunjā ich morkha wai sim aawai agdaujo jāsene apim khōsi sim, maagwai iwiir äbjā aaiduba sīi warag agdaujo warm khūnau nem igaata oo naamkhīir. ²⁶ Mag

naawai iwiir āb khāijā mas aawai tagam khūunaujā dui thumaa sentii nūm. Wa āb khāijā nem wajapha waubarm gaaimua onee aawai tagam khūunjā thumaa onee thūnūm.

²⁷Maach Cristo igar nūm khūunan, maachta i morou. Mamū thumaam khūunau ābam phidagpai wauba naawai dichpierr nem wau nūm gaaimua āb sī i juajo sim; deeum phidag wau sim gaaimua āb i būjo sim; āb i daujo; ich mag nūmuia maimua mag tag ich mag thum i mor enter. ²⁸Ich ūwandamaujā ich iek ukha nūm khūun ee ūrcha paraa apijim:

Ich iek aaidū jaaumkhīir
ichdeucha jūr aumam
khūun,
ich iek jaaumamta jūrr
warm khūunag jaaujem
khūun,
maimua ich iek jawaag
maestronaan.

Mag tag agjo paraa apijim:
ichdeu juapá deebaawai ūor
dauderra nem waaujem
khūun,
īchab ich jua theegau ūor
monaaujem khūun,
sīi chikham khīir
jāsenkhaag nem par daúa
ooba aajem khūun,
iglesia ee dirijijem khūun,
maimua ich ūwandam
Akharau iekhapibaawai
deeum meúa iekhaajem
khūun.

Magum khūunta ich iek ukha nūm khūun ee paraa apijim.

²⁹Pari magum khūun thum sīi ūwandam iek aaidū jaaujem khūun khaba, ni thumaam khūunauta mag ūwandam iek jaaujem khūunjā khaba, ni thumaam khūunta mag ūwandam iek jawaag maestronaanjā khaba nūm. Thumaam khūunauta mag ūwandam juapau ūrau ooba aajemjā ūor dauderra nem waaujem khūunjā khaba, ³⁰ni thumaam khūunauta mag ūor mor masim khūun monaaujem jua theegjā chukhu nūm. Thumaam khūunagta mag ūwandam Akharau būurjā amachdeu meu khaugbamjā iekhapiba, ni thumaam khūunta mag warmua deeum meúa nem jaautarrjā jūrr khaphū warm khūunag jaaujem khūunjā khabam. ³¹Mag ābpaimugta thum magamkhīir ūwandamau ich jua theeg deeba sīeb mamū, wajapha khīirjunaa i jua theeg chi wajapcharam khūunta aum khōsi irig jeeubat, agua pāach eejā thumaam khūunta warag ūwandam iek gaai ubu paaukhamamkhīir.

Pari magum khīirjuju khāai, āb ag khāyau wajapcharam sim: ma, dich khapeen kha khōsi nūmuu. Maata pārag jawaagpam.

Dich khapeen kha khōchag

13 ¹Khanim nemjo ābmua chadcha ūor dakhīir mug jēb gayam meu khīirpierr iekhannaā ūgtharmpeen meujā iekha sim, pari mag simta būurjā ich khapeen kha khōchkhaba sim chan, magan ūwandamau oo-wai mag wounan sīi parta mag

iekha sim. Mag sim aiguin sii tamburr bubujukhamjo khabam khai, latadí nenerrkhamjopaita sim. ²Maimua khanim nemjo äbmua mug atag Êwandamau nem oopipig majujä thumaa ag nawe khaphunaa, mug eegarm khunau khaphu num khiirugjä thumaa khaphu sim dui ich Êwandamau khiirugju sim khiirugjä khaphu sim; pari mag simta bürjä ich khapeen kha khöchkhaba sim chan, magan Êwandamau oowai mag wounan parta mag sim. Wa magba ichdeu nem mag abawai Êwandamau ichdeu jaautarrjo apiju khaphunaa, durrsiig khäijä wounagamjo “Chum dñññubaimá” abaawai, i ipierr chadcha ichdeu jaautarrjo mam mapi sim; pari mag nem wau simta bürjä ich khapeen kha khöchkhaba sim chan, magan Êwandamau oowai parta mag nem khiirogkhe khäijä wau siéju. ³Wa äbmua khäijä aphuu khitheem khunag ich nem wai sim thum ich thach khoju arrpa jigpuiwia jürr ichta khoju chuk sisip sim; wa ichcha khäijä Êwandam athee awia uduraa öt ee ich orpüipi sim; pari magbarmjä bürjä ich khapeen kha khöchkhaba sierr khai, Êwandamau i aubaju.

⁴Dich khapeen kha khösim abarmün, dich dui khaigba aawaijä sii khiuuta äwatpüükham, magnaa thumaam khun duijä o wajaphata anum. Dich khapeen kha khösim abarmün, irua nem wai simjä dich den apim khösi khaba, wa maach khääi por opherg siewiajä ijo

aju khiirugjuba; ni dich thowia dichta warm khun khääijä emkhooikha chirumjä abam. ⁵Dich khapeen kha khösim abarm chan, bür abarm gaaimua chaai daumeraamjo parhoob thüthug aba, ni nem thunumjä äba sii dich atheepaita khiirugjubam. Nem khörgjä khaba, wa mag meeukhabademjä sii ich mag khiirogkhe thüajä khaugba äba ich mag iekta ich mag ig narraba aajem. ⁶Dich khapeen kha khösim chan, chikhamnau õor khaigba wau num oowaijä warag onee khaba, äba nem agcha wau num oowita onee aajem. ⁷Chadcha dich khapeen kha khösim abarmün, dich khapeer garmua dich dui wajap khaba awiajä ideu äwat püurbabakham. Chikham eugar khaigba jaau num ukhaba, nem wajapha jaau numta ukhaajem. Dich khapeen pekau ee burrwaïjä, ya jägbaadem chan tag at khabam a iekhaba, siita warag uu deeu ich sierrjo ajapha aju anum, i igwia. Dich khapeer gaaimua õrau ich khaigba aawaijä, magumjä igba äwatpüükham.

⁸Chadcha dich khapeen kha khösim abarmün, mag khöchagjä ich mag chugpaa khaugba sierraju. Êwandam aar naaimaawaijä ich Êwandamjä khösi-nnaa ich khapeenjä ich mag kha khösi wenurraju. Mamu mug atag paawai Êwandam iek jaau num khunjä tag ighbaju, ya ich duicha naawai. Magbaadem dui tag Êwandam Akharau õrag amachdeu meu khaugbampa iekhapiejerrjä tag iekhapibaju.

Ya maig paawai īchab ñor khīir-jug khaugkham khūun khīirjugjā tag igbaju. ⁹¿Jāgwia magum tag igbaju? Ēwandam iek jaau nūmjā maadeu thum jaauju khaugbanaa mug jēb gayam khīirjugjā sīi khomariipaita khaphū naawaima. ¹⁰Maimua chi wajapcharam khīir-jug khaphū aju ed barbaicheewain chadau mag khomariipai khaphūm nemjā tag chukhu aju.

¹¹Warr būruu chiraawain chadcha chaain iekhaata iekha-naa chaain khīirjugta khīirju chitajim. Pari ya jooipa chirswai warre chaai aawaim khīirjug isegpujjim. ¹²Ēwandam iek ukha nūmjā ich jägta sīebahab. Īsin maadeu Ēwandam igwia i khaphū nūm anaab pari sīi espheg khīir purrjoom ee nem inag oo nūm-jopaita i khaphū nūm, wajappai khaugba. Pari jäg nūu awia mug atag paawai chadcha ich simjo maadeu i wajapha khaphū aju, ya agdaujo i dui khīircha oophobaadem aig. Mug maach agtha eegar wenurruweran muchdeun ya i wajapha khaphū chirūm a chirab mamū, agtha i ooba aawai wajappai i khaugba chirūm. Pari jäg chirūu awia ich jäg ich Ēwandamau wajap mū khaphū simjo much garmuajā īchab i khaphū aju.

¹³Mag Ēwandam jua theeg-ta ūrcha ig naab mamū, Cristo pierrwai tag magum igbaju. Magjup mamū nem khīir thār-jup nūm, makhuun chan būrjā chugpaa khaugba sierrjeem. Makhuun: Ēwandam iek ukhawia i gaaimuata maach uu wenurrum

khīirjugau; ūgthar pawiajā warag wajapcha paaukhamaju khīir-jug, maimua Ēwandam khōsi nūm gaaimua dich khapeenjā kha khōsi nūm. Pari mag thārjup nūm eem āb sim chi wajapcharam. Ma, cha mua jaau chirūmjo dich khapeen kha khōsi nūmuu.

Ēwandam Akharau deeum meu iekhapibaawai

14 ¹Keena, mua pūaba deeupārag jaau chirūm: Āba dich khapeen kha khōsi ajuuta ūrcha ēkhabat. Magnaan chadau īchab ich Ēwandam Akharau dee sim juapajā aum khōsi aju aai nūm. Pari būrjā ūrau khaugbam meūata iekhaju khāai, ūrcha i iek deeum khūunag jaau khaphū aagta pāach gaai wajapha ich jua theegdam deepim khōsi abat. ²Deeum meu iekhamamua khāijā irig jeeumūn, nem wajaug sim īchab; pari mag deeum meu iekha simuan ūrag ūrmkhīirjā khaba, sīi Ēwandamag ūrmkhīir-paita iekha sim aawai, chadcha ich Ēwandam Akharau khīir-jug wajapham dee sim awiajā bigaaum khūunau ni ābmujā khaugbaju, khan ata iekha sī. ³Mag khāyau Ēwandamau ich iek jaaupi simta jaau nūrrum wounaun chadau chadcha warag bigaaum khūunpata Ēwandam Iek gaai am khīirjugdam bāaupiwia, am khīirjā onee apinaa īchab am wawijā wawí sim. ⁴Pari magba deeum khūunau magum meu khaugbag aigta amag ūrpimaaugaujo deeum meūata iekha simuan sīi ichigpaita wir aig

jaau sim. Mamu Êwandamau ich iek jaaupitarra jûrr õrag ūrm-khîir jaau nûm khûunaun chadau chadcha thumaa chi ukkan du-rum khûunta warag Êwandam iek khaugpi nûm. Mag amau nem khaug paaukhamam aig warag ag iek gaaita am khîrjugjâ bâaukha wetum.

⁵Murugan pâach thumaam khûunau deeum meu pâachdeu khaugbam khâijâ iekhakhiin uu sim. Pari mua oowai Êwandamau ich iek jaaupi sim jaau nûmta wajapcha sim, sii jäg degolp deeum meúata iekha nûm khâai-jâ. Mag iekhawiajâ pari warm khûunag khaphu amkhîir deeu am meúata jaaumun uu sim, Êwandamau mag iekhapitarr thumaam khûunag khakhapdo amkhîir. ⁶Pârau oowai much khâijâ pâar aar mawia sii deeum meu pârau khaugbamuata pârag iekhabaimakhinjâ, “Khani jaau simu mag sîma?” aju pârau. Mamu pârag wajapha khap amkhîran, pâar meúata jaauju aai chirum: Êwandamau pârag ich iek jaaupitar, wa mug atag irua maach duí aju, wa Êwandam khîrjug khâijâ khîir pogkhe jaauju aai chirum. Magan chadau pârau khaphu nûisiju, pâach meúata aawai.

⁷Pârag deeum ejemplo jaau-khim: Karris khâijâ wa guitarra khâijâ siirwai, siir meraa aawai sii o ūrbajaajâ chukhu sirkhiin, jäga khap abarju khanta sir sî. Pod khaugbaju. ⁸Wa soldaan khâijâ juurhi ee werbuan wetum aig chi trompeta sir simua wajapha o araraa sirba akhiin,

jäga thumaam khûunau khaphu aju mag sirbarmuapai amachig “Audimat” a jaaubarm. ⁹Pârau khâijâ deeum khûunag iekha-wai amau khaugbam meúata iekhamun, jäga amau khaphu abarju amachig iekha nûm. Par sii jägan paagta iekha nûmjo okhoppha nûisiju. ¹⁰Mug durr gayan meu khapan khîir pogkhe thûnun. Chi meu khûunagan meu wajaphamma, amach meu aawai, maimuajâ amach iekhamam thum khaphu nûm. ¹¹Pari mag thûnun eemua âb khâijâ beewia mua i meu khaugba chitumta murug ich meúata iekhachechiin, mua pod khaugbaju. Mag chan pod iyuu abam, ni âbmuajâ chikham meu khaugba aawai. ¹²Magua mua sii iekkhörjâ khaba mag chirum: Pârau jäg Êwandam Akharau ich jua theeg dee sim aum khôchag thûnunun nem wajaug sim. Mamu chi wajapcharamta paarpam khôsi abat, ar pâachdeu oowai agua ūrcha chi ukkan durrum khûun thumaa khîir onee apijooom.

¹³Âbmua khâijâ ich meu khaba deeum meúata iekhaajem ag jua theeg wai sim khai, magan ago ich Jooirag jeeuju aai sim, mag ichdeu iekhabarm iekpai aig ūr nûm khûunag deeu am meúata jaaujem ag jua theegjâ ichig deemkhîir. ¹⁴Êwandamag jeeu chirum aig mua sii parhooba deeum meúata jeeukhiin, mu akharaun chadcha Êwandamag jeeu jochkherama. ¿Pari mag sim much chi ūrumua muchdeu

iekhatarrjā khaugba abaawaijā? 15 Magbaawai ḥjāgajuma? Magbaawai mag deeum meúa jeeumam dui jūrr aig dich iek ūr nūm khūunag jaau khaphu jawaag agjo Ěwandamag dichig jaaupima, jūrr am meúa amag khap amkhīir jawaag. Meukhaar khāijā agjo būurjā õrau khaugbam meúata mag au dichtarr khai, ich agjo am meúata amag jauma, khap amkhīir. 16 Mag am meúa khaba sii deeum meúata Ěwandam tho iekhamamua jeeukhiinjā, jāga pua iekha simjā khaugba aawai aig durrum khūundamau pū ipierr dui ich magau abarju. Amau pod magbaju, pū iekhamamjā khaugba aawai. 17 Par pua nem wajaug ūrihmū jeeumaju; pari mag sim aig chan būurjā bithurgam khūundam Ěwandam iek gaai khīrjug bāuba, ich magpai būurjā ūrba arrjo durrum. 18 Mua chadcha Ěwanda-mag uu ajim a chirum, mūchdeu irig jeeu chirum aig mūchdeuta pāar khāaijā ūrcha deeum meúa iekhaajeewai. 19 Mag chitab mamu, khapanag ee chirum aiguin, iek pom khaba awiajā, thumaam khūunag mūch iekha chirumjā khaphu apim khōsita chitum, sii mūch appai iekha chirum abarmjā am meúa khaba aawai iwiram ābmuajā khaugba ich mag oberpimaaugau.

20 Cristo gaaimua khodamnaan, mūg mua jaau chirum khap aag oob sii chaankindamo khīrjug meraa amiet. Magarrai nem khaibgam wawaagan chadau warag wauju khaugba aju aai

nūm, chaain daumeraa aawai nem wauju khaugba aajemjo. Pari Ěwandam Akhaar juu theegau nem khīr pogkhe waupiejem eem chi wajapcharam khap aagan, chadcha jooin khīrjugota abat, wajapha khīrjuag. 21 Khīr eyaa abat jāga Ěwandamau warrjā maach jooin israelnaan ichdeu amach castigaa sim khap amkhīir deeum khūunag amach meúata amag iekhapijī. Ag iek igwia Ěwandamau ich iek phā sim gaai, “Jākhūn wounaanau mu iek ukkanba arr aawai jūrr deeum khūunagta mua am durr khechthug aupiwi amach meúata jūrr chi durr khūunagjā iekhapiju” ajim, “mag oobaawai amach khaibag isegamkhīir.

Pari par mag deeum durram khūunau amach dui magbarmjā ukkanba” a phā sim. (Is. 28:11-12)

22 Magua, ūs ewagjā mag õrau meu khaugbam iekha nūmuata chi ūr nūm khūunag Ěwandam iek ukkanba aju khaba nūm. Magarrai Ěwandam ichdeucha ich iek jaaubarunta jūrr thumaam khūunag ūrmkhīir am meúa jaau nūmuau chadau ukkanba nūm khūunupa ukkanba khōsi ukkanba-jem, ajaphata ūr naawai. 23 Pāade khīrjubat: Ěwandam iek ukkanba durrum khūun thumaa ābam aig biirdunaa, thumaam khūunau deeum meúata iekha thūnumcha khāijā āb būurjā Ěwandam iek ukkanba sim dubchewia mag oo-baicheewaijā, khan abarju irua.

Par jāgan irua, “iIh! parhooba dubwia sii õor pom lokie thūnūm-jā oobarm” awia warag ükhab sīsiju. ²⁴Pari magba sii pāach thumaam khūunag Ēwandamau jaau simta jūrr ūrag jaau nūmcha khāijā āb Ēwandam iek ükhaba khitūm dubchewia mag ūrbaičewai, irua thumaa āsie ich mor ewag khīrjuwia, “Chadchata mūn pekau pooma chirūm” aju, ich jūgdaar mag pārau jajawag-mam ūrwia. ²⁵Mag amachdeu i oojā ooba aajemta wajapha i oojem khūun denjo ichigcha jaau-mam ūrbawai kanieu thūkhoo-naa, “Chadcha Ēwandam am dui siewaita mug thūnūm” awia, dui amach paarmua Ēwandamag jeeuju.

**Pāach nem iinwai
wajapha oonaata inbat**

²⁶Ya ābmiecha paawai mua pārag magkhim: Ar āba khapanaa biirdūnaa Ēwandamag jeeuwai, āaur khūunau meukhaar auju aai nūm; maagwai āaur khūunau Ēwandam iek gaaimta jaau nūmuu õor wawiju aai nūm; maagwai āaur khūunau ich Ēwan-damaucha amachig jaaubarm iek-ta jūrr deeum khūunag khap apiju aai nūm. Tagam khūun deeum meúa khāijā iekhaju aai nūm; maagwai warm khūunau jūrr makhuunau deeum meúa jaau-barpta thumaam khūunag ūrm-khīir jaauju aai nūm. Mamū mag nem in nūmjā, dich appaita onee aag khaba, thum aig nūm khūun Ēwandam dui warag ubu apiegt mag wauju aai nūm. ²⁷Pāach meu

khabam iekhaju awiajā iekha-ju aai nūm. Pari numpai wa thārjuppai khāijā āhābdo iekhamamuata iekhaju aai nūm, sii thum sereuba. Mag deeum meúa iekhabarmjā ichiita jūrr ābmua jaaub khaba jaauju aai sim am meúa, thumaam khūunag ūrm-khīir. ²⁸Mag khapan thūnūm ee ni ābmujā mag warm khūunau deeum meúa iekha nūm jaauju chukhum chan, magan warag būurjā deeum meúa iekhaba, sii pāach odegpaita iekhabat, pāachdeu Ēwandam dūimuapai-ta mag pāach iekhabarm khap aag. ²⁹Wa magba sii Ēwandamau pāachigcha jaaubarm iekta jūrr ūrag jawaag wai nūm khai, agjo numpai khabamun thārjuppaita iekhaju aai nūm. Maagwai tagam khūunau sii khīuu ūrwia jaau-ju aai nūm, chadcha Ēwandam Akharauta mag iekhapi sī, wa sii ich khīrjug eepaimuata mag iekha sī. ³⁰Pari mag agtha warm iekha sim ee, deeum aig simug khāijā īchab ich Ēwandamau ich iek jaaumkhīir jaaumun, magan chi nacha iekha sierr iekha owia jūrr magug iekhapiju aai sim. ³¹Mag āhābdo iekhamamuata thum chi Ēwandamau ich iek jaaupi nūm khūun iekha oju aai nūm, aig durrum khūundamag khaugpiwia īchab khīrdam onee durramkhīir. ³²Chi mag Ēwan-damau ich iek jaauhibaawai jaau nūm khūunaun wajapha khaphū aju aai nūm, amach parhooba sereuba sii āhābdopaita iekhamaju aai nūm. ³³¿Jāgwia mag chirū? Sii jāg nem parhooba

amachdeu ampierr aawai Ŗwandamau khōchkhaba aajeewaita mag chirum. Ŗwandam chan oob magum eem khabam. Iruan agpierraanaa khōinaata wenurrapiejem.

Jäg tagam khun chi ukha durrum khun iglesia ee ajemjo, ³⁴ uwinan culto ee paawai sii khiiuta ūr ohoodo aju aai num. Am, emkhoooin ijējbkham ee dui iekhaju khaba num, ich Ŗwandam iek phā sim gaai jaau simjo, am sii amach jaai juu eegarpai khitheem aawai. ³⁵ Emkhooinai culto ee nem jaau num wajappai khaugba aawai wajapcha khap aag jeeum khosi num khai, di aar pawia amach jaainagta jeeuju aai num. Magba jäg culto ee uwin ijējb aawai uu khaba sim.

³⁶ Pārau jäg deeum iglesia ee ajemjo khaba, sii pāachdeu am aig nem waauwai, ¿pāachdeuta nacha Ŗwandam iek ompaa au-jimpii nu? ¿Wa pāachdeupaita mag Ŗwandam iek khaphu nawa? ³⁷ Pāar ee ab sii ich iiupai khāijā Ŗwandamau ichig jaaubarm iek jūrr õrag jaaujem ag juu theeg paraam a sim khai, wa deeum juu theeg Ŗwandam Akharau deetarr khāijā wai sim a sim khai, magua tagam khun khāijā khapcha aju aai sim: muajā ich abam Ŗwandam Akharaupai mūchig jaaupitarrta jaau chirum. ³⁸ Pari ichab abmua khāijā mua nem jaau chirumjā chad amapha sim khai, magan oob "Jā chan Ŗwandamau-ta ich iek jaaupi simuu" amiet.

³⁹ Cristo gaaimua khodam-naan, magua mua mag chirum:

Ŗwandamau ich iek pāachigcha jaaubarm jūrr õrag jaaujem ag juu theegta pāachig deepim khōsi abat, i iek õor jüg eyaa jawaag. Pari mag awiajā oob, "Deeum meu chan iekhaju khaba sim" amiet. ⁴⁰ Deeu phaba pārag jaau chirum: Mag nem waauwaijā sii parhooba pāachdeu ampierr aba, agpierraata aajeethū.

Cristo meewia deeu phiidutarr

15 ¹ Khodamnaan, pārag khīir eyaa apim khōsi chirum maach peerduajem iek ar na mūchdeucha pāachig jaautarr. Ich mag iek ajim pārav ukhawia īsjā uu agtha ag gaai ubu durrum. ² Ich mag iek mūchdeu pārag jaautarr gaaimua uu pāar peerduwi num, majā chadcha ukhatarr khai mama. Ich agtha pāar ag iek phaba ich mag i dui ubu num khai, uu pāar chadcha peerdu num.

³ Mūchdeu ukhatarr iekta ya īchab pāragjā jaauwia chirum, jäga ich Ŗwandam iek phā sim gaai jaau simjo chadcha Cristo maach pekau gaaimua thōjī.

⁴ Mag i thōowia bep sūtarr khāai thārjup num ee ūwaai maach ich mug phiidutarrjā īchab mua pārag jaaujim. Mag i phiidutarrjā īchab ich Ŗwandam iek phā sim gaai ya ag nave jaau sim.

⁵ Mua pārag jaaujim, Pedroog ich oopitarr, ag khur doce ich dui ogduba wenurraajerr khunag ich oopitarr, ⁶ maimua ag khur ūmaai deeu ich iek ukha durrarr khun khapan quinientos atcha

ābam aig narr khūunag ich oopitarr. Mag i ootarr khūun āaur khūunan ya khechwia naab pari jārrcha atcha agtha monakha thūnum, mag amachdeu ootarr jawaag. ⁷Maimua Santiagooogjā ich oopiwiia thum ich dui ogduba wenurraajerr khūunagjā ich oopijim. ⁸Jākhūunan chadcha ya ich dui durrhū wenurraajerr khūun ajim, mamu muun eeu ich iek ukhatarr edweta warre mūrug ich oopiwiia mu jūr aujim. Mag guama, mag mūrugta ābmiecha ich oopitarr aawai muun sīi agtha khukhur chirūwe thaabapmitarr-jota chirūm. ⁹Magtarr aawai Jesuu ich iek jaumkhīir ichdeucha jūr autarr khūun eejā mūchta thumaam khūun khāaijā serbiibacha chitūm. Mag chiraawai mujā īchab ich Jesuucha ich iek jaumkhīir thūr autarrou a thūrju aai khaba chirūm, i iek ukha durrum khūun khaibag wawaaggjā am ēudee ēkha chitūu aajerr aawai. ¹⁰Mag chitajieb mamu uu Ēwandamau mu eeg oowi īs ich iek jaaujemkha wai sim. Mūchta mūch khapeen ich iek jaumkhīir ichdeucha jūr autarr khūun khāaijā ūrcha phidkhawia chirūm. Mūch juapadamau khabajim pari ichdeu mu juag oowiatu uu chadcha mu durrcha i athee phidkhabarm. Jāgan Jooirau parchata mu eeg oobajim. ¹¹Pari mag chirūm aig chan khaita ūrcha phidkhajī wa khaita pom phidkhabajī a chirūm khabam. Maach thumaam khūunau ichiita Cristo meewia deeu iiu phiidūtarr

iekta jaau nūm; mag jaauwia pārāu ukhajierram.

Khechwiajā deeu phiidūtkhaju

¹²Pari mag Cristo meewia phiidūtarr marau pārag jaaubaawai ukhatarrta, jāga īs ūurwai pāar eem khūun iek mag òor mee-barm chan tag phiiduba aajem a jaau nūm ūr chirū. ¹³Chadcha mag òor meebarmjā tag phiiduba aajeekhiin, magan Cristojā agtha ich aukhertarr jēbdeg sījeekham. ¹⁴Mag Cristo chadcha iiu phiidūwia ich muag oberba arr akhiin, cha marau i iek jaau wenurrumjā seukha chad khaba arrta jaau wenurrahkham. Mag khai magan maadeu parta ukha nūm. ¹⁵Chadcha mag amau jaau nūmjo òor meebarmjā meem iekta meejem akhiin, magan maraun seukhata Ēwandamau Cristo phiriū aujim a jaau wenurrum, chadcha phiiduba arrta. ¹⁶Amau jaau nūmjo mee nūm khūun tag būrjā iiuba nūm khai, magan Cristojā meewia tag phiidubakham. ¹⁷Mag Cristojā phiiduba arr khai, magan parta pārāujā i iek ukhajierram. Mag akhiin magan pāran agtha pāach pekau eeta wenurraajeekham. ¹⁸Mag i phiiduba arr khai, magan īchab i iek ukha durrumua otarr khūunjā amach pekau eepaita ich mag okhoo durrum. ¹⁹Cristoou ich igar wenurrum jūrr maach ich aar auju a simjā, maach meewai chadcha ich aar aubamta mag sīekhiin, magan ḥkhan wajaug athee i gaaimua muag phithur wenurraajeekhajī? Mag akhiin maachta

chadcha thumaam khun khāaijā parchata phidkha wenurrumjoo aajeekham.

²⁰Pari Cristoon chadchata iiu phiidūjim. Mag õor pom o nūm ee ichta nacha phiidūtarr gaaimua ewag pawiajā õor khapan ichjo phiidūtkhaju jaau sim ajim. ²¹Wajapcharan ich jāg warrjā õor ābpaim gaaimua ewag pawiajā õor thum okhoo nūsierrjo, ich agjo īchab woun ābpaim gaaimuata ewag pawiajā õor iiu phiidūtkhaju i gaaimua. ²²Ich jāg warrgar-we Adán gaaimua õor thum o derr aawai ich agjo īchab Cristo gaaimuapaita thum maachin ich mag iiu wenurraju. ²³Pari majā sīi parhooba khabam: Cristota nacha phiidūjim; mag khur deeu ich pierrum edta i igar ȸkha durrum khunjā jūrr phiidūtkhaju. ²⁴Ya magbarm aigmuon chadau, Cristoouta mug durr thum ich khaibag duī ag gaai jua theeg thunumpa thum podpuinaa jūrr ich Ŋwandam chi Ayagta nem thum jūapiju, ich mag chi Porkha sīsimkhīr. ²⁵Pari mag ich Ayagta jua theeg thum jūapiju na, ich duī iekkhōr paraam khun thum ich jua eegar phe au nūm ora ich Cristota mag ichdeu õor phe au-mam khun Reikha sim. ²⁶Mag ich duī iekkhōr paraam khun thum ich jua eegar phe athaawai, ābmiecha paawai tag õor mee khaugba thunisiju, ²⁷magam-khīrjā ich Ŋwandamau thumaa Cristoogta jaau wai siewai. Mag nem thum irigta jaaujim anum chan, ich Ŋwandam chi Aaipata jūrr i jua eegar sim anum

khabam. Ich Ŋwandam chi Aai chan pod i jua eegar aju khaba sim, warrjā ich Jooirauta mag nem thunum thum i jua eegar apitarr aawai. ²⁸Maimua mag nem thum thunum Cristoou ich jua eegar phe athaawai ich Cristojā Ŋwandam Iewaakha simta jūrr ich Jooi jua eegar sīsiju, ich Jooirauta warrijā irig jua theeg thum ich jua eegar phedeetarr aawai. Magbaawain chadau ich Ŋwandamta nem thum thunum khāaijā warag ūrpai sīsiju.

²⁹Mag Cristo iiu phiidubajim anum magan ȸkhanthee ãaur khunau jāg ya meetarr khun kōitjā amach por choopi nūmma? Mag õor mee nūm khun iiuba nūm chan, ȸkhanthee am kōit por choopi nūmma? ³⁰Mag Cristo iiu phiiduba arr khai, magan ȸkhantheeta maar jāg ed eepierr sīi maach mod umkha numjo wenurraajemma i gaaimua? ³¹Mag wenurrum gaaimua mūchin edau āspapakhampiercta tag pāar khīr chitabajujo aadep aajem, chikhamnau dakhāwaau. Pāar Cristo igar nūm gaaimua mūch onee chirumjā meerba jaau chirum pārag. Ich agjo mūch peer õrau thōthōo aajem pārag jaau chirumjā seukhaba chirum. ³²Dich khapeenpajā khaibag sīi maach khoojemjo sīsidum duījā par iekhaupain Efeso phobor ee chadcha maar jāau nūmjo aadep aajeejim, Cristo gaaimua. Pari chadcha õor o nūmjā tag phiiduba aajeekhiin, ȸkhanthee mū mug chitūu aju chad khabam athee? Mag akhiin magan am iekhōoin,

“Keena, jopcha khechju nūpí, magan warag thach khowia onee dojā dotarraw” aju aai nūm.

³³Pari mag khabam khodamnaan. Oob ar Jesú斯 iiu phiidubajim a jaaujem khūunag pāach khūurgurpimiet. Pārau khaugbá: “Khaigbam khūun dui khapeer-khaawain maach wajapha chirarrjā ārpāijem” a jaaujem. ³⁴Khīr-jug khaphu aajeethū. Mua ūr chirūm, mag maach meebar Chan tag phiiduba ajem a jaaujem khūun pāach eepaijā thūnūm anūm; mamū mag thūnūmjā pāar būurjā chigaa khabamjota aaje-rram, amag iekhabanaa sī ūr-bamjo aawai. Pārau khaugba nu, chi mag nūm khūun chan Ēwandam igar khaba, ni būurjā i khaugba naawaita mag nūm. Magūm khūun pāach ee wai naa-ba warre jurbapuit. Much iek ūr-wia khīir naaumkhīir īs chadcha mu mag iekha chirūm pārag.

Jāga meetarr khūunjā deeu phiidutkhaju khai

³⁵Tale ãaur khūunau amach odegpai khāijā, “Keena, jāg ūr-mee nūmjā ḥjāgata phiidutkhaju khai? wa am phiidutkhaawai ḥam mor jāgata sīsid aju khai?” a jeeuju, amach wir aigpai khāijā. ³⁶Chi mag jeeu simūn magan wajap khīirjubanaata mag sim. Pārau ooba aajē, jāga aajē nemjiir dau jiirwai. Par daúa oowai nemjiir daudam jēb eecha joothū kheer-wai warre thōbaademjoo oojem. Pari mag thōbarmjo arrta, deeu tharrphebaademuata ūwaai kher-dam paarpawia iiu khersiejem.

Ich agjota thūnaabahab maachjā; maach meewia jēb ee aukheer-wai mug atag deeu phiidutkhaju khūun khabahab. ³⁷Pāade mu seu awia arroz wa deeum nemjiir dau khāijā jiirnaa oobat: Mag nem jiirwajā warre chi būdamchata jiirba, chi daudampaita jiirjem. ³⁸Mag obermamuata chi nemjiir daupierr khīir pogkhe obeer-jem, Ēwandamau warrgarwe ich mag derr aawai. Maachjā agjo meebarmuata mor iiur paarpa naabahab. ³⁹Ich jāg nemjiir dau khīir pogkhe paraanaa pabujā khīirpierr thūnūmjo, maach morjā khīet sīebahab, tagam nem dui. Nemchaain pabu eem morjā khīet sim; nem ichpan morjā khīet sīewai ãawarr morjā agjo khīet sim. ⁴⁰Ūgtharmpeen morjā khīet sīewai, mug jēb gayam khūun morjā khīet sim. Ūgtharmpeen amach ooimug khīet wai naawai mug jēb gayam khūun ooimugjā khīet sim. ⁴¹¿Pārau oowai mug edau ãsdawam edau chi edaram dui khīet sīeba aajē? Ni phīdagjoojā khaba sīsidūm. Amach chi phīdag appaijā thum dau agdaujo wūuba, dau khīet sīsid aajem.

⁴²Wajapcha khīirjukhiin, maachjā ich jāg nemjiir jiir nūmjota naabahab īchab, mag meewia deeu iiu phiiduhajem a jaauwai. Khani maach meewai nemjiir jiir nūmjo maach mor jēb ee aukherbaawai sī beeurjem; pari mag meebarmuata deeu iiu phiiduharm chan tag beeurbam. ⁴³Mag bep sīubarm chan tag būurjā maadeu igba sim. Pari magtarrta deeu phiidu sīsiewain

chadau sīita ooihmū sīsiju, magjo aju nem chan maadeu ooba ajem. Ya sīi jua theegjā chukhu bep sīutarrta jūrr phiiduawain chadau juapa theegta phiiduju. ⁴⁴ Maach meewain maach mordam cha maach iyuu nūmta jēb ee maajem. Pari mag sim phiiduawai chan ya tag mug mor khīir khaba, ügtharmpeen morkhata phiiduju. Wajapcharan mug dich bi eem morjā paraa aawai ügtharmpeen morjā īchab thūnum.

⁴⁵ Ēwandam iek phā sim gaai jaauwai, warrcha ichdeu ompaatarr woun Adán a thūr sīerr ichdeuta iiupi aujim a jaau sim, magbarmua ewag pawiajā maach paarpa aumkhīir. Pari ag khur Cristo pierrwai jūrr ich garmuata òor iiupie chaar iiupiejem, magbarmua ich gaaimuata ügthar òor ober wenūrramkhīir. Mag Ēwandamau Adanta nacha ompaatarrjo, jūrr Cristota nacha phiriu aujim, ichta ügthar wetju khūun den chi Porkha sīsimkhīir. ⁴⁶ Magtarr aawaita mug agtha eegar nūweran ich mug mor maachdeu wai nūm dūipaita wenūrraju. Pari mug atagta agjo ich Ēwandamaupai maachig tag thōjā thōba ajem mor deeju. ⁴⁷ Nacharam woun Adán aa jerran jēb denta Ēwandamau ompaa aujim, pari Cristoon jūrr ügtharmuachata beejim. ⁴⁸ Maach mug agtha mug durr jooi gaai durrum khūunan nacha mag jēb den ompaa autarr ag mor khīrta wai nūm: pari ya ügthar paawain ich ügthar sim ag mor khīrta wai naaju, Cristo mor khīir. ⁴⁹ Is ewag pawiajā agtha

Adanag mor deetarr khīrkha wenūrrumjo, jāg nūu awia jūrr ich Cristoou mor wai sim khīrta maadeujā agjo wai nūsiju.

⁵⁰ Pari cha mua jawaagpam wajapha ūrbat hermanonaan: Maach mug eegar aawai maach mordam mug khitum chan pod Ēwandam sim aar oberbam. Maach mor mug būur abarmua dajēkhu khitum chan pod Ēwandam sim aar wenūrraju khaba nūm. ⁵¹⁻⁵² Pari ūrbat, īchab agjo cha mua pāar jūgderra jawaagpam: ma chan pārau būurjā ūrba aajemuu: Maach mug thūnum khūun thumcha chan khechba ju. Pari agtha khechba naawiajā, chadcha maach chi ukha nūm khūun mor mug simūn, ābmiecharam trompeta sirbarm dui sīi mug maach dau phīrbarmjo abarm ee, warre maach thunta mor iiur wai nūsiju. Mag trompeta tēe abaawaita nawe khechwia jēb ee khekhed arr khūunjā deeu phiidukhaju, tag khechba ich mag iiu nūsieg. Magbarm dui maagwai agtha maach chi monakha durrum khūunjā deeum mor chi iiurigta paapūju ich Ēwandamau. ⁵³ Magbaawai maach mor mug dajēkhu khitumjā jūrr būurjā meeба aajemug pabaadem dui, tag beeurjā beeurba, sīi ich mag sierraajemkha sīsiju. ⁵⁴ Mag tag maach meejā khaugba thūnisiewain chadau chadcha ich Ēwandam iek phā sim gaai jaau simjo, “Mug atag paawai much garmuata òor dajēgpiejemjā podphūju” a simjo nūsiju. ⁵⁵ Mag igwia īchab ich Ēwandamau ich

iek deeum ich iek jaaujemug phäpitarr gaai jaauwai, "Magaawain chadau jäg õrau amach dajéggju ogkhaajerrjä tag khiiрjuba n̄uisiju" a sim, "chi maach dajéggpiejerrjä ya tag juu theeg chukhu sisiewai." ⁵⁶Jooingarwe ley deetarr gaaimuata õrau amach pekau pooma wai n̄umua okhoojujä khaphü aajem, mag pekaúata nem juu theeg benen denjo õor mee-piejeebai. ⁵⁷Mamü uu maach Por Jesucristoou mag pekaúta õor okhoopiejem ich garmua podphüttarr gaaimua uu maach i dui wenurrum, tag okhooju khaba. Mag n̄um dui mug jēb gaaiwejä maachig ich juu theeg deejem, mag pekau juu theegag dich thu aupiba aag.

⁵⁸Cristo gaaimua khodamnaan, mua chadcha päär khösi chitum. Magua mua pärag, "Ich jäg i dui ubunaa chikhamnau chaaur nem jaau n̄umuajä pääch khügurpiba, warag maach meewiajä deeu iiu n̄uisijuuta khiiрjunaa i dau najä nem wajapha wau n̄um gaaita phidkhanaat" a chirum. Pärau khaphü n̄um, ich athee maach mag phidkhabarmjä irua sii ich jäg par okhoopibaju.

Ofrenda dee n̄um

16 ¹Pärau khaphü n̄um, jäga mua Galaciapienagjä jaauphijī. Magtarr aawai jäg Cristo gaaimua maach khodnaankha thunum khun athee pääch eejä agjo phatkhon phiebat. ²Domighed paawai agdaujo päächdeu gammampierr phiepetat; maagwai ya wai naawai, mu

barbaimaawaita eeupemjo mag phatkhon jürjür abaju. ³Ya pääch aar mu barbaimaawai pääru õor jür auju; makhuunta muchdeucha phijü, maach khodnaan Jerusalenpien athee mag päächdeu phatkhon jür phietarr deen mam-khiiр. Amach duipai iчhab esap phänaa deepphijü. Ag gaai pääru jaauphijü, mug chi phatkhon arr n̄um khunnan maachdeucha jür auwiata phü n̄um khunau a khap amkhiiр. ⁴Muchdeu oowai much-jä am dui maju aai chirum khai, magan muchdeuta am phe arrju mag phatkhon deen.

Pablo Corintoog
maju khiiрjutarr

⁵Pääar oon mamua Macedoniapien ee mu dichju. Okhar mag phuurdumamuata Corinto barju, pääar aar. ⁶Tale pääar aig mu khääidam khapanaa khäijä chiraimaju, pari agtha wajappai khaugba chirum. Ichaau pamun, jäig pääar aig chirumua ideu much gaai noseg jaar dichphiju. Maimua ya dochumie burrbaadeewaita much majuug mamkhiiр, mag tale pääru mürug jap ee muchdeu nemdam igju thumaa phedeepphiju. ⁷Mamü muugwaiwe chan mabam. Sii pääar aig dichmapha chiraawai maach Por Jesuu khöss amun much odiiwan pääar aig durruу chiraimaju khiiрju chirum. ⁸Pari ya mug phiesta Pentecostés burrju gayaa pamaawai ich mug Efeso phobor ee chirumua warag phiesta dichphiju. ⁹Maach Por Cristo iek jaau chitum gaaimua õor khapankham khunau

mʉ khōchkhaba thʉnaab mamʉ, mua magumjā igba warag jaauju, mag maach Por athee phidkha nʉmua i iek jaauju ayaa oo wai chiraawai. Magua pod phiesta na-we chan mʉ mabam. Mua khaphʉ chirʉm, mag mua jaaubarm chi ūr nʉm khʉnaujā sii par jʉgʉ-pai ūrbaju.

¹⁰Pāach aar Timoteo bari-maawai i dui wajapha abat, ichjā īchab pāach ee aairaa chiramkhīir. Magaag īchab ijā mujo maach Por Cristo iek jaau nʉm phidagta jaau khitaajem. ¹¹Iwiram ābmuajā oob pārau i kha isee amiet. Magju khāai irua nem igjudam thumaa irig deebapʉit, onee urumua mʉ oon beemkhīir. Būrjā barcheba aa-wai tagam khʉn hermanonaan dui í nʉ chirʉm.

¹²Maach hermano Apoloog-jā par mua pepet chirʉʉ ajim, warm khʉn dui pāar oon mam-khīir. Pari magumjā maba, thuba sīsijim. Pari okhar ichdeu oowai maju ayaa abarm ed jam pāar aar i barju.

Pabloou Corintopienag salud deepʉinaa am wawitarr

¹³Ābmiecha paawai pārag, “Pāach oomapha aajem khʉn duijā khīir khaphʉnaa pāachdeu Cristo iek ʉkha nʉm gaaita ubʉ thierrkha nūisit” a chirʉm. Ag iek gaaita emkhooinkhanaa nem juu theeg abat. ¹⁴Pāach eepai nem waauwaijā, thumaa dich khapeen kha khōsinaa am ʉu apiegta nem waubat.

¹⁵Cristo gaaimua khodam-naan, Corintopien. Pārau khaphʉ num, maach hermano Estefanata jam pāar aar Acaya durr nacha ich chaain dʉimua ich ʉhi-pa mug maach peerdʉajem iek ʉkhajim. Mag ʉkhawia amach khīrauta agjo ar ewag ʉkhamam khʉn juagjā oo nūisijim. ¹⁶Muan pārag, “Jāgʉm wounaanau wa ijo Ēwandam iek gaai phidkha nʉm khʉnau khāijā pāachig mag abaawai ag ipierraab abat” a chirʉm. ¹⁷Mʉ onee chirʉm, pāar beeba nʉm ee Estefanauta Fortunato dʉimua Acaicopa ʉu mʉ oon beetarr aawai. Pāachcha pod beebahab mamʉ, am pierrumua ʉu pāachchata pierrumjo abarm. ¹⁸Uu chadcha amau mʉ thāar onee apiwia pāarjā ich agjo onee apiju, deeu pāar aar bardutkhaimaawai. Jāgʉm wounaan chad pārau chadcha pāach garmuajā būrjā chig abata wai naaju aai num.

¹⁹Mau Asia provincia ee iglesia nūnidum eem khʉnaujā pārag salud deepʉi nʉm. Aquilou Priscila dʉimua salud deepʉi num, maimua am deg hermanonaan culto waaujem khʉnaujā agjo salud aajem pārag, pāarjā maach Por Jesucristo denkha naawai. ²⁰Tagam hermanonaanaujā agjo thumaam khʉnag salud aajem. Pāach āba biirdʉawai pāach khapeen dui agdaujo kha khōsinaa saludaabat.

²¹Mʉch Pabloouchata pārag mug saluddam mʉch juadamaucha phānaa deepʉi chirʉm.

22 Ābmua khāijā maach Por Jesucristo khōchkhaba sim khai, magan ichdeu khap chirá Cristoou jāga aju i d̄hi ich beem ed.

Maach Por Jesús, j̄deeu pidú!

23 Pāar kōit maach Por Jesucristoog jeeu chirum, ichdeuta

pāar d̄hi ogduba ich mag pāar uu wai n̄rramkhīir.

24 Pāar thumaam khūn mua khōsi chitum, maach thum āba Jesucristo denkha thunaawai.

Mugdampai ajim pārag jaaum ig chirarr. Ayoo keena,

Pablo

2 CORINTIOS

Biek numiim ēsap Pabloou Corintopienag phā deepuitarr

Chi phātarr. Pabloou Corintopien chi үkha durrum khүүnag mug ēsap biek numiim phānaa deepäiwai Macedonia sīejim aajem.

Maadeu khaphu nūm, nacharam ēsap ichdeu deepuitarr gaai irua amag ithūu iekhaba thetta iekhapüjim. Maimua ich iek asekasierrā wa asekasba khājjā nū a khab aagta, ag khur nūw awi, Titoog am oon mapijim anum, mag oothurwi jūr ichig jaauchemkhiiр.

Mag chadcha Tito am aar udthurwi jaaucheewai, ãaur khүүnan uu ichdeu jaaupuitarrjo i ipierr awi nem ajaug nūm a jaauchejim aajem, amach khüürjug khaibgamjā isegpüwi (2:1-11). Mamu agjo naajim aajem ãaur khүүn i iekjā asekasba warag i ichaaurta iekhanaa i eugar í chan mag ichdeu jaaujemjo ich Jesucristoou jūr autarrjā khabamta jäg nūrrum anarr khүүn (cap. 10). Titoou mag jaaubaicheewaita Pabloou mug carta biek numiim phājim aajem.

Khan jawaagta phājī. Mag Titoou Corintopien igwi ich jūgaagaa jaaubacheewaita (7:6-7) jooi oneebaadewi mug ēsap phājim aajem:

- (1) *ichdeu ūurwai uu ichdeu jaaupuitarr ipierraaj ãaur khүүnau amach khaibag isegwi Cristoou khōsi simjota nūm anum gaaimua ich onee sim jaauphinaa (cap. 7), mag nūm dui īchab amau amach ee woun khaigba nūrrarr ya castigaatarr aawai ya ūr jūr i perdonaaju aai nūm a jaaupääig (2:5-11);*
- (2) *maach peerduajem iek ajapha amag jaaunaa ag gaaimua ichjā phithurg au sim jaaupääig (3:1–6:10);*
- (3) *Jerusalén phobor ee chi үkha durrarr khүүn dau aphuu khitheer arr khүүn athee deepääig phatkondam phienaa khür khaug wai naamkhür jaaupääig (caps. 8–9);*
- (4) *mag ich eugar iekhanaa ich respetaaba narr khүүnag iin chadcha ich Jesucristoouchata ich i jaaumkhür i jūr aujim a jaaupääig (10:1–12:13);*
- (5) *deeu thārjupam biekhau am aar maju jaaupääig, mag amach aar mam ūrwi warag amach pekau thum isegamkhür (12:14–13:10).*

Pablo salud

1 ¹Muun Pabloou, Ėwandamau Jesucristo iek jaaumkhür ich Cristooucha jūr autarr. Muata Timoteo duimua mug ēsap phā deepui chirum, Grecia durr Corinto phobor ee Ėwandam iek үkha durrum khүүnag maimua deeum

phobordam nūnuidum eem mag-we thumaa chi үkha durrum khүүnagjā agjo. ²Maach Aai Ėwandamagjā jeeunaa maach Por Jesucristoogjā jeeu chirum, pāach uu wai nūm dui īchab khōinaa wai wenurramkhür.

**Khanthee Cristo gaaimua
Pablo dau aug waaujeejī**

³Keena, maach Ėwandamta սս-
cha khitum. Ichpaita maach Por
Jesucristo Ayau; ichta maach
Aai aawai ichdeuta òor dau aug
khaug paraanaa īchab maach
khiiр jāsenkhaajem. ⁴Ichdeuta
maach gaai masi wa okhiiрjuu
khāijā nūm aigjā chadcha maach
khiiр jāsenkhaajem, jūrr maach
garmuajā agjo dich khapeen gaai
masi wa okhiiрjuu khāijā oowai
ich Ėwandamau maach dui atarr-
jo ich agjo am khiiр jāsenkham-
khiiр. ⁵Cristo gaaimuata maach
ürcha dau aphս wenurraawain
ichdeujā ich agjo īchab maach
ürcha khiiр jāsenkhaajem. ⁶Mug
Cristo iek jaau nūm gaaimua dau
aug wau chitumun, Ėwandamau
much peerdu autarrjo pāachjā
khiiр jāsenkhawia pāach peerdu
aumkhīrau. Mug irua mu khiiр
jāsenkha simun, jāan ich agjo
pāachjā mūjo dau aphս apho-
baadeewai jūrr much garmuata
pāar khiiр jāsenkhaa khaphս
amkhīrau. Mag amun magan
pāraru mu denjo āwatimս āwat-
ju. ⁷Mua khaphս chirum, pāarjā
Cristo gaaimua mūjo dau aphս
naawai jāg ichdeu mu khiiр jāsen-
khatarro pāarjā agjo irua khiiр
jāsenkhaju.

⁸Cristo gaaimua khodamnaan,
tale pāraru khaphս nūm, Asia durr-
mawia mu wajapha dau aug wau-
tarr. Muan tag muchdeu āwatba-
jupii aajeejim; magum gaaimua
muan ya tag much pāar khiiр
chitabajupii chirajim. ⁹Muan ya

much thōopääigpampiita chirajim;
pari jūrran mag wajap dau
aug wautarr gaaimua ya murug
jaaubarmjota ajim, muchpai wir
aig igju khäyau ürcha Ėwandam
òor mee sīsid arrjā phiriu aaujem
gaaita khiiрjuju. ¹⁰Mag, սս mu
thōopiba Ėwandamau mu peerdu
aujim. Mua khaphս chirum īchab,
ichdeu mu thua wai sim aawai
mug atagjā irua ich jāg mu khaig-
per wai nūrraju, ¹¹pāraru mu kōit
ich jāg p̄aaba jeeu durrumun.
Khapankham khūnau mu kōit
Ēwandamag jeeu nūmün, magan
ich agjo սս irua mu wajapha wai
chiraajem paanjā khapankham
khūnauta irig սս ajim ajurau.

**Jāgwia Pablo
Corintoog mabajī**

¹²Much wajapha chitanaa
iekhaawaijā chadcharam iekta
pāar ee Ėwandam dakhīrjā much
iekha chitaajem khap, mu onee
chirum i dau na. Mu mag chitum
chan sii mug jēb gayam khūn
khiiрjug khaugau khaba, sii ich
Ēwandamau murug magpi sīe-
waita thumaam khūn daarjā
սս wajapha chitaajem. ¹³Pāraru
wajapha khiiрjumun muchdeupai
much igwia pāachig ēsap gaai
mag jaaupāi wajajā pāraru khaphս
aju, chadcha pāachdeu mu oo-
jemjopaita muchdeujā much jaau
chitum. Jāg muchdeu phā dee-
pui chirumün, sii mu gaaimua
pāach onee aju aai nūm wajapha
pāachig khap amkhīrau. ¹⁴Isin
sii pāraru buchkhunpaita khaphս
nūm muata nacha pāachig
Ēwandam iek jaauchetarr, pari

wajapcha khaphu aju buechkhun waaur nūm. Maach Por Jesú斯 pierrum edta pāar onee aju mu gaaimua, maagwai muchjā agjo onee aju pāar gaaimua.

¹⁵ Mag much gaaimua pāach onee aju khaphu chiraawai nacha pāar aigta chiraimaju khiiirju chirajim, biek numí pāar oothuraag. ¹⁶ Much khiiirjungan Macedoniaag mamuajā nacha pāar aigta jēerimawi deeu ewag beewaijā ūwaai pāar aigta chiraicheju khiiirju chirajim. Mag, mu Judeaag maagpaawaijā uu pārau mu juag oomjo mua nemdam igju thumaa murug deepui-kham. ¹⁷ Pari magtarrta, jāgwia mu mabajī. ¹⁸ Pārau oowai mua wajapha khiiirjubanaata pārag maju a phā deepuijī? ¹⁹ Wa muchta sii parhoobam khuuñjo ihäsisido chitaawaita nem mag aju atarrjā nūupai awia deeu ūwaai mag khabam aajēwa? Magjā khabam. ²⁰ Ewandamaujā khaphu sim, i dau jam mua pārag nem mag awia deeu ūwaai muchdeupai ich ag iek igwia mag khabam aajē. Mua mag nem jauba chitum. ²¹ Silvano dui Timoteo maimua muchdeujā agjo maach thum Jesucristo Ewandam Iewaa iekta jaau wenurraajem. Ich Cristooujā nem mag awia deeu ich ag iek igwiapai mag khabam aba sierraawai maraujā pod magju khaba nūm. Cristoou ichdeu mag abarmūn ich magta nem wau sierrum. ²² I gaaimuata Ewandamau maach dui nem magju atarrjā chadcha ich iekhatarrjo aajem. Maguata maach Ewandaman chadcha

ich iekhatarrjā seukhaba sierrum aajem maadeu, Cristo gaaimua i tho iekhamamua. ²³ Ich ag Ewandamauta pāragjā Cristo iek ukhapiwi murugjā ukhapiwia maach ich dui ubu phe wai sim; maimua ichdeupaita maar mug chi Cristo iek jaau nūm khuuñjā jūr aujim. ²⁴ Mag ichdeu maachig ich iek ukhapi atham aigta maach gaai ich dauchach phā siubarmjo ajim, magbarm aigmua ichdeu khōsimjo nem wau nūm oowia õrag chadcha ich denkha nūm khap amkhiiir. Mag nūm dui īchab ich Akhaarjā deejim, mag gaaimua ugthar paimaawai ichdeu mug atag maachig nem deedu anūmjā chadcha deeb khaba deedu khap amkhiiir.

²⁵ Mu seukha chirum khai magan Ewandamau mu dui ichdeu ampierr aju aai sim; pari agtha muugwaiwe Corintoog pāar oon maba chirumun, sii pāachig ikhuaba iekhabaimaawai warag pāach okhiiirjuu apimaaugauta maba chirum. ²⁶ Mu jam barwia muchdeu nem jaaubarmta pārag ajués waupimapha chirum. Ya pāar pāachdeu Cristo iek ukha nūm gaai ubu naawai pārau khaphu nūm, jāga aju aai nu mu barju nawe, maagwai magum athee chan ya pārau wajap mu igba nūm. Magarau mua muchdeujā khōsi chirumun pāar onee apijuuta ēkhaajem. Mua chan pāar okhiiirjuu apimapha chirum.

2 ¹ Mag much barbaimaa-wai pāachta khiiir naauwia okhiiirjuu apimaaugauta agtha maba chirum. ² Mu mawia

päächig iekhabaimaawai pääar okhiiрjuu nūisim oobaawai, „jäga muchjä onee abarju pääar dui? Maig chan maach thumaa onee aju arrta sii warag okhiiрjuuta nūisiju. ³Mag khiiрjuwiata ar nacha muchdeu päärag ēsap phā dee-pääiwai ag gaai sii jaauphi chira-jim, much barju nawe pääach appai iekhawia mag khaigba aadep nūm thumaa wajapha arreglaamkhiiр. Mua khaphu chirum much onee aju, mu barju nawe päärau mag problema arreglaapuimun; mag amun much appaijä khaba pääach-pata dui onee aju. ⁴Pari jäg ēsap päärag deepuyaag phā chiraawai thumaa khiiрjuwia gaai machaaga aademua warag muchta biejee-jim. Pari much meerba chirum, mua ēsap gaai päärag jäg phā deepuitarr chan sii pääar okhiiрjuu apieg khabajim. Magju khääi ante jäg phā deepuitarran, muchdeu chadcha pääar khösi chirum khap amkhiiр ajim. Mua pääar khöchhaba chirakhiin, pääar jägkhamjä mu gaai mas khaba chiraajeekham.

**Ich bääurr ūan wai sierr
perdonaapi jaauphiitarr**

⁵Pari iwiir äbpaimua jäg mu okhiiрjuu apitarr chan much appai khaba, jääan chi iglesia eem khüндampata thum ich jäg okhiiрjuu apijim, ich jäg khaigba arr gaaimua. ⁶Ya pääach khapanamaam khüнnauta i castigaatarr aawai ya ich jägpai hu sim. ⁷Sii jaimua päärau i perdonaawia i khiiр jäsenkhabat, eeu magba akhiin ich dui jägtarr gaaimua

warag okhiiрjug pooma aadeewai tag Ēwandam duijä nūrraju khiiрjuba khääjä adukham. ⁸I magpim ugu warag pääachdeu i dui narrjo deeu ūmaai, “Marau agtha pu khösi nūm” abat irig. ⁹Nawe muchdeu päärag ēsap dee-puitarr gaaijä ich mag mua päärag jaauphiim, chadchata muchdeu päärag nem jaau chirum ipierraanu wa ipierraan khaba nu a khap aag. ¹⁰Päärau perdonaabarm woun muajä agjo i perdonaaju. Mag mua i perdonaabarmjä, chadcha ich khaibag isegbaawai i perdonaaaju sierr khai, pääar gaaimuata Cristo dakhiiр mua i perdonaaaju. ¹¹Mag i perdonaaba akhiin, dosätta jürr maach gaai ūrpaju; ya maadeu i khaphum, í jäga sierru.

**Corintopien khap
jewaag Pablo Tito dui
oom khöchag sierr**

¹²Troas phobor ee Cristo iek jawaan a maawai maach Porou ich iek jaaumkhiiр sii phithurgjä chukhu murug jaaupijim. ¹³Pari mag mu barimaawai Cristo gaaimua much euem Tito ooimabajim Troas phobor ee. Magbaawai khakhaisamjo chichiir awia, aiguim khünn hermanonaanag ayoo a puawia mua Macedoniaaga, Tito dui oog; í pääar aar udthurtarr aawai irig pääar khap jewaag awi mu Macedoniaag majim, i sierr aar.

**Cristo dui khapeerkha
num gaaimuata thum
podpupui ajem**

¹⁴Pari uu ajim a chirum Ŋwandamag, Cristo dui khapeerkha naawai nem phithurm nemjā i gaaimuata uu maach garmua podprupui ajem paar. Maguata is maach wenurrumpierr Ŋwandam iek jaauwaijā, warpham magwe jügdee thüp wejomjo, jürr maach gaaimuata òrag ich khaugpi sim. ¹⁵Ŋwandamau oowai maach i iek jaau wenurrum khüunnan incienso warpham magwe thüp wejomjota oojem, mag i iek aaidumkhiiр jaau wenurrumua. Mag num gaaimuata chi peerdju khüunnan peerdu num, maagwai chi peerdubaju khüunnan amachdeu khōs ukhaba awia sii okhoo thunum. ¹⁶Chi okhooju khüungan, Ŋwandam iekta mag inciensojo warp thüp aaidu wejomta warag am thooju pakherjo sim, amachdeu ukhaba num gaaimua. Pari jürr chi uu ukhawia peerdju khüun atheyan mag warpham magwe thüp wejomta benhejo sim, warag am iiupi awaag. ¿Magan khaíuta mag Ŋwandam iek warpham magwe aaidumkhiiр jaau nurrumua warag òor iiupi awaag wa thöopieg khäijā jaau khaphu sī? ¹⁷Ar pāar ee seukha nem jaaujem khüun khabam. Ich Ŋwandamauta mag jaaupibam chan pod mag jaaubam. Magarau maach ich Ŋwandamaucha jur autarr khüunaun chadau mag jaauju aai num. Marau chan mag am

denjo sii phatkhon aum khöch-gau maach khiiрjug eemuapaita Ŋwandam iek jaau wenurrafa num. Maragan ich Ŋwandamaucha ich iek jaupi siewai i dau na nem jaau numjā thum agchata jaaujem, Cristo duita khapeerkha naawai.

**Ŋwandamau iek iiur
deetarr jaau num**

3 ¹Mag, muan nem jaauwaijā thum nem agchata jaaujee-wai ¿pāar jüg ee mua much wir aig thowiata mag iekha chirum-joo sī? ¿Wa muchjā warm khüunjoo pāar aar ēsap duita maju aai chiréwa? Mag khabam. ēsap chukhu mawiajā ya pāraru mu khaphu num. Ni warm khüunag muchdeujā Ŋwandam iekta jaau chirum a khap amkhiiрjā pāar juu eem ēsapjā igba chirum. ²Murhgan, carta chaarta much dui wai chitaju khäyau pāach chi ukha num khüunta carta chaarjo num. Mua jaau chitum iek ukhawia Ŋwandam dau na pāar wajapha wenurrum oowita carta gaai jauphi numjo òrau khaphu naabahab, chadcha mua wajapha Ŋwandam iek jaau chirum. ³Chadcha amau wajapha oo num akiin, pāar khabahab ich Cristooucha carta phätarrjo num. Mag cartajo ichdeucha phätarr aawai plumaaу phätarrjā khaba, sii ich Ŋwandam warrgarwe ich mag iiu sierrum ag Akharauta ēsap gaai carta phätarrjo sim. Mag phäkha sisimjā sii warrgar Moiseeg phä deetarrjo mokdau gaai khaba, pāar thāar

eechata phākha sīsimjo ajim. Ajapcharan mūrug ich iek jaaupi simua warre pāach thārauchata ukhapijim.

⁴Mua chadcha mag iekha chirūm, Ēwandamauta Cristo gaaimua much iekha chirūmjā khaphū api sīewai. ⁵Mag nūm aig chan mag muchdeu nem wau chirūmjā thum much juapaauta wau chirūm aba chirūm. Mua khaphū chirūm, muchdeu nem wau chirūmjā Ēwandamau juapadam dee simuata waaujem. ⁶Ichdeuta mūrug juapadam deejim, ich chogkhanaa ich garmua òor dui aju iek deetarr jaum-khīir. Pārāu khaphū nūm, mag i iek iiur mua jaau chirūm chan warrgar Moiseeu dau daau phā puatarrjo khaba aawai pāach thāar ee sīeichemjā pārāu pod ooba aajem. Mag Moiseeu phā puatarran dau daau sīejieb pari magua òor peerdu auba aajeejim. Mamū ū jūrr ag khāai Ēwandam Akhaar maadeu ooba aajemuata òor peerdu aaujem.

⁷Mamū Ēwandamau mokdau gaai phātarr iek Moiseeu waibewwai, sīi ichta edau khīirjo khīir būumjo beetarr aawai, israelnaanau pod i khīir eerpabajerram aajem, dau khakhaichgau. Mag beejieb mamū ich mag sīerraag khaba arr aawai okhar magba pamamua tag būu khaba aade-jim aajem i khīir. Mamū pāade wajapha khīirjubat. Mag ich Ēwandamaucha mok gaai phā deetarr iek ajieb mamū maach peerdu aubaju iek ajim. Mag sim āba jaucheewaijā ich wajaugau

sīi mag Moisés khīir būumjo apitarra, ⁸jāgwia ag khāyau atcha wajaug abaju sī ich Ēwandamau ich Akhaar gaaimua òor dui deeu iek deebarma am peerdu auju jaau nūm. ⁹Wajapcharan mag maach peerdu aubaju iek jaau-tarrjā wajapha arr khai, magan ich iek ukhabaadeewai Ēwandamau maach kulp chukhu apūju jaau nūmta ag khāai wajapcha sim. ¹⁰Nacha mag mok gaai phā sierr ag ajaug chan ēudee mag Ēwandamau maach peerdu auju jaau nūm iek dui būurjā barba sim. ¹¹Mag iek phā deetarr wajaugau Moisés khīir būumjo apitarra ötdaujo okhar thōmamua chugpatarr khai, magan Ēwandamau ich Akhaar gaaimua òor dui iek deetarrta wajapcha sim, ag khāyau būurjā chugpaa khaugba sīerraawai.

¹²Mag i iek ukhabaadeewai Ēwandamau maach kulp chukhu apāejemjā wajapha khaphū chiraawaita, muchdeu jaau aig warre i iek dawaata jaau chitajem, iek wajapham aawai. ¹³Moisés Sinaí durrsī gaai Ēwandam dui iekha sīi awia beewai ich khīir sīi būumjo thūnarr okhar chugpamam israelnaanag oom ugu, ich khīir gar putiu borr aa-jeejim anaabá. Pari ewag paawai mag irua waiberr iek khāai jūrr chi iek iiur pierrumta wajapcha sīewai mua chan mag i denjo meerba muan warre dawaata jaaujem. ¹⁴Pari mag Moiseeu ich khīir appai borr aa-jerrta thum israelnaan khīirjugpata Ēwandamau mag put eegar borr athamjo

ajim. Maguata ewag pawiajā par Ěwandam iek th̄r nūmja pod khaugba aajem, mag borr simjo sim khecheuphība sīewai. Mag khīirjugjā putiu borr simjo sim khecheuphīyaagan Cristo iekta thāraucha ȣkhaju aai nūm. ¹⁵Is ewag pawiajā, mag sīsidūm khūnau ich Moiseeu ēsap phā p̄uatarr gaai thūrwai agtha amachdeu thūrmamjā khaugba nūm. ¹⁶Pari Ěwandamag amach pekau chugpaapi jeeuwaita mag am khīrjug putiu borr simjo simjā warre barbap̄imjo aajem. ¹⁷Warran Ěwandam warp narrata ya i duicha wenurrumjo nūm, mag Moiseeu phā p̄uatarrau tag phēethugba naawai. Magua mag dich pekau chugpaapi jeeuwain warre ich Ěwandam Akhaarta wai nūsiejem. ¹⁸Maguata maach i iek ȣkha durrum khūn chan mag agtha putiu khīr borr nūmjo khaba aawai espheg dau wajapham ee oo nūmjota ich Ěwandam wajaugjā maach gaaita òrau oo nūm, maach nem wajapha wau nūm gaaimua. Mag nūmua maachin waragta ich Ěwandam Akharau wajaug paamaawai warag maach Por Jesujota paaukhamam.

4 ¹Magua mūch chan khu-seukhaba chitum, Ěwandamau ich garmuata mūch dau aug khaugwia ichdeuta mūrug mūg phidagjā deetarr aawai. ²I ipierraa am khōchgau meraa nem wauwia deeu agūm gaaimua mūch khīr naauju ayaam nemjā mua būrjā wauba chitum. Mua chan sīi jāg khaphūm anūmta ar parhooba nem jaau nūrjeem

khūn khaba aawai òor khūguria maach Ěwandam iek phā sim gaai chaauraapaijā jauba chitum. Ěwandam dau na magju khāai muan āba nem agcha jaaujuuta ēkhaajem. Mua mag nem jaaunaa wau chitumjā chi mū oojem khūnau ni ābmua jā meraa khaba nūm. ³Mua mūg Ěwandam iek jaau chitumjā òrau pod khaug auba nūm khai, magan makhuunān agtha putiu dau eu ūr borr nūmjo naawaita amach okhoo nūm gaaimua mag khaugba nūm. ⁴Ich chi dosāt mūg jēb gayam khūn ēwandamkha sierrumuata am dau khīpi wai sim dui am khīrjug ūrjā putiu borr wai simjo sim, maach Cristo thumaam khūn khāai ūrpai sim iekta ȣkhapimaaugau. Mag Cristo iekhaupaita òtdau būug nem oowai khaphū aajemjo maachig khaphū api sim, Cristo gaaita ich Ěwandam khīr theg sim. ⁵Mū chan pārag wir aig mūchta pāar porkha chirūm a jauba chitum, muan Jesucristota òrag amach porkhapimkhīr jaau chitaajem; í khabahab chadcha maach Por. Mūch garmuajā Jesucristo khōsi chirūm gaaimua, mūg i iek jaau chitumua mūn sīi pāar chogkhatā chitum. ⁶Ar mūg durr ompaa naawaijā sīi ich iekhaupai khīchag eemua ararag ompaa autarr ich ag Ěwandamaupaita ich iekhau maach khīrjug aardū athamjo ajim, magbarmua maach Ěwandam thumaam khūn khāai wajaug sierrumta Jesucristo gaaimua khaphū nūsimkhīr.

Dau aphuu awiajā Ŗwandam
maach dui sim khaphu nūm

⁷Pari mag Cristo iekta phatkhon khääijä ūrcha balee simta sii maar mug dau aphuu durrum khüunauta jaau wenurraajem. Pari mag Ŗwandamau maar mag khitheem khüunagta ich iek jaaupi sim chan maachta wajaug nūm amkhiiр khaba, sii ich Ŗwandam juu theegauta mag wau nūm a khap amkhiiรau. ⁸Maguata mūn mug chitumun, nem khiiр pierramuata chachmamjo aajeeb pari warag magumpaita khiiрju chiruujä aba chitum. Khar mag dau aug waauwaijä magum igwia warag nem wauju khaugba aadeejeeb mamu, magum gaaimua okhiiрjug poomajä aa khaugba chitum. ⁹Öraun mu khaibag wawaag mu ëudeejä ëkhaajem; pari jürr amau mag nūm ee Ŗwandamau mu kha ogduba ichdeuta mu thua wai nurraajem; thooju ëkha nūmua mas deejeeb pari warre thoo chan thöoba aajem. ¹⁰⁻¹¹Jesujä juauta am den i thöopuittarr aawai mujä agjo much chitumpierr i gaaimua thöjuuta jür chitumjo aajem, mag dau aug wau chitum gaaimua örau oowaijä chadcha ich Jesús mu thaaр ee iiu simuata much thua wai nurraajem khap amkhiiр. ¹²Mag i iek jaau chitum gaaimua muchin chadcha thöjuuta ëkha chitumjo aajem, pari mua mag jaau chitum gaaimua mu pāar chi ukha nūm khüunan jürr iiuta iiu nūm, i iek ukha nūm gaaimua.

¹³Pari chadcha Ŗwandamau mag much thua wai sījeu khaphu aawaita David khararraw iekhattarr iekhōoin, "Much oomapham khüun sua eemua Ŗwandamau mu much chig apiba obeerpiju khaphu chiraawaita warag i iekjä ogkhaba jaau chitaajem." ¹⁴Mua khaphu chirum, Ŗwandamauta maach Por Jesús meetarrjä deeu phiriu aujim. Magtarr aawai ichdeupaita iчhab muchjä Jesús phiriu autarrjo phiriu auwia pāar dui äba ich sim aar maach phe arrju. ¹⁵Mag much dau aug waaujem thum pārag jaau chirumun, jāan much mag chitum gaaaimua pāachta mu amkhiiรau, magum gaaaimua iчhab Ŗwandamaujä durrcha pāar dui wajapha aajewai ich agjo iчhab öor khapan-kham khüunauta ukhawia irig mu ajim anūmua i tho iekhamkhiiр. Magamkhiiрta mag much dau aug waaujem pārag jaau chirum.

¹⁶Mag Ŗwandamau much phiriu auju khiiрjubaadeewaita warag khiiрdam ubu ich jäg phidkha chitaajem. Maach mor mug chi ūrumun chadcha jooiraa pamampierr warag serbiiba pamáma, pari jürr mag sim maach akharan edau äspapakhampierrta warag sua thierrpagmam, Cristo gaaimua. ¹⁷Muig eegar aawai año khapan mug dau aug wau chitawiajä mug atag ya Ŗwandam dui ich mag ogduba chiraimanaa oowain sii khüch-paita mag aphuu chitarrjoo aju, magum thum äwattarr jürr Ŗwandamau much wajapcha wai sisiewai. ¹⁸Chadcha agtha muchdeu

ooba chirab mamu, magtarr jürr Cristoou məch dui ajapha aju khiiрjubaadeewaita mug jēb gaai sii chikham juu machgau aphu chitawiajā magumjā igba chitum. Mug eegar aawai maadeu nem wajapham oo nūmūn jopcha thum chi matarrjā khaugba aju; pari ügtharm nem chan chugpaajā khaugba ich mag sierrum iekhau, oojā khaugba.

5 ¹Keena, maach mor mug simun sii khüchpaim athee di eu siutarjota sim. Pari maadeu khaphu nūm, mug jēb gaai aawai maach mor mag dijo sim jēubaadeewai jürr ügthar Ŋwandamau maach athee būrjā jēuba aajem diita wai sim. Mag di chan sii õrau eutarrjā khabam. ²Mag khiiрjubaadeewaita mag mor dijo sim aum khöchkhabaadeejem. Jāga akhiin meejā meeба muiguim mor sii isegpuinaa ich mugta warre mag ügthar Ŋwandamau maach athee mor iiur wai simta athaimakham. ³Wajapcharan maach meewai maach akharan di chukhumjota aadeejewai sii ich mug būrjā meeбata mag mor iiurta sii khajūjo theg jüapuim khöchkhabaadeejem, magbaawai sii di jooi garmua di iiur deg durbabaademjo aag. ⁴Mug jēb gaaita maach eu eepai wenurrum aiguin thōmapha sii warag maach mor mug sim ürpaita mag Ŋwandamau maach athee mor iiur wai sim anumjā jüapuim khöchkhabaadeejem; magbarmua maach mor mug dajēkhu khitumta jürr dajēgba ich mag sisimkhiiр. ⁵Maagag atheeta warre Ŋwandamau

maach ompaawaiwe dajēgba aajem mor khiiрta deejim; pari magtarra pekau gaaimuata maach mug dajēkhu khitheem. Mamu magum āba deeu mag mor iiur maachig deeb khaba deeju khap amkhiiр ich Akhaarjā maachig deejem.

⁶Ich Ŋwandamauta mag siewai chadcha ich mag aju khaphu chirum. Maachta muig eegar agtha maach eu ee wenurrum aiguin maachin Ŋwandam warp deeum durr nūmjota wenurrum, ⁷chadcha daúacha i ooba naawai. Pari magum āba ichdeu maachig deeju a jaau sim chadcha deeju khaphu i iek ukha naawaita ⁸thōjujā khiiрjuba chirum. Mag mu meewiajā ichiita maach Por Cristo aar i dūita āba chiraimaju khaphu chirum. ⁹Maguata, agtha mug jēb gaai chitaju wa jopcha i aar maju awiajā, muig eegarweran āba i dawagaata nem wauju khiiрjuajem. ¹⁰Ichiita maach mug thūnum khūunan thumaa Cristo ich porkhau pom sim gaai oo sim khiiрphee wetab khaba wetju. Maigta mug jēb gaai naajeewai dichdeu i athee nem waaujerr paarjā jürr ich garmuajā agpierr deemaju.

Cristo iekta jaaujem i dui khōinaa amkhiiр

¹¹Muchdeu Ŋwandam okho chitum khap, tagam khūunanjā i ogkhawia i dau na nem khaigba waupim ugu, i iek ukhapi aujuuta ēkhaajem. Mu mag agcha chitum Ŋwandamau wajapha mu khaphu sim, maagwai pāraujā mu

khaphh nam mua nem agchata wau chitm. ¹²Mag nam aig chan mag muchdeupai wir aig much thowiata mag iekha chirumjä aba chirum. Mua mag chirumn, much mag agcha nem wau chitm oowai mu gaaimua pääach chigaa am uguata mag chirum; maagwai ar amachdeupai amach tho iekha narrjeem khunnau pääach dakhir mu eugar khaigba iekhaawajä jaau khaphh am-khir. Chadcha Êwandam daar amach thäar khaigba numta magba numjo amachdeupain amachta tho iekhapim khösi aajem. ¹³Örau oowai mu sii lokoomjota phithurg au chitm oojem khai, mu gaai mas khaba sim; mu mag oo numn jän Êwandamau jaau simjo ipierraam am khöchgauta örau mu jäg oojem. Pari lokoo khaba sii much khir ich mug chirumn, jän päächig wajapcha i iek jawaagau. ¹⁴Cristoou much daupii aajeewaita muajä muchdeu nem waum khösimpai wauba, äba i iekta much khapeenag mug jaau chitaajem. Mag äb maach gaaimua meetarr aawai ya maach thumaam khunnta khechphobaademjo ajim, tag dichdeu nem khösimpai wauba aag. ¹⁵Chadcha Cristoou thumaam khun kõit uduraa ich thõopiwia deeu iiu phiidjim, mag ich iek ukha num gaaimua ichdeu iiu aumam khunnag amachdeu khöchagierr nem wau wenrraba sii ich atheepaita nem wau wenrram-khir. ¹⁶Warran muan chadcha Cristo sii parhoobam khunjpaita simpii chirajim, pari ïs ya i

iek ukha chiraawai mua khaphh chirum, í chadcha Êwandam Iewaau. Magua warramjo khaigba khirjuba chitaawai mua chan sii parhoobam khunnau iekhaajemjo õor eugar "Jäkhunnan magta sierrjeem" a jaauba chitm. ¹⁷Ya Cristo duita sim wounan warr ich sierrjo khaba, woun chi iiurigta pa s̄simjo sim. Magbarm aigmua warr nem khaigba waaujerr khirjug thum isegp*hi*wia sii khirjug iiurta wai s̄sim.

¹⁸Mag simn thum ich Êwandamauta mag khirjug iiurig paa-puimaajem Cristo gaaimua. Ich Cristo gaaimuata íchab ich dui tag iekkhör chukhu khöinaa wenrrapinaa maachigpaita tagam khunnag jäga amjä agjo Êwandam dui khöinaa wenrraju aai nu a jaaupi jaaujim. ¹⁹Wajapcharan Cristo gaaimuata mug jëb gayam khun thum Êwandamau ich dui khöinaa naapiju aai apijim, ich iek ukhamam khun pekau perdonawia tag magumjä iga; pari ichdeu õor dui mag sim khab amkhir maragta mag ich iekjä jaupijim. ²⁰Magua maarta Cristoou ich jürr chogpuittar khun aawai maarta i iek jaaujem khunnau. Magua marau i iekta maach iek gaai thuwi mag num: I iek ukhawia pääach khaibag irig chugpaapi jeeubat, Êwandam dui khöinaa wenrrraig. ²¹Cristo chan büurjä pekau wauba khitajim; pari mag khitarra, Êwandamau uduraa i thõopijim maach thumaam khun kõit, ichta mag pekau wauwia chi ikhu arrjo; i dui magbarmua jürr maach denta

chugpaabapääiwai pekau chukhu narrjo nūsimkhiiir.

6 ¹Muchjā Ŗwandum dui ta phidkha chiraawai irua pääach dui wajapha am khōsi sim mua jaau chirum chan oob päärau par jügħupai ūrmiet a chirum. ² Ŗwandamau ich iek phā sim gaai jaauwai,

“Muchdeu ūrju arr duicha jeeubaawai mua pu iek ūrjim” a sim; maimua “muchdeu oor peerdu auju edcha jeeutarr awaii hu pu khaigper aujim” a sim. (Is. 49:8)

Magua īsta päärau irig pääach peerdu upi jeeumun, īsta chadcha irua pääar peerdu auju edau.

³ Mua chan būurjā iwiir ābam khūn dau najā nem khaigba wauba aajem, magum gaaimua ābmuajā mug muchdeu jaau chitum iek isegam ugu. ⁴ Magpiju khāai much nem wau chitum-pierr nem wajaphata waaujem, magum gaaimua much chadcha Ŗwandum chogkha chitum thumaam khūnag khap amkhiiir. Much dau aug wau chitumjā igba, muchdeu nem ig chirum chukhu aawaijā magum aba, sii phithurg au chirum paarjā magum aba, sii khīu āwaatjem. ⁵ Chaaijo sii much wu thunħuwalijā khīu āwaatjem. Muchdeu jaau chitum gaaimua oor phogħduwia mu ēudeejā ēkhaajem; khar cárcel degħi chiraajem; phidag theegħi phidkhaajem, maimua dau khoreu nūm, jäsog āwat nūm, magum thum mua sii khīu āwaatjem.

⁶ Īchab chadcha muchta Ŗwandum chogkha chitumjā ūrag khaphu apiejem: much būurjā uuin wau ba chirum gaaimua, chadcharam iekta muchdeu khaphu chitum gaaimua, maach khapeen duijā khīir thūnnaa thumaam khūn duijā o wajapha chitum gaaimua, much gaai Ŗwandum Akhaar wai chirum gaaimua, chadcha thāraucha muchdeu pāar khōsi chitum gaaimua, ⁷ chadcharam iekpaita ūrag jaau chitum gaaimua maimua ich Ŗwandum juu theegħi much gaai wai chitum gaaimuajā ūrag khaphu apiejem mag much Ŗwandum chogkha chitum. Mag much nem agħċha wau chitum gaaimuata much eugar iekhaajem khūn duijā sii khajap jāau chaar jāau nūmjo jūrr peermiep pħiġġi mua much garniha khīupaa siiujem. ⁸ Khar am den maach khīir onee iekħanaa khar jūrr maach khīraajā iekħamaajem; khar maach wajapha igi yuħuna khar maach āaukhajā iekħamaajem. Pari par am mag iekha naawiajā mħux maach Por Cristo duija ich mug i chogħka chitaju. Chadam iek appai jaau khitaajemta am iek mag seu-nemjā chitum aajem. ⁹ Thumaam khūnau mua Ŗwandum iek jaau chitum wajapha khaphu nūm, am den maach dui parhoobam khūn duijiet aajjerram. Thōju juri chitumjā aajemta, cha agħtha am i ee puurba chitum; wajap mas aajeeb mamu, chi thoo chan thōoba aajem. ¹⁰ Amau oowai okħiirjuum jo chiraajeeb mamu, onee chirumta jāg chiraajem;

amau mu dau aphuumjo oojeeb mamu, mag chirumuan jurr oor khapan nem jua paraamjo apiejenta mug chirum; amau oowai mu buurjä nem inagdam chukhu chitumjo oojeeb mamu, buurjä augchee khaugba chitum.

¹¹ Khodamnaan Corintopien, chadcha much thāraucha pāar khōsi chiraawai mua pārag buurjä nem meerbata jaaubarm.

¹² Much garmua chan mua buurjä pāar igbam aba chirum, mag khāai pāach garmuata mu igba num khai mu igba num. ¹³ Jooinau amach chaainag iekhaajemjo muan pāragjä, muchdeu pāar khōsi chirumjo pāach garmuajä ich agjo mu khōsi abat a chirum.

Maachin Œwandum diiu

¹⁴ Œwandum iek ukhaba thunum khuun dui chan oob pamiet; magum khuun dui chan phatkhonau phidkhaagjä oob sociokhamiet. Œwandum iek ukha sim, ukhaba sim dui āba khaba sim. Pārav oowai khīchag ararag dui ich agjoo sī? Ich agjoo khaba sim. Maach wounaanjä ich jägtä thunaabahab Œwandum iek ukhaba thunum khuun dui oowai. ¹⁵ Cristojä pod mepeer dui khapeerkhaju khaba siewai i iek ukha durrum khunjä i iek ukhaba num khuun dui ich agjota num. ¹⁶ Khan gaaimua āba num aju aai sī, Œwandumag jeeu num sī̄ orau juau wautarrta am Œwandum anumug jeeu num dui? Pāade pāach gaaita khīrjubat: Maach mug Œwandum iek ukha num khuunta Œwandum chadcha

iiu sierrum ag dikha naabahab, ich iek gaai jaau simjo. Ichdeu ich iek gaai jaauwai,

“Muun am ee ich jāg chitumua muchta am Œwandamkha chitaju, maagwai jurr amach mu phoborkha nuisiju” a sim.

(Lv. 26:12; Ez. 37:27)

¹⁷ Magua īchab ich ag iek gaapai jaau simjo:

“Œwandam chaar khabamug jeeujem khuun eemua oberwia chaaug ereubaadet; oob am denjo mu dawag khaba maach inaam nem waumiet” a sim. (Is. 52:11)

“Pārav magta mu ipierraam amun mua pāar auju,

¹⁸ magbaawai muchta pāar Aaikha chirsiewai pāar jurr mu chaalinkha nuisiju” a sim Œwandam maach Por chi juu thierriu. (2 S. 7:14; 1 Cr. 17:13; Is. 43:6; Jr. 31:9)

7 ¹ Magua, Cristo gaaimua khodamnaan, magta Œwandamau maach dui aju a sim. Maguata maachin nem khaibgamjä puawia khīrjug khaibgamjä isegnaa dich morta surkhaju aai num. Magnaa Œwandam dau na pekau wauju okhonaa warag i simjo wajapha ajuuta ēkhaju aai num.

Corintopienau ich ipierraam arr gaaimua Pablo onee atarr

² Keena, mu iek ūrbat: mua pāar eem khuun dui ni ābam duijä athuucha khaba ni ābjä mua khaibag wauba, ni Œwandam iek chaar khabam jaauwia ābjä mua

khūgurba chitum. ³Mua mag chirum chan mag mua pāach dui mag chirum khīirju naawaita mag chirum abam. Muchdeu na pārag jaau chirarjo chadcha muchdeu pāar daupii wai chitaawai, jāga akhiin muchta warag pāar aar mawia ich mag pāar dui chiriskham. Mag āba wenurrumua āba khechju awiajā mu ich mag pāar dui chitakham, much thāar eeta pāach thum phe wai chitumjo aajewai. ⁴Pārag mua būrjā nem meerba jaau chitum, magua pāar gaaimua much onee chirumjā meerba jaau chitum. Chadcha jāg pāach wajapha wenurrum gaaimuata pārau mu khīir jāsenkha nūmjo aajem. Mūn chadcha phithurnaa dau augjā aaujeeb pari onee chirum.

⁵Macedonia durr much barchettarr aigmua chan būrjā jua ūyaa khaugba chiraajem, phithuurga aawai; mug iek jaau nūm gaaimuajā ōrau ideu maach khajap sūuba aajem; mag nūm dui īchab chikhamnau pāar dui jāga ajuuttaa jāagjem khai a khīirju chirum aajeejim. ⁶Pari ich Ēwandamauta ūor okhīirjuu khitheem khūnja deeu khīirdam onee apieejewai Tito barbaichem gaaimua Ēwandamau muchjā agjo khīirdam onee apijim. ⁷Pari mag sii i barbaichem gaaimuapai khaba, mag nūm dui īchab ichdeujā pāar oothurwia pāar igmamua maach jūgaagaa jaaubaicheewaita chadcha mu onee aadejim. I iek mag pārau mu oom khōchaaga nūm aajem. Mag nūm dui pāachjā okhīirjuu naajem aajem, pāach aar jāg

problema wai narr gaaimua mujā mau okhīirjuu chirarr ūrwia. Mag pārau mu eugar iekhaajem khūn duijā jūrr mu kōit iekhaajem aajem a jaaubaicheewaita warag mu oneeubaadejim. ⁸Ar nacha muchdeu pārag ēsap dee-pūitarrau chadcha pāar khīir naaupiju khaphu chirarr aawai muchipa okhīirjuu chirajim. Pāar chadcha khīir naaujierrab mamu khūchpai ajim. Mamu uu pārau muchdeu jaauputtarr ipierr pāach problema arreglaabarm anum ūrwia ⁹is deeu muchpa onee chirum. Majā mag pāar wajap khīir naautarr gaaimua khabam; mu onee chirumun, mag pāach khīir naubaawai deeu Ēwandam dui wajapha nūsim anaawaita mu onee chirum. Mamu is wajapha khīirjuawai chan būrjā pāar khaigba khabajim; wajapcharan uu ich Ēwandamauta mag ēsap gaaimua pāar khīir naaupijim, magbarmua ichdeu khōsi simjo amkhīir. ¹⁰Ar dich khaibag gaaimua Ēwandamau maach okhīirjuu api sīeb mamu, warag irigta dich khaibag thum isegpi jeeuwain i dui khōinaa nūsiejem. Magbarm aigmua khanthee tag okhīirjuu aju. Pari ar sii amach khaibag gaaimuapai okhīirjuu nūmta ūsie ewag khīirjuwia Ēwandamagjā jeeubam chan pod peerdubam. ¹¹Pāade oobat, jāg pāar okhīirjuu narr jūrr jāgajī Ēwandamau pāar dui: Warr pārau jāg woun khaigba simjā oobamjo wai naajim; pari is pārau i dui sii par daúa ooba chi iekkhōr eudu auwia ya arreglaapuijerram, pāachpata dui

khaigba nūm am uguia. Chadcha pārau jāg khōchkhaba narr aawai dui khīir mas chi iekkhōrjā eudū aujierram. Jāgbarm aig chadcha pārau Ēwandam okho nūm anum. Chadcha mag pāach oon mapim khōsi narr aawai chi mag ich bāaurr ūan dui sīerrjā mu barju nawe pārau i dui sīi par daúapai oobajierram. Pārau i dui mugbarmua bigaaum khūunaujā pod pāachdeujā pāach ipaarmua jāgpim khōsi narr aawaita jāg sīi oo wai naajim aju khaba nūm. ¹²Mua jāg pārag ēsap gaai phā deephitarr chan, jā chan sīi chi mag ich bāaurr ūan dui sīerr appaita ayudam khōchgau khaba ni chi aai atheepajā khabajim. Mua jāg ēsap phā deephitarran, jāan Ēwandam dakhīrjā chadcha pārau mu iek ukhaju wa ukhabaju khap amkhīr ajim. Magua mag phāawaijā, amau mu khōsi nūmun mu ipierra aju a chirajim, pāar igwia muchodegpai. Pari mua khaphū chirajim, pārau chadcha mu khōsi naawai muchipierra aju.

¹³Mag pāach garmuajā mu khōsi nūm gaaimua chadcha mu onee chirūm. Pari ūrcha mu onee arran, Titojā pārau wajapha pāach ee wai naawia īchab i khīir onee apitarr gaaimuata muchjā onee ajim. ¹⁴Titoou pāar oon maju na-we pāar Ēwandam dui wajapha nūm ya mua irig jaau wai chirajim. Muchdeu irig jaautarrjo chadcha pāar ich mag wajapha nūm anaawai uu pārau mu khīir naaupibajierram. Pārau khaphū nūm, mu pāar aar chirajeeawai

warm khūun igwiajā mua seukha nem jaauba aajeejim. Maagwaita pāar igwi mag much onee chirūm Titoog jaau chirarrjā chadcha ich ag ee oberjim. ¹⁵Magtarr aawai mag muchdeu jaau chirarrjo ich daúacha oobathuurwaita pāar aarmua beeū i onee sīeichejim. Jāg pāachdeu irua nem khōsimjota waum khōchgau ich dui wajapha arr khīirju nūm dui jāga ichdeu nem jaauwaijā pāachdeu i ipierra naajī a khīrjubaadeewaita ichjā warag ūrcha pāar gaaimua onee sīejem. ¹⁶Magua īs chadau pārau chadcha much khōsinaa much ipierra ab khaba ipierra nūm khaphū chiraawai chadcha mu onee chirūm.

Jerusalenpien athee phatkhon phietarr

8 ¹Hermanonaan, īs jūrr mua pārag jaaum khōsi chirūm, jāga Ēwandamau Macedonia durr iglesia nūm eem khūun uu wai sī. ²Aman chadcha phithuurga aadep naab pari onee naajem. Dau aphūu naajeeb pari amachdeu phatkondam oo nūm eem chan mag deemaphamjā aba aajerram. Amaun paraam khūun denjo dūrrchata deenaa maimuajā deem khōsita deejerram. ³Amau mag deemamjā amachdeu deeju arrpierrpai khaba, amachdeu deeju arr atchata deejem. Mua mag jaau chirūmun, muchdeucha khaphū chiraawai. ⁴Mag dee nūm chan muata deepi jaauwia khaba, sīi amach khīrauta mag deejem. Amach garmuata, amaujā agjo amach hermanonaan

Jerusalenpien athee amach paat deeju aai nūnum nūu paawaita mua amag, “Pāachdeu mag khōs nūm khai, magan uu sim” a chirajim.⁵ Maimua chadcha muan amau jägcha abajupii chirajim. Nacha amachdeupaita sīi deeum khūunjo maach Por Jesuugta wir aig amach thusiepūijierram, irua nem khōsimpai wawaag. Mai-muata jūrr sīi mua nem jawaata oo nūsijim, Ēwandamau amachig api simjo.⁶ Maguata muan pārag-jā Macedoniapien denjo ofrenda deem khōsi deebat a chirūm, o ākhāragjā chukhu. Magamkhīir Titoogjā jaau chirūm, pāar aar ich maju nawe, jāg ichdeuta nacha pārag ofrenda jūr phiepi jaau-baaderr ich jāg warag thumaa āba jūr phie aumkhīir.⁷ Pāar chadcha chi wajapham khūunau, thāraucha maach Por Jesucristo iek ūkhaag. Maach Por Jesús iek khaugnaa iekhaa khaphū iekhamamua ag iek jawaaggjā pāran chi wajapham khūunau; maimua nem wajapha waum khōchkha nūm dui īchab māchdeu pārag jaautarrjo wir aig dich khapeen kha khōchag atheejā agjo chi wajapham khūunau. Mag nem thumaam athee chi wajapham khūun aawai chamug ofrenda deepi jaau nūmjā dūrrcha deebat.

⁸ Mag chirūm aig chan mua ajuésta deebat aba chirūm. Mag chirūm aiguin sīi pāraujā Macedoniapien denjo dee khaugam-khīirta mag chirūm. Pārau mag deebapūim gaaimua maach khod-naan Jerusalén phobor ee aphū khitheem khūunau khaphū aju, sīi

par iekhaupai khaba, chadchata pārau am khōsi nūm.⁹ Pārau ni ābmuajā meraa khaba nūm, jāga maach Por Jesucristojā Ēwandam dui āba sierr aawai dau aphū khaba sīrrta ich khīrau mug jēb gaai beewia dau aphū ajī maach gaaimua. Pari juau ogthom mag ich dau aphū apitarran, ich mag-barm gaaimua jūrr Ēwandamau maachta ich Cristo dui āba wen-rramkhīir ajim. Magua Cristo gaaimua maach khodkha nūm khūun dau aphū oowai am dau aug khaug paraa abat.

¹⁰ Mug cha māchdeu jaau chirūm athee sīi mua pāar wawim ig chirūm. Naam añaouwe pāachdeuta nacha hermanonaan Jerusalenpien athee phatkhon phieju aphobaadewi chadcha phiephobaaderr aawai,¹¹ pāach-deu deeju ayaampierr agdaujo deemamua pāachdeu deeju aphobaadeewai deem khōsi narrjo ich jāg deem khōsi deepetat.¹² Pārau ofrenda deewajā deem khōsita dee nūmun, būruu awiajā dūrrcha dee nūm dui āba Ēwandamau aum khōsi auju. Irua maachdeu chukhu nūm atchajā jeeuba, maachdeu wai nūmpier-paita jeeu sim.¹³ Magba akhiin wa dich khapeenag nem deem khōchgau jūrr dichdeu nem ig nūmta chukhum aju. Mua pāar magpimapha chirūm.¹⁴ Mag khāai sīi agdaujo pāachdeu nem ig nūmta thum paraa apim khōsi chirūm. Pārau nem wai nūm jūrr warm khūunau chukhu nūm khai, magan amag dee sim; maag-wai jūrr pārau chukhu abarm

ed amau wai nūm khai, ich agjo pārag deeju. Mag nūm aig sīi agdaujo dichdeu nem ig nūmdam augcheba wai nūnūid aju. ¹⁵ Cha mua jaau chirūm igwia, Ēwandam iek phā sim gaai jaauwai,

“Khoju pom autarr den eemjā sobba, ni khojudam būrūu autarrjā waaurwia augchebajim” a sim.

(Ex. 16:18)

Tito ich khapeen dui puitarr

¹⁶ Mua Ēwandamag uu ajim a chirūm, ichdeuta mua pāar khīirju chirūmjo Titoogjā pāar khīirjupi sīewai. ¹⁷ Mua ich Titoog pāar oon mamkhīir jaaubaawai uu mu ipierr maju aadejim. Mag nūm dui ichdeujā nawe pāar oon mam khōchag sīerr aawai īsin chadau irua ich daúacha pāar oon mam. Pari mua oowai irig petā aba arr akhiinjā, ichiita ich khīraujā maju sīejim.

¹⁸ Tito dui mua deeum hermano pui chirūm. Jāguan īchab mug maach peerduajem iek jaau gaai khitum gaaimua mau iglesia nūnūidum ee thumaam khūnau i eugar wajapha ig iyuu aajem. ¹⁹ Mag nūm dui īchab, mug phatkhon jūr phie wenūrraag maar juag oomkhīir tagam iglesia eem khūnaujā iita jūr aujierram. Mag phatkhon jūr phie wenūrraag maar juag oomkhīir tagam iglesia eem khūnaujā iita jūr aujierram. Mag phatkhon jūr phie wenūrraag maar juag oomkhīir tagam iglesia eem khūnaujā iita jūr aujierram. Magta mug hermanodam maar daumaai nūrrūm. ²⁰ Magba maach

appaita wenūrrakhiin, phatkhon dūrrcha arrum aawai, eeu ābmua khāijā wa marau ag eem aujim aju. ²¹ Pari ābmua jā mag khīirjum uguata āba nem wajapha waujupaita khīirjuajem, Ēwandam dau na maimua sīi mug jēb gaai maach agdaujopai thūnum khūn dakhīirjā agjo.

²² Pāar aar Corintoog māch maba abaawai mūch jūrr dewam hermanodamta agjo am daumaai pui chirūm. Jājā agjo ichdeu nem wajapha wau khitum gaaimua mua i khaphū chirūm, jāan hermano chaardamau. Magum īs charā ichdeujā ya pāar wajapha wenūrrūm khaphū sīewai ūrcha irua pāar oom khōchkha sim. ²³ Ābmua khāijā Tito igwia pāachig, “Jā khaíuma?” abaawai, jūrr mu igwia, “Jāan Pablo khaperau, pāach juag oom khōchgau i dui āba phidkhaajem khabahab” abat. Wa jūrr i khapeen ar i dui numí wetum khūn igwia khāijā, “Jākhūn chijā khūunauma?” abaawai, “Jākhūnan mau Macedonia durr iglesia nūnūidum eem khūnau jūr auwia puitarr khūnau” abat,

“īchab wajapha maach Cristo iek ig iyuu aajem khūn.” ²⁴ Hermanonaan Corintopien, chamu khūn wounaan pāach aar bardutkhaimaawai, pāachdeu am khōsi nūm chadcha amach daúacha oomkhīir, am dui wajaphanaa am jāsene abat. Pārau am dui magmūn, magan mug Macedonia ee iglesiapierr thumaam khūnauta pārau mag am khōsi nūm khakhapdo aju, pāachdeu

mag amach dui wajapha atarr jaauthurtarr ūrwia. Mag amun magan mūjā īchab parcha onee khaba abarm pāar gaaimua.

9 ¹Ya mūchdeu pāar khaphu chiraawai, hermanonaan athee ofrenda deemkhīir chan tag pārag phūurba jaauju chukhu chirum. ²Mua khaphu chirum, pārau pāach khīrauta hermanonaan juag oom khōchkhaajem. Jāg nūm aiguin chadcha mua pāar tho chitum. Mag gaaimua ya ante mua Macedoniapienag jaau wai chirum, naam añooouwe pārau ofrenda jūr phiewi aphum khūun athee deephim ig narr. Mag, jam Acaya durr pārau mag khīrju nūm ūrwia mau Macedoniapienaujā ich agjo khōchkha thūnaram. ³Ya mua pāar amag wajapha jaau wai chiraajeeawai mūchcha maju nawe īs mua pāar aar mūkhūn hermanonaan puibapuim, chadcha pāachdeu ofrenda deephiju ag nawe sii khīir khaug wai naamkhīir. ⁴Magba akhiin, mūchcha pāar aar barm ed Macedoniapien khāijā mu dui mawi agtha chukhu nūm oobaimawai, sii seukhata pāar eugar mag chirrjoo aju. Magbaawaijā, ¿jāga aag agá? Magan pārau wajapta mu khīir naaupiwia pāachjā dui khīir naauju, khani mag mūch khīir naaupibajupii awiata mua pāar eugar amag mag jaaujerr aawai. ⁵Pari magam uguata mua mūch nawe mūkhūn hermanonaan pui chirum, pārau agtha ofrenda durrcha pāachdeu deeju atarrjo chukhu nūm khai, dui pāar juag ooimamkhīir.

Maagwai mu baarwaijā ya sii khīir khaug wai naaju. Pari mag chirum chan mag ajuésta deepiba, sii pāach khīrauta deepim khōsi chirum.

⁶Pārau khaphu nūm, jāga aa-jē nemjiir jiirwai. Bürus jiirtarr khai, paarpaawaijā ich agpierrpai bürus aaujem. Durrcha jiirtarr khai, paarpaawaijā ich agpierr agjo durrchata aaujem. ⁷Maguata mag ofrenda dee nūm aigjā ich agjota sim. Thumaam khūunau wajapha khīrjuwia khaphu aju aai nūm, khachpaita agdaujo deemaju aai nu. Pari ich Ewandamaujā mag deem khōsi dee nūm khūunta daupii aajeewai mag dee nūm aigjā bigaaum khūunau ajués deepi naawaita mag deegpamjā aba, ni sii khīir mor chigpajā deeju aai khaba nūm. ⁸Pārau magta amun, Ewandamaujā pārag nem wajapham pom deewia maimuajā khīrpier durrchata deeju, pāachdeu nem ig nūmdam paraa amkhīir, mag durrcha wai naawai jūrr bigaaum khūundamau mag chukhu nūm khūnagjā agjo dedee amkhīir. ⁹Magum jaauwia Ewandam iek phā sim gaai,

“Ar chadcha ich khapeen athee nem wajapha waaudem khūunaun aphum khūun duijā o ajaugta aajem” a sim.

Maimua īchab, “Chi o wajapha nem dee sim khū chan augchebam, mag o wajapha amkhīrta ich Ewandamau jūrr irig

dūrrcha deejeeawai" a phā sim. (Sal. 112:9)

¹⁰ Ich Ēwandamauta nemjīir jīramkhīrjā maachig nemjīir dau deenaa nem thum maadeu khoojemjā deejeeawai, ichdeuta īchab nem wajapha wawaag pārau nem iigwaijā deeb khaba deeju. Mag nem deem khōsi dee nūmta nemjīir jīrwia bāumamjo warag ūrpapag maju, mag oowia warag ofrenda deem khōsi dūrrcha deemkhīr. ¹¹ Pāar magta wenurrumn, pāachdeu nem wajapham ig nūm thum wai naawai, jūrr pāach khāai aphūm khūnag dūrrcha deegjā dūrr aju. Maagwai pārau mag ofrendadam maar gaau deephi nūmjā marau hermanonaan Jerusalenpien aar debaimaawai ag paar amau Ēwandamagta uu ajim aju. ¹² Pārau ofrenda deephi nūm marau am athee arr nūm chan sīi amau nem ig nūmdam deeimaagpai khabam; mag am aar ofrenda deen mamjo deen ma nūmuu īchab amag Ēwandamagjā magūm nemdam paarjā uu ajim abat a jawaanta maar wet naabahab. ¹³ Pārau mūg ofrendadam amachig deebapūm gaaimua amau khaphu aju, chadcha pāraujā Cristoou maach peerduajem iek gaai jaau sim ipierraaj nūm. Mag nūm dui īchab pāraujā pāach garmuata amag mag ofrendajā dūrrchata deepūm khōsi deephi nūm aawai, pāach kōit Ēwandamagjā uu ajim awia ¹⁴ warag amau pāar kōit irig jeeju uu pārag amach juag oomkhiir, mag khīrjugdam deetarr jūrr. ¹⁵ Magua muchdeujā Ēwandamag

uu ajim a chirūm, ich Chaai regalo wajapham khāaijā wajaug atcha simta deetarr kōit. Sii irig uu ajim aajem, ag khāai wajapcha jawaag tag iekhaju khaugba aawai.

Pabloou ich iek theeg sim jaautarr

10 ¹Mūn Pabloota pāar dui iekha chirūm. Mū pāar dui meeukhajā meeukhaba, sīi Cristoou api simjota ithūu pārag iekha chirūm. Am iek mag pāar okgauta pāar dui āba chirūm aiguin sīi imaa chitūm aajem; pari jūrr warpmua ēsap phā dee-pääiwaita pārag iek theeg iek khēgkhata jaaupääijem aajem. ² Am iek mū mag Cristo igar khaba chirūmjo chitūm anūm, mamū oob am iek asekasmiet. Pārau mūrug magūm iekta jaaumūn pāach aar baarwai magūm khūn dui oowaijā sīi par iekhaupai chan mua chan am ogkhabaju chirūm. ³ Maachin chadcha thum āba wounaankha thūnum; mag naab pari mua chan Cristo iek serbiibag pheejem khūnagjā sīi mūch iekhaupaita meeurrāu sūuba aajem. ⁴ Mua jierrnem wai chirūm chan sīi mūg jēb gaaim jierrnem khīr khabam. Mū jierrnemen ich Ēwandam jua theegau. Mag Ēwandam jua theegauta muan par am jāg amach khīrjug khaug thowia maach peerduajem iek wau iekhaajemjā mūch garmuata podprūpūi aajem. ⁵ Maimua thumaam khūnag khap apiju, ar amach khīrjug khaug thowia iek theeg nūm aajem khūnau chad

khabam iekta jaau nūm. Magbaawai pod amau mag amachdeu seukha nem jaau nūmta chadam iek gaai thūju khaba nūisiju. ⁶Ya magbaawai ar pāach pekau isegwia chadam iekta wajapha Ȑkha nūsim ee iwiir ābam khūnau khāijā amach khaibag pūaba nūmun, muan jerrba ikhuaba iekhamamuata khajapham jiernen denjo am gaai mas deeju chirūm.

⁷Pāach daúgpai chan ooba pāach khūgurpimiet. Ābmua khāijā iita chadcha Cristou jūr autarr a khīirju sim khai, magan īchab khaphū aju aai sim, mūjā agjo Cristou jūr autarrkha chirūm. ⁸Khar pāar daar mua much tho iekha chirūmjoo aajem, maach Por Jesuu juapá deetarrta ig iyūu aawai. Mag irua mūrūg juapá deetarr chan sīi pāar khaibag waum-khīrijā khaba, warag muchdeu jaau chirūm gaaimua ich iekta khaugamkhīir ajim. Chadcha mag iekhawiajā mū chigaa aju khaba chirūm, muchta thoba Cristo jua theegta tho chiraawai. ⁹Oob pārau sīi mua pāar jāphierripieta ūsap gaai jāg phā deepāaijem a khīirjumiet. ¹⁰Am iek mag ūsap gaai awaita mua sīi pārag iek khēgkha phā deepāaijem aajem; pari mag chirūm pāar dūi khīircha oowai chan būrjā magba ni ābmuajā ogkhabaju ayaa chirūmta jāg chirūm a jaaujem. ¹¹Pari chi mag iekha simuan khaphū aju aai sim, ich jāg mau warpmua par iekhaupaijā jaauphinaa ūsap gaaijā muchdeu jaauphi chirūmjo, ya

khīircha pāar dūi āba chiraimaa-waijā ikhūa iekhabaju.

¹²Chadcha mua chan ar amach wir aigpai thoojem khūn denjo wir aig much thoba chitūm. Pari mag amachdeupai amach tho nūmuia amach lokoomjo nūm chan khaugba nūm. ¹³Chadcha mua much tho iekhamjo chirūmān, āba Ēwandamau muchig phidag deetarrpai wau chitūm igwiata mag iekhaajem. Mua mag am denjo chikham phidagta much denkha aumaajem wounjā khaba chitūm. Ēwandamau muchig jaau-mampierrpaita nem wau chitaajeewai ichdeuta jam pāar aarjā ich iek awaan mapibaawai pāar aar jaauthurjim. ¹⁴Mag ichdeuta mūrūg ich iek pāar aar jaawaan mapitarr aawai agtha pāar khīir okhooba chirūm. Pāade khīirjubat, Ȑkhaíuta nacha pāar ee Cristou maach peerdu aau-jem iek jaauwimajī? ¿Muchdeu khabajī? ¹⁵Mua chan chikham phidagta much denkha auwia jūrr much gaai thū auba, ni sīi chikhamnag pāar ee phidkhapi-maaugajā khabam; mamū ichiita pāar eeta warag phidkhaju khīirju chirūm, jāg pāachdeu Cristo iek Ȑkha nūm gaaita warag ubū paaukhamamkhīir. ¹⁶Mag nūm dūi īchab pāar nūm aigmua warag atag maach peerduajem iekta jaau nūmuia aaiduphīm khōsi chirūm. Pari mag jaauju awiajā ya chikhamnau jaautarr khūn ee chan tag jaaubaju; magba akhiin amau jaauwia Ȑkhatarr khūn-ta jūrr mua much thowi much

denkha atham aju. Pari Ŋwandum iek phā sim gaai jaau simjo,

¹⁷ “Ābmua khāijā ichdeupai wa chikhamnag khāijā ich tho iekhapim khōsi sim khai, magju khāai maach Por Ŋwandumagta ich thopibá ich nem wajapha wau sim gaaimua.” (Jr. 9:24)

¹⁸ Dichdeupai dich igwia nem wajapha waaujem a jaau nūm chan būurjā baleeba sim; mag khāai ich maach Por Ŋwandumacha maach kōit mag simun chadcha balee sim.

11 ¹Mug mū iekhabaadem nau lokoom denjo pāach jūgaag khaba khāijā iekhabapumjā pārāu warag sīi mū iek ūrkhiin u akham. ² Ŋwandum dau na chikhamnag pāach khūgurpimaaugau pāach dui mū nem anem chitaawai muan pāragan, āba uhirau ich jaai auju duipai iek dee wai simjo Cristo duipaita nūsita chirūm, mag ich dui-pai naawai pekau chukhu arrjo pāach ich aar phe aumkhiir. Pārāu magta amūn mūchjā dui onee chiraju maach Por Jesucristo na. ³Mua chan warrgar-we nemkhōriu Evaag seukhawia khūgur autarrjo pāarjā agjo sīi parhoobam khūnau nem jaau nūm ukham khōchgau uduraa pāach khūgurpiwia jūrr pāach khīrjug āba Cristo gaai khīrju nūmta isegpimapha chirūm. ⁴Jāga jāg parhoobam khūnau pāachig Jesús igwia i iek jaau nūm anūmpta mua jaaujemjo khaba warag chaaurta jaau nūmjā pārāu magumjā aba ukhanaa,

Ŋwandum Akhaar mua jaautarr-jā wai nūmpta makħħūnau jūrr i igwia chaauraajaaubaicheewai majā ukha nū. Magnaa īchab jāga jāg maach peerduajem iek anūmjā chadcha agjoojā khaba simta pārāu būurjā magumjā aba uduraa pāachig jaauipi nū. ⁵ Amachdeupain amta Jesuu jūr autarr khūn chaar aawai mū khāijā ūrpai nūm anaawai pārāu amau nem jaau nūmpta ukha naab-ma; pārāu am dui mag naab pari mū chan am khāyau sīi eegpai khaba chirūm. ⁶Tale sīi iekhaju aig chan nem meu khaug khāijā khaba chirūm; pari mag awia-jā Cristo iek jawaag chan amjo khaugba khaba chirūm. Mua jaau chirūm ūrwia ukhatarr khūnau-ta jaauju aai nūm, chadcha mua jaau khaphu chirū wa jaau meraa chirū.

⁷Mua oowai, jāg pāachta Ŋwandum dui wajapcha naamkhīr muchta dau aphū parhooba phidkha khitūmua sīi ich jāg jeeujā jeeuba maach peerduajem iek jaau chitarrau warag mūch-deupaita pāar khaibag waubarm-jo ajim. ⁸Chadcha sīi ich jāg par pārag jaauum khōchgau dewam iglesia eem khūn juu eem phatkhonan mua aujim chadcha, mag athaawai jūrr pāragta jeeuba aag. ⁹Mū jam pāar aar chiraawai iwiir ābjā mua nem ig chirūm gaaimua jūrr dau aphū aba aa-jeejim, hermanonaan Macedonia-mua beetarr khūnau mua nem ig chirarrjā mūrug dechetarr aawai. Mū ich magta chitūmpta, mua chan sīi mūchig nem deepim

khōchgau jūrr bigaaum khūun-ta amachdeu nemdam ig nūmjā chukhu apimapha chitūm. Mu ich mag chitaawai mág atagjā ich mag chitaju, būurjā pāar juu eem nemdam jeeuba. ¹⁰Pārau khaphu nūm, mua chadcha Cristo iek chaarta jaau chitūm. Mag chitaawai khaphu abat īchab, ābmua murug, “Cristo iek jaau chitūm paar phatkhon jeeub khaba jeeubá” awiajā mua chan jeeuba ich jāg parta jaau chitaju. Much khīrauta mag jaau chitaawai muchin onee chirūm, phatkhon jeeuba awiajā. ¹¹ Pārau khīrjuawai amau jaau nūmjo pāar oomaaugauta mua mag pāar phatkhonjā aubam a iekha chirú? Mag khabam. Éwandamau khaphu sim mua chadcha pāar jāsene chitūm.

¹²Pari mua ichiita ich jāg phatkhon jeeujā jeeubata ōrag jaau chitaju. Magba Cristo i jaau chitūm paar mua am denjo jeeukhiin, magan mag oowai am onee aju, ya amach phidkha nūmjota muchjā phidkha chirmsim awia. ¹³Pari jākhūn am jāg wenūrrūm chan ich Jesuucha ich iek jaaum-khīrjā jūr auba arrta sii amach iiupaita mag jaau wenūrrūm; mag nūmta jāg ōor khūgur wenūrrājem. ¹⁴Chadcha ich dosāt chaarjā Éwandam chog khīr thegwia jāg wenūrrājem, chi wounaanjā jāg wenūrrūm oowai maach dauderraajā aju khaba nūm. ¹⁵Ich chi mepeerjā í mag sierraawaita i igar thūnūm khūnjjā ōor wajapham khūnkha wenūrraba aajeeb, dich khapeendampai khūguraag. Pari

mag nūrrjeem khūnan, amach jāg nūrrjeem paar Éwandamau am gaai juu khūbabaju.

**Cristo gaaimua Pablo
dau aug waaujerr**

¹⁶Na muchdeu jaau chirarrojō ūwai pārag mag chirūm: mu chan lokoo khaba chirūm. Pari pāachdeu oowai mu lokoomjo chirūm khai, magan warag ideu lokoomjo mu iekhapibat; lokoom khūn denjo wir aigpai mua much tho iekha ookhim.

¹⁷Mag much tho iekhaagpam chan maach Por Jesucristoou murug mag iekhapi siewaita mag iekhaagpamjā aba, sii much lokoomjo iekha chirūm gaaimuata mag iekhaagpam. ¹⁸Jāg ōor khapan sii amach nem wau nūm igwiapaita amach tho nūmjo mu-

jāg muchdeupai much thokhim. ¹⁹Pāran chadcha por opherm khūn aawai nem thum khaphu sīsidūm; pari mag nūmta magbamjo jūrr lokoo khitheem khūn iekjā ūrm khōsita ūrnaa ²⁰ar sii pāachta jūrr amach chognaan khapim khōsī aajem khūnagjā pārau būurjā magum aba aajerram. Ar sii pāach thachdam wai nūmjā thum khopuinaa warag nem jeeuem khūnagjā magum aba pāach khūgurmaajem khūnagjā pārau būurjā magum aba nūm. Ar amactha chi pornaan awi pāach serbiibag pheejem khūnagjā magum aba, maimua pāach dui mag nūm khūnupaipai amach iek ukhamkhīr pāach phārmam khūnagjā pārau būurjā magum aba aajem. ²¹Chadcha

mag iekhaju chigaa chirum; pari muu oowai muchigpain atcha ithuuta pārag iekhaajeejim.

Pari amau amachta Jesuucha jūr aujim awia amachta tho nūm khai, magan muajā īchab much thoju aai chirum. Mag iekhabapuum aig chadcha lokoomjota mu iekhabapuum. ²²Pari amau amachta hebreonaan meu iekhaajem awia amach tho nūm khai, muajā agjo iekhaajem. Amta israelnaan khai magan muajā ich aruu. Amjā jooi Abrán khararr ag chaain ewagam khueun den khai, muajā īchab i chaain ewagam khueun bi eemuu. ²³¿Amta Cristo chognaan anú? ¡H! Mu chará am khāajā Cristo chog chaarcharau. Mua khaphu chirum, mag iekhabapuum aig lokoomjota mu iekhabapuum. Muchta am khāyaujā ūrcha phidkhawia chitum; Cristo gaaimua am khāajā muchta ūrcha cárcel deg mawia chirum; wajap jūgad khierrjā khoodaar chitum; muun am khāajā thōjuuta wau chitaajem, Cristo athee much mag chitum gaaimua. ²⁴Judionaanau wum cinco sii mu wu thunuuujem. Mag wu nampierr jūap ahaugmamua amach i aawai treinta y nueve aadeewaita tag wuba ich maigpai siiujeejim. ²⁵Biek thārjup sii paau mu pogwu thunuuujierram; biek āb mokoujā mu bar wai nuu awi ya mu thōobapumpii ajierram. Biek thārjup khoowia chirum biekkha chitumua; mag chitumua peer thōwia chirum. Biek āb chará mag khoo ūrr chitumua khāaim āb enter sii

do eepai kheuwia edaarjā ich mag do eepai āspa chirajim, phuas ee dojārr. ²⁶Biek khapan biekkhawia chirum; pari mag biekkha chitumun thōjuuta jūr chitumjo ajem: dosīg ee khodjorromua, khar sii nemjigmien dui thēeuwai, much meeunau, much meeun khabam khueunaujā agjo sii maach khaibag waum ig nūmua peer thōwi chirum. Khar īchab phobor eejā òor phogdu-baadeewai, sii òor chukag ee chitumua, phuas ee chitum aig maimua seukha sii amach iiupai jäg Cristo iek ukha nūm anum khueunaujā agjo maach thōojuita ēkhaajerram. ²⁷Muuta mug chitum aig wajappa phithurg aunaa dau augta wau chitaajeba. Biek khapan būrjā khāijā khāiba sii dau khōreu ee chiraajem; jādaúajā masnaa obichagjā jēedu khitaajem; biek khapan sii Ēwandam athee nem waum khōchgau wajappa jīchagaujā masnaa khajüadam atheejā dau aphuu khitaajem.

²⁸Pari magum gaaimua mag dau aug wau khitaajeeb mamu, pāar chi iglesia ee thum chi ukha durrum khueunta ūrcha ed eepierr khīirju chitaajem. ²⁹Much mag chitaawaita āb khāijā Ēwandam iek gaai ubu khaba oowai muchta okhīirjuu aadeejem; āb khāijā deeum khueunau pekau ee burriewain muchta gaai machaaga aadeejem. ³⁰Muchpaita wir aig am denjo ig iyuu aju akhiinjā, muchta wajappa chirum aju khāai, warag much serbiibagta jaauju aai chirum. ³¹Ēwandaman

thumaam khūnauta ich mag tho iekhaju aai sierrum. Ichpaita īchab maach Por Jesucristo Ayau; magua irua khaphu sim, mū mag iekha chirumjā būurjā seukhabata iekha chirum. ³²Phobor Damasco anum ee mū udthuurwai rey Aretaa gobernadorrag jaubaawai jūrr chi gobernadorrau judionaanag phobor duubjem ee puertdi nənhiidumpierr mū thupijim, mū pūr awaag awia. ³³Pari uu maachjo Cristo igar nūm khūnau mag khaug athaawai kolaauhi gaai jūgadau jūkhanaa warre chi phobor igaau daaugajär mū eeg jiir burrpuijierram. Mag, am juu eemua uu mū peerdūjim.

Ēwandamau Pablo khāapi auwi iek jaautarr

12 ¹In chadcha dichdeupai wir aig dich tho iekhaawai chan uu khaba sīejem, pari mag nūm āba mua pārag nem jaauju aai chirum. Maan ich maach Por Jesuuchata mū khāapi aunaa muchig oopinaa jaaumatarra jūrr pārag jawaagpam. ²Mua woun āb khaphu chirum, magua īchab Cristo iek ukhaajem. Ya catorce años sim mag woun ich Cristooucha ūgthar khāapi autarr. Mag woun muchpaiu, pari mua khaugba chirum mū ich mūg dau daauta mū arrjī wa sīi mū akhaarapaita arrjī, mua khaugbam; āba ich ēwandamaupaita khaphu sim. ³Pari chi chadcha aan chadcha mū arrjim; maata chadcha cha much iyūu chirumchata irua mū arrjī wa sīi mū akhaarapaita

arrjī, mua khaugbam; āba ich ēwandamaupaita khaphu sim. ⁴Mag mū ūgthar arrwia murug nem khīir pogkhe jaaumajim ich igwia, mamū mag ichdeu jaautarr iek mūg eegarm khūnag būurjā jaupibajim. ⁵Sii bigaum khūnta mag warrtarr akhiin mua i tho iekhaju aai chirakham; mamū much arr aawai muchdeupai chan pod mua much thobam. Magju khāai much igju akhiinjā sīi warag much serbiibagta ig iyūu aju aai chirum. ⁶Pari mua much tho iekhakhiinjā, lokoo chiraawaita mag iekha chirumjā abaju, chadcha udthurtarrta jaau chiraawai. Pari ichiita mua much thobam; magba akhiin mag ūgthar udthurtarr aawai muchta ūrpai chirum aju bigaum khūnau. Pari magju khāai much nem wajapha wau chitum gaaimuata mū jāsene aju khai mū jāsene abat. ⁷Mag ēwandamau ichdeu muchig nem oopitarr gaaimuwa wir aig muchdeupai much thom uguata juau ogthomjo uduraa dosātag mū dui māgpiwi miuta khagthūgrūphikhamjo agua dau aphūu chitaajem. ⁸Ya biek thārjup maach Por ēwandamag jeeuwia chirum, agua mūg much dau aphūu chitaajem chugpaapuimkhīir. ⁹Pari mag ichig jeeuwai warag sīi murug, “Mū pū dui ogdūba chitabahab, mua pū khōsi chitum. Jāg kha thūumjo nūm gaaimuata much juapá òrag oopiba aajeeb” a iekhaajem ēwandamau. Ichdeuta mū mag wai sīewai uta jāg mū serbiiba chitum, much mag chitum gaaimua warag

Cristo jua theegta õrau ooju aawai.¹⁰ Magua mug much serbiibanaa kha thuumjo chirum abä, onee chiraajem, õrau much khiiрcha iekha nümjä igba. Muchdeu nem ig chirum chukhu awiajä magum aba, õrau much pur auju ekhajemjä igba, Cristo gaaimua much dau aug wau chitum abä muun onee chiraajem. Wajapcharan muun ar kha thuumjo chirum aigta Cristooujä warag mu juapá jägpi simjo aajem.

**Pabloou Corintoom iglesia
khiiрju nuu aajerr**

¹¹ Amau jäg mu eugar khaigba iekha nüm ürwi päraru mu igwia wajapha ig iyuu aju aai naajim. Pari magarrjä päraru biiurjä magbajierram. Mag pääch warag sii khiiу arr gaaimua päächdeuta mürug mag iekhapi nümjo aawai chadcha mua lokoomjota muchdeupai much jaau chirum. Muun chadcha baleeba chirum, pari mua ooba chirum, khan gaaimua jäg amach iiupai amta ich Jesuucha jür autarr khüun charau aajem khüun mu khäyaujä ürpai aju aai nu. ¹² Pärar aar chiraajeewai phithurg au khitum abä, maach Œwandam iekta ogduba jaau jeedu khitumua i juu theegau mua õor dauderra nem waaujerr gaaimua merag chukhu päraru mu chadcha Jesucristo i jaaujemkha chirum khaphu naajim. ¹³ Abä mua pärar ee aubajimjoo arran, tagam iglesia ee arrijo khaba pärar juu eem nemdamta mua biiurjä aubajim, eeu degolp mu gaaimua jurr päächta augchem ugua awia.

Mamu jäg pääch juu eem nem auba aajerr paar päächdeujä dui mu jaauju khaphunaa warag durrchata pärag jeeuphitarr amuan päraru mu jäsenecha khäijä wai naakham.

¹⁴ Deeu pärar oon maag athee ya mu nem thum khiiр khaug wai chirum. Mug petamua ya biek thärjupammu pärar oon mam. Maadeu khaphu num, chaainau amach dennaan athee phatkhon jürba chi dennaanauta amach chaain athee nem inagdam juurjeewai, mug maaujä pärar juadom eem phatkhon chan mua igba päächchata muun igmam, päärtta much chaainjo wai chitaawai. ¹⁵ Muchdeu wai chirum thum mua gastaam khösi gastaawia pärar daupigau muchjä mug pärar chogkha chitumua warag eeg pa-wiajä magumjä igbaju. Pääch garmua mu dui magcha khaba awiajä much garmuata ürcha pärar daupii chirum.

¹⁶ Päraru päächdeujä khaphu num, mürug nem deem khöchgau jürr päächdeu nem ig nümpta chukhu khaba aajem; pari magum abä am iek mag siita mua pärar khügur aijim aajem, much atheetta jäg phatkhon jür phiepi chira-jim awia. ¹⁷ Mag khai magan ar mua pärar aar õor puittarr khüun gaaimuata mua pärar khügurjima. ¹⁸ Titoogta mua pärar oon mapijim, dewam hermanodam dui. ¿Magan Titoouta pärar khügurji? Mag khabajim; Tito mu dui maach numiim khüunau chan ni äbmuajä maach khapeen khügurju khiiрjuba aajem. Maach numiin maran äbam

khīirjugpaita wai nūm. ¹⁹Pārau khīirjuawai sīi mua iek thierrkha chirūmpii khāijā aju; pari mag khabam. Mua khaphū chirūm, mu chadcha Cristo denkhanaa ich Ēwandamaujā mu iek ū sim; magua mu pod seukhaju khaba chirūm. Cristo gaaimua khodamnaan, mua mug muchpai jaau chirūm, Ēwandam iek gaai warag ubu naapim khōchgauta mag jaau chirūm. ²⁰Mua khīirju chirūm, muchdeu pāar ooimam khōsi chirūmjo ooimabajuuta khīirju chirūm; wa magbam khai jūrr much khāijā pāar jūgaag khaba khāijā iekhabaimaawai pārau khōchhabaju khāijā khīirju chirūm. Mua khīirju chirūm agjo eeu degolp pāar ee agtha dich khapeen dui khāijā iekkhōr wai naaju, chikham nem khāijā dich den apim khōsi thūnum, meeukha khāijā nūnūidūm, dich khapeen khāai iek theeg ūrpai aju khāijā ēkha sīsidūm, chikham eugar khāijā seukha nem īgka nūm, sīi chikham jaau nūm, dichpai tho iekha nūm maimua sīi pappierr thūnumjo khīirjugjā āba khaba sīsidūm khāijā khīirju chirūm. ²¹Mua agjo khīirju chirūm īchab, eeu degolp pāar gaaimua khāijā Ēwandamau much khīir naau-piju. Mag amun magan ar nawe pekau ee nūmta jäg maadeu nem waumapham wau nūmjā būurjā puabanaa, amach òor khabam duijā parhooba khapesnaa mai-mua warr amachdeu nem khaig-bam waaujerrjā ogduba agtha wau wenūrrūm khūn gaaimua Ēwandamau mu wajappa bīepiju.

Pablo salud ābmiecharam

13 ¹Mug petamua ya biek thārjup pāar oon mawia chiraju. Mu barimaawai pārau iek eudug wai nūm khai, chi ootarr khūn numí wa thārjup khāijā nūm dakhīrta jaabat. ²Ar nawe pekau wautarr khūnag maimua thumaam khūnagpa mua ūwai puaba jaau chirūm, ar ābmiecha pāar oothuurwai muchdeu jaau chirarrjo: muuta ūwai pāar aar barju atheen, mua chan pāar dui ithūu iekhabaju. ³Cristoouta mūrug iekhapi sim khap am khōsi naawai maigta pārau khaphū aju, chadcha ichdeuta mūrug iekhapi siewaita mu mag iekha chirūm. Pārau Cristo khaphū nūm, í mag sīi kha thūuta sīerrūm khaba aawai irua chadchata pārag ich juapá oopiejem. ⁴Amau i thōowain chadcha juapadam theejā chukhumjo pa gaai uduraa ich meerphepim; pari magtarran īsin jūrr ich Ēwandam jua theegauta phiriu auwia iiu sīejem. Jāg kha thū uduraa ich meerphepitarrjo muchjā agjo kha thūum-jo ithūuta pārag iekha chitūm; pari agtha khaigba wenūrraajem khūnag ikhūaba iekhaagan nem khīir ubag chirūm, Ēwandam Cristo phiriu autarr ag juapaata wai chiraawai.

⁵Pāachdeupai wir aig wajapha pāach oobat, pāachdeu Cristo iek ukhatarr gaai agtha ubu nūm khap aag. ¿Pārau khaphū naabá chadcha Cristo pāar thāar ee sim? ¿Wa ukhaba nūmta sīi par iiupaita i iek ukha nūm

aajēwa? ⁶Muan pāragan, jāg pāachig ikuhaba iekha chirūm gaaimua īchab muchta chadcha Cristo denkha chirūm khaphū apim khōsi chirūm. ⁷Pari mag ikuhaba iekhaju a chirūmjā, pāar chadcha Ēwandam dhi uu wenurrumun, nem wajaug kherūm. Ante pāach i dhi uu wenurramkhīrta warag mua pāar kōit irig jeeu chirūm. Pari mag jeeu chirūm chan pāar uu wenurrum oowia jūrr much eugarta bigaaum khūunag wajapha ig iyuu amkhīir khabam. Mua mag Ēwandamag jeeu chirūmun, pāachta i dau na wajapha wenurramkhīrau. Mua pāachig jaauphi chirūm ipiearraa abarm gaaimua pāachig ikuhaba iekhaju arrta ithūu iekha chirūm òrau oobaawai, mū eugar Cristooou jūr autarr chaar khaba aawaita mag iekha chirūm awiajā, ideu mag sim. ⁸Mū pāar aar barimaawai pārau chadam iek Cristooou jaau sim ichaaur khaba nūm ooinamūn mua pārag iek khēgkha iekhabaju, pāar ya wajaphanaa warag ükha nūmta muchdeujā oom khōsi chiraawai. ⁹Maguata pāarta Cristo dhi ubu naapim khōchgau muchta iek theeg chukhumjo aawaijā warag onee aajem. Mag onee chiraawai warag mua pāar kōit ich jāg jeeu chitaju, wajapcha nūsimkhīr. ¹⁰Magua muchcha pāar aar barju nawe sii ēsapta phā deephi chirūm, ya pārau

mū barju khaphū naawai ag na-we pāach appai problema thum arreglaapūimkhīr; mag thum chi arreglaam aawai pāar aar barwiajā iek khēgkha iekhaba aag. Magbamūn mag iekhaju awiajā mūn chadcha iek theeg chirūm, ich maach Por Cristoouchata pāar khaibag wauba sii warag pāar uu amkhīrta mag iek theeg apitarr aawai.

¹¹Cristo gaaimua khodamnaan, ābmiecha paawai mua pārag mag-khim: muan pāar oneeta wenurrapim khōsinaa pāach khaibag thum isegbaphit a chirūm, Ēwandam dau najā wajaphata wenurraag. Magnaa īchab agdaujo dich hermanonaan wawí nūm dui o āba khīrjunaa khōinaata abat. Pārau magta amūn magan mag dich khapeen kha khōsi apinaa maach khōinaa apiejem ag Ēwandamta pāar dhi sierraju. ¹²Pāach khapeen dhi agdaujo kha khōsi saludaabat. ¹³Mau Macedoniamua hermanonaan thum chi ükha durrum khūunau pārag salud aajem. ¹⁴Muan ābmiecha paawai maach Por Jesucristoogjā pāar uu wai chitapim khōsi, maach Ēwandam thumaam khūun kha khōsi aajemugjā pāar eeg oopim khōsi, maimua ich Ēwandam Akhaar maach dhi ogduba khitaajemugjā ich jāg pāar daumaii nūrrapim khōsita chiraajem. Ayoo keena,

Pablo

GÁLATAS

Pabloou Galaciapienag ēsap phā deepuitarr

Khaíu phājī maimua chijā khūun atheeta phājī. Galacia durr iglesia naajim aajem, ich Pablooucha Cristoou maach peerdu aaujem iek jaauthurwi uu ukhatarr khūun. Makhuun iglesia ee chi ukha durrum khūunagta mug carta phājim aajem, Pabloou. Galaciapien chan judionaan khaba griegonaan ajim aajem. Makhuunagta Pabloou Ēwandam iek jaau simua amag, “Pārau āba Cristo iekta thāraucha ukhamun chadcha Ēwandamau pāar pekau chugpaa-wi warrjā ich mag pekau chukhu wenūrrarrjo pāar irua ich aar auju ayaa apūijugui” a jaaujim anum.

Pari magtarrta i ēudee deuem khūun beewi, “Cristo iek ukha nūm khūunaun judionaan khaba awiajā ichiita Ēwandam dau na ajapha naagan meheujā phūrbichipju aai nūm” a jaaujeejim anaabá. Mamu magpajā khaba, ich Pablo igwiajā, “Í chan chadcha Jesuucha ich i jaaumkhīr jū autarr khabamta jāg nūrrum” aajeejim aajem ich makhuunau.

Khan jawaag ajī. Mag ich ichaaur seukha nem jaau wenūrrum ich Pabloou ūr athaawai, chi ukha nūm khūunagta khīr mor chigpai jooirau, “Amau jaau nūmjo mag Moiseeu ley phā pūatarr gaai jaau sim ipierraas nūmuata maadeu dich pekau chugpaju ēkha nūm khai, magan Cristoon parta maach kōit pakuls gaai dau aphū meeriebma” ajim anum (5:2). Magta warag jooi meeukhabaadewi Galaciapienag mug ēsap phājim anaabá, ag gaai amag iek khēgkha iekhamamua, “Khantheeta jāg sīi seukha nem jaau wenūrrum khūunag uđuraa pāach khūnag” a jaaupāaig. Mag, tag magūm khūun iek ūrpiba jaaupūjim aajem, jooirau. Pabloowan chi ukha durrarr khūun mag maestronaan anūmta seukha nem jaau wenūrrum gaaimua amachdeu nacha ukhatarr iek isegtarr khūundamjā thumaa deeu Jesús iek chaar eeta wenūrapim khōsi siējim.

Salud

1 1 ¿Jāgpai nū keena? Muun Pabloou ūr au-tarrija khaba ich Jesucristoouchata ich phiri autarr Jooi duimua ūr autarr, ajapcharan ich Aai duimua ūr autarr wounma. **2** Muuta hermanonaan muiguim khūun duimua pārag mug ēsap phā dee-pui chirūm, Galacia durr iglesia nuñnidum eem khūunag. **3** Pāar

kōit Ēwandamag jeeu chirajem, ichdeuta maach Por Jesucristo duimua uu dūrrcha pāar eeg oowi pāar khōinaa phe wai naamkhīr. **4** Pārau khaphū nūm, Jesucristo khurau khabamuan maachin agtha maach pekau eeta wenūrraajeekham. Mamu magba maach Ēwandam anaa maach Ayau ichdeu khīrju wai sierrjo Jesucristoouta uu uđuraa ich thōopijim maach kōit,

magbarmua pekau juu eemua maach peerdu awaaag.⁵ Ēwanda-mau mag Cristo p̄hiwi uu peerdu-ju ayaa nūm paar uu ajim anaa thumaam khūunagta ich mag i ajaug tho iekhapim khōsi chirum.

**Deeum iek maach
peerduajem chan
tag chukhum**

⁶Keena, mū gaai masi chirum chadcha, Cristooujā pāar khōsi arr gaaimua Ēwandamau ich iek Ȑkhankhīr thūrkha autarrta, agtha pomcha khaba nūm ee deeu pāach garmuata i isegamjo jūrr marau pāachig jaautarr ichaaur jaau nūmta maach peerduajem iek awi ag igarta theerbagkhaag ēkha num anūm ūr chiraawai. Pārau jāgbajupii chirajim.⁷ Mamū mū iek ūrbat: deeum iek maach peerduajem chan tag chukhum; pārag jāg nem jaau wenūrrūm khūunaun sīi warag pārau Ȑkhan-jujā khaugba apijuuta ēkha wenūrrūm khabahab, magūm gaaimua Cristoou chadcha maach peerdu aaujem iekta jūrr ag eyaajā kha-ba parhoob amachdeu jaaum aig jawaag.⁸ Ya magbaadem chan nem ajap khábata aadeju. Mamū ābmua khāijā pārag maach peerduajem iek jaau sim anūmta nacha mūig maachdeu pārag jaau-chetarrjo khaba khietta jaau sim wounan, magan ichiita Ēwandam juu machag āwatab khaba āwat-ju. Mūchdeu wa Ēwandam chog āb ūgtharmua beewia khāijā mag ag iek chaar khabamta jaaumūn, magan Ēwandamau ichiita am gaai mas ab khaba mas aju.⁹ Cha

mūchdeu jaau chirumjo phaba mua deeu mag chirum: Ābmua khāijā maach peerduajem iek jaau sim anūmta mūig nacha maachdeu pārag ūrpitarr chaaur-ta jaauju atheen, jerrba Ēwandam juu machag āwatab khaba āwat-ju.¹⁰ Mua mag chirum aig chan ūragta mūch eugar ajapha ig iyūu amkhīr khaba, Ēwandamagta mūchdeu nem wau chirum igwia chadcha uu sim apiju ēkhaajem; sīi ūrag mūch ajapha oomkhīr-paita mū mag chitum akhiin, ya Cristo chogjā khaba chirakham.

**Pabloou Ēwandamau ich
jur autarr jaautarr**

¹¹Hermanonaan, chadcha khaphū abat cha mua pāachig jaau chirum: Mūg maach peerduajem iek cha mua jaau chitum chan sīi mūig eegar maachjopaim khūun khīrjug khabam.¹² Mūg iek chan ūrau mūrug jaautarrjā khaba wa mūch garmua khāijā deeum khūun dui khaugtarrijā khabam. Mūg iekhan ich Jesu-cristoou mūchigcha jaautarrai.

¹³Pārag khap amkhīr jaau-khim; tale pārau ūrjeejim warr-gar mua nem waaujerr: Warrgar sīi maach jooin judionaan iigta ee chitaawai mūg Cristo iek Ȑkha durrum khūun dau augjā khaugba chadcha mua am ēudee ēkha-jejjim.¹⁴ Ar maach por agdaujo bāautarr khūun appain mūchdeu-ta am khāijā ūrcha maach jooin i khapcha chirajim, mūchdeuta am khāijā ajapcha ūrkhaajerr aawai.¹⁵ Mamū agtha thaabājā thaababa chiruwe Ēwandamau

ich athee m^u j^r auju kh^{iir}j^u wai sierr aawai, mag chitarr āba, ^uu ich garmua m^u eeg oowi ¹⁶kh^{āai} āb m^{urug} ich Iewaa khaugpijim, judionaan khabam kh^{uun} eem magwe ichdeu õor peerdu aaujem iekta jaau ph^{uurd} chitam-kh^{iir}. Mag muchig jaaupibaawajā mua iwiir ābamugjā jeeuba, ¹⁷ni Jerusalenag mawia m^u nawe ich Jesuucha agjo ich i jaaumkh^{iir} j^r auwi ich d^uicha wenurraajerr kh^{uun}nagjā mua jāga jaauju aai chir^u a jawaanjā mabajim. Magju kh^{āai} maigpai chiraba, warag Arabiaag mawia, mam chir^u awiata deeu Damascoog majim.

¹⁸ Mag Ēwandamau m^{urug} ich Iewaa khaugpitarr khur aña thār-jup naata Jerusalenag majim Pedro d^{ui} oog; maig m^u seman numpai chirajim i d^{ui}. ¹⁹ Ich maagwai maach Por Jesús eeum Santiago appaita mua oojim; pari tagam kh^{uun} agjo ich Jesuucha ich i jaaumkh^{iir} j^r autarr kh^{uun} chan mua ābjā oobajim. Magtarr aawai mua chan deeum kh^{uun}nau muchig jaau-tarrta khaugwi jaauba, ich Ēwandamaucha khaugpitarrta jaau chir^um. ²⁰ Cha mua pārag mug ēsap gaai jaau chir^um^un chadcha-ta mua jaau chir^um Ēwandam dakhīir; ichdeujā khaph^u sim m^u seukhaba chir^um.

²¹ Mag Jerusalén udthurtarr khurta deeu much durr Ciliciaag mawi Siria durrjā udthurjim. ²² Pari maagwai chan Judea durr iglesia nūnūid^um eem hermanonaanau chan agtha kh^{iir}cha chan būurjā m^u khaugba naajim,

am eejā maba chirarr aawai. ²³ Sii amau ūurwai am khaibag wawaag muchdeujā am ēudee ēkhaajerrta īsin warag muchdeu-pata maach peerduajem iek jaau chit^um anum ūurjeejim aajem, muchdeujā magum iek warre ūrag isegpi jaauba aajerrjo. ²⁴ Pari amachdeu mag ūr nūm gaaimua warag Ēwandamagta ^u ajim aajeejim aajem.

Tagam apostolnaanaujā Pablo iek jūgaagaa ūrtarr

2 ¹Maimua magtarr khur ca-torce añonaata deeu ūwaai Jerusalenag majim Bernabé d^{ui}; mag much mam d^{ui} Tito arrjim. ²Mag m^u marran, ich Ēwandamau m^{urug} maju aai chir^um abaawaita majim. Mai-mua ya Jerusalén barwi iglesia ee chi pornaan d^{ui} maach appai biird^u nūm aigta mua jūrr amag jaaubaadejim judionaan khabam kh^{uun}nag maach peerduajem iek muchdeu jaau-jem. Mua amag jaaujim, muchdeu nem jaau chit^um khap am-khīir, magba akhiin mua nem jaau chit^um khaugbam gaaimua much igar khaba khāijā abaawai muchdeu nawe jaautarr mai-mua ewag jaaubarmjā isegju awi. ³Pari Jerusalenpie joooin chi por-naanau ūurwai mua nem jaau chir^um chadcha ag eyaa sierr aawai, Tito judío khaba sim m^u d^{ui} nūrrarrjā maach meeunau aajemjo meheu thūupuiju aai simjā abajierram. ⁴Mua amag jaaujim, jāga āaur kh^{uun} hermanonaan anumjā sii seukha nūrrjeemta

amach khaugbajupii awi maach aig beejī, jūrr amachdeuta mū ichaaur pāarjo judionaan khabam khūnaujā Cristo iek unctiona nūm dui maar jooin iita ūrcha ūrkha-ju aai nūm a jawaag. Mamū mua oowai mag maar jooin iita ūdūraa mag ūrkhapi jaautarr amuan, warag pāach chi unctiona durrum khūnta mag maar jooin iiu presonaanje wai sīsikhā a chirajim, pod chi oberaajā khaugba. ⁵Magua mua chi pornaanag jaau chirajim mag meheu thūabichpi nūmuwa wa tagam ley maar jooin den ūrkha nūmuwa chan maach peerduba aajem. Magua maach peerduajem iekta pārag ich mag pāach ee wai naapim khōsi narr aawai, magta mag seukha nūrjee arr khūnau mamagkhamjā būrjā maadeu amag maach ūdūur deeba, jūrr chikham ipeer ahaujii awi, maach garmuata podpūijim a chirajim.

⁶Mamū mua mag jaautarr ūrwi mag Jerusalenpien chi unctiona nūm khūn ee jooin amach porkha wai nūm khūnaujā būrjā mūrug, “Pua magta aju aai simjā” abajierram, mua jaautarr thum ūu amach jūgaagaata jaautarr aawai. (Pari Ēwandam dau naan maachin thum agdaujopai thūnūm aawai amach Cristo duicha wenūrrajim awi chi pornaankha naawiajā mū gaai mas khaba sim.) ⁷Amach garmuata mūrug nem jaauju khāai, warag amach paarmua, ich Ēwandamauta judionaan khabam khūnagjā ichdeu maach peerdu aaujem iek jaumkhīr mūrug

jaau wai sim anaajim, ich jāg Pedroogjā ichdeuta judionaanag ich iek jaumkhīr jaau wai sim-jo. ⁸Mag Pedroog ich iek jaumkhīr pūwi judionaan pom ich iek unctiona autarr ag Ēwandamaupaita mūjā īchab judionaan khabam khūn ee ich i jaaujemkha pūiba-jieb, am eejā agjo ūor pom ich iek unctiona awaag.

⁹Mag ich Ēwandamauta mū dui mag sīewaita Pedroou Santiago dūimua Juanaupa amacha chi unctiona durrum khūn ee chadcha chi porkha nūm khūnaujā chadcha ich Ēwandamauta ū mūrugjā magamkhīr ich jua theeg deejim anaajim warag. Magnaa chadcha ābam phidag phidkha nūm gaaimua āba khapeenkha nūm anūmuwa mū dui jua joothūwi Bernabé dūjā jua joothūnaa warag maar khīr onee iekhamajierram, judionaan khabam khūn ee ich mag jaumkhīr. Maagwai amaujā ich agjo warag judionaanag jaau nūisi-ju ajierram. ¹⁰Āba marag khīr okhoopiba jaumjo jaautarran, hermanonaan ee dau aphūm khūndamau nem ig nūmjā sīi amag oobamjo apibata jaaujim. Mamū amau mag jauba arr akhiinjā, jāgūm aiguin mūun ichiita ich magta chitūm.

Pabloou ichdeu Pedroog iekhatarr jaautarr

¹¹Pari magtarrta ich Pedro Antioquía phobor ee barimaawai, irua nem wau sim ūu khábata sīejim; magua chadcha mua warre ichig khīrcha iekhajim. ¹²Khani

mua oowai warran, hermano-naan judionaan khabam khūn duijā ū āba thach khoojeejim; pari mamagkharrta òor Santiago igar narr khūn Jerusalen-mua bardutkhabaimaawai, am kha ogdūwi tag am duijā thach khoba aadejim, mag amachdeuta amach jooin i ajapcha ūrkhaa-jem anarr khūnau ich jaauju khīirjuwi. ¹³Pedro magbaadem oowi aig agjo judionaan chi ūkha durrarr khūnaujā ich agjota aphobaadejim amach khapeen judionaan khabam khūn dui, Cristo igar nūisiewai tag amach jooin ley gaai jaau simjo abaju khaphū narrta. Mamū makhuun-pai khaba, ajapcharan ich Bernabépata dui ag ee burrjim, warm khūn oowi. ¹⁴Mag mūchdeu oowai maach peerduajem iek gaai wenurapi jaau simjo khaba aadem ooabaawaita chadcha òor khapanag dakhīir iekhamamua mua Pedroog mag chirajim: “Pū, judiokha simta dūrrū pua maach jooin ijā ūrkhaba sim. Pūchjā mag simta, ḥāgwi magan īsta deeu pua warramjo magum ley ūrkha sī?” a chirajim. Magnaa mua irig, “Pua chan khaugba sīeb” a chirajim, “pūchdeu jāg simua warm khūn judionaan khabam khūnagjā maach meeun denjota magum ley ūrkhabi jaau sim?”

Judionaan awiajā ūba
Cristo iek ūkha nūm
gaaimuata peerdu nūm

¹⁵Maran chadcha bi eewe judionaankha naawai ich

Ēwandamau ley deetarrjā wai nūm. Magua maar chan chadcha sī ūwandam khaugbam khūn-jo parhoob nem waaujem khūn khabam. ¹⁶Mag naab mamū īsin ya marau khaphū nūm īchab, mag sīi Moiseeu ley phā pūatarr ūrkha nūm gaaimuapai chan pod ābjā kulp chukhu sim aju khabam. ūba Cristo iek thārau-cha ūkha nūm gaaimuata chadcha kulp chukhu aajem. Maguata maachdeujā īchab Jesucristo iek-ta ūkha nūm, mag nūm gaai-muata mag kulp chukhu nūsieg. ¹⁷Mamū ūba Cristo iekpai ūkha-wi maach jooin iita isegkhiin, sīi ley chukhu aawai parhooba nem waaujem khūn dui ūba nūsiju, būrjā ūwandam chaain aju khaba. Chadcha am denjo khaigba nem wawaag khabam mamū mag akhiin, ḥābmua khāijā Cristoou ich iekpaita ūkhapi si-mua maachig pekauta waupi sim abaju khai, ūwandamau maach jooinag ley deetarrta isegpi sīewai? Mag aju aai sīeb mamū mag khabam. Ichiita mag ley gaai jaau simjo ūwandam dau na ajapha wenurraju aai nūm. Magua mag Cristoog dich peerdu aupim khōchgauta mag ley dich jooin i isegkhiinjā, khaigba khaba sim. ¹⁸Magju khāai, mua òrag mūch paarmua maach judionaan ley ūrkhapiba jaaujerrta ewag pawi deeu ūwaai jāg ley ūrkha nūmuata maachin ūu peerduajem awi ag gaai jaau simjo thumaa ūrkhabhiin, magan mūchdeuta mag ley khaigba jaubarm, chadcha maach peerdu awaag

chan serbiiba simta mag jaau chiraawai.¹⁹ Ḷ Khan jägwi mua mag chirú? Warran chadcha jäg ley ajapha սարկha chitümuata սu peerdjuj awi parta thumaa ajapha սարկhaju ēkhaajerr awaima. Mamu magum gaaimua chan ūwandamau much aubaju khaug autarr aigmua warre tag magum leijā սարкhaba, āba Cristo iekpaita սhka chirsijim, chadcha ich ūwandamau khōsimjota nem wau chitaag.²⁰ Maguata nem khaigbam wawaagan muun na-we Cristo thō naawai i dui āba pakuls gaai thōrrjota chirum, magum ley սարкha nümuata tag much peerdjujā khīirjuba. Pari tag warramjo mag khīirjuba chirumun much khīraupai khaba, Cristo mu thāar ee sim ag juapauta murug magpi sim. Maguata ūwandamau khōsimjo wawaag ich Iewaa Cristoou muchig juapá deeju khīirju chirumuata nem wau chitum, chadcha ichdeuta ich garmua mu khōsi awi mu kōitjā ichta thōopitarr aawai.²¹ Mu chan ar ley սարкha nümta ajapcha sim awi Cristoon parta meejim a iekhaajem khüun khaba chirum. Chadcha maach jooin judionaan ley սարкha nümuata ūwandam dau na tag maach kulp chukhu apiejem akhiin, khanthee Cristo maach kōit meekhamma.

**Khan gaaimuata
Ūwandam Akhaar aaujē**

3 ¹ Galaciapien, pāarta chadcha khīirjugjā chukhuta nūmá. Pārag khabá warre marau Cristo maach kōit pakuls

gaai meetarrjā dawaa pāach daúachata oo nūmjo jaauma-jima. Magtarra Ḷ jägwi սharaata parhoobam khüunag pāach khūgurpijierrá?² Mua pārag jeeu ookhim, pari jūrran mu iek սhhabat keen: Pārau ūwandam Akhaar juu theeg pāach gaai aauwai, Ḷ Moiseeu ley phā p̄uatarr սharkha nūm gaaimuata aujierrá, wa maach peerdjujem iek marau pāachig jaautarr ūrwiata aujie-rráwa?³ Chadcha pāar khīirjug wai naakhiin, Ḷ warrcha սhka phobaadeewaijā ich ūwandam Akharauta pārag Cristo iek սhkipajī? Magtarra Ḷ jägwi is mag Akhaar isegamjo pāach juapaupai sii mag ley սharkha nümuata pāach ajaug paaju ēkha nu?⁴ Magan warr pāachdeu սhkaawaijā, Ḷ parta maach peerdjujem iek սhkhanaa ūwandam Akhaarjā aujierrab?⁵ Ūkhabam!⁶ Magan jäg ūwandamau ich juapá deetarrau pāach ee mor masim khüunpa dau daau monaauphr̄hi aawaijā, Ḷ pāragan jägumun mag ley սharkha nūm gaaimuapá?⁷ Ḷ Khan gaaimuajoo si pārau khīirjuawai? Jäg nūm chan magum ley սharkha naawai khaba, warr pāachdeu maach peerdjujem iek ūrwia սhkhatarra gaaimuata jäg nūm.

⁶ Pārau mag սhhamapha nūm khai ūrbat, jägajī warrjā ūwandamau jooi Abrán khararr dui. ūwandamau ichig ich dui magta aju abaawai Abranau chadcha սhkhajim aajem. Mag սhhabaawai սu ūwandamau i khaibag isegph̄iwi warre kulp chukhu apuijim anaabá.⁷ Magtarr aawai

pāade kħiirjubat: īs ewag pa-wiajā ar chadcha Abrán chaain anum khunnan, ich jooi khitarrjo ēwandom iek ukham khōsi ukha num khunnta i chaainau. ⁸ ēwandam iek phā sim gaai īs ewagam khun igwiajā pārjo judionaan khabam khunnpa maach peerdu-jem iek ukhabaawai ēwandamau amjā auju a sim. Mag maach ich aar auju igwi jooi Abranag, “Mag jēb gaai durrpierram khunnta pu gaaimua uu wenurrajui” ajim ich ēwandamau. ⁹ Magtarr aawaita īs ewagjā chadcha ukha num khunnan ēwandamau ich jāg Abrán dujjā ajapha arrjo am dujjā ich agjo aju, irua ukhatarrjo ukha naawai.

¹⁰ Pari magba ar Moiseeu ley phā pūatarr uerkha nūmuu amach peerduju awi āba aata ig num khunnan, ya ēwandamau khaibag waujuuta num, mag lefu jaau sim thum pod uerkha auba numta āba aata ig naawai. ēwandamau ichdeu ley deetarr gaai jaauwai, mag leita uerkhaju khai warre thumaata uerkha-pi sim; magbamun ichiita i jaū awatab khaba āwatju a phā sim.

¹¹ Ichdeucha mag jaau siewai merag chukhuta sim, sii mag ley uerkha nūmuapai chan ni ābjā ēwandam dau na kulp chukhu khaba sim, ēwandamau ich iek gaai jaauwai “Āba ich iek ukha num khunnpaita ajaug paapchiwi ich aar aaujem” a jaau siewai.

¹² Pari Moiseeg ley deetarr gaai chan magba, siita warag ēwandamag ich aar dich aupiegan mag ley gaai jaau sim thumaa

ajaphata uerkhaju aai num a sim. Pari chadcha mag ajapha ley uerkha nūmuapaita ēwandam aar ober wenurraju akiin, ni ābjā i aar oberba aajeekham, ābmuajā pod thum uerkha auba aajeewai. ¹³ Mag ley gaaimua maach thumaam khunnta ēwandamau khaibag wauju khunnkha thunarrta, Cristoou jūr maach khaigper auwi maach kōit uduraa pakuls gaai ich meerppijim. Magtarr aawai ēwandam iek gaai jaau simjo, “Ar thōonaa pa gaaita jiirjop num khunnan ich ēwandamaucha dau āaukhawi juau ōrag oomkhīrta mag jiirjoppibarm” a phā siewai, maadeu khaphu aju aai num, maachta ēwandam du iekkhōr paar narrta maach pekau thum jūr Cristoou ich gaaita paa aujim, magbarmua maach kōit ich gaaita ēwandamag juu khunna deemkhīr. ¹⁴ Mag Cristoou uu maach khaigper autarran, ich ēwandamau maach joojin Abranag jaautarrjo, mag Cristo maach kōit ich dau aphu apitarr iekta ukhabaawai judionaan khabam khunnpa ēwandamau ich Akhaar deeju atarrjā chadcha aumkhīr ajim.

¿Khanthee ley serbii sī?

¹⁵ Cristo gaaimua khodamnaan, pārag khapcha amkhīr ejemplo deekhim: Muig eegar awiajā dich khapeen du iek deewi dich nem wauju ēsap gaai ajapha phānaa dich thūrjā firmaa sūbarm chan nassi pawiajā pod ābmuajā ich appai deeum iek ag gaai phāju khaba, ni buchkhunjā borraaju

khaba, chadcha ich ag gaai jaau simjota ajem.¹⁶ Ēwandamau ich garmua Abranag iek deewaijā ich magta ajim. Ēwandamau ich iek phā sim gaai Abrán chaain ewagam khūun gaaimuata nem ajapha aju ajim. Mamū mag i chaain gaaimua atarran ajapcharan Cristo igwiata mag siejim.¹⁷ Mua pārag jaauum ig chirūmūn mūgau: Mag Ēwandam Abrán dui iek deewain magta phānaa ag gaai amach numiim khūnauta firmaa sūbarmjo ajim. Magtarr aawaita ag khur nassi cuatrocientos treinta años pawi ley Moiseeg deewaijā mag leíu nachgarwe Abrán dui iekhatarr pod serbiiba apūibajim. Irua Abranag ewagam khūun duijā mag ajapha aju jaautarr iek chan khīr okhooba agthata balee sim.¹⁸ Moiseeg ley phākha deetarr gaaimuata Ēwandamau maach peerdu aaujeekhiin, magan nacha Abrán dui iek deetarrta jūrr serbiiba sīsikham. Pari magba ich meu-khuucha Abranag ich iek Ȑkha num gaaimuata peerdu auju atarr aawai chadcha agtha ich magta aajem.

¹⁹ Mua khaphū chirūm, magbaawai ābmua khāijā, magan “Khantheeta mag Moisés ley serbii simma?” aju. Ajapcharan jäg ley serbii simūn, òrau amachdeu Ēwandamau nem jaau sim chaaur nem wau num gaaimua amach pekau ee num khap amkhīrta serbii sim. Pari mag ley ag nawe Ēwandamau Abranag Cristo pāiju jaautarr pui num orapaita serbiiju ajim. Maglein

Ēwandamau ich chognaanagta Moiseeg deepibaawai Moiseeu jūrr phobor ee thumaam khūun athee aibeejim.²⁰ Pari Abrán dui iekhaawai chan Moisés dui atarrjo sīi ich chognaan gaauta jaau-puiba, warre ichdeuchata jaaujim.

²¹ Pari magbaawai ābmua khāijā īchab, “Magan mag Moisés leíu jūrr Ēwandamau mag ewagam khūun duijā ajapha aju a jaautarr chaaur khīetta jaau sīeb?” aju. Magjā khabam. Mag anaa mag leíuta chadcha Ēwandamag maach aupiejem akhiin, magan sīi mag ley gaai nem jaau sim wau numuapaita Ēwandam dau na maach kulp chukhu nūisip aajee-kham.²² Pari Ēwandamau magta maachig ich iek gaai jauba sim. Magta jaauju khāai maachin thumaam khūunta dich pekau gaaimua Ēwandam dui iekkhōr wai num a sim, ichdeu jaautarrjo ich aar auju awiajā Jesucristo iek Ȑkha num khūunta mag auju aai num a khap amkhīr.

²³ Agtha Cristo beeiba aawain mag leíuta Ēwandam dui iekkhōr wai numjā khaphū apiejeejim, i dui khōinaa ajujā khaugba. Mag narr aawai āba i beejuuta nu naajim, mag maach peerdu aujucha pierrwai i iek Ȑkhaag.²⁴ Ajapcharan maach jooinga ley deetarrauta Cristou maach peerdujā khap apijim, chadcha mag Cristo pierrwai thāraucha i iek Ȑkha num gaaimua Ēwandam dau na kulp chukhu nūsimkhīr.²⁵ Pari mag narrta is ya ich Cristocha barchewi i iekcha Ȑkha nūsie-wai ya tag mag ley igba num.

²⁶Ya ūsin mag ich Jesucristo iekta thāraucha ukkan nūm gaaimua maachin thumta Ēwandum chaainau. ²⁷Mag i chaalinkha nūm dui por choo nūmua Cristo duijā khodkhanaa i khīr theg nūm, ich Cristo muig eegar aawai nurraajerrjo wenurraag. ²⁸Mag naawai ya ū chan ābmuajā, “Mūun judioou” wa “Mū chan judío khabam” ajujā khaba, ni chikham chog wa chikham chog khabamjā aba, ni “Mūun emkhooi aawai ukkan khāaijā muchta ūrpai chirūm” ajujā khabam. Pāran thum Cristo denkha naawai òor ābpaimjota nūm. ²⁹Mag chadcha pāar Cristo denkha nūm khai, magan chadchata Abrán chaainau. Mag i chaain aawai, ich Ēwandamau irig i chaain ewagam khūun duita ajapha aju arr aawai, pāar duita chadcha Ēwandamau uu aju.

4 ¹Mua pārag jaaum ig chirūmūn mugta sim: Khanim nemjo woun rikkha simua chaai būrūn khitum ābpai wai sim; mag sim meebaadee magdamau-ta i juagam nem jūaju. Mag ichdeuta thum jūajup mamū, agtha būrūn khitum aiguin, ich ag degam chogjopai chi jooinau ichig nemdam jajaaukhampierrta wau khitum. ²Sii chi jooinauta bāau arrmam dui irua jūaju nemjā thumaa amach denjo ajapha wai nūm. Maimua ya chi ayau ich meeju nawe ēsap gaai jaau puatarr ag aña wai sīsiewaita ya ichig thusiebapääiwai ichdeucha khap sīsiju; ajapcharan ajap ich jooipa sīsiewaima. ³Maach mug Cristo iek ukha nūm khūunjā ich

agjota naajim. Warrcha Cristo khaugju naweran sii parhoobam nem maach jooin iita ūrcha khīr pogkhe ūrkhaajeejim, jooinau chaainag nem jajaaukhampierr aajemjo, mugumuata chadcha dich peerdu aujupi awi. Pari mag ūrkha nūmuata ich ipierra aawai warag ichta wounjo maach khāai ūrpai sīejim. ⁴Mamū mag wenurruu awi ya Ēwandamau ich Iewaa pūiju ed aadeewai pūi-wi, Ēwandamkha sīrrta maach thumaam khūun thaabatarrjo chadcha maar meeun ukkan oowi, būrūn bāumamua tagam khūunjo mag Moiseeu ley deetarr ūrkha khitumua jooipajim. ⁵Pari Ēwandamau mag i pūittarran, mag leita wounjo juu theeg sīerr eemua maach ich iek ukha num khūun peerdu aumkhīr ajim; mag uu peerdu athaawai ich Ēwandamajā uu maach ich chaalinkha wai sīsimkhiir. ⁶Mamū mag ich chaalinkha nūsimjā maachig khap amkhīr, ich Ēwandamau jūrr ich Chaai Akhaarta pūijim maach thāar ee sīmekhiir. Mag i Akhaar maach thāar ee simuata maachigjā Ēwandamag Aai ichepiewai chadcha maa-deu Ēwandam maach Aai aajem. ⁷Magua ū pāar ya tag mag leita ūrkhaag khaba nūm; pāran ūsin Ēwandam chaainau. Mag i chaain aawai mug atag pawiajā Ēwandamau pāar athee nem wai sim jūapib khaba jūapiju.

Judionaan ley
uukhapimaaugau
Pabloou chi ukha num
kuun wawitarr

⁸Chadcha warr pārau Ēwandam khaugba aawain parhoobam nemta ēwandum awi agumugta ee aajeejim. ⁹Mamū ū ya pārau Ēwandam chaarta ajapha khaphuna a ich garmuajā pāar khaphu simta, ¹⁰Maguia warr pāach narrjo deeu ūwaai magum nem maadeu igba sīi juu theejā chukhu sīsidumugta ee aju ēkhaajē? ¹¹Maimua ḡhan jāgwi deeu ūwaai warrgarmjo phiesta edjā uukhanna, edau wahee num edjā jāgnāa, maimua tagam phiesta aña gaai waaujerrjā deeu wauju khīirju nu? ¹²Jāg oowaita chadcha pāar ee Ēwandam iek jaauwai jāg much phithur chitarrjā sīi par ajim aju okho chiraajem.

¹²Hermanonaan, muun chadcha Judioou; mag chirab mamū ya muun pāar meeunjota chirum, tag much jooin leijā uukhaba. Magua muan pāragjā muchjota abat a chirum. Oob maar jooin ley uukhamiet. Mua khaphu chirum pārau mu iek ūrm khōsi ūrju. ¹³Pārau pāachdeujā khaphu num, pāar ee nacha muchdeu maach peerdhajem iek jaauwimaawai, mor machpawi warag pāar ee chirsierr gaimuata uu pāragjā jaauwi pārau ūrjierram. ¹⁴Muan jāg much mor machpawi aphuu chirumuata Ēwandam iek jaau chitum oowi, pārau warag much isegwi pāach eemua much jūrpuiju

khāijā khīirju chirajim. Pari magjā magba, magju khāai angelnaan ich Jooiraucha phitarrjo wa ich Jesucristota pāach ee barbaimamjo ajierram pārau mu dui. ¹⁵¿Chadcha maagwain pāar onee naabajī? ¿Magtarra jāga nu ū? Mua khaphu chirum, jāagwai maach peerdhajem iek mua jaauwi uu pāachdeu ūrtarr paar, onegau pārau pāach dau jēu deebaawai uu mu khīrdam inaapai khāijā aju khap amuan, magumjā aba pārau chadcha pāach dau khāijā mūrug jēu deekham. ¹⁶¿Mag narrta ū jāga pāar jāg nu? Pāachdeu jāg deeum kuun iekta ukhaag ēkha numjā ideu ukhapi-ba mua pāach khīrcha mug esap gaai ikhūaba mag iekha chirum awi, ¹⁷pāach oomapha aawaita mag chirum anū? Magjā khabam.

¹⁷Jāg pārag deeum iekpa jaau wenūrrum khūunan chadcha pāar athee wūrpa thunum, mamū mag numan am odiin jūrr khīetta khīirju sīsidum. Am khīirjugan amach iekta pārau ukha phobaadeewai tag mūrugjā ooba jūrr amachigta ee apim khōsi num. ¹⁸Mua mag chirum chan mag pārag am dui khapeerkhaphimapha aawaijā khabam. Chadcha pāar dui ajapha aagta jāg naakhiin huma; pari mag pāar dui ajapha akhiinjā mu chukag meerjā ich magta ajupma, jāg sīi mu pāar dui chirum dakhīirpai khaba. ¹⁹Chaaina, chaain chukhu chitaawai mūrugan pāartaa mu chaainau. Magua pāar atheyan muun uhi chaai machkha thunumjo gaai machaaga

chiraajem; pārauta Cristo ʉdʉraa pāach gaai thierrapibam aiguin, mʉun ich mug pāar khiiрjuau gaai machag chitaju. ²⁰Pāar dui-ta āba jooba chirum akhiin ʉucha akham, khiiрcha aawai ajapcha jaauphuiг maag; mamʉ maach mug warp naawai khiiрju chirum jāga aju khai. Mua pod khaugbam pārau khani khiiрju nʉm khai, ich jāg warr pāach wenurrrajo wenurraag.

Pabloou Agar Sara dui īgkhamamua jaautarr

²¹Pāar ar Moiseeu ley werpharr gaai nem jaau sim wau nʉmuata pāach peerdjuu awi agpierr wau wenurram khōsi nʉm khʉun: ¿Pārau chi ley gaai jaau sim ajapha khaphʉ nʉmʉ agá mag leígt aag? ²²Mag leita āba ʉrkhaju khiiрjuju am uguia pārag jaaukhim: Makhʉn libro gaai jaauwai, jooi Abrán chaain nʉmí wai sīejim aajem: āb daupeer Agar aajerr ich chogkha wai sīerr duim maimua āb ich chog khaba ich ʉhi chaar Sara duim. ²³Mag ich chog dui ootarr chaairan sii ich jāg būr abarm gaaimua ʉhin bi ee paajemjo bi ee pawi ootarr ajim aajem. Pari ich ʉhi chaar dui ootarr chan magba, chi Sara ich daupeer gurjā pod chaai ooba arrta ag nawe ich Ěwandamau-cha amag chaai oopiju jaautarr aawai ich iekhatarr chadcha am-khiiрta oopijim anaabá. ²⁴Mag ʉhin numí chaain ootarran, ich jāg ʉhinai chaain numí ootarrjo, Ěwandamaujā biek numí òor dui iek deetarrta jaau sim. Magua

mag chi ʉhi nacha chaai ootarr, ajapcharan Agarrauma, Sinaí durrsi gaai Ěwandamau Moiseeg ley deetarrta jaau sim. Chi Agarrjā sii jooi Abrán chog arr aawai ag chaain ewagam khʉun-jā ich magta chikham chogkha nʉsijim. Maguata ich agjo īchab mag ley gar thaaba nʉm khʉun-jā, sii chikham chogkha nʉmjo, mag ley ʉrkhaagpaita thaaba nʉm. ²⁵Mag leíuta òor sii ich chognaankha wai sīewai, chi ley deetarr durrjā Sinaí anaa Agar aju aai nʉm, chi Agarrta mag ley ʉrkha nʉmuia ag chognaankha nʉm khʉun ād aawai. Mamʉ ī ewagjā judionaanta mag ley ʉrkha nʉmuia i chognaankha naawai mag Agar anʉm chan Sinaí durrsipai jauba, Jerusalén phoborpata jaau sim, jāata judionaan phobor aawai. ²⁶Pari Sara sii Abrán chog khaba i ʉhi chaar arr aawai jāgua jūrr ūgtharm Jerusalenta jaau sim; ajapcharan maach thum Cristo iek ʉkha nʉm gaaimua ūgthar wetju khʉun ādkhata ober sim. Magua ich jāg Sarajā Abrán chog khaba arrjo, maachjā mag ley ʉrkhaba nʉm gaaimua ag chog khaba nʉm. ²⁷Mag Sara maach mug ʉkha wejom khʉun ādkhaju igwi Ěwandamau ich iek gaai phäpiewai,

“Pʉn chadcha chaai ooba ʉrrawai būrjā chaai khierr machag khaugba ʉrrab mamʉ, ichiita onee abá” ajim.

“Chikhamnau jaai khecheu auwi pʉch appai ʉrrab mamʉ, jāg pʉch chogkha

simta puch jaai dui sim khääijä, puuta ūrcha chaain khapaana urrejau” a phäpjjim. (Is. 54:1)

²⁸Hermanonaan, magtarr aa-waita Sara iewaa chaar Isá ag nawe ich Ēwandamau deeju jaautarrjo, päärijä ag nawe ich iiu aawai ich chaainkha auju jaautarr khüün khabahab. ²⁹Pärau khaphü num, mag jaar jooi Abranau mag ich chog Agar anarr dui amach khïrtau chaai ootarr Ismael aaje-rrau Sara iewaa Isá ich Ēwandam Akharau oopitarr dui khöinaa khaba aajeejim. Magua ïs ewagjä ich agjota sim ïchab: judionaan ley үrkhaajem khüünau maach ich Cristo iek chaar үkha num khüünagjä amach denjo үrkha-piju ëkhaajem. ³⁰Pari judionaan awiajä chi mag num khüün chan Ēwandamau aubaju khap amkhiiр ðhan a sî Ēwandam iek phä sim gaai Sarau iekhatarr igwi? Mag sim:

“Abrán, jäg chaai ich äd
dui warre maach aigmua
jurbaphi” ajim chi Sarau.
“Jä sii maach chogkha sim
duim chaai aawai jägua
pod maach chaai dui äba
pu juagam nem jüaju
khaba sim.

Mu pu үhi chaarkha um
duim chaairauta pu
juagam nem jüaju aai
simgui” ajim. (Gn. 21:10)

³¹Hermanonaan, maguata maach Cristo iekta үkha num khüün chan sii mag ley үrkha numua ag chogkha wenürramkhiiр Ēwandamau auba arr aawai, mag

sii Agar Abrán chogkha sierr chaainjo khaba num; maachin i chaain ich үhi chaar duim khüunjota num.

Dich jooin iig tag ee
apiba jaautarr

5 ¹Keena, ya ïsin Cristoou päär pääch jooin i eemua үu obeer athaawai oob tag warramjo agumugta ee amiet. Mag pääch jooin i eemua ich mag peerdu wenürramkhiiрta Cristoou päär obeer autarr aawai jäg pääch-deu i iek үkhatarr gaaita ich mag ubu wenürrathü. Oob maar meeun judionaan iigta pääch ich chogkhapimiet.

²Pari magaagan ajapha mu iek ūrbat keena: Mu Pabloouta pärag mag chirüm. Pärauta Ēwandam dau na pääch ajapha kulp chukhu paapuyaag awi ley gaai jaau sim ipierraat pääch meheujä phüurbichpi num khai, magan Cristoou maach kõit ich thöopitraupai pod warre pääch peerdu aubam awiata mag num. ³Pääde ūrbat, deeu pärag phüurba jaau chirüm: Äbmua khäijä mag meheu phüurbich numuata Ēwandamag ich aupim ig sim khai, magan tagam nem Moiseeu ley phä puarr gaai jaau sisidumjä ichiita thumaa ajapha үrkhaaju aai sim; mag thum үrkha aubam chan oob Ēwandamau pääch aju amiet. ⁴Päär jäg ley үrkha numuata Ēwandam dau na kulp chukhu aju ëkha num khüünan, warag pääch garmuata Cristo kha isegwi i bu ogdñnaa Ēwandamau pääch khösi wai sierrjä

pāach garmuata i barpua nūm.
⁵ Pari pāar mag nūm daumich, maraun chad Ěwandam Akhaar gaaimua maimua chadcha Cristo maach kōit meetarr unctiona nūm gaaimuata Ěwandam dau najā maach kulp chukhu naaju khaphu nūm. ⁶ ¿Jägwi mua mag chirú? Mua mag chirumhān Ěwandamau oowai Cristo iekta unctiona nūm khūunan meheu phuurbichba naawiajā thum agdaujopai oojeewaita mag chirum. Iruan magum nemta wauju khāai, āba ich iekpai unctiona nūm dui ichjā khōsinaa dich khapeenjā kha khōsita apiejem.

⁷ Pāachdeu nacha unctiontarr iek gaai pāar nem ajaug wetmarpta žjāga jāg maach peerdhajem iek chaarta isegwi parhooba nem jaau nūmta unction ig nūma?
⁸ Warrcha Ěwandamau pārag ich iek unctionpi aauwaijā tag pāach jooin iig ee apimaaugauta Cristo gaaimua pārag ich iek unctionpi autarr aawai, pāar jāg nūm chan ich Ěwandamau khabam. ⁹ ¿Pārāu ūrba aajē, “Levadura būruu phitarrjā arin ee thum aaidhajem” aajem? Ich jāgta naabahab pāar ee jāg chad khabam iek jaau wenurrum khūnijā. Am khapan khaba naab mamū, amachdeu jāg jaau wenurrumua pāach thumaam khūnagta maach peerdhajem iek isegpiju ēkha naabahab. ¹⁰ Amau jāg naab mamū, pāraujā mu denjo unctiona naawai mua khaphu chirum pārāu maach Por Cristo iek isegbaju. Pari jāg pāar ideu khajap sūba wenurrum khūunan ichiita Ěwandamau am gaai mas deeb khaba mas deeju.

¹¹ Jāg much meeun judionanaaupaijā mu eugar seukha jaau nūmjo chadcha warramjo agtha mua much paarmua meheujā phuurbichpi jaau chitakhiin, amach ipierr warag Cristo iekjā unctionaa meheujā phuurbichpi jaauwai, amau mu khaibag wauju ēkhaju khāai warag ajaphata mu ig iyuu aajeekham. Mag akhiin Cristo pakuls gaai thōotarr iek jaauwaijā am gaai mas khaba aajeekham. ¹² Maestronaan anum khūunta khaugab jāg parhoob nem jaunaa meheujā phuurbichpi jaau nūm gaaimua ideu pāar khajap sūba nūm khūunan, mag buchkhunpai phuurbichpi jaauju khāai amach phārrta wir aig amachdeupai warre japhinnaa tag pāar molestaaba akhiin unctiona akham.

¹³ Hermanonaan, Ěwandamau pārag ich iek unctionpi aauwaijā tag magum pāach jooin i unctionpi khapa, ich ipierraam amkhīirta pāar ichig thūrkha aujim. Magtarr aawai irua khōsim nemen chad pāachdeu waum aig wauju aai nūm. Mamū mag pāachdeu waum aig nem wauju aai nūm awi oob sii parhoobam khōchag pāach khīrjug ee beewai agpierr amiet. Magju khāai pāach khapeenjā agdaujo kha khōsinaa am dui ajapha ajuuta ēkhabat. ¹⁴ ¿Khan jāgwi mua mag chirú? Moiseeu ley phā phatarr thum sii “Puch khapeenjā daupii abá ich jāg wir aig puchdeupai puch chig apimapha aajemjo” a sim gaaimuata thumaa jaau ober sīewaita mag chirum. ¹⁵ Pari pārāu mag

Ēwandamau Moiseeg jaautarrjo khaba warag pārāu pāach wir aigpajā chikham oomapnaa sii khoojem nemjota aadep akihiin, pom wenurraba pāachdeupaita pāach khaibag wauju, Cristo gaaimua hu wenurraju arrta sii parhoobam khūunjo naawai.

**Parhoob aju khääi Ēwandam
Akhaar ipierrta aju aai nūm**

¹⁶ Keena, magua mua pāar wawí chirum, mu iek ūrbat: Pāach o khōchagpierr nem khaigbamta waum khōchkhakha aju khääi, Ēwandam Akhaarta pāach gaai phēsnnaa ichdeu pāachig nem jajaaukhamta agpierr abat. ¹⁷ Nem khaigbam wauju khiijug maach gaai simun Ēwandam Akhaar maach ee sim dui werbuua gaai nūmjota aajem, ābmua nem waum khōsim jūrr ābkhaiú wau-mapha aadep aawai. Makhuun numí mag ihāba khaba aajem khūun aawai makhuun numiim khūunauta maach chi ūrum khūunagjā amachdeu khōsimjota waupiju ēkhaajem. ¹⁸ Mamu Ēwandam Akharagta uduraa pāachig ichdeu nem waupim khōsimta jaaupinaa i ipierraan nūm chan ya tag mag leijā igba nūm, ich Ēwandam Akharauta ichdeu khap nem waumkhiīr jajaau aju aawai.

¹⁹ Pāade mu seu awi oobat. Merag chukhu siejem ar sii amach khōchagpierr nem waaujem khūun; magum khūunau mugta aajem: Amach òor khabam duijā khapes aajem; mag khapes aawaijā athuuchata aajem, pod amach

khōchagjā āwat auba ya ich mag-ta waau khaug thūnaawai. ²⁰ Nem parhoobam nem juau wautarrta ēwandam awi agumugpa jeeunaa beneujā òor unctionaa khūug-jem. Chikham khiīrjā oomap-naa chikham dui khiīr bēunaa amach khapeendam ajapha nūm oowai magjā khōchkhaba sierr-jeem. Būr abarm gaaimua nem khōrgnaa nem inagjom wawaag aawaijā amachta garpapa aajem, chikhamnag impimaugau. Amach idui aajem khūunpai khōsinaa jūrr agjo deeum khūun igar nūm khūun duijā amachta ūrpai aju khiīrju sierrjeem. ²¹ Jāgum khūunaun chikham nemdamjā amach den apim khōssita aajem. Magnaa nag pom wauphinaa sii khech thūnūispinaa thach bipomjā kho sierrjeem. Maimua mag tag amau nem waumaajem jaauumakhiin, nem khiīr khapaana thūnum. Na muchdeu pārag jaau chirarrjo ūwaai puaba deeu mag chirum: Cha mua jaau dichdimam nem waaujem khūun chan Ēwandam durr wetbam.

²² Mag khääi Ēwandam Akharagta ichdeu khōsi sim-jo uduraa pāachig nem jaaupi numun chad warag pāar ee agdaujo pāach khapeen kha khōsinaa, onee, khōinaata wenurraju. Mag nūm dui īchab chikhamnau khāijā dich meeukhapiju ēkha-waijā sii āwatphuui aa khaphu-naa, ich odeg bigaauum khūundamjā unctiona wenurrapim khōsi, òor dui o ajaphanaa, dich khapeenag nem magju abarmjā chadcha dich iekhatarrjo nem

wau wenurrraju. ²³Magnaa īchab dichta warm khūun khāai ūrpai ajujā khīrjuba, daumaanaa sīi pāachdeu nem waum khōsimugta ӯdūur pāach ūrpapibaju. Mag ajaphata nem wau nūm khūun chan leūjā agūm paar khaibag waipi jaaubam, mag Ēwandum Akharau jajaaukham ipierr nūm aig ley gaaijā dich khapeen dui api simjota naawai. ²⁴Cristo denkha nūm khūunan warr i thōo naawaiwe amach o khōchagpierr nem wauju khīrjugpata warre i dui pakuls gaai meerppūtarrjota nūm, tag magūm nem khaigbam wau numua pekau wauba aag. ²⁵Keena, mag Ēwandum Akharauta Cristo gaaimua uu maach Ēwandum denkhapi wai siēwai ichdeu khōsimta ideu warag maachig jajaau apitarrau.

²⁶Oob iwiir ābmuajā ichta warm khūun khāai ūrpai sim a khīrjumiet. Chikham nemjā dich den apim khōsi khaba, ni magum gaaimuajā oob dich khapeen dui ta khīr būu durdur amiet.

Agdaujo dich khapeen juag ooju aai nūm

6 ¹Hermanonaan, pāachdeu oowai āb khāijā Cristo gaaimua maach khodkha kherūm pekau ee buudimam oobaawai, ar chi Ēwandum Akharau pāachig nem jajaaukhampierr aajem khūunau i khaigperbat. Mag deeu i khaibag eemua obeer auju ēkha nūm aigjā ithūu wawimamuata i wawipetat, deeu ajaug ee sīsim-khīr. Mamū mag pekau ee burr nūm khūun wawiewaijā khīr

khaphū abat, eeu pāachpata dui ago adukham. ²Pāach ee āb khāijā problema paarpaaawai, warag pekau ee burrm ugu, oob irig oobamjo amiet. Pārau chadcha at aba magta am khaigperju ēkha durrumūn, Cristoou dich khapeen kha khōsi apitarr aawai chadcha magta nūm.

³Āb khāijā sīi atcharagaupai ichta warm khūun khāijā ūruucha sim a sim wounan, ichdeupaita ich khūgur sim, ich mag iekha sim gaaimuapai serbiiba simta mag iekha sim merag chukhu siēwai. ⁴Magju khāai chikhamnau nem khaigba wau numta eerpanaa jaauju khāai, pūchpaita khīrjubā, chadcha Ēwandamau khōsimjota wau sī a khap aag. Mag irua khōsimjota nem wau simūn chad onee aju awiajā magūm gaaimuata onee aju aai sim. ⁵Mua mag dichdeu nem wau numta uu sī wa uu khaba sī a khap aju aai nūm a chirūmūn, Ēwandum khīrphee dūnūhutkhabaimam edjā chikhamnau nem wautarra ta irua maachig jeeuba dichdeu nem wautarra jeeumaju awaita mag chirūm.

⁶Mug maach peerdūajem iekta ben do nūmjo khaug nūm khūunau amachdeu nem wai nūm eemjā mag amachig jaau nūm khūunag deeb khaba dedee aju aai nūm.

⁷Pāachta Ēwandum dau na chi ajapcharam khūun awi oob wir aig pāachdeupai pāach khūgur-miet. Mug maach agdaujom khūun appain pārau òor khūgurwiajā Ēwandum chan pod

ābmuajā khūgur aubam. Pārau khaphū nūm, maadeu nem jiirwain deeum nemjiir oberba, dichdeu nemjiirtarr khīrta obeerjem. ⁸ Ich agjota siebahab mūig eegar aawaijā: Maadeuta dichdeu khōchagpierr parhooba nem waaujerr khai, mag dichdeu nem khaibgam waaujerraupaita Ēwandamag maach aupibaju. Pari magba Ēwandam Akharau khōsimjota agpierr nem waaujerr khai, ich ag Ēwandam Akharaupaita īchab ich mag maach ich dūicha ūgthar wenūrrapiju. ⁹ Maguata maach chan mūg nūm aig khuseukha phobaadem awi nem ajapha wauju aai nūmjā wauba ich mag sīuju aai khaba nūm. ¿Jāgwi? Chokhōgbā magta nem ajapham apha wauwenūrrūmūn, Ēwandamau oowai ichdeu magju ayaa am ed mag nem waum khōsi waaujerr jūrr maach dūi agjo ḫu aju aawaima. ¹⁰ Keena, maguata muan pāragan, uuta dich khapeen juag ooju aai nūm aiguin thumaam khūun dūita ajapha aju aai nūm a chirūm. Pari mag nūm aigjā Cristo gaaimua maach khodkha thūnūm khūun dūita maadeu ūrcha ajapha aju aai nūm.

**Pabloou ābmiecha
ōor wawimamua
salud deepūitarr**

¹¹ Keena, pāade oobat: Ya opūyaagpaawai mūch juada-maucha pārag mūg ēsap nem dau dapag phā deephi chirūm. ¹² Ar jāg ajués pārag amach denjo dich khakhua dauchachpi jaau nūm khūunaun, sīi amach

meeun dūi iekkhōr aumaaugau-ta jāg nūm, mag amach jooin iita puapi jaauba naawai Cristo pakuls gaai meerphe thōotarr gaaimua amachdeu mū dūi nūmjo amach ēudee ēkham uguia. ¹³ Pari mag nūm chan mag dich khakhua dauchachpi jaau nūm khūunaujā amachdeu ley jaau nūm gayam thumjā ūrkha auba nūmta mag nūm. Mag nūmta amach garmuan chad pārag ichii-ta amau jaau nūmjo aju aai nūm anūm, mag amach ipierr abaawai amachdeu jaauwiata pāraujā jāg pāach mor dauchach wai nūm a iekhaag. ¹⁴ Pari mua chan mag am denjo mūch thoba, maach Por Jesucristo chi pakuls gaai dau aphū arrta tho iekhaag. ¹⁵ Khanthee mua mūchdeupai mūch thobaadeju? Mag mūch kōit pakuls gaai Cristo thōtarr aawaita īs chan warr mūchdeu nem waaujerrjā tag khīrjuba, magūm nem waumaaugau warag chi meemjota chirūm; ajapcharan magūm nem chan mū athee chukhumjota thūnūm, ya jūrr Cristo dūita chiraawai. ¹⁶ Mū naan par amach khakhua dauchachpi jaau thūnaaju. Mag naab pari maachin dauchach chukhu thūnūm khūun dūi agdaujopai nūm Ēwandam dau na. Magarrrau mūch paarmuajā dūi balee sim a chirūmūn, Cristo iek ḫuka nūm gaaimua deeum thaabatarro i denkha nūmūn chad chadcha balee sim a chirūm. ¹⁷ Pāar thum mag Cristo denkhanaa ichdeu jaauumam ipierra wenūrrūm khūun kōitta muan jeeu chirūm,

khōinaa ich jäg pāach eeg oopaar amkhīir. Maimua īchab thum tagam khunjā chadcha Ūwandal chaainkha thunum kōitjā mua jeeu chirajem.

¹⁷Keena, mū ajim mua pārag jaaum ig chirarr. Muigmua atag chan ni ābmuajā tag muchig mag dich khakhua dauchachpi jaau nūm iek igaapha chirum. Magum dauchachta igju khāai, Cristo iek jaau chitum gaaimua õrau mū purnaa wu wai nūmuu

pedphemarrrta much mor gaai chadcha dauchachjo wai chitum. Jāgum oo nūm gaaimuata õrau khaphu aju aai nūm, mu chadcha i chogkha chitum.

¹⁸Hermanonaan, magdampai ajim mua pārag jaaum ig chirarr. Muan pāar kōit jeeu khitaajem, maach Por Jesucristoouta ich jäg pāach uu wai nūramkhīir. Ayoo keena,

Pablo

EFESIOS

Pabloou Efesopienag ēsap phā deepuitarr

Chi phātarr. Pabloou carta jayap phājim aajem Roma phobor ee cárcel deg simua: chamug Efesopienag deepuitarr, Filipopienag deepuitarr, Colosapienag deepuitarr, maimua jooi Filemonag deepuitarr.

Biek āb ich Pabloou mag Efeso phobor ee judionaanag Ėwandam iek jaau sierr aawai ichdeujā aiguim khūun khaphū sīejim (Hch. 18:18-21). Mag nām dui Ėwandam iek jawaag am aar mawi aña thārjupjo ag phobor ee Cristo iek jaau sierr aawai chará ichdeu thum am khaphū sīejim aajem (Hch. 19).

Chijā khūun atheistā phājī. Mag jaar provincia de Asia ee Efeso phoborta chi pomaam ajim aajem. Mag phobor pomaam aawai òor pom sīi mercancia aunaa per numuapaita naajeejim anaabá. Ich ag phobor eeta am ēwandam Diana anumug jeeujem dijā sīejim aajem (Hch. 19:27).

Mug cartaan Pabloou Efesopien thum chi ükha durrum khūun atheistā phājim aajem, nacha amachdeu ūrwia deeum iglesiaag deebapāiwai thumaam khūunag ūrmamkhīir. Mag Efesoom iglesia een judionaan khabam khūunta ūrcha naajim aajem.

Khan jawaag ajī. Pabloou ūrcha mug carta phājū khīirju wai sierran, jāga Cristoou judionaan amach meeun khabam khūun duijā òor ābpaimjoo apūjjī a jawaag ajim (2:13-16). Ajapcharan maach mug Cristo iekta ükhwai i denkha nūm khūunan, deeum meu awiājā, thum meu ābpaimjonaa do ābam eem khūnjota nūm a jaaupāaig ajim; ajapcharan mag ābpaimkha nūmuata Cristo iglesiakha nūm jawaag. Jāga mag nū a jawaag Pabloou mugta jaaujim:

- (1) *Maach thum chi ükha nūm khūunta Cristo morkha nūm anaabá; maagwai ich jūrr maach Porkha sim aajem (4:15-16).*
 - (2) *Maachin di ābpaim eu awaag pa khapaana thūrrp thūnūmjota nūm anum; mamu mag dipá pom thūnūm ee āb sim chi ajapcharam; ma, ich Cristo aajem, chi dihād jārram (2:20-22; 4:4).*
 - (3) *Mag Cristo morkha nūm aiguin, uu ich jaai appai oo sīerrūmjota nūm aajem (5:22-32).*
-

Salud

1 ¹Mūun Pabloou, Ėwandamau khōsi sierrjo Jesucristoou-cha ich i jaaumkhīir jūr autarr. Muata pārag mug ēsap phā dee-pui chirūm, Efeso phobor ee Ėwandam denkhanaa Jesucristo iek ükha nūm khūunag. ²Pāar

kōit maach Aai Ėwandamag jeeu chiraajem ichdeuta maach Por Jesucristo duimua uu dūrrcha pāar eeg oowi pāar khōinaa phe wai naamkhīir.

**Cristo denkha nūm
khūn dui Ēwandamau
ajapha aajem**

³Muan maach Por Jesucristo Aaita tho iekhaajem; ajapcharan Ēwandamma; irigpaita uu ajim a chiraajem, chadcha maach dui ajapha amkhīir Cristo puitarr paar. Mag maach Cristo denkha naawaita Ēwandamau ūgtharmpeen dui aajemjo maach dui muig eegarwejā ich Akhaar gaaimua ajaphata aajem. ⁴Pari mag maach dui ajapha sim chan sii eeupemjo khīirju auwi khaba, warr mug jēb ompaaaju nawe Jesucristo gaaimua ich Ēwandamau ya maach ich denkha auju khīirju wai sierr aawaita maagjem, ich dau na tag kulpjā chukhu sii ich atheepaita ichdeu khōsimjo wenurramkhīir. Mag warrgarwe ich garmua maach khōsi arr aawaita ⁵Jesucristo gaaimua ya maach ich chaainkha auujā khaphu siejim, ichdeu maach dui am khōsi khīirju wai sierrjo. ⁶Mag gaaimuata chadcha ich mag Ēwandam ajaug phena i tho iekhaajem, mag ich ajaug sierrum gaaimua ichdeu ich Iewaa daupii aajemta uu maach athee puitarr aawai. ⁷Maach pekau gaaimua Ēwandam dui iekkhōr pom narrta, sii khajapham debpaar phag nūmjo Jesucristoouta maach daupigau ich bagau maach phag athaawai, uu Ēwandamau maach khaibagjā chugpaawi warre magum khīir okhoopijim. ⁸Pari magpajā khaba, chadcha ichdeu maach khōsi chirum khap amkhīir, maachig

ich khīirjugjā deewi uu magumjā khaphu wenurrum. ⁹Ajapcharan īchab warr ichdeupai ich thāar ee nem waumaju khaphu aajerra maachig khaphu apijim. ¹⁰Mag ich thāar eepai nem wauju khīirju wai sierran, mug atag chadcha ichdeu magju ed paawaita ichdeu khīirju simjoo aju. Mag edta ich Ēwandamau òor thum edjā ee nem thunumpa Cristoog thusiepuju, am dui jūrr ichdeuta khat amkhīir.

¹¹Magta agtha maach thaababa nuwe Ēwandamau ya maach ich denkha wai siejim, Cristo dui khapeerkha nūsiewai mag nawe ichdeu deeju jaau sierrjā ichdeu mag khīirju wai sierrjo chadcha jūamkhīir; Ēwandamaun chadcha ichdeu oowai ajapha aju ayaam nemta wau sierrum. ¹²Magta maach chi nacha Cristo iek ukhatarr khūnjā ich denkha aujim, mag ichdeu maar ich denkha autarr gaaimua pāar maarjo i iek ukha nūm khūnaujā ich Ēwandam ajaug khitumta tho iekhamkhīir. ¹³Maguata pāraujā īchab chadcha Ēwandam iek chaar mug maach peerduajem iek jaau nūm ūrwi uu Cristo iek ukhabaawai, Ēwandamau ag nawe ichdeu deeju jaautarjo pāragjā īchab ich Akhaar deejim. Mag ich Akhaar deetarran, pāarjā chadcha ich denkha wai sim khap amkhīir ajim. ¹⁴Muugwaiwejā ya Cristo gaaimua Ēwandamau maach ich denkha wai siewai mug atag ya ichdeu maach auju ed paawaijā warre ich aarcha maach phe auwi ich dūchata wai sisiju. Mag

chadcha ichdeu maach ich aar phe auju khap amkhiīrt a ich Akhaarjā mag maachig deejim. Mag ich garmua maach dui magju a simun m̄ugwaiwe ich ajaug tho iekhamkhīrāu.

**Chi ukkan num khun
köt Pabloou Ēwandamag
khīrjug jeeujerr**

¹⁵Maguata, chadcha pārau pāachdeu maach Por Jesūs iek ukhatarrta agtha ogduba thāraucha ukhanaa thum Ēwandam ūorkha thunum khunjā daupii ajem khaphu chiraawai, ¹⁶Ēwandamag jeeuwajā pāar jāg num paar irig uu ajim ab khaba uu ajim a chiraajem. ¹⁷Uu pārau buchkhun Ēwandam khaphu naab mamu, warag ūruuchata i khaphuuna jāgata Cristo gaaimua pāar athee nem ajapham pom waaujē a khap apim khōsi chirum. Maguata muan maach Por Jesucristo Ayaga jeeu chiraajem, ajapcharan ich Jooi ūgthar chiraajemugma, pārag ich khīrjug deebarmua magum khap amkhiīr. ¹⁸Mua jeeujem īchab Ēwandamag, ichdeuta warag pāar khīrjug aarthugbapuimjo amkhīr; magbaawai mag ya ich aarcha phe athaawai ich duicha onee wenurraju jaau simjā ajapcha khaphuuna, mag ich ūorkha thunum khunan chadcha peerduwi naawai m̄ugwejā onee naaju aai num a khaphu amkhiīr. ¹⁹Mag num dui īchab khap apim khōsi chirum, jāga mag Ēwandam thumaam khun khāaijā ichta juu theeg sierrumta maach

chi ukkan num khun dui sīejē. ²⁰Ich mag juu theegau khabajieb Ēwandamau deeu Cristo phiriu auwi ūgthar ich juachaar garcha thumaam khun Porkhamkhīr juppitarr. ²¹Mag ich juachaar gar juppinaa ichjo juu theeg apibaawai, ichta reinaan thunum khāaijā ūrpainaa nem thumaa mug jēb gaaai wa edjā ee khāaijā mepeenjom thunum khāaijā ichta ūrpai apijim, mug atag pawiajā ich mag sierramkhīr. ²²Magta Ēwandamau nem thunum thumaa sii ich Iewaa Cristoogta thusiepujim. Magnaa ichta maach chi ukkan num khun Porkhapinaa ²³maachigta ich Iewaa jūrr, mug jēb gaaai ichdeu khōsimjo nem wauju ayaa apijim. Cristoon ich appai simta durrpierr sierraawai ābmuajā jamta i sīejē aju khabam. Mag simta maach chi ukkan num khun duin ichta chi Porkha sim.

**Ēwandam oor dui ajaug
khitaawaita maachin
uu peerduajem**

2 ¹Warran pāran pāachdeu nem khaigba waaujerr gaaimua pod Ēwandam aar oberju khaba naajim, sii pāach pekau eepaita narr aawai. ²Pāraun sii Ēwandam khaugbam khunau nem waaujemta waaujeejim, ar m̄ug eegarpain ichta ūrpai sierrum khōchagpierr, ajapcharan dosāt ipierrma, ichdeuta ūragjā warag Ēwandamau nem khōch-khabamta waupim khōsi aajem ipierr. ³Maarjā warran thum ich magta naajim, sii dichdeu nem waum khōchagpierr; nem

magju abarmun parhoobam khiirug dñch khiirug ee bee numta agpierr waaujeejim, warr thaabaawaijä ich mag pekau eeta thaabatarr khuen aawai. Chadcha maach mag wenurrarr gaaimua maran sii parhooba tagam khuenjo Êwandam juu machag awatju aai naajim. ⁴Mam u Êwandamau ñor thumaam khuen dau aug khaug paraanaa ich garmua ñor khosi khitaawai, ⁵mag maach khaibag gaaimua aubaju aaya narrta ich jäg ichdeu deeu Cristo phiriu autarrjo maachjä ich aar auwi ich mag Cristo dñi äba wenurraju khuen khapijim. Mag Êwandam ñor dñi ajaug khitum gaaimuata maachin uu peerduwi num. ⁶Ya mag Cristo dñi äba ich mag wenurraju khuenkha naawai chadcha meewi narrta deeu phiriu autarrjo num dñi ya äg-thar ich dñicha ohoodo numjota num. ⁷Mag Êwandamau maachigta nacha Cristo iek ukhapiwi ich denkha autarran, is ewag pawijä jäga chadcha ichdeu maach khosi si a khap apinaa, mag Cristo denkha num gaaimuata chadcha ichjä maach dñi ajaug khitum khap apieg ajim. ⁸Päran mag Êwandam ajaug khitum gaaimuata uu Cristo iek ukhawi peerduwi num; pari mag num chan sii pääch khirauta peerduju ñekhatarr gaaimua khaba, ich Êwandamau ich garmuata pääar peerdu aum khosi arr aawaita uu pääar peerdu aujim. ⁹Êwandamau maach peerdu au num chan dichdeu nem wau num gaaimua khabam, magba akhiin magum

gaaimuata peerdujim a iekhaju. ¹⁰Mam u warregarwe Êwandamau khiirug wai sierrjo ich athee mag nem ajapha wau wenurramkhiipta Cristo gaaimua maach peerdu autarr aawai, maadeun chadcha nem ajaphamta wauju aai num; pari majä dich peerdu aumkhii khaba, sii Êwandamau mag khosi siwaita mag wauju aai num.

**Cristo gaaimuata maachin
uu Êwandam dñi dau
parii wenurrum**

¹¹Keena, judionaan khabam khuen, khiiir eyaa abat. Warr päräru Cristo khaugju naweran, maar meeunau maachta meheu thue num awi pääar judionaan khabam khuanan sii saak oomjota aajeejim, maachjo mag dauchach chukhu num awi. Pari mag numun maachjä Êwandam dakhii päärjo thäär äkhärag sii maach inaanjo numta maag-jeejim. Mam u isin, magum gaaimuapai Êwandamau maach auba aajem khaphu naawai, jäg si Êwandam dñi ajapha aag awi jäg maach mor dauchach num chan bürjä maadeu igbata sim. ¹²Chadcha warr chan päräru Cristo khaugba naajim. Maar judionaan eeta Êwandamau mag maach peerduajem püiju jaautarr aawai mag Cristo gaaimuata ich aar maach auju aaya numjä maraun khaphu naajim. Pari mag num ee päräru chan bürjä magum khaugba, ni maar jooin dñi Êwandamau iek deetarr-jä khaugba, päran sii deeum meu aawai mag Êwandamjä khaugba,

ni ichdeu pāach peerdu aujujā khaugba sīi okhoota wen̄rrajim. ¹³Pari ya īs chan magba Cristoou maach thumaam kh̄un kōit ich bag ārpitarr gaaimua pāarjā ich denkha wai s̄iewai mag pāar okhoo narrta ya īsin chad maach thum ābata Ēwandamau ich denkha wai s̄iejem. ¹⁴Maguata īsin Cristoouta maach khōinaa phe wai s̄iejem, chadcha maar meeun pāar meeun dui kh̄iet nūmta īsin ichdeuta maach thum khod ābamjo abaphim, sīi maach jārr serrkau thuur simjo s̄ierpta khut s̄iewerpp̄imjo abaa-wai. ¹⁵Mag Cristoou ȳduraa ich thōopibarmuata mag Moiseeu ley puatarr gaai nem kh̄ir pogkhe ūrkhapi simjā warre serbiiba ap̄ijim. Magta warr chan mag chikhamnagjā ooba agdaujo dich cuenta nūrjee arrta, òor ābpaimug paap̄iwi warre chi iiunkhap̄ijim. Magbarm aig īchab ya tag warramjo khaba, maach eepajā khōinaa nūisijim. ¹⁶Mag pakuls gaai ich thōopibarmuata īchab mag maach kh̄ir au wen̄rrumjo narrjā Cristoou warre ajaug paap̄iwi Ēwandam duijā khōinaa apinaa òor ābpaimjo apijim.

¹⁷Mag Cristo beetarran mag maach khōinaa wen̄rraju thumaam kh̄unag jawaanta beejim: Ar pāar Ēwandam khaugbagau i warp narr kh̄unag jawaan, maimua maar meeun pāar khāai būur i khaphupai narr kh̄unagpa jawaanta bee-jim. ¹⁸Mag maach thum i iek ȳkha nūm kh̄unaun, ich ābam

Ēwandam Akhaarpaita wai naawai, Cristo gaaimuata uu īsin judionaan wa judionaan khaba awiajā Ēwandam chi Aai dui khapeerkha wen̄rrum. ¹⁹Mag i dui khapeerkha naawai pāar chan ya sīi chikham durr gaai jooba nūmjo khaba, īsin ya sīi dich meeun apha ābam do ee jooba nūmjota nūm. Maguata mug maach Ēwandam ōorkha thunum kh̄unān thum agdaujopai nūm nem thumaam athee, ya i chaainkha nūm gaaimua āba khodkha th̄unaawai. ²⁰Pāran īchab sīi Ēwandamau ich athee di ewaag dipá jür wai simjota nūm. Ich Jesuucha ich i jaaukm̄iir jür autarr kh̄un warrgar īchab Ēwandam i jaaujerr kh̄un dui chi dipákha nūm. Maagwai pāar jūrr chi dipá daígkha naawai ma-kh̄un ūrta chi eu simua bürkha arrum. Maagwai ag eegar chi big pomaam chi dihādkha sim ich Jesucristoou. ²¹Ajapcharan jāg di eu nūm aig pa jūkhap̄up̄iug-mampierr warag ūgthaag bāau ahaug maajemjota nūm maachjā. Örau warag Cristo iek ȳkhamampierr ichdeuta ichdeu khap maach gaaimua mag di eu arrumjo simjā warag nem pom bāau arrum, ich s̄iejem dikha awaag. ²²Mag pāar judionaan khabam kh̄unānā Cristo denkha naawai maach thumaam kh̄unta āba Ēwandam Akhaar s̄iejem dikha nūm.

**Judionaan khabam
khʉʉnagta Ŋwandalmau
ich iek jaaupitarr**

3 ¹Keena, mag pāar judionaan khabam khʉʉnpa Ŋwandalmau chaain khaju aai nūm a jaau chitʉm gaaimua mʉʉn mug preso chirʉm. Pari mua khaphʉ chirʉm, mug mu preso chirʉm gaaimua Cristoou jūrr pāar dui ta ajapha aju. ²Ya pārau khaphʉ aju aai nūm, Ŋwandalam òor dui ajaug khitʉm gaaimua pāarjā dau aug khaugwi mʉʉrgta pāar ee ich iek jaaupitarr aawai chadcha ag gaaita chitʉm. ³Ar warr mug ēsap phābaadewe pārag mʉchdeu buckhun jaau chirarrjo, ich Ŋwandalmau ich thāar ee-pai khaphʉ sīerrjā ichdeuchata mʉʉrg jaautarr aawai mua khaphʉ chirʉm, chadcha pāar judionaan khabam khʉʉnjā irua ich denkha aju aai sim. ⁴Pārau ag gaai thūrmamua khap aju, chadcha mʉʉrgjā mag ichdeupai nem khaphʉ sīerr jaaujim, jāga mag judionaan khabam khʉʉn atheepa Cristo puījī. ⁵Warrgar chan mug iek chan īsimjo dawa ajauba aajeejim; maagjerr īs ewag pawiata Ŋwandalmau Cristo i jaaumkhīr ichdeucha maar chi apostolnaan jür autarr khʉʉnag ich Akharag jaaupi-baawai chadcha jaauwiata ʉu khaphʉ num. ⁶Mag ich iek khaug-pimaphamjo wai sīerr iekhan mug ajim: Maach meeun khabam khʉʉnjā mug maach peerduajem iek ʉkha nūm gaaimua maach judionaan dui āba Ŋwandalmau

peerdu auwi, ich Jesucristoou jaautarrjo ʉgtharjā oberpiju. Mag ābam iek ʉkha nūm gaaimua maach thumaam khʉʉnauta Cristo kōit ichdeu khōsimjo wau naawai i gaaimua Ŋwandalmau nem ajapha aju a simjā chadcha ich magta aju pāar duijā.

⁷Chadcha mʉch khīraupai chan mug Cristoou maach peerdu aau-jem jaau nūm phidag auju khaba chirajim. Mag chirarrta Ŋwandalam nem thumaam athee ictha ʉrpai sīerrumuata mʉʉrg ich iek jaaupibaawai ʉu ag gaai chitʉm. ⁸Ajapcharan mʉʉn thum mug Ŋwandalam iek ʉkha nūm gaaimua i denkha thʉʉnʉm eejā mʉchta serbiibacha chirʉm. Mag chirab mamau ich Ŋwandalamauta pāar maar meeun khabam khʉʉn eejā mug maach peerduajem iek jaaupitarr aawai mag Cristo gaaimua maach dui nem ajapha aajem pooma maadeu chi jaaujūjā khaugba aajemjā ʉu jaau chitʉm. ⁹Ich Jooyau warr-garwe nem thum ompaabarwe nem wauju ichdeu khaphʉ sīerrjā mʉʉrgta jaaujim, jūrr thumaam khʉʉnag jaaumkhīr. ¹⁰Pari mag mʉʉrg jaautarran, mag maach thumaam khʉʉnta Cristo denkha nūm gaaimua chi juu thierrnaan thum edjā eem khʉʉnau ʉgtharm magwe mag Ŋwandalam khīrjug khaug sim khakhapdo amkhīr ajim. Chadcha ichdeu nem wau numpierr nem waau khaauga sīerrʉm. ¹¹Pari mag maach thum judionaan khabam khʉʉnpa ich denkha phe auju khīrju wai sīerr chan nem īsim khaba, ni òor

khīirjugjojā khaba, ich Ēwanda-mau warrgurwe mag khīirju wai sierr aawaita chadcha mag maach Por Jesucristo p̄ibarm gaaimua maach thum āba ich denkha wai sim. ¹²Maguata ya īsin mag Cristo iek ukkan naawai, i gaaimuata chadcha Ēwandam bu ignaa ich jāg chaain amach dennaan dui aajemjo irig jeeuwimū jeeujem, mag jeeubaawai maach iek ūrju khaphū naawai. ¹³Maguata muan pāragan mag chirūm keena: Ich Cristoou pāar judionaan khabam khūunag ich iek jaaumkhīrta mu jūr autarr aawai ag iek gaaimua mug mu dau aphū cárcel deg chirūm anūm ūurwaijā oob okhīirjuu amiet. Magju khāai pāach gaaimua mug mu dau aug wau chirūmūn māchdeu pāar khōsinaa Ēwandamaujā pāar khōsi aawaita mug chirūm a khīirjunaa warag oneeta abat.

**Chi ukkan nūm khūun
kōit Pabloou jeeutarr**

¹⁴Mag pāar maar meeun khabam khūunpa thumaa maach Aai Ēwandamau ich chaalinkha wai sīewaita muan phōbkhanaa irigta uu ajim aajem, ¹⁵ajapcharan ar ichdeuta thumaa khūun ūgthar thūnum magwe ompaatarr aawai irigta Aai icheju aai nūmugma. ¹⁶Mua pāar kōit irigta jeeu chiraajem, ichdeuta pāar dui ajapha aag ichdeu am aig aju aai sīewai. Maguata muan irig ich Akhaar gaaimuata pāar akhaardamjā warag ich gaaita ub apim khōsinaa, ¹⁷pāachdeu ukkan nūm gaaimua Cristojā

pāar thāar eeta sīepim khōsi chiraajem; irigta pāar kōit jeeu chiraajem, mag Cristo gaaita ub naawai agdaujo dich khapeen kha khōsi ajujā khaphūnaa, ¹⁸tagam khūun agjo ukkan durrum khūun denjo jāga ich Cristoou khūch-paim athee khaba ich mag daupii wai nūrraagta thumaam khūun khōchkhāajē a khap amkhīr; maimua jāga ūor dau aphū mādeu nem igba khitawiajā thethem khūunjo khōsi aajē a khap amkhīr. ¹⁹Mua khaphū chirūm, chadcha mag irua maach khōsi sim chan pod maadeu thumaa khaugbam. Pari ichita pāar kōit jeeu chirūm, Cristoou maach thumaam khūun khōsi aajem a khap amkhīr, maagwai īchab Ēwandamta pāach gaai phēs wai naawai ichdeu pāach dui ajapha am ig simjo aju ayaa amkhīr.

²⁰Ewandam juu theeg sīerraawai chadcha mag maach ee sim aiguin ich ag juu theegau-pai dichdeu jeeu nūm atcha wa dichdeu khīirju nūm atcha khāijā ajapha aajem maach dui. ²¹Magua maach chi ukkan nūm khūun thumaa khūunau Jesucristo gaaimua āba iita mug atag pawiajā ich mag tho iekha wenurraju aai nūm.

**Ēwandam Akhaar gaaimua
Cristo morkha nūm**

4 ¹Keena, maach Por Jesús i jaau chitūm gaaimua preso chirūmuata muan pārag jaau jochkherūm: chadcha Ēwandamau thūrkha auwi i denkha nūm khūunjota agpierraas nūrrjee abat

a chirum. ²Päächta warm khun khäaijä chi serbiibacharamjonaa khür thuu abat; chikhamnau dich dui parhooba aawaijä sii khüu ãwatphinaa jürr agdaujo dich khapeen kha khösite abat. ³Ēwandam Akharagta ideu pääch khür-jug äba apiju ēkhabat, ich mag khöinaa wenurrumua. ⁴Maach chi Cristo denkha num khüunan khapan thunaab mamu, õor äbpaimkha num Cristo gaaimua, maagwai chi Ēwandam Akhaarjä äbpaita sim maach ee siejem. Ich agjota īchab Ēwandam aar i dui äba naaimaju khürjugjä äbpaita wai num, mag ich aar awaaga tta warrjä maach thürkha autarr aawai. ⁵Maach Por Jesucristo-jä äbpaita wai num; thumaam khünnau agdaujo äba maach peerduajem iekpaita thäraucha ükhawi äbam thür gaaipai por choowi num. ⁶Ēwandaman äbpai ichta thumaam khun Aaikha sim, ichta thumaam khun khäaijä ürpai sierum; iin maach thum chi ükha num khun gaaimuta nem waunaa ichpaita maach thumaam khun thäär ee siejem.

⁷Mag maach thum õor äbamjo naab mamu, Cristoou ich garmuata uu maachig ich jua theeg ichdeu deem aig maachpierr deematarr maadeu wai nññidum, ichdeu deemarrpierr, agua dich khapeen duijä ichdeu khösimjo aag. ⁸Mag maachpierr Cristoou ich juapá deemaju igwiata David khararrau ichdeu Ēwandam iek phä puarr gaai jaauwai,

“Ich iiu phiidbarmua
mepeer podpuwi, i jua ee

narr khunjä obeer auwia,
ügthar s̄eimaju” ajim;
“mammuata muig eegar
ich öorkha num khunag
ich jua theeg amachpierr
jigmaju” a phäjim.

(Sal. 68:18)

⁹¿Pari jägwi mag í ügthar maju ajima? Magtarran warrjä ügtharmuata beewi maach muig eegarm khun khäaijä aphuucha meewi deeu ügthar ich sierr aar maju arr aawai ajim. ¹⁰Mag ichta ügtharmuacha beewi jeb eegarcha udthurwi deeu ich sierr aar matarran, mam s̄ieb mamu, muig eegar durripierr simta maach wenurruMPIERR maach duijä sim. Magua äbmuajä pod i jamta si aju khaba sim. ¹¹Mag ich Cristoouta ich jua theeg chi ükha num khunag jigmaju atarr aawai chadcha ichdeuta äaur khun ich iek durripierr aaidu jaaujem khun khapijim, apostolnaan; äaur khun sii ichdeu iek jaauumamta jürr warm khunag chi jaaujem khun khapijim, profetanaan; äaur khun sii maach peerduajem iek jaauumamta iita õrag amach thäär ee audi jaaujem khun khapijim, evangelistanaan; maagwai äaur khun ya ich iek ükha durrum khun pekau ee burrm uguam thüajem khun pastornaan khapinaa, ich iek jaau khaug amkhür maestronaan khapijim. ¹²Magta ya ich öorkha thunum khunag mag amau nem waujujä ich Cristoouta nem khaauga apijim, mag dichdeu khaphugpierr dich khapeen dui nem wau-

nūmua chi ukkanha durrum khūn thum agdaujo i iek gaaita warag thierrpagkhamamkhīir.¹³ Mag ya maach i denkha naawai iruan maachigjā ich khīirjugta paarpa-pim khōsi sim, ich athee nem waauwaijā ichdeu khōsi simjota waau khaphū amkhīir. Pari mag i khīirjug paarpaagan, ichiita maach thumaam khūnta agdaujo o āba maachdeu ukkanha nūm gaaita wajapcha ubūnaa ich ūwandam Iewaa Cristota maach khapeer-kha auju aai nūm. Magbaawain chadau chadcha maach i dui ubū nūm aju aai nūm.¹⁴ Mag khai magan ya tag chaain amachig sīi būr mag abaawai parhoobam khūn iek ukkanharrso amach khūgurpiejem khūnjo khaba, chikham khūgur aum khōch-gau khīirjug khaug sierrjeem khūn beewi ūwandam iek chaar khabam maachig jaauchewiajā udūr maadeu dich khūgurpi-baju.¹⁵ Mag udūraa parhoobam khūnag dich khūgurpiju khāai, warag Cristo iek chaar maachdeu khaugtarr gaaita ubū naaju aai nūm. Pari magaag atheyan dich khapeen kha khōsinaa am dui chadam iekpaita ig wenurrūm dui Cristota maach Por aawai i khīirjugta aumamua warag dau thethe paaukhamaju aai nūm.¹⁶ Mag Cristota maach Por aawai jūr maach i iek ukkanha nūm khūnta i mor eegamjo nūm. Pārau khaphū nūm, maach mor gaai nem khīir ābpai khaba thūnūm. Ich agjota naabahab īchab maach chi ukkanha nūm khūn eejā. Maach thum āba khaba thūnaabahab

Cristo athee nem wawaag. Mamū mag thūnūmua maach thumaam khūnta i morkha naawai jūr iwiir ābmua nem waauwaijā agdaujo khōsi juag oo nūmjo aajem. Mag Cristoouta maach thum ich morkha wai siewai ichdeuta maach khīirjugjā bāaupimaajem; mag nūm dui īchab thum agdaujo dich khapeen kha khōsinaa thierrpagkhamamkhīir.

Ideu ūwandamagta pāach khīirjug ajaug paapibat

¹⁷ Magau keena, maach thum āba maach Por Cristo iekta ukkanha naawai, mua pārag jaaum ig chirūmūn mūgau: Ya oob tag sīi ūwandam khaugbam khūnjo amiet. Pārau khaphū nūm jāgūm khūn khīirjug chan sīi maadeujā nem igba,¹⁸ sīi warag pod ajapham nem khīirjubam gaaimua khīirjugpata jōpa sīsidūm sīsidūm. Amach thāar theeg sīsidūm gaaimua ūwandam warp naawai amau būrjā khaugba nūm, jāga ūwandamau maach onee ich denkha wai sīejē.¹⁹ Mag ūwandam iek ukkanhaag amach thāar theeg nūm gaaimuata warag nem khaigbam amachdeu waau khaug thūnūm gaaipaita thūnūsiphūm. Mag amau nem wau nūm oowain thum maach inaamjo sīsidūmta wauba puakhimjā aba, warag magūmta wauju khīirju nūm dui āba khapes ajuuta khīirju sīsidūm.²⁰ Mamū warr pārau Cristo khaaugwaijā magūm nemta khaugaag khaba arr aawai pāar chan amjo magta wenurrāju khaba nūm.²¹ I iek

jaau nūm ūurwaijā i igwia chadcharam nem jaau nūmta khaugtarr aawai, ²²jāg warrgar pāach nem parhoob wau wenurraajerr khīirjug warre isegbapuit. Jāgum khīirjukan nem khaigbam wau nūm gaaimua sii khajūa memerkhomjota sim; mag siawai sii āba nem khaigbam waum khōchgaunta dikha thūnaabahab. ²³Pāach khīirjug ideu Ēwandamagta ajaug paapibat, nem ajaphamta waum khōsi aag. ²⁴Magnaa mag nem ajapha wauju khīirjugta chihoojo ogduba abat. Magum khīirjugta Ēwandamau aupti sim, ich denjo khīirjumkhīir. Magua mag khīirjugta aunaas ich Ēwandamau khōsimjo i atheepai wenurrumuata pāach սս oopibat, chadcha chadam iekta սkha nūm khūnjo.

²⁵Mag naawai oob tag dich khapeenag seukhamiet; seukhaju khāai iekhaawajā chadchata dich khapeenag nem jaaujeet. Maachin mug nūm aiguin thum agdaujo Cristo morkha thūnaawai maachin thum khod ābam khūnkha thūnum. ²⁶Mag naawai khīir machgau oob pekau waumiet, mag meeukhaawajā oob khīir thūa chūuu amiet, ²⁷eeu magum gaaimua dosätta warag pāach dui ūrpadukham. ²⁸Warr nem jīgkhaajerr khai, ich mag nūrraju khāai, puch juadamaucha phidkhabā; maagwai puchdeujā puch nemdam ig sim paraanaa agjo ig durrumta pari chukhum khūnagjā deeju ayaa aju.

²⁹Oob būrjā iparii wa ihachkha khāijā iekhamiet; magu khāai iek ajaphampaita iekhabat.

Ӯrau pāach iyս nūm ūurwai amach jūgaagaa aawai warag amachdeu սkha nūm iek gaita ubūnaa onee apiju ayaam iekta iekhabat. ³⁰Nem khaigba wau nūm gaaimua chan oob Ēwandam Akhaar okhiirjuu apimiet. Ich jāg Akhaarta Ēwandamau pārag deebajieb, ich iek սkhaawai chadcha ich denkha nūm a khap amkhīir. Mag i Akhaar wai naawaita mug atag muig eegar wenurrawi ich aarcha phe atham edjā chadcha ich denkham iek ich denkha wai sīsiju. ³¹Keena, warre pāach gaaimua barbapuit jāg pāach khapeenau pāach dui būr abarm gaaimuajā khīir okhoo chūuu aadep aajem khīirjug, pāach khīir machag, pāach khōrg, iek khēgkha iekha nūm, chikham khīir iekha nūm maimua mag tag nem khaigbam nem thumaa pāach gaai thūnum warre isegbapuit. ³²O ajaphata aajeethū pāach khapeen dui, agdaujo chikham dau aug khaug paraa. Iwiir ābam garmua khāijā khaigba aawai, magum iekjā tag igba, sii khīir okhoop̄p̄ui abat, ich jāg Ēwandamaujā Cristo gaaimua maach khaibag chugpaap̄p̄ia ich mag khīir okhoop̄itarrjo.

Ēwandam chaainkha nūm khūn jāga wenurraju aai nū

5 ¹Ich Ēwandamau ich garmuajā chadcha pāar ich chaain jāsene aajeewai ichdeu pāach dui aajemjota abat pāachdeujā pāach khapeen dui. ²Ich jāg Cristoou maach khōsi simjo pāraujā agdaujo pāach khapeen

kha khōsi abat. Cristoou mag maach khōsi arr aawai maach daupigau pakuls gaai ʉdʉraa ich meerphe thōopijim. Ėwandamau irua magbarm oowai uu siejim.

³Ya pāar Ėwandam òorkha nūm khūun chan pod pāach òor khabam duijā khapes aju khaba, tagam nem maach inaamjā wauba, chikham nemjā thumaa dich den apim khōsi aju khaba, ni sīi magum iek ig iyuu ajujā khaba nūm. ⁴Sii iparii dau lokoo wa ihachag khājjā iekhaju khāai, Ėwandamau pāach dui uu aajem paar i ajaugta phebat. Ya pāar Ėwandam den aawai, iek ākhāram chan pārāu tag iekhaju khaba nūm. ⁵¿Jāgwi mua mag chirū? Mua mag chirumūn mūgau: Amach òor khabam dui khapes aajem khūun, Ėwandamau oowai maach inaam nem waaujem khūun, wa chikham denjo paarpaag awi amachdeu nem ig nem ēkhabaademjā pua chūuu aajem khūunjā pod Cristo Ėwandam dui āba chi Porkha sim aar oberbaju aawaita mag chirūm. Ar jāg nūm khūunaun jāg amachdeu nem wau nūmugta ūrcha ee thūnūm, Ėwandamagta ee aju khāai. Amach mag nūm gaaimuata pod i aar oberbam. ⁶Jāgum khūun eem ābmua khājjā pāach aig beewi pāachig mu ichaaur jūrr magum gaaimuapai chan Ėwandamau pāar chig abam a jaaumūn, magan ichta seukha nūrrūm. Magum khūunag ʉdʉur pāach khūgurpimiet. Amau khaugba nūm, ante magum waum khōchgau ich ipierraas khaba nūm

khūun gaaita Ėwandam khīir machag meeju khabahab. ⁷Mangua jāg i ipierraas khaba i ichaaur nem wau nūm khūun dui chan oob bu dui amiet.

⁸Warr pārāu Ėwandam iek khaugba aawain chadcha pāachjā sīi khīchag eemjota wenūrraa-jeejim. Pari īsin ya pāar maach Por Cristo duita khapeerkhanaa i iekjā khaphu naawai ararag ee nūmjota nūm. Mag naawai chadcha i iek khaphum khūunjota agpierraas nūrrjee abathū. ⁹Mag Cristo gaaimua chadcha ararag eeta wenūrrūmūn, òor ajaugta aadeejem; mag nūm dui īchab nem agcha waunaa iekhaawaijā chadam iekta iekhaajem. ¹⁰Mangua pāach nem waaupierr maach Por Ėwandamau oowai i dawagaa aju ayaam nemta wauju ēkhabat. ¹¹Cristo khaugbagau sīi khīchag eemjo nūm khūunau maadeu nem ighbam nem wau nūm ee oob dui dubmiet; magju khāai warag pāach ipaarmua amau nem wau nūm chadcha khaigba sim a khap amkhīir warag meerba jaaubapčit. ¹²Jāgum khūunau meraa nem wau nūm chan maadeu igjā mapha sim, magum iigwai warag maach chigaata siewai. ¹³Pari magba khaigbam khūun daar maadeu nem wau nūmjā thum ajaphata waauwain ūrāu amachdeu nem khaigba wau nūmjā ūtdau būugta oo nūmjo aajem. Mag sim aig chi pekaujā pod meraa aju khaba sim, ūtdaua thum arar wai siejemjo maach wajapha nūm gaaimuamachdeu nem khaigba wau nūmjā merag

chukhu sīewai. Mag maadeu ajapha nem wau nūm gaaimua ūrau amach khaigba nūm khaug auwi ūwandamau khōsimjo mag ararag ee wenūrram khōchgau i jūrmūn, chadcha i denkha nūsiejem. ¹⁴Pari magaagan am iekhōoin,

“Jāg pūch pekau eepai khāi simjo sim daukhanpabā;
chi khechamjo thūnūm
khūn eemua phiidūbaad;
Cristoouta ich denkha auna
ich dūita pū wai nūrraju.”

¹⁵Maguata muan pāragan agpierraata wenūrrathū a chirūm, ūwandamau khōsimjo. Sii jāg nem jaau nūmjā ūrba wenūrraju khāai khīirjugdam paraata aajeethū. ¹⁶Ūuta nem ajapha wauju aai nūm aiguin agpierr ich ūwandamau khōsi simjota abat. Pārau oo nūm, īs ewag paawai chan ya warag chi ajaugjā chukhuta paaukhamam. ¹⁷Oob jāg sii ūwandam khaugbam khūnjo parhoob dau theeg chukhu nem wau miet. Magju khāai khani maach Por Cristoou waupim khōsi sī a khīirjunaa magūmta wauju ēkhabat. ¹⁸Oob nag dowia okhoppha amiet. Jāgūmuwan warag maachig nem parhoobata waupinaa maach okhoopijuuta ēkhaajem. Magju khāai ūwandam Akhaarta pāach gaai phēsnāa ideu irigta pāachdeu nem waujujā jaaupibat. ¹⁹Pāach iyūu aawaijā maach Por Cristo iekta onee ig iyūu abat; meu khaar au nūmuajā thārauchata i thumeukharbat. ²⁰Maach Por Jesucristo gaaimuata ūwandam chi Ayau uu maach iek ūrjeeawai

nem thumaam paar irigta uu ajim abat.

Jāga aju aai nū dich
khāai ūrpaim khūn
dūi maimua dich khāai
eegpaim khūn dūijā agjo

²¹Cristo iek ükha naawai irua jaau simjo am khōchgau jūrr dich khapeen agjo ükha nūm khūnaujā dichig nem mag aawai, ükuraa amagta dich khāai ūrpai apibat.

²²Ūuin chi jaainpan, ich jāg maach Por ūwandamagta ükuraa pāach khāai ūrpai api nūmjo, pāach jaaina pāachig nem mag aawaijā oob pāachta am khāai ūrpai aju ēkhamiet. ²³Pārau khaphū nūm, mūg maach chi ükha nūm khūnta Cristo morkha nūm. Maagwai ichta maach Por anaa maach peerdu aaujemuu. Magua ūrbat: ich jāg Cristota chi ükha durrum khūn Porkha simjo, pāar jaainta pāar porou. ²⁴Magua, ich jāg mūg maach chi ükha nūm khūn thum Cristoou nem mag aawai i ipierra aag i juu eegpai nūmjo, ūuin chi jaainpanjā agjo nem thumaam athee pāach jaain ipierra aag am juu eegpai ūrrjee abat.

²⁵Ich jāg Cristooujā ich iek ükha phobaadeewai ich iglesia-kha nūisiju khūn daupigau am kōit ichta thōpitarrjo, pāach chi emkhooinaujā pāach ūuin daupii abat. ²⁶Cristoou mag ich thōpitarran, maach peerduajem iek ūnūm dūi dich por choopibarmua ajaug paaphiwi ich atheepaita nem wau wenūrramkhīir ajim.

²⁷Mag ajaug paaphiwi ich athee-pai nem waipi simun, deeu ich beem edjā uui khīr ajaug khaibagjā chukhu thumaam khūnau khōoigjemjo khitumta ich athee awaagau; ajapcharan būurjā pekau chukhu, ni deeum khaigbam nem jaauju ayaamjā chukhu, sīi ajappha khitumta ich aarcha awaagma. ²⁸Ich jāg Cristoou maach khōsi aajemjo ich agjota aju aai nūm chi jaainaujā pāach uuin dui. Jāg chi jayaujā ich mor būurjā chig apimapha aajemjo, ich uuijā chig aba daupiita wai nūrraju aai sim. Chadcha ich uuijā daupii wai sim wounaun ichchata chig apimaphamjo sim, ich uuijā ich morkha simta mag daupii wai siewai. ²⁹¿Jāgwi mua mag chirū? Maach mug nūm aig ābmuajā wir aig dichdeupai dich oomapha khaba aajeewaima. Ante warag maadeu thachjā ed eepierr khonaa dich chig apimapha aajem, ich jāg Cristooujā ich mor aawai ich iglesia thāa wai siejemjo. ³⁰¿Maagwai maachjā mag irua thāa wai siejem eem khūn khabá, maachjā i morkha naawai? Chadcha i morma. ³¹Pari mag chi jaai ich uui dui ābam morkha nūm a nūmūn, Ēwandam iek phā sim gaai jaauwaijā,

“Maguata emkhooirau ich dennaan dui sijerrjā am phephawi ich uui duita ogduba sīsiju” a sim,

“warr sīi amach ap nūrrjee aajerra ya magbaadem aigmua sīi ābam morkha oor ābpaimjo wenūrraag.”

(Gn. 2:24)

³²Mua khaphu chirūm, mug iek khap aag chadcha maach athee phithur sim. Pari mua mag chi uuijā ich jaai dui ābam morkha nūm a chirūmūn, maach chi iglesiakha nūm khūnuta Cristo morkha nūm igwiata mag chirūm. ³³Pari mag cha māch-deu jaau chirūm pāachdeu thum ajap khaugba awiajā, ichiita ich jāg pāachdeupaijā būurjā pāach chig apimapha aajemjo, thumaam khūnau agdaujo pāach uuin daupii abat. Maagwai chi uuinaujā pāach jaain ipierraam nūmua am okhonaa ago am daupii abat.

6 ¹Chaaina, pāach dennaanau iekhaawai am ipierraab abat; maach Por Cristooujā magta apim khōsi sim pārag. Pārau magta am ipierraam nūmūn magan chadcha pāar agchata wenūrrūm. ²⁻³Ēwandam iek phā sim gaaai jaauwaijā, “Oneenaa uu dūrrcha aňo khapanaa wenūrraag, pāach aai jāsene-naa pāach ādjā jāsene abat” a sim. Tagam nem agjo ichdeu waipi jaau sim ee maata ūrcha chi ajap-charamu chaaina.

⁴Mamū keena, pāach chi dennaanaujā pāach chaain meeukhamkhīrjo oob am dui athuucha amiet; magju khāai warag am wajapha wawí bāu-mam dui maach Por Cristoou khōsimjo wenūrramkhīrta amag khap apibat, ich magta jooinpakhamamkhīr.

⁵Pāar sīi mug jēb gaai chikhamnaan chogkha wenūrrūm khūnūjā, pāach pornoanau pāachig nem mag aawai ich Cristoouchata pāachig jaaubarmjo

am ipierraas waum khōsita waubat, maimuajā ajapha.⁶ Mag am ipierraas nem waauwaijā, sīi pāach aig oopaar aawaipai khaba, am meer awiajā ich agjo. Mamū mag nūm chan sīi pāach ajapha nem wau nūm oomkhīrpai khaba, Cristo chognaankha naawaita ichdeu khōsi simjo mag ajapha nem waubat.⁷ Sīi mūig eegar dich agdaujopai thūnūm khūn atheeta nem wau nūmjo khaba, maach Por Cristo athee wau nūmjo nem waum khōsita nem waaujeethū.⁸ Ya pārāu khaphū nūm, mūig eegar aawai sīi chikham chog wa chikham chog khaba arr awiajā, mūg atag paawai dichdeu nem ajapha waaujerrpierr maach Por Cristooujā maach dui ich agjo aju.

⁹ Maimua pāach chi porkha nūm khūnaujā agjo pāach chognaan dui aairaa abat, oob am dakhākhāujā aba. Khīir eyaa abat, pāran īchab pāach chognaan dui āba thum maach Por Ēwandam ūgthar chiraajem jua eegpai nūm. Jāg Jooi dau naan maachin thum agdaujopai thūnūm.

Khan jāg nūmuata mepeer dajēk aju aai nū

¹⁰ Hermanonaan, ya ābmiecha paawai muan pāragan, maach Por Ēwandamau ich juapa theeg deetarr pāach gaai simugta ideu pāach ubū paapibat a chirūm.¹¹ Cristo iek ȏkha nūm gaaimua Ēwandamau pāach dui nem ajapha waumatarra kħīir eyaanāa aata por ee wai nūisit, ich jāg soldaaun juurhi ee werbūan maawai ich thūag ich jierrnemta

jūapäaijemjo, mag por ee wai nūmuata ubū naawai meperagta uduur dich khūgurpiba aag.¹² Khan jāgwi mua mag chirū? Mag nūm aig sīi dichjom khūn duita werbūba naawaima. Maachin sīi mepeen chi khaigbam edjā eem magwe thūnūm duita werbū nūm. Makħuunauta mūg durr ich khaibagau khīsumjo simjā khaphūnaa, iek theegnaa amachta ūrpai thūnūm.¹³ Maguata muan pħaba pāragan, Ēwandamau ich jua theeg jierrnemjo deetarrta khajūajo jūabaput a chirūm, meperau khaibag ee dich mapiju ēkhacheewajā uu peerdhūm peerdūpħrūjii awi uu pāach garmuata podpūwi ich mag ubū nūisieg.

¹⁴ Muan maguata deeu ūwaai pāragan, ich jāg soldaaunau werbūan maawai amach khajūapai khu ee wayeunaa ajapha āi khōorjū dūnūsiejemjo, chadcha iekha nūmuata sīi ajap khīir khaug nūmjo abat a chirūm. Soldaaunau amach thūag amach thūrr gar jierrnem jūapäaijemjo, nem agchata waubat a chirūm, meperag pāach chig am ugua.¹⁵ Soldaaun werbūan wetaaggħamjo, ajaphata khīir khaug nūsits, maach peerdu auwi maach khōinaa apiejem iek jawaan wetaag.

¹⁶ Mamū mag nūm dui ich jāg soldaaunau ich thūag ich escudota ich na ua ahau aajemjo, pāraujā meperau pāach khaibag ee burrpiju ēkha nūmpier warag Cristo iekta thāraucha ȏkhanaat, maagħwai par meperau chookħiearrau pāach phiphiskham ōtdau

khīir phug bee thūnūmjo thūnaawijā, mag pāachdeu ukkanha durrumuata udūur pāach gaai papiba aag. ¹⁷Ich jäg soldaaunau ich por thūag casco jūajemjo, pāraujā Cristoou ḫu pāach peerdu autarr khaphūnaa ag khīirjugta jūa nūmjo wai nūsít, meperag pāach khūgurpiba aag. Magnaa ich Ěwandam iek ich Ěwandam Akharau pāachig khaugpitarra ta jūrr pāach espaarkha athat, aguata pāach garmua jūrr i dajēk aag. ¹⁸Pari thum cha mūchdeu jaau chirūmjo dich garmuata podpääigan, jeeub khaba Ěwandamagta jeeunaat. Ich magta irig jeeu wenūrrūmua ideu ich Ěwandam Akharagta pāachig jaupibat, jäga Ěwandamag jeeuju aai nū. Khīir khaphū abat, eeu būur abarm gaaimua khāijā Ěwandamag jeeumapha adukham. Magju khāai phaba irigta chaigpamamua jeeunaa īchab tagam khūun thum durrpierr Cristo iek ukkanha nūm khūun kōitjā jeeunaat. ¹⁹Mū kōitjā īchab jeeubat, Cristoou maach peerdu aaujem iek òrag jaauwaijā khīirjug khaphū ichdeu iekhapim khōsimta mūrūg jaaumam-khīir, maagwai jäga mag warr òrau amach peerduju aai nūmjā khaugba narrta ya īsin Cristoou òor peerdu aaujem a jaauwaijā ogkhaba iekhaag. ²⁰Cristoou ich jūrr mū chogphīwi mūg maach

peerdu aaujem iek jaau chirūm atheeta mūun mūg amau mū preso wai nūm. Magtarr aawai mūig cárcel deg chirūmuajā warag ichta òrag khap amkhīir ogkhaba jawaaggā mū kōit jeeunaat keena.

Ābmiecharam salud

²¹Maach khodam maadeu daipiinaa mūg maach Por Cristo iek jaau nūm phidag gaai ogdūba maach juag oo khitaajemuata mū mūg cárcel deg chirūmjā pārag jaauwimaju, ajapcharan ich Tiquicoouma. Irua jaauju īchab pārag mūig mū khani jäg chirū. ²²Mag pārag nem īghai-mamkhīrta mua i pāar aar pūi chirūm, maach mūig jäga nū a jaaubaimam ūrbaawai pāar khīir onee apieg. ²³Muan maach Ěwandam chi Ayau maach Por Jesucristo dūimua pāar chi hermanonaan thum khōinaata wai naapim khōsi chirūm. Mag nūm dūi īchab thāraucha ukkanha naawai pāach eejā thum agdaujo chikham kha khōsi apim khōsita chirūm. ²⁴Mamū mag pāar appai khaba, ar maach Por Jesucristota ogdūba thāraucha khōsi aajem khūun thumta Ěwandamag ḫu wai sīepim khōsi chirūm.

Magdampai ajim pārag jaau ig chirarr. Ayoo keena,

Pablo

FILIPENSES

Pabloou Filipopienag ēsap phā deepuitarr

Chi phātarr. Chamug carta īchab ich Pablo Roma phobor ee preso si-mua phātarrau. Mug ēsap phājū nawe ya diez añosjo sīejim aajem Pabloou ichdeuta nacha am aar Cristoou maach peerdu aaujem iek jaauthurtarr. Mag i Ėwandam iek jaauthurtarr khab am khōs nūm khai, Hechos 16:12-40 jūrwi ag gaai thārbat.

Maimua ag khur ya biek thārjupam Ėwandam iek jaau nūrraawaijā ichdeucha am oothurjim (Hch. 20:5-6). Mamū mag Roma phobor ee preso sīsierr aigmua años jayap sīejim aajem, būurjā am dui ooba. Mag ooba dūrruu narr aawai Pabloou khīirjuawai ya amach garmua ich khīir okhoobapūimpīi khāijā sīejim (4:10). Mag nūm ee Filipomua Epafroditō barchejim anaabá, aram khūunau ich Pablo athee ofrenda deepuitarr dui. Magbaawai Pablo deeu khīirdam onee aadejim aajem. Chi Epafroditojā urumua peer meejim anaabá. Mor mas sīewi monaaubaadeewaita deeu Pabloou am aar i pūjim aajem, chamug cartadam dui (2:25-30).

Chijā khūun atheeta phājī. Filipopien peer amach thumta judionaan khabam khūun ajim aajem. Am chan paraam khūun khabajim aajem, pari mag durrumuata ofrenda jūr phie nūu ajim aajem, hermanonaan Jerusalen-pien dau aphū khittheem khūun athee (4:16; 2 Co. 11:9). Pabloou chi Filipopien athee mug ēsap phāawai chan sīi deeum khūun aramjo iek phithurg aadephūm gaaimua am dui iek euduag khaba, sīi khajapha ich khapkhuun ichdeu oojem khūunagamjota phājim.

Khan jawaag ajī. Mag Filipopienau ich athee phatkondam jūr phie nūu awi deepuitarr aawai, onegau ag paar amag uu ajim aagta phājim (4:10-20). Maguata cárcel deg sīerr āba, í onee chirajim a sim. Biek khapan mag ich onee sīerrta mug ēsap gaai jaau sim (1:4,18,25; 2:2,17,28-29; 3:1; 4:1,4,10). Mag maach onee aju aai nūm a sim dui nem khīir pogkheta jaau sim; mamū ūrcha jaauphi simūn, mūig eegar nūwejā jäga wenūrraju aai nu a simūn.

Salud

1 ¹Hermanonaan, pastor-naan, pastornaan juag oojem khūun, maimua thum Filipopien Jesucristo iek ukha nūm gaaimua maach thum ābam bi eemjo khodkha nūm khūun:

Mūun Pabloou. Muata pāar thumaam khūun athee mug ēsap

phā chirūm. Timoteota mu daumai sim, mu duita āba Jesucristo chogkhanaa i athee phidkha sīewai. Maagwai maach numiim khūunauta pāach thumaam khūunag saludaanaa uu naapim khōsi nūm. ²Mag gaaimua maach Aai Ėwandamag jeeunaa maach Por Jesucristoogjā jeeu nūm, pāar

uuu wai nūm dui īchab khōinaa
wai wenurramkhīir.

**Pabloou chi ukkanha
durrum khūan kōit
Ēwandamag jeeujerr**

³Muchdeu pāar khīirju ahau-khampierr Ēwandamag uu ajim a chiraajem pāar kōit. ⁴Mag Ēwandamag jeeuwai pāar gaaimuata warag mu thāar onee aadeejem, ⁵maach peerduajem iek jawaag maach thum ābam phidag gaipai naawai. Mag warrcha pāachdeu i iek ukkanhatarr aigmua pāraujā mag phidkha phobaaderr, īs ewag pa-wiajā ich mag maadeu ogduba wenurrum. ⁶Mua khaphū chirūm, ichdeu jäg pāar thāar chi iiurig paapūitarroj ichdeuta warag pāar khīirjugjā bāaupiju, Jesucristo bee nūm ora ich phidag waumkhīir. ⁷Mūrūgan pāarta mu thārau. Maagwai pāar gaaimuata Ēwandamagjā ich mag onee uu ajim aji aai chirūm. Pāarta muig mu dui cárceļ deg āba nūmjo nūm. Mua thethemnaan na maach peerduajem iek kōit iekhaawaijā pārauta mu ipierr dui ag kōit iekha nūmjo nūm, jammua pāachdeu Ēwandamag jeeu durrum gaaimua. Pāran warp nūm, mamū Ēwandamau mūrūg phidag deetarr pārau sii muchig appai deeba, uu pārau dui mu juag oo nūm, irig jeeu nūmu. ⁸Jesucristoou pāar khōsi simjo muajā pāar kha khōsi chitūm. Mua mag chirūm aig Ēwandamau khaphū sim mu seukhaba chirūm.

⁹Maguata mua warag pāar kōit Ēwandamag jeeujem, pāach wir aigjā warag ūrcha agdaujo

chikham kha khōsi amkhīir; maagwai khīirjug paraanaa Ēwandam dau najā jāga wenurraju aai nu a khaugphomam dui ¹⁰nem aai khabamjā isegnaa nem ajaphampaita waumkhīir. Mag amūn magan Cristo beem edjā pod ābmujā “Pāar khaigba naajim” abaju. ¹¹Mag amūn magan īchab ich Jesucristoouta pārag nem ajapham pom waau khaugpiju. Örau pāar mag oobaawai amaujā īchab Ēwandamag jeeumamua, “Ūuta pua am jäg phe wai chirūm; pūjom chan chukhum” a iekhaju.

**Pabloou cárcel deg simua ich
onee chiraajerr jaaupuitarr**

¹²Khodamnaan, mua pārag khap amkhīir jaaukhim: Mūg amau mu cárcel deg pūibapāai-wai ūraun tag mua Ēwandam iek jaauba ich jäg chirsijupi ajierram. Mamū mag khabajim. Ante mag-tarr aigmuaata maach peerduajem iekhan warag aaiduā khaphii aadem. ¹³Mag gaaimua muig soldaaun pom thūnūm dūimua bithurgam khūunaupa thum khakhapdo thūnūm, Cristo iek jaau chitūm gaaimuata mu mūg preso wai nūm. ¹⁴Mamū hermanonaanau oo nūm, mu cárcel deg chirūmjā Ēwandamau mu chig apiba wai sim. Mag gaaimuata ūrcha i iek ukkanha nūm khūunaujā warag khuphīiuwia ogkhaba, dui i iek jaau nūm. Amau khaphū nūm, maach Por Cristo amach dui siewai irua udūur am amach appai deebaju.

¹⁵ Mag Cristo iek jaau wenurrum ee, ãaur khuunaun muug chirum oowia, mu khayau amachdeuta ajapcha jaau num awia jäg wenurrum, chikham dui khujurpaim iekhau. Magarrau ãaur khuunaun chad magjä khiijuba, amachdeu Cristo khosi num gaaimuata jäg jaau durrum. ¹⁶⁻¹⁷ Ar mag Cristo khosinaa mujä dau aug khaug paraa num gaaimua jaau wenurrum khuunaun khaphu num, Êwandamauta muug wai sim maach peerduajem iek jaumkhii. Mamu ãaur khuunaun chan chadcha jaau khosi khabamta juau oghompaita Cristo iek jaau num, sii örág amachta chi ajapcharam khuunaun amkhiirpai, magum gaaimua muug mu cárcel deg chirum awia warag kha oneg chukhu amkhii. ¹⁸ Mamu mu gaai mas khaba sim jäga amau jaau nu. Mûrûgan thum ich agjopai sim; jaaumapha jaauwiajä ichiita amau Cristo iekta jaau nñm. Mag gaaimua mûchpa onee chirum.

Mamu warag mu oneecha aju, ¹⁹ pârau jäg mu kôit jeeu durrum dui Êwandam Akhaar maach Por Jesúus khaigper autarauta mûchjä ïchab eeg oo sim khaphu chiraawai. Mag pârau jeeu num dui Êwandam Akharau mu eeg oo siawai muigmujä mu uu oberju. ²⁰ Mamu degolp mu pod oberba ich muug cárcel degpai thôowiajä mu gaai mas khaba sim. Sii mua ûrcha khosi chirumun muugau: Cristo duita ag na mûch chiraajemjo ubu chitam khosi chirum, thethemnaan na

i kôit iekhaawaijä inag chukhu iekhaag, mûch mag chirum oo-wia õrau warag Cristota tho iyuu amkhii. Amau chadcha Cristota mag tho iekhamun, amau mu thôopuwiwjä, monakha ober num dui ãba chirum. ²¹ Ùu monakha oberkhiinjä, ãba Cristo iek jaau num gaai paita puurba chitaju; mu thôobpuikhiin chará ajapcha sim, warre ich Cristo duichata chiraimaju aawai. ²² Mamu uu chig abaobernaa muug jëb gaai maach Por Cristoou warag ich iek ukhapimkhii i athee õor jürju aai chirum amun, mag chan mua jaauju khaugba chirum khan ata jaauju khai irig. ²³ Khar jäguita warag thoophem numijä am khosi aadeejem: thoophem âb Cristo aar chiranaa, thoophem âbmua warag i iek jaau chitaag. Mua khiijuawai Cristoou ich aarta mu aukhiin chadcha mu ajapcha akham. ²⁴ Mamu mua khaphu chirum ïchab, pâar gaaimua ideu mu ich jäg muug jëb gaai chitaju aai chirum. ²⁵ Mag pârau mûch ig num khaphu chiraawai muugwaiwe chan Êwandamau ûduur amag mûch thôopibajujä khaphu chirum. Muun pâar ee maach Êwandam iek jaau chitaju, warag pâar ubu paaukhamam dui oneecha wenurramkhii. ²⁶ Mag Cristoou mu pâach aar monakha baarpibarm oobaawai pârau onee num iekhau, “Cristo, uuta pua jäg deeu i waibeewia maar ee pu iekdam jaau kheraichem” aju.

**Maadeu jāga aju aai nū Cristo
igar khaba nūm khūun dui**

²⁷Mūun mau pāar warp chirab mamū, muan pāragan sīta Cristoou maachig wenurrapi jaau simjota thum i ipierraa wenurrapim khōsi chirūm. Maagwai pod much pāar aar barba awiajā, warppaimua khāijā agtha pāach thumwe Cristo dui ubūnaa maach peerduajem iek jawaagjā o āba nūm anumta mua ūrm khōsi chirūm. ²⁸Ar maach igar khaba nūm khūunau pāach dui amachdeu ampierr awiajā oob ogkhamiet. Pārav magmūn magan magūm oowiata jūrr ewag khīrjuwia amau āsie, “Mukhūunaun chadcha nem jaau nūm paarta maadeu am dui jāg nūm, jāgan Ņwandamau jākhūunta peerdu auwia maachta isegju” a khīrjuju. Mamū mag awiajā, ich Ņwandamauta udūraa magpi siewai ²⁹oob ogkhamiet. Maadeun Cristo iek gaai ukha nūsie-waita irig uu ajim aajem; mamū agjo i iek jaau wenurrum gaaimua chikhamnau maach khaibag waauwajā īchab irig uu ajim aju aai nūm. ³⁰Pārav khaphū nūm, mūg maach peerduajem iek jaau wenurrum gaaimua ūrau maach igar khaba nūm. Pārav pāach daúa oojeejim, jāga aajeejī mu jam pāar dui chiraawai; īsjā pārav ūr nūm, jam pāar dui nūmjota mau mu duijā thūnūm.

**Jāga aju aai nū maachjo
Cristo iek ukha
nūm khūun dui**

2 ¹Chadcha pāar gaaimua mu onee chirūm, Cristoou-ta pāar khīr onee api siewai. Uu iruata pāar khōsinaa pāar khīr jāsenkhaajem. Pāach thumaam khūunau ābam Ņwandam Akhaar-pai wai wenurrum gaaimua khod ābamjo naawai uu pāar chikham daupiinaa dau aug khaug paraajā aajem. Magua mu onee chirūm. ²Mamū pārav mu oneechā apim khōsi nūm khai, thumaa o ābata abat, jūrr chikham ichaaurjā aba, agdaujo chikham kha khōsi, nem wawaagjā chipar chipar khaba, ābam khīrjugpai paraa. ³Pāach-deupajā pāach thonaa bigaum khūunagjā sīi pāach eugar ajapha ig iyūu amkhīrpai chan oob warag nem waumiet. Mag khāyau warag chikhamnaan igwiata, “Jā-khūunan chad maar khāaijā ūrpai naabma” abat. ⁴Nemdam waauwaijā oob pārav pāach atheepaita nem thumaa khīrjumiet. Magju khāai īchab dich khapeen duijā o ajapha ajuuta khīrjabat.

⁵Muan pāragjā, “Khīrjug ajaphata paraa abat” a chirūm, Cristoou khīrjuajerjo.

Í īchab Ņwandam aawai ich Aai dui āba sīejim, iwiir ābjā ūruu khaba. Mag sīejieb mamū, ich mag ich Aai dui āba sierram khōchgau irua ich khāidu ogdu pūamaphajā khabajim.

- 7** Mag khāyau mag
 Ēwandumkha sīrrta,
 ich ajaugjā igba mug jēb
 gaai beewia, parhoobam
 chaaidamjo thaabachewia,
 jūrr wounkha sīeichejim.
 Mag, sīi ich Ayag ich ȏdūraa
 phēethugpinaa ūor ee
 Ēwandum chogkhaan
 beejim.
- 8** Mag wounag pawia,
 wounaan ee sīeichewia, sīi
 chikhamnaanagta ȏdūraa
 ich d̄hi amachdeu ampier
 apijim.
 Mag Ēwandum ipierraam am
 khōchgau sīi ūor thōomie
 arrjo ȏdūraa pakuls gaai
 ich meerphe thōopijim.
- 9** Mamū magtarr jūrr
 Ēwandamau irig ichta
 thumaam khūun khāai
 ūrpai apiwia ichta tagam
 khūun khāaijā ajapcharam
 gaai thūrjim.
- 10** Maagwai thumaam
 khūnau Jesús khīrpheeta
 jīeporou phōkhakha aju:
 otarr khūnaupa ūgtharm
 magwe mug jēb gaaaim
 khūnaujā agjo.
- 11** Mag n̄muua thumaam
 khūnau i khaphū
 amach meukhīraucha
 irig, “Jesucristo, p̄uchta
 chadcha thumaam khūun
 Porou; p̄uchdeuta nem
 thum khap chirūm” a
 iekhamam gaaaimua, īchab
 ich Ēwandum chi Aaipata
 mag tho iekhaju.

Jāga wenūrraju aai
 n̄u Ēwandum iek
 ȏkhabam khūun ee

12 Cristo gaaimua khodam-
 naan, mua pāar daupii chitūm.
 Mua kħiircha pāachig Ēwandum
 iek jaau chitaawai pāachdeu m̄u
 ipierraal narrjo, magan m̄u mau
 warp chirūmjā igba warag ich
 jāg ȏkhanaat. Maach Ēwandum
 na nem khaigba wauju okho sīi
 maach peerdūajem iekta warag
 pāach ee ūrpai apiju ēkhabat,
 mag wenūrrūmua ubu paaukha-
 maag. **13** Magaag athee ich Ēwan-
 damauta ich khōchagpierr pārag
 mag nem waupim khōsi api sīewai
 ichdeuta pāar juagjā oojem.

14 Mag pāachig nem waupi sim
 waauwaijā, warag onee pāach
 wir aig chipar chiparjā aba, khū-
 ta waubat, **15** daumaa ābmuajā
 pāachig iekhapiju chukhu, mug
 ūor khaibag thūnum ee khaibag-
 jā chukhu Ēwandum chaainkha
 wenūrramkhīir. Pāar magta we-
 nūrrūm, magan mug durr ich
 pekau pomgau edau khīeo sim
 eejā pāar edjā ee phīdag phuphup
 thūnumjota wenūrraju am ee,
16 jāga Ēwandamau maach thāar
 chi iiurig paapäaijē a jaau wenū-
 rrūm gaaaimua. Maagwai Cristo
 beem edjā m̄uchpa pāar gaaaimua
 onee chiraju, m̄uch par phidkhaba
 abarm khaphū chiraawai. **17** Mua
 pārag Ēwandum iek jaautarr gaa-
 aimua, uu pārau āba irua nem khō-
 simta wau wenūrrūm. Maagwai
 ich ag iek gaaimuapai amau m̄u
 thōoju akhiinjā, būurjā machagjā
 igba ȏdūraa mua m̄uch thōopiju.

Magbarmua muajā pārāu nem wau nūmjo, ichdeu khōsim nemta muchdeujā wau chirūm khaphū chiraawai, mag mū thōokhiinjā mūrūgan ḫu kherūm. ¹⁸ Maagwai mū mag thōkhiinjā mūn muchin onee chirūm. Oob okhīrjuu amiet. Mag khāyau eeu degolp mū magwiajā pāachta warag oneeta abat.

Timoteo Epafroditō dūi

¹⁹ Maach Por Jesuu khōs amūn, muigmua jopcha mua pāar aar Timoteo pūiju, pāar oon mamkhīir, mag pāar oothurwia pāar jāga nū a jaaubaicheewai muchjā onee chiraag. ²⁰ Muchdeu pāar khīrju chirūm dūi tag i denjo pāar khīrju nūm khūn chukhu aawai, Timoteota mua pāar aar pūiju. Jägdamauta chadcha pāar ḫu wenūrramkhīrjā ich khod ābam khūn atheemjo aajem. ²¹ Tagam khūnan sīi amach wir aigpaita khīrjuajerram. Mamū mag sīsidūm Jesucristo athee nem wauju khīrjug chan būrjā khīrjubamjota aajerram. ²² Mamū pārāu khaphū nūm, í warm khūnjo khaba khitūm. Maar āba phidkha wenūrraajeewaijā, iruata chadcha ich aajio būrjā mū bū ogdūba ich mag āba maar maach peerduajem iek jaau wenūrraajeem. ²³ Magua, ya amau much sīi obeerpūju wa thōopūju a ajapcha khaphū aadeewai iita mua pūiju a chirūm, pāar oon mamkhīir. ²⁴ Mamū maach Por Cristoou muigmua much ḫu obeerpūiwia muchdeujā jophee pāar oon maju khaphū chiraawai

much chan mua ajappai khīrjuba chirūm.

²⁵ Mamū ichiita muugwaiwe mua deeu pāar aar maach khod Epafroditō pūiju. Pārāu mū juag oomkhīrta i pūitarr aawai chadcha irua ḫu mū ipierr maach Por Cristo iekjā jaau wai khitanāa woun atheemjo ag kōitjā warag khaigper iekha khitaajem. ²⁶ I iek ya irua pāar thumaa oom khōchag chirūm aajem. Ichdeu maumua ūurwai, mag i mor machpatarr pāachdeu ūrtarr gaaimua pārāu i khīrju nūm anaawai, ichdeujā īchab pāar khīrju sim. ²⁷ Chi mor mas aan iin chadcha mor machpawia peer meejim. Mamū Œwandamau ḫu i eeg oowia monaupūijim. Maata Œwandamau mag i eeg ooba ḫdūraa meepimuan, mūn okhīrjug pooma chirsikham. Mamū ḫu i monaau atham gaaimua Jooirau muchpta eeg oojim, mag i bū ḫuakharr oowia gaai machag chirarr warag atcha okhīrjug pom apimaaugau. ²⁸ Mag i mor mas sīerr gaaimua pārāu i khīrju nūm muchdeujā khaphū chiraawai, jopkhaa pāar aar i pūim khōchag chirūm, í deeu monakha barbaimam oobawai deeu pāachjā thumaa onee amkhīir. Ya mag í ḫu barbaimawai muchjā tag okhīrjug chukhu chirsiju īchab. ²⁹ Mua i pūibaawai, chadcha maach Por Jesucristo gaaimua maach dūi khod ābamjo naawai, onee pāach ee i baarpi athat. Maimua jägjom khūn wounaan pāach eebaarwai īchab wajapha i dūi nūmjo abat mag dūjā. ³⁰ Chadcha ichdeupaita peer

ich khīrau ich thōopijim, Cristoou nem waipi jaau sim ipierraam am khōchgau. Maimua īchab pārau pāachdeucha mū juag oom khōsi durrumta warp nūm gaaimua pod ooba aawai, jūrr ichdeuta garpapa am khōchgau peer meebar mū gaaimua. Maguata muan pārag onee pāach ee i baarpi athat a chirūm.

3 ¹Jesucristo gaaimua khodamaan, pāar maach Por Jesucristo dui naawai deeu pūaba onee abat a chirūm.

**Nem wau nūm gaaimuapai
chan pod dich peerdu aubam**

Cha mua phā deepääigpam iekhan nawe mūchdeu pārag phā deepūitarr iekpai. Mamū mūchigpain ūu kherūm, mag ich ābam iekpai awiajā. Ichiita pāar athee nem ajaug sim, chikhamnag udūur pāach khūgurpimaaugau. ²Mag mua jaaupūyaaggpamūn mūgau: Khīir khaphū abat, ar ichkhumjo nem seunem nem khaigbamta jaau sīerrjeem khūun dui. Jākhūunan sīi amach mor ārmienau. Amag chan ar dich wir aigpai am denjo dich khakhua dauchachba nūm khūun chan Ēwandam chaain khabam aajem. ³Mamū par amach iphithur mag wenūrrawiajā oob am ipierraam amiet. Maach mor ūrpain ideu sīi dauchach paar sīsid awiajā, maach thāarta khaigba sim chan parta i chaainau aju. Mag khāai maachin chad i chaain chaarpama, chadcha ich Ēwandam Akharau jaau simjo thārau-cha irig jeeujeewai. Mag jeeu

wenūrrūmuata maach onee naajem, Jesucristo maach kōit meebar mū gaaimua Ēwandamau maach ich chaalinkha wai siawai.

⁴Mamū ūaur khūunau chan magba nūmta sīi aman chadau ūor ajapham khūunau a jaau narrjee aajem. Amagan sīi dich mor dauchachnaa nem ajapham wau nūmuata Ēwandamau maach ich aar aaujem aajem. Mamū chadcha magūm gaaimuata maach ūgthar obeerjeekhiin, magan mūuta am khāaijā entercha oberju. ⁵¿Khan jägwia magkhajī? Ūrbat, pārag jaaukhim: Mū dennaanan amach numwe judionaan chaar ajieerram, warrgar maach jooin Benjamín khararr ag chaain ewagam khūun den. Būurjā amach jooin i pūaba wenūrrarr aawai, mūjā ich mag bāaupūjierram. Būruuwe autarr agtha ocho diaspai chirūm ee, warr jooinau jaaujerrjo mū meheudam phūurbichphūjierram. Maagwai mūjā agtha mūch thūr okhooba, judío charau. Mūun īchab fariseo ajim, Ēwandamau Moiseeg ich iek phāpitarr iek ajapcha ūrkhaajem khūun eem.

⁶Mag Moisēu phā pūatarr iek mūchdeuta mūch khapeen khāaijā ajapcha ūrkhaajerr aawaita jūrr Cristo iek ūkha nūm khūun ēudeejā mua ēkhaajeejim, am khaibag wawaag. Mag Moisés iek mūchdeu ajapha ūrkha chitarr gaaimua, ni ābmuajā mū igwia mū eugar khaigba nem īgkhaba aajeejim.

⁷Ich mag jaar mūchdeu khīrjuawai magūm thum ajaphamjo khaphū chitarr chan īs jūrr būurjā

maadeu nem igbata sīsidūm.⁸ Warran mūun chadcha magumug ee chitajim. Mamu maagjerr īsin jūrr mūun Jesucristo deneu. Iita mu Porou. Tag ijo nem ajapham chan chukhum. Úgthar oberaag awi warrgar muchdeu nem wau chitarr, īs mugnaa oowai chan būrjā maadeu nem igbata sīsidūm. Ajapcharan sii mag much khōchagpierr nem wau chitarr thum mua isegjim, jūrr Cristo denkham khōchgau.⁹ Mūun īsin Cristo dūita chirūm. Mua mag chirūm chan, mag sii muchta ajaug chirūm awia khaba, ni Ēwandamau ich iek Moiseeg phāpitarr iek muchdeuta ajapcha uirkha chitum awiajā khabam. Mua mag chirūmān, Cristo iek thāraucha ukhabarm gaaimua Ēwandamau mua nem khaigba wautarr thum chugpaabapääi-waita mag chirūm. Dichdeu nem wajapha wau nūm gaaimuapai chan pod dich peerdu aubam. Magju khāai Cristo juu eeta ich akhaardam joothu sīubarm wounan chadau thāar ajapha chirsim aajem Ēwandamau.¹⁰ Muan Ēwandamagta warag muchig ajapcha Cristo khaphu apim khōsinaa īchab Cristo iipi autarr ag juu theegta muchig deepim khōsī chirūm; magbaawai mua i denjo gaai machag āwatju aainaa īchab ijo thōju akhiinjā, warag thāar phīuwia khīirjuba thōog.¹¹ Mua khaphu chirūm, mu mag aphuu akhiinjā, ichiita Ēwandamau mu akhaardam mag jēbdeg sīepiba ich aar auju.

Cristoou ichjo ajapha amkhīrta maachig jaau sim

¹² Mua mag chirūm chan, mag ya muchdeu thum jaau dichdimamjo muchta ajapcha chirūm aba chirūm. Mug chirūm aiguin mūun agtha ajapha aju pooma waaur chirūm. Mag chirab mamu ajapha ajuuta ēkha chirūm. Cristoou ichjo amkhīrta ichdeuta nacha mu jūr autarr aawai agjo āba ag khīrjugta ogdūba wai chitumua jūrr ich simjo ajapha ajuuta ēkha chirūm.¹³ Keena, Cristo gaaimua khodamnaan, mua chan pārag, "Ya mūun īsin chadau muchdeu ig chirarrjo ajapha chirsim" aba chirūm, agtha thum Cristoou jaau simjo khaba chiraawai. Mag agtha ajapcha khaba chirab mamu, ya warrgar muchdeu nem waaujerr chan tag khīrjuba chitum. Magju khāai mu khīrjungan, āba khanta mua Cristo athee waubaawai i dawagaa abarju khai anaa irua nem khōsimpaita wauju khīrju chitum.¹⁴ Maagwai mug atag ya ich sim aarcha barbaimaawai muchdeu mag ich dawagaa nem wau chitarr jūrr Ēwandamau mu dui ajaphanaa ich dui ich mag mu wai nurraju. Mamu mag maach úgthar oberju ayaa amkhīr Jesucristo meebamua chan ābjā Ēwandamau auba aajeekham.

¹⁵ Maguata pāarjā ar mu denjo Ēwandam iek ajapha khaphu nūm khūunan magta khīrjuju aai nūm. Mamu ābmua khāijā pāar ee ich ajaug phewia ya iin thum ajapha chiraawai ich ajaug

paapääig chan tag nem ajapham wauju igba chirum amun, ich Ewandamaau īchab irig mug jēb gaaiwe chan agtha i thum ajapcha khaba sim a khap apiju. ¹⁶Mamū mua mag chirum: Maadeu dichdeu nem khaugtarrpierr khīirjunaata nem wauju awijā jaauju aai nūm, būurjā khaugbam khūn denjo nem parhoob wauba.

¹⁷Khodamnaan, pārau mū jua eerpanaa mū denjota abat. Magnaa īchab pāar ee maach wenrraajerrjo wenrraajem khūn oonaa agjo ajaphata nūrrjee abat. ¹⁸Muchdeu nawe pāachig jaaujem iekpai īsjā deeu pārag jaaukhim: Öor khapan ar maach ee ukha nūm ukha nūm ajem khūn thum chan chadcha chi ukhaajem khūn chaar khabam. Jākhūnan jāg amach parhoob wenrrum gaaimua sīi dau theeg chukhumjota thūnūm. Amagan sīi parta Cristo pakuls gaai thōtarrjo aajem. Ar mag khīirju nūm khūn oowaita thāar eepain bīe chiraajem. ¹⁹Jāghum khūunaun sīi parhooba amach o khōchagpierr nem wau nūmta, ajaug ūrpai sisidum aajem. Mag nem khaigba wau nūm awia chigaa ajojoopaijā khaba, warag amachta tho iyū aajerram. Amau āba mug jēb gayam nempaita khīirju nūm. Mamū magum paar Ewandamau khīmie durrta am barkhūniphiu, ich mag dau aphū wenrram-khīir. ²⁰Mamū maachta ūgtharmpeen khaju khūn aawai maach durran ūgthariu. Maagwai pod warm khūnjo mug jēb gaaim nempaita khīirjuju aju khaba

nūm. Maachin āba maach Por Jesucristo maach peerdu autarr ūgtharmua beeta oo nūm. ²¹Mag ich pierrum edta ichdeucha ich iiu aawai maach mor mug maadeu nem igmap simjā ich denjo ajaug paapuiju. Nem thum thūnūmjā ichdeuta ichdeu ampierr aju aai sierraawai ich ag juapaaupai irua chadcha sīi maach eu meeþuimjo aju.

Cristo iek ukha naawai oneeta wenrraju aai nūm

4 ¹Khodamnaan, mua pāar jāsenenaa pāar khōsi chitawai pāar oon mam khōchaaga chiraajem. Ajapcharan pāar gaaimuata mūn onee chiraajem. Mua khaphū chirum, pārau chadcha maach peerduajem iek ukhatarr aawai par mū phidkhabajim. Jāg pāarta mua khajapham nemjo Cristo athee gan autarr gaaimua mū onee chirum. Maagwai ich mug ēsap gaai thum muchdeu pārag jaau chirumjo ich jāg ubu nūsit, uduraa maach Por Jesucristoogta pāach juag oopi nūmua.

²Much ūphūuin khū ābam khūnagamjo mua mag chirum, Evodiaag, maimua Sintiqueejā agjo: Chadcha maach Por Jesucristo kharannaanjo khōinaa nūsit, ichdeu api simjo. ³Maimua pūjā, much khapeer ajapham, īchab maach peerduajem iek ee-mua būurjā ogdūba nūrraajeewai purugjā jākhūn ūuin wawibā a chirum, tag ich jāg wenrram uguia. Mua öor ee maach peerduajem iek jaau chitaawai jākhūn

uuinauta Clemente d̄himua tagam kh̄un agjo m̄ d̄hi āba wenurrarr kh̄unpa m̄ b̄ ogduba d̄hi m̄ ipierr jaau durraajeejim. Mag m̄ d̄hi wenurrarr kh̄un th̄r ya ūg-thar Ēwandamau ichdeu peerdu aumam kh̄un th̄r phākhamaajem ēsap gaai īchab phākha th̄nūm.

⁴Maach Por Jesucristo pāach d̄hi sīejem kh̄irjuwia onee abat. Úmaai ph̄aba pārag jaau chirum: ¡Onee abat! ⁵Maach Por Cristo ya beeimū sim khaphu, oor dakhīir agpierraata wenurrathū; pāach khapeenjā chig aba, sīi warag chikham dau aug khaug paraata abat. ⁶Pāach phithurg waauwai oob okhīirjuu amiet. Mag khāyau warag mag pāach phithurg au wenurrum thum Ēwandamagta jaaubaphit, irig jeeumamua. Mamu mag jeeumamua īchab pāach iek ūurjem paarjā irig uu ajim abat. ⁷Pārau cha mua jaau chirumjota amūn, magan Ēwandamau pāar okhīir-jug meeupiju. Pāar Jesucristo d̄hi naawai phithurg auwiajā īchab ichdeuta pāar khōinaa wenurrapiju. Mag pāar khōinaa wenurrum chi ukhaba nūm kh̄unau pod khaugba aajem, jägata pāar mag naisip nū.

Órau oowai uu ajojoom nemta wauju aai nūm

⁸Khodamnaan, ābmiecha paawai mua pārag magkhim: Órau ajapha pāach eugar ig iyūu am-khīir, thumaam kh̄un dakhīir būurjā seu chukhu āba chadam iekpai iekhajuuta kh̄irjubat.

Íchab jägata Ēwandam dau na-jā nem ajapha waujuuta āba kh̄irjubat, pekau wauju kh̄irjug-jā chukhu. Magnaa kh̄irjug paraa aajeethū īchab, jāga abarm gaaimuata ūrag pāach daupii apiju nū, būurjā pāach eugar īghaju kh̄un chukhu aag. Mua thum pārag mag chirumūn mugau: Pāachdeu nem wau nūm oowia òrau amach odegpai khāijā, jāgan chadcha uu kherum ajojoom nemta āba wauju kh̄irjubat. ⁹Pārau pāachdeujā khaphu nūm mua pāar ee maach Ēwandam iek jaau-baimaawai pāachdeu ukhatarr. Thumaam kh̄unau mu iekha chitum ūrwia mu oojierram, jāga mu pāar ee chitajī. Ich jäg mu pāar ee phāurdū chitumua nem wau chitum oojerr thumaa pāach-deujā mu denjo abat. Pāar mag wenurrumūn, magan ich Ēwan-dam maach khōinaa apiejemchata pāar d̄hi nūrraju.

Ichig phatkhon deepuitarr paar Pabloou uu ajim atarr

¹⁰Maach Por Jesucristoog uu ajim a chirum, deeu pārau mug māch dau ee aug khaugbarm paar. Chadcha pārau agtha uu māch kh̄irju durrum khaphu chiraawai mu onee chirum. Mag chirum aig chan mag pārau ya tag mu igba naajim aba chirum. Mua khaphu chirum, pārau mu juag oom khōsi du-rrumta, sīi wir aiguimjo khaba aawai, pod nawe mu juag ooba naajim. ¹¹Mag chirum aig chan mag sīi māch dau aphū chiraawai pārau māchig nem dedee

amkhiiрjā khábata mag iekha chirum. Mūun mug chitumun, parhooba nemdam būruum dui awiajā magum aba chitum. ¹²Mūun ya parhoobata khaugwi chitum. Būurjā muchdeu nem ig chirum chukhu chirum aigjā nem khīir thum paraamjo chiraajem. Jāsoo chirum aigjā biwaa chirum dui āba chitum. Khar muchdeu nem ig chirum atcha sob wai chiraajem; wa khar magbaju, jūr būurjā chukhu chirum awiajā okhīirjuu oo chiraas khaugba chitum. ¹³Mua chan much dau aphu chitajujā khīirjuba chitum, magum āwat chitaagjā ich Cristoouta mūrug juapá dee-jewai. ¹⁴Mag ab mam, pārau mu juag ooju aai khaba naajimjā aba chirum. Ante սuta pārau mu juag oob khaba oojierram.

¹⁵Filipopien, pārau pāachdeujā khaphu nūm, ar mu pāar ee Macedonia durr Ņwandam iek jaau phuurdū chitawia jūr deeum durr jaau chiraimaawaijā, maach khodnaan tagam khūnau deephi iba nūm ee, āba pāraupaita pāachdeu Ņwandam iek uu khaugtarr paar awi mūrug phatkhonjā deephiijerram. ¹⁶Ag najā agtha Tesalónica chiraawai, pāachdeuta kharii uu mūrug phatkhondam much nemdam ig chirum athee deephi nūm mua aaujeejim. ¹⁷Āba sii pāar juu eem nem aum khōchgaupaijā khábata mu mag iekha chirum. Mua ūrcha khōsi chirumun, īchab pārau mūrug nem dee nūm paarjā jūr ich Ņwanda-mauta pārag ag khāyau nem ajapcharamta deepim khōsi chirum.

¹⁸Uu ajim keena. Ar pārau mu athee Epafroditu gaau phatkhon deephiitarr thum uu agcha kherajim. Ajapcharan muchdeu ig chirarr khāyaujā ūruchata pārau deephiijerram. Jāg pārau mūrug phatkhondam deephiitarran Ņwandamau oowajā uu kherum, ichigchata deebarmjo aawai. ¹⁹Jāg nūm jūrran, pāachdeu nem ig nūmpier maach Ņwandamau pārag ichdeu nem thum jūa sim eem būurjā īgkhaba, deeb khaba deeu, pāar Jesucristo denkhanaa i iek սka naawai.

²⁰Ichpaita maach Aai anaa maach Ņwandamau. Ijom khūn chan tag chukhum. Maagwai irigpaita thumaam khūnau mug atag pawiajā ich mag uu ajim aju aai nūm.

Pabloou amach saluddam deepi jaautarr

²¹Jesucristo gaaimua thum Ņwandam chaainkha thūnum khūnag mua salud deephi chirum abat. īchab maach khodnaan mūig cárcel deg ūiba mu oo khūrrkhaajem khūnaujā pārag salud deephi nūm. ²²Maimua tagam khūn thum muig agjo Ņwandam iek սka durrum khūnaujā amach thumaam khūnau pārag salud aajem. Mam, ūrcha pārag salud deephi nūm, Jesucristo gaaimua maach khodnaan mug Roma durram rey deg phidkhaajem khūnauta pārag salud deephi nūm.

²³Mugdampai ajim keena, mug ēsap gaai pārag jauphim ig

chirarr. Pāar kōit maach Por pāar үүү wai nūrramkhīir. Ayoo
Jesucristoog jeeu chirum, ichdeu- keena,
ta pāar dui ogduba ich mag

Pablo

COLOSENSES

Pabloou Colosapienag ēsap phā deepuitarr

Chi phātarr. Chamug cartajā īchab Efesios dui Filipensejo ich jooi Pabloou cárcel deg simua phātarrau (1:24; 4:18). Āb sim īchab cárcel deg simua agjo ichdeu Filemonag phātarr. Mag jooi Filemón Colosapierr ajim aajem. Mūkhūun carta thum jayapwe Tíquico Onésimo dui puiwi am gaau deepuitarr (4:7-9).

Chijā khūun atheistta phājī. Pabloou ūurwai Colosaam iglesia ee maestronaan anūmta sii seukha nem jaau nūrrejem khūunjā nūm ajim aajem. Makhūunau ag eyaajā khaba sii parhoob nem jaau nūmuu uu chadcha ukha durrum khūundam warag khaibagta wau wenurrajim anaabá. Magta Pabloou Colosapien chi ukha durrarr khūunag mug ēsapdam phā deepuijim aajem, mag nūrrejem khūunag uduur amach khūgur aum uguia.

Amau jaauwai Cristo iek ukha nūm khūnaujā angelnaan chi thierrnaan ūgthar nūmugta jeeuju aai nūm a jaaujeejim anūm. Mag nūm dui īchab dich meheujā phūurbichcpinaa tagam ley Moiseeu phā phatarrjā ūrkhaju aai nūm ajaejim aajem. Mamū magpajā khaba, amau nem khaigbacha jaaujerran, òrag jaauwaijā Jesú chan Ēwandam khaba sii angeljopaita sim a jaaujeejim anaabá, warag i serbiibag phe nūm iekhau.

Khan jawaag aji. Mag sii nem agchajā jauba nūrrejem khūunag uu maach peerduajem iek ukha durrum khūun khūgurpimaaugauta Pabloou amag ajapha jaaujim, jāga sierrú Cristo maimua khani jāgjī mag Cristoou maach köit (1:15-23; 2:8-3:4). Biblia gaai libro khapan thūnūm gaai mag iek jurkhiin, mug Colosenses gaai jaau sim khāai ajapcha jaau sīsidūm oobaju.

Mug carta Colosapienag deepuitarr thūurwai peer Efesopianag deepuitarrjo paimuu sim, khīirjug dakha naawai. Mag naab mamū, chi tema chaar amau jaau nūmūn khīethuupai sīsidūm. Efesios gaai chi carta enter oowai, jāga maach Cristo iek ukha nūm khūunta i morkhanaa i iglesiakha nū a simta jaau sim. Maimua jūrr mug Colosenses gaai jaauwai, Cristo Ēwandamkhanaa ichta mag iglesia Por aawai ichdeupaita òor ich aar oberju ayaa apiejem a sim.

Salud

1 ¹⁻² Mūhn Pabloou, ich Ēwandamau khōsi sierrjo ich Jesu-cristooucha ich i jaaumkhīr jūr autarr. Muata mug ēsap phā dee-phī chirūm, Colosas phobor ee Cristo iekta ogdūba ukha durrum

gaaimua Ēwandam ūorkha nūm khūunag. Mua pāar köit maach Aai Ēwandamag jeeu chiraajem, uu durrcha pāar eeg oonaa pāar khōināa phe wai sīemkhīr. Maach hermano Timoteo muig mu dui sim; i iek iruajā pārag salud aajem.

Pabloou chi ukkan
durrum khuen koit
Ewandumag jeeujerr

³⁻⁴ Mau marag jaauchewai mag pārau Jesucristo iek pāachdeu thāraucha ukhatarrta ogduba ukha nūm dui īchab thum Ēwandam ūorkha thūnūm khuen duijā agdaujo kha khōsi nūm a ūr naawai, pāar kōit maach oraa nūmpierr Ēwandumagta uu ajim a durraajem, ajapcharan maach Por Jesucristo Ayagma. ⁵ Marau khaphū nūm, mag chadcha thum agdaujo wir aigjā pāach khapeen daupii nūmūn, pāachjā thum Ēwandumau ich aar auwi ich mag i dui nūsiju khaphū nūm gaaimuata mag nūm. Warrcha chadcharam iek pāachdeu ūrwi uu peerdu nūsierr edwe Ēwandumau pāach ich dui mag phe aujujā khaphū ajierram. ⁶ Ich jāg pāachig jaaubaawai pārau ukhatarr iekpaita īchab deeum khuen eejā durrierr aaidūmam. Mag jaaau nūm ūrwi ukhamam khuenjā khapaana paaukhamam dui īchab ūor pooma warr amach khaigba wenūrraajerr khīrjug isegwi ūor wājāunag paaukha thūnūm, ich jāg uu Ēwandumau chadcha ich garmua maach khōsi aajem iek jaaau nūm ūrwi pāachdeu ukhatarrjo. Pārau khaphū nūm, mag Ēwandumau ich garmua maach khōsi aajemūn chadcharau. ⁷ Ich magta maach khodam Epafras maadeu i iigjemua pārag jaaujim, pārag ich mag iek jaaau siethuurwai. Pārau khaphū nūm, iruajā īchab pāachig Cristo iek

jaaau nūm gaaita ogduba ich jāg jēedū khitaajem. ⁸ Ich Epafraauta mag Ēwandum Akharau pārag pāach ee agdaujo pāach khapeen daupii api simjā mau maar aar jaauchejim.

⁹ Maguata maachdeu mag ūr autarr aigmua warag pūaba Ēwandumagta jeeu naajem pāar kōit, ich khīrjugta pārag deem-khīr; maagwai ichdeuta īchab ich Ēwandumau nem waupim khōsimjā thumaa pāachig khaphū apimkhīr. ¹⁰ Irigta pāar kōit jeeujem, chadcha maach Por Cristo denkha nūm khuenjō pāach nem wau nūmpierr irua nem khōsimta wau nūmua dich khapeen dui nem ajapha aju ayaamjā waub khaba waumkhīr; mag nem wau nūm gaaimua warag ich Ēwandumjā ajapcha pāachig khap am-khīr. ¹¹ Agjo jeeujem īchab, ich Ēwandum thumaam khuen khāaijā jua theeg sierrumugta ich jua theeg pāach gaai phēs deebarmaa pāach ich dui ubū naamkhīr, maagwai būur abarm gaaimua phithurg aadep awiajā magumjā juapadam thethe āwat naamkhīr. ¹² Maagwai pārau onee ich Jooi chi Ayagjā uu ajim aju. Ichdeuta pāachjā warm khuen agjo ya ukha wenūrrum khuen dui āba ich aar auju ayaa aphinaa pāach ich denkha naawai pāar duijā uu aju. ¹³ Meperau maach sīi khīmie durrag phe arraag ichta maach khāai ūrpai sierrjā, uu ich Ēwandumauta maach peerdu auwia jūrr ich Lewaa ichdeu jāsene aajemta maach Porkhapijim, ¹⁴ ich Ēwandum dui maach iekkhōr pom

narrjā ichdeuta ich bagau maach pekau chugpaapūiwia ich denkha autarr aawai.

**Cristoou ich thōopibarmua
Ēwandam dui
khōinaa apitarr**

¹⁵ Ēwandam chan maadeu pod ooba aajem, mamu Cristo ich Aai dui khīir āba sierraawai ቱ i gaaimua khaphu nūm jāga sierrū Ēwandam chi Aaijā. Ichta nem thum ompaaju nave ich Aai dui sīerr aawai ichta nem thum thūnūm Porkha sīrrūm. ¹⁶ Nem thum maadeu daúa oonaa pod ooba aajempa mug jēb gaaim mai-mua ūgtharm magwe thūnūmjā Ēwandamau i gaaimuata ompaajim: reinaan, maimua edjā eem magwe Ēwandam chognaanjom; magum khūnta amachta ūrpainaa iek theegnaa juu theeg sīsidūm khūnūnjā ichdeuta thum ompaajim, magum khūnagjā ichdeu ig simjo ich ipierraam am-khīir. ¹⁷ Ich Cristoon mag nem thum mug thūnūm ompaaju nave sīrrūm; ichdeuta mag nem khīir pogkhe thūnūmjā thum amach sīsid ajupierr sīumajim. ¹⁸ Mamu magpajā khaba, ich Cristota iglesia Porou, maagwai jūrr chi iglesia sii i morou. Mag ichta warrgarwe sīerrarrjo, iiu phiidūju aigjā ichta īchab nacha phiidūjim, magbarm gaaimua nem thum thūnūm khāaijā ichta ūrpainaa ichta īchab mag chi phiidūtkhaju khūn duijā ich mag chi Porkha sierraag. ¹⁹ Ēwandamau ich Iewaa Cristota phijim, ich Iewaa òor khīir thegbarm gaaimua ichchata

òor ee sīeichemjo amkhīir. Mag wounag pawiajāichiita agtha ich Aai dui simjo ich mag Ēwandamka sierrajim. ²⁰ I gaaimuata īchab mug durr gaai thum òor thūnūmjā amach pekau gaaimua Ēwandam dui iekkhōr wai narrjā ūgtharm magwe thūnūm khūnūpa ich dui khōinaa naapiju aai apijim. Ís mag i dui khōinaa nūmūn, Cristoou maach peerdu awaag ich bag pakuls gaai ārpitarr gaaimuata mag i dui khōinaa nūm. ²¹ Warr pārau Ēwandam khaugba aawain pāran chadcha okhoo naajim, mag pāach khaibag gaaimua i dui iekkhōr paar narr aawai. ²² Pari Ís ya magba, ich garmuata jūrr ich dui khōinaa phe wai sim, mag Cristo wounag pawi ӯdūraa ich thōopitarr gaaimua. Mag pāar ich dui khōinaa apitarran, ich atheepai nem wau wenūrūmu būurjā pekau chukhu, kulp chukhu ich aar phe awaagau. ²³ Pari mag būurjā kulp chukhu ich aar pāach phe aupiegan, ich mag pāachdeu ӯkhatarr iek gaaita ubūnaa īchab pāachdeu maach peerduajem iek ӯkhatarr edwe ich dui ich mag nūisiujā khaphu nūisierr khīirjugta khīir okhooba wai wenūrraju aai nūm. Ich mug maach peerduajem pārau ūrtarr iekpaita īchab durripierr jaau nūm; mūchdeujā ich ag iekta jaau khitaajem.

**Pablo phidag judionaan
khabam khūn ee**

²⁴ Mag maach peerduajem iek jaau chitūm gaaimuata mūn mug dau aphūu preso chirūm.

Mamū much mug chirumjā jürr päächta uu amkhīir aawai mag aphuu chirab mamū onee chiraajem. Much mug wai nūm gaaimuata, ich jäg Cristoou iglesia ich morkha sim athee ich dau aphuu wai naawai āwattarjo, muchdeujā agjo i denjo aju ēkha chiraajem. ²⁵Mua khaphu chirum, Ņwandamau mūuta ich iek ukha nūm khūun juag oojem-kha wai sim, pāar maar meeun khabam khūunpa uu amkhīir. Mag phidagta ichdeu mūrug deetarr aawai maach peerduajem iekta meerba muan thum jaau-maajem; ²⁶ajapcharan warrgar-we Ņwandamau ich mag būrjā õrag jaauba sii ichdeupai khaphu wai sierrma; magtarr īsta ya ich denkha nūm khūunag khaugpibarm. ²⁷Magta pāarjā i denkha nūm khūun aawai maar meeun judionaan khaba awiajā Ņwandamau pāragjā khaphu apibarm, jäga mag Cristo maach thāar ee sīejemta mug atag ūgthar paaukhawijā oo wai wenurraju. ²⁸Mag Cristota muan sii ikhōrjā khaba õrag jaaau khitaajem, ich Ņwandamau muchig khīrjug deetarrdamau am wawimamua; ajapcharan Cristoog sii khaibag chukhu ajappha khitheemta irig ich juu eecha phedeegma. ²⁹Magaag atheeta muun maach peerduajem iek jaau chirum, magaagjā ich Cristo juu theeg mu gaai simuata mag jaaupi siewai.

2 ¹Much mag chirumuata pārag khap apim khōsi chirum, chadcha dūrrcha Ņwandamag jeeu chiraajem pāar kōit,

Laodicea iglesia eem khūun kōit, maimua khīrcha muchdeu ooba aajem khūun kōitpa jeeub khaba jeeu chiraajem. ²Mag Ņwandamag jeeu nūm gaaita ogduba chiraajemūn, pāach thāar onee amkhīrav, ich jäg agdaujo dich khapeen kha khōsi wenurru muwa warag khīrjug paarpamaawai Ņwandamau ich appaimua khaphu sīrrta pāachdeujā ajapcha khaugmamkhīir; ajapcharan pāar maar meeun khabam khūunagjā Cristota ajapcha khap amkhīirma. ³Āba mag Cristo khaphu nūm gaaimuata chadcha ichdeu nem waupim khōsimjā waau khaphu waaujem. ⁴Mua mag chirumūn, pāachig ābmua khājjā i wajaug aadee iwiir ābamugjā sii pāach khūgurpi-maaugauta mag chirum. ⁵Chadcha khīrcha chan pāar aar khaba chirab mamū, mu akharan pāar aar simjo sim. Magua īchab mu onee chirum, mag pārav nem parhooba wauba sii pāachdeu Cristo iek ukha nūm gaaita ubu nūm a ūr chiraawai.

Cristo gaaimua Ņwandamau iiupi auwi õor iiurkha nūm

⁶Magua muan pāragan, ich jäg warrijā maach Por Jesucristoog pāach peerdu aumkhīir i igtarrjo warag i kha ogduba nūsits a chirum. ⁷Mag i kha ogduba aagan, pa jēb ee ajap khaarkhamajemjota warag i gaai ubu ajuuta ēkhanaa warrcha pāachig jaautarr iek ogduba ukha nūmuata i gaai thierrkhabat. Mamū mag nūmjā nem thumaam paar

Ēwandamagta uu ajim abat.
 8 Khiir khaphu abat keena: ar jäg sii mug jēb gayam khīrjugta chadam iek awi aata òrag jaau narrjeem khūunag oob uduur pāach khūgurpimiet. Jākhūun chan Cristo iekjā jauba, sii maachjopaim khūun khīrjug dui ar meperau khōsimjo Cristo ichaaur aajem khīrjugta jaau wenurruum.

9 Mamu Ēwandam khaugaag chan pārau magum khīrjug igba nūm, Cristo wounag pawi maach ee puittarr gaaimua Ēwandamau warre ichchata khaphu apitarr aawai. 10 Mag Cristota amau jaau nūm angelnaanjom wa meepenjom jua theeg sisidum khāaijā ichta ūrpai sim duita pāar òor ābamkha naawai, ich Ēwandamchata ya pāach dui wai nūm. 11 Ich mag Cristo iekta pārau ukhabaawai ichdeuta Ēwandam athee pārag nem waau khaugpjjim. Mamu mag pāar i dau na uu nūsim chan sii maar meeunjо dich khakhua gaai dauchach nūmuu khaba, pāar thāar ajaug paabap̄imuta magpjjim, pāachdeu nem khaigbam waaujerrjā tag waupimapha abarmua. Mag Cristoog dich thāar ajaug paapi nūmta irigan dauchach charau, chadcha Ēwandam atheepai wenurraawai. 12 Pāach por choopi nūm ed pāar warre Cristo duicha ābam jēbdeg aukherbarmjo ajim, ajapcharan mag chi khechamjo nūsiewai pāachdeu nem khaigbam waaujerr isegp̄iwiia tag wauba aag. Magnaa īchab pārau Ēwandamau ich Cristo phiriu

autarr jua theegjā ukha naawai warre ich Cristo duichata iiu phiidutkhabarmjo ajim, ich ag jua theegau ichdeu nem waupim khōsimpai wau wenurraag.¹³ Warrran sii pāachdeu nem khaigba wau narr gaaimua pāran chadcha sii okhoota naajim Ēwandam na. Mag nūm dui īchab ni judionaanu aajemjo pāach ajaug paaju awi pāach khakhua gaai dauchachjujā būurjā khīrjuba aajee-jim. Mamu mag okhoo narrta īs Cristo gaaimua Ēwandamau pāar khaibag thumaa chugpaap̄iwi ich Cristojo ich mag iiu wenurrapiju aai apijim. 14 Mag pekau gaaimua i dui kulp pom narrta warre ichdeu chugpaap̄iujim. Magbarm aigta mag Moiseeu phā puatarr leiu Ēwandamag maach khaibag waupi jaau simjo sierrjā warre ichpata dui pakuls gaai meerbap̄imjo abaawai warre maach chig aju khaba sīsijim. 15 Meperau ich jua theegau òor thum ich athee phe wai sierrjā Cristo thumaam khūun dakhīir pakuls gaai jiir joisim thumaam khūunag oopibarmua Ēwandamau warre mag chi mepeer podp̄iujim, i jua ee narr khūunjā chadcha peerdūju ayaa amkhīir obeerkha athamua.

Ūgthar naaimaju khūunjo wenurrajuuta ēkhabat

16 Mag leiu maach kulp pom nūm jaau sīerr jua eemta ya Cristoou obeer autarr aawai, mag ley igwi ābmuajā pāraujā maar judionaan denjo aju aai nūm awi, nem inag khonaa dodojo do nūm

oowi, wa maarjo tagam nem phiesta ed, ed jop nūm ed wa juu ūnijem ed khāijā ūrkhaba nūm oowi, jāga aju aai nū a jaauju khaba nūm. ¹⁷Warrgar Ēwandamau maar judionaanag mag ūrkhapiejerr chan ich mag kha wenūrramkhīir khaba, sīi Cristo bee nūm orapai ūrkhamkhīir ajim. Ajapcharan magum kha nūmuā jāga ichdeuta am peerdu ajuu a khap apieg ajim. ¹⁸Ar jāg amachdeuta ajapcha ūkha nūm awi pāachig, “Maar denjo Ēwandam chognaanagpa jeeuba naawai pāar chan agtha ajapcha khaba nūm” a iekhaawai, oob am iek asekasmiet. Jāgūm khūnau, Ēwandamau amagta nem inagjā dau daau oopiejeebai amauta pāar khāijā khapcha nūm anaa, sīi amachdeu nem khaphūmta tho iyūa sierrjeem. ¹⁹Mamū mag nūm chan Cristota chi ūkha nūm khūn Porkha sim dui khaba nūmta mag nūm. Maachigan Cristoouta warag ich iek khaugpiejem, thachdam kho nūmuā chaain dūrrpamaajemjo. Ich jāg maach padamjā ichdeuta thumaa sōpikha wai sīejemjo, maach ich iek ūkha nūm khūnijā ichdeuta òor ābpaimkha wenūrrapijem, warrgarwe ichdeu magpiju atarrjo, iwiir ābmuajā chikham igbam aba. ²⁰Ya pārau tag parhoobam khīrjug òrau jaau nūm ūrkhaba aag chadcha Cristo dui meewi nūmjo naawai, meperau maach khūguraag ēkhaajemjo amau maach peerduju awi nem waupi jaau nūmjā ipierraā aag khaba nūm. Mag nūmta, ḡhan jāgwi

agtha Cristo khaugba wenūrrūm khūnjo ²¹nem parhoobam gaijā purju khaba, nem parhoobamjā kholu khaba, ni sīi amau jaaujemjo nem inagjā parhooba dich jua ee pod purju khabamta agtha ūrkha wenūrraajē? ²²Jāgūm nem sīi mūig eegar òor maachjopai thūnūm khūnau amach iiupai jaau nūm khabahab. Magūm nem sīi būt abarmua chukhu aadeejewai sīi magum khoojerr gaaimua wa magum ūrkhaajerr gaaimuapai chan Ēwandamau maach aubaju. ²³Par daúapai oowain, chadcha amau jaau nūm ūumjo sīsidūm, Ēwandam dawagaa amkhīir nem wau nūm dui dichta thumaam khūn khāijā serbiibanaa dichdeupajjā dich dau aug khaugpiba jaau naawai. Pari mag nūm chan pod būtjā nem khaigbam wauju khōchag chugpaa aubajuuta mag jaau nūm.

3 ¹⁻² Ya pāar Cristo dui iiu phiidutkhawi nūmjo naawai chadcha ūgthar Cristo Ēwandam juachaar gar chi Porkha sim aar naaimaju khūnjo wenūrrajuu-ta ēkhabat, mūig eegarm nemta atcha khīrjuba. ³Pāran ya nem parhoobam wauju khīrjug iseg-tarr khūnau. Magtarr aawai pāran Ēwandamau ich aar phe auwia Cristo dui āba jooba wenūrrapiju khūnau. ⁴Mag Cristo dui āba jooba wenūrraju khūn aawai ich Cristo beewi ichdeu ich ajaug thumaam khūnag oopibarm ed pāar ichdeu ajaug paa atham khūnta ichdeu ich dui ich mag phe wai sīsiju.

**Warram khīrjug isegpūwi
khīrjug iiurta au nūm**

⁵Magua, nem khaigbam wauju khōchagjā warre pāach gaaimua khecheunaa barbapūimjo abat. Ni ābmujā ich ōor khabam dui khapes am, Ēwandamau oowai maach inaam nemjā tag waum, warr ich khōchag aig nem waunaa warag bigaaum khūnta chigaa apiejerrjā oob tag agjo am, ni oob phatkhonagjā wūrpa am; phatkhon khīragta wūrpa nūmūn nem parhoobamta ēwandamkha waunaa agug jeeu nūm dui āba sim. ⁶Magūm nem parhooba wau nūm khūun gaaita Ēwandamau juu kħħaba deeb kħaba deeju, ich ipierra kħaba aawai. ⁷Warran chadcha pārau magūmta waaujeejim; ⁸mamū īs ya pāar magūm athee kħaba nūm. Magua muan pāragan mag chirūm: pāach khōrg pħabat; khīr machagjā isegbapħit. Chikham kħaibag wauju, chikham khīr khīr mor chigpaj iekha nūm, iparii iekha nūm, jāgūm thum warre isegbapħit a chirūm. ⁹⁻¹⁰Warr pāachdeu parhoob nem waaujerrjā ya khajūa sorjo isegpūwi jūrr khīrjug iiurta wai naawai oob chikhamnag seukhamiet. Mag khīrjug iiur ich Ēwandamauta deetarr aawai, maach mag khīrjunaa irua khōsimjo wau nūm khūunan i khīr thegmamua warag ajaug pamam dui ajapchata i khaphu paaukhamam. ¹¹Pāar mag naawai ni ābmujā ich ajaug thoju kħaba sim: judiouu wa judio kħabamua, meheu thħħ simua wa

thħħ simua, chi durrkhħħu wa durr chaauramua, agħha chikham chogħa simua wa chikham chogħa simua, chi khapcha simua wa kħaugba simua, ni ābmujā maata iwiir āb īrpai sim aju kħaba sim. Magħumta khīrjuu khāai dichdeu Cristo wai simta nem thum thħnūm khāajā īrpai sim khaphħnaa ichpaita īchab thum ich iek ukkan nūm khūun ee siejemjā khap aju aai nūm. ¹²Ēwandamau pāar khōsi siewi pāarjā īchab ich ōor khamkhīr ichdeuta pāar jur aujim. Magua, ich jāg ich garmua pāach jur autarrjo agdaujo chikham dau aug kħaug paraa aajeethū, agdaujo o ajapha. Dichta chikham khāai īrpai aju ēkħaba dau maata abat, dich dui kħaigba aawaijā magħum igħba sii warag khīr jumpruhha aa khaphu. ¹³Mag agdaujo āwaat khaphħnaa iwiir āb khājjā bibigag paraa sim khai, agdaujo perdonaa wi magħum iek tag igħba warre khīr okħoobapħit. Ich jāg maach Por Cristooujā maach perdonautarrjo, pāachdeujā agjo pāach khapeen perdonaabat. ¹⁴Pari mag mua jaau chirūmjo wenħrragan, pāach khapeen daupii aju khīrjugta uħħuraa pāach gaai īrpapibat. Magħa amn, pāach jo dui ukkan durrum khūun thum Ēwandamau oowajjā i dawagħa wenħrraju, o āba. ¹⁵İchab mag nūm dui Cristoogħta warag uħħuraa pāach khōinaa apibat, mag wenħrru muu Cristo mor gaai ōor ābpaimjo khōinaa wenħram-kħiirta warrjā Ēwandamau pāar ich denkha autarr aawai. Mag

Ēwandamau pāach ich denkha auwi pāach wir aigjā khōinaa api sim paar irig uu ajim abat.

¹⁶ Agjo īchab Cristoou maach peerdu aaujem iek pāachdeu khaugtarra khīir okhooba ich mag pāach thāar ee wai nūisit. Mag iek warag khaugmaag, khīir-jug khaphūta jūrr agdaujo pāach khapeenag jaaupetat. Mag nūm dui īchab wawimamua jūrr agdaujo chikham khīir onee apibat. Chadcha thāraucha Ēwandamag uu ajim anaa irig meukharau Salmos aunaan deeum meukhaar-jā i jēgaagaamta aubat. ¹⁷Mamū magūm nem thum pāachdeu jaauwai wa waauwai khāijā, chadcha maach Por Jesús denkha naawai, ichdeu waupim khōsimjo waum khōsita waubat. Magnaa īchab ich Jesús gaaimua ich Ēwandam chi Ayagjā uu ajim abat.

Jāga Ēwandamau khōsimjo aju aai nu dich khapeen dui

¹⁸ Uuin jaainpan, pāach jaainau pāachig nem mag aawai oob pāachta am khāai ūrpai aju ēkhāmiet. Pāarjā maach Por Jesús iek ukha nūm khūun aawai pāach jaainagta uduaraa pāach phēethugpiju aai nūm. ¹⁹Mamū pāach chi jaainaujā mag pāachta am khāai ūrpai nūm awi, oob am dui pāachdeu am aig amiet; magju khāai warag pāach uhindam jāsehneta abat.

²⁰ Chaaina, pāraujā agjo, pāach dennaanau pāachig nem jaaau nūmpier am ipierraaj ajuuta ēkhabat; maach Por ūgthar chirūmuajā magta uu oojem.

²¹ Mamū pāach chi dennaanaujā oob khīir masi amag meeurrarau amiet; magta amūn, eeu warag meeukhawi amachig nem jaau nūmjā ukhamapha adukham.

²² Ar mug jēb gaai sīi chikham chogkha nūm khūun, pāach patronnaanau pāachig nem jaau nūmpier am ipierraaj abat. Mamū mag am ipierraaj nūm chan mag sīi pāach dui aairaa amkhīir pāach oo naawaipai khaba, am meer awiajā ichiita chadcha nem waum khōsi ich magta abat, maach Por Cristo dau na nem khaigba wauju okho. ²³Mag nem waauwaijā sīi ūor atheepai wau nūmjo khaba, ich maach Por Cristo atheechata wau nūmjo pāachdeu nem wau nūm thum waum khōsita waubat. ²⁴Pārau khaphū nūm, pāachdeu magta nem wau nūm jūrran maach Por Cristoou pāragjā ich dui āba ich durr gayam nem jūapiju, mag pāach porkha nūm khūunau nem jaaau nūm waum khōsi wau nūm aig maach Por chaar ich Cristo atheepata wau naawai. ²⁵Mamū magba ar nem khaigbamta wau nūm khūunan mag amachdeu nem parhooba aajerr jūrr ich Ēwandamauta agjo am dui ichdeu khab aju. Irig chan iwiir ābjā warm khūun khāai ajapcharam chukhum, nem khaibag wauba aag.

4 ¹Magua pāar ar chognaan wai nūm khūun, pāach chognaan dui agpierraaj abat. Pāran chadcha am pornaanau, mamū khīir eyaa abat: īchab āb thumaam khūun khāijā ūrpai

sierrumua pāarjā oo sim ūgtharmua; ma īchab pāar Porkha sim. ² Ēwandamagta jeeu nūn abat. Mag jeeu nūmua īchab irig uu ajim abat. ³ Maar kōitjā maach Por Ēwandamag jeeubat keena, warag ich iekta jaauju ayaacha apinaa jāga Cristoou òor peerdu aaujē a jawaag. Mag Cristoou òor peerdu aaujem iek òrau khaugba aajerr jaau chitum gaaimuata mūg mu preso chirum. ⁴ Maimua sii mu kōitpajā jeeubat keena, mua i iek jaauwai ajapha muchdeu jaauju aai chirumjo warre dawaacha jawaag. ⁵ Ar maach denjo Cristo iek ukkanhaba nūm khūn dui iyūn aawai, wa nem waauwai khāijā, ajapha khīrjunaata iekhabat. Maach peerdu autarr iek jaauju ayaam-pierr jūrr khaugbam khūnag jaaubat. ⁶ Mag am dui iyūn aawaijā am jūgaagaata iekhabat, warag amag ūrm khōsi ūrmkhīir. Mamu īchab amachdeu khaugbam pāachig jeeuwaijā ukkanhaba khaphu aag mag pāachdeu jaau nūmjā ajapha khaphu abat.

Ābmiecharam salud

⁷ Cristo gaaimua maach khodam maachdeu i chig amapha aajemua pārag jaauwimaju, mu mau jāga chirū; ajapcharan Tiquicoouma. Ich mūg hermanodaman ichig nem jaaubarmjā chadcha ich agpierr wai jēedū khitaajem; magua īchab uu mu dui maach Por Cristo athee mūg phidkha kheraajem. ⁸ Magua mua iita phi chirum, mūg maach jāga naajē a jaaubaimaawai pāach khīir onee

amkhīir. ⁹ I dui mam īchab Onésimo, pāach aram woun agjo maa-deu jāsene aajem. Jājā agjo ichig nem mag abarmūn ag ipierr wai jēedū khitaajem. Amach numiim khūnau amau pārag jaauwimaju, jāga durrú mau maach chi ukkanhaba nūm khūn.

¹⁰ Mu khapeer Aristarco mūg mu dui cárcel deg kheraajemuajā pārag salud aajem; Marcooujā agjo salud aajem, ajapcharan Bernabé i primoouma. Ya Marcos igwi mua pāachig jaauphītarr aawai ya pārau khaphu nūm, pāach aar baarwai ajapha i recibiibat. ¹¹ Maach khodam Jesús ibūur wauwi Justo aajemuajā salud deephi sim. Mūg judionaan chi ukkanhaba durrum khūn ee mu-khūn thārjuppaim khūnauta uu mu ipierr jaau durrum, Cristo ta amach thāar ee auwi irigta udūraa amach Porkhapimkhīir. Magua amauta īchab uu mu khīirdam jāsenkha wai naajem. ¹² Mag tag īchab pāach aram woun Epafras Jesucristo chogkha phidkha khitumajā pārag salud deephi sim. Ich mag ichdeun pāar kōit Ēwandamag jeeu khitaajem, pāachdeu ukkanhaba iek gaai ubūnaa thumaa ich Ēwandamaau khōsimjota waumkhīir. ¹³ Mua much daúacha mag pāar kōit jeeu sim oojeewai khaphu chirum, irua chadcha dūrrcha pāar khīirjuajem. Mamu ajapcharan pāar appai khaba, Laodicea ee chi ukkanhaba durrum khūnajā khīirjuana īchab Ierápolipienjā ich agjo khīirjuajem. ¹⁴ Mūg doctor Lucas maadeu i chig apimapha

aajemuajā pārag salud deephi sim, maimua Demas anumua-jā agjo. ¹⁵Mag tag īchab tagam hermanonaan Laodicea nūm khūnagjā salud deebat. Hermana Ninfagjā saludaanaa i di aig Ŗwandamag jewaag āba biirdua-jem khūnagjā salud deebat. ¹⁶Mug ēsap cha mua pārag deephi chirum pāachdeu ya ajapha thūr-bapäiwai jūrr Laodicea phobor ee agjo ukha durrum khūnag deebapuit, amaujā amach aar ag gaai thūramkhīir. Maagwai am aar puittarr jūrr pāach aig dee-baicheewai agjo ag gaai thūrbat. ¹⁷Arquipoog mu imeerba muata

irig “Maach Por Cristoou ichig phidag deetarr gaaita ich jäg ogduba phidkha chitá” a jaau-pui chirum abat. ¹⁸Mug ēsap muchdeuta pārag deephi chirum khap amkhīir, mug ābmiecharam saluddam muchdeuchata much juadamaucha phā deephi chirum, ajapcharan much jooi Pabloouma. Keena, mug mu preso chirum khīir eyaanaa mu kōit jeeubat. Much garmuajā pāar kōit jeeu chiraajem, Ŗwandamau uu pāar eeg oomkhīir.

Magdampai ajim mua pārag jaaum ig chirarr. Ayoo keena,

Pablo

1 TESALONICENSES

Nacharam ēsap Pabloou

Tesalónicapienag phā deepuitarr

Chi phātarr. Mug carta Pabloouta phājim. Irua carta phāmatarr khapan thunum ee chamug nacharam carta Tesalónicapienag deepuitarrta tagam khääijä nacha phājimjoo sim.

Chijā khūun atheeta phājī. Pabloou Tesalónicapienag maach peerduajem iek jawaan maawai irua jaau nūrrūm khōckhabam khūun pooma thunaajim aajem (Hch. 17:1-9). Tesalónicapien ūrcha judionaan khabam khūun ajieb mamū, Pabloou jaau nūrrūm ūrwi uu khapanaam khūunauta ükhaijerram aajem. Mamū īchab äaur khūun judionaan aig narr khūunau mag Pabloou jajaaukham ūrwi amach eem khūunaupa jūrram khūunau ükapho thūnūm oobaawai, warag Pablo dūita meeurrkha phobaadewi warre amach phobor eemua jūrpījierram anaabā. Maimua mawia Corinto barbaimaawai jūrr Timoteo Tesalonicaag pūijim aajem, mam chi ükha durrarr khūundam wawimamua am khīir onee apimkhīir. Irua khaphū sīejim, mamaam khūun dūi chi ükhaba nūm khūun garmua khaigba nūm (2:14; 3:1-5). Maimua Timoteo beewi uu amachdeu ükhatarr iek gaai agtha ubū nūm a jaaubaicheewaita Pablo oneeubaadewi mug nacharam carta amag deepūijim aajem, ich mag amach narrio ogduba wenurrapi jaaupääig (3:6-7).

Khan jawaag aji. Mug ēsap gaaipai am khīir onee iekhanaa, am kha khōsi simjā jaaunaa, warag nem khīir pogkhe jaaumamua am wawí sim, jäga naaju aai nū a khap amkhīir (4:1-12; 5:12-22). Deeu Cristo beeju anūm amau khīriju nūmjā Pabloou khaphū sīejim. Amau ajapha khaphū am khōsi naajim aajem, jäga aju Ēwandalama Cristo iek ükha nūm ee mee nūm khūun dūi. Amau mag khap am khōsi narr aawai jooi Pabloou ajaphata mag deeu Cristo beeju anūmjā amag jaaupījim (5:1-11). Ich mag capítulo o nūmpier jooirau ich ag iekpaita phureu jajawaggmam (1:10; 2:19-20; 3:13; 4:13-18; 5:23).

1 ¹Much Pabloouta Silvano
dūi Timoteopa äba nūmuu
mug ēsap phā deepūi chirūm pāar
Tesalónica phobor ee Cristo gaai-
mua maach äba khodkha nūm
khūunag. Mua khaphū chirūm,
chadcha pāar Ēwandalama chi Aai
gaai ubū thierrkhanaa īchab
maach Por Jesucristo dūijā ubū
nūm. Marau Ēwandalamagta jeeu
nūm, pāar uu wai sienaa īchab
khōinää wai sīemkhīir.

Jāga wenurrajī
Tesalónicapien òor dau na

²Maran mau warp naab mamū,
ed eepierr maachdeu Ēwandalama
mag jeeuwai irigta uu ajim a
durraajem pāar köit. ³Mag pāar
igwia irig uu ajim anūm aig īchab
marau khīir eyaa aajem, jäga
pārau pāachdeu ükhatarr iek gaai
būurjā iekcheba warag phidkham
khōsi phidkha nū, maimua jäga

mag maach Por Jesucristo beejujā khōsi nū nūm gaaimua chikhamnau pāach dui khaigba aadep aawaijā ichdeu pāar eeg oo-jē, magum iekjā igba āwat wenurramkhīir. Marau khaphū nūm, pārau chadcha dich khapeen kha khōsinaa Ņwandumajā khōsi naawaita jāg phidkha nūm. Mag gaaimuata irig uu ajim a durraajem pāar kōit. ⁴Cristo gaaimua khodamnaan, marau khaphū nūm chadcha ich Ņwandumauta pāar jūr aujim. Magtarr aawai ichdeujā chadcha pāar khōsi sim. ⁵Marau pāar aar Ņwandum iek jaau wenurraawai sīi maachdeu jaauum khōchgaupai khaba, ich Ņwandum Akhaar ag jua theegau jaaupibaawai ajim; maimua mag nūm dui īchab chadcharam iekkha sim maachdeujā khaphū nūsiewai ajim. Pārau khaphū nūm, jāga pāar ee maar wenurrajī, pāach uu wajapha wenurramkhīir.

⁶Pāach daúa maar mag wajapha wenurrum oobaawai, pārau maar wenurraajemjo awia īchab maach Por Jesús narrarjo ajierram. Ich ag gaaimua pāar phithurg aujierrab mamū, ich Ņwandum Akharauta pāar thāar onee api siewai pārau maach peerduajem iekjā onee ukkanjeram. ⁷Pāachdeu magtarr gaaimua Macedoniapienau maimua Acayapienaujā thum chi ukkan durrarr khūnau uu pāar agpierraa wenurrum oo nūm. ⁸Pāar aigmuata maach Por Jesucristo iekhan sīi aaidubaadem. Mag aaidubaadem sīi Macedonia durrpajā khaba, ni Acaya durrpajā

khaba, durrpierrtta aaidū joisim. Mag nūm dui īchab pāachdeu Ņwandum iek ukkanterpai ogduba ukkan nūmjā thumaam khūnau khakhapdo thūnūm. Mag khakhapdo wejom aawai marau tag pāar jaauju aai khaba nūm. ⁹Marau amachig jaauju na-we amach garmuata marag jaau nūm, marau pāar oon weetwai jāga pārau maar pāach ee baarpijī, maimua jāga parhoobam nemta pāach Ņwandumkha wai nūnuid arrjā isegmajierá, jūrr Ņwandum chaar chadcha iiu sīejemugpaita jeeu wenurraag. ¹⁰Ņwandum Iewaa Jesús meewia iiu phiidutarr ugtharmua deeu beeju pārau nu nūmjā mau marag jaau nūm īchab. Magua maach Por Jesuugta uu ajim a chirum, uu i gaaimuata Ņwandumau maach i agkham ed maach gaai jua khaba deeju arrjā maach peerdu autarr aawai.

Pablo phidag Tesalónica phobor ee

2 ¹Khodamnaan, pārau khaphū nūm, maar pāar aar udthuurwai uu parcha khabajim. ²Pārau khaphū nūm īchab, Filipos phobor ee naawai ūrāu maach khīrchajā iekhanaa maar dui khaigba aajerr; mamū mag nūm āba uu Ņwandumau maar eeg oowi maar juagjā oojim, mag iek phithurg aadephūm ee-jā ogduba warag ichdeu maach peerdu aaujem iekta pārag jaau-khīir. ³Marau maachdeu jaau wenurarr iek wajapha khaphū narr aawai, imeerkhwai seukhajā nem jaauba, ni juau ogthom chikham

khūguraagpajā khaba chadchata jaau wenurrajim, ⁴ich Ŋwandamauta maar jür auwia ichdeu öor peerdu aaujem iekta jaaupitarr aawai. Maguata marau mug i iek jaau wenurrum. Mag jaau wenurrum chan mag sii örag maach khōigpim khōchgaujā khaba, ich Ŋwandamau ichdeuta maach thāarjā khogreu jurmamjo thum khaphu sierrumua oowaijā magta uu siewaita mag jaau wenurrum. ⁵Pārau khaphu nūm īchab, marau sii maachdeu jaau wenurrum iek ukhamkhīrjā chadam iekjo pāar tho iekhaba, ni sii mag wenurrumua phatkhon aum khōchgaujā khábata mag jaaujeejim. Marau mag jaau wenurraajerr Ŋwandamaujā khaphu sim. ⁶Marau mag sii örau maachigta ee amkhīrjā jürba, ni pāragjā maach igwia maarta tho iyuu abatjā abajim. ⁷Cristoou ich i jaaumkhīr maacha jür autarr aawai chadcha iek theeg nūm awia marau pāar dui maachdeu am aig aju aai naajim. Mamu magjā magba sii warag chaain daumeraamjo naajim pāar ee. Pārau ooba aajē, jāga uuirau būurjā ich chaain chig aba jäsene phe wai siejē. ⁸Ich jägtä pāarjā marau daupii wai naababieb; magua marau pārag Ŋwandam iek jaau khōchag naajim. Pari mag jaau nūmpajā khaba, ag gaaimua pāar kōit maar khechju arr akhiinjā ya nawe khechwia naakham, pāar daupigau. ⁹Khodamnaan, pārau khīir eyaa nūm, maar pāar ee udthuurwai jāga maar khajeeu durrum äba phidkhaajeejī maach bidam athee.

Ŋwandamau maach peerdu aaujem iek pārag jaau wenurrumua edaram magwe maar phidkhaajeejim, eeu naspawia äbmua khāijā maar jāhogam khōchgau ichta khojudamjā chukkhu chirajim am uuga.

¹⁰Pārau khaphu nūm, Ŋwandam dau na maar būurjā khaigba khaba khajaphata wenurraajeejim. Magua pāar eem khūnau ni äbmuajā būurjā marag magum aba aajeejim. Maagjerr pārau pāach daúa oowia īchab ich Ŋwandamaujā khaphu sim. ¹¹Khīr eyaa abat īchab, chi ayau ich chaain wawiemjо marau pāach wawinaa pāach khīr jāsenkhaajerr. ¹²Mag wawimamua marau pārag “Chadcha Ŋwandam dau na wenurraju aai nūmjota wenurrathū” aajeejim, ichdeu durr jāa sim gaai wenurramkhīr ichdeuta maach thūr siewai.

¹³Maguata maraun ich jāg Ŋwandamag uu ajim a durraajem. Marau Ŋwandam iek jaau wenurrrarr pārau ūurwai chadcha Ŋwandam iek aawaita pārau ukhaijerram. Jā chan sii khajap maach iekpajā khabajim; jāan Ŋwandam iekhau. Magtarr aawai ichdeuta pāar wajaug paa arrum. ¹⁴Khodamnaan, ar pāach durr eepai äba naajem khūnau-pai pāar khaibag wawaag athee pāar ēudee ēkha naawai, Judea durrjā agjo Ŋwandam iek ukha durrum khūn dui arrjota ajierram pāar duijā. Amjā pāarjo Jesucristo den aawai pāar dui arjo amach durram khūnnaupaita am ēudee ēkhaajeejim. ¹⁵Ich

makhūun judionaanauta maach Por Jesús thōopūjierram, warrgarwe maach jooin Ēwandum i jaau durraajerr khūun kheechjerrjo. Mag i thōophiwia maarjā khaibag wawaag ēkha nūmuwa warag maar deeum durrag jūr werppūjierram. Jākhūunau chan Ēwandum dau na būurjā nem wajapham wauba aajem. Amach mag nūm gaaimua ni iwiir ābam khūnaujā Ēwandum iek jaau nūm igar khaba nūm. ¹⁶Maguata judionaan khabam khūnagpa maach peerduajem iek jaaum iigwaijā magjā khōchhaba nūm. Amach mag nūm gaaimua amachta warag Ēwandum dūi iekkhōr pooma naawai Ēwandomau am gaai mas deeb khaba deeju.

**Pabloou deeu Tesalónicapien
oon mam khōchag sierr**

¹⁷Khodamnaan, pāar aig naawia ereu phobaadeeu tag marau pāar oobaa nūisijim. Mamū magūm āba, marau ūiba pāar iigjeejim. Maguata pāar oon mam khōchaaga naajim. ¹⁸Mag naawai wetju ēkhajim; mūchchajā maju ēkhajim. Mamū dosātau ideu mū mapibajim. ¹⁹Pāade khīrjubat: ¿Chijā khūnta marau iigjem abarí? ¿Chijā khūn gaaimuata maar oneenaa mug atagjā Ēwandomau nem wajapham deebarm auju khīrju nūm khai? Pāar gaaimuama; pāarta marau iigjem. Maach Por Jesucristo beem edjā pāar gaaimuata maar onee aju. ²⁰Pāar gaaimuata maar oneenaa mug atagjā maar ḫucha nūisiju.

3 ¹Mag pāar jāga nū a khap am khōchag chirūmjā pod maba aawai Atenas phobor ee mūch appai thūbawi ²jūrr maach khodam Timoteota mua pūijim, īchab Cristo iek jawaag Ēwandomau ichig nem mag aawai būurjā i ichaaur magūm aba khitaawai. Iita mua pūijim, pāar oon mawia pāachdeu ḫkha nūm iek gaai ubū naamkhīir warag pārag jaaumkhīir, ³maagwai jāg phithurg aadephūm gaaimuajā ni iwiir ābjā deeu ewag mam uguia. Pārau khaphū nūm, maachin ich jāgta Ēwandomau ich gaaimua phithurg āwat wenurrapim khōsim. ⁴Maach ipaarmua nawejā marau pārag, ichiita maachin ich jāg ḫorū maach dūi khaigba nūm gaaimua okhīrjugjā āwatab khaba āwat wenurraju a jaau naajim. Magtarr aawai chadcha ag ee oberjim. Majā pārau khaphū nūm. ⁵Mag pāar jāga nū a khap am khōchag chirūm tag mūchdeu āwatba aadeewaita mua Timoteo pūijim, jāga pārau Ēwandom iek pāachdeu ḫkhatar ee wenurru a khap jeeumkhīir. Mua pāar khīrju chirajim, eeu degolp dosātau khāijā pārag nem khaigba waupibarm gaaimua deeu khāijā ewag ereu phobaadeewai sii parta maach phidkhabarmjo aju khīrjuwia.

⁶Mamū ya ḫu deeu Timoteo Tesalónicamua barbaichem, pāar oothurwia. I iek mag pāar Ēwandom iek gaai ubūnaa pāach khapeenjā agdaujo khōsi nūm aajem. I iek mag īchab pāach garmuajā maar khīr eyaanaa

maar oom khōchag naajem aa-jem, ich jäg maraujā pāar oom khōchag naajemjo. ⁷Khodam-naan, maguata mug phithurg aadephūm dui gaai machagjā aadep ab mamū, maar durrcha onee naajem, pārau pāachdeu unction iek gaai ogduba agtha pedurraawai. ⁸Mag maach Por Jesucristo dūita pāar ubu nūm a ūurwaita maachpajā warag khīr-dam ubu aphobaadeejem. ⁹Jāga akhiin mug pāar gaaimua Ēwandam na maach onee nūm paar agpierr irig uu ajim abphikham. ¹⁰Edaram magwe Ēwandamag jeeu durrumua deeu ūwaai pāar dui khīrcha oobarkhiina a durrabajem, mag āba nūisiewai agtha pārau khaugba nūmdam jaabarmua khaugbaawai warag ubu nūsimkhīir.

¹¹Ēwandam maach Ayau maach Por Jesús dūimua maar phikhiin uu akham a durraajem, pāar oon wetaag. ¹²Mag dui īchab maach Por Jesuugjā pāar kōit jeeu nūm, ich jäg maachdeujā pāar khōsi nūmjo pārjā warag agdaujo thumaa jūrr chikham kha khōsi apimkhīir. ¹³Ichdeuta pāar thāar-jā āba ichigta khīrjupinaa būurjā pekau chukhu wai s̄iepim khōsi nūm maach Aai Ēwandam na, deeu ūwaai thum ich igar unction khūn khūn dui bee nūm ora. Ich mag maachdeu jeeu nūmjo akhiin uu akham keena.

Ēwandam oowai uuum nem

4 ¹Khodamnaan, maach Por Jesús iekta maach iek gaai thūwi īs marau pārag magam ig

nūm: Ich jäg maachdeu pāachig jaautarrjo, Ēwandamag pāach uu oomkhīir, ar pāach nūmjo ich jäg agpierraata wenūrrathū.

²Maach Por Jesuu pārag jaau-pibaawai marau pāachig jaautarr ya pārau khaphū nūm. ³Ēwanda-maun āba ich atheepaita maachig nem wau wenūrrapim khōsi sim; ni iwiir ābjā dich òor khabam dui khapese aba. ⁴Magju khāai sii agdaujo dich uu chaar auna, i dui agpierraanaa, aairaa aju aai nūm, i dui dichdeu ampierr aba; ⁵mag dich uu dui pawiajā, sii òor Ēwandam khaugbam khūnjo i dui khīir lokoo khaba, sii i dui khapes ajupajā khīrjuba. ⁶Ni ābmuajā oob dich khapeen uuin wau sīsid amiet, ni magum gaaimua jāpāach khapeen khūgurmiet. Na maachdeu pāach khīr-chā jaau narrjo, magūm paran Ēwandamajā jua khāaba deejem, ichdeujā jäg khōchkhaba sierra-wai. ⁷Ēwandamau maach ich athee jūr autarr chan sii parhooba pekau wau wenūrramkhīir khabajim. Magju khāai ichdeu khōsi simjo ich athee nem wajapha wau nūmpai wau wenūrramkhīrta maach ich denkha aujim. ⁸Magtarr aawai chamug nem wajapha wau nūmta iseg sim wounaun chi jaau wenūrrum khūnnta isegba, ich Ēwandam ichdeu maachig ich Akhaar deejemchata iseg sim, chamug maachdeu jaau wenūrrum iekjā i den aawai.

⁹Mug Ēwandam iek unction nūm gaaimua khodkha thūnūm khūn aphajā warag chikham kha khōsi amkhīir chan mua tag pārag

būhrjā jaauphibam, ich Ēwan-damauchata ya pāar mag khōsi wenurraa khaugpi sīewai. ¹⁰ Macedonia durram khūn uu pāar thum agdaujo chikham kha khōsi wenurraajem chadcha; magum āba mamū marau waragta jūrr agdaujo dich khapeen daupii abat anum. ¹¹ Khōinaa wenurrajuuta ēkhanaa nem inagdam wauju aai nūm khai, ag gaaipaita nūsits. Pāach juadamaucha phidkhabat, nawe maachdeu pāachig jaau-jemjo. ¹² Maagwai bithurgam khūn Ēwandam iek ukhaba nūm khūnaujā pāach mag oowai, pāar eugar khaigba iekhabaju; mag nūm dui īchab pāach mag phidkhaawai pāachdeu nem ig nūm atheejā pāar augchebaju.

**Maach Por Jesucristo
beeju Pabloou jaautarr**

¹³ Khodamnaan, sii Ēwandam iek ukhaba aajem khūnjo pāach okhīirjuu apimaaugau, marau pārag jaauum ig nūm, jäga aajē mug maach Ēwandam iek ukha nūm khūn meewai. ¹⁴ Maadeu khaphū nūm Jesús meewia deeu iu phiidūtarr. Magtarr aawai thāraucha i iek ukha nūm otarr khūnjā deeu ich Ēwandamau phiriutkha auwia ich Jesús pierrum dui beejujā chadcha khaphū aju aai nūm.

¹⁵ Magua maach Por Jesús iekta maach iek gaai thūwi pārag khap amkhīir marau mag nūm: Maach Por Jesús beem ed maach agtha chi iu durrum khūn chan maach na khechtarr khūn na i khīrphee pos aimabaju, maach

nawe khechtarr khūnta nacha phiidūtkhaju aawai. ¹⁶ Maach Por Jesús ich beem edan ichta nem iek theeg beeju, Ēwandam trom-peta tēe abarm dui Arcangelau i pierrum jaauwai äa abarm ee. Mag ügtharmua pierrwai Cristo iek ukha nūm meetarr khūnta nacha iu phiidūtkhaju; ¹⁷ mai-muata maach agtha chi iu durrum khūn sii ügthaa edjā baug ee degolp jiirkha athamjo awi mag chi maach nawe meetarr khūnra ich mag i dui āba naisi-ju. ¹⁸ Mag i dui āba naaimaju aawai magum iek ig iyuu nūmuata warag agdaujo pāach khapeen khīr onee apibat.

5 ¹Khodamnaan, mamū jäägwaita mag maach phe awaan beeju ed chan mua pārag jaauphibam. ²Ya pārau khaphū nūm, maach Por Jesús beem edan, sii nem jīgkha-jemta edaar degolp nem jīgkha-baichemjota barcheju. ³ Maguata chi ukhaba nūm khūnau, “Isin chad maach khajapha khōinaa aphobaadebma” anum ee, degolp am oju ed barcheju, sii khajap chaai awaag degolp uui chaai machkhabaademjo. Magbarm ed chi thūbagkha nūsim khūn chan ni ābjā Ēwandam jua ee-mua peerdūbam. ⁴ Khodamnaan, pari pāar agtha warramjo sii khīchag eeta khaba nūm, mag maach Por beem edjā okhoppha nūm oocheeg. ⁵ Ya pāran thum-we ararag eem khūnau; ya pāar āsdawam khūnkha thūnaabahab. Maach chan edaram khūn khaba ni khīchag eem

khūunjā khabam. ⁶Magua warm khūnjo sii parhooba dichdeu nem waumpierr wau wenurraju khaba nūm; magju khāai wajaphata khīir khaug naaju aai nūm i beewaim athee, sii por ee nag wai nūmjo okhophā khaba. ⁷Maadeu khaphū nūm, ūoran edaar paawaita khāidutkhaajem, maimua kheumamuata dotarr khai, edaar paawaita īchab khech thūnaajem. ⁸Pari maachin āsdawam khūn aawai donnaanjo parhoob nem wauju khaba nūm. Maachin Ēwandam iek maachdeu ogdūba ūkha nūmta warag khōsi ūkhanna, Jesucristoou maach peerdu awaan beejuuta ich mag khīir eyaa wai wenurraju aai nūm. ⁹Ēwandamau maach jūr aauwai chan deeu āsie maach gaai juu khuaba ichdeu ampierr aagta maach jūr aubajim. Irua maach jūr autarran, maach Por Jesucristo gaaimua uu peerdu wenurramkhīrta maach jūr aujim. ¹⁰Ichta maach kōit udūraa ich thōopijim, magbarm gaaimua deeu ich beewai agtha iiu durrum oobaicheewai, wa meewi naawia khāijā, īchab ich dui wenurramkhīir ich dui arraag. ¹¹Mag i dui āba naaimaju aawai ich jāg pāach nūmjo pāach khapeen khīir onee apinaa Ēwandam iek jaau nūmuajā agdaujo chikham ubū apijuuta ēkhabat.

¹²Khodamnaan, marau pārag jaaum ig nūmhn īchab, ar pāach ee chi pornaan Ēwandam iek jaunaa pāach wawiejem khūn chan oob pārau sii amag oobamjo amiet anūmhuu, amag

phagmaaugau. ¹³Magūm gaai phidkha durrum paar wajapha am daipiinaa am kha khōsi abat. Magnaa pāach wir aigpajā khōinaa naajeet.

¹⁴Khodamnaan, ar jāg phidkhamapha sisidūm khūnagjā ikhūaba meeurrau sūbat phidkhamkhīir. Kha oneg chukhu nūm khūnjā khīir onee apinaa būur abarm gaaimua pekau ee burrjojoo nūm khūn juagjā oobat. Pari mag nem jaauwaijā kha-japha ithūu abat am dui.

¹⁵Chikhamnau pāach dui khaigba awai oob ich agjo aju awia am dui khaigba amiet. Magju khāai pāach nem waupierr nem wajapha waujuuta ēkhabat, pāach wir aigpajā maimua thumaam khūn dui awiajā ich ago.

¹⁶Ed eepierr ich mag onee abat.

¹⁷Ed eepierr Ēwandamagta jeeub khaba jeeubat. ¹⁸Mag jeeu nūmua nem thumaam paar irig uu ajim abat. Pāar Jesucristo denkha naawai magta irua apim khōsi sim pārag ich dui.

¹⁹Ēwandam Akharau pāach khapeenag nem waupiewai ideu waupibat, oob magūm waumiet aba. ²⁰Ēwandamau khīirjug deewia pāach ee i iek jaau nūm khūnau nem jaauwai, oob sii ūrbamjoo amiet. ²¹Amau jaau nūm thum wajapha ūrnāa chi wajaphampai por ee athat. ²²Nem wau nūmua maach pekau paarpapiejem nem warre thum isegbapūit.

²³Ēwandam ichdeu ūor khōinaa apiejemuata pāar wajapha pekau chukhu wai sīekhiin uu akham.

Magua pāar kōit Ŋwandumag jeeu chirūm, pāar akhaar, pāar mor maach chi ūrūm cha maach iyuu nūmpa thumaa wajapha thūnūmta maach Por Jesucristoou ich beewai oochemkhīir. ²⁴Ich chi pāar jur autarrau chan ich iekhabarm būurjā seukhaba sīerrūm. Í mag sīerraawai ichdeu mag abarmjā chadcha sīerrūm.

Pablo salud ābmiecharam

²⁵ Khodamnaan, maar kōit-jā īchab Ŋwandumag jeeubat.

²⁶ Maach khodnaan thumaam khūunag mu salud deebat.

²⁷ Maach Por Jesuu mūrug jaaupi sīewai i iekta mua māch iek gaai thūwi ēsap gaai mug phā deepui chirūm. Mug mua phā deepui chirūm Ŋwandam gaaimua thum maach khodkha nūm khūun jūgdaar thūrbat, amach jūgħu u ūrmkhīir.

²⁸ Maach Por Jesucristoogta pāar kōit jeeu chiraajem, ichdeuta pārau nemdam ig nūm thumaa dedee amkhīir.

Mugdampai ajim pārag jaau-pūim ig chirarr. Ayoo keena,

Pablo

2 TESALONICENSES

Biek numiim ēsap Pabloou Tesalónicapienag phā deepuitarr

Khaíu phājī maimua chijā khūun atheeta phājī. Chamug ēudeem cartajā Pabloouta phājim īchab Tesalónicapien athee. Mag nacharam ēsap deepuitarr khur durrūu aadem ee agtha amachdeu ukkan nūm gaaimua dau aug wau nūm anūmjā ichdeu ūr sīejim aajem. Mag nūm dui irua ūurwai ãaur khūunau ajappai khaugba naajim aajem, mag maach Por Jesucristo deeu ich chognaan dui ichta chi Porkha beewi ichdeu ighbaju khūunag warre amach khīircha jaaubarm ed chi ukkan nūm khūun duijā jāga aju (1:8-9). Mag wir aig amach khapeenaupai amach dau aug wau naawai ãaur khūunau khīirjuawai ya ag ed pabaichempii naajim aajem. Maguata Ēwandamau juau khājā am dui jāgpi sim aajeejim anūm. Amachdeu mag khīirju nūm gaaimua ãaur khūun chará ya phidkhajā phidkhaba naajim anaabá, eeu degolp Jesús barbaicheewai sii amach phithur atarrdam werpuaju awi.

Khan jawaagta phājī. Pabloou amag mug ēsap phānaa deepuitarran amag, jāgwia mag chikhamnau dau aug waipi nūmjā ãwat wenurru a jaunaanā Ēwandamau mug durr i agkhabarm edjā jāga aju a jaaupääig ajim. Pabloou nacha amag jaaujim, khantheeta Ēwandamau ich chaain uditaraa dau aug waupiejē chikhamnaan jua machgau. I iek jāg Cristo iek ukkan durrum gaaimua dau aphuu aajerr jūrr ich Ēwandamauta am ich aar phe auju aajem (1:5). Ajapcharan ich Cristo pierrwaita ich gaaimua dau aphuu aajerr khūun khīir meeupiwi, jūrr mag i igar durrarr khūun dui khaigba aajerr khūun gaai irua jua khubajju (1:6-7). Maimua īchab amag khas amkhīir ajapha jaaupijim, agtha Cristo beewi mag ich iek isegtarr khūun gaai mas aju ed khaba sim (cap. 2).

Salud

wai nūm dui īchab khōinaa wai wenurramkhīir.

1 ¹Much Pabloouta Silvano dui Timoteopa ãba nūmuu mug ēsap phā deephi chirum pāar Tesalónica phobor ee Cristo gaaimua maach khodkha nūm khūunag. Mua khaphu chirum, pāar chadcha Ēwandam chi Aai gaai ubu thierrickhāaa īchab maach Por Jesucristo duijā ubu nūm. ²Marau Ēwandam chi Ayag jeeunaa maach Por Jesucristoogjā jeeu nūm, pāar uum

Cristo beewai pekau paraam khūun gaai Ēwandamau mas aju

³Khodamnaan, pārau pāachdeu ukkan nūm iekta chadcha warag ogduba ukhanaa aguata nem juu theeg paaukhamam dui wir aig pāach khapeenjā waragta daupii paaukhamaawai, chadcha pāar gaaimua marau Ēwandamag uu ajim aai nūm. ⁴Pāach jāg

durrum gaaimua chadcha maachdeujā mug maach Ēwandam iek unctiondumpierr wenurramkhiir. Marau khaphu nūm, pāachdeu chadcha unction nūm gaaimua pārau durrcha i athee nem wajapham waum khōsi nūm. Mamu mag nem waujujā, ich jua theegauta mag pāachdeu ig nūmjo apikhiin uu akham. ⁵Pāar jäg phithurg āwat durrum paar, Ēwandam thumaam khūn dui nem agchata waaujeewai, pāar irua ich aar oberju ayaa apiju. Mag i gaaimua maaggjerr paar pāar dui mag uu awiajā, ābmujā pod Ēwandamau pāar dui jägbaju aai sim aju khaba sim.

⁶Jooi thumaam khūn dui mag nem agcha waaujeewaita jäg pāar dau aug wau nūm khūn duijā irua īchab ich agjo am aphuu apiju. ⁷Magnaa pāach chi dau aphuu durrum khūnta mug atag maach Por Jesūs sii ötdau uu thunūm ee ich chognaan chi jua thierrnaan dui ügtharmua beewai maach thum āba jua üipiju. ⁸Mag i urum edan ar örau ich igmapha aajerr khūn dui maach Por Jesuu òor peerdu aaujem iek jaauwaijā asekasmapha aajerr khūn gaai mas deenta urum. ⁹Makhūnan sii irua barkhūniphiwia mam ich mag okhoo nūsiegau. Magbarm chan tag maach Por Jesūs khīir wajaugjā ooba, ni i jua theegjā oobaju. ¹⁰Mag i pierrwai i chaain chi unction durrum thumaam khūnauta irig ee aju. Maig pāarjā i dui naaju, marau pāachig jaautarr iek unctiontarr aawai.

¹¹Maguata marau Ēwandamag pāar kōit ich jäg jeeu durraajem,

ichdeu pārag ich iek unctiontarr ikuwai ichdeu wenurrapim khōsi sīerrjo wenurramkhiir. Marau khaphu nūm, pāachdeu chadcha unction nūm gaaimua pārau durrcha i athee nem wajapham waum khōsi nūm. Mamu mag nem waujujā, ich jua theegauta mag pāachdeu ig nūmjo apikhiin uu akham. ¹²Mag nūmuu pāar gaaimua maach Por Jesūjā thumaam khūnau tho iekhaju. Magbaawai ichdeujā īchab maach Ēwandam duijua pāach khīrcha uu pāar tho iekhaju.

Cristo beeju na woun āb chi khaigbam beeju jaautarr

2 ¹Khodamnaan, maach Por Jesucristo pierrwai maachin chadcha i dui nūsiju. Mamu mag i beeju jaau nūm gaaimua chan ²oob parhoobam khūnag unction pāach khūgurpimiet, Ēwandam iek awia pāachig jaau nūmuu, sii òor ijējēbkham ūrwia, wa ēsapjom khāijā maar i gaai thūwia parhooba pāach aig deephi nūm gaai ya maach Por Jesucristoon barbaichem a jaauwaijā oob magum gaaimua pāach khūgurpimiet. ³Ābmua khāijā pāachig mag jaauwai maan seukhaawai. Ich Jesucha beeju na ichiita woun āb chi khaigbam mug jēb gaai sīeicheju. Mag wounauta òor Ēwandam dui meeukhapiju. Mamu mug atag paawai Ēwandamau jūrr i gaaita jua khūhaba ich mag i gaai mas wai nūrraju. ⁴Pari ichta mug jēb gaai sīweran ich mag wounauta Ēwandam igwia nem jaau nūmjā būurjā

khōchhaba ni sīi irigjā jeeupimapha aju. Maguan mawia ichta Aai i jeeujem degjā jupimaju; mag jupimawia iita Ēwandamau aju, ichdeupai.

⁵ ¿Pārau khīir ee paba nū, ar mū pāar aar chiraawai ich mag iek mua pāachig jaaujerr? ⁶Pārau khaphū nūm īchab, khanuta mūugwaiwe i beepiba sīi āba ich beeju ed aadeewaita udūraa beepi nū. ⁷Mūugwaiwejā ūrāu nem khaigbam pom wau thūnūm. Mamū mag ābmua ideu i beepiba thua wai simjo sim chawag khecheu athaawaita warag khaibag athuucha thūnūsisiju. ⁸Mag ideu udūraa ich beepibaawain chadau mag woun chi khaigbam beewi sīeicheju; mamū par mag khaibag sīewijā maach Por Jesuu, sīi phuasirbapūimjo, ich ooimugau ich juatheeg duimua warre thōopuiju. ⁹Mag woun chi khaigbam beejuun, mepeer juu theeg dūita beeju. Mag simua aawai chi meperau i juag ooju, ag na ūrāu nem ooba aajempa õor dauderraā waumamkhīir; mamū mag waumamūn sīi õor khūguraagpau. ¹⁰Magbaadem abarmūn, ar pod peerdūba awia Ēwandamau isegju khūnnan ichdeu khūgurm aig nem parhooba waumamua khūgurmaju, chadcharam iek amachig jaautarrjā warag igba ni ukkanjā ukkanba awia maach Por Jesuug udūur amach peerdūpiba arr aawai. ¹¹Mag gaaimua ich Ēwandamaujā īchab udūraa mag nem chad khabamug am khūgurpimaju, magumta chadam

iekjo ukkanmamkhīir; ¹²magbaawai īchab magum gaaimua amach khōchagpierr nem khaigbamta waum khōchgau chadam iekta ukkanba arr gaaimua jūrr ich Ēwandamauta am gaai mas aīmu mas aag.

Ēwandamau ich athee peerdu awaag jūr autarr khūn

¹³Khodamnaan maach Por Jesuu kha khōsim khūn, ichiita marau pāar gaaimua Ēwandamag uu ajim aju aai nūm. ¿Khan jägwí? Pāachta jäig Tesalónica phobor ee chi nacha Ēwandamau jūr autarr khūn aawaima. Magnaa īchab ich Ēwandam Akhaar maachig nem wajapha waupiejem duimua pāachdeu ukkanba gaaimuapa pāachta nacha peerduwi naawaima. ¹⁴Magaag atheeta Ēwandamau õor peerdu aaujem iek marau jaau wenūrrūm gaaimua Ēwandamau pāar ich denkha aijim, mug atag pawiajā maach Por Jesucristo ajaug ich mag oo wenūrramkhīir.

¹⁵Magau khodamnaan, Ēwandam iek khīrchajā marau jaau-naa sīi ēsap phā deepui nūm gaaijā pāachig jaautarr chan oob khīir okhoomiet. Khīir okhooju khāai pārau warag ag gaita ubu thierrkha nūisit. ¹⁶⁻¹⁷Maraun, ich maach Por Jesucristoouchata maach Ēwandam chi Aai duimua pāar khīir jāsenkhanaa pāar juag oopim khōsi nūm, pārau nem jaunaa nem wau nūm thum wajaphata obeber am-khīir. Ich Ēwandamauta maach khōsi khīir jāsenkhajim, ich mag

wenurruumua ich dui ogduba
naisijujā khap amkhīir.

**Pabloou ich khapeen daimua
amach kōit jeeupi narr**

3 ¹Khodamnaan, ābmiecha paawai marau pārag maar kōit jeeubat anūm, mag gaaimua pāach ee arrjo maach Por Jesuu òor peerdu aaujem iekta jopcha durrpier aaidubaadee òraujā ukham khōsi amach thāraucha ukhamkhīir. ²Pārāu khaphu nūm, thumaam khūunau chan Ēwandam iek ogduba ukhaba aajem. Maagwai jeeunaat, òor khaibag sīsidūm khūun jua eemuajā uu maar peerdūmkhīir. ³Mamū ich maach Por Jesucristoou ich garnua chan maach kha ogduba sierraawai pāar irua ich dui ubu wai sienaa mag khaibagkham khūun jua ee burrpimaaugaujā pāar thua wai nūrraju. ⁴Pāar chadcha maach Por Jesucristo duita wenurraawai marau khaphu nūm, pārāu marau nem jaau nūm ipierr nem waunaa mug atagjā ich jāg wau nūisiju. ⁵Mag pārāu maach ipierraaj aju khaphu naab mamū, warag Ēwandalmag jeeu nūm, ich jāg ichdeujā maach khōsi arrjo pāragjā warag wir aig pāach agdaujo daupiicha amkhīir. Magnaa īchab maach Por Jesucristo juapaata pārag deepi jeeu nūm, chikham jua machgau pāach dau aphū awiajā ich denjo āwatamkhīir.

**Phidkhamapham khai
thachjā khobaju aai sim**

⁶ Khodamnaan, maach Por Jesucristo iekta maach iek gaai thūwi marau pārag jaaum ig nūm: Ar òor pāach ee sīi amach khōchagpierr am khōchgau phidkhamaphanaa marau pāachig nem wajapha jaautarr chaaur nūrjeem khūun dui oob khapeerkhamiet. ⁷Pārāu khaphu nūm jāga maar pāar ee wenurrajī. Maar mag sīi parhooba maachdeu ampierr wenurraiba arr aawai pārāu pāachdeujā khaphu nūm, khanjom nemta pārāu maar jua oowia agjo maar denjo wauju aai nū. ⁸Maar chan mag sīi phidkhajā phidkhaba òor igaau par thach khoba aajeejim. Ante iwiir ābmua khāijā maar jāhogam khōchgauta ichpa khojudam chukhu chirajim am ugua, khajeeu durrum āba, maran edaram magwe phidkha-jeejim maach bidam athee. ⁹Maar mag phidkha wenurarr chan mag maach wenurruum paar pārāu marag sīi par thach khopiju aai khaba naawaijā khaba, maach mag phidkha nūm oowi maachjo phidkhamkhīrta maar jāg wenurrajim. ¹⁰Maach jam pāar dui naathuurwai marau pārag iekha puajim. Mag iek mug ajim: “Pāar ee āb khāijā phidkhamapha sim khai, magan thachjā khobaju aai sim.” Ma ajim marau pārag jaau puatarr. ¹¹Pari magtarrta marau maumua ūurwai ūaur khūun mag sīi phidkhajā phidkhaba, parta naajem anūm. ¹²Ar mag būurjā nem waujujā chukhu nūm

khūnag marau, “Sii par naaju khāai phidkhabat” anum “pāach bi athee.” Maach Por Jesucristo iekta i imeerba marau mag jaau-pui nūm.

¹³Khodamnaan, nem wajapha wau nūm gaaimua chan oob pārau khajeeu nūm awia tag nem waubam amiet. ¹⁴Mug marau pārag phā deepui nūm iekta ābmua khāijā asekasmapha sim khai, magan mag wounan warre thumaam khūnag ich mag sim khakhapdo apinaa oob i dui kha-peerkhhamiet, ich dui magbaawai deeu khīir naauwia deeu ewag khīirjumkhīir. ¹⁵Mamu magwia khāijā oob i dui iekkhōr paraa nūmjo i oomapha amiet. Magju khāai agtha pāach khodkha sīe-wai sīi i wawibat.

Pabloou chi ukkan
durrum khūn kōit
Éwandalag jeeutarr

¹⁶Maach Por Jesús maach khōinaa apiejemugta pāar kōit jeeu chirum, pāar wenurruMPIERR ichdeuta pāar khōinaa wai nūrramkhīir. Ichchata ich mag pāar dui sīepim khōsi chirum.

¹⁷Much Pabloouchata much juadamaucha pārag mug ābmiem saluddam phānaa deepui chirum. Much ēsap phāapierr ich jäg muchdeucha much thūr firmaapāaijem, chadcha muchdeuchata deepui chirum khap amkhīir. ¹⁸Maach Por Jesucristoogta pāar kōit jeeu chiraajem, ichdeuta pārau nemdam ig nūm thumaa dedee amkhīir.

Mugdampai ajim pārag jaau-puim ig chirarr. Ayoo keena,

Pablo

1 TIMOTEO

Nacharam ēsap Pabloou Timoteoog phā deepūitarr

Chi phātarr. Chamu khūun carta numí Timoteoog deepūitarr mai-mua Titoog deepūitarr dui makhuun thārjupta ābmiecha Pabloou phātarr khūunau. Mukhuun carta pastornaan atheeta phātarr aawai negoonau “cartas pastorales” aajem.

Khaígta phā deepūijī. Pabloou mug carta deepūi sim jaar, Timoteo pastor ajim aajem Efesoom iglesia ee; magua irigta deepūijim aajem. Warrcha Pabloou Efeso phobor ee maach peerduajem iek jaauwimaawai òor khapaana uu Cristo iek ükhaijerram aajem. Mag ükha phobaaderr aigmua Timoteoogta Pabloou chi Efesoom iglesia jaau pumatarr aawai Timoteon phidag poomata wai sīejim aajem. Mag jaar chan īsimjo Ēwandamag jewaaq āba biirduajem dijā chukhu arr aawai sii parhoobam degta amach durr abarmpiereg agdaujo amach pastor dui podpaajeejim aajem. Mag thūnarr thum chi pastornaan Timoteoogta jaau pumatim Pabloou.

Timoteon chadcha Ēwandam iek ichig jaaupi jaautarr gaaita ogduba phidkhanaa Pablo dui khapeer ajapham ajim aju aai nūm. Chadcha ich jooi Pablooujā i chig aba aajeejim (Flp. 2:19-20).

Khan jawaagta phājī. Pabloou Timoteoog mug ēsap phā deepūitarran i wawieg ajim; iruajā īchab Cristo iek ükhaajerr aawai òor eejā ī jāga nūrraju aai sīejī a jaaupāaig; mag nūm dui īchab ich chi Timoteo Efesoom iglesia ee pastor arr aawai chi ükha durrarr khūun dijā irua jāga aju aai sīejī a wawieg. Mag Pabloou Timoteoog ich iglesia ee jāga aju aai sīejī a jaaupūitarr gaaimua īs ewagjā maadeu khaphū aju aai nūm jāga naaju aai nu maach iglesia (3:15).

Salud

1 ¹Muun Pabloou, Jesucristoou ich i jaaumkhiir jūr autarr. Ēwandam maach peerdu aumieu Cristo duimua chogpūitarrauta pu athee mug ēsap phā chirūm Timoteo. **2**Mag Jesucristo cha mua jaau chirūmuata mug atagjā uu maach khīir meeupiju. Maach-deu i iekpai āba ükha wenūrrūm gaaimua puuta mua much chaai-jo ūrcha ig chitūm. Maach Aai Ēwandamag jeeunaa maach Por

Jesucristoogjā jeeu chirūm, pu dau ee aug khaug paraanaa uu wai nūm dui pu khōinaa wai wenūrramkhiir.

Chad khabam iek jaau nūm gaaimua Pabloou iek theeg jaaupūitarr

3Ar na much Macedoniaag maagpaawai muchdeu purug jaau chirarrjo, ich jäig Efeso phobor eepai chirsí, jäg sii seukha nem agchajā khaba jaau wenūrrūm khūunag tag jāgūm iek jaaupiba

aag. ⁴Oob sii jāg amach jooin igwia amau waaujerr igphobaadem-jā warag ag gaaipai par amach iphithur pua chuuu apim amag. Jāgum iek jaau nūmuān sīita warag òor ee iek pom maadeu-jā khaugbata apui sim. Sii òor khūgur phe wai nūmuā warag òrag Cristo iek ukkanapi auju-jā khīrjubata nūm, Ēwandamau maachig jaau simjo amachigjā ag-jo jaau simjā khaugbamjo. ⁵Mua pūrug mag jaaupui chirūmūn, ich mag wenurraju khāyau warag chikham kha khōsi amkhīrta mag am wawibā a chirūm, mag-baawai amau agdaujo o ajaphanaa nem khaigba waujūjā khīrjuba sii thārauchata Cristo iek ukkan-khīr. ⁶Mamu ar chi seukha nem jaau nūm khūnau magba, warag khīrjug chaaur khīrju-wia sii parhooba maadeu nem igmaphamugta ee thūnarram. ⁷Mag wenurrumta amau òraujā amachig amta Moiseeu phā pūatarr iek jawaaggjā chi machnaanau apim khōsi nūm. Mamu mag amachdeupajā nem jaau khaug nūm anūmta, amachdeu jaau wenurrumjā khaugba nūm.

**Chijā khūn atheistā
Ēwandamau ley deejī**

⁸Jāg Ēwandamau Moiseeg ley phāpitarran chadcha chi ajaphamu. Mamu īchab maa-deu khaphū aju aai nūm, chijā khūn atheistā Moiseeu mag phā pūajī. ⁹¿Pārau khīrjuawai nem ajapha waaujem khūnag tag nem waupiba aagta Moiseeu mag ley phā pūajī? Mag khabam.

Moiseeu mag Ēwandam ley phā pūatarran, ar nem jaau nūmjā ūba warag chaaur ukkan ukkan sierrjeem khūn atheistā: nem khaibag sii pekau waujupai khīrjuajem khūn atheistā; ar Ēwandam ogkhabanaa i iekjā ukkanaba, warag i wau iekhaajem khūn atheistā; ar amach dennaanjā wir aig thōojem khūn atheistā; maimua ar thum chikham juau thōojem khūn atheistā phā pūajim. ¹⁰Lein īchab ar dich òor khabam dūta khapes aajem khūn atheistā; ar dich khamannaan appaita ukkan dūimjo, wa ukkan khāijā amach appaita emkhooin dūimjo aajem khūn atheistā; ar ajués òor pūrnat amach atheistā phidkhamkhīr dūr arrjem khūn atheistā; seunem-kham khūn atheistā, maimua ar chad khabam nemta chadam iek gaai thū iekha sierrjeem khūn atheistā phā pūajim. Ajapcharanlein ar thum Ēwandamau ich iek gaai nem ajaphamta waupi jaau sim ipierraā khaba, warag nem parhooba wau wenurrum khūn khaibag waumkhīrta phā pūajim. ¹¹Mua mag nem ajaphamta waupi sim a chirūm chan mūch iekpajā khaba, jāan ich Ēwandam òor dūt ajaug khitumuata mūrug jūrr jaauumkhīr jaautarau. Mangua mua maach peerduajem iek jaau chitūmpierā ich magta jaau chitūm.

**Ich peerdu autarr paar
Pabloou Ēwandamag
ukkan ajim atarr**

¹²Maach Por Jesucristoou ich i jaauumkhīr mūch jūr autarr

paar irig սս ajim a chirum. Ichdeuta սս mս juapá jääppibarmjo abarm mag ich iek jaaumkhiiр. Irua oowai mua ich phidag gaai ogduba chitaju khaphu sierr aawai mуг phidag murug deejim. ¹³Muan warran Cristo eugar khaigba iekha chitajim; magnaai iek սkha nսm khսn khaibag wawaag am էudeejä էkhanaa ich Cristo thürcha thürthürnaajä իchab i wau iekhakha aajeejim. Mag chitarr աba, Էwandamau mս dau aug khaugjim, agtha i iek սkhaba chirum gaaimuata mսch mag chitumjä khaugba chitaajerr aawai. ¹⁴Jürran mag chitajieb mamս, maach Por Էwandamau սս magumjä igba mսch khaibag thum chugpatarr aawai աba Jesucristo iekpaita սkha chitum. Magua իsin mua i khö-sinaa mսch khapeenjä thum աba daupii chitum, ar chadcha i iek սkha nսm khսnau aajemjo.

¹⁵Dich in iekhöoin thumaam khսnau khaphu aju aai nսm: "Jesucristo mуг jēb gaai beewain pekau paraam khսn peerdս awaanta beejim." Ma chan seukhaawaijä khabam. Warran mսn mսchta նrcha pekau pom chitajim, tagam khսn khääijä. ¹⁶Mamս mag mսchta atcha nem khaibag chitarr aawaita Էwandamau warag mս dau aug khaugam khösi dau aug khaugjim, mս magbarm gaaimua thumaam khսn nem khaibag sisis awiajä magum igba, Էwandamau amagjä "Mua pääar mսchig beeta oo chirum pääar peerdս awaag" a sim khap amkhiiр. Magua ewag pawiajä

amau mս denjo սkhamen, սս peerdu naisiewai Cristo dui amach ich mag nսisiju khap aju. ¹⁷Maguata thumaam khսnau Էwandampaita tho iekhaju aai nսm, ichta ich mag Rey chaarkha sierraawai. Icta աba thօjä thօba, ich mag sierrum warrgarwe. Ի pod maadeu ooba aajem. Icta աba Էwandam charau. Ichdeupaita nem thum khaphu sierrum. Maata maach Էwandamau.

¹⁸Ajap chirá Timoteo. Պստa mսch chaajio wai chitaawai mua purug jaaukhim: Na ar Էwandamau khapeenag iekhapibaawai pս igwia jäga pս phidkhaju aai chirá a jaautarrjo, ich jäg Cristo iek maachdeu սkha nսm gaaita ubunaa, nem khaigba waujujä khiiрjuba, warag maach Էwandam iekta jaaubá, sii meeukha jääu nսmjo nem pսa chukhu. ¹⁹Pua khaphu chirum, maach khapeen պaur khսnau amachdeu nem ajapham wauju aai nսm khaphu narrta warag chaaur khiiрju-wia ya իs parhoobata wenurrum. ²⁰Magta ajierram maach khapeen Imeneo Alejandro dui. Maguata amau deeu ewag khiiрju nսm ora mua warag meperagta am thusie-bapհim, am dui ichdeu ampierr amkhiiр; amach dui jägbaawai էudee tag sii Էwandam dui ibuhr wau nսmjo i dui jägam uguia.

Jäga aju aai սս Էwandamag
jeeu nսm aig

2 ¹Keena, mua pārag jaau ig chirumun mսgau: Օօr thum mуг jēb gaai thնnun khսn kőit Էwandamag jeeubat.

Mag jeeumamua nem thumaam paarjā īchab irig ս u ajim abat. ²Presidentenaan kōit jeeunaa īchab tagam khūun thum chi the-themnaan maach porkha thūnum khūun kōitjā Ņwandamag jeeubat, maach thum āba khōinaa wenurraag. Mag warag maadeu jeeumamua irig: “Ewandal, pua amag khīrjug khaphu apibarju, nem ajapha waumkhīr” a jeeuju aai nūm. Pārau magta jeeumūn, Ņwandamau amag khīrjug ajapha deebaawai maach thumaam khūunta onee nūm dui khōinaa wenurraju, Ņwandamau khōsim nemjā maachdeu waum aig wauju ayaa. Maagwai mag Ņwandamau khōsim nem waauwajā bigaaum khūunau magum abaju. ³Pārau mag thumaam khūun kōit jeeu nūmūn magan ս u kherūm. Mua pārag mag jeeupi chirūmūn, Ņwandam maach peerduajemujā ich magta ichig jeeupiejee-waita mag jaau chirūm. ⁴Iruan thumaam khūunag chadcha ichdeu maach peerdu aaujem iekta khaphu apim khōsi sim, mag khaphu nūsiewai thumaam khūunau amach peerduju aai nūm a khap amkhīr. ⁵Mamū mag maach thumaam khūun peerdu awaag ichta Ņwandam ābpai sierraawai īchab maach dich pekau gaaimua Ņwandam warp narr khūunta deeū ūmaai i dui khōinaa wenurrapiejemjā agjo ābpai sierrūm. Mag woun ich Jesucristoou. ⁶Mag thumaam khūun peerdu awaagta սduraa ich thōopijim, magbarmua Ņwandam dui mag pekau gaaimua

iekkhōr pom narr thum ich-deupai phag obeerp̄yaag. Mag Jesū thōotarr gaaimua maadeu khaphu nūm, chadcha thumaam khūunta Ņwandamau peerdu aum khōsi sim. ⁷Ich magtarr jaaumkhīrta ichdeucha mu jur aujim, ich iek jaaujemkha awaag; mag jaau chit̄muu judionaan khabam khūunagta jāgata chadcha Cristo maach thumaam khūun kōit ich thōopitarr aawai maadeu i iek սkha wenurraju aai nūm a jaaumkhīr. Mag chadcha i iek սkha chiraawai būrjā seukhaba mag iekha chirūm.

⁸Maguata muruan chi սkha durrum khūun nūnūidumpierr Ņwandamag jewaag ūgthaag jua jürkhaawai chi emkhooinauta Ņwandamag iekhamamua jeeupi chirūm. Mamū mag Ņwandamag jeeu nūmua ūgthaag jua jürkha nūm khūunjā pekaúia jua phuis meu sīsidūm khabam; agtha dich khapeen dui khāijā meeukha nūrjeenaa dich khapeen dui ipeer ahaujā khábata Ņwandamag jeeubat.

⁹Սhinagjā mua mag chirūm: Pāach chihoowai oob athuu chihoomiet; agpierrpaita chihoobat. Oob sii nem atcharag òor dauderra por megmiet. Oob chihoo ooimū sii phuphup phīr denpa khāijā por ee phīkha jūamiet; oob khajūa khāijā nem parhēpagkham jūamiet, magum gaaimua örau pāachig eerpapaad am ugua. ¹⁰Magju khāyau chadcha սuin Ņwandam iek սkhanaa irigpai jeeu wenurraajem khūunau aajemjo, nem ajapha

wau n̄muuata pāach igpiju awiajā pāach eugar ig iyuu apibat.¹¹ Uuinan culto ee weetwaijā, Ēwandam iek jaaubaadeewai sii khūuta ūr ohoodo aju aai n̄um, amachdeuta jaau n̄umjo sereubaadep khaba.¹² Mua uuinag chan culto ee ōor khapanag ee Ēwandam iekjā jaaupiba, ni amachta emkhooin khāaijā ūrpai apiba chirūm. Magju khāai sii warag khūuta Ēwandam iek ūr urrejee awi oberju aai n̄um.¹³ Ḷ Khan jägwia mua mag chirū? Mua mag chirūmūn, warrcha maach ompaawaijā Adanta nacha Ēwandamau ompaawia jūrr ēudeechata uui ompaatarr aawaita mag chirūm.¹⁴ Maimua īchab khīir eyaa abat khaita nacha dosātau khūgurjī: Adán khabajim. Chi nacha khūgurwia pekau ee burrtarran Eva ajim.¹⁵ Ichta nacha mag pekau ee burrtarr gaaimuata Ēwandamau irig, "Pu chaai oogpaawai ich jäg pu gaai machag āwat urreaju" ajim. Magjieg mamū irua Ēwandam iek thāraucha ukha urreumūn, ijā īchab emkhooijo peerduju. Mamū mag n̄um dui thumaam khūun kha khōsinaa, Ēwandamau khōsi sim nempaita waunaa, īchab ich urrempier agpierra urreaju aai sim.

Iglesia eem chi pornaan jāga wenurreaju aai n̄u

3 ¹Mugūm iek chan seukhaawai khabam keena: Āb khāijā ichta Ēwandam iek ukha thūnūm khūun porkham khōsi khīirju sim khai, magan agchata khīirju sim, phidag ajapham

gaaita purju khīirju siewai.² Mag chi phidagjā ajapham aawai mag chi ukha durrum khūun porkhajujā īchab woun parhoobam khābata ig sim. Magba akhiin, ōor dakhīir parhooba aawai jūrr ichigpata bigaum khūnau iekhakha aju. Mag am uguata mag chi porkha simūn, uui ābpaita paraa aju aai sim. Sii donjo parhoob nem wauba, khīirjug paraanaa ajaphata n̄urraru aai sim, ich wau iyuu am ugua. Magnaa īchab ōor beewaijā ich deg jēerpim khōsi jēerpinaa Ēwandam iek ūrag jawaagjā nem jaau khaugta aju aai sim.³ Chi porkha sim khū chan oob mag nag pignaa, ich khapeen duijā khujūrnem aju khaba, ni sii nemdam būrhūm wau n̄um paarjā āba phatkonta auju khīirjubaju aai sim. Magju khāai, thumaam khūun dui o ajaphanaa khōinaata n̄urraru aai sim, ni phatkhon ichdeu au sim atchajā warag paarpaju khīirjuba.⁴ Dich degam khūun dui thum dich nempa ajapha aairaanaa dich chaainjā wawikhaju aai sim, dich ipierranaa dich okho bāumkhīir.⁵ Ābmua khāijā pod ich chaainpajā wawie meraa sim khai, magan jāga ōor khapanaa Ēwandam iek ukha thūnūm khūun ajapha wawí wai n̄urraru khai? Magum khūnau pod Ēwandamau ig simjo abaju.⁶ Mag chi Ēwandam iek ukha durrum khūun porkhapieg chan ar ewaa Ēwandam iek ukha sisidūm khūun jūr auju khaba n̄um, eeu magba akhiin ichdeupai iita wajapcha chiraawaita i

jür atham awia ich tho iekhadukham. Magbaawai mepeer atarrjo ichdeupaita Ŋwandamag wir aig ich khaibag waupiju. ⁷Meperan āba ŋrag pekau waupijuuta ēkha sierraawai būur abarm gaaimua chi porkha nūm khūn eugarta Ŋwandam iek ukkanhaba aajem khūnag khaigba iekhapim khōsi aajem. Maguata mag chi porkha nūm khūnan ar ukkanhaba nūm khūn daanjā agchata wenurraju aai nūm.

**Chi pornaan juag
oojem khūnājā jāga
wenurraju aai nū**

⁸Mua īchab purug jaaukhim, jāga aju aai nū chi pornaan juag oojem khūnājā: Amjā īchab thumaam khūn daar khajaphata wenurraju aai nūm, amach eugar chikhamnau īgkham ugu. Iek ābata aju aai nūm, iwiir ābamug nem mag awia jūrr deeumug khīet jajaau aba. Magum khūn chan īchab nag pigjā khaba, ni sii nemdam būrūm wau nūm paarjā āba phatkhonta auju khīirjubaju aai nūm. ⁹Magju khääi maach peerduajem iek cha maadeu eeu khaugbarmta warag ogduba ukkanhaba īchab Ŋwandamau nem waipi jaau simpai wau wenurrum aawai, gaai khaibagjā chukhu oneeta wenurraju aai nūm. ¹⁰Magua mua purug mag chirum: Chi pornaan juag oomkhīir ëor ig nūm khai, nacha amau wau nūmājā oonaa thūr ajapha phaabarmjo begone būrjā khaigba khaba oberbaawaita mag chi pornaan juag oomkhīirjā jür

aju aai nūm. ¹¹Am ukkanhaba thumaam khūn daar ajaphata wenurraju aai nūm, seunem nem īkhaba, ni nem waauwaijā sii don ukkanjo parhoob nem wauba. īchab amach jaai appai oonaa, nem waubaademjā opūiba ich mag werba sisiu aju aai khaba nūm. ¹²Ar mag chi pornaan juag oo nūm khūnan ukkanhaba paraanaa īchab amach chaainjā thum amach degam khūnampa aairaa aju aai nūm. ¹³Pua khaphū sim, ar amach pornaan juag oo nūm khūnau ajapha am juag oowai, bigaaum khūnagapā warag amach daupii apinaa īchab amachdeu ukkanhaba ŋrag jaaujem.

**Khan jawaagta Pabloou
mug ēsap phā deepuijī**

¹⁴Timoteo, mua jopcha pū oon maju khīirju chirum. Maagwai purug khap amkhīir mug ēsap phā deepuijī chirum. ¹⁵Mu da barba awiajā ya pua khaphū sim, jāga wenurraju aai nū Ŋwandam iek ukkanhaba khitheem khūn. Mag iek ukkanhaba durrum khūntha thum maach Ŋwandam chi iwam chaainau. Mag amachta Ŋwandam chaain aawai, bithurgam khūnagjā parhooba amach ichaaur jaaupimaugau, chadam iek amachdeu ukkanhaba nūmta ich jäg warm khūnag amach ukkanhaba jaau durraajem. ¹⁶Mag iek warrgar thumaam khūnau khaugba aajerrta ūsin maadeu dawaa oo nūm, ich Ŋwandamau maachig khaugpitarr aawai.

Mag maachig khaugpitarr iekhan mūgau:

Cristo Ŗwandumkha simta maach thaabaajemjo mūg jēb gaai thaabachewia, maach wounaan khīr thegwia, mūg jēb gaaaim khūnag ich oopien beejim.

Maimua meewia Ŗwandum Akharau deeu i phiriu athamua chadcha í pekau chukhu khitum a khaugpijim õrag.

Mūg jēb gaai sīeichewia irua nem wautarr thum Ŗwandum chognaanau ūgtharmua oojierram.

Maimua amach aar pabaimaawijā sīi onee amach jua ee baarpi aujierram.

Magtarr, durr warpham magwe aaidū jaauphiwia meupierram khūnau khakhapdo thunum duí ìchab durripierr i iek ukha durrum khūn nūnuidum.

Ãaur khūnau Ŗwandum iek amachdeu ukhatarrjā isegu

4 ¹Mamū Ŗwandum Akharau khapeenag jaaupibaawai jaautarr gaaimua pua khaphū sim, mūg atag paawai ãaur khūn i iek ogduba ukha wenūrraju aa-jerr khūnta mūg iek ajapham isegwia jūrr parhooba dosātau nem jaaipi sim jaau nūmugta ee ajurau. ²Magphobaademūn ajapha Ŗwandum iek jaau nūm anūmta amachdeu jaau nūmjojā khaba, sīi parhoob nūm waunaa

seukha nem īgkha sīerrjeem khūn iekta ūrm khōchkhakha ajurau. Mamū ar mag seukha nem jaau wenūrrum khūnnaun khaphū nūm, amachdeu chadcha nem agcha jaauba nūm. Mamū ich mag jaau khaug naawai amachdeu mag seukha nem jaau wenūrrumjā am gaai mas khaba nūm. ³Chi mag parhooba nem jaau wenūrrum khūnnaun uui aupiba jaaunaa uuinagjā jaai aupiba jaau nūm duí ìchab nem parhoobajā khoju khabam a jaaujem; majā parhooba khomkhīrta Ŗwandumau nem thum wautarr aawai maach mūg chadam iek khaphūnaa ukha durrum khūnnaun warag irig agūm paarjā uu ajim anaa khoju aai nūmta mag jaau nūm. ⁴Ŗwandumau nem wautarr thum ajaphamū. Maguata maa-deu Ŗwandomag jeeuwia, irig uu ajim anaa, būrjā nem isegba khoju aai nūm. ⁵Mag ichdeu nem khomkhīr deetarr thum ichdeujā chi ajaphamū a jaautarr aawai, inag awia khobaju aai nūmjā aba, warag irig uu ajim anaata khoju aai nūm.

**Jesucristo chog chi
ajapcharam khamkhīr
Timoteo wawitarr**

⁶Timoteo, maach khodnaanag pua magta jaau chitumūn, pū Jesucristo chog chi ajaphamkha chirūm. Mag amūn, pūnūn ìchab jua theeg chirsiju, iek ajapham puchdeu ukha chirūm jaau nūmta thach kho nūmjo pūaba jaau chitum gaaimua. ⁷Oob sīi jāg warrgar amach jooin nem īgkhaa

aademjā maadeu khaugba warag pua chuuu ajem khūun iek ūr chitam. Mag khāai Ēwandamau puchig nūrrapi simjota agcha nūrraju ēkhabá. ⁸Sii khapá jāpaag-pai nem wau nūmūn uu sim. Mamū Ēwandamau nem khōsim-pai wau nūmta nem thumaam athee ajapcha sim. ¿Khan jāgwi mua mag chirú? Mua mag chirū-mūn, mug jēb gaai nūwejā irua nem khōsim waauwai maach khīir onee apinaa īchab mug atag-jā maach khīir meeupiju aawai-ta mag chirū. ⁹Cha mua mag chirūmūn chadcharam iekhau. Maagwai thumaam khūunau ukkanhiin uu akham. ¹⁰Mag mug jēb gaai nūwejā Ēwandamau maach dui ajapha aju khaphu naa-waita, ich jāg thet jaau nūmua, i iek ūrag ukkanhiipu ēkha durrumua, īchab chikhamnau maach īgkha-baadephemjā magum igba, warag pedurraajem. Chadcha Ēwandam-ta āba thumaam khūun peerdu-jemhu, pari ajapcharan ar ich iek ukha durrum khūun denpai mamū.

¹¹Cha mua puchig jaau chirūm iek amag mu imeerba jaauua īchab puchdeu jaau sim ipierraa apibá. ¹²Puch ēwanaa chiraawai jooinagpa pod mag jaauju khaba chirūm awia, oob uduur amag puch kha isee apim. Mag puch kha isee apim ugua, thumaam khūun daar agpierra chitá; maagwai chi ukha durrum khūun eejā jooinaupa puch mag oowai īchab jāgata amjā wenurraju aai nu a khap aju. Magnaa thumaam khūun kha khōsinaa Ēwandam

iek puchdeu ukha chirūm-jā ogduba ukha chitá. īchab puch iekhaawaijā, nem agchata iekha chitam dui puchdeu nem jaau chirūm-jā sii par iiupai khaba puchdeu jaau simjota abá thumaam khūun dakhiir. Oob puchdeu nem jaau chirūm ichaaur nem būur abarm gaaimua khāijā pekau paarpa chitam. ¹³Mu bar nūm ora, thumaam khūunag amach jūgchucha ūrm-khiir, Ēwandam iek phā sīsidūm gaai ūiba thūrbá. Mag thumaam khūun jūg daar thūrwia ich ag iekhaupai am wawimamua amag ajapha jaaubá. ¹⁴Puchig mag phidkhamkhīir khabajieb, ar nacha Ēwandamau khapeenag jaaupibaawai makhuunau pu ig-wia jūrr chi pornoanag jaautarr. Magbaawai ajim, ar amau pu ūr juu ausūubarmua Ēwandamau ich juu theeg purug deetarr. Mag phidkhamkhīirta mag juu theeg puchig deetarr aawai oob sii ich jāg par wai chitam.

¹⁵Timoteo, Ēwandam iek jaau nūm gaaita warag puch thierr-pamam thumaam khūunau oom-khiir, cha mua puchig jaaubarm thum khīrjunaa ag gaaipai chirsí. ¹⁶Puchdeu jaau maajem iekpai ajapha khīrjunaa khīir khaphu chitam dui warag ich ag iek gaai-pai ukha chitamua ubu chitá. Pua chadcha cha mua jaau chirūm-jota amun, magan puch peerdu chirsim dui īchab bigaaum khūun ar puch iek ūr durrum khūunjā uu pua am peerdupi auju.

Jäga aju aai nū Cristo
gaaimua maach khodkha
num khūun dui

5 ¹Puch khāai jooinag oob meeurraru iekham. Amag meeurraru aju khāyau, puch ayaga ta iekha chirūmjo ithūu iekhamamua warag am wawibá. Puch jo chaainpaim khūunjā puch khodnaan khaba awiajā puch eeugpeen khū abam khūunjo jāsene abá. ²Maimua ūanaan duijā puch ād duimjo anaa chi daupeen duijā puch ūphūn khū abam khūun duimjota abá, būurjā am dui khīrjug chaaura aju khīrjuba.

Iglesiaau jäga aju aai
sī khoopaa ūuin dui

³Ar khoopaa ūanaan chadcha dau aphū igju chukhu khitheem khūun dui o ajaphanaa amau nem ig nūmdam au dedee abá. ⁴Mamū khoopaa ūan āb khāijā chaain paraanaa yētonaan khāijā phe wai sim khai, magan chi chaaina khat aju aai nūm, amachdeuta nacha irua nemdam ig sim audeeg garpapa aag. Amau khaphū aju aai nūm, ich jāg jooinau amach dau aphū bāau-pūitarro, ya amach dennaan dau aphū paawai jūrr īchab amach chi chaaina amach dennaan chaain dau meraamjo oo wai wenūrraju aai nūm. Dich dennaan dui magta amūn, Ēwandamau oowaijā nem ajaug sim. ⁵Uhi ar chadcha thāraucha Ēwandam iek ukha simta khoopawia ich appai igjujā chukhu sīsiewain, “Igjujā

chukhu ūrraawai tag khai juu nūbarju” awia, āba Ēwandamagta edaram magwe jeeu khitaajem ichdeu nemdam ig sim athee. Pāach ee khoopaa ūuin magum khūunagta nem deeb khaba deeju aai nūm. ⁶Mamū ar khoopaa ūui mag Ēwandamag jeeubanaa sīi warag Ēwandam iek khaugbamjo parhooba ichdeu nem khōchagpierr nem wau simug chan, parhoob nem deeju khaba nūm. Mag simūn Ēwandamau oowai meeba simta chi thōmjo sim, ich pekau gaaimua. ⁷Ar Ēwandam iek ukha nūm khūunag thum cha mua jaau chirūmjota apibá, amach dennaan dui. Maagwai am eugar chikhamnau jaau jaau abaju. ⁸Ābmua khāijā dich khodkha simta dau aphū khitūm oo simjā mag oowai warag gaai mas khabamjoo sim wounan dūrrchata o ākhāraa chirūm. Mamū athuucha khaigba nūmūn, ar amach chaain wa amach dennaan khāijā dau aphū khitūm oo nūmta warag oobamjo nūm khūunau. Magum khūunau chan cha maadeu Ēwandam iek jaau nūm ukhaba nūmta amach iiupaita ukha nūm anūm. Mag nūm khūunan ar būurjā ukhaba nūm khūun khāyaujā atchata khaigba nūm Jooi dau na.

⁹Mua pūrūg jaaukhim, chijāgum khoopaa ūuinagta pāach thumaam khūunau nem deeg am thūr pāach ēsap gaai phā sīuju aai nū. Pārau nem deeju khūunan mūgau: Khoopaa ūanaan sesenta añomua ūgthaagam khūun ar warrcha amach jaai autarr duipai

khoopawia tagjā jaai auba nūm khūunpau. ¹⁰Magnaa īchab amau nem ajapham waaujemta ooju aai nūm, khan nem agá: ¿Amach chaain ajapha bāaukha-phiwia joojin ee agpierraan wenu-rú? ¿Oordam parhoobam khūun amach aig beewaijā, amach deg jēerpim khōsi jēerpinaa, am dui o ajaphanaa, amach khapeen Ēwandam iek unction nūm khūun atheejā būurjā nem waumapham aba sii nem par daúa ooba khitheee aajē, ya “Maar jāgūm athee khaba nūm” a iekhaba? ¿Or khamor masi wa gaai masi khāijā aawai, dau aug khaugwi dui nem par daúa ooba aajē? Magūm appaijā khaba, ¿tag nem parhoobam-dam wau nūmuu òrau am eugar ajapha ig iyuu aajē? Magūm nem thum chadcha waaujem pāachdeu khaphū nūm khai, magan amau nemdam ig nūmjā oob sii par daúa oomiet.

¹¹Mamū ar khoopaa unction agtha sesenta añojā barba nūm khūun thūr chan oob juchag pāach ēsap gaai phāmiet; am agtha kha chaainaas sīsid awai eeu deeu ūmaai emkhooin khīirju phobaadeewai jaai jūrdukham, Cristo athee nem wau wenurrum gaaipai wenurraju a iekhatarrjā khīirjuba. ¹²Magbaawai amachdeupaita Ēwanda-mag amach khaibag waupim-jō waupijurau, tag jaai jūrba ába Cristo atheepai wenurraju a iekhatarra jaai jūrbarm gaa-i-mua. ¹³Chaainaam khūun thūrpāach ēsap gaai phākha sīumūn, amachig sii nem dedee aju

khaphū aphobaadeewai, sii warag khuseugau dikha phobaadeewai, dipierr ober ober aphobaadem dui īchab khuseugau dikhaju. Mamū sii magpajā khabam. Magphobaadem dui warag nem ieknem nem īghanaa, òor amach ap iekha nūmjā amach dūita iekha nūmjo bigaau naawia chikham iperemie athaadephūm dui, iekhaju ayaa khabampata òor jūg daar iekhaa khaugjurau. ¹⁴Āb khāijā mag nūrram ugu, ar jaai auju ayaam khūunan muan waragta jaai jūrpim khōsi chirūm. Magbaawai chaain paarpawia, ich jaaijā ichdeuta khaphūnaa, degam nemjā ichdeu thum khaphū sī-siewai, tag mag sii parhoobam khūunjo nūrrabaju. Magta apim khōsi chirūm, maach kha ukhurm khūunagjā am eugar khaigba īg-khapimaaugau. ¹⁵¿Khan jāgwia mua mag chirú? Mua mag chirū-mūn, cha mūchdeu jaau chirūm-jō aba awia ya ãaur khūunau Cristo ipierraajā khaba sii dosātau khōsi simjo wenurraawaита mag chirūm.

¹⁶Pāar ee Ēwandum iek unction nūm khūun khod unction ab khāijā khoopawia khitum khai, magan amach chi khodnaanauta wa chi chaain khūunau khāijā sii amach paarmua bithurgam khūun juata nūju khāyau, amachdeuta mag ūnanau nemdam igbarm thum audee aag khap aju aai nūm. Magba akhiin, iglesiaauta mag igju paraam khūunagpa oowai, jūrr ar khoopaa unction chadcha igju chukhu khitheem khūundamta

ajappai aair aba, amau nemdam ig nūmjā pod thum dedee abaju.

**Jäga aju aai nū dich iglesia
eem chi pornaan dui**

¹⁷Ar ajapha chi unctiona durrum khūun porkhanaa Ēwandam athee phidkha nūm khūnan maadeu daipiinaa amau nem ig nūmjā khab aju aai nūm, sīi ich jäg par phidkhapiba. Mamu ūrcha mag daipiinaa amag phagju aai nūmun, ar Ēwandam iek jaaujem phidag wai nūm khūnagta ūrcha phagju aai nūm. ¹⁸¿Khan jägwia mua mag chirū? Mua mag chirumun, Ēwandam iek phā sim gaaijā, “Puch nemjīir dau bibthūg deemkhīir phak emkhoi phidkhapi wai chirūm aig, nemjīir dau khom ugu awi, oob i i khōorjū sūm” a jaau sīewaita mag chirūm. Maimua ich ag Ēwandam iek gaaipai īchab agjo mag sim: “Ar phidkha nūm khūnagan, ichiita am phidkha durrum paar phagab khaba phagju aai nūm” a sim.

¹⁹Pū chirūm aig woun āb beewi maach chi unctiona durrum khūun pornaan igwia iwiir ābam eugar khāijā khaigba nem īgkhacheewai oob unction. Úkhaju awiajā amach chi ootarr khūnauchata numiim khūnau wa thārjupam khūnau khāijā beewia jaaubaicheewaita unction.

²⁰Mamu ar warr amach wenurraajerrjo agtha amach pekau ee wenurruum khūnag chan oob ikhāa iekham. Magum khūnagan, thumaam khūun ābam aig biirdunaa mag thum

thūnum dakhīir ikhhaba iekhamamua am wawibā, mag oobawai tagam khūnaujā ogkhawia warm khūnjo pekau ee burrm uguia.

²¹Maach Ēwandam dau na mai-mua maach Por Jesucristo dau na muan pūrug magta abá a chirūm. Ēwandam chognaan angelnaan ichdeucha jūr autarr khūnaujā mua pūrug mag chirūm khaphū nūm. Cha mua jaau chirūmjo, chi mag pekau wau nūm khūnajā oob sīi par daúa oom. Puch dui khapeen ajapham khūnag awiajā inag chukhu iekhabá amag.

²²Íchab mua pūrug jaau-khim: Pāach ee āb khāijā chi porkhamkhīir jūr awaagpaawai, oob sīi ajapha unction sim awia, parhoobam khūun ūr jua ausūnana i kōit Ēwandamag jewam, eeu magba akhiin meraa pekau ee ich burrtarrijā jaauba, naspawiata khaug athaawai, jūrr puch gaipata chikham pekau thudukham. Magam uguia, chi porkhamkhīir ūor jūr awaagpaawai ajapha oo nuunaata i ūr jua ausūnana Ēwandamag jeeubá i kōit. Naspawia khaigbajim am uguia ajapha khīr-junaata nem waubá.

²³Mua mag chirūm aig chan mag sīi būur abarm gaaimua chikhamnag puch jaaupim uguia awi pod vinodamjā doba, pū sīi ich jäg do appaita do chitaju aai sim aba chirūm. Mua khaphū chirūm, bi machgaujā ūiba agagai aajem. Puch jägbaadep aajem unctionkhīir, do appai doba īchab vinodamjā būchkhun dobarphū chirā.

²⁴Pua khaphh sim īchab, khar maach khapeen amach nem khaigba wau nūm gaaimua, amachig jeeubamta warre merag chukhu amachdeucha jaau nūmjo, dawaa deem khusnau oojem. Mamu khar chan am mag amach pekau ee wenrrumjā bigaaum khusnau chan khaugba, mug jēb gayan ich mag sīsiejem. Mamu ichiita mug atag ūwandamau thumaam khusnag khab apiju. ²⁵Ich jāgau īchab nem wajapham wau nūmjā. Maadeu dau daau nem wau nūm, wa mag dau daau nem wauba awia khāijā, ichiita ūwandamau thumaam khusnag khab apiju mug atag.

Chi chognaanau jāga aju aai nū amach patronnaan dui

6 ¹Ar sīi chikhamnaan chogkha par phidkha nūm khusn, pāach patronnaan daupii abat, mag oowai bigaaum khusnau ūwandam igwiajā khaigba iekhaba ni maachdeu nem jaau nūm eugarjā khaigba iekham ugu. ²Pāach chi chogkha nūm khusnjā pāach patronnaan Jesucristo i ukhaajem khusn khai, oob pārau pāach odeg-pai, “Jākhusnan īchab Jesucristo iek ukhaajem khusn aawai jākhusnau chan marag būurjā magju khabam” awia, “Marau am ogkhabam” a iekhamiet. Mag khāyau ante Jesucristo iek ukha nūm gaaimua pāach khod-naan aawaita am athee ajapcha phidkhaju aai nūm, amjā īchab ūwandamau daupii phe wai sim khusn juagta pārau oo naawai.

Timoteo, amag cha mua puchig jaau chirumjota thumaam khusnag jaunaa puch ipierraapipibá.

Ēwandam i khaphh anūmta parhoob nem jaaujem khusn

³Ābmua khāijā pāar aar barwia ūwandam i awia jaaubaimam, mamu mag irua jaau nūrrum jūrr maach Por Jesucristo iek chi ajapcharamjoo khaba, ni maachdeu jaau wenrrraajem dui ar-joojā khaba sim chan, ⁴magan mag wounau chan ichdeu jaau nūrrumjā būurjā khaugba simta sīi ich thowiata mag nūrrum, ichdeu khaphh chirum amkhīr. Mag wounan sīi nem ieknemta sim. Mag gaaimua āba sīi òor dui magum iek igbaademjā puaba warag arpaita ijējbkhamaa ichdeuta chikham podpuju khīirjuajem, magum gaaimua amach agjom khusn aphajā jūrr ichigta thumaam khusnau ee apim khōchgau. Ya magbaademua ober nūm: chikham dui khīir khusukha nūm, chikham khīir iekha nūm, warmua dich dui chadcha magba sim khāijā dich garmuata chikham eugar khaigba khīirju nūm. ⁵Magum khusn chan meeukha chikham ipeer ahau khaphobaademjā puam igba, ich mag sīerrjeem, ya am amachdeu mag nem parhoob khaugba jaau nūmugta por aragpa nūm gaaimua ūwandam iek chi ajapcharamta iseg wai naawai. Am khīirjungan jāg ūwandam i awia, amachdeu jaau wenrrum gaaimuata sīi phatkhon pom au

wenurraju khiiрju thunum. Ar sii magum khiiрjug wai sisidum khun dui oob khapeerkha chitam.

**Sii phatkhonagta ee
aajem khun**

6 Ewandam iek maachdeu jaau num õrau ūurwai jäg chi ürm khosi ûr num khunagan chadcha uuma; amagan mag ûr-wia ukhaawai phatkhon pom au numjota sim, majä ar amach nemdam wai num dñipai onee durrum khunau mam. **7** Warr maach thaabaawaijä bûurjä juagam nem chukhu maach ädau maach thaabatarr aawai, juagam nem pom wai naawiajä maach meem ed pod maadeu bûchkhun-pajä nem arrju khaba num. **8** Mam dich thach khojudam paraanaa khajua jüajudamjä wai numun, ya magdam dñipai onee naaju aai num. **9** Mam magba äaur khunanan sii phatkhon pom paarpajuuta khiiрju thunum. Makhuunaun phatkhonau aawai parhooba nem wau nmuajä chadcha amachdeu nem khosim paarpajuuta eкhaajerram. Mag num gaaimua wounagamjo uduraata nem parhoobamugjä amach bâyeu arpi num, mag phatkhonagta ee thunarr gaaimua naspawia amachdeupai wir aig amach khaibag waupimjo Jooirau amach isegujä khiiрjuba. **10** Ar chadcha phatkhonag wûrpa num khununaun nem khaigbamta khiiрpierr waaujem, phatkhon paarpam khochgau. Õor magum khun thunum. Äaur khunau

mag phatkhon paarpam khochgau, nem parhooba wau nmuata warag maach Ewandam iek amachdeu ukha narrjä isegjierram. Amaun amach phatkhon paarpa phobaadeewai amach onee ajupii aajerram. Mam magumjä ichiita ich mag onee khaba naajem.

Ajap chirá Timoteo

11 Mam pü Ewandam atheeta phidka siawai, oob warm khunjo nem khaigba wauju khiiрju chitam. Magju khäai Ewandam dau na agchanaa irua khosimpai waubá. Maadeu ukha num iekta bûurjä ogduba ukha chirum dui thumaam khun kha khosinaa ithüu am wawibá. Mug iek gaaimua püch dau aphuu awiajä äwatnaa warag ogkhaba pena. **12** Timoteo, Cristo iek chaar maachdeu ukha num gaaita ubunnaa warag maach Ewandam iekta nem püa chuu jaaubá, sii khajap meeukha jääu nymjo. Tag maach meeba ich mag wenurraju aar barjuuta eкhabá, püch mam siemamkhürra warjä Ewanda-mau püch jür autarr aawai. Khiiр eyaa abá, ar püchdeu õor kapan thunum dakhiiр mug püchdeu ukha chirum iek chan ogduba ich jäg ukha chitaju a iekhatarr. **13** Is mua mag chirum, Ewandam ichdeuta nem thunum thum iiipi wai siejem ag dau na, maimua ichab ar maach Por Jesucristo Poncio Pilato na thumaam khun jüg daar iita chadcha Ewandam Iewaau a jaautarr ag dakhiiрjä agjo mag chirum. **14** Cha mua

puchig jaau chirum thum ipierraabá ich Ŋwandamau khosi simjo, būurjā nem chaauraapajā jauba. Ich magta ajapha chitá maach Por Jesucristo bee nūm ora, ni iwiram ābmuajā puchig puch khīir naau iekham ugu. ¹⁵ Mag Jesucristo Ŋwandamau beepiju ed aadeewai thumaam khūunag warre dau daau oopiju, ichdeuta āba maach thumaam khūun wai dūnaajee-wai. Ichta īchab mūg jēb gaai reinaan thum thūnūm khūun Rey anaa īchab ichta ar òor thumaam khūun porkha thūnūm khūun Por charau. ¹⁶ Ichta āba warrgarwe ich mag iuu sierrum, meejā mee-ba. Ichta sii atcha ich araragau pod òrau agug ooju khaba sii būumjo sim eeta siejem. Maach mūg eegarm khūunau chan ni ābmuajā dich daujādamau pod i oojā ooba, ni ooju aajā khaba nūm. Maguata āba irigta maach thumaam khūunau ich mag ee aju aai nūm, ichta chi jua thierr-kha sierraawai. Maata maach Ŋwandamau.

Jāga aju aai nū phatkhon paraam khūunau

¹⁷ Ar phatkhon paraam khūunag, amachta warm khūun khāaijā ūrpai nūm awia wir aig amach phatkonta tho iekhapiba jaaubá. Phatkhon pom paraam khūunjā būur abarm gaaimua deeu dau aug ee maju chan pom khabam. Maguata āba aata khīirjuju khaba nūm. Mag khāai āba maach Ŋwandampaita amag khīirjupi jaaubá, maach uu wen-ramkhīir ichdeuta maadeu nem

iigwaijā o ākhārag chukhu dee-jeewai. ¹⁸ Amag, būurjā amach phatkhon īghaba warag aguata nem ajapham waapi jaaubá, òor parhoobam khūun duijā o wajapha. ¹⁹ Amau magta òor athee nem ajapham pom wau nūmua gaai machag chukhu phatkhon durrcha khāijā werbamūn, magan mag nūm aiguin warre mūg jēb gaaiwe ūgtharchata amach phatkhon ākha phiemamjo nūm, amachdeu òor dui mag nem wau nūm jūrr Ŋwandamau par okhoo-pibaju aawai. Ajapcharan mag nūm aiguin mag nem wau nūmua tag maach thōjā thōba aajem aar wetwi naaimajuuta khīirju nūm.

Pabloou ābmiecha Timoteo wawitarr

²⁰ Timoteo, ābmiecha mua pūrug jaaukhim: Ŋwandamau pūrug ich iekta jaaupitarr aawai pu phidagan āba i iek jaau nūmū. Khīir khaphū chitá. Oob sii jāg Ŋwandam i awia amach eepai būur abarm gaaimua iek phithurg aadep aajem khūun dui sii par pu ch iphithur iyūn chitam. Jāgum khūunaun par khaugbamta khaphūm khaphūm awia jāg sierrjeem. ²¹ Āaur ar chi mag wenūrrūm khūun amachdeu mag parhooba jaau wenūrrūmūgta ee am khōchgau Ŋwandam iek chaar amachdeu ukha narrta isegjierram.

Mukhūndam ajim pūrug phā deepūim ig chirarr. Pu kōit Ŋwandamagta jeeu chiraajem, pu uu thūa wai nurramkhīir. Ayoo kake,
Pablo

2 TIMOTEO

Biek numiim ēsap Pabloou Timoteoog phā deepūitarr

Chi phātarr. Mug biek numiim carta Pabloou Timoteoog phā deepāiwai chi Pablo deeu preso siejim aajem, Roma phobor ee. Maig kherūmua jooyau ya ich pom khitabajujā khaphū siejim anaabá (4:6). Mag jaar Cristo iek ukha durrarr khūun ajappha dau aug waaujeejim anum, mag amachdeu ukha durrum gaaimua. Mag nūm eeta ich Pablojā īchab deeu Romapienau i pur auwi siī oor thōotarrjo cárcel deg pujierram aajem (2:9). Maig paawai i khapeenaujā i bar pħawi āba jooi Lucas appaita i daumaai siejim aajem (4:10-11).

Khaígtta phā deepūijī maimua khan jawaag aji. Chamug carta gaai iek jaaupūitarr iekhan ya jooi Pablo ich meeju athee ābmiecha iekhapūitarrau. Mamū mag ich dau aphū ajuuta ūrcha khīrjunaa aata jaaupūiju khāai, chi ukha durrarr khūun ichdeu ajappha naapim khōsi simta jaaupūijim. Timoteota Efesoom pastor arr aawai iruan Timoteouu ich iglesia ee nemdam waauwajā thumaata ajappha oberpim khōsi aajeejim anum. Magamkhīrta ya ichdeu tag i oobaju khaphū sierr aawai ajappha wawipūijim mug ēsap gaai.

Salud

1 ¹Mūn Pabloou, Jesucristoou ich i jaaumkhīir jür autarr. Mag jür auwi, Ēwandamau ich khīrāu mā pħim khōsi pūjim, ich iek jaaumamua warrgarwe thārau ich iek ukha nūmūn Jesucristo gaaimua irua peerdu auju a jaautarr iek ḥrag jaaumkhīr. **2**Timoteo, pħuta mħech chaaijo daupii wai chitaawai pħrūg mug ēsap phā deepūi chirūm. Muan Ēwandam maach Ayau maach Por Jesucristo dħimua pħi dai aug khaug paraanaa pħi kuu wai nūm dui khōinaata pħi wai wenurrapim khōsi chirūm.

Chigag chukhu Cristo ig iyūu aju aai nūm

3Timoteo, pħi igwi khīr eyaanāa edaram magwe Ēwandamag u ajim a chiraajem, irig jeeupierr. Mua mag irigpaita jeeunaā āba i atheepaita phidkha chitumun, ich jāg warrgarwe īchab mħech jooinā aajerrjo Jooi dai najā mħech khīrjug ajapha chirūm khapta mħaq phidkha chitum. **4**Agħtha khīr eyaa wai chitaajem, ar maach ayoyoo kħawa wai pħi dahuhi paraa thħanarr. Magarr aa deeu pħi dui oom khōchag chirūm, mag oobaawai onee chirsieg. **5**¿Khan jāgwi mua mag chirā? Mua mag chirūm, pua chadħa pħi khīrucha Cristo iek ogħidba ukha sim mħechdeu khaphū chiraawaita mag chirūm.

Ich mag unctioneejim pu ãdhuan Loidaau pu ãd Eunice duimua. Maagwai mua khaphu chirum, puajä ich agjo ukha sim.

⁶Mag gaaimua mua pu wawí chirum: Ar muchdeu pu ûr juu ausubaawai Œwandamau purug ich juu theeg deetarr, oob sii ich jäg par wai chitam. Magaag warrjä agua phidkhamkhiipta Œwandamau purug mag ich juu theeg deetarrau. ⁷Irua maachig ich Akhaar chi juu thierrtta deebajieb, õrag inag chukhu ich iek jaaum-khiipt. Mag Akharauta maachig dich khapeenjä kha khösi apinaa nem waauwaijä wajapha khiiptunaata nem waupiejem. ⁸Timoteo, oob puchdeu maach Por Jesucristo khaugtarr igwia õrag jaauju chigaa chiram, ni Cristo gaaimua mu mug preso chirum õrag jaaujujä oob chigaa am. Magju khääi Œwandamau puchig juapadam deetarrau warag mu ipierr dui maach peerduajem iekta jaaum khösi jaaubä, agum gaaimua puch aphuu ajujä khiiptuba. ⁹Œwandamaun maach peerdu auwi sii pekau chukhu ich atheepai wenurramkhiipta maach jur aujim. Mag maach jur autarr chan mag ichdeu oowai maachdeu nem wajapha wau wenurrum gaaimua jähaba, warrgarwe ich Œwandamau mug durr thum omnipaaju nave ich garmua maach eeg oowia, Jesucristo gaaimua maach khiipt jäsenkhawia, ichdeu khösi simjo wenurramkhiipta maach jur aujim. ¹⁰Mag warrgar maach khiipt jäsenkhatarren maach peerduajem Jesucristo

putarr gaaimuata is ewag pawiajä khaphu num. Magtarr aigmua ich Jesucristoouta maach dajeejem juu theeg chukhu apuinaa jürr maach peerduajem iekta ûrpai apijim. Magtarr aigmua ichhab warr maach meewai ich mag okhoo wenurraju arrta ugthar oberju aai apijim.

¹¹Mag ich iek jaaujem khambkhiipta Œwandamau mu jur auwi judionaan khabam khüun ee puojim. ¹²Magtarr aawai mag iek jaaau chitum gaaimuata chadcha mug mu phithur da aphuu chitaajem. Mag chitab mamu jägum iek gaaimuata muun wajappha khiiptnaau chitaajemjä aba chitum. Mua khaphu chirum, khai iekta muchdeu ukha chiru. Mag äba Œwandam iekta muchdeu ukha chiraawai i juu theeg simjä mua khaphu chirum. Maagwai ich aar much thür num ora much thua wai nurrajujä khaphu chirum.

¹³Timoteo, ar iek wajapham maach Œwandam den mua jaauchitarr ûrwi puchdeu khaugtarrta wajap khiipt eyaanaa agpierr chitá. Magnaa jäg puchdeu ukhatarr iek ich jäg ogduba ukhanan, Cristoou ich garmua maach khösi arr gaaimua i dui wenurraawai, puch khapeen kha khösi chitá. ¹⁴Œwandam Akhaar maach ee siejem ag juu theegau Œwandamau ich iek puchig jaaupitarr wajaphata jaaubä; chikhamnagjä oob chaaura jaaupim.

¹⁵Purug khap amkhiipt jaaukhim: Œwandam gaaimua maach khodkha thunum khüun Asia durrmua mu dui äba beetarr

khūnau ya tag mūrugjā ooba much appai mu barpuajierram. Chi mag mu barpuatarr khūn ee Figelo Ermógenes dui narrjā makhuunaujā mūrug ooba sii wetjierram. ¹⁶Onesíforoouta mug mu cárcel deg chirum oowia būurjā chigag chukhu biek khapan hu mu khīr jāsenkhaajerr aawai Ēwandamag i kōit jeeu chirum, ich chaain dui ich uupa eeg oomkhiir. ¹⁷Ichdeuta ich Roma barbaichem burre, bu ūijā chukhu, mu jur phuurdū khituu awi hu mu chirum aar beejim. ¹⁸Pua mu khāyaujā wajapcha khaphu chirum, jāga i phidkhaajeejī Efeso phobor ee sījeewai. Magua mua pūrug tag jaaubam. Irua much dui jägtarr jūrr, deeu ūmaai Cristo beem ed Ēwanda-mag i dau aug khaugpim khōsi chirum.

Jāga soldaanjo Jesucristo chogkhaju aai nū

2 ¹Timoteo, pūhta much chaai-chaarjo wai chitaawai pu wawikhim: Puch khīrjugau-pai nem jaauju khīrjuba Jesu-cristoou hu puch eeg oowi puchig juapá deetarrauta i iek jaaubá. Pua magta aman, ich mag nem jaau chitumuata warag i dui pu juapá jāpmaju. ²Öor khapanag dakhīr mua jaaujerr puchdeu ūrwi khaugtarr iek jūrr ar puchdeu oowai chadcha deeum khūnag-jā jaau wai nūnūhu ajooom khūnag jaaupet, magbaawai jūrr makhuunau agjo deeum khūnag jaaumkhiir.

³Puch chadcha Jesucristo chogkha chitum gaaimua būurjā puch dau aphuu ajujā igba, soldaanjo i chogkha chitá. ⁴Pua khaphu sim, soldaan abarm chan mag sii ich phidagjā khaugba nem parhoobam gaaita oo sii aba aajem. Magju khāai uu ich porkha simjā ich gaaimua onee amkhiir, āba ich phidag wauju-paita khīrjuajem, ich por ichaaur aju khīrjuba. ⁵Maimua īchab jemkha nūmua premio gaanjem khūnjota chitá. Pua khaphu sim, amau amach reglamento wai nūm gaii jaau simjo jemkhabam chan pod mag premio gan auba aajem. Magua puajā Ēwandamau puchig jaau simjo nem thumaa wajapha-ta waubá. ⁶Ich agjota sīebahab nemjīir jīrwaijā. Phidkhaba arr khūnau pod amachdeuta nacha ag eem khoju khaba nūm. Juacho khaiso nem jīir nūm khūnauta mod paarpawajī nacha ag eem khoju aai nūm. ⁷Cha mua puchig jaaubarm wajapha khīrjubá. Pua mag wajapha khīrjumun, maach Por Jesucristoou pūrug khīrjug deeu, jāga ich iek jaauju aai sī a khab amkhiir.

⁸Mag mua jaau chirum khīrju-naa warag jaaubá, jāga maach Por Jesucristo rey David khararr ag chaain ewagam khūn eemkha sierrta meewi deeu iiu phiidu-jī. Ich ag iekta muajā ich mag jaau chitum, ajapcharan maach peerduajem iekma. ⁹Mag iek jaau chitum gaaimuata mug phithurg wau chitum dui öor thōotarrjo īs warag mu preso wai nūm. Mamu mug mu preso chirum gaaimua

chan oob amau Ŋwandam iek mag aaidüpimaaugau awi, cha mu wai nūmjo ābam aigpai i iek pur wai naaju amiet. ¹⁰Maguata muan warag maach peerduajem iek aaidüpim khōchgau, ich jāg phithurgjā igba āwat chitaju, mug atag Ŋwandamau ich iek unctioni aumam khūundam uu amkhīir; mag Jesucristo gaaimua peerdu nūsiewai ich mag i sim aar wenurramkhīir. ¹¹Cha mua jaau chirūm chan seukhaawajā khabam:

Maach i dui wenurrumta khechmūn, magan īchab ūgthar pawijā ich mag i dui iiu wenurraju.

¹² I gaaimuata phithurg au wenurrumjā magum igba nūmūn, magan īchab irua durr jūa sim aar pawijā maach iek thethe wenurraju i dui.

Mamū maadeuta i iek unctioni khamapham iekhau i khaugbam amūn, magan maach meem edjā agjo irua maach aubaju iekhau, “Muajā pāar khaugba chitūm” aju.

¹³ Iruata nem magju abarmūn, ich magta aju ich igbam khūun dui.

Maadeun dichdeu nem wauju atarr ichaau pawia wauba awiajā, ichin ich iekhatarrjo chadchata nem wau sierrūm, pod ich iekhatarr meerju khaba sierraawai.

Jāga Ŋwandamau khōsimjo i chogkhaju aai nu

¹⁴ Timoteo, ar sii jāg maadeu igmapham iek igphobaademjā pua chūuu aajem khūunag deeu phūurba jaaubá, tag jāgum iek gaapai ich jāg wenurram ugu. Jāgum iek chan būurjā maadeu nem ighbata sisidūm. Jāgum khūunaun sii jāg iekha wenurrumua warag ūor khaibagta wau nūm. ¹⁵ Āba Ŋwandam na wajapha chitajuuta ēkhabá, wajappha i iek jaau khaphū jaau chitūmu. Magaag atheen ūor amach ajapha phidkha nūm gaaimua chigag chukhu naajem khūunjo abá, chadcharam iekta ag eyaa jaau chitūmu.

¹⁶ Ar sii maadeu igmapham iek iyūum khūun aig dui par iphithur iyūu aju khāai, pūchta warag chaaug pet. Pua khaphū sim, ar sii jāgum iekpai ig iyūum khūunan, sii amachdeupaita warag Ŋwandam na amach khaibag wau nūm dui ¹⁷ mag amau jaau wenurrum iek ūr nūm khūun khīrjugpata warag ūr wenurrum. Imeneo dui Fileto magta wenurrum.

¹⁸ Maguata amach mag wenurram khōchgau warag amachta mag maach Ŋwandam iek chaar eemuajā oberdūtkhawi sii nem parhooba jaau wenurrum. Mug atag okhar maach phiidūtkhajuuta am iek mag ya maach iiu phiidūwi nūm aajem. Magum iek ūrwi ūaur khūunau uu Cristo iek ogdūba unctioni narrta ya warag iseg wetum. ¹⁹ Par amau mag amach iphithur amach khōchagpierr jaau

wenurrab mamu, Ŗwandum iek chan cambieba ich mag sierrum. Mag siewai ich iek gaai, “Maach Por Ŗwandamau ich chaainan thum wajapha khaphu sierrum” a phānaa īchab, “Thum maach Por Ŗwandamag jeeu wenurraajem khūnan amach khaibag isegju aai nūm” a phā sim.

²⁰Pua khaphu sim, riknaan deg juu choogjem nem khīr pogkhe thūnaajem, phatkhon den dui phīr denpa. Pari mag appai khaba, pa denjā paraanaa jēb denjā thūnaajem. Am nem mag sisidūm ãaur khūn sii parhooba juu chogaagau; mamu ãaur khūn chan mag sii parhooba ag ee juu chogaag khaba, kharii ich igam edta iigjem. ²¹Mua pūrug jaau-khim, mu iek ūrbá: Maach chan mug nūm aig sii parhooba juu chogaag atheem nemjo khaba, nem wajapha wau nūm gaaita maach Por Cristoog ȳduraa dich-ta ich juu choogjem khapiju aai nūm. Mamu magaagan i dau na būrjā khaibag chukhuta naaju aai nūm. Mag khaibag chukhuta nūmūn chadau, irua ichdeu igam aig maach igju, ich athee nem wajapha waumkhīr.

²²Timoteo, ar ēwannaan amachdeu khōchagpierr nem waaujem khūn khīrjug oob pūch gaai ūrpapim. Mag khāai ar par iiupai khaba chadcha maach Por Ŗwandamag jeeu du-raajem khūn dui chitūmuata Ŗwandum dau na agcha chitaju ēkhanaa irua nem khōsimpaita waubá. Maadeu ȳkha nūm iek-jā būrjā ogduba ȳkhanaa dich

khapeenjā thumaa kha khōsi abá, am dui khōinaa chitūmuua. ²³Mamu ar maadeu igmapham iekta parhooba jaau wenurraajem khūn dui chan oob am ipierr dui magum gaai par pūch iphithur iyū chitam. Ya pua khaphu sim, jägum iek gaaimuan sii warag chikham ipeer ahaujii awi, warag khīr khūukha phobaadep aa-jem. ²⁴Pua khaphu sim īchab, maach mug maach Por Jesucristo chogkha nūm khūn chan pod dich khapeen dui meeukha nūr-jee aju khaba nūm. Mag khāai thumaam khūn daar wajaphata wenurraju aai nūm, Ŗwandum iekjā wajapha jawaag. ²⁵Mag jaauwaijā ar warag chaaur ȳkha ȳkha sierrjeem khūnagjā jaau khaphu ithūu jaauju aai sim. Maadeu khaugbam, mag ithūu jaau-mam gaaimua khāijā Ŗwandamau am khīrjug ichig khīrjupi auju. Mag akhiin khaugbaju arr khāijā ū Ŗwandum iek chaar khaphu aadeewai ²⁶meperau sii ichdeu nem khōsimpierr waumkhīr ich las ee khōokha wai simjo narrjā ū peerdūtkhaju.

Jāga thūnaaju khai
Ŗwandamau mug durr
i agkhaimuu paawai

3 ¹Timoteo, īchab khaphu abá: Mug atag ya Ŗwandamau mug durr i agkhaimuu paawai warag Ŗwandum iek ȳkhajujā phithuurga aju. ²Mag jaar paawai ūrāu amachpaita wir aig khīrju sisid aju. Mag nūm dui phatkhonagta eenaa īchab wir aig amachpai tho iekhaju. Ŗwandum

khōchhaba warag parhooba chaaur iekha sīsidnaa, dennaanpan amach dennaanaau iekhaawaijā warag dui ukha ukha sīsid aju, amach dui ajapha aajerrjā deeu ewag khīirjuba. Mag maadeu ukha nūm iekjā òrau ukhamaaugau warag amachdeu ampierr aju: ³dich dennaan dui agdaujo chikham daupii khaba, būurjā dich khapeen dau aug khaug chukhu aju. Magnaa nem ieknem, nem khaigbam wauju khīirju athamjā pod āwat auba, dich khapeen gaaijā juu khaabanaa, dau lokoo, būurjā nem wajapham khōchkhbabaju. ⁴Mag nūm dui īchab dich khapeen dich dui wajaug aajerr khūunjā imeraa dakhūgne pur auwi khaibag wauju. Eem khūnau amach thethemkha nūm awia wir aig amachpai thonaa, Ēwandamau nem khōsimjā wauba sīi amachdeu nem khōsimugta ee aju. ⁵Magum khūnau amach iiupain chadcha ukha nūm aju. Mamū mag amachdeu ukha nūm anūmjojā wenūrrabaju mag wenūrraag Ēwandamag ȳduur ich juu theeg amachig deepiba naawai.

Öor mag nūrjeem khūn dui khīir khaphu abá. ⁶¿Khan jāgwia mua mag chirū? Mua mag chirūmūn, jāgum khūnauta parhoob dipierr dub wenūrramua ar ȳuin sīi būur abaawaijā chikham iek ukhakkarrso sierrjeem khūn amachig paa aumaa-jeewaita mag chirūm. Magum ȳuinta parhoobam pekau pom amach khōchagpierr nem wau sierrjeem khūnau. ⁷Amachigan

warag khīirjug ajaphamta khaug wetum anūm; mamū mag nūm chan maach peerduajem iek chaar chan būurjā khaugba nūmta mag nūm. ⁸Ich jāgta ajierram wargarjā benkhūn Janes aajerrau āb ago Jambres aajerr dūimua. Moiseeu Ēwandam iek jaau khitaawai jūrr makhuunau warag i ichaaur ajierram. Isjā ich agjota nūm. Ar jāg nem khaigba jaau wenūrrum khūnan sīi warag khīirjug memerkhomjota sīsidum. Mag gaaimua jāgum khūnan ya chi okhoomta nūm, Ēwandam iek ukhaba naawai. ⁹Par am jāg nūm, jāgum khūnau pod ich jāg öor khūgur wai wenūrrabam. Jāg naawia mag warm khūn Moisés ichaaur arr khūnjo òrau am igwia “Jākhūnan būurjā khaugba nūmta jāg wenūrrum” a khaug athaawai, tag amag ee abaju.

Pabloou ābmiecha Timoteo wawitarr

¹⁰Puata chadcha mua nem jaau chirūm ipierraaj aajem. Pua khaphu sim, mu jāga chitaajē maimua khantheeta mu mug chitā. Pua khaphu sim, öor duijā mu khīir machag chukhu chitum. Magju khāai mua thumaam khūn kha khōsi chitum dui īchab mu Ēwandam gaaijā ubu chirūm, ¹¹òrau mūch dui khaigba aawai mūch dau aug wau nūmjā igba magum āwat chitaag. Pua khīir eyaa sim jāga ajierrá mu dui Antioquia phobor ee, Iconio phobor ee maimua Listra phobor eejā agjo. Amau chadcha peer mu thōojierram, mamū maach Por

Ēwandamau ḫu am juu eemua mū peerdu aujim. ¹² Ar chadcha Jesucristo denkhanaa āba i atheepai nem wau wenurram khōsi nūm khūunan, chadcha ūrāu am dui khaigba aawai dūrrcha am dau aphū aju. ¹³ Mamū īchab ar jāg ūrāu khūgurnaa khaigba nem wau wenurram khūunan mūg atag paawai warag athuucha paaukhamaju, amachpata dosātau khūgurwai sīewai.

¹⁴ Mamū pū chan oob magum khūunjo chitam. Magju khāai, chi jaautarr khūunaujā chadam iekta pūchig jaautarr khap, pūchdeu Ēwandam iek khaugtarr gaaita warag ubū thierrka chirsí. ¹⁵ Mag nūm dui īchab Ēwandam iek phā sīsidūm gaai pūchdeu erraawe khaugtarra kħiir eyaa abá. Mag pūch būrħuwe khaugtarra muata pūrug kħiirjug wajapham deejim, pūchdeu thāraucha Jesucristo iek ħukhabaawai peerdumkħiir. ¹⁶ Ēwandam iek phā sīsidūm, thum ich Ēwandamaucha kħiirjug deewi phātarrau. Maguata sīi òrag jawaaggjā nem wajaug sim. Óor wawiegjā nem wajaug sim, aata jaau nūu jaau nūu aadee khaphū aadee Ēwandam dau na jā agchanaa ūrāu naujā agcha wenurramkħiir. ¹⁷ Jāg iek pua khaugtarrauta ar pujo Ēwandam chogkham khōsi nūm khūunag khaphū apiejem, jāga amau Ēwandam athee amachdeu waum khōsimpierr waau khaphū aju.

4 ¹ Timoteo, Ēwandam Jesucristo dui nūm dakhīr mua

pūrūgan, Cristoou maach peerdu aaujem iek jaau nūmta warag pena a chirūm. Pua khaphū sim, ich mag Cristoouta ūrāu porkhaan beem ed thumaam khūunag jaaju, ich aar auju wa aubaju. Mag sim dakhīrta pūrūgan, ² ūrāu mag pūchdeu jaau nūm iek ūrmapha awiajā, ichiita jaaubá a chirūm. Cristo iekta òrag ħukapi auju ēkhabá; khaigba wenurram khūunag ikhħaba iekhabá; ar Ēwandam iek athee kha thūu nūm khūunjā kħiir onee apibá. Magnaa nem jaauwajjā ithūuta nem jaaubá. ³ Muugwaiweran agħtha ūrāu ūrju nūm. Mamū mūg atag paawai chan mūg iek wajapham jaauwajjā ūrāu būrjā kħochkhabaju. Iek wajapham jaau nūm khūun iek ūrju khāyau, warag amach maestronaan amach khietta jur auwi amachdeu ūrm khōsimpaita amachig jaaupiju. ⁴ Mag nūm gaaimua chadcharam iekhagta warag oojā ooba, sīi parhoobam iek jaau nūmugta ee aju. ⁵ Mamū pū chan oob magum khūunjo chitam; magju khāai thumaam khūun dakhīr agpieraata chitā. Phithurg au chitawi khājjā āwatbá. Tagam nem wauju khāai, Jesucristo iek maach peerduajem jaau nūm gaaipaita chitumua pūchig phidag jaautarra wajapha wau chitā.

⁶ Timoteo, warrgar Ēwandam athee nemchaain kheechjerrjo mūn ya amau juauta thōopniju dakha pamaawai mūg atag jopcha mua tag pū juag oobaju. ⁷ Ēwandam i jaau nūmta sīi khajap jāau chaar jāau nūmjo ħdūur mūch

deeba, muun ya ag iek kōit woun atheemjo werb̄barm. Woun āb khaphig nūrrūmuu ich barju atarr aar barbaimamjo, muajā īchab Ěwandamaau māchig phidag deetarr thum waubap̄im. Maach Por Jesucristo iek māchdeu ȳkhattarrjā isegba agtha ich mag ȳkha chit̄m.

⁸Māch mug phidkhabarm jūrran, jāg khaphig nūm aig chi ganbarm khūug porsir deejemjo, mūrūgjā ūgthar pabaimaawai maach Por Jesucristooucha, “Pu uu mu na ajapha chitajim” awi nem deeb khaba deeju, ichdeuta thumaam khūun dui agcha ich juu khap nem waaujeewai. Mamu mag irua nem deeju chan mūrūgpai khaba, ar thum chadcha i deeu beepim khōsi nū durrum khūunagjā irua deeju.

Ābmiecha Timoteoog nem jaautarr

⁹Timoteo, mu ap chit̄m jopcha mu oobahur. ¹⁰Mūun māch appaita chirūm, Demaaujā Tesonicaag mam khōchgau mu barpuabajeewai. Sii mug jēb gayam nemegta ūrcha ee am khōchgau mūrūgjā ooba petajim. Crescentejā Galaciaag petaawai Titoou jūrr Dalmaciaag petajim. ¹¹Mtiguin Lucas appaita mu dui sim. Marcos jūr aunaar irig jaauwi puch dui apidú; mua mau i igju māch juag oomkhīir. ¹²Tiquicoon chadau māchdeuta Efesoog p̄uojim. ¹³Mag puch beewai Troas phobor ee Carpo di aig mu capote p̄uatarr apidú. Mag dui īchab mu ēsapjā phepidú. Thum phebeeba awiajā

ar pergamino gaai phā sīsidūm chan oob phephūm.

¹⁴Alejandro chi jierr den nem waaujemuan wajapta mu khaibag waubarm. Irua mu dui jägtarr jūrr maach Por Ěwandamauta khab chirūm, ichdeu ampierr i dui aag. ¹⁵Timoteo, jāg dui khai khīir khaphū chitā. Jāgua chan maachdeu Ěwandam iek jaau wenūrrūm khōchkhaba, warag chaaurta iekha sīrrūm.

¹⁶Nacha chi thethemnaanau mu amach aar thūrp̄uwi iekhathuurwai, ni ābjā mu bigaau chukhu ajim, mu ipierr dui mu kōit iekhaag. Magju khāai sīi thumaam khūunau mūrūg oobamjo ajierram. Amau jägtarr paar Ěwandamaau amag ag iek euduba akhiin uu akham. ¹⁷Amau būrjā mu khaigperba-jierrab mamu, maach Por Jesuita chadcha uu mu eeg oowia mūrūg ich juapadamjā deejim. Mag gaaimua uu mua khīrdam ubu maach peerdūhajem iekjā jaauwi parhooba judionaan khabam khūunaupa ūrjierram. Mag, maach Por Ěwandamaau uu mūrūg juapadam deewiata, khum i ee chirūmjo chirarrjā, uu mu peerdūjim. ¹⁸Mua khaphū chirūm īchab, mug durr gaai mug khaibag pom thūpnūm eemuajā irua mu peerdu auwia mu thua wai nūrraju, khaigbam khūunag chig apiba ūgthar ichta thumaam khūun Porkha sim aar barmkhīir. Thumaam khūunau iita tho iekha-ju aai nūm, ichta ich mag wajaug khitaawai.

Pabloou salud deepñitarr

¹⁹Timoteo, mꝫ salud Priscaag jaaubá, Aquiloog maimua Onesíforoogjá agjo, thum ich chaain dui ich ƿuiragpa. ²⁰Erasto Corinto phobor ee thubajim, maagwai Trófimo mor mas sim mua werpuajim Mileto phobor ee. ²¹Ed khōrg jaar paju nawe pñchdeujá jopcha mꝫ oobahur. Purug salud deepñi nñm Eubuloou, Pudenteeu,

Linoou, Claudioou maimua thum Cristo gaaimua maach khodkha thñnum khñpñnaujá agjo purug salud deepñi nñm.

²²Timoteo, maach Por Jesucristoou pꝫ thua wai nñrrapim khōsi chirum dui tagam khñun dñijá Êwandamau ƿu apim khōsi chirum. Ayoo kake,

Pablo

TITO

Pabloou Titoog ēsap phā deepuitarr

Chi phātarr maimua khaígta phājī. Pabloouta īchab mug carta phājim. Ichdeu Timoteo wawieg nacharam ēsap deepuitarr ed gaaipai īchab ich mug cartajā Titoog deepuitarrsim. Ich mug Tito duijā īchab Pablo khapeer ajapham ajim aajem. Jerusalenam iglesia ee chi pornaan dui iekhaag Pablo Bernabé dui weetwai, chi Tito am daumaai majim aajem (Hch. 15:1-35). Maimua ya aar pabaimaawai Pabloou i presentaajim aajem aram khūunag, jāga ijā īchab judío khaba simta Cristo iek ukkanjī maimua jāga í judío khaba aawai meheu phūurbichbjau aai sīejī a khap amkhīir (Gá. 2:1-3).

Mug carta gaai oowai Creta phūram gaai Pabloou chi Tito werpuajim a sim. Maig i puatarran ichdeu jaau puatarrjo nem inju pom thūnarr thum inwi phoborpierr òor jūr auwi iglesia ee chi pornaan khapimamkhīir ajim aajem (1:5).

Khan jawaagta phājī. Pabloou Titoog mug ēsap phā deepuitarran, Creta phūram gaai sīi Cristo iek jaau nūm anumjā parhoob amach khīirjugta jaau nūrrjeem khūun neeme thūnarr aawai ajim anaabā. Ūrcha chi mag thūnarr khūunan judionaanta mag wenurrajim aajem. Pabloou ich Titoogjā ajapha khaphū apim khōsi sierran, Ēwandam iek chaarta ajapha ag eyaa jaau nūm ajim. Mug maach peerduajem iek ajapha jaauwaita mag sīi seu paraam khūunjā podpuinaa, Ēwandam iek gaai thūwi parhoob amach khīirjugpai jaau nūrrjeem khūunjā dich garmua poodjemgui ajim. Maguata mag maach peerduajem iek chaar jaau nūmta Pabloou ūiba Titoog phūreu ahau aajeejim (1:3,9; 2:1,5,10).

Magnaa īchab ich Titooujā ajapha khaphū aju aai sim ajim, jāga Ēwandamau maach peerdu aaujē, mag ichdeujā ajapha khaphū sīewai jaau khaphū jaauumkhīir. Mag ichdeu jaau sim ajapha khaphū amkhīir biek numí jooyau ajapha Titoog jaaujim (2:11-15; 3:4-8). Mamu īchab Titoou khaphū aju aai sim ajim, mag dichdeujā Ēwandam iek chaarta ajapha khaphū aademun īchab nem ajapham appaita waaujem (1:16; 2:7,14; 3:1,8,14).

Salud

1 ¹Mūn Pabloou, Ēwandam chog anaa īchab Jesucristooou ich i jaauumkhīir jūr autarr. Magtarr aawai mu phidagan, ar ich Ēwandamau jūr aumam khūunag warag i iekta ukkanjī amag jaau nūmuu, mag jaauumam gaaimua chadcha Ēwandam iek maachdeu ukha nūm chaarta

thumaam khūunau khaugphomamkhīir. ²Mag maachdeu ukha nūmun, ūgthar paaukhabaimaawaijā ich magta Ēwandam dui maach iiu nūisiju a jaau simmu. Mag maachig ich dui ich mag wenurrapiju a jaautarran, ich Ēwandam būurjā seu chukhu khitumuachata mug jēb ompaju nawe mag jaaujim. ³Magtarr aawai ya īs ewag pawiata òrau

i iek jaau durrum gaaimua mag iek thumaam khunau ajapcha khakhapdo pamam. Magua mua ich mag iekta jaau chitum, mag jaaumkhiirta Ewandam maach peerduajemua mu jur auwi p*u*tarr aawai.

⁴Tito, muata mug esap p*ur*ug phā deep*u* chirum. Maach numiim khunau ābam iekpai ukha wenurrum gaaimua p*u*jā īchab much chaaijo ig chitaawai, maach Aai Ewandamag jeeunaa maach Por Jesucristo maach peerduajemugjā jeeu chirum, amachdeuta p*u* dau ee aug khaug paraanaa p*u* uu wai num dui īchab p*u* khōinaa wai wenurramkhiir.

**Chijāgum wounaanta
iglesia ee chi porkhamkhiir
jur auju aai nu**

⁵Ar dojārr Creta phuram gaai mua p*u* werpuatarran, agtha nem inju pom thunaawai, magum thum inwia īchab phoborpierr chi ukha durrum khun nunudum-pierr òor jur auwi chi porkhapi-mamkhiir ajim, ich jäg much-deu puchig jaau puatarrjo. ⁶Mag Ewandam iek ukha num khun porkhaju wounan thumaam khun dakhiir ajaphata nurraju aai sim, magba akhiin òor dakhiir parhooba aawai, j*u*rr ichigpata bigaaum khunau iekhakha aju. Mag chi porkha sim khun u*u*ni äbpaita paraa aju aai sim. Chi chaainaujā īchab Ewandam iek thāraucha ukhaju aai num. Maag-wai nem b*u*ur abarm gaaimua òrau am eugar khaigba iekhaba

ni äbmuajā am igwi, "Jākhunан chi dau loknaanau; amachig nem jaauwaijā d*u*ita warag ukha ukha sierrjeem" abaju. ⁷Chi ukha durrum khun porkha sim wounan āba Ewandam atheeta phidkha siewai thumaam khun daar agchata nurraju aai sim, ichta ūrpai chirum awia biturgam khun iek ūrmaphajā khaba, khiir khuuukhakharrso khaba, nag pig khaba, dich khapeen d*u*ijā khujurnem khaba, ni s*ii* nem-dam b*u*ruum wau num paarjā āba phatkhonta ahau ajujā khiirjuba. ⁸Magju khāai òor ich aig bee-waijā, ich aig j*ee*rpim kh*o*si j*ee*rpinaa, thumaam khun dui o ajaphata nurraju aai sim. Magnaa īchab s*ii* donjo parhoob nem wauba, Ewandam dau na nem agchata waunaa āba Ewandam khōchagpierrpaita nurraju aai sim, s*ii* dich khōchagpierr aba. ⁹Maach peerduajem iek ichdeu khaugtarr gaaita warag w*u*rp*u*pa aju aai sim, tagam khunagjā iek ajapha iekhamamua wawie khaphunaa, cha maachdeu ukha num iek igwia warag chaaur iekhamajem khunagjā ajapha jaau khaphu jaaumamua Ewandam iigta ph*u*urreu awaag.

**Nem parhoob jaau
wenurrum khunag
ikhuaba iekhaju aai num**

¹⁰Pua khaphu sim, p*ā*ach eepai-jā ar amach wawiewai ūrba warag chaaur ukha ukha aajem khun khapan thunum. Makhuun s*ii* nem maadeu igmaphamta jaau wenurrumua warag òor khūgur

wenurraajem. Mamu ūrcha mua mag jaau chirumun, ar chi ukkan num khunnan amach mor gaai dauchachmaju aai sisidum a jaaujem khun igwiata mag chirum.

¹¹Jägum khunnan i khōrjū siumaju aaita sisidum. Magba aawai sii phatkhon paarpam khōchgaupai jäg nem jaauju aai khabampa jaau wenurrumua õor di enter khūgur p̄amaajerram.

¹²Ichab pua khaphu sim, Cretapien amach jäg chitheem gaaimua amach eepai āb Œwandam i jaaumie gaai thūr wai narrau am igwia, "Cretapien khai nem seu-nemnaa nem khaibag saakienjota sierrjeem; magnaa sii khuseugnaa degpai thach bipom khoju appaita khaphu sierrjeemgui" ajim.

¹³Chi mag iekhatarr wounaun chadcha ag eyaata iekhapujim, am chadcha ich magta sierrjee aawai. Maagwai mua p̄urug, ikhūaba iekhabá a chirum, maach ipierr Œwandam iek ukha durrum khunag cha maadeu ukha num iek eepai agcha wenurram-khīir; ¹⁴maagwai judionaanau amach khīirjug eepai ompaawia parhooba am eugar nem jaau wenurrawiajā magum khun iek asekasba, ni ar maachjo Œwandam iek chaar ukha narrta iseg p̄awia parhoob wenurrum khunnaun nem waipi jaau num khunagjā magum khun ipierraa am ugua. Makhunnaun jaauwai nem parhooba kho n̄muwa wa nem parhooba p̄urbarmua khājā Œwandam dau na maach āarjem a jaaujem.

¹⁵Mamu ar khīirjug wajapha wai num khunag chan mag khabam, nem thunum thum ajapha thunum. Mamu ar Œwandam iek ukhaba ni khīirjugjā ajapha khaba num khunag chan, būrjā nem ajapham chukhum, amachdeu khaigba khīirju num gaaimua sii khīirjug memerkhomjo sisid aawai. ¹⁶Amachdeupain aman Œwandam denkha num aa-jem; mamu amach nem wau num gaaimua merag chukhu sierrjeem, sii par iiupaita mag nūrjeem aawai. Amach mag wenurrum gaaimua õraujā am kha isee aa-jem. Ukha num anumta warag Œwandamau nem waipi jaau sim ichaaurta ukha ukha sierrjeem. Jägum khun chan būrjā serbiibata sierrjeem nem ajapham wawaag.

Jäga õor wawiju aai nu

2 ¹Tito, puchdeu õrag nem jaauwai ar chadcha Œwandam iek chaar thāraucha ukhaajem khun wenurraajemjota amag wenurrapi jaaubá. ²Jooin wawiewai donnaanjo parhoob nem wauju khāyau ajapha khīirjunaata nem waipi jaaubá amag. Mag num dui ichab khīir masita apibá, õrag amach okho amkhīir. Magnaa ichab mug Jesucristo iek maachdeu ukha num gaaijā ubu wenurrum dui thumaam khun kha khōsinaa ichab phithurg waauwajā khīir thūu āwaat khaphu āwatpi jaaubá.

³Ich agjo ūanaanagjā chadcha Œwandam iekpai ukhanaa irig-pai jeeujem khunjota wenurrapi

jaaubá, seunem nem īgkha nūrjee khaba, nag pigjā khaba. Magju khääai amag agpierraata wenūrrapi jaaubá, chaainpaim khūunau mag oowai amjā ich agjota wenūrraju aai nūm a khap amkhiiр. ⁴Magnaa īchab amach khääai chaainpaim khūunjā wawie khaphuta wawipi jaaubá, amach jaain daupiinaa chaainjā jäsene amkhiiр; ⁵mag nūm dui īchab nem waauwaijā khīirjug paraa nem waunaa, deeum emkhooi duijā oob pūpūr aju khäyau ich jaaijā ichdeuta khaphuнаа degam nemjā ichdeuta thum khaphu amkhiiр; magnaa īchab thumaam khūun dui o ajaphanaa ich jayau nem mag aawai ipierraaa aa khugamkhiiр. Magta amag pūch ipaarmua wawipi jaaubá; magbaawai ni ābmuajā Ņwandam iek maadeu үkha nūm igwia khaigba iyuu abaju.

⁶Ich agjo chi emkhooin agtha chaainaam khūunagjā ajapha khīirjunaata nem waupi jaaubá, dau phiphirag chukhu. ⁷Mamu am mag wenūrramkhīran, pūchdeujā pūch chitūmpierr ajapha nem waunaa agpierraata chitā īchab. Ņwandam iek jaauwaijā chadcha nem agchata jaaubá, būurjā ibūur wauba, ⁸Cristoou jaaupi simjo iek ajapha iekhamamua. Maagwai ābmuajā pū iekhatarr seunemeg phebaju. Mag nūm dui īchab cha maachdeu Ņwandam iek үkha nūm igwia, ar warag chaaaur iekhaajem khūunaujā amachdeu pod pāar eugar khaigba iekhaju ooba aawai warag jaauju khaugbaju.

⁹Ar sii chikham chogkha par phidkha nūm khūunagjā īchab amach patronnaan ipierraanaa amau khōsi aajemjota nem wauipi jaaubá, nem jaauwaijā wau-maaugau dui үkha үkha aba. ¹⁰Amag wir aig amach patronnaan nem jīgkhapiba jaaubá. Am nem jīgkhaju khäyau warag amach patronnaan nemjā amach chi mor khūun denjo ajaphata waupi jaaubá, maagwai mag nem jaauwaijā degolp amach meer am nem aair abaju khäijā a khīirjuba nem jaaum khōsi jaaumkhiiр. Ōrau pāar mag oowai, “Āa chadcha jākhūunau үkha nūm iekhan chadcha nem ajaug kherūm” aju, Ņwandam maach peerdūajem iek maachdeu үkha nūm igwia.

Khani Ņwandamau maachig khaphu apiejē

¹¹Ņwandamau ichdeu òor dau aug khaugaag ich Iewaa pūjim, mag pūibarm gaaimua maach thumaam khūun uu peerdūju aai nūm a khap amkhiiр. ¹²Mag ich garmua maach peerdū awaag maach dau aug khaugtarrpí, jūrr maadeu dich khīirjug khaigbam thum isegnaa mūg jēb gayam nem sii dich o khōchagjā warre werba sūju aai nūm, jūrr ajapha khīirjunaata nem waunaa òor dakhīirjā agcha wenūrramua āba Ņwandamagpai ichdeu khōsi simjo jeeu wenūrraag. ¹³Jesucristoou maachig beeju a jaau pūatarr ag ed pa nūm ora, maachin ich magta onee i nu wenūrraju aai nūm, chadcha mag i beeju khaphu

naawai. Ich beem edan edau bū wuu jēer urumjo ooimūta dau daau maachig ich oopiju. Maata maach Šwandal anaa maach peerdu aaujem Jesucristoou.

¹⁴ Ich mag Jesucristota maach kōit udūraa ich thōopijim, magbarmua maach khaibag thum chugpaapūwia maach peerdu awaag, mag peerdu auwia ya ich den chaarkha nūisiewai jūrr āba ich atheepaita nem ajapha waum khōsi wauju khīirju wenūrramkhīir.

¹⁵ Tito, cha mūchdeu pūchig jaau chirūmjoo mū imeerba ich mag jaaumamua am wawibā. Puchdeu mag jaau sim ūrba nūm khūnag warre meeurraru sīubá, būurjā pūch ipeer ahau apiba. Puchta am por aawai puata amag mag iekhaju aai chirūm. Oob pūch igwia iwiir ābamugjā, “Pua chan marag mag iekhaju khaba simta mag iekha sim” apim.

**Jāga wenūrraju aai
nu Šwandal iek
ukha nūm khūn**

3 ¹Tito, pūch aig chi ukha du-rrum khūnag deeu phūrba jaaubá, mūg jēb gaai chi porkha thūnūm khūn ipierraanaa īchab nem wajapham wawaagjā sīi nem par daúa ooba amkhīir.

² Amag ni dich khapeen iwiir ābam eugarjā khaigba iekhappiba jaaubá, magnaa īchab sīi khōinaa wenūrranaa, thumaam khūn dui o ajapha, chum khīir masi dūrdūr aju khāyau sīi dich khapeen daupii. Magta amag jaaubá. ³Pua khaphū sim, warran maachjā būurjā khīirjug

chukhumjo aawai sīi Šwandal ipierraajā khábata wenūrrajim. Mag i pierraajā khaba narr gaaimua i aar barju khudjā khaugba okhoo wenūrrarr aawai sīi mūg jēb gayam nem dichdeu khōchagagta ee wenūrrarr gaaimua ich magumuapaita sīi maach phēethūg wai nūmjo naajeejim. Mag dich khaibag ee narr aawai dichta jūrr chikham khāaijā ūrpai am iigjeejim, chikham dui khujūrpaim iekhau. Mag nūm dui īchab ūrba maach oomapha aawai īchab maach garmuajā dui am oomapha aajeejim. ⁴Mag naajieb mamu Šwandal maach peerdu aaujemua ḥu ich Chaai puibarmua chadcha ichdeu ūrba dui aug khaug paraanaa jāsene simjā thumaam khūnag khaphū apijim. ⁵Mag irua maach peerdu autarr chan nem ajapha wau wenūrrarr gaaimuajā khabajim; irua maach peerdu autarran, sīi ich garmua maach dui aug khaugwi ajim. Mag maach dui aug khaug nūm aig, ich Šwandal Akharau maach pekau do badag barbapūimjo thum chugpaabpāai-waita, ya tag warr dich wenūrrajerrjo khaba, jūrr maach khīirjugta chi iiurig paapūjim.

⁶Magaagta Jesucristo maach peerduajem gaaimua Šwandal-mau ich Akhaar puojim, maach dui ogdūba maach khaigper nūrramkhīir. ⁷Mag, maach khaibag ee wetju arrta jūrr Šwandal-mau maach khaibag thum chugpaapūwia ich aar ober wenūrrajujā maachig khaphū apijim.

⁸Mua cha jaau chirumun chadcharam iekhau. Maguata muan purugjā ich magta amag jaau nūn apim khōsi chirum, ar Ēwandum iek ukkan durrum khūnaujā āba nem ajapha wau nūm gaipai durramkhiir. Pārau magta amun chadcha uu kherum, ūrau nemdam ig nūmjā pārau par daúa ooba naawai. ⁹Mamū oob pua sīi ar maadeu igmapham iek gaaimua chan par puch iphithur ūor ipeer ahau iekha chitam. Oob sīi jooingarm khūnau nem waajerrpai ig iyūn am khōchgau puch phidagta warag werba sīsiu am. Oob sīi Moiseeu ley phā puatarr gaai nem jaau sīsidum iek igam khōchgaupai warag puch khapeen dui khīir jūadubaademua meeukha chitam. Jāg nūmuu chan pod maadeu ūrag Ēwandum iek ukkan aubam. Mag uu khaba sim. ¹⁰Ābmua khāijā pāach ee Ēwandum iek maachdeu ukkan nūm chaaur jūrr parhooba jaawai mag woun wawibá. Mamū par puchdeu biek numí wawibarm khāijā būurjā puch iek ūrba abaawai, pāach Ēwandumag jeeu nūm aig magum khūnag pāachdeu nem wau nūm oob amag waupimiet. ¹¹Magum khūnunaun amach odegpai sīi ich mag nem khaigba jaau wenurraru khīirju naawaita mag wenurrum. Mag amach wawitarrjā ūrba warag pekau wau wenurrum gaaimua maadeu khaphū nūm, ichiita Ēwandamau am gaai mas ab khaba mas deeu.

Dich khapeenau nemdam
ig nūm oowai sīi par
daúa oobaju aai nūm

¹²Tito, māchdeun Artemas khabamun Tíquico khāijā pū aar puju khīirju chirum. Ab khāijā puch aar barbaimaawai ichiita mu oon beeb khaba Nicópolis phobor ee mu oobahur; jāig mu chiraju. Mūg noseg jarān ich jāigmua ogduba chiraju khīirju chirum, deeu dochuumie burr nūm ora. ¹³Īchab abogado Zenas juag oonaa Apolos juagjā oobá. Am biekkhaju aawai, puch paarmua thachdamjā jūr deewi amau nemdam igju thumaa khīirjunaa phedeebapū. ¹⁴Thum ar maachjo Ēwandum iek ukkan durrum khūnaujā īchab magta dich khapeenau nemdam ig durrum oowai sīi par daúa ooba aju aai nūm. Magta maadeu o ajapha chikham juag oo wenurrumun, magan uu maach par khábata wenurrum.

Pablo khapeen salud

¹⁵Tito, mūg iekdampai ajim purug mūg ēsap gaai phā deepuim ig chirarr. Mūg maach khodnaan mu dui nūm khūnaujā amach thumaam khūnau purug salud deephi nūm. Maach khodnaan puch aar cha maachdeu ogduba ukkan wenurrum iek gaaimua maar mau nūm khīirjuwia ig durraajem khūnagjā īchab maar salud deebá. Mūn āba Ēwandumagta pāar kōit jeeu chiraajem, pāar dui ogduba ich mag pāar thua wai narramkhīir. Ayoo kake,

Pablo

FILEMÓN

Pabloou Filemonag ësap phā deepuitarr

Khaíu phājī maimua khai atheeta phājī. Mug cartadam Pabloouta phājim aajem īchab, jooi Filemón athee. Chi Filemón Colosapierr ajim aajem, ich Pabloou maach peerduajem iek jaau nūrrum ürwi ukkanhatarr (v. 19). Pabloou ichdeucha chan Colosapienag Cristo iek jawaan maba arr aawai Efeso phobor ee año thārjupjo sīethuurwai khājā jooi Filemón dui oojim, aigmua chi Colosas dakha sierr aawai (Hch. 19).

Agtarr khur Pabloou mug carta phāawai aigmua warp jūrr Roma phobor eeta preso sīejim aajem, ich jooi Pablo. Maagwai īchab Onésimo anūmta Filemón chogkha sīejim aajem. Mag chi Pablo Roma preso sim eeta mag Onésimo anūmuia ich patrón jooi Filemón phatkhon jīgkhawi dūrmajim anaabá. Mamta Pablo dui thēuwi Pabloou irig maach peerduajem iek jaaubaadejim aajem. Mag ichig ajapha jaaubaadeewaita ukkanhawi warag ich Pablo aig sīsijim aajem, irua nemdam iigwai audedee aag.

Khan jawaag aji. Mamu Pabloou īchab khaphu sīejim aajem, Onésimojā ich pap aar deepuiju aai sim. Mag, chadcha Onésimo ich pap Filemón aar deepuijim aajem. Mag Onésimo ich pap aar deebapuim dūita ich gaaupai mug cartajā deepuijim aajem. Deeu Filemonag ich chog Onésimo ajapha recibiimkhīir Pabloou mug carta gaai irig chaipajim. Mag recibiwiājā sīi ich chogjopai khaba, ya īchab ichjo Cristo iek ukkanhawi ich khodkha simjota i recibiipijim jooi Filemonag.

Salud

¹Filemón, ¿jāgpai chirú? Muun Pabloou. Maach Por Jesucristo iek jaau chirum gaaimua preso chirum. Mag preso chirumua ta pūrug mug ësap phā deephi chirum. Pujā maar dui maach Por Jesucristo iek jaau nūm gaai ogduba khitaawai, maach hermano Timoteo dūimua muata pūrug saludaa chirum. ²Mug ësap gaai mam īchab salud: maach ūphui Apia athee; Arquipo, maach ipierr dui ogduba maach Ewandam iek jaau khitaajem athee; maimua īchab chi ukkan durrum khūun thum pū di aig āba

biirduwia Ewandamag jeeujem khūun atheejā agjo salud deephi chirum. ³Maach Aai Ewandamag jeeunaa īchab maach Por Jesucristoogjā jeeu chirum pāar kōit, pāar ogduba thua wai wenūrrum dui īchab pāar khōinaa wai wenūrramkhīir.

Filemón gaaimua Pablo onee atarr

⁴Filemón, Ewandamag jeeu chirum aig muchdeu pū khīrju athaawai warag pū igwia irig uu ajim a chiraajem. ⁵Mua chadcha irig uu ajim aajem, muchdeu ūurwai pua thum Ewandam iek ukkanhawi durrum khūunjā daupiinaa

maach Por Jesucristo dñijā ubu chitum a ūurjeeawai. ⁶Íchab mua pü kōit Ēwandalamag jeeu chirajem, cha maachdeu ükha nūm iek deeum khūunag jaaumam dñi puchdeupaijā jāga Jesucristo gaaimuata maachin Ēwandalam dñi uu wenurraajē a thumaa ajapha khap amkhiiр. ⁷Pua mag maach Ēwandalam iek ükha durrum khūun thum kha khōsi aajem a jaau nūm gaaimua, mau chirum āba, pua íchab mu thāar onee api sim. Uu nūm hermano. Puata uu maach hermanonaan dñi o ajapha am khiiр jāsenkha chirum gaaimua amjā khiiр onee durrum.

Onésimo kōit Pabloou Filemonag chaigpatarr

⁸Mag pua thumaam khūun kha khōsi aajeewai, puch chog arr Onésimojā agjo warm khūunjo pua daupii aju aai sim. Cristoo ich i jaaumkhiiр mu jür autarr awai mua purug warre i daupii abá a jaauju aai chirum. ⁹Mamü muata ajués purug i daupii api chirum am ugu, maach numijā agdaujo chikham kha khōsi nūmjo i kha khōsi amkhiiр, sii ikhōrjā khaba purug magam ig chirum. Mu ya jooiraa chirum. Mag chirum āba, Cristo iek jaau chitum gaaimua preso chirum. ¹⁰Mag chirumuata purug chaigpa chirum Onésimo kōit. Ita chadcha mua much chaaijo wai chirum, much mug preso chirumuata uu irig maach peerduajem iek ükapi autarr awai.

¹¹Warran chadcha Onésimo pü chog sii pü athee phidkhaajem

ajim. Mamü mag sierrta pü aigmua dür mawi, durruu pü athee tag phidkhaba, sii tag ich igpibajujo sisijim. Magjieb mamü ya iruajā maach denjo Cristo iek ükhabaarwai, mu mug chirum aigjā uu durrcha irua mu oo wai kheruu awia, pü atheejā deeu irua phidkhaju mua khaphu chirum. ¹²Mag deeu pü chogkha sīeimamkhiiр, ūmaai mua pü aar i pui chirum. Mamü mag mua puch aar i püibapääiwai, muchchata puch aar barbaimamjo ajapha i wai chirsí puch dñi. ¹³Mua chadcha much aigmua ogduba i wai chiram khōsi chirum, mug maach peerduajem iek jaau chitum gaaimua preso chirawai muchdeu nemdam iigwaijā ichdeuta au deebaphu amkhiiр. Mua khaphu chirum íchab, pua mu oon beem khōsi sim. Mamü warphagkham gaaimua pod bee- ba aawai mua jürr ichta much dñi sīepim khōsi chirajim, mag irua pü kōit mu athee nem wau simta jürr puchdeuchata wau simjo amkhiiр. ¹⁴Mamü mau much appai agtha pü iekjā ūr auba chan mua mag jürr iita ajués much chogjo wai chiramapha chirum, eeu degolp pua mag khöchkhbabu khäijā mua magbaadeju. Magju khäai puchdeuchata irig puch khīrau jaaumun chadau, mua i much aig wai chiraju. ¹⁵Jāg Onésimo pü aigmua dūrtarran, jāan Jooirau ich iiu khäijā jāgpijim, deeu nassi pawia ūmaai puch aar petaawai deeu puch dñi ich mag i wai chirsimkhiiр. ¹⁶Mag puch aig wai chirsim chan ya

tag sii p^u chogpai khaba, ya īsin warram khāijā ajapchata sīsim. Ajapcharan iin ya maach khod chaardamau, iruajā īchab dui maach Ēwandum iek ukha kher-siewai. Much imeerba muan i jāsene chirum. Mam^u puata mu khāyaujā ūrcha i jāsene aju aai sim. Sii puch chog aawaipaijā khaba, iruajā maach Por Jesucristo iek ukha sīsiewaita i daupii aai sim.

¹⁷Magua mua purug mag chirum: Puchdeu khīirjuawai chadcha mujā puch khapeer khai, magan Onésimo puch aar barm edjā muchchata puch aar barbaimamjo onee i baarpi athá. ¹⁸Irua p^u dui khaigba awia debpaar khāijā purug paraa sim khai, mūrugta jeeubá, mua i kōit phagpuiju. ¹⁹Oob khīrjum. Muata purug much juadamaucha, “Mua chadcha phagpuiju” a phā deephi chirum mug ēsap gaai. Mam^u pua khīir eyaa aju aai sim, debpaar chaar khabam mam^u mua Cristo iek jaau chitum gaaimua puchdeujā Cristo iek ürtarr aawai puan mūrugjā debpaar paar simjota sim. Mam^u mua maghumjā igbam. ²⁰Magau khodam Filemón. Puajā maach Por Jesucristo iek ukhaajeewai, Onésimo chig aba sii warag i daupii wai chirsimkhīir, mua-ta purug chaigpa chirum i kōit. Mag pujā īchab Cristo den aawai

cha mua jaau chirumjo abá i dui, magbarmua warag muchpata mu khīrdam onee apieg.

²¹Mua khaphu chirum, pua cha muchdeu jaau chirumjo aju. Magua mua mug ēsap purug phā deephi chirum. Khaphu chirum īchab, cha muchdeu jaau chirum khāijā atcha pua i aairaa aju. ²²Mu athee īchab didam jurwi ajapha khīir khaug kherbá, much maawai ag ee chiraimaag. Mua purug mag chirumun, jāg uu pāachdeu mu kōit jeeu durrum gaaimua Ēwandumau muchig pāar oon mapiju khaphu chiraawaita mag chirum.

Ābmiecha salud deephi narr khūun

²³Mu khapeer Epafras īchab Jesucristo iek jaau khitum gaaimua mug mu dui cárcel deg kherajemuajā purug salud deephi sim. ²⁴Mag tag īchab purug salud deephi nūm: Marcoou, Aristarcoou, Demas aajemua, maimua Lucaaujā agjo. Mukhūnauta dui mu ipierr ogduba maach peerdua-jem iek jaau durraajem.

²⁵Magdam jawaag ajim purug mug ēsap phā deephi chirum. Muun maach Por Jesucristoogta jeeu chiraajem pāar kōit, pāar dui ogduba ich mag pāar thua wai siemkhīir. Ayoo kake,

Pablo

HEBREOS

Hebreonaan athee ūsap phā deepuitarr

Khaíu phājī maimua chijā khūun atheeta phājī. Mūg carta gaai jaauba sim khaíuta phājī. Mūg librojā īchab Jesucristo iek ükha narr khūun atheeta phājim, mamū sii parhoobam khūun athee khaba, judionaan atheeta phājim. Judionaan meu ebreo aajem; khar maguata chi ūorjā hebreonaan gaai thūurjem isjā agtha.

Judionaan Cristo iek ükha durrarr khūunan chadcha ükhaba narr khūun garmua ajapta dau aug waaujeejim aajem. Mag durrarr aawaita äaur khūunau Cristo iek isegwi deeu warr amach wenurrarrjo aju ēkhaajeejim anaabá, warrgar amach jooinau nemchaain khechnaa jeeujerrjota Ēwandamag jewaag; ajapcharan Moiseeu ley phā pñatarr gaai jaau simjoma. Magta amau Cristo iek amachdeu ükhatarrta deeu isegojoo aadep naajim.

Judionaan pom amach jooin i warr amachdeu ükhaajerr ya pñawi naajim aajem; mamū mag amach jooin i pñawi narrta agtha sii Cristo atheepai khaba naajim anaabá. Pogan ya chi ükha durrarr khūun dui khapeerkha naajieb mamū, mag amach khapeen dau aug wau nñum oowi maach peerduajem iekta warre isegpñim ig naajim anñum. Maguata mūg libro phājim aajem, ag gaai am kñiir onee jaaubaawai amachdeu ükhatarr iekta isegwi parhooba am ugua (2:11).

Khan jawaag ajī. Mūg libro phātarran, judionaanau amachdeu ükha narr iekta warag ajapcha ükhamkhñir ajim. Maguata amag chi ūsap deepui chirarr jooiraujā seis veces amag jaaujim, jāga aajē Cristo iek dichdeu ükhatarrta warag ükhabanaa ewag maawai. īchab jooirau dawaa oopi simñun Cristota thumaam khūun khāaijā ūrñucha sim anñumñu (1:1-10:18).

Ya chi carta opñiju athee paawai jooirau am wawí sim, jāga wenurraju aai nñu a khap amkhñir (10:19-13:21). Am jāg chikhamnaan jua machgau dau aphñu wenurraajem ñwataagan, Cristo iek jaau nñum ūrwi dichdeu ükhatarr gaaita ubñu naaju aai nñum a sim. Capítulo 11 gaai amach jooinau ükhaajerrjota amajgā ükapi jaau sim.

Ēwandamau ich Chaai
pñibarmua maachig
ich khaugpitarr

1 Warr jooingar Ēwandamau biek khapan ichdeucha ñor jñr auwi makhuunagta ichdeu nem jaaum ig sim jaaujeejim aajem. Khar khāapi au nñumua, ich chognaan pñi nñumua, wa magbaju khai ichdeuchata

amag jaaujeejim aajem, makhuunau jaau nñum ūr nñum gaaimua ñrau ich khapcha pamamkhñir. Mag, chadcha makhuunauta jñrr maach jooinag ich agjoo jaaujeejim aajem. **2** Mamū ñs ewag pawi Ēwandamau jñrr ich Chaai pñibarm gaaimuata maachig hu ich khaugpibarm. I gaaimuata īchab nem thñnumjā thumaa ompaawi ichigta Ēwandam chi Ayau

makhūn nem thumaa ich dui jūapijim. ³Ichdeuta īchab mag ich Aai duimua nem thumaa ompaattarrjā sii ich iiu aawai ichdeuta wai dūnum. Ichta ich Aai khīir thegnaa beetarr aawai i gaaimuata īchab Ēwandam ajaugjā khaphū ajem. Ichta maach kōit uduraa ich thōopiwi, ichdeuta ich bagau maach khaibag thumaa chugpaawi, ūgthar mawi, Ēwandam juachaar gar jupimajim, ichta ich mag maach thumaa khūn Porkha sierraag.

**Ēwandam Iewaata angelnaan
khāaijā ūrpai sīerrūm**

⁴Mag gaaimua ich Ēwandam Iewaata īchab angelnaan ūgthar thūnum khāaijā ūrpai sīsijim, am khāai irigpaita ich Jooiraujā Iewaa ichenaa warm khūnag sii ich chognaan aajeewai. ⁵Mag ichta thumaa khūn khāai ūrpai sīewai Ēwandamau būrjā ich chognaanag chan ich Iewaag iekhatarrjo iwiir ābamugjā,

“Pu mu Iewaa aawai īs mua thumaa khūnag mag khap api chirūm” abajim.
(Sal. 2:7)

Ni būrjā ich chog iwiir ābam igwiajā,

“Muuta i aaikha chitaju, maagwai ich jūrr mu chaaihajujā” abajim.
(2 S. 7:14; 1 Cr. 17:13)

⁶Pari magju khāai, warag mag ich Chaai ābpai khitūm mūig eegar pāaiwai warag angelnaan ich chogkha thūnum khūnagta,

“Pāach thumaam khūnau irigta jeeubathū” ajim.
(Dt. 32:43)

⁷Ich mag warag Ēwandamau ich chognaan ich dui thūnum igmamua jaauwai,

Angelnaanan irua phūjo nem khaphī apinaa, sii ōt uu jēēerkhamjo ichdeu nem jajaaukhampierr khodpepet apiejem aajem.
(Sal. 104:4)

⁸Mamū ich Chaai igwia chan sii ich angelnaanagamjo iekhaba, warag ich paarmua,

“Ēwandam, pūchta nem thum thūnum Porou” a iekhajim chi Ayau ich Chaairag.

“Mūg atag pawiajā pūchta ich mag chi Porkha chitaju. Puan nem agcha waunaa khajaphata waaujem.

⁹Puan nem wajaphamta khōsinaa nem khaigbam oomapha aajem.

Maguata Ēwandamau purugta ūgtharjā chi Porkhapijim; ajapcharan mūchdeuma, mūchdeuta purug chi Porkhapijim.

Mūchdeuta īchab thumaa khūn khāaijā pu oneecha apijim” a iekhajim Ēwandamau ich Chaairag.
(Sal. 45:6-7)

¹⁰Maimua īchab ich Ēwandam iek phā sim gaai ābmua phāmamua chi Iewaa igwia,

“Señor, pūchdeuta chadcha warrgarwe mūg durrjā

ompaawi edaujājā
puchdeuta waujim” ajim.

¹¹ “Chi chugpaan chadcha pua
mag nem opaatarr thum
deeu chukhu aju, mamu
puch chan thōojā khaugba
ich mag chitum iekhau.

Tagam nemen thum sii
khajapham khajūajo
jēeudubju.

¹² Magbaawai ich jāg khajūa
jooi chi iiur dui theg
jūajemjo, pua mug durr
jooi isegpuiwi chi iiurig
paapuiju.

Pari puch chan būurjā khīr
khīethuupaijā khaba, pūun
ich mag chitum iekhau” a
phājim. (Sal. 102:25-27)

¹³ Mag ich Iewaata thumaam
khūun khāai ūrpai siewai sii
ich chognaanagpai chan ni
ābamugjā Ēwandamau ich Iewaag
iekhatarrjo,

“Mūch iek theeg chirūmjo
aag pūuta mu dui āba
mu juachaar gar jupbá”
abajim,

“puch oomapha aajem
khūun thum mua puch juu
ee pūrkhā dee nūm ora.”

(Sal. 110:1)

¹⁴ Mamu angelnaan thum sii
Ēwandamau nem jajaaukham
ipierraaj aagta thunaawai amag
chan irua mag iekhabajim. Jā-
khūunan, sii ich Ēwandamau ich
dui ich mag wenūrraag maach ich
aar phe auju khūun juag oomkhīir
puittarr khūunau.

Cristo iek chan sii par
jūgūupai ūrju khaba nūm

2 ¹ Keena, mag ich chi Iewaa-
ta ūrpai sierraawai i iek chi
jaau durrum khūunau maachig
jaau nūmta wajapha ūrwi ukha-
ju aai nūm, eeu magba akhiin sii
par jūgūupai ūrwei ewag ma-
wi warr ukhaba naawai aajerrjo
sii parhoob adukham. ² Warrgar-
we Ēwandamau sii ich angel-
naanag ich iek Moiseeg deepi-
tarran chadcha nem jua theeg
siejim. Magua ag gaai nem waipi
jaau nūm ichaaur nem waaujerr
khūun chan sii Ēwandamau ich
mag par khīr okhooba, amach
pekau paar ich agpierr am gaai
deejeejim. ³ Mag ley sii angel-
naan gaau deepūitarr ichaaur
nem waubarm paar am dui maag-
jerrta, jāgwi maach gaaijā irua
mas deeba abarju, mug maach
peerduajem iek ag khāai wa-
japcha sim jaau nūmta sii ūr-
bamjo abarm paar. ⁴ Mug maach
peerduajem iek warrijā ich maach
Por Cristoouchata nacha jaaubajī?
Magtarrta ich duiicha wenūrrawi
ūrtarr khūunaujā amachdeu oo-
wai chadcharam iek aawai jūrr
maachig jaauwi maadeujā khaphū
naabā. ⁵ Mamu magpajā khaba,
mag maach peerduajem iekhan
chadcharau a khap amkhīir, ich
Ēwandamaucha mag ich iek jaau
durrum khūunag ūorjā dau daau
monaaupi maajeejim. Mag nūm
dui ūchab ūewag pawiajā ichdeu-
pai ich Akhaar jua theeg gaai-
mua maachigjā nem khīr pogkhe
waupiejem, magum gaaimua mug

i iek jaau nūmūn chadcharau a khap apieg.

Magua mug maach peerduajem iek jaau nūm ūurwai par jūgħupai ūrba ukhaju aai nūm.

Jesuu maach ich
eeugpeenkha awaag
maachjo wounkhatarr

⁵Is ewag pawiajā, chaig muħċ- deu jaau chirarrjo, Ēwandamau ich Chaai gaaimuata maachig ich khaugpi siewai, sīi ich chognaan ich du i num khūnagta iek theeg- naa maach porkhapiba ich Iewaagta maach Porkhapi sim.

⁶Magua Ēwandam iek phā sim gaai ābmua,

“Khan ajaug nū” ajim
“maar muġġ eegarm khūn pua jāgħa maar khīrag ee aag?

¿Jāga nū pua jāgħa maar
dau aug khaugaag?

⁷Kħuchpai muġġ eegar
wenħarruweran, chadħa
pua angelnaan khājjā
maarta eegpai deejim.
Mamū mag nūn awia
maachta nem thum
thunum khājjā ūrpai
apijim.

⁸Nem thunum thum pua
warre maar juu eeta
phedeejim” a phājim,
“maachdeuta thum khap
nūisimkħiir.” (Sal. 8:4-6)

Chadħa magta phā sīeb mamū, mag āaurpajā khaba nem thum maach juu ee phedeetarr anumta, chadħa mag thummaa ichdeu jaattarri nem thum maach juu eegar thunum chan agħtha ooba nūm.

⁹Magarrau Jesuuwan chadau, muġġ eegar wounkha siethuurwai maachjo angelnaan khājjā Ēwandamau eegpai i deejieb mamū, is jūrr ichdeuta nem thunum thum chadħa wai dñunum. Mamū Ēwandamau mag maachjo angelnaan khājjā eegpai apitarra, maach dau aug khaugwi maach peerdu aum khōchgau maach kōit dau aphu amkhīr ajim. Mamū mag maach gaaimua meetarr jūrr, ich Ēwandamau icħta nem thum thunum khājjā ūrpai apijim.

¹⁰Nem thunum thum Ēwandamau ompaatarrau ich athee, ichdeu ig sierrjo amkhīr. Mamū mag ūrcha ichdeu ig sierran, oor pom ich chaainħka auwi ich aar phe awaag ajim. Magħaag athee irua uħdraa ich Iewaa Jesuuta dau aphu apijim, mag aphu abarm gaaimua uu am peerdu- jemkha sisiewai ichdeuta Ēwandam aar oor oberpiejem kham- khīr. ¹¹Mag ich Jesús Ēwandam Iewaa arrta, maachjo angelnaan khājjā eegpai simuata Ēwandam athee maach ajaug paapuwi ich Aaita maach Aaikhapjim. Mag gaaimuata chadħa ich Ēwandam Iewaa Jesuujā chigag chukħu maachig eeugħien aajem. ¹²Mag ichdeu maach ich eeugħien ich du i aai ābam khūnkhha wai sim igwi, ich Ēwandam iek phā sim gaai mag sim:

“Tata, mua muċ-
eeugħienag jaauju puh jāga
chir-;
magnaa muċ- deupa am du
pu thumeukħarju” a sim.
(Sal. 22:22)

¹³Íchab Isaías gaaijā ich ag iek igwi,

“Tata, puchdeu mūrug õor phedeetarr dui mū cha chirūm” a sim, “ajapcharan puch chaalinkha thūnum khūun dūima.

Am gaaimua mūch phithur chirūm aigjā, pua mūrug oobamjo chan abaju mua khaphū chirūm” a sim.

(Is. 8:17-18)

¹⁴Mag mūig eegar chi chaalinkha thūnum khūunjā wounaanta mag i chaalinkha thūnaawai ich Jesujā muig eegarm khūunjo wounkhatta sīeichejim, wounjo meeg; mag ich meebarmuia mūig eegar ichta chi durr khū awi õor dajēk wai sīrrta iek theeg chukhu apāaig; ajapcharan mepeerta ich garnua podpāaigma. ¹⁵Mag Ēwandam lewaa khaba arrjo ich Jesús maach köit meebarmuata, jäg sīi chikham chogkha nūm khūunam amach patrón juu ogkha durraajemjo, maach dajēgbawai okhooju ogkhaajerr khūunjā uu peerdutkha athaawai tag i ogkhaba nūisijim. ¹⁶Mag i beewajā ich chan angelnaan peerdu awaanta beeba, maach mūig eegarm khūun peerdu awaanta beejim; ajapcharan maach is mag Ēwandam iek jooi Abrán denjo ukha nūm khūun peerdu awaanma. ¹⁷Pari mag maach peerduajemkhanaa íchab ichta warrgarm phadnaan porou aajerrjo Ēwandam dui maach köit iekhaajem khaagan, ichiita ich Jesujā nem thumaam athee maach ich eeugpeenkha nūm khūunjo

wounkhaju aai sīejim. Mag sīewai phadnaanau õor khaibag paar nemchaain kheechjerrjo, jūr ichta maach köit uduura ich thōopibarmua maach khaibag thum chugpaa aujim. ¹⁸Mag ichjā wounarr aawaita maachjo dau aug wauwi meperaujā irig nem khaigbam waupiju ēkhaajeejim. Mamū ichdeujā magum thum āwattarr aawai, maachdeu mag nem khaigbam waujojoomjo aadephūm aigjā uu irua maach dau aug khaugwi maach khaigpeerjem, ich denjo magum thum podpūphī amkhiir.

Jesuuta Moisés khääi ūrpai sim

3 ¹Magua hermanonaan, pāar Ēwandam duipai wenurruum khūun, ar maachta ich aarphe awaag ich chaalinkha autarr khūun, pāade mū iek ūrbat: Jesucristota chadcha ich Ēwandamaucha ich iek jaaumkhīir jūr auwi puutarrau. Icba Íchab ūsin warrgar phadnaan por aajerrjo maach köit Ēwandam dūicha iekhaajemuu. Uu i gaaimua maa-deu chadcharam iekta ukha nūm. ²Ich jäg Moiseejā Ēwandamau ichig jajaaukham thum israelnaan dui aajerrjo, Jesuujā Ēwandamau mag ichig ich iek jaaupinaa ich iek ukhaajem khūun köit iekhaajem khapibaawaijā chadcha irua thumaa ichig jaautarrjo ajim. ³Mamū agdaujo mag amachig nem jaautarr thum waujierrab mamū, ichí Jesuuta Moisés khääijā ūrpai sim. ¿Jägwi mag chirū? Pārau khaphū nūm, äbmua di eeuwai chi eutarr wounta chi di

khääijä ūrcha ig iyuu aajem. Ich jägta nūm īchab Jesujā Moisés dui: Moisés sii maachjopai mūig eegarm aawai iin sii Ēwandam juau. Mamu magba Jesuun i na-we ich mag sierraawai ichiita i khääi ūrpai sim. ⁴Pārau khaphu nūm, ābmua di eubam aig chan būurjā di chukhum. Ich agjo sim īchab nem thum mūg thūnūmijā; ich Ēwandamauta nem thum wau-bajieb, maach wounaanjā thum, Moisepa. ⁵Magua Moisejā sii ich Ēwandam chog arr aawai ichig jajaaukhamjota aajeejim i õor dui. Ajapcharan i phidagan, Ēwandamaau mag ich ūorkha thūnūm khūun dui ajuuta jūrr õrag jajaau aajeejim. Ma ajim i phidag. ⁶Mamu Cristo Jesús chan magba, Jesuun ich Iewaa chaar ichdeu puitarrau. Magtarr aawai ichdeuta maach ich Aai ūorkhaju khūun thum peerdu awi ichdeuta khab sim, ichig jaautarrjo. Maata i phidag aawai i gaaimuata maach mūg Ēwandam denkha nūm. Majā chadcha mag i ūorkha naawai parta i iek ukhaba nūm khaphūnaa onee irua maach ich aar phe auju khīirjugta ogduba wenūrrūmūn mama.

Ēwandamaau ich ūorkha nūm khūun khīir meeupiju

⁷Magua oob thāar theeg amiet, eeu pāach duijā Ēwandamaau israelnaan dui arjo adukham. Magju khääi Ēwandam iek phā sim gaai ich Ēwandam Akharau-cha jaaau simjo,

“Is pāachdeu Ēwandam iek jaau nūm ūurwai ⁸oob

israelnaanjo thāar theeg amiet.

Ōor chukag ee phūur wenūrraawai amau warag Ēwandam dūita serereu nūu awi i meeukhapi pujierram.

⁹Cuarenta años mag ōor chukag ee wenūrraajeewai, pāar jooinau nem ooba aajempa amach khaigperm khōchgau irua ich jua theeg oopiejerrjā, amau warag i jūramjo aajeejim.

¹⁰Maguata chadcha am dui meeukhawi, irua magjim amag:

‘Pāran sii parhooba pāachdeu ampier am khōchgau okhoota wenūrrūm; mamu mag nūm mua nem jaau chirūm chan waumapha nūmgu’ a iekhajim.

¹¹Magta chadcha khīir machgau irua chi ich ichaaur nūm khūun chan ich aar obeerpibamgui a iekhajim ich Ēwandamaau.’

(Sal. 95:7-11)

¹²Hermanonaan, maguata muan pāragan, “Ēwandam ich iekhabarmjā chadcha nem wau sierrūm iek ukhaba nūm gaaimuapai chan oob thāar khaigba nūrrjee amiet” a chirūm, pāach mag nūm gaaimua warag Ēwandamaa isegam ugua. ¹³Magju khääi Ēwandam iek phā sim gaai jaau simjo, uu agtha dich khapeendam wawiju aai nūwe ed eepierr agdaujo pāach khapeen wawibat, pāach pekau ee nem

khaigbam wau n̄umuapai pāach khūgurwi warag thāar theeg am ugua. ¹⁴Pari mag Cristo d̄uita khapeerkhanaa ichdeu jaautarrjo chadcha maach d̄ui uu apim khōsi n̄um khai, magan warrcha i iek ūurwai chadcharam awi ukha n̄uisierrtta ich mag dich thōm aar ogduba ukha wen̄rraju, warrcha ukhatarrjo.

¹⁵Pari magaagan, Ēwandam iek gaai phā sim chaig jaau chirarrjo,

“Is pāachdeu Ēwandam iek jaau n̄um ūurwai oob thāar theeg amiet; oob ar israelnaanau warag Ēwandam d̄uita serereu n̄uu awi i meeukhapipuittarrjo amiet” a chirum. (Sal. 95:7-8)

¹⁶¿Pārau khaphu n̄u, Ēwandamau ich iek jaaupi sim ūr n̄um āba, chijā khūnauta warag mag i meeukhapijierrá? ¿Maach jooin Egiptomua Moiseeu chawag phe arrtarr khūn amach thum khabajī? ¹⁷¿Chijā khūn d̄uita Ēwandam cuarenta años mag meeukha sīejī? Ich ichaaur arr khūn d̄uima, amach pekau wau-tarr gaaimua. Mag gaaimua mag òor chukag eepai phuūr wen̄rr̄muua thum khechjierram anaabá, amach barju arr aarjā barba. ¹⁸Maimua īchab ¿ich makhuunag khabajī, amach khō-chagpierr am khōchgau būrjā ich iek asekasba arr jūrr ich Ēwandamaucha, “Cha mu iekha chirum iekhau pāar chan muchdeu pāach khīir meeupiju a chirum durrjā mua dubpibam-gui” a iekhatarr? ¹⁹Ajapcharan

mag pod barba arran, amachig Ēwandamau jaautarrjā ajappai ukhaba narr gaaimuata mag pod barba khud jārrpai khechjierram anaabá.

4 ¹Keena, īs ewag pawiajā, ich Ēwandamauchata jaautarr aawai, agtha i aar barju aai n̄um. Maguata maachjā khīir khaphu wen̄rraju aai n̄um, eeu amjo āb khāijā mag irua maach khīir meeupiju a sim aar pod barba adukham. ²Amag jaautarrjo maachigjā maach peerduajem iek jaauwi n̄um. Mamu amaun mag amachig jaautarrjā sīi par jēguupai ūrtarr aawai am athee chan būrjā serbiabajim aajem, uu chi ukha narr khūn d̄ui warag khīirjug āba am denjo i ipierraab aba arr aawai. ³Maach chi ukha n̄um khūnun, mag Ēwandamau maach ich aar phe auwi ich d̄ui khīir meeupiju a sim aar barju.

Mamu i ichaaur n̄um khūn chan ichdeu am khīir meeupiju a jaautarr durrijā barbamgui ajim. (Sal. 95:11)

Mag amau i ichaaur abamuan, amjā dubkham, ya Ēwandamau mag durr ompaawaiwe mag òor khīir meeupiju durrijā sīi wai sierr aawai. ⁴Mag khīir meeū n̄hisiewai jua ūju igwi, īchab ich Ēwandam jua ūitarrjā jaauwi,

“Ēwandamau nem thūnūm thum seis días n̄um ee wau aaipapuwi ag noram siete diam gaai ichjā jua ūjim” a sim, “ichdeu nem ig sierr thum waubapäaiwai.”

(Gn. 2:2)

⁵ Mag israelnaan khud jārrpai khechtarr khūun igwiajā, ich Ēwandamaucha,

i ichaaur nūm khūun chan
ich sim aig ich dui juu
ūimkhīir dubpibaju ajim
īchab ich ag iek gaapai.

(Sal. 95:11)

⁶ Magta nacha i iek ūrtarr khūun amach jūg theeg gaaimua dubba-jierram aajem. Mamū agtha ewagam khūun dubju waaur nūm, i ipierraan nūm khūun. ⁷ Mag i ipierraan nūm khūun dubju aai nūm igwi, Moisés meetarr khur nassi pawijā David khararrau Ēwandam iek phāawai,

“Is pāachdeu Ēwandam iek jaau nūm ūurwai oob thāar theeg amiet” a phājim.

(Sal. 95:7-8)

Magua ichdeu jaau puatarrjo, īsweta ukhaju aai nūm, agtha ukhaju aai nūwe. ⁸ Mamū mag irua iekhaju nawe, chi Moisés meetarr khur Josueu israelnaan Canaan durr wai duubwaijā warre ich Ēwandamau maach khīir meeupiju a sim aarchata wai doubtarr amuan, Ēwandamau īs ewagam khūunagjā ich aar wetju ayya amkhīir “Īsweta ukhaju aai nūm agtha ukhaju aai nūwe” abakhām. ⁹ Magua maadeu khaphū nūm, mag Ēwandamau maach khīir meeupiju a sim chan mūig eegarpai khaba, ya mug atag ich aarcha maach phe athaawai ich jāg ichjā mug durr thum wauphiwi juu ūitarrjo juu ūi wenurrajuu-ta jaau sim. ¹⁰ Chi mam Ēwandam sim aarta uu barbaimam wounan, chadcha tag phithurgjā auba, ich

jāg mug durr ompaawi ich Ēwandamjā juu ūitarrjo, ich mag i juu ūi chitaju. ¹¹ Maguata maachin Ēwandam iek jaau nūm maachdeu ūrtarrta warag ogdūba ukha nūmua mag i dūicha naaimajuu-ta ēkhaju aai nūm, ni ābmua-jā israelnaanau Ēwandam iek ukhaba arrjo aba.

¹² Mug Ēwandam iekhan ich mag chugpaa khaugba sierranaa nem juu theeg sierrum, ich Ēwandam iek aawai. Maguata thuthui phōpā garm magwe dee sim khāaijā nem degcha siewai maach pa akhaar oonaa maach o akhaarjā khaug aaujem. Maach khīrjugjā khogreu jurnaa dichdeu nem wauju dich thāar eepai wai sīsidūmā khaug au-majem. ¹³ Mug thūnūm aig chan pod iwiir ābmua-jā Ēwandam dau merphīju khaba sim. Irigan nem thūnūm thum ich dau aig au-naata oo nūmjo dawaa thūnūm. Ēwandam mag maadeu nem wau nūmjā thumaa oojem khīirpheeta maachin dūnūnid aimaju, maachdeu nem waaujerr thumaa irig meerba jawaag.

Ich Jesuuta maach kōit iekhaajem chaarkha sīsijim

¹⁴ Mamū ich jāg warrgar phadnaan porou oor kōit Ēwandamag jeeujerrjo, īsjā agjo maach kōit iekhaajem chaar wai nūm; ajapcharan ich Ēwandam Iewaa-ma. Ichta mawi ūgthar sīejem, mammua maach kōit iekhaag. Maguata maachin maachdeu i iek ukha nūmta warag ogdūba ukha-naa ag gaaita ubu wenurraju aai

nūm. ¹⁵Mag ūgtharmua maach kōit iekhaajemuan chadcha maach dau aug khaaugjem. Ēwandamta maach wounkha sierr aawai ichdeujā khaphū sim, jāga aajē maach pekau ee burrjojoo aadephūm aig. Meperau maach pekau ee burrpiju ēkhaajemjo aju ēkhaajeejim i duijā agjo; mamū maagjerrta ich chan būurjā pekau ee burrba khitajim. ¹⁶Maach kōit iekhaajemua mag maach dau aug khaaugjem khaphū naawai būurjā oghaba warag Ēwandam thumaam khūun Porkhanna thumaam khūun dui ajapha khitumta jürju aai nūm irig jeeu nūmua, pekau ee burrjojoo aadephūm aig i iigwaijā uu irua maach dau aug khaugwi maach khaigpermkhīir.

5 ¹Pārau khaphū nūm, maach judionaan ee phadnaan porkhapiegjā òor eemta jür auwi chi porkhapiejem, maguata òor kōit Ēwandamag nem inagdam ofrendakha deenaa nemchaainjā thōonaa phaamamua irig jeeumkhīir, mag jeeubaawai Ēwandamag am chig am uguia. ²Mamū mag phadjā īchab maachjo pekau pom khitaawai, pekau ee buburssom khūunjā dau aug khaug paraa aju aai sim. ³Mag ichjā īchab maachjopai sīewai, ich jāg òor kōit nemchaain khechnaa Ēwandamag am chig am uguia am kōit jeeujemjo, ich kōitjā jeeuju aai sim. ⁴Pārau khaphū nūm, ābmuajā pod ichdeupai, “Muuta chi porkhaju” awi ichta phadnaan por khaba aajem. Phadnaan poron ich Ēwandamauta jür aaujem,

ich jāg ichdeuta nacharam phad Aarón aajerr jür autarrjo. ⁵Ich jāgta ajim Cristojā: Irua ichdeuta, “Muuta phadnaan porkhaju” abajim. Magju khāai ich Ēwandamauta irig,

“Pū mu Iewaa aawai pūchta thumaam khūun Porkha sīsim thumaam khūunag khap api chirūm” ajim.

(Sal. 2:7)

⁶Maimua mag warre ichta chi Porkhapibarm igwiajā, ich Ēwandamaupai ich iek phā sim gaai agjo,

“Pūn ich jāg Melquisedec phadkha sīrrarrjo ich mag Phadkha chitum iekhau” ajim. (Sal. 110:4)

⁷Cristo agtha muig eegar kherawai uu ich meem iekcha mee-piba aag juu theeg simug jeeu simua nem theeg ijējbkham dui bie jochkherumuata jeeu kherajim aajem; ajapcharan ich Ayag jeeu kherumuama. Mamū mag ich Ayau khōsimjo i ipierraam khōchgauta ichig jeeutarr aawai uu Joorau i iek ukhajim, deeu i phiriu athamua. ⁸Mag Cristo Ēwandam Iewaa āba, chadcha aphūu meebarmuata warag ich Aai ipierraam aa khaugjim. ⁹Mamū agjo mag meebarmuua ichta īchab thumaam khūun Porkhanaa am kōit iekhaju aai sīsiewaita īchab thum ich ipierraam nūm khūunjā uu ūgthar oberpiejemkha sīsijim. ¹⁰Magta chadcha Ēwandamau, warr Melquisedec phadkha sīrrarrjo, ich Iewaata Phad chaar khapijim ūgthar, thumaam khūun kōit iekhaajem.

**Ēwandum iek ukkan num
anarrta i iseg num khaun**

¹¹ Cha māchdeu jaau chirum iekhan pārag jaauju pooma agtha wai chirum; mamu pārau khaugmaphamjo naawai muug-waiweran jaauju phithur sim. ¹² Pārau nawe Cristo iek ūurjem khaun aawai ya muugwai jūrr pāach khapeenagta jaau khaauga aju aai num. Mamu magba jäg Ēwandum iek athee agtha dau meraamjo naawai pāragan deeu chaainagamjo merag chukhum-damta nacha jaauju aai chirum. Pārau khaphum, chaainagjā nacha jūdchodam appai dee nuu awi ewag paawaita jooin dui āba nem parhooba khoo khaugpiejem. Ich agjota sim īchab Ēwandum iek jaau nūmjā. ¹³ Magua mag maach chi jooi chirumta chaainag jaau-jempai khaphu chirumun, magan agtha chaai jūdcho ikhōrroo khitumjota sim, nem khaigbam-jā khaugba ni uuumjā khaugba siewai. ¹⁴ Mamu magarau jäg chi jooin nem parhooba khoojem khūnjo, khani uu sī wa khani uu khaba sī a khaphu simuan chad Ēwandum iek phithurm ichig jaauwajā uu ajapha khaphu aju, ag nawejā ichig jaautarr ee nūrrumuata magumjā khaug aumaajeewai.

6 ¹Keena, maguata maachin warag naagta wet ahaug maju, warag i iek khaugmamua ag gaaita jooinpaaag. Mamu magaag chan Cristo iek jaau nūm ūurwai nacha maachdeu khaugtarrpaita khaphu wenurraju abam. Jäg sii:

dichdeu nem khaigbam waaujerr isegwi
Ēwandamag chugpaapi jeeu nūmpai khaba,
dichdeu Ēwandamau maach peerduajem iek ukkan nūmpaijā khaba,
² dich por choopi jaau nūmpaijā khaba,
dich khapeen por ūr juu ausiunaa Ēwandamag jeeu nūmpaijā khaba,
muug atag maach iiu phiidutkhaju jaau nūmpaijā khaba,
maimua Ēwandamau maach i agkhaju jaau nūmpaijā ukha wenurraju abam.

³ Magum thum uuma chadcha. Mamu magum iekpaita dich iphithur phūrba jajaau aju khāai, tagam nem agjo ich Ēwandamau maachig khaugpim khōsi simta pārag jaauum ig chirum. Magum iek ukhaag pāragjā ich Ēwandamau khīirjug deekhiin uu akham. Maiguin chad warag i iek khaug-mamua ag gaaita jooinpaghaju.

⁴ Mamu ar maach peerduajem iek ūrwi, Ēwandamau ich Iewaa maach peerduajem khamkhīr puitarrjā khaugwi, Ēwandum Akharau ḍrag nem ajapha waipi sim aig ich paarmua dui wauwi, ⁵ maimua muug Ēwandum iek jaau nūmjā ich jūgħucha ūrnna ich daúacha ich Ēwandum Akharau nem khīr pogkhe waipi sim ootarra, ⁶ ūwaai ewag mawi warre Ēwandum iseg simuug chan parta deeu Ēwandum iek ukhapi awaag ēkhaju. Mag sim aig ukhaba khabab, magum gaaimua pakuls

gaai i meerphetarr khuuñ denjo ichdeujā ich paarmua Ěwandum Iewaata thumaam khuuñag isegpi jaaunaa parhoobam khuuñjo i wau iekhapi simjo siawai. ⁷⁻⁸ Magum wounaanan jēb khaigbamjota nūm. Nemjiir ajapha obermkhiir par Ěwandamau ag ūr noseg pom chepipikhamjā ag gaai nem jūrwai sii phūak appaita oberbaadephūm; ich jägtä nūm ar Ěwandum iek ūrtarrjā ukhabam khuuñjā. Jāgum khuuñan, jäg phūakjā sii abamug päärdunaa orpääijemjo, ya sii Ěwandum juu machag āwatjupaita nūm. Mamu magba ar Ěwandum iek ūrwi thāraucha ukha nūm khuuñan jēb ajaphamjota nūm. Magum khuuñ dui Ěwandamaujā uu aajem.

**Khan khīirju nūm gaaimua
maach Ěwandum dui ubu nu**

⁹ Hermanonaan, mua mag chadcha õrau Ěwandum iek ū nūm āba i iseg nūm a chirab mamu, mua khaphu chirūm, pāar chan magba nūm. Pāar ya peerduwi nem ajaphamta waaujeewai mag jēb ajaphamjota nūm. ¹⁰ Ěwandamau thumaam khuuñ dui nem agchata waaujeewai pārau Ěwandum khōsi nūm gaaimua pāach hermanonaan juag oojemjā irua par sii ich jäg okhoo-pibam. ¹¹ Muan ich jägtä pārag pāach hermanonaan pāach denjo ukha nūm khuuñdam daupii wenurrapim khōsi chirūm, ich jäg pāachdeu am dui nūmjo, mag wenurrum gaaimua pāach i dui naaimaawai Ěwandamau pāachig deeju khīirju nūmjā ich

ag ee chadcha pāachdeu khīirju nūmjo obermkhiir. ¹² Nem ajapha wawaag chan oob khuseukhamiet. Magju khāai maach jooin otarr khuuñau aajerrjo warag ukhanaat a chirūm. Amau ogduba ukha durruu aajerr jūrr Ěwandamau warrgarwe amachig deeju aajerrjā ya amach juu ee wai nūm, ya ich duichata wenurraawai.

¹³ Ěwandamau jooi Abrán khararrag chaai paarpapiju jaauwai, ich iekhabarmjā seukhaba ni tag ich khāai ūrpaimjā chukhu sierraawai, ichdeupai ich thonaa, ¹⁴ “Mu cha iekha chirūm iekhau mua pu durrcha eeg oowi mug atag paawai pu chaain ewagam khuuñjā khapaana apijugui” ajim aajem irig. ¹⁵ Magbaawai chadcha Ěwandamau ichig jaautarrjo aju khap, jooi Abranau nu khitum ee Ěwandamau irig ichdeu jaautarrjo uu chaaidam i uuirag oodeeipiwi ag gaaimua chadcha jooi chaain ewagam khuuñ khapaana thūnhisijim, i meetarr khur. ¹⁶ Maach muig eegarm khuuñau juraawain maach khāaijā ūrpai sim igwiata juraajem, ajapcharan Ěwandum igwiama. Mag juraanaata nem magju abarm chan tag sii dich iphithur ijējēb nūpjā aba, chadcha dich iekhatarrjota aajem. ¹⁷ Magta Ěwandamaujā i iekhatarran chadcharau a khap apieg, mag juraamamuata Abranagjā iekhajim aajem, maagwai ich chaain ewagam khuuñaujā chadcha Ěwandamau amach dui magju khap amkhiir. Mag sim aig irua ich iekha simjā chadcha ich mag aju a sim ajim anaabá.

¹⁸ Magta Ėwandamaau juraanaa õor dui iek deejem ūrwi, chadcha i seu chukhu sierrum khaphu nūm gaaimuata īs ewagjā maach peerdu aumkhīir Ėwandam jūr nūm khūunaun khaphu aajem, chadcha irua maach peerdu auju. Mag gaaimua i aar naaimaju khīirjugta wai nūm, ichdeu maach phe auju jaau simjo aju khaphu naawai. ¹⁹⁻²⁰ Mag āba Ėwandam aar naaimaju khīirjugta wai nūmūn, magan ich jāg barco ich anclaaū ūrrpiba wai wejom aig phūasaujā bāyeu arrba aajemjo, maach akhaarjā Ėwandam gaaichata pur wejomjo sim. Mag Ėwandam dui maach mag nūmūn maach Por Jesús gaaimau, ichta ich jāg phadnaan porou Aai i jeeujem ee put parrg eu wejorr eugar añopierri biek ābpai duub-jerrjo maach na ūgthar mawi sim aawai. Mammuata maach kōit ich Aai dui iekhaag ich mag Phadkha sierrum, ich jāg warr Melquisedec phadkha sierrarrjo.

Melquisedec phadkha sierrarrjo Jesuuta ich mag Phadkha sierrum

7 ¹ Mag maach Por Jesucristo Melquisedecjo sim a chirumūn mugau: Maach jooin Abrán khararr agtha uu phūrba khitum jaar, Melquisedecta phobor Salem anum eem rey anaa īchab phadkha sīejim aajem, ich Ėwandam cha ūgthaa phuu nūmuia phadkhapitarr. Mag jaar biek āb jooi Abrán reinaan dui werbūwi ich garmua reinaan podphūwi urum ee, chi Melquisedec i

khīirphee mawi āba thēubaimam aig, i bendiciemamua irig, “Ísmua atag uu pu Ėwandamaau eeg oo wai chitaju” ajim anaabá chi Abranag. ² Magbaawai Abranau mag reinaan dui werbūwi ichdeu am podphūwi, am juagam nem phe urarr eem chi décima parte deejim aajem chi rey Melquisedec. Mag rey thār Melquisedec aawai, “thumaam khūun dui agcha nem waaujem rey” aawaiu. Mag chi phobor thār Salem aawai, maach meúan “khōinaa” a simūu. Mag “khōinaa” anum phobor eeta reikha sierr aawai chi Melquisedec igwia ūrau “õor khōinaa phe wai sīejem rey” aajeejim. ³ Ėwandam iek phā sim gaai būurjā jaauba sim, khai ajī i aai wa khai ajī i ād, būurjā am joojinjā jaauba sim. Agjo būurjā i thaabatarrjā jaauba, ni i meetarrjā jaauba sim. Ajapcharan mag phaden peer Ėwandam Iewaa Cristo dui agjoota sim; maguata ichjā Cristojo ich magta phadkha sierrajim.

⁴ Pāade ūrbat jāga sīejī Melquisedec: Í chan sīi parhoobam phad khabajim. Mag nūm dui īchab chi Melquisedecta jooi Abrán khāaijā ūrpai sierr aawai chi Abranau, ichjā chi thethem arr āba, mag reinaan dui werbūwi ichdeu gan aumarr eemjā irig chi décima parte deeb khaba deejim aajem. ⁵ Pārau khaphu nūm, Moiseeu ley phā pharr gaai jaauwai, Levinanta phadnaankha nūm khūunaun, tagam khūun amach khapeen israelnaan thum jooi Abrán chaain ewagam khūunkha

nūm gaaimua wir aig amach khodnaan āba, ichiita amau nem wai nūm eem chi décima parte amag jeeub khaba jeeuju aai naajim aajem. ⁶Mamū chi Melquisedec Levinaan thūr eem khaba arr aawai chadcha Moiseeu jaautarrjo ich paatem chi décima parte jeeuju khaba sīejim jooi Abranag. Mag phadkha sīerrjā Levinaan khaba sījieb mamū, ichiita Abranag jeeubaawai jooirau deejim aajem ich den eem chi décima parte. Mag Melquisedeeu i bendicie-wai, ya Ŋwandamau ag nawe ich bendicietarr āba, Abranau ɻduraa deeu ich bendiciepijim anaabá. ⁷Maadeu khaphū nūm, chi ich garmua warm bendicci simta chi bendición au sim khāaijā ūrpai sim. Am mag narr aig, ¿khaíu mag Melquisedecta Abrán khāaijā juu eegpai sīejim abarju? ⁸Chadcha mūig eegar chi décima parte jeeujem khūunan īchab maachjo dajēku deetarr khūunau; mamū Ŋwandam iek chi phām gaai Melquisedec jaau simun, chi iwamta jaau sim, būurjā meejmjā aba. ⁹Mag Abranau Melquisedeeg chi décima parte phaagwai ewag pawi Levinaan khaju khūun agtha thaababa naajieb mamū, ya warre am kōitpata phagbapuimjo ajim. Magua ñ ewag pawi oowaijā amach paarmua chi décima parte jeeuju khūunaupata warre Melquisedeeg phagierram aju aai nūm, am tathooyau am kōit phagtarr aawai. ¹⁰Chadcha mag Melquisedeeu Abrán khīrphee mawi i bendiciebai chan agtha chi Levinaan ābjā chukhu ajieb

mamū, ichí ich gaaimuata ewag pawiajā makhuun Levinaan paar-paju ajim. Magta, ich Melquise-decta chi Abrán khāaijā ūrpai sīerr aawai ichta īchab Levinaan khāaijā ūrpai ober sim.

¹¹Ya ag khur ewag nassi pawi Ŋwandamau Moiseeg ley dee-wiata chi Levinaanjā phadnaan-kha nūisijim. Chi Levinaan eem phadkha narr khūun, nacharam phad Aarón khararr ag chaain ewagam khūun ajim. Mamū makhuun phadnaanau mag ley gaai jaau sim ɻurkha nūm khūun ajaug paajerr akhiin, Ŋwandamau deeum phad ich Iewaa makhuun khāaijā ajapcharam pūibakham. Mag irua pūitarr chan Aaronjo khaba, ag khāaijā ajapcha Melquisedejomta pūijim; ma ich Jesucristo ajim. ¹²⁻¹³Mamū Ŋwandam iek phā sim gaai jaauwai, mag phad iiur, Cristo, Levinaan khod khaba Judanaan eemta oberju atarr aawai, chadcha ich magta ajim, mag Judanaan eem chan phad ābjā oberba ajerrta. Mag Cristo phadkhabaadeewai Levinaan eem phadnaan tag serbiiba aphobaadejim. Magbaadem dui īchab Cristoou iek iiur jaau-baadeewai mag ley warrgarm phadnaanau ɻurkhapiejerjā tag maadeu nem igba aadejim. ¹⁴Mag phadnaan khapiewajā, mag Judá chaain ewagam khūunag chan phadnaan khaju aai nūmjā aba arr aawai, maadeu khaphū nūm, āba maach Por Jesucristo ich appaita Judanaan eem phadkha oberjim.

15-16 Mag phad iiur Ėwandamau maach athee puitarrjā sii mag ley nachgarm gaai jaau sierrjo khaba, Melquisedecjo Levinaan khod khaba simta beetarr aawai, merag chukhu sim, chadcha magbarm aig mag ich pierrumua warre chi phadnaanau waaujerr phidagjā ya tag wauju khaba aadem dui chi leijā tag sii warramjo khaba sīsim. Irua chadcha cambieju aai sīejim, í mag makhuunjo khūch-pai phadkhawi meeg athee khaba ich mag meejā meeба phadkha sierraagta beetarr aawai. **17**Í mag ichta ich mag phadkha sīrraju igwi, Ėwandamau irig,

“Puuн ich jāg Melquisedec phadkha sīerrarrjo, ich mag phadkha chitum iekhau” ajim. (Sal. 110:4)

18 Chadcha magta Moiseeu ley deetarr gaai phadnaan khapiju jaau sim leijā warre Ėwandamau chaaur ausubarmjo ajim, oor peerdu awaaggā serbiiba sīrr aawai. **19** Mag leiu pod oor äbjā Ėwandam na ajaug paa auba aajeejim. Mamu ya ís Cristo maach köit iekhaajem chaar wai nūm gaaimua maadeu khaphu nūm, ya ís chan tag warramjo khaba sim; ísin Ėwandamau maach ich aar oberju ayaa apinaa maach dakhta sīejem.

20 Mag Moiseeu ley phā puarr gaai jaau simjo Levinaan phad khapiewai chan Ėwandamau būurjā juraa iekhaba, sii am aajā phadnaan arr aawaita ich mag phad khapiejeejim. **21** Mamu Ėwandamau maach Por Cristoog phad khapiewai chan magba,

ichdeuchata ich tho iekhamamua Cristo igwi,

“Puuн ich jāg phadkha chitum iekhau” ajim.

“Mūchdeuta mag juraanaa iekha chiraawai naspawiajā mu mag iekhabajim abam” ajim
Ēwandamau. (Sal. 110:4)

22 Mag Jesuuta ich mag maach köit iekhaajem phadkha sīsierr aigmua, ichdeuta chadcha khap apiejem, ís Ėwandamau maach dui iek dee simta nacharam ley Moiseeg deetarr khāaijā ajapcha sim, mug iek iiuriuta Ėwandam dau na maach ajaug paapäajee-wai. **23** Mag agtha Jesús beeба aawain phadnaan khapanta iigjee-jim, áb meeбаadem jūrr deeumua ag phidag aumaag. **24** Mamu mag phad iiur Jesús chan meejā meeба ich mag sierraawai, mag i meeбаawai ábmuajā i phidag auwi jūrr maach köit jeeujujā abam. **25** Maguata ich gaaimua Ėwandam jūr nūm khūunan, irua peerdu aub khaba peerdu auwi ich mag ich denkha wai sīsiejem. Mag ichjā ich mag iiu sierraawai ich iek ukha nūm khūun köitjā ich mag ichdeuta Ėwandamag jeeu nurraju.

26 Magua ichta chadcha maach-deu ig narr phad khabahab, maach köit iekhaajem chaar. Ich chan nacharam khūunjo khaba aawai būurjā pekau chukhu khitum; khaibagjā chukhu, ni būurjā chikham khaigba ajoop-paijā khaba, maachjo pekau pomkham khūun eemjā khaba sim. Mag sīwai ichta nem thum

ūgtharm magwe thūnūm khāaijā ūrpai apijim Ēwandamau, ich dui āba. ²⁷Magba aawai i beeju na phadnaan thūnarr khūunaun ed eepierr nemchaain khechnaa na-cha amach pekau kōit jeeuwia-
jūr ūor pekau kōitjā jeeujeejim. Mamū Jesuu chan amjo khaba aawai, nemchaainjā khekhech aba, ichta biek ābpai ӯdūraa ūor pekau kōit ich thōopijim. Mag biek ābpai ichta thōopitarrau ya tag ūor pekau kōit nemchaain thōoju khaba aadejim. ²⁸Warran Moiseeu ley phā pūarr gaai jaau simjo phadnaan khapieg jūr aau-waijā maachjo pekau pom khithe-
arr khūnta jūr aaujeejim. Mamū mag ley jooi deetarr khur nassi pawi Ēwandamau ichdeupai ich gaai juraanaa ich Iewaa būhrjā pekau chukhu khitumta thumaam khūn Porkhapinaa maach kōit iekhaajem khapitarran, mūg atag pawiajā ichta phad chi ajap-charamkha sierrumua dajēgjā dajēgba ich mag maach kōit iekhamkhīir ajim.

Ēwandamau ich Chaai pūibarmuata iek iiur deetarr

8 ¹Mua pārag ajapcha khap apim khōsi chirumūn mugau: Chadcha Cristo thumaam khūn khāaijā ūrpainaa maach kōit iekhaajemta ūgthar Ēwan-dam dui āba chi Porkha i juachaar gar jup sim. ²Mūg eegar phadnaan porou Aai i jeeujem deg aajerrjo, ichta ūgthar Ēwan-damag jeeujem eejā chi Porkha-naa maach thumaam khūn kōit iekhaajemkha sim. Mag ūgtharm

Aai i jeeujem di chan mūg eegarmjo sīi ūrāu eutarr khaba, ich Ēwandam juau.

³Ich jāg phadnaan poroujā Ēwandamag nem inagdam deenaa nemchaain khechnaa ūor kōit Ēwandamag jeeumkhīir-ta jūr aaujeewai, Jesucristoou-jā īchab am denjo Ēwandamag nem inag deeju aai sīejim, mag phadkhanaa maach kōit iekha-
jem khaag. Maagjerr aawai irua-jā chadcha deejim; mamū irua ichpaita nem inagdamjo deejim.

⁴Í agtha maach ee mūg eegar-ta sim akhiin, mag phadjā kha-
ba sīekham. ¿Jāgwi? Moiseeu ley deetarr gaai jaau simjo ya Ēwandamag nem inagdam deenaa nemchaainjā khechnaa irig jeeu-jem phadnaan kapan thūnaa-waima. ⁵Ēwandamau Moiseg mūg eegarmua ichig jeeumkhīir di eupi jaauwaijā irig, “Ajapha oonaa Sinaí durrsī gaai muchdeu puchig ūgtharm di oopitarrjoota eubá” ajim anūm. Magtarr aawai mag phadnaanau mūg eegarmua ūor kōit nem wau durrumjā sīi ich Jesuu ūgthar Ēwandamag jeeujem degcha wau simjo ajuuta ēkha durrum, mamū pod agjocha wauba nūm. ⁶Magua, Jesuuta ūgtharmua maach kōit iekhaa-
jeewai irua nem wau simta mūg eegarm phadnaanau ūor kōit nem wau nūm khāaijā ajapcha sim. Maguata īchab mag ichdeu maach kōit nem wau sim gaaimua uu isin ich Ēwandam aarcha barju aai api sim. Ajapcharan ich Jesús gaai-mua Ēwandamau ūor dui iek deetarrta nawe Moisés dui iekhawi

ley deetarr khāaijā ajapcha sim, mag gaaimuata uu Ēwandamau maach peerdu aaujeewai.

⁷Mag nacha Ēwandamau maach jooin dui iek deewi ley deetarrta ajapcha amuan, ewag pawiajā tag irua ich garmua deeu òor dui iek deebakham. ⁸Mamū ichdeu oo-wai òrau pod amach iekhatarrjo mag ley uesturkha auba ni chi leíujā ichdeu khōsimjo òor ajaug paa auba sierr aawai, ich Ēwandamau-pai magjim anum:

“Jäg sii awi mua üwaaíi
mūch garmua deeu Israel
durr nūm khūun dui iek
deewi Judá durr nūm
khūun duijā iek deejogui”
ajim anum; “ajapcharan
israelnaan amach
thumaam khūun atheema.

⁹ Mag mua deeu am dui iek deebarm chan Egiptomua mūchdeu am wai obertarr khur maach iekhatarrjo khaba aphobaadeewai mūchdeu am isegtarrjo tag am isegbamgui” ajim anum ich Ēwandamau.

¹⁰ “Deeu mua israelnaan dui iek deebarmūn mugta ajugui” ajim anum:

“Mūchdeu am dui iek deebarmūn mua warre am thāar ee phā sīubarmjota ajugui” ajim anum “mūch ipierraam khōsi ipierraam amkhīir.

Mūchta am Ēwandamkha chirsiewai amach jūrr mū oorkha nūisiju.

¹¹ Magbarmūn thum chaain būruhmdamaupa mū

khakhapdo thūnhisiju aawai tag dich do ābam eem khūunagjā jaauba, ni dich khodnaanagjā mū iek jajaau abaju, tag magju igba aphobaadeju aawai.

¹² Am mag nūsim aig īchab amau mū dau na nem khaibgam waaujerrjā mūchdeu chugpaapujiu. Mag chugpaabapūim chan mua tag magūm iekjā igba, warre ich mag khīir okhoopujiu” ajim aajem ich Ēwandamau. (Jr. 31:31-34)

¹³ Mag Ēwandamau iek iiur deeju a iekha sierr aiguin, ya chi nacharam tag serbiiba aadeewai jūrr iek iiurta sīuju jaau sim ajim. Maadeu khaphu nūm, nem inagta ya jooiraanaa serbiiba aademūn sii barpujupaita sim. Ich agjota abajieb Moiseeg ley deetarrjā.

Warrgarm phadnaanau aajerr
chan īs Cristoou maach
köt ai jem dui barba sim

9 ¹ Mag Ēwandamau nacha maach jooin dui iek deewi jaautarrjo Aai i jeeujem di eutarran, sii ich mūig eegarm dipaaupai eu sīejim aajem. Mamū magūmjā, ag ee parhooba aju khaba, ich Ēwandamau jaau wai sīejim anaabá, jäga òrau ichig jeeuju khab amkhīir. ² Mag di mugta eu sīejim aajem: Di ābpai simta, ag ee thuram numí thuurkha sīejim aajem. Nacharam, “Lugar Santo” a thār sīejim anaabá; maigpain phadnaan parhooba dubju aai naajim aajem. Mag ee lámpara ausīujem dui Ēwandam

atheer pan ausiiujem mesjā siejim aajem. ³Maimua ābakhai agjo ich ag gaaipai eugar thuur sim “Lugar Santísmo” a thūr siejim aajem. Mag een āba chi phadnaan porkha sim appaita año gaai biek ābpai duubjeejim anaabá. ⁴Mag dub nūm aig siejim aajem, incienso phaag khurr phīr den nasādjo ügthaa wau sim; maimua ierr siejim aajem īchab, baaudí phīr den. Mag baaudí, Ņwandamau mag maach jooin dui iek deewai ich iek phā deetarr ag ākhaajem baaudí ajim aajem. Chi baaudeg “maná” anūmjā siejim aajem, jarr por agjo phīr den sim ee. Mag tag naajim aajem ag ee: Aarón kharrau bordón juu ee wai nurraajerr, biek āb ūrrdūwi sūrkhatarr; maimua Ņwandamau Moiseeg ley mokdau gaai phā deetarrjā agjo. ⁵Mag ee nem thūnūm baaudí ūrta ich Ņwandam siejeejim anaawai, mag ūrta īchab querubinnaan numí naajeejim aajem, ich paraa ich ādekkher irig jeeu nūmjo waukha sim; ajapcharan angelnaanma. Mag agdaujo khīrcha ag ūr dūnūutkha naawaita amach ichiu chi baaudí borr wai nūmjo naajeejim anaabá. Maigt bee-wi phadnaan porou mag biek ābpai año gaai mag baaudí ūr nemchaain bagau jīphemamua Ņwandamag jeeujeejim anaabá, ūr pekau kōit. Magūm jaauju pooma wai chirab mamū, magūm jawaagta mūg ēsap phāba chiraawai magdampaita jaau chirūm.

⁶Mag sim aawai mag “Lugar Santo” anūm eepain nemchaain khechnaa phadnaan ūiba dudub

aajeejim aajem, Ņwandamag ūr pekau kōit jewaag. ⁷Mamū ag eugar mag “Lugar Santísmo” anūm gar chan phadnaan awijā pod parhoobam khūun dubba, āba am por appaita año gaai biek ābpai duubjeejim anūm. Mag duubwaijā ich jua par khaba, nemchaain bag duita duubjeejim anūm, ich kōit jeeuwi khar ūr amachdeu nem wau nūmjā khaugba nūm gaaimua pekau ee burr nūm khūun kōitpa jeeumamua mag baaudí ūr chi nemchaain bagau jīpheeg. ⁸Mag sim aig, ūr Ņwandam Akharau jaauwai, mag phadnaan dudub aajerr aigta agtha Ņwandamag jeeu nūwe chan Lugar Santísmo gar dubaag put parrg eu wejorr agtha weeudūba sierr aawai, pod parhoobam khūun Ņwandam aarcha dubju khaba naajim a simū. ⁹Magta mag ley Moiseeu jaau pharr gayamjo sīi Ņwandamag nem inagdam deenaa irig jeeujeejim aajem. Mamū ūr maadeu khaphū nūm, mag nemchaain khechnaa jeeu nūmuapai pod mag chi jeeu durrum khūun thāar ajaug paa auba aajeejim Ņwandam dau na. ¹⁰¿Jāgwí? Agtha mag ley serbiiba apūyaag Cristoou iek iiur aibeeba sierr aawai; magnaa īchab amach ley gaai jaau simjo sīi nem parhoob khoba nūm dui nem parhoobājā dobanaa tagam nem mag leiu waupiba jaau sim ūrkha nūm gaimuapaita amach ajaug paa auju ēkhaajerr aawai.

¹¹Mamū ūr chan ya mag ley gaai jaau sim wauba, ya ich Cristocha beewi ūsin ichta

ūgtharmua maach kōit iekhaajem chaarkha sīsiewai, ichdeuta chadcha õor duijā ajapha aadem, Ēwandamau warrgar õor dui aju jaaujerrjo. ̄s mag maach kōit i iekhaajem di chan m̄ig eegar Aai i jeeujem di khīr khaba, ag khāijā ajapchata sim. Mag di chan eegarm khūnau eutarr khaba, ich Ēwandam juau. 12 Mag òrau eutarr khaba sim eeta Cristo sim. Mamū ̄s chan ya tag mag chīb bagta Ēwandamag deeg khaba, ni phak emkhoi bagjā khaba, ich bagchata deejim. Mamū majā mag warm khūnau aajerrjo biek khapan khaba, biek ābpai magbarmua tag deeum bagjā igaipā aagta mag ich bagta deebarm. Magbarmuata ya maach peerdu aum iek peerdu atham. 13 In chadcha mag amau chīb bag phak emkhoi bag dui auna, ichab mag phak ӯidam phaatarr khurr mephorrag pa simjā do ee waasureunaa, leíu jaau sim chaaur waubarm gaaimua Ēwandamag jeeujūjā khaba sīi ̄r sīsim anum ūr jipheewajā, ūrpain ӯu chadcha ajaug paa nūmjo aajem, deeu Ēwandamag jeeuju ayaa apieg. 14 Mag nemchaain bagupai deeu Ēwandamag jeeuju ayaa apiejerr khai, magan Cristo bag charā ag khāijā ūrcha jua theeg sim, maach thāarpa Ēwandam dau na ajaug paapāig. Pari magaagan, Cristo meejā meebla ich mag sīrrūmta wounag pawi ichdeupai ichta nemchaai chi ajapcharamdamjo ӯduraa ich thōopijim maach kōit. Magtarr aawai i bagauta dich khīrjug khaibag

gaaimua maach okhoopijooom-jā warre chugpaapāijem, āba Ēwandam chadcha ich mag iiu sīrrūmugta jeeu wenūrramkhīir.

15 Mag ich Jesucristo bag ̄rtarauta maach khaibagjā thum chugpaajeewai ichta maach khaigpeerjemkha sīrrūm, Ēwandam dui ajapha nūisimkhīir. Ichdeu maach kōit mag sim aigta Ēwandamau õor dui iek deewai maach khaibagjā chugpaanaa maach peerdu auwi ich aarcha phe auju atarrjā chadcha ich ag ee ober sim. Magtarr aawai mag ich thōopibarmuata warr mag ley jooi gaai jaau simjo nem waaujerr khūn pekaujā chugpaawi īchab ewag pawi maach ich Ēwandamau jūr aumam khūn denjā chugpaajim, magbaawai ich Ēwandamau nawe deeju jaau wai sīrrjo chadcha ich dūicha āba wenūrrūmuwa ich juagam nemjā ich mag jūa nūisimkhīir. 16-17 Mag Jesuu ich thōopibarmuata Ēwandamau ich iekhatarr chadcha ag ee oberpi sim a chirūmūn mugta sim: Órau khar amach meeju nawe ēsap gaai phā sīuijem, ich meeblaadeewai ich nem dui jāga aju aai nū a khap amkhīir. Mamū mag thum ēsap gaai jaau sīubarmjā chi phātarr woun meebam aig chan būrjā mag ēsap gayam iek baleeba aajem. Maimua ya meeblaadeen chad mag ēsapta nem iek theeg aadeejem. Maguata mag ēsap gaai jaau simjo aagan, ichiita chi phātarr woun chadcha meeblaadeeta ichdeu phā pūatarrjo i juagam nem jigju khai jiigjem. 18 Maguata nacha Ēwandamau õor

dui iek deetarr iek theeg apiegjā, īchab nemchaaindam khech nūm aig am bagdam ār nūmuata mag ley iek theeg apijim. ¹⁹Mamū mag Ēwandamau amach dui iek deetarr iek khap apieg, Moiseeu thumaam khūnag ūrmkhīir thūrjim aajem, ag gaai ich Ēwandamaucha amachig nem wauipi jaau sim thumaam khūnag khakhapdo amkhīir. Magnaa landam oveja khaar den phurii khitum dui isopo piu āba būur aujim aajem. Magnaa mag phak bag chīb bag dui do ee waasureu sim ee thūnaa, mag Ēwandamau amach dui iek deetarr phā sim ag libro ūr jīphena, īchab òor ūrjā thumaam khūn ūr jīphemajim anaabá. ²⁰Magnaa ich Moiseeupai, “Mua mūg bagau pāar ūr mūg jīphe chirūm aig, Ēwandamau ich garmua maach dui iek deebarmta jaau chirūmgu” ajim anūm. “Mag maach dui iek dee sim chadcha ich iekta wounjo iek theeg apiegtā mua mūg chirūmgu” ajim anūm, “īsmua atagan ag gaai waupi jaau simjota aju aai nūm a khap apieg.”

²¹Mamū magpajā khaba ich Moiseeupai mag nemchaain khechnaa jeeujerr aigjā, dijā thum bagau jīphephīwi ag eem chi phadnaan juu choogjem nemjā thumaa ich ag bagau jīphephījim anaabá. ²²Ajapcharan mag ley jooi gaai jaau sim oowai, Ēwandamag jeeuwain peer nem thūnum thumta bagau jīphejeejim anaabá, chi jeeuju khūnpa, Ēwandamag jeeuju ayaa amkhīir. Maguata bag ārba chan pod

pekau chugpaa auba aajeejim aajem.

Cristo meetarr gaaimuata òor pekau chugpaa aaujem

²³Mag, sīi ūgthar Ēwandam khīrcha Jesuu maach kōit iekhaajemjota aju ēkha durrarr aawai ichiita amau mag nemchaain khechnaa ag bagauta Ēwandamag jeeuju aai naajim. Mamū ūgthar chan mag mūg eegarmjo sīi nemchaain bagpai khaba ag khāaijā ajapcharamtā ig sīejim. ²⁴¿Jāgwi? Cristoou sīi òrau di eutarr eepai dubba, warre Ēwandam dui khīrcha maach kōit iekhaag ūgtharchata doubtarr aawaima. Mūg eegarm khūnau nem waaujerran sīi ūgthar jāga sierrú a jaau nūm den chi seudampai ajim. ²⁵Mūg eegarin añopierr phadnaan por Aai i jeeujem deg nemchaain bag duita duubjeejim aajem, òor pekau kōit jewaag. Mamū Cristoou chan am denjo khaba aawai biek ābpai ich bagchata maach kōit ārpijim. Mag biek ābpaita ich thōopitarr aawai am dubwi obeber aajerrjo khaba, biek ābpai ūgtharjā oberwi ich mam sierrum. ²⁶Maataa, mag biek ābpai ich thōopibarmua nemchaain bag denjo pod òor pekau chugpaa auba arr amuan chad, phadnaanau biek khapan nemchaain kheechjerrjo mūg jēb gaai òor nūisierr aigmua agjo biek khapan òor pekau paar ich thōopienjā udkhūrrkhakha aajee-kham. Pari magba ista ya Cristo udthurwi biek ābpai warrgarm khūn kōitpa ich thōopibarm.

Mag ich thōopibarmuata mag nemchaain kheechjerr tiempojā opūwi ya jūrr õor peerdūju ayaam jaar khabapūim. ²⁷Maa-deu khaphū nūm, maach cha khitheem khūun thum biek ābpaita meejem, maimua mūg atag Ēwandamau maach i agkham edta ichdeuta maachig maach jäga wenurrajī a jaauju. ²⁸Ich jägtä īchab ich Cristoja biek ābpai ich thōopijim chikhamnaan pekau kōit, mag biek ābpai arrau warre thumaam khūun pekau chugpaa auju ayaa apääig. Mamū í deeu beeju; mag urum chan ya tag pekau chugpaag deeu ich thōopieg khaba, ich beejujukhamjā chadcha i beepim khōsi ich nū naajerr khūun phe awaanta urum.

10 ¹Ēwandamau Moiseeg ley deetarr gaai nem waipi jaau sīerrjo nem wau narran, sīi okhar ewag paawai ichdeu maach dui nem ajapcha wauju den chi khūgurpai arr aawai, ich agjocha khaba sīejim. Maguata chi leíu chan chi ley սұrkhanaa añopierr nemchaain khechnaa Ēwandamag jejeeukhamjā pod õor ajaug paa auba aajeejim. ²Chadcha ley gaai jaau sim ipierr nemchaain khechnaa Ēwandamag jeeubarmuapai õor pekau chugpaanaa thāarjā ajaug paajerr akhiin, ya kulp chukhu naawai amau biek ābpai mag wauwi tag nemchaaindam khechba aajeekham. ³⁻⁴Mamū par mag jejeeukhamjā mag phak bagau chan ni chīb bagaujā pod pekau chugpaa auba aajeejim. Magju khāai sīi mag nemchaain añopierr khechnaa jeeupi jaau

sīewai warag mag leíuta amag amach pekau khīir eepapi simjo aajeejim. ⁵Maguata Cristoou mūg jēb gaai beewai ich jäg David khararrau ich Cristoou-chata Ēwandamag iekhaju igwi phātarrjo,

“Tata” ajim anūm, “jäg sīi nemchaain khechnaa ofrendakha puchig deewai pua khōchkhabapai aajeewai, pua mūuta chadcha pūibarmgui” ajim anūm, “wounag pawia mūchchata õor kōit thōopimkhīir.

6 Jäg pekau chugpaag awi nem inagdam deenaa nemchaainta puch athee khech nūm pua khōchkhaba aajem, jägūmu chadcha pekau chugpaa auba aajeewai.

7 Magua mūuta cha chirūmgui” ajim anūm “Ēwandam, puch iek phā sim gaai mūch igwi jaau simjo ich agpierr puchdeu khōsimjo aag.” (Sal. 40:6-8)

8 Chi ley gayan chadcha mag nemchaain khechnaa ofrendakha deepi jaau sīeb mamū, ich Cristooucha jaauwaijā Ēwandam iek irig chan jäg pekau chugpaag awi mag nem wau nūmjā սւ khaba sim aajem. ⁹Magnaa īchab ich Cristoou mag “Mūuta cha chirūm Ēwandam, puchdeu khōsimjo aag” a sim aigjā, mag nemchaain khechnaa jeeujerrjā warre iseg-pūwi jūrr ich gaaimuata ūsin õor pekau chugpaa thūnūm a simmū. **10** Mag ichta Ēwandamau khōsi

síerrjo meebarmuata maachin Êwandamau ich atheepai nem wau wenúrramkhíir ich denkha wai sim. Mag ichta warrgar nemchaain kheechjerrjo údúraa maach kõit ich thõopitarran, mag biek ábpai meebarmu tag meeba aag ajim.

¹¹ Mamú magum ába, maach judionaan een agtha phadnaanau nemchaain khechnaa edau áspapakhampierr jejeeu aajeeb mamú, jägumua chan bëúrjä pekau chugpaa aubam. ¹² Magarrau Jesuuwan chad biek ábpai meetarau tag meeba ich mag warag ügthar mawi ich Aai juachaar gar oo sísijim, ich Ayau ichig õor kõit waupitarr thum waupuiwia. Magbarm aigmua warre íchab pekau chugpaag awi tag nemchaainjä khechju aai khaba apuijim. ¹³ Mammua Êwandamau ich oomapham khúun thum ich jua ee phedeeta oo sim, ¹⁴ ichdeu ichta mag biek ábpai mag meebarmu sii ofrendakha ich Ayag ich deetarrau ich denkha aumam khúunjä warre ajaug paapuimaa-jeewai. ¹⁵ Mag irua õor ajaug paapuimajemun chadcharau a khap apieg, Êwandam Akharaujä nawe ich Êwandamaucha iekhattar igwi,

¹⁶ “Nacha muchdeu israelnaan dui iek deetarrjä amau mu ipierraakhabajierab mamú, mua üwaai am dui iek deejugui” ajim anum. “Ma mugaugui” ajim anum ich Êwandamau: “Mua am dui deeu iek deebarmun, warre am

khíirjug eeta súuwi am thäär eejä phä súubarmjota ajugui” ajim anum, “múch ipierraam khösi amkhíir.” (*Jr. 31:33*)

¹⁷ Magnaa íchab,

“Amau múch dau na nem khaibgam waaujerrjä mua chugpaapuwi, tag magum iekjä igba ich mag khíir okhoopuujugui” ajim anum Êwandamau, ichdeu õor ajaug paapäajem igwia.

(*Jr. 31:34*)

¹⁸ Magtarr aawai ya tag dich pekau kõit agtha magum nemchaainta khech wenúrraju khaba nüm, ichdeu jaau simjo chadcha ichdeuta warre maach khaibag chugpaapuwi khíir okhoobapäaiwai.

Êwandamta jürju aai nüm

¹⁹ Magau keena. Muig eegarin chadcha phadnaan por appaita mag Lugar Santísmo ee duubjem. Mamú is chan magba, mag Jesucristoou maach kõit ich bag árpitarr gaaimua isin maach thum chi ükha nüm khúunta uu warre ich Êwandam sim aarcha oberju aai nüm. ²⁰ Mamú mag uu i aarcha wetju aai nümun, mag Lugar Santísmo gar dicham ugua put parrg eu wejorrau thuur síerrjä ich Jesucristoouta ich meebarmu warre thorreubapuimua khud wau deebaawaiu. ²¹ Magwia ichta Êwandam aarcha maach thum i chaainkha thünüm khúun Porkhanaa maach kõit iekhaajem-kha sim. ²² Mag chadcha Cristoou ich bagauta maach ajaug paabarm

dui phadnaanau chi ūrūmpai ūphīwi Ēwandumag jēwaag ajaug paajerrjo ich Ēwandum Akharau-chata maach thāar ajaug paawi dooujā ajap utarro naawai, warag thāraucha Ēwandum jūrtarau keena, būrjā irua maach isegju-jā khīirjuba. ²³Irua chadcha ich iekhatarrjo aajeewai, dich ipeerdū iekhaju-jā khīirjuba, īsin warreta maachin ya peerdūwi nūm aju aai nūm, ichdeu jaautarrjo maach ich aar phe auju khīirjugjā ogdūba. ²⁴Mag khīirjunaa īchab warag agdaujo dich khapeen juag oonaa am daupii ajuuta ēkhaju keena. ²⁵Magum īs mug maach Por Cristo beejujā warag dakkapa khaawai charā, khar maach khapeen aajemjo, culto ee maba sīi degpai naaju khaba nūm. Magju khāai agdaujo chikham wawí nūmuwa warag dich khapeen onee apijuuta ēkhaju.

²⁶Mamū magba maadeuta mug Ēwandamau maach peerdū aaujem iek wajapha khaphū narrta, juau ogthom i iseg nūm iekhau parhooba nem wau nūm gaaimua ūwaii warr i khaugba aawai naajerrjo ich mag parhooba wenurrūm chan, magan Cristoo parta maach gaaimua ich thōopibarmjo ajim, maadeu irig maach peerdū aupiba naawai. ²⁷Magta amūn, tag maach peerdū auju chukhu aawai, magan Ēwandamau maach i agkham ed maach seúa maach gaaita ich khīir machag meeunaa tagam khūn ich khōchkhaba ajerr khūn duī āba sīi ūtdau ee jēerjupaita nūm. ²⁸Pārau khaphū nūm, warr Moiseeu ley pūatarrta

ōrau serbiibag phemjo amach khōchag aig nem waauwai, chi ootarr khūnau, numiim khūnau wa thārjupam khūnau khāijā thethemnaanag jaaubaawai, makhuun būrjā dau aug khaugba, warre khechpi jaaujeejim, chi ley gaai jaau simjo. ²⁹Pāade khīirjubat: Maagjerr khūn duī magta aajerr khai, ījāgaju khai Ēwandamau oowai ich Chaita ūrau khōchkhbabam iekhau sīi maadeu nem igmaphamjo amach kōit i bag ārtarrjā warag isegnaa, ich Ēwandum Akharau uu amach Ēwandum denkha aaujem igwiajā sīi wau iekhaajem khūn duī? Amau mag iseg naab mamū, īmag i Chaai bagau khabajī, Ēwandamau ich garmua ūor duī iek deewai jaautarrjo chadcha ūor pekau chugpaawi peerdū auju aai apitarr? ³⁰Mamū maadeu khaphū nūm, chi mag nūm khūnag chan Ēwandamau sīi par daúa oo nūu abaju. Magua chi mag nūm khūn igwi, ich Ēwandamau iekhatarrjā ich iek phā sim gaai,

“Muata ūor duī amachdeu nem khaigba waaujerrpierr am gaai mas ab khaba mas deejū” a sim. (Dt. 32:35)

Magnaa īchab ichdeupai,
“Muata ūor thumaam khūn duī amachdeu nem waaujerrpierr ich agjo aju” a sim “am duī.” (Dt. 32:36)

³¹Āay apkhiitū, maach Ēwandum cha maach wai dūnūmugta mag ich gaai mas api sim woun!

³²Mamū pāar uu magba nūm. Magba naab mamū, khīir eyaa abat: Warrcha pāachdeu Cristo iek

chadcharam ukkanhatarr khuriipai aawai pāach wajappha phithurg au durrumjā pārau magumjā aba uu at aba chadcha pārau āwaatjeejim. Ich jägta penaat warag. ³³Chadcha pāar ee āaur khunnum; makhuunan õor pom wejom dakhīrjā sii wau wai nuu awi am dui amachdeu ampierr aajeejim. Maagwai pārau am dau aug khaaugwai pāachpata kharin du mas waunaa sii õrau kha iseejā aajeejim am gaaimua. ³⁴Mag durrum gaaimua pāach khapeen cárcel deg durrum khunjā pārau uu dau aug khaaugjeejim. Mamu magpajā khaba, muig eegar pāachdeu nemdam wai num khāijā ajapchanaa būurjā ārba aajemita paarpajā khaphu naawai, pāach nemdampa khechthug aumam köitjā iekhaba, gaai mas khabamjo warag onee magumjā pārau khū āwaatjeejim. ³⁵Khodamnaan, jäg pāachdeu ukha numjota warag ogduba ukhanaat, īsin par khāijā maadeu ukha num a khīrjuba. Pāach jäg durrum paar deegan, Jooirau nem ajapham pooma wai sim. ³⁶Mamu mag ich Œwandamau khōsimjo nem wawaagan, dau aug wau wenurrujā magum ab, ichiita warag āwat wenurraju aai num. Mag numun chadau ichdeu jaau simjo pāar dui ajaphanaa ich dui ich mag wenurrapiju. ³⁷Mag phithurg au wenurrujā, Cristo deeu beeju khap sii āwatju aai num igwi, ich Œwandamau iekhattarr ich iek phā sim gaai,

“Nuunaat, pārau nu num woun beeju chan pom waaurba sim” a jaau sim.

³⁸“Pāar ar mūrugta pāach pekau chugpaapitarr khunnaun mu pāach dui chirumjā khaphu wenurraju; mamu chi mu iek ukha narr khunnta deeu ewag wet num khunnaun chan, oob mu amach dui chitaju amiet; muichdeujā tag amag oohbam” a sim. (Ab. 2:3-4)

³⁹Mamu maachig chan mag irua oobam abaju, eem khunjo ewag wetwi okhooju khun khaba naawai. Okhooju khāai, maachdeun chad thārauchata i iek ukha naawai maachin peerduwi ich dui chia wenurraju khunnaun. Ich jägta ukhanaat keena.

Jooin Œwandamau
ichdeu jaaubarmjo aju
khaphu arr khun

11

¹Mag Œwandam iek ukha numun, ichdeu maach dui ajapha aju a simjā chadcha ich mag aju khaphu numu, ichdeu jaau simjā agtha ooba numta chadcha aju khaphu. ²Œwandamau maach jooin warrgarm khun uu ajapha eeg oojeejim, ichdeu am dui nem magju aawaijā chadcha ich magta aju awi amachdeu i iek ukhaajerr aawai.

³Maguata īs maachdeujā agjo ukha num gaaimua maadeu khaphu num, Œwandamauta mug durr, edaujā, phīdag maimua tagam nem thum thunumjā chadcha

ompaajim; ich iek gaai mag jaau siewai chadcharau. Ajapcharan būurjā nem chukhu arrta sii ichdeu ompaapi jaaubarmuapaita nem thum ompaajim anaabá.

⁴Pääde khīr eyaa abat, jäga warrgar maach jooinajā chadcha Ēwandam iek ukkanjeejī: Magua Abelau Ēwandam iek ukha sierr aawai Jooirau ichig jaautarrjo i athee nemchaai thōonaa irig jeeujim. Magtarr Ēwandamau oowai, Caín den khāai ajapcha oberjim aajem. Magbaa Ēwandamau, "Pua mu athee nemchaai thōonaa murug jeeubarmu nem ajaug kherum; puun chadcha woun ajaphamu. Muan jägta khōsi chirumgui" ajim anaabá Abelag. Chadcha Abel nachgarwe meejiel mamu, is ewag pawi oowai Ēwandam iek ukhanaa magtarr gaaimua maachigjā ich denjo ukhamkhīrta magjim.

⁵Enocjā īchab chadcha Ēwandam iek ukhaajerr gaaimua Ēwandamau i meepiba sii maach enter ich mug ich aar aujim anaabá. Magtarr aawai par jur nūmjā baaubajierram aajem. Ich Ēwandam iek phā sim gaai jaauwai, mag i arrju nawejā Ēwandamau oowai i dau na ajapha khitaajeejim aajem. ⁶Mamu maachta wajapha Ēwandam iek ukhaba nūm chan pod i dau na ajapha khaba nūm. Ēwandamta dich dui sīepim khōsi chirumun, khaphu aju aai sim, i chadcha iiu siejewai chadcha mag ich jur nūm khūnagjā irua ich khaugpinaa am dui ajapha aajem.

⁷Jooi Noeeujā īchab Ēwandamau ichig mug durr gayam khūn dohādau opiju jaaubaawai ukhawi, maagwai chan agtha noseg khīrjā khaugba ajerr āba, chadcha ichig jaautarrjo barco pom waubaadejim aajem, ag ee ich chaain dui peerduag. Tagam khūn amach thāar theegau thum pekau ee thūnūm daar, mag ich appai ukhatarr gaaimuata, tagam khūn thum odubtarrjā, ichin uu Ēwandamau peerdu auwi ich aar auju ayaa apūjim.

⁸Abranaujā īchab Ēwandam iek ukhaajerr aawai khāaim āb ich thārchewi ichig mapi jaubaawai, chadcha i ipierr petajim aajem. Mamu maagwaiwe chan agtha irig durrkhapiju durrjā jaauba nūwe arr aawai, sii ich barjujā khaugbata petajim aajem, sii Ēwandam iek ukhawi i ipierr.

⁹Mag Ēwandamau ichig jajaaukhamjo chadcha aju khīrjunaata nūrrarr aawai, ichig durr deeu atarr aar pawijā nawe barimatarra sii eeu bar simjo chi durr khūn ee sii di khōmarii eunaa magreu ahau aajem eepai sīejeejim aajem. Ich magta i iewaa Isājā i yēto Jacob dui naajeejim anaabá, būurjā amach di chaar eu auba, amagjā ich agjo Ēwandamau durr jūapiju jaautarrtā. ¹⁰Pārau khīrjuawai, ḥāggwi mag di chaarjā chukhu nūmta warag Ēwandam iekta ukha naajī? Muig eegarm di khāaijā phobor ajapcharam ee di thūnūm ee joobaanta Ēwandamau amach arrju khaphu narr aawaima; ajapcharan ugtharma. Mamaam phoboron ich

Ēwandamauchata wauju aadewi ichdeucha eutarrau.

¹¹ Chi Abrán սհi Sara khah-rrarraujā īchab at aba ēwandam iek սkha sierr aawai, ich daupeer garjā pod chaai ooba arrta, ya ūanaa khitum eeta Abranag chaai oo deejim aajem, սu ichdeujā ēwandamau chaai deeju atarr սkhatarr aawai. ¹² Magta chadcha jooi Abrán ya jooiraa khitum eeta chaaidam dau աb paarpajim anaabá. Mag chaairau chaain լiubaademuata jooi chaain khapaana thunuisijim anum, ewag pawi. Jooi chaain khapanan sii phūas igawam mosdau khapanagjonaa edjā ee phīdag phuphup aadeejemjota thunuisijim anum, amach khapangau chi beerjujā khaugba.

¹³ Mag ēwandam iek սkhaajerr khun cha maadeu jaau nūm khunanan chadcha thum khechjierram, mag ēwandamau amachig nem deeju jaautarrjā agtha auba durruwe. Mamū mag ēwandamau jaautarrjo chadcha aju սkha narr aawai amau khaphu naajim, ya սgthar paaukhabaimaawaita mūig eegar deeju arr khāijā atcha ēwandamau amachig deeju. Mag khīirju phobaadeewaita mūig eegarwejā warag onee nūm iekhau, “Muiguin maachin sii chikham durr gaaita wenurrum” aajeejim anum. ¹⁴ Amau mag iekhaajerran deeum durr gaaita durrkhaa chaar durrkhaimaju khīirju narr aawaita maagjeejim; ajapcharan սgtharchata naaimaju khīirjuwiama. ¹⁵ Amau warrcha amach naajerr durrta khīrjuajerr amuan, deeu Egiptoogta

wetkham, warrjā mammuata beetarr khun aawai. ¹⁶ Mamū amau ig narran, mūig eegarm khāijā durr ajapcharamta ig naajim; ajapcharan ich ēwandam sim aram durrma, սgthar. Maguata ich ēwandamaujā chigag chukhu amag, “Մստա pāar ēwandamau; mūch dui joobamkhīr durr ajaphamta mua pāar athee khīir khaug wai chirumgui” ajim anaabá.

¹⁷⁻¹⁸ Jooi Abranau khaphu sējim, ēwandamau ichig jaautarrjo chadcha ich chaai աbpai khitum gaimuata ewag pawiajā jūr օor pooma thunuisiju, i chaain ewagam khun. Mag ichig jaautarrjo aju khaphu sierr aawaita chadcha ich ipierra aju khap aag awi ēwandamau ichig, “Puch chaai աbpai khitumta thōonaa phaamamua mūrug ofrendakha deebā” abaawaijā, magum aba chadcha i ipierr peer ich chaai thōojim anaabá. ¹⁹ Mag sim aig Abranau khaphu sējim, ēwandam chadcha chi juu thierr aawai irua ich chaai thōopitarr akhiinjā deeu phiriu awaag nem juu theeg sim. Maguata chadcha ēwandamau ichig jaautarrjo aagpajim anum, ich chaai dui. Mamū mag ya irua thōogpam ee, ēwandamau oowai Abranau chadcha ich ipierra sim oobaawai, սu սdūr chaai thōopibajim aajem. Maigta Abranau oowai i chaai chi thōm arrta սu deeu monakha diig athaademo ajim anum, mag ya thōopāigpam eeta deeu ich ēwandamau jaau-baawai juu khapitarr aawai.

²⁰ Isaaujā Ŋwandamau ich ayag jaautarr chadcha ŧukha sierr aawai ich chaain Jacob Esaú dui paarpaawaijā am bendiciemamua chadcha Ŋwandamau am duijā ŧu aju a jaaujim aajem amag.

²¹ Maimua Jacoujā Ŋwandamau ichig jaautarrjo aju ŧukha sierr aawai, ya jooi ich meegpamua ich bordón gaai mobu oo kherumua Ŋwandamag jeeumamua ich yētonaanjā ajapha bendicie pñajim anaabá, am gaaimuata chadcha Ŋwandamau ichig jaautarrjo ñor pooma chi themnaanjā obermaju khap amkhīir. Mag irua bendicietarr José chaain ajim aajem.

²² Maagwai chi Joseejā agjo Ŋwandamau ich tathooinag, “Pāar mua phe arrwi deeum durrta durrkhapiju” a jaautarr khaphū sierr aawai, chadcha Ŋwandamau ich magta aju khīirjuwi ya ich meegpamua, “Ŋwandamau pāach muig Egiptomua phe arrwai mu pa thum wa auwi pāach dui athaadet” a jaaujim anum tagam khūn israelnaan ich khodnaanag.

²³ Moisés dennaanaujā amach jooinag Ŋwandamau mag jaautarr chadcha ŧukha narr aawai, reíu israelnaanau chaain oomam thum khechpi jaau sierr āba, ya chi Moisedam thaaba khersiewai amach chaai khōigwi, “Muq chaai jooipa khersiewai muqhta Ŋwandamau Egiptopien juu eemua deeum durr maach phe arrpiju” awi, uthur i thōopiba sii warag ed thārjup ich mag meer

wai nūisijim anaabá, mag chaai gaaimua amachta khaigba ajujā ogkhaba.

²⁴ Mag nawe Ŋwandamau ichdeu jaautarrjo aju ich chi Moiseejā khaphū sierr aawai, iin chadcha Egiptoom rey khaauta bñruwe bāaupujiieb mamu, í chan mag rey kha ag iewaa khabam ajim anum. ²⁵ Rey dui ābam deg joobam khōchgau warag ich meeunta isegamjo abaawai Ŋwandam na khaigba aju khīirjuwi, warag ichta ich meeun Ŋwandam ñorkha thūnum khūn dui āba sii ich dau aphū apijuuta khīirjubaadejim anaabá. Ichdeu khaphū siejim, mag rey dui muig eegar khūchpai nem ajapham thum paarpawiajā sii ich meeabadee deeu chukhu aju. ²⁶ Irua khīirjuawai Ŋwandamau maach meeun judionaan eemua ta ñor peerdu aumkhīir pñiju arr aawai, chadcha ich mag amkhīir ichpa dau aug wau nūmta nem thum paarpa nūm khāaijā ajapcha siejim, ich mag sim paarjā Ŋwandamau muq atag jūr ich dui ajapcha aju khaphū sierr aawai.

²⁷ Mag, Moiseeu ichigta Egiptomua Ŋwandamau ñor wai obeerpiju khaphū siejim. Magua ichdeu ooba siejieb mamu, Ŋwandam ich dui sim khap, reíu ich dui meeukhajujā khīirjuba, warag ichta Egiptomua majim aajem, Ŋwandamau chadcha ich ñor phe arrpi nūm ora. ²⁸ Maimua ag khur nassi pawiat Moiseeu Ŋwandamau ichig jaautarr ŧukhawi, deeu Egipto beewi ichdeu ich meeun phe arrju noram ovejadam

thōonaa, ag bagau puertdi i gaai maach meeun dipierr būchkhun phuurkhapi jaaujim anaabá, mag edaar ich Ēwandamau ich chog dipierr chaain chi nacharam khūn khechamkhīir pūibaawaijā mag phuur sisidum aiguim khūn chig am ugua.

²⁹ Mag chadcha Egiptopien jua eemua oberdutkhatarr edjā Ēwandamau uu amach peerdu auju khaphū narr aawai phūas Chi Phur anum eejā maach jooin sīi durr jūsarg eemjo thoom igar dūrba dichjierram anum. Mag oowi chi Egiptopien am ēudee ēkha wedurarr khūnaujā agjo aju ēkhajierrab mamū, deeu chi phūas ābamug thērrdubaadee thumaa ojierram anaabá do ee.

³⁰ Ēwandamau chadcha ichdeu jaaubarmjo aajem ӯkhawi maach jooinau amachig jaautarrjo, Canaan durr barwi, phobor Jericó aajerr igaau siete días phūurdūpi jaautarrjo phūurdubaawai, ya ābmiecharam gaai paawai chi phobor igaau ūgthaa thuur phūurdū sierr sīi jēkhūt aphekha warre khūiphobaadejim aajem. ³¹ Mag phobor ee sīejim aajem īchab ӯhi ãb chi durpathierrmie arr Rahab a thūr sim. Mag ӯhirau maach Ēwandam igwi maach Ēwandamta thumaam khūn khāijā chadcha chi jua thierrui a khaphūnaa i iekjā ӯkha sīejim aajem. Magua maach jooin eem khūn Josueu pūiwi mag chi phobor khūju na oothurtarr khūnijā uu ich di aig barpiwi am peerdu aujim aajem. Mag am peerdu autarr aawaita tagam

khūnau Ēwandam jua theeg simjā ӯkhaba arr gaaimua thum khechpūitarr ee, chi Rahab chan thōoba uu Ēwandamau peerdu aujim aajem.

³² ¿Mag tag khaita mua pārag jaaubarkhiin? Agtha jaauju pooma thūnum: Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, David, Samuel maimua tagam khūn ijo Ēwandam i òrag jaaujerr khūn pooma thūnum, jāga amaujā Ēwandam iek ӯkha nūmua nem waaujeejī; mamū makhuun thum jaaukhiin da jaau-pūibaju. ³³ Amau chadcha Ēwandam gaai ӯkhaajerr aawai deeum durram khūn dui werbhawaijā amachdeuta poodjeejim aajem; amachdeu durr jūa nūm ee òor dui nem agchata aajeejim; mag amachdeu ӯkhaajerr gaaimua Ēwandamau amachig deeju arrjā chadcha aujierram; león phāarkha thūnum ee barkhūninaa ³⁴ orno uu wejom ee phāartarrjā būnūjā chig aba uu oberjierram aajem; chikhamnau thuthuúi khechpūiju arr khūnijā uu peerdu wi, īchab ya podba warm khūn jua eegar pajojoo narrjā deeu uu jua theeg auwi, jūrr amachta emkhooin khaajeejim anum; mag nūmua amach dui werbu nūm khūnaujā am ogkhawi warag amachta weetjeejim anaabá. ³⁵ Ӯhinaujā īchab amachdeu Ēwandam iek ӯkha narr gaaimua amach chaain chadcha mee narrjā deeu ūwaaí amach daúa iiu phiidu nūm oojetram aajem.

Mamū ãaur khūn chan magba, ãaur khūnan jūrr themnaanau wau thōomamuata

khechjierram anaabá. Par amachig "Pārau Ēwandam iek tag ukkanba puamun pāar marau khechba sii p̄apuji" abaawaijā, peerdum khōchgau awi "Magan tag marau Ēwandam iek ukkanbamjā" aba, warag uduraa amach khechpijerram aajem, amach iiu phiidwīwi jūrr ūgtharchata Ēwandamau amach athaawai ukkan naaimaju khaphū narr aawai.³⁶ Āaur khūn sii am khīrpaijā wau iekhanaa wūjā wūmaajeejim anum; āaur khūn cadenau jūnaa caden paraajā cárcel deg ookhed aajeejim anum.³⁷ Āaur khūn mokou bar wai nūmuajā thōopūimaajeejim anaabá; khar chará sii serruchoujā maach jārcha thūumamua thōopāajeejim anum; wa magbaju khai sii thu-thuú khāijā su khechmaajeejim anaabá. Maimua āaur khūn amach khapeenjo mag am juu ee dau aphū amaaugau parhooba wenurraajeejim anum, amach ēudee ēkhaawai; khajūadom jūaju chukhu aadeewai oveja eu wa chīb eu khāijā jūajeejim anum, dau aphū; mag nūm dui gaai machagjā aajeejim anum, mag amach dui khaigba aawai mag parhooba wenurrahmu. ³⁸ Mag durrarr khūnan, òor wājāaun arr aawai, mug durr ākhārag sim gaai bū thugbaju aai narrata mag parhooba amach barjujā khaugba wenurraajeejim anum, òor chukag ee pabū eem magwe. Maguata jēbdegjā naajeejim anaabá, dūrwai.

³⁹ Mag Ēwandamau ichdeu warrgarwe jaautarrjo chadcha

aju khaphū narr gaaimua ich iek ogduba ukha nūmā ich Ēwandamau oowai uu sīejim anaabá. Mag ichdeucha oowajā uu sīejieb mamū, mug eegar wenurrahwe chan mag Ēwandamau maach jooin dui wauju jaautarr thumaa pod amach daúacha ooba durrājim. ⁴⁰ Mag amau ooba arran, Ēwandamau Cristo p̄ibarm gaaimuata īs mug maach ewagam khūnraa āba ajapcha paapūwi āba ich aar naaimaju ayaa apiju khīrju wai sīerr aawai ajim.

Āba Jesús gaaita dich
khīrjug sīuju aai nūm

12 ¹Mag warrgarm khūn jooin khapan Ēwandamau nem jaau sim chadcha aju ukha narr gaaimua amau nem waumatarr khaphū naawai maachin sii khaphig wetumjo warag naagta wetju, pekau waujujā khīrjuba ni būr abarm gaaimua Ēwandamau maachig waupi jaau simjā waubam aba. Magju khāai dichdeu nem waum khōsimpa wauju khīrju nūm gaaimua pod Ēwandamau waupi simta wauba khāijā am ugu, magum khīrjugta warre thum isegju aai nūm. Magba akhiin magumua maach bū gaai p̄urbabaadephūmjo aawai pod Ēwandamau khōsimjo abaju. Khajee am-khīrjo maach na nem inag pom thūnaawiajā magumugjā ooba,² āba Jesús gaaita dich khīrjug sīuju aai nūm. Ichdeuta warrjā uu maachig Ēwandam iekjā ukhapiwi mug atagjā parta ukha naajim apibaju, ich Ēwandamau maach

dui wauju jaautarr thum chadcha oopiju aawai. Ich Jesuuta chi khaigbacharam khuuunjo pakuls gaai ʉdʉraa ich thōopibajieb, chigagjā igba, mag ich thōopi-barmua òor peerdu athaawai ich-pa onee ich mag sīerraju khaphu sierr aawai. Ichta īchab ich Aai jup sim khu juupjem gaai dui i juachaar garcha āba jupimawi ich mag sīerrum.

³Magua, khar pāach kha theeg chukhunaa kha oneg chukhu nūm aig khiirubat, jāga Jesuujā òor khaibagkham khuuun sua machag khīu āwatjī. Ichdeujā maach kōit magtarr aawai pāach phithurg aawaijā magum gaaimua oob “Jāg chan mua tag podbam” amiet. ⁴Pāar dui chan agtha mag maach Por Jesús dui arrjocha khaba naawai ajués nem khaigbam waupi nūm waubam paarjā agtha òrāu pāar khechba nūm. ⁵⁻⁶Mamū mag i dau aug wautarrjocha khaba nūmta, Ěwandamau ich iek gaai maach wawí simjā ya pārau khii akhoo wai nūm. Pāade ūrbat ich-deucha ich iek gaai maach wawi-mamua iekhatarr iek. Mag sim:

“Iewaa, muan muchdeu khōsim khuuunan nem khaigba aawaijā ajaphata wawiejem;

maimua much

chaainhabadem khuuun gaajjā mas deejem, much dakhīr khaigba aawai.

Maagjeeawai iewaa, mua puch gaai mas deewai, wa sii puchig nem agcha khājjā jawaag puch dau

aug waupiewai, oob iseg chitam; puch khaigba abarm paar mua puchig meeukha iekhaawaijā oob warag, ‘Mag puchdeu jaau simjo chan mua podbam’ a iekham” a sim Ěwandamau maachig ich iek phā sim gaai. (Job 5:17; Pr. 3:11-12)

⁷Maguata muan pāragan Ěwandamau pāach gaai mas deewaijā sii khīu jūmbat a chirum; maach ich chaain aawai irua maach dui magju aai sim. ⁸Pārau oowai chaaina nem ārbarm paar chi dennaanau wāba aajē? ⁹Mamū pārau oowai pāachdeu nem khaigba wau nūm paarjā Ěwandamau būurjā pāar chig aba ni wawijā wawiba sim khai, magan pāar chan ich chaain chaar khaba aawaita mag irua sii pārag oobamjoo sim. ¹⁰Pārau khaphu nūm, warr maach daii aawai, maach dennaanau maach whawai wa wawí khājjā wawiewai, maadeu chadcha am okho aajeejim. Maagjerrta ¹¹jāgwi maach Aai ügthar simua maach dui maagwai maadeu ogkhaba-ju aai nū? ¹²Ichdeuta maach ich aarcha oberju ayaa apinaa ich mag iiu wenurrapiejem khabā?

¹⁰Maach dennaanau maach daii aawai mag maach wawiejerran, sii khūchpai mug jēb gaai nūm ora dich ajapha amkhīirpaita maach wawiejeejim, amachdeu oowaijā magta chadcha uu siawai. Mamū Ěwandamauta maach gaai mas waunaa maach wawí khājjā wawí simūn, mug atag pawiajā

dich ajapha amkhīrāu; ajapcharan ichjā ajapha khitaawai maachjā ichjota ajapha apim khōsi sim. ¹¹Iin chadcha dich iekhaa ūrbag gaaimua maach wuawai chan uu khaba sīejem; maach gaai masi sīejeeb mamū, magūm gaaimua uu iekhaa ūur khaaugwain dich chitūmpierr chitūmjā uu maach khōinaa chitaajem.

**Ēwandamau nem jaau sim sīi
par jūgūupai ūrju khaba nūm**

¹²Jāg pāach phithurg au nūm gaaimua tag podbajujo sīi kha thūu piu ūhūraamjonaa sīi warag bū duuijujo thūnumjā, deeu ūwaai khīir ubūnaa būpajā ubū thierricka nūmjo kha onee abat, mag phithurg au nūmjā uu āwataag. ¹³Magnaa īchab kha thūumjo durrum khūun daarjā ich Ēwandamau khōsimjo ajaphata nūrrjee abat, bigaaum khūnaujā pāach oowi agjo amkhiir. Pārau magta amūn, Ēwandam dui ajap khaba nūm gaaimua mag kha thūumjonaanā bū ākhāraamjo nūm khūnajā pāach oowi deeu monaau nūisimjo amjā īchab pāachjo Jooi dau na khajapha wenūrraju.

¹⁴Thumaam khūun dui khōinaa wenūrrajuuta khīirjuna maach pekau paarpapijooom nem thum warre isegbapūit. Magūm nem thum isegwi ich Ēwandamau khōsimjo i atheepai khaba nūm khūnau chan pod i aar oberwi i khīir oobam. ¹⁵Magam ugua Ēwandamau pāach dui ich garmua nem ajapha am ig sim chan oob uduur okhoopimiet; ni ābamugjā oob pāach ee sīi

pakher khaigbamjo oberpimiet. Uduura magta apimūn, mag oowi deeum khūnaujā i denjo aadeewai, bigaaum khūun gaaipata warag ben ākhāraamjo durbabaadeewai, oor pom Ēwandam dui uu narr khāijā khaigba aju. ¹⁶Pāach ee iwiir ābmuajā oob dich oor khabam dui chan khapes amiet; oob Ēwandamau waupim khōsimugta sīi oobamjo am khōchgau warr jooingar Esaú arrjo amiet. Esaú ichta chi naam arr aawai ichdeuta ich aai nem thum jūakham; mamū mag jūaju arrta sīi jāsogau thach thep ābpaim dui jūrr ich eeuumugta ichdeu nem jūaju arr thum thūsēphijim anūm. ¹⁷Maimua pārau khaphū nūm, jāgajī agtarr khur ya ich aai meegpaawai deeu ūwaai khīirju awi. Ich aai juagam nem jūag irig ich bendiciepiewaijā jooirau irig ich bendición deebajim anūm, ag nave mag lenteja thep ābam paar isegtarr aawai. Parii dauhi pomjā ārjieb mamū, pod ich aai juagam nem jūaju khaba ich mag sīsijim anaabá. Magua pāraujā oob Esau ich bendición okhoopitarrjo nem būruum gaaimua Ēwandamau pāachig nem deeju arr okhoopimiet.

¹⁸Keena, pāade ūrbat, mua pārag jaaukhim: Is mūg Cristo gaaimua Ēwandamau maach ich denkha awaag maach dui iek deebarm chan warr maach jooin dui iek deetarrjo khaba sim; īsimūn iek iiuriu. Warrcha Ēwandamau maach jooin dui iek deewain sīi durrsī Sinaí anūm būkhūrrta wetpi jaaujim

aajem, maigpaimuata ich iekha sim ūrmkhiir. Amau amachdeu-chata maigmua oo naajim anaabá chi durrstí sii uurdú wejomjo thunumta sii edjá khíssu thunum; mag nūm dui ed khōorga sii phū theeg we thunum dui maach nem okho pagthum daujo phurjéer ahaukhamjā oo naajim anaabá. ¹⁹Amau maach khāai amach jūgħucha chi trompeta iekjā ūr-naa ich Ēwandamcha iekha sim-jā ūr narr aawaita warre amach thāar eyaa jaaumam ūrwi tag i iekcha ūrmaaugau irig, “Aay Ēwandam, marau pod pū iekha sim āwatbam” ajierram anaabá. ²⁰Khani amau ūurwai warre am thāar eyaata “Chijāg pāach nūm aigpai naaba mūg durrsí gaai bu thug sim wounan ichiita thōob khaba warre thōopħiju aai sim nemchaai awiajā, mokou bar wai nūmuwa wa thutkhhereu khājjā” a ūrbaawaita mag jāphier naajim anaabá. ²¹Mag chadcha sii maach nem okho thunarr aawaita ich Moiseejā īchab, “Mħejjā jāphier ajaugau kha duui chirħungui” ajim anum.

²²Mamū īs ewag Ēwandamau maach dui iek deewai chan amagamjo sii mag warp durr bukhurpaimuata ich iek ūrpi jaaubajim. Maachin ya mħig eegarwe Sión phoborpienau; ajap-charan ūgħtar wetju khunnum, Ēwandam phobor Jerusalén ee ich dñieħha naaimaju khun. Man man Ēwandam chognaan pooma amach kħapangau sii maadeu chi beerjujā khaugba thunum khunnauta Ēwandamag jeeupho

thunum. ²³Mam ūgħtharta īchab mag iek iiur deetarr gaaimua maach denjo Cristo iek unctioni ich chaainkha thunum khun thħejja Ēwandamau phakha wai sim. Ich mamta sim ich Ēwandamjā, maach thumaam khunnu maig eegar aawai dichdeu aajerr-pierr agħo maach dui nem ajapha aju Jooi. Ichdeuta īchab ag na-we jooin ich iek unctioni durruu otarr khun akhaarjā ichjo ajaug paakħapħiwi ich dui phe wai sim. ²⁴Mam ūgħtar ich Jesujā dui sim aarta maach thħejja sim, ar mag iek iiur deewai ich Jooirau jaautarr jo chadha apieg ich bag ārpitarr woun aar. Maadeu khaphu nūm, mag i bag ārtarr chan warr jooingar Abel thōowai bag ārtarr jo khaba arr aawai, maach pekau chugħpaawi Ēwandam dui maach khōinaa apieg ajim. Mamū chi Abel bagau chan magħba, warag ich naamta iekkhör ee puajim Ēwandam dui.

²⁵Magħa keena, īs Ēwandamau maachig jaau simjā oob aseksba amiet. Mag īs ichdeu maach dui iek dee simta warr maach jooin dui iek deetarr khājjā ajapcha sim. Magħa pāade ūrbat: Sii Moisés maachjo mħig eegarmkha sierrau Ēwandam iek jaau khitum ūrba arr paarjā chi aseksba arr khun Ēwandamau sii par daúapai ooba am gaai jua khunna deejerr khai, īs mħig ūgħtharmua ichdeucha maachig iekha sim aseksba aawaijā oob pārau mag maachta i jaue eemua peerdu luu amiet. ²⁶Ich mag Ēwandam Si-naí durrsí gaai Moisés dui iekha

sim jaar ich iekha simua chadcha jēbpata duuipijim anaabá. Mamu Ewandamau ich iek gaai jaauwai,

“Deeu mua biek ābpai mуг jēb duuipiju, mamu mag duuibarm chan mug jēbpai khaba edjā eem magweta duuipiju” a sim. (Ag. 2:6)

²⁷Mag irua deeu biekdam ābpai duuipiju a simun, sīi khajapham үүur chaar khaba aawai, magbarmua warre mug durr oorphiwi edaujājā chukhu ap̄ijuuta jaau sim, mag maach i agkhaju igwi. Mamu pāade ūrbat: Ichdeu nem wautarr thum үүrpphiwiajā mag maach wetju aar ichta chi Porkha sim durr chan būurjā chugpaba ich mag sīrrum iekhau. ²⁸⁻²⁹Pāade khīirjubat keen: Mag Ņwandam iek iruan maach khaibagjā sīi őt ee phaabaphimjo warre chukhu apäijem anaawai, mag nūm dui īchab iruata durr jūa chirum chan būurjā chugpaa khaugba ich mag sīrraju anum durrtta maach phe auju anhpí, irigta uu ajim anaa warag thāar onee jeeuju keena, ichdeu ichig jeeupiejemjo, i dau na nem khaigba waujūjā okho.

Khani Ņwandamau maachig waipi sī

13 ¹Mua pāar wawí chirum ūrbat keena: Pāach khapeen thum khod ābam khūn appai thūnumjo daupii abat. ²Pāach aig ūor beewaijā amag di īgkhaba warag pāach aig jēerpim khōsita jēerpibat; kharin ūrau amach o ajaugau ich Ņwandamaucha angelnaan phitarr khūnpa amach aig jēerpiejeejim, mamu

sīi parhoobam khūnpii awi mag Ņwandam chognaanjā khaugbata amach aig jēerpiejeejim.

³Pāachta preso nūmjo pāach khapeen preso durrum khūnjjā khīir eyaa abat. Ar pāach denjo үkha durrum gaaimua ūrau am dui amachdeu am aig am gaai dee nūm gaaimua dau aphuu durrum khūnjjā īchab khīir eyaanaa, pāachta mag dau aphuu nūmjo amau nemdam ig nūmjā amag au deebat, chikham sua machgau pāach dau aphuu aawai pāach duijā magta apim khōsimjo.

⁴Ar dich ūor khabam dui kha pes aajem khūn gaai chan Ņwandamau sīi ich jāg oobamjo sīubaju aawai emkhooin үүinpan wa үuin khājjā jaainpan agdaujo pāach ūor respetaabat, oob būurjā deuem dui amiet.

⁵Ich Ņwandamaucha jaauwai, irua chan būurjā maach kha ogduba ni sīi parhoobajā maach khaugba barp̄abaju a sīewai, pāach dau aphuu durrum awi oob phatkhonag w̄arppa amiet; Ņwandamau pāachig dee sim duijai onee abat. ⁶Mag nūm aig īchab maadeu būurjā khīirjuba, sīi warag ich Ņwandam iek phā sim gaai jaau simjo

“Maach Por Ņwandamauta mūn khaigpeerjeeawai ūrau mu dui khaigba awiajā khani mua ogkhabarju” abat.

(Sal. 56:3-4,9-11; 118:6)

⁷Pāade ar warrcha pāachig Ņwandam iek jaauua mag amachdeu jaau nūmjo wenurrapi jaautarr khūunta khīirjubat,

jāga mag phitthur durrarr āba amach meewaijā agtha ogduba ich mag ukkanumua ubu durrumta khechjerrá; magumta pārau khīr eyaanaa amau ukhaajerrjo ukhabat.

⁸Pāade ūrbat: Jesucristoon warrgar ich sierrarrjo mug atag pawiajā cambieba ich mag sierraju. Í mag cambieba sieraawai i iekjā agjo cambieba sierrahm. ⁹Magua pāachig i iek awi jūrr deeum iek pāachdeu nacha khaugtarr chaaur nem parhooba khāijā khopiba jaauwai oob udur pāach khūrgurpimiet. Mag nem parhoobam khopiba jaau nūmta chadamjo ukhaju khāai, Ēwandamau mag Jesucristo puibarmua chadcha ich garmua nacha maach khōchkhatarr khaphu nūmuata ubu naaju aai nūm. Jāg sii nem parhoob khopiba jaau nūm ipierr nūmuapai chan būrjā Ēwandamag maach aupijojoopaijā khaba sim.

¹⁰Magarrai Cristo iekta ukha nūmuuan chad Ēwandamau maach aju, ich Cristota maach kōit uduraa ich thōopitarr aawai. Mamu jāg Aai i jeeujem degam phadnaanau par nemchaain khech nūmuata amach aupiju ēkha nūm khūn chan pod irua aubam, sii maach jooin i gaai jaau sim ukhaka nūmuata peerduju ēkha naawai. ¹¹Pārau khaphu nūm, aŋopierr biek ābpai phadnaan porou nemchaai thōonaa chi bag Aai i jeeujem deg arrjem, Ēwandamag ūr pekau kōit ofrendakha deeg. Mamu chi nemchaain modon warag warp

phobor igaau arrnaa sii phaapääijem, būrjā khopiba. ¹²Ich mag ajim īchab Jesuu mag maach kōit nemchaaijoo ich thōopiewaijā: Warag phobor igaau arrnaata i thōopüijierram, mag ich bag ārbarmuata Ēwandam dau na ūr ajapha naaju ayaa apääig. Ichdeu magtarraupaita maach Ēwandam dau na ajaug paajeewai, khanthee maadeu mag nem inag khoju aai nū wa khoju khaba khāijā sī a jaau nūmta ipierra aju aai nū. ¹³Mag i thōon arrwaijā i waunaa i iseg nūm iekhau warag phobor igaauta i arrwi thōotarr aawai, magan maach jooin i p̄aaba ukha nūm gaaimuata dich peerduju ēkhaju khāai, Jesuuta jūrju aai nūm, i gaaimuata chikhamnau maach dūita jūrr ich dūi arrjo wau iekhaju jā igba. ¹⁴¿Khan jāgwī mag Jesús gaaimuata dich wau iekhaju jā igba warag sii āwatju aai nūm a chirú? Sii ich muig eegarpai wenurram iek khaba, maach durr chaar ūgthar ich Jesús sim aarta wetju khīrju naawaima. ¹⁵Mag khīrju naawaita āba Jesucristo gaaimuata Ēwandamag uu ajim aju aai nūm, i gaaimuata uu mag Ēwandam aarcha naaimaju khaphu naawai. Mag irig dich iiucha p̄aaba i tho iekha nūmta warrgar nemchaain thōonaa phaa nūmuua irig jeeujerrjo jeeu nūmhu. ¹⁶Mamu mag appai khaba, dich khapeen dūi o ajapha aju chan oob khīr okhoomiet. Pāachdeu nem wai nūm eem jūrr chukhum khūn dūi jig aupetat. ¿Khan jāgwī pārag mag chirú? Mag agdaujo nemdam

jig au nūmta warrgar mag nem-chaain thōonaa ofrendakha ichig deejerrjo Ēwandamau i dawagaa oojewaita mag chirum.

¹⁷Keena, iglesia ee pāach por-naanau pāachig nem mag aawai am ipierraab abat, pāachta jūrr am khāai ūrpai aju ēkhaba. Pāar gaaimua Ēwandamau amachig iek jeeuju khaphu naawai amauta juu ūyaajā khaugba pāar thuajem khūnau. Pari mag pāach ajapha thūamkhīr, pāachdeujā am ipierraata abat, wajapha amaujā amach phidag onee waumkhīr. Pārau magbam chan pāar gaaimua am okhīrjuu aphobaademua amach phidagjā waumaphamta wauphobaadeewai pāachpata eeg paaukhamaju.

¹⁸Keena, mū kōit Ēwandamag jeeubat. Mag mūch kōit jeeupi chirum chan khaigba chiraawai khabam; mua khaphu chirum, mūch Ēwandam dui uu chirum. Mamu warag mug atagjā thum mūchdeu nem wau chirum gaaimua ich mag i dui ajapha chiram khōsi chiraawaita mag pārag mūch kōit jeeupi chirum. ¹⁹Mag pāachdeu mū kōit Ēwandamag jeeuwai uu deeu ūwaai mūigmua jopcha pāach aar mū barpita jeeubat; mū pāar dui chiram khōsi chirum.

Ābmiecharam salud

²⁰Muan mūchdeujā Ēwandam maach khōinaa phe wai sien-jemugta pāar kōit jeeu chirum; ajapcharan ar maach Por Jesús, maach Pastor chi ajapcharam, ar chi meem arrta deeu phiriu autarr

ag Ēwandamagma. Ich mag Jesuu khabahab, Ēwandamau oor dui iek deewai jaautarrio, chadcha ich bagauta oor pekau chugpaa-wi uu peerduju ayaa apiejem. ²¹Mag Ēwandamagta muan pāar kōit jeeu chirum, ichdeuta ich-jo warag pāar ajaug paamaawai ichdeu khōsimjo pāachdeu nem wau nūmjā thumaa ajapha obeber amkhīr. Magnaa īchab Jesu-cristoog udūraa maach Porkha-pi nūm gaaimuata Ēwandamau maach dui ichdeu am aig amkhīr irigta jeeu chirum. Mag nūm dui īchab thumaam khūnag maach Por Cristota mug atag pawiajā ich mag tho iekhapim khōsi chirum.

²²Maimua ābmiecha paawai ūrbat keena: Mug carta iek duurjā khaba būthū khitum pāach juu ee pabaimaawai ag gaai mua pāach wawí chirum ajapha ūrm khōsi ūrbat; pāach khīr onee amkhīrta mua mug phā deephi chirum.

²³Pārau agtha khaugba nūm khai, Cristo gaaimua maach khodam Timoteo ya cárcel degmua oberjim aajem. Magua mū maju nawe mūig barchemūn, mūchdeu pāar oon maawai mua í mūch dui arrju.

²⁴Keena, pastornaan thumaam khūnag maimua tagam khūndam maachjo ukha durrum khūnagjā thumaam khūnag mū salud deebat. Cristo gaaimua maach khodamnaan Italiapienau-jā īchab pārag salud aajem.

²⁵Chaig jaau chirarrjo deeu pūaba pārag jaau chirum: Mūn āba Ēwandamagta pāar kōit jeeu chiraajem, ichta pāar dui

ogduba ich mag pāar thua wai Ayoo keena. Mūgdampai ajim
nūrramkhiir. pārag jaaum ig chirarr.

SANTIAGO

Santiagoou ēsap phā deepuitarr

Chi phātarr. Warr ich Ŋewandam Iewaa Jesuucha ich dui ogduba wenurramkhiiр doce jür autarr khuuн ee Santiagonaan numí naajim aajem: dau áb, Juan dui khod ábam ichta chi naam ajim aajem, jooi Zebedeo iewaa; ábakhai jooi Alfeo iewaa ajim aajem (Mt. 10:2-3). Mamu áb sijejim aajem agjo, dewam Santiago; ma ich Jesús eeum ajim aajem, i dui ád ábam (Mt. 13:55). Ich mag Jesús eeumuata mug carta phājim aajem ewag pawi.

Chi Jesús mūig eegar nūraawai chan Santiagoou agtha ich naam iek ukhaba sējim aajem (Jn. 7:5). Maimua ag khur Jerusalén phobor ee chi Jesús khapeen āba biirduwí oraa narr aigta merag chukhu sim, ya ichdeujā dui ukha sierr (Hch. 1:13-14). Pedro Jerusalenmua petaawajīa ichta jūrr aig chi ukha durrarr khuun porkha sisijim a sim (Hch. 12:17).

Chijá khʉʉn atheeta phājí maimua khan jawaag aji. Amach Cristo iek ukha narr gaaimua ʉkhaba narr khʉʉnau ideu khajap siuba awai judionaan pom deeum durrag dʉʉrjeejim aajem. Mag durrpierr aaidʉ thunum khʉʉnaga ta Santiagoou mug carta deepuijim aajem, mag dau aug wau nʉmja ogkhaba warag khiiʉ ubʉ aai nʉm a jaaupääig.

Äaur khūnau jaauwai Testameto liur gaai mug librota nacha phājim aajem. Chadcha magtarr khai, magan chi ȣkha durrarr khūn mag amachdeu ukhatarr aigmua warrpem dau aug wauphobaaderrta mug carta gaai jaau sim (1:13-15). Amag khīr eyaa api sim, jāga jooi Job maimua tagam khūn Êwadam iek jaaujerr khūnjað dau aug waaujeejī (5:10-11). Magnaa dich dau aug waauwaijā warag oraapita jaaujim.

Salud

1 1 ¿Jägpai nu keena?
M̄un Santiagoou, Êwandum chog anaa īchab maach Por Jesucristo chog. Durrpierr maach meeun judionaan Cristo denkha n̄m khun pāach n̄nuidumpierr pāragta muu saludaa chirum.

Ideu Ŋwandumagta dichig
khiirug deepiju aai nüm

²Khodamnaan, nem thumaa-mua pāach khīrpierr chachma-wiajā warag oneeta abat. ³Pārau khaphū nūm, mag prueba khīr

pogkhe pāach gaai burr nñmuata
mug maadeu ukkanha nñm iek iseg-
khimjo aadep aawaijā magum
gaaimuata uu warag juapá jāp-
maajem, magum ãawaat khau-
gaag. ⁴Mamū mag prueba ãwat
wenurrumuata ideu Ēwandalamag
pāach wajaug paapinaa pāachig
khīirjugjā deepibat, ichdeu khō-
simjo nñsiegs.

⁵Mamu magum prueba
āwataag pāar ee iwiir āb khāijā
mag ich Ēwandamau khōsimjo aju
khaugba sim khai, ichigta jeeu-
bat. Magbaawai irua khīrjug dee-
mamua khaugpiju. Ēwandamau

nem deewai chan maach denjo mag, "Mua khachpaita deejujā" aba, ni chikham khīir phūurnaa-jā nem deeba aajem. ⁶Mamū mag pāachdeu irig khīirjug jeeuwaijā chadcha pāachig deeju khīirjunaata jeeubat. Ar mag amachdeu jeeubarmjo deebaju khāijā khīirju nūm khūun khīirjukan sīi phūasdau phūu parhoob ichdeu arrm aig arrjemjota sīsidūm. ⁷Ar mag deebaju khāijā jewaag-pam a khīirjunaata jeeu nūm khūunau chan oob amachdeu jeeu nūm maach Por Ēwandamau deeju amiet. ⁸¿Jāgwi mag chirú? Is amachdeu nem wauju khīirjutarrijā noram paawai jūrr deuem khīirjugta au sīerrjee aa-waima, amachdeu jeeubarmpaita amachig deeju khīirjuba. Mag khīirjug āba khabam gaaimuata pod Ēwandamau nem khōsimpai waujujā aba sierrjeem.

⁹Āb khāijā mūig eegarm khūunau oowai serbiibanaa dau aphūu khitum mamū chadchata Cristo denkha khitum khai, mūg atag pawiajā Ēwandamau ichig nem thum jūapiju khap, mag hermano onee abá. ¹⁰Maag-wai jūrr rik agjo Ēwandam iek ukha sim gaaimua mūig eegar ich phatkhan wai sim okhoowia-jā, mag ich Cristo denkha simta mag phatkhan khāaijā ajapcha sim khap, onee abá. ¿Jāgwi mag chirú? Riknaanan pamaarjota khithee awaima. ¿Pārau pamaar khiugphebaadem ooba aajē? ¹¹Edu pes wħuubaadee, khiubaadee, sīi khūuijem. Mag kħiubaadee ooimū thunarrjā warre

chi ooimūg okhoojem. Riknaanjā ich agjota thħunaabahab. Phatkhan warag paarpaju ēkha nūm ee meeбаадee magħum nem thumaa sīi werpuajem.

Khan jāgwiata nem khaigbam wauju khīirjuajē

¹²Woun ābmua mag prueba khīir pogkhe ich gaai burr nūmjā ħuta dħi juapadam ubu āwatbapħimun onee abá. Mag amun magan ich Ēwandamau-chata irig, "Uu chadchata pua jumprħijim" awia, ich aar auwia, ich mag ich dħi wai sīsi-ju, thum mūig eegar aawai ich daupii aajerr khūunan warrgar-wejā magta ich aar auju jaautarr aawai. ¹³Mag prueba āwat nūm ee nem khaigba wauju khīirju-baadeewaijā oob ich Ēwandamauta maachig magħum khīirjupi sim amiet. Ēwandamau chan nem khaigba waujoopaijā kha-ba aajeewai maachigjā ichdeu chan irua magħum khīirjug deeba aajem. ¹⁴Maachin nem khaigba wauju khīirjug dħi thaaba naawaita magħum nem waum khōch-khaajem. Maguata magħum nem wauju khīirjubaadeewaijā sīi wounagamjo ħdheraa dich eudu arrpiejem. ¹⁵Mamū mag khīir-jubaademjā isegba wai nħmuata jūrr pekaúg paajem. Maimua mag pekau maach gaai ajap thierr-pa sīsiewai jūrr maguata warre okhoom iek okhoopiwi Ēwandamajjā maach isegpiejem.

¹⁶Khodamnaan, mag prueba ee nūm aigjā Ēwandamauta mag nem khaibag wauju khīirjug

deejim awi oob wir aig pāach-deupai pāach khūgurmiet mag khīirju nūmua. ¹⁷ Ēwandam edjā ee nem thūnūmpa wautarraun maachig nem thum nem ajapham appaita deejem. Ich chan maach muig eegarm khūnjo cambi-bierrso khaba sīerrūm. Mag sīewai prueba ee nūm aigjā iruata magūm khīirjug deejim awi i gaai thūju khaba nūm. ¹⁸ Mag maach dūi ajapha sierraawai ewag pawi agjo ich chaalinkhaju khūn khāijā maachta nacha ich chaalinkha aujim, ichdeu maach peerdu aaujem iek ūrpibarm gaaimua. Mamū mag ich chaalinkha autarr chan maach garmua khaba, ich garmuata mag ich chaain-khapim khōsi sīerr aawai ajim.

**Par jūgūupai ūrba
Ēwandamau jaau
simjo aai nūm**

¹⁹ Khodamnaan, mūg mua pāachig jawaagpam iek khīir eyaa abat: Maachin thumaam khūnta jūg ūruu aai nūm, Ēwandam iek jaau nūm ūraag. Mag jūg ūruu naaju aai naab mamū, iekhaagpaawain ajapha khīirjunaata iekhaju aai nūm. Ēwandam dūi wa i iek gaaimua khāijā oob meeukhakharrso amiet. ²⁰ Mag meeukhakharrsota nūm chan Ēwandam najā uu khábata nūm, ichdeu khōsi simjo khaba naawai. ²¹ Magua mua pārag mag chirūm: Jāg Ēwandam na parhooba maach ārpiejem nem pāach gaai sīsidūm thum warre isegbapuit. Magnaan chadau khīir machag chukhu Ēwandam iek pāach thāar ee

autarrta warag bāaupibat, ūr nūmua. Jāg iekta nem juu theeg sim, pāar peerdu awaag.

²² Ich Ēwandamau jaau simjo aag chan sīi par jūgūupai mag i iek jaau nūm ūr nūu aju khaba, chadcha ich iek gaai waipi jaau simjota aju aai nūm. Magba nūm chan magan pāran pāach-deupaita sīi pāach khūgur wai nūm, mag ūr nūmpaita uu simpii awi. ²³ Ar maach peerduajem iek ūr nūmjā ag gaai jaau simjo khaba nūm khūnan sīi woun āb khomariipai espheg ee ich khīir oojemjota nūm. ²⁴ Jāgwi? Irua ich khīir ootarrta, deeu ag khur nūupai awia khīirjuawai, khaugba sim jāga sīejī i khīir. ²⁵ Mamū īchab ar Ēwandam iek amachdeu ūrbarmta khīir okhooju khāai, warag wajapha khīirjunaa ag gaai jaau simjo wau nūm khūnan mag amach nem wau nūm gaaimua onee aju. Mag amachdeu ūr nūmjā thum Ēwandamau ichdeu waupim khōsim iekta jaau sīewai i ipierraai nem wau nūmua tag warramjo pekaúgta amach ūrpapiba nūm.

²⁶ Ābmua khāijā, “Mūn culto waaupierr peerthūba manaa ich Ēwandamau jaau simjo chitūm” a sim, mamū mag simta dich khapeen khaibag jawaag wa chikham khīir iekhaag khāijā būurjā ithubepba sim chan, magan maguan ichdeupaita ich khūgur sim, Ēwandamau waipi jaau simta wauba sīewai. ²⁷ Maach Aai Ēwandamau ich denkha nūm khūnag waipi jaau simūn, wouchnaandamau wa khoopaa

хүинай khäijä nemdam ig nümjä audeenaa am okhiirjuu aawajä am khiiр jäsenkha nümuu. Mag nüm dui īchab sii parhoobam khüunau nem waaujem nemjä wauba aajem khüunta chadcha i denkha nüm khüunau.

**Iwiir äbam khüunpai
daupii aju khaba nüm**

2 ¹Khodamnaan, pārau maach Por Jesucristo ich Aai Ěwandam dui āba sierrum iekta ukkanjeewai mua pārag magkhim: Pārau pāach ee phatkhon paraam khüun duipaita ajapchanaa jürr aphuum khüundam dui aaib aba aju khaba nüm. ²Khanim nemjo pāar khabanaa culto ee nüm; mag nüm ee õor numí dubbaichem: āb rik, maimua āb sii dau aphuu khitum. Chi rik khajūa wajappha oo ihmü jüanaa jīgpir gaaijä phir denta sorrtik phuphup sim. ³Magbaawai mag oowia irig, “Muigta jupbá, muigta pu athee wajapcha sim” awia, irig sie wajapcharam gaai juppibarm. Maimua ābakhai jürr aphuu khitaawai khajūadam jooiraa jūa khitum oowi jürr irig, “Pudeu ich jampai bujääu sisi,” wa magbam khai, “Jäig jēkhut oo chirsí” amun, ⁴magan pāraun iwiir äbam khüunagpaita eenaas jürr tagam khüun kha isee nüm. Mag nüm aig pārau pāachdeu ukkanhatarr iek gaai jaau simjo khiiрjuba, sii am khajūa ajapha jūa nüm oo nüm gaaimuapaita mag nüm.

⁵Cristo gaaimua khodamnaan, pāade mu iek ürbat: Maadeu pod aphuum khüundam kha isee aju

khaba nüm. Jäg aphuum khüun-damjä amachdeu maach peerdua-jem iekta ūrwi ukha naawai muig eegarweran aphuu khithee awiajä paraam khüun khäijä wajapcha wenurramkhiiр ich Ěwandamau jür autarr khüun khabahab. Mag nüm dui īchab mag ich daupiim khüunta thum ich aar auju atarr aawai amjä ügthar ich mag i dui wenurraju khüun khabahab. ⁶Mamü magumta pāachdeuta jürr am kha isee aajem. ¿Pārau khaugba nu, riknaanauta pāach dau ee aug khaugba nemdam bürum atheejä pāach thet püpür aajem? ¿Amachdeu khabá īchab chi thethemnaan aarjä pāach arrnaa pāragta ūrcha phagpi jaaujem? ⁷¿Amach khabá Cristo igwiajä i jūur iyuu sierrjeem? Mag Cristo iek ukhawi i denkha naawai pāach por choopitarra, jāgwi mag Cristo jūr iekhaajem khüunagta pārau ee aajé?

⁸Pārau Ěwandamau ich iek phä sīsidum gaai jaau simjo pāach khapeenta thumaa wir aig pāachjo daupii nümuun chadau, chadcha uu kherum, Ěwandamau ūrcha waupi jaau simta wau naawai. ⁹Mamü mag i ipierr nüm anumjä sii iwiir äbpaita daupii aadephum chan, magan pāran warag pekauta wau nüm. Mag nüm aig mag i iek pāachdeu asekasba nümuapaita woun denjo pāar Ěwandam dui kulp pom nümjä dawaa jaau sim. ¹⁰¿Jāgwi pārag mag chirú? Äbmua khäijä pod Ěwandamau Moiseeg ley deetarr thumaa uirkha auba āb khäijä waaurphimun ichiita kulp pom

sim, pod ley thum үүркха auba siewai.¹¹ Pari maigjä Ɂjäga mag ober sîma? Pääde ūrbat: Ich äbam Ėwandamaupai, “Oob chikham thöom” anaa, “Oob chikham үүjä waum” ajim. Pari magtarrta pua öor thöoba awiajä chikham үhi waumun, magan ichiita pekaukha Ober sim, mag irua ley jaautarr ichaaur abarm aawai.¹² Pärau khaphü nüm, mag Ėwandamau ich iek pârag үkhapitarr chan sii pekaúgt aðuhr pâach ūrpapimkhîr khaba, thumaam khuuñ agdaujo kha khösi amkhîirta ich iek pârag үkhapijim. Magtarr aawai, mag iek pâachdeu үkhatarrauta Ėwandamau pâach jaauju khap, muan pâragan, iekhaawajä agpierraar iekhanaa nem waauwaijä thumaam khuuñ dhi nem agchata waubat a chirum.¹³ ɁJägwí mua pârag mag chirü? Maan Ėwandamau ichdeu öor i agkham edjä ar dich khapeen dau aug khaugba aajerr khuuñ chan agjo am dau aug khaugba isegju aawaita mag chirum. Magarrau ar dich khapeendam dau aug khaug paraa aajerr khuuñan chad, mag Ėwandamau öor i agkham edjä amach khaibag waubaju khap, i ogkhaba naaju.

Chadcha үkha nüm khai jäga aju aai nü

¹⁴ Keena, Cristo gaaimua khodamnaan, Ɂkhan ajaug sî pârau khîirjuawai, maadeu “Muan thâraucha Ėwandam iek үkha chitum” aju, mamü mag simta Jooirau dich khapeen juag oopi jaau simjo khaba nem wau sim?

ɁPärau khîirjuawai үkha sim anumta mag nem wau sim woun chadcha peerduju khai?¹⁵ Khanim nemjo woun äb sim; ma, Cristo iek үkha kherum gaaimua maach khodkha sim. Mag simta khajüajä chukhu ni thachdamjä khoju chukhu kherum.¹⁶ Mamü ya i ma nurrum oowia äbmua khâijä irig, “Uu mawia biwa chitá; oob jîchagagjä puch gaai mas apim” a sim; mamü mag sim chan irua nem igjudamjä dee-puiba simta mamagkham. ɁPärau oowai mag үuta sî?¹⁷ Ich agjota sîebahab Ėwandam iek үkha numjä. Maadeu thâraucha үkha nüm anumta dich khapeen juag oo nümua bûurjä am dau aug khaugba nüm chan, magan parta mag үkha nüm anum.

¹⁸ Wa äbmua khâijä, “Mua chan chadcha warm khuuñ denjo nem ajapham wauba chitab mamü, much thâar eepain chadcha үkha chitum” khâijä aju. Mamü mag khabam. Jäga mua khap abarju, chadcha irua mag үkha sim, Ėwandam iek gaai jaau simjo ich khapeenjä dau aug khaugba simta. Ajapcharan Ėwandamau jaau simjo much khapeen duijä ajapha chirum gaaimuata mag үkha chirum aju aai chirum.¹⁹ Pua khaphü sim, maach Ėwandam äbpai khitum. Pua mag khaphü sim aig nem ajaug sim. Mamü mag khaphü nümuapai pod üg-thar oberbam. Meperaujä khaphü sim, Ėwandam äbpaita sierrum; mamü amau íchab i ogkhaajem, amach gaai juua khâaba aju khaphü naawai.²⁰ Khîirjug

chukdam, khaphu abá: Ěwandam iek thāraucha ukkan nūm anūmjā ichdeu waipi jaau simjo wauba nūm chan, chadcha ukkan nūm khabam. ²¹Pua khīrjuwai ḡkhan gaaimua Ěwandamau jooi Abrán khararrag chadcha i pekau chukhu arrjo chirum a jaaujī? ḡIch chaai īgkhaba irig ofrendakha thōo deeju arr gaaimua khabajī? Ajapcharan ichdeu i ipierraar arr gaaimuama. ²²Pude khīrjubarí: Abranau mag wauba arr akhiin, ḡjāga irua Ěwandam iek chadcha ukkan chirum akhajī? Ěwandamau ichig nem mag abaawaijā ich ipierraar arr gaaimuata Abranau chadcha ich iek thāraucha ukkanjerrjā òrag khap apijim. ²³Mag ich ipierraar arr aawaita ag nawe Ěwandamau irig, “Pua chadcha mu iek ukkanbarm gaaimua pekau chukhu arrjo uu pu mua much aar aub khaba auju” atarrjā par khabajim, chadcha thāraucha ich iek ukkanhatarr aawai. Magtarr aawai, Abranau mag ich chaai īgkhaba ichig deeju ēkhabarm aigta òragjā khap apijim, mag par iiupai khaba thārauchata ichdeu Ěwandam iek ukkan sierr. Mag nūm dui īchab mag thāraucha ukkanhawia ich ipierraar arr aawaita, ich Ěwandamaujā jooi Abrán warag ich khapeerkha aujim.

²⁴Maigta pārau oo naabá, Ěwandamau āb khāijā pekau chukhu arrjo sim a jawaag chan, sii thārau ukkan nūmpai khabam. ukkan nūm dui ichdeu waipi jaau simjo ich ipierraar nem waauwaita chadcha pekau chukhu arrjo sim

a jaaujem. ²⁵Uan Rahab khahūrrarr chi durpathierrmiejā ich agjota ajim īchab. Pārau khīrjuawai, ḡkhan gaaimua Ěwandamau ijā pekau chukhu arrjo uu i eeg ooji? ḡIsraelnaan ich di aig jēerpiwi am chig am ugu meraa phobor igaau jiir burrpuiwia jūrr deuem khud gar phitarr gaaimua khabajī? ²⁶Ajapcharan jāan mugta sim keena. Jāg maach meebaadeewai ya maach gaai tag maach akhaar chukhu aadem aig, ḡmaach chi meemkha sisiba aajē? Ich jägtä sim īchab thāraucha Ěwandam iek ukkan nūm anūmjā. Dichdeu ukkan chirum anumjo bigaaum khūndam duijā nem ajapha waubam chan, magan maan chi thōmjo simta iu sim a sim, thāraucha ukkanhaba simta mag ukkan sim a siewai.

Jāga sierrá maach meukhīr

3 ¹Hermanonaan, oob thumaam khūnau Ěwandam iek jawaag maestronaan khaju appaita khīrjumiet. Pārau khaugba narr khai, khap abat: Maach chi maestronaankha nūm khūnta maachdeu deuem khūnag jaau nūmjo agpierraar khaba wenūrrūmūn, maach gaaita Ěwandamau juu khuebacha deeju. ²Maach chan iwiir ābmuajā thumaa Ěwandamau nem khōsim appaita wauba aajem. Āb khāijā būurjā seukhaba chikham khīr wa chikham eu-gar khāijā iekhaba aajeekhiin, magan mag wounaun ichdeu nem wau simjā thum Ěwandam dau na ajaphata waau khaphu

aajeekham. ³Pārau oowai cabaai pom siewiajā i i ee waaijūnaa ewag euduwawai, ḡdichdeu arram khōsimpierr arrba aajē? ⁴Ich ag-jota sim īchab barcojā. Ideu par barco pom chiraju, chi phūjā nem theeg we thūnaaju, mamu mag nem pom simūn timondam būrūuu khitūmuu chi capitanau ichdeu arrampierr pheerthū-pūphig arrjem. ⁵Ich jägtä khitūm īchab maach meukhīirjā. Oowai chan pom khaba khitūm, pari mag simuan iek pooma iekha thūnūuuju akhiin, iek pom maach jūgaag khabampa iekha thūnūuuju. ⁶Pārau oowai ūtdau khīrdam būrūmuajā phuajēb pom khar charā ooichaar eem magwe orpuiba aajē? ⁷Ajapcharan maach meukhīran īchab ūtdau khīrtau. Maguata jäg ūtdau ichdeu bar-mampierr phaamaajemjo, ictha benenjo sim, iek khaigbam iekha-mamua maach pekau paarpapieг. Mag ūtdau khīrkha sim thōm ugua chi dosātai ijeeuba phuphuakhamjo siewaita maach meebam aiguin maan ideu thō-piba ich mag phuu wai simjota sijem, warag parhooba iekha-pieg. ⁸Maguata pāade khīrjubat: Örau mūg jēb gaaim nem-chaain khīrpier daumeerpaa aaujem: pabu eem nemchaain chi khōrpim khumjom, nem ich-pan, nemkhōr, phūas eem ãwarrpa daumeerpaa aaujem. ⁹Mamu dich meukhīr chan ãbmuajā pod thūbep auba aajem. Jāan pabu eem nem maach khoojem khāaijā ūrpainaа nem khaibagcha sīe-raawai, jägu chan uduur ich

daumeerpapiba, khierr ach denjo ich garmuata õor khaibag waau-jem. ¹⁰Mag sim meukhīraupaita maach Aai anaa maach Ēwandam tho iekhanaa, ich ag meukhīraupai dich khapeenjā ãaukhanaa thōp iekhabaadep aajem, Ēwandamau maach thumaam khūun ich kħiir thegwiata ompaatarr-jā khīrjuba. ¹¹Ajapcharan jäg nūm aiguin, ich ag iiupaita iek ajaphamjā iekhanaa iek khaigbampa iekhabaadep aajem. Kho-damnaan, maadeu chadcha Cristo iek ħkha nūm khai, pod magju khaba nūm. ¹²Pārau oowai ābam dosīg eepai do khopham joi au nūm dui warre āba do khiyaamjā joi aaujē? ¹³Ich jäg higo bħ gaai olivo dau phierrba ni uva gaaijā pod higo phierrba aajemjo, dojā ierrmuata ich mag khyiaa ober-che sim ee pod ich ag eemuapai do khop oberbam. Magua dich iekhaawajā āba iek ajaphampaita iekhaju aai nūm.

Jäga thunā Ēwandamau dee sim khīrjug wai nūm khūun

¹³Āb khāijā pāar ee ichdeuta õor wawieg nem khīrjug khaauga ichdeuta thum khaphu sim a khīrju sim khai, magan chadcha ich mag sim bigaum khūunag khap amkhīr agpierraanaa nem ajapha wau nūrrūmuata ich oopi-bā. Thumaam khūun dui mag ich o ajapha simjā igba magba aajemjoo simūn, magan chadcha i khīrjug paraa sim. ¹⁴Pari magba pārau pāach thāar eepai khāijā pāachta jūrr chikham khāijā ūrpai am khōsinaa pāachdeu

nem jaau nūmpaita ūrpim khōch-gau ūrag jaau nūm khai, magan oob chadam iekta jaau nūm awia pāachta ajapha nūm amiet. Pāach mag wenūrrūm aig sīi chikham khūgurta wenūrrabahab. ¹⁵ Jāgūm khīirjug chan Ēwanda-mau dee sim khabam, jāan sīi ich mūig eegarm khīirjupai. Jā sīi dosāt khīirjug khabahab; ichdeu-ta ūrag mag khīirjupi sim. ¹⁶ Maguata mag iwiir āb warm khūun khāajijā ūrpainaa ich iekpaita ūrpimjā khōsi aadephūm aig, magūm gaaimua sīi warag nem khaigbamta parhooba amachdeu khōchagpierr waaujem. ¹⁷ Mamū jūrr ich Ēwandamaucha khīirjug deewi wai nūm khūun magba, am Ēwandam na nem agcha wau nūmua ajapha nūm. Mag nūm dui amau sīi ūor khōinaa api-juuta ēkhanaa dich khapeenag athuucha nem waipi jaauba aa-jem. Amau jūrr warm khūunamach khīirjugdam jaaum iig-waijā agjo ūrm khōsi ūrjem. Ūor dau aug khaug paraanaa, iwiir ābamūgpaijā ee aba, chadchata iekhanaa nem ajaphata waau-jem, amachdeu iekhaajemjo. ¹⁸ Ar mag khōinaa wenūrram khōsi ajem khūunan nem waauwaijā nem thum agchata waaujem, amach mag nem wau nūm oowi bigaam khūunaujā amach den-jo nem agchata waunaa khōinaa wenūrramkhīir.

Parhoobam khūunjo aawain Ēwandamta iseg nūm

4 ¹Is mua pārag jeeu oo-khim: *¿Jāgwita pāar jāg*

pāach eepajā khōinaajā kha-ba iek phithuurga thūnum dui, chikham dui khīir masi dūrdūr-naa jūrr bebe aajerráma? Mua oowai jāan sīi pāach thāar ee jāg pāachdeu nem waum khōsimpaita waum khōchkha thūnum gaai-muau. ²Pāraun chikham nemta pāach den apim khōsi aajem aajem; maimua mag pāachdeu nem ig nūm pod paarpaba aawaijā, par iekhaupai chikham thōojem akhiin, chadcha thōo-puikham a iekhaajerram anūm. Pāach khāai bigaam khūundam puesto ajapcha khāijā wai nūm oowai magjā khōchkhaba, jūrr pāachta garpabam aig chan nem puaba sīerrijeem aajem. Magūm gaaimuata pāach eepaita juurhi phiidū thūnumjo thūnaabahab. *¿Pari khan jāgwi mag pāachdeu nem ig nūmjā pod paarpaba aajē?* ³ Ēwandamag jeeuba aawaima. ⁴Maimua mag ichig jeeuwai-jā irua deeba aajem. *¿Jāgwi?* Ya mag pāachdeu nem ig nūm paarpabaadeewai agua sīi pāach o khōchagpierr nem wawaagta ig nūmjā ichdeu khaphū sīewaima. ⁵Pāran Ēwandam iek ukkan nūm anūmta, sīi i iek ukkanhaba aajem khūunjo jāg pāachdeu khōchagpierr nem wau nūm gaaimua, uei jaai paraamta deeum dui sīejem-jota thūnum. *¿Pārau khaugba nū,* pāachdeu mag amau nem wau nūmpta dui waum khōchkhawai jūrr Ēwandamta iseg nūm? Ar sīi amach khōchagpierr nem waau-jem khūun duita khapeerkhaa-wain jūrr Ēwandam duita iekkhōr paarpa nūm. ⁶Mamū Ēwandamau

maach ich d̄uipaita naapim khōsi
siewai ich iek gaaijā,

“Mua much Akhaar pārag
dee chirum chan sii
parhoobam khīrjug auwi
magum nem khaigbampa
wau wenurramkhīr
khabam” a sim.

(Zac. 8:2; Dt. 4:24; Éx. 20:5)

⁶ Mamū Ŋwandam maach dui o
wajaug khitaawai, mag wenurramkhīrjā ichdeuta maach juag
oojem. Oor dui ich mag khitum
igwi, ichdeupai ich iek phāpitarr
gaai,

“Ar mujā igba amach
juapaupaita wenurraajem
aajem khūun chan
muchdeujā igba chitum” a
sim.

“Magarrau amach serbiibag
khap muchdeu nem jaau
chirum wawaaggā much
juapadam iigjem khūunan
chadau, much garmuajā
am juag oojem” a phāpim
Ŋwandamau. (Pr. 3:34)

⁷ Magua Ŋwandamagta ideu
ichdeu ampierr apibat pāach dui.
Magnaa meperag pāach thū aum
ugua, thethe thierrickhabat. Mag
ichdeu podba abaawai irua pāar
ogkhawi pāar ogdu p̄aj. ⁸ Ŋwandamta
pāach aig dui phēs thēr
ahau abat; magbaawai ichdeujā
pārau ich ig nūm khap pāar
dui ogdu p̄aaju. Pekaúa juu
phuisimjo s̄isidum khūun, irigta
ideu pāach pekau ȱipbat. Pāar jāg
Ŋwandamau khōsimjo nem waum
khōsinaa īchab parhoob pāach
khōchagpierr nem waum iigjem
khūunjā, ideu irigta pāach thāar

ajaug paapibat. ⁹ Pāach pekau
pom nūm khīrjuvia, gaai mach-
gau icharaucha b̄ienaa idawaa
abat. Jāg pāach pekau ee naa-
jeewai oneenaa iukhaau ajerr
khīrjuvia, jūrr icharaucha o
jāsehne biewia okhīrjuu abat.
¹⁰ Deeu puuba muan pāragan,
pāach serbiibag khap Ŋwanda-
magta chaigpa nūmuu pāach dau
aug khaugpibat a chirum. Mag
khaita pāar deeu ajaug paapu-
wi mug atag pawijā thumaam
khūun dakhīr irua pāar ajaug
pheju.

Dich khapeen jaauju khaba nūm

¹¹ Hermanonaan, oob dich
khapeen eugar iek khaigba iekhamiet. Mag dich khapeen jaau
simuan jūrr Ŋwandamau Moi-
seeg ich iek phāpitarr gaai dich
khapeen kha khōsi api jaau simta
warag serbiibag phenaa ichdeu-
ta khapcha sim a sim. Mag sim
aiguin mag iek gaai jaau sim
khāai ich iekta ajapcha sim a
sim. ¹² Mamū chadcha khaita ich
aar auju wa khaita isegju a jaauju
wounan ābpaita sim; ma Ŋwan-
damau. Ich mag Ŋwandamauta
mag dich khapeen daupii api jaau
sim leijā deetarr aawai, ȳichdeuta
khapcha s̄iebā? Magtarrta, ȳāg-
wi maach agdaujopai thūnūm
khūnauta dich khapeen jaauju
aai nū?

Dich juapaata tho iekhaju khaba nūm

¹³ Pāar ar sii pāachdeu nem
waum aig nem waaujem khūun,

mʉ iek ūrbat: Pāar iekhaawai, “Īs wa nan khāijā maach chum deeum phobor ee wetwi jūrr jamta ańo āb phidkhaju” a iekhaajem, “phatkhon pom ganaag.”¹⁴ Mamʉ mag nʉm chan pāach mag iekhatarr noramjā agtha monakha naaju wa ya meewi naaju khāijā khaugba nʉmta mag iekhaajem. ¿Pārau jʉunthumie bau wejom ooba aajē? Mag bau wejoowi deeu nʉupai awi oowai, ¿chukkhu thʉnaaba aajē? Maachin jägtä khitheem; maadeu iwiir ābmujā dich thōju ed khaugbam.¹⁵ Jäg pāach juapaaupaita nem thum waaujemjo iekhaju khāai, ¿jägwí pārau sii, “Maach Por Ēwanda-mau khōsnāa maach monakha wai simʉn, maachdeu khīirju nʉmjo wauju” aba aajē?¹⁶ Pari magba pārau chan pāach dajékhu khitheemjā khīirjubanaa, okhar naspawi nem waujupata khīirju-wia, pāachta warag tho iekha-jerram. Jäg dich juapaata tho iekha nʉm chan Ēwanda-mau khōchhaba sīerrum, ichta tho iekhaju aai nʉm tho iekhaba aa-wai. Jäg nʉm khʉun chan amach mag nʉmjā oob pārau Ēwanda-mau khaugbamjo sii khīir okhoo-puiju amiet.¹⁷ Pāade ūrbat: Nem ajapha aju aai sim khaphʉ simjā wauba simʉn, magan mag sim aigjā warag Ēwanda-mau oowai pekaukha ober sim.

Riknaanag amach khīrcha jaautarr

5 ¹Riknaan, mʉ iek ūrbat: ūsin chad jūrr pāragta mʉ iekhaagpam. Ēwanda-mau mug

durr i agkham ed pāach gaai juu khʉaba deeju khīirjuwia icharau-cha bīebat. ²Īs pārau pāach phatkhonta ig nʉm, mamʉ mag simʉn, Ēwanda-magan sii nem-mijota sim. Pārau jäg khajūa wajapha jūa nʉmʉn, jāan irigan sii nemchaainau thʉrrkhich sim-jo būurjā maadeu nem igbata sīsidum.³ Pārau jäg phīr phatkhon dui wai nʉmʉn, irigan jāan sii jierr chi sōsphemjo baleebata paaukhamam warag. Jäg pāach phatkhon baleeba paaukhamam-jo, pāachjā mug atag paawai ag dui okhoob khaba okhooju. Pari mag simugta, ya mug maach i agkhaju khāai khapan khaba waaurmam eejā, warag pārau magumug eenaam nem pom paarpa aujuuta ēkhaajem.⁴ Mamʉ pāade mʉ iek ūrbat: Pāach phatkhon ḫurkham khōchgauta pārau ūordam pāach phidag ee phidkhapi-jem khʉunagjā aai phagba sīerr-jeem. Maagwai mag pāach phidag ee phidkha durraajem khʉunauta pāachdeu amach dui maagjem jūrr, Ēwanda-mag pāar gaai juu khʉaba deepi jaau nʉm. Amau mag jeeu nʉm chan maach Por Ēwanda-mau chi juu thierriū ūr sīe-wai par okhoopibam.⁵ Chadcha muig eegar pāachigan pāar nem ajaauga thʉnʉm, pāachdeu nem ig nʉmjā thum paraanaa pāach khōchagpierr nem wau nʉmua. Mag pāach khōchagpierr nem wau nʉmuhan, di eegarm nem-chaaai thōopääig ūtpaapi nʉmjo, pāachdeupaita pāach ūtpaapi arrum, Ēwanda-mau ichdeu mug durr i agkham ed sii irig pāach

thōopūimkhīirjo. ⁶Pāachdeuta ūordam iekkhōr chukhu amach kōit iekhajupaijā jaauju khaugba khitheem khūunjā khaibag waupi jaunaan thōojā thōopimaajem, pāachta ūrpai nūm awi.

Phithurg aauwai warag Ēwandamagta jeeunaat

⁷Hermanonaan, Ēwandamau magum khūun gaai juu khūaba deeju khap, ich jāg amau pāach dau aphuu wai naawiajā magum igba maach Por Jesucristo deeu beejuuta nūbat. Pārau ooba aajē, jāga nemjiir jīirjem khūunau amach nemjiirdam phieraag noseg ig nūmjā da cheba aawai ichiita nūajē? ⁸Pāachdeu ūkhatarriek gaai ubu nūmuata pāraujā ich agjo maach Por Jesús beeju nūbat; i barcheju ed chan ya pom waaurba sim.

⁹Khodamnaan, pāach mag phithurg au wenurrawiajā oob magum gaaimua jūrr pāach eepai chi parpem dūita dau phuu amiet, eeu magum paar Ēwandamau jūrr pāachigta “Pārau jāgju khaba naajimwai” adukham. Mag bigaaum khūunjā jaauju aai simūn ich Ēwandamau. Ichta ya beeimuu sīebahab, maach thumaam khūunag agdaujo dichdeu nem waaujerrpierr jawaag. ¹⁰Keena, pāade oobat: Warrgar Ēwandam i jaaujerr khūunjā maachjo chikhamnau dau aphuu wauanaa phithurg aupiejeejim, mamū magumjā uu amau āwatpāaijeejim. Magtarr aawai maadeujā agjo am denjo jūmju aai nūm. ¹¹Pāade khīirjubat: ēls ewagjā maadeu,

“Jāg warrgarwejā phithurg au nūmjā uu āwatpui nūm khūunan chadcha Ēwandam dūi onee nūm” aba aajē? Pārau ūurjem, jāga jooi Job khararr meperau ajappha ich dau aug waupitarrjā uu āwatpuijī, maimua mag uu āwatpuitarr jūrr jāga maach Por Ēwandamau ūor dau aug khaug paraa khitaa-wai uu i eeg oojī. Isjā maadeu makhuun jooin denjo āwatpui nūmūn, jāga irua maachjā eeg ooba abarju.

¹²Tagam nem mua jaau chirum ūrmapha awiajā cha mua jawaag-pam chan oob par jūgūupai ūrmiet keena. Orau mag pāach dau aphuu apiewai, ich agjo aju awi, oob sīi aai khīirjuba iekhamiet. Magju khāai pāach iekhawaijā chadchata iekhabat. Nem wauju khai, warre wauju abat; wa waubam khai, ich agjo warre waubam abat. Mamū mag iekhawaijā oob edjā igwi, mug jēb igwi, wa deeum nem inag parhoobam igwia khāijā nem wauju a iekhamiet, eeu magba akhiin mag pāach iek gaaimupai Ēwandamauta pāach khaibag waudukham.

¹³Pāar ee āb khāijā mag phithurg au sim khai, okhīirjuu aju khāai, warag Ēwandamagta jeeubá. Wa jūrr āb khāijā onee sim khai, Ēwandamta thumeukharbá. ¹⁴Āb khāijā mor mas sim khai, iglesia eem chi pornaan thūrkhuuibá, ich kōit Ēwandamag jeeumkhīir. Magbaawai amau beewi chi aaunaan nemkhaúa kha phuur nūm dūi maach Por Jesús juu theeg tho nūmua irigta

jeeumaju, monaauphimkhii. ¹⁵Mag pāachdeu jēwaagpamjā chadcha monaauju khīrjunaata jeeumun chi aaunaan chadcha Ēwandamau monaauphi. Mag monaaubapäaiwai ich pekau gaaimuata mag mor mas sierr khai, chi pekaujā chugpaaphi ich Ēwandamau.

¹⁶Keena, chadcha Ēwandam na ajapha nūm khūnau irig jeeu nūm khūn iekhan chadcha ichdeu ukhaajeeawai, muan pāragan, pāach pekau wai nūmjā agdaujo dich khapeenag meerba jaaunaa jūrr agdaujo dich khapeen kōitjā Ēwandamagta jeeubat a chirūm. Magnaata pārau jeeumun, mor mas khekchedum khūnjā monaauju. ¹⁷Mu seukha chirūm am uguia, pāade khīrjubat: Pārau ūurjem warrgar jooi Elías aajerr: Ijā īchab maach phithurg au nūmjo phithurg au jēedu khitaajeejim aajem; mamu mag khitumua sii warag Ēwandamag noseg chepiba jeeubaawai, chadcha Ēwandamau i iek ukhawi año thārjup

awi järr būrjā noseg cheba sīsimjim anaabá. ¹⁸Maimua mag año thārjup awi järr nūm ee, deeu ichdeupai jeeumamua nosegdam chepi jeeubaawaita, Ēwandamau noseg pom chepójim aajem. Magta uu īchab nemjīirdamjā deeu khoju paarpajim aajem. Magua pāach Ēwandamag jeeuwai oob sii pardeu khōs khāijā jeeu nūm amiet.

¹⁹Khodamnaan, ābmiecha pāawai pāade mu iek ūrbat: Āb khāijā pāar ee maach peerduajem iek ichdeu ukha sierr isegwi sii parhoob ichdeu am aig nem wau nūrrumta deeu ābmua khāijā wawí auwi ūwaai khud ajaug ee phaibaphimun, ²⁰magan mag parhoob nūrrarau pekau pom sierrjā uu Ēwandamag chugpaapi atham. Magbarm aig īchab Ēwandamau mag woun gaai juu khāaba deeju arrta uu ḫduur deepiba peerdu atham. Ayoo keena. Muḍdam ajim pārag jaaum ig chirarr.

Santiago

1 PEDRO

Nacharam ēsap Pedroou phā deepuitarr

Chi phātarr. Mug carta Pedroouta phājim. Ichdeuta õrau ichig Jesús igwi “Pujā i dui nūrrarau” abaawai, irua magum Jesú khaugba chitum a iekhajim aajem (Jn. 13:36-38; 18:15-27). Irua mag iekhajieb mamu, Jesuu deeu i kōit Ēwandamag jeeuwi ewag ich iek ukhaju khūunjā warag irigta jaau puajim aajem (Jn. 21:15-19). Mag Jesú khaugbam a iekhatarr gaaimua burrijieb mamu, Echos gaai oowain, burrba arrjo, ichdeu Jesú iek ukhatarra gaai nem ubag sim. Ich mag sim gaaimua chadcha ich Jesuu i igwia iekhatarrjo (Jn. 1:42), ichta Jerusalenam iglesia ee chi porkha sīsijim aajem (Hch. 1-2).

Chijā khūun atheeta phājī. Mug carta judionaan amachdeu Cristo iek ukha narr gaaimua ideu amach khajap siubam gaaimua dūr wetwi parhoob durr chaaur nūnūid arr khūun atheeta phājim aajem (1:1). Mamu mag chi ukha narr khūun ee judionaan appajā khaba, judionaan khabam khūunpata thūnarr aawai, makhuun atheepata phājim aajem. Pedroou mug carta phāwai “Babilonia” ee simuata phājim aajem (5:13). Mamu mag Babilonia anum chan Babilonia chaar khaba, Romata chi ukha narr khūunau mag thūr wai naajim anaabá. Chi Romapienauta chi ukha nūm khūun ēudee mag ēkhaajerr aawai sii bigawaapai deeum gaaita thūr wai naajim aajem.

Khan jawaag ajī. Mag Pedroou mug ēsap phātarran, mag chikham jua okgau dūr wenurrum gaaimua dau aug wau narr aawai magumjā igba amachdeu ukha nūm gaaita warag ubu api jaaunaa īchab jägwista jäg dau aphuu aju aai nū a jawaag ajim. Maguata mag am dau aphuu durrum khīr-junaata ūrcha am wawí sim (2:19-20; 3:14,17; 4:1,12-15,17,19; 5:9-10). Mag jaauphitarr aawaita īs ewagjā mug librodam gaai thūurwai maadeu khaphu nūm, jäga aajē Cristo iek gaaimua dau aug waauwai.

Salud

1 ¹Mūhn Pedroou, Jesu-cristooucha ich i jaaum-khīr jūr autarr. Pāar pāach durr chaaur parhooba aidu durrum khūunag muata pārag mug ēsap phā deephi chirum: Ponto anum durram khūunag, Galaciapienag, Capadociapienag, Asiapienag maimua Bitiniapienagjā agjo; ajapcharan maach meeun thum maach peerduajem iek ukha nūm

gaaimua durr chaaur dūr durrum khūunagma.

2 Hermanonaan, õor juu okgau pāar mag chikham durr dūr durrab mamu, pāarjā agjo ich Ēwandamaucha jūr autarr khūun khabahab, ichdeu warrgarwe khīrju wai sierrjo chadcha pāar peerdu autarr aawai. Magtarr aawai pāarta ich Akharag ich athee khīet phe aupijim, Jesucristo mee-wai bag ārtarrau pāach ajaug paabapāiwai ich ipierraan wenurram-khīr. Ēwandamau warag pāar uu

eeg oonaa khōinaata pāar wai siēpim khōsi chiraajem.

Jesucristo dñicha naaimajuuta khīrjuajem

³Mua ḥu ajim a chirūm maach Por Jesucristo Aai Ēwandamag, ḫu ichdeuta maach dau aug khaugwi maach akhaar dich pekau ee chi khechamjo narrta ḥu peerdu auwi ich chaalinkha autarr aawai. Mag i chaalinkha nūmūn, ḫu Jesucristojā deeu phiidūtarr gaaimuata mag i chaalinkha naawai, ⁴jāg nūu awi ich Ēwandamau ich sim aar maach phe auju jaau simjo ich dñi chadcha wai joothūjūjā khaphū nūm. Mam paaukhabaimam chan tag meejā meeба, khaibagjā chukhu, ni jooiraa paajā khaugba ich magta nūsiju. ⁵Pāraujā pāach thārauchata Ēwandam iek ukkan naawai irua ich juu theegauta pāar thua wai siēju, mug atag deeu Cristo beewi maach ich aarcha phe arr nūm ora. Mag pāar phe athaadem edta pāachdeu nem ajapham paarpaju khīrjuajerrjā thumaa chadcha pārau wai nūsiju.

⁶Maguata pāar pāachdeu ukkan nūm iek gaaimua gaai machgau okhīrjuu aju awiajā maan khūch-paiu. Magwiajā chadcha Ēwandamau pāach dñi mag ajapha aju khaphū naawaita magūmjā igba chadcha pāar onee nūm. ⁷Mamu mag pāar phithurg au nūmūn, phīr chaar khap aag ūtdau ee chach oojemjo, pārau chadcha ich iek thāraucha ukkan nū a khap aagau. Mag phithurg au nūmjā i isegba ḫu āwat nūmūn, magan

maata phīr chaar khāaijā ūrcha balee sim, phīr awiajā mug atag chukhu aadeju aawai. Mamu muu jaau chirūmjo mag āwat nūmūn, magan deeu Cristo beem edjā ich Jooirauchata khapanag dakhīr pāar tho iekhaju, mag ḫu āwat-tarr jūrr.

⁸Pārau mu denjo Jesucristo khīrcha oobajieb mamu, pārau i khōsinaa i iekjā ukkan nūm. Maguata atcha oneg nūm iekhau pod pārau pāach onegjā jaauju khaugba nūm, jāga naaimaju khai ya ich dñicha naaimaawai. ⁹Mag pārau pāach daúa i ooba naab mamu, jāg i iek ukkan nūm chan par khabam. Jāg ich iek ukkan nūm gaaimuata ḫu irua pāar peerdu aubajieb.

¹⁰Warrgarwe Aai i jaaukiemienau jaaujeejim, jāga Ēwandamau mag ūrbaawai peerdu auju. Mamu mag ajap estudiewi dūrrcha ag iek ig iyūu ajerrjā ich maagwai-we chan mag amachdeu jaau nūmjā pod ajappai khaugba aajeejim, jāga Ēwandamau magju. ¹¹Mamu ich Ēwandamau ich Akharagta amag nem jaaupejerr aawai chadcha chi Akharauta mag Cristoou ūrbaawai peerdu awaan beeju nawejā i igwi, “Woun āb beewi ūrbaawai warag ajapchata khaphū am iigjeejim, chijāg wounchata mag beeju a jaau sī maimua mag pierrwaijā jāagwaichata barcheju a khap aag. ¹²Mamu mag

nūm ee ich Ņwandamau amag khaphū apiejeejim īchab, mag amau woun beeju jaau nūmjā amach daúa oobaju; ajapcharan maach īs ewagam khūun athee beejuuta mag jaaujeejim. Maag-jerr aawai īs maach peerduajem iek jaau nūm khūnaujā, ich ag Ņwandam Akharauta maachig jaaupibaawai, ich mag woun beeju jaaujerr iekta maraujā jaau wenrrabahab. īsin mag òor peerdu aaujem iek maadeu khaphū nūm ee, Ņwandam chognaan angel-naanaujā agtha khaugba naawai, amau khaugam khōchaaga aajem, jäga mag Ņwandamau òor peerdu aaujē.

Ēwandamau khōsi simjota wenurraju aai nūm

13 Maach Por Jesucristo mag chi juu thierr aawaita muan pāragan, ichdeu pāachig nem mag aawai i ipierraag aagta khīr khaug nūsits a chirūm, ichdeu pāach juraan beem ed Ņwandamau pāach dui ajapha aju khīrjugjā ogduba, ni Ņwandamau waupiba aajem nemjā wauju khīrjuba. 14 Ya pāar Ņwandam ipierraag aagta i chaainkha naawai oob ȳduur warrgar pāachdeu i khaugju nawe nem khaigbam waaujerragta deeu pāach gaai ȳrpapimiet. 15 Magju khāai maach Por Jesucristo gaaimua maach peerdu autarr Jooijā pekau chukhu sīerraawai pāarjā pekau wauba pāach wenurrum-pierr āba i atheepaita nem waubat. 16 Khīr eyaa abat, Ņwandamau ich iek gaai,

“Mūjā pekau chukhu chitaawai pāarjā mūjo pekau chukhu abat” a sim.

(Lv. 11:44-45)

17 Khaphū abat agjo, Ņwandaun mūig eegar amachdeu nem waaujerrjota aju thumaam khūun dui. Mag simugta pāraru Aai iche naawai mūig eegarmua ügthar wetju khīrju durruwe i dau na nem khaigbam wauju okho abat. 18 Warraan chadcha pāraru pāach jooin i maadeu igba simugta ȳrcha ee aajeejim, pāach dennanaau pāachig jaau bāautarrjo. Pari maagjerr ya īs Ņwandamauta ich athee pāar peerdu atham. Pāraru khaphū nūm, mag pāar peerdu awaag, phīriujā phagba ni phatkhonaujā phagbajim, jāgūm nem ārb khaba āarjeewai. 19 Jāgūm nemeu phagju khāai, ich jāg warrgar Ņwandamau òrag corderodam chi ajapcharama jūrwia ichig ofrendakha thōonaa deepiejerrjo, jūrr ich Iewaa Cristo būurjā pekau chukhu khitumta maach kōit thōopijim. Mag i thōopitarraan i bag phīr dui phatkhon khāaijā ajapcha sim ārbarmuata maach khaibag eemua ober awaag ajim. 20 Mag Cristo òor kōit thōopijuja ich Jooirau mug jēb ompaaju na-we ya khīrju wai sīejim. Magtarr aawai pāar dau aug khaugwi īs mug jaarta chadcha pārag ich khaugpibarm. 21 Ich mag Cristo khurauta hu pāraru Ņwandam iek ȳkha durrum. Mag Cristo thōowaijā, ich Ņwandamauta hu i phiri auwi, ich aar auwi, ich dui juu theeg āba apijim. Maguata

chadcha pārau pāach thāraucha i
iek ukkanha durrum, ich jäg Ņwanda-
mau Cristoja phiriu auwi ich aar
autarrjo pāachjā agjo ich aar auju
khaphu naawai.

²² Mag nūm dui īs maach
peerduajem iek chaar Cristoou
jaau sim pāachdeu ukkanha nūm
gaaimua, ya pāar irua ajaug paa-
babuim, pāach wir aigjā agdaujo
dich khapeen dui daupii wen-
rramkhīir. Ya mag i juu ajaug paa-
puitarr khūun aawai par iiupai
khaba thārauchata pāach khapeen
daupii abat, dich khapeen eugar
parhooba khīrjuba. ²³ Magaag ya
pāar warr pāach naajerrjo khaba
nūm, mag Cristo iek ukkanhi ajaug
paapuitarr gaaimua eeu thaaba
nūmjo pekau chukhu i chaalinkha
naawai. Mamu mag pāar deeu
thaabatarr chan pāach ād bi
eemua khaba, ich Ņwandamau
ich iek ukkanhi athamuata mag
eeu thaababarmjo apijim. Ajap-
charan i iekhauta maach ūgthar
oberpiejem. Mag iek chan būrjā
chugpaa khaugba ich magta sīe-
rrum. ²⁴ Maguata ich iek phā sim
gaaijā ich iek ich mag chugpaa
khaugba sierrum igwi magjim:

“Sii ich mag eumee
wenhrraag khaba aawai
muig eegarin ḥoran sii pabu
kher khukhuur thūnaawi
khūibaadeejemjota nūm.
Par amau wir aig amach

thoo aawaijā sii mag
pabu khūchpai maar bau
thūnaawi deeu khiugphe
khūibaademjota aajem, ya
meebaadeewai.

²⁵ Magarrau mu iekhan
chadpama, būrjā chugpaa
khaugba ich magta
sierrum” ajim maach Por
Ņwandamau. (*Is. 40:6-8*)

Mag iekta maach peerduajem
iekhau. Ich mag iekta pāragjā
jaaubajieb.

2 ¹ Mag ich iek ukkanhi
athamuata Ņwandamau
maach deeu thaabapibarmjo apie-
jeewai muan pāragan, pāach-
deu nem khaigba khīrjuajerr
thum warre isegbapuut a chirum.
Oob chikham khūgurmiet; oob
chad khabamta chadam iekjo
iekhamiet; oob chikhamnau nem
wai sīsidūmjā pāach den apim
khōsi amiet, ni chikham eugar-
jā oob khaigba nem īghamiet.
²⁻³ Magju khāai ya mag pāar
eeu thaababarmjo naawai, ich
jāg chaai eeu au khitumua jūd
doog bie khitaajemjo, Ņwandam
iek warag khaugam khōchgau-
ta do dom khōsimjo abat, mag
khaugmampierr pāach thāar ajap-
cha paaukhamamkhīir. Pārau
chadcha maach Por Ņwandam
pāach dui ajapha khitum khaphu
naawai pāach ich aar phe au nūm
ora i iekta khaugam khōsi abat,
mag khaug nūmua warag ag iek
gaaita ubu naag.

Cristo chi dihād jārram,
oor iiupiejem

⁴ Mag i iek gaaita ubu naagan,
Cristoouta ichjo maach ich mag
iiupiejewai, i buuta ēkhabat.
Pārau khaugba nu, Ņwandamau
mag Cristo iek ukkanhipampierr
ich athee di eumamjota sim?

Mag di eumamjo sim aig, Cristo ta mag chi dihād jārramkha sim; maagwai maach jūrr chi dipá chi daígkha nūm. Ōrau i isegjierrab mamū, Ěwandamagan ichta dipá chi ajapcharam aawai ichta jūr auwi chi dihād chaarkhapijim. Āba i gaaimuata ūu maach Ěwandam ūorkha nūm. ⁵ Mag pārau Cristo iek ükha nūmuata Ěwandamau ich athee di eu arrumjo sim. Di chaar eu nūm khabamta pari pāachta chi dipá daígkha nūm, ajapcharan i ūorma. Mag i ūorkha naawai āba irigpaita jeeu-naa irigpaita ee aju aai nūm, ichig magamkhīrta maach ich ūorkha wai siewai. Pari mag i athee nem ajapha wau wenurruム chan pāachta ajapha nūm gaaimua khaba Jesucristo ajaug tho nūm gaaimuata mag wenurraawai, Ěwandamaujā ich dawagaata oojem. ⁶ Mag dibig igwiata Ěwandamau ich iek phāpitarr gaai,

“Pāade ūrbat: Mua mūch phobor athee woun āb p̄hi chirūム” ajim, “dibigjo chi ajapcharam mūchdeu jūr autarr ichta chi dihād jārram khamkhīr.

I gaaimua khabam chan pod iwiir ābjā mū ūorkhabaju. Magua i iek ükha sim woun chan naspawia parta i iek ükajim abaju, mag mua p̄hi chirūム wounau i khūrgurbaju aawai” ajim.

(Is. 28:16)

⁷ Pāar chi ükha nūm khūnagan Cristoon chadcha dibig ajaphamū. Mamū ar ükhaba nūm khūnagan maadeu nem

igmaphamjota sim. Mamū mag i isegju igwi Ěwandam iek gaai jaau simjo,

“Di eu narr khūnau dipá isegtarra jūr chi dihād jārramkha sīsiju” a sim.

(Sal. 118:22)

⁸ Maimua īchab ich ag woun igwiapai,

“Jāg dibig gaaimuan ūor būheu sub khaba būheu suwi burrju” a sim.

(Is. 8:14)

Mamū mag am būheu suwi burrju a simūn, maach peerduajem iek jaau nūm ūr nūmjā amachdeu ükhaba arr gaaimua Ěwandamau ich aar aubajuuta jaau sim, ich warrgarwe mag ich iek ükhabam khūn dūin ich magta aju arr aawai.

⁹ Pari pāar chan Ěwandamau mag isegbam. Pāran ich Ěwandamauchata ich chaain khamkhīr ich garmua jūr autarr khūnau. Pāarta phadnaanau aajemjo ūor kōit jeeujem khūn khabahab, maach Rey Cristoou sīi ich atheepai nem waumkhīr jūr autarr khūn. Pāarta warr khīchag eemjo naajerr khūn Ěwandamau ich iek ükapi athamua araragag obeer autarr khūn khabahab, mag pāach ararag ee obeer autarr Ěwandam chadcha ūor dūi ajapha khitūmta jūr deeum khūnagjā jaau khamkhīr ich ūorkha autarr khūn. ¹⁰ Warran chadcha pāran sīi parhoobam khūnkha thūnaajim. Pari mag thūnarr īsin ya pāran Ěwandam ūrau. Mag agtha i ūor khaba thūnaawai chan pārau būrjā irua pāach

dau aug khaaugjem khaugba naajim; mamu īsin chadcha pārāu khaphu nūm, Jooirau pāach dau aug khaaugjem.

**Ēwandamaun ich ipierraam
amkhīrta maach ompaaajim**

¹¹ Keena, Cristo gaaimua khodamnaan, mu iek ūrbat: Maachin Ēwandam duita durrkaimaju khūun aawai, muig mug jēb gaai wenūrrūm aiguin sii dijā chukhu khūchpaim athee chikham durr gaita wenūrrūmjo nūm. Mag i dui naaimaju khūun aawai oob sii pāach o khōchagpierr nem waum khōchgau Ēwandamau khōchkhabam nemta waumiet. Jāgūm nem wauju khīirjugan maach burriieg maach dui werbu nūmjota nūm. ¹² Ēwandam iek ukhabam khūun daarjā nem ajaphata waaujeet. Maagwai amau pāar eugar òor khaigbam khūun eugarmjo iekhawiajā, Ēwandam beem edjā chadcha pārāu nem ajapha waaujerr khīirjunaa jūrr amau, “Jāgan chadcha amau nem ajaphata waaujeejebma” aju.

¹³ Pārāu Cristo khōsinaa i ipierraam aajeewai muig eegarjā thum chi thethemnaan thūnūm khūun ipierraam abat: Rey thumaam khūun por aawai i ipierraam abat.

¹⁴ Reíu gobernadornaan khapitarr khūunau nem mag aawaijā am ipierraam abat. Makhūunauta òrau nem khaigba aawai purnaa castigaamkhīr wa òor nem ajapha wau nūm khūun igwia ajapha iekhamkhīrta Ēwandamau mag chi thethemnaankha wai sīebahab, ichdeu khōsimjo.

¹⁵ Ēwandamaun pārāu nem waauwaijā nem ajaphata waupim khōsi sim, mag nem wajapha wau nūm gaaimua i iek khaugbagau sii khīirjug chuk pāach eugar parhooba iekham iigjem khūun warag khīupaa sīwaag.

¹⁶ Pārāu Ēwandam ipierraam aaga ta naawai irua khōsim nemen pāachdeu waum aig wauju aai nūm; mamu mag pāachdeu nem waum aig wauju aai nūm awi, oob sii Ēwandam khaugbam khūun denjo nem khaigbam wawaaga ta mag pāachdeu nem waum aig wauju aai nūm amiet. ¹⁷ Agdaujo dich khapeen thumaam khūun respetaabat. Cristo gaaimua pāach khodnaankha thūnūm khūunjā daupii abat. Ēwandamta thumaam khūun khāajījā okho abat, maimua muig eegar ichdeu òor chi porkhapi nūm khūunjā īchab respetaabat.

**Jāga aju aai nu Cristo
gaaimua dau aug waauwai**

¹⁸ Ar sii chikham chogkha nūm khūun, pāach patronnaan okhonaam amau nem jaau nūmta ipierraam abat. Mamu mag nūm chan sii pāach dui ajaphanaa agpierraam aajem khūun dūipai khaba, pāach dui athuucha aajem khūun dūjā ich agjo am ipierraam abat. ¹⁹ Ēwandamau khōsi simjo pāachdeu mag am ipierraam nem wau nūmta pāach dui athuucha nem khaibag aadephūmjā khīu jūm nūmūn uu sim; magan maach Aai Ēwandamauta pāar tho iekhaju. ²⁰ Mamu nem khaigba wau nūm gaaimua ta pāach gaai mag athuucha wau

nūmjā sīi khīu jūm nūm paar chan, oob Ēwandamau pāach tho iekhaju amiet. Magarrau nem ajapha wau nūm paarta warag pāach dau aug wau nūmjā khīu jūm durrumūn chadau, chadcha Ēwandamau pāar tho iekhab khaba tho iekhaju. ²¹ Ich Cristoou-cha jaauwaijā, ichdeucha ich athee jūr aumam khūunān ichiita chikhamnau dau aug waub kha- ba dau aug wauju aajem, ich jāg ichjā maach kōit dau aphū arrjo. Wajapcharan mag chikhamnau dau aug waauwai jāga aju aai nū a khap amkhīirta maachjo wounag pawi ichta nacha aphū ajim. ²² Cristo chan būurjā pekau wauba ni chikhamnag seukhajā nem jaauba khitajim, mamu mag khitarra chadcha amau i thōojie-rram. ²³ Mamu mag i thōogpamua jūrram khūunau ich khīir iekha thūnaawaijā, i iekkhōr chukhu chirūmta i dūi mag nūm awi amach denjojā iekhaba, ni am dakhāujā dakhāuba, sīi warag Ēwandam thumaam khūun dūi nem agcha waaujemūgta jeeu khitajim, ich dūi mag nūm khūun dūi ichdeuta khap amkhīir. ²⁴ Maach- ta maach pekau gaaimua Ēwan- damau khechprūiju aai naajim; mamu mag narrta Cristoouta jūrr maach kōit udūraa pakuls gaaai ich meerphe thōopijim, magbarmua maach ich athee peerdu auwi ya tag pekau waujujā khaugba sīi ich dūipaita nem agcharam appai wau wenūrramkhīir. Magta Cristo dau aphū oor juu mach- gau bag kha ūhipa khitajim, maach pekau ee narrta ūu peerdu

awaag. ²⁵ Warr Cristo khaugba aa- jeewain sīi oveja chaaindam pap chukhu okhoo wenūrrūmjota naa- jim; mamu ūs ya i khaugwi i dūita naawai, pastorrau ich nemchaain oopaar thūa wai nurraajemjo, ichdeuta maach thūanaa oopaar wai sim.

Jāga apim khōsi sī Ēwandamau dich ūor dūi

3 ¹⁻² Uuin, pāarjā agjo īchab chi jaainpan, pāach jaainaga- ta udūraa pāach phēethūgpibat; pāach jaainau Ēwandam iek ūkhaba aajem khai, pāachdeu Ēwandam okhonaa i ipierraam khōchgauta udūraa pāach phēethūgpibat, amach dūijā mag ajapha nūm oowia amachig Ēwandam iek jaaujā jaauba sīi pāach oowiapai khāijā pāach denjo ūkhamkhīir. ³ Chihoowaijā oob sīi athuu chihoomiet, nem atcharag ūor dauderra por megbā, chihoo phīr den wa khajūa parhēpagkham khāijā jūabaawai magum gaaimua pāachig eerpapa am ugua. ⁴ Mamu mag chihoo numuata pāach ooimū oopiju khāai, pāach thāarta Ēwandam dau na wajapha apiju ēkhabat. Ajapcharan pāach jaain dūi khīir machagjā chukhu, am iek dūi ūkhaprūijā aba wenūrrūmuata pāach ajaug oopibat. Magum nemen chadau sīi chihoo mor gaaai jūajemjo thūrrdūwi okhoo- jem nem khaba aawai ich Ēwan- damaujā dawagaata pāar gaaai ooju. ⁵ Ich magta warrgarm ūuin Ēwandam iek ūkhanaa i athee- pai nem waaujerr khūunjā mag

amach jaain ipierraanaa amach phēethugpi nūmuata ajap chihoo nūmjo amach at aba oopiejeejim. ⁶ Khiir eyaa abat, jāga Saraujā ich jaai Abrán ipierraanaa warag irig i por aajeejī. Pāraujā pāach jaain dui Ēwandamau khōsimjo ajaphata nem wau nūmūn, magan uū pāraujā Sarau ukhaajerrjo Ēwandam iek ukha nām.

⁷Mamū pāach chi emkhooin chi uūinpanaujā agjo pāach uūin ajaphata aairaa abat, ich Ēwandamau am dui magta apim khōsi simjo. Mamū mag nūm chan mag uūin aawai pāach khāai juapá eegpai khithee aawaipai khaba, amjā pāachjo īchab ich Ēwandamau ich aar phe auju jaau sīewaita am chig aba warag jāsene abat. Eeu magba akhiin, mag khaigba aadephūm gaaimua āba ohoodonaa Ēwandamag jeeum khōsi jeeuba adukham.

**Jāga aju aai nū nem
agcha wau nūm gaaimua
dau aug waauwai**

⁸ Maimua ābmiecha deeum khūun dujā jāga aju aai nū a khap amkhīir pārag jaaukhim: Cristo iek ukha nūm gaaimua thum pāach khodkha thūnūm khūun dui o āba abat, Ēwandamau khōsimjo aag. Pāach ee āb khāijā gaai masi wa okhīirjuu khāijā aawai pāachta mag nūmjo dui gaai masi abat, agdaujo dich khapeen kha khōsi chadcha khodkha nūm khūunjo. Agdaujo chikham dau aug khaug paraata abat, dichta warm khūun khāijā ūrpai nūm a khīrjuba.

⁹ Chikhamnau pāach dui khaigba aawai agjo aju awi oob am khaibag waumiet. Pāach āaukha thōp iekha thūnūuwaijā oob am eugarjā amach denjo amiet. Magju khāai mag pāach dui khaigba aajem khūun kōitjā warag Ēwandamag am eeg oopita jeeubat, magamkhīrta warrjā pāar ich denkha autarr aawai. Magbaawai pāachpata Ēwandamau ajapha wai sīeju. ¹⁰ Mag dich dui khaigba aajem khūun dui ajapha aju aai nūm a khap amkhīir, Ēwandamau ichig phāpibaawai jooi Davidau,

“Ich magta onee nūrram khōsi sim khai, puch meukhīir thūwaaū athā” a phājim, “nem khaigba wa seukha khāijā iekhamaaugau.

¹¹ Chikham dui khaigba aju khāai, òor dui nem ajapha waujuuta jūrnāa khōinaa ajuuta ēkhabā.

¹² Maach Por Ēwandam dau na nem agcha waaujem khūunan ichdeuta thūanaa, amau ichig jeeuwaijā uū am iek ūurjem” a phājim.
“Mamū ich dau na nem khaibag waaujem khūun duin khīir masita sīerrūm” a phājim. (Sal. 34:12-16)

¹³ Ēwandam mag sīerraawai ichdeu magpibam aig chan i dau jam òrau pāar chig abarju, nem ajapha wau nūm paar. ¹⁴ Ichiiita mag nem ajapha wau durrum paar amau pāach dau aug wauwiajā onee abat; pāar mag aphūu abarm paarjā Ēwandamau

sii par okhoopiba nem ajapham deeb khaba deeju. Magua amau warag pāach dakhāuwaijā oob am ogkhamiet, ni atcha okhīrjuujā amiet. ¹⁵Magju khāai warag pāach odegpai, “Maach Por Cristoouta khap chirūm” awi, āba irigpaita jeeubat. Ābmua khāijā pāachig, “¿Khan jägwia ta jägcha pārau Cristo iekta ūrcha ukkanaa i dui khīrcha ooojuta khīrjuajerráma?” a jeeuwai, amag jawaagjā ag nawe pāach iekhaju khīrju wai nūisit, degolp ābmua jeeuchewiajā agcha jawaag. Mamū mag jaauwaijā sii ithūu amag jaaubat, chadcha Ēwandam okho aajem khūnjo. ¹⁶Pāach iekhaajemjota òor dakhīr nem waauwaijā ajapha nem waubat, pāach khīrparhooba iekhaajem khūnaujā pāach mag Cristo iek ukkanaa amachta chigaa amkhīr.

¹⁷Ich Ēwandamaujā magta api sim khai, nem ajapha nem wau nūm gaaimua dau aphū nūmta nem khaibagnaan nem khaibagnaan. Jesucristo iu phiidūtarr gaaimua peerdū naawai. Pari mag doou por choo nūm chan maach mor chi ūrūnta uppenaag khaba, Ēwandamag dich thāarta ajaug paapi jeeunaa ichdeu khōsimjo wenūrraagta mag por choojem. ¹⁸Pārau khaphū nūm, Cristo jā maach khāai ajapha khitarrta, jūrr maach Ēwandam dui iekkhōr pom narr khūn kōit uditara ich dau aphū apijim. Pari mag i meetarran, warr òrau amach pekau athee ūiba nemchaain thōojerr khīr khaba arr aawai, mag biek ābpai meebarmaua

maach chi khaibagnaan Ēwandamau ӯu maach auju ayaa amkhīr ajim. ¹⁹Mag Aai gaaimua Ēwandam arr aawai, īchab mag ich thōobaawaijā, meetarr khūn Ēwandamau preso phe wai sierr aar ya ichdeu nem thum podbapūim jawaan majim. ²⁰Mag preso thūnarr khūn warr jooingarwe Ēwandam ichaaur arr khūn ajim, Noé barco wau sim jaar Ēwandamau òrag ich iek ukkanakhīr Noeeg jaaupibaawai pari jooirau jaau jochkherū aajerrjā ukkanhaba arr khūn. Ich mag jaar mug durr thum dohādau ierrpawi òor pom wejorr ee ochopaita peerdūtierram aajem, chi Noé ich chaain dūipai. ²¹Ich jäg Noé ich chaain dui mag dohād eemua peerdūtarrjo, maachjā ago do ee por choo nūmuata maach peerdū nūmjā òrag khaphū apiejem, Jesucristo iu phiidūtarr gaaimua peerdū naawai. Pari mag doou por choo nūm chan maach mor chi ūrūnta uppenaag khaba, Ēwandamag dich thāarta ajaug paapi jeeunaa ichdeu khōsimjo wenūrraagta mag por choojem. ²²Mag iu phiidūtarr Cristota ūgthar mawi, thumaam khūn khāijā ichta Ēwandamau ich duicha ich juachaar gar juppiwi, ūgtharm magwe ich chognaan thum chi thethecharam khūnaga pa iita ogkhawi i ipierraapijim.

**Cristoou dichig juapá
deemarrpierr agua nem
ajapha aju aai nūm**

4 ¹Mag, Cristojā maach gaaimua õrau mas wautarr awai pāarjā agjo i gaaimua dau aphuu aag magum abaju aai nūm. Cristo gaaimua dau aug wau nūmjā magum aba, waragta i ipierraajā jūmp̄p̄uikhamūn, pekaujā maach dui sua theeg chukhuta aadeejem, ²magbaadem aigmua chan ya tag dichdeu nem khōchagpierra nem wuba, āba Ŋwandamau khōsimjota nem wawaag. ³Chadcha wargarin Ŋwandam iek ukhabam khūunau nem waaujemjo pāraujā pāachdeu am aig aajeejim. Maguata pārau am denjo parhooba dich õor khabam duijā kha pes am khōsinaa tagam nem khaibgamjā waum khōchkhājeejim; nagjā doojeejim; phiesta pomjā waunaa, donaa sii khech thūnhisip aajeejim. Mamū magpajā khaba, chadcha Ŋwandamau magpiba simta pārau nem parhoobam waunaa Ŋwandam awi magumugpata jeeujejjim. ⁴Maagjerrta īs ya pārau Cristo iek ukha nūm gaaimua mag tag amach dui parhooba nem wuba sii warag amachig oobamjoo aphobaadem oowi, pāar denjo ukhaba nūm khūunau pāar eugar parhooba iekhaajem. ⁵Amau pāar eugar mag naab mamū, ichiita jāg nūu awi Ŋwandamau jūr amag magum iek eudub khaba euduju. Mag edan nachgarwe otarr khūun awiajā deeu ichdeu

thumaa phiriutkha auwi agtha iiu durrum khūun dai āba amagjā amach khīrcha jaauju, jāga aju am dai amach khaigba wenurrarr paar. ⁶Magju aawaita mag meejiēb ee durrum khūunagjā, agtha am dau phuu nūwe, ich iek jaau-pijim, ukhamkhīir. Mag ukhatarr akhiinjā, eumee deeba arr aawai, ichiita maach chi ūramūn ich jāg meekham. Mamū mag amachig jaaubaawai ukhatarr amuan, ich Ŋwandamjo am akhaarjā ich mag ich duita nūsimkhīir ajim.

⁷Ya Ŋwandamau mug durr i agkhaimuu pam. Mag maach oju gayaa pamaawai sii donnaanjo nem parhoob wauba, āba Ŋwandamagta jeeu nūu abat. ⁸Pari ūrcha dich khapeenta daupii abat. Mag chadcha am daupii wai nūm chan, maach dui biek khapan khaigba awiajā, am dui magum iek igba sii warag am perdonajju. ⁹Pāach aig õordam beewajā, būrjā iek chigaa iekhaba, pāach aig jēerpim khōsi jēerpinaa nem khoojem nem-damjā o ākhārag chukhu deebat. ¹⁰Cristoou ichdeu khōsimjo nem wajapha waumkhīir pāachig ich juapá deemarrpierr ich agua agjo pāach khapeen dui pāachdeu khaphugpierr abat, magamkhīrrta pārag ich sua theeg deetarr aawai. ¹¹Āb khāijā Ŋwandamau ich i jaaujemkhapi sim khai, ich Ŋwandam sua theeg dichig deetarrauta magum phidagjā waubá. Nem thum Ŋwandam athee waauwajā, maach Jesucristo denkha nūmua mag wau nūm oowia bigaaum khūunagpa Ŋwandam

tho iekhamkhīrta nem wauju aai nūm. Pāar Jesucristo denkha naawaita magmūn unction sim. Ich Jesucristota mūg atag pawiajā ich mag juu theeg sierraju aawai irigta maach thumaam khūunau ee aju aai nūm.

**Cristo iek unction nūm
gaaimua dau aug wau nūm**

¹²Keena, Cristo gaaimua kholmadaan, pāran chadcha dau aug wau nūmuata thūr ajapha oberju khap aag ōtdau ee phaa oo nūmjo aajem. Mamū Ēwandamau unction mag pāach dau aug waupiewai, oob “¿Khan jāgwia pua unction mūg maar dau aug waupi chirú?” amiet. Pāar jājāgkham chan pāach appai khabam. ¹³Magju khāai mag pāach dau aug waauwai warag onee abat, Cristojā maach gaaimua aphū arr khaphū nūm gaaimuata mag naawai. Pārau magta amūn, mūg durr gaai ich Cristocha thumaam khūun Porkhanaa òor dui ichdeu khap aag beem edjā warag atchata pāar onee aju ich dūicha. ¹⁴Mag dau aug waauwaijā, ich Ēwandam Akharauta warag ich Ēwandam tho iekhapiegjā juapá deejeeawai, ābmua khāijā pāachdeu Cristo iek unction nūm gaaimua pāach khīr iekha thūnūuwaijā warag onee abat. Ēwandam Akhaar chan pāar dui ogdūba ich mag siejem. ¹⁵Mag chadcha chikhamnau pāar jaauju awiajā, òor thōotarr gaaimua khaba, nem jīgkha nūm gaaimua wa parhooba nem khaigbam wau nūrrūm gaaimuajā khaba, ni dich

dui khabamta dich gaai paa auwia iekkhōr paarpattar gaaimuajā khábata mag pāach jaaupibat. ¹⁶Cristo iek unction nūm gaaimuata chikhamnau pāach jaau nūm khai, oob khīr naaumiet. Khīr nauju khāai, warag Ēwandamaga ta uu nūm abat, i chaainkha nūm gaaimuata òrau pāach dui mag naawai.

¹⁷Khaphū abat, maach mūg nūm aig maachta nacha Ēwandamau dau aug waupi sim, ich chaain āba. Mamū mag maach dau aug waupi simūn, magūn gaaimua warag ich dūita ajaug paukhamamkhīrāu. Ēwandamau maach ich chaain dūijā magta sim khai, ¿jāgaju khai ar maach peerdu aaujem iek būurjā unction mee nūm khūun gaai? ¹⁸Ēwandamau òor dui magju igwi, ābmua i iek phā sim gaai,

“Mag chi ajapha unction sim wounjā ajap phithurg auwiata uu peerdu sim khai,
magan ¿jāga peerduagáwa”
ajim, “ar būurjā maach
Por Ēwandam ipierra
haba nūm gaaimua
amach pekau ee mee nūm
khūun?” (Pr. 11:31)

¹⁹Magua pāade khīrjubat: Ichiita Ēwandamau ich gaaimua mūg eegar pārag magta dau aug wau wenūrapi sim khai, warag nem ajaphamta i athee wau-naat, pāach dui chikhamnau mag nūmjā igba. Pari magaagjā, ich maach ompaatarr Jooragta pāach thūapibat. Pāar akhaarta jāg Jooi juu ee pam chan chig abam.

**Pedroou chi ʉkha durrum
khʉʉn wawitarr**

5 ¹Ābmiecha paawai pāar iglesia ee jooiñ chi pornaankha nūm khʉʉnagjā wawí iekham khōsi chirʉm. Ya mʉchjā īchab jooiñ amjo. Mua mʉch daúa pakuls gaai Cristo dau aphʉʉ dochkherʉm oojim; mag Cristo deeu ich jua theeg thum beem edjā mʉchjā amjo īchab i dui chiraju. Mag am wawim ig chirʉmūn mʉgau:

²Ich jäg pastorrou ajapha ich oveja thʉajemjo, pāach ee Ėwandom iek ʉkha nūm gaaimua i denkha durrum khʉʉndam pāachig jaautarrta ajapha oopaar abat. Mag am thʉa nūmjā ajués bigaaum khʉʉnau jaauwai khaba, ich Ėwandamau jaau simjo pāach khīrauta i chaain thʉam khōsi thʉabat. Mag phidkha nūm gaaimua phatkhon pom paarpajū khīrjuba, sii pāach thārau waum khōsi aawaita waubat. ³Pāachta chi pornaan awi sii amagpaita nem jajaau aba, pāachdeuta nacha audʉʉ abat, amachig nem jaauwajā dui khōsi waumkhīr. ⁴Magata pārau am thʉa nūmūn, maach thʉajem chaar Cristo degolp thumaam khʉʉn Porkha dʉʉʉʉbaicheewaijā pāarta irua ich aig thʉrnnaa ich garcha phe wai sisiжу. Magbarm chan sii pamaarjo khūchpai ooimʉ thunaawi phuajem nem khaba aawai ich magta i dui nūsim iekhau.

⁵Ich agjo ēwannaanagjā mua mag chirʉm: Ėwandam iek ʉkha durrum khʉʉn ee pāach khāai

jooiñ pāachig iekhaawai, sii am ipeer ahau aju khāai, ʉduraa pāach wawipinaa warag am ipieerraata abat. Thumaa agdaujo jūrr dich khapeen chogkha nūmjota abat. Magbaju atheen Ėwandomau ich iek gaai jaau simjo:

“Ar mʉjā igba amach juapaaupaita wenʉrraajem aajem khʉʉn chan mʉchdeujā igba chitʉm” a sim.

“Magarrau amach serbiibag khap mʉchdeu nem jaau chirʉm wawaagjā mʉch juapadam iigjem khʉʉnan chadau, mʉch garmuajā am dau ee aug khaaugjem” a phāpijim. (Pr. 3:34)

⁶Maguata pāach serbiiba nūm khap, pāach dau aphʉʉ aawaijā, magum igba, Ėwandam chi jua thierriga warag, “Ēwandam, pʉchdeuta khap chirʉm” abat. Pārau magta amʉn, mʉg atagta ichdeu khap irua pāach dau aphʉʉ apiejerr khʉʉn khāaijā jūrr pāachta ūrpai apiju. ⁷Pāachdeu nem khīrju nūm thum ideu Ėwandamagta deebat. Irua pāar khōsi aajeewai jäg pāar phithur nūmjā sii oobamjoo abaju.

⁸Khīr khaphʉ abat: Meperan khumau nem pʉr aum ig sim aig sii jierrbʉgthʉ aadephʉmjota sim maach bigaau, maach pekau ee burriju ēkhaawai. ⁹Magua pāachdeu ʉkha nūm iek gaaita warag ubʉnaa ʉdʉʉr pāach thʉ aum ugua, dui thethe thierrkhabat. Pāar dui jājāgkham chan pāar dʉipai khaba, pāar denjo ʉkha durrum khʉʉnajā durrpier

ich jäg phithurg au nūmta magbamjoo nūm. ¹⁰Khūchpai pāar mag dau aug wau dichdimaawai ich Ņwandamauta pāar ajapcha ajaug paaphiwi warag ubu apiju, ajap juapá jāp nūsimjo nūsiewai ich athee nem waum khōsi waumkhīir. Ís pāar mag dau aug wau naab mamu, ich Ņwandam maach daupii aajemuata maach peerdu awaag ich garmua maach jūr autarr aawai Jesucristo dui āba ich ajaug ich mag oo wenurrapiju. ¹¹Magua irigta ee aju aai nūm, ichdeuta mug atag pawiajā nem thūnūmūn thum ich mag khap sierraju aawai.

Ãbmiecharam salud

¹²Keena, chadcha muchdeu oowai nem wawaag magum aba khitaawai maach hermano Silvanoogta jaaumajim, mug ēsap phāmkhīir, mag phāwi pārag deepääig. Mug cartadam būthu khitum gaai pāar wawí chirum,

Ņwandam maach thumaam khūun daupii aajem dūita ich jäg ubu naamkhīir, būurjā ewag wetjujā khīirjuba. Jāg pāach dau aug wau nūm gaaimua irua pāar duijā uu aajemūn, chadcha ichdeu pāarjā khōsi sim a khap apiewaiu.

¹³Mau Babilonia iglesia eem khūunaujā pārag salud deephi nūm. Amjā īchab pāarjo ich Ņwandauchata ich iek ukkanakhīir jūr autarr khūunau. Muchdeu jaau chirum ūrwia ukhatarr gaaimua mu iewaa aajemuajā pārag salud deephi sim, ajapcharan Marcoouma. ¹⁴Cristo gaaimua pāach thum āba khodkha thunaawai agdaujo pāach khapeen kha khōsi saludaabat.

Pāarjā thum Cristo den aawai pāar köit jeeu chiraajem, ich mag khōinaa wenurramkhīir.

Magdampai ajim keena, pārag jaaum ig chirarr.

Pedro

2 PEDRO

Biek numiim ēsap Pedroou phā deepuitarr

Khaíu phājī maimua chijā khūun atheeta phājī. Chamhjā īchab jooi Simón Pedroouta phājim. Warrcha comenzaabaadewe chan jaauba sim khaig deepääigta mug ēsap phājī, mamu okhar oomaawai 3:1 gaaita “mug khurau ya biek numí pam pārag ēsap phā deepui chirum” a sim. Mag sim aawai magan nacha ichdeu deepuitarr khūunagpaita deeu deepui sim, ar 1 Pedro 1:1 gaai ichdeu jaau sim khūunagma.

Khan jawaag aji. Pedroou ūwaii amag mug ēsap phā deepuitarran, Ēwandam iek jawaag maestronaan anumjā sii parhoob nem jaau nurrjeem khūun dui khīr khaphu naaju aai nūm a jaaupääig ajim aajem. Makhuun maestronaan anum khūunau amachdeupain amauta tagam khūun khāajījā khapcha nūm aajeejim aajem. Amau jaauwai parta agpierra wenurraju aai nūm ajim anaabá. Cristo beeju anumjā seukha par beebamta nawe mag beejujukham aajeejim anum. Mag seukha nem jaau nurrjeem gaaimua uu chi ukha durrarr khūundam khūunagpaita am wawijim.

Chamug carta gaai, Juanau dau thārjup phākhatarra khūun gaai, maimua Judas gaajījā agjo amach thumaam khūunau mag Ēwandam iek gaai thēwi parhoob nem jaau wenurrau khūun dui chi ukha durrarr khūun khīr khaphu aju aai narrta jaau nūm. Mag jaar mag nurrjee arr khūun nem thunarrjo, Pedroou ich ēsap gaai jaauwai īs ewag pawiajā ich jägtä thunaaju ajim (3:3).

Salud

1 ¹Mūn Simón Pedroou, ich Jesucristooucha ich i jaau-khīr jür autarr; muata pārag mug ēsap phā deepui chirum, pāraujā maach ich Jesucristooucha jür autarr khūunau ukha nūm iekpaita ukha naawai. Pārau mag ukha nūmūn, maach Ēwandam anaa maach peerdu aaujem Jesucristo thumaam khūun dui nem agcha aajewai, iwiir ābam khūunagpaita mag ich iek ukhapim khōsi khaba, thumaam khūunagta agdaujo ukhapim khōsi aajewaiu. Magua maach

ich Jesucristo dūicha wenurraa-jerr khūun khaibag chugpatarrjo pāar maar khāai ēudeecha ukhatarr khūun khaibagjā ichdeuchata chugpatarr aawai, maach thumaam khūun oneg ābata nūm, ābam iekta ukha naawai. ²Pāar kōit jeeu chiraajem, jāg pāachdeu warag Ēwandam khaug wetum dui maach Por Jesujā khaphuucha paukhamam gaaimua uu pāar durrcha eeg oonaa pāar khōinaa phe wai siemkhīr.

Dichdeu ukkan
iek gaaita warag ubu
paaukhamaju aai num

³ Êwandamaun maachig chadcha ich iek ukkan num khunjo ich atheepai nem ajapha wau wenrrajuuta khab apim khosi sim. Magaag atheyan ich iiu aawai maadeu nem igju thum warre khir khaug sibarmjota ajim: Nacha maachig Cristota ajapha khaphu apijim, ar ichdeu nem ajapham appai waunaa ich ajaugjä oopi numua maach ichig paa autarr ag Cristo. ⁴Cristo ich mag sim gaaimuata Êwandamau maachigjä khaphu api sim, jäga mug atag paawai maachjä ichjo nisiju; mag ichjo ajaug paaukhanju khirjugjo chan tag khirjug ajapham chukhum. Magta maachjä warm khunjo khaibag waum khochgau warag eeg paaukhamatarrta uu Êwandamau maach peerdu aujim, magbarmua mug atag paawai ichjo ajaug paaphiwi ich dui wenrramkhir. ⁵Maguata muan pâragan, pâachdeu ukkan num iekta warag ogduba thâraucha ukkan Jooi dau na agchata wenrrat a chirum. Mag i dau na agcha wenrranaa khirjug paraa aajeet, khani Êwandamau waupim khosi si maimua khani waupiba si. ⁶Mag khirjug paraanaa pâach khirjug ee nem khaibam wauju khirjug bee num waum khochgau phirir thunaawiajä oob magum khirjugta warag pâach gaai urrepapimiet. Magju khâai magum khirjug dich garmuata mag podprphikham

dui, phithurg auwiajä, siî khuita jumppuphi abat. Mag siî khuita awatprphikham duita Êwandam dau na nem khaibam waujujä okhonaa i dawagaam nempaita waubat. ⁷Magnaa dichjo Êwandam iek ukkan durrum khunjä kha khosinaa bigaum khunjä thumaa daupii abat.

⁸Cha mûchdeu pârag jaau chirumjo, chadcha mag ajapha nem wau numuata warag pâachdeu ukkan iek gaai ubu paaukhamamun, magan pâar serbiabajä khaba, ni siî parta maach Por Jesucristo khaugjierramjä abaju. ⁹Mamu ar mag ukkan magum nem ajapham wauju ekhaba aawai khirjug bâaubamjo sim woun chan, siî dau khisu wa dausî warppha nem oo num khunau wajap nem wauju khaugba aajemjota sim, ich pekau ee nrrajerra uu maach Por Êwandamau ich khaibag chugpaatarrijä khirjuba. ¹⁰Cristo gaaimua khodamnaan, mag Êwandamau pâar ichdeucha jhr auwi ich denkha autarr aawaita i dau na mag nem ajapha wau numta khajapham benjo ideu pâach gaai thierrapibat. Magta nem ajapham appai wau num chan, meperau khujurche-wiajä, pârâu pâach ukkan deebaju. ¹¹Pârâu magta amun, maach peerdu autarr anaa maach Por Jesucristo aar barimam edjä irua pârag “Pâar uu beejim” awi, ich mag ich durr ich dui ajapha phe wai sisiju.

¹²Chadcha maach peerdua-jem iek pâachig jaautarr pârâu

ukhawi ag iek gaai ubu nūm awiajā ichiita cha mūchdeu jaau chirūm iekhan puaba ich jāg pārag jaau wai chitaju, khīir eyaa wai wenūrramkhīir. ¹³Mua khīirjuawai muuta uu agtha iiu puurba chitūm aiguin ich jāg pāar wawí iekha chitaju aai chirūm. ¹⁴Maach Por Jesucristoou mūchigcha jaauwai i iek ya mu pom chitabaju aajem. ¹⁵Maguata mūch meeju nawe mua pārag ajapha khaphū apiju ēkha chirūm, maagwai ya mu meebaaradewiajā mag mūchdeu pāach wawitarr iekta khīir eyaa wai nūsimkhīir.

**Ich Jesuucha jūr autarr
khūunau chadam iekta
jaau wenūrrarr**

¹⁶Ya mua mūch khapeen agjo ich Jesuucha jūr autarr khūun duimua pārag jaaujim, jāga maach Por Jesucristo juu theeg sierrú, maimua jāga deeu i beeju. Jāg marau pārag nem jaau nūm chan sii seukha maach khīirjug eepaim nem īgkhaa khabam. Maran maachta maach Por Jesuu ich dūi Ņwandam durrsī gaai phe arrtarr aawai maraun maach daúacha i juu theeg oowi i ajaugjā maach daúacha ootarr aawaita mag i jaau nūm. ¹⁷Maar dakhīir ajim Ņwandam chi Ayau ich Iewaa khīir ajaugau sii būumjo apiwi ich Ņwandam thumaam khūun khāai ūrūucha sierrūmuata i igwi juunthumiejo bau wejom eemua, “Chamuuta mu Iewaa, mūchdeucha jūr autarau; iita mu thārau” a iekhatarr. ¹⁸Ich mag ed mag Ņwandamau ich juapá oopiewai,

maachta maach Por Jesús dūi mag durrsī gaai narr aawai, mag edjā eemua woun iekjo iekhabarmjā maach jūghuchata marau ūrjim.

¹⁹Mag, warrgarwe Ņwandam i jaauumienau beeju jaaujerr wounta chadcha marau maach daúacha ootarr aawai marau khaphū nūm, chadcha tagam nem amau jaaujerrjā ag ee oberju. Mua khaphū chirūm, pāraujā agjo amau jaaujerr iek khaphū nūm; mag Ņwandam iek amau jaaujerran ī ewag pawiajā khīchag ee ūtdau paa dūnūmjota sim. Mag ūtdaujo siewai, ag būug oo nūmjo Ņwandamau khōsimjota wenūrraju aai nūm, Cristo chi edpherr garm phīdag dūnūhuche nūm ora. Mag ich dūnūhubaichem edta, edau āspa thūnūsiewai ag būug nem oo nūmjo, maach khīirjugjā aardubaadeewai warrgar Ņwandam i jaaujerr khūunau phā puatarrjā thumaa khaphū nūsimju. ²⁰Magua khap abat: Ņwandam iek ichdeucha ich i jaauumienag ichdeu nem wauju jaauumamua phāpitarr chan ābmuajā ichdeu khīirjuawai magjoo abaawai sii ich khōchagpierr jaauju khaba sim. ²¹¿Jāgwí? Warr phāawaijā ich Ņwandam Akharau jaauumamta phātarra aawaima. Ņwandam i jaauumienau būurjā sii amach khōchagpierr phām khōchgauta phābajierram. Amaun ich Ņwandamau amachig khīirjug deemampierrta phāmaajeejim.

**Chad khabam iekta jaaujem
khuun
(Jud. 4-13)**

2 ¹Cristo gaaimua khodam-naan, ich jāg warr jooingar-we īchab maach jooin phobor ee Ěwandam i chaar khabamta jaau-jerr khuun paraa arrjo, mug atag-jā maestronaan anumta pāar ee seukha nem jaau nūrrjeem khuun paraa aju. Mag nūrrjeem sii chadam iekjoo nem jaau nūmuata òrau amachdeu maach peerdua-jem iek ȣkha narrjā isegpi nūmuua warag òor khaibag wau wen-rraju. Mag seukha wenurru-mua maach thumaam khuun peerduju ayaa amkhīir maach Por Jesuu ich thōopitarrjā chad khabajim a jaau nūrrjee aju. Mamu inaa-ta am jāg wenurru-mun, Ěwan-damau degolp am gaai mas ab khaba mas aju. ²Amau mag nem jaau wenurru-mun ūrwi, chi ȣkha-a-jerr khuun khapan am igar wet-wi, amau nem khaigbam wau nūmpa dui parhooba amachdeu am aig aju. Mag ȣkha nūm anum khuunra mag thūnūm gaaimua, mug chadam iek maach peerdua-jem iek igwiata woun eugarmjo khaigba iekhamamua, "Chadam iek khabam ȣkha wenurraawaita mag amachdeu ȣkha nūm anum-jo khaba nūmguí" aju bigaaum khuunau. ³Jāg pārag jaau wenurru-mun khuunau sii phatkhon atheepai bēe sīsid aawai, mag chad khabam nempa jaau wenurru-mua pāar khūgurnaa pāar juu eem phatkhonpa aumaju. Mamu amach mag wenurru-mun paar am

dau aug waupijuun, ya nawe Ěwandamau jaau wai sim aa-wai ya chadcha am gaai mas aju dakpamam.

⁴Am khāai ich chognaan ūg-thar ich dui āba naajerr khuun-jā irua perdonaabajim aajem, pekau ee burrwai. Perdonaa-ju khāai warag ich aarmua khīmie durr barkhuuipuiwi ich mam khīchag eeta cadenau jūkha wai sim anaabá, ichdeu mug durr i agkham ed "Mam ich mag nūsi-ju" amachigcha jawaag. ⁵Ni warr-cha ichdeu mug jēb ompaawai ag gaai īchab òor paarpapitarr khuunjā atcha ich dakhīir pekau pooma aphobaadeewai Jooirau perdonaabajim anaabá. Sii warag dohād pom beepiwi, mug durr thūppuiwi, òor amach khaibag ee thūnarr khuun thumaa odubpu-jim aajem. Āba ochopaita peer-dukhajim anaabá, jooi Noé ich uui dui maimua ich chaain seis narr khuunpai, ich mag jooirauta ich paarmua deeum khuungjā ich denjo ajapha Ěwandam dau na nem waupi jaaujerr aawai. ⁶Ēwandamau īchab phobor dau numí narrjā orpuwi warre khurr mephorr appaita bau joppijim anaabá. Makhuun phobor Sodoma ajim aajem, Gomorra dui. Ěwandamau am dui magtarran, amach mag khaigba thūnarr gaai-mua ewag pawiajā ich mag nūm khuunau ich agjo khaigba aju thumaam khuung khap amkhīir ajim. ⁷Mamu warm khuun dui magtarrta, jooi Lodjā ich dau na ajapha khitarr aawai, Ěwandamau i dau aug khaugwi am dui

phaapuiba, uu khaigper aujim aajem, warm khūnau ich daar mag nem khaigbam wau nūmja am denjo aba aajerr aawai.

⁸Mag, jooi Lod dui am ee sīerra-jā, amjo khaba, sīi mag ed eepie-rraa amau nem wau thūnūmja oonaa am parhooba iekha thūnūmja ūrwi warag gaai machaagata aajeejim anaabá. ⁹Magua, ar ich atheepai nem wau nūm khūnta maach Por Ēwandamau oowai pekau ee burrjojoo aadep aawain, ichdeuta uu khaigper aaujem. Mamū khaigbam khūnnan deeu ich beem ed mūg durr i agkha-wi warag am khaibag wawaagta sīi phe wai sim. ¹⁰Ar jäg thum amach khōchagpierra nem waum khōsinaa Ēwandam jua theeg-jā ogkhaba aajem khūn gaaita ūrcha Ēwandamau mas ab khaba mas aju. Jäg pārag seukha nem jaau nūm khūnnan jūg khīchag-naa khīir nagjā chukhuta sīsidūm. Maguata leinaan amach khāai juu theeg sīsidūm khūn igwiajā warag am serbiibag phemaajem. ¹¹Am khāai Ēwandam chognaan juu theeg ūrpainaa iek theeg sīsidūm khūnnaujā jūrr am denjo leinaan eugar mag khaigba iekhaba aajem.

¹²Maach khapeen jäg iekhaa-jem khūnnan sīi nemchaain-jota thūnūm, būrjā khīirjug-jā chukhu. Maguata nem inag pod amachdeu khaugba aawaijā warag parhoobata iekhapuima-ajem. Jägūm khūnnan amach mag nūm gaaimua amachdeupaita Ēwandamag amach mod umka nūmjo naawai, sīi nemchaain

ōtpaanaa kheechjemjota aju Ēwandamau am dui,¹³ amachdeu-jā amach khapeendam dau aphū apiejerrjo. Amachigan onee nūm anūm, jäg amachdeu khōchag-pierr athuucha aawai. Pāar dui phiesta waauwai thach bipom khonaa dojā do nūm gaaimua khech thūnūsip aawai, pāachta wajap khīir naau naabahab, òor daar jäg nūm gaaimua. Pari mag pāar khīir naau nūm chan am gaai mas khaba, sīi warag onee nūm, amachigan pāar dui nem agchata wau nūm anūmua.

¹⁴Amach mag naawai, uuin oowaijā warre ag dui khāiju khīirjugta khīirjuajerram, mag pekau wauba akhimjā aba. Mag naawai Ēwandam iek gaai ubū khaba khitheem khūnnagjā amach denjota waupiju ēkhaa-jerram. Mag sīsidūmūn īchab Ēwandamau nem khōch khabam atheeta wūrppa sīerrjeem. Jägūm khūnnan ya sīi ich Ēwandamau isegju khūnnau. ¹⁵Amach mag thūnūm gaaimua ya chi okhoom-ta thūnūm, Ēwandam aarcha oberaag nem wauju khaphū narrata sīi amach khōchagpierr wen-nurraawai. Warr nawe aajeewai Beor khararr iewaa Balam chi Aai i jaaumieu arrjo, parhooba nem khaigbam wau nūm gaai-muapata phatkhon auju ēkhaa-jerram. ¹⁶Pārau khaphū nūm, Balamau ich iek ūrba abaawai, Ēwandamau burroogta irig iekha-pibaawai, ich nemchaaíupai Bala-mag woun denjo iekhajim, Ēwan-dam ichaaur nem waum ig sīerr waupimaaugau.

¹⁷Pāar ee mag maestronaan anum khūnan, sii noseg cheegpamjo edjā khī thunarrta phūu aaisirbapäiwai cheba sii òor khūgurpääijemjota sīerrjeem, chadam iekjoo jaau nūmta sii seukha wenurraawai. Wa magba, jāgūm khūnan sii dosīg chaai juubaaademjota sīsidūm. Mamū amach mag nūrreem gaaimuata, meewajā Ēwandamau khīchag ee barkhūiphiwi ich mampaita wenurrapiju, oberaajā khaugba. ¹⁸Amau mag nem jaau wenurrum ūrwain chadcha nem ūrimugma; mamū mag jaau nūmūn sii parhooba dau lokoo amach nem wau wenurrarr jaau nūmuata òor khūgur nūm. Mag nūmuata amach khaibag pūawi eeu ukhawi agtha Ēwandam iek gaai ubū khaba khitheem khūnjā amachig paa auwi ūwaai ārpūmaajem. ¹⁹Mag nūmta i wajagan, “Maar iek ukhakhiin, tag chikhamnauta pārag nem jajaau aba pāachdeupaita pāach khīrau nem wauju” a jaau sīerrjeem. Mamū mag nūmūn amachjā mag amachdeu nem parhooba amach khōchagpierr nem wau nūmuata, woun amach khāai ūrpai sim denjo phēethūg wai nūmta mag am chan chikhamnaan chognaan khabam aajem. Pari pāade ūrbat: Maata pārau ūrcha waum khōchkhaajem khai, magan maaata pāar khāai ūrpai simjo sīewai maguata pāran woun denjo ich chogkha wai sim. ²⁰Ar maach Por anaa maach peerduajem Jesucristo khaugwi amachdeu nem khaigbam waaujerrjā isegphīwi

uu ajapha nūisierrtta, deeu ūwaai warram khīirjug khaigbam auwia magumugta uduraa amach ūrpapiewain, warr Cristo khaugba aajeewai amach naajerr khāaijā warag athuuchata nūsiejem. ²¹Jāgūm khūnanau warrjā mug khudau chaar ich Ēwandam aar mapiejem iek ūrbamuan, ajapcha akham, jāg sii khūchhpai ukhawi tag ich Ēwandamau jaau simjā wauba parta ukhaju khāai. ²²Jāgūm khūnan, òrau jaaujem iekhōoin, saakiu ich chūgapaita deeu khobaimamjo nūm. Wa magbam khai, khūs ajapha domeerpinā sūbarm burre deeu ich khathajemeerjem ee pūurbaba khabaimamjota sīsidūm, Ēwandam iekta isegwi warr amachdeu nem khaigbam waaujerr eeta deeu nūsiewai.

Cristoon beebe khaba beeju

3 ¹Keena, Cristo gaaimua muchdeu pāar khōsi chitawai mug khurau ya biek numí pam pārag ēsap phā deepui chirūm. Ich mug gaaijā napem gayamjo pāar wawí chirūm, nem agchata khīrjumkhīr. ²Pārag khīr eyaa apim khōsi chirūmūn, warrgarwe Ēwandamau ich i jaaumkhīr jūr autarr khūnanau jaaujerrta khīr eyaa api chirūm. Mag nūm dāi īchab ich maach Por anaa maach peerduajem Cristooucha jaau pūawi jūrr maach ichdeu jūr auwi pūitarr khūnaucha pāachig jaautarrta agjo khīr eyaa apim khōsi chirūm.

³Ajapha ūrbat cha muu jawaagpam. Mug atag paawai mugta

thunisiju: Ya Ŋwandamau mug durr i agkhaju gayaa paawai õrau amachdeu nem waum khōchagpierr parhooba nem khaigbamta waum khōchkhanaa chi unction durrum khunjā wau iekhaa neeme sīsid aju. ⁴Mag chikham wau iekhamamua amau, “Pāar iek mag Cristo deeu beeju ajim anumta, Ɂjāga jāg beeba khīr waaurdubaadema?” aju. “Beeba nūm ee ya maach jooinjā odubjim; magumjā barchebam. Warr Ŋwandamau mug jēb ompaatarr aigmua thum chigjā aba ich magpai sim” aju, chikham wau iekhamamua. ⁵Mamu jāgum khunau chan warrgarwe Ŋwandamau ich iiuta mug jēb edaujā dui ompaatarrjā unction mapha nūm. Amaun īsjā agtha warrarmjota simpii nūm. Amau unction mapha nūm, dojā appai pūrkho wejorr eemua ta jūsargjā obeerpi auwi ich ag dooupaita mug jēb gaai nem thunumjā thum uu iiu wai siepitarr. ⁶Am iek mag nem thum ich agtha maach dau chaauraajā khaba sim anum, magan Ŋwandamau dohād pom p̄iwi ich ag dooupaita mug durr gaai nem thunarr thum khechp̄itarrjā Ɂkhan ajimma? ɁMagtarr chan būrjā cambieba arrpā? ⁷Mamu cha maadeu edau oo nūm dui cha maach bu dūnūuu nūm jēb chan maagwaimjo deeu dohādauta Ɂurppāaig khaba, ich maagwaijā ich iekhauta magpierrjo ötdaúa jēraagta sīi wai sim Ŋwandamau, ichdeu mug durr i agkhawi ich dau na khaigba wenurraajerr khun ich

mag dau aug wau wenurraju jaabarm edta jūrr ötoou deepäaig.

⁸Mag nūm dui pāade khīr eyaa abat keena. Mūchdeu pāar jāsene chitaawai pārag p̄aaba jaau chirum: Mag i da beebam awia oob i nūba amiet. Maach Por Ŋwandamagan mug khāai āb kheubaademūn, mil añosjota sim; maagwai mil años jūrr khāai ābpaimjota sim. Maachigta da beebsim, pari ichigan atcha jophee sīewaita nū sim, örag ich iek unction khīr. ⁹Khar õrau jaaujemjo mug i da beebsim chan mag ichdeu nem magju atarrjā āsie wauba aajeewai khabam. Jāan ichdeu iwiir ābjā okhoopimapha sīewai ich bee nūm ora thumaam khunau āsie amach khaibag isegwi ichig chugpaapi jeeumkhīrta jāg da beebsim.

¹⁰Mamu jāg sīi awia ich beem edan degolp̄ õrau nem jīgkhabaichemjo degolpta dūnūuu cheju. Magbaawai edjā ee maach jāphierra Ɂururūumjo athamua warre edaujā chukkhu aadem dui edjā ee nem nūnūidumjā thum ötdaúa būhudubwi chugpaju. Magbaadeewai mug jēbjā īchab ag gaai nem thunum dui thumaa juau nem waumatarrpa phaadubwi chukkhu apuiju ich Ŋwandamau.

¹¹Keena, ichdeu öor i agkham ed mug durr gaai magta aju khaphū naawai, i dau na ichdeu khōsi simjo i atheepai nem wau naa āba irigpaita ee aju aai nūm. ¹²Chadcha Ŋwandamag pāach awaan beepim khōsita i beeju nūbat. I mag jopai beemkhīr,

ichdeu khōsimjota abat, bigaaum khūunagjā i khaugpiju ēkhanumua. Mag pierrum edan, edaujāan ag ee nem thūnūmjā dui warre ūtkhierr pechgau būumaju. ¹³Chadcha magjup mamu, maach chi ukha nūm khūungan, Ēwandamau edjā iiur dui jēbjā chi iiurta deeju a siewai, aata nu nūm. Mag durr iiur gaai chan mug durr jooi gaai ajerrjo khaba, nem thum thūnūmjā ajaugnaa thumaam khūunau nem agchata aajeeu.

¹⁴Cristo gaaimua khodamnaan, maguata muan pāragan Ēwandamau mag maachig durr iiur deeju a sim ed pa nūm ora, pekau chukhu wenūrrajuuta ēkhanaa thumaa khōinaa wenūrrat a chirūm, maagwai degolp ich dūnūubaicheewajā pāach ajapha nūm oochemkhīir. ¹⁵Mag nūm dui īchab chaig mūchdeu jaau chirarrjo khaphu abat: Jāg maach Por Ēwandam da beeба simūn, ich beeju nawe ich iek ukhawia hu peerdūtkhamkhīirta jāg da beeба sim. Ich mag iek igwi maach khod jooi Pablooujā ich agjo ya pārag jaaupūjim, ichdeu ēsap phā deepūhitarr gaai. Jāg irua pārag jaaupūtarran, īchab ich Ēwandamau irig khīrjug deetarrauta pārag jāg phā deepūjim, khap amkhīir. ¹⁶Irua ēsap dee-pūimarr gaai pogkha nem jaau sīsidūm chadcha phithur sīsidūm, khani jaau sī a khap aag. Mamu ichdeu ēsap phā deepūpūikham-pierr ya irua pārag jāga wenūrraju

aai nu a jaauwi sim, mag deeu maach Por Jesucristo beeju aawai. Mag irua nem jaau sim pogkha phithur sīsidūm aawaita, chadcha meraam khūunaun mai-mua mug iek amachdeu ukhatarr gaai ubu khaba nūm khūunaun warag chaaurta jaaujem, tagam Ēwandam iek phākha sīsidūm amachdeu parhoob jaaujemjo. Mamu amau Ēwandam iekta jāg parhooba jaau nūmūn, wir aig amach khīrauta Ēwandam juu machag jūr wenūrrum.

¹⁷Khodamnaan, mag maestronaan anūmta seukha nem jaau nūrrjee aju khūun beejujā ya mua pārag ag nawe jaautarr aawai pāach eejā magju nawe khīr khaphu abat. Jākhūun oor khaigbam khūun khabahab, amach jāg nūrjeem gaaimua. Magba akhiin eeu jāg parhoob nem waunaa parhoob nem jaau jēedū sierrjeem khūunau pāach khūgur amachig paa auwia pāachdeu ukhatarr iek gaai u ubu narrta deeu ewag wetdukham. ¹⁸Magju khāai maach Por anaa maach peerdua-jem Jesucristota ajapcha khaphu aju ēkha nūmuata warag pāach-deu ukhatarr iek gaai khīrjug bāauju ēkhabat. Ichta ich mag chi juu thierrickha siewai mug atag pa-wiajā ich mag irigpaita thumaam khūunau ee apim khōsi chirūm.

Mugdampai ajim pārag jaau-pūim ig chirarr.

Pedro

1 JUAN

Nacharam ēsap Juanau phā deepuitarr

Khaíu phājī. Mug carta jūrr Juan chi Jesuucha ich dui nūrramkhīir jur autarauta phājim; ajapcharan Evangelio de San Juan phātarr wounauma. San Juan gaai irua jaaujim, jäga uu maach peerduajē; mamu jūrr mau mug ich carta nacharam gaai jaaujim, jäga mag ya uu peerduwi nūmjā maadeu khaphū aajē. Jooi Juanau mug cartadam phāawai ya jooiraa khitajim aajem.

Chijā khūun atheeta phājī maimua khan jawaagta phājī. Juanau mug nacharam carta phāju nawe año khan Cristoou maach peerdu aaujem iekhan ya òor ee aaidu wejoojim aajem, durrpierr. Mamu mag nūm ee īchab ich maagwaiweta sīi Cristo iek awi parhoob nem jaaujem khūun khīrjug dūita waaureu jaau nūrrjee ajim anaabá. Makhuunau jaauwai maach mor mug simuñ Ēwandamau oowai nem ākhāraaga simgui aajeejim anum. Magua amag chan pod Cristo òor khīr thegwi wounag paju khaba sīejim anaabá. Mag wounag pawi maachjo mor paraa nūrrum aiguin amagan Cristoon sīi ich pekau eeta nūrrumjo sīejim anum. Mag amau jaau wenūrrarr ukhapimaugau Juanau jūrr amag, “Cristoon chadcha woun ajim, í maachjo ich mug sīebajieb” a jaauphijim aajem (1:1-3; 4:1-3).

Maagwai jūrr āaur khūun mag seukha wenūrrarr khūunau jaauwai Jesuun sīi maachjopaita sīejim aajeejim anum; mamu mag ichpai Ēwandamka sīerrum anumta amau ukhaba aajeejim aajem. Amau mag parhoob nem jaau nūm ee, jūrr Juanau chi ukha durrarr khūunag, “Jesuuta warrgarwe ich Ēwandamau ichdeucha jur auwi maach peerdu aumkhīir pūjju ajerr Cristo khabahab” aajeejim anum, “ichta chadcha Ēwandam Iewaa” (1:3,7; 2:22-23; 3:23; 4:15; 5:1,20).

Juanau chan makhuun denjo parhoob nem jawaag khaba maadeu Ēwandam ajapha khaugwi i denkha nūsiewain āba i ipierraanaa ichdeu khōsimjo wenūrrajem a jawaagta mug ēsap phājim. Magta wenūrrumun maadeu chadcha ich Ēwandamjā khōsinaa, dich khapeenjā kha khōsi, mag nūm dui īchab sīi parhooba dichdeu nem waum aig nem wauba aphobaadeju (1:6-7; 2:4-6,9-11,28-29; 3:4-10,23; 4:7-8,20-21; 5:1-5).

Jesucristoouta òor iiupi wai sīejem

1 ¹Warr nem thum ompaa-waiwe sīerr igwiata mua mug ēsap phā chirum, tagam khūun ich Cristooucha jur autarr khūun dūimua muajā much jūghucha ūrwia much daúacha ootarr jawaag; maachdeuta

maach daúacha oonaa maach juacha i gaai purjim. Wajapcharan magan ar ūgthar òor oberpiejemma, ich Cristo; i igwiata mua pārag mug ēsap phā chirum. ²Mag ichdeuta òor Ēwandam aar obeerpiwia ich mag iiupiejemun warrgarwejā ich Aai dūita sīejeejim; pari magtarrta dau daaucha ich oopien beewia marau maach

daúachata i ootarr aawai maachdeu ootarrta jaau nūm. ³Mag maach daúacha oowia maach jūgħu u ħarrpa pārag jaau nūmūn, mug maachjā ich Jooi chaar duijā khapeerkhanaa chi Iewaa Jesucristo duijā khapeerkha nūmjo īchab pārjā maach dui khapeerkhanaa õor ābpaimjo naamkhīrau. ⁴Mug thum ēsap gaai mua phā deephi chirūmūn, pāachdeujā cha muċchdeu jaauphi chirūmjo abaawai warag pāach oneecha amkhīrau.

Ēwandaman ōtdauu

⁵Pārag jaaumkhīr ich Jesucristo ucha marag jaautarr iekhan mugau: Ēwandaman ōtdauu paa dūnūmjo araraata sim; i gaai būurjā pekau chukhu siewai i sim aig chan būurjā khīkhīsupajjā khaba sim. ⁶I mag sim duita maachin khapeerkha nūm. Pari mag i dui khapeerkha nūmta maachdeu nem khaigba wau nūm gaaimua khīchag eeta wenurru mjo nūm chan magan maachin seukhaawaita mag i dui khapeerkha nūm a iekha nūm. Mag nūm dui īchab maachdeu nem waauwajjā khaigbata wau nūmūn magan parta mag i dui nūm a iekha nūm. ⁷Pari ich jāg Ēwandamjā pekau chukhu ararag eeta siejemjo maachjā īchab pekau wauba nūm gaaimua ararag eeta wenurru mjo nūmūn, magan Ēwandamau dich khapeen duijā õor ābamjo o āba apinaa īchab ichdeu ich Iewaa Jesucristoog ich bag maach kōit ārtarrauta maach khaibagjā thumaa

chugpaapiejem, ich jāg doou merkhog uawai chugpaajemjo.

⁸Maadeuta dich igwia būurjā pekau chukhum a nūmūn, chadha pekaupanta mag pekau chukhum anaawai, maachdeupaita wir aig maach khūgur nūm; mag nūm aig chan chadam iekjā khaugbata nūm. ⁹Pari chadha dich pekau pom nūm khap irigta chaigpanaa dich khaigba abarm jaaumūn, magan chadha Ēwandamau nem agchata waaujeewai agpierr maach khaibagjā thum chugpaapimaju. ¹⁰Wa sii khājjā maadeu maar chan būurjā pekau wauba aajem a iekhakhiin, magan jūrr maadeu ich Ēwandamta seunemeg phe nūm, i iek mag maachin thumta pekau pom khitheem aajeewai. Mag nūm aig chan magan maadeu i iek ukhabata nūm.

Cristoou maach kōit iekhaajem

2 ¹Keena, pāar thum mua muċch chaainjo daupii wai chitaawai pārag khap amkhīr mug ēsap gaai mugħta jaauphi chirūm, mag khaphu aphobaadewi pekau waum ugu. Pari mug jaauphi chirūm āba, āb khājjā pekau ee burrmūn maach abogado wai nūm, Ēwandam chi Aai dui maach kōit iekhaajem; ma Jesucristoou. Irua õor dui agpierra ichdeu khap nem waaujeewai maach duijā agjo aju. ²Jesucristota maach pekau kōit uđuraa ich thōopijim, mag ich thōopibarmua maach pekau appaijā khaba thum ich iek ukha

nūm khūun denpa Ěwandamau chugpaap̄imamkhiir.

³Maachta Ěwandamau nem jaau sim ipierraas nūmūn magan chadcha maadeu khaphū nūm, ya maach i denkha nūm. ⁴Pari ābmua khāijā “Mūn i deneu” a sim, pari mag simta būurjā irua nem jaau sim ipierraas khaba simūn magan sīi seunemgau ich iiupaita mag i den a nūrrūm; magan maguajā agtha chadam iek khaugbata sim. ⁵Pari jūrr maach i ipierraas nūm khūnaun chadau chadcha wajapchata i khōsi nūm. Mag i khōsi nūm gaaimua maadeu khaphū nūm, chadchata i denkha nūm. ⁶In Ěwandam den aawai i dui chirūm a sim wounan chadcha mug jēb gaai aawai ich Cristo nūrraajerrjota nūrraju aai sim.

Iek IIur

⁷Cristo gaaimua khodamnaan, cha mua pārag jäga aju aai nū a jaauphi chirūm chan iek iiurcha khabam. Mug iekhan ar nave pāachdeu warrcha Jesucristo iek ukha phobaadewe ūrtarr iekpau; wajapcharan dich khapeen kha khōsi api jaau sim iekma. ⁸Mag nave pāachdeu ūrtarr ab mamū mua mug phā chirumūn, ya tag warrgar pāach khīchag ee naajerr khūun khaba ararag chaar eeta ich Cristo dūicha naawai, ichiita pāar atheyan chi iiurkha sim. Magua ich Jesuu ich khapeen daupii ajajerrjo pāraujā agjo pāach khapeen daupii wai nūm.

⁹Ābmua khāijā Cristo dui siewai ararag ee sim a sim, pari mag

simta Cristo gaaimua ich khodkha simjā oomapha sim chan magan maan agtha khīchag ee siewaita mag sim, būurjā maach peerduajem iek khaugba. ¹⁰Magarrau ar chadcha Cristo gaaimua ich khodkha thūnum khūun thum daupii wai sim wounan chadcha ararag eeta khajapha nūrrūmjo sim, būurjā khaibag waujujā khīirjuba. ¹¹Pari magba ar Cristo gaaimua dich khodkha kherūmjā oomapha wai simūn agtha ich mag khīchag eeta simjo sim; ich mag sim gaaimuata dau khīsumjo nūrraawai pekaúa ich eudū arrumjo simjā khaugba sim.

¹²Keena, ar ewaa Ěwandam iek ukha nūm gaaimua agtha chaainjo khitheem khūun, Ěwandamau Jesucristo gaaimua ya pāach pekau perdonaabarm pārau khaphū naawaita mug ēsap pārag phā deepui chirūm. ¹³Keena, pāachdeu Ěwandam iek ukhatarr gaai ubū nūm gaaimua ya chi jooinkha nūm khūnjā agjo wargar nem thum ompaawaiwe sierr ag Ěwandampaita pārau khaphū naawai pāragjā mug ēsap phā deepui chirūm. Maimua pāar ar Ěwandam iek ukhatarr agtha dūrrūucha khaba nūm gaaimua sīi ewaa jooinpakhamam khūnjo nūm khūun, pāraujā ya agjo chi dajāumie nem khaibag sierrum pāach garmua podphīwi nūm awaita pāragjā agjo mug ēsap phā deepui chirūm.

¹⁴Deeu ūwaai pārag jaaukhim: Agtha chaainjo khitheem khūun, ya pārau Ěwandam pāach Aai-kha simjā khaphū naawai, pārag

muḡ ēsap phā deephi chirum. Jooinaan, warr nem thum ompaa-waiwe sierr ich ag Ēwandampaita khaphu naawai pāragjā muḡ ēsap phā deephi chirum. Ēwannaan, pāraujā pāachdeu Ēwandam iek ukhatarr gaai ubunaan pāach thāar eecha wai wenurruumua īchab chi dajāumieu nem khaigbam wau-piejemjā pāach garmua podphiwi naawai pāragjā agjo muḡ ēsap phā deephi chirum.

¹⁵ Magua ya chi jooinag awiajā pārag mag chirum: oob pārau sii muḡ jēb gaai parhoobam khūnau amach khōchagpierr nem waau-jemugta ee amiet. Ābmua khāijā magum nem waujuuta ūrcha khīirju sim khai, magan magua chan jūrr Ēwandamta khōch-khaba sim. ¹⁶ Muḡ eegar jāg dichdeu nem khōchagpierra nem waum khōchkhabaadep aajem khīirjug, wa nem dich dawagaa oowaijā dich denkhapim khōsim khīirjug maimua ar phatkondam paraam khūnjā āba aata thobaadep aajem khīirjug chan ich Ēwandamauta dee sim khaba sii ich muḡ eegarm khīirjug-paiu. ¹⁷ Pari muḡ jēb gaai jāg òor pekau waupieg nem khaigbam pom thūnūmūn muḡ durr om ed thum duí chugpaju; pari magba jūrr ar Ēwandamau khōsim nem-paita waaujem khūnan chad ich Ēwandam duita ich mag nūisiju.

**Seu paraam khūn maimua
seu chukhum khūn**

¹⁸ Chaaina, muḡ durran ya ich eegar paju ora pabaadem. ¹⁹ Pārau ūrba aajē, anticristo beeju anum?

Ya muugwaiwejā maach Cristo chaar oomaphanaa i igar khaba iekhaajem khūn thūnūm, anticristonaan aajem khūn. Òor seukha jāg nūrrejem gaaimua ya maadeu khaphu num, chadchata ya muḡ durr eegar paimu sim. ²⁰ Pari jāg nūrrejem khūnun maach eem arr khūnpaita īs jāg Cristo igar khaba iekha nūrrejem; mag maach eem khūn ajieb mamu, am chadcha maach-jo Cristo den khabajierram. Am chadcha maach-jo Cristo den arr akhiin agtha maach duí ogduba wenurrikham. Pari juaujo ich Ēwandamau jāgpi simuñ, jāan maach ee maach khapeen anum khūnjā chadcha Cristo den chaar khaba nūmta jāg nūrrejem-jā merag chukhu khap amkhīrau.

²¹ Pari pāragjā Cristoou ich Ēwandam Akhaar chaar deetarr wai naawai mua khaphu chirum pārau jāgbaju. Mag pārau chadam iek khaphu naawai jāg warm khūn denjo i ichaaur abaju. ²² Magua mua pārag muḡ ēsap phā deephi chirum chan mag pārau būrjā khaugba naawai khabam; mag khāai pārau chadam iek khaphu naawaita pārag muḡ ēsap phā deephi chirum. Mag num duí pārau khaphu num īchab, ar chi seukha nem īgkhaajem khūn chan chadam iek ukhaajem khūn eem khabam.

²³ Pārau khaphu num chijā agá chi seumie chaar. Chi seumie charan, ar Jesús igwia “Jā chan Ēwandamaucha jūr auwia puittarr Cristo khabajim” a iekhaajem khūnau. Ich magum khūnpai

habahab anticristonaan, amach garmuata Cristo dui iekkhör autarr khun; ich akhunpau īchab ēwandam chi Aai iekjā ukhaba, i Lewaa Cristo iekjā ukhaba aajem khun. ²³Ar chi ēwandam Lewaa Cristo iekjā ukhaba simuan waragta ēwandam chi Aaijā iseg sim; magarau ar chadcha ēwandam Lewaa Cristo igar simun chadau īchab chi Aai duijā khapeerkha sim.

²⁴Maguata muan pāragan warrcha pāachdeu maach peerduajem iek ukhatarrta ich mag pāach thāar ee wai naapi jaau chirum. Jāg maach peerduajem iekta pārau pāach thāar ee wai nūmūn, pāachchajā īchab Cristo dui khapeerkhanaa chi Aai duijā ich mag khapeerkha wenurraju. ²⁵Ich Cristooucha jaauwaijā maachin ich duita ich mag phe wai nūrraju a jaaujim.

²⁶Jāg sii pāach khūguraag ēkhaajem khun gaaimuata mua pārag khap amkhīr mug phā deepui chirum. ²⁷Pari pārau ich ēwandam Akhaarta pāach thāar ee wai naawai muata pārag jaauju khaba chirum, mag pāar thāar ee simuata ichdeu khap pārag jaau-maawai. Irua nem jaau sim chan seukhaa khaba chadcharau. Maguata ich chi ēwandam Akharau pāachig jaaujemjo Cristo duita ogduba ich jāg nūsit.

²⁸Chaaina, deeu puaba muan pāragan, Cristo duita ogduba nūsit a chirum, maagwai deeu i beewaijā i ogkhaju khāyau warag chigag chukhu i dui naag. ²⁹Pārau khaphu nūm, maach Por

Jesucristoou nem agchata ichdeu khap nem waaujem. Maagwai īchab khaphu aju aai nūm, thum nem agcha nem waaujem khunjā agjo ēwandam chaalinkha nūm.

Ēwandam chaalinkha nūm khun jāga nu

3 ¹Keena pāade khīrjubat jāga ēwandamau maach khōsi sī: mag ich garmua maach khōsi siewai irua maachig ich chaain a thārju aai sim, maach chadcha ich chaain aawai. Sii ar parhooba i iek ukhaba nūm khunau chan ich ēwandam Lewaa mug jēb gaai siethuurwaijā pod i khaug auba arr aawaita īs mug maach ēwandamau ich chaalinkha wai simjā pod khaugba nūm, jāga awia mag nu. ²Cristo gaaimua khodamnaan, ya maachin chadchata ēwandam chaainau. Muugwaiwe chan maadeu khaugba nūm, jāga nūsiju khai mug atag pawiajā; āba maadeu khaphumjo nūmūn, Cristo dūnūhūbaichem ed maach ichjo aphobaadejupaita khaphu nūm, ya mag edan dau daau khīrchata i oophobaadeju aawai. ³Pari thum mag amach daúacha i ooju khīrju nūm khunnan muugwaiweta wajapha naaju ēkhaajem, ich jāg Jesucristojā khaibag chukhu wajaphata sierrumjo.

⁴Ēwandamau oowai nem khaigbam thum pekau aawai thum ar nem khaigbamta waaujem khunnan pekauta wau nūm. ⁵Pārau khaphu nūm, Jesucristo mug jēb gaai beewai mug eegarm khun pekau chugpaaju jūraanta beejim, ichjo pekau chukhu

paapchimaag. Maadeu khaphu nūm, í būrjā pekau chukhu khitum. ⁶Magua ar i duita ich mag khapeerkha wenurrum khūun chan ich mag pekau ee wenurrajaajem. Pari magba ar agtha amach pekau eeta ich mag wenurraajem khūunaun būrjā i khaugba naawaita mag wenurraajem. ⁷Chaina, ni iwiir ābamugjā udūraa pāach khūgurpimiet: Óor wajapham khūunaun nem agchata waaujem, ich Cristojā woun wajapham aawai; ⁸pari magba ar pekauta wau nūm khūunan mepeer den aawaita mag nūm, ich chi mepeerjā ich warrgarwe ich mag pekau wau sierraawai. Wajapcharan ich Ņwandam Iewaa mug jēb gaai beetarran, mag meperau òor khūgur wai simua pekau ee preso phe wai sierro narr khūun i jua chaaur weeukhaphyaanta beejim, tag meperagta maach ūrpai apimaugau.

⁹Chadcha Ņwandam Akhaar atham gaaimua ūwaii thaabatarrjo aadem chan tag ich mag ich pekau eepai nūrraba aajem, ya ich Ņwandamau deebarm khīrjugta wai siewai. Wajapcharan mag Ņwandam chaaihka sim aawaita ya tag ich pekau ee nūrraba aajem. ¹⁰Ar nem wajapham wauba ni dich khapeenjā kha khōchkhaba sim chan Ņwandam den khaba sim. Mag gaaimua īchab khaphu aajem, chijā khūunta Ņwandam chaainá maimua chijā khūunta mepeer chaainá.

Agdaujo dich khapeen kha khōsi nūm

¹¹Keena, warrcha pārag maach Por Jesucristo iek jaauwai pārau ūrtarran agdaujo dich khapeen kha khōsita api jaaujim; ma ajim pārau nacha ūtarr iek. ¹²Magua maach chan pod Caínjo khaibag aju khaba nūm. Cainau mepeer igarta sierr aawai ich eenum thōopuijim. ¿Khan jāgwí irua mag ich eenum thōojí? Ichdeu nem khaigba wau sim daar ich eenumua ich khāai nem wajapha wau sim Ņwandamaujā wajapha oo sierr gaaimuama.

¹³Cristo gaaimua khodamnaan, jāg Cainau ich eenum oomapha arrjo Ņwandam iek ȣhaba nūm khūnau jūrr pāachdeu ȣhaba durrum gaaimua pāach oomapha aawai, oob magum gaaimua warag, “¿Jāgwia jāg maach oomapha nū?” amiet. ¹⁴Mag khāai warag dich khapeenta kha khōsi abat, ich Cristooou jaautarrjo. Dich khapeenta kha khōsi amūn, maadeu khaphu nūm, chadcha chi okhoomkha narrta ich dui wenurramkhīr ich denkha wai sim, Cristooou. Maimua khaphu nūm īchab agjo ar dich khapeen kha khōchkhaba simūn, maan agtha okhoo nūrrum gaaimua Cristo den khaba siewai. ¹⁵Ar Cristo gaaimua dich khodkha kherūmta kha isee simūn magan maguan òor thōojemua khīrjuajem dui ābata khīrju sim. Pārau khaphu nūm, òor thōojem khūnau chan ābmuajā Ņwandam ich thāar ee chukhu sim. ¹⁶Jesucristooou

maach kōit ich thōopitarr gaai-muata maadeu khaphū nūm, khan agá dich khapeen kha khōchag. Mag maach daupigau ich thōopitarr aawaita maachdeujā agjo Cristo gaaimua dich khodkha durrum khūn kōit am daupigau dich thōopiju akhiinjā agjo udūraa dich thōopiju aai nūm. ¹⁷Pari āb phatkhon paraa simua khāijā Ŋwandam iek ʉkha sim a simta ich khapeenau nemdam ig nūm khaphū simjā oobamjoo sim, jāga mag wounau Ŋwandam thumaam khūn daupii khitūmta ich thāar ee wai chiraawai irua-jā agjo òor daupii chirūm abarju. ¹⁸Chaina, maadeu sīi dich khapeenag par iiupaita “Muan pū khōsi chirūm” aju khaba nūm; mag khāai chadcha am athee nem wajapha wau nūmuata amag khaphū apiju aai nūm, maadeu chadcha am khōsi nūm.

Jāga khaphū aju aai nū maach Ŋwandam denkha nūm

¹⁹Mag dich khapeen thumaa kha khōsi wenūrrūmūn chadau maadeu khaphū nūm, maach Ŋwandam iek chaarta ʉkha naawai i igar nūm; mag nūm aiguin chadau ʉkhaa chaarta ʉkha nūm aju aai nūm. ²⁰Mag ʉkhaa chaar ʉkha nūmta nem khaigba waauwaijā maach khīirjugaupai maachig jajaaukhamjo akhiinjā, maach khīirjug khāaijā ūrpai sim wai nūm: ma Ŋwandamau. Iruata nem thum khaphū aa-jeewai maadeu i dau na nem agcha wauju ēkha nūmjā irua

khaphū sim. ²¹Khodamnaan, pari maach nem khaigba wauba naawai maach khīirjugjā khōinaa simūn, magan Ŋwandamag jeeuwaijā maadeu inag chukhuta irig jeeuju aai nūm. ²²Magta irig jeeu nūmūn, maadeu ichig jeeubarm thum irua maachig deeju, ichdeu oowai maadeu i ipierraanaa irua nem khōsimpaita wau naawai. ²³Irua maachig waipi jaau simūn āba ich Iewaa iekta ʉkhapi simūn; mag nūm dui īchab ich Jesucristou waipi jaautarrjo agdaujota dich khapeen kha khōsi api sim. ²⁴Ar mag i ipierraan wenūrrūm khūunta i khapeenau, maagwai ichjā jūrr am khaperau. Mag chadcha ich Akhaar maachig deetarr gaaimua maadeu khaphū nūm, chadcha í maach dui sim.

Jāga khaphū aju òor chadcha Ŋwandam igar nūmua nem jaau nūm

4 ¹Keena Cristo gaaimua khodamnaan, īsin òor seunem-kham khūn neeme thūnūm; mag seukha wenūrrūmta amach iiupain Ŋwandamau jaaupitarr iekta jaau wenūrrūm aajem, sīi magūm gaaimua òor khūguraag. Oob jāg parhooba nem jaau nūmta Ŋwandamau jaaupitarr iekta jaau wenūrrūm aajem khūn iek ʉkhampiet. Amau jaau nūm khap aag, ʉkhaju nawe ajapha khīirjubat, chadcha Ŋwandam Akhaar chaar amach ee wai naawaita mag iekha nū wa sī dosātauta mag iekhapi sī. ²Ŋwandam Akharauta mag iekhapi sim khap aag mugta abat: Pāachdeu ūrwai

Jesucristoon chadcha ich Ěwandam lewaa chaarta parhoobam chaaidamjo thaabachewia sii ich mug wounkhata ñoor ee nñrrajim a jaaumun, magan chadcha Ěwandam Akharau jaaupitarr iekta jaau wenñrrum. ³Pari ar Jesúz chan mag khábata beejim a jaau nñm khñuna chan Ěwandam Akhaar charau jaaupi simjo jaaubata nñm. Chi mag seukha nem jaau wenñrrum khñunaun Cristo oomaphanaa i igar khábata nem jaau nñm. ¿Párau ūrba aajé mag anticristo beeju anñm? Magtarr aawai jág seukha nem jaau wenñrrum khñunaun i beeju nawe ya i iekta jaau wenñrrabahab. ⁴Keena, päär chadcha Ěwandam chaain aawai i Akhaar chaar sii dosät mug jéb gaai siejem khääijä juu theeg ūrpai sñerrumta wai nñm; magua jág seukha nem jaau nñrrjeem khñunagjä uu uduraa pääch khñgurpibajierram. ⁵Jág chi seukha nem jaaujem khñunaun sii mñig eegarm khñun khñirjugpaita jaau naawai Cristo ichaaurta jaau nñm. Magua òrau am iek ūrm khösi ūrjerram, amach khapeen iek aawai. ⁶Pari maach agjo mñig eegarm khñunkha nñmta jürr Ěwandam denkha nñm. Maagwai chi Ěwandam amach thääar ee wai nñm khñunaupaita maach iek ūrm khösi ūrjerram. Pari Ěwandam den khabam khñunaun chan bñurjä maachdeu jaau nñm iek ūrmapha aajem. Maguata abmuia khäijä Ěwandam iekta jaau nñrrum anñmta maadeu jaau nñm ūrmapha simun magan maig

merag chukhu sim, chadam iek jaauba sii chikham khñguraagta mag nñrrum.

Ěwandamau thumaam khñun daupii aajem

⁷Keena Cristo gaaimua khodamnaan, Ěwandamau ich garmuata maach khösi siewai maadeujä agdaujota jürr dich khapeen kha khösi aju aai nñm. Thum ar agdaujo dich khapeen kha khösi aajem khñunan Ěwandam chaainkhanaa ich Ěwandam khñirjugjä khaphu paaukhamam, ichdeu ñoor khösi simjota amaujä khösi naawai. ⁸Mamü ar amach khapeenjä kha khöckhaba nñm khñun chan warrcha amachdeu Ěwandam amach thääar ee aujim anñm edjä chadcha thäraucha ükhawia auba arr aawaita mag nñm. Magba akihiin amau amach khapeen daupii aajekham, ich jág Ěwandamaujä thumaam khñun daupii aajemjo. ⁹Mag ichdeu maach daupii sim khap apiegta Ěwandamau ich Chaai äbpai khitum mug jéb gaai puujim, mag puuwia meebarmuia maach ich denkha auwia ich mag ich duí wai nñrraag. ¹⁰Mag Ěwandamau maach khösi sim chan mag maachdeuta nacha maach garmua i khöckhatarr aawai khaba, ich garmuata maach daupigau ich Chaai puujim, maach kötit uduraa ich thooopimkhñir, mag ich thooopibarmua maach khaibag chugpaapuyaag. ¹¹Ēwandamau mag maach khösi aajee-wai maachdeujä agjota jürr dich khapeen kha khösi aju keena.

¹² Mamh ñjäga Êwandam maach dui sim ñrau khaphh nh? Chadcha dau daau chan maadeu Êwandam ooba aajem; pari maadeu agdaujo dich khapeen kha khõsita wenrrumn, magan chadcha ich Êwandamauta amag dau daau ich oopi simjo sim, mag dich khapeen kha khõsi nm gaaimua. Wajapcharan mag nm aigta Êwandam maach dui sim, agtha ichdeu ñor khõsi sim amag khap amkhïir. ¹³ Mag maach Êwandam dui khapeerkha nm anñmjä khaphh nmun, ich Êwandamau maach dui mag khapeerkham khõchgau ich garmua ich Akhaar maachig deetarr aawaiu. ¹⁴ Mag nm dui ñchab chi Ayau ich Iewaag ñor peerdu aumkhïir puitarrjä marau maach daúacha ootarr aawaita mag khaphh jaau nm, chadcha Êwandam maach dui khapeerkhaju aai sim ñrag khap amkhïir. ¹⁵ Maadeuta Jesuu chadcha Êwandam Iewaa aawai ich dui ñba sim awia i aumn, magan maachin Êwandam dui ta khapeerkham iek khapeerkha nm. ¹⁶ Mag Êwandam maach dui siewaita maadeu khaphh nm, chadcha irua maach khõsi sim. Êwandamau thumaam khuun daupii aajemjota dich khapeenjä daupii simn, magan Êwandam dui khapeerkha siewaita mag ich khapeen daupii sim. ¹⁷ Mag maach khõsi sim khaphh naawaita warag maach garmuajä ñrcha maadeu i khõsi nm. Mag, ñor i agkha nm edjä i ogkhaba naaju, muig eegar nhwejä Êwandamau ich Iewaa khõsi aajemjo maachjä

irua khõsi sim khaphh naawai. ¹⁸ Êwandamau chadcha maach khõsi sim maadeu khaphh nm aig i ogkhaba aajem; magju khääi dich khõsi sim khaphh naawai bûurjä dich dui khaibajujä khïirjubaju. Maadeu i ogkha nmun, magan dich khaibag khäijä wauju khïirjuwiau. Magua, Êwandamau ñor i agkham ed maachjä irua khaigba aju khïirju nmun, magan agtha wajapcha maach khõsi sim khaugba naawaita mag khïirju nm. ¹⁹ Ich garmuata nacha maach khõchkhatarra aawai ñsin maachdeujä maadeu i khõsi nm. ²⁰ Åbmua khäijä, “Mua Êwandam khõsi chitm” a sim; pari mag simta dich khapeenjä kha khõchkhaba simn, magan maan sii seukhaawaita mag iekha sim. Chi mag iekha simua ich khapeen dui khïircha oo simta mag kha khõchkhaba sim khai, jäga mag Êwandam ichdeu bûurjä ooba aajemta irua khõsi abarju. ²¹ Jesucristoou maachig jaau puitarr maadeu khaphh nm. Mag irua jaau puarrañ mugau: “Pua chadcha Êwandam khõsi sim khai, magan puch khapeenjä ich agjo kha khõsi abá,” a sim.

Jesús iek **ñ**khaawain
dich garmuata khaibag
thum podpäajem

5 ¹ Jesuu chadcha Êwandamau ich Iewaa ichdeucha puitarr aawaita i dui ñba sim awia au sim wounan magan ya Êwandam chaairau. Magbarm aig agjo tagam khuun Êwandam chaainkha nm khuunaujä agjo

i khōsi aju aai nūm. ⁶Jāgwi? Chi Aaijā khōsi naawaima; pod chi Aai appai daupiinaa chi chaain khōchkhaba aju aai khaba nūm. ⁷Jāga mag maadeu i chaainkha nūm khūnja khōsi nūm khap abarju? Chadcha ich Ēwandam-jā daupii naawai irua nem jaau sim ipierraar nem waauwaima. Mag i ipierraar wenūrrūmūn, i chaainjā daupii wai wenūrraju. ⁸Chadcha Ēwandam daupii nūm anūmūn irua nem jaau sim thum i ipierraar nūmu; mag irua maachig waipi jaau sim nem chan maadeu podbaju ayaam nem khabam. ⁹Thum maach chi Ēwandam chaainkha nūm khūnau chan pekaúg ӯduur dich deeba aajem, dich garmuata podpūphī aajeewai. ¹⁰Mag maadeu magūm pekau pod nūmūn, Jesús Ēwandam Iewaa ich Ēwandam dui āba sierrūm iek ӯkha wenūrrūm gaaimuata mag podpāijem.

Ēwandamau ich Chaai khaugpitarr

¹¹¿Pari jāga mag Jesús Ēwandam Iewaakha sim maadeu khaphū nū? Jesús por choo nūm aig ich Ēwandamaucha ӯgtharmua jaauwia pakuls gaai ya meemaa aawaijā agjo jaautarr aawaiima. Mag nūm dui ich Ēwandam Akhaar chadcha nem jaaujemuajā khaphū apiejem, Jesús chadcha Ēwandam Iewaakha sim. ¹²-¹³Aragan biek numí ich Chaai iche sim ӯrag ich iekcha ūrpijim ӯgtharmua: i por choo naawai maimua ya thōopuyaag pakuls gaai i wai naawaijā agjo ūrpijim.

Maimua īs ewag pawiajā ich ag iekpaita Ēwandam Akhaar maach thāar ee simuajā khaphū apiejem, i chadcha Ēwandam Iewaakha sim. ¹⁴Mūig eegarm khūnaujā maachig nem mag aawai maadeu ӯkhaajeewai ich Ēwandamaucha Jesús igwia ich Chaai a jaau sim charā wajapcha ӯkhaju aai nūm, ichdeuchata mag jaau siewai. ¹⁵Chadcha chi Ēwandam Iewaa iekta ӯkha simuan ich thāar ee khaphū sīsim, chadam iekta ichdeu ӯkhabarm. Mamū mag Jesús igwia ich Ēwandamaucha i Iewaa a jaau simjā ӯkhaba simuan warag ich Ēwandamta seunemeg phe sim, irua jaau sim ӯkhabam gaaimua. ¹⁶Mag irua maachig jaau sim iekhan, maach ich denkha auwia ich mag ich dui wenūrrapijuuta jaau sim; pari mag i denkhanaa i dui ich mag wenūrrajuun, āba ich Ēwandam Iewaa gaaimuapaiu. ¹⁷Magua chi Ēwandam Iewaata ich thāar ee au simūn īchab warreta iiu sīsiejem, i dui ich mag i denkha nūrraag. Pari chi Ēwandam Iewaata auba sim chan agtha i den khaba sim, i dui ich mag iiu nūrraag. Magūm khūn pod i dui ich mag nūrrabam.

Juanau ābmiecha oor wawitarr

¹⁴Keena, pāar Ēwandam Iewaa iek ӯkhaajem khūnagta mug ēsap phā deephi chirūm, ya pāar i denkha naawai chadcha pāach i dui ich mag wenūrraju khap amkhīir.

¹⁴ Maadeu khaphu num īchab, ich Ēwandamau khōsi simjo maadeu irig jeeuwain irua maach iek ūrb khaba ūurjem. ¹⁵ Mag ichig jeeuwai maach iek ūurjem khaphu naawai mag jeeubarmjā ya wai numjota khīrjuju aai num, chadcha irua deeb khaba deeju aawai.

¹⁶ Ābmua khāijā dich khaperau pekau wau sim oomun, i kōit Ēwandamag jeeuju aai sim; majā juau ogthom khīmie durr ich bar-puimkhīrjo Cristo ichaaur nem jaau nurraba sim khai mamu. Mag i kōit jeeumun, Ēwandamau iiupi auwia ich denkha auju, ich mag ich dui wai nurraag. Ēwandamau podba aawai khabam, pari pogkha ūrau pekau wau num irua chugpaaba aajem, mag amach barpuimkhīrjo Cristo iek khaphu numta juau ogthom i ichaaur nem jaau wenurraawai. Magum pekauta wau num kōit chan mua pārau jeeuju aai num aba chirum. Magum paran pārau parta jeeuju, ichiita Ēwandamau isegju aawai. ¹⁷Nem khaigbam thum pekaukha ober sim, pari magum Ēwandamau chugpaabapäiwai khīmie durr maju arrjā maba aajem.

¹⁸ Maadeu khaphu num, Ēwandamta ich Aaikha wai sim woun chan ich mag ich pekau ee nurraba aajem, ich Ēwandam Iewaauchata i thua wai siawai. Magua dosātaujā pod pekau ee thu aum iek i thu auba aajem. ¹⁹ Maadeu khaphu num, maach chadcha Ēwandam denkha num; pari khaphu num īchab, mag jēb gaai õor pom sii dosātauta ich jua eegar phe wai sim. ²⁰ Maadeu khaphu num īchab, Ēwandam Iewaa maach ee beewiata maachig khīrjug deechejim, Ēwandam chaarta wajapcha khap amkhīr. Mag gaaimuata maachin chadcha ich Ēwandam chaar duita wenurum, pari wajapcharan chi Iewaa Jesucristo duijā agjo naawai mamu. Mag Cristota Ēwandam chaar anaa maach ich mag iiupiejemu.

²¹ Chaaina, ābmiecha pārag jaaukhim: Jāg Ēwandam iek jaau num anumjā Ēwandam iek chaar khabamugta ee apiju ēkhaajem khuun dui khīr khaphu abat.

Magdam ajim pārag jaaum ig chirarr. Ayoo keena,

Juan

2 JUAN

Biek numiim ēsap Juanau phā deepuitarr

Khaíu phājī maimua khai atheeta phājī. Achamá maimua ābakhai biek thārjupam ich Juanau phātarr dui oowai bugthu khitheem, maimua ābpaim dui amach numpai iyuu nūmjota phā sim. Deeum khūun jaau simjo ichdeupai ich jaauwai iin “jooin” aajem (v. 1). Is nasi pawi oowai maadeu ajappai khaugba num khaígta deepuji. Pogha negoon den gaai oowai iglesiaag ajimjoo sim; mamu īchab oowai uthi āb Cristo gaaimua ich dui khodkha sierragta deepujiimjoojā sim. Maach athee chan mag ajap dawaa khaba siewai khaugba naab mamu, ich chi phātarr jooirau nem khaauga siejim, khai atheeta phā siejī.

Khan jawaagta phājī. Mug cartadam būthu khitab mamu Juanau nem iek theegta iekha sim, mag Ěwandam i gaai thūwi sīi parhoobam khīirjug jaau wenurrrarr gaaaimua chi uthka durrarr khūun khūgur auwi amachig paa auju īkha wenurrrarr khūun eugar. I iek jāgum khūunau Cristoou jaau pñatarr iek khabamta dich aig beewi jaauchewai dich di aigjā jēerpibaju aai sim aajem. Magum khūunag chan “Ūu pāar beejim” wa “Ūu petat” ajujā khaba sim anaabá. Mag nūrjeem khūunta maadeu dich aig jēerpinaa am ajapha trataawain dich paarmuata amau mag seukha nem jaau wenurrumjā dui jaaunaa amau nem khaigba wau wenurrumjā dui wau nūmjo sim anum (vs. 10-11).

Dich khapeen daupii wenurraju aai nūm

¹Mūn Juanau. Much chi jooirauchata pāar ich Ěwanda-maucha ich iglesiakha autarr khūun athee mug ēsap phā chirum, ag ee thum chi uthka durrum khūunag. Mua chadcha pāar khōsi chitum; wajapcharan much appaimua khaba, thum ar maachjo Ěwandam iek chaarta khaphu nūm khūnaujā agjo pāar khōsi nūm. ²Mua mag pāar khōsi chitum, Ěwandam iek chaar muchdeu uthka chirumta pāraujā uthka naawai; mag chadam iek maachdeu uthka nūmān mug atag

pawiajā ich mag maach thāar ee sierraju. ³Ēwandam chi Ayau maimua chi Iewaa Jesucristooujā pāar uu wai naapim khōsinaa pāar eeg oopim khōsi chirum dui īchab pāachdeu chadam iek uthka nūm gaaaimua khōinaa agdaujo dich khapeenjā kha khōsita wenurrapim khōsi chirum.

⁴Mu onee chirum keena, chadcha pāar ee āaur khūun ich Ěwandamau maachig wenurrapi jaau simjo amachdeu chadam iek uthkattar ipierraata wenurrum much daúa ootarr aawai. ⁵Isjā nawe pāachig jaautarr iekpaita deeu pñaba pārag, agdaujo dich khapeen kha khōsi aju aai nūm a

chirum. Mua pārag mag phā dee-pui chirum chan iek iiur khabam; mug iekhan warr pāachdeu ūrtarr iekpaiu. ⁶ Chadcha chi Œwandam khōsi simuan irua nem jaau sim thum i pierraata nem waaujem. Pari ūrcha irua maachig waupi jaau simun, ar nacha pāachig jaau num aig ūrtarrjo, agdaujo dich khapeen daupiita wenarrapi jaau simuu.

**Sii chikham
khūguurjem khūun**

⁷Jāg òor pom sii seukha pāar khūguraagpai Jesús chan woun chaar khabamta jāg narrajim a jaau num khūun khapan thūnaawai, muan pāragan warrgarwe mag pāachdeu ukhatarr iekta khīir eyaa api chirum, udūur pāach khūgurpimaugau. Chi jāg wenurrum khūunan sii chikham khūguurjem khūun anaa Cristo-jā oomapha num khūunau. ⁸Pāachdeu Œwandam iek ukhatarr gaai ubu wenurrum paar ugthar paawaijā irua deeju a sim thum chadcha aum khōsi num khai, khīir khaphūnaa òor sii jāg seukha narrjeem khūun iek oob ukhamiet. Pārau magba uduraata amag pāach khūgurpim chan irua mag nem deeju a simjā thumcha aubaju.

⁹Ābmua khāijā maach Por Jesucristo iekta bigaau sūnuaa

ag khāai wajapcharamta jawaag awia i iek khabamta jaau nūrrūnum, magan Œwandam i dui khaba sim. Mamū Cristoou jaau pharr iek ichdeu ukhatarrta ogdūba ukha simun chadau ich Œwandam chi Aai dui chi Iewajā i dui num. ¹⁰Ābmua khāijā pāach di aig bee-wia Cristoou jaau pharr iek khabamta jaacheewai oob pāach di aig jēerpimiet, ni sii irig uu pu beejim wa uu pet khāijā amiet. ¹¹Chi mag nūrjeem khūunan saludaan num khūunan amau mag nem khaigba jaau numjā dui amach paarmua jaau numjota num, magum gaaimua warag òor okhoomkhīir.

Ābmiem salud

¹²Pārag nem jaauju pooma wai chirum; pari sii mug ēsap gaaipai chan mua jaauphibam. Magju khāai mūchchata pāar aar mawia pāar dui khīirchata iyuu am khōsi chirum, maach thumaa āba wajapcha onee aag.

¹³Maujā īchab pāarjo ich Œwandaucha jūr awia Cristo gaaimua pāar iglesia eem khūun dui khodkha durrum khūunau pārag salud deephi num.

Mugdam ajim pārag jaaum ig chirarr. Ayoo keena,

Juan

3 JUAN

Biek thārjupam ēsap Juanau phā deepūitarr

Khaíu phājī maimua khaíg deepääigta phājī. Chamug thārjupam carta-damjā īchab ich Juanau ich khapkhuun anaa ich khapeer Gayo aajerrag dee-pääigta phājim (v. 1). Mag hermanodaman ag perasom iglesia eem khuunau ajapha khaphu naajim aju ayaa sim.

Khan jawaag ajī. Biek numiim carta ichdeu phā deepääiwai ag gaai sii Cristo iek chaar khabamta parhoob nem jaau nūrjeem khuun chan örag amach aigjā jēerpiba jaauphi sim. Pari mug Gayoog deepūitarr gaai chan magba, ante jūrr maach peerduajem iekta jaau wenūrrum khuunan ajaphata amag recibiimkhīir warag am khīir oneeta iekha sim. Juan iekhōoin di chaaurmua wa do chaaurmua khājā ōordam dich aig beewai mag ajapha recibiipi nūmūn, mug Testamento liur gaai biek khapan chadcha ich magta aju aai nūm a sim (Mt. 10:40-42; Ro. 12:13; 1 Ti. 3:2; Tit. 1:8; 1 Pe. 4:9).

Gayo gaaimua Juan onee arr

¹ ¿Jāgpai chirú Gayo, khapeer wūjhuu? Mu ich jooi Juanau-ta pūrug mug ēsap phā deephi chirum, chadcha muchdeu pū khōsi chitaawai.

² Cristo gaaimua khodam, muan Ěwandamagta pū kōit jeeu khitaajem, jāg pūch Ěwandam dui uu chirumjo tagam nemdam waau-waijā wajaphata obeberkham dui pūch kha monakhata chitamkhīir.

³ Mu onee chirum chadcha, her-manonaan bee nūm khuunau jaauwai pū chadam iek gaaита ubu ogduba chiraajem a muchig jaau-che nūm ūrwia. ⁴ Muchdeu Cristo iek jaau chitum ūrwia ӯkhatarra gaaimua jāg much chaainjo khitheem khuun chadcharam iek gaai jaau sim ipierraan wenūrrum a ūurwaita chadcha mu onee chiraajem; deeu nem jaau nūm

ūurwai chan jāgcha mu onee aba chitum.

⁵ Hermano, pua chadcha Cristo gaaimua maach khodkha thūnum khuun duijā Ěwandamau waupim khōsi aajemjota aajem am dui; pari maagjem chan sii pūch khap-khuun aawai khaba, warpma Ěwandam iek jawaan bee nūm khuun duita pua mag wajapha aajem. ⁶ Mag amau mūrug pū jaaucheewai amau chi ӯkha durrum khuun khapan thūnum dakhīrta jaau naajim, jāga pua uu am khīir jāsenkhaji. Jākhūn wounaan deeu pūch aar weetwai Ěwandamau waapi jaau simjo amau nemdam ig nūm thumaa amag jūr deebā, amach dui warramkhīir. ⁷ Am jāg wenūrrumun, chadcha Cristo iek chaar jawaagta jāg wenūrrabahab; mag wenūrrumjā Ěwandam iek ӯkhaba nūm khuunag chan nem jeeuba

wenurrum. ⁸Magua maachdeuta jūr amau nem ig nūmājā khap aju aai nūm, mag amau nemdam ig nūm dee nūmuwa warag Ěwandam iek chaarta jaaumkhīir. Mag nūm aig maadeu warag Ěwandam iek ta maach paarmua aaidupi nūm.

**Ejemplo wajapham jaaunaa
ejemplo khaigbamjā jaautarr**

⁹Mua jam chi ăkha durrum khūnag ūrmkhīirta nawe măchdeu ēsap phā deepuitarr gaai jaauphīim, uu mag Cristo iek jaau wenurrum khūn pāach ee recibiimkhīir. Mamă magtarra Diotrefeeu, ichta thumaam khūn khāijā ūrpai am khōsi sīewai, irua mă iek asekasmapha sim.

¹⁰Ich jäg chitum athee, măchcha jam baarwai mua pāar dakhīir irig iekhaju; maumua mua ūrwai ichdeuta jäg mă eugarjā seukha chadam iek khabampa ūrag jaau nūrraajem aajem. Pari wajapcharan mag seukha simpaijā khaba, hermanonaan warpmua Ěwandam iek jawaan beewaijā ūor recibiiba simta bigaaum khūnau recibiim iigwajā ideu recibiipiba aajem anum. Mag nūm ee ābmua khāijā ūor recibiim mă mag hermanodam warre iglesia eemuajā jūrphipiejem aajem, mag warpmua berr recibiitarr kōit.

¹¹Hermano, oob pua ejemplo khaigbam chan au chitam; mag khāai exemplo wajaphamta athá. Pua khaphū sim, ar chi

nem khaigbam waaujem khūnan Ěwandamjā khaugba naawaita mag nem khaigba wau sierrjeem; pari nem wajapha wau nūm khūnan Ěwandam dui naawaita mag nem wajapha waaujem.

¹²Magta sim maach hermano Demetrio. Chadam iek ichdeu khaugtarr ipierr nem ajapha wau simuata ich iiucha jaau simjo merag chukhu khaphū api sim, ichdeu chadcha nem wajapha wau sim. Magua thum chi ăkha durrum khūnau i eugar wajapha jaaujem. Măchdeujā mag khaphū chiraawaita irua chadcha nem wajapha wau sim a chirum. Pua khaphū sim, mua chadcha nem jaau chitum.

Ābmiecharam salud

¹³Mua purug nem jaauju pooma wai chirum; pari măg ēsap gaai pod thum jaauphīibam.

¹⁴Măchdeun pă dui jopcha khīircha ooju khīrju chirum; maigta maach iyuh aju.

¹⁵Gayo, pă khōinaa chiramkhīir muan Ěwandamagta pă kōit jeeu chiraajem. Pă khaphkhūn mawaam khūnaujā purug salud deephi nūm; maagwai jūrr mă khaphkhūn păch aram khūnagjā agjo amachpierr mă salud jaaupet.

Mugdampai ajim purug jaaum ig chirarr. Ayoo kake,

Păch khaphūm, Juan

JUDAS

Judas ēsap deepuitarr

Khaíu phājī maimua chijā khūun atheeta phājī. Mug carta phātarr woun Judas a thūr siejim aajem. Ich mug Judas Santiago dui Jesús eeugpeen ajim anaabá, äd äbam khūun. Mug cartadamjā ichab, jooi Juanau ichdeu nacharam deepuitarrijo, iglesiapierr deepuphigmamua thumaam khūunag thūrmkhīirta Judaau deepuitjim aajem.

Khan jawaag ajī. Judas iek, warr irua mug cartadam phāju khīirjutarran, jāga Jesuu maach peerdu aaujē a jawaagta phāju khīirjubaadejim aajem. Mamu magtarrta ichdeu ūurwai, mag Ēwandam iek jaau nūm anūm khūunjā sii parhoob nem jaau nūmuia chikham khūgur wenūrrum a ūrbaawaita jūr chi ükha durrum khūunag amachdeu nacha ūrwi ükhatarr iek gaai ubu am-khīrta phājim anaabá. Irua chan ichjo hu ükha durrarr khūundam sii mag nūrrjee arr khūunau khūgurwi sii amachjo apimapha siejim (vs. 3-4). Magarrau mag nacha amachdeu ūrtarr iekhan chadau ich mag ogduba ükhanaa, amach paarmua jaaunaa, bigaum khūunagjā ich magta jaaupi jaauju aai nūngui ajim anūm (vs. 3,20; Gá. 1:6-9; 1 Ti. 1:19; 6:3,20-21; 2 Ti. 1:13-14).

Jāg Ēwandam iek jawaag chi machnaan anūmjā sii chikham khūgur wenūrrum khūunan amach jāg wenūrrum gaaimua Ēwandamau am gaai jerrba mas ab khaba mas aju khap amkhīr, warr amach parhoob wenūrrarr gaaimua Ēwandamau sii par daúa ooba arr khūun igwi, Judaau maachig ejemplodam jaau sim:

Israelnaan amach thāar theegau ukkanjā ukkanba arr (v. 5);

angelnaan Ēwandam chognaan arrta i ichaaur atarr (v. 6);

Sodomapien dui Gomorrapien parhoob amach òor khabam duipa thūnarr (v. 7);

Cainau ich euem thōotarr (v. 11);

Balaam sū phatkhon ganam khōchgau Ēwandam iek ūrba arr (v. 11);

maimua Coré ichta warm khūun khāijā ūrpai aju ēkhatarr (v. 11).

Salud

¹Mūn Judaau, Jesucristo chog; muchpaiu Santiago euem. Muata pārag mug ēsap phā chirum, pāar ar ich Ēwandamaujā khōsinaa ich iek ukkanjā ichdeucha thūr autarr khūun aawai Jesucristoou thāa wai siejem khūunag. ²Kee-na, mu salud athat. Muan Ēwandamagta pāar kōit jeeu chirum, ichdeuta durrcha pāar eeg oowia

pāach eejā khōinaa apinaa ich denjo warag dich khapeenjā kha khōsi apimkhīr.

Chad khabam iekta jaaujem khūun (2 Pe. 2:1-7)

³Keena, maach peerduajem iek maach thumaam khūunau äba wai nūm jawaagta mug ēsap phām khōchaaga chirajim; pari magtarrta jāg Ēwandam iek ukkanjā

nūm awi amach khaugbjupii awi hermanonaan chaar ee jäg seukha nūrrjee aawaita eeupemjo mug pārag phā deephi chirūm, pāachdeu ukha nūm iek isegba warag ag kōitta dich khapeen kōit jääu nūmjo dui ubu am dui iek thierrkha durrumua udūur pāach khūgur aupimaaugau. Jäg pārau ukha nūmta Êwandam iek charau, ar Jesuu ich i jaaumkhīir ichdeucha jür autarr khūunau nacha pāachig jaautarr. Jäg amau pārag jaautarran, parhoobam khūunau agjo i iek awi jaau nūm ukham ugua ajim.⁴ Pari jäg seukha nūrjeem khūunan õor khaigbam khūunau; jākhūun Êwandamau ich iek gaai jaau simjo jerrba khīmie durr barkhūiju khūun khabab. Maguata amau maach Por Jesucristo ichta äppai thumaam khūun khääijā ūrpai sīrrūmta igba, warag i isegnaa, Êwandam õor dui wajapha khitaawai amach chig abaju awi, sii amachdeu nem waum aigta waaujem.

⁵Mua khaphū chirūm, pārau meraa khaba nūm cha mua jawaagpam iek. Pari khīirjubat jägajī warrgarjā Êwandamau ich isegtarr khūun dui: Maach Por Êwandamau maach jooin israelnaan ichdeu Egiptopien jua eemua uu peerdu aujim. Pari magtarrjā ichdeu nem jaau sim ipierraah khaba arr khūunan israelnaan arr äba ichiita khechpūjim. ⁶Mai-mua agjo khīir eyaa abat īchab, jäga ich Êwandam chognaan ich Êwandam dūicha naajerrta ich khääi ūrpai aju ēkhatarra gaaimua ich chognaan arr äba ich aarmua

barkhūipūjī. Pāade khīirjubat ës am jäga nu: Êwandamau jūkhanaa khīchag ee am preso phe wai sim, ich maig oberaajā khaugba, ichdeu mug durr i agkham edta warag am khaibag wauwi ich mag wenūrraju jawaag. ⁷Khīir eyaa abat īchab jägajī Êwandamau Sodomapien dui, Gomorrapien dui maimua ag dakha deeum phobor nūnūid arr khūun dūijā agjo. Amau parhooba sii amach uuin khabam dūita amachdeu am aig anaa amach khamannaan apha-jā uuin dūimjo aajeejim. Amach mag thūnarr gaaimua Êwandamau sii chi phobor thum ag ee õor thūnarrpa warre orpūjim. Mag am ortarran, magum gaaimua jäga khīmie durrjā mag phobor ortarrjo õt uu wejom thōjā thōba sierrūm eeta ichdeu barkhūiju thumaam khūunag khap amkhīir ajim.

⁸Warrgarwe Êwandamau õor khaigbam khūun dui maaggjerr khaphū nūmta, jäg pārag seukha nem jaaujem khūunaun warag Êwandamauta amach khääipi auwia iek durag jaautarr wajapha khaphū nūm awia, warag amachdeupai amach morjā surkhaba ūrpinaa bigaum khūunjā ūrpiejem. Mag nūm dui īchab maach Por Êwandam chadcha jua theeg sīrrūmta serbiibag phenaa amachdeuta khapcha nūm awia, Êwandam chognaan wa mepeen awiajā ogkhaba jūur iekhaajem. ⁹Pari am khääi Êwandam chognaan por Arcángel Miguel aajemuajā, Moisés meeabaadeewai, i mor athee

mepeer dñi jürr chikham ipeer ahau khaawaijā bñurjā irig khaibajā iekhaba, sii warag “Puch mu dñi jág chirum paar nau Êwandamauta purug meeurrtau siuju-gui” ajim.¹⁰ Êwandam chogaujā khaigba iekhaba arrta, magju khääi sii jág seukha nem jaau nurrjeem khüunauta amachdeu nem khaugbam igwiapa khaigba iekhaajem. Maimua mag amau nem khaphu num anumjä sii nemchaain khiiрjugjopai numta mag khaphu num aajem. Mag khaphu num anumun sii wir aig amachdeupai amach khaibag wau numjo numta mag num.

¹¹ ;Eh, apdurr jág nurrjeem khüun! Jágum khüunanan Caínjo dich khapeen oomaphanaa amach daar nem wajapha waauwaijā khöchkhabata sierrjeem. Jágum khüunanan ichab Balaamjo sii phatkhon ganam khöchgaupaita jág nurrjeem; magnaa amachta warrgar woun Coré aajerrjo chi porkham khöchkhataarr paarjä ich igar narr khüunpa Êwandamau warre khechphitarrjo amjä agjo khechpuiju ich Êwandamau. ¹² Jágum khüunanan Cristo maach köt meetarr khiiр eyaa aag biirdunaa pär dñi äba thach khoowaijā, atcha thach pom wai-beenaa dodojo pomjä waibeenaa num gaaimua sii pär khiiр naau-piejem, mag waibeenaa khoo-waijā warm khüun dakhiiр jürr amachta atchapai aawai. Jágum khüunau chan bigaaum khüun-damjä khiiрjuba sii amachpaita

khiiрju sisiidum. Jág chadam ieko nem jaau wenurrum khüunanan par noseg chebamta sii edjä noseg chejujo thünarr phuu aaisir-bapäaiwai cheba sii õor khüguur-jemjota sisiidum. Jágum khüunanan ichab nemjir bñurjä cheba aajem-jota sisiidum, amau nem jaau num ûrwia õrau bñurjä khiiрjug waja-phamjä auba naawai. Amach mag sisiidum gaaimua ya biek numí khechwia numjota num, amach khaibag ee ich mag thaabatarr gaaimua maimua Cristo iekjä isegwi i ichaaurta nem jaau num gaaimua. Maigta ya pa chi khaarpa jéunaa orbapheimjo aju Êwandamau am dñi. ¹³ Jágum khüunau chan nem wajapha wau-ba sii maach dawag khabam nem aphata waaujem. Mag amau nem wau num khiiрjuawai chan sii do igaau nem maach inaam thüuba thünümjota sisiidum. Jágum khüunanan ichab ar sii phidag phug mawia khichag ee chukkhu aadeejemjota sisiidum, amau nem jaau num gaaimua bñurjä õrau nem wajapham khaugba aajeewai. Amach nem khaigba wau num gaaimua amjä ich jägta Êwandamau am khichag ee puib khaba puiju, ich mam naam iek nüsimm-khiiр. ¹⁴ Ich jág khaigba seukha nem jaau nurrjee aju khüun ig-wiata ichab Êwandam i jaaumie Enoc aajerraujä warrgarwe Adán omparr aigmua agtha õor pomcha khaba nuwe ya ichdeu oo wai simjo magju khaphu mug phä puajim aajem:

“Mua maach Por Êwandam oojimgui” ajim anum “ich

chognaan pooma thūnūm
dui urum.

¹⁵ Mag urumun õor thum
khaigbam khūnag
amachdeu nem khaibag
waunaa
parhooba ich igwia iparii
iekhaajerr paarjā am
khaibag wauju jawaanta
urumgui” ajim anum.

Magta iekhajim aajem jooi Enoc aajerrau. ¹⁶ Maguata jäg seukha nem jaau nūm khūnan amach khaigba aawaijā sii khīu jūmba warag deeum khūn gaai thūwia chikham gaaimuata jäg nūm aajerram; jägum khūnau chan amachdeu nem oowaijā sii par daúa ooba warre athuuchata jauppūmaajem. Mag äba amachdeu nem khōsimpaita wau nūm gaaimua amachpai uu ajuuta khīirju sierrjeem. Amachpaita tho iekha sierrjeem; maimua chikham tho iekhaawajā mag iekhabarm gaaimua jūrr amach dui wajapha amkhīrpaita mag iekha sierrjeem.

**Chi ukkan durrum
khūn wawitarr**

¹⁷ Khīir eyaa abat keena, ar maach Por Jesucristoou doce ichdeucha jür autarr khūnau pāachig jaautarr iek. ¹⁸ Amau pārag magjierram: “Keena, ya Ēwandamau maach i agkhaju gayaa paawai sii õor amach khōchagpierra nem waum khōchkhanaa chi ukkan durrum khūnjā wau iekhaa neeme sīsid aju” a jaaujierram pārag. ¹⁹ Magtarr aawai chadcha merag chukkhu sīsidum, ar pāar ee

seukha wenūrraajem khūnau chan būrjā Ēwandam Akhaar chukhu aawaita mag amachdeu nem waum aig waunaa õor o äba thūnarrijā warag aaidubapūim.

²⁰ Hermanonaan, pari pārau ukkanhatarr iek ich Ēwandamauta khaugpitarr aawai būrjā mug eegarm khīirjugjo khaba sim. Magua muan pāragan ag iek gaaita pāach khapeenjā agdaujo bāaupiju ēkhabat a chirūm. Pāach Ēwandamag jeeuwajā ich Ēwandam Akharau jeeupi simjota jeeubat. ²¹ Ēwandamau pāach khōsi sim khap nem wajapha wau nūm gaaimua ich jäg pāach daupiita phe wai nūrrapibat irig. Mag nūmuäba deeu maach Por Jesucristo beeju edta nūbat; mag ich pierrwaita maach dau aug khaugwi ichjo ich mag tag meejā meeba ich dui phe wai sīsiju.

²² Ar seukha nem jaau nūm khūnau deeum iekta jaau nūm ūrwia maach Ēwandam iek chaarta warag ukkanaju khaugba aadephūm khūn dau aug khaug paraanaa warag amag Ēwandam iek chaarta phūrba jaaunaat, ūwaii ukhamkhīir. ²³ Maimua ar warre parhoobam iekta ukkan nūm gaaimua ya öt uu thūnūm eeta dūrbaagpamjo nūm khūnjā, okhoom iekcha okhooju nawe, am khaigper athat, Ēwandam iek chaarta jaau nūmuä. Pari warm khūn ar athuucha nūm khūnjā agjo dau ee aug khaug paraa abat; mag am dau aug khaug naab mamu, am dui khīir khaphūnaa amau nem waaujemjā put sor memerkhomjo warre isegbat.

Jākhūnan amach parhooba
pekau wau nūm gaaimua khajūa-
pata sīi agua phuur sīsidūmjo
sīsidūm.

**Ãbmiecha Êwandum
tho iekhatarr**

²⁴Pari pāar chadcha maach
Êwandum ābpai khitūm den aa-
wai oob khīrjumiet. Ichdeuta
maach Por Jesucristo gaaimua
maach peerdū auwia, ich jua thee-
gauta maach pekau ee burrpiba

thūanaa, maach i agkham edjā
oneeta būurjā pekau chukhu phe
auju, ich mag ich duí naamkhīr.
²⁵Mag Êwandumta warrrgarwejā
thumaam khūn khāai chi wajap-
charam anaa chi ūrūcharamū;
ichpaita mug atagjā chi jua thierr
anaa ich mag iek theegjā sierraju.

Mugdam ajim pārag jaaum ig
chirarr. Ayoo keena,

Judas

EL APOCALIPSIS

Juan khāitarr

Juanau mug ich khāitarr ūrag jawaag phāawai ya jooiraa khitajim aajem. Ich mag jaar īchab Jesús igar ukkan durrum khūun oomaugau ūrāu am īudeejā ēkhanaa, cárcel deg puinaa wajappha dau aug waupiejeejim aajem. Ēwandamau oowai mag ich chaain wajap dau aug wau durrum oobaawaita jooi Juan khāapi aujim anaabá, mag khāapi athamua nem thum thūnūmūn ichdeuta khap aajeewai mag ich chaain dau aphūt api nūm khūun dūijā ichdeutu khap aju jawaag.

Magta chadcha Juanau Ēwandamau ich khāipināa ichig oopitarr thumaa phājim aajem, chi ukkan durrum khūundam warag khīir onee amkhīir; mag nūm dui īchab ich Cristojā ūwai deeu beewi ūor ich dau na khaigba aajerr khūun thum theernaa isegju khap amkhīir. Juanaun ich paarmua ya chi ukkan durrum khūunag Cristoou magju khap apināa, mug jēb gaai phithurg au wenurrawiajā, warag magūmājā igba Cristo dūita ogdūba ubū wenurrapim khōchgauta mug ēsap phājim aajem.

Juanau ichdeutu nem oomatarr īgkhamam ūurwai, chadcha maach dauderra aju aai sim, dichdeuta ootarr akihi. Pari maagwai chi ukkan narr khūunau khaphū naajim anaabá, Ēwandamau mug durr khaigba aju jaau sim. Juanau ich daúachata oojim aajem, Ēwandamau mug durr i agkhabarm ed jāga irua ūor gaai jua khūaba deeju. Ēwandamau magta irig nem khīir pogkhe oopimajim anaabá, thum ichdeutu ootarrjoo jaaumamkhīir. Pari chi Ēwandam iek ukkanba nūm khūunau chan par Juanau mag ichdeutu ootarrjo wajapha ēsap gaai phātarr thūurjerrā khaugba aajeejim anaabá.

Ya is ewag paawai Juan khāitarr igwia ūrāu amach khīirjupierr jaaujem. Pari Ēwandamau thumaam khūunag ūrcha khaphū apim khōsi simūn mugau: Mug nuu awia degolp Ēwandamau Jesucristo dūimua amach kha ukhur arr khūun thum warre sii ichdeuta podphūwia ichta ūrpai sīsiju. Mag edan chi mepeerpata Ēwandamau sii eeg būuu bichthugbaademjota aju anaabá. Pari magtarr khur ar i iek ukkanba ogdūba ich mag durrari khūunan ich dui ich mag wenurramkhīir, ūgthar phe arrwia ich mag ich dui phe wai sīsiju aajem.

1 ¹Mūn Juanau, Jesucristo chog. Muata pārag mūch-deutu ootarr jaaum ig chirūm. Mug mua jawaagpam iekhan ich Ēwandamaucha Jesucristoog jaa-tarrai. Mag ichig jaaubaawaita mu khāapi auwi mūrūg jaauijim, jūrr mua ich iek ukkan durrum khūunag jaaumkhīir. Mug iek thum ich jaaubarmjo chadcha

jopcha aju khap amkhīir, Jesucristoou ich chog ab ūgthar ich dui sījemugta jaaujim, mag mu khāapi atham ee jūrr magua mūrūg jaaumkhīir. ²Magbaawaita Ēwandamau Jesucristo dūimua mūchig oopināa mūchig ūrpitarr-pa thumaa phā chirūm. ³Chi mug mua phābarm ēsap thūr sim woun onee aju; maimua onee ajurau

īchab mūg ich iek phā sim gaai Ēwandamau nem thum ichdeu jaau sim iek ābmua thūrmam ūrwia ag gaai jaau simjo i ipierraan wenurram khūn. Ya chadcha thum mūg ēsap gaai ichdeu jaau simjo obeberg maju dakkha pamam.

**Phobor siete narr ee
iglesiapierr Juanau ēsap
phānaa aaidutarr**

4-5 Muun Juanau. Muata mūg ēsap phā deephi chirum Asia durr phobor siete nūm ee Ēwandam iek ukha nūm khūnag. Mua pāar kōit jeeu chirum, ichta warrgarwe ich mag sierranaa mūg atagjā ich mag sierraju igwia, ich khu juupjem khīrphee ich Ēwandam Akhaar sierrum igwia, maimua Jesucristo chadam iek chaarcha jaauchetarr igwiajā jeeu chirum, pāar dau ee aug khaug paraanaa pāar uu wai nūm dui īchab pāar khōinaa wai wenurramkhīir. Mag Cristota meeba arrjo nacha iiu phiiduwia mūg reinaan thunum khāijā iek theeg ūrcha sierrum. Ich ag Cristota maach daupigau udūraa ich thōopijim. Magbarmua maach khaibag chugpaapuwiwa 6ich Aai anaa ich Ēwandam athee maachta phadnaankha aujim, ich dui agdaujo iek thethe wenurramkhīir. Irigta āba thumaam khūnau, "Ich appaita āba Ēwandam chaarkha sierrum" a iekhanaa, "Ichdeupaita warrgarwejā nem thum khaphūnaa mūg atagjā khaphū sierraju; maata maach Ēwandamau" a tho iekhaju aai nūm.

7 Cristo, Ēwandam Iewaa, edjā baug ee urum thumaam khūnau amach daúa ooju, i thōotarr khūnauupa.

Magbaawai durrpierram khūnau amach dajuā merag phewi, jūrr amach gaai mas aju khap, i okgau icharaucha bīejurau.

Magju anum chan seukhaawai khabam.

8 Ich Ēwandamauta ich igwia, "Mūchpaita nacharam ēsapdau Ajonaa chi ābmiecharam Zetajo chitum" a iekhaajem, ich warrgarwejā ich mag sierrawi mūg atagjā ich mag sierraju Jooirau. Ichdeu mag sim aawai oob khīrjumiet. Icba Ēwandamau, thumaam khūn Por; i athee chan phithurm nem chukhum.

**Khāapi athamua maach
Por Jesucristo ootarr**

9 Muun pāach khod ar Jesús iek gaaimua pāachjo phithurg au puurba khitaajemuata pārag mūg ēsap phā deephi chirum. Mag phithurg aaujeeb mamū, ich Jesucristoouta magum āwataaggā juapá deejeeawai, magumjā igba, phithurg jēedū khitumua i aar barwi i khīr wajaug oo wai chitaju. Ēwandam iek jaau chitum dui Jesuu nem wau nūrrarr mūch daúacha oojerrta jaau chitum gaaimua, mau dojār phūram Patmos anum gaai preso chirum. 10 Mag mu preso chirumta biek āb domighed ich Ēwandam Akhaar ta mu gaai phēs aicheewai, mu dau eerthug athamjo abarm ee,

trompeta iekjota nem jēbag mū eugarmua mūrūg iekhachewia,
 11 “Nau mua puchig nem oopibarm thumaa ēsap gaai phānaa Asia durr phobor siete nūm ee mū iek ukha nūm khūun aar deebapči” ajim: “Efesopienag, Esmirnapienag, Pérgamopienag, Tiatirapienag, Sardipienag, Filadelfiapienag maimua Laodiceapienagjā agjo.”

12 Muchig mag iekhabaichem khap aag awi mua ewag phāurbanaa oowai, lámpara bū ausiiujemta phīr den phurii khitheem ābam aig siete nūm oojim. 13 Maimua mag lámpara siete nūm jārr mua oowai, woun āb ich Jooi Iewaa Jesujoo simta ichkhaarjā araa correerjo phīr den phuu khitumua āi jūnaa khajūa bū duurga khīeb bū khādau aar jūa dūnum oojim. 14 Mag simun khīrjug khaauga sierraawai sīi lanjota pordam bāpphā khitajim, ich khīrjug khaugau. Maagwai ich daúapai nem thum khaphū aajeewai, i dau oowain sīi ūtdaujota uujēer uujēer uujēer sīsid ajim. 15 I bū, sīi nem inag ūtdau ee būtupinaa wau simjo nem theega sīejim, bronzejo. Mag nem theeg sīewai sīi uhbu oodūnaajim, būtūrjā burru khaba. Mag i bū bronzejo sīewai sīi phuu khitajim. Mag sim iekha sim ūrwai, ichta thumaam khūun khāai iek theeg sierraawai, sīi phūasdua dapagta do igaaau jurrdūbaichem iekjo sīejim, i iek. 16 Mag simua ich juachaar gar phīdag siete wai dūnaajim; ich i ee spaar khēu mii khitum phōpā garm magwe dee khitumjā wai sīejim, agua ich

oomapham khūunag būtūrjā ich juu jūmpiba aag. Maimua i khīr oowain sīi edau pechagkham ee nem phuum oo nūmjota maach dau perpermjo sīejim, pod i dai khīrcha eerpaju khaba.

Magta mūrūg mūch daúacha maach Por Jesucristoou ich oopijim.

17 Mag oobarmūn mūn sīi chi meemjota thābepjā chukhu i bukhūr buju aimajim. Mamū magbaawai ichdeu mū gaai purnaa, “Oob jāphierram” ajim. “Muchta nem thum ompaaju na-we chirajim; mūg durr thum owiajā muchta ich mag chirsiju khabahab” ajim mūrūg. 18 “Much-pai khabahab” ajim, “ar meewi deeu iiu phiidutarr; magtarr cha agtha iiu chirum, mūg atagjā ich mag iiu chitum iekhau. Much-deuta khap chirumgui” ajim, “jāagwaichata ūor meejiu, maimua mag meewaijā chījā khūunta khīmie durr wetju” a iekhamajim mūrūg. 19 Maimua mūrūg, “Cha puchdeu nem oobarm dai nau puchig oopibarmpa ēsap gaai thumaa phā ūsubā” ajim, “mūug-wai nem in thūnum, maimua mūgtarr khurjā nem obeberg maju thum phā ūsubā” ajim. 20 Maimua mūrūg, “Pua khaphū chirū” ajim “khani jaau sī ar mua mūch juachaar gar phīdag siete wai chirarr, maimua lámpara ausiiujemjā phīr den siete wai chirarr?” Magnaa ichdeupai, “Ar phīdag siete narr, jā mag siete iglesia nūm ee agjo pastornaan siete nūm khūunta jaau simgui” ajim. “Maagwai mag chi lámpara

ausiiujem agjo siete narr, jākhūn Asia durr mag iglesia siete nūnta jaau simgui” a jaaujim mūrug ich Cristooucha.

Asia durr phobor siete narr ee iglesiapierr iek jaaupuitarr

2 Mag mūchig Asia durr mag iglesia siete nūm eem pastor-naanag amachpierr ēsap phānaa aaidūpi jaautarr aawai mūkhūn ēsap pāar atheyau:

1. Efeso phobor eem pastorrug iek jaaupuitarr

¹Efeso phobor eem pastor:

Maach Por Jesucristoouta ichimeerba jaaupitarr aawai muata purug mug ēsap phā chirūm. Mamū chi iekhan ich chi iglesia siete nūmpiperr nūrranaa ich juachaar garmua pāar chi pastor-naan siete nūmjā burrpiba wai sījemuata purug ich imeerba mug ēsap phā deepipiijim. Magtarr aawai purug jaaukhim, chamá pū atheem iek purug jaaupitarrau:

²I iek pua nem wau sim thumaa irua khaphū chirūm aajem. Irua khaphū chirūm aajem, pū phidag chadcha nem theeg sim, mamū pua magumjā igba ich mag juajeeuba phidkha khitaajem. Puch khapeenau nem khaigba waauwaijā pua sīi khīuu āwatba aajemjā irua khapphū chirūm aajem. Ar amach iiupai amta ūwandamau ich i jaaumkhīir jūr aujim aajem khūn seu pūr awaagjā am dūi jaau nūmjo par iekhaupai juapā chach oowia chadcha am seu-nemeg pūr autarrjā irua khaphū

chirūm aajem. ³I iek pū chadcha i gaaimua phithur khitaajem aajem. Mamū magumjā pū khīir būn aa khaugba ni khajewaajā khaugba phidkha khitaajem aajem. ⁴Pū mag khitab mamū, i iek irua warr pū puch sierrjo ooba chirūm aajem. ¿Khan jāgwi pua jāg warramjocha i khōchkhaba si? a sim ichdeu. ⁵Magua irua purug, khīir eyaa abā a sim; i iek warr pū jāg khaba sīejim aajem. Åsie ewag puch khaibag khīirju-wia iseg jeeubá, warr puchdeu i khōsi ajerrjo i khōsi aag. Mamū pua magbamūn, pū aar mawia i iek irua warre pū iglesia lámpara sorjo isegphiju aajem, tag igba aag. ⁶Mamū jāg irua Nicolás igar nūm khūnau nem jaau wenūrrūm ichdeujā khōchkhaba simjo puajā am igar khaba sīewai uu sim aajem. Pua jāg sim aig i iek ichjā pū igar chirūm aajem.

⁷Magnaa ichdeupai, “Ar chi jūg ūrūu nūm khūnau ūwandam Akharau mūkhūn iglesiaag nem jaau sim ūrbat” a sim. Ar phithurg au wenūrawiajā ich mag i khōsi wenūrrūm khūnan ūgħtar ich ūwandam duċċha wenūrraju aajem. Makħħūnag irua ūwandam nemjīir gayam nemjō jōpiju aajem, oor ich mag iu wenūrapiejem nemjō.

2. Esmirna phobor eem pastorrug iek jaaupuitarr

⁸Esmirna phobor eem pastor:

Maach Por Jesucristoouta ichimeerba jaaupitarr aawai muata purug mug ēsap phā chirūm. Mamū chi iekhan ich chi

Nacharam anaa chi Ābmiecharam aajemuata pūrūg ich imeerba mūg ēsap phā deephiijim; ajapcharan ar meewi deeu iiu phiidutarrauma. Magtarr aawai pūrūg jaaukhim, chamú pū atheem iek pūrūg jaaupitarrau:

⁹I iek pua nem wau sim thum khaphūnaa, pū wajappha i gaai-mua phithurg au khitaajemjā irua khaphū chirūm aajem. I iek irua khaphū chirūm aa-jem, pūn chadcha dau aphūn khitūm. Mamū ūgtharin pūn nem wajapham paraam aajem. Ar amach iiupain amta judionaan aawai Ēwandam chaainau aa-jem khūnau pū eugar parhooba iekhaajemjā īchab irua khaphū chirūm aajem. Mamū pūrūg am iek asekaspiba sim. Jākhūnan sīi dosāt igar naawaita jāg thūnūm anaabá. ¹⁰I iek pūch dau aphūn ajujā oob ogkham aajem. Chadcha pāar Ēwandam dūi ubū nūm khap aag awi pāar eem ãaur khūn dosātau cárcel degjā dubphimaju anaabá. Maagwai tagam khūn ēudeejā ēkhawi durrcha phithurg aupiju aajem. Pari magūmjā igba ich dūita ich mag ubū naapi sim. Mag wenurruun, ūgthar pa-wiajā ich mag pāar i dūi nhisiju aajem.

¹¹Magnaa ichdeupai, “Ar jūg ūrūn nūm khūnau Ēwandam Akharau mukhūn iglesiaag jaau sim ūrbat” a sim. Ar ogkhaba uu magūm thum ãwatphi nūm khūnan, warm khūn khīmie durr wet thūnūm daar, Ēwandamau jūrr ich aarta phe auju aajem.

3. Pérgamo phobor eem pastorrag iek jaaupūitarr

¹²Pérgamo phobor eem pastor: Maach Por Jesucristoouta ich imeerba jaaupitarr aawai muata pūrūgjā mūg ēsap phā chirūm. Mamū chi iekhan mag ich i ee espaar khēu mii khitūm phōpā garm magwe dee khitūm wai sīejemuata pūrūg ich imeerba mūg ēsap gaai mūg jaaupūpijim. Magtarr aawai pūrūg jaaukhim, chamú pū atheem iek pūrūg jaaupitarrau:

¹³I iek pua nem waaujem thumaa irua khaphū chirūm aa-jem. Pū sim phobor dosāt phobor anaabá. Mamū irua khaphū chirūm aajem, magūm ãba pua ich kha ogdūba khitūm. Irua khaphū chirūm aajem, ar Antipas khararrau ich daúacha oowia ich iek jaau khitūm athee chi dosāt igar thūnarr khūnau i thōo nūm jaarjā, pua ãsie pūchdeu ich iek ūkhatarrjā isegba chadcha īsjā agtha ich mag ich kha ogdūba khitūm. ¹⁴Mamū magūm ãba, i iek pū khaigba simjā irua oo chirūm aajem. Maguata pua Balalaam igar nūm khūnagjā iekhaba sīi oo wai sim anaabá. Ich jāg Balalamau ajim anaabá, deeum woun Balac ajerrag israelnaanag nem khaigba waipi jaaujerr. Ich jāgua ajim anaabá, ar amach juu wau-tarrta ēwandamkha wai nūmug jewaag ag khīrphee nemchaain thorrphe wai narr nemek modjā khopi jaaunaa īchab parhooba dich òor khabam dūijā khapes aju aai nūm a jaautarr. Pua mag

khaphh simta mag Balaam igar num khuunag büurja iekhaba sim aajem.¹⁵ Mamu i iek mag appaija khaba, puch iglesia ee Nicolaitanaan igar num khuunja jürwerp-puiba, pua sii oo wai sim anaaba. Nicolaitanaanau nem jaau num chan irua khochkhaba chitum aajem.¹⁶ Magua irua purug, “Äsie ewag puch khaibag khüirjuwia Éwandamag iseg jeeuba” a sim. Magbaju atheist, pu aar mawia ich i eem esparaupai warag pääch duipata werbuimaju jaau sim.

¹⁷Magnaa ichdeupai, “Ar jüg ürru num khuunnau Éwandam Akharau mukhuun iglesiaag jaau sim ürbat” a sim. Ar oghaba uu magum thum äwatbapuimug, üg-thar pawiaja mug jëb gaaim nem khoojem khüir khabamta khopinaa mokdaudam bäpha khitum gaai thür iiur phä khitumja ichdeucha deeju aajem. Mag thür chan bigaum khuunnau khaugba, äba chi athamuapaita khaphh aju aajem.

4. Tiatira phobor eem pastorrag iek jaaupuitarr

¹⁸Tiatira phobor eem pastor:

Maach Por Jesucristoouta ich imeerba jaaupitarr aawai muata purug mug ë sap phä chirum. Mamu chi iekhan Éwandam Iewaa ar dau sii ötdau uu thuunum-jonaa buja sii broncejo phuunaa bupa theeg sierrumuata purug mug iek jaaupripijim. Magtarr aawai chamä pu atheist iek jaaupitarrau:

¹⁹I iek irua khaphh chirum aajem pua nem wau sim. I iek pua

öor kha khosinaa puchdeu ich iek ukhatterja chadcha isegba ogduba ukha sim aajem. Pua nem waauwaja khüir thüu waaujem aajem, waumaphamja aba. Mai-mua i iek is pua warram khääija ürcha nem wau sim aajem, mai-muaja wajapcha.²⁰Mamu par pu mag sim äba, pu jaauju paraa sim aajem: Pua uduraata Jezabelag i chaain khügurpi sim aajem. Jägw*i*? Ichdeupai iita Éwandam i jaaumie awi uduraa dich öor khabam duija khapes aju aai num a jaaupinaa ichab Éwandam chaar khabamug jewaag nemek mod wai narrja khopi jaau simja büurja irig iekhaba uduraa mag jaaupiewaima.²¹Í jäg simun irua sii oo chirum aajem, chi Jezabelau jäg nem khaigba wau sim thumaa äsie ewag khüirjuwia magum khaibag ichig chugpaapi jeeumkhüir. Mamu magumta jeeu-jooopaija khaba, ni jäg sii em-khooin parhoobam dui sierrumja ich juu phaba, ich agtha sierrum anum.²²Ürba, mua purug jaau-khim: Jooirau jaauwai ich jäg ürru gaaimua warre wajap i dau aug waupiju aajem; maimua ar irua nem jaau sim igarnaa i dui khapes arr khuunja amach khaibag iseg jeeuwia ich igar theerbabamun, ichab irua amja wajap dau aug auwi am okhüir-jug pooma ich agjo apiju aajem.²³I chaainja warre khechpuiju anaaba. Mag oobaawaita thum iglesia nunuidum eem khuunnau khakhapdo aju anaaba, ichdeuta chadcha öor thumaam khuun thääar khaphunaa am khüirjugja

khaphu chitum. I iek òrau khaphu aju aajem ïchab, amachdeu nem waumarrpierr ichdeuta am dujjä amachdeu aajerrjo aju. ²⁴Mamü i iek päär ar dosät iekta òrau amachdeupain chadcharam iek awi agug ee thunarr khüun igar būurjä wetba arr khüunag chan irua tag atcha nem waipi jaabam aajem. ²⁵Mamü ichiita ich deeu mug jëb gaai pääch awaan bee nüm ora, päächdeu ich iek ürwia ukhatarran warag ogduba ich jäg ukhapi sim. ²⁶Ar ewag wetba warag amachdeuta magum thum äwatphiwi ichdeu nem jaau simpai wau wenurrum khüunag irua ich jäg ich Ayau ichjä iek theeg apitarrjo amjä iek theeg apiju aajem, ich dui äba mug durr gaai öor thum thunum porkhamkhiir. ²⁷Mag amachta chi pornoankha nüisiewai, amauta mug jëb gayam khüun dui nem juu theeg amach garmuata thür thorrbar sñubarmjo dajëk wai nüisiju anaabá. ²⁸I iek ar chi mag nüm khüunag irua ïchab amag edpherr garm phidagjä deeju aajem; ajapcharan ichpaita am denkhapi auju anaabá.

²⁹Magnaa ichdeupai, “Ar jüg üruu nüm khüunau Ëwandam Akharau mukhüun iglesiaag jaau sim ürbat” a sim.

5. Sardis phobor eem pastorrag iek jaauphitar

3 ¹Sardis phobor eem pastor: Maach Por Jesucristoousta ich imeerba jaaupitarr aawai muata phüug mug ësap phä chirum. Mamü chi iekhan ar Ëwandam Akhaar ich gaai wai

sienaa phidagjä siete wai sié-jemuata phüug ich imeerba mug iek jaauphijim. Magtarr aawai chamá pü atheem iek phüug jaaupitarrau:

I iek phüun chadcha thürphoo sim aajem, Ëwandam i jewaag. Mamü mag simun phüun püch pekau eepai sii chi thomjo simta jäg sim anaabá. ²Ichdeu pü mag sim oo siawai phüug “Khïir ubu abá” a sim; “maimua ar ukha durrum anumta kha thüu khitheem khüunjä khïir onee apibá” a sim. Magbamü jähkhuunjä warag eeg pawia khechju anaabá. I iek irua oowai pua nem wau sim Ëwandamau oowaijä uu khaba sim aajem. ³Ar nacha püchdeu ürwia ukhatarr iekta khïirjunaa, püchdeu khaigba arr Ëwandamag chugpaapi jeeunaa, deeu i dui ubu abá. I iek pua magbaju atheisten, nem jïgkhaajem khüun sii degolp nem jïgkhaimaajemjo, öor barbajojoo sierr ee degolp pü aar barwi pü gaai mas deeju aajem. ⁴Mag naab mamü jäig Sardiim iglesia ee uu agtha nüm aajem, äaur khüun üduur pekaúg amach ürpapiba durrum khüun. Makhüunta khajüa bähä jüanaa i dui wenurraju anaabá, am amachdeu ich ipierr wajapha arr gaaimua chadcha mag wenurraju aai naawai. ⁵Ar ogkhaba uu magum thum äwatphi nüm khüungan irua khajüa bähämata jüapiju aajem. I iek magum khüun thür chan irua ich aar auju khüun thür phäajem ag ësap gaaimua borraapüibam aajem. Magju khääi warre irua ich Aai dakhïir

maimua ich chognaan dakhīrjā, “Chamū khūnan mū deneu” a jaauju aajem.

⁶Magnaa ichdeupai, “Ar jūg ūruū nūm khūnan Ēwandum Akharau mukhūn iglesiaag jaau sim ūrbat” a sim.

6. Filadelfia phobor eem pastorrug iek jaaupitarr

⁷Filadelfia phobor eem pastor: Maach Por Jesucristoouta ichimeerba jaaupitarr aawai muata pūrug mug ēsap phā chirūm. Mamū chi iekhan Cristo iekhau, ar ichta būurjā pekau chukhunaa seu chukhu khitūm iek. Ichdeuta warr rey David khararr yabmejā wai chirūm aajem. Iruata mag yabmeeu puertdi weeu sīubarm chan ni äbmuajā pod phāar aubam aajem; wa iruata warag khāijā phāar sīubarm chan äbmuajā pod weeu aubam aajem. Ich mag sierrūmuata pūrug ich iek jaaupipitarr aawai pūrug jaaukhim:

⁸I iek pua nem wau simjā irua thumaa khaphū chirūm aajem. Irua khaphū chirūm aajem, chadcha pū chan magcha nem juu theeg khaba khitūm; mamū magūm äba, pua i ipierraan khitaajem aajem. Pua äsie i igwi, “Mua chan tag i iek ukhabamjā” aba, ich mag ogdūba ukha khitūm aajem. Puch mag khitūm gaaimua irua pū na puertdi weeu wai chirūm aajem, ich iek jaauju ayaa amkhīr. Mag puertdi chan ni äbmuajā pod phāar aubam aajem. ⁹Ar dosāt igarnaa judionaanjā khaba nūmta nem seunem amach

iupain amta judionaan aawai Ēwandum chaainau a nūrrjee aajem khūnag, irua ajués pū khūrpheeta jīepor phōbkhapiju aajem, ichdeu chadcha pū khōsi chirūm amag khap amkhīr. ¹⁰Puchdeu irua jaautarr ipierraanaa būurjā juu ūyaajā khaugba khitaajeewai irua pū thaā wai chitaju aajem. Ichdeuta mag pū thaā wai chirūm chan mug jēb gaaim khūn thum Ēwandomaau chachwi okhīrjug pooma thūnūm jaarjā pū warm khūnjo khabaju anaabā, ichdeuta pū thaā wai siewai. ¹¹In jopcha beeju aajem. Puchdeu i iek ukhatarr ich jāg ukha chirūmjo, ich jāg wajapha ukhapi sim, puchig nem deeju arr jūrr chikhamnagta deem uguia. ¹²Ar oghaba uu magūm thum äwat-pui nūm khūnan irua ich Aai Ēwandum iglesia ee dibū jārramjo chi thierrnaanag paapūwi ich mag būurjā isegaajā khaugba wenurrapiju aajem. Ichdeuta am gaai Ēwandum thūrjā phānaa i sīejem phobor thūrjā phā sīuju aajem. Mag phobor thār Jerusalenau, Ēwandum sīejem aarmua beeju phobor. Ichab am gaai irua ich thār iiurjā phā sīuju aajem.

¹³Magnaa ichdeupai, “Ar jūg ūruū nūm khūnan Ēwandum Akharau mukhūn iglesiaag jaau sim ūrbat” a sim.

7. Laodicea phobor eem pastorrug iek jaaupitarr

¹⁴Laodicea phobor eem pastor: Maach Por Jesucristoouta ichimeerba jaaupitarr aawai muata pūrug mug ēsap phā chirūm.

Mamu chi iekhan ar chadam iek-paita iekha sierrum iekhau. Ich-deun ich daúa oonaa ich jūguucha ūrtarrjā ich agjoota jaaujem. I gaaimuata warrjā Ēwandamau nem thum ompaa aujim. Mag sier-rumuata pūrug ich imeerba jaau-pipitarr aawai pūrug jaaukhim:

¹⁵I iek pua nem wau simjā thumaa irua khaphu chirum aa-jem. Irua khaphu chirum aajem, pu jāga sī: Pu chan nem pechag-jā khaba ni nem khukhunagjā khábata sim anaabá. Ajapcharan puan ukhabaaderrau ukhaba adepta sim aajem. Jāgbanaa pu warag khukhuna khāijā siekhiin, i iek uucha akham aajem; wa magbam khai nem pechag khāijā akhiin, uucha siekham anum īchab. ¹⁶Mamu i iek pūch jāg khukhuna khaba ni nem pechag-jā khaba sīi pedchuchuupai sim gaaimua, pu irua doba sīi deeu choiphiiju aajem. ¹⁷Pūchdeupain pua, “Muun phatkhon paraamu; phatkhon pom wai chiraawai deeum nem atheejā augcheba chitum” aajem. Mamu pūch kha onegjā chukhunaa pūch dau aug sim chan pua khaugba, ni sīi pūch maadeu igmap dau khīsumjonaa mor kharramjo simjā pua pūch khaugba sim anaabá. Mag simta pu jāg iekha sim aajem. ¹⁸Pude irua jaau-pūpitarr iek ūrbarí, pūrug jaaukhim: Pu chadcha phatkhon pom paraa am khōs chirum khai, phīr ōt ee būhunaa ya chi wajaug appai deeu jāppi simta ich juu gaai per aupti sim. Mag khai chadcha pu phatkhon paraa chita-ju aajem. Jāg mor kharraa nūrram

uga, i juu gaaita khajūa bæpphā būurjā memerkhog chukhum per auwi jūabá a sim. Maimua daujā wajapha nem oog atheejā ichdeu benhe wajapham wai simta per athá a sim. ¹⁹Irua ichdeu òor kha khōsim khūnagan meeurräu siū-naa īchab wawijā wawiejem aa-jem. Magua puajā pūch khaibag iseg jeeuwia khīrdam ubu Ēwan-damta jūrbamu, i iek pu gaai mas aju aajem. ²⁰In maach thāar bukhurr chiraajem aajem, weeu aunaa ichig dubbá am-khīir. Ābmua khāijā weeu auwi irig dubbaad akhiin, iin ierrcha dubju chirum aajem, i dtui kha-peerkhaag. ²¹Ar nem phithurm awiajā ogduba uu amachdeuta i denjo nem thum podpu num khūnagan, irua ich jup chirum gaaí dui āba ich bigaau juppiju aajem, ich dui āba iek theeg nui-simkhīir, ich jāg ichdeujā nem thum podtarr jūrr īchab ich Ayau ich dui āba iek theeg apitarro.

²²Magnaa ichdeupai, “Ar jāg ūru num khūnau Ēwandam Akharau makhuun iglesiaag jaau sim ūrbat” a sim.

Ūgthar Aai i jeeu nūm ootarr

4 ¹Mag mūrug thumaa jaau dichtarr khur mua oowai, edjāata puertdijo weeudu wejom mua oobaadejim. Mag eemua na-cha mag mūchdeu trompeta jēbag sim iek ūrtarr ag odijo simuata mūrug, “Mau ūgthar pidú, mūg atag nem thumaa obeberg maju mua pūrug oopikhim” a siejim.

²Magbarm ee ich Ēwandam Akharauta mu ūgthar

athaadeewai ich Ŋwandam juup-jemta nem porkhau pooma sim ooimajim. Ag gaai woun āb jup siejim. ³Mag porkhau gaai jup sierr woun sii mokdaudam jaspe aajemjo būunaa cornalina-jo phuphuphumjo siejim. Mag porkhau pom sim bigaau īchab pirm phāauraanaa dau būuu es-meraldajo simta jūa wejoojim. ⁴Mag porkhau pom sim bigaau deeum ich agjo porkhau chaain-dam daii khitheem khapan veinticuatro ohood phūurdū wejomjā mua oojim. Maig īchab jooin khajūa wajappha bæpphā jūanaa porsirjā phīr den jūa sīsid ajim. Makhuun jooin chi khapanagjā veinticuatro narr aawai makhuun porkhau mag veinticuatro narr gaai ich agpierr ohood wejoojim. ⁵Mag porkhau warm khūun järrcha sim aarmua pagthum dau phūr jējēer khabadem dui īchab phiphis khabademua sii iyūumjo aadep siejim. Mag porkhau pom sim khīrphee ötdau siete paakhanaa dūnūnid thūnaajim. Makhuun ich Ŋwandam Akhaar ajim. ⁶Ich ag porkhau na īchab phūasjo simta sii dau būuu simjā siejim.

Mag porkhau pom sim bigaau järrcha sii khanjo sīsidūmta khīr-gar maimua eugarm magwe dau khapan phuphup sīsidūm jayap naajim. Mag sīsidūmūn iiu sī-sid ajim. ⁷Chi nacha sierr leon-jo siejim; mag ēudeem, phak emkhoidamjo siejim; mag garm wounkha siejim; maimua ēudee-charam, jayapam, sii jīmiejāu pom simta ürr jorromjo siejim. ⁸Mag sīsidūmūn amach jayapwe

sii nem ich khapan agdaujo seis wai sīsid ajim, amachpierr. Ierr jägarm magwe dau phuphupnaa ūrjā sii dau khapan phuphup sīsid ajim. Amach makhuunau būurjā ijeeuba edaram magwe Ŋwandam tho iekhamamua,

“Ŋwandam, pūjo būurjā pekau chukhum khūun chan ooba aajem” anaajim.

“Pūchta thumaam khūun Por anaa thumaam khūun khāijā chi jua thierriu.

Pūchta warrgarwejā ich mag sīerranaa mūg atagjā ich mag sīrraju” a tho iekhamajierram.

⁹Mag sii ich khapan sīsidūmua maach Ŋwandam ichta ich mag thōojā khaugba mag ich porkhau gaai oo simug jeeu nūmua, uu ajim anaa i tho iekha naajim.

¹⁰Mag i tho iekhakhakhampierr mag jooin veinticuatro ohood wejom khūunau i jup sim khīrphee, “Pūchta chadcha chi jua thierrau” anaa amach porsir phīr den jūa narr jua ee auwia irig ua-naaa phōbkakha aajeejim, mag ichta thōjā thōba warrgarwe ich mag iiu sīerrumug jeeuwai. ¹¹Mag thūkhookhanaa meukharauta irig,

“Pūuta maar Por Ŋwandamau; pūuta chadcha chi jua thierr aawai pū khīragta thumaam khūunau eenaa tho iekhaju aai nūm” anaajim.

“Pūchdeu nem thum ompaam khōsi ompaawiata chadcha nem thum

thunum” a thumeukhar majieram.

**Corderooupaita ēsap
khaar sīsid arrjā
thurreuju a jaautarr**

5 ¹Mag jārrcha khu juupjem sim gaai woun oo sīerrau, ajapcharan ich Ēwandamauma, ich juachaar gar pa gaai ēsap puurthu sim wai simjā mua oojim. Mag ēsap, jāgarjā phānaa eugarm magwe phānaa, thūrmajupierrpai khibjūrjo simua khaar sīsid ajim. Magum siete naajim mag ēsap puurthu sim gaai. ²Mua mag oo atham dui īchab ich Ēwandum chog āb nem jua theeg simua iek khēgkha, “¿Chijāguata magan muig mug ēsap khaar sīsidum thūrreuphinaa mug ēsap eeureu auju aai sī?” a sīejim. ³Mamu mam ūgthar, ni mug jēb gaai, ni mug jēb eegarjā ñor ābjā chukhu ajim, mag ēsap puurthu sim eeureunaa ag gaai thūraag. Ni sīi agug eerpaju khūunpajā chukhu ajim. ⁴Mamu mag ēsap eeurjāgnaa ag gaai thūrju ayaam woun ni ābjā chukhu ni sīi agug eerpajupajā chukhu abarm mūchdeu oobaawai, jäga ag gaai phā sim khap abarju awi, mua pod āwatba warag mu bīebaadejim. ⁵Mag mu ich dakhīir bīe chiruu paawai mag jooin veinticuatro narr eem ābmua mu aig beewi mūrug, “Oob tag bīem, ar sīebahab” ajim, “David khararr ag chaain ewagam khūun bi eem Chaai leonjo jua theeg sierrum. Jāguata ya ichdeu nem thum thunum podpuittarr aawai ichdeuta jäg ēsap khaar

sīsidumjā thūrreuphinaa eeurjāg ooju aai sīebahab” ajim.

⁶Mūchig magbaa mua oo nūu aawai, chadcha mag sīi khanjo dau jayap ich paar sīsidum bigaau jooin ohood wejom jārr, ar corderodamjo uduraa ich thōopiwiia deeu iiutarra oothēu kherajim; ajapcharan ich Jesuma. Amau i thōo naawai pa gaai meerphetarr agtha merag chukhu sīejim. Mag khitumun sīi kach khapan sietenaan dau khapanjā agjo siete phuphup sīejim. Makhuun dau khapanag siete nūmua chi Corderou Ēwandum Akhaar gaimua nem thum khaphūnaa durrierr oo phe wai sīejenta jaau sim. ⁷Mag chadcha mag corderodamjo khitumua mawi, mag porkhau gaai jup simua juachaar gar ēsap puurthu sim wai sīerr jūrr i juu eem jeeu awimajim. ⁸Mag Corderodamau amach dakhīir mag ēsap pa gaai puurthu sim jeeu athaimam oobaawai mag sīi khanjo ich paar sīsidumua agjo aig jooin veinticuatro narr dūimua sīi i khīrphee thūkhokhood aphobaadejim. Makhuun jooinau amachpierr arpa wai naajim, maimua jarrdam phīr den phurii khitheemjā agjo amachpierr wai naajim. Mag jarr ee incienso ipir wai sīsid ajim. Ma, Ēwandum chaainkha nūm khūunau irig jeeu nūm khūun iek aajem, mag jarr ee ipir sīsidum. ⁹Makhuun jooin mag thūkhokhood thunumua chi Cordero thumeukharmamua meukhaar iiurta au naajim. Amau meukhaar au narr mug ajim:

“Puchdeupaita āba jāg ēsap juu ee auwi chi khaar sīsidumjā thurreu werbaju aai sim, puchta thumaam khūun kōit udūraa puch thōopitarr aawai.

Puch thōo nūm aig bag ārtarrauta pua õor durrierram khūun amach meupierr Ņwandam athee perkha aujim.

¹⁰ Makhuunta pua Ņwandam na phadnaan khapiwia īchab chi pornaan khapiju. Magbaawai mug durr jūrr amachdeuta khap nūisiju” a thumeukharmajim ich khīircha.

¹¹ Maimua mua oowai, mag porkhau bigaau mag khanjo ich paar sīsidum dui jooin ohood wejom eugar, Ņwandam chognaan pooma sīi sereu phūrdu wejoojim. Mag thūnūmūn chi khapanag millones y millones thūnarr aawai, khapaana sīi maach dau warpta pos phūrthū, pod maadeu chi beerjujā khaugba thūnaajim.

¹² Mag thūnūm khūunau thet meukhaar au nūmuu mag naajim:

“Jāg Corderodam õor gaaimua udūraa ich thōopitarrauta juu theeg thūnūm thum auwia nem ajapham thūnūmjā thum auju aai sim.

Āba ichpaita thumaam khūun khāijā nem khīirjug khaugnaa juapa theegjā ichdeupaita auju aai sim.

Magnaa irig eenaa, i ooimugjā tho iekhanaa,

irigpaita thumaam khūunau jeeuju aai nūm” a thumeukhar majierram.

¹³ Ņwandam chognaanu mag meukhaar au dichdimaawai, īchab thumaa ich Ņwandamau nem wautarr edjā ee thūnūm khūunau, mug jēb gayam khūunau, khechwia ya jēb ee nūm khūunau, maimua nem thum phūas ee thūnūm khūunaupa īchab o āba meukharau ūrbabapūimjā mua ūrjim. Mag amau ūrbapūitarr meukhaar mug ajim:

“Ar porkhau gaai Jooi
jup simug maimua
Corderodamagjā agjo
āba pāragpaita mug
atag paawaijā ich mag
thumaam khūunau jeeunaa
ee aju aai nūm” ajierram.
“Pāar wajaugpaita thumaam khūunau tho iekhaju aai nūm.

Magnaa, ‘Pāachta mug atag pawaijā thumaam khūun khāijā ich mag juu theeg nūm’ aju aai nūm” ahaug majierram meukharaupai.

¹⁴ Magbaawai mag khanjo ich paar sīsidum khūunau īchab amach paarmua o āba, “Jāan chadcha ich magau” aajeejim. Makhuunau magbarm dui īchab mag jooin veinticuatro narr khūunaujā deeu jiepor phōbkhanaa am wajaug tho iekhajieram amag jeeumamua.

Ēsap khaar sīsid arr
thurreu nūm ootarr

6 ¹ Mag ēsap pa gaai phūrthū sim jeeu auwi, mu dakhīraa

mag Corderodamau chi ēsap na-cha khaar sīerr thūrreuphiwi eeureu oobaadejim. Magbarm ee mag sīi ich paar sīsidūm eem ābmua mūrug, "Pidú, oobahur" a sīejim. ²Irua mag oobahur abaa-wai mua oowai, cabaai bāpphā simta aig sīejim. Mag cabaai ūr woun sierrau ich jua ee choophō wai sīejim. Mag simug porsir deewi jūapi sīubaawai, ichdeuta thumaam khūun podphūwi, icta emkhooykha oberjim, ich garmua ich jua jūmpiba sīerraag. Ma, mug atag paawai ichdeuta mūig eegarm khūun ich jua jūmpiba icta chi porkha sīsiju. Pari ma chan chi Cordero khaba aawai ich mag chi porkha sīerrabaju.

³Maimua chi Corderodamau deeu chi ēsap auwia mag khaar sīerr napemjo thūrreubapää-wai, mag dau jayap ich paar sīsidūm eem āb phak emkhoijo simua agjo, "Pidú, oobahur" ajim mūrug. ⁴Mag irua oobahur abaa-wai deeum cabaai phurii simta dūnūubaichejim. Mag cabaai phur sim ūr woun sīerr jua ee espaar joothū sīuwi jua theega apijim, õor khōinaa thūnarr meeukhapiwi wir aig chikham khechamkhīir. Magbaawai durr-pierr juurhi theega sīi werbūphoo aadejim. Ma ajim sello numiim gayam mūrug oopitarr.

⁵Maimua sello thārjupam thū-reuju mūrug oopijim. Majā arjo chi Corderodamau thūrreubapääwai mag jayap narr ee āb wounkha simta ich khapan seis wai sīerrau warm khūun denjo, "Oobahur" ajim mūrug.

Magbaawai sīi cabaai phūis simta dūnūubaichejim. Mag gaai woun beetarrau ich jua ee lib chach wai beejim. ⁶Mag cabaai phūis sim dūnūubaicheewai mag jayap ich paar sīsidūm eem ābmua jādau theega burruj igwi magjim: "Khāai āb phidkhabarmuata tri-go libdam thārjuppai auju. Mamū nemkhau vino dūi awaag chan phatkhon chukhum" a sīejim.

⁷Mag khur sello jayapam thūrreubaadejim. Maimua Corderodamau mag sello jayapam thūrreubapääwai jūrr mag jīmiejāu pom sim ūr jorromjo simuata, "Pidú, oobahur" ajim mūrug. ⁸Magbaa mua agug oowai cabaai uashāu khīirkha sim gaai āb wounjo simta mua oojim. Mag wounjo sim thūr "Chi Meem" a thūr sīejim. Mag gar deeum urajim. Ma, i thūr "Khīmie Durr" a thūr naajim. Makhuunag jua theeg deewi mug durr peer jārr-chapaím amag jaaujim, esparau õor khechnaa, jādaúajā khechnaa, ben theeg õor ee burripiwi agūmuajā khechnaa, sīi nem pabū eem nem maach khoojemugjā õor khechpūimkhīir.

⁹Mag khur chi Corderodamau chi cincoom sello thūrreubapääwai nasādjo wau sim eegar mua oojim, Ēwandam iek jaau durrum gaaimua khechpūimarr khūun. ¹⁰Makhuunau amach dau aphū juau khechmarr jūrr Ēwandamag am dūi agjo amkhīir jaau durrumua thet mag naajim: "Ēwandam, pūchta thumaam khūun khāai jua theeg ūrchanaa, pekaujā chukhu, pūch iekhatarrjā

chadcha khitum, „jäägwaita pua maar bag ärtarr jürr õor i agkhwı maar khechtarr khun dui ich agjoo ajuuta jäg sīma?” anaajim irig.

¹¹Amau magbaawai amag kha-jūa bähä sisidum phedeewi sii warag, “Pääar khodnaanjä pääach khechtarrjo Cristo ipierraai i eik jaau durrum gaaimua khechpui-wia pääach aig äba paaukhache nüm ora, ideu buchkhun oo athat” ajim.

¹²Maimua chi Corderodamau jürr ya seim sello thurreubapääiwai uur theega duui dichdimam-jä mua oojim. Magbaadeewai mug edau äsdawam sii put phuchjo phissi aadejim; maagwai jürr edau chi edaram, ajapcharan edau argma, bagjo phurii aade-jim. ¹³Magbaadee ichab edjä ee phidag thünarrjä, sii phū theeg webaadeewai nemjö agtha khüguthu khitwe khui duubbemjo, mug jēb gaai khui thünuisijim. ¹⁴Magbaadem dui ichab edaujäjä sii esapjo puursiirmamua chukkhu aadejim. Magbaa thumaa durrsi sisidumjä amach narr aigmua chawag ereubaadee ichab dojärr morr sisidumjä ich agjo chawag iiudüjierram. ¹⁵Mug durr gayam reinaanjä mag oobaa, äaur khun jēb degjä ierr paaukhamaawai, äaur khun durrbu ee mokpor dapagkham eegarjä dubjierram, daumeerwai. Mamu makhusun appajä khabajim. Ich agjo dau-merjierram ichab, chi daphum khun, soldaan pornaan, riknaan, chi juu thierrnaan, sii chikham chogkha par phidkha

sisiid arr khunpa; thumaam khun ich agjoo daumerjierram, jäphierri num iekhau. ¹⁶Mag dau-mer numua durrsiigta wounaana-gamjo chaigpanaa, “Jäg porkhau gaai oo simug maar oom ugu, maar ür durbagkhawi pähach eegar maar meer athat” anaajim. ¹⁷“Maar meer athat! Maar gaaita Cordero khür machag meeju ed barbaichem. Jäg sim, khaíu i juu jumbarju?” anaajim, i okgau.

Israelnaan chi dauchacham khun

7 ¹Mag thünarr khur mua oo nuu aawai Ēwandam chognaanta dau jayap mug jēb ür dünunihdu naajim: äb dokhēu gar edau obeerjem gar, äb dokhierr gar, äb thoom igar juachaar garm bijär, maagwai äb juawe gar, arag dau jayap naajim. Makhusnau bürjä phū dichpiba thaa wai naajim, ni mug jēb gaaijä phū weba, phūas ürjä weba, ni bürjä pabudam gaaijä phū wem ugu. ²Ichab deeum Ēwandam chog edau obeerjem garmua urumjä mua oojim. Magua ich juu ee õor dauchaachjem waidurajim, ich Jooi charau agua õor dauchachamkhür deetarr. Ich mag Ēwandam chogau mag warm khun jayap mug jēb khaibag waunaa phūasjä khaibag wawaag juu theeg narr khunag thet khiesirnaa, ³“Ēwandam iek jaau wenurraju khun dag gaai marau agtha ich Ēwandam dauchach phäkhaba nuwe chan, oob juuchag mug jēb, mug phūas, ni pabujä khaibag waumiet” ajim amag.

⁴Mua ūurwai mag chi dau-chachpitarr khūun thum chi khapanag ciento cuarenta y cuatro mil nūm anaajim, Israel chaain amach thūrpierri mug:

⁵Judá khodnaan: 12,000

Rubén khodnaan: 12,000

Gad khodnaan: 12,000

⁶Aser khodnaan: 12,000

Metalí khodnaan: 12,000

Manasés khodnaan: 12,000

⁷Simeón khodnaan: 12,000

Leví khodnaan: 12,000

Isacar khodnaan: 12,000

⁸Zabulón khodnaan: 12,000

José khodnaan: 12,000

Benjamín khodnaan: 12,000

Arag ciento cuarenta y cuatro mil naajim mag Ėwandamau dau-chachpitarr khūun.

Õor pom khajúa bau appha júa narr khūun

⁹Magtarr khur ūwaai deeu Ėwandam juupjem porkhau pooma simug mua oowai, õor poooma sii būjāupaita baurur wejom oojim chi Cordero na. Mag sīsidumān thumaa khajúa chi bau appha jūanaa sothark piujoo khitheemta jua panhappha thūnaajim. Maig thūnaajim õor phoborpierram khūun, meupierr meu khīr pogkhe; wajapcharan durrpierram khūunta maiguin āba podpa thūnaajim. Mag sii khapan maach dau durrkhab warpham magwe phūurdū wejom aawai pod āmuajā beer aubajim, kharra naajim khai chi khapanag. ¹⁰Mag thūnum khūunau serereukhamua, “Ar porkhau gaai oo sim gaaimua maimua

Cordero gaaimuata maachin ūu peerdu nūm” a serereu kha-jierram. ¹¹Maagwai chi Ėwandam chognaanjā thum būjāupaita dūnunuid phūurdū wejoojim, mag porkhau bithurg jooin ohood wejom dui īchab mag sii khanjo ich paar sīsidumpa thūnum eugarm magwe. Mag dūnunuid thānū awi, mag porkhau gaai oo sim khīrphhee phōbkhanaa, i tho iekhamamua irig mag naajim:

¹²“Mug atag pawijā āba
maach Ėwandamta ūucha
chitaju.

Iita āba ooimug phenaa tho
iekhaju aai nūm.

Ichta āba khīrjug khaug
sierrum.

Irigpaita īchab thumaam
khūunaujā eenaa ūu ajim
aju aai nūm.

Ichdeupaita chadcha jua
theeg thum auju aai sim.

Jāan chadcha ich magta
aju aai sim” anaajim
amachdeupai.

¹³Magbaawai mag jooin vein-ticuatro narr eem ābmua mū aig beewi mūrug, —Ar õor sii khajúa bāpphā jūa sīsidum, ¿pua khaphu chirú aichejim, chijā khūun agá maimua jākhūun jammua beejierrá?

¹⁴Magbaa mua irig, —Señor, puchdeuta khap chirabahab, mua chan khaugba chirum a chirajim.

Magbaa ichdeu mūrug jaau-baadewi magjim:

—Jākhūnan Ėwandamau õor okhīrjug pooma api nūm jaar ūu i iek ogduba ūkha du-rrawia peerdutarr khūunaugui

ajim. Magua khabahab ajim, jäg am khajüa bæpphä jüa sīsidüüm, chadcha ich chi Cordero bag ãrtarauta amach khaibag thum chugpaatarr aawai.

15 “Magwiata jäg būurjä ijeeu khaugba edaram magwe porkhau gaai oo sim khīrphee i ipierraai irig ich khīrcha jeeu durrumgui” ajim.

“Maagwai jäg porkhau gaai oo simuata am thüa wai sījeu.

16 Ya jägbarm aigmua tag am jāsog ãwatba, ni obichagjä ãwatbam; ed pechagaujä khakhaichag khaba, ni edaúajä am phaabamgui” ajim.

17 “Jäg porkhau bigaau ohood wejom järr ar corderodamjo simuata am thüa wai sīejugui” ajim.
“Ichdeuta, do parag aar nemchaain do dopien phe arrjemjo, amau nem ig nūm thumaa deewi ichdeuta am dauchojä järpuphi aju” a jaaumajim mürug mag jooirau.

(Sal. 23:1-2; Is. 49:10;

Ez. 34:23)

Ēsap khaar sierr

äbmiecharam thürreutarr

8 ¹Maimua chi Corderou ya äbmiecha sieteem sello thürreuphinaa chi ēsap eeurjäg athaawai, edjä ee ora järrjo sii khīúu joisijim. ²Mag khīu thünüü arr khur mua oowai Ēwandam chognaanta siete i na

dünüñuid thünaajim. Makhu- unag siete trompetas deejim, amach pipied ãhãbdo auwi okhar ichdeu jaaumam aig sirmamkhīir.

³Mag warm khüunag jigtarr khur deuem Ēwandam chog beewia, deuem incienso phaajem phir den bürüü phurii khitüüm jua ee waibeewi, agjo ich ag phaajem nasäd ãgthaa wau sim khīrphee dünüñuchejim. Mag i dünüñubaicheewai warag irig incienso pom deejim, Ēwandam chaaina jeeu durrum iek duí khajapham nemjo pomaacha waaureunaa mag phir den nasäd wau sim gaai phaamkhīir. ⁴Mag incienso phaabaadeewai chi naar Ēwandam chaaina jeeu durrum iek duí mag Ēwandam chog chi phaa sim jua eemua ãba Ēwandam sim aarta naar jīubaadejim. ⁵Maimua mag chi Ēwandam chogau ichdeu incienso phaajem bürüü khitüüm waiberr auwi, jürr nasäd gaai chi daupaam eemta auwia, ich den ee ipiirnaa mug jēb gaai phophijim. Mag phobapääiwai, pagthümta bubuju khabaadem duí õor iekjo iyühmjo joisim ee, pagthümta phur jējéer khabaademua üurpa duuibadejim.

Ma ajim äbmiecha sieteem sello thürreupai nūm mürug oopitarr.

Siete trompetas narr ãhãbdo sirmam ootarr

⁶Maimuan chad mag Ēwandam chognaan siete amach pipied trompeta ãhãbdo wai narr khüunau ya siraag paaukhabaadejim. ⁷Chi nacha sir sierrau ich trompeta sirbaadeewai nosegdau

dap mokporjo sīsidūmta ūtkhīir sīi bag phuriimjo sīsidūm dūi khūibaadejim mūg jēb ūr. Magbaawai pabū jārrchapaím khechwi phūakdam phāauraā khekhed arrjā sīi thumaa phaadubjim.

⁸Maimua mag nosegdau dap che dictarr khur mag nacha sirtarr gar sierrau agjo ich trompeta sirjim. Mag biek numiim sirbaadeewai sīi nem pom durrsījo simta ūtdau khīirjo ug beewi phūas ee burrjim. Magbaawai jārrcha atcha phūas bagag pajim. ⁹Mag phūas eem do bagag pabaadeewai agjo jārrchapaím āwarrjā khechdubwi mag phūas ee barco jorrjee arrjā agjo jārrchapaím warre ārwi joothūpjierram.

¹⁰Magbaawai ābakhaíujā agjo ich trompeta sirjim. Mag ya sirm thārjupam gaai paawai, edjā eemua phīdag pooma simta ūtdau khīirjo phug beewi, mūg jēb gaai dosīg khapan dokhum dipa nūnūidūm ūr burrwi, peer jārrchapaím dosīg eem do ārpūijim. ¹¹Ma, phīdag “Chi Ach” a thūr sīejim. Magua ich burrtarripierr do nūnūidūm thum achag abpääiwai ūor pooma ojim.

¹²Maimua deeum chi Ēwandam chog agjo aig sierrau īchab ich trompeta sirjim. Ma, jayapam ajim. Mag sirbarmua mūg edau āsdawam jārrchapaím thōo auwia, edaram ed argjā jārrchapaím thōo aunaa, phīdagjā īchab jārrchapaím dau thōokha aujim, amach wūujemjo wūum uguia. Maimua edau kheubaadeewajā sīi athuuchata khīssu aademua da āspabajojomjota aadejim.

¹³Magbaa mua oo nūu aawai Ēwandam chogta edjā ee ua-pepergammua iekha jorrajim. I iekhamatarr mūg ajim: “¡Eh! ¡Aaay, īsin chad! Agtha Ēwandam chognaan thārjupam khūunau amach trompeta sirju waaur nūm. Nau jākhūunau sirphobaadeewai mūg jēb gaai jooba durrum khūunan chadcha aphūuta durraju” a iekha jorrajim chi Ēwandam chogau.

9 ¹Maimua chadcha chi Ēwandam chognaan sirju waaur narr eem ābmua ich trompeta tēee aadejim. Mag siram cincoom gaai, Ēwandam chogta edjā eemua phīdagjo phug beem mua oopūijim. Magūg, sīi jēbdijo ierr maach dau warp ithurm jaaba wejom ee thūrrdo sim den chi yabme deepijim ich Ēwanda-mau. ²Magbaa mag yabmeeu mag ithurm jaaba wejom eem thūrrdo weeu athaawai, ag eemua orno pomkham eemjo sīi ūgthaag naar phūissi khōrr jīubaademua edau khīir gar thua joisiewai, warre edaujā khīssu aadejim. ³Mag naar jīubaadem eemua langosta dap asphitjo sīsidūm pooma oberdūt-khawi durrierraā aaídūjierram. Mag sīsidūmua khaawai khier machag dojūr khier machag-jo apijim chi Ēwandam chogau. ⁴Mag langosta dap sīsidūmūg būurjā pabū chig apiba, pakherjā thūrrkhichpiba, phūakjā ārpiba, ni nemjīirjomjā ārpiba jaaujim. Āba amag jaautarran, ūor Ēwandam dauchach amach dag gaai chukhum khūunta khaibag waipi jaaujim. ⁵Mag amag ūor khaibag

waupi jaaujieb mamu, pod thoo chan thooju khaba num a jaaujim. Õor thooju khääi siiita am gaai khaa numua cinco meses sii am gaai mas waupi jaaujim. Mag khaamam khierr machagan dojuriu khaamamjota aajeejim chi machag.

⁶ Mamagkham jaran parii õrau wir aigpai amach thoo ëkhawiajä pod amach thooabajurau. Thõm khöchaaga aadep awiajä meeg khábata thaabatarrjo aadep ajurau, bürjä thõba.

⁷ Mag langosta, õor khïirkhanna por gaaijä porsirjoo s̄isidum paar s̄isid ajim, phir den. Mag s̄isidumän sii cabaai juurhi ee werbuun arraag wajap khïir khaug s̄isidumjota s̄isid ajim.

⁸ Mag s̄isidumän ïchab sii ühinjo porbu wurnaa khierrjä khum khierrjo s̄isid ajim. ⁹ Am mor sii jierrjo simua meu s̄isid ajim.

Mag s̄isidum ürrphobaadeewai ich jëbag sii juurhi ee werbuu-jem carota werbu phobaadeewai cabayou wai khaphig

phobaadephüm iekjo s̄isid ajim. ¹⁰ Mag s̄isidumän dojürjota dur gaaijä jur paar s̄isid ajim. Mag s̄isidumägtä õor khaibag waupi jaautarr aawai am khierr machag

mag dur gaaita s̄isid ajim, mag khaamamua cinco meses õor gaai machag ãwatpi wai naag. ¹¹ Mag langosta pom durrpierr aaidu thünüm por ïchab ich mag ierr ithurm wejom ee thurrdo sim aar chi porkha sim ag mepeerpaiu.

Mag mepeer thür Abadón aajem hebreonaan meúa. Maagwai grie-gonaan meúata Apolión aajem.

Mag sim aig maach meúan “õor pom khechmie” a simu.

¹² Ma, trompeta cincoom sirbarmua nacha õor dau aug wau-tarr ajim. Mamu agtha dau numí sirju waaur naajim.

¹³ Mag khur chadcha chi Ëwandam chogau warm khün denjo ich trompeta sirjim. Ma, seim ajim. Maig Ëwandam khïrphee phir den nasädjo simta kach jayap jujurüh sim s̄iejim. Mag chi Ëwandam chogau ich trompeta t̄eee abaawai ¹⁴ mag nasäd kach jayap jujurüh sim eemuata woun iekjo chi Ëwandam chog mag ich trompeta sir sierrag iekha simua, “Ar dojä pooma Eufrates aajem igaau mepeer dau jayap o jükha thünüm ëerkhüüpärñi” a s̄iejim.

¹⁵ Magbaawai chadcha mag mepeer dau jayap jükha thünarr ëerkhüüpärñim, amach ëerkhapüju ed pabaadeewai. Ich ar maig ajim am ëerkhapüju atarr ora, mag ëerkhabapäaiwai õor mág jëb gaai jooba durrum khün järrchapaím khechpuim-khïir. ¹⁶ Makhuun ëudee sol-daaun cabaai gaai wedurajim, õor khaibag wauju khün. Mua ûurwai am khapanag doscientos millones anaajim.

¹⁷ Magta murug makhuun cabaaijä oopijim. Mag cabaai gaai wenurrum khün amach thûrr gar jierrjo s̄isidumta õtdau khïrjo phuu phuurdü jüa s̄isid ajim; ãaur khün den sii phauraajacintojo s̄isid aawai tagam khün den azufrejo uashäu khïrkha s̄isid ajim. Chi cabaai por, león porkha s̄isid ajim. Mag s̄isidum i eemua

sii ötdau khürrta khübcheug ober thünüm dui naar jiubaadephüm eemua azufrepata jierrarrau kha-jim. ¹⁸ Mag ötdau khüür naar dui azufrepa jierrarraukhamua õor poooma peer mug jēb gaai jooba durrum khüun järrchapaím odub-jim. ¹⁹ Mamü am i ee mamagkha-muapai khabajim, mag õor pom khech thanarr. Mag sīsidüm durin īchab sii nemkhōrjo por paar sīsid aawai magumuapata īchab õor dajēk wai naajim.

²⁰ Mamü mag õor pom odubtarr ee chi iiu nūisierr khüunau amach daúa mag ootarrjā amachdeu mag nem khaigba waaujerr chan būurjā püabajierram. Mag khääi warag meperagta Œwandamagam-jō jeeunaa, sii nem parhoob phīr den, phatkhon den, bronce den, mokdau den maimua pa denpa nem oob waunaa, ni iiujā iiuba sīsid aawai durdürjā aba ni amachig jeeu numjā khaugba sīsidümugta warag jeeu nūisi-jim. ²¹ Mamü magpajā khaba-jim. Magphobaademün wir aig chikhamanjā amachdeu khecham aig khechnaa, beneujā chikham khugnaa, amach õor khabam duijā khapesnaa ich mag nem jīig-nemjā nūisijim, amach juu püaba.

Mag trompeta seim sirbarmua Œwandamau mug atag õor i agkhaju mürug oopitarr ajim.

Œwandam chog chi
juu thierr ügtharmua
esapdam dui beetarr

10 ¹⁻² Magtarr khur mua oo nūu aawai, Œwan-dam chog dewam nem juu theeg

simta ügtharmua sii jħunthumie bau thünüm eemua beewi, mu dakhür bħchaar garm bu phūas ee dħunħuna bħwe garm bu durr jēb gaai dħunħu ujejjel. Mag si-mua pirm ich por ūr wai sīejim. I khüür, sii edau khüirjo bħu maach dau khakhaisamjo siewai i bu sii ötdau ügthaag uu jejēerkhamjota sīejim. Esapdam pa gaai pħurthu khitumjā juu ee wai sīejim. ³ Mag dħunħu ujejjel nem iek theeg äaa ajim. Mag äa a simu sii león puu a sim iekjo sīejim. Mag irua äa abaaawai pagħthum siete narrau-ta dui i iek ukha, äaa ajierram. ⁴ Maimua mag pagħthum siete narrau iekha dichdimaawai ya mua ēsap gaai phāag ēkha chirajim. Mamü magbaa īchab ügtharmua mürug woun iekjo, —Jäg pagħthum siete narrau nem jaau-barm pħechdeu ūrtarr oob phām; sii pħuch thāar eepai wai sīsi ajim.

⁵ Magbaawai mag Œwandam chog bu āb phūas ee dħunħu-naa bu āb durr jēb gaai dħunħu sīerrau ich juachhaar garm juu ügthaag edjāag uanaa magjim:

⁶ —Œwandam ichta ich mag meejā khaugba sīerranaa mug edaujā ompaawi, mug jēb, mug phūas maimua makħuun ee nem thünüm thum ompaatarr Jooi iekhau, mürbarm aigmua ya chadcha maachdeu jaau nūmjo aimu pamgui ajim. ⁷ Ya ābmie-charam Œwandam chogau sietem ich trompeta sirbaadeewai Œwandamau ichdeu ich thāar eepai nem wauju khaphu sierr thumaa ich i jaau-mienag jaautarrjo

aagpamgui ajim chi Ŋwandam chogau.

⁸ Magbaawai mag edjā eemua mürug woun iekjo iekha sierrau deeu mürug, —Ar Ŋwandam chog bu āb phūas ee dññuhunaa thoom bu durr jēb gaai dññum aar mawia irua juu ee padam gaai ēsapdam pññrth khitum eeurjäg wai dññum jeeu athamí ajim mürug.

⁹ Magbaawai chadcha mua i aar mawia ichig mag ēsapdam jeeubaimaawai mürug, —Ya magan warre khobapui ajim. Nau pua i ee aauwain chadcha khūwaa mieljo khopñiju; mamu pñ bi ee pabaimaawai nem achaaga pñ biu āwatbajugui ajim mürug.

¹⁰ Magbaawai mua chadcha mag ēsap i juu eem auwi khobaadejim. Warran chadcha mua mieljo khūwaa khopñijim; mamu ya mu jā gar paawaita sii nem achaaga mu biu āwatbajim. ¹¹ Magbaawai mag chi mürug ēsap dee sierrau mürug, —Agtha Ŋwandamaau nem wau-maju pooma thunaawai puajā agjo phāju pooma chirñmgui ajim, phoborpierr ñor meu khñir pogkhe amach meupierr nññuidum ee durrpierr reinaanagpa jawaag.

Ŋwandamaau ñor numí ich i jaumkhñir pñitarr

11 ¹ Maimua ābmua padam duraa khitum mürug dee-jim. Mag deewi, —Jäguu chachbamí ajim; Aai i jeeujem di, ag ee nemchaain khechnaa phaa nñmuu Ŋwandamag jeeujem nasñd, mai-mua ag ee Aai i jeeu nñmuu khññnjä agjo chi khapanag beerbapui ajim

mürug. ² Mamu ar daau gajärcha ñor biirdñajem weu wejom chan oob chacham ajim, jā sii bññrjā ñkhaba aajem khññn atheem aawai. Makhnñnauta año thärjup awi jārr Ŋwandam phobor dui sii amachdeu ampierr ajugui ajim. ³ Pari mamag khabaadeewai Ŋwandamaau ñchab ich i jaauju khññn numí pñijugui ajim, año thärjup awi jārr makhnñnauta surkhaajem khajñua jñanaa irua amachig nem jaaubarm jñrr ñrag jaumkhñir.

⁴ Chi Ŋwandam chogau jaauwai ich mñkhñnta jooi Zacarías khararrau olivo bu numí jaaunaa ñchab lámpara ausñijemjā numí jaautarrau. Ajapcharan makhnñn numiim khññnauta ajap ñor dau aug wau nñm jaar maach Ŋwandam thumaam khññn Por-kha sierrum iek jaauju khññnau.

⁵ Makhnñnta ābmua khññjä khaibag waju ñkhaju atheen, sii amach i eemua ñtdaujo uu jñjéer khabaademua warre amach dui mag nñm khññn sii phaa khechnñju anaabá. ⁶ Makhnñnaun año thärjup awi jārr amachdeu Ŋwandam i jaau wenñrrum ee bññrjä noseg chepiba aagjā nem juu theeg naaju aajem. Do bagag paa-pñimaaggjä juu theegnaa ñchab ñor dau aug wawaaggjä amachdeu am aig aju anaabá.

⁷ Maimua mag año thärjup awi jārr Ŋwandam iek jaau wenñrrum awi, thum jaau aaipabaadee, mag ierr ithurm wejom ee thñrrdo sim eemua mepeer sii jñgaamjo sim oberchewi, am dui werbñchewi, ich garmuata am podpñiwia am

khechphiju. ⁸Mag khechphawi, thumaam khunag ich jua oom-khii, maach Por Jesucristo meer-phe thootarr ag phoborjā weug ee amach numwe sii eudutkha siuju. Mag phobor Jerusalenta ich khaibag gaaimua jürr Sodoma a thurnaa īchab Egipto gaai thür sim, makhuunjā ich agjo khaibag athee thürphoo sierrjee arr aawai. ⁹Mag khechphawi khääi thärjup awi järr sii kaajā ee eudutkha siuju, õor phoborpierram khun amach meupierr meu khii pogkhe bee thunum khunag oomkhii. Mamū iwiir abam khunau mag oowi bepam iigwaijā chi khechtarau ḫdūur beppibaju. ¹⁰Makhuun numí mag Ēwandam iek jaau wenurrum khun mag mepeer sii khanjo simua khechbapuim abaawai, õor durrpierram khunta onee ajurau, Ēwandam i jaau durrum gaaimua amach khajap suba aajerr khunta ya khechbapäawai. Mag onegau jürr agdaujo chikhamnag regalojā uahuanaa phiestajā wauju.

¹¹Mamū am mamagkham ee, mag khääi thärjup awi järrnaa, deeu Ēwandamau am akhaardam am gaai phäarthū subaawai amach numwe deeu phiidutkhaij anaabá. Mag khechphawi khääi thärjup awi järr narrta deeu Ēwandamau phiriutkha atham oobaawai chi oo nūm khun wajappa japhierrju aajem. ¹²Mag chi Ēwandam i jaau wenurrarr khun deeu iu phiidutkha nūsiewai ūgtharmuata õor iekjo amag, “Mau ūgthar pidut” aju.

Magbaawai chadcha edjā baug ee ūgthaa paaukhabaadeju. Mag am ūgthar paaukhabaadem am oomaphanaa am kha ukhur aajerr khunaujā oophiju. ¹³Am mag ūgthar paaukhabaadem ee uur theega duibaademua phobor eem dijā di khapan sii durbag-khaju. Mag di chubagkhabarmua õor siete mil warre khechju. Magbaawai mag uurku khechba u iiu nūsim khunau īchab japhierr durrumua Ēwandam ūgthar kherajem tho iekha nūmua irig, “Ēwandam, puchta chadcha emkhooirau; pujom chan ni abjā chukhum” ajurau, japhierr nūm iekhau.

¹⁴Ma, trompeta seim sirtarr õor dau aug wauju jaau sim ajim, biek thärjup waaur narr eem ya biek numiim.

—Mamū agtha chacham ab waaur sim ajim, thärjupam. Ma nau jopcha oopijugui ajim mūrug.

Ābmiecharam trompeta sirtarr

¹⁵Mag dau ab waaur sim atarr awai chadcha īchab deuem Ēwandam chogau chi ābmiecharam ich trompeta sirjim. Ma, sieteem ajim, ābmiecharam. Mag sirbaadeewai ūgthar sii õor iekjo sereubaademua mag naajim:

“Mug durran thumaa maach Por Ēwandamaujā jūanaa, ichdeucha jür auwi maach Porkhapitarr dūmuata jūaju aai nūm.

Mag, maach Ēwandamauta mug durr gaai thum ichta ich mag chi

Porkha sīsiju” anaajim.

(Ex. 15:18; Dn. 7:14,27)

¹⁶ Magbaawai īchab Ņwandum khīrphee mag jooin veinticuatro amach porkhaupierr ohood wejorr khūnaujā eeg phōbkha jēkhut dagau dūrkhanaa irig jeeumamua mag naajim:

¹⁷ “Ēwandum, pūuta maar Por thumaam khūn khāaijā chi juu thierr aawai purugta uu ajim anum.

Āba puchta warrgarwejā ich mag chitanaa īsjā ich agtha iiu chitum.

Īs pua puch juu theeg thum auwi mug durr chadcha puchdeuta ya jūa chirsim.

¹⁸ Durrpierram khūnta pu duin meeukha thunum; mamu ya pua am gaai puch khīr machag meeuju ed pachejim.

Īsin chad pua nawe khechtarr khūn khīrcha jaaumamua amachdeu nem waaujerrjo puchdeujā am dui aju.

Īsta īchab puch chogkhanaa puch i jaaumien duijā wajaphanaa puch chaainkha nūm khūn duijā wajapha aju edau, thethem khūn wa sii parhoobam khūn awijā ar puchig ee aajerr khūn dui.

Mamu īchab īsta pua ar mug jēb gaai nem ār nūm khūnijā opuiju edau” anaajim, irig ee nūmua.

¹⁹ Amau mag Ņwandumag jeeuphobaadem ee mua oowai

Ēwandamag jeeujem diita weeudū joisijim, ūgthar. Mag weeudūbaadem ee ierr mag warrgarwe ich chaain dui iek deetarr ākhaajem baaudiita dawaa aadejim. Mag chi Ņwandum di weeudūbaadeewai, pagthūmdau phur jējēer khabaadem dui ūor iekjo sereu joisimua, pagthūm theega wāwia uuur theegjā duuibaadem dui noseg dau dap sii mokdaujo sīsidūmta che thūnusijim.

Ōoirjo simua uu ēudee ēkhatar

12

¹ Maimua edaujā ee ijaur oberjim, Ņwandamau ich juu theeg oomkhīr pūtarr. Mag ijaur obertarr mug ajim: Uuirauta sii āsdawam edauta khajūajo jūanaa jūrr edaram edau arg gaaai oo dūnum edjā eemua Oberchejim. Ich mag uuirau porsir jūa sim gaai phīdag sii docen āb phuphup sīejim. ² Mag khitumun jōor khitarr aawai agää agää khitajim, ya chaai awaag bi machgau. ³ Mag uu Oberchetarr khur deuem ijaur edjā ee oberjim. Mag ijaur jūrr mug ajim: Ōoirjo nem pooma sii phurii simta ābam gaaipai por khapan siete nener simpierr porsir panhappha sīejim. Mag simun īchab kach khapanjā jūjūrūr diez wai sīejim, phak kachjo sīsidūm. ⁴ Mag simua durphis a thūaphebaraau warre edjā eem phīdagjā jārrchapaím mug durr ūr thūphāau sūjim. Magwi mag uu chaai awaag bi machkha sierr khīrphee nū sīsijim, ich dakhīr athaawai ag burre chi chaaidam khopuyaag. ⁵ Magua

mag nū sim ee, mag machkha thūnarr aawai, mag uuirau chaai chi emkhooidam oojim. Mamū mag atham būrre ābmua chi chaaidam jiirbaadewi Ēwandum ich porkhau gaai oo sim aar wai dūnaaimajim, uduur khopiba. Mag chaairauta jooipa sīsiewai nem iek theeg jūrr durr mug we-jom thumaa ichdeuta jūa sisiju a jaaujim mūrug. ⁶Magbaawai chi ād jūrr sīi jāhog wai naamkhīir Ēwandamau i athee nem thum khīir khaug wai sīerr aawai warp ūor chukag ee mawi mamta aňo thārjup awi jārr sīeimajim.

⁷Maimua magtarr khur edjā ee juurhi phiidūjim. Úgtharm Ēwandam chog Miguel anūmta tagam ich khapeen agjo Ēwandum chognaan dūimua jūrr mag me-peer ūoirjo simta sīi por khapan sim dui werbu naajim. Mag ūoirjo sim igar nūm khūunjā agjo khapan thūnaajim. ⁸Mamū chi angelnaanau amach garmua chi mepeer podbapääiwai chi mepeer warre ich khapeen dui úgtharmua jūr werppūjim. ⁹Magta chadcha chi mepeer mag ūoirjo sim ich khapeen ich igar thūnarr khūun dui āba úgtharmua mug jēb gaai barkhūnipūjim. Ich mag me-peeraita warrgarwe nemkhōr gaai thūrnnaa īchab Satanás a thūurjem, durrpierr ūor thumaam khūun khūgurmie, ajapcharan do-sätma. ¹⁰Magbaawai angelnaanta sereubaadem mua ūrjim. Mag sereubaademua mag naajim:

“Ísta ya ūor peerduju ed pabaichem.

Mug durr gayam jua theeg thum jūrr maach Ēwandum deneu.

Maach Por Cristo ichdeucha jūr autarrjā warag atcha iek theegta sīsim.

¿Khan jägwi? Edaram magwe maach hermanonaan eugar Ēwandamag seukha nem īgkha nūrraajerr úgtharmua isegbapääiwaima.

¹¹Maimua jēb gaajā maach khodamnaanau amach garmuata mag mepeer podbapūim, corderodamjo uduraa ich thōopitarr iekta ukhawia ag bagauta Ēwandamag amach khaibag uipi nūmua.

Mag nūm dui īchab amach dau aphūu khechjujā igba, warag ogkhaba i iekta jaau durrarr gaaimuapata chadcha amach garmua i podprūjierram.

¹²Magbarm gaaimua edaujājā wounaanjo onee abat.

Maimua pāach chi ag ee thūnum khūunjā thumaa onee abathū.

Mamū jeh, apdurr, pāar jēb gaai jooba durrum khūun dui phūas ee jooba durrum khūunjā agjo!

Ya ich ūjärr barapääiwai meperan īsin meeukhata sīsim thumaam khūun dui.

Irua ya khaphū sim, muigmua jopcha ya tag ichdeu ampierr abaju” a serereu khajierram.

¹³ Ya mag chi meperau ich mug jēb gaai barapuum oobaa-wai khiiр machgau jūrr mag ueui chaai emkhooi ootarr ēudeeta ēkhabaadejim. ¹⁴ Mamu magbaawai īchab mag ueuirag nem ich dapag jīmiejāu ichjo sīsidum deejim, mag nemkhōr anum aigmua warre warp ūrramkhiiр. Mag ich paarpabaadeewai chi nem-khōrig ich chig apimaaugau warp ūrrbaadejim, õor barbag chuehi sieimaag, mamta aňo thārjup awi järr sīi i jāhog wai naaju arr aawai. ¹⁵ Magbaawai chi nem-khōriu waa doota soo abarmun, ich i eemua nem pom dosīgjo bau jierrau joisijim, magbarmua dokhierr chueug pogbar joisiewai ag ee chi ueui khēu khuurbu thōmkhiiр. ¹⁶ Mamu magbaawai īchab jēbeujā ueui khaigpermjo khaigperjim, mag nemkhōriu ich i eem doou dojā pom ompaa autarr sīi eeg bereu athaawai. ¹⁷ Magbaawai chará chi mepeer mag õoirjo sierr warag chi ueui duita meeukha sīsiwi, jūrr chi chaain ewagam khueun gaaita juu machag deeju awi, warag am dui werbuun petajim. Mag chi chaain ewagam khueun anumun, ar ūwandamau nem jaau sim thum ipierraanaa Jesucristoou chadcharam iek jaautarrjā ukhawi agtha ogduba ich mag uekha wenurrum khueunau.

13 ¹Makhueun dui werbuagta mag chi õoirjo simua sīi phūas igaau nu dñuuisijim.

Mepeer numí sīi
khanjo sīsid arr

Maimua mua oowai mepeer pom sīi ābam gaaipai por khapan siete nenernaa kach khapanjā diez jūjur simta phūas eemua mu dakhīraa oberchejim. Mag phak kachjo jūjur sīsidumpierr porsir jūakhanaa īchab mag por khapan nener sīsidum gaaijā ūwandam igwi parhoobata phā sīsid ajim. ² Mag mepeer phūas eemua oberbaichem mua ootarr, sīi khum chi jojotherjo sīejim. Mamu mag simta jūrr chi bu, jos bukhanaa, i i, león ikha sīejim. Mag simug mag ābakhai sīi õoirjo sierrau ich juu theeg deebaawai ichjo iek theeg apijim. ³ Mag chi mepeer phūas eemua oberchetarr por, dau āb sīi nem pom thoop thūnaajim, ya agua pod iiubajuo. Mamu mag thūnarr, ābakhai mag phūas igaau õoirjo sierrau irig ich juu theeg thum deetarr aawai ichdeupai ich por monaau-pujim. Mag monaubaadem oowi dauderraanu iekhau thumaam khueunau irigta ee aphobaade-jim. ⁴ Magphobaademua warag mag õoirjo simugta ūwandama-gamjo jeeuijerram, mag ābakhai phūas eemua oberchetarrag ich juu theeg deetarr jūrr. Mamu mag khumjo simugjā īchab ūwandamagamjo jeeumamua, “Khaita magan jäg mepeerjo juu theegnaa emkhooikha sī, i dui jāwaag?” a iekhamajierram.

⁵ Mag khumjo jojother sim do eemua oberchetarrag īchab nem iek khaug iekhapinaa ūwandam

igwiajā parhooba iek ākhāraam ichdeu iekham aig iekhaju aai sim a jaaujim, chi ūoirjo sierrau. Mamū mag i iek theeg apitarran, aňo thārjup awi jārrpaim atheepaita Ěwandamau i magpījim. ⁶ Magbaa chadcha mag ūoirjo sierrau ichig jaautarjo parhooba iekhanaa, Aai i jeeujem di igwiajā parhooba iekha, ya ūgthar oberwi durrum igwiajā parhoobam iekta iekha thūnūujim. ⁷ Magug ūchab Ěwandam iek ükhai i chaainka durrum khūun dui werbūmkhīrjā jua theega apijim, mag werbūwi ich garmua am podpūimkhīr. Magug ūchab ichta ūrpai iek theeg apijim mug durr gaai ūor thumaam khūun dui. Magbaawai durripioram khūun dui ichta ūrpai sisijim, thumaam khūun khāajā. ⁸ Mag mepeer khumjo jojother simugta mug atag paa-wai Ěwandamagamjo jeeuju, ar thum Corderodam ükuraa maach kōit ich thōopitarrau warr mug jēb ompaabarwe ich ūsap gaai am thūr phākha auba arr khūunau. Makhuunta mag mepeer igar naaju aawai makhuunauta maach chi Ěwandam iek ükha nūm khūun dau aug wauju.

⁹ Magua jūg ūruu nūm khai wajapha ūrbat:

¹⁰ “Preso maag thaabatarr khai, chadcha preso pūr auju.

Thuthuúi thōog thaabatarr khai, chadcha thuthuúi thōo.”

Pari mag nūmūn, thum Ěwandam iek ükha nūm gaaimau. Maguata Ěwandam chaainan, amach mag

phithurg auju khap, sīi amachdeu ükhatarr iek gaaita warag ubū ükha wenurraju aai nūm.

¹¹ Magtarr khur deeum mepeer jēb eemua ober urum mua oo-jim. Ma jūrr corderojo kach numí wai sīejim. Mag sim iekhaawain sīi ūoir iekjo simta jāgaamjo sīejim. ¹² Mag simua ūchab ūbakhai phūas eemua oberchetarr juatheeg thumaa ich gaai wai sīejim. Maguata ich dakhīir ich iekhau mug jēb gayam khūun thumaam khūunag mag phūas eemua por pom thoop sim oberchetarraga Ěwandamagamjo jeeupibaa-waijā, chadcha i ipierraajeeu naajim. ¹³ Mag juu theeg simua aawai ūchab ūrau ag na nem wau nūm ooba ajempa waumamua edjā eemua ūtdau khīrta noseg che thūnūmjo apijim, thumaam khūun dakhīir. ¹⁴ Mag mepeer por pom thoop sim phūas eemua oberchetarr dakhīir mag nacha ūoirjo sierrau warm mepeer corderojo sierrag ūor dauderraam nem wau-pijim, mag nem wau simua ūor khūgur aumamkhīr. Mag ūor khūgur auwi chi corderojo sierrau warm mepeer ich khapeer khīr-kha waupijim; ajapcharan mag sīi por pom thuthuúi thoop simjo sierrta deeu monaautarr khīrma. ¹⁵ Maimua jūrr mag corderojo sierrag chi ūoirjo sierrau ich juapá deewi mag khum jojotherjo sim khīirkha wau sierr iiu aupijim. Mag nem inag den mepeer khīirkha wau sierrta iiu auwi iek ober sisiewai thumaam khūunau ichigta Ěwandamagamjo jeeuba nūm khūunan khechpi jaaujim.

¹⁶ Mamu magpajā khabajim. Mag ich khīirkha wau sierr iiipi athaawai thumaam khunag ich dauchachta juu gaai wa dag gaai khāijā phākhapi jaaujim. Chaain-dam būruumdam gaai, ya durr-charam khun gaai, phatkhon paraam khun gaai, dau aphuum khun gaai, sii chikham chogkha sisidum khun gaai, chikham chog khaba amach khōchagpierr nurrjeem khun gaaijā, thumaa mag dauchachta uduraa amach gaai phākhapi jaaujim. ¹⁷Mamu ar mag amach gaai mag mepeer dauchachjā chukhu ni i numerojā chukhu num khunau chan pod amach garmua nem perjujā khaba, ni dich nem ig numjā per auju khabam a jaaujim chi meperau.

¹⁸ Mug mua jaau chirum khaug awaagan durrchata khīirjug paraa aju aai sim. Chi mag khīirjug khaphu simua khaug athá, magan mag mepeer dauchach khan numero agá. Wajapcharan mag numeroon īchab woun mug atag sieju deneu. Chi numero, 666 khabahab.

144,000 meukhaar au narr khun

14 ¹Magtarr khur mua oo nuu aawai ich Jooi chi Cordero chaarta durrsí Sión anum gaai oodunum mua oo jim; ajap-charan ich Jesuma. I dui òor khapan ciento cuarenta y cuatro mil naajim. Mag Cordero dui num khunau i thurta i Aai thur dui amach dag gaai phākhanaa ag panhappha sisid ajim. ²Maimuata

edjā ee sii òor iekjo simta mamu salt pom jurur wejom iekjo mua ûrbaadejim. Mag simuñ īchab nem jēbag pagthum puurbaadem iekjonaa òor khapan arpa sir num iekjo thunaajim. ³Mag thunumuñ mag Êwandum juup-jem porkhau sim bigaau īchab jooipha ohood wejom dui mag dau jayap nemchaainjo ich paar sisidum bigaau phuurdu meu-khaar iiur au num khun iekta mag thunaajim. Mag amau meu-khaar au narr chan äbmuajā pod khaugbajim, am denjo awaag. Äba mug jēb gaai jooba durrarr khun eem mag ciento cuarenta y cuatro mil peerdutkhatarr khunnaupaita am denjo aau khaugjierram. ⁴Ma-khuun chan mug jēb gaai aawaijā, jäg deeum uuin dui khapes apiba jaaujemjo, äba Êwandumagpaita ee aajerr khunau. Amauta chadcha Cordero nunuukham-pierr dui i bu ogduuba wenurrajim. Amachta mag Êwandum athee maimua Cordero atheejā am chognaankha wenurraju aai naajim, chadcha mag atheeta warm khun eemua Êwandamau am peerdu autarr aawai. ⁵Am mag seukha nurrjeejā khaba arr khun aawai buurjā am eugar jaauju khunjā chukhu ajim.

Êwandum chognaan thurjupam khunau iek jaauthurtarr

⁶Maimua mua deeum Êwandum chog edjā ee ûrr jorrom oo athajim. Magua mug jēb gaai naajem khun athee Êwandamau ich mag maach iiipi wai

närraju iekta jaau jorrajim, durrpierr õor nññidum ee amach meupierr. ⁷Mag irua jaau jorrarr iek mug ajim: “Ēwandam dau na nem khaigbam wauju okho abat. Mag khääi irig jeeunaa iita tho iekhabat. Ya ista irua õor ich aar phe auju wa phe auba warag isegju khääjä amach khiiрcha jaauju ed pabaichem. Mug edjääjä ompaawi mug jëbjäjä ompaatarragta jeeubathū. Ichdeuta īchab phüasjä ompaawi jëb eemua do khumdu ober sisiđumjä ompajim” a jaau jorrajim, ūrr jorromua. Ma nacharamua iek jaau dichtarr ajim.

⁸Mag ēudee deuem Ēwandam chog agjo ähäag urajim. Magua, Babilonia phoboron ya eegar pabaadmeta jaau jorrajim. “Ya eegar pajim” a siejim, “ar ich denjo durrpierram khüunag parhoob pekau waupiejerr phobor.”

⁹Makhuun ēudee ya thärjupam agjo dewam Ēwandam chog ūrr jorromua magmajim: “Ar jäg phüas eemua mepeer oberchetarrafragjä jeeunaa sii i khiiрcha wau simugjä jeeuwi üduraa amach dag gaai wa juu gaai khääjä i dauchach phäpitarr khüunan ¹⁰ichiita Ēwandam khiiр machag sii maach thoojem benenjo simta äwatab khaba äwatjugui” ajim. “I khiiр machag mag simta am gaai meubapäiwai Cordero dakhiiр maimua pekau chukhu ügthar nñm khüun dakhiiрjä ötdau azufre dui waasureu wejom eeta jeerjugui” a siejim, “ich mag dau aphuu ag ee õt khierr jemer wenurramkhiiр. ¹¹Mag am

õt khierr jemer nñm naar jiu wejom chan chugpaajä khaugba, ich mag sierrum iekhau. Mag ötdau ee nñm khüun chan bñurjä gaai nakha aa khaugba, ich mag edaram magwe machag jemer wenurrajugui” ajim, “amachdeu mag meperagta Ēwandamagamjo jeeunaa īchab sii i khiiрcha wau sierragjä jeeunaa üduraa amach gaai i dauchach phäpitarr kõit.”

¹²Magam uguata ar Ēwandam denkhanaa irua nem jaau sim ipierraanaa īchab Jesús bñjä ogduba wenurrum khüunan warag ubuta ukha wenurraju aai nñm.

Ma ajim Ēwandam chog thärjupamua jaau dichtarr.

¹³Maimua mua ūurwai ügtharmuata woun iekjo murug, “Cha mua puchig jawaaggpam phäbä” a siejim. Mag irua phäpi sierr iek mug ajim:

—Ísmua atagta chadcha uuhcha ajugui ajim, ar maach Por Jesús iek thäraucha ukha durrumua mee nñm khüun.

Magbaawai Ēwandam Akharaujä, —Jaan chadcha ich magau a siejim. Mug jëb gaai aawai chadcha phithurg aaujerrjä par khaba aju aawai khiiр mee nisisijugui ajim, Ēwandam athee amachdeu nem wajapha waaujerr jürr.

Ēwandam chognaanau õor pom uurppuuijoo oopitarr

¹⁴Magtarr khur deeu oo nñu aawai jññthumieta edjä ee bau wejoojim. Mag bau wejom ūr woun ãb Emkhooi Iewaa Jesujoo

simta oo sīejim. Magua porsir phīr den jūanaa ich jua ee hoz anum wai sīejim, thuthuijo dee simta sīi jūurthā sim. ¹⁵ Maig īchab deeum agjo Ēwandum chog Aai i jeeujem degmua oberchewi mag jūunthumie bau wejom ūr oo sierrag magchejim: “Ya nemjīir phur wejoowai eeuju aai thūnūm. Ar pūch jua ee thuthui wai simua thūrrphewi eeubá” ajim, mug jēb gayam khūn khechpūiju ora pa-baadem jaauwi.

¹⁶ Magbaawai chadcha mag jūunthumie bau wejom ūr oo sierrau ich thuthuúi mug jēb ūr uūrphebarmua waa nemjīir dau thumaa eeu aujim.

¹⁷ Mag khur deeum Ēwandum chog oberjim mag Aai i jeeujem di ügthar sim eemua. Magua-jā agjo ich jua ee mag thuthui hoz anum wai sīejim. ¹⁸ Mag ēudee agjo deeum oberchejim, ierr nasādjo sim aarmua. Maguan īchab sīi iekhabarmuapai mug durr thum uurdūpi jaubaawai, ūtdāúapai mug durr thum opāaig nem jua theeg sīejim. Magua mag ābakhai jua ee thuthui wai sierrag thet khīesir magjim: “Jēb gaai uvado nūnidūm een ya sīi waau uidūm, jāg pūch jua ee thuthui wai simua chi ierr thūrrkha au-pet. Ya waau thūnaabahab” ajim, oor warre uūrppūiju jaauwi.

¹⁹ Magbaawai chadcha mag thuthui jua ee wai sierrau mug durr ūr uūrphe, waa uvado nūnid arr eem thumaa thūrrkha auna chi cho piirjūupijem ee barkhūupūijim chi cho piirjūum-khīir. Mag chi cho piirjūumkhīir a

simūn, maan wajapcharan Ēwandamau ūr gaai jua khūaba ich khīir machag meejuuta jaau sim. ²⁰ Magta phobor igaau arr-naa chi cho piirjūupūijim. Mag piirjūubaadee, ag eemua chi cho sīi dosigjo phur jīubaademua, warpham magwe trescientos kilómetros sīi bag phur ūur joisi-jim. Mag dojo ūur wejom naug ee cabaai dūnūupi ootarr akhiin, i opierrjo sīejim, chi naug. Mag dojo ūur wejom a simūn, ūr khech num jaar bag pom ārjuuta jaau sim.

**Ēwandum chognaan siete
ābmiecha ūr khaibag wauju
jawaan beetarr khūn**

15 ¹Maimua deeu edaujā ee ijaaur maach dauderraā ompha joisijim. Ma, mug ajim: Ēwandum chognaanta siete edjā eemua oberdūtkhachejim. Makhuunauta ābmiecha wajappa ūr dau aug waupiju khūn ajim. Magbarm duī īchab ya mag amau nem thumaamua mag chach dichdimaawai Ēwandum khīir machagjā ich maigpai meeju ajim.

² Mag khur mua oojim īchab, phūasta sīi vidrio denjo sim igaau Ēwandamau amachig sirmkhīir arpa deetarr duī ag panhapha ūr dūnūnid thūnūm. Makhuun mag mepeer khum chi jojotherjo sim phūas eemua Obercheta-rragjā jeeuba, ni i khīirkha wau simugjā jeeuba, ni i thār ni i dauchachjā uduraa amach gaai phāpiba arr gaaimua mag mepeer amach garmua podtarr khūn

ajim. ³Makhūnau Corderota thumeukhar naajim. Mag meukhaar warrgar Ēwandam chog Moisés khararrau phātarr ajim. Mag amau meukhaar au narr mug ajim:

“Ēwandam, pūn maar
Porou.

Pūchta thumaam khūn
khāai chi jua thierrau.
Pua nem wautarr thum
chadcha wajaphanaa
ooim sim.

Pua nem waaujemjo chan ni
ābmua podbam.

Durr thum mug wejom ee
pūchta thumaam khūn
Reikha sierrūm.

Pu iekhan chadcharam
iekhau;
maimuajā puan chad nem
agchata waaujem.

⁴ Señor, ¿khaíuta mug
thūnūm aig pu oghabaju
abarí?

¿Khaíuta būrjā pūrug
jeeubaju khai?

Puch appaita būrjā
pekau chukhu khitaawai
durrierram khūnau
beewi āba pūrugta jeeuju.

Ya pua thumaam khūnag
jaaubarm, chijā khūnta
pua puch aar phe auju
khūn agá, maimua chijā
khūnta pua barkhūiju
khūn agá” a aumajierram,
meukharau.

⁵Maimua mag thūnarr khurmua oowai, ūgthar Aai i jeeujem degam Santuariota Ēwandamau israelnaan dui iek deetarr iek ākhaajem aar dawaan

weeu dūnaajim. ⁶Mammuata makhūn Ēwandam chognaan siete khajapham nemjo amachdeu agua òor khaibag wauju jua panhapha oberchejierram. Makhūnau putlino anum denta būrjā memer-khog chukkhu sii phugphugamjo sīsidūmta jūanaa, ichkhaarjā dakha phīr den āi jūajem phurii khitūmuā āi jū sīsid ajim. ⁷Mag am oberdūtkhabaicheewai nacha mag nemchaainjo ich paar sīsidūm jayap narr eem ābmua amag amachpierr jarrdam phīr den āhābdo deemajim. Makhūn jarrdampierr maach Ēwandam ichta warrgarjā ich mag sierrawi mug atagjā ich mag sierraju ag khīir machgauta khajapham do denjo ipir sīsid ajim. Mag sīsidūm chookhūibaadeewaita ichdeu chachmampierr nem khīir pogkhe obermaju. ⁸Mag jarr amachpierr āhābdo jibapääiwai Ēwandam chi wajaug sierrūmuā ich iiu mag Santuario ee naar khī joppijim. Mag Aai i jeeujem deg chi Ēwandam chognaan siete narr khūnau amachpierr nem khīir pogkhe chachmamua, thum obeerpūibam aig chan pod ni ābjā dubju khaba aajeejim.

Ēwandam khīir machag jarr
eem choopūimam ootarr

16 ¹Maimua mua ūurwai mag Aai i jeeujem deg naar jīu wejom eemuata mag Ēwandam chognaan siete narr khūnag nem theeg woun iekjo, “Ereubaadewi jāg mu khīir machag jarr siete nūm ee dojo jojoid thūnūm, jēb

ür chookhuuibamit” ajim ich Ěwandamaucha.

²Magbaawai chadcha ābmua petawi ich jarr ee wai sierr mug jēb ür choopuijim. Mag choobapääiwai thum mag mepeer khum chi jojotherjo sim phūas eemua oberchetarr khīirkha wau simug jeeunaa i dauchachjā wai narr khūun gaai ben burrjim. Mag benen mor gaai sii phiedaujo oberdūtkhabaadema machaaga siejim. Mag simuan waragta öor āarmaajeejim.

³Maimua jūrr ēudeemua ich jarr eem phūas ee choobapääiwai sii phūas thumaa bagag pa-jim. Mag phūas eem do, sii öor meem bagjota sīsijim. Mag bagag pabaademua ag ee nem thūnarr thumaa khechdubjim.

⁴Mag khur thārjupam urum, agjo Ěwandam chog. Magua-jā warm khūun denjo ich jarr eem choopuijim. Mamu magua jūrr dosīg dui jēb eegarmua do khumdu nūnuidum ūrta choobapääiwai, napem denjo īchab do thumaa bagag paapuijim. ⁵Mag-naa mag dosīgpier do ārpi sīerraupai iekhamamua,

“Ēwandam, puchta būurjā pekau chukhu khitum; puchta warrgarwejā ich mag khitaawai īsjā ich agtha sīrrumgui” a siejim.

“Puchdeu am dui chachbarm aig, pua am dui nem agchata abarmgui” ajim, “amachdeu nem waumarrpier.

⁶Amau pū chaain bag ārwi pū i jaauumien bagjā ārjierram.

Magtarr aawai īs pua jūrr amag bagchata dopibaademgui” ajim.

“Jūrr amau pūrug ich agjo jägta apim khōsi naabajieb amach dui” a iekhamajim.

⁷Magbaawai īchab ierr incienso phaaejem nasādjo wau sim aarmuata agjo Ěwandam chogau, “Eera, jāan chadaugui” ajim. “Maar Por Ěwandam, puchta thumaam khūun khāai chi jua thierr; puan chadcha khīr-jug khaphūnaa am gaai agchata abarmgui” ajim, “būurjā khaigba aba.”

Ma biek thārjupam Ěwandam khīir machag chootarr ajim.

⁸Mag khur deeu chi Ěwandam chog jarrdam dui beewi jūrr mug edau āsdawam khīir ūruu choopuujim. Mag choobarm ya biek jayapam ajim. Mag edau khīir ür choobapääiwai warag edau pechaaga aademua sii ed pechgau öor gaai mas ajim. ⁹Mamu mag edaúa phaa thūnūhuwi, sii phausumjo sīsidumjā amach khaibag āsie ewag khīirjuwi Ěwandamagjā chugpaapi jeeuba, ni sii i tho iekhajojoopajā khabajierram. Magju khāai sii warag irig parhoobaa amachdeu iekham aig iekha thūnūhuijerram; mājā ichdeuta magum khaibag burrpibaju akhiinjā juu theeg simugta mag iekhajierram.

¹⁰Mag khur Ěwandam chog cincoom beewi, īchab ichdeu jarrdam wai nūrrarr eem mag

phūas eemua mepeer oberchetarr juupjem porkhau ūr choopūijim. Mag choobapääiwai irua durr jää sīerrpierr thumaa khīchag ee joisijim. Magbaawai õor i igar nūm khūnan gaai machgauta sii amach meukhīrpaijā thetthe khabaadep aajeejim. ¹¹ Mamū mamagkhamjā amachdeu nem khaigba wau nūm chan puajojoo-paijā khaba aajeejim. Magju khāai chāddauta mor gaai sii phēdaujo dau dap sīsidūm machgau, Ēwandam ūgthar chiraajem dūita khujūrmjo warag parhoobaa irig iekha thūnūujierram.

¹² Mag khur Ēwandam chog seim beewi, ich jarr eem dojā Eufrates aajem ūr agjo choopūijim. Mag choobapääiwai dojā pom simta sii juubaadejim, edau obeerjem garmua reinaan wedurarr khūun durbagkha dichamkhīir.

¹³ Maimua mua oowai, mag na-cha mepeer õoirjo sīerr i eemua jūcheumiejo sim oberwi, ābakhai khum chi jojotherjo sīerr i eemua-jā oberwi, maimua ābakhai chi seukha nem īgkhamie kach num-pai cordero denjo jujūr sīerr ag i eemuajā agjo jūcheumiejoo khitūm oberjim. ¹⁴ Mag jūcheumiejo sīsid arr, chi mepeer akhaar ajim. Makħūunaun īchab ag na òrau nem ooba aajempa wau we-nurrajim. Mag wenūrrūmūn mug jēb gaai reinaan sīsidūm khūun dui iekta dee wenūrrajim, thumaa āba biirdūnaa Ēwandam ictha thumaam khūun khāaijā chi juu thierr dui amach werbūju edam athee khīir khaugaag.

¹⁵ Mag nūm ee maach Por Jesu-cristooucha, “Keena, khīir khaphū nuisit; õor chikham nem jīgkha nurraajemjo mūn sii õor bee-ba-jojo sīerr ee degolp barchejugui” ajim. “Mag mu pierrwai onee aju khūnan, ar daukhananaa pekaúgtā būurjā amach ūrpapiba nūm khūnau. Mag nūm aiguin aman, khajūa bāphā memerkhog chukhu jūa nūmjota thūnūm. Maagwai mag ed òrau dich mor kharr ooba aawai chigaajā abaju-gui” ajim ichdeucha.

¹⁶ Maimua chadcha mag jūcheumiejo sīsid arr khūnau amachdeu mug atag ajujo mu dakhīraa wetwi mug jēb gaaim reinaan ābam aig biirdū auje-rram werbūag. Mag am biirdū narr aig hebreonaan meúa Ar-magedón a thūurjem. Ich maigta chadcha werbu nūmuia Ēwandam dui juapá chachju anaabá.

¹⁷ Mag khur ābmiecha sietemua paawai, agjo deeum Ēwandam chogau ich jarr eem sii ich jāg ūgthaa edjā eepai wepūijim. Mag irua webapääiwai, mag ūgthar Aai i jeeujem degam Santuario aarmuata nem theeg, “Īsin chad ya thum aaipa sīsimgui” ajim.

¹⁸ Mag irua ya aaipabaadem abaawai, pagthūmta dau phurphur abarmūn jēbū ahau khabaadem dui, sii iyħūmjo joisimua ħūur theegajā duui dichjim. Mag ħūur theeg duui dichjujo chan mug jēb ompaatarr aigmua ewag pawiajā duuiba aajem. ¹⁹ Magbaademua phobor pom sim Babilonia anūm eegarta waa sii jēb thorrdūkhūr aademua, phoboron warreta perás

thārjup obeerpuijim, jēb thorrdūbaademua. Magbaadem dui īchab deeum durrjā phobor eem di khapaana sii pogueu p̄amajim. Magbaawaita Ŋwandamau Babilonia phobor gaaita ūrcha jua khēg-khapuijim, ich pekau waaujerr khīir okhooba wai sierr gaaimua. ²⁰Mag սսur theeg duuitarrau phūas ee morr phūur սid arrjā, sii warag ierr paaukhabaadeewai, durrſi ննուիd arrjā īchab warag jēb ee ierr paaukhabaadejim. ²¹Magbaawai īchab edjā eemua sii noseg dau dap mokdaujo che th̄n̄uisijim. Chi noseg dau chugag ochenta libras s̄isid ajim. Ŋwandamau mag noseg chepiwi wajappha amach dau aug wau-barm oowi, օrau warag Ŋwandam th̄rcha th̄rnaa, parhoobaaa amachdeu iekham aig iekha th̄n̄usujierram.

Ma ajim Ŋwandam chogau ābmiecha ich jarr eem Ŋwandam khīir machag choobap̄im mua ootarr. Mam ս mag mua oojim a chirum̄an, maan մug atagjā thum cha muchdeu jaau chirum̄jo ajuuta m̄r̄ug much daúacha oopimajim.

Chi durpathierrmie
khaibag wauju jaautarr

17 ¹Magbaawai Ŋwandam chognaan mag jarr panhapha siete narr eem աb beewi m̄r̄ug, —Pidú mua p̄ur̄ug oopikhimgui ajim, chi durpathierrmie ar dojā nem pooma bau wejom Մ̄r̄ oo sim khaibag wauju. ²Mag-naa m̄r̄ug, Մ̄r̄ durr gayam reinaanau thumaam kh̄unau ich

ag սսipaita wai khāijierramgui ajim. Maagwai tagam kh̄un agjo մug jēb gayam kh̄unjā sii mag parhooba saak սսi bag che simjo sierr gaaimua ichig paa wai sim-gui ajim.

³Makh̄un thum oopieg chi Ŋwandum Akharau մս khāapi atham ee, chi Ŋwandum chog mag m̄r̄ug pidú a sierraupai jūr̄ մս warp օօr chukag ee athaadejim. Mam pabaimaawai, սսita sii mepeer pom phurii sim Մ̄r̄ oo sim m̄r̄ug oopijim. Mepeer pom mag phur simսn sii por khapan աbam mor gaaipai siete nenernaa kach khapanjā diez wai s̄ejim. Mag sim moron, sii էsap-dau parhoobaaa Ŋwandum igwia iekha phā s̄isidumuata enter mor ipir s̄ejim. Mag sim Մ̄r̄ta mag սսi chi durpathierrmie oo s̄ejim.

⁴İchab chi սսijā mag simսn, sii khajūa wajappha phuriimjonaa khichphe khīirkha simta jūa s̄ejim. Mag Մ̄r̄ īchab phīrjā jūanaa, mokdau ooihmս nem parhēpag-kham dui perlas anumpa jūanaa, īchab jarrdam phīr denkha khitum ee sii mag emkhooin dui ich parhooba sierrta khajapham nemjo inagjā chukhu ippir joi wai oo s̄ejim. ⁵I dag gaai oowai i th̄r̄ anumta maadeu wajappai khaugba sii, “Babilonia ich-ta phobor pomaacharam, thum chi durpathierrmie աd anaa nem khaigbam thum մug jēb gaai th̄n̄um ag աd” a phā s̄ejim.

⁶Ya mag muchdeu oobaawai mua khaug athajim, sii Jesús iek սսka durrum kh̄un pom khechbapäaiwai bag pom աrbarm

oowiata onegau sīi don սհիո oo sim.

⁷Mag oowia mua khīirju chiruu paawai chi ēwandam chogau mūrug, — Khanthee atcha khīirju sīma? ajim. Mua pūrug jaaubajup ajim, chījā agā jāg սհի, maimua khai agā īchab ar chi mepeer por khapan sietenaa kach khapanjā diez wai simua ich ūr chi սհի juppi warrum.

⁸Maimua chadcha mūrug jaau-mamua magjim: — Jāg meperan warran mug jēb gaai nūrrajim; mamū meewi ya tag ooba aa-jem. Pari mug atag ēwandamau ierr thūrrojo sim eemua սդուրա Oberpibaawai deeu nūrraiche-jugui ajim. Magbaawai ar ich mag iiu wenūrraju khūn thūr phākhamaajem ēsap gaai warr mug jēb ompaaju nawe phāba awi ag gaai thūr chukhu nūm khūn wajap dauderraajugui ajim, mag meetarrta deeu nūrraichejup mamū, ich ēwandamauta warre i juu khēgkhapūijugui ajim, ich mag okoom iek okhoomkhīir.

⁹Maimua mūrug, — Wajapha ūrbā, mua pūrug jaaukhimgui ajim chi ēwandam chogau: Jāg ābam mor gaaipai por khapan siete nūm pua oo sim, jā chi սհի oo sim eegar durrsī khapanag siete nūmta jaau simgui ajim. ¹⁰Jāg por siete nener sim īchab reinaan siete narrta jaau sim. Mag reinaan siete narr eem cinco ya eegar pawia ābpaimuata agtha ich durr jūa simgui ajim. Maagwai ābakhai agtha reikhaju waaur sim. Mamū mag ābmiecha

reikhaju waaur sim reikhawi-jā, khūchpai mag sīewi, warm khūnjo eegar pajugui ajim.

¹¹Mamū āb simgui ajim ochoom reikhaju. Maan ar chaig mua pūrug mepeer phurii sim mug jēb gaai sierra thōwi chukhu aadem a chirraaugui ajim. Ichpai mag reinaan siete pūrug jaau chirūm eemkha sim. Ya mag biek numí ichpai reikhabarm aigmuān chadau warre thōm iekcha thōjogui a jaaumajim mūrug.

¹²Maimua mag jajawagmamua, — Mag chi mepeer kach khapan diez jūjūr sierrau īchab chi kach khapanagpier agjo reinaan diez nūmta jaau simgui a jaaumajim mūrug chi ēwandam chogau. Makħħunau agtha būurjā gober-naaba nūm. Mamū ēwandamau amag mag chi mepeer phūas ee-mua oberchetarr dūi iek theeg apijugui ajim, sīi khūchpaim athee. ¹³Makħħun reinaan diez āba ibepwi, mag mepeer phūas eemua oberchetarragta amach juu theeg thumaa deewi, warag amach garmuata Cordero dūi werbūjugui ajim. ¹⁴Mamū chi Corderou ich garmuata amach thum podpūiju, ichta mug durr gaai chi thierrnaan thum thūnūm khūn Por anaa reinaan Rey aawai. I dūi thūnūm khūnun, ich ēwandamaucha jūr auwi amachdeu ukkan iek thāraucha ukkan wenūrrūm khūnun.

¹⁵Maimua deeu mūrug magjim, chi ēwandam chogau: — Ar pua jāg chi durpathiermie oo sim eegar dojājo nem pooma bau wejom oo sim chan, dojā chaar

khabam. Jāan ōor khapanagta jäg thunumgui ajim, durrpierram khūn amach meupierr meu khīir pogkhe. ¹⁶Maagwai ar phūas eemua mepeer pom sim oberchetarr gaai kachjo khapan jūjūr diez thunumjā, i kach chaar khaba, jākhūnan reinaan i dui āba mug durr gobernaaju khūnnaugui ajim. Ich jākhūnnaupai jäg chi uui chi durpathierrmie oomaug aphobaademua i khaibag wawaag i ēudeejā ēkhaju. Maimua i juu eem nemjā khechthūgwı, ich ap barphawi, i dijā orphijugui ajim. ¹⁷Amau mag nūmūn, ich Ēwandamau juuu amag magpi siēwaita mag amachdeu ampierr thūnnaajugui a jaaumajim. Magnaa, Maguata amau amach reinaan appai iekhawi, chi mepeer mag phūas eemua oberchetarragta amach iek theeg thum deejugui ajim, Ēwandamau ichdeu jaautarrjo ober nūm ora. ¹⁸Ichab ar pua uui oo simjā jā chan uui chaar khabam. Jāan ar phobor ābpai nem pom simuata mug jēb gaai reinaanag thumaa ichdeuta nem khap jajaau aajem ag phoborougui ajim.

Magta chi Ēwandam chogau ichdeu oopimatarr thumaa mūrug jaaumajim.

Babilonia eegar patarr

18 ¹Magtarr khur mua oo nūu aawai Ēwandam chog dewamta ūgtharmua beem oojim. Mag simūn īchab chi juu thierr aawai nem iek theeg sīejim. Mag pierrwai jēben sīita araraa aadejim, i mor gaaimua. ²Magua thet ähäaggamua mag sīejim:

“Ya Babilonia phoboron eegar pajim!
Īsin ya sīi pabu ee sierrjeem khūn diiu;
meepen khaigbam
khīirpierr naajem di anaa pabu eem nem maach khoojem khūn diigta pabaadebahab” a sīejim.

³ “Warran iin chadcha jäg ich parhooba deeum gaaijā purpur sierrarr gaaimua durrpierram khūnna nag denjo thumaa khech wai sim dui ichig paa wai sīejim.

Reinaanagjā amach uui duimjo ich dūita khapes apiwi,
nem juu paraam khūnagjā sīi mag ag ee nem parhooba amachdeu khōchagpierr nem waipi sim gaaimua warag phatkhon paraam khūnag paapuijim.

Mamū ich paarmua maagjerrta īsin jūrr ichta eegar pabaadem” a jaaumajim.

⁴ Mag chi Ēwandam chog iekha obaadem ee, deeu ūgtharmua woun iekjo,

“Pāar mu chaainkha nūm khūn, jäg phobor eemua oberwi chawag ereubaadet” ajim.

“Magbamūn pāachpa dui amau pekau wau nūm ee burrwi paai oberbaadeewai, pāachpata phithurg ee mawi dau aug wauju.

5 Jāg phoboron sīi pekau
pooma simgui” ajim.
“I pekau pomagan sīi ūgthaa
edjā ee sīmii wejomjo sim.
Maagwai jāg nem khaigbam
parhooba ichdeu waum aig
wau sim gaaimua, mua i
gaai juu khūaba deejugui”
ajim ich Ěwandamaau.

6 Magnaa jūrr ich chognaanagta,
“Ichdeu chikham dūi
aajerrjo abat” ajim, “jūrr
i dūi.

Ichdeu nem khaigba
waaujerr ūr jūrr ag khāai
atcha biek numí i gaai
deebat.

Ichdeu chikhamnag
dopiejerr khāaijā jūrr
athuucha nem achag
waaureu deebat.

7 Jāg ichdeupai ich thowi
parhooba ichdeu
khōchagpierr aajerr paar,
ich agjo i gaai mas waunaa
i dau aug waupibat” ajim.

“Iruan ichdeupai ich igwi,
‘Mūun muiguin rey uuijota
um, mu chan khoopaa uui
khabam; mug urrum chan
mu chan būurjā dau aphuu
urrabaju’ a iekhaajem.

8 Mamū mua mag chirūmgui”
ajim ich Ěwandamaau:

“Ich jāg urrum paar i ed
beeju paar sim.

Mag ed, khāai ābpaim
ee i gaai mas aju. Mua i
gaai nem khaigbam khīir
pogkhe chachmamua, òor
pom opiwia, jādau theegjā
burrijugui” ajim.

“Mūch pāar Por chi juu
thierrauchata mag i dau
aphuu api chiraawai,
wajap i dauhi ārpiwi,
ābmiecha paawai chi
phoborjā thum sīi
orpuijugui” ajim ich
Ēwandamaucha.

9 Mag phobor orbapääiwai,
reinaan ag ee amach uuiin duimjo
khapes awi parhooba amachdeu
ampierr arr khūunau uapeper-
khamua, i athee bieju anaabá,
chi naa appai ūgthaa edjā ee
jīu thūnūm oowia. 10 Mag oo-
wia degolp amach gaaijā agjo
aju khīirjuwi, aigjā beebea, warp
amach nūm aarpaimua,

“¡Eh! ¡Aay, Babilonia!
Phobor poomanaa chi juu
thierr arrta īs chad pū
chan at oobam.

Sīi seukhabarmjo abarm
ee pū gayan Ěwandamaau
masta deebarmgui” aju
jūrram khūunau.

11 Ichab nem juu paraam
khūunaujā amach daúa phobor
magbarm oobaawai, bie nūmua
uapeper aju anūm, amachdeu
oowai ya tag amach nem per au-
ju khūun chukhu aphobaadem
khīirjuwia. 12 Jāgbaawai, nem
inag pom waibeewiajā, “¿Khaíu
per athaju? Muig per aaujee-
jim: phīr, phatkhon, mokdau
parhēpagkham, perlas; put wa-
japham lino den seda den dūi
sīi phuriināa khichphe khīirkha
sīsidūm; pa thūpham khīirpierr;
marfil den nem wau sīsidūm,
pa wajapham den, jierr den,
cobre den maimua mármol den

nem wau sīsidūm.” ¹³Maimua amach wir aigpai, “¿Khaíu athajugui?” aju, “thūpag pom phebee nūm, canelajom, incienso, mirra, jūgdee; vino, nemkhau, arin, trigo; nemchaain daphūm nem uajem, cabaai, oveja, carro, maimua par phidkhamkhīr òor per nūmjā, ¿khaíuta jāgūm nem thum awaagáwa?” aju, amach odegpai. ¹⁴Mag nūmuia chi phoborogta wounagamjo,

“Nemjō sīphamjo pua ūrcha pii aajerr ya īs chan tag chukhu aademgui” aju.

“Pū nem ooimū sīsid arrjā thum phatkhonpa īsin ya pua okhoom iekchata okhoobapuim.

Jāgbarm chan pua tag oog khabamgui” aju, mag chi phobor uu thūnūmugta.

¹⁵Maimua jūrr nem juu paraam khūun magūm thum per nūmuia mag phobor gaaimua warag phatkhon paraamug patarr khūnaujā amachdeu mag oo baawai, īchab amach gaaijā agjo aju khīirjuwia, aigjā beeба, warp amach nūm aarpaimuata bīenaa uapeperkhamua,

¹⁶ “¡Eh! ¡Ay, phobor pooma eegar pajim!” aju.

Pūun chadcha phobor ooimuganaa, sīi үhi khajūa wajapham lino den jūanaa, khīirpierr chi phurjā jūanaa, khichphe khīirjā jūa simjota sīejim.

Mag jūanaa chihoo phīr den, perlas, maimua mokdau parhēpagkhampa jūa simjo sīerrta,

¹⁷jopcha sīi seukha nūmjo arr ee phatkhon pooma okhoobarmgui” aju.

Magbaawai agjo barco eem capitannaan, marinernaan maimua thum ar dojārr jorrjeemua ta phatkhon khīrdamjo oojem khūnjā thum warppai nūsiuju anaabá. ¹⁸Mam warppaimua mag phobor uurdā thūnūm naar edjā ee phuis jīu thūnūm oowia, thet ähāakhamua, “¿Jamta deeum phobor ich māgjokham maadeu oog agá?” aju anūm. ¹⁹Magnaa chadcha amach gaai masi nūm òrag oomkhīr, amach por ee jēb phopuinaa uapeperkham dūi bīe nūmuia,

“¡Eh! ¡Ay, phobor pooma khitarr!

Maar thum phūas ee barco paraam khūun, pū gaaimuata chadcha maar riknaanag paaukhajimgui” aju.

“Magtarra jopcha arr ee pūn warreta eegar pabaademgui” aju.

²⁰Mamū warm khūun mag bīephoo thūnūm daar, ügtharm magwe onee abat.

Onee abat īchab Ņwandam chaain, Ņwandam i jaaumien, maimua ich i jaaumkhīr ichdeucha jūr autarr khūnjā agjo onee abat.

Ņwandamau Babiloniapien dūi jāgbarmua, jūrr pāarta irua dau ee aug khaugwi am gaaita mas dee sim khabahab, amachdeu pāach dūi aajerrjo.

²¹ Magbaawai āb Ŗwandum chog īchab nem jua theega simua, mok por pooma sim phūas ee bar-puinaa magjim:

“Babilonia, phobor pomaam, puun cha mua mok barbapuimjota buudimamgui” ajim.

²² “Jägbarm chan mug atag pawiajā, pū kaajā ee chan būurjā tag arpa sir nūm iek ūrba, karris iekjā ūrba, ni trompetta iekjā ūrbam.

Nem inag wau nūm gaai phidkha nūm khūnjanjā chukhu, ni mok bā nūm iek jujurkhamjā tag ūrbamgui” ajim.

²³ “Puuta jägbarm chan mug atag pawiajā pū ee õtdaudam phuu dñuhmā ooba, ni õor juu pūurwai onee serereu aajerr iekjā ūrbam.

Pū eem nem juu paraam khūnan, chadcha mug durr gaai chi juu thierrnaan ajim.

Maimua puchdeujā pua durrierram khūn sīi khūgur wai sīejim, puchdeu nem khaigba wau simta õrau khaugbam gaaimua.

Pari mag sīrrta, ya puun chadchata eegar pabaademgui” ajim.

²⁴ Magta chadcha Babilonia phobor eegar paju. Mamū mag i eegar pajuun, ag eeta Ŗwandum chaain bag ārtarr pooma thūnūm gaaimua. Aigta thūnūm: Ŗwandum i jaaumien dui thum i chaain

bag ārmatarr, maimua thum ar i gaaimua durrpierr chikhamnau juau thōopuimarr khūn bagjā agjo.

Ūgthar Aai i jeeu nūm ootarr

19 ¹ Mag Babilonia eegar pabaadem ootarr khur, õor pooma sereu wejom mua ūrjim, ūgthar. Makhuunau serereukhamua,

“jĒwandum maach Porogta thumaam khūnau jeeubathū!

Ichta õor peerduajemhū” anaajim.

“Ijom chan chukhum; ichpaita thumaam khūn khāai chi juu thierriu.

² Ichta õor dui agpierra sierrum, chadcha amachdeu nem waumaajerrpierr am gaai aag.

Chi durpathiermiejā ichdeu nem parhooba ampierr nem wau sierrarr gaaimua durrpierram khūn pekau waupiejerr jūrr, ya ich gaajjā mas deebarmgui” anaajim maach Ŗwandumau.

“I chaain anaa i chogkha nūm khūn khechmam chan sīi ich jāg par khīir okhoobam arr aawai, ya chadcha i dui ich garmua õor dui aajerrjo abarm” a serereu khajierram.

³ Mag sereu thūnarr khur, ūmaai deeu magjierram chi ūgtharmpeenaupai:

“Éwandam, սuta pua jāg
Babilonia orpūjim;
chi naar jāg nathoo jīu
sīsimūn jāan ich jāg
sīerrūm iekhaugui”
anaajim.

⁴ Magbaawai mag jooin veinti-cuatro narr khūunau agjo jayap sīi khanjo sīsidūmta ich paar sīsid arr khūun dūimua Éwandam ich khu juupjem gaai oo sim khīirphee kanieu thūkhookhanaa, khīeb jēb gaai dagau dūrkhanaa irig jeeumamua, “Jāan ich magau! Chadcha iita maach thumaam khūunau tho iekhaju aai nūngui!” ajierram.

⁵ Makhūunau magbaawai īchab mag Éwandam khu juupjem pom sim aarmuajā òor iekjo,

“Maach Éwandamta
thobathū” a sīejim, “pāach
thum ar i okhonaa i
chogkha nūm khūunau.
Jooinaujā i thonaa
chaainaupa iita thobat” a
sīejim.

Cordero jua pūrju jaautarr

⁶ Maimua mua ūr nūu aawai, sīi òor pom wejom iekjo thūnūmta mamū īchab salt pom jurur wejom dūi pagthūmpa turururkham iekjo thūnaajim mua ūurwai. Mag sīi sereu wejom khūunau mag naajim:

“Maach Por Éwandaman
chadcha emkhooirau!

Maach Por Éwandam
thumaam khūun khāai chi
thierriuta ya nem thum
gobernaa sīsim.

⁷ Keena, ya Corderoon jua
pūraagpam, onee ajuga.
Mag oneenaa i appaita tho
iekhaju.
Chi սui, ya ar chihoozia sīi
khīir khaug sim.

⁸ Irig jūapijim khajūa
wajapham, lino den.
Maan sīi memerkhogjā
chukhu, ich bāpgau sīi
būumjo sim.
Mag ich bāpgau būumjo
simua Éwandam
chaalinkhanaa i dau na
wajapha wenūrraajerrta
jaau sim.
Magua mag khīrta irig
jūapijim” anaajim.

⁹ Maimua chi Éwandam chogau murug, —Nau mua iekhabarm phā sīubā ajim. Mūg iekhan ich Éwandamaucha ich imeerba jaau-pitarra mua pūrug jawaagpam-gui ajim murug. Magnaa ichdeupai, Corderou ich jua pūr nūm phiesta ee thūrkhuwi chi wet nūm khūunan chadcha oneeta ajugui ajim.

¹⁰ Mūchig magbaawai, mua i bukhūrr phōbkaimajim irigta Éwandamagamjo jewaag. Mamū mag mua ich bukhūrr phōbkhabaimaawai mūrug, —Ūhū, oob jägam mū dūi. Éwandamagta jeeubā ajim. Mūjā sīi pū dūi āba Éwandam chog khabahab ajim, pū khodnaan ar Jesús iek amachdeu սkhatarra ogduba amachdeu ootarrjo jaau durrum khūunjo. Éwandamagta jeeubā ajim murug.

Cabaai bæpphä sim
gaai nūrrarr

¹¹ Mæchig magbaawai, mua phiidunaa oo nūn aawai, edau-jāata sii weeudu wejoojim. Mag edjā weeudu wejom eemua woun āb cabaai bæpphä sim gaai ober-chejim. Mag thūr “Mæchdeu Nem Wauju Abarmun Chadcha Wau Chitum” ajim i thūr, ichdeu-ta thum wajapha gobernaanaa juurhi eejā werbhajeewai. ¹² Mag sim dau oowain, sii ötdau khūirjo-ta nem dapag phuphup sīsid ajim. Ich por gaai porsir khapan paar-naa īchab ich gaai ich thērjā phä wai sīejim. Mamū mag thūr chan bigaaum khūnaujā khaugba, āba ich chi warrum khūupaita khaphū sīejim ich thūr. ¹³ Mag simua khajūa jūa sim gayan, sii dawaa bag phur sīsid ajim. Ich mag wounpai īchab, “Ēwandam Iek” a thūr sīejim. ¹⁴ Ich mag ēudee Ēwandam chognaan khapaa-na pūurthū wenhrrajim. Mamū makhuunjā mag sīsidumun, sii thum khajūa chi wajapham lino den bæpphä memerkhogjā chukhu sīsidumta jūanaa, cabaai bæpphä sīsidum gaaita wenhrrajim. ¹⁵ Mag cabaai bæpphä sim gaai oberche-tarau durrpierr òor nūnidum juu kħuaba pāaukhapħimaga ich i ee thuthui dee khitum wai sīejim. Ichdeuta mug durr thum jūa wai sim aawai jūrr ich juu jūmpiba dajékta wai sisiju. Magbaademua õran sii uva cho piirħuu awaag bħuu eeg pibthai nūmjota aju am gaai. Magnaata amachigpai Ēwandam thumaam

khūn khāijā ūrpai sīerrum ag khīr machag khajapham dojo jarr ee choo wejomta dopipħimaju.

¹⁶ Mag wounau ich khajūa gaai maimua ich khupā gaajā agjo ēsapdau phākha wai nūrrajim. Chi ēsapdau mag phä sīerr, “Rei-naan Rey anaa chi pornoan Por” a phä sīejim. Ajapcharan jāan ich maach Por Jesucristo ajim.

¹⁷ Maimua jūrr dewamta pari agjo Ēwandam chogħha sim-ta cha edau phuu nūm gaai dūnħħunaa, nem ichpan wir aig amach khapeenpai pūr khoojem khūn thħurwai, āħäakhamua mag sīejim:

—Nemchaain wir aig pāach khapeen pūr khoojem khūn, daaig pidut a sīejim. Ēwandamau pāar athee phathau pooma wai sim, jkhobahut! ¹⁸ Pāar atheen thunum: reinaan mod, soldaaun porkħanħaa emkhooinkha thunarr khūn mod, cabaai mod, mag cabaai gaai nūrrjee arr khūn mod, maimua thumaam khūn mod. Öor sii chikham chogħha nūrrjee arr khūn mod, maimua chikham chogħhaba sii amach khōchagpierr nūrrjee arr khūn modjā agjo thunumgui ajim. Magna, jkhobat, jā pāar atheemħu-gui! a jaaujim, nemchaainag.

¹⁹ Maig oowai īchab chi me-peer khumjo jojother sim phuas eemua oberchetarr dui mug jeb gayam reinaanpa amach soldaaun du i āba biirdu thunaajim, mag cabaai bæpphä sim gaai nūrrum du i khapeen i ēudee wenhrrum khūnpa āba amach garmua werbhag. ²⁰ Mamū magbaadem

ee chi mepeer mag phūas ee-mua oberchetarr preso sīsijim. Mag preso sīsim dui ābakhai chi seukha nem jaau nūrraajerrjā agjo pur auwi, dui īchab preso sīsijim. Ich mag seukha nem jaau-mieuta mag khumjo sim phūas eemua oberchetarr dakhīir ūrau nem ooba ajempa wau nūrrūm gaaimua õor khūgur aumaawai, ūdūraa amach gaai mag phūas eemua oberchetarr ag dauchach-jā amach gaai phāpiwi i khūrkha wau simugjā Ŗwandalagamjo jeeujierram. Mag amach num-we pūrkhā auwi, ich jāg thōojā thōoba iiu sīsidūmta thurrdo ee azufre ūtdau dui waareu uu wejom ee barkhūupuujim. ²¹Magbaawai tagam khūun am khapeen, mag cabaai gaai nūrrarau ich i ee espaar durag sīrrau, ajapcharan ich Jesucristoouma, sīi su khechpūijim. Mag khech-bapāiawai, chadcha nemchaain pom beewi sīi khodubbapūim-jo abaawai, õor pom thūnarrta chukkhu aadeju.

Mil años

20 ¹Maimua Ŗwandalam chogta ūgtharmua eeg urum mua oojim. Magua ich juu ee jēbdi ierr nem pom thurrdojo sim eem yabme waidurajim, caden pom sim dui. ²Mag beewia, mag nem pom õoirjo sim pur athaichejim. Mag õoirjo simta warrgarwe “nemkhōr” a thūurjem; ich arpai īchab mepeer a thūrnāa Satanás a thūurjem. Mag pur auwi mil años sīi ibūur siujim. ³Mag ibūurnaa mag ierr

jēbdijo simta thūrrdojo wejom ee barpūwi wajapha phāar sūujim, mag mil años pa nūm ora tag ich mag durrpierr õor khūgur nūrram ugu. Maimua mag mil años dichdimaawaita deeu khūchpaim athee ēerpūju ajim.

⁴Maimua khu juupjem khapan thūnumjā mua oojim. Ag gaai ohood aphobaadejim, amach garmua warm khūun khaibag waumkhīir wa am kōit khāijā iekhamkhīir ich Jooirau iek theeg apitarr khūun. īchab maig naajim, Jesucristoou Ŗwandalam iek jaautarr ūkhawia jūrr amach paarmua jaau durrum gaaimua chikhamnau o thūrrphe khechtarr khūun akhaar. Makhūunta īchab mag phūas eemua khum chi jojotherjo sim oberchetarrag-jā jeeuba ni amach dag gaai wa juu gaai khāijā i thūr phāpiba arr khūunnau. Makhūunta deeu iiu nūisiwi Cristo dui āba mil años chi pornaankha nūisijim. ⁵Ma nacha iiu phiidūtkha nūm ajim. Mamū warm khūun ar Ŗwandalam iek ūkhaba khechmarr khūun chan tag iiuba, ich mag nūisiwi, mag mil años dichdimaawaita ūwaai deeu iiu nūisijim. ⁶Mag nacha õor iiu phiidūtkha nūm ee dui phiidūtkhabarn khūunan, chadcha oneeta ajurau. Mag iiu nūsim chan jūrr warm khūun phiriutkha auwi khīmie durr barkhūui nūm edjā am chig abaju. Mag khīmie durr barpūi nūmta, maach meetarrta deeu meeju a jaau simū. Magbarmūn mag warm khūun khīmie durr wet thūnum daar, Ŗwandalam atheeta

phadnaankhanaa Cristo atheejā phadnaankha wenarrumua ich Cristo dui āba mil años chi pornaankha n̄uisiju.

**Ótdau uu wejom ee mepeer
barbapuim ootarr**

⁷Mag amachta chi pornaankha n̄um ee mil años dichdimaawaita mag mepeer Satanás ib̄ur wai narrjā deeu ēerpuiju aajem. ⁸Mag ich ēerbapääiwaita, durrpierr òor khūgur n̄urrumua, Gog durram khūun dui Magog durram khūunpa ābam aig biirdū auju anaabá, mag biirdunaa Ēwandam igar n̄um khūun dui werbuag. Mag chi werbuju an̄um khūunan, khapaana sīi phūas igaau mosdau th̄unumjota th̄unaajim, chi khapanag.

⁹Makhuunta mag āba biirdunaa ereuwi, sīi Ēwandam chaain irua ūrcha jāsenecha aajem phobor dui ph̄ur thuur auwimajieram. Mamū amau mag ph̄ur thuur atham ee, werbubamjo arrta, Ēwandamau ūgtharmua ótdau khīrta noseg daujo khūipiwi sīi warre phaa khechpujim. ¹⁰Magbaawai īchab chi mepeer mag òor khūgur sīerrjā jūrr warm khūun numí mag khum chi jojotherjo sīerr dui ābakhai chi seukha nem jaaumie dui narr aar barpujim, th̄urrdo ee ótdau khīrta azufre dui waareu uu wejom ee, m̄ug atag pawiajā ich mag ótkhierr machgau dau aphū idawaa wen̄rramkhīir.

**Khu juupjem pom bæpphā
sim khīrphee warre
dich khīrcha jaauju**

¹¹Maimua mua oojim īchab, khu juupjem pooma bæpphā sim; ag gaai chi woun oo sierrjā mua oojim. Mag khu juupjem gaai oo sim oowi, m̄ug durr edaujā dui sīi degolp chukkhu aphobaadejim. Tag oojā ooba, ich mag n̄uisijim. ¹²⁻¹³Óor nawe khechmarr khūunjā Ēwandam khīrphee b̄ujāupai dūnunhid th̄unum mua oojim, m̄ug jēb gaai aawai chi thierrnaan arr khūunpa. Mag ich khīrphee òor ph̄urbaadem dui, aig libro th̄unarr gaai eeureutkha oopijim. Mag eeureutkha oopiwiata mag libro th̄unarr gaai phā sīsid arrjo thumaa m̄ug jēb gaai aawai amachdeu nem waumatarrpierr am dau aphū aju jaaumajim. Pari magaagan, khech n̄um khūun akhaar naajem aarmuajā thumaa Ēwandam dakħīr oberchejierram, phūas ee khāijā okhoowi khechtarr khūunpa. Mag thum ābam aig n̄uisiewaita, chadcha am dui Ēwandamau amachdeu nem wau-majerrpierr ajim. Mamū deeum libro sīejim īchab; mag gaaita th̄unum, òor ich mag iiu wen̄rraju khūun th̄ūr. ¹⁴⁻¹⁵Mag ēsap òor iiu wen̄rraju jaau sim gaai th̄ūr oberba abarm khūunan, mag th̄urrdo ótdaujo uu wejom eeta barkhūnipuojim, ajapcharan khīmie durrma. Mag barkhūni n̄umta, m̄ug jēb gaai mee wi deeu ūwaai mee n̄um aajem. Maigta īchab òor denjo maach

dajēgpiejerrjā tag dajēgba aadeju, ichpa chi khaibgam khūn dui mag thurrdo ūtdaujo wejom ee barbapäaiwai.

Edjā iiur durr iiur dui

21 ¹Magtarr khur nacharam edaujā mug durr dui narr Ēwandamau thum chi iiurig paapūitarr aawai edjā iiurta durr iiur dui mua oojim. Magtarr aawai ya phūasjā chukhu ajim. ²Much daúachata mua oojim, būurjā pekau chukhum khūn phobor, Jerusalén chi iiur, ūgthar Ēwandam sim aarmua eeg urum. Mag urumūn ya uei wajap chihoowi ich jaai dui jua pūraagpamjo, sii thum chi khīr khaugamta urajim. ³Magbarm ee ūgtharmua nem theeg ūor iekjo, “Īsin chadau Ēwandaman ūor ee dau daau-ta nūrrumgui” ajim, “am kha ogduba ich mag sierraag. Am i phoborkha nūsiewai jūrr ichta chadcha am Ēwandamkha sīsiju. ⁴Ichdeuta thumaa wajapha am dauchojā jārpūpui aju. Mam chan tag ūor meebam, ūor dauhi paraajā abam. Tag chikham uapeperjā aba, gaai machagjā tag khaug-bajugui” ajim, “ya warr nem thūnarr thum isegpūwi thum chi iiur apha thūnaawai.”

⁵Magbaawai chi khu juupjem gaai oo sīrrau, “Muata nem thūnūm thum chi iiurig paapäai-jem” a iekhajim. Mag iekhapū-wia, jūrr mūrūgtä, —Cha mua iekhabarm iek thumaa phā athā. Jāan chadcharam iek aawai pārau ag gaai ukhaju aai nūmgui ajim.

⁶Magtarr khur deeu mūrūg, —Ya nem thumaa aaipa sīsim-gui ajim. Muchpaita nacharam ēsapdau Ajonaa chi äbmiecharam Zetajo chitūm; muchta nem thum ompaaju nawe chirajim, mug durr owiajā muchin ich mag chirsijugui ajim. Chi obisi nūm khūnag mua sii ich jāg par ūor iiupiejem do khumdu ober sim eem dopiju. ⁷Ar ogkhaba amach garmua podpūi nūm khūunaun, mu juagam nem thūnūm thum amachdeuta auju. Muchta am Ēwandamkha chirsiewai jūrr amach mu chaalinkha nūsiju-gui ajim. ⁸Mamu mu iek ja-waag khuwūm khūn, mu iek ukhaba aajem khūn, mua khōch-khabam nem waajem khūn, juau ūor thōojem khūn, dich ūor khabam dui khapes aajem khūn, benkhūn, parhooba juau nem wautarragta mūrūgamjo jeeujem khūn, maimua thum ūor seu paraam khūn, magum khūnan thum thurrdo ūtdau azufre dui waareu uu wejom eeta mua barkhūnipūijugui ajim. Mamta biek numiimua paawai thōo chaarcha thō nūmūgugui a iekhajim.

Jerusalén chi iiur

⁹Maimua Ēwandam chognaan siete narr khūnau amach pipied agjo jarr siete wai narr ee äbmie-cha agua ūor khaibag wauju wai-berr khūn eem äb beewi mūrūg, —Mau pidū, mua pūrūg oopi-khimgui ajim, Cordero uei paju.

¹⁰Maimua Ēwandam Akharau mag mūrūg oopipigmamua

chadcha durrsī pooma ūgthaa sim gaai mu athaadejim, chi Ēwandam chogau. Mag arrwi phobor pooma sim mūrug oopijim, ūgtharm phobor Jerusalén anum. Phobor pom mag simta ūgthar ich Ēwandam sim aarmua eeg uraawai, sii arar urajim. ¹¹Ag bu araragan, sii ooihmū mokdau wajaphamjota khitajim, mokdau jaspe aajemjo, dau būu vidriojo. ¹²Mag simun ūgthaa thuur phūurdū siejim. Mag thuur phūurdū simta puertdi khapan doce siejim. Makhuun puertdi khapanagpierr Ēwandam chognaanjā agpierr āhābdo dūnūnid ajim, chi thūanaan. Mag dui īchab warrgar jooi Israel khararr chaain doce narr khūun thūrjā mag puertdipierr phākha sīsid ajim. ¹³Ed obeerjem gar puertdi thārjup wai siejim; ed burrjem gar agjo thārjup, margajārm bi garjā thārjup, maimua baggajārm bi garjā agjo puertdi thārjup siejim. ¹⁴Mag phobor igaau thuur phūurdū simun, mokdau por dapag doce num gaaita khaarkha thūnaajim. Mag mok por nūmpierr īchab Corderou ich i jaaumkhīr doce jur autarr khūun thūrjā gaai phākha sīsid ajim.

¹⁵Maagwai chi mag mu dui iekha sīrrau padam phīr den juu ee wai siejim, agua chi phobor chach phūurdūpuiwia, thum chi puertdi mag sīsid arrjā chachkhaphinaa chi phobor igaau thuur phūurdū sierrjā chach-pääig. ¹⁶Mag phoboron sii thum jā agdaujoo iwiir duraajā khaba,

chi jā pheeugjā chi jā durag dui ābata siejim. Maimua chadcha chi phobor chachbaadejim. Mag chach oowai, chi jā durag, chi jā ūgthaag maimua chi jā pheeugjā thum agdaujo ich mag dos mil doscientos kilómetros siejim. ¹⁷Maimua jūrr chi phobor igaau thuur phūurdū simjā chachbaadejim. Majā chachpūinaa oowai, sesenta y cinco metros siejim, chi parrg appai. Mag irua chach sīerr, sii maach ich muig jēb gayam khūun chach ajim.

¹⁸Chi phobor igaau thuur phūurdū sīerr mokdau jaspe anum denta wau siejim, maagwai chi phobor phīr chaar den ajim. Mag phīr chaar den aawaita sii vidrio memerkhog chukhumjota siejim. ¹⁹Chi phobor igaau thuur phūurdū sim bu gaai īchab mokdau khīrpierram den ooihmū wau sīsid ajim. Nacharam jaspe den ajim; numiim, zafiro den; thārjupam, ágata den; jayapam, esmeralda den; ²⁰cincuum, ónice den; seim, cornalina den; sieteem crisólito den; ochoom, berilo den; nueveem, topacio den, diesam, crisoprasa den; onceem, jacinto den; maimua doceem, amatista den ajim. ²¹Chi puertdi doce narrjā īchab perlas denta waukha sīsid ajim. Mag chi puertdi khapanagjā chi perlas khapanagpierr narr aawai puertdipierr perla khīr ābpaimua wau sīsid ajim. Maagwai mag phobor eem kaajjā chi wajapcharamjā īchab phīr chaar den aawai sii vidriojo dau būumjota khitajim.

²² Mag phobor ee mua būurjā Ņwandamag jeeujem di oobajim, ich maach Por Ņwandam thumaam khūun khāaijā juatheeg ūrpai sīerrūmpaita Ņwandamag jeeujem di anaa īchab ichpaita chi Cordero aawai. ²³ Ich Ņwandamaupaita ich mor gaaimua arar wuu jēer wai siewai mag phobor chan mug āsdawam edaujā chukhu ni edaram edaujā chukhu sim. I lamparaan īchab chi Corderodampaiu. ²⁴ Mag siewai īchab phobor durrpierr thūnūmjā sīi mag phobor arar wuu jēer thūnum būugta wenurraju anaabá. Maagwai īchab mug jēb gayam reinaanaujā mag phoborta tho iyuu aju aajem. ²⁵ Mag phobor eem puertdi chan phāraajā khaugba ich mag sīrraju aajem. Mag nūm dui īchab edau khewaaajā khaugba sierraawai, edau khīejā chukhu aju anaabá. ²⁶ Phobor durrpierrram khūunauta mag phobor igwia, “Keena, jāgjom phobor chan chukhum” a iekhanaa, woun eugarmjo wajapha i ig iyuu aju anūm. ²⁷ Mag phobor ee chan īchab būurjā maach inaan nem chan dubbam. Nem maach dawag khabam waaujem khūunjā dubba, ni sīi chikham khūguurjem khūunjā pod dubbam. Āba chi dubju khūunan, Cordero ēsap gaai thūr phākha thūnum khūunpaita dubwi ich mag i dui iiu wenurraju aajem.

22 ¹ Mag oopitarr khur chi Ņwandam chogau mūrug, —Mug iekhan chadcharam iek aawai, ag gaai ukhaju aai nūmgui ajim. Ich Ņwandamau ich i jaaumienag wajapha ich iek jaaumkhīir khīirjug

sīi vidriojo sim Ņwandam khujuupjem Cordero dui sim aarmuata ober sīejim. ² Mag phobor eem kaaijā chi wajapcharam jārr, maimua dosīg ipierr, pabu naajim dohi numwe, òor ich mag iiu wenurrapiejem nemjō bu. Mag nemjōon edaupierr ich mag che sīerrūm aajem, būurjā khīir jarajā khaugba. Wajapcharan añopierr doce veces cheejem aajem. Mag nemjō gayam chi kher khūimamuata jūrr durrpierram khūun ich mag monakha apiejem anaabá. ³ Mag phobor ee chan Ņwandamau khōch khaba aajem nem wau nūm gaaaimua irua mas deeju ayaam khūunjā chukhum aajem. Ich Ņwandamta Cordero dui mag phobor ee chi Porkha nūisiju anaabá. Maagwai chi chognaan mag irig jeeu nūm khūunaun, ⁴i dui khīircha oonaa i thūrta amach dag gaai ich mag phā wai wenurraju aajem. ⁵ Maig chan edau khewaaajā khaugbaju anūm. Maagwai chi maig wenurruum khūunau òtdau paagjā òtdau igba, ni mug āsdawam edaujā igbaju aajem, ich maach Por Ņwandamauchata am wuu wai nurraju aawai. Mag ich dui-cha nūsim khūunauta mug atag pawiajā i dui ich mag gobernaa nūisiju aajem, mag durr iiur gaai.

Jesucristo ya beeimu sim

⁶ Maimua chi Ņwandam chogau mūrug, —Mug iekhan chadcharam iek aawai, ag gaai ukhaju aai nūmgui ajim. Ich Ņwandamau ich i jaaumienag wajapha ich iek jaaumkhīir khīirjug

deejemuachata ūgtharmua much ich chog pūibarmgui ajim, jūrr muata ñor ich chognaan agjo mug jēb gaai thūnūm khūnag ichdeu mug atag jopcha nem wauju thum oopimkhīir.

⁷Mag nūm dui īchab ich Jesuupai ich igwia, iin mugtarr khur jopcha maach awaan beeju aajem. Ar mug iek phā sim gaai obeberg maju jaau sim thumaa ukhawi ag ipierraas nūm khūnag warag onee api sim.

⁸Much chi Juanauchata cha muchdeu nem jaau dichdimam thumaa mua much daúacha oowi much jūgūucha ūrjim. Mag muchdeucha oowi ūr dichtarr khur, mua chi Ēwandam chog mag muchig nem thumaa oopitarr būkhūrr kanieu phōkhabaimajim, irig jewaaq awia. ⁹Mamu magbaawai ichdeu mūrug, —Ūhū, oob mu dui jāgam, mujā sii pūjo Ēwandam chog khabahab ajim, pu khodnaan Ēwandam i jaamien ar mug ēsap gaai phā sim ukhawi ag ipierraas aajem khūnjo. Mūrug jeeuju khāyau Ēwanda-magta jeeubá ajim.

¹⁰Maimua īchab mūrug mag-jim: —Ēwandamau nem thumaamua ichdeu chachmaju mug ēsap gaai jaau simjo aimuu sim aawai, oob pua sii õragjā jauba pūch thāar eepai khaphū wai chitamgui ajim. Mag khāyau thumaam khūnag jaaupet ajim. ¹¹Ar nem khaigba waaujem khūnag jaau nūmjā ukhabamūn, ideu amach khaibag ee naapibá ajim. Mamū ar chi wajapha ukha nūm khūnagan, warag nem

wajaphamta waupinaa, maimua chi Ēwandam atheepai wenūrrūm khūnagjā warag i gaaita ubū wenūrrapi jaaubá a jaaumajim mūrug, chi Ēwandam chogau.

¹²Magbaawai, “Eera, muun jopcha pāar jūraan majugui” ajim ich Jesuucha. “Mag much mam dui much chaainag amachdeu waumarrpierr deemaaggjā mua nem phe arrjugui” ajim. ¹³“Muchta nacharam ēsapdau Ajonaa, chi ābmiechara Zetajo chitum. Muchta nem thum ompaaju nawe chirajim; mug durr thum owiajā muchin ich mag chirsijugui” ajim, ich Jesuu ich idamaucha.

¹⁴Ar sii khajūa wajap jā simjo thāar wajapha pekau chukkhu nūm khūunta uuhcha thūnūm khūnau, amauta maach iiupiejem nemjō mag mua jaau chirūm gayamjā jōnaa, mag phobor puertdi khapan wūwūr wejom eejā dubju aai naawai. ¹⁵Mamu benkhūun, amach uuin khabam dui khapes aajem khūun, juau chikham thōojem khūun, parhooba òrau nem wautarragta Ēwandamagamjo jeeujem khūun, maimua ar seukha nem īgkhanaa chikham khūguurjem khūun chan, ni ābjā dubba, thum Ēwandamau isegpuiju.

¹⁶Mag muchdeu jaau chirūm chadcha aawaita, ich Jesuujā ich igwi, ichdeuchata ich chog pūjimgui ajim, magūm thumaa ar ich iek ukha durrum khūnag jaaumkhīir. Magnaa ichdeupai ich igwi, “Muchta sii khajap nemjīirjo David khararr chaain ewagam khūun eemua sūrkha

phiidutarr anaa īchab edaupherr
garm phīdag wuu obeerjemuu-
gui” ajim Jesuu, ich beeju igwia.

¹⁷ Magbaawai Ņwandam Akharauta chi Cordero uhi duimua, “jPidú!” anum. Maagwai pāar chi ūr nūm khūnaujā īchab, “Jesús, jopcha pidú” abat irig. Maimua Ņwandam khaugam khōchgau obissi nāmjo nām khai, maach peerduajem iek sii òor iiupiejem dojo simta sii ich jäg per aujā per auba ukhabat.

¹⁸ “Ar mug ēsap gaai mua much i jaauumienag jaaupitarr iek phā sim ūr nūm khūnag mua mag chirumgui” a sim, ich Jesuu: “Ābmua khāijā chamug mua nem jaautarr ūr jūrr mu ichaaur jaauumun, Ņwandamaujā īchab ich mug ēsap gaai jaauwai òor chachmaju a sim thumaa i gaaita burrpiju. ¹⁹ Wa magba

ābmua khāijā mug much i jaauumienag jaaupitarr iek phā sīsidum igba sīsidum awi buchkhun khāijā isegpūimamun, Ņwandamaujā jūrr irig òor iiupiejem gayam nemjō jōpiba, ni mug ēsap gaai jaauwai chi ugthar ober nūm khūnag nem deeju a jaau simjā deebaju. ²⁰ Much chi nem magju thum jaau chirumuata chadcha muun jopcha maju a chirum, pāar awaan.”

Maadeujā chadcha ich magta jeeuju aai nūm: “Señor Jesús, deeu jopcha pidú.”

²¹ Maach Por Jesuu pāar thumaa uu oopaar phe wai sīepim khōsi chirum.

Mag ajim keena, ich Jescristooucha mu khāapi auwi mūrug oopitarr.

Juanau

CONCORDANCIA TEMÁTICA

Mug concordancia gaai jaau sim, jampaita dichdeu khiirugug ig sim jurju aai sī, mag jurnaa oowai khani temapierr jaauma sīsidū. Mug concordancia gaai iek khapan cien atcha nūm. Ar versículos paréntesis ee phā sīsidū, Testamento Jooi gayam khūnau; magua jākhūn mug Testamento liur gaai jürkhiin oobaju, chi Jooi gaaita thūnūm. Mamū jākhūn gaai īchab khiirugug pooma jaau sīsid aawaita dui mug gaai phākhapuojim. Jākhūn citas bawaag Biblia negoon meu den gaaita jurju aai nūm.

¿Khanthee serbii sī mug concordancia? Mug concordancia serbii sim:

- (1) mug Biblia gaai tema khiiрpierr thūnūm jurnaa estudieг;
- (2) dichdeujā ajap khaugwi jūr chikhamnag jawaag;
- (3) dich khapeen wawie khaphū wawieg;
- (4) dich gaai masi wa okhiiрjuu khāijā chirūm aig, jürwi ag gaai thūrbaadeewai khiiр onee aag;
- (5) dichdeu khōsim jurnaa ed eepierr ag gaai thūraag;
- (6) dominical eejā jūr khaphū jurnaa thūraag; chi Testamento liur thum ajapcha khaphū aag maimua dichdeu libro ig simjā jampaita sī a khap aag.

ADOPCIÓN

Ēwandamau ich chaainkha autarr

Ro. 8:14-17,19,23,29; 9:4

2 Co. 5:17

Gá. 4:1-7

1 Jn. 3:2

ADULTERIO

Dich òor khabam dui khapes
(Éx. 20:14)

(Pr. 2:16-19; 7:1-27)

Mt. 5:28

Jn. 8:3-11

Ro. 7:3

1 Co. 5:1-2,11; 6:9-10

Gá. 5:19

Heb. 13:4

AMIGOS, AMISTADES

Khapkhūn, khapeen

(Pr. 18:24)

Jn. 13:35; 15:13-15

2 Co. 6:14

Gá. 6:1,10

Stg. 4:4

AMOR

Daupig, jāsenag, kha khōchag

(1) Ēwandamau ich garmua maach khōsi arr

Jn. 3:16

Ro. 5:8

Ef. 2:4-5

1 Jn. 4:8-10

(2) Dich garmua Ēwandam khōsi nūm

Mt. 22:37-38

1 Jn. 4:21; 5:3

(3) Dich khapeen kha khōchag

Mt. 5:44; 22:39

Jn. 13:35; 15:12,17

1 Co. 13:1-13

1 Jn. 2:9-11; 3:14;

4:7-11,20-21

ÁNGELES

Êwandam chognaan,
angelnaan
Mt. 1:20; 2:13,19-20; 4:11;
25:31
Mr. 12:25
Lc. 22:43
Hch. 5:19; 12:7-10
Ef. 3:10
Heb. 1:4,14; 13:2
Ap. 5:11; 7:11

Ro. 6:3-4

1 Co. 12:13

Gá. 3:27

Ef. 4:5

Col. 2:12

1 Pe. 3:21

BIENAVENTURANZAS

Onee aju khüun

Mt. 5:3-12

Lc. 6:20-23

CIELO

Ügthar

Mt. 5:12,34

Jn. 14:2-3; 17:24

Col. 3:1

Ap. 4:1-11; 21:9-22:5

CIRCUNCISIÓN

Meheu phüurbich nüm

(Gn. 17:10-14)

Hch. 15:1-2,5-11

Ro. 2:25-29; 4:9-12

1 Co. 7:18-20

Gá. 5:2-6

Flp. 3:2-3

COMUNIÓN CRISTIANA

Cristo gaaimua khodkha
nüm khüun o ãba dau parii
wenurra nüm

(Sal. 122:1)

Mt. 18:20

Jn. 13:34

Hch. 2:42,46

Heb. 10:24-25

1 Jn. 1:3,7

1 Pe. 5:14

CONDUCTA DEL CRISTIANO

Jäga wenurraju aai nü Cristo
iek ukha nüm khüun

Mt. 5:38-48; 7:12

Ro. 12:9-21

2 Co. 5:14-15

Ef. 4:25-32; 5:2

Flp. 2:3-4

ANTICRISTO

(1) Woun äb chi khaigbam
2 Te. 2:1-12
1 Jn. 2:18; 4:3
Ap. 6:1-8; 13:1-10
(2) Êwandam iek ukha nüm
khüun khügur nüm khüun
Mt. 24:5
1 Ti. 4:1
1 Jn. 2:18
2 Jn. 7

APOSTASÍA

Êwandam iek ajapha khaphu
narrta warre isegwi tag
agugjä oobam
Heb. 6:4-8
2 Pe. 2:1,3,10,12-17
1 Jn. 2:18-19
2 Jn. 8-9
Jud. 3-5

ARMADURA ESPIRITUAL

Êwandam iekta jierrnemjo
wai nüm agua dosätag dich
chig apiba aag
2 Co. 10:3-5
Ef. 6:10-18

BAUTISMO

Por choo nüm
Mt. 3:13-16; 28:19-20
Mr. 1:4
Hch. 8:37-39; 10:47-48;
22:16

Col. 2:6-7; 3:17

1 Te. 5:12-22

2 Te. 3:6

1 Ti. 4:12

Heb. 12:14-17; 13:1-9,15-17

1 Pe. 2:11-12

CONFESIÓN DE PECADOS

Dich khaibag meerba

Ēwandamag jaau nūm

(Sal. 32:5; 51:1-19; 66:18)

(Pr. 28:13)

Ro. 10:9

1 Jn. 1:9

CONFIANZA EN DIOS

Ēwandam dui nūm aig dich

khaigba aju khīrjuba nūm

(Sal. 27:1)

Flp. 1:6

Heb. 4:16; 10:35

1 Jn. 5:14

CONSUELO

Khīr jāsenkha wawí nūm

(Sal. 23)

(Lm. 3:21-25)

Mt. 5:4; 11:28-30

Jn. 14:16-18

Ro. 15:4

2 Co. 1:3-5

2 Te. 2:16-17

COSAS DUDOSAS

Nem wauju aai nū wa wauju
khaba nū a khap aag

Ro. 13:14; 14:1-23

1 Co. 8:9-13; 10:23-24,31

2 Co. 6:14-15

Col. 3:2,17

1 Te. 5:22

Stg. 4:4

1 Jn. 2:15-17

CRECIMIENTO ESPIRITUAL

Ēwandam iek khaugpama-
muata warag bāau nūm

Ef. 3:16-19

Col. 1:9-11; 2:6-7; 3:16

2 Ti. 2:15

Heb. 5:11-14; 6:1-3

1 Pe. 2:2

2 Pe. 1:5-8; 3:18

CRISTO, DEIDAD DE

Cristoon ēwandamau

Mt. 26:63-64

Jn. 1:1-14,18; 10:30; 14:9;
17:10; 20:28

Ro. 9:5

Col. 1:15-19; 2:9

Tit. 2:13

Heb. 1:3,8

1 Jn. 5:20

CRISTO, HUMANIDAD DE

Cristoon ād gaaimua wounau
īchab

Jn. 1:14

Gá. 4:4

Flp. 2:5-9

Col. 2:9

Heb. 4:15

CRISTO, NOMBRES Y DESCRIPCIONES DE

Cristo thūr maimua jāga
sierrú mag Cristo

Mt. 1:23; 9:27; 12:18; 27:37

Mr. 1:11; 10:17; 12:10;
14:61-62

Lc. 1:32,78; 6:5; 7:34; 9:20;
10:6; 20:17; 23:2,35

Jn. 1:9,14,18,36,41; 3:2,29;
4:25-26; 6:35,51; 8:58; 9:5;

10:7,9,11; 11:25; 12:13;
14:6; 15:1; 20:16,28

Hch. 3:14-15; 4:27; 5:31;
7:56; 9:22; 10:36,42; 13:47

Ro. 1:4; 3:25; 8:29; 9:5,23-24;
10:12; 11:26

1 Co. 1:24; 2:8; 15:23,45-47

2 Co. 4:4; 9:15

Ef. 1:6,22; 2:14

Col. 1:13,15,18,27; 2:9-10
 1 Ti. 2:6
 Tit. 2:13
 Heb. 1:2,6; 2:10; 3:1; 4:14;
 5:6; 6:19-20; 12:2,24; 13:20
 1 Pe. 2:4,6,22,25; 5:4
 2 Pe. 1:19
 1 Jn. 1:1; 2:1; 5:20
 Ap. 1:4-5; 3:14; 5:5; 13:8;
 19:11,13,15; 21:6; 22:13,16

CRITICAR, HABLAR MAL DE

Chikham īgħha nūm
 Lc. 6:37
 1 Co. 6:9-10
 Ef. 4:31
 Tit. 3:1-2
 Stg. 3:5-10
 3 Jn. 9-10

CUENTAS, RENDIDAS A DIOS

Dichdeupai ēwanda mag dich
 jaaumaju
 Mt. 25:14-30
 Lc. 12:47-48
 Ro. 2:1-29; 14:12
 1 Co. 8:1-13

CUIDADOS POR DIOS

Ēwanda mauta maach juag
 oonaa maach thua wai
 sīejem
 (Sal. 23:1-6; 34:10; 37:4-5)
 Mt. 6:33
 Jn. 10:9,11,14,27-28
 2 Co. 4:8-10; 9:8
 Flp. 4:19
 1 Pe. 1:5; 5:7

**CULPA, LIBRES DE (ver
 también PERDÓN)**

Kulp chukhu paaphi nūm
 (Sal. 32:1-2)
 Ro. 8:1
 2 Co. 5:21
 Ef. 1:7
 Col. 2:13-14

DESÁNIMO

Jāga aju aai nū tag podba
 ajojoo aadeewai
 (Jos. 1:9)
 (Sal. 27:14; 43:5)
 Lc. 6:20-23
 Jn. 14:1-3,27; 16:33
 2 Co. 4:16
 Heb. 13:8
 Ap. 22:1-4

DESLUSIÓN

Dichdeu nem khīrju sīerrjo
 podba abarm gaaimua
 okħīrjug
 (Sal. 43:5; 55:22; 126:5-6)
 Jn. 14:27
 1 Pe. 5:7

DÍA DE DESCANSO (SÁBADO)

Jua ītijem ed (sabarhed)
 (Gn. 2:2-3)
 (Éx. 20:9-11)
 (Dt. 5:12-15)
 Mt. 12:1-12
 Lc. 13:10-16; 14:1-6
 Jn. 5:9-18
 Ro. 14:5-6
 Col. 2:16-17

DIABLO (SATANÁS)

Dosāt, mepeer
 Mt. 12:24; 13:19
 Lc. 10:17-18
 Jn. 8:44; 14:30
 2 Co. 4:4; 11:3,14
 Ef. 2:2; 6:12-16
 2 Te. 2:8-10
 1 Ti. 3:6
 Stg. 4:7
 1 Pe. 5:8-9
 1 Jn. 3:8
 Ap. 12:7-10; 20:1-10

DIÁCONOS

Chi ʉkha durrum khʉʉn ee
chi poranaan juag oojem
khʉʉn
Hch. 6:1-6
1 Ti. 3:8-13

DIETA

Khani khoju aai nʉ wa khoju
haba nʉ
Mt. 15:11,18-20
Ro. 14:14-23
1 Co. 6:12-13; 8:8-13;
10:23-26,31
Col. 2:16-17
1 Ti. 4:3-5

DIEZMOS (ver OFRENDAS)**DISCIPLINA DE DIOS (ver
JUICIO (DISCIPLINA) DE LOS
CREYENTES)****DISCIPLINA EN LA IGLESIA**

Jāga aju aai nʉ chi ʉkha durrum khʉʉn khaigba aawai
Mt. 18:15-17
1 Co. 5:3-5,13
2 Co. 2:6-8
Gá. 6:1
1 Ti. 1:20; 5:20
2 Ti. 4:2
Tit. 1:13; 3:10
Heb. 13:17

DISCÍPULO, SEGUIR A CRISTO

Dichdeu nem khōsim thum
iseg pʉawi Cristo dʉi khap-eerkha nʉm
Mt. 10:37-39; 16:24-26;
28:19-20
Lc. 9:23-26,57-62
2 Ti. 2:2

DIVORCIO

Jaai pʉa nʉm
(Dt. 24:1-4)
Mt. 5:31-32; 19:3-12
Mr. 10:2-12

Lc. 16:18

1 Co. 7:10-15

DOMINIO PROPIO

Dichdeu nem waum khō-chagpierr wauba dich mor
sʉrkhɑ nʉm

Ro. 13:14

1 Co. 9:25; 16:13

1 Ti. 6:11-12

2 Ti. 2:3-5

DONES ESPIRITUALES

Ichdeu khōchagpierr nem
khiiр pogkhe waumkhiiр
Ewandum Akharau ich jua
theeg dee nʉm

Ro. 12:6-8

1 Co. 12:4-11,28

Ef. 4:11-12

ENFERMEDAD

Khamor machag
(Sal. 41:3; 103:3)
Mt. 4:23
Jn. 9:2-3; 11:4
2 Co. 12:7-10
Stg. 5:13-15

ESPERANZA

Mʉg atag ʉucha aju khaphʉ
nʉm
Hch. 23:6; 26:6-8
Ro. 5:3-5; 8:22-25; 12:12;
15:4

1 Co. 13:13; 15:19

Col. 1:23

2 Te. 2:16

Tit. 1:2; 2:13

Heb. 6:18-19; 7:19

1 Pe. 1:3

1 Jn. 3:3

ESPÍRITU SANTO

Ewandum Akhaar
(1) Í sijem
Jn. 14:16-17,26
Ro. 8:9,11

- 1 Co. 2:12; 3:16; 6:19;
12:1-11,13
(2) I juua theeg dich gaai phēs
au nūm
Ro. 8:2,9,11
1 Co. 12:1-31
Gá. 5:16-17,22-23
Ef. 5:18
(3) I phidag
Jn. 14:26; 15:26;
16:7-8,13-14
Ro. 8:16,26
Ef. 1:13-14
1 Pe. 1:2
(4) Í jāga sī maach dūi
Jn. 14:16
2 Co. 13:14
Ef. 4:30
1 Te. 5:19

ESPOSOS, ESPOSAS, FAMILIA

- (1) Ūhiinpan
(Gn. 18:19)
(Pr. 23:13-14)
1 Co. 7:3-5
Ef. 5:25-32; 6:4
Col. 3:19
1 Pe. 3:7
(2) Jaainpan
(Pr. 12:4; 31:10-31)
Ef. 5:22-24
Col. 3:18
1 Ti. 3:11
Tit. 2:3-5
1 Pe. 3:1-6
(3) Chi dennaan amach
chaain dūi
(Éx. 20:12)
(Dt. 6:6-9)
(Pr. 22:6-15; 29:15)
Ef. 6:1-4
Col. 3:20-21

FE

Dichdeu nem oobamta thār-
aucha ūkha nūm

Ro. 3:28; 4:2-5; 5:1; 10:17

Ef. 2:8-9

Heb. 11:1-31

Stg. 1:3-6; 2:17

FRUTOS DEL ESPÍRITU

Jāga aajē Ŗwandam Akharau
khōsimjo nem waauwai

Mt. 3:8-10; 7:16-20; 12:33;
13:8,23

Ro. 1:13; 7:4

2 Co. 9:10

Gá. 5:22-23

Ef. 2:10; 5:9

Flp. 4:17

Col. 1:6; 13:15

Stg. 3:18

GRAN COMISIÓN

Ãbmiecha Jesuu nem waipi
jaau phatarr

Mt. 28:18-20

Mr. 16:15

Lc. 24:46-48

Jn. 20:21

Hch. 1:8

**HIJOS DE DIOS (ver
ADOPCIÓN y SALVACIÓN)****HOMBRE VIEJO (ver
NATURALEZA VIEJA)****HUMILDAD**

Dichta chikham khāaijā ser-
biiba nūm anūm

Hch. 20:19

Ro. 12:3

Flp. 2:3-8

Stg. 4:6,10

1 Pe. 5:5-6

IDOLOTRÍA, ÍDOLOS

Nem parhoobam juau wautar-
ragta jeeu nūm

Ro. 2:22

1 Co. 5:9-11; 8:4-6;
10:14,19-20

Gá. 5:20

Ef. 5:5

Col. 3:5

1 Jn. 5:21

Ap. 9:20; 21:8; 22:15

IGLESIA, CUERPO DE CRISTO

Chi ukkanha durrum khunnta
Cristo morkha num

Mt. 16:18

1 Co. 1:10; 12:12-13,26-31

Ef. 1:22-23; 4:11-12,15-16;
5:22-32

Col. 1:24

Heb. 10:24-25

1 Pe. 2:4-10

INFIERNO

Khīmie durr

Mt. 5:22; 13:42,47-50;
18:8-9; 22:13; 25:41,46

Mr. 9:48

Ap. 20:14-15

INMUNDICIA, IMPUREZA

Ēwandam dau na maach ārpi
num

Mt. 15:11,17-20

Mr. 7:15,18-23

Jn. 18:28

Hch. 10:14,28

Ro. 14:14

2 Co. 6:17

Ef. 5:5

Tit. 1:15

Stg. 3:6

Jud. 8

Ap. 3:2; 21:27

INSPIRACIÓN DE LAS ESCRITURAS (ver PALABRA DE DIOS)

JUICIO DE LOS INCRÉDULOS

Jāga jaauju ēwandamau ich
iek ukhaba arr khunag
Mt. 13:37-42; 25:41-46
Ap. 20:11-15

JUICIO (DISCIPLINA) DE LOS CREYENTES

Jāga ēwandamau ich iek
ukkanha num khun wawiejē
1 Co. 11:31-32
2 Ti. 3:16
Heb. 12:5-13
Ap. 3:19

JUICIO Y PREMIOS DE LOS CREYENTES

Khan a iekhaju ēwandamau
ich iek ukhaba durrarr
khunag maimua jāga am
dui ajapha aju
Mt. 6:2-4; 25:14-30

Lc. 19:11-27

Ro. 14:10-12

1 Co. 3:9-15

2 Co. 5:10

JUZGAR A OTROS Y A SÍ

MISMO

Chikham jaauju khāai nacha
dich khūirjunaata iekha num
Mt. 7:1-5

Lc. 6:37

Ro. 2:1-3; 14:1-13

Stg. 4:11-12

LIBERTAD CRISTIANA

Cristo iek ukhaawai pekau
jua eemua peerdūwi Moi-
seuu phā pharr leíujā tag
maach ūrpai khaba sim

Jn. 8:32,36

Ro. 6:6-7,17-22; 7:6; 8:2

Gá. 5:1,13-14

**MAESTROS FALSOS (ver
también PROFETAS FALSOS)**

Ēwandum iek jawaag mae-
stronaan anumita khaugab
jaau num khuan
Mt. 23:1-39
1 Ti. 4:1-3
Tit. 1:10-16
2 Pe. 2:1-22

**MATRIMONIO (ver SEXO Y
MATRIMONIO, también
ESPOSOS Y ESPOSAS)**

MUERTE

Maach meewai
(Sal. 116:15)
Lc. 16:23; 23:43
Jn. 14:1-3
Ro. 14:8
2 Co. 5:1,6-8
Flp. 1:21,23
1 Te. 4:13-18; 5:9-10
2 Te. 4:7-8
Heb. 9:27
Ap. 20:4-6,11-15; 21:4

**MUNDO, LA RELACIÓN DEL
CRISTIANO AL**

Jāga aju aai nu Cristo iek
ukhabam khuanau amachig
phūrreu aum iigwai
Mt. 5:14;
Jn. 15:18-21; 16:33;
17:14,16,18
Ro. 12:1-2
2 Co. 6:14-18
Gá. 6:14
2 Ti. 2:4
Tit. 2:12
Stg. 1:27; 4:4
1 Jn. 2:15-17; 3:13; 5:4-5

NATURALEZA VIEJA Y NUEVA

Dich thaabaawaim khīrjug
dui Cristoou khīrjug iiur
deetarr
Ro. 6:1-23; 7:1-25
2 Co. 5:17
Gá. 2:20; 5:16
Ef. 4:22-24
Col. 3:1-10

NUEVO PACTO

Ich Ēwandamaucha ich Iewaa
puibarmua òor dui iek
deetarr iek iiur
(Jr. 31:31-34)
Mt. 26:28
Mr. 14:24
Lc. 22:20
1 Co. 11:25
2 Co. 3:5-6
Heb. 7:18-22; 8:6-13;
9:11-26; 13:20

OBEDIENCIA

Ipierraan anum
(Dt. 10:12-13; 26:16)
(1 S. 15:22)
(Sal. 40:8)
(Pr. 4:13-15)
Mt. 7:24-27
Lc. 8:15
Jn. 14:15,21
Ro. 6:16-18
Gá. 2:20
Ef. 6:1
2 Ti. 3:16
Tit. 3:1
Stg. 4:17
2 Pe. 1:14-15

OFRENDAS, GENEROSIDAD

Ofrendas dee num, o ajaug
(1 Cr. 29:9)
(Pr. 3:9-10; 19:17)
(Mal. 3:10)
Mt. 5:42

Lc. 6:38
 1 Co. 16:1-4
 2 Co. 8:10-15; 9:1-15
 1 Ti. 5:17-18

ORACIÓN

Oraa nūm, jeeu nūm
 (Sal. 34:4,6; 66:18-19;
 145:18)
 (Jr. 33:3)
 Mt. 7:7-11; 9:37-38; 21:22
 Mr. 11:24-25
 Lc. 18:9-14
 Jn. 14:13-14; 15:7; 16:23-24
 Ro. 10:9-13
 Ef. 5:20; 6:18
 Flp. 4:6-7
 1 Te. 5:16-18
 1 Ti. 2:1-2,8
 Heb. 4:16; 11:6; 13:15
 Stg. 1:5; 4:3; 5:14-20
 1 Pe. 3:7
 1 Jn. 1:9; 5:14-15

**PACIENCIA (ver también
PERSEVERANCIA)**

Igpaajā khaugba
 (Sal. 27:14)
 Ro. 15:4
 Gá. 6:9
 Heb. 12:1
 Stg. 1:3
 1 Pe. 2:19-20

PADRE NUESTRO

Jesuu ich khapeenag ich
 denjo oraamkhīir oraatarr
 Mt. 6:9-15
 Lc. 11:1-13

PALABRA DE DIOS

Ēwandam iek
 (Sal. 19:7-11; 119:9,11)
 Mt. 24:35
 Jn. 5:39
 Hch. 20:32
 2 Ti. 3:15-17

Heb. 4:12

1 Pe. 2:2
 2 Pe. 1:19-21

**PASTORES (OBISPOS,
ANCIANOS)**

Chi ṫkha durrum khūun ee
 chi pornaan
 Jn. 10:1-18
 1 Ti. 3:1-7; 5:1,17-19
 Tit. 1:7-9
 Stg. 5:14
 1 Pe. 2:25; 5:1-4

PECADO

Pekau, khaibag
 (Pr. 6:16-19)
 (Is. 53:5-6; 59:2-3)
 Mt. 5:21-48; 15:11,16-20
 Jn. 8:34
 Ro. 3:23; 5:12; 6:16,23; 14:23
 Stg. 1:15; 4:17

PERDÓN

(1) Ēwandamau maach
 khaibag chugpaa nūm
 (Sal. 32:5; 51:1-19; 103:3,12)
 (Pr. 28:13)
 (Is. 1:18)
 Mr. 11:25-26
 Hch. 3:19
 Ef. 1:7
 Col. 1:14
 1 Jn. 1:9
 (2) Dich khapeenau dich dui
 khaigba aawai tag magūm
 igba, sii khīir okhoopai nūm
 Mt. 6:12,14-15; 18:15-35
 Mr. 11:25-26

Lc. 17:3-4
 Ef. 4:32
 Col. 3:13

PERSECUCIÓN (ver también SUFRIMIENTO)

Cristo gaaimua chikham-naanau maach dau aug wau nūm
Mt. 5:10-12; 10:22
Hch. 5:41
Ro. 8:17-18; 12:17-21
2 Ti. 3:12
Heb. 11:36-40
Stg. 1:2-4
1 Pe. 2:19-21; 3:9-17

PERSEVERANCIA (ver también PACIENCIA)

Phithurg awiajā ogduba jūm nūm
Mt. 10:22; 24:13
Jn. 8:31
Ro. 2:7
Gá. 6:9
Col. 1:23
2 Te. 3:13
Heb. 3:6,14

PREOCUPACIÓN

Atcha khīirju nūm
Mt. 6:31-34
Flp. 4:6-9,19
2 Te. 3:3
1 Pe. 5:7

PRIVILEGIOS Y BENDICIONES GOZADOS POR LOS CREYENTES

Cristo gaaimua ūu nūm
Jn. 17:2-3
Hch. 5:41
Ro. 5:1-5,8-11; 8:16-17,37-39
1 Co. 6:11
Ef. 1:3-14
Heb. 2:10-15; 7:25-26
Stg. 2:5
1 Pe. 1:3-5
2 Pe. 1:4

PROFECÍAS CUMPLIDAS POR CRISTO

Warrgar Ěwandam i jaau-jerr khūnau Cristo igwia jaaujerrjoo chadcha obeberg matarr
(Sal. 2:7) Mt. 3:17
(Is. 35:5-6) Mt. 9:35
(Sal. 78:2) Mt. 13:34
(Zac. 11:12) Mt. 26:15
(Is. 50:6) Mt. 26:67
(Zac. 11:13b) Mt. 27:5a
(Is. 53:7) Mt. 27:12-19
(Is. 53:5) Mt. 27:26
(Sal. 69:21) Mt. 27:34
(Sal. 109:25) Mt. 27:39
(Am. 8:9) Mt. 27:45
(Sal. 22:1) Mt. 27:46
(Is. 53:9) Mt. 27:57-60
(Zac. 13:7) Mr. 14:50
(Sal. 22:16) Lc. 23:33
(Is. 53:12) Lc. 23:34
(Sal. 31:5) Lc. 23:46
(Sal. 38:11) Lc. 23:49
(Sal. 41:9) Jn. 6:71
(Sal. 22:18) Jn. 19:23-24
(Sal. 34:20) Jn. 19:33
(Zac. 12:10) Jn. 19:34

PROFETAS FALSOS (ver también MAESTROS FALSOS y ANTICRISTO)

Ēwandamau ich i jaau-pibaawai jaau wenurrūm anum khūnta sīi seukha wenurrūm
(Dt. 18:20-22)
(Jr. 23:32)
Mt. 7:15; 24:11,24
2 Pe. 2:1-3
1 Jn. 4:1-3

PRUEBAS, DIFICULTADES

Phithurg au nūm
Ro. 8:28

2 Co. 4:17-18

1 Te. 3:3-4

Heb. 12:7,11

Ap. 3:19

PUREZA (SANTIDAD)

Būurjā nem khaigbam wauba

Ēwandam dau na ajapha

wenurra nūm

2 Co. 7:1

Flp. 2:14-15

1 Te. 4:7

1 Ti. 5:22

Heb. 12:10,14-16

Stg. 3:17; 4:8

1 Pe. 1:14-16

1 Jn. 3:3

REGLA DE ORO

Örag dich dui apim khōsim-jota am duijā anūm

Mt. 7:12

Lc. 6:31

REINO DE DIOS

(1) Mūg atag paawai Cristota thumaam khūun Porkhaju

Mt. 26:29

Lc. 17:20-21; 19:11-12; 21:31; 22:16

Hch. 1:16

1 Co. 15:24-26

Ap. 11:15; 12:10

(2) Ēwandamau ich aar aujuwa auba khāijā aju jaauju ed

Mt. 13:24,52

(3) Thumaam khūun

Porkhamkhīir Cristota ich Ēwandamaucha jür autarr

Mt. 12:28; 13:31,33; 16:28

Lc. 17:21

Hch. 19:8

(4) Úgthar igwi wa Cristo iek ukhabaadeewai Ēwandam ūorkha nūm

Mt. 5:19-20; 7:21; 8:11-12;

13:44-45; 19:14; 21:31-32;

22:2; 23:13; 25:1

Mr. 12:34

Lc. 12:32; 13:28-29; 14:15;

Jn. 3:3,5

Hch. 8:12; 28:23

1 Co. 6:9-10; 15:50

Gá. 5:21

Ef. 5:5

2 Te. 1:5

2 Ti. 4:18

Heb. 12:28

Stg. 2:5

(5) Ēwandamau ūgtharmua iek jauphitarr: jāga irua maachig ich den khamkhīr jaaunaa ich iek ūkha phobaadeewai ich ūorkha aaajē

Mt. 3:2; 4:23; 9:35; 10:7; 11:11-12; 13:11,19; 18:23; 21:43; 24:14

Mr. 1:14-15; 4:26; 10:15

Lc. 4:43; 9:11,60; 10:9,11

Hch. 1:3; 8:12; 19:8; 28:31

Col. 4:11

1 Te. 2:12

(6) Jāga wenurraajē ya mag Ēwandam ūorkha nūisiewai

Mt. 6:33; 19:12,23-24

Lc. 9:62

Jn. 18:36

Hch. 28:31

Ro. 14:17

1 Co. 4:20

Col. 1:13

2 Pe. 1:10-11

(7) Cristo dui āba maachdeuta nem ajaphamjā paarpaju

Mt. 18:1,3-4; 19:28; 20:1,21;

25:14,31-34

2 Ti. 2:12; 4:1

Ap. 5:10

**RESPONSABILIDAD DEL
CRISTIANO**

Cristo iek ukkanha num khun
jaga aju aai nu:
(1) Parhoobam khun dui
Mt. 5:13-16
Lc. 3:10-14
Gá. 6:1-5
1 Jn. 3:17-18
(2) Thethemnaan dui
Ro. 13:1-7
1 Ti. 2:1-3
1 Pe. 2:13-17
(3) Ewandamaa maach dui
uu arrta jurr orag jawaag
Mt. 5:16; 28:18-20
Mr. 5:19; 16:15
Lc. 24:47-48
Hch. 1:8
Ro. 1:16; 10:13-14
2 Co. 5:18-20
1 Pe. 3:15

RESURRECCIÓN

Meetarrta deeu iiu phiidu
num
Mt. 22:30
Jn. 5:28-29; 11:25-26
1 Co. 15:12-20,35-38,51-53
Flp. 3:21
1 Te. 4:13-18
1 Jn. 3:1-2

RIQUEZAS, EL PELIGRO DE

Phatkhonau khar warag dor
arpiejem
Mt. 6:19-21,31-33; 13:22
Mr. 10:23-30
Lc. 12:15-21; 16:9-13
1 Ti. 6:8-10,17-19
Stg. 1:9-11
1 Jn. 3:17

SABIDURÍA

Khirjug khaug
(Pr. 1-4; 8:11; 9:10)

Mt. 7:24-27; 24:45-51;

25:1-13

1 Co. 1:17-31; 3:18-21

Ef. 5:15

2 Ti. 3:15

Stg. 1:5-11; 3:13-18

SALVACIÓN

(1) Cristoog dich
peerduipbam chan ichiita
okhoo num
(Is. 64:6)
Ro. 3:10,23; 5:12; 6:23
1 Jn. 1:10
(2) Jaga maach peerduajeh
(Is. 55:6-7)
Jn. 1:12; 3:3-8,16; 5:24
Hch. 4:12
Ro. 5:8; 10:9-10,13
Ef. 2:8-9
Tit. 3:5
Stg. 1:18
1 Pe. 1:23
1 Jn. 5:11-13

Ap. 3:20

(3) Jaga chadcha dich peerdu
sim khap aju
Jn. 5:24; 6:37; 10:27-30;
20:31

Ro. 8:15-16,31,33-39;
10:9-10

2 Co. 1:21-22

Ef. 1:4-5

1 Te. 1:4

2 Ti. 1:12

1 Pe. 1:5

1 Jn. 5:11-13

**SANTA CENA (LA EUCHARISTÍA,
LA SANTA OSTIA)**

Mt. 26:26-29

Mr. 14:22-25

Lc. 22:14-20

1 Co. 10:16; 11:17-30

**SANTIFICACIÓN,
SANTIFICADO, SANTO**

(1) Ich atheepai Ŋwandamau
jür autarr (peerdu autarr)
Hch. 20:32; 26:18
1 Co. 1:2; 6:11
Ef. 1:18
Col. 1:12
Heb. 10:10; 13:12
(2) Ŋwandam Akharau
maachjā Cristoou khōsi
simjo waupuimaajem
Ro. 3:29
2 Co. 3:18
Gá. 5:16
Ef. 4:15; 5:26-27
Col. 2:6-7

SEGUNDA VENIDA DE CRISTO

Deeu Cristo beewi ichta chi
Porkhacheju
Mt. 24:25-27,29-31,36-42
Mr. 8:38
Jn. 14:2-3
Hch. 1:11
1 Co. 4:5
Flp. 4:5
1 Te. 1:9-10; 4:15-17
Tit. 2:13
Heb. 9:28
Stg. 5:7-8
2 Pe. 3:10-13
1 Jn. 3:2
Ap. 1:7; 22:12,17,20

**SEÑALES DE LOS ÚLTIMOS
TIEMPOS**

Ŋwandamau mág durr i
agkhaimuu paawai nem
maach dauderra oomaju
Mt. 24:3-42
Lc. 17:22-30; 21:5-36
2 Te. 2:1-12
1 Ti. 4:1-3
2 Ti. 3:1-5; 4:3-4

**2 Pe. 2:1-2; 3:3-13
SEXO Y MATRIMONIO**

Dich ñoor duipai khapes anum
(Gn. 2:24)
Mt. 5:27-32
1 Co. 7:1-40
2 Co. 6:14-16
Ef. 5:22-6:4
Col. 3:18-21
1 Te. 4:3-7
Heb. 13:4
1 Pe. 3:1-7

SOLEDAD

Maach khapeenau maachig
oobamjo aadeewai
(Sal. 23; 27:10; 91:11)
(Is. 41:10)

Mt. 28:20b
Jn. 14:16
Heb. 13:5-6

SUFRIMIENTO

Cristo gaaimua dau aphuu
num
Ro. 8:18
2 Co. 1:5-7
Flp. 1:29; 3:10
2 Ti. 2:12
1 Pe. 1:3-9; 2:19-21;
4:12-13,16; 5:9-10

SUMISIÓN A CRISTO

Cristoogta dich dui ichdeu
ampierr api num
Lc. 6:46
Ro. 6:12-16; 12:1-2
1 Co. 6:19-20
Flp. 2:9-11

TEMOR

Nem okag
(Sal. 27:1-2; 34:1-4; 56:11)
(Pr. 3:25)
Jn. 14:27
Flp. 4:13,19
2 Ti. 1:7

1 Pe. 3:14

1 Jn. 4:18

TENTACIÓN

Nem wauju khabam waum
khōchag aadeewai

Mt. 4:1-11; 26:41

Jn. 16:33

Ro. 14:13

1 Co. 10:12-13

Gá. 6:1

Ef. 6:10-18

Heb. 2:18; 4:15-16

Stg. 1:2-5,12-15; 4:7

1 Pe. 5:8-9

2 Pe. 2:9

1 Jn. 4:4

Jud. 24

TRINIDAD, INDICACIONES DE

Ēwandam ich ābampaita
thārjup nūmjo sīerrum

(Gn. 1:1-3,26)

(Is. 48:16)

Mt. 3:16-17; 28:19

Jn. 14:26; 15:26

2 Co. 13:14

Gá. 4:4-6

TRISTEZA (ver también DESÁNIMO y DESILUSIÓN)

Okhīirjug

Mt. 11:28-30

Jn. 16:22

2 Co. 1:3-5; 4:16-18

1 Te. 4:13

1 Pe. 1:6

Ap. 21:4

VICTORIA

Dich garmua pod nūm Cristo
gaaimua

Ro. 8:35-39

1 Co. 15:55-57

2 Co. 2:14

1 Jn. 4:4; 5:4

Ap. 2:7,11,17,26; 3:5,12,21;
12:11

VIDA CRISTIANA (ver también CONDUCTA DEL CRISTIANO)

Jāga naajē Cristo iek ȣkha
nūm khūun

(Sal. 119:9-11)

Jn. 15:4,7,10

2 Co. 5:17

Gá. 2:20

Col. 2:6-7

1 Pe. 2:2

1 Jn. 1:5-7

VIEJO HOMBRE (ver NATURALEZA VIEJA)

VOLUNTAD DE DIOS

Ēwandam khōsimjo anūm

(Pr. 3:5-6)

Ro. 12:1-2

Ef. 5:15-21; 6:6

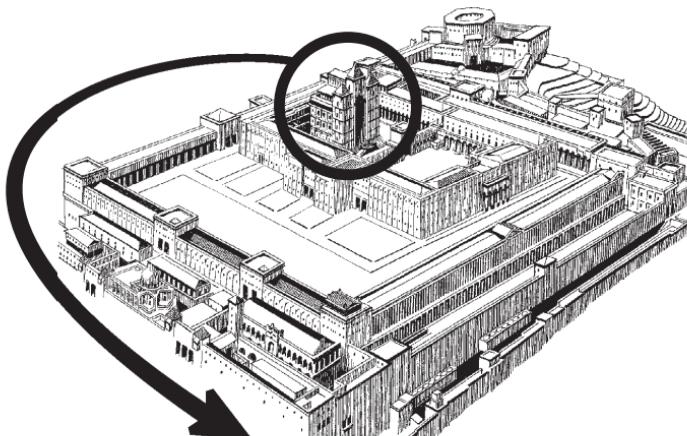
1 Te. 4:3; 5:18

1 Pe. 2:13-15

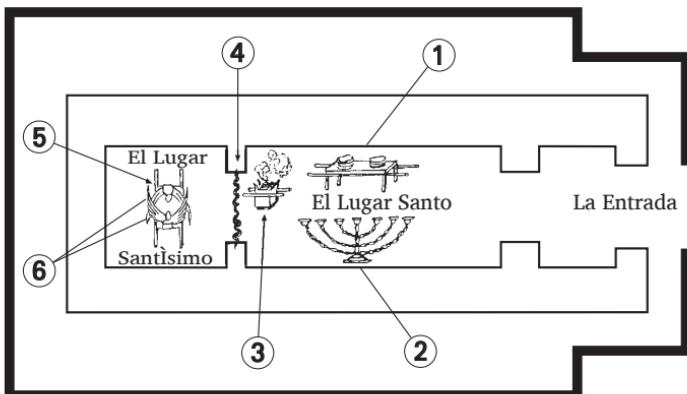
2 Pe. 3:9

1 Jn. 2:17

Aai i jeeujerr di thum ūgthaamua oowai

Aai i jeeujerr deg ierr

1. Ěwandam atheem pan ausiiujerr mes
2. Lámpara ausiiujerr
3. Ěwandamag jawaag incienso phaajerr khurr
4. Put parrg eu wejorr
5. Ěwandamau israelnaan dui iek deetarr ākhaajerr baaudí
6. Baaudí ur querubinnaan numí ich ädederrdo wauk'a sierr

Jesús muig eegar phuurdú nurraawai Jerusalén thuur phuurdú sierr

- Jesús siewaim jaram
- Ag khur rey Agripau waupitarr
- Ís ewag pawi wautarr (agtha sim)

